Cumhuriyet

YILLIK'92

1 OCAK 1991 / 31 ARALIK 1991

YILLIK'93

1 OCAK 1992 / 31 ARALIK 1992

Cumhuriyet

YILLIK'92

Dizgi - Baskı - : Yeni Gün Haber Ajansı, Basın ve Yayıncılık A.Ş.
Yayına Hazırlayanlar: Fatma Şahin, Ruhi Tamer,
Gül Atmaca, Fatih Tombuloğlu, Nurettin Malkoçoğlu

Mart 1995

Yeni Gün Haber Ajansı, Basın ve Yayıncılık A.Ş.
Türkocağı Caddesi, 39/41, Cağaloğlu İSTANBUL
Telefon: 512 05 05 (20 hat)

Cumhuriyet

YILLIK '92

1 OCAK 1991 / 31 ARALIK 1991

Avrupara (ECU) Mevduat Hesabı dünyada ilk kez Pamukbank'ta!.. Yüksek verim, yüksek faiz.

Cumhuriyet

Avrupara (ECU) paranızın değerini korur. PAMUKBANK iyi bankadır

67. Yıl; Sayı: 23855 — Kurucusu: Yunus Nadi — 1200 TL (KDV dahil) 18 Ocak 1991 Cuma

Türkiye 2. cephe

HÜKÜMET SAVAŞ YETKİSİNİ KULLANDI

İncirlik'ten kalkan ABD uçakları, Irak üstünde

İncirlik savaşta

TSİ 01.20'de CNN Televizyonu'nun Pentagon muhabiri canlı yayın sırasında 'Türkiye, İncirlik Üssü'nün çok yakında kullanılmasına izin verecek' dedi

İncirlik'te ise o dakikalarda yoğun bir hareketlilik gözlendi. Birbiri ardına kalkan 25 adet F-15/F-16 ile 3 adet tanker uçak Irak hava sahasına yöneldi

Haber Merkezi — Hükümetin TBMM'den "savaş yetkisi" almasından sonra dün gece İncirlik Üssü'nden havalanan Amerikan uçakları, Irak'a yöneldi. İncirlik'te 01.20'de iki F-15 uçağının kalkışı ile başlayan hareketlilikten sonra, 10'lu gruplar halinde havalanan F-15 ve F-16 uçaklarının Irak ve Kuveyt'teki stratejik noktaları hedefledikleri belirtildi. Irak'a yönelen filoya, İncirlik Üssü'ne dün gelen 3 Amerikan tanker uçağı da katıldı.

İncirlik Üssü'nün devreye gireceği sinyalini veren gelişmeler dün akşamdan itibaren yaşanmaya başlandı. Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın CNN'e yaptığı açıklamada **"Meclis'ten alınan yetkiden sonra müttefikler üsleri ve hava sahasını kullanabilirler. Karar Amerikan komutanlığına kalmıştır"** diye konuşmasının ardından İncirlik Üssü'nde de hareketlilik yaşanmaya başlandı. Türkiye'nin isteği üzerine ABD'nin gönderdiği 48 F-15 savaş uçağı ile iki AWACS ve üç tanker uçağı da dün İncirlik'te konuşlandırıldıktan sonra üste hareketlilik gözlendi. Geceyarısından itibaren F-15 uçaklarının hangarlardan çıkarak pistte 10'lu gruplar halinde kalkışa hazır beklemeye başladıkları görüldü. 01.20'de İncirlik'ten iki uçağın kalktığı belirtildi.

Bu arada CNN televizyonunun Pentagon muhabiri TSİ 01.20'de canlı yayın sırasında verdiği haberde, adının açıklanmasını istemeyen Pentagon yetkililerinin, **"Türkiye İncirlik Üssü'nün çok yakında kullanılabilmesine ilişkin izni verecek"** iddiasında bulundu.

Gecenin ilerleyen saatlerinde İncirlik'te uçaklar birbiri ardınca havalanmaya başladılar. 1.20'de iki F-15 uçağının havalanmasının ardından, yaklaşık yarım saat sonra da 8 F-15 uçağı daha havalandı. Üsteki diğer F-15 uçaklarının da platte 10'arlı gruplar halinde pistten havalanmaya başladılar. Saat 02.15 sıralarında toplam 25 F-15 ve F-16 uçağı ile üç tanker uçağı havalanmasının ardından, iniş pistinin ışıklarının söndürüldüğü ve üste sessizliğin hakim olduğu görüldü.

İncirlik'ten havalanan uçakların Türkiye'nin güney sınırına paralel olarak uçtuktan sonra Irak semalarına doğru yöneldikleri kaydedildi. Uçakların, hava saldırısı için Irak sınırına girerek ilerledikleri de ifade edildi.

Bu arada Diyarbakır'da Reuter'e açıklama yapan Albay Halil Kalaycı, İncirlik'ten havalanan uçakların eğitim uçuşu yaptıklarını öne sürdü.

İncirlik Üssü'ne inişe geçen ABD Hava Kuvvetleri'ne ait bir F-15 savaş uçağı da yakınlarındaki portakal bahçesine AIM-9 tipi havadan havaya atılan bir füze düşürdü. 16.30 sularında düşen füzenin patlaması üzerine İncirlik'ten gelen yetkililer bölgede araştırma yaptılar. ABD'li yetkililer olayda can ya da mal kaybı olmadığını, füzenin teknik bir arıza nedeniyle düştüğünü belirttiler.

Bu arada F.Almanya Savunma Bakanlığı, Irak'ın olası bir kimyasal silah saldırısına karşı, Çevik Kuvvet uçaklarının konuşlandırıldığını açıkladı.

BİLİM ADAMLARI, EMEKLİ DİPLOMAT VE GENERALLER NE DİYOR? **3. Sayfada**

YURTTA SAVAŞ DURGUNLUĞU **4. Sayfada**

KİMYASAL SİLAH KORKUSU **4. Sayfada**

IRAK SINIRINDA TEDİRGİN BEKLEYİŞ **VEDAT YENERER'in haberi 4. sayfada**

AKBULUT: YETKİ GENELKURMAY'DA **14. Sayfada**

YETKİNİN PERDE ARKASI **YASEMİN ÇONGAR'ın haberi 14. Sayfada**

GENELKURMAY'IN YİNE HABERİ YOKTU **EVREN DEĞER'in haberi 14. Sayfada**

TV SAVAŞINI CNN KAZANDI **Arka Sayfada**

Irak, İsrail ve Suudi Arabistan'a saldırdı

Tel Aviv ve Kudüs'te patlama Irak dün geceyarısından itibaren İsrail'in Tel Aviv ve Kudüs kentlerini bombalamaya başladı. Irak'ın İsrail'e 5 Scud füzesi attığı bildirildi. İki kentte de sirenlerin çaldığı ve patlama seslerinin duyulduğu haber verildi. İsrailli yetkililer halka çağrı yaparak sığınaklara gitmelerini ve gaz maskelerini takmalarını istediler. İsrail can kaybının olmadığını açıkladı. Ürdün radyosu İsrail'in yoğun bir hava saldırısına hazırlandığını bildirdi.

Dahran da vuruldu Irak, TSİ 03.15'te Suudi Arabistan'ı da vurmaya başladı. ABD askerlerinin üslendiği Dahran kentine çok sayıda Scud füzesi fırlatıldığı, kentte patlamadan sonra alarm ilan edildiği bildirildi. Suudi Arabistan'ın Sivil Savunma Ajansı Dahran kentine en az bir bombanın düştüğünü açıkladı. Pentagon, Irak saldırılarının hemen ardından çok yoğun bir bombardıman harekâtına girişildiğini duyurdu. **14. Sayfada**

HAVA SALDIRISINDAKİ FRANSIZ JAGUARLARI — Irak ve Kuveyt'e dün sabaha karşı başlatılan hava saldırısında Fransız Hava Kuvvetleri'ne bağlı 12 de Jaguar tipi avcı bombardıman uçağı bulunuyordu. Hava saldırısı sırasında dört Jaguar uçağının isabet aldığı, pilotlardan birinin de hafifçe yaralandığı bildirildi. Nükleer ve konvansiyonel bomba atma kapasitesi olan bu uçaklar dört buçuk ton ağırlığında bomba taşıyabiliyor. (Fotoğraf: AFP)

Saddam: Asıl savaş şimdi başladı

Dış Haberler Servisi — Irak Devlet Başkanı **Saddam Hüseyin**, çokuluslu gücün Irak ve Kuveyt topraklarında harekâta başlamalarından 5 saat sonra Bağdat Radyosu'ndan Irak halkına seslendi. **"Şeytan Bush suçunu işledikten sonra bütün savaşların anası başladı"** sözleriyle savaşı ilan eden Saddam, halka, silahlı kuvvetlere ve Arap dünyasına seslenerek, **"Irak halkı, kâfirleri ve müttefiklerini yenecektir,"** dedi.

(Arkası Sa. 17, Sü. 1'de)

Ortadoğu Patlıyor... Türkiye İkinci Cephede...

Bu satırları sabah saat üçe doğru yazıyoruz.

Körfez Savaşı'ndaki gelişmeler bir anda öylesine hız kazandı ki hangisine yetişeceğine şaşırıyor insan.

Ülkemiz de artık savaşta sayılır.

Çünkü Akbulut hükümeti dün Büyük Millet Meclisi'nden almış olduğu savaş yetkisini kullandı ve gece yarısından sonra İncirlik Üssü'nden kalkan Amerikan savaş uçakları Irak'taki hedeflere doğru uçtular.

Böylece Türkiye, Körfez Savaşı'nda Irak'a karşı *"ikinci cephe"*'yi açmış oldu.

Bu arada sabah saat iki civarında Irak, İsrail'e karşı füze saldırısına geçti. Tel Aviv'e ve Kudüs'e atılan Scud füzelerine karşı İsrail, saat üç civarında henüz misillemede bulunmamıştı. Ancak herkesin gaz maskelerini

(Arkası Sa. 17, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

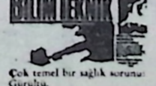
BUGÜN TV

Kablolu TV İstanbul'a gelirken yeni kararname ile ortada kaldı.

TV1'de, Brezilya dizilerinin yayımlandığı kuşakta 'Kalbin Sesi' ile Perihan Savaş geliyor.

YARIN BİLİM TEKNİK

Çok temel bir sağlık sorunu: Gürültü.
Alkol ve uyuşturucuya nasıl esir düşülüyor?
Beyne doku naklı ile parkinson tedavisi.
İnsan, yamyam değildi?

PAZAR DERGİ

Ara sokaklar neden sevilir? Neden İstanbul bir anlamda, ara sokaklar kenti?
Senarist yönetmen çift Orhan Oğuz ve Nuray Oğuz.
Ölüm yıldönümünde Cemal Süreya.

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Savaş İlanı!

TBMM'deki ANAP çoğunluğu hükümete *"yabancı silahlı kuvvetlerin kullanılması"* için izin verdi. Hükümet bu izni 678 sayılı Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararına dayanarak istedi.

Güvenlik Konseyi'nin 29 Kasım 1990 günlü kararında, 15 ocak gününe kadar Irak Kuveyt'ten çekilmezse *"gereken her*

(Arkası Sa. 17, Sü. 7'de)

Savaş çanları

1 ocak

Dış Haberler Servisi - Dünyamız Körfez'de **"sava ş bulutlarının"**kümelendiği bir ortama girdi. Irak'ın Kuveyt'ten çekilmesi için son tarih olan 15 ocak yaklaşırken Irak 17 yaşındaki gençleri askere çağırdı. ABD'de ise savaş karşıtı sesler giderek yükseliyor. Irak genel seferberlik karargâhı dün yayımladığı kısa bildiri ile 1973 doğumlu erkeklerin 2-10 ocak arasında en yakın askerlik şubesine giderek askerlik kararı aldırmalarını istedi. Irak resmi haber ajansı INA ve Bağdat Radyosu tarafından yayımlanan bildiride çağrıya uymayanlar hakkında yasal işlem yapılacağı kaydedildi. Irak, daha önce de 30-32 yaşları arasında yedekleri göreve çağırmıştı.

ABD'de ülkenin etkil isenatörlerinden **Bob Dole,** NBC televizyonuna verdiği demeçte, **"Amerikan halkı savaş istemiyor"** dedi. AT ise Irak, Kuveyt'ten çekildiği takdirde, topluluğun Bağdat'la, Filistin sorunu nu dahil, Ortadoğu konusunu görüşmeye hazır olduğunu açıkladı. Cumhuriyetçi Parti'nin önde gelen senatörlerinden Bob Dole önceki gece NBC televizyonun un **'Meet The Press'** (Basınla tanışın) programında yaptığı konuşmada, Körfez krizi ve ülkedeki ekonomik gerileme gibi iki büyük sorunla karşı karşıya olan Başkan George Bush için zamanın **"kazanmak ya da kaybetmek zamanı"** olduğunu söyledi.Dole, Bush'un kendi partisi içindeki muhafazakârlarla da sorunları bulunduğunu kaydetti. "Sanırım, Bush için kazanmak ya da kaybetmek zamanı " diyen Bob Dole, Körfez krizinden ve ekonomiden **"ikiz sorun"** olarak söz etti.

Senatör Dole, **"Ameikalılar, Körfez'de silahlar patlamadan önce Başkan Bush'un barışçı çözüm yolunda tüm olanakları değerlendirdiğine, tüm kapıları zorladığına emin olmak istiyorlar. Amerikan halkı savaş istemiyor"** şeklinde konuştu.

Bob Dole, **"Bir Iraklı yetkilinin Irak-ABD görüşmelerinde tarih belirlenmesi konusunda esneklik gösterebileceğini belirttiğini"** söyledi.

Irak'ın Washington Büyükelçisi **Muhammed El-Mashat'**la görüştüğünü açıklayan Bob Dole, büyükelçinin görüşmede biraz esneklik gösterdiğini ve iki ülke arasındaki görüşmelerin **"Saddam'ın daha önce söylediği gibi 12 ocakta olması gerekmediğini"** söylediğini kaydetti.

Kongre'nin Körfez krizini görüşmek üzere toplanacağı 3 ocak perşembe günü, Bob Dole ve diğer Kongre liderlerinin Beyaz Saray'a giderek Bush'u ziyaret etmeleri ve **"Amerikan halkının savaşa henüz hazır olmadığını"** söylemeleri bekleniyor.

Lüksemburg Dışişleri Bakanı Jacques Poss, Irak Kuveyt'ten çekilirse, AT'nin Bağdat'la , Filistin dahil, Ortadoğu sorununu görüşebileceğini söyledi. Reuters'ın haberine göre Poos, BBC radyosuna verdiği demeçte, Irak Dışişleri Bakanı **Tarık Aziz**'le görüşmeye hazır olduğunu da belirtti.

Bugün Avrupa Topluluğu dönem başkanlığı görevini üstlenecek olan Lüksemburg'un Dışişleri Bakanı, cuma günü yapılacak toplantıda savaştan kaçınmak için Bağdat'la görüşmelerin sürdürülmesi yolunda bir karar alınacağına inandığını söyledi.

Toplantının Tarık Aziz'le görüşme kararıyla mı sonuçlanacağı yolundaki bir soruya da Poos, **"Evet sanırım, çünkü cuma günü, anlamlı bir şeyin yapılacağı son gün"**şeklinde cevapladı.

Bu arada, Irak Sağlık Bakanlığı tarafından yapılan bir açıklamada, ambargo nedeniyle doğan ilaç sıkıntısı yüzünden yarısı 5 yaşın altındaki çocuklar olmak üzere toplam 4200 Irak vatandaşının öldüğü iddia edildi.

İngiliz The Times gazetesi, Arap komutanlara dayanarak verdiği haberde, bu savaşta Irak ordusunun 24 saat içinde dağılacağını bildirdi. **The Times'**a göre Irak ordusunu iyi tanıyan Ortadoğulu Ara p generaller ve Irak'a karşı çarpışmış olan İranlı subaylar, Irak ordusunun fazla büyütüldüğünü, aslında bu ordunun bir savaşta 24 saat içinde dağılacağını, Batılıların ise 1000'den fazla kayıp vermeyeceğini öne sürdüler.

Arap generallere göre Irak ordusunun sayısal üstünlüğüne karşın eğitimi kötü , morali bozuk verilen besin maddesi yetersiz, silahların modası geçmiş ve yedek parça sıkıntısı çekiliyor. Askeri uzmanlara göre halen Körfez'de bulunan 2 bin Amerikan ve müttefik uçağı, savaşın ilk 5 gününde 6 bin çıkış yapabilirler ve Irak Hava Kuvvetlerini ilk günde yok edebilirler.

Cephedeki Irak birlikleri o denli büyük yiyecek sıkıntısı çekiyorlar ki bazı askerler gizlice Suudi Arabistan'daki Amerikan askerlerinden yiyecek maddesi aldılar. Buna karşılık silahlarının Amerikalılar tarafından incelenmesine izin verdiler.

İşçinin büyük uyarısı

3 ocak

Haber Merkezi– Türk-İş'in öncülüğü, Hak-İş ve bağımsız sendikalara üye işçilerin de desteği ile gündeme gelen **"1 gün işe gitmeme"** şeklindeki genel eylem, dün geceden itibaren uygulanmaya başlandı. İstanbul, Ankara ve İzmir başta olmak üzere birçok ilde işçiler gece vardiyasında çalışmadılar. Soma'da kömür işletmelerinde çalışan 2 bin 600 işçi dün gece ocaklara inmedi. Atatürk Havalimanı'nın kargo bölümünde işçilerin gece işi bırakmaları üzerine 01.15'te Ankara'ya hareket edecek THY uçağına kargolar, işletme müdürü ve bazı büro memurları tarafından yüklenebildi. Bu sabahtan itibaren de eyleme bütün işkollarında Türk-İş, Hak-İş ve bağımsız sendikalara üye yaklaşık 1.5-2 milyon işçinin katılması bekleniyor. Türk-İş'ten dün yapılan açıklamada, **"Demokratik hakkımız, tüm karşı güçlerin çabalarına rağmen, kullanılacaktır"** dendi. Ankara 6. İş Mahkemesi'nin 3 ocak eylemine ilişkin ihtiyati tedbir kararı Türk-İş ve Hak-İş'e dün tebliğ edildi. Türk-İş Başkanı **Şevket Yılmaz,** karara şimdilik itiraz etmeyeceklerini söyledi. Yılmaz'ın, Türk-İş'e bağlı örgütlere, **"Eyleme katılımı yüzde 90'ın altına düşürmeyin"** talimatı verdiği bildirildi.

Genel eylem nedeniyle, birçok işyerinde üretimin düşmesi ya da durması, özellikle kent içi ulaşımında büyük aksamaların olması bekleniyor.

Türk-İş'in genel eylemi, dün geceden itibaren birçok işletmede uygulanmaya başlandı. Soma'da kamu ve özel sektöre ait linyit işletmelerinde çalışan 2 bin 600 işçi, servis otobüslerine binmeyerek 24.00'te başlayan vardiyaya gitmediler. İşçilerin eylemi nedeniyle Hüstaş Madencilik, Şahin Madencilik ile Soma Kömür İşletmeleri'nde 24.00-08.00 arasında ocaklarda üretim yapılamadı. Soma'da emniyet ve jandarma güçlerinin geniş önlemler aldıkları bildirildi.

İşçiler, okusun Diye...

MUSTAFA EKMEKÇİ *3 ocak*

Tutucular da bildiriler yayımlayıp kapı altlarından atıyorlar artık; yıllar, yüzyıllar boyu "gâvur icadı" dedikleri basımevlerini kullanıyorlar. Bu, az buz gelişme mi? Gerçi "gâvur icadı" televizyona kızıyorlar, ama orada dinsel yayımlar yapılmasına bir şey dedikleri yok, bizim yobazların.

Ankara'nın Keçiören'inde yeni yıl öncesinde kapıların altından atılan basılı kâğıtların bir yerinde şöyle deniyordu:

"... Şu günlerde memleketimiz için milli bir afet olan yılbaşının yaklaşmasıyla her tarafta bir hareketlilik göze çarpıyor. Sanki bir Hıristiyan ülkesi gibi her yer Noel Baba resimleriyle donatılmakta, vitrinler çeşit çeşit içkilerle doldurulmakta ve şehirlere satılmak üzere getirilen hindilerin istilasına uğramaktadır.

Mübarek kurban bayramlarımızda 'Binlerce hayvan telef oluyor' diye haykıranların kendi Noel kutlamalarında milyonlarca hindiyi boğazlamalarına ve çamları devirmelerine ne demeli? Müslümanlar olarak rezil yılbaşı gecelerinde içkiden, kumardan ve her türlü kepazelikten uzak kalalım ve şu soruların cevabını iyice düşünerek ne yapmamız gerektiğine karar verelim.

– Hıristiyanların dini bir gün olarak kabul ettiği Noel'i niçin kendi dinimizin gereğiymiş gibi kutluyoruz. (Burada soru imi gerekir)

– Mübarek kandil gecelerimize neden Noel kadar ilgi göstermiyoruz, neden mübarek günlerimiz tatil olmuyor?

– Her türlü yayınıyla tertemiz yavrularımızı zehirleyen, aile ocaklarını söndüren televizyon yayınları kendimizin mi yoksa Hıristiyanların mıdır?

Bu soruların kafamızdaki bazı şeyleri şekillendireceğini ümit ediyor ve diyoruz ki: 'Müslüman ülkesinde salyangoz satılmaz.' "

Bir kez,"Müslüman ülkesinde" değil, "Müslüman mahallesinde"dir bildirinin son sözü. O da taa ne zamandan kalma. Türkiye'deki Giritliler, onların da Müslüman olanları yok mu? Olmaz olur mu? Onlar, bayılıyorlar salyangoza. Türkiye'de domuz eti yiyenler de çoğaldı giderek. İsteyen yer, istemeyen yemez; o insanların kendilerinin bilecekleri şey. Kapı altlarından, bu bildirileri dağıtanlar, bir yerlerden mi alıyorlar gücü? Onlara göz kırpanlar mı var ne? Laik bir ülkede yobazlık, geçerli olamaz, olmamalı değil mi? Öyleyse Turan Dursun neden öldürüldü? Prof. Muammer Aksoy, Çetin Emeç, Doçent Bahriye Üçok niye öldürüldüler? Onları öldürenler, öldürtenler neden bulunamıyor? Türkiye bir "yobazlar ülkesi" mi yapılmak isteniyor? Bir okur yollamış, bir kamu kuruluşunda çalışanlar için hazırlanacak raporun örneğini. Sorulara bakılırsa, sivil değil, daha çok askersel ya da MİT'le ilgili bir çalışma. Kişinin "adı soyadı" sorulup yazıldıktan sonra şu bilgilerin derlenmesi isteniyor: "Sola meyilli kuruluşlarla temasta bulunuyor mu?", "Aşırı devletçilik, solculuk ve sosyalizmi savunuyor mu?", "Devleti devamlı tenkit ediyor mu?", "Daima içtimai, iktisadi, iç ve dış siyasi zaaf ve hataları eşeliyor mu?", " Kapitalizm ve zenginlik düşmanlığı yapıyor mu?", "İttifakları devamlı olarak yeriyor mu?", "Milli duygu-

lan tahrik edip huzursuzluk yaratıyor mu?", "Ferdi tahakküme dayanan idare sistemini övüyor mu?", "Bilhassa dışarıdan gelen maksatlı neşriyatı reklam ediyor mu?", "İşçi ve köylü haklarının ancak aşırı sol sayesinde sağlanacağı fikrini yayıyor mu?" "Sol neşriyatı takip ediyor, okuyor, okutuyor ve dağıtıyor mu?"

Raporların bundan böyle yukarıdaki soruların yanıtını içerecek biçimde düzenlenip yollanması istendikten sonra; raporu düzenleyenin adı soyadı ile sicili, bir de "rütbesi" soruluyor? Bu sorular, nerede, kimler için hazırlanıyor bilmiyorum. Belki yeni bir okur mektubundan onu da öğrenirim. Okurlara güvenim sonsuzdur. Onlardan belge de istemem. "Yayınla" deseler de adlarını saklı tutmak isterim. Deneyimlerimle biliyorum, en önemli belge insandır, kâğıt parçası değil! Yıllar, bana okura güvenmeyi öğretti...

Bir de üçüncüsünü yayımlayacağım bugün, işçilerin eylem gününde. Üçünü de okusunlar da ülkenin ne durumda olduğunu görsünler diye. Ceyhan Özel Tip Cezaevi'nde, C/4 koğuşunda yatan Nihat Şeker şöyle diyor yılbaşı kartında:

"Sayın Mustafa Ekmekçi,

Toplumsal gelişimin insanın onurlu ve gelişkin değerleriyle bütünleşerek ileriye olan akışını önleme çabaları, bilinçleri çarpıtmak, insan üzerinde her tür baskı uygulamak, onu bir gelişmemişliğin içinde tutmak, bütün hak ve özgürlükleri darbelemek biçiminde kendini açığa vurmaktadır.

Bu en fazla da kendini yıllardır cezaevleri üzerinde göstermektedir. Sürekli bir biçimde cezaevlerini olumsuz ve insansıl olmayan koşullarda tutmak, yeni baskı uygulamalarını devreye sokmak, bu göstergenin temel çizgileri durumundadır. Bunlardan yeni olarak bir tanesi de açık görüşlerle ilgili getirilen kısıtlamalardır. Yeni yıl için verilen açık görüş, bu kısıtlamayla kabul edilemez durumdadır. Bununla cezaevlerinde yeni gerginlikler yaratılmak istenmektedir.

İnsanı, cezaevlerinde ve bütün alanlarda, bir kırım makinesinden geçirmenin karanlığına karşı durabilmek, ancak toplumun aydınlanması ve onun bu aydınlığa sahiplenmesiyle olanaklı olabilecektir. 12 Eylül'ün uydurma gerekçelerinden payıma düşen bir idam hükümlüsü olarak, bu yönde gösterdiğiniz duyarlılık ve çabanın insanı onurlu değerleriyle yüceltmenin bir ifadesi olduğunu düşünüyor, bundan sevinç duyuyorum.

Yeni yılınızı kutluyor, başarılar diliyorum."

İşçilerin bir günlük eylemleri bugün; siyasal görüş ayrımı gözetmeden, tüm halkın, işçilerin bu eylemini desteklemesi, onlara hoş bakması gerekir. Göreceğiz, destekleyecektir de. Bu eylemde Hacı T.Ö., dersini bir daha alacak. Zonguldak maden işçileri yarın, Çankaya'ya yürüyecekler. Satır arasında bu, bir "Savaşa hayır" yürüyüşüdür de anlayana... Ülkü Özen'in çektiği Zonguldak greviyle ilgili belgesel film 5 Ocak 1991 Cumartesi günü saat 11.00'de, Ankara'da Kızılırmak Sineması'nda ücretsiz gösterilecek. Ayrıntılı bilgi, Çağdaş Gazeteciler Derneği Genel Merkezi'nden alınabilir. Telefon 188 01 53

Ankara'ya büyük yürüyüş

5 ocak

ZONGULDAK (Cumhuriyet)- Türkiye işçi sınıfı tarihinin en büyük yürüyüşü dün sabah Zonguldak'tan 280 kilometre uzaklıktaki Ankara'ya doğru başladı.

Grevde 36. gününü dolduran maden işçileri ile eşleri ve yakınlarından oluşan on binlerce kişi dün saat 09.30'da Ankara'ya doğru yürüyüşe geçerek zaman zaman hükümeti ve Çankaya'yı eleştiren sloganlar da atarak 7 saatte 23 kilometre yol aldılar.

Yürüyüşçüler havanın kararması üzerine Karamanlar Köyü'nde mola verdiler. Burada Genel Maden - İş Başkanı Şemsi Denizer'e, Başbakan Yıldırım Akbulut'un görüşme çağrısı iletildi. Madenciler ve yakınları kendilerini izleyen araçlarla Karamanlar köyünden yaklaşık 30 kilometre uzaklıktaki Devrek'e taşındılar ve geceyi, kadınlar kendilerini ağırlayan yurttaşların evlerinde, erkekler de kahvehane, lokanta ve araçlarda geçirdiler. Bir grup işçi de sokakta sabahladı.

Genel Maden-İş Sendikası Başkanı Denizer TV'nin 20.00 haberlerini de izledikten sonra Başbakan Akbulut'un görüşme çağrısı konusunda, "Sabah 08.00'de Ankara'ya yürüyüşümüzü sürdüreceğiz. Bu arada Başbakan'ın görüşme çağrısını da arkadaşlarımla birlikte değerlendireceğiz. Yeterli koşul varsa kendisiyle ancak yarın görüşürüz. Bir yandan yürürüz, bir yandan da görüşürüz" dedi. İşçilerin yürüyüşü sırasında Karamanlar köyü yakınlarında meydana gelen trafik kazasında 1 işçi öldü. Daha önce otobüsle yapılması planlanan gösterinin "başkente yürüyüş"e dönüşmesine, işçileri Ankara'ya taşıyacak otobüslerin güvenlik kuvvetleri tarafından kente sokulmayarak geri çevrilmeleri neden oldu.

Grevci işçilerin bağlı olduğu Genel Maden-İş Sendikası Başkanı Şemsi Denizer, "Ankara yürüyüşü"nü, "Madenci Anıtı" önünden "Yasal haklarımızı almaya çalışıyoruz. Araçlarımıza el kondu. Bu antidemokratik uygulamaya rağmen Ankara'ya gideceğiz. Gazamız mübarek olsun. En önde ben yürüyeceğim" sözleriyle başlattı.

Yürüyüşe SHP, HEP ve kuruluş aşamasında olan Sosyalist Birlik Partisi'nden bazı parlamenterler de katıldı. Güvenlik güçleri Zonguldak işçilerinin başlattığı "büyük yürüyüş"e hiçbir müdahalede bulunmadı.

Çevik Kuvvet Türkiye'de

7 ocak

Haber Merkezi - Türkiye'nin talebi üzerine NATO tarafından oluşturulan Çevik Kuvvet kapsamındaki Alman Hava Kuvvetleri'ne ait 18 Alfa jet tipi savaş uçağı ile İtalyan Hava Kuvvetleri'ne ait 6 F-104 keşif uçağı Türkiye'ye geldi. Belçika'dan dün havalanan 18 Mirage-5 uçağı ise bugün Türkiye'de olacak.

Alman Hava Kuvvetleri'nin 43. Filosu'na bağlı 18 Alfa jet tipi savaş uçağı dün sabah Almanya'nın Oldenburg Hava Üssü'nden 15'er dakika arayla Türkiye'ye hareket etti.

Erhaç Hava Üssü'nde konuşlandırılan Alman uçakları buraya gelene kadar İtalya ve Türkiye'de iki kez yakıt ikmali yaptılar.

AA'nın haberine göre Malatya Erhaç Üssü'ne gelen Alfa jet tipi savaş uçaklarının menzili cephane yüklü olmaları durumunda 250 kilometre ile sınırlı.

Almanya'dan dün 18 Alfa jet uçağının Türkiye'ye gönderilmesinden sonra Hamburg'dan 160 askeri personel daha Türkiye'ye hareket etti.

Askeri yetkililer, Boeing 707 tipi bir uçakla Hamburg'dan Türkiye'ye havalanan personel ve pilotların, Erhaç Hava Üssü yakınlarına götürüleceklerini söylediler.

Çevik Kuvvet çerçevesinde Erhaç'ta toplam 204 Alman askerinin konuşlandırılacağı ve bunların F. Almanya'nın tarihinde ilk kez bir kriz bölgesine yollanan askerler oldukları kaydedildi.

Uçakların Oldenburg'dan hareketi sırasında yedi örgütün çağrısı üzerine toplanan bir grup gösterici, uçakların Türkiye'ye gönderilmesini protesto etti. Protestocularla konuşan bir Alman askeri yetkili, **"Biz de savaş istemiyoruz. Politik bir kararı yerine getirmek zorundayız"** dedi.

Bu arada **Der Spiegel**'de yer alan bir haberde, Türkiye'nin Alman uçaklarının Irak sınırına daha yakın bir yerde konuşlandırılması yolundaki talebinin Alman hükümetince reddedildiği öne sürüldü.

İtalya Hava Kuvvetleri'ne bağlı altı F-104 keşif uçağı da dün Gioia Del Colle kentindeki hava üssünden Türkiye'ye hareket etti.

İtalyan uçakları da Malatya Erhaç Hava Üssü'nde konuşlandırıldılar.

Çağır Çevik Kuvveti...

İLHAN SELÇUK *8 ocak*

Üç çevik kuvvet var:
Bir: *ABD Çevik Kuvveti...*
İki: *NATO Çevik Kuvveti...*
Üç: *Bizim çevik kuvvet...*

Amerikan Çevik Kuvveti, şimdi Suudi Arabistan'da konuşlandı; NATO Çevik Kuvveti Malatya'da...

Ya bizim çevik kuvvet?..

*

Üç çevik kuvvetin de dünya çapında *'ideolojik , politik, stratejik ve taktik'* görevleri vardır.

Suudi Arabistan'daki Amerikan Çevik Kuvveti, *"Zenginler Kulübü"*nün Ortadoğu'daki petrol topoğrafyasını korumak için bekliyor; gerekirse Saddam'ın tepesine binecek, Batı'da geçerli deyimiyle Irak'ın askeri gücünü *"sünnet"* edecek. Müslüman dünyasında Hıristiyan sünnetçibaşının usturasını sallarken bütün dünya çığrışacak:

–Oldu da bitti maşallah!..

İsrail en başta şenliğe katılacak; çünkü Yahudilerde sünnet geçerlidir.

*

NATO Çevik Kuvveti Malatya'da Erhaç Hava Üssü'nde konuşlandırılıyor.

Niçin?

Batı'da NATO'nun işi bitti. Varşova Paktı sizlere ömür. Pekiyi, elindeki bunca silah, asker, subay ve politikacısıyla NATO güme mi gidecek? NATO'ya silah yapan tezgâhlar bozulacak mı? Nice kişinin ekmek kapısı koskoca örgütü kim feshedebilir? NATO'ya yeni görev bulmak gerekiyor ki yaşasın...

Ne yapmalı?

Aslan asker Türkiye, Beyaz Saray'ın emriyle bir kolaylık düşünür. Önce NATO Genel Sekreteri Wörner, *"Türkiye tehdit altındadır"* diyerek işareti verir; arkasından da NATO Başkomutanı Galvin öter; Bush'un Ortadoğu'daki sadık dostu Özal, Brüksel'e başvurur:

–Irak'ın tehdidi altındayım; Saddam saldıracak, NATO Çevik Kuvveti'ni isterim.

Vaşington bastırınca, NATO Çevik Kuvveti Irak'ın sünnet düğününe katılmak üzere Türkiye'nin Güneydoğusu'na konar ve *"ikinci cephe"*yi açmak için beklemeye geçer. Türkiye, cumhuriyet tarihinde ilk kez yabancı askeri, ülkeyi korumak için Anadolu'ya çağırır. Batı kapitalizmi kendi yapısında barış içinde yaşamak için İslam dünyasındaki stratejik kaynakları denetim altında tutmak zorundadır; NATO'nun yeni görevi komünizm tehlikesine karşı kapitalizmi değil, Müslümanlara karşı Hıristiyanları korumakla eşanlamlıdır.

Haçlı ordularını, İslam dünyasının zenginliğini gözetim altında tutsun diye Türkiye'ye çağırmak, elbette cuma namazlarını kaçırmayan bir cumhurbaşkanına düşecekti.

*

Ne var ki şu gözü kör olası Ortadoğu'ya iki çevik kuvvet de yetmiyor.

Üçüncüye gerek var. Birincisi Suudi Arabistan çöllerinde, ikincisi Malatya'da konuşlandı. Ya üçüncüsü? Mengen'de!.. Mengen'in on kilometre ötesinde E-5 karayolu çıkışında Deller Köprüsü'nde bizim jandarma çevik kuvvetimiz barikatını kurdu, beklemeye girdi. Vatanımızı Irak'ın saldırısına karşı NATO Çevik Kuvveti'ne havale ettik; ama halkımıza karşı Çankaya'yı kim savunacak? *"ideolojik, politik, stratejik, taktik durum muhakemesi"* sonunda karara varıldı: Çankaya çevresinde savunma önlemleri alınırken, başkente doğru yürümek isteyen emekçilere karşı çevik kuvvet kullanılmasına karar verildi.

*

Yeter mi? Sanmıyorum, Malatya'daki Çevik Kuvvet'ten destek istemeli; NATO Çevik Kuvveti ile jandarma çevik kuvveti işbirliği yapmalı; gerekirse Suudi Arabistan'daki Amerikan Çevik Kuvveti de çağrılmalı...

Vallahi Türkiye'yi yönetmek zor iş!..

Önümüz sis...

UĞUR MUMCU *9 ocak*

15 ocak günü yaklaştıkça Körfez bunalımı ile ilgili kaygılar da artıyor. Savaş çıkar mı? Savaş çıkarsa, Türkiye, bu savaştan nasıl etkilenir? Ortadoğu'nun savaş sonrasındaki yeni siyasal coğrafyası, ülkemizi nasıl etkiler?

Bu sorulara, bu aşamada açık ve somut yanıtlar vermek olanaksızdır.

Başta Amerika Birleşik Devletleri'nde olmak üzere bütün Batı ülkelerinde '*stratejik araştırma enstitüleri*' bulunur..Bu enstitüler, yaşanan olayları elde ettikleri veri ve olgularla değerlendirir; olası gelişmeler ile ilgili düşünceler üretirler; hükümetler de önlemler alırken ve hazırlıklar yaparlarken bu değerlendirmelerden yararlanırlar. Bir savaşı yürütmek için önceden yapılan tasarılara ve saptanan planların bütününe ve bu tasarı ve planlar ile erişilmek istenen amaca genel olarak *'strateji'* deniyor. İngilizlerin herhalde Çanakkale'de ve İstanbul'u işgal ettiklerinde bir stratejileri vardı. Bu stratejiler de hem siyaset adamları hem savaş uzmanları ile saptanmıştı. Ne oldu? Çanakkale direnişi ile Kurtuluş Savaşı, bu 'stratejileri' altüst etti. Asya'yı Avrupa'ya bağlayan köprüdeki soylu ulusal direniş, emperyalist stratejilerini tarihin çöp tenekelerine attı.

İkinci Dünya Savaşı öncesinde Hitler ve Mussolini de elbette büyük stratejiler ile savaşa koyulmuşlardı. Bu stratejilere hem Hitler ve Mussolini hem Alman ve İtalyan generaller inanmışlardı.

Ne oldu?

Hitler, sığınakta intihar etti, Mussolini, Alman askerleri arasında ülkesinden kaçarken yakalanıp öldürüldü ve bir sokak fenerine asıldı! O kadar gerilere gitmeye de gerek yok; Vietnam savaşını anımsayın... ABD, bu savaş için nice stratejiler saptamış; savaşı kazanacağından emin olduktan sonra Vietnam savaşına girmişti. Amerika, Vietnam savaşından yenik çıktı. Sovyetler de Afganistan işgalinden büyük yaralar aldı.

İkinci Dünya Savaşı'nın patlak vermesinden yıllar önce, Atatürk, 3 Mart 1932 günü Amerika'nın ünlü Generali Mac Arthur ile yaptığı görüşmede, Almanya'nın, İngiltere ve Sovyet Rusya dışındaki bütün ülkeleri işgal edebilecek bir ordu kurup Versailles Antlaşması'nı yırtacağını; dünya savaşının da 1940-46 arasında patlak vereceğini söylemişti.

Peki Mussolini? Atatürk, Mac Arthur'a, o gün, İtalyan diktatörü Mussoli'nin olası bir savaşa girmezse barış masalarında etkili olacağını, ancak Mussolini'nin 'Sezar rolüne' soyunacağını ve bunda da başarılı olamayacağını anlatmıştı. Savaşı kim kazanacaktı? Almanya mı? Fransa mı? Yoksa İngiltere mi?

Hiçbiri... Atatürk, 1932 yılının mart ayında General Mac Arthur'a geleceğin 'felaketler' ile dolu olduğunu vurguluyor ve şu öngörüşünü anlatıyordu:

– *Avrupa'daki devlet adamları, başlıca uyuşmazlık konusu olan sorunları her türlü ulusal bencillikten uzak ve yalnızca bütün dünyanın yararına, son bir çaba ve iyi niyetle ele almazlarsa, korkarım ki felaketin önü alınamayacaktır. Çünkü, Avrupa sorunu, İngiltere, Fransa ve Almanya arasındaki uyuşmazlık konusu olmaktan çıkmıştır. Bugün Avrupa'nın doğusunda bütün uygarlığı ve hatta insanlığı korkutan yeni bir güç belirmiştir. Bütün madde ve ruh varlığını tümüyle dünya ihtilali amacına seferber eden bu korkunç güç, üstelik Avrupalılar ve Amerikalılarca henüz bilinmeyen yepyeni siyasal yöntemler uygulamakta ve karşıtlarının en küçük hatalarından bile en iyi biçimde yararlanmasını bilmektedirler.*

Atatürk, bu saptamalardan sonra İkinci Dünya Savaşı'nın kimler tarafından kazanılacağını da söylüyordu:

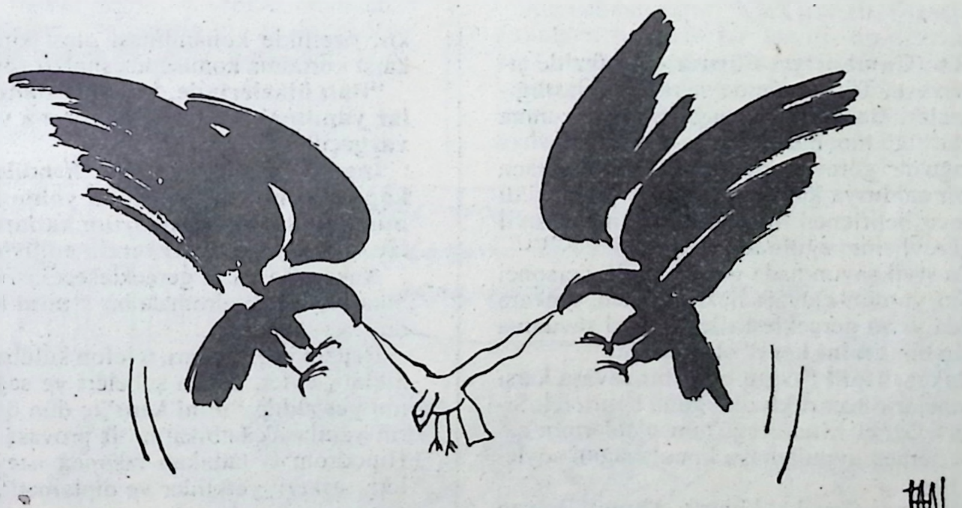
– *Avrupa'da oluşacak bir savaşın başlıca galibi ne İngiltere ne Fransa ne de Almaya*dır, sadece Bolşevizmdir. (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, 1989, s: 134-135).

Atatürk, Kurtuluş Savaşı yıllarında Sovyetler'den para ve silah yardımı aldı. Ancak Türkiye'yi Sovyet uydusu yapmayacak *'tam bağımsızlık'* siyaseti izlemeyip de Enver Paşa'nın düşündüğü gibi Sovyet desteği ve güdümündeki bir savaşa girseydi, Türkiye, büyük olasılıkla, savaş sonrasında bir Sovyet Cumhuriyeti olacaktı.

Atatürk'ün en yakın düşün ve silah arkadaşı İsmet İnönü'nün cumhurbaşkanlığındaki Türkiye, o günlerin güç koşullarına yenik düşüp savaşa girseydi, Türkiye, İkinci Dünya Savaşı sonrasında galip devletlerce paylaşılacaktı. İkinci Dünya Savaşı sonrasında Doğu Avrupa'ya da egemen olan Sovyetler bugün bir büyük çöküntü yaşıyor. Ve bölgede tek süper gücün egemenliğine dayalı yeni dengeler oluşuyor. Türkiye, bu koşullarda bir savaşa sürükleniyor. Atatürk, 1932 yılında, İkinci Dünya Savaşı'nın 40'lı yıllarda çıkacağını, bu savaşın da Sovyetler Birliği'nce kazanılacağını görebilmişti. Körfez savaşının getireceği sonuçları bugünden görebilecek bir devlet adamımız ya da bir strateji uzmanımız var mı? Yok...

Dış siyasetimiz *"Bush'a güven, gerisini merak etme sen"*saplantısına ve yazgısına bağlanıyor. Körfez savaşını ABD kazanamazsa ne olacak?

Hiç düşünülüyor mu?

Türk erkeği sadakat istiyor

10 ocak

İZMİR (ANKA)- Türk erkeğinin kadında güzellikten önce sadakata önem verdiği belirlendi.

Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal ve Gelişim Psikolojisi ana bilim dalları uzmanlarınca yapılan araştırmaya göre sadık olmayan kadın ne kadar güzel olursa olsun Türk erkeğince benimsenmiyor. Sosyal psikoloji ve gelişim psikolojisi uz-

manlarının yıllara dayanan gözlemleri sonucu belirledikleri kadında aranan 12 özellik şöyle sıralanıyor:

1- Sadık olmayan kadın ne denli güzel olursa olsun, Türk erkeğince benimsenmiyor.

2- Zeki ve akıllı olmayan kadın Türk erkeğinden gerekli ilgiyi görmüyor. Erkekler, beraber olacakları kadının aklı ile kendisine katkıda bulunabileceği inancıyla buna özen gösteriyorlar.

3- Türk erkeği için sadakat ve akıllı olmanın yanında zarafet ve güzellik de aradığı kadında önemli oluyor.

4- Türk erkeği işten geldiğinde eşinin kendisini güleryüzde karşılamasını bekliyor ve istiyor.

5- Türk erkeği eşi çalışsa da iyi bir ev kadını olmasını istiyor, özellikle de iyi yemek yapmasına dikkat ediyor.

6- Açık ve doğru sözlü olması, sözüne güvenilir olması Türk erkeğinin birlikte olduğu kadında aradığı bir başka önemli özellik.

7- Türk erkeği birlikte yaşadığı kadının mümkün olduğunca az masraflı olmasına özen gösteriyor.

8- Aşırı kıskanç kadınlar Türk erkeğinden olumlu not almıyor.

9- Türk erkeği, eşinin yabancılarla birlikte olduğunda tam bir hanımefendi olmasını beklerken, kendi yuvasında ise tam bir dişi olmasını istiyor.

10- Türk erkeği fazla dırdırdan hoşlanmıyor.

11- Türk erkeği, eşinden ya da birlikte olduğu kadından kendi ailesine karşı saygılı olmasını bekliyor.

12- Evde eşinin bir anne olarak çocuklarına kol kanat germesi de Türk erkeğinin kadından beklediği bir başka özellik.

30 bin gaz maskesi dağıtıldı

11 ocak

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu)- Körfez'de çıkacak bir savaşın Türkiye'ye de sıçraması olasılığına karşı İçişleri Bakanlığı'na bağlı Sivil Savunma Genel Müdürlüğü tüm hazırlıklarını tamamladı.

Güneydoğu'da görev yapacak 30 bin elemana kimyasal bir saldırıya karşı gaz maskeleri dağıtıldı ve daha önce belirlenen 400 binin üstündeki sivil savunma görevlisinin eğitimleri yenilendi.

Bu arada sivil savunmada görev alacak personel için 300 bin yardım çantası hazırlanırken, Ankara Hipodrom'da yarın gerçekleştirilecek sivil savunma tatbikatı için bir **"mini kent"** oluşturuldu.

Sağlık Bakanı **Halil Şıvgın** olası bir savaşa karşı bütün hastanelerin hazırlıklı olduğunu belirterek Sivil Savunma Genel Müdürlüğü'nün planlarının savaş halinde hemen uygulamaya konulacağını söyledi.

Sivil Savunma Genel Müdürü **Ahmet Turan Bozkır,** olası füze ve uçak saldırılarına karşı ikaz ve alarm merkezlerinin hazır hale getirildiğini, bunların herhangi bir saldırıya karşı 2 dakika içinde harekete geçebilecek ve gerekli uyarıları yapabilecek durumda olduğunu söyledi.

Körfez krizinin çıktığı 2 Ağustos 1990 gününden itibaren sivil savunma alanında hazırlıkların başlatıldığını, il ve ilçelerde gerekli hazırlıkların yapıldığını, korunma ve tahliye önlemlerinin gözden geçirildiğini, sığınakların belirlendiğini belirten Bozkır, özellikle kullanılması olası kimyasal silahlara karşı korunma konusunda şunları söyledi:

"Batı ülkelerinde, İngiltere dahil artık sığınaklar yapılmak suretiyle korunma yöntemlerinden vazgeçiliyor.

İnsanlar en iyi şekilde, kendilerine en yakın kapalı alanlarda korunma yoluna gidiliyor. Bunun için de evlerin bodrum katları, kapalı garajlar ve benzer alanlar tercih ediliyor."

Ankara'da yarın gerçekleşecek sivil savunma tatbikatı için Hipodrom'da bir **"mini kent"** oluşturuldu.

Benzin istasyonları, telefon kulübeleri, otobüs durakları, evler, banka şubeleri ve sağlık merkezlerinin yer aldığı **"mini kent"**'te dün öğleden önce yarın yapılacak tatbikatın bir provası gerçekleştirildi. Hipodrom'da tatbikatı izlemek isteyen milletvekilleri, askeri yetkililer ve diplomatlar için yer ayrıldı.

Ankara Valiliği'nden yapılan yazılı açıklamada, dün gerçekleştirilen tatbikat provasının bugün de yineleneceği vurgulanarak yarın yapılacak tatbikatın daha önceden tespit edilen eğitim programları çerçevesinde olduğu kaydedildi.

Açıklamada, yarın saat 11.00'de yinelenecek **"tatbikat provasında, sivil savunma hazırlıklarının gözden geçirileceği, eksik ve aksaklıklar için alınacak önlemlerin belirleneceği, kamu kurum ve kuruluşların imkân ve kabiliyetlerinin**

deneneceği ve halkın sivil savunma konusunda bilgilendirileceği" bildirildi.

Ankara'da olası bir savaş için **"pilot hastane"** olarak belirlenen Hacettepe Tıp Fakültesi ile İbni Sina Hastanesi'nde sağlık hizmetlerinin aksatılmadan yürütüldüğü görüldü.

Bu hastanelerde daha önce belirlenen yüzde 10 oranında **"boş yatak bırakılması"**'na ilişkin kararın yürürlüğe konduğu ve bu oranın önümüzdeki günlerde daha da arttırılacağı öğrenildi. Olası bir savaşta Hacettepe Tıp Fakültesi Hastanesi'nin Hava Kuvvetleri Komutanlığı'nın emrine, İbni Sina Hastanesi'nin de Kara Kuvvetleri Komutanlığı emrine gireceği kaydedildi.

Sınır köyleri boşaltıldı...

FARUK BİLDİRİCİ/ÜMİT ASLANBAY
14 ocak

KIZILTEPE/SİLOPİ/HABUR– 15 ocak tarihinden sonra olası bir savaş nedeniyle Türkiye'nin Habur'dan başlayarak Irak ile sıfır noktasında bulunan köylerinin hemen hemen tümüyle boşaldığı gözlendi.

Habur'a kadar inen E-24 karayolunun her iki yanında askeri birliklerin, tankların mevzilendikleri görülürken, Habur kapısının karşı tarafında da Iraklılar tarafından siper ve mevzilerin hazırlandığı dikkat çekti.

İki tarafa geçiş olmaması için dozerlerle asfalt yolun tahrip edilerek ortadan kaldırıldığı Habur sınır kapısının üst yanında kalan ve maddi imkânsızlık nedeniyle başka yere gidemeyen köylüler **"sığınak kazmak için"** izin bekliyor.

Dün E-24 boyunca askeri birlik ve araç sevkiyatının sürdüğü, bunda sivil otobüslerin de kullanıldığı gözlenilen Silopi - Habur hattında halkın **"savaş paniği"** sürüyor. Bölgede bulunan SHP Diyarbakır Milletvekili **Fuat Atalay,** TBMM Başkanı **Kaya Erdem** ile Başbakan **Yıldırım Akbulut**'a birer telgraf çekerek halkın açlık ve soğuk karşısında köylerini terk ettiğini, hükümetin bir an önce olanaklarını seferber ederek barınma merkezleri kurmasını istedi.

Mardinliler her gün, sabahın erken saatlerinde alçak uçuş yapan jetlerin gürültüleriyle uyanıyor. Savaşı bu denli yakınlarında hisseden Mardinliler, batıya doğru giden otobüslere gidiş parasının yanı sıra dönüş ücretini de ödemek zorunda kalıyorlar. Çünkü otobüsler dolu gidip boş geliyor.

Bankalardan paralarını çekemeyen vatandaşlar, ellerindeki malları ucuza da olsa satmaya çalışıyorlar.

Sınırdan kaçak giren malların satıldığı bir pasajda satıcı Cumhuriyet muhabirine, **"Abi, yeni mal gelmiyor. Elimizdekini satsak da pazartesi şuradan bir kaçsak"** diyor. Kent içi taşımacılığın yükünü çeken eşekler bir evin önünde odun yükleriyle beklerken, içeriden kocasına bağıran kadının sesi **"Savaş çıkacak, odunu ne yapacaksın?"** diye yükseliyor.

Uçakların gürültüsünden korkan 10 yaşlarındaki bir çocuk, uçak sanki tepesine değecekmiş gibi başını ellerinin arasına alarak yere siniyor.

Ama savaştan bu denli etkilenen kent halkını hava saldırısından uyaracak siren sistemi kurulmamış. Belediye, Sivil Savunma Müdürlüğü'ne, 70 milyon liralık bir harcama ile kentin her tarafına hoparlörler yerleştirilebileceğini bildirmiş.

Ama alınan yanıt, **"Çok pahalı. Biz uyarıları, arabalara hoparlörler koyup dolaştırarak yaparız"** biçiminde olmuş. Mardinliyi en çok korkutan, kalenin bulunduğu tepede yer alan radarlar. Kentlilerin deyişiyle **"büyük kulaklar Saddam'ın kenti hedef almasına neden olabilecek."**

Anında Savaş...

OKAY GÖNENSİN *14 Ocak*

Dünyanın dört köşesinde herkes bu soruyu birbirine sormaya devam ediyor. Ama bir de şöyle diyenler var: Aslında savaş çoktan çıktı. 2 ağustos gününden bu yana ekranlarda, evlerimizin içinde, gözlerimizin önünde sürüp duruyor. Bunun ötesinde bir savaşa her iki taraf da ne gerek duyacak. TV ekranı Saddamüseyin'in temel savaş alanıydı; buradan bütün Arap dünyasına iki önemli mesajını 6 aydır vermeye devam ediyor: İslamı, seslendiği kitlenin ortak ideolojisi olarak kendi çevresinde birleşme yolunda rahat ve etkin bir biçimde kullanıyor; TV'de, düşünde peygamberi gördüğünü anlatmaya kadar gidiyor.

İkincisi, Araplara Nasır'dan beri ilk kez onurlu bir başkaldırı ortamı yarattığı için övünüyor. Televizyon ekranlarında aylardır süren bu savaş, Fransız sosyolog Jean Baudrillard'a 'medyaların rehinesi' *olduğunu düşündürtüyor.*

Şöyle bir mantık yürütüyor Fransız düşünür: "Medyalar bizi savaşa inandırdı, daha önce Romanya'da devrim olduğuna inandırmışlardı; hepimiz ekranların karşısında savaşın stratejik rehineleriyiz, sürekli olarak görsel bombardıman altındayız; savaş bizim önümüzde sürüp gidiyor; bu ortamda gerçek silahların kullanıldığı eski tarz bir savaş olasılığı tümüyle ortadan kalkıyor.."

Baudrillard, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra korkuyla beklenen Üçüncü Dünya Savaşı'nın, Soğuk Savaş'ın uzun yıllarının içine dağılarak tamamlandığını, yeni savaşın alanının da kendiliğinden televizyon ekranı olduğunu savunuyor. Dolayısıyla sonuç iyimserdir, bu savaş ' 'ölü bir savaş'*tır...*

Bu 'ölü savaş'*ın görüntülerini evlerimizin içine taşımak için büyük televizyon kuruluşları olağanüstü hazırlık yaptılar. CBS Televizyonu'nun ünlü sunucusu Dan Rather'ın deyişiyle* ' Washington'daki Potomac Nehri'nden Dicle'ye kadar savaş davulları çalıyor...'

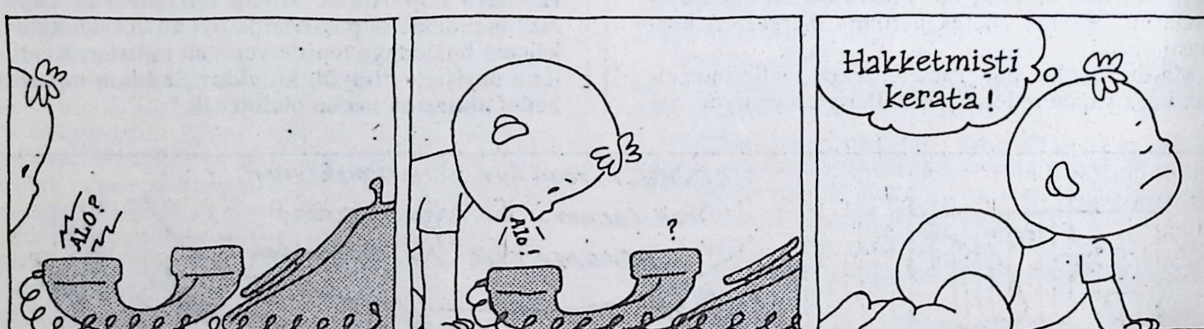
Bu davulların seslerinin bu kadar yayılmasını sağlayan '4 büyükler', *yani CNN, NBC, CBS ve ABC kuruluşlarının her biri olası savaş alanına 100'er kişilik gruplar gönderdi; Pentagon'un sansür girişimlerinden kurtulmak için Suudi Arabistan ile ABD arasında 700 telefon hattı kiralandı.*

Amerikalı sansür subaylarının hoşlanmayacağı görüntüleri, bu hatları kullanarak iletmeye çalışacaklar, bu da yeterli olmazsa Suudi Arabistan'ın güvenlikli bir köşesine özel bir parabolik anten kurmak için de çalışıyorlar... Uydularda kanallar bölüşüldü... Aylık 80 bin dolar üzerinden hat kiraları ödendi.

Şimdi sırada...

Anında görüntü...

'Ölü savaş'...

Süre doldu: Eller tetikte

16 ocak

Dış Haberler Servisi - Dünyamızda yeni bir savaş çılgınlığının önlenmesi umutları, dün geceki gelişmelerden sonra kaybolmaya yüz tutarak yerini korkulu bir bekleyişe terketti. Irak Devlet Başkanı **Saddam Hüseyin,** Irak ordusunun savaşa hazır olduğunu söyledi. İngiltere parlamentosu, hükümetin savaş politikasını onayladı. Savaşın çok yakın olduğunu söyleyen Ürdün Kralı **Hüseyin,** ülkesinin kendini korumaya hazır olduğunu belirtti. ABD'de ise Beyaz Saray Sözcüsü **Marlin Fitzwater,** Başkan **Bush**'un gerekli kararları almaya hazır olduğunu açıkladı.

Irak lideri Saddam Hüseyin Güvenlik Konseyi'nin Kuveyt'ten çekilmesi için Irak'a tanıdığı sürenin bitimine birkaç saat kala dün gece verdiği demeçte **"Irak ordusunun savaşa hazır olduğunu"** söyledi.

Reuter ve AA'nın Bağdat radyosuna dayanarak bildirdiğine göre, önceki gün ve dün Kuveyt'teki

birlikleri ziyaret eden Saddam dün gece başkente döndü. Saddam yaptığı açıklamada, **"Irak ordusunun savaşa hazır olduğunu, Irak ve Arap halkının haklarından taviz verilmeyeceğini"** söyledi. Saddam şöyle devam etti:

"Iraklılar, kâfirlerin (Amerikalıların) kovulması sloganına bağlı kalacak, bu tutumu sürdürecek ve müminlere Filistin'in kurtuluşu için cihat çağrısında bulunacaklar. Bu, ayrılmayacağımız son tutumumuzdur."

Bağdat Radyosu, Saddam Hüseyiin'in Kuveyt'in çeşitli bölgelerinde Iraklı komutanlarla bir araya geldiğini ve komutanların Saddam Hüseyin'e **"saldırganları yenilgiye uğratma"** sözü verdiklerini kaydetti.

Irak, Kuveyt konusunda herhangi bir görüşmenin ancak Filistin sorununun çözümüne bağlı olduğunu savunuyor.

Kimyasal silah korkusu

18 ocak

Haber Merkezi – ABD'nin Irak'a karşı başlattığı **"Çöl Fırtınası"** harekâtı sürerken şimdi gözler halen elinde 2 bin ton kimyasal silah bulunan Irak'ın bu gücünü kullanıp kullanmayacağına çevrilmiş durumda. Birleşmiş Milletler Cenevre Sözleşmesi ile biyolojik ve kimyasal silahların insanlar üzerinde kullanılması yasaklanmışken Irak lideri **Saddam Hüseyin'**in sürekli koz olarak öne sürdüğü kimyasal silahlardan korunma önlemleri bütün dünyada olduğu gibi Türkiye'de yoğun biçimde tartışılmaya başlandı. Kimya Mühendisleri Odası Genel Başkanı **Uğur Gürel,** Irak'a en çok ABD, Sovyetler Birliği ve Fransa tarafından kimyasal silah satıldığını belirterek olası bir kimyasal tehlike karşısında yapacak hiçbir şey olmadığına dikkat çekti.

Kimyasal silahların bugüne kadar sadece gelişmiş ülkeler tarafından yoksul ülke halklarına karşı kullanıldığını belirten Gürel, çeşitli bunalım dönemlerinde bugüne dek **Vietnam, Kampuçya, Laos, Endonezya** ve **Malezya** da kullanılan kimyasal silahların son olarak da Irak yönetimi tarafından **Halepçe'**de peşmergelere karşı kullanıldığı ve 5 bin dolayında Kürt'ün yaşamını kaybettiğini hatırlattı.

Kimyasal tehlike karşısında gaz maskelerinin önleyici olamayacağını belirten **Uğur Gürel** kamuoyunda gaz maskeleri, tulumlar ve bazı enjeksiyonların kimyasal silahlara karşı kullanılabileceğine ilişkin yaygın ve yanlış bir kanı olduğunu vurguladı. Kimyasal silahların çok çeşitli olduğunu belirten Gürel şunları söyledi:

"Bu silahların çoğu hiçbir önlem tanımaksızın öldürücüdür. Bazı önlemler varsa da bunların hangi kimyasal silah atıldığını bilmeden kullanılması olanak dışıdır. Bunu biz kimyacılar bile bilemeyiz."

Savaşa Girdik mi, Girmedik mi?

HİKMET ÇETİNKAYA *19 ocak*

Hükümet şimdi çok rahat olmalı.

Savaş izni yetkisi TBMM'den alınmış, İncirlik Üssü'nden önceki geceyarısından sonra Amerikan bombardıman uçakları havalanmıştır...

Artık Türkiye'den ikinci cephe açılmıştr.

Yabancı televizyonlar, haber ajansları, dün geceyarısı Türkiye'den Irak'a ikinci bir cephe açıldığını tüm dünyaya duyururlarken şöyle diyorlardı:

– Türkiye Körfez savaşına giriyor...

Aslında bu ikinci cephenin açılacağını CNN, bir gün önce Cumhurbaşkanı Özal ve Başbakan Akbulut'un ağzından tüm dünyaya yaymıştı. Özal, İncirlik Üssü'nden Amerikan bombardıman uçakları havalanmadan bir saat önce CNN'nin yönelttiği sorulara da şu yanıtları veriyordu:

– Sayın Cumhurbaşkanı, kellesi koltuktaki birkaç kişiden birisiniz. İşler kötü giderse sonunuz olur mu? Yani sıkıntıya düşer misiniz?

– Endişelenmeyin, endişelenmeyin. Ben Birleşmiş Milletler'in yanındayım. Birleşmiş Milletler'in kaybeden taraf olacağını sanmıyorum. Muhalefet bana 'kumarbaz' olduğumu söylüyor. Ben kumarbaz değilim. Ben hesap adamıyım. Her şeyi hesaplarım, mühendisim, matematik ve mantık bilirim. Bu nedenle kaybedeceğimi sanmıyorum.

– Öyleyse, bir mühendis olarak, matematiksel olarak Saddam'ın ayakta kalma şansı nedir?

– Ben artık onun ayakta kalabileceğini sanmıyorum. Savaş artık yetişir demedikçe, başı dertten kurtulmayacak. Bunun sona ermesi gerekir kanısındayım. Özal, Magic Box muhabirinin sorularını yanıtlarken de aynı tümceleri sıralıyordu. Muhalefetin kendisini çekemediğini söylüyor, 'alınyazısı' ndan söz ediyor, hırslı, dirençli olduğunu vurgulayıp 'beni kıskanıyorlar' diyordu açık seçik...

O saatlerde Ankara'da yoğun bir trafik vardı. Saat 22.00 sıralarında, Adana İncirlik Üssü'nden Amerikan F-15, F-16 ve F-11 bombardıman uçaklarının geceyarısından sonra havalanacağı haberleri geliyordu.

Devlet Bakanı ve Hükümet sözcüsü Mehmet Yazar, yetkinin Genelkurmay'a talimat olarak gönderileceğini açıkladıktan 5-6 saat

sonra ise çok sayıda bombardıman uçağı İncirlik Üssü'nden peş peşe havalanıyordu.

Saat 02.00'de CNN muhabiri Ankara'dan izlenimlerini şöyle aktarıyordu:

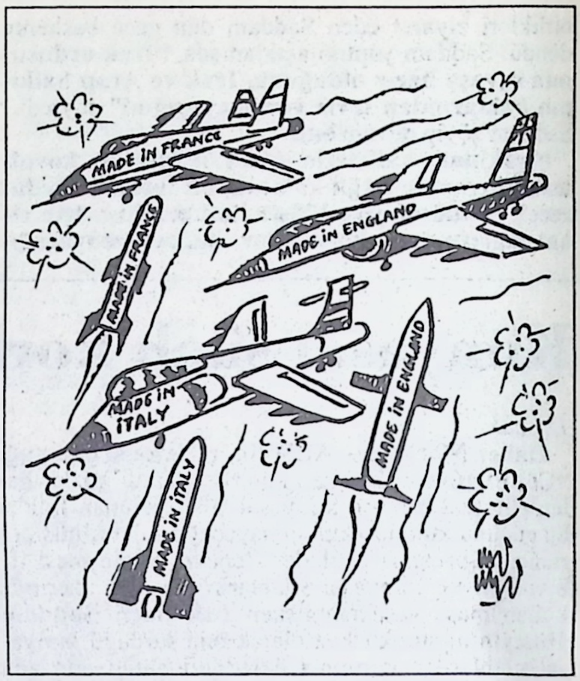
– Türk hükümeti üslerin kullanılması yetkisini Genelkurmay'a verdi. Türkiye'den ikinci bir cephe açıldı. Türkiye de müttefikler arasında. Bu konuda hükümet ve genelkurmay yetkililerini bulamıyorum. Ya toplantı halindeler ya da telefonlarının fişlerini çektiler.

Tüm bu gelişmelerden sanırız Genelkurmay'ın haberi yoktu. Yani İncirlik Üssü'nün ABD'nin kullanımına açıldığını Genelkurmay Başkanlığı bilmiyordu. Askerler, "karar, siyasi otoritenin" diyorlardı. Dün sabaha karşı bu nedenle Ankara'da üç ayrı toplantı yapılıyordu. Önce Genelkurmay Başkanlığı'nda Kuvvet Komutanları bir toplantı yapıyor, –ya da Genelkurmay Başkanı Doğan Güreş ile Hava Kuvvetleri Komutanı Siyami Taştan başbaşa görüşüyor- daha sonra Genelkurmay Başkanı Orgeneral Doğan Güreş, Başbakanlık Konutu'na geliyordu. Konuttaki toplantının ardından Genelkurmay Başkanı ile Hava Kuvvetleri Komutanı Köşke'e çıkıyordu. Acaba neler oluyordu? SHP lideri Erdal İnönü'de dün sabah şu soruyu yöneltiyordu:

– İncirlik Üssü, Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde midir yoksa başka bir yerde midir? İnönü, Türk ulusu adına soruyordu bu soruyu. İncirlik, diktatör Saddam Hüseyin'in hedef noktası oluyordu artık. Irak, Tahran'ı bombalamaya başlamış, İsrail'e Scud füzeleri atmıştı. Hükümete üsleri kullanma yetkisi veren ANAP'lılar -H. Celal Güzel dışında-, ret oyu veren SHP ve DYP milletvekilleri, kimi bakanlar askerler, Türk kamuoyu ne olup bittiğini bilmiyordu. Herkes birbirine şu soruyu soruyordu:

– İncirlik'ten kalkan Amerikan uçakları Irak'ı bombaladı mı? Neler oluyor, Türkiye savaşa girdi mi?

CNN, İncirlik'ten kalkan Amerikan uçaklarının Irak'ı bombaladığını haber verdi. Oysa TRT suskun, ne olup bittiğini açıklamıyordu..

Bu nedenle SHP lideri İnönü şöyle diyor:

– Sayın Özal'ın bir konuşmasını CNN'de dinledik. Kırık dökük bir İngilizceydi, ama maksadı anlaşılıyordu söylediğinin. Sordular açıkça, 'bu kuvvetler şimdi ne zaman kullanılacak, kim karar verecek?' Buna 'Amerika Birleşik Devletleri Kumandanlığı karar verir' dedi. Gördünüz mü, TBMM'den önce hükümete verilen yetki, hükümetten Genelkurmay Başkanımıza geçti, Genelkurmay Başkanlığımızdan da Sayın Özal tarafından CNN aracılığıyla Amerikan Genelkurmay Başkanlığı'na geçti. Şimdi bulunduğumuz durum odur. Evet, neler oluyor? Türkiye savaşa giriyor mu, girmiyor mu? İncirlik Üssü'nden kalkan Amerikan bombardıman uçakları nereye gidip geliyor?

Nedense hiçbir açıklama yapılmıyor. Belki bu gece CNN'den öğrenebiliriz...

Savaş, Altın Küre'ye siyah kravat taktı

21 ocak

Kültür Servisi - Bu yıl Altın Küre sinema ödüllerini kazananlar önceki gece Beverly Hills'te yapılan bir törenle açıklandı. Körfez savaşı nedeniyle sinemadan çok **"savaş ve barış"**ın konu edildiği ödül törenine yine savaşı öne sürerek birçok sanatçı katılmadı.

Törene katılan erkek sanatçıların tümü savaş dolayısıyla siyah kravat taktılar.

Oscar'lardan önce verilen ve bu açıdan da belirleyici bir rolü bulunan Altın Küre Ödülü'nü drama türünde en iyi film seçilen **"Kurtlarla Dans - Dancing With Wolves"** kazandı. Türkiye sinemalarında **"Dokunulmazlar"**, **"Düşler Tarlası"**, **"Boğa Takımı"** gibi filmlerde izlediğimiz Kevin Costner'in ilk yönetmenlik denemesi olan **"Kurtlarla Dans"** bir tür epik-western.

Film, Amerikan iç savaşı sırasında Kızılderililerle gerçek bir dostluk kuran Amerikalı bir askerin yaşamını konu alıyor.

"Dramalar" başlığı altında verilen diğer Altın Küreleri ise **"Sefalet-Misery"** filmindeki rolüyle yılın en iyi kadın oyuncusu seçilen **Kathy Bates** ise **"Şansın Dönüşü - Reversal Of Fortune"** filmindeki rolüyle **Jeremy Irons** aldı.

Müzikal ve komedi dalında verilen Altın Küre Ö-

dülü'nü en iyi film seçilen **"Yeşil Kart - Green Card"** aldı. Sinemalarımızda gösterimi hâlâ süren **"Özel Bir Kadın"** filmindeki rolüyle **Julia Roberts** da en iyi kadın oyuncu seçildi. Bu dalda en iyi erkek oyuncuya verilen Altın Küre'yi ise **"Yeşil Kart"** filmindeki rolüyle **Gerard Depardieu** kazandı. Sinemalarımızda gösterilen **"Hayalet"** filmiyle **Whoopi Goldberg, "Uzun Süreli Eş-Longtime Companion"** filmiyle de **Bruce Davidson** yardımcı oyuncu dalında ödül kazandılar. Kevin Costner, Altın Küre'sini drama dalında en iyi filmi seçilen **"Kurtlarla Dans"** filmindeki yönetmenliği ile aldı.

Bu filme bir üçüncü Altın Küre'yi ise filmin senaryo yazarı **Michael Blake** getirdi.

En iyi film müziği Altın Küre Ödülü'nü **Bernardo Bertolucci'nin "The Sheltering Sky"** adlı filmi aldı.

Orjinal şarkı dalında verilen küreyi ise **"Genç Silahşörler 2"** filminde yer alan ve seslendirdiği **John Bon Jovi'nin "Blaze Of Glory - Zafer Ateşi"** kazandı.

Kıbrıs için gizli pazarlıklar

ŞEBNEM ATİYAS *22 ocak*

NEW YORK – Birleşmiş Milletler bütün kanallarıyla Körfez Savaşı ile ilgilenirken Genel Sekreter **Perez de Cuellar**'ın Kıbrıs iyi niyet görevlisi **Gustave Feissel** geçen hafta başında **"çok gizli tutulan"** bir misyonla Türkiye'ye geldi.

Dışişleri Bakanlığı Kıbrıs Danışmanı **Korkmaz Haktanır** ile İstanbul'da görüşmeler yaptığı bildirilen Feissel'in **"Federasyona yön verecek ilkelerin oluşturulması"** için çabaladığı kaydedildi.

Perez de Cuellar Güvenlik Konseyi'ne 15 şubatta Kıbrıs görüşmelerinde sağladığı gelişmeler üzerine rapor verecek. Rapor zamanı yaklaşırken Feissel'in Türkiye'ye yaptığı ziyaretin niçin gizli tutulduğu anlaşılamadı.

Öte yandan ABD Dışişleri Koordinatörü **Nelson Ledsky**'nin Ankara, Atina ve Kıbrıs'a yapacağı ziyaret yeniden güvenlik nedenleriyle ertelendi. ABD ayrıca Körfez savaşı nedeniyle özellikle Türkiye'ye Kıbrıs konusunda baskı yapmaya çekiniyor. Ledsky'nin gezisinin ertelenmesinin bir nedeni de ABD'nin bu tutumuydu.

Diplomatik kaynaklar, Körfez savaşı ortamında Kıbrıs ile ilgili bir gelişme beklemediklerini kaydediyorlar.

Türk diplomatik kaynaklarına göre BM Genel Sekreteri'nin iyi niyet görevlisinin çabaları Güvenlik Konseyi'nin son 649 sayılı Kıbrıs kararı yönünde ise **"anlamlı"** olabilir. 649 sayılı Güvenlik Konseyi kararı **"tarafların siyasi eşitliğini"** garantiliyor. 649 sayılı karar ayrıca, tarafların görüşmelere başlayabilmeleri için genel sekreterin oluşturduğu hareket planını da destekliyor.

Konseyin Cuellar'dan uygulamasını istediği **"hareket planı"** tarafların karşılıklı görüşmeye oturmadan önce üzerinde anlaştıkları bir metin üretmelerini garantilemeye yönelikti. **"Federasyona yön gösteren ilkeler"** terimiyle yeniden biçimlenen böyle bir metnin kabul görmesinden sonra Cuellar, taraflara bu kez bir anlaşma taslak planı üzerinde çalışmaları önerisinde bulunacaktı.

Bir anlaşma taslağı oluşturulduğunda ise taraflar zirveye çağrılacaktı. Zirvede anlaşma başlıkları ve planı kabul edecek olan taraflar, bütünlüklü bir anlaşmanın hazırlanması için müzakerelere başlayacaklardı.

Körfez savaşı başlamadan önce Güvenlik Konseyi görüşmelerinde Irak, çeşitli kereler Kuveyt ve Kıbrıs benzetmesini yaptı. Yunanlı ve Kıbrıslı Rum diplomatlarının da gündeme getirdikleri bu benzetme bir de FKÖ temsilcileri tarafından dile getirildi. Bunun dışında Körfez koalisyonu ülkelerinin resmen böyle bir benzetmede bulunmamaları dikkat çekti.

Sanatçılar: Savaşa son verin!

22 ocak

İstanbul Haber Servisi – Dünyanın birçok yerinde savaş karşıtı gösteriler sürerken İstanbul'da da bir grup şair, öğretim üyesi, yazar ve sanatçı, basın toplantısı düzenleyerek Körfez savaşına ve Türkiye'nin bu savaşa katılmasına duydukları tepkiyi dile getirdiler, sendikaları, kişi ve kuruluşları bu konuda duyarlı olmaya çağırdılar.

Gazeteciler Cemiyeti Lokali'ndeki toplantıya, aralarında ses ve sinema sanatçıları **Nur Sürer, Edip Akbayram, Sadık Gürbüz, Bilgesu Erenus, Halil Ergün, Aytaç Arman, İlyas Salman, Grup Kızılırmak** üyeleri, şair ve yazarlar **Müştak Erenus, Leyla Erbil, Bekir Yıldız, Orhan Alkaya, Sungur Savram, Hasan Kıyafet, Adnan Bostancıoğlu, Pınar Kür, Adnan Özyalçıner, Sennur Sezer, Ataol Behramoğlu**, öğretim üyesi **Gencay Gürsoy**, ressam **Orhan Taylan**, Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Yönetim Kurulu üyesi **Gülsevil Erdem**'in de bulunduğu yaklaşık 50 kişi katıldı.

Toplantının açış konuşmasını yapan Ataol Behramoğlu, sanatçılar olarak maddi bir yaptırım güçleri bulunmadığını, manevi ağırlığa sahip olduklarını söyledi.

Behramoğlu, **"Türkiye'yi bu savaşa sokan yönetici grubun başındaki kişi ısrarla ülkenin maddi çıkarları olacağını söylüyor. Bu kısır görüşlülüktür.**

Hükümete soruyorum, 'savaşın uzayabileceğini önceden düşündüler mi?' **Savaş kışkırtıcılığı sonucunda, Türkiye topraklarına atılacak bir bomba, bir füze Türkiye'nin anlamını değiştirecek. Türkiye eski Türkiye olmayacak. Yöneticiler bunun vebilini sonsuza kadar taşıyacaklar"** diye konuştu.

Toplantıda söz alanlar, tepkilerini ve önerilerini şöyle dile getirdiler:

Halil Ergün: Çok acı çekiyorum ve kendimi çok yalnız hissediyorum. Akılalmaz bir TV politikasıyla binlerce bomba yağdırılırken insani dram kaçırılmak isteniyor. Hepimiz televizyon karşısında rehineyiz. Savaş atari oyunu haline gelmiştir. Herkes duyarsız. İnsanları harekete geçirici eylemler yapmalıyız.

Nur Sürer: Bir deli kuyuya taş attı, 57 milyon çıkaramıyor. Bütün dünyada savaş karşıtı eylemler var, bir Türkiye'de hiçbir şey yapılmıyor. Ve Türk basını CNN'in dışına çıkamıyor. Dünyadaki eylemleri gazetelerde okumak istiyoruz, ama yok.

Leyla Erbil: Bu savaş soykırım savaşıdır. BM'dir. Irak'a karşı başlattığı soykırım savaşıdır. Hâlâ bir şeyler yapabiliriz. Savaşa hayır demek için geç kalınmış değildir.

Bekir Yıldız: Arabistan çöllerinde 1300 yıl sonra tekrar Kerbela olayı yaşanıyor.

Sadık Gürbüz: Türkiye Cumhuriyeti, Türk halkı savaşa karşı değildir. Türk halkı kurtuluş, özgürlük savaşlarına saygıyla bakar, onurla yaklaşır. Onursuz savaşlar Türkiye Cumhuriyeti tarihinde ilk kez yazılıyor.

Türkiye onurlu safda yer almalı, tarafsızlığını belirtmelidir. Yurtdışında, Özal'ın ABD Başkanı Bush'un postallarını silerken gösterilen karikatürler yapılıyor. Türk halkı bu kadar onursuzlaştırılamaz, kimsenin buna hakkı yoktur.

Bilgesu Erenus: "Emperyalist savaşlara son" yazılı pankartı imzalayarak muhatabına verelim.

Pınar Kür: Türk halkı bu savaşı istemiyor. Türk halkının canının korunmasına yönelik en ufak bir tedbir alınmamıştır. Güneydoğu'da gaz maskesi dağıtılmadı, sığınak yok. Parası olan bu tarafa geliyor. İsrail halkına 2.5 milyon gaz maskesi dağıttı, Türkiye 1500 gaz maskesi dağıttı. Bu utanç verici, her şeyden daha acı verici.

Sennur Sezer: Savaşa girdik ve özgürlüklerimizi birer birer yitiriyoruz. Bu yönetimin savaşa ihtiyacı vardı. Özgürlüklerimizin elimizden alınmasına izin vermemeliyiz, bu tuzaktan kurtulmalıyız.

Orhan Alkaya: Büyük devletler küçük devletleri yutabilirler, ama küçük devletler daha küçük devletleri yutamaz deniliyor.

Türkiye savaştadır. Ben bu savaşta savaşmayacağım. Orduya katılmayacağım, çağrılırsam gitmeyeceğim. Böyle bir savaşta onurlu insanların yeri olmadığına inanıyorum.

Gencay Gürsoy: Türk toplumu ne yazık ki savaş öncesindeki savaş aleyhtarı tavrından geri dönüyor. Toplum savaş oyunları histerisine kapılmış. İnsanlarda savaş heyecanı var. Çok ümitli değilim, azınlığız.

Sungur Savran: Bu konuda sendika temsilcilerinin de çağrılacağı bir büyük toplantı düzenlenmeli. İşçi sınıfı bir işaret bekliyor olabilir.

Basın toplantısından sonra **"Emperyalist savaşlara son"** yazılı pankart imzalandı ve pankartın **"muhatabına götürülmesi"** kararlaştırıldı.

Turizme ağır tehdit

23 ocak

Ekonomi Servisi - Savaşın uzama olasılığı, turizmcileri kaygılandırıyor. Savaş yüzünden 1991 yılını **"bütünüyle kaybetme"** tehlikesiyle karşı karşıya olan turizm sektörü, krizin atlatılabilmesi için devletten yardım bekliyor.

Körfez'deki sıcak savaş, dış turizmi olduğu gibi iç turizmi de olumsuz yönde etkiliyor. Her yıl iç turizmi canlandıran yarıyıl tatiline bir hafta kalmasına karşın, acentelerin tatil programlarına olan ilginin oldukça az olduğu gözleniyor. Türk turizminin en önemli alıcısı olan Almanya'da ise 1991 için Türkiye'ye yönelik rezervasyon yapılmıyor.

Cumhuriyet muhabiri **Dilek Zaptçıoğlu**'nun Berlin'den bildirdiğine göre Almanlar, Türkiye'ye olan bütün kış turlarını iptal ettiler. Alman tur operatörü

TUI'nin bir yetkilisi, Cumhuriyet'in konuyla ilgili sorusunu şöyle yanıtladı:

"TUI, zaten kışın Türkiye'ye yönelik fazla tur yapmıyor. Ama normal olarak Almanlar yaz tatilleri için rezervasyonlarını bu günlerde yaptırırdı. Savaş nedeniyle Türkiye'ye olan ilgi şu sıralarda sıfırlandı diyebilirim."

Almanların dev turizm şirketlerinden NUR - Neckermann Reisen'dan alınan bilgide de Türkiye'ye yönelik kış turlarının tümünün iptal edildiği görülüyor.

Şirket bahar ve yaz aylan için daha önceden rezervasyon yaptırmış olan müşterilerine de son ana dek beklemelerini öneriyor.

Cumhuriyet Antalya muhabiri **Bülent Ecevit**'in haberine göre Antalya'ya olan ilgi oldukça azalmış durumda.

Ocak ve şubat aylarını normal olarak yüzde 25-30 doluluk oranıyla geçiren Antalya'da şu sıralar yüzde 10-12 oranlarında doluluk görülüyor.

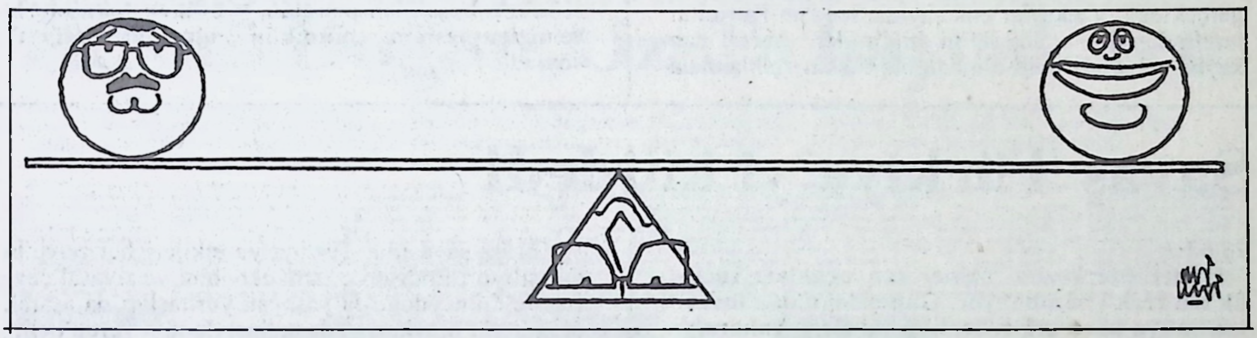
Yaz aylarında yoğun bir trafiğe sahne olan Antalya Havalimanı ise şu günlerde oldukça sakin günler geçiriyor.

Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği (TÜRSAB) Başkanı **Bahattin Yücel**, yaptığı açıklamada **"acil önlem"** istedi. Turizm Bakanı **İlhan Aküzüm**'ün açıklamalarındaki **"iyimserliği"** paylaşamadığını vurgulayan Yücel şunları söyledi:

"Korkumuz, bir yıldır istediğimiz teşviklerin savsaklanması sonucu turizm sektörünün, bombardıman altındaki Irak'tan daha kötü duruma düşmesidir."

Turizm sektöründe çeşitli kesimlerin bir araya gelerek oluşturduğu Turizm Sektörü Konseyi (TUSEK) ise Turizm Bakanı İlhan Aküzüm'e bir rapor sundu.

Ocak ayı başında **"Turizmin 1991 ve müteakip yıllardaki gelişmesini hızlandıracak tedbirler dizisi"** olarak sunulan raporu Bakan Aküzüm tarafından Bakan Yıldırım Akbulut'a iletildi.

THY'nin kriz zararı 170 milyar

24 ocak

Ekonomi Servisi - Körfez krizinin THY'ye 1990 yılındaki faturasının 170 milyar TL olduğu açıklandı. Dün bir açıklama yapan THY, krizin başlangıç tarihi olan 2 Ağustos 1990'dan yıl sonuna dek, artan sigorta primi ve yakıt fiyatlarının yanı sıra yolcu sayısındaki düşüşün de bu kayba yol açtığını belirtti.

THY'den aldığımız bilgiye göre kriz nedeniyle artan uçak yakıtı fiyatları sonucu 1990 yılı için 250 milyar TL olarak hesaplanan yakıt harcaması, 324 milyar TL'ye ulaştı.

Krizin Havacılık Sigortası primlerine olan olumsuz etkisi ise prim ödemelerinde THY'ye yüzde 57 oranında ek yük getirdi.

THY Genel Müdür yardımcılarından İbrahim Pektaş, Cumhuriyet muhabirinin konuyla ilgili sorusunu şöyle yanıtladı:

"1990 yılında normal şartlarda 3 milyon 400 bin dolar tutarında sigorta primi ödememmiz gerekiyordu. Bu tutar kriz nedeniyle 5 ayda 1 milyon 970 bin dolarlık bir ekle 5 milyon 300 bin dolara ulaştı. 1991 yılında ise normal şartlarda ödeyeceğimiz prim 3 milyon 946 bin dolardı. Ama yeni yılın ilk 20 gününde 942 bin dolarlık ekstra sigorta primi ödedik. 25 ocak pazartesi gününden itibaren ise haftada 500 bin dolar tutarında ekstra prim ödeyeceğiz. Yani bu şartlarda her ay 2 milyon dolar ilave prim ödemiş olacağız." Sigorta primlerinin her gün değiştiğini söyleyen Pektaş, bu ücretlerin **"daha da artabileceğini, hatta uçakların sigorta edilmeyebileceğini"** belirtiyor. THY'nin 18 ocaktan beri müşterilerinden bilet ücreti dışında sigorta primleri için de para alma uygulamasını ise Pektaş şöyle anlatıyor:

"Bizim ayın 18'inden bu yana aldığımız ek sigorta ücretleri o tarihteki ek sigorta prim ücretlerini yüzde 90 oranında karşılayabilecek miktardaydı. Fakat bugünkü sigorta ücretlerini karşılaması mümkün değil. Örnek vermek gerekirse diyelim ki bir sefer için 10 bin dolarlık prim ödüyorsunuz. Ama uçağınızda 30 kişi varsa onlardan alacağınız para ile bu prim ücretini karşılamanız söz konusu değil. Çünkü biz bu kararı alırken belli bir doluluk oranına göre hesap yaptık. Fiyatı da o günkü prim üzerinden tespit ettik."

Sigorta primlerinin uçağın modeli ve fiyatına göre değiştiğini söyleyen Pektaş, Adana'ya uçan bir DC 9 için 5 bin dolar ekstra ücret ödenirken, bu ücretin aynı hatta uçacak olan Boeing 727 için 5500 dolar, Airbus içinse 10 bin dolar tutarında olacağını hatırlatıyor.

Körfez'e petrol akıyor

26 ocak

Dış Haberler Servisi – ABD dün Irak'ı Basra Körfezi'ne **"milyonlarca varil"** petrol pompalamakla suçladı. Irak ise Körfez'e akan petrolün ABD uçaklarının bombaladığı petrol tesislerinden sızdığını söyledi.

Taraflar birbirlerini suçlarken, Körfez'deki petrol tabakasının hızla yayıldığı ve 15 kilometrelik bir uzunluğa eriştiği bildirildi.

Irak dün İsrail ve Suudi arabistan'a Scud yağdırdı. İsrail'e dün akşam 18.05'te yapılan saldırıda 7 Scud füzesinden 6'sı imha edilirken Tel Aviv'e düşen yedinci füze bir kişinin ölmesine, 69 kişinin de yaralanmasına yol açtı. Irak'ın Suudi Arabistan'a dün gece TSİ 21.30'da düzenlediği ilk saldırıda bir kişi öldü, 30 kişi de yaralandı.

Dahran'ı hedef alan ikinci saldırı ise TSİ 02.35'te gerçekleşti. Yetkililer çok sayıda Scud'un Patriotlar tarafından imha edildiğini bildirdiler. Ancak can kaybı ve yaralı olup olmadığına ilişkin açıklamada bulunmadılar.

Washington, Irak'ı, Basra Körfezi'ne"milyonlarca varil" ham petrol pompalamakla suçlarken Bağdat, ABD uçaklarının iki Irak tankerini bombalamasının, **"Körfez'e büyük miktarda petrol sızmasına neden olduğunu"** bildirdi.

Beyaz Saray Sözcüsü **Marlin Fitzwater** da dün yaptığı bir açıklamada, **"Irak'ın son birkaç gündür Körfez'e ham petrol pompaladığı yolunda çok açık kanıtlarımız var"** dedi. Fitzwater, bu gelişmenin yol açtığı çevre felaketinin, 1989 yılında Alaska'da, **Exxon Valdez** adlı petrol tankerinin bir kaza sonucu denize 42 milyon litre petrol bırakmasıyla meydana gelen çevre felaketinden, **"çok daha büyük"** olacağını belirtti. Beyaz Saray Sözcüsü, Irak'ın bu hareketinin müttefik donanmasının operasyonlarını engellemeyi amaçladığını ifade ederek, Körfez'e boşaltılan petrolün, **" bilinen tekniklerle temizlenmesinin mümkün olmayabileceğini"** söyledi.

Savaş Türkiye'yi kilitledi

28 ocak

Haber Merkezi - "Amerikan uçakları İncirlik'ten Irak'ı bombalıyor. Güneydoğu'dan insanlar batıya kaçıyorlar. Irak'ın füzeleri Ankara'yı bile tedirgin ediyor. İşadamları artık alacak - verecek yüzünden birbirlerinin telefonlarına çıkmıyor. Ödemeler yapılamıyor. Piyasalarda tam bir durgunluk yaşanıyor. Muhalefet, iktidar ve Özal'ın ülkeyi savaşa sokacağı kuşkusunu yaşıyor. Bombalar patlıyor. İnsanlar gaz maskesi bulamıyor. Naylonla sarılmış odalar sığınak haline getiriliyor. Büyük otellerdeki iş toplantıları, seminerler iptal ediliyor, bazıları ise 'yasak' kapsamında yaptırılmıyor. Yani Türkler oturmuş, bir yandan Ankara'yı bir yandan da gökyüzünü ve CNN'i izliyor."

Türkiye'deki yaşamı gözlemleyen bir yabancı gazetecinin kısa notları bunlar.

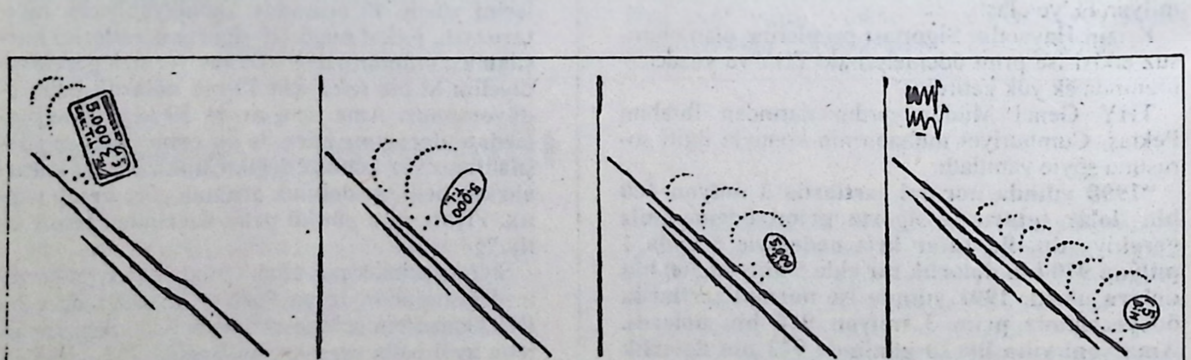
Körfez savaşının Türkiye'ye etkileri her boyutta tartışılıyor. Endişeli ortam, ekonomi ve siyasal çevrelerle Güneydoğu'da yaşayan yurttaşları da aşarak artan terör olaylarının da katkısıyla tüm yurdu belirgin bir **"savaş psikozuna"** soktu.

Herkes birbirine **"Nereye gidiyoruz? Savaşa katılacak mıyız? Katılırsak ne olacak"** diye soruyor ve yanıt aramaya çalışıyor.

ABD ve müttefik ülkelerin Irak'a karşı başlattıkları saldırıyla birlikte gündeme gelen terör eylemlerinden en çok etkilenen ülkelerin başında Türkiye geliyor.

İstanbul ve Adana'dan sonra dün de Ankara'da iki havayolu şirketinin büroları bombalandı.

Türkiye'de savaş bağlantılı eylem sayısı 7'ye çıktı. Silahlı Kuvvetler, savunmaya yönelik önlemler için Güneydoğu'ya birliklerini yığmışken polisin alarm durumu sürüyor.

Pamukbank yıllık faiz oranları:
TL %65
$ %12
DM %11

Cumhuriyet

"İyi Faiz" Devamı
PAMUKBANK iyi bankadır

67. Yıl; Sayı: 23886 Kurucusu: Yunus Nadi 1500 TL (KDV dahil) 19 Şubat 1991 Salı

Irak'ın Gorbaçov planına yanıtı ya barışı getirecek ya kara savaşını başlatacak

Saddam yol ayrımında

SAVAŞTA 34. GÜN Moskova'da 3.5 saat süren Gorbaçov-Aziz görüşmesinden sonra Kremlin sözcüsü şu açıklamayı yaptı: "Gorbaçov bunalımın siyasal yollardan sona erdirilmesi için özel bir hareket planı önermiştir. Gorbaçov, plan konusunda en kısa sürede Saddam Hüseyin'den yanıt beklemektedir." Gorbaçov, Washington ve Roma'ya planına ilişkin mesajlar gönderdi. Benzer mesajların Londra, Paris ve Tahran'a da iletileceği bildirildi. Aziz bugün Tahran'da Rafsancani ile görüşecek. 12. Sayfada

TERÖR LONDRA'DA YENİDEN VURDU
EDİP EMİL ÖYMEN'in haberi 10. Sayfada

'SIR' TARİH İÇİN YOĞUN HAZIRLIK — Başlangıç tarihi sır gibi saklanan kara savaşı için hazırlıklar yoğun biçimde sürdürülüyor. Müttefiklere ait uçaklar da her gün Irak ve Kuveyt üzerinde keşif uçuşları yapıyor, Irak gözetleme mevzileri, top bataryaları ile mayın tarlalarını sürekli bombalıyorlar. (Fotoğraf: AFP)

MAYINA ÇARPTILAR

2 ABD gemisi yara aldı

Füze kruvazörü USS Princeton'un yüzde 50 güç kaybettiği, helikopter gemisi USS Tripoli'nin aldığı yaraya karşın görevini sürdürdüğü bildirildi. Time dergisi, Irak direnecek olursa kara savaşının çok kanlı olacağını yazdı. 12. Sayfada

Hüsnü Doğan, Özal'a bayrak açtı

Başbakan Akbulut'un onayını alarak basın toplantısı düzenleyen Milli Savunma Bakanı Hüsnü Doğan, Özal'ın kendisi için söylediği sözleri 'milletin sağduyusuna havale' etti!

Basın toplantısından önce Keçeciler ve Yusuf Bozkurt Özal ile de görüşen Hüsnü Doğan'ın, bakanlıktan ayrılmayarak 'mantık ölçüleri' içinde mücadeleyi sürdüreceği belirtiliyor.

Bakan Doğan, Semra Özal'ın il başkanı olmasının Batı'da bile kabul görmeyeceğini vurgulayarak "Bunu, cahiliye devri mukayesesinin mantığını anlamak zordur" dedi.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın "hedef" aldığı muhafazakârların öncü isimlerinden Hüsnü Doğan'ın Milli Savunma Bakanlığı'nda kalmakta kararlı tavrı, hükümet ile Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ı karşı karşıya getirdi. Milli Savunma Bakanı'na yakın kaynaklardan alınan bilgiye göre "hedef" durumundaki Doğan'ın bakanlıktan ayrılmayarak hükümette ve partide, kendi deyişiyle "mantık ölçüleri içerisinde" etkin mücadeleye kararlı olduğu öğrenildi. Doğan'ın yanı sıra Semra Özal'ın adaylığına karşı çıkan Mehmet Keçeciler, Abdülkadir Aksu ve Cemil Çiçek'in de "Bakanlıkta kalarak hükümette ve ANAP'ta mücadele etme" görüşünde oldukları bildirildi.

Başbakan Yıldırım Akbulut'un da onayını alarak basın toplantısı düzenleyen Milli Savunma Bakanı Hüsnü Doğan, "Sayın Özal'ın aldığı tavır ve ileri sürdüğü düşünceler halen yaşanmakta olan kriz ortamında ülkemizin ve devletimizin yüce menfaatleriyle ilgili hususlar değildir" dedi. Doğan, Cumhurbaşkanı Özal'ın şahsına yönelik sözlerini "duygusal ve onur kırıcı" olarak niteledi ve görevde kalacağını vurguladı.

Başbakan Yıldırım Akbulut ve yakın arkadaşlarıyla görüşen Milli Savunma Bakanı Hüsnü Doğan, hükümette kalmayı yeğledi. Doğan saat 16.08'de bakanlıkta düzenlediği basın toplantısında, Cumhurbaşkanı'nın kendisini hedef alan sözler söylediğini ifade ederek, daha önce hazırladığı yazılı metni okudu. Doğan, hazırladığı metin hakkında basın toplantısından önce, Başbakan Akbulut'a bilgi verdi. Akbulut-Doğan görüşmesinde Cumhurbaşkanı'nın kardeşi Yusuf Bozkurt Özal ile Devlet Bakanı Mehmet Keçeciler de hazır bulundu. Doğan, bu görüşmeden sonra Milli Savunma Bakanlığı'na geldi. Doğan, basın toplantısının yapıldığı salona sekiz dakikalık gecikmeyle Bakanlık Genel Sekreteri Kurmay Albay Ayhan Arıkan ve Özel Kalem Müdürü Kurmay Albay Atalay Kocatepe ile girdi.

Doğan, daha önce hazırladığı metni gergin bir yüz ifadesi ve sert bir ses tonuyla okudu. Doğan'ın okuduğu metin aynen şöyle:

"Değerli basın mensupları,

Sayın Cumhurbaşkanı dün (önceki gün) yaptığı basın toplantısında şahsımı hedef alan ifadeler kullanmıştır.

Ben Anavatan Partisi'nin ilk [illegible] kurucusuyum. Sayın Özal'ın daha önceleri açıkladığı basın partinin kuruluş fikri ni ilk defa kendisine ifade eden kimseyim. Parti programını, seçim beyannamelerini, hükümet programlarını yazmış olmanın mutluluğunu taşıyorum. Yedi yıla yakın bir süredir önemli bakanlık görevlerinde bulundum. Körfez krizinde en kritik döneminde Milli Savunma Bakanlığı'na getirildim. Akıl böyle [illegible] (Arkası Sa. 14, Sü. 4'te)

İncirlik'i gezdi

Özal: Bizi Allah koruyor

Muhalefet liderlerini "adi politika" yapmakla suçlayan Cumhurbaşkanı Turgut Özal, İncirlik Üssü'nde askeri yetkililerden çalışmalarla ilgili bilgi aldı. Adana'da konvoy eşliğinde şehir turu da atan Özal, az sayıdaki kalabalığa hitaben yaptığı konuşmada, "Biz zaten her taraftan korunuyoruz. Korunuyoruz derken bizi Allah koruyor" dedi.
ÜMİT ASLANBAY ve EVREN DEĞER'in haberi 5. Sayfada

SHP'de çalkantı sürüyor

"Sessiz sedasız" İstanbul'a gelerek bir dizi "kişiye özel" toplantıya katılan Baykal, en çok Körfez krizi nedeniyle kendi yandaşlarınca soru yağmuruna tutuldu.
YALÇIN ÇAKIR'ın haberi 5. Sayfada

BAYKAL'IN YENİDEN YAPILANMA MODELİNDEN: 'DEVLET' YERİNE 'KAMUYARARI' 5. Sayfada

Semra Özal'ı başından beri destekleyen Beşiktaş İlçe Başkanı Cengiz Mercan, Özal için ilçede büyük bir tören düzenledi. (Fotoğraf: Suat Kozluklu)

Semra Özal delege avında

4 ilçe gezerek ikna turunu sürdüren Semra Özal için kurbanlar kesildi

İDRİS AKYÜZ

Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın, eşi Semra Özal'ın ANAP İstanbul il başkan adaylığı ile ilgili açıklamaları, ilçe örgütlerindeki parti içi tepkiyi yumuşattı. İstanbul ilçe örgütlerini ikna çalışmalarını sürdüren Semra Özal'a dün iki ilçe başkanı dolaylı 'destek' sözü verdi. Ancak, delegelerin "sessiz" olduğu gözlendi. Kâğıthane, Beyoğlu, Şişli ve Beşiktaş ANAP ilçe örgütlerini ziyaret eden Semra Özal yaptığı konuşmalarda, "tepeden inme" iddialarına karşı çıkarak "Dişimle tırnağımla çalışarak buraya geldim. Bileğimin hakkıyla il delegesi oldum. İsteseydim tepeden inme gelemez miydim? Ama yapmadım. Ben tabanın ne olduğunu ve değerini çok iyi biliyorum" dedi.

Cumhurbaşkanının eşi Semra Özal'ın, ANAP İstanbul il başkanlığı için partilileri ikna çalışmaları dün de devam etti. Semra Özal, ilçe başkanları ile düzenlediği yemeğe katılmayan Kâğıthane, Şişli ve Beyoğlu ile kendisini destekleyen Beşiktaş örgütlerini ziyaret etti. Semra Özal, ilk ziyaretini yaptığı Kâğıthane ilçe merkezine gelişinde kurban kesilerek karşılandı. Özal'la birlikte, Devlet Bakanları Ercüment Konukman, İbrahim Özdemir ve Çalışma Bakanı İmren Aykut da Kâğıthane'ye geldiler. ANAP İstanbul milletvekilleri Leyla Yeniay Köseoğlu ile Bülent Akarcalı da Semra Özal için partilileri ikna-ya çalıştılar. Semra Özal'dan önce Kâğıthane ilçe merkezine gelen Bülent Akarcalı, burada toplanan, partili de- (Arkası Sa. 14, Sü. 1'de)

İnönü ve Cindoruk'tan ortak kaygı

Akıl sağlığı tehlikede

İNÖNÜ: Özal'ın açıklamasına neresinden bakarsanız bakın, demokratik hukuk devleti anlayışı ile alay eden, bütün ölçüleri aşan bir davranış bu. Akıl sağlığımızı korumak için gayret sarf etmek zorundayız. Ama halkın gücü arkamızda olduğu için bunu da yapacağız. Merak etmeyin.

CİNDORUK: Özal ruhi bunalım geçiriyor. Özal ve ailesi Çankaya'yı ANAP ilçe merkezi, TRT'yi de ailenin posta kutusu haline getirdiler. Devletin televizyonu bir aile anlaşmazlığına sahne oldu. Ben izlerken önce "Kaynanalar" dizisini seyrediyorum sandım. Bu, traji-komiktir.

GÜZEL: Sanki ülkenin başka sorunu yokmuş gibi, Türkiye'nin gündemindeki tek konu Sayın Cumhurbaşkanı'nın saygıdeğer refikaları Semra Özal'ın ANAP'a il başkanı olmasıdır. Buna karşı çıkan aileden birine olmaz laflar ediliyor. Bu, politika değil ortaoyunudur.

SÖZEN: Semra Hanım, Cumhurbaşkanı'nın gezilerine katılmamalı. Katılırsa da protokolde yer almamalı. İl başkanlığından sonra anakent belediye başkanlığını düşünüyormuş. Dereyi görmeden paçaları sıvamasın. Önce bir il başkanı olsun da görelim.

4. Sayfada

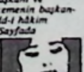
HUKUKÇULARIN GÖRÜŞÜ: DEVLET TAHRİP EDİLDİ. 4. Sayfada

Borsada hareketli gün

Endeks 5 bini geçti İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nda (İMKB) endeks dün yüzde 5 artışla 5245 puana yükseldi. Endeksin dünkü düzeyi Körfez krizinden sonra ikinci en yüksek değeri oluşturuyor. Endeks en son 4 ekimde 5501 puan olarak belirlenmişti.

Adana Çimento'ya 'dar' satış Kamu Ortaklığı İdaresi'nin 8 banka aracılığıyla üç gün süreyle yurt düzeyinde satışa çıkaracağı Adana Çimento hisseleri piyasa kurtları tarafından kapatıldı. 270 bin liralık Adana Çimento A Grubu hisseleri sokak borsasında 330-350 bin liradan satılmaya başlandı. Ekonomide

■ **Ceza Yasası** *Birçok kişinin yurttaşlıktan çıkarılmasına yol açan 140. maddenin kaldırılması gündemde. Bu madde TBMM'de ele alınacak. 3. Sayfada*
■ **Özden için karar günü** *Anayasa Mahkemesi ANAP Genel Başkanı ve Başbakan Akbulut'un mahkemenin başkanvekili Özden için yaptığı redd-i hâkim başvurusunu görüşüyor. 3. Sayfada*
■ **Farklı dekorda Nilüfer** *TV2'de ekrana gelecek 'Yarım Elma' programında Nilüfer'i yıl boyunca seslendirdiği yeni şarkıları ile izleyeceğiz. 6. Sayfada*
■ **TV'de Sinema** *TV3'te 'Bocuklar' adlı gençlik müzikalini izleyeceğiz. 6. Sayfada*
■ **Tanita'da kimlik bunalımı** *Tanita Tikaram'ın yeni çalışması Batı'da büyük bir heyecan yaratmadı. Eleştiriler hayli bugla. Yeni albüm dış kırıklığı yarattı. 7. Sayfada*
■ **Müteahhite destek başladı** *Irak'ta çalışan firmaların acil finansman ihtiyacı, köprü krediyle karşılanıyor. Ekonomide*
■ **A. Gücü'ne teşvik primi** *Beşiktaş'ın Galatasaray'ın rakibine para verdiği iddiası tepkiyle karşılandı. Sporda*
■ **Üniversiteye darbe!** *Prof. Coşkun Özdemir, üniversiteler için öngörülen yeni modelin öğretim üyelerini yönetim dışında bıraktığını söyledi. Arka Sayfada*
■ **Maradona'ya mafya oyunu** *İtalya'da top koşturan ünlü Arjantinli futbolcu için soruşturma derinleşiyor. Arka Sayfada*

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Cahiliye Devri!..

Cumhurbaşkanı Özal'ın aile dedikodularını devlet televizyonu aracılığı ile kamuoyuna sunması "dedikoducu devletçilik" olarak adlandırılabilir.

Özal, Semra Özal'ın İstanbul İl Başkanlığı adaylığına karşı çıkan Milli Savunma Bakanı Hüsnü Doğan'ın üzerinde annesi merhume Hafize Özal'ın emeği olduğunu, "Yetim Hüsnü" olarak adlandırılan Sayın Bakanın öğrenim yıllarını (Arkası Sa. 17, Sü. 7'de)

Mutfakta stok ve savaş ayı

1 şubat

Ekonomi Servisi – Ortadoğu'da atılan bombalar mutfağa isabet etti. İstanbul'da yaşayan 4 kişilik ailenin aylık mutfak harcaması ocak ayında yüzde 3 artarak 814 bin 189 liradan 839 bin 514 liraya fırladı.

Bu artışta birçok temel gıda maddesine yapılan yeni zamlar ile savaş nedeniyle bir anda kıymete binen bakliyattaki **"suni"** fiyat artışları rol oynuyor. Mutfak harcaması aralık ayında yüzde 5 artmıştı.

Ocak ayında gıda piyasası oldukça hareketli günlere sahne oldu. 1991 yılını bir dizi zamlarla açan piyasa, **"15 ocak tarihi gün"**ün arifesinde yeni zamlara gebe kaldı. Aylardır beklenen savaşın sonunda gerçekleşme olasılığının artması piyasada özellikle bakliyata olan talebin patlamasına neden oldu.

Savaş çıkacak diye mercimek, pirinç, nohut, fasulye gibi mallara hücum eden halk, fiyatları da pompaladı.

Bu hücumdan yararlanmak isteyen bazı tüccarlar bakliyat fiyatlarını birkaç gün içinde yüzde 10 oranında arttırdılar.

Bu hücum, uzun süredir durgunluktan yakınan esnafın da yüzünün gülmesine neden oldu. Savaşın başladığı günden sonra ise piyasayı aşırı bir durgunluk sardı.

Stokunu önceden yapan halkın yaklaşık bir hafta alış verişini önemli ölçüde kısması piyasayı mateme boğdu.

Eminönü'ndeki Boyabat Pazarı'nın sahibi Mehmet Ali Gürel, satışların bu hafta içinde normale döndüğünü belirtiyor.

Hücum anında cironun yüzde 100 arttığına dikkat çeken Gürel, savaştan sonraki günlerde ise cironun yüzde 70 azaldığını söylüyor. **"Ev stoğu ne kadar dayanır ki. Sonunda bitmeye başladı. Bizim satışlarımız da normale döndü"** diyen Gürel, bu arada veresiye isteyenlerin sayısının arttığına hatta lokanta gibi büyük müşterilerinin hem az alıma gittiklerine hem de borçlarını zamanında ödemediklerine dikkat çekiyor.

Savaş nedeniyle en çok stoklanan bakliyattaki fiyat artışları ocak ayı mutfak enflasyonunu körükleyen mallar arasında başı çekiyor.

Geçen ay bakliyat fiyatlarının ortalama yüzde 15 arttığı gözleniyor.

Kırmızı mercimeğin fiyatının bir ay içinde yüzde 25, yeşil mercimeğin yüzde 29, kuru fasulyenin ise yüzde 14 arttığı dikkat çekiyor.

Geçen ay en çok zam gören bir diğer gıda maddesi de çay, 1990 yılı içinde 5 kez arttırılan çay fiyatları ocak ayı ortasında yeniden yükseldi. 22 ocak günü Tekel'den yapılan açıklamada çay fiyatlarının yüzde 25 oranında arttırıldığı bildirildi.

Kuru gıda piyasasında fiyatlar sürekli artarken yaş sebze ve meyve piyasasında fiyatların yerinde saydığı hatta bazı yerlerde düştüğü dikkat çekiyor. Aşırı durgunluktan yakınan manavlar, havaların soğumasına karşın sebze fiyatlarının artmadığına dikkat çekiyorlar.

Türk elçiliğine bomba

2 şubat

Haber Merkezi - Yemen'deki Türkiye Büyükelçisi **Nazım Belger**'in konutuna önceki gün atılan el bombasından sonra dün sabah erken saatlerde de Beyrut'taki Türkiye Büyükelçiliği bahçesine bomba atıldı.

Doğu Beyrut'taki Baabda semtinde bulunan büyükelçilik temeydana gelen patlama çevre binaların camlarının kırılmasına ve bazı otomobillerin hasara uğramasına yol açtı, ancak can kaybı olmadı.

Son iki gün içinde Türkiye'nin dış diplomatik temsilciliklerine karşı girişilen bu olaylar temsilcilikleri hedef alan terörün yoğunlaşacağı kaygılarını arttırdı.

Bu gelişmeleri kaygı ile izleyen Ankara, temsilci bulundurduğu tüm ülkeler nezdinde yaptığı diplomatik girişimlerle **"Gerekli her türlü güvenlik önleminin alınması"**nı istiyor. Bu girişimlerde **'yüksek risk'** kapsamına alınan Arap ülkelerinin ağırlık kazandığı bildiriliyor.

Dışişleri Bakanlığı çevrelerinden edinilen bilgiye göre yabancı temsilcilerin korunması ev sahibi ülkelerin sorumluluk alanına giriyor. Bunun ötesinde temsilcilikler Türkiye'den getirilen güvenlik görevlileri ile takviye ediliyor. Söz konusu güvenlik görevlilerinin elçilik sınırları dışında silah taşıyıp taşımayacaklarını ise ev sahibi ülkelerin yasaları saptıyor.

1970'li yıllarda Türk diplomatlarına yönelik Ermeni teröründen sonra Türk temsilcilerinin güvenlik açısından zaten **'olağanüstü korumaya alındığını'** bildiren Dışişleri çevreleri, Körfez savaşı kapsamında temsilcilik bulundurulan ülkelerin **'yüksek risk'** ve **'düşük risk'** şeklinde sınıflandırıldığını belirtiyorlar.

Avrupa ülkelerinde alınan güvenlik önlemlerinin çoğu kez **'tatmin edici'** olduğunu da kaydeden söz konusu çevreler, Arap ülkeleri ve çeşitli Üçüncü Dünya ülkelerinde **'güvenlik boşluklarının'** bulunduğunu gizlemiyorlar.

Körfez savaşı çerçevesinde ise Cezayir, Ürdün, Libya, Lübnan ve Yemen gibi ülkelerin **'yüksek risk'** sınıflandırmasında bulunduğunu ifade ediyorlar.

Nitekim son günlerde gerçekleşen saldırıların Yemen ve Lübnan'da yapılması sınıflandırmayı haklı çıkaracak nitelikte.

Yunus Emre barış için kucaklayacak

AYŞE SAYIN *3 şubat*

ANKARA – Ünlü Türk ozanı **Yunus Emre** 750. doğum yıldönümünde tüm dünyada anılacak. UNESCO tarafından **"Yunus Emre Sevgi Yılı"** ilan edilen 1991 içinde, dünyanın dört bir yanına ulaşacak olan Yunus Emre, **" barış ve dostluk çağrısı"** yapacak.

Kültür Bakanlığı'nın organizasyonu ile gerçekleşecek olan sevgi yılında, Yunus Emre Avrupa'dan Asya'ya değin tüm insanları kucaklayacak.

"Dünya benim rızkımdır
Halkı benim halkımdır"

"Barış ve sevgi üzerine özlemler" greçekleşmese de Yunus Emre'nin evreni, konserler, söyleşiler, gösterilerle dünya insanlarına ulaşacak.

Kültür Bakanlığı'nın organize ettiği ve UNESCO tarafından tüm dünyada ilan edilen **"Yunus Emre Sevgi Yılı"**nda kısa süre önce yitirdiğimiz besteci **A. Adnan Saygun**'un **"Yunus Emre"** oratoryosu Asya ve Avrupa'yı dolaşacak.

Ayasofya'da 15 ocaktaki muhteşem konserin ardından 9 şubatta Moskova'da başlayarak Sovyetler Birliği'ndeki bir çok Türk cumhuriyetini dolaşacak.

Şef **Hikmet Şimşek** yönetimindeki Sovyet radyo koro ve orkestrası 9 şubatta protokole özel bir konser verdikten sonra 10 şubatta da 2 bin kişilik salonda seslendirilecek.

Yunus Emre Oratoryosu daha sonra Azerbaycan Devlet Orkestra ve Korosu eşliğinde, Azerbaycan, Tacikistan, Türkistan, Kırgızistan'da seslendirilecek. Oratoryo Özbekistan ve Kazakistan'dan sonra doğu gezisini tamamlayacak.

Oratoryonun Batı gezisi ise 4 Eylül 1991'de Vatikan ve Roma'da verilecek konserlerle başlayacak. Daha sonra Frankfurt, Bonn ve Hollanda'da yinelenecek.

Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası da 17 martta **"Berlin Anadolu Medeniyetleri Festivali"**nin kapanışında **Ulvi Cemal Erkin** ve **Ferit Tüzün**'ün yapıtlarını seslendirecek. Aralık 1991'de ise Yunus Emre Parislilerle birlikte olacak.

Fransız tiyatro yazarlar ve oyuncuları tarafından organize edilecek **"Yunus Emre Şiir Gecesi"** düzenlenecek. Ünlü Pompidou Salonu'nda düzenlenecek gecede Yunus Emre'nin şiirleri Türkçe, İngilizce ve Fransızca olarak okunacak.

Türk hafif müziği sanatçıları **Esin Afşar**, Ayla Algan ve Leman Sam, Avrupa ve Amerika'nın çeşitli kentlerinde verecekleri konserlerde Yunus'un elçileri olacaklar.

ABD ve Fransa'da bazı üniversitelerde Yunus Emre'nin felsefesi ve sanat üzerine söyleşiler, paneller düzenlenecek.

Yurtiçinde ise yaz aylarından itibaren **"sevgiye çağrı"** konserleri düzenlenecek. Bu çerçevede temmuz ayı içinde Bodrum Kalesi'nde 'Sevgiye Çağrı' konseri düzenlenirken Çeşme Festivali'nde de ana tema Yunus Emre olacak.

Haziran ayı başında İstanbul Topkapı Sarayı Bahçesi'nde özel bir konser düzenlenirken İzmir Kültür ve Sanat Vakfı Efes'te konser gerçekleştirecek.

'Akraba evliliği yasaklansın'

BÜLENT ECEVİT *4 şubat*

ANTALYA – Türkiye'de akraba evliliği oranının azalma göstermediği, bunun önüne geçilebilmesi için de 1. derecede akraba evliliklerini yasaklayan kanunun çıkarılması istendi.

Akdeniz Üniversitesi Tıbbi Biyoloji Dalı Başkanı **Prof. Güven Lüleci,** 1969 yılından bu yana akraba evliliği ile ilgili olarak yapılan çalışmalar sonunda akraba ile evlenme oranında düşün görülmediğini, dünyanın çeşitli ülkelerine göre Türkiye'de bu oranın yüksek olduğunu söyledi. Prof. Lüleci, 1. derece akraba evliliklerinin kanun çıkartılarak yasaklanması gerektiğini söylerken Akdeniz Üniversitesi Halk Sağlığı Kürsüsü Başkanı Prof. **Necati Dedeoğlu,** ahlaki açıdan bunun yasaklanmasının olanaksız olduğunu bildirdi.

Çeşitli araştırıcılar tarafından 1960-1985 yılları arasında 51 bin 124 aile üzerinde yapılan araştırmalar sonunda akraba evliliği oranının ortalama yüzde 30 olduğu görülüyor. Tıbbi biyoloji dalı öğrencisi **Kemal Güz**'ün yüksek lisans tezinde açıklanan araştırmalara göre ülkenin batı kısımlarında akraba evliliği oranının düştüğü, doğu bölgelerinde ise bu rakamın arttığı gözleniyor.

Bağdat hedefte

5 şubat

Dış Haberler Servisi – Müttefikler tarafından Irak'a düzenlenen hava saldırıları yoğun biçimde sürerken bombardımanlara ilk kez ABD'nin ünlü **Missouri** zırhlısı da katıldı.

Japonya, 2. Dünya Savaşı'nın sonunda 45 bin tonluk Missouri zırhlısında teslim anlaşmasını imzalamıştı.

Amerikalı yetkililer, Kuveyt kıyılarına yaklaşan zırhlının 40 cm'lik topları ile Irak mevzilerine 1.2 tonluk bombalar yağdırdığını bildirdiler.

Askeri gözlemciler, toplarının menzili 38 km olan Missouri'nin bombardımana katılmasını, ABD savaş gemilerinin Irak misillemesinden korkmadan Kuveyt kıyılarına yaklaşabilmesinin kanıtı olarak görüyorlar.

Missouri zırhlısı, Kuveyt'teki Irak mevzilerini top ateşine tutarken Bağdat önceki gece ve dün sabah yoğun biçimde bombalandı. Bağdat radyosu önceki gece sabaha kadar başkentte 77 hava akını düzenlendiğini belirtti.

AA'nın haberine göre görgü tanıkları, Bağdat'taki bazı iletişim merkezleri, sanayi tesisleri ve hükümet binalarının isabet aldığını, bu binalardan bazılarının savaşın başlangıcından beri iki ya da üçüncü kez bombalandığını kaydettiler.

Bağdat'ta elektriklerin kesik olduğu, semtlere dönüşümlü olarak su verildiği, ciddi bir gıda, gazyağı ve havagazı sıkıntısının yaşanmakta olduğu, akrabalara 15 gün için 30 litre benzin verildiği bildirildi.

Amman'dan Bağdat'a ulaşan yolcular ise müttefik kuvvetlerinin Irak'a gıda malzemesi taşıyan kamyonları da bombaladıklarını, en az 10 kamyonun isabet aldığını, bombardımanda bir şoförün öldüğünü, diğerinin ise yaralandığını söylediler.

AFP, müttefiklerin dün sabah güneydeki Basra'ya da uçak ve füze saldırıları düzenlediğini bildirdi. AFP'nin İran'ın İRNA Ajansı'na dayanarak bildirdiğine göre Basra'daki **patlamaların** sesi Hürremşehr kentinden duyuldu.

Fransa Genelkurmay Başkanı General **Maurice Schmitt,** Fransız uçaklarının dün Irak topçu bataryalarını bombaladığını bildirdi. Maurice Schmitt, saldırıya katılan **Jaquar** ve **Mirafe F-1** uçaklarının Suudi Arabistan'daki üslerine kayıp vermeden döndüklerini açıkladı.

Schmitt, saldırının Kuveyt sınırının 50 km kuzeyindeki topçu bataryalarına yönelik olduğunu belirtti.

General Maurice Schmitt, Irak'ın müttefiklerinin tahrip edilip edilmediğini bilmedikleri 450-500 uçağının bulunabileceğini bildirdi.

General Schmitt, Iraklıların 60 kadar savaş uçağının tahrip edildiğini ve yaklaşık 80'inin İran'a sığındığını söyledi.

1 Koyup 20 Almak Üzerine Senaryo...

İLHAN SELÇUK *6 şubat*

Yabancı bir sözcük senaryo. Türkçe Sözlük'e baktım. Dilimizde karşılığı yok. Peki, anlamı ne? *"Bir tiyatro, sinema, televizyon ya da radyo yapıtının, sahnelerini ve akışını gösteren yazılı metin."* Tanımlamada bir eksik yok mu? Senaryo sözcüğü bir süredir, siyasal yaşama da girmedi mi?

Gazetelerde okuyoruz: *"Amerika'da Ortadoğu için senaryolar üretiliyor."*

İslam dünyasında sahneye bir oyun konacak. Nasıl? Bilinmiyor. Çok bilinmeyenli bir denklem. Holivut'ta senaryo nasıl yazılır? Mutlu sonla mı bitsin film, yoksa gözyaşı mı istersin? Şiddet, porno, romantizm, erotizm, gerçekçilik, serüven, vestern, aşk; dile benden ne dilersin; beğen beğendiğini...

Amerika'da senaryo çok... Lamı cimi yok; Ortadoğu'da tarihin en kanlı *petrol savaşı* yaşanıyor; otuz iki kısım, tekmili birden...

Savaş sonrası nasıl bir senaryo hazırlanacak? Saddam'ın defteri dürüldü. Irak yıkıma uğradı. Suudi Arabistan ile Körfez şeyhleri zaten elimizin altında. Ürdün'ün esamisi okunmuyor. Eh Filistin ile Kürde de birer rol verirsin. Suriye ile Mısır cepte keklik. İran'ın ne yapacağı belli olmaz; ama sesini yükseltemez.*'Zenginlerkulübünün patronu'*na Ortadoğu'da çevireceği film için elverişli bir senaryo gerekiyor. Peki, bu senaryoda Türkiye'nin rolü ne? Figüran mı olacağız, yoksa başrole mi çıkacağız?

*

Herkes Holivut'ta hazırlanan CIA senaryosunu merak ediyor; yalnız aklı başında, sağduyu sahibi, az buçuk kafası işler kişilerin şu sırada bir derdi daha var. Gazetelerde çok yazıldığına göre *-Ne yazık ki inanılacak gibi olmasa da doğrudur-* Cumhurbaşkanı Özal demiş ki:*"Bir koyup üç alacağız dediğimi söylüyorlar; hayır, ben 'bir koyup yirmi alacağız' dedim."*

Üstümüze iyilik sağlık!.. Bir ülkenin cumhurbaşkanı böyle konuştu mu, ne yapılır? Ortada Osmanlıca deyişle *'vahim'* bir olay var. Almanya'da, Fransa'da ya da İtalya'da bir cumhurbaşkanı düşünün ki konuşuyor:

– *Ortadoğu savaşında bir koyup üç değil, bir koyup yirmi almayı düşünüyorum.*

Adama ne derler? Parlamento olağanüstü toplantıya çağrılıp *'bu işin aslı.astarı nedir'* diye soruşturma açılır:

– Sayın Cumhurbaşkanı ateşli bir rahatsızlığın geriliminde mi böyle konuştu? Ne demek istiyor? Ülkemizin dünya önünde ne duruma düşeceğini hesaplamıyor mu? Niçin böyle konuştu? Bir koyup üç ya da yirmi almak, ancak at yarışlarında, rulette, kumar masalarında, bul karayı al parayı dümeni içinde geçerli mantıktır; savaşın kanlı oyununda kumarı mı yeğleyeceğiz? 'vampir politikası mı güdeceğiz? İnsanlığın moral ölçülerine bu kadar ters düşen bir konuşmayı yapan kişi devletimizin en yüce makamında nasıl oturabilir? Türkiye'nin kurucusu Mustafa Kemal, *"Savaş cinayettir. Yurtta barış, dünyada barış"* diyor; Mustafa Kemal'in oturduğu Çankaya'ya yarım yüzyıl sonra tırmanan kişi *"Ortadoğu savaşında bir koyup yirmi alacağız"* diye konuşuyor. Çağ atladık değil mi? Savaştan medet uman toplum, ortaçağdan geriye, ilkel çağa gider.

*

Başkan Bush, ne senaryo düşünüyor, Türkiye'ye ne rol verecek, Özal'ın düşündüğü senaryo ne? Bilemem... Ancak bildiğim şu: Türkiye'de savaş sonrasına iki senaryo hazırlanıyor. Birincisi: ABD'nin Ortadoğu'daki *''yeni düzen'inde* bekçibaşılık yapacak Türkiye senaryosu. Demokrasiden uzak, tek adam yönetimi. Dışarıdan payandalı siyasal iktidar. Tabansız bir partiye dayanan; ama bürokrasiyi, devleti, bütün iletişim organlarını ele geçirmiş bir 'Başkan Baba' senaryosu.

İkincisi demokrasi senaryosudur ki orada tabansız partinin ve Başkan Baba'nın yeri yok.

Hangisini yeğlersiniz?

Savaş kabinesine havan topu

EDİP EMİL ÖYMEN *8 şubat*

LONDRA – İngiltere'nin başkenti Londra'da hükümetin savaş için toplantı yaptığı Başbakanlık Konutun'na İrlanda Cumhuriyetçi Ortusu (IRA) tarafından havan topuyla saldırı düzenlendi. Konuta 200 metre uzaklıktaki minibüsten atılan üç merminin patlamasıyla beş kişinin yaralandığı, Başbakanlık Konutu dahil, çevredeki birçok binanın camının kırıldığı bildirildi.

İngiltere **'savaş kabinesi'** dün saat 10.00'da Dowing Street 10 numaradaki konutta toplandı. Toplantının başlamasından 10 dakika sonra Başbakanlık Konutu çevresinde patlama sesleri duyuldu. Görgü tanıkları, konuta 200 metre uzaklıktaki Whitehall Caddesi'ndeki bir minibüsten havan topu ile ateş açıldığını bildirdiler.

Havan topundan atılan üç mermiden ikisinin Başbakanlık Konutu ile hemen yanındaki Dışişleri Ba-

kanlığı'nın ortak bahçesine düştüğü, ancak patlamadığı belirtildi.

Minibüsten atılan diğer merminin ise Whitehall'da, bakanlık binalarının arkasında bulunan büyük bir tören alanına düşerek patladığı ve patlama sonucu beş kişinin yaralandığı bildirildi. Görgü tanıkları, saldırının hemen sonrasında, havan topunun bulunduğu minibüsün infilak ederek yanmaya başladığını söylediler.

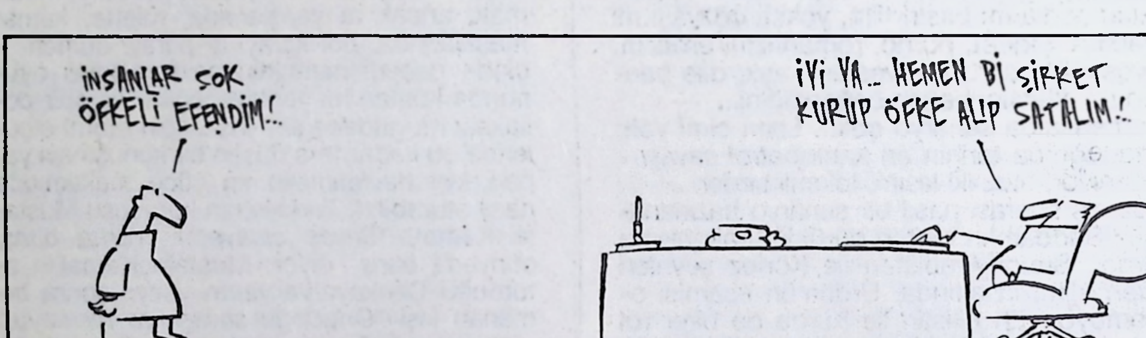
Saldırı sırasında savaş kabinesi toplantısına kısa bir süre ara veren Başbakan **John Major**'ın, **"Kendimize başka bir oda bulalım"** diyerek bakanlarla başka bir salona geçerek toplantıyı sürdürdüğü bildirildi.

Ancak saat 11.00'de yapılması ve tüm bakanların katılması gereken toplantı ertelendi.

Polisin, saldırının sorumluluğunu IRA'ya yüklemesinin ardından IRA da Dublin'de yayımladığı bildiri ile olayı üstlendi ve **"İngiltere'nin Körfez Savaşı nedeniyle aldığı güvenlik önlemlerini deldik"** denildi.

Yoğun kar yağışı ve dondurucu soğukta, önde gelen bakanlıkların bulunduğu **"Whitehall"** Caddesi'ndeki görgü tanıkları, beyaz renkte bir Ford marka minibüsün, Savunma Bakanlığı köşesinde park etmmiş olduğunu söylüyorlar. Minibüsün Başbakanlık Konutu'na dönük durduğunu, üç havanın minibüsün **"üstünden"** çıktığını belirtiyorlar. Minibüsün patlamadan bir süre önce terkedildiği anlaşılıyor.

IRA birçok saldırısını uzaktan kumandalı elektronik yöntemlerle gerçekleştirmesiyle tanınıyor.

Sanat bir çeşit itiraf

LUDMİLE BEHRAMOĞLU *9 şubat*

Avni Arbaş atları ve serüven dolu yaşamıyla tanınıyor Türkiye'de. 1946'da Fransız bursu ile yurtdışına giden sanatçı uzun yıllar Fransa'da yaşamış, savaş sonrasının heyecan dolu kültür ortamında belli başlı edebiyat ve sanat adamları ile dostluklar kurmuş.

En unutulmaz anıları kuşkusuz **Nâzım**'la ve **Picasso** ile olanlar. Nâzım'ın Paris'te kalışı sırasında yaptığı bir dizi desenini geçenlerde kurulan Nâzım Hikmet Vakfı'na bağışlamış.

Picasso ile olan anıları sayısız. En unutamadığı ise St. Juan Les Pins adlı Fransız kıyı kasabasında bütçesine göre kalacak yer bulamayınca tam geri dönüp gidecekken Picasso'nun imdada yetişerek ona harikulade bir ev sağlaması. Bu kadar ucuza ev bulduğuna uzun süre inanamamış, daha sonra bir şair dostundan Picasso'nun katkısını öğrenmiş.

"O dönemin bir şeyler yapma isteği içindeki Fransası kalmadı şimdi. Herkes çekildi, burjuvalar doluştu. Resim meta haline dönüştü. Amerikan kapitali ile açılan galeriler çoğaldı. Amerika'ya Fransa'dan döndükten sonra gittim. Orada galerim var. Ama sanatları bana göre değil, köksüz. Orada uzun süre yaşayamıyorum. İnsanları anlamsız ve bilgisiz geliyor bana" diyen Avni Arbaş'ın yeni sergisindeki yapıtların tümü 1990 ürünü yeni çalışmalar. Resimlerin konuları kadar bu konuların ele alınışları da farklı. Atlılar, çocuklar, deniz görünümleri, İstanbul ve Atatürk.

"Atatürk!" Tüm çocukluğum onunla geçti. Babam onunla savaşmış biri. Atatürk'ü Atatürk resmi yapmış olmak için değil, onu gerçekten çok sevdiğim için yapıyorum.

Çocukken de yapardım, masa altlarına. Benimkisi Kurtuluş Savaşı'nın **Mustafa Kemal**'i. Onun resmini yapmaya doyamadım. Daha da yapacağım. Üstelik şimdi, önce daha çok anlamamız gereken bir dönem yaşıyoruz. Zaman geçtikçe, onun daha genç bir adamken ne kadar ileri görüşlü olduğu ortaya çıkıyor, haklılığı anlaşılıyor. Ben 6-7 yaşlarındaydım. Aydın'daydık. Atatürk İzmir'e gelmiş, babam da karşılamaya gitmişti.

Atatürk'e o zaman suikast olmuş. Babam döndüğünde çok üzgündü, hiç unutmam **'Bu bizim son şansımız, kıymetini bilelim'** dediydi.

Atlara gelince. Bir Kuvay-ı Milliye çocuğu olarak atların içinde büyüdüm. Onların her şeyini, her duruşlarını bilir, severim. Atı az şeyle yansıtabilmek için tanımak, yaşamak lazım. Ben atlıları yapmaya Paris'te iken Orta Asya'da bir at oyununu anlatan bir kitabı resimlerken başladım, sonra hep sür-

dü geldi. Sevmediğim hiçbir şey yoktur resimlerimde, hep sevdiğimi yaptım. Resmi, kendimi ifade olarak alırım. Konu benim için bir araçtır.

Resmin yüzeyini, mekânını halletmek için doğa bir hareket noktası. Daha çok kendi duyarlığımı, duygularımı yansıtıyorum.

Her şeyi basmakalıp, görüntünün bir kopyası ya da yorumu olarak yapmıyorum; tamamen özgürüm; bir şiirde olduğu gibi, bazı şeyler ifade ediyorum.

Mesela bu resimdeki gemi. Onu gemi geçerken yapmadım. Bu leke benim gemim, benim içimin yorumu.

Etraf Toz Duman

ALİ SİRMEN *9 şubat*

Körfez savaşı, daha kara çatışmasına dönüşmeden bile birçok gerçeği ortaya çıkardı. Savaş öncesi anlatılan masalların geçersizlikleri teker teker önümüze seriliyor. Kamuoyuna yutturulmaya çalışılan iyimser hesapların gerçekçi olmadıkları artık görülüyor.

Ama Türkiye'deki savaş yanlılarının, savlarını çatışma öncesinin direnciyle savunmaya devam ettiklerini görüyoruz. Türkiye'nin savaşta etkin olarak yer almasının, bizlere gelecekteki "Ortadoğu'ya yeni düzen verme aşaması"nda büyük avantajlar sağlayacağını söyleyenler, hâlâ aynı görüşte direniyorlar. Hatta Türkiye'nin bu savaşçı tutumuyla AT üyeliğini kolaylaştırdığı görüşünde direnenler bile var.

Bırakın bir yana Avrupa'ya paralı asker ya da batmayan uçak gemisi statüsüyle girmek istemekteki çirkinliği, ama ya hesapların gerçeklerle bağdaşmamasına ne demeli?

Avrupa'dan gelen haberler, gazetelerde yayımlanan yorumlar, AT üyelerinin hiç de Türkiye'nin tutumundan hoşnut olmadığını, tam tersine Ankara'dan endişelendiklerini gösteriyor. Çünkü Ankara'da iktidarı elinde tutan kişi, iç politik nedenler dolayısıyla, kendi gücünü aşan hesapları ortaya sürmekte, düş satıcılığıyla kendi çıkmazından kurtulmaya çalışmaktadır. Bu hesapların iç politikada ne kadar tutacağını zaman gösterecek. Ama görünen o ki dış çevreler fazla atak planlardan ciddi olarak kaygılanmaktadırlar.

Nitekim Alman sosyal demokratları, Alman askerlerinin Türkiye'ye gönderilmesinin yanlış bir karar olduğunu belirtti ve parti konseyi Türkiye'ye gönderilen Hawk ve Roland füzeleri ile Fasch tipi panzerlerin geri çekilmesini istedi.

Türkiye'nin Amerikan planı içinde, otonom bir davranışla ya da olayların zorlamasıyla yeni hesaplara girmesi olasılığı Ankara ile AT'nin zaten kötü olan ilişkilerine yeni darbeler indirdi.

Ankara'nın en masum hesaplarının bile ne denli yanlış olduğu ise Fransız Sosyalist Partisi Genel Sekreter Yardımcısı Pierre Guidoni'nin arkadaşımız Ali Doğan'a verdiği demeçte açıkça gözler önüne seriliyor.

"...Türkiye'deki üslerin Amerikan uçaklarına açılmasıyla Türkiye'nin AT'ye üyeliği arasında nasıl bir ilişki kurulabilir? Adı üstünde AT, Avrupa'ya aittir, Amerika'ya değil. Ben böyle bir mantık kurgusunu anlayamıyorum. Bütün bunların dışında, bugün AT'ye üyelikten söz edildiğinde, bu katılımın siyasi, ekonomik ya da kültürel alanlardan hangisinde olacağını belirlemek gerekir. Topluluk bütün bunların değerlendirildiği süreci yaşıyor" diyor Guidoni.

Mesaj her türlü düşü suya düşürecek kadar açık. Ama önemli olan, kamuoyunu olmayacak hesaplarla oyalayıp sandıktaki durumu düzeltmek. Yoksa, ANAP'ın ileri gelenleri Türk diplomatlarına da kulak verseler aynı gerçekleri rahatlıkla öğrenebilirler.

Anlaşılması güç bir sav da SHP'nin, savaş karşıtı politikasıyla Batılı sosyal demokratlar ile ters düştüğü. Gerçekte böyle bir olgu yok. Nitekim Guidoni bu konuda SHP'ye hak verdiğini şu sözlerle dile getiriyor:

"SHP'li dostlarımızın tutumlarını anlıyor ve bunu haklı buluyorum. Türkiye'nin savaşa katılmaması gerektiği düşüncesinin nedenini anlayabilmek için haritaya bakmak yeterli. Türkiye, Irak ile komşu bir ülke. Türkiye'nin savaş sonrası masada söz sahibi olması için savaşa katılmasının anlamı ve gereği yok. Savaş sonrasında, Irak ile komşu olan her ülke doğal olarak barış masasına oturacaktır.

SHP'li dostlarımız da Fransa'nın konumu gereği savaşta yer almasını, bizim onları anladığımız gibi anlıyorlar."

Anımsanacağı üzere 15 ocağın hemen öncesinde, Fransa'nın politikasını açıklayan bir demecinde Büyükelçi Eric Rouleau da aynı gerçeği vurgulamakta ve BM'nin 678 sayılı kararının Türkiye'yi hiç de bir savaş nedeni olan İncirlik'i yabancı kullanıma açmaya zorlamadığını söylemekteydi.

Kuşkusuz, bu sözleri kendi politikamızın doğruluğunu ya da yanlışlığını yabancı süzgecinden geçirmek için aktarmadık buraya. Ama bazı savaların ne denli geçersiz olduğunu göstermek istedik, hepsi bu.

Türkiye bölgede politik, ekonomik ağırlığı olduğu sürece hep göz önünde bulundurulacak bir ülkedir.

Eğer bu ağırlık ve bu itibar olmaz ise ne yaparsanız yapın görüşlerinizi dikkate aldıra-

mazsınız.

İtibar, politik ve ekonomik ağırlık ise sağlam, çağdaş bir rejim, çok yönlü ilişkiler ve güçlü bir ekonomi ile sağlanır, paralı askerlik ya da sıçrama tahtası rolüyle değil.

Sözü edilen gerçeği, kendi yaşamında uygulayamamış bile olsa İran Şahı Rıza Pehlevi de görmüştü ve bir demecinde şunları söylemişti:

"Ben paktlara fazla inanmam. Eğer güçlü ve büyük bir devletin çıkarı varsa, aralarında anlaşma olmasa bile başka bir devletin yardımına koşar. Ama böyle bir çıkar yoksa, anlaşma olsa bile yardım gelmeyecektir."

Şah'ın önceden gördüğü bu gerçek, kendi siyasal yaşamının noktalanmasında da geçerli olmuştu.

Aidiyeti cihetiyle ilgililerine tevdi olunur.

Savaşı erotizmle unutmak

YAVUZ BAYDAR *10 şubat*

STOCKHOLM – Savaş, yaşama bakışı da gölgeliyor ister istemez. İsveç kaynayan kazana uzak, ama yine de insanlarda bir durgunluk, bir umarsızlık gözleniyor.

Savaşın yarattığı ruh hali içinde beraber olma güdüsünün ivme kazanması da var hiç kuşkusuz. Böyle zamanlarda boşvermişlikler daha bir artıyor, daha bir umursamaz oluyor insanlar...

Stockhlom'deki sinemalar, barlar vs. daha fazla iş yapıyor, CNN davullar eşliğinde savaşı ilan edeliberi. Savaşı naklen izlemek, bunun bireyin zihninde nasıl izler bıraktığı yeni bir olgu. Medya teknolojisi savaşın hizmetinde mi yoksa ona eleştirel ayna tutuyor mu? Batı'da, en azından İsveç'te, çıkarlara dayalı olmayan, bilinçli savaş karşıtlığının yerini soğuk bir dışarıdan izlemeye dönüştüğü hayli açık.

"Savaşma-seviş" felsefesini yeni bir kuşak olarak yaşatmaya çalışanlar, çatışmaların kötümserliğini **"her şey seks için"** sloganı altında yeni bir gece mekânında üzerinden atmaya çalışıyor şu sıralarda. Sadece cuma geceleri açık olan La Camille Kulübü, Bush ve yandaşlarının **"açgözlülüğünden"**, Saddam ve öteki Arapların **"akılsızlığından"**, İsrail'in **"yıkıcı öfkesinden"** bezmiş olanların mekânına dönüşmüş durumda...

La Camilla Kulübü'nü farklı kılan özellik, 1990'ların "seksin on yılı" olacağına ilişkin önermelere uygun öğelere yer vermesi. Kapıda sizi simsiyah **"tight"**lar giymiş iki dansöz karşılıyor. İç bölümde ilk bakışta öteki kulüplerden farklı bir özellik yok gibi, ama saatler 00.00'a yaklaşırken diskjokeyliği de üstlenmiş olan Nina'nın erotik müziği eşliğinde dans pistinin kıyısına iri bir beyaz perde indiriliyor ve kimi **"yumuşak"** kimi **"sert"** performanslar içeren bir porno filmleri gösterisi başlıyor. Bu gösteri, kulübün faaliyetine ilk başladığı hafta hayli yoğun bir mahcubiyete yol açmıştı, ama şimdi iştahla bekleniyor.

La Camilla'nın başarısı, her cuma birkaç saatliğine de olsa kentin sıkılan ve savaşın karamsarlığına kapılan kesimi için açıklık ve saydamlık ifade edebilmesi.

Kulübün müdavimleri, Stockholm'ün genç ve yaratıcı kesimini temsil ediyor. Avrupa'daki düşünsel ve kültürel akımları günü gününe izlemeye çabalayan bir kitle. Aralarında kadın ve erkek eşcinsellerin oranı da hayli yüksek, ancak onlar daha çok kendi aralarında gruplaşmayı tercih eder görünüyorlar.

Zeus dosyası hazır

MUSTAFA BALBAY *12 şubat*

ANKARA – Kültür Bakanlığı **Zeus Sunağı'nın** geri alınması için hazırladığı dosyayı tamamladı. Bakanlık önümüzdeki günlerde önce diplomatik girişimde bulunacak. Sonuç alınmazsa Berlin'de mahkemeye başvurulacak. Osmanlı arşivlerinden çıkartılan 20 dolayında belgenin de bulunduğu dosyada sunağın yasadışı yollardan Almanya'da götürüldüğü ortaya konuyor. Berlin Müzesi, bakanlığın istediği belgeleri göndermedi. 1870'li yıllarda Bergama'dan Berlin'e götürülen Zeus Sunağı için Almanlar, **"Eserleri, yasal yollarla, padişahın izni ile aldık. Parasını da ödedik"** diyor. Bergama Belediyesi ve Kültür Bakanlığı ise Bergama'da çıkarılan eserlerin bir bölümünün Padişah II. Abdülhamit tarafından verilen izinle yurtdışına götürüldüğünü doğrularken bunun içinde bir bütün olarak Zeus Sunağı'nın bulunmadığını savunuyor.

Kültür Bakanlığı çevrelerinden edinilen bilgiye göre sunağın geri alınması için bazı ciddi belgeler ortaya çıkarıldı. Osmanlı arşivlerindeki belgelerden elde edilen bazı ipuçları şunları:

● Bergama'da kazı yapan arkeolog Carl Human padişahtan kazı iznini 1878'de aldı. Ancak bu tarihe kadar sunağın büyük bölümü çoktan Berlin'e ulaşmıştı. Osmanlı arşivlerindeki izin belgeleri birer yıllık. Bulunan ikinci izin belgesi 23 Arabi 1296 tarihli. Bundan sonra da izinler kısa sürelerle veriliyor.

● **"Kulunuz Mustafa"** imzasıyla dönemin sadrazamına gönderilen 1299 (1882) tarihli bir yazıda yeni izin kâğıdının incelendiği belirtiliyor. Bu belgeler Asar-ı Atika Nizamnamesi'ne (eski eser yasası) uygun olarak sadece taşınır tarihi eserlerin yurtdışına götürülmesine izin veriyor. 120 metrekarelik Zeus Sunağı'nın taşınır eser olarak kabul edilmesi mümkün görülmüyor.

● Bir diğer Osmanlı belgesinde kazılara devlet adına Bodrum Kaymakamı Ali Rıza Bey'in nezaret ettiği belirtiliyor. Ancak Ali Rıza Bey'e ortaya çıkarılan buluntuların değersiz, taş toprak ve benzer şeyler olduğu anlatılıyor.

Kültür Bakanlığı, bu belgelere Bergama kazı günlüğünü de ekledi. Kazı günlüğünün bazı bölümlerinde sunağın çok büyük bölümünün Osmanlı yönetiminden izinsiz çıkarıldığı ve Berlin'e götürüldüğü açık bir dille ifade ediliyor.

CNN: ABD'nin geri tepen silahı

14 şubat

Dış Haberler Servisi – Irak'ı Kuveyt'ten çıkarmak amacıyla başlatılan Körfez savaşını ilk günlerde dakikası dakikasına izlediğimiz CNN televizyonu ve Bağdat'taki muhabiri **Peter Arnett,** ABD'de eleştirilerin hedefi oluyor.

Cumhuriyetçi Parti Senatörü **Alan Simpson**'ın, Irak sempatizanı olduğunu ileri sürdüğü Arnett, artık **"Bağdat yönetiminin propagandasını yapmakla"** suçlanıyor ve bu ülkeden geri çekilmesi isteniyor.

Muhafazakâr Medya'da Doğruluk Medya (Accurery in Media) grubu Başkanı **Reed Irvine,** önceki gün düzenlediği bir basın toplantısında, Cable News Network'ün (CNN) ve Bağdat'taki muhabirleri Peter Arnett'in Irak'tan çıkarılmasına çalıştıklarını açıkladı.

Medyayı eleştiren çeşitli gruplarının temsilcilerinin de katıldığı bu toplantıda, Başkan **George Bush**'a, CNN'in Irak'ta çalışmasına izin veren kararı iptal etmesi için çağrıda bulundukları da kaydedildi.

Reuter'in haberine göre Irvine, Irak lideri **Saddam Hüseyin**'in **"Peter Arnett ve yardımcılaarını yönlendirmede oldukça başarılı olduğunu",** Saddam'ın böylece **"Körfez'deki amacına ulaşmak için gerekli yardımı elde etmiş olduğunu"** belirtti.

Reed Irvine, Peter Arnett'ı **"bedava propagandacı"** olarak nitelerken, onu **William Joyce** ile karşılaştırdı. İngiliz vatandaşı olan Joyce, 2. Dünya Savaşı'nda Hitler'in**"kiralık propagandacısı"**yda ve **"Lord Hew Hew"** olarak tanınıyordu. Aynı dönemde Japonlar için yayın yapan Amerikalı **Iva Toguri** de**"Tokyo Gülü"** olarak tanınıyordu.

Joyce, savaştan sonra vatan hainliği ile suçlanmış ve İngilizler tarafından idam edilirken, Tuguri de Amerikalılar tarafından hapse atılmıştı. Irvine, Arnett için de aynı yazgının söz konusu olduğunu düşünmediğini söyledi.

Ancak Arnett'in Vietnam savaşındaki durumu ile ilgili soruşturmaları sürdürdüklerini kaydetti.

Reed Irvine, hiçbir kimsenin Bağdat'tan Amerika için haber geçmemesi gerektiğini söyledi. Irvine'e göre **"Düşmana yardım etmeseler, düşman onların orada bulunmasına izin vermez."**

CNN sözcüsü, kuruluşun suçlamalara yanıt vermeyeceğini açıkladı, ancak CNN Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı **Ed Turner**'in bir açıklamasına da yer verildi. Turner, **"Kuruluşumuz hiçbir zaman kötü şekilde temsil edilmemiştir"** derken, CNN'in Bağdat haberlerinin Irak sansüründen geçirildiğine de işaret etti. Turner, "CNN ve Arnett'in şartlara bağımlı olarak kusurlu, sınırlı ve tehlike içinde olduklarını" belirtti.

Peter Arnett ise dün canlı yayında CNN spikerinin sansürle ilgili bir sorusunu **"Bağdat yönetimi 'ne görüyorsanız onu söyleyin' demek dışında bir sansür uygulamıyor"** şeklinde yanıtladı. Arnett, şimdiye kadar sadece savaştan zarar gören sivil bölgelerde gezdirildiklerini, askeri üslere götürülmediklerini de kaydetti.

ANAP karıştı

FARUK BİLDİRİCİ/GÜNDÜZ İMŞİR
15 şubat

Cumhurbaşkanı **Turgut Özal'ın** eşi **Semra Özal,** ANAP İstanbul İl Başkanlığı'na aday olduğunu açıkladı. Semra Özal, İstanbul'da düzenlediği yemeğe 24 ANAP ilçe başkanından sadece 5'inin katılması üzerine, adaylığına karşı çıkanlar için, **"İnadına adayım. Görürler günlerini. Hata yapan ceremesini de çeker"** dedi. Cumhurbaşkanı Turgut Özal da bu gelişmeler üzerine eşini desteklemek amacıyla katıldığı yemekte, tepkisini, **"Mücadele şimdi başlıyor. Bunu yapanlara günlerini göstereceğim"** diye dile getirdi.

Semra Özal, gazetecilere verdiği yemekte, il başkanlığından öteye gitmemek için eşine söz verdiğini, ancak kadın haklarını genişletmek amacıyla mitlletvekili olabileceğini söyledi.

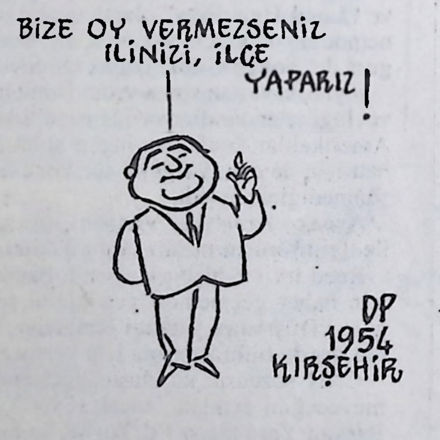
Turgut Özal'ın kısa bir süre katıldığı yemekte ilçe başkanlarına hitaben yaptığı konuşmada da eşinin il başkanlığı işini kıvıracağına inandığını ve bunu istediğini bildiği için de sonuna kadar destekleyeceğini vurguladı.

Yemeğe katılanlar, Turgut Özal'ın katılımı düşük gördüğü için sinirlendiği ve bunun üzerine de **"Getirin delege listelerini, hepsini telefonla arayacağım"** dediği öğrenildi. Semra Özal'ın da kendisine karşı direnişi kırmak amacıyla ilçe başkanlarından gelen teklif üzerine, ANAP ilçe örgütlerini dolaşacağı belirtildi.

Semra Özal, ANAP ilçe başkanlarına yemek vereceği The Marmara Oteli'ne saat 12.00'de Cumhurbaşkanlığı Halkla İlişkiler Danışmanı **Fevzi İşbaşaran** ve terzisi Müberra ile birlikte geldi.

Çevresinde çok sayıda koruma polisi bulunan Semra Özal'ın neşesiz olduğu gözlendi. Semra Özal otelin 18. katında kendisi için hazırlanan odaya çıkarak yemek öncesinde partililerle görüşmeye başladı. ANAP Fatih ilçesi eski başkanı ve ANAP İstanbul İl Başkan Yardımcısı **Zeki Aytaç,** Semra Özal ile görüşmeden önce gazetecilere, **"ANAP İstanbul İl Başkanvekili Hasan Yeşilkaya ile birlikte Eymen Topbaş'ı temsilen geldik. Hadise çok yenidir. Partili arkadaşlar görüşlerini bu toplantıda belirtecekler"** demekle yetindi.

Bayan Özal'ı destekleyen ilçe başkanlarından Yılmazcı olarak bilinen Kadıköy İlçe Başkanı **Mustafa Çebi,** muhafazakâr bakanlar **Mehmet Keçeciler, Hüsnü Doğan, Cemil Çiçek** ve **Abdülkadir Aksu'**nun önceki gün İstanbul'a gelerek 18 ilçe başkanıyla toplantı yapmasını eleştirerek bu bakanları ' **'ayrımcılıkla'** suçladı. Çebi, Semra Özal'ın **"ANAP'ın anası"** olduğunu, yemeğe katılmayan ilçe başkanlarının büyük bir nezaketsizlik örneği verdiklerini belirterek **"Semra Hanım, gerici kanadı partiden temizleme amacında. Buna da kararlı"** şeklinde konuştu.

Berlin'de sinema olimpiyatı

GÜNER YÜREKLİK *15 şubat*

BERLİN – Sinema dünyasının önemli organizasyonlarından biri olan Berlin Film Festivali bu gece başlıyor. Bu yıl 41. kez düzenlenen Uluslararası Berlin Film Festivali, bu akşam Zoo-Palast Sineması'nda, Claude Berri'nin **"Uranus"** adlı Fransız yapımı filmiyle başlıyor. **Marcel Ayme'**nin romanından beyazperdeye uyarlanan ve Nazi işgalinden hemen sonraki 1945 Fransası'nda, bir kasabada geçen filmde başrolleri **Gérard Depardieu** ile **Philippe Noiret** paylaşıyorlar.

Tam 11 gün sürecek festival, 26 şubat akşamı aynı sinemada Altın - Gümüş Ayı ödüllerinin dağıtımından sonra gösterilecek **Ettore Scola'**nın **"Kaptan Fracessa'nın Seyahati"** adlı İtalyan / Fransız ortak yapımı filmle son bulacak ve böylece bu yılki

festivalin açılışını da kapanışını da "**Avrupa**" yapmış olacak. Scola'nın filminde, 17. yüzyıldaki bir İtalyan tiyatro grubunun Avrupa turnesi anlatılıyor ve başrolleri **Massiom Troisi** ile **Ornella Muti** paylaşıyorlar.

"**Wettbewerb**" (Yarışma), "**Panorama**", "**Uluslararası Genç Filmler Forumu**", "**Retrospektif**", "**Çocuk Filmleri Şenliği**", "**Yeni Alman Filmleri**" gibi bölümlerden oluşan festivale bu yıl çeşitli ülkelerden 700'den fazla film katılıyor. **Beki Probst**'un başkanlığındaki "**Avrupa Film Pazarı**"nda da 37 ülkeden 400'e yakın film satışa sunulacak.

Bunun dışında, bir sergi sahasında kurulacak 49 ayrı standda 51 ülkenin "**malları**" sergilenecek ve videodan gösterilecek numunelerle filmlere müşteri bulunmaya çalışılacak.

Avrupa ağırlıklı festivalin yarışma bölümünde bu yıl 16 ülkeden 25 film katılıyor. İtalya, üçü Fransa ile ortak yapım olan dört filmle temsil ediliyor. **Ricky Tognazzi**'nin "**Ultra**" adlı filmi salt İtalyan, **Marco Ferrari**'nin "**La Casa Del Sorriso**" (Gülücük Evi), **Marco Bellochio**'nun "**La Condanna**" (Mahkûmiyet) ve **Ettore Scola**'nın "**Kaptan Fracessa'nın Seyahati**" yarışmaya İtalyan / Fransız yapımı filmler olarak katılıyorlar. Bu yılki festivalin bir başka özelliği de yarışmada çok sayıda ortak yapım filmin bulunması.

Çaresizliğin Adını SÖ Koymuşlar...

CÜNEYT ARCAYÜREK *15 şubat*

ANKARA – İçine yuvarlandığı çaresizliğe TÖ'nün bulduğu çözümün adı, SÖ!

TÖ, inandığı ve güvendiği son askerini cepheye sürüyor.

SÖ'nün, iki numaralı söz sahibi olarak zaten içinde yaşadığı, kulislerinde egemen olduğu politikaya "fiilen girmesi" ile ilgili pekçok gerekçe sayılabilir. Demokratik ve insan hakları açısından girişime olumlu gözle bakılırken, SÖ ile partinin "yeniden dirileceği" varsayılabilir. Bunlar bize uygun düşen gerçeği değiştirmiyor. Bir yılı aşan denemelerden sonra SÖ; oturtmaya çalıştığı sistemin Akbulut'la "olmadığını", yerini alacak isimlerle, örneğin Mesut Yılmaz'la "olamayacağını" anlamış görünüyor.

Yazgısı ile ilgili siyasal oyunları selamete götürecek tek kart kalmıştı elinde. Masaya atmak zorunda kalıyor. Uzun kış gecelerinde, eşiyle uzun müzakerelerden sonra... TÖ, inandığı ve güvenebileceği tek askerini; SÖ'yü, cepheye sürmeye karar veriyor.

Çaresizliğin adını koyuyor: SÖ!

Böylece, TÖ'nün isim babalığı yaptığı yeni bir dönem açılıyor. Kimine göre, SÖ fiili politikaya girince ANAP'ın oyu artmaz, ama "üye sayısı" çoğalabilir. Çünkü üçkâğıtçılarla yeniden menfaat umanlar yeni dönemden nasiplenmek için eşleriyle dostlarıyla bir koşu ANAP'a yazılabilir. Bir bakarsınız yeni dönemde kamuoyu araştırmalarından geçilmiyor. TÖ'lü ANAP'ın yüzde 12'lere düşmüş oyu, SÖ ile fırlamış yüzde 30'lara, almış başını gidiyor, heyyy! İlahi ses "Topraktan geldin, toprağa döneceksin" diye seslenmişse; işte SÖ, "halktan geldi halka dönüyor."

Olaya geniş açıdan bakan, sözüne inanılır, sohbeti çekilir kimi ANAP'lılarsa son girişimi "TÖ'nün partiyi yeniden kurmaya başladığını" kanıtlar içerikte görüyor.

Önce il başkanlığı, ardından genel başkanlık mı? Hayır, bugünkü aşamada SÖ'nün genel başkanlığından TÖ dahil, Çankaya çevresindeki şunlar bunlar, hiç kimse söz etmeyecek. Zaman ve zemin önümüzdeki aylar neler gösterir veya TÖ ile SÖ, zamanla zemini kendi doğrultularına uydurmakta ne ölçüde başarılı olurlarsa, buna göre -aralarında genel başkanlık bulunan- yeni yeni projeler uygulamaya alınacak. Çeşitli olasılıkları biz varsaymıyor, söylenenleri aktararak -kimi ustalarımızın deyişiyle- "tarihin yazımına yardımcı olacak müsveddeleri" hazırlıyoruz!

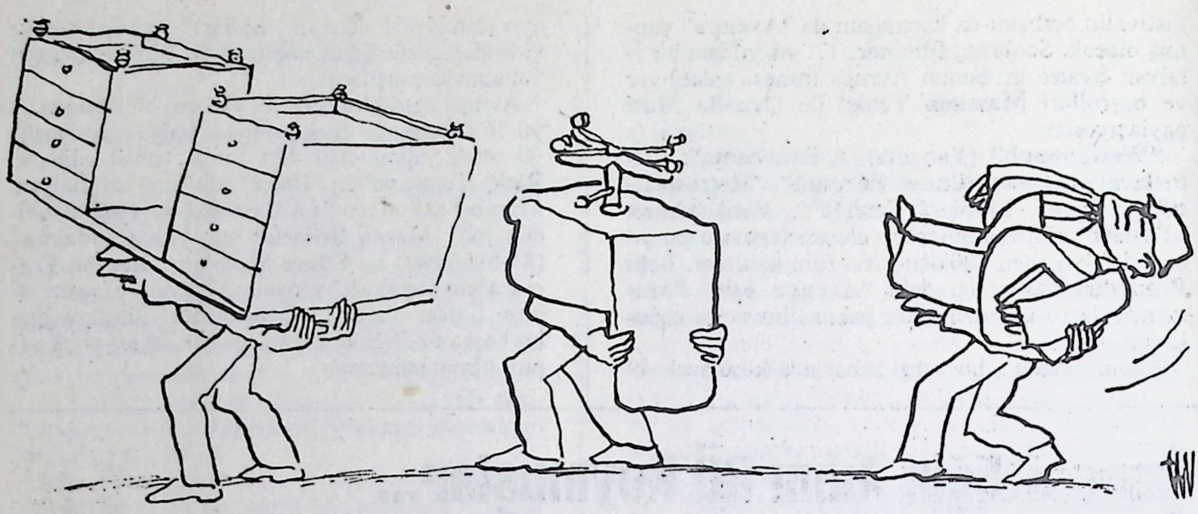
Basındaki ortak bir yargıya bakılırsa; SÖ, ilk iş olarak "partiye liberal kimlik" getirecekmiş. Hatta bir meslektaşımızın yazdığına göre, "partiden takunyalı takımı temizleyecekmiş." Soru şu: 1969'da DPT Müsteşarı TÖ ve arkadaşları "takunyalı takım" diye ünlenmişti. TÖ, eşi muhteremle başlayıp Keçeciler'e, Yusuf Bozkurt'a, Hüsnü Doğan'a v.s'ye uzanabilecek mi, göreceğiz.

Meğer bizden önce, SÖ'nün göreceği ve bu yaşında, bu debdebeli yaşantısında öğreneceği şeyler varmış. Örgütle beraber olacağı öğle yemeğine dün 24 ilçenin 19'u katılmıyordu. Tabii, bu pek çok olasılığı akla getiren, TÖ ile SÖ gibi tebalarından tepki almaya alışık olmayanlar için skandal niteliğinde bir olaydı. Eşinin imdat çağrılarını işitince TÖ, koştu geldi öğle yemeği yenilen otele, ama nafile! Buna karşın planları kolay kolay değişir miydi?

Basınla dün geceki yemekte SÖ'nün yapacağı açıklamalar biraz değiştirilir, ama muhafazakârlığın liberalliğe attığı çalıma TÖ'nün bir gövde oyunuyla yanıt vereceği gün beklenirdi. Oysa ne güzeldi başlangıç. Yağdanlıklar yağ sızdırmaya önceki günden başlamışlardı. Bir resimaltı aynen:

"Politika bayrağını şimdi de SÖ teslim alıyor. SÖ, eşinin Cumhurbaşkanı seçilmesinden sonra, ANAP'ta görülen 'lider boşluğunu' doldurmaya çalışacak" diyordu.

Evet, dolduracak, bakalım ama nasıl?

Modacılar, Körfez savaşını General Montgomery'nin kabanları ile karşıladılar

Savaşın modası geçmez

NECLA SEYHUN *18 şubat*

Savaş rüzgârları esiyor modada. Ama Körfez'den gelen petrol kokulu rüzgârlar değil bunlar. Kuzeybatıdan esiyor, Normandiya'dan; deniz kokulu. Eski bir savaşın rüzgârları, savaş anısının rüzgârları. Bir yarım yüzyılın ötesinden esiyor. Modacılar, (içlerine mi doğdu?) o savaşın havasını, çıkacak olan bu savaşa taşıdılar. Körfez savaşını, ünlü Montgomery kabanları ile karşıladılar bu kış.

Modanın da karneye bağlandığı yıllardı onlar. Kumaşın, gömleğin karne ile satıldığı dönem. Vatkalı omuzlar, kumaştan kazanmak için diz üstünde etekler, askılı çantalar, çorap yokluğunda boya ile çorap varmış gibi boyanan bacaklar. Arka ortasında ince bir siyah çizgi ile geliştirilen bu boya çoraplar, kadının savaşın göbeğinde bile kadın olduğunun, modadan geçemediğinin bir kanıtıydı. Rüzgâr değildi, esinti değildi.

Fırtınanın ortasındaydı moda İkinci Dünya Savaşı'nda, Chanel, Vionnet, Mainbocher modaevleri kapılarını kapadılar savaşla. Geride kalanlar düşe kalka sürdürüyorlardı işi. Ama Almanlar Fransa'ya girmişlerdi. Müşteri gitgide daha azalıyordu bu savaş yıllarında. Modacılar da Alman generallerinin eşlerini, sevgililerini, kızlarını giydirmeye başladılar böylece. Modada elbetteki **"askeri bir hava"** vardı. Omuzlar geniş, bel yerinde, etek kısaydı. Kadınlar bu kıyafetleri gerçekleştirebilmek için çoğu kez **Scarlet Ohara** gibi perdelerden yararlanıyorlardı. Parça parça kumaşlardan yapılan köylü etekleri modası da savaş yıllarının yadigârıydı. Pantolon gitgide daha belirgin olarak modada yerini alıyordu.

Bisiklete daha rahat binebilmek için pantolon - etek modası gözdeydi. Yapılmamış, yapılamamış saçları gözden saklamak için eşarp ve türban modası yaygındı. Rengârenk boyanmış tahta parçalarından kemerler, bilezikler savaş aksesuarlarını oluşturuyordu.

Bu İkinci Dünya Savaşı modası, sonraki yıllarda zaman zaman bir esinti gibi geldi geçti moda dünyasından.

Hele Montgomery'nin ünlü kabanı. Bir yerde modanın klasiği oldu. Bir hayli zaman önce, ama bir hayli, Paris'te bir Lanvin defilesindeydim. O zaman Lanvin'in stilisti şimdiki gibi ünlü **Claude Montana** değil. Ondan önceki, Lanvin ailesinin manken gelini stilist **Maryll Lanvin** de değil. **Jules-François Crahay**'dı stilist. O zamanlar Lanvin'e o güzel koleksiyonları o ünlü stilist hazırlardı. Defilede o yıl hastabakıcıların giysilerinden esinlenmişti modacı.

Savaş yıllarından... Beyaz kep gibi şapkalar, beyaz hastabakıcı üniforması gibi elbiseler, beyaz çoraplar, alçacık pabuçlar, omuzlarda hastabakıcı pelerinleri gibi lacivert pelerinler.

Ne sade, ne şıktı! Kıyafetlere uyum sağlasın diye, silahlı, bombalı bir fon müzik de vardı defilde. Birden podyumu aydınlatan tepedeki dev spot teşkilatında bir bozukluk oldu. Kontak yaptı. Spotlardan birkaçı patladı.

Ve tepeden aşağı yıldız yıldız ateş parçaları düşmeye başladı. Dekor modaya pek uyuyordu. Kazanın zamanlaması da bu kadar olurdu yani. Davetlilerden bir kısmı deli gibi yerlerinden fırlayıp kapılara koştular. Ortalık bir anda ana baba gününe döndü. Duruma hemen el konuldu. Sakin olunması için anonslar yapıldı. Aksaklık giderildi bir beş on dakikanın içinde. Ama gidenlerin, kaçanların çoğu dönmedi geriye. Ne olur ne olmaz!

Evet, bu kış da savaşlı bir kış modada. Her modacı Normandiya çıkarmasından etkilenmiş. Ama az,

ama çok. Scherrer de ünlü kabanlardan gayri bu kabanların tahta düğmelerini, deri üçgenlerini de kullanmış tayyörlerinde.

O savaş başka bir savaştı, bu savaş başka. Askerlerin kamuflaj desenlerinde bile bir başkalık var Körfez'de. Daha değişik. Klasik, bin yıldır kullanılan kamuflaj deseni değil bunlar. **"Araziye uymak"**, **"arazi olmak"** daha mı bir kolay bunlarla ne?..

Gün gelir bu savaşın rüzgârı da eser modada. Ama gönül, savaşın değil de barışın rüzgârı essin istiyor. Güzel bir şeyler gelsin rüzgârlarla, savaş değil. Denizin kokusu gelsin, ormanların yeşili, çiçekler, kuşlar ve düşler...

Brandt'tan barış planı

DİLEK ZAPTÇIOĞLU *5 şubat*

BERLİN – Alman Sosyal Demokrat Parti onur başkanı, Sosyalist Enternasyonal lideri **Willy Brant**, Ortadoğu'da barış ve güvenlik için 7 maddelik bir plan önerdi.

Nobel Barış Ödülü sahibi Willy Brandt, Ortadoğu için ana hatlarını çizdiği bu planda Türkiye'ye ağırlıklı bir yer vermiyor; ancak önerdiği konferansta Filistinlilerin yanı sıra Kürtlerin de temsil edilmesini istiyor. Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı'na (AGİK) paralel bir **"Ortadoğu Güvenlik ve İşbirliği Konferansı"** (OGİK) öneren Brandt'ın 7 maddelik planı şöyle:

Madde 1: (Usul hakkında) Bölgenin çok ünlü sorunlarının tek bir konferansta nihai karara bağlanabileceği düşüncesi bence saf bir yaklaşımdır. AGİK'teki gibi bir konferanslar dizisinden yola çıkmalıyız.

Madde 2: Bölgedeki bütün ülkeler henüz bir OGİK'in (Ortadoğu Güvenlik ve İşbirliği Konferansı) gerekliliğine ikna olmuş değildir. Bu nedenle zamanlama açısından kesin sınırlar koyulmamalıdır. Bu konferansa henüz devlet statüsüne sahip olmayan organizasyonların yanı sıra çokuluslu örgütler de katılmalıdır. Yani konferansa bölgeden ve bölge dışından katılacak devlet ve örgütler saptanmalıdır. Ben hem Filistin halkının temsilcilerini hem Kürtlerin temsilcilerini hem de Birleşmiş Milletler'i ve Avrupa Topluluğu'nu bu konferans kapsamında düşünüyorum.

Madde 3: Pazarlık konusu olacak konular Avrupa'daki konulara benzemeyecek, bölge açısından aşırılıkları farklı olacaktır.

Madde 4: Yakın ve Ortadoğu'da güvenlik, toprak ve sınır sorunlarıyla yakından ilgilidir; bu yalnızca İsrail'in komşuluğu açısından geçerli değildir. Almanya'nın İsrail'i göz önüne almadan akılcı bir politika çizmesi düşünülemez.

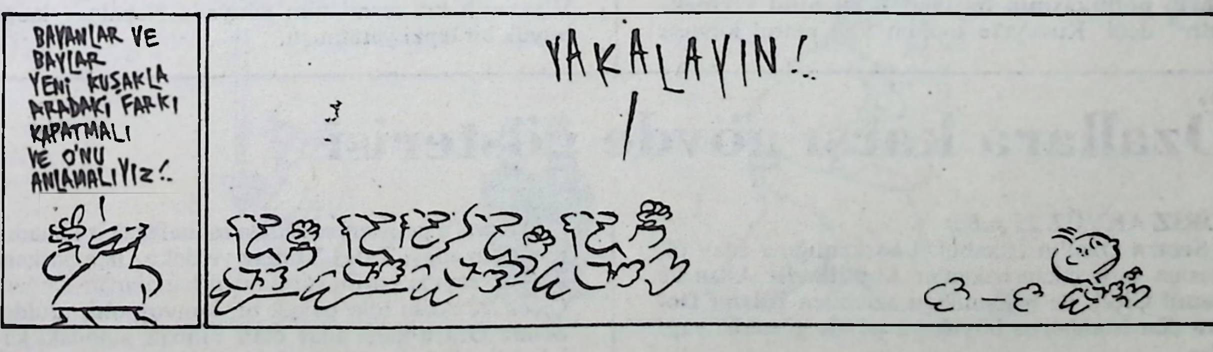
Bölgede sınırlar sömürgecilik döneminde, bundan daha birkaç on yıl önce keyfi olarak çizilmiştir. Halkların kendi kaderini tayin hakkı göz önünde tutulmamıştır.

Askeri imha potansiyeli çoğu ülkede yalnız dışarıya değil, içeriye yönelik olarak da geliştirilmiş ve kullanılmıştır.

Madde 5: Arap devletleri arasında dil ve din birliğine dayanan kültürel bağlantılar vardır. Tarihinde bölünmüşlük sergileyen Avrupa'ya karşın bölgede bu benzerlikler çok daha bağlayıcıdır. Fakat bölgedeki dinsel köktenci akımları da dikkate alırsak birleştirici unsurların yanı sıra ayırıcı unsurların da politikada bir saatli bomba oluşturduğunu görürüz. Sünniler ve Şiiler, Müslümanlar ve Yahudiler arasındaki yabancılık, demokrasi ve insan hakları konusunda ortak paydalara varmayı güçleştirmektedir. Ekonomik işbirliği azgelişmiştir. Kaynakların çeşitli ülkelere eşitsiz dağılımı en hassas noktadır.

Madde 6: Yakın ve Ortadoğu, eşitsizliği giderici, hakça ve hukuken güvence altına alınmış **"denge fonları"**na gereksinmektedir. Bu fonlar AT mekanizmaları yoluyla ya da James Baker'in bir süre önce önerdiği gibi çokuluslu bölgesel bir banka aracılığıyla sağlanabilir. Bölge ülkelerine şimdiden AT'den çok büyük beklentiler içine girmemelerini tavsiye ederim.

Madde 7: Bölgede ticaret ve dönüşüm için İran dahil Arap ülkeleriyle İsrail arasında yakın işbirliği iki tarafa da şimdiden kestirilemeyen yararlar sağlayabilir. Taraflar karşılıklı ekonomik işbirliği içinde birbirinden daha bağımlı hale gelecek, bu siyasal açıdan ve güvenlik açısından işbirliği için sağlam bir temel oluşturacaktır.

Arnavutluk ayakta

22 şubat

Dış Haberler Servisi – Doğu Avrupa'da esen demokratikleşme rüzgârlarının en son durağı Arnavutluk'ta, önceki gün başlayan gösteriler dün de sürdü.

Hükümetin, öğrencilerin istekleri doğrultusunda, üniversitenin isminden **Enver Hoca** sözcüklerini çıkarması üzerine durulan gösteriler, dün sabah kenti terk eden tankların geri dönmesi üzerine yine başladı. Macar Radyosu, tankların göstericilere ateş açtığını ileri sürerken, başkent Tiran'daki kaynaklar, bu iddianın doğru olmadığını söylediler.

Ajansların bildirdiğine göre sayıları 10 bini bulan öfkeli göstericiler, başkent Tiran'da İskender Bey Meydanı'nda yürüyerek, Arnavutluk'un eski Devlet Başkanı Enver Hoca'nın resimlerini ve kitaplarını yaktılar. Güvenlik güçlerinin uyarı ateşi açmasından sonra göstericiler dağıldı.

Tiran'da önceki gün de yaklaşık 100 bin kişi büyük bir gösteri düzenleyerek, Enver Hoca'nın heykelini devirmişlerdi.

Macar Radyosu dünkü gösteride tanklardan göstericilere uyarı yapmaksızın ateş açtığını duyurdu. Ancak bu iddia Tiran'daki kaynaklar tarafından yalanlandı. İnsan Hakları İçin Bağımsız Forum Başkanı **Arber Puto** tankların sadece Enver Hoca Müzesi'ni koruduklarını açıkladı. Puto, tankların daha sonra tekrar kenti terk ettiklerini ve durumun sakin olduğunu kaydetti.

Devlet Başkanı Ramiz Alia, önceki günkü büyük gösteriden sonra yaptığı açıklamada tüm yetkileri elinde topladığını ve Başkanlık Konseyi oluşturacağını belirtmişti.

Ülkeyi 1945'ten, öldüğü 1985 yılına kadar Stalinist yöntemlerle yöneten Enver Hoca'dan sonra iktidara gelen Alia, önceki günkü olayları **"demokrasi karşıtı"** olarak nitelemiş ve geçici bir hükümet kurulacağını açıklamıştı.

Saddam, petrol kuyularını ateşe verdi

23 şubat

Dış Haberler Servisi – Körfez savaşına siyasi çözüm arayışları yoğunlaşırken, savaş da bütün şiddetiyle sürüyor. Irak'ın Kuveyt'teki petrol kuyularının dörtte birini son 24 saat içinde ateşe verdiği öne sürüldü.

ABD'li yetkililer hava saldırılarının planlandığı gibi süreceğini söylediler. Müttefik kuvvetlere bağlı askerlerin Irak ve Kuveyt topraklarında çeşitli operasyonlar düzenledikleri ve Bağdat'ı ilk kez gündüz bombaladıkları bildirildi.

Vietnam savaşında yoğun olarak kullanılan ve büyük eleştirilere hedef olan **"Nappalm"** bombasının Körfez savaşında da kullanılmaya başlandığı bildirildi.

ABD askeri sözcülerinden Tuğgeneral **Richard Neal**, Riyad'da düzenlediği basın toplantısında, Kuveyt'teki 140 petrol kuyusunun yanmakta olduğunu söyledi.

Richard Neal, **"Bu, petrol tesislerinin yaklaşık dörtte birini oluşturmaktadır. Diğer tesisler de sistemli bir şekilde tahrip edilmektedir. Bu, bir tahrip politikasının başlangıcı izlenimi vermektedir"** dedi. Kuveyt'te toplam 950 petrol kuyusu bulunduğunu ve bütün bu tesislerde faaliyet gözlemlediklerini söyleyen Neal, Irak'ın tahrip politikasına karşı ABD'nin acil önlem planları olduğunu vurguladı.

ABD öncülüğündeki müttefik kuvvetlerin dün sabah Bağdat ve çevresini bombaladıkları bildirildi. Ajansların haberine göre Bağdat böylece savaşın 37. gününde ilk kez gündüz bombalanmış oldu.

Verilen bilgilere göre Bağdat'ta dün TSİ 9.30'da hava saldırısı alarmı verildi. Bağdat'taki gazeteciler, sirenlerin çalmasından hemen sonra başlayan ve 45 dakika süren hava saldırısı sırasında kentin çeşitli yerlerinden patlamalar duyulduğunu bildirdiler. Bir ABD askeri sözcüsü Napalmların yalnızca müttefikleri kara harekâtına mani olmak üzere kazılan ve içi petrolle doldurulan hendeklere karşı kullanıldığını söyledi.

Geçen hafta müttefik kuvvetlerden bir başka askeri sözcü Vietnam'da oluşan olumsuz imaj dolayısıyla Körfez savaşında Napalm bombası kullanılmayacağını söylemişti. Napalm bombasıyla elbiseleri yanan ve büyük bir acı içinde koşan genç bir Vietnamlı kız resmi tüm dünyada Napalm'e karşı büyük bir tepki yaratmıştı.

Özallara karşı gövde gösterisi

İDRİZ AKYÜZ *25 şubat*

Semra Özal'ın İstanbul il başkanlığına aday olmasına karşı çıkan bakanlar **Abdülkadir Aksu** ve **Cemil Çiçek** ile bakanlıktan azledilen **Hüsnü Doğan** dün İstanbul'da büyük bir gövde gösterisi yaptılar.

İstanbul'a gelişleri sırasında muhafazakâr kanadın il başkan adayı **Talat Yılmaz** ve dokuz ilçe başkanı ile çok sayıda partili tarafından karşılanan Doğan, Çiçek ve Aksu için büyük bir konvoy oluşturuldu. Semra Özal'a karşı aday olan Yılmaz, alandaki kalabalığı görünce, **"Seçimi kazandığıma kesin gö-**

züyle bakıyorum" dedi. Doğan da İstanbul'da yaptığı açıklamada Semra Özal'ın adaylığını, **"Eymen Topbaş için tebligat ve emrivaki, Akbulut için de bilgi vermek"** diye değerlendirdi. Doğan, **"Hiç kimse bu kongreyi yanlış yerlere çekmeye çalışmasın"** uyarısında bulundu.

Dünü İstanbul'da geçiren Cumhurbaşkanı Turgut Özal ile eşi Semra Özal, çalışmalarını Harbiye Orduevi'nde sürdürdüler.

Dün akşama kadar Özalların yanına Devlet Bakanı **İbrahim Özdemir**'in dışında hiçbir bakanın, milletvekilinin ya da parti yöneticisinin girmediği görüldü. Saat 15.00'te Atatürk Havaalanı'na inen Doğan, Aksu, Çiçek ve Güzel'i burada aprona kadar çıkan coşkulu bir kalabalık karşıladı.

Alanda bir saat önceden birikmeye başlayan toplulukta bulunan Semra Özal'ın karşısındaki il başkanı adayı Talat Yılmaz,**"S eçimi kazandığıma kesin gözüyle bakıyorum, ancak hiç kimsenin karşısında değiliz"** dedi.

Körfez savaşında kanlı final

25 şubat

Dış Haberler Servisi – Müttefik güçlerin Irak'ı Kuveyt'ten çıkarmak amacıyla dün sabaha karşı yüz binlerce asker, binlerce tank ve uçakla başlattıkları kara savaşı tüm şiddeti ile sürüyor. Irak Devlet Başkanı **Saddam Hüseyin** halkı ve orduyu saldırılara karşı direnmeye çağırdı. Müttefik Kuvvetleri Komutanı General **Norman Schwarzkopf**, saldırıda ilk gün tüm hedeflere ulaşıldığını, direnmenin zayıf olduğunu ve 5500 Irak askerinin tutsak alındığını söyledi.

Müttefik kuvvetlerinin Kuveyt'in başkenti Kuveyt City'ye yaklaştığı, Fransız birliklerinin de Irak içinde 50 km ilerlediği bildirildi.

Irak ise müttefik saldırısının püskürtüldüğünü ve müttefik askerlerinin **"sinek gibi öldürüldüğünü"** öne sürdü.

Irak lideri **Saddam Hüseyin,** kara savaşının başlamasından sonra dün sabah Bağdat Radyosu'ndan yaptığı konuşmada, Irak halkına ve orduya seslenerek **"İnsanlar nasıl savaşırsa öyle savaşın. Şan ve şeref içinde muzaffer olun. Allah'ın yardımı ile kazanılan zafer ne güzeldir. Siz, savaşların anasının insanları, Allah'a inancınızla savaşın. Onlar, muzaffer Irak halkının ve cesur Irak ordtusunun düşündükleri ve hayal ettikleri gibi olmadığını anlayacaklar"** dedi.

Konuşmasında kara saldırısının Sovyet barış planını ele almak için başlatılan BM Güvenlik Konseyi toplantısıyla aynı zamana rastladığına dikkat çeken Saddam, ABD Başkanı **George Bush**'u **"hainlikle"**, S. Arabistan Kralı **Fahd**'ı da **"Bush'un ajanı"** olmakla suçladı.

Bağdat Rodyosu dün Saddam'ın konuşmasından bir süre önce yaptığı yayında **"savaşların anasının"** başlamasını memnunlukla karşıladıklarını belirterek **"Irak, hiç kimse için bir ödül değildir ve tehditlere boyun eğmeyecektir"** dedi.

Radyo, dün öğle saatlerinde yayımladığı haberinde **"müttefiklerin, Irak sınırlarında intihar operasyonuna giriştiklerini ve askerlerinin sinekler gibi öldüğünü"** öne sürdü ve **"Bu, Irak'a saldıranlara ceza olsun"** dedi.

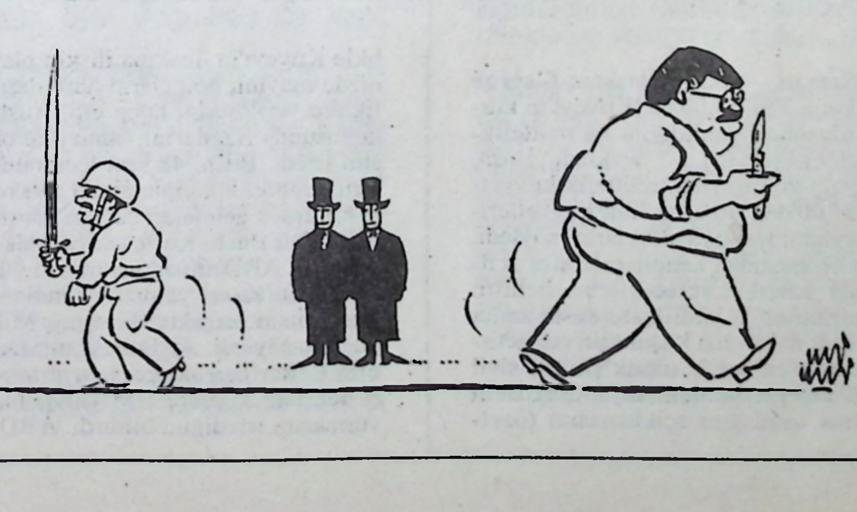
Radyo yayınında, **"Amerika ve Avrupa'nın ciğeri iki paralık, aşağılık solucanları, sizlere lanet olsun, Allah tanığımızdır ki bir karış Irak toprağını ele geçiremeyeceksiniz"** ifadelerine yer verdi.

Bağdat Radyosu'ndan öğleden sonra yayımlanan askeri bildiride ise müttefik saldırılarının püskürtüldüğü ve Irak birliklerinin duruma hâkim oldukları bildirildi.

Radyo, BBC'nin müttefiklerin Kuveyt City yakınlarındaki Faylaka Adası'nı ele geçirdiklerine ilişkin haberini yalanlayarak **" Tarafsız gözlemciler isterlerse Faylaka'nın elimizde olduğunu gelip görebilirler"** dedi.

BBC'nin Faylaka Adası'na ilişkin iddiası, ABD'li askeri kaynaklarca doğrulanmadı.

Bağdat Radyosu dün ayrıca, kara harekâtının başlamasından birkaç saat sonra BAAS Partisi yönetimi ile Devrim Komuta Konseyi'nin Saddam'ın başkanlığında ortak bir toplantı yaptığını haber verdi.

İnönü ısrarlı: Birleşelim

TÜREY KÖSE *28 şubat*

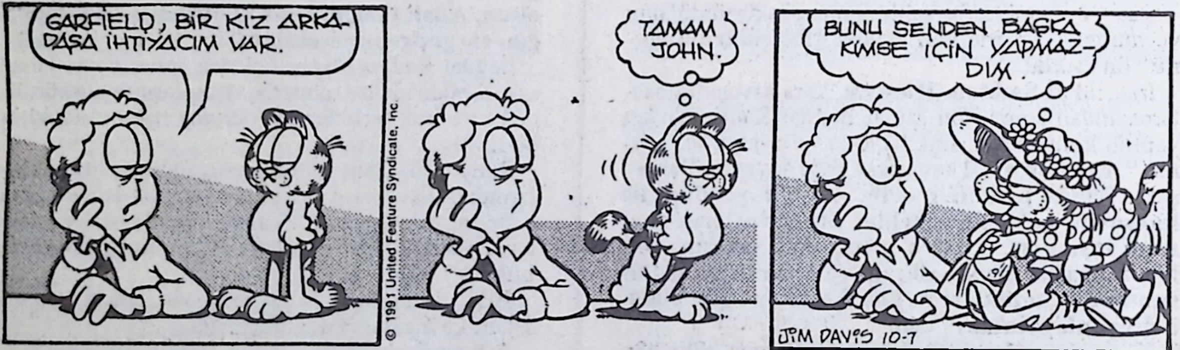
ALAÇATI – SHP Genel Başkanı **Erdal İnönü,** iktidarın şaşkınlık içinde olduğunu, ülkede görülmemiş olaylar yaşandığını, halkın sıkıntı çektiğini belirterek, **"Savaş bahane ediliyordu, inşallah savaş bitiyor. Haydi bakalım, bundan sonra üreticinin, halkın durumunda değişiklik olsun. ANAP iktidar olduğu sürece hiçbir şey değişmez"** dedi. İnönü, halkın sorunlarının bir seçim sonucunda SHP'nin iktidara gelmesiyle çözümleneceğini vurguladı ve " **Bunun için sosyal demokratlar, aralarındaki anlaşmazlıkları bir yana bırakmalı, ama bize hep ters cevaplar geliyor. Aldırmıyoruz, alınmıyoruz, değer vermiyoruz"** diye konuştu.

SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, dün sabah Alaçatı'da belediye tarafından yaptırılan Atatürk Kültür Merkezi ile çarşı ve belediye hizmet binasının açılış törenlerine katıldı. Atatürk Kültür Merkezi'nin açılışı sırasında yaptığı konuşmada İnönü, Alaçatı'nın tütün ve anason bölgesi olarak dünyaca tanındığını ancak üreticilerin perişan olduğunu söyledi. İnönü, **"Tütün için verdikleri fiyat, her zamankinden daha düşük. Savaş var diyorlar, savaş bahane. Savaş bitiyor. Haydi bakalım, bundan sonra üreticinin, halkın durumu değişsin. Ama ANAP iktidar olduğu sürece değişmez. Seçim yaklaşıyor, inanıyorum ki SHP iktidara gelecek ve halk bu sıkıntılardan kurtulacak"** dedi.

Görülmemiş olaylar yaşandığını kaydeden SHP Genel Başkanı İnönü, **"İktidarın içine düştüğü şaşkınlığı bir bir anlatmaya kalksa diğer toplantılara yetişemeyeceğini"** belirtti.

Alaçatı'daki yel değirmenlerini dolaşan İnönü sonra da yeni belediye hizmet binasını açtı, İnönü şunları söyledi:

"Sayın Cumhurbaşkanı'nın yaptıkları hiçbir kurala sığmıyor. Ne parlamenter rejime ne başkanlık sistemine uyuyor. Körfez krizi çıktığında Özal anlaşılmaz şeyler söyledi. Sanki Türkiye asker göndermeye hazırmış gibi. Bunların hiçbiri gerçekleşmedi. Halk barış içinde kalkınmak istiyor. Halkımız barışa sarıldığı için savaşa girmedik. Savaş artık bitiyor. Şimdi Güvenlik Konseyi kararlarının yerine getirilmesi, savaşın bitmesi, barışın kurulmasını istiyoruz."

ABD Başkanı Bush savaşı bitirdi

28 şubat

Dış Haberler Servisi – ABD Başkanı **George Bush,** bu sabaha karşı TSİ 04.00'te "Kuveyt'in kurtarıldığını, Irak ordusunun yenildiğini ve müttefiklerin askeri hedeflerine ulaştığını" açıkladı. Bush, televizyondan yaptığı konuşmada, müttefik kuvvetlerin bugün TSİ 07.00'den itibaren Irak kuvvetlerine karşı saldırı harekâtını askıya aldıklarını söyledi. Ancak Bush, Irak ordusundan kendilerine ateş açıldığı takdirde buna karşılık vereceklerini belirtti. Başkan Bush, konuşmasında bu fiili ateşkesin kalıcı hale gelmesi için Irak'ın bir dizi koşulu yerine getirmesini istedi. Bush, tüm savaş tutsaklarının, sivil rehinelerin derhal serbest bırakılmasını, Bağdat'ın tüm BM kararlarına uyacağını açıklamasını (özellikle Kuveyt'in ilhakına ilişkin olanı), karada ve denizde mayınlı bölgelerin haritalarının derhal müttefiklere verilmesini talep etti. Bush, savaş tazminatı konusunda Bağdat'tan bunu ilke olarak kabul etmesini istedi. Bush, 48 saat içerisinde Iraklı komutanların, müttefik komutanlarla ateşkesi görüşmek üzere bir araya gelmeleri çağrısı yaptı.

Başkan Bush, Körfez savaşında kazanılan zaferin yalnızca ABD'nin zaferi olmadığını, müttefiklerden hiçbirinin zaferi yalnızca kendine mal edemeyeceğini, bunun gerçekte Birleşmiş Milletler'in zaferi olduğunu söyledi. ABD Başkanı, Dışişleri Bakanı **James Baker**'dan ateşkes için atılması gerekli adımları belirlemek üzere BM Güvenlik Konseyi'ne başvurmasını istediğini bildirdi. ABD Başkanı Bush'un

sabaha karşı savaşı durdurduklarını açıklamasından önce Körfez savaşındaki gelişmeler şöyleydi:
Irak'ın ikinci büyük kenti Basra'nın 80 kilometre batısında, ABD ve Irak tankları arasında Körfez savaşının en şiddetli çarpışmaları yaşanıyor. Askeri gözlemciler, bu çarpışmaların İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana yaşanan en büyük tank savaşı olduğunu belirtiyorlar.

Barışı Kim Bozuyor?

ŞÜKRAN KETENCİ *28 şubat*

Çalışma Bakanı İmren Aykut, önceki gece yapılan Babıali toplantısında iş barışının bozulduğundan yakınıyordu. 1990 yılında grevlerde kaybedilen işgünü sayısının 3.5 milyon güne çıkmış olmasını kanıt olarak gösteriyordu.

Gerçekten de grev hakkının gerçek anlamı ve işlevinde kullanılabildiği ülkelerde, grevlerde bu kadar çok işgünü kaybedilmiyor. İşçiler ve sendikalar hiç de kamuoyuna gösterilmek istendiği gibi grev yapma özlemi ve özentisi içinde değiller. Emeğini satarak geçinen insan, ücreti ile yaşayan insan, doğal olarak daha iyi yaşamak, daha çok ücret almak için iş bırakma değil çalışmadan yanadır. Sınırsız grev hakkı olmalıdır ki greve gitmekten çok, grev tehdidi, grev silahı ile insanca yaşama ücreti alabilmenin pazarlığını yapabilsin.

Türkiye'de özellikle 12 Eylül sonrasının hukuk ve fiili düzeninde, grev hakkı üzerindeki yasaklar, sendikal hakların her anlamda budanmış olması ve de en önemlisi insanların kafalarının içine yerleştirilen korku ve yasaklarla sendikaların, sendikacıların kimliklerini yitirmeleri ile gelinen çarpık ve çarpıcı konumlar vardır.

1979 ve 1980 yıllarında geçen yılın yarısı kadar grevde kaybedilmiş işgünü olmadığı halde DİSK ve bağlı sendikalar yöneticileri, bu yasal grevleri nedeni ile ekonomiyi yıkmak, Marksist-Leninist olmakla suçlanmışlar, bu yüzden 4 yıl hapis yatıp ağır işkenceler görmüşlerdir. O zamanlar "Ekonomi batıyor" diye çığlıklar atanlar, geçen yılın iki katı grevde işgünü kaybında öyle pek de yakınmamışlardır. Demek ki grevle ekonominin batması arasında öyle doğrudan bir ilişki yokmuş.

Çok grev yapılması, öyle Sayın İmren Aykut'un öne sürdüğü gibi grev hakkının varlığı, rahatça kullanılabildiğinin falan da kanıtı değil. Hükümet canı istediği anda, "Milli güvenlik tehlikesi var" dedi. Yüz binin üstünde işçinin, milli güvenlikle en ufak bir bağlantısı olmayan ve aylar süren grevlerini yürürlükten kaldırdı, grev haklarını gaspetti.

Aylar süren onbinlerin grevlerinden işverenler öyle pek "ağlayıp sızlamadılar." Çünkü işçi lehine caydırıcı, gerçek grev hakkı olmayan ülkemizde, işçi için sadece kaybedilecek bir şeyin kalmadığı noktalarda ve işçi ile sendika için çok olumsuz koşullarda grev hakkının kullanımı söz konusu idi. Yıllarca toplusözleşme gördüğü halde ortalama ücreti asgari ücret ile nerede ise başa baş olan, zaten açlık ve borç içindeki işçi, bir de ücretsiz, aylar süren greve çıkmak zorunda kalıyordu. Greve gidebilen işyerleri ise ya stoku bol işyeri, ya sermayesini başka alana kolayca kaydırabileni, küçük işletme ya da zararı devlete yükleyip işçiyi kırmak için greve hükümetin zorladığı büyük kamu işyerleri oluyordu. Çelik grevlerinde de, madende de Özal'da yetkilerini toplandığı, işletmenin büyük zarara sokulup, ithalata kapıları açıp, işçinin teslim alınması, kırılması hedeflenen politikalar uygulandı. Siyasi iktidar - işveren cephesi 12 Eylül düzeninin aynen sürüp gitmesi, işçiye ders verilmesi adına iş barışını çok tehlikeli biçimde bozan zorlamalar yaptılar. Ancak her iki önemli olayda, özellikle de maden grevinde, beklemedikleri bir direniş ile karşı karşıya kaldılar. 'Evdeki hesap çarşıya uymadı' yani.

12 Eylül'den bu yana, 1984 sonrası ANAP iktidarlarında ve Özal'ın denetimindeki uygulamada, toplupazarlık masalarında kaybeden hep işçi oldu. Yeni toplusözleşmeler çalışma ve yaşam koşullarında iyileşme değil de eşyanın tabiatına aykırı olarak hep gerileme getirdi. Sonunda taban işçi, kaybede kaybede, tokat yiye yiye, "korkunun ecele faydası olmadığını" görmeye başladı. Korkmuş, beyaz bayrak çekmiş, yalpalayan sendikacı kadrolarına rağmen, bedel ödemeyi göze alarak hak arama arayışı içine girdi. İlk kez bahar eylemleri sonunda yeni sözleşmede hiç değilse kayıp hanesine ekleme yaptırmadı. Madencilerin öncülüğünde 1990 sözleşmelerinde rakamlar tırmandı. İşte aynı paralelde de yakınma başladı: 'İş barışı bozuluyor.'

Sayın İmren Aykut işçiler partinizin iktidarda olduğu dönem içinde gerçek ücretlerinden % 50'lere varan kayıplara uğrarken iş barışı bozulmuyordu değil mi? Aşırı isteklerden söz ediyorsunuz. 1984 yılının başındaki ücretlerin satın alma gücüne ulaşabilmiş bir tek işkolu, işyeri örneği verebilir misiniz? Demek ki 'aşırı' zamlara rağmen işçiler partinizin iktidarında hep kayıpta.

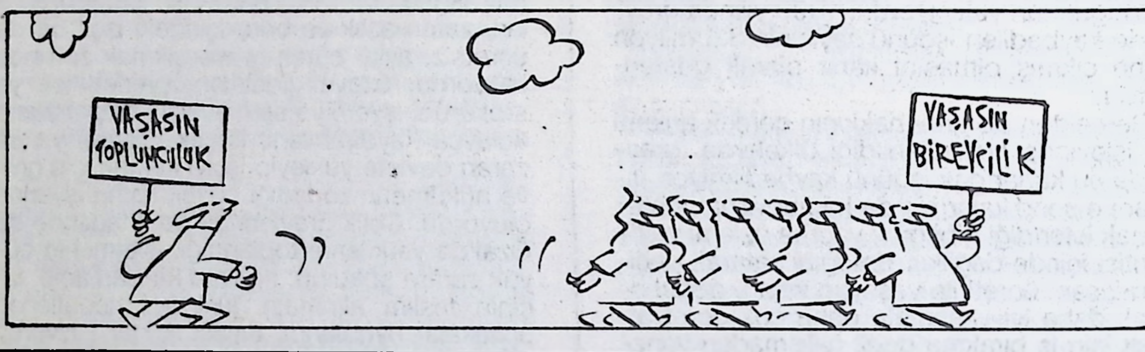
Ama tabii ki çok korkulacak bir değişim var. İşçiler anayasa ve yasalardaki yasaklardan korkmaktan vazgeçiyorlar. 12 Eylül dü-

zeninin yarattığı 'köleleştirme' düzenine karşı gelmeye başladılar. Düzenle ortak olan sendika liderlerine karşı kıpırdanıyorlar. 1990 sözleşmelerinin rakamları hiç değilse yılın enflasyonuna karşı yenik düşmeyecek düzeylerde.

Siyasi iktidar - işveren cephesinin 12 Eylül'le kurdukları düzeni temelden sarsabilecek bu gelişme ve değişimin, hemen başının kesilmesi gerek. Savaş ne güzel fırsat değil mi? Hemen grevler yasaklandı.

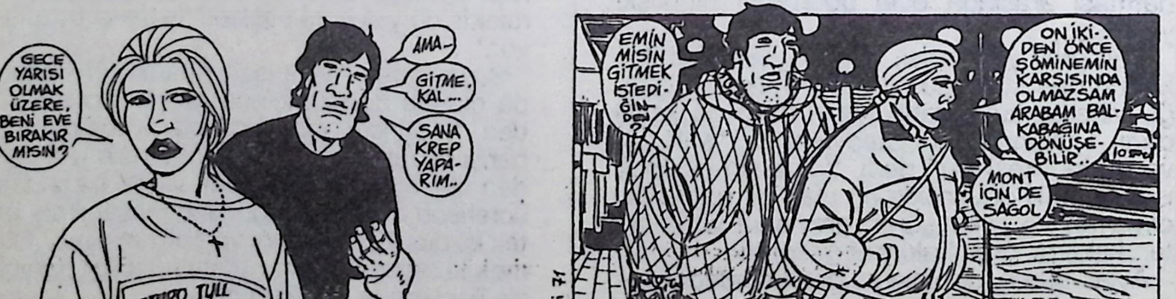
Özel sektörde toplusözleşmelerin ardından acımasız, insafsız bir işçi kıyımı. Yüzbinler işten atılıyor.

Siyasi iktidar - işveren cephesi 12 Eylül düzenini sarsabilecek değişime karşı bütün silah ve güçleri ile harekete geçtiler. Yanlarına satın aldıkları sendika liderlerini de katarak programlarını acımasızca uyguluyorlar. Bir kez daha ateşle oynuyor, iş barışını bozuyorlar.

— Yok canım, araba kazası filan değil, sadece listenin altında kalmış!..

MART

Bank24 Kartı alırken...
"İşlem tamam" deyinceye kadar işlem tamam!
PAMUKBANK

Cumhuriyet

Türkiye'de başvurduğunuz anda, yani hemen, yani derhal, yani anında alabileceğiniz tek banka kartı Bank24 Kartı'dır!
BANK24 İŞLEM TAMAM!

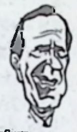
67. Yıl; Sayı: 23920 Kurucusu: Yunus Nadi 1500 TL (KDV dahil) 25 Mart 1991 Pazartesi

Camp David zirvesinde Özal'dan Bush'a öneri:

Stratejik işbirliği

Cumhurbaşkanı Özal'ın ABD Başkanı Bush'a önerdiği stratejik işbirliği, tarafların ortak çıkarların korunması amacında ve çıkarların kesiştiği noktalarda birbirleri adına hareket etmelerini öngörüyor. ABD, İngiltere ve İsrail ile stratejik işbirliği yapıyor.

Özal'ın önerisi, askeri kapsamın ötesinde savunmadan ekonomiye, ortak yatırımdan sürekli danışma mekanizmasına kadar geniş bir ilişkiyi içeriyor. Cumhurbaşkanı Özal, Camp David görüşmeleri sırasında Bush'tan 1 milyar dolar acil yardım da istedi.

UFUK GÜLDEMİR

WASHINGTON — Cumhurbaşkanı Turgut Özal, ABD Başkanı George Bush ile yaptığı görüşmelerde, Amerika ile Türkiye arasında "stratejik işbirliği" önerdi. ABD'nin İngiltere ve İsrail ile bu kavram üzerine kurulu yakın bir işbirliği bulunuyor. Özal'ın, Türkiye'ye Körfez fonu kapsamında söz verilen 4.2 milyar dolara mahsuben 1 milyar dolar da istediği bildiriliyor.

"Stratejik işbirliği", tarafların, "ortak çıkarların korunması amacında ve çıkarların kesiştiği noktada birbirleri adına hareket etmesini" öngörüyor. İngiltere, ABD için Avrupa'ya dönük olarak bu kavramı çalıştırıyor. Türkiye de ilişkilerde yepyeni bir sayfa açılması anlamına gelen bu kavramı ABD'nin Ortadoğu'ya köprüsü olarak işletmeyi hedefliyor.

Gerçekleşirse, ABD ile bugüne kadar "SEIA kapsamında ve NATO amaçları dahilinde" sınırlanmış olan askeri işbirliğinin dokusunu değiştirecek olan bu kavram, iki liderin Camp David'de yaptığı sıcak ve samimi görüşmelerde gündeme geldi.

Yaklaşık altı saati bir arada geçiren iki başkanın bu süre içinde ele aldığı konulardan başları şöyle:

Stratejik işbirliği: Cumhurbaşkanı Özal'ın Bush ile görüşmelerinde en çarpıcı siyasi gelişmesini, Türkiye'nin ABD'ye, İsrail ile Amerika arasında olan türden bir ortak stratejik işbirliği önerisi oluşturdu. ABD ile İsrail arasında 1 Aralık 1981 tarihinde bu yönde bir anlaşma imzalanmıştı. İmza töreninde açıklanan ortak bildiride, ABD'nin bu anlaşma ile İsrail topraklarında silah ve mühimmat depolamasının mümkün olacağı vurgulanmıştı. ABD, o dönemde Türkiye'ye de böyle yaklaşımlarda bulunmuş, ancak bu taleplerin bir kısmı geri çevrilmiş, bir kısmı da daha sonra imzalanan "ev sahibi destek ülke anlaşması" kapsamına sokularak NATO amaçlarıyla kısıtlanmıştı. Oysa Cumhurbaşkanı Özal'ın son öneri-

(Arkası Sa. 17, Sü. 1'de)

▷ CAMP DAVID İZLENİMLERİ: BAŞ BAŞA 6 SAAT 17. Sayfada ▷ ÖZAL: IRAK'A KARIŞMAYIN 10. Sayfada

DSP kurultayı

Ecevit, Özal'a yüklendi

DSP'nin 2. kurultayında Bülent Ecevit, genel başkanlığa yeniden seçilirken, SHP ile birleşme oybirliğiyle reddedildi.

Ecevit, kurultayı açış konuşmasında Özal'ı sert bir dille eleştirirken "Partisini bölebilir, ama Türkiye'yi bölemez" dedi.

DSP lideri, SHP'ye anayasa ve erken seçim için 'hodri meydan' çağrısında bulundu.

Bülent Ecevit, dünyadaki ve Türkiye'deki değişimi partisinin yakaladığını vurgulayarak anayasa değişikliği için iki öneride bulundu.

ECEVİT–Anayasa değişikliği için 2 öneri. 8. Sayfada

DSP, "SHP'Yİ KURTARMAMA" KARARI ALDI
HAKKI ERDEM'in izlenimleri 8. Sayfada

TATAR FOLKLORU KAYTARMA— Kırım'da İsmail Gaspıralı adı Akmescit'teki bir parka verilip anıt yerini işaretleyen taş dikilirken Tatar güzeli 18 yaşındaki Zaryema Ametova da Tatar folklorunun temel oyunu "Kaytarma"yı oynuyordu. Simferopol Üniversitesi'nde bu yıl açılan Kırım Milli Dil ve Edebiyatı bölümünün ilk öğrencilerinden Zaryema, 3. kuşak Tatar gençliğinin bir temsilcisi. (Fotoğraf: Kerem Çalışkan)

Kırım Tatarları ne istiyor?

Turan hayal Kırım Tatar Milli Hareketi'nin önderi Mustafa Cemiloğlu, Türkiye'den maddi destek, dil ve din eğitimi konusunda yardım bekliyor. Cemiloğlu, Türk milletlerinin birleşmesini amaçlayan "Turan ülküsünü", "hayal" olarak niteliyor.

Hansaray'da namaz Kırım Tatar Hanlığı'nın merkezi Bahçesaray'daki Hansaray'da 1917'den beri ilk kez namaz kılındı. Türkiye'den gelen grup, Nevzat Yalçıntaş'ın imamlığındaki namazla hafif bir gövde gösterisi yaptı.

KEREM ÇALIŞKAN'ın Kırım Notları Arka Sayfada

2020 YILINDA TÜRKİYE

Kalkınmamızı sürdürerek gelişmiş ülkeleri yakalayacak mıyız?

Otuz yıl sonra Türkiye "Açık Toplum" niteliğini kazanacak mı?

Kürt ayrılıkçılığı başarı kazanacak mı?

Türkiye'nin dünyadaki yeri ne olacak?

Avrupa bütünleşmesinin bir parçası mı olacağız yoksa bir bölgesel güç mü?

İslam dünyasıyla ilişkilerimiz nasıl gelişecek?

Dış Türklerle bağlarımız gittikçe güçlenecek, Türk Birliği doğacak mı?

Yunanistan'la sorunlar hallolacak, Ege bir barış denizine dönüşecek mi?

Rusya en yakın ya da en uzak komşumuz mu olacak?

Şeriatçılar iktidar olup Laik düzene son verebilecek mi?

Güney sınırlarımızda dostluk mu, yoksa düşmanlık mı egemen olacak?

TÜRKİYE'NİN EKONOMİDE, SİYASETTE, KÜLTÜR VE BİLİMDE ÖNDE GELEN KİŞİLERİ NE DİYOR?

Nabi Avcı *Öğretim üyesi*, İshak Alaton *Sanayici*, Melih Cevdet Anday *Şair ve yazar*, Musa Anter *Yazar ve kuluncu*, Tarık Buğra *Yazar*, Cem Boyner *Sanayici*, Yavuz Canevi *Bankacı*, Tansu Çiller *İktisatçı*, Şemsi Denizer *Sendikacı*, Zülfü Dicleli *Yazar*, Sencer Divitçioğlu *İktisatçı*, Bülent Eczacıbaşı *TÜSİAD Başkanı*, Şükrü Elekdağ *Emekli Büyükelçi*, Kemal Gürüz *TÜBİTAK Başkanı*, İsmail Kara *Yazar*, Osman Kavala *İşadamı*, Coşkun Kırca *Yazar*, Aziz Nesin *Yazar*, Ergun Özbudun *Siyasal bilimci*, Haluk Özdalga *Yük. Müh. ve yazar*, İsmet Özel *Şair ve yazar*, Halit Refiğ *Yönetmen*, İlhan Selçuk *Yazar*, İlkay Sunar *Siyasal Bilimci*, Mete Tunçay *Tarihçi*, İlhan Tekeli *Sosyal Bilimci*, Ali Ulvi *Karikatürist*, Nur Vergin *Sosyolog*, Nevzat Yalçıntaş *İktisatçı*, Turhan Yazgan *İktisatçı*, Şevket Yılmaz *Türk-İş Başkanı*, Tahsil Yücel *Yazar*

ŞAHİN ALPAY

TÜRKİYE'NİN GELECEĞİNİ ARAŞTIRDI

YARIN CUMHURİYET'TE

Güneydoğu Nevruz'la patladı

PKK'lıların cenazesine binlerce kişi katılıyor, Nevruz kutlamalarında 'Biji Kürdistan' sloganları atılıyor

CELAL BAŞLANGIÇ

DİYARBAKIR — Otobüs hareket ediyor. Yolcular arasında resmi giysili bir binbaşı da var. Camdan dışarı bakarken konuşuyor binbaşı:

— Ne güzel memleket bu. Şu binalara, şu parklara bak.

Yanındakine dönüp "Nerelisin sen" diye soruyor. "Diyarbakırlıyım" karşılığını veriyor yanındaki. Bu arada ayağa fırlayıp tabanca biçimine getirdiği elini binbaşıya doğrultuyor. Sesi kararlı:

— Emri Oktay Yıldırım, seni Kürt halkı adına ölüme mahkûm ediyorum.

Üç el silah sesi... Binbaşı yuvarlanıyor.

Işıklar yandığında Dilan Sineması'nın üç katı da alkıştan yıkılıyor. Salonda adım atacak yer yok. İki kat balkonu da gençlerle, kadınlarla, yaşlılarla dolu. Hemen herkesin elinde bir mum var. Işıklar sönünce de salon ışıl ışıl. Oyuncular sahneden çıkarken "Biji Kurdistan" diye bağırıyor izleyiciler.

HEP'in Diyarbakır'daki Nevruz gününe gelen izleyicilerin çoğu "Biji PKK", "Biji Apo" sloganına katılıyor. Sahneye çıkan sanatçıların tümü Kürtçe türkülerden oluşan repertuarlarıyla salondakileri saatlerce alkış ve coşku seli içinde tutuyor. Bir sanatçı Kürtçe duyuruyor parkısını:

— Bu Öcalan için bestelendi. La Apo...

Yani Türkçesi "Hey amca." Ortalık alkıştan yıkılıyor. "Biji Apo" sesleri duyuluyor salondan. İçeri girenlerin altı bin kişi olduğu sanılıyor. Bir de dışarıda kalanlar var. Sahnedeki şarkılar, salondaki sloganlar hoparlörle dışarı veriliyor. Giremeyenler de sinema girişinde, kaldırım üstünde dinliyorlar salonu, yanlarında önlem almış resmi ve sivil polislerle.

HEP'in bir yöneticisi, "Diyarbakır'da ilk kez böyle bir şey oluyor" diye anlatıyor. "Hiç değilse on iki yıldır süren sıkıyönetim ve olağanüstü hal koşullarında ilk kez bugünlerde kendi dilimizi özgürce kullanıyoruz."

HEP Genel Başkanı Fehmi Işıklar, Genel Sekreter İbrahim Aksoy, milletvekilleri Salih Sümer, Adnan Ekmen, salonun en önünde oturuyorlar. Aynı saatlerde SHP Diyarbakır Milletvekili Fuat Atalay Silvan'a gidiyor. Günlerdir gergin Silvan. Lise öğrencilerinin birkaç öğretmenle başlayan kavgası bir anda kente yayılmış. Bir haftadır yürüyor, gözaltına alınıyor, yine yürüyor Silvanlılar. Lise öğrencilerinin kendilerine "Pis Kürtler" dediği öne sürülen öğretmen ilköğretim okuluna gön-

(Arkası Sa. 17, Sü. 4'te)

Anadolu liseleri kayıtları bugün başlıyor

Sınava ilk heyecan

Anadolu liselerine sınav başvuruları 5 nisana kadar sürecek. 13 bin kontenjanı bulunan Anadolu liseleri için 180 bin öğrenci yarışacak.

12. Sayfada

Değişimi Yakalamak... Yenilenmek...

DSP lideri Ecevit, partisinin dün yapılan ikinci olağan kurultayındaki konuşmasına şu sözlerle girmiş:

"Dünya da Türkiye de çok hızlı bir değişim döneminden geçiyor. Türk toplumu bu hızlı değişime uyum sağlamakta güçlük çekmiyor. Zaten dinamik yapısıyla Türk toplumunun kendisi önemli bir değişim etkenidir. Ama kurumlar değişime uyum sağlayamıyor.

Günümüz Türkiyesi'nde işçiler sendikaları aşıyor; girişimciler, özellikle genç işadamları, meslek odalarını aşıyor; öğrenciler üniversite yönetimlerini aşıyor; birçok konuda çocuklar yetişkinleri, 'küçük'ler 'büyük'leri aşıyor; toplum anayasayı aşıyor; millet, Büyük Millet Meclisi'ni aşıyor ve yurttaşlar partilerin çoğunu aşıyor."

Sayın Ecevit'in bu sözlerinde kuşkusuz

(Arkası Sa. 17, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

■ **Gözde ve üvey evlatları** *Büyükşehir Belediyesi ve ilçe belediyeleri arasındaki sürtüşme, iki yıl içinde hizmet ve yapılan projeleri olumsuz yönde etkiledi. 3. Sayfada*

■ **Alpay'ın müzikli hayatı** *TV1'de Saat 23.15'te yayımlanacak Grafik programının konuğu Alpay. Sanatçı yedi şarkı seslendirecek. 6. Sayfada*

■ **Uydu yayına hız verildi** *Kimi belediyeler yeni sistemler kurmaya yönelirken kimileri kanal sayısını arttırmayı istiyor. 6. Sayfada*

■ **Grevler Moskova'yı zorluyor** *Başbakan Valentin Pavlov, 3 haftadır grevde bulunan 300 bin kömür işçisini uyararak bir an önce işbaşı yapmalarını istedi. 10. Sayfada*

■ **Gorbi'ye Müslümanlar sahip çıkıyor** *Sovyetler Birliği'nde geçen pazar günü yapılan referandum Türk-Müslüman cumhuriyetlerce desteklendi. 10. Sayfada*

■ **TMO, çiftçiyi dibe çekiyor** *TMO'nun alımları nasıl ödeyeceği bilinmiyor. Ekonomide*

■ **Dövizde kritik hafta** *Merkez Bankası'nın müdahalesiyle karşılaşan dövizde kördüğüm bu hafta içinde çözülecek. Ekonomide*

■ **Yabancı market akını durdu** *Türkiye pazarına girmeye niyetlenen yabancı market zincirleri şimdi de cazibelerini Doğu Avrupa üzerinde denemek istiyorlar. Ekonomide*

■ **Hollywood'da Oscar heyecanı** *Ödüller bu gece sahiplerini buluyor. Kevin Costner'in yönettiği, başrolünü oynadığı 'Kurtlarla Dans' en büyük aday. Arka Sayfada*

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Dışlanmak...

Gıyap Arapça bir sözcüktür, 'gıyabi karar'da dilimize yerleşen bir hukuksal kavramdır. 'Gıyabi' de duruşmalarda bulunmayanlar için kullanılan bir sözcüktür.

Yasaya uygun biçimde mahkemeye çağrılanların duruşmaya katılmamalarına hukuk muhakemeleri usulü hukukunda 'gıyap' denir. Ceza yargılaması hukukunda da yakalanmayan, ele geçmeyen, bu yüzden haklarında yakalama-

(Arkası Sa. 17, Sü. 7'de)

Körfez'de ateşkese tam uyum

1 mart

Dış Haberler Servisi - Körfez'de 38 gün 100 saat süren hava saldırıları ve kara savaşından sonra silahlar sustu. ABD Başkanı **George Bush,** 28 Şubat günü sabaha karşı yaptığı açıklamada, **"Kuveyt kurtarıldı, Irak ordusu yenildi. Irak'a karşı saldırı harekâtı askıya alındı"** dedi ve TSİ 07.00'den başlayarak ateşkese gidildi.

Bağdat Radyosu, Irak ordusuna ateşkes emri verildiğini duyurdu. Ajanslar, birkaç küçük istisna dışında tarafların ateşkese uyduklarını bildirdiler. Irak hükümeti, Körfez Savaşı'nı sona erdirmek için askeri yetkililerin ortak bir toplantı yapmasını kabul etti. George Bush, ateşkes koşullarının görüşüleceği toplantı için yer ve zaman belirlenmediğini, ancak kararın **'çok iyi bir haber'** olduğunu kaydetti.

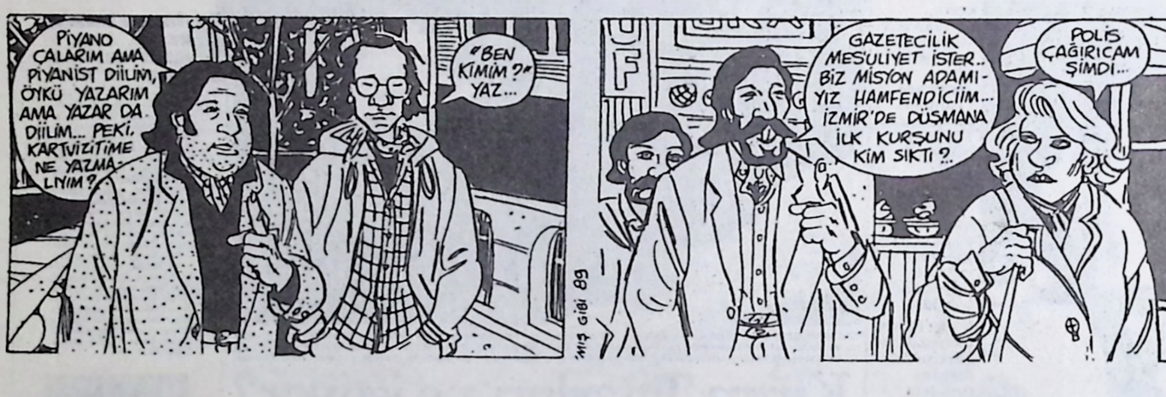
Bush, Beyaz Saray'da yaptığı açıklamada, **"Size Irak'ın ateşkesin askeri koşullarını ele almak üzere müttefik komutanlarla görüşecek askeri liderleri belirlemeyi kabul ettiğini bildirmek istiyorum"** dedi.

ABD Başkanı, Irak'ın müttefiklerin tüm koşullarını yerine getirmesi için **Irak'ın bir dizi koşulu yerine getirmesi gerekiyor.**

Bunlar, bütün savaş esirlerinin ve sivil rehinelerin serbest bırakılması ile Birleşmiş Milletler'in tüm kararlarına uyulması koşullarıdır. Irak ayrıca, karada ve denizde tüm mayınlı bölgelerin haritalarını müttefiklere vermelidir ve savaş tazminatı konusunu ilke olarak kabul ettiğini açıklamalıdır. Irak ve müttefik komutanları, ateşkes koşullarını görüşmek üzere 48 saat içinde bir araya gelmelidir. Kazanılan zafer, yalnızca ABD'nin zaferi değildir. Bu zafer, kimse tarafından kendine mal edilemez. Zafer, BM'nin zaferidir. Dışişleri Bakanı James Baker'den ateşkes için gerekli adımları belirlemek üzere BM Güvenlik Konseyi'ne başvurmasını istedim."

Irak'ın, Kuveyt'i işgalinden bu yana benimsenen tüm BM Güvenlik Konseyi kararlarını koşulsuz olarak kabul ettiği bildirildi.

Adlarının açıklanmasını istemeyen Batılı diplomatlar, Reuter Ajansı'na Irak'ın bu kararının ABD'ye ulaştırıldığını ve Başkan George Bush'un

rını kabul edip etmediğini bilmediğini, ancak Bağdat'ın bunu yapacağına inandığını söyledi.

Körfez savaşında barış sürecinin işlemeye başlayacağına ilişkin işaretler, önceki gün birbiri ardına gelmeye başladı. Irak önce, ateşkesin sağlanması durumunda BM'nin 662 ve 674 sayılı kararlarına uyacağı açıklandı. Beyaz Saray ve müttefikler bunu reddettiler. Daha sonra Irak'ın BM Büyükelçisi **El Anbari,** bu kez, ateşkes ilan edilmesi durumunda tüm Güvenlik Konseyi kararlarını kabul edeceklerini söyledi. Müttefikler, **'koşul'** öne sürüldüğünü belirterek, bunu da reddettiler. Başkan Bush, televizyondan yaptığı **'tarihi'** konuşmasında şunları söyledi:

"Kuveyt kurtarıldı, Irak ordusu yenildi. Müttefikler, askeri hedeflerine ulaştılar. Bugün (dün) 07.00'den itibaren Irak'a karşı saldırılar askıya alınmıştır. Irak ordusu, ateşkese uymadığı, müttefiklere ateş açtığı takdirde, savaş yeniden başlayacaktır. Fiili ateşkesin kalıcı hale gelmesi için

bunun üzerine harekâtın askıya alındığını açıkladığını bildirdiler.

Bağdat'ın tek cümle olduğu belirtilen yanıtı, Irak'ın BM temsilcisi Büyükelçi **Abdül El-Anbari** tarafından, BM Güvenlik Konseyi Başkanı Zimbabveli temsilci **Simbarashe Mumbengegwi**'ye verildi.

Irak'ın yanıtında tüm BM kararlarının kabul edildiği ve Bush'un açıklamasından önce yazıldığı için Başkan'ın bu açıklamasındaki diğer taleplerine ilişkin bir ifadenin yer almadığı bildirildi.

Ajanslar, Bush'un açıklamasından sonra, sürdürülen operasyonun yavaşladığını bildirdiler. TSİ 07.00'de müttefiklerin tüm cephelerde ateş kestiği haber verildi.

Reuter'in haberine göre müttefiklerin ateşkes kararından sonra cepheden hiçbir çatışma haberi gelmedi. Irak'ın ateşkesi kabul ettiğine ilişkin açıklama yapmamasına karşın, askerlerin müttefik güçlere ateş açmadıkları bildirildi.

Savaşta erkek egemenliğine son

2 mart

Dış Haberler Servisi - Vietnam Savaşı üz erine bir film çevrilmiş olsaydı Melissa'ya herhalde sevgilisinin yolunu gözleyen güzel Amerikalı kız rolü verilirdi. Ancak bu kez Melissa, 31 aralıktan beri Irak'ın elinde esir bulunuyor. 20 yaşındaki **Melissa Nealy**, ilk kadın esir olarak tarihe geçti.

Melissa şimdiden bir kahraman oldu. Amerika'daki kasabasının sakinleri Melissa'nın anısına evlerinin camlarını sarı kurdelelerle süslediler.

Kadınların yüzyıla yakın bir süredir hak eşitliği uğruna verdikleri mücadele, Körfez savaşında elde silah çarpışan kadınlarla yepyeni bir aşamaya ulaştı.

Silahlı kuvvetlerinde en büyük kadın kontenjanına yer veren ABD oldu. Körfez'de 30.000 Amerikalı kadın asker bulunuyor. (Bu sayı Fransa'nın Körfez'e yolladığı gücün üç katına eşit.) Kadın askerler ABD için artık vazgeçilemez hale geldiler. Şu anda ABD ordusunun yüzde 11'ini oluşturuyorlar.

Kadınların orduya yazılmaları 1973'te hızlandı. Nixon, zorunlu askerlik sistemini kaldırınca asker sayısında büyük düşüş oldu. Bunun üzerine ordu, siyahları, Portorikoluları ve nihayet kadınları orduya katılmaya teşvik etti.

O zamandan beri de kadınların ordu içindeki gücü çok arttı. Körfez'deki kadın askerlerin oranı, Vietnam'daki kadın asker oranının 10 kat üzerinde, Çöl Fırtınası harekâtı ile birlikte ilk kez kadınlar kendilerine savaşta uygun görülen geleneksel rolleri aştılar, zırhlı birliklerde komutanlık, harekât planlaması, helikopter pilotluğu, istihbarat gibi görevler üstlendiler. Büyük çoğunluğu ise sağlık ve lojistik hizmetlerinde çalışıyorlar.

Kadınların 1973'ten beri orduda büyük mesafe katettikleri biliniyor. Amerikan askeri akademisi West Point'e girmeyi de başardılar. En ağır askeri eğitimlerden başarı ile geçtiler.

Yine de ön cepheye gönderilmeleri sakıncalı bulunuyor. Bir sosyolog, **"Savaşta ölüm hâlâ bir erkek ayrıcalığı olmayı sürdürüyor"** diyor ve ilginç bir izlenim aktarıyor: 2. Dünya Savaşı'nda İngiltere'deki uçaksavar bataryaları çoğunlukla kadınlardan oluşuyormuş. Atışla ilgili her türlü hazırlığı kadınlar yapıyorlarmış, ama topu ateşlemek erkeğin görevi olarak görülüyormuş.

Batı'da 'ilerici' subaylar, modern savaşların artık kaslarla değil, beyinle verildiğini savunuyorlar. Yine de birçok subay, kadınları savaş alanından uzak tutmak için binlerce gerekçe gösterebiliyor. 'Kadınların' birçok başka eksikliğinin yanı sıra 'sinirlerinin de güçlü olmadığını' öne sürüyorlar.

49 yaşındaki Sandy'ye büyükanne adını takmış askerler. iki çocuk, üç torun sahibi. Sandy, aynı birlikte görev yaptığı Mary için **"Talimde bütün erkekleri geride bıraktı"** diyor. Büyükanne Sandy, **"Bizi, erkeklerle ilgilenelim diye buraya gönderdikleri söyleniyor, yani anlarsınız ya!"** diyor gülümseyerek.

Ancak bütün askerler, Körfez savaşı gibi bir savaşta cephe ile cephe gerisi arasındaki farkın ne kadar önemsiz olduğunun bilincinde. Böyle bir savaşta cephe gerisinde ölenlerin sayısı pekâlâ cephede ölenlerin sayısını aşabilir.

Cephe gerisindeki savaşın kayıplarını asgariye indirmeye çalışan birlikler arasında ise pek çok kadın bulunuyor. Doktorlar, hemşireler, sağlık memurları... Bu kez bunların arasına Suudi ve Kuveytli kadınlar katılıyor.

Kadının Yeri Var...

MEHMED KEMAL 2 mart

Kadınla erkek ayrımından söz edenler, tarih boyunca köleliği kadına verirler. Kadın tarih boyunca hep köledir; köleler olmadan önce de köledir. Marx, kadın erkek ilişkisinde kadının yerini şöyle belirler.

"Kadının kurtuluşu için çıkarılan bütün yasalara karşın, kadın oldum olası bir ev kölesi olarak kalmıştır.

Çünkü bitmek tükenmek bilmeyen ev işleri onu yıkıyor, boğuyor, aşağılıyor, mutfağa ya da çocuk odasına zincirliyor. Kadın emeğini verimsiz, sinir bozucu, insanı yıpratan boş bir yere harcıyor."

Kadının türlü evrelerden geçen ezikliğini sosyalizm de giderememiştir. Erkekler kadının baskısından yakınırken de kadını ezmişlerdir. Kazaklık, kılıbıklık öyküleri de kadın ezikliğini örtmek için uydurulmuştur.

Sosyalizm, çağımızda kendi gücünü kanıtlayamamıştır ki kadının özgürlüğünü ortaya koyabilsin.

Kadın özgürlüğünü sosyalizmde sağlayabilmek için savaşan kadınları tanırız. Krupskaya, Kolantay, Rosa Lüksemburg ilk ağızda anımsadıklarımızdır. Bunlar bir yandan kadınlar için savaşırken, öte yandan kadınları unutmamışlardır. Madam Kolantay, devrim sırasında bir baskın için yatağından kaldırıldığında "aman çoraplarım" demiş, titizliği elden bırakmamıştır.

Cumhuriyetten sonra Medeni Kanun'un çıkarılmasıyla kadınlar bir oranda özgürlüklerine erişmişlerdir. İsviçre'de bile kadınlar seçme ve seçilme yokken bizde kadın seç-

me ve seçilme özgürlüğüne erişmiştir. Cumhuriyet Meclisi'nde bayan milletvekilleri vardı. Bunlar arasında Hatı Kadın gibi köy kökenli olanlarını da gördük.

Cumhuriyetin bir ölçüde kaldırdığı çarşafı demokrasi alttan alta yeniden getirmiştir. Türban yoluyla çarşaf da savunulmuştu. Bugün artık türban da çarşaf da tartışılmıyor. Arapça ezan gibi Türkçesini unutturdu. Sahi, Türkçe ezan nasıldı?

"Tanrı uludur... Tanrı uludur..."

Bu tartışma da partilerin dine iyice sarıldıkları bir dönemde yersiz açılmıştı. Namaz kılmayan için ezan ha Türkçe olmuş ha Arapça, ne çıkar!

Üstün Akmen dostumuzun gezi notlarından oluşan 'Çarşafın Gizlediği Dişilik' adlı kitabında İran'da kadının çarşaf altında nasıl öcüye döndürüldüğü anlatılır. İran'da kadın örtünecektir, ama erkek de örtünecektir.

Tahran'da kısa kollu mintan da, boyunbağı da yasaktır.

Kadının açıkta kalan yüzü, gözü, erkeğin kısa kollu gömlekten, açık göğüsten görünen kıllan şehvet kışkırtıcılığı oluyor. Kadın sokakta yok, ama televizyonda da yok...Kadın olmayınca televizyon var mı?

Son günlerde bir kadın fırtınası yeniden esti. Ne oluyor? Bize bir şey olmuyor da Semra Özal ANAP'ın tepeden inme il başkanı olmak istiyor. Şöyle bir yokladı, gördü ki bir direnme var. O zaman ardına Sayın Özal'ı da taktı. Her şeyin başı ya, hemen ekrana çıktı, karşıtlarına veryansın etti!

Böyle bir yürüyüşle Bağdat'a yönelinse Bağdat dayanmazdı.

İstanbul örgütü nasıl dayansın! Ahmet Özal'a, Efe Özal'a, Zeynep Özal'a danışılmadı. Yusuf Özal da aralardan görünüyor. Ailenin yetiştirmesi Hüsnü Doğan'a yapılanlar bir bir kafasına kakılıyor.

Kadınların tarihine bir de Semra Özal serüveni girecek midir? "Bir Semra Özal geldi, il başkanı olmak için ortalığı toz duman etti."

Siyasete yeni girmiş olan Tansu Çiller'e, Semranım'ın durumunu soruyorlar. İl başkanı da değil, genel başkan yardımcısı, "Ne diyorsunuz?"

"...Böyle bir ortamda yapılanları gayrı ciddi buluyorum ve devlet anlayışının tahribi olarak görüyorum."

Tarihin derinliklerinden günümüzün doruklarına değin geldik. Bakın neler oluyor? Bu kafa ile daha neler olacak!..

Sevmek için yürek isteyen kent

MİNE G. SAULNIER *3 mart*

PARİS - Büyük kentler insan gibidir. Mangal gibi yürek ister onları sevmek için. İğrençlik ve güzellikleri, cücelik ve yücelikleriyle kucaklamak gerekir.

Kimi hastadır, yorgundur. Bırakın üç bin yıllık bir kenti, üç günlük özgeçmişini kavrayabilmekten aciz iki ayaklı memeliler tarafından kemire kemire emilmektedir sütsüz, yorgun göğüsleri. İstanbul gibi.

Kimisi ise 10 milyonluk tansiyona karşın sağlıklıdır. İnsanlarca ve insanlar için kurulmuştur; onların rahatı düşünülerek yönetilmektedir.

Sorunları vardır, fakat çözümleri tükenmemiştir. Paris gibi.

Paris, bugün dünyanın büyük başkentleri arasında en iyi düzenlenmiş ve düzenlenmekte olanı. Bu gerçeği İngiliz medyaları dile getirmekteler.

Sabahları Paris'te uyanmak heyecan vericidir. Gözünüzün kucaklamaya yetmediği koca kent, dev bir dizelin muhteşem temposuyla homurdanmaktadır.

Gece düşen nabız, sabah beşe doğru güçlenir.

Yattığınız yerde kıpırtısız ve gözlerinizi sıkı sıkı yumup, dışarıda olan biteni dinlerseniz: Binlerce metrosu, treni, arabası, otobüsü ve **"Seine"** üzerinde yeni hizmete giren hızlı nehir otobüsleriyle, kentin kan dolaşımını çoktan başlamıştır. Sabah altıda, kaldırım kenarlarındaki mazgallardan tazyikli sular fışkırmaya koyulur.

Özel olarak eğilimi yapılmış yol kenarlarına bir süre sonra piyade çöpçüler, bu suları sağa sola dağıtarak dört ayaklı Parislilerin dışkılarını temizlerler.

Sekize doğru, Paris Belediyesi'nin zırhlı panzerleri dağılır caddelere. Yerleri süpüren iki döner fırça ile silahlıdırlar.

Renkleri yeşildir ve üstlerinde **"Proprete de Paris"** yazar. Paris'in temizliği...

Bütün atık sular, Seine Nehri'ne akıtılır bu kentte. Sonra damıtılır ve Paris'in musluklarına pompalanır yeniden. O su klor kokmaz, mikropsuzdur.

Aslında bütün kent, Seine Nehri üstüne kurulu bir yaşamı simgeler desek yeridir.

Bütün dedikodulara rağmen, Seine Nehri kirli değildir.

Çünkü artık sular bile, nehre akıtılmadan önce temizlenir. Som balıkları saldılar bu mevsim başı Seine'den içeriye.

O pembe etli güzeli balıkların, çok değil, gelecek yıldan öteye köprülerden balık tutanların oltasına takılacağını umuyorlar.

Paris'te her şey, her yer, her dem turistiktir. Kanalizasyonları bile.

"Sefiller"de Jean Valjean'ın kaçıp kurtulduğu, Orson Welles'in casusçuluk oynadığı kanalizasyonlar, hediyesi 12.000 Türk Lirası karşılığında ve rehber nezaretinde gezilir.

Paris, aynı zamanda vefalıdır.

Yüzyıllardır hiçbir yazarını, çizerini, sanatçısını unutmamıştır.

Oturdukları evleri, şimdi başkalarının olsalar bile minicik birer plaketle anımsatır.

Güzel oldukları zaman müze yapar. Ya da yollara, caddelere verir adlarını.

Halk 'bağımsızlık' dedi

5 mart

Dış Haberler Servisi - Sovyetler Birliği'nin Baltık cumhuriyetlerinden Letonya ve Estonya'da pazar günü yapılan halkoylamasında, Letonya ve Estonyalıların büyük çoğunluğu bağımsızlık yönünde oy kullandılar.

Halkoylamasının ilk sonuçlarına göre Estonya'da sandık başına gidenlerin yüzde 78'i, Letonya'da ise yüzde 86'sı bağımsızlık yönünde oy kullandı. Halk oylaması sırasında her iki cumhuriyette de olağanüstü hiçbir önlem alınmadığı bildirildi.

Geçen ay Litvanya'da yapılan halkoylamasında ise halkın yüzde 90'ı bağımsızlık yönünde oy kullanmıştı.

Litvanya'dan sonra Estonya ve Letonya halkının da bağımsızlık yanlısı tavır almaları, Baltık liderlerinin Sovyetler Birliği'nden ayrılma taleplerinin halk tarafından desteklendiğini ortaya koydu.

Estonya Başkanı **Arnold Rautel "evet"**in, Estonya hükümetinin izlediği politikanın halk tarafından desteklendiği anlamına geldiğini söyledi.

Letonya Parlamento Başkan Yardımcısı **Andrej Krastins** ise **"Halkın özgür iradesi başarıya ulaştı ve totaliter fikirlere karşı zafer kazandı"** dedi. Krastins sözlerini , **"Litvanya ulusu iradesini kararlılıkla açıkladı ve artık kimse bunu durduramaz"** diye sürdürdü.

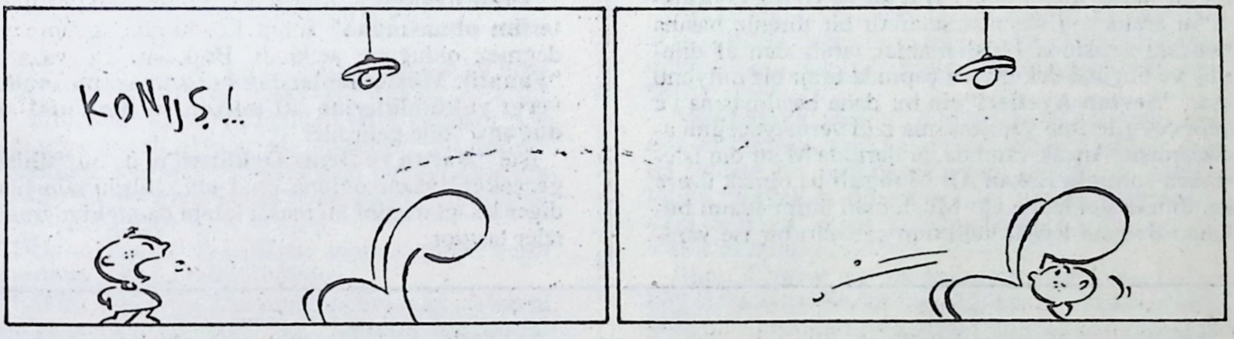
Estonya Haber Ajansı Osvala Kukk, seçim görevlisinin **"Gorbaçov'un Estonya'da ancak küçük bir azınlığın bağımsızlık istediğini öne sürerek Batı'yı ikna etmeye çalıştığını, ancak şimdi her şeyin dünya basınının gözleri önünde cereyan ettiğini"** söylediğini duyurdu.

Litvanya'dan farklı olarak Letonya ve Estonya'da güçlü Rus azınlıklarının bulunması, Letonya ve Estonya'da halkoyu sandıklarından çıkan **"evet"** oylarının anlamını daha da arttırıyor.

Letonya ve Estonya'da nüfusun yüzde 40'ına yaklaşan etnik Rus azınlığın Baltık cumhuriyetlerinin bağımsızlığına karşı çıkacakları sanılıyordu.

Litvanya'dan sonra Letonya ve Estonya'da da bağımsızlık eğiliminin ağır basması, Baltık cumhuriyetlerindeki referandumları "yasal olmamakla" suçlayan ve 17 martta Sovyetler Birliği'nin genelinde yapılacak olan referanduma bel bağlayan Devlet Başkanı Gorbaçov'a ağır bir cevap olduğu belirtildi.

Öte yandan TASS, Sovyetler Birliği'ndeki reformcu grupların Moskova'da bir araya geldiklerini ve Gorbaçov'un çekilmesini istediğini duyurdu. TASS, Moskova'daki toplantıya Sovyetler Birliği'nin dokuz cumhuriyetinden 21 grubun katıldığını bildirdi.

Borsa Efe'yi tartışıyor

6 mart

Ekonomi Servisi - Borsa, Efe'nin bankerliğini tartışıyor. Efe Özal'ın aracı kurum olarak borsaya girmesinin **"spekülasyonları"** ve **"içeridekilerin ticaretini"** beraberinde getireceği savunuluyor.

Efe Özal'ın borsaya girmesinin "mahzurlu" olacağı görüşünü ortaya koyanlar, **"Eğer bir İş Bankası'nın sermaye arttırımı Cumhurbaşkanı'nın masasında duruyorsa, bir Metaş'ın kurtarılmasına Cumhurbaşkanı karar veriyorsa, onun etrafındakilerin borsada oynamaması gerekir"** dediler. Yakınları, **"Cumhurbaşkanı'nın nüfuzu"** ile bir yandan yatırımcıları ve aracı üyeleri, öte yandan da kamu ve şirket yöneticilerini etkileyeceğine işaret den borsanın eski yöneticilerinden biri, **"Şimdi Efe bir kâğıdı almaya başladığında herkes onun peşinden gidecek. Zaten koyun eğilimi (başkalarının peşinden gitme) yaygın. Muhakkak bunda bir şey var diyerek onun hareketine uygun hareket edecekler. Gayet etkili bir spekülasyon yapabilirler. Borsa oyunlarına kalkışabilirler. Bunun için çok mahzurludur"** dedi. Adının açıklanmaması kaydıyla konuşan eski yönetici, **"Bir de borsada işlem gören şirketlerden herhangi birine telefon açtığında, nüfuzundan dolayı bütün bilgileri, henüz kamuoyunun bilmediği bilgileri öğrenebilir. Bu da içeriden öğrenenlerin ticaretine (insider trading) girer. Ve Batı borsalarında büyük suçtur. Bizde de yasaklanacak, ama hisseler hamiline olduğundan ve saklama olayı gelişme-**

diğinde uygulamaya konamayacak. Bunun için mahzurludur."

Borsanın fazla işlem yapan tanınmış bir aracı üyesi de **"Cumhurbaşkanı'nın yakını diye kanunlarda bir engel yok. Ama bu gibi şeyler her zaman kanunlara konmuyor. Alışkanlıklarla, ulusların demokrasi kültürü ile birlikte geliyor. Bir aracı üye olarak Efe ile eşit koşullarda rekabet edebilir miyiz? Kamu kuruluşlarının öteki kuruluşların davranışı eşit olur mu"** diye sordu. Başka bir borsa bankeri ise **"Önemli olan Efe'nin borsada oynamamasıdır. Eğer oynuyorsa bunu açıkça yapması ve herkes tarafından bilinmesi daha iyidir"** görüşünü ortaya koydu.

Bu arada, Efe Özal'ın Salahsun Hekimoğlu Menkul Kıymetler A.Ş.'ye ortaklığı Sermaye Piyasası Kurulu'nun onayını bekliyor. SPK Başkanı **Mehmet Şükrü Tekbaş,** cuma günü ve önceki gün Ankara'da bulunmadığı için başvurudan haberi olmadığını söyledi. Tekbaş, aracı kurum ortağı olmanın belli şartları bulunduğunu ve bu şartlara uyan herkesin aracı kurum ortağı olabileceğini söyledi. Tekbaş, onayın kurul tarafından verileceğini kaydetti.

Tekbaş, Ekonomi Muhabirleri Derneği'nin toplantısında ayrıca Sermaye Piyasası Geliştirme Fonu kurulacağını açıkladı. Tekbaş, borsa işlemlerinden binde bire kadar kesinti yapılarak oluşturulacak fonun ayrıca, Menkul Kıymet Tanzim Fonu'nun mal varlığını da devralacağını söyledi.

Borsa Bankerleri Derneği Başkanı **Zeki Döşlüoğlu** ise fonla birlikte aracı üyelerin borsa kurtajı yanında bir de fona ödeme yapmak zorunda kalacaklarını belirti. Döşlüoğlu, yeni çalışmaya başlayacak olan tahvil piyasası da dikkate alındığında binde bir kesinti toplamının yılda 500 milyar liraya varacağına dikkati çekiyor.

S. Rüşdü masal kitabı ile yine 'bestseller'

8 mart

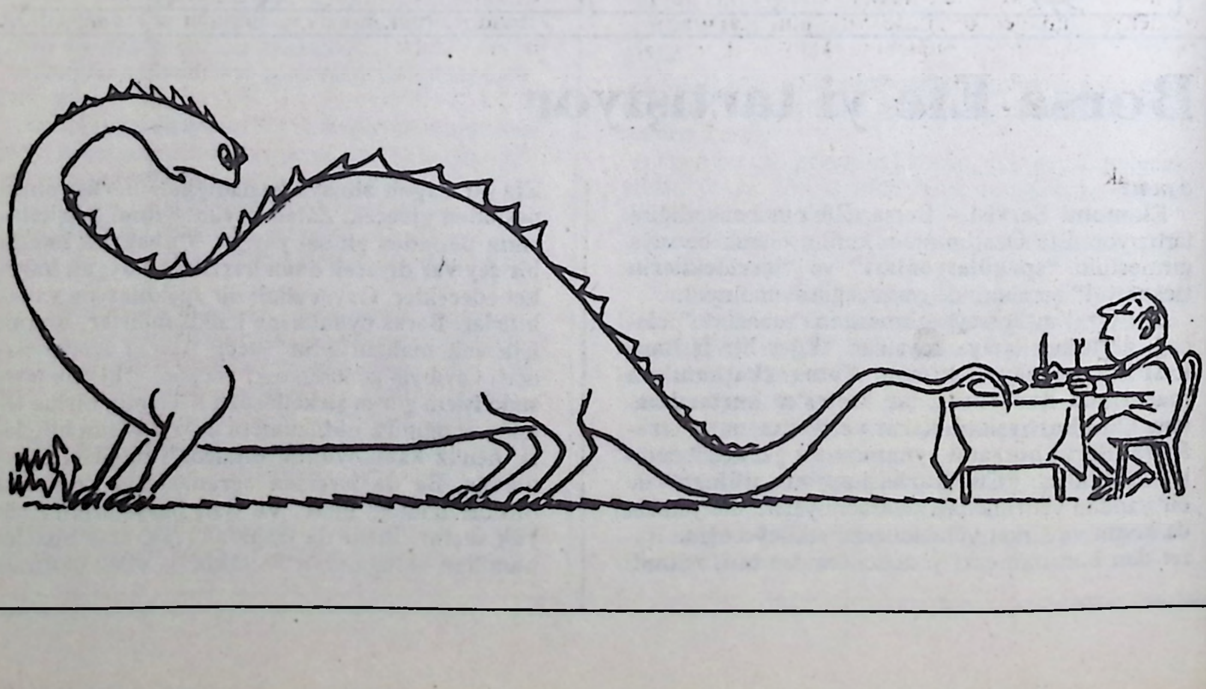
Kültür Servisi - İran'da Humeyni yanlısı mollalar tarafından hakkında ölüm fermanı verilen **"Şeytan Ayetleri"**nin yazarı **Salman Rüşdü'**nün yeni kitabı **"Harun ve Deniz Öyküleri"**, İngiltere'de piyasaya çıkışından yalnızca birkaç hafta sonra **"best seller"** listelerine girmeyi başardı.

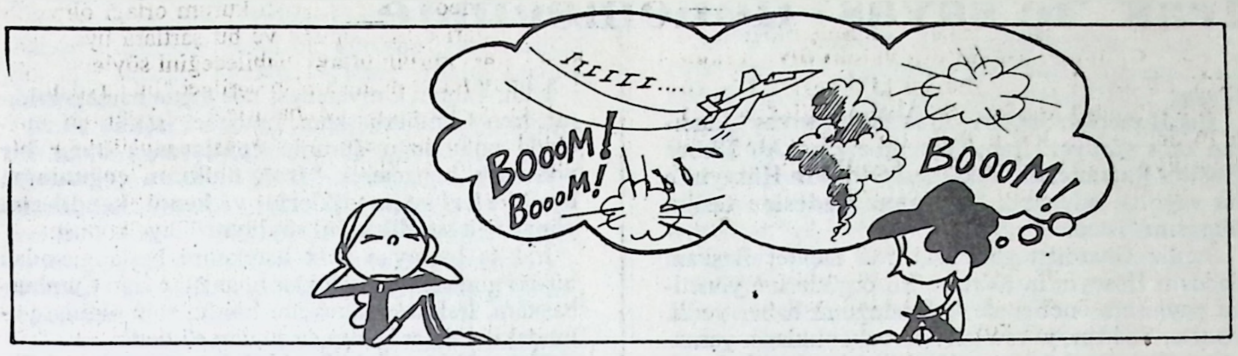
Salman Rüşdü, çocuklar ve yetişkinler için oryantal bir masal kitabı olan **"Harun ve Deniz Öyküleri"**ni aralık ayı başında şatafatlı bir törenle basına tanıtımı sırasında Müslümanlar tarafından af dilemiş ve bugüne dek dünya çapında tirajı bir milyonu aşan **"Şeytan Ayetleri"**nin bir daha basılmasına ve yeni çevirilerinin yapılmasına izin vermeyeceğini açıklamıştı. Ancak yanında, aralarında Mısır din işlerinden sorumlu Bakan **Ali Mahgub** da olmak üzere kendini destekleyen altı Müslüman bilim adamı bulunan Salman Rüşdü'nün tüm çabaları bir işe yaramadı.

Tersine, Salman Rüşdü'nün diz çöküşü düşmanlarının sayısını daha da arttırdı. Humeyni'nin halefi **Ali Hamaney,** Rüşdü, "dünyanın en dindar adamı" olsa bile ölüm fermanını kaldırmayacağını ilan ederken, İngiliz İslamcı radikaller Rüşdü'yü kaçırmakla tehdit etti ve **"Mısırlılardan oluşan çetesi"** alay konusu yaptı.

Yazar **Françis Bennion** ise **"Potansiyel katillere teslim olmasından"** sonra Rüşdü'nün savunmaya değmez olduğunu açıkladı. Başkaları ise yazarın **"Fanatik Müslümanlardan korunmasının İngiliz vergi yükümlülerine iki milyon sterline mal olduğunu"** dile getirdiler.

İşte **"Harun ve Deniz Öyküleri"**ni de bu **"sihirli gerçekçi"** yazar oğluna ithaf etti. Rüşdü'nün tüm diğer kitapları gibi bu masal kitabı da otobiyografik izler taşıyor.

Dişi kuş dişini gösterdi

ŞENAY KALKAN *8 mart*

Mahkeme salonunda hiçbir olağanüstülük yok. Sıradan bir boşanma davasıydı. Mübaşir yılların alışkanlığıyla davacıyı, davalıyı çağırdı. Hâkim gözlüklerinin üstünden bakarak önünde oturan daktilografın daha rahat yazabilmesi için bağıra bağıra kimlik tespiti yaptı. Sonra sordu:

- Şikâyetin?

Yüzünde yılların bezginliği, acısı olan kadın tüm cesaretini toplayarak bir kez daha söyledi:

- Boşanmak istiyorum.

Kocasından dayak yiyen ne ilk ne de son kadındı. Ailesinin, çevresinin baskısıyla yıllarca içine attığı, katlandığı koca dayağından artık bıkmıştı. Her şeyi göze alarak dava açmış, yiyeceği **"dul kadın"**, **"geçimsiz kadın"**, kocasına itaat etmeyi **"beceremediği"** için **"kötü kadın"** damgalarını, dayak yemeye yeğlemişti.

Hâkim, kadını dinledikten sonra kararını verdi. Boşanma talebini reddediyordu.

Hâkim **Mustafa Durmuş**'un boşanma talebini reddetmesinin gerekçesi ise **"kadının karnından sıpası, sırtından sopasının eksik edilmeyeceği"**ydi.

Bu duruşmada daha önce olanlar, daha sonra olacaklar gibi adliyelerin duvarları arasında kalabilirdi.

Ancak Hâkim Durmuş'un **"şanssızlığı"** dayak yediği için boşanmak isteyen, ama bu ve benzeri mantıklar nedeniyle **"kaderine boyun eğmek"** zorunda kalan kadınların **"şansı"**na bu kez böyle olmadı. Çünkü artık Türkiye'de **"kadınlar var"**dı.

'80 sonrasında Türkiye'deki kadınlara **"çok şeyler"** oldu. Toplumun büyük çoğunluğu **"netekim"**i dinlerken kadınlar konuşmaya başladılar. Konuştukça sorunlarında ortaklaştıklarını gördüler.

Seslerini yükseltmeye, üçerli-beşerli grupların sayısını beşerli-onarlı gruplara çıkarmaya başladılar.

Her yaşta her meslekten kadınlar kimi zaman bir araya gelip kampanyalar düzenlediler, dernekler kurdular, kimi zaman kendi çevrelerinde oluşturdukları gruplarla cinslerine yönelik haksızlıklara **"hayır"** dediler.

Burun kıvıranlara, önemsemeyen, alay eden, aşağılayanlara, **"Şimdi bunun sırası değil"** diyenlere aldırmadılar.

Söyleşiler, paneller, yürüyüşler, sergiler, kurultaylar düzenlediler, broşürler, dergiler, kitaplar yayımladılar; erkeklerin **"bağışladıkları"** haklarla yetinmeyip haklarını almanın yollarını aradılar.

İşte 87 mayısındaki **"dayağa hayır"** yürüyüşü 80 sonrasının ilk eylemliydi.

Arkası geldi. **"Cinsel tacize hayır"** kampanyası açıp sokaklardaki cinsel tacize karşı kadınlara kendilerini korumaları önerisini **"mor iğne"**lerle sembolize ettiler.

"Kadınlara yasak" birahaneleri, kahvehaneleri dolaşıp **"erkek mekânları"**nı protesto ettiler. Aile içi şiddete karşıysa dayak yiyen kadınların çaresizliğine **"dayak kadınların suçu olmadığı gibi kaderi de değil"** diyerek **"Mor Çatı"** Kadın Sığınağı Vakfı'nı kurdular.

Bunu Türkiye'nin ilk kadın sığınağı olan Bakırköy Belediyesi Kadın Sığınağı izledi. Başka belediyelerin, kurumların da kadın sığınakları açmasına önayak oldular.

Geçen yıl da Türkiye'de **"kadınların varlığı"**nın altı kalın bir çizgiyle çizildi. Önce Türkiye'de ilk kez bir Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi kuruldu.

Füsun Akatlı, Jale Baysal, Ruhsar Erten, Aslı Mardin, Şirin Tekeli ve **Füsun Yaras**'ın çabaları, İstanbul Anakent Belediyesi'nin katkılarıyla kurulan kütüphanede kadınlarla ilgili her türlü yayın, bilgi, belge var.

Ardından yasalardaki **"kadınlar aleyhine"** düzenlenmiş maddelere sıra geldi. İlk kampanya Antalya'da tecavüze uğrayan **Nazire Tarhan**'ın yargılandığı TCK'nın 438. maddesine karşı oldu.

Tecavüze uğrayan kadın fahişeyse cezanın indirilmesini öngören 438'e karşı açılan kampanya sonucu bu madde yürürlükten kaldırıldı.

İkinci kampanya, Medeni Yasa'nın 159. maddesine karşı açıldı. Kadının çalışmasını kocasının iznine bağlayan 159 da kadınların haklı tepkisine pek fazla direnemedi, iptal edildi.

Irak 'iç savaş' dönemecinde

9 mart

Dış Haberler Servisi - Irak'ta **"iç savaş"**ı andıran kaos yürüyor. İran Cumhurbaşkanı **Ali Ekber Haşimi Rafsancani,** Irak lideri **Saddam Hüseyin'e** bir çağrıda bulunarak **"halkının iradesine teslim olmasını"** istedi.

İngiliz Guardian gazetesi, Irak Devlet Başkanı Saddam Hüseyin'in Kürt ve Şii örgütlerine yönetimi paylaşma önerisinde bulunduğunu haber verdi. Gazete, Saddam'ın muhalefete bakanlıkların yarısını ve başbakanlığı önerdiğini yazdı. Ancak öneri, Şiiler ve Kürtler tarafından reddedildi.

Londra'daki Kürt kaynakları, Saddam Hüseyin'in yönetimine başkaldıran gruplara karşı kimyasal silaha başvurmasını önlemek amacıyla BM Güvenlik Konseyi'nden bir karar çıkartması için İngiltere'nin yardımını istediklerini açıkladılar.

İngiltere Dışişleri Bakan Yardımcısı **Douglas Hogg** da Irak içinde **"Kürtlere daha fazla özerklik tanınması gerektiğini"** söyledi.

Bu arada Irak'ta Saddam Hüseyin yönetimine karşı direnişe geçen gruplara bazı ülkelerce destek vaadinde bulunulduğu haber veriliyor. Yönetim karşıtı göstericilerle Cumhuriyet Muhafızları arasındaki çatışmaların da ülkenin çeşitli kentlerinde sürdüğü bildiriliyor. İran Cumhurbaşkanı Haşimi Rafsancani, Irak Devlet Başkanı Saddam Hüseyin ve iktidardaki BAAS Partisi'ne, **"halkın iradesine teslim olmaları"** çağrısında bulundu. AFP'nin haberine göre Rafsancani, Irak'ta **"halkın başkaldırısını ezmeye yönelik"** herhangi bir girişimin, iktidardaki BAAS Partisi'nin yapacağı **"son hata"** olacağını söyledi.

Dün, Tahran Üniversitesi'nde cuma namazı kıldıran İran Cumhurbaşkanı, hutbede, Irak'ın şu an içinde bulunduğu durumu **"patlamaya hazır bir volkan"**a benzeterek **"Irak halkının çoğunluğu, bu liderleri istemediklerini ve kendi kendilerini yönetmek istediklerini söylüyor"** diye konuştu.

Irak'ta başlayan halk hareketini başlangıcından bir-iki gün sonra duyduklarını anlatan İran Cumhurbaşkanı, Irak'taki harekette İran'ın rolü olduğu yolundaki iddialar hakkında şunları söyledi:

"İran hakkındaki bu iddialar bir sonuç getirmez. Bizim, Irak halkının dertlerini paylaşıyor olmamız, asla müdahale anlamına gelmez. Bizim tavrımız, her zaman olduğu gibi hakkı ve mazlumu desteklemek biçimindedir. Irak halkına tavsiyem, aralarındaki görüş ayrılıklarını bir tarafa bırakmaları ve birleşerek ülkelerini yeniden kurmalarıdır."

Rafsancani, BAAS Partisi'ne de şu çağrıda bulundu: **"Irak halkı, viraneye dönmüş ülkelerini sizin elinizden alıp yeniden imar etmek istiyor. Sizin de bu isteği iyi karşılamanız gereklidir. Çünkü halk isterse ülkeyi yeniden kurabilir. Ama partiniz ülkenin sorunlarını çözemez. Çünkü sizi ne Irak halkı, ne bölge ne de dünya kabul ediyor. Sizden beklentimiz, milletle çatışarak son yanlışı yapmamanızdır. Milletin kendi seçimini yapmasına izin vermelisiniz."**

Bu arada İran'ın bölgede kurulmasını istediği güvenlik sistemi ile ABD'nin istediği arasında fark olduğunu belirten Rafsancani, ABD'nin, kendi çıkarlarını koruyacak bir güvenlik sistemi kurma çabası içinde olduğunu öne sürdü.

Yeltsin, Gorbi'ye savaş ilan etti

10 mart

Dış Haberler Servisi - Rusya Federasyonu Devlet Başkanı **Boris Yeltsin,** Rusya'nın **yeni birlik sözleşmesi** taslağını onayladığını açıklayan Başkan **Mihail Gorbaçov'u "yalancılıkla"** suçladı.

AFP'ye göre Yeltsin, ülkedeki demokratik güçlerin, **"Sovyet liderliğine savaş ilan etmesini"** istedi ve Sovyetler Birliği'nde **"güçlü bir demokratik partinin"** kurulması için çağrı yaptı. Yeltsin, **"Böyle kritik bir zamanda sadece örgütlü bir hareket yardımcı olabilir"** dedi.

Yeltsin, dün kedisini destekleyen **"Demokratik Rusya"** grubunun düzenlediği bir toplantıda, **"Çarşamba günü yapılan Federasyon Konseyi toplantısına Rusya'yı temsilen yardımcısı Ruslan Hasbulatov'un katıldığını ve Hasbulatov'un sözleş-**

me taslağını imzalamayı reddettiğini" belirtti.

AA'ya göre Boris Yeltsin, Mihail Gorbaçov'un, sözleşme üzerinde genel bir görüşbirliğine varıldığını ilan etmekle **"yalan söyleme yolunu seçmiş olduğunu"** söyledi.

Boris Yeltsin ile Kazakistan Devlet Başkanı **Nursultan Nazarbayev,** birlik sözleşmesi taslağında, birlik cumhuriyetleri ile egemenlik ilan etmiş özerk cumhuriyetlerin eşit olarak tanınmasına karşı çıkıyorlar. Yeltsin ve Nazarbayev, bu koşullar altında özerk cumhuriyetlerin birlik cumhuriyetlerinin yönetimini olanaksız hale getirecek derecede güçleneceğini savunuyorlar.

Gorbaçov yönetimi ise özerk cumhuriyetleri güçlendirerek, muhalif önderlerin yönetimi altındaki birlik cumhuriyetleri karşısında denge unsuru olarak kullanma olanağı elde edebilecek.

Bu arada SSCB Parlamentosu Başkanı **Anatoli Lukyanov,** Rusya Federasyonu Devlet Başkanı Boris Yeltsin'i, halkı devlete karşı ayaklanmaya teşvik etmekle suçlayarak Yüksek Sovyet'in bu politikanın **"siyasi değerlendirmesini"** yapmasını isteyeceğini söyledi.

SSCB'yi oluşturan 15 cumhuriyeti bir arada tutmak amacıyla hazırlanan yeni birlik sözleşmesinin taslak metni önceki gün yayımlandı. 1922 yılında imzalanan ve şimdiki Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin yasal temellerini oluşturan eski antlaşmanın yerini alması öngörülen yeni tasarı, antlaşmayı imzalayan tüm cumhuriyetleri **"egemen devletler"** olarak kabul ediyor. Ve bu cumhuriyetlere geniş siyasi ve ekonomik özerklik tanıyor.

TASS tarafından önceki gün tam metni yayımlanan yeni sözleşme, son on üç yıldır ülkenin en üst düzey iktidar organı sayılan Halk Temsilciler Kongresi'nin kaldırılması ve merkezi hükümetin bütün doğal kaynaklar üzerinde denetim kurmasını öngörüyor. Sözleşmeye imza koyan her cumhuriyetin kendi içinde bir devlet oluşu tanınan taslakta, federal devletin, **"ancak bu devletler tarafından kendisine devredilen yetkileri"** kullanacağı kaydediliyor.

'Vietnam Sendromu'

İLHAN SELÇUK *12 mart*

Düşünmesini sever misiniz?

Eski zaman bilgesi *"İnsan düşünen hayvandır"* dememiş mi? İnsan olup da düşünmeye karşı çıkılır mı? Elbette hepimiz düşünmeyi çok severiz...

Ya da sevmeliyiz.

Bugün size *'Vietnam sendromu'* deyimi üzerinde düşünmeyi öneriyorum; çünkü bu deyim gazetelerde çok kullanılıyor; yazılanlara bakılırsa *Körfez savaşından sonra Amerikan toplumu 'Vietnam sendromu'ndan kurtulup bir 'oh' çekmiş; analar ve babalar soluk almış; Amerika eski güvenine kavuşmuş.* Bizim kimi yazarımız veya gazetecimiz de çok seviniyor bu işe; neredeyse zil takıp oynayacağız:

– *Körfez savaşındaki zaferinden sonra Amerika, 'Vietnam sendromu'nu aştı!*

Politika sözlüğünde *'Vietnam sendromu'* ilginç bir anlam kazandı; belki yakında siyasal bilim araştırmalarında incelemesi yapılacak; kitaplara geçecek.

Peki, nedir 'Vietnam sendromu?'

*

'Sendrom' Yunanca kökenden gelen bir sözcük; *"Hastalığın saptanmasında gözlemlenen belirtiler"* anlamına geliyor; ama bizi daha çok sendromun ruhbilimdeki içeriği ilgilendirir. Psikolojide *'etki sendromu'* denen olgu kısaca şöyle tanımlanıyor: *"Kişinin kendisine düşünceler, eylemler ve duygular dayatan ya da düşüncesini çalan bir dış gücün egemenliği altında bulunduğuna inanması biçiminde beliren bir tür otomatizm."*

'Dış etken sendromu' da deniyor buna; demek ki *'Vietnam sendromu'* denince, Amerikalının ruhsal durumu, korkusu, ürküntüsü belirginleşiyor.

Vietnam'da bir yenilgiye uğradı Amerika, içinden yıkıldı; 50 bin ölü ve kayıpla geri çekildi; analar ve babalar, eşler ve kardeşler denizaşırı bir ülkede sevdiklerinin boşu boşuna harcanmasına isyan ettiler; yenilginin utancıyla savaşın yıkımı üst üste gelince, bir daha böyle bir denemeye girişmekten sakınma bilinci toplumda kök saldı.

Oysa daha önceleri Amerikalıda böyle bir bilinç yoktu; ABD üstün güçleriyle dünyanın her yerinde silahlı müdahaleye girişip yengiye ulaşır, sonuçta *'gurur'* duyardı.

*

Peki, Körfez savaşından sonra Amerikalının *'Vietnam sendromu'*ndan kurtulması ne anlam taşıyor?

Irak diktatörü, Ortadoğu'da Amerika'ya altın bir tepsi içinde kolay *'zafer'*i sundu.

Neresinden bakarsanız bakın, Saddam Hüseyin'in siyaseti geri zekâlılık sergilemesidir. Vaşington, Amerika'nın denizaşırı petrol çıkarlarını *devletler hukuku adına* yürütmek olanağını yakaladı; elindeki silah stoklarını eritti; savaşın faturasını Arap ülkelerine çıkararak; Ortadoğu'ya yerleşti; en önemlisi de *'Vietnam sendromu'* geride kaldı. Konuya yaklaşırken bir ikilemi vurgulamak gerekiyor:

Eğer Irak'ta Saddam'ın silahlı gücü direnebilseydi, savaş uzayacaktı, çok kan dökülecekti, barışa ulaşmak kolay olmayacaktı; bu bakımdan ateşkesin kara savaşı başladıktan 100 saat sonra gerçekleşebilmesi olumludur. Ancak Amerika'nın *'Vietnam sendro-*

mu'nu aşması, hayırlı bir gösterge değil.

Vietnam, bir ulusal kurtuluş savaşıdır; Türkiye Cumhuriyeti de böyle bir savaşla kurulduğu için olayı benimsiyoruz;

Vietnamlının ABD'ye verdiği ders, insanlık açısından çok yararlı bir sonuç yaratmıştı; şimdi Amerikalının bu dersin şifa verici bilincinden kurtulması, insanlık adına ilerisi için yararlı bir oluşum değildir; ola ki ileride *'çirkin Amerikalı'*yı yüreklendirecek yeni bir yanlışlığa yol açabilir.

Dileriz ki *'Vietnam sendromu'*nu aşan Amerika, bir başka mazlum ülkede yeni bir Vietnam deneyimine girişmek cüretini göstermez; çünkü bu hayırlı sendrom, süper güçlerin mazlum halklara karşı babalanmasını engelleyen, yararlı bir ders içeriğini taşıyordu; aynı dersin Amerikan belleğine yazılması için yeni bir savaşa *'inşallah'* gerek kalmaz.

"Amerika Vietnam sendromundan kurtuldu" diye sevinen Türklere gelince: Eski zaman bilgesi, *"İnsan düşünen hayvandır"* demişti; bunlar düşünmeyen hayvanlardır.

*

SHP'de alarm

12 mart

İç Politika Servisi - SHP, 26 Mart yerel seçimlerinde İstanbul'da aldığı yüzde 36 oyun, iki yıl gibi kısa bir sürede kamuoyu araştırmalarına göre yüzde 20.5'e düşmesinin nedenlerini araştırıyor.

İstanbul il yöneticileri, genel merkeze, Genel Başkan **Erdal İnönü**'ye konuyu ileterek **"zaman geçirmeden harekete geçilmesi"** isteğinde bulundular.

SHP yöneticileri İstanbul'daki oy kaybının nedenleri konusunda şu üç nokta üzerinde duruyorlar:

- **Partinin aktif, canlı ve somut politikalar üretmemesi,**
- **Yerel yönetimlerin ANAP engellemelerine karşın yaptığı çalışmalarının halka anlatılamaması,**
- **Muhalefet partisi görünümünden çıkılamayıp ciddi bir iktidar alternatif görüntüsüne girilememesi.**

SHP İstanbul İl Başkanı **Ercan Karakaş**, son kamuoyu yoklamalarında SHP'nin İstanbul'daki oy oranının yüzde 20.5 olarak çıktığını doğrulayarak, **"Bu sonuçtan memnun değiliz. Bu oran bizim için çok düşük. Hiçbir şekilde tatmin etmiyor. Nedenlerini saptamak istiyoruz. Bunun da yöntemi ayrıntılı bir kamuoyu yoklaması yapmaktır diye düşünüyoruz"** dedi.

SHP'nin hedefinin iktidar olduğunu kaydeden Karakaş, şöyle konuştu:

"İktidara yetecek oya sahip olmamız için İstanbul'daki bu oy oranının detaylı bir şekilde araştırılmasından yanayız.

Bu araştırmanın sonucunda ortaya çıkan göstergelere göre parti içinde bu durumu özgürce tartışmaya açmak, gerekli sonuçları çıkartmak istiyoruz. Önyargımız yok, ancak partinin tüm birimlerinin bu arada belediyelerin de kendisini bu değerlendirmenin dışında tutmaması gerektiğine inanıyoruz. Partinin imajının İstanbul'da düşmesi bizim hiçbir zaman kabul edemeyeceğimiz bir şeydir."

Karakaş, parti genel merkeziyle bu konuda görüşmeleri olduğunu belirterek, **"Kendilerine de düşüncelerimizi ilettik. Bu düşüşün nedenlerinin bilimsel ve objektif olarak ortaya konulmasında görüş birliğimiz var. Sosyal demokrat bir parti olarak çalışmaları büyüteç altına almak, eksiklikler varsa tespit etmek ve gerekli dersleri çıkartmak çok doğaldır"** diye konuştu. İstanbul'da ayrıntılı bir kamuoyu yoklaması yaptıracaklarını, halka sorulacak soruları saptamayı sürdürdüklerini belirten Karakaş, **"Düşüşün nedenleri ne olabilir?"** sorumuza, **"Yurttaşlarla olan temaslarımızda görüyoruz ki belediyelerimizin çalışmalarından toplumun belli kesimlerinin memnun olmadıkları söylenmektedir. 2 yıldır parti olarak yerel yönetimlerdeyiz. Elbette büyük sıkıntılarımız var. Özellikle de ANAP iktidarının engellemeleri var"** dedi.

Ankara, Gaziantep ve İzmir gibi illerde sonuçların daha yüksek yüzdeler gösterdiğini kaydeden Karakaş, **"Ama İstanbul'da sonuç ortada: Yüzde 20.5"** diye noktaladı sözlerini.

SHP örgütten sorumlu Genel Sekreter Yardımcısı **Güneş Gürseler**, İstanbul'daki oy oranlarıyla ilgili anket sonuçlarının değişik değerler verebildiğini söyledi.

Kendilerine ulaşan ilk ankette SHP oylarının bu kentte yüzde 28, ardından daha yerel bazlı bir ankette ise yüzde 20.5 çıktığını kaydeden Gürseler, **"Reddetmek yanlıştır. Gerekli uyarıyı almalıyız"** diye konuştu.

Yunanistan'da tarihi dava

STELYO BERBERAKİS *12 mart*

ATİNA - Yunanistan'ı allak bullak eden Koskotas davası dün Atina'da Yüce Divan'da başladı. Koskotas skandalı çerçevesinde 10 milyon dolar ve 200 bin mark rüşvet almakla suçlanan eski başbakan ve ana muhalefet partisi PASOK'un lideri **Andreas Papandreu**, Yüce Divan'ın çağrısını **"iktidardaki Yeni Demokrasi Partisi'nin siyasi bir entrikası"** olarak niteleyerek geri çevirdi. Bunun üzerine Yüce Divan, Papandreu duruşmalara katılmış gibi işlem görmeye karar verdi.

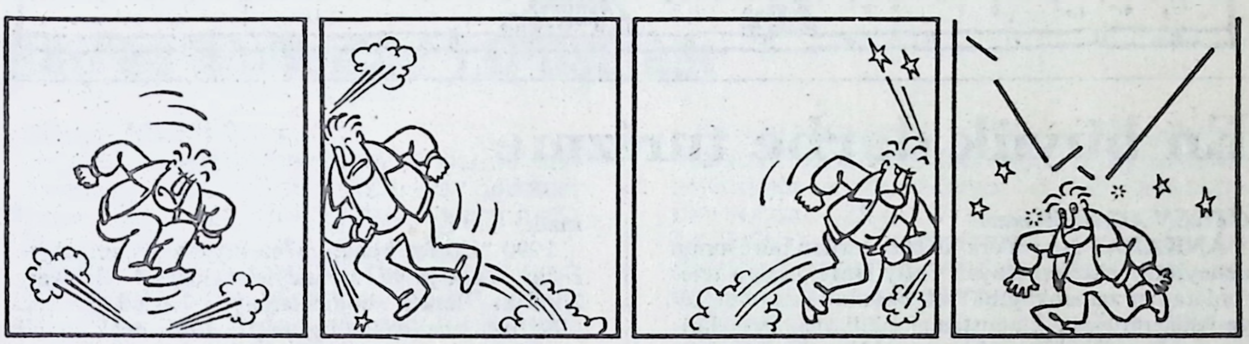
Girit Bankası'nın sahibi **Yeorgios Koskotas'ın**

PASOK hükümetleri döneminde yapmış olduğu yolsuzlukların ortaya çıkarılmasıyla dönemin Başbakanı Andreas Papandreu, Maliye Bakanı **Dimitris Covolas**, Devlet Bakanı **Agamemnon Kutsogeorgas** ve Ekonomi Bakanı **Panagiotis Rumeliotis**, aynı dönemin Yeni Demokrasi Partisi-Komünist Parti koalisyon hükümetleri tarafından sorumlu gösterilmişlerdi.

Rumeliotis şu anda Avrupa Parlamentosu üyesi olması nedeniyle dokunulmazlığa sahip bulunduğundan mahkemeye çağrılmadı. Diğer bakanlar ise suçsuz olduklarını, konuyla ilgili bütün delilleri mahkemeye vereceklerini belirterek duruşmaya katıldılar. Bu arada eski Maliye Bakanı Covolas, duruşmada kendi savunmasını kendisinin üstleneceğini belirtti. Duruşmanın yapıldığı Arios Pagos Adliye Sarayı'nın önü, dün sabah binlerce PASOK taraftarıyla doluydu. Ellerinde yeşil PASOK bayraklarıyla Papandreu lehine slogan atan göstericiler, mahkeme binasının önünden geçen geniş Aleksandra caddesini trafiğe kapadılar.

Yunanistan'ın en büyük **"siyasi davası"** olarak tanımlanan Koskotas skandalı duruşmasına şu anda ABD'de tutuklu bulunan Koskotas'ın katılıp katılmayacağı da açıklık kazanmadı. Koskotas'ın ABD'li ve Yunanlı avukatları, müvekkillerinin **"can güvenliğini"** gerekçe göstererek Yunan hükümetinden güvence vermesini istiyorlar.

Koskotas davasında yargılanan eski Devlet Bakanı Kutsogeorgas, Koskotas'ın yolsuzluklarını gözardı etmek amacıyla 2 milyon dolar, eski Ulaştırma Bakanı Petsos, devlet gelirlerinin Koskotas'ın bankasına yatırılması için 15 bin dolar, Papandreu ise olaylara göz yummak için 10 milyon dolar ve 200 bin mark rüşvet almakla suçlanıyorlar. Koskotas skandalı davasına bugün devam edilecek.

AT kimlik bunalımı yaşıyor

SABETAY VAROL *18 mart*

BRÜKSEL - Avrupa Topluluğu'nun her alanda **"kimlik bunalımı"** yaşadığı ifade ediliyor. Körfez savaşı öncesinde İngiltere hariç, geri kalan on bir üye ülke arasında izafi de olsa **"uyum ve geleceğe güvenle bakma"** duygusu hüküm sürüyordu. Bu duygu şimdi, yerini ciddi bir şekilde **"her kafadan fazla bir ses çıkan ve geleceğe kuşkuyla bakılan"** bir ortama bırakmışa benziyor.

Irak'ın Kuveyt'i işgal ettiği 2 ağustos öncesinde, Avrupalılar kendi geleceklerini, iki süper gücünkinden ve Japonya'nınkinden çok daha parlak görüyorlardı.

Avrupa birçokları için **"yükselen güç"**tü... Bir anda patlak veren Körfez krizine **"12'ler"** olarak taraf olma konusunda gösterdikleri **"yetersizlik"** her şeyi bir anda tersine çevirdi.

Şu anda görünen o ki Avrupa'nın eski **"ulus-devletler"**i hızla kendi geleneksel politikalarına dönüyor. Bir yandan ABD'nin **"savaşın tek gerçek sahibi"** olarak ortaya çıkması, hem uluslararası ekonomik ilişkiler çerçevesinde hem de Ortadoğu sorunlarına bulunacak çözümler konusunda Washington'un, Avrupalılara birçok şeyi **"dayattıracağı"** önyargısının uyanmasına neden oluyor. Öbür yandan, Batı Avrupalı ülkeler, Orta Avrupa'daki hızlı dönüşümler ve Körfez savaşının etkileriyle kendi aralarında her konuda birbirlerinden kuşkulanır oldular. Daha da ilginci, AT'nin üç değişik kurumu olan, **"Konsey"**, **"Komisyon"** ve **"Parlamento"**su, kendi aralarında önemli gerginlik işaretleri veriyor.

AT Komisyon Başkanı **Jacques Delors**, Uruguay'da devam eden GATT (Uluslararası Gümrük ve Ticaret Hukuku Anlaşması) görüşmelerinde Avrupalıların ABD'ye karşı Körfez savaşının sonuçları yüzünden direnememesi halinde, **"birlik sınavından başları öne eğik çıkacaklarını"** söylüyor. Delors, Körfez savaşı sonrası ticari ve ekonomik güçler dengesinin ABD lehine bozulduğunu da belirtmeyi ihmal etmedi.

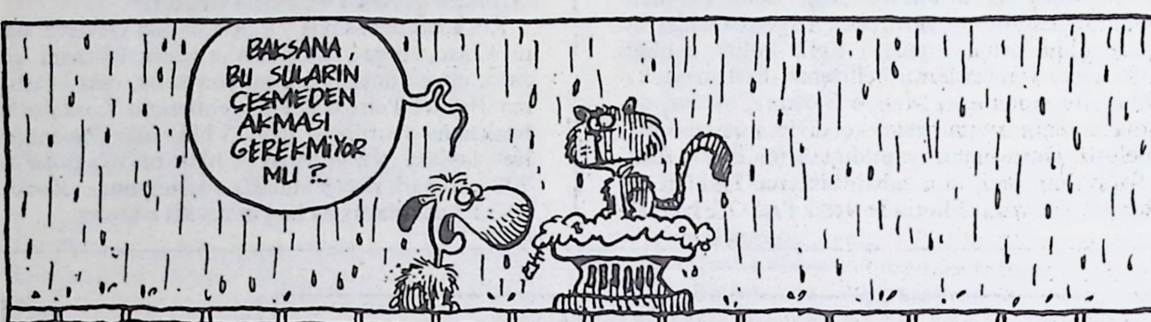
Temmuz ayında Londra'da yapılacak ve 7 sanayileşmiş ülkenin bir araya geleceği zirvede de (G-7) ABD Başkanı **George Bush'**un, eskiye oranla çok daha **"yüksek sesle konuşacağı"**, AT Komisyonu'nun GATT görüşmelerini yürüten görevlisi Hugo Paemen tarafından açıkça belirtildi.

Siyasi düzeye gelince, Avrupalılar ABD önünde eski güçlerinden çok şey kaybetti. Örneğin Karaibler'deki Fransız Martinik adasında George Bush'u kabul eden Fransa Cumhurbaşkanı **François Mitterrand,** Ortadoğu konusunda uluslararası konfe-

rans toplanması fikrinde eskisi kadar ısrarlı olmayacaklarını ve ABD Dışişleri Bakanı **James Baker'**ın çabaları sürerken, **"parazit"** yapmaktan kaçınılacağı ifade edildi.

Bu arada gene Fransa, Dışişleri Bakanı Roland Dumas'nın ağzından, **"General De Gaulle'ün tezi olan Fransız Arap Politikası"** görüşünün bir **"mitos"** olduğunu ilan ederek bu alanda 25 yıllık bir tabuyu yıktı. Aynı Fransa, önümüzdeki nisan başında 12 ülke liderinin savaş sonrası ortaya çıkan durumu değerlendirmek üzere bir araya gelip görüşmeleri için bir zirve konferansı çağrısında bulundu.

Ancak gözlemciler, Avrupalıların Ortadoğu sorunlarına çözüm bulmaktan çok savaşın etkisiyle kendi aralarında doğan çatlakları gidermeye çalışacaklarını ileri sürüyorlar.

En büyük darbe turizme

ÖZGEN ACAR 19 mart

ANKARA - New York'ta Türk turizm bürosunun deneyimli sekreteri Bayan **Sally Baris,** çalan telefonlara her zamanki gibi **"tek başına"** yanıt vermeye yetişemiyordu. 2 ağustos günü dünya piyasalarının merkezi Wall Street'ten sonra New York'ta belki de en çok telefon edilen yerlerden biri de Türk turizm bürosu olmalıydı. Yöneltilen soru bu kez alışılmış **"Van Gölü'ndeki feribotun ücreti nedir?"** ya da **"Samsun'dan Antalya'ya trenle nasıl ve kaça giderim?"** türü sorulardan çok farklıydı. Tek cümlelik ortak soru şöyleydi:

"- Irak, Kuveyt'i işgal ettiğine göre Türkiye'ye yapacağım turistik gezi ne ölçüde etkilenir?"

Oysa o günlerde Turizm Bakanı **İlhan Aküzüm** ve Müsteşarı **Savaş Küce, "golf sahalarını inceleme"** amacıyla kendilerini davet ettirdikleri bir şirketin konuğu olarak Amerika'da çıkacakları turistik gezi ile ilgili olarak New York Turizm Bürosu'na Ankara'dan sık sık telefon ediyorlardı.

Bayan Sally Baris'in samimi ve gerçekçi anlatımı kendilerini iknaya yetmemiş olacak ki "pimpirik" Amerikan turisti, kapı komşu THY'nin New York bürosunun telefonlarını çaldırmaya başlamıştı. O anda denebilirdi ki batan bir şirketin hisseleri borsada nasıl bir panik içine düşerse, THY ve Amerikan PAN-AM, TWA'nın İstanbul rezervasyonları da peşpeşe iptal ediliyordu.

Bir yıl öncesine kıyasla ABD'den Türkiye'ye gelen turist sayısı yüzde 24 gibi önemli bir oranda artış göstermişti. 1990 yılının eğilimi de aynı doğrultuda idi ve 250 binin üzerinde Amerikan turistinin Türkiye'ye akını ile bir rekora gidilmesi bekleniyordu.

Oysa Körfez bunalımı ile Amerikan turistinin Türkiye'ye gelişi bir anda bıçak gibi kesildi.

1989'da Türkiye'ye gelen 204 bin Amerikan turistinin sayısında 1990'da en ufak bir değişme olmadı.

1990 "Körfez bunalımı"na kıyasla Amerikalı turistin Türkiye'ye gelmeyişi General Schwarzkopf'un Irak'ı bombalamaya başladığı ocak 1991'de daha da belirginleşti. 1989 ocak ayında yaklaşık 6 bin, 1990'da 6.400 Amerikan turist ve işadamı Türkiye'ye gelirken bu sayı 1991 ocağında yüzde 54.5 azalışla 3 binin altına düştü.

Savaşın bittiği şu günlerde Turizm Bakanı İlhan Aküzüm, 1991 yılı hakkında, **"Herkes hazır olsun, önümüzdeki yıllar tek kelimeyle muhteşem olacak. 1991 yılında turizmden 8 milyar dolar kazanacağız"** diyor.

Sayın Turizm Bakanı geçirdiği kazanın sonucu olarak herhalde bu sözleri **"tek ayak"** üzerinde söylemiş olsa gerek.

Kendisine ve ister istemez Türk turizmcilerine maalesef savaş kadar çok kötü bir haber vermek istiyorum.

1990 Körfez bunalımı ve 1991 Körfez savaşından sonra Türk turizmi bu kez ABD Dışişleri Bakanlığı'ndan önemli bir darbe yedi. **"Terör darbesi"** diyebileceğimiz bu olaydan Turizm Bakanlığı ile Türk turizmcilerinin şu ana kadar pek haberlerinin olduğunu doğrusu sanmıyorum.

Irak'a hava saldırılarının başladığı 16 ocak günü ABD Dışişleri Bakanlığı, Amerikan vatandaşlarına bir uyarı yayımlayıp aralarında Türkiye'nin de bulunduğu bir grup ülkeye **"Gitmeyin"** dedi.

Bu bildirinin anlam ve önemini anlatmak için biraz gerilere gitmek gerekir. En ufak siyasal, toplumsal ve sağlık olaylarına karşı "pimpirikli" olan vatandaşını Amerikan devleti korur ve kollar. Bu nedenle ABD Dışişleri Bakanlığı zaman zaman dış turizm ile ilgili **"uyarılar"** ve **"önlemler"** yayımlar.

Örneğin Romanya'daki ünlü ayaklanma günlerinde ya da Panama olayları sırasında ABD Dışişleri,

"Can ve mal güvenliği açısından bu ülkelere gitmeyin" uyarısında bulunmuştur. Bu çağrısını da pasaport veren kuruluşların duyuru tahtalarına astırır, gazetelerin pazar günkü turizm eklerinde yayımlatır, ülke dışındaki Amerikan temsilciliklerine ve tüm Amerikan seyahat acentelerine yazılı olarak bildirir. Amerikan vatandaşlarına **"Ayrılıkçı teröristlerin gelişigüzel ateş açmaları nedeniyle Türkiye'nin Güneydoğu Bölgesi'ne gidilmesine ilişkin önlemler"** de aynı yöntemle birkaç kez duyurulmuştu. Ancak bu **"Türkiye'ye gitmeyin"** uyarısından daha çok, Amerikalı turiste **"Türkiye'nin bu bölgesine giderseniz tedbirli olun"** mesajı ile sınırlıydı. Oysa ABD Dışişleri yeni genelge ile Türkiye'yi, **"Amerikan turistlerine yönelik beklenmedik terör olaylarına sahne olabilecek tehlikeli bir ülke"** kategorisine almış oluyordu. Üstelik **"önlem"** değil, **"uyarı"** sınıfına sokuldu. Türkiye ile birlikte bu **"tehlikeli ülke"** grubuna giren öteki Avrupa ülkeleri arasında **Estonya, Litvanya** bulunuyor. Ortadoğu ülkelerinden bu gruba **Irak, İran, Lübnan, Ürdün, Kuveyt, Libya** ve **Doğu Kudüs** giriyor. Listede Yunanistan hiç yok, Kıbrıs ise sadece **"tedbirli"** olunması gereken ülkeler listesinde yer alıyor. Bu arada kendileri ile telefonla konuştuğum Washington'da konu ile ilgili Amerikalı diplomatlar, **"bu uyarının daha uzun bir süre uygulamada kalacağını ve kararı kaldıracak ikinci genelgenin ne zaman yayımlanacağını bilmediklerini"** söylediler.

Amerikalı diplomatlar, **"Üstelik bu genelgeden sonra Türkiye'de bu kararımızı doğrulayan iki önemli terör olayı yaşandı. Adana'da bir Türkle evli Amerikalı zenci gümrükçü Bobbie Eugene Mozelle'nin öldürülmesi ve İzmir'de Yarbay Alven Macke'in yaralanması gibi iki olay genelgemizin haklılığını ortaya koydu"** hatırlatmasında bulundular.

Batı'da Gorbaçov Tartışması

ERGUN BALCI *20 mart*

Körfez savaşının heyecanının geride kalmasından sonra Batı basınında dikkatler tekrar Sovyetler Birliği'ndeki gelişmelerle Başkan Mihail Gorbaçov'a çevrildi.

Batılı liderler Gorbaçov'u desteklemeye ya da kurtarmak için çalışmaya devam ediyorlar. İçeride popülaritesi her geçen gün daha azalan Sovyet liderine dış politikada bir sorun çıkartmamak için olanca dikkati gösteriyorlar. Örneğin Başkan Bush, Irak'la kara savaşının başlamasından birkaç gün önce Gorbaçov'un, Saddam Hüseyin'i kurtarmak için yaptığı barış girişiminden tedirgin olmasına karşın Sovyet liderine gösterdiği çabadan ötürü nazik biçimde teşekkür etti; Gorbaçov'un planını yetersiz bulduğunu da son derece diplomatik bir lisanla ifade etti.

On gün önce Moskova'ya giden İngiltere Başbakanı John Major, Margaret Thatcher'ın politikasına sadık kalarak Gorbaçov'a övgüler yağdırdı ve ülkesinin Sovyetler Birliği ile sıkı işbirliği yapmak istediğini söyledi. Fransız hükümeti, Sovyetler Birliği'nde son aylardaki gelişmelere ve Baltık'taki olaylara karşın Mihail Gorbaçov'un reform politikasını terk etmediğine inandığını belirtti.

Batılı liderlerin Gorbaçov'u kollamasının nedenlerini anlamak kolay. Sovyet Başkanı dış politikada Batı ile uyum içinde bir çizgi izlemiş. Doğu Avrupa'ya özgürlüğünü vermiş, silahsızlanma anlaşmalarını imzalamış, Körfez krizinde son anda yaptığı çıkışa karşın ABD'yi desteklemiştir. Batı, Gorbaçov devrildiği takdirde, yerine sertlik yanlısı bir liderin gelmesinden, soğuk savaşın yeniden başlamasından korkuyor.

Ancak siyasal liderlerin bu görüşünün bir dizi yorumcu tarafından giderek artan bir kuşku ile karşılandığı görülüyor. Söz gelişi Amerikan basınında Gorbaçov'a oynamanın artık riskli olduğu, Sovyet liderinin geleceğinin belirsiz olduğu, Washington'un, Sovyetler Birliği'ndeki muhalefetle daha yakın bir diyalog gerektiği yolundaki yazılara son zamanlarda sık sık rastlanıyor.

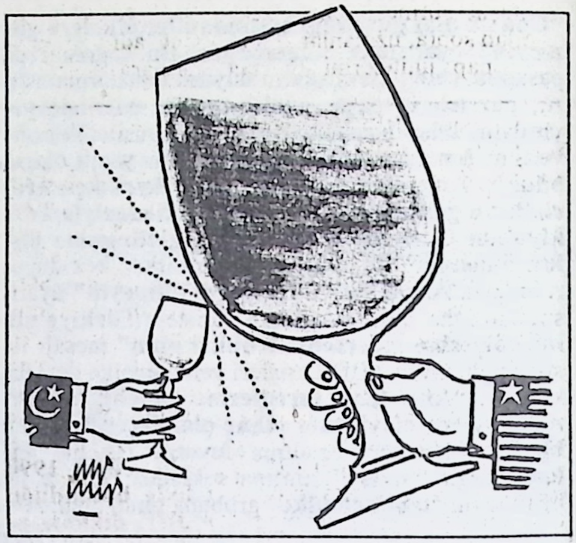
Bu görüşü savunanlara göre Gorbaçov'un politikaları gerek içeride gerekse dışarıda tıkanma noktasına gelmiştir. Sovyet liderinin iki alanda da ileri adım atması artık çok zordur. Bundan sonra geriye adımlar başlayacaktır. Aslında bu adımlar başlamıştır bile. Ordu, KGB ve muhafazakârların ağırlığını giderek daha fazla duyurdukları ortamda, içeride Baltık'a kanlı müdahale gerçekleştirilmiş, KGB'ye özel girişim ve kooperatifleri denetleme yetkisi verilmiş, piyasa reformu dondurulmuş, glasnost kısıtlanmıştır.

Dış politikada ise Körfez krizinin son günlerinde görüldüğü gibi ordu ve muhafazakârların dayatması ile Moskova, Saddam Hüseyin'i kurtarmak isteyen bir tutuma girmiştir. Gorbaçov'dan umudu kesenler, Moskova'nın son aylarda nükleer silahsızlanma görüşmelerini de yokuşa sürdüğünü, geçen yıl kasım ayında Paris'te imzalanan konvansiyonel silah indirimi anlaşmasına (AKKA) ise uymadığını ve hile yaptığını öne sürüyorlar.

Özetle Gorbaçov, artık inisiyatifi elinden kaçırmıştır. Batı'nın Gorbaçov'a yapacağı ekonomik yardım, Sovyet liderinin gerisinde ipleri ellerinde tutanlara, muhafazakârlara, sertlik yanlılarına yarayacak, onları güçlendirecektir. Bu nedenle Batı, Gorbaçov'a bir alternatif aramaya başlamalı ve Sovyet muhalefeti ile diyalog kurmalıdır. Örneğin Baltık'taki baskıyı görmezlikten gelme politikasından vazgeçmeli; Rusya, Moldavya, Gür-

cistan ve Ermenistan gibi "asi" cumhuriyetlerdeki muhalefetin sesine daha fazla kulak vermelidir.

Bu karamsar görüşe karşı daha iyimser çizgide olanlar da var. Örneğin Princeton Üniversitesi öğretim üyelerinden Prof. Stephen Cohen, Gorbaçov'un aslında reformlardan vazgeçmediğini, Sovyet liderinin reformları sayesinde bugün ülkede 5 milyon kişinin özel girişim ve kooperatif sektöründe çalıştığını, başka bir deyişle piyasa ekonomisinin Sovyetler'de kök salmaya başladığını öne sürüyor. Prof. Cohen, Gorbaçov'un radikallerin hızlı piyasa ve özelleştirme programına karşı çıkmasını da akılcı buluyor. Cohen'e göre hızlı piyasa programı, ekonominin yüzde 90'ını denetleyen bürokrasinin sert tepkisi ile karşılaşacağı gibi yol açacağı enflasyon ve işsizlik nedeni ile büyük sosyal çalkantılara neden olurdu. Prof. Cohen, Gorbaçov'un perestroykayı kurtarmak için muhafazakârlarla "taktik bir ittifaka" girdiğini, ancak bu muhafazakârların da aslında piyasa ekonomisine karşı olmadığını öne sürüyor. Cohen'e göre bu kesimin istediği daha yavaş, temkinli gidilmesi ve ülke bütünlüğünün korunması.

Evet, Gorbaçov konusunda Prof. Cohen gibi iyimser olanlar da var.

Ancak Sovyet liderinin geleceği hakkında karamsar olanların sayısının hızla arttığı da bir gerçek.

Kuveyt'i 'söndürme' savaşı

20 mart

Dış Haberler Servisi - Iraklı askerlerin Kuveyt'ten çekilmeden önce ateşe verdikleri 500'den fazla petrol kuyusunun söndürülme çalışmalarına bir an önce başlanmasına çalışılıyor.

Amerikalı uzman itfaiyecilerin yürüteceği söndürme çalışmalarında patlayıcılar ve kuyuların üzerini kapatacak özel bir sübap ünitesi kullanılacak.

Newsweek dergisinin verdiği bilgiye göre **Red Adair, Boots** ve **Coots, Wild Well Control** gibi kişi ve firmalar uzmanlık alanlarına giren büyük yangınlar konusunda son derece deneyimliler.

Bu kuruluşlar kimi zaman 130 metreye kadar çıkan alevleri söndürmenin kolay olmayacağını, fakat daha önce Meksika, Sumatra ve Oklahoma'da yaşadıkları deneyimler sayesinde öldürücü gazların, 4000 dereceye varan ısının ve bu ısıda sıvı cama dönüşen kumun gözlerini korkutmadığını belirtiyorlar.

Wild Well'in başkanı **Joe Bowden, "Bu iş daha önce yaptıklarımızdan çok farklı değil, sadece daha büyük"** diyor.

Bu kişilerin tahminleri doğru olsa bile sevinmek için çok erken olduğu söyleniyor. Çevre ve Kuveyt ekonomisi açısından felaket anlamına gelen yangın koşullarında bir gün bile oldukça uzun bir zaman sayılıyor.

Tahminlere göre şu anda Kuveyt'te günde yaklaşık 5 milyon varil hampetrol (yaklaşık 87 milyon dolar değerinde) kalın siyah bir dumana dönüşüyor. Kuveyt City'de öğle saatlerinde bile ışıklar yakılıyor ve hava kirlenmesi endeksleri hızla yükseliyor.

Yağlı ve kömür karası bir yağmur yüzlerce kilometre uzağa yağarak çölün hassas ekolojik dengesini bozuyor.

Yine de olayın boyutlarının büyük bir çevresel felaket boyutlarına ulaşacağı yönündeki tahminlerin gerçekleşmediği görülüyor.

Yoğun ve zehirli duman, bulut tabakasının altında kalmış bulunuyor ve bu koşullarda güneşin kapanıp nükleer kışın başlamasının daha az olası olduğu belirtiliyor.

Yine bu nedenle kara bulutların rüzgârlarla sürüklenerek Hint musonlarını etkilemesine ve bölgeye asit yağmurunun yağmasına olası gözüyle bakılmıyor.

Öte yandan tahmin edilenden az da olsa yangınların ciddi sorunlara yol açacağı kesin. Örneğin bölgede bugünlerde başlayan güçlü bahar rüzgârı hamsin, öldürücü kükürt dioksit ve arsenik, kurşun ve bakır gibi zehirli metaller taşıyan dumanı Ortadoğu'ya doğru sürüklüyor.

Daha da büyük bir endişe ise Kuveyt'te yaz aylarında sık sık görülen ani sıcaklık değişimlerinin havadaki zehirlerin dağılmasına engel olarak toplu hayvan ve insan ölümlerine yol açması olasılığı. Bölgedeki petrol kuyularının söndürülmesi için ilk ciddi çalışmalar geçen hafta başladı ve itfaiyeciler ilk olarak Kuveyt havaalanı yakınlarındaki kuyulardan işe başladılar.

Bundan sonra ise güneye, yangınların en büyük zarara yol açtıkları Burgan bölgesine geçilecek.

Kuyuların üzerinde gerçekleştirilecek patlamalar-

la ateşin sürmesi için gereken oksijen emilecek. Bundan sonra, uzmanlar "**Noel ağacı**" adı verilen özel supap ünitelerini mevcut borulara geçirerek bunları mühürleyecekler. Bu sırada yapılacak en küçük bir hata, bu adamların havaya uçması anlamına geliyor.

İSO, 1991 için karamsar

22 mart

Ekonomi Servisi - İstanbul Sanayi Odası (İSO), Körfez bunalımı ve savaşın 1991 yılı ekonomik performansını büyük ölçüde değiştirdiğini savunarak bu yıl başında hükümet tarafından belirlenen ekonomik hedeflerin iyimser kaldığını öne sürdü. İSO'ya göre yavaşlayan büyüme ve artan enflasyon 1990 yılını aratacak.

İSO'nun yayımladığı **"1991 yılı hedefleri, 1990 yılı performansı, ekonominin içinde bulunduğu koşullar ve Körfez savaşının etkileri dikkate alındığında, oldukça iyimser gözükmektedir"** denilen araştırmada, İSO'nun 1991 yılına ilişkin tahminleri şöyle sıralandı:

"- 1991 yılı için öngörülen yüzde 5.9'luk büyüme hızının oldukça altında kalınacak.

- Buna karşılık yüzde 45 olarak belirlenen fiyat artışının üzerine çıkılacak.

- Finansman olanağı bulunduğu takdirde dış ticaret açığı 9 milyar doları, cari işlemler dengesi açığı ise 2.4 milyar doları aşacak."

Tüm ekonomik göstergelerin 1991 yılında ekonomik büyümenin yavaşlayacağına işaret ettiği belirtilen araştırmada, imalat sanayiinin hızının özellikle yılın ilk yarısında duracağı, fiyat artışlarının 1990 yılını aratacağı, sabit sermaye yatırımlarında yüzde 6.8 olarak öngörülen reel artışın gerçekleşemeyeceği, dış ticarete cari işlem açıklarının programda öngörülenlerin üzerinde olacağı vurgulandı.

Araştırmada, **"1991 yılında ekonominin performansını, kuşkusuz büyük ölçüde Körfez bunalımı ve savaş sonuçları nedeniyle Türkiye'ye yapılacak hibe yardımları ve açılacak kredilerin boyutları etkileyecek"** denildi.

Araştırmanın 1990 yılının gelişmelerini ayrıntılı şekilde inceleyen ilk bölümünde, ikinci geçici milli gelir tahminine göre büyüme hızının yüzde 9.1 olduğu, yılın ilk yarısında fiyat artış hızının sınırlı ölçüde yavaşladığı, dış ticaret açığının rekor seviyede büyüdüğü, cari işlemler fazlasının açığa dönüştüğü ve bütçe açığının arttığı hatırlatıldı.

Milli gelirle ilgili son tahminde 1990 yılının ikinci yarısındaki ekonomik yavaşlama ve Körfez bunalımının etkileriyle büyüme hızının yüzde 9'un altına ineceğinin savunulduğu İSO araştırmasında, sabit sermaye yatırımlarının plan hedeflerinin altında kaldığı vurgulandı.

Araştırmada, **"Özellikle imalat sanayii sabit sermaye yatırımlarının toplam yatırımlar içindeki payı 1980 öncesi ve hatta 1980'li yılların başlarında ulaştığı düzeyi yakın yıllarda muhafaza edemediği gibi altında kalmıştır"** denildi.

İSO Başkanı **Memduh Hacıoğlu**, araştırmanın önsözünde 1990 yılında imalat sanayii ile birlikte tarım sektörünün güçlü bir büyüme gösterdiğine işaret ederek, **"Ancak imalat sanayii içinde reel büyümenin tüm sektörler için bir pozisyon olmadığını, bazı imalat sektörlerinin lokomotif olma özelliği taşıdığını ve sonuca belirli bir katkı sağladığını belirtmemiz gerekir"** dedi.

Hacıoğlu, geçen yıl sağlanan hızlı büyümeye karşılık enflasyonist baskıya karşı mücadele gereğinin varlığını koruduğunu, ödemeler bilançosundaki boyut ve yapı değişiminin cari ödemelerde özellikle dış ticarette yaşanan yeni çarpıcı boyutları massettiğini belirtti.

"Aydınların çelişkili özlemleri ve kaygıları her önemli girişimi engelleyebilecek nitelikte". (TÜSİAD)

O'nsuz ve Sonsuz Bir Yazı...

AHMET TAN *25 mart*

ANKARA - Bugün baharın ilk pazartesisi. Baharın ilk pazartesisinde ne yazılır?

Daktilodan gelirse elbette, geçmiş baharlara selam edip, gelecek baharlara göz kırpılır...

Belki biraz "çöpçatanlık" yapılır.

"Baharda pazartesiler bile güzeldir" diye bir tez geliştirilir. Çünkü, dünya bilir ki "pazartesilerin nemrutluğu", baharda beşe, ona katlanır. Şairi evkaftaki memuriyetten eden bahar havası kadar, pazartesinin nemrutluğudur. Pazartesi baharlarını sevmek ve sevdirmek, "işgüvenliği" için de "işgüvencesi" için de sorumlu gazetecilik görevidir...

Sonra, satırbaşı yapılır, devam edilir...

Bunun için yeşili kırmızısına yenik düşmüş tombul bir can eriğine, yeni çıkmış dişlerini geçirmeye çabalayan bir kız bebeğinin sevincini kâğıda dökmeye çalışmak ya da başkent bozkırlarının kuytu vadilerinde, "üçyüzotuzüç" diyen dudak fettanlığı ile bulutsuz maviliklere doğru uzanan "Japon elması" tomurcuklarını anlatmaya kalkmak gerekmez.

Yazıyı "bahar pazartesisine" layık kılmak için bir tek şey yapmak yeter:

Hazır yok iken, uzaklarda, Camp'larda sabahlıyorken, O'ndan hiç söz etmemek...

Koca bir ulusun aşını, ekmeğini, gününü geleceğini belirleyen O.

O'nsuz yazı yazmak, söz söylemek, adeta ulusun aşı ile, ekmeği ile, günü ile, geleceği ile ilgilenmemek anlamına geliyor. Gazetelerde haberlerin, köşelerin, manşetlerin konuca O'na mahkûm olması, daha çok bu yüzden.

Bahar pazartesisi molası, hem okur için hem yazarı için bir günlük tahliye. Camp David'deki 24 saatlik halvetle ilgili yazmak, bahar pazartesisine saygısızlık ayrıca.

"Halvet diplomasisi", Bush ile O'nun bulduğu ve uyguladığı bir iş değil.

Tarih boyunca hep uygulanmış. Tarihçiler, "uygulama sonuçlarına" bakarak oturup cilt cilt kitaplar yazmışlar.

Bu kitaplardan birisi de geçen hafta Ankara'da Dış Politika Enstitüsü'nce yayımlandı.

Aslında kitap bir doktora tezi. Tezin sahibi halen Dışişleri Bakanlığı'nda Afrika Dairesi Başkanı Dr. Hüner Tuncer. Kendisinin Camp David'deki "halvet diplomasisi"ni değerlendirmesi mümkün değil. Zaten tezin tarihi, O'nunla Bush arasındaki "samimiyet"ten çok eski. Dr. Tuncer, "Yeni ve Eski Diplomasi" adlı kitabında halvet diplomasisini, teknik deyimi olan "Doruk Diplomasisi" başlığı altında incelemiş. "Doruk Diplomasisi'nin Olumsuz Yönleri" başlıklı bölümde (Sayfa: 95) anlatılanlara bakınız:

- Amerikan Dışişleri Bakanı Dean Rusk, 1960 yılında şöyle demekteydi: "Doruk diplomasisi bir uyuşturucu madde gibidir. Buna, özen ve sakınmayla başvurulmalıdır..."
- Doruk diplomasisinin sakıncası devlet başkanının ele aldığı dış politika sorununa kişisel sorun gözüyle bakmasıdır.
- Doruk diplomasisinde tarafların yapacakları yanlışların sorumluluğunu üstlenecek yüksek bir organ yoktur.
- Doruk görüşmelerinden tarafların birbirlerini hiç anlamadan ya da yanlış anlayarak ayrıldıkları görülmüştür. Çünkü, dorukta karşı karşıya gelen önderler, birbirlerinden farklı ortam ve koşullarda yetişmiş, değişik dil, gelenek ve göreneklere sahip kişilerdir. (Sayfa: 98)
- Bu diplomasi türü, "gücün ve sorumluluğun birkaç kişide toplandığı" yıldız sistemini temsil eder. Belirttiğimiz gibi yazar, bu gerçekleri dünya pratiğini inceleyerek ortaya koyuyor.

Bu nedenle "gücü ve sorumluluğu" birkaç kişide değil, bir kişide toplayan bizim sistemi değerlendirmiyor.

Bizim O'lu sistem, bu durumda olsa olsa "kuyruklu yıldız" sistemi olur.

Bu yazıyı içinde yıldız ve kuyruklu yıldız sözleri geçtiği halde, baharın ilk pazartesisine uygun bir yazı saymak zor.

Ama yine de yaşasın baharlar ve ilk pazartesileri...

Anadolu'dan göçe Oscar

27 mart

Kültür Servisi - "En İyi Yabancı Film Oscar"ı ödülünü alan **"Umuda Yolculuk"** filminin senaryosu yönetmen **Xavier Köller** ve **Feride Çiçekoğlu**'nun ortak bir çalışmasının ürünü.

Yönetmen Köller'e senaryo yazımında yerel motiflerin araştırılması açısından katkıda bulunan Çiçekoğlu, **"En İyi Yabancı Film Oscar"**ı için **"Söz konusu ödül Amerikan film diline yakın. Bu ödülü kişisel olarak yakın bulmuyorum. Ancak 'göç' sorununun gündeme gelmesi açısından önemli"** diyor.

Çiçekoğlu'nun aktardığına göre Köller, bir gazete haberinden yola çıkarak senaryoya konu olan göç olayından haberdar olmuş ve Türkiye'ye gelmiş. 1989 ilkbaharında hep birlikte Maraş'a uzanan bir yolculuk yapmışlar. Maraş'ın merkez köyü Halkçayır'da yaşayan bir aileyi incelemişler. **"Umuda**

Yolculuk"un gerçekleştirilmesi aşamalarında belgesel yönden titizlik ve yöresel renkler ön plana çıkmış.

Feride Çiçekoğlu, filmin senaryo danışmanlığı ve araştırmasını üstlenmiş. İlk aşaması Maraş'a ziyaretle başlayan **"Umuda Yolculuk"**, semah ve kurban törenleri ile çevrili bir ortamda sürmüş.

Bölgede Avrupa'ya göç eden işçileri uğurlamak için düzenleniyor bu tören. Semah ve kurban törenleri sahneleri yerel müzik ve törelerle çevrelenmiş. Bu çalışma için semah törenlerine tanık olmuş ve Mardin yöresinin etnik ve dini kökenli özelliklerini araştırmışlar.

"Umuda Yolculuk" Mardinli bir ailenin ekonomik nedenlerle İsviçre'ye yaptığı bir yolculuğun öyküsü. 8 çocuklu aile tek çocuğu alarak giriştiği bu yolculukta İsviçre sınırına dek dayanabiliyor. Bu noktada kötü hava koşulları nedeniyle şebeke aileyi terk ediyor.

Dağları aşmaya çalışan Mardinli aile küçük çocuklarını donarak ölmesi sonucu kaybediyor. Anne ve baba ise Türkiye'ye iade ediliyor.

"Umuda Yolculuk"da çekimler filmin öyküsüne uygun olarak Kahramanmaraş, İstanbul, Milano, Napoli ve İsviçre'de Saint-Bernardin'de gerçekleştirilmiş.

Oscarlı **"Umuda Yolculuk"** filmi 10. Uluslararası İstanbul Film Festivali'nin son gününde Beyoğlu Atlas Sineması'nda gösterilecek.

Özgün dili Türkçe olan film, dünya sinemalarında İngilizce altyazıyla gösteriliyor. 31 mart pazar günü saat 18.30'daki gösteriminde ise Almanca ve İtalyanca konuşmaların olduğu sahneye Türkçe altyazı kullanılacak.

İstanbul'da kükürt solunuyor

HÜRRİYET UYMAZ *28 mart*

İstanbul, aşırı nüfus artışı ve çarpık kentleşmeden sonra hava kirliliğinde de 1 numara. Geçen yıl değişik noktalarda yapılan ölçümler, kentteki kirliliğin Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ve Sağlık Bakanlığı'nca belirlenen üst sınırların 20-30 kat üzerinde olduğunu gösterdi. Sanayi bölgelerinde solunum ve dolaşım sistemi hastalıklarında artış yaratan kirliliğin, bu hastalıklara bağlı ölümleri de çoğalttığı saptandı.

Marmara Üniversitesi, Teknoloji Uygulama ve Araştırma Merkezi'nce (TUAR) 1990 yılında yapılan ölçümler, hava kirliliğinde en fazla artış olan ilin İstanbul olduğunu gösterdi. Ekim ile mart sonu arasında yapılan ölçümlerde, İstanbul'un bir metreküp havasında 1776 mikrogram kükürtdioksit bulunurken duman miktarı da 839 mikrogram olarak belirlendi. Oysa Dünya Sağlık Örgütü (WHO), yerleşim bölgelerinde bir metreküp havada bulunacak en fazla kükürtdioksit ve duman oranının, anlık ölçümlerde 150 mikrogram, günlük ölçümlerin ortalamasında ise 40-60 mikrogram olmasını öngörüyor. Sağlık Bakanlığı'nca saptanan üst sınırlara göre de anlık ölçümlerde kükürtdioksit oranı 400 mikrogram, duman ise 300 mikrogram olmak zorunda. uzun vadeli ölçümlerin ortalamaları ise kükürtdioksit ve duman için metreküpte en fazla 150 mikrogram ile sınırlanıyor.

Sanayi, taşıt, konut ısıtmasında kullanılan petrol ürünleri ile taşkömürü, linyit gibi fosil yakıtların yanması sonucu havaya, başta kükürtdioksit ve partiküler (duman) olmak üzere insan sağlığı için son derece tehlikeli atıklar karışıyor. Azotoksit, karbonmonoksit, aldehit ve hidrokarbonları da içeren kirli hava, 1952 kışında Londra'da yaşandığı gibi dört bin kişinin ölümüyle sonuçlanan felaketlere bile neden olabiliyor. Havaya karışan bu atıklar arasında, polisiklik, aromatik hidrokarbonlar ise kanserojen maddeler içerdikleri için çok daha tehlikeli sayılıyorlar. TUAR'ın araştırmasına göre 1990 yılında İstanbul'un havasına 83 bin 294 ton partikül (duman), 48 bin 566 ton kükürtoksit, 74 bin 716 ton karbonmonoksit, 14 bin 800 ton azotoksit, 16 bin 750 ton hidrokarbon ile 517 ton aldehit karıştı.

Bu arada İl Sağlık Müdürlüğü'nden bir yetkili ise Türkiye'de kükürtdioksit ve partikül madde için öngörülen kısa ve uzun vadeli değerlerin WHO değerlerine göre daha yüksek olmasını şöyle açıkladı:

"WHO, bu konudaki sınırlamaları 20 yıl önce getirdi. Bizde 'Hava Kalite Kontrol Yönetmeliği' çok geç çıkarıldığı için o dönemde belirlenen bu değerlere zaten ulaşılmıştı. Eğer WHO'nun sınırları kabul edilmiş olsaydı, sanayinin büyük bir bölümünün kapatılması gerekecekti. Bu nedenle değerler, Türkiye koşulları göz önüne alınarak belirlendi."

Batı, şiddete tapıyor

28 mart

Dış Haberler Servisi - Batı dünyasında aşırı şiddet yüklü filmler yüz binlerce izleyiciyi sinemalara çekerken, benzeri romanlar en çok satan kitaplar listelerinde başa güreşiyorlar.

Yoğun şiddet unsurlarının bombardımanı altında kalan kişiler ve dolayısıyla toplum bu konudaki duyarlılığını kaybediyor ve gerçek yaşamda da şiddet uygulamaya hazır hale geliyor.

"Newsweek" dergisinin son sayısında yer alan incelemeye göre günümüzde Batı dünyasına hâkim olan pop kültürünün en önemli özelliklerinden biri, kanlı sahnelerle dolu filmler, ayrıntılı vahşet olaylarının anlatıldığı romanlar ve tecavüz-cinayet gibi temaların işlendiği şarkılar ya da tek kelimeyle: Şiddet!

Bu türün örnekleri saymakla bitmiyor. Amerika'da şu anda en çok iş yapan film olan ve başrollerini **Jodie Foster** ve **Anthony Hopkins**'in paylaştıkları **"The Silence of The Lambs"** (kuzuların Suskunluğu), kadın kurbanlarını sadece öldürmekle kalmayıp derilerini de yüzen psikopat bir katili anlatıyor.

Amerikan izleyicisi, filmlerde şiddet görmeye bağımlılık geliştirdiği için gittikçe daha fazlasını istiyor.

1987 yapımı **"RoboCop"**'ta 32 kişi hayatını kaybederken, filmin 1990'da yapılan ikincisinde tam 81 ceset sayılabiliyor.

Bu arada ülkemizde de gösterilen **"Die Hard 2"** (Daha Zor Ölüm) de, aralarında düşen bir uçakta bulunan 200 kişi de olmak üzere tam 264 kişinin ölümünü hızlı bir tempo içinde izleyiciye gösteriyor.

Bu filmin yönetmeni **Renny Harlin**, günümüz teknolojisinin özel efektlerin son derece başarılı sonuç vermelerini sağladığını belirterek, dolayısıyla etkinin çok daha büyük ve çarpıcı olduğunu ekliyor.

Benzeri bir şekilde yılın en başarılı filmlerinden biri sayılan **"Sıkıdostlar"**, içerdiği kanlı sahnelerle dikkati çekiyor. Gerçek yaşamdan alınan bu modern gangster öyküsündeki kan ve kurşun delikleri, seyredenleri adeta çarpıyor. Filmin yönetmeni **Martin Scorsese, "Ben kişisel olarak bu şiddeti bilirim. Büyüme çağlarımda, herhangi bir anda hiç neden yokken şiddetle karşılaşacağımı düşünürdüm. Bu, gerçekten dehşet vericidir"** diyor.

Scorsese, mafya üyesinin idam edildiği sahnede biraz aşırıya kaçtığını itiraf ederek **"Sahnenin bu kadar kanlı olmasını istememiştim, fakat bunun bir gangsterin yaşam tarzının gerçek bedeli olarak akıllara kazınması için gerekli olduğuna inanıyorum"** diye konuşuyor.

Öte yandan, piyasaya çıktıkları anda en çok satan kitaplar listelerini kasıp kavuran korku ve gerilim romanları da içeriklerinin benzerliği dolayısıyla toplum üzerinde olumsuz etki yapıyor.

Örneğin ünlü korku romanları yazarı **Stephen King**'in her romanı yüz binlerce kopya satılıyor. King'in sinemaya aktarılan bütün romanları da büyük gişe hasılatları getiriyor.

Batı kültüründe şiddetin kol gezdiği bir diğer sanat dalı da müzik. Amerika'da MTV, hâlâ, babasının beynini bir kurşunla dağıtan genç ensest kurbanını konu alan geçen yılın hit parçasını çalıp dururken, Violence (Şiddet) akımının temsilcileri de (dizleri kırın, önce sol, sonra sağ//sıra gözlerde artık göremiyorsunuz) gibi sözlerle dolu kasetleriyle milyonlarca genç beyni etkiliyorlar.

Uzman psikologlar ve sosyologlar olayların denetimden çıktığını belirterek, radyoya, TV'ye ve çok satan kitaplara hâkim olan şiddetin toplumun vicdanını bastırdığını ve bu konularda hissiz kalmaya ve hatta şiddete daha kolay başvurmaya ittiğini açıklıyorlar.

Toplumda büyük çapta üretilip büyük çapta tüketilen filmler, kitaplar, plaklar ve televizyon programları günlük yaşamın büyük bir parçasını oluşturuyor ve davranışları etkiliyorlar. Görsel şiddetin çocuklar üzerindeki etkisi ise son derece ciddi boyutlara ulaşabiliyor.

KKTC'de sözlü rapor sevinci

GÜNSELİ KARTAY *29 mart*

LEFKOŞA - BM Genel Sekreteri Perez de Cuellar'ın sözlü Kıbrıs raporu, KKTC genelinde olumlu karşılandı.

KKTC Cumhurbaşkanı **Rauf Denktaş**, raporun, 649 sayılı Güvenlik Konseyi kararını doğruladığını belirtti.

KKTC'de meclisi boykot eden muhalefet partileri de Cuellar'ın raporunun memnunluk verici olduğunu bildirdiler.

Genel Sekreter'in Kıbrıs raporuyla ilgili olarak görüşlerine başvurduğumuz KKTC Cumhurbaşkanı Denktaş, Türk tarafının uzlaşma aramaya devam edeceğini belirterek, **"Güvenlik Konseyi'nin 649 sayılı kararı, Türk tarafının eşitliğini ve anlaşmanın iki tarafın katılımı ile bulunabileceğini vurgular. Bu nedenle, Sayın Cuellar'ın raporu, bu kararın doğrulanmasıdır"** dedi.

Denktaş, Kıbrıs'ı bir Rum cumhuriyeti, KKTC'yi de bu cumhuriyetin içinde azınlık yapmayı amaçlayan formüllerin işlemeyeceğinin Cuellar'ın raporu ile bir kez daha ortaya çıktığını söyledi.

KKTC Cumhurbaşkanı, uzlaşma yolunun Kıbrıs Rum kesimince tıkandığını ifade ederek yetki paylaşımına hazır olduklarını vurguladı.

Cuellar'ın raporunu Güvenlik Konseyi'ne sunması, dün Lefkoşa'da birinci gündem maddesi olarak sivrildi. KKTC siyasi partileri, genelde rapora o-

lumlu olarak yaklaştılar. Rum tarafının ise Cuellar'ın raporunu yorumsuz olarak vermesi dikkat çekti.

Lefkoşa'da bulunan bir grup Türk gazeteciyi kabul eden Başbakan ve iktidardaki Ulusal Birlik Partisi (UBP) lideri **Derviş Eroğlu**, Cuellar'ın raporunu **"memnunluk verici"** olarak nitelendirdi.

Eroğlu, **"Raporda, Kıbrıs hükümetinden, Kıbrıs cumhuriyetinden bahsedilmemesi bile memnunluk vericidir"** diye konuştu.

Sıra Karadeniz'de...

MEHMED KEMAL *30 mart*

Ahmet Haşim 'Piyale şairi' olmakla ünlüdür, ama 'Merdiven' şiiri de geride kalmaz. Ağır ağır çıkacaksın, sonra ağır ağır ineceksin. Şaşırdın mı ketenpereye gelirsin. Her şey karınca kararınca olacak.

Öteki şair, "Nerdübanlar busiş-i nermin-i damanıyla mest" demez mi?

Ortadoğu'da gün akşamlıdır. Akşamlıdır da bu söz bizim değil Evliya Çelebi'nindir. Evliya Çelebi, bu sözü kendi söylemez de Katırcıoğlu nam eşkıyaya söyletir.

Katırcıoğlu bir çatışmada yaralanır, yarası kurtlanır, yenik düşer. Üsküdar önlerine getirip halka gösterirler, perişan olur. Ölse, öldürseler, gösterilmekten bin kat iyi. Ya bu gösterme? Bir ön çarpışma da Osmanlıyı dize getiren eşkıyanın rezilliği...

Şu Kuveyt şeyhine acıyorum. Bunca petrolüne, parasına, Amerikan bankalarındaki senetlerine karşın gene de durumu rezilliktir. Dilediğince kendine unvanlar yakıştırsın:

Şeyh Ahmet, El Cabir, El Sabah, el öğlen, el ikindi, el akşam, el yatsı... Ne olacak!..

Her damla petrolde, her baldırı çıplak Arabın payı var... İngilizler gelip bir gecede işini bitiriveriyor. Saddam'ın da hakkından Amerika geliyor. Bunlar hep petrol için.

Eğer Saddam'da şuncağız akıl olsaydı petrol gelirleriyle top, tüfek, füze, uçak, tank, zehirli gaz gibi savaş araç ve gereçleri alacağına yurdunu onarır, bayındır kılar, sanayileşir, tarımda gelişir, okullar, hastaneler açar, İsrail gibi olurdu. Öteki baldırı çıplak Araplara döner.

"Ya seydi mostrası burda!.." derdi.

Dikta rejimi kurup astığım astık, kestiğim kestik diyecek yerde demokrasiye yönelirdi. Saddam madem ki bir halk çocuğuydu, halkın içinden geliyordu, ülkesini ordulaştıracağına halklaştırırdı. Yıllardır görüyoruz, Araplarda bu akıl nerede? Madem İsrail'i bir araya gelip bir kaşık suda boğamıyorlar, öyleyse İsrail'in varlığını tanırlar, onunla birlikte yaşamanın yollarını ararlardı. Şimdi Amerika zorla bu işi kotaracaktır.

Sadece İsrail sorunu değil, Ortadoğu'nun kendi bir kazan, durmadan kaynıyor. Güneyde Şiiler, kuzeyde Türkmenler, Kürtler boş durmuyorlar. Hangisi Amerika'nın işine gelir kestiremiyoruz. Hepsini bir yana kor, Saddam'la barışabilir de...

Amerika bu, çıkarı için yapmayacağı yoktur. Yarım milyon askeri var, bir sınıra yığmış, şimdilik karışmıyor durumda...

Sırası gelince öyle bir karışır ki şaşırıp kalırsınız. Çok kişi bu savaşa karışmayacağını sandı. Mitterrand'ın, Gorbaçov'un sunduğu planlara uyacak diye beklenirken hepsini bir yana itti, dilediğini yaptı.

Dilimizde bir söz vardır: Bu aptestle çok namaz kılar, derler. Başkan Bush da bu yengiyle çok şeyler yapar.

Ülkemizdeki havaalanlarını Amerika'ya açarak masaya oturuyoruz sanıyorduk. Aldanmışız... Değil masaya oturmak, masaya yaklaştırmıyorlar bile...

Açıp telefonu sorsalar ya:

"Alo, Başkan Bush bizim masa ne oldu?"

"Sizin masa mı?"

"Evet bizim masa?"

"Ha, o mu? O masa marangozda onarılıyor."

Bizimki şimdilerde masayı unuttu, Sovyetler Birliği'nde teselli aramaya çıktı. Ardından Amerika, bakalım sonu nereye varacak...

Berlin'de Alevi haftası

GÜNER YÜREKLİK *31 mart*

BERLİN - Geçen günlerde Berlin'de ilk kez, çok geniş kapsamlı bir **"Anadolu Alevileri Kültür Haftası"** gerçekleştirildi. Kentin merkezinde, **"Dünya Kültürleri Evi"** denilen kongre binasında, binlerce kişinin katılımıyla gerçekleştirilen haftada, Alevilerin tarihi, töreleri, kültür ve inançları tüm ayrıntılarıyla anlatıldı ve tartışıldı. Berlin'deki **"Anadolu Alevileri Kültür Merkezi"** tarafından düzenlenen haftanın ilk üç günü açıkoturumlara, tartışmalara, diğer üç günü ise Aleviliğin inanç ve yapılanmasında önemli yeri olan; saz, deyiş, deme, şiir eşliğinde semahlara ayrılmıştı. Anadolu Alevileri Kültür Haftası bugün gerçekleştirilecek **'Cem'** ile son bulacak.

İlk üç günü açık oturumlara, İstanbul, İzmir, Strasbourg ve Rotterdam'dan çağrılı, gazetemiz yazarı **İlhan Selçuk, Nejat Birdoğan, Atilla Özkırımlı,** Prof. **Kıvanç Ertop,** Prof. Dr. **İbrahim Armağan,** Prof. Dr. **Fuat Bozkurt,** Prof. **De Jong,** Prof. **Irene Melikoff** ve Prof. Dr. **Server Tanilli** gibi bilim adamı, araştırmacı, yazar kişiler katıldılar. Açıkoturumlarda, **"Son Çıkan Alevi Yayınlarında Çelişkiler", "Anadolu Alevi Ocakları'nın Kuruluşu, İşlevleri, Yayılmaları", "Alevilikte İnanç", "Aleviliğin İslamdaki Yeri", "Alevilik Yeniliklerin, Çağdaşlaşmanın Neresindedir?", "Anadolu Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyet Devriminde Alevilerin Yeri", "Laiklik ve Anadolu'daki Alevilerin Yeri", "Anadolu'da Selçuklu ve Osmanlıya Karşı Alevi İsyanları", "Hat Sanatında Alevi Kültürü"** gibi konular irdelendi ve tartışıldı. Toplantılar çok büyük ilgi gördü ve her gün bin kadar kişi tarafından izlendi.

İlk günü haftanın açılışını yapan **"Anadolu Alevileri Kültür Merkezi"** Başkanı **Ali Asker Aslan,** konukları selamladıktan sonra Aleviliğin din, ırk, renk, dil farkı gözetmeyen humanist felsefesini anlattı, **"Anadolu'da özgürlüklerin var olmasının temel koşulu laikliktir"** dedi. Alevilere yapılan baskıları ve iftiraları kınadı. Açıkoturumlar dizisinin ilk konuşmacısı Prof. Dr. Kıvanç Ertop, sayıları giderek artan Alevilik üzerine yayınları ele aldı ve bu yayınlarda, Şiilik, Alevilik, Bektaşilik gibi kavramların farklı anlamlarda kullanıldığını, bunun yanlış anlamalara ve hatta suçlamalara neden olduğunu öne sürdü.

Strasbourg'dan gelen Prof. **Irene Melikoff, "Alevilikte İnanç"** başlıklı konuşmasında, Bektaşilikle Alevilik arasındaki farkları anlattıktan sonra **"Bektaşiler kentlere, Aleviler köylere dayanır"** dedi ve **"Bu bir Türk olayıdır. Antikonformisttir, yani dinin dış görünüşlerine itibar etmez, Tanrı'ya inanmak için mescide gitmek, beş vakit namaz kılmak, oruç tutmak gerekmez. Bulunduğu yerlerin geleneklerini ve hatta inançlarını da içine alıp özümser. Çok derin humanizması vardır"** şeklinde ayrıntılı bilgi verdi.

UEFA hata affetmiyor

31 mart

Spor Servisi - 36 yıllık Avrupa kupaları tarihinde ilk kez bir takım, maçı yarıda bırakıp sahadan çekildiği için UEFA tarafından cezalandırıldı. Marsilya Velodrome Stadı'nda oynanan **"erken final"**de gözlemci görevi yapan Şenez Erzik'in verdiği rapor sonucu UEFA, Milan'ın sahayı terk etme nedenini haklı bulmayıp Dünya Kıtalararası Şampiyonu'nu hem bu sezon hem de gelecek sezon kupa dışı bıraktı.

Kızılyıldız'la oynadıkları maçta tribünlerdeki şiddet sahaya yansıyınca Dinamo Dresden de iki sezon Avrupa Kupaları'na veda etmek zorunda kaldı.

UEFA Disiplin Kurulu şimdiye dek 14 takıma olaylar ya da politik nedenlerden ötürü bir sezon ya da daha fazla süre kupalardan men cezası vermişti. **1972 Glasgow Rangers** (İskoçya) Barcelona'da Dinamo Moskova'yla oynadıkları Kupa Galipleri Kupası finalinde taraftarları olay çıkartınca bir sezon ceza aldı. **1972 Bastia** (Fransa) Atletico Madrid maçında taşkınlık yapan seyircileri nedeniyle bir sezon cezalandırıldı. **1972 Lazio** (İtalya) Ipswich Town maçındaki seyirci olayları sonucu bir sezon Avrupa Kupaları'ndan uzak kalma cezası verildi. **1975 Leeds United** (İngiltere) Paris'te Bayern Münih'le oynadıkları Şampiyon Kulüpler Kupası finalinde taraftarların çıkardığı olaylar sonucu bir sezon uzaklaştırma cezası aldı. **1977 Trabzonspor** (Türkiye) Kopenhag'da B 1903 takımıyla oynadığı maçta taraftarlarının taşkınlığı yüzünden bir sezon kupa dışı kaldı. **1978 Vllaznya Shkoder** (Arnavutluk) Spartak ile Moskova'da oynamayı reddetmeleri üzerine iki sezon ceza aldı. **1979 AET (Yunanistan)** Argeş Piteşti maçında taraftarları olay çıkartınca bir sezon cezalandırıldı. **1983 Nentori Tiran** (Arnavutluk) Dinamo Kiev ile Kiev'de oynamayı reddettiği için iki sezon ceza aldı.

1985 Liverpool (İngiltere) Brüksel'de Kupa Galipleri Kupası finalinde taraftarlarının şiddeti sonucu Juventus taraftarlarından 39 kişi yaşamlarını yitirince üç yıl tüm uluslararası karşılaşmalardan men edildi.

1986 Apoel (Kıbrıs Rum Kesimi) Beşiktaş'la İstanbul'da oynamayı reddettiği için iki sezon ceza gördü. **1987 Partizan Tiran** (Arnavutluk) Lizbon'da Benfica'yla oynadıkları maçta çıkan olaylar nedeniyle bir sezon Avrupa Kupaları'ndan uzaklaştırıldı.

1987 Hajduk Split (Yugoslavya) Marsilya maçında taraftarlarının şiddet hareketleri nedeniyle iki sezon ceza aldı. **1989** (Hollanda) Avusturya Vien maçında çıkan olaylar sonucu önce iki sezon ceza aldı, sonra cezası bir yıla indirildi. **1989 AEK** (Yunanistan) Marsilya maçında taraftarların çıkardığı olaylar nedeniyle bir sezon Avrupa Kupaları'na katılamadı.

Bank24 yolunuzun üstünde!
Paranız elinizin altında!
PAMUKBANK

NİSAN

Cumhuriyet

67. Yıl; Sayı: 23931 Kurucusu: Yunus Nadi 1500 TL 5 Nisan 1991 Cuma

Bank24'ler, şube dışı birimler halinde alışveriş merkezlerinde ve önemli noktalarda da hizmetinizde!
BANK24 İŞLEM TAMAM!

Ankara'ya 'sınırı aç' baskısı

TÜRK ASKERİ HAVAYA ATEŞ AÇTI

Iraklı Kürtler yükleniyor

Uludere'nin sınır kesiminden Türkiye'ye girmek için bekleyenlerin sayısı 220 bini buldu. Türkiye'ye daha fazla girişi engellemek amacıyla geniş güvenlik önlemlerinin alındığı ve sınır devriyelerinin havaya ateş açtığı gözlendi.

Haber Merkezi — Bağdat yönetimi, ülkenin kuzeyinde ve güneyindeki tüm direnişlerin bastırıldığını öne sürerken Türk sınırına yığılan yüz binlerce kişi tam bir dram yaşıyor. Sınıra yığılanların sayısının 300 bini bulduğu ve bunların sınırdan içeri girişlerine karşılık bazı kesimlerde Türk askerlerinin havaya ateş açtıkları bildiriliyor. Açıkta bekleyen sığınmacılar arasında açlık ve susuzluk büyük bir tehlike olarak belirirken ilaç sıkıntısı doruğa ulaştı. Türkiye'ye sığınan ve Hakkâri'ye kaldırılan bazı yaralıların napalm ve fosfor silahı ile yaralandığı belirtildi.

Hakkâri'nin Çığlı, Üzümlü ve Karasu sınır kesimlerinde bekleyen Iraklıların sınır üzerinde belli yerlere yayılarak yerleştirileceklerinin düşünüldüğü bildirildi.

Bu arada Irak BAAS Partisi'nin yayın organı El Tawra gazetesi, Kürdistan Yurtsever Birliği Başkanı Celal Talabani'nin, Irak ordusunun ileri'leyişi karşısında ülkeden kaçtığını ve başka bir ülkeye sığınmaya çalıştığını yazdı. AFP'nin haberine göre gazete, Talabani'nin hangi ülkeye sığınmak istediğini ise belirtmedi. Talabani, Şam ve Londra'da 18 ay süren sürgün yaşamından sonra 26 martta, Türkiye sınırı yakınlarındaki Zaho'ya dönmüştü.

Irak resmi haber ajansı INA'nın haberine göre Devrim Komuta Konseyi Başkan Yardımcı-

(Arkası Sa. 14, Sü. 3'de)

LONDRA VE BONN'DAN YARDIM 11. Sayfada

NOTLAR

Sığınmacıya kan verme kuyruğu

IŞIK KANSU

HAKKÂRİ — Zap Suyu boyunca bir yılan gibi kıvrılarak giden çamurlu, delik deşik Çukurca yolu dün en hareketli günlerini yaşıyordu.

Yol boyunca, belki 5-6 kez durdurularak kimliklerimize bakılıp izin verildikten sonra Köprülü Jandarma Bölüğü'nün bulunduğu yere ulaşabildik. Güvenlik önlemleri arttırılmış, sınır bölgesine kuş uçurtulmuyordu. Gerçi Hakkâri Valisi Şahabettin Harput, "Ben,

(Arkası Sa. 14, Sü. 3'de)

BUSH'TAN IRAK ORDUSUNA

Saddam'ı devirin

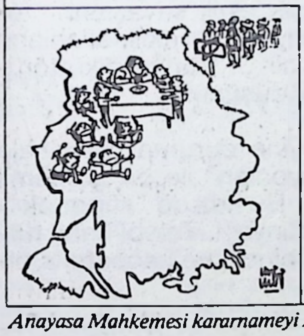
Irak yönetiminin Kürtlere ve Şiilere karşı giriştiği uygulamalardan sorumlu olduğunu söyleyen ABD Başkanı, "Eğer ordu Saddam'ı devirirse ilişkileri yeniden değerlendirmeyi istiyorum" dedi. AT, Saddam'ın yönetimde kaldığı sürece Irak'la işbirliğine girmeyeceğini açıkladı.

Dış Haberler Servisi — ABD Başkanı George Bush, Irak ordusunun Saddam Hüseyin'i devirmesi durumunda, bu ülkeyle olan ilişkilerini yeniden değerlendireceğini söyledi. Daha önce Irak halkının Saddam Hüseyin'i devirmesinden "memnun" olacağını belirten Bush'un bu son çağrısının, Irak'ın Kürt ve Şii isyanını büyük ölçüde bastırmasından hemen sonra yapılması dikkat çekti.

Bush, 4 günlük tatil için bulunduğu Florida'da gazetecilere yaptığı açıklamada, Irak yönetiminin, Kürtlere ve Şiilere karşı giriştiği uygulamalardan sorumlu olduğunu söyledi. Reuter'in haberine göre Bush, "Irak ordusuna karşı hiçbir kırgınlığımız yok. Kırgınlığımızın hedefi Saddam Hüseyin'dir. Eğer ordu Saddam'ı devirirse ilişkileri yeniden değerlendirmeyi istiyorum" dedi.

ABD Başkanı Bush, Amerikan askerlerinin Irak'taki olaylara müdahale etmesi yönündeki çağrıları şiddetle reddederek Körfez bölgesine Irak'ın iç işlerine karışmak için gitmedik-

(Arkası Sa. 17, Sü. 1'de)

TEPKİLER

Demirel Türkiye büyük devlettir. Aç kapıyı, burada herkese yetecek kadar ekmek vardır.
Birlik Otonom Kürt devleti kurulmalı. Türk halkı da buna destek vermeli.
Dicle Bu masum insanlara gerekli yardım yapılmak zorundadır.
İlsever Türkiye sınırları Iraklı Kürtlere derhal açılmalı.
Genç O Kürtleri orada katlettiren Özal'dır.
Yılmaz Irak yönetiminin bu tutumundan caydırılması için baskı yapılmalıdır.

4. Sayfada

DRAM YAŞANIYOR — Kuzey Irak'ın Türkiye sınırındaki dağlar, salkım saçak insan dolu. Saddam'ın askerlerinden kaçanlar, yiyecek ve barınak bekliyorlar. (Fotoğraf: Rıza Ezer)

'SINIRDAKİLERİ ALAMAYIZ'

Özal direniyor

11. Sayfada

ABD
Sınırın insani nedenlerden dolayı açılması gerekir

İNGİLTERE
Türkiye sınırı açmalı ve sığınmacıları almalı

HOLLANDA
Ankara'nın Güneydoğu sınırını açmasını bekliyoruz

FRANSA
Sınırdaki insanlara kendi topraklarında yardım 11. Sayfada

TÜRKİYE'YE YEŞİL IŞIK

BM, Irak'ı uyaracak

BM Güvenlik Konseyi'nin beş daimi üyesi, Iraklı sivillerin durumu ile ilgili olarak Irak'a uyarı niteliği taşıyan bir karar hazırlamak üzere Fransa'nınkine yakın bir metin hazırlama eğilimine girdi. Ortak metinde Fransa'nın önerisindeki 'Kürt' ifadelerine yer verilmeyerek Türk önerisine yakın tavır alındı.

ŞEBNEM ATİYAS

NEW YORK — BM Güvenlik Konseyi, sınırda katliam tehdidi altındaki sivillerin durumu ile ilgili olarak Irak'a uyarı niteliği taşıyacak olan bir karar hazırlama çalışmalarına dün geç saatlere dek devam etti. Türkiye ve Fransa'nın bu konuda Konsey'e yaptıkları önerilerin üzerinde görüşen beş daimi üye, Fransa'nınkine yakın bir metin hazırlama eğilimi içine girdi. Çin'in halen böyle bir karara itirazları olduğu bildiriliyor. Ancak Sovyetler Birliği'nin, Türkiye'nin yaptığı bölgenin istikrarının tehdit altında olduğu yolundaki açıklamasından sonra, daha yumuşadığı kaydediliyor.

Dün beş daimi üye, Türkiye ve Fransa'nın hazırladığı metinleri birleştirerek bir ortak metin hazırlama çalışmaları yaptı. İngiltere, ABD ve Fransa, bu ortak metne adını geçirmeden Türkiye'nin sınırı açması yolun-

(Arkası Sa. 17, Sü. 4'te)

BAŞKENT'TEN
AHMET TAN

İki Arada Bir Derede

ANKARA — Aslında iki arada bir derede kalan Iraklı Kürtler değil, Türkiye.

Bir yanda ölüm korkusu içinde çırpınan onbinlerce çocuk, yaşlı ve kadın, öte yanda milyarlarca lira ile çözülemeyecek ekonomik yük ve toplumsal kargaşa tehlikesi.

Batılılar bastırıyorlar:

"Açın kapılarınızı, biz yardım ederiz."

Türkiye, aynı filmi üst üste görmekten bıkmış olduğu için bu sese kulak vermek istemiyor. En azından şimdilik.

Batının zoruna bakın...

(Arkası Sa. 14, Sü. 1'de)

Anayasa Mahkemesi kararnameyi 2. kez iptal etti

Sözleşmeli ortada kaldı

Anayasa Mahkemesi'nin iptalinden sonra hükümet tarafından niteliği değiştirilmeden yeniden yürürlüğe konulan sözleşmeli personel kararnamesi bir kez daha Anayasa Mahkemesi'nden döndü.

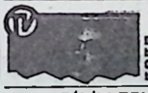
ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Sözleşmeli personel kararnamesi, Anayasa Mahkemesi'nden ikinci kez geri döndü. Birincisinin Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmesinin ardından hükümet tarafından niteliği değiştirilmeden yürürlüğe sokulan 399 sayılı kararnamenin en önemli hükümlerini içeren 21 maddesi anayasaya aykırı bulunarak iptal edildi. Ne memur güvencesi ne de işçilik haklarından yararlanamadan özel kararname ile çalıştırılan yüz binlerce sözleşmeli personelin durumu bir kez daha ortada kaldı.

Anayasa Mahkemesi, anayasaya göre kamu çalışanlarının memur ve işçi olarak çalıştırılabilecekleri, sözleşmeli uygulamasının çok sınırlı özel durumlar için geçerli olabileceği görüşünde direndi. Memur ve işçilerin sözleşmeli statüde çalıştırıl-

(Arkası Sa. 17, Sü. 1'de)

ENFLASYON MARTTA PUSUYA YATTI Ekonomi'de

BUGÜN *TV*

Bugün ve her cuma Cumhuriyet'le birlikte

YARIN *BİLİM TEKNİK*

Her cumartesi Cumhuriyet'le birlikte

Kıbrıs Havayolları iç hatlarda

Kıbrıs Türk Hava Yolları İstanbul'dan, Ankara, İzmir ve Adana seferlerine bu sabah 07'den itibaren başlıyor.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı İmren Aykut, Hava-İş ile THY yetkililerini toplantıya çağırdı.

Bakırköy Belediye Başkanı Aktuna ile TÜRSAB Başkanı Yücel de arabuluculuk girişiminde bulundular.

İş-Sendika Servisi — THY ve HAVAŞ grevinin 4. gününde arabuluculuk girişimleri yoğunlaştı. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı İmren Aykut, Bakırköy Belediye Başkanı Yıldırım Aktuna, Türkiye Seyahat Acentaları Birliği (TÜRSAB) Başkanı Bahattin Yücel, taraflar arasında arabuluculuk yapmak için ayrı ayrı devreye girdiler. Bu arada Hava-İş Sendikası "grev kırıcılığı" yapıldığı iddiasıyla İzmir'de Cumhuriyet Savcılığı'na, İstanbul'da da Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Bölge Müdürlüğü'ne "suç duyurusunda" bulundu.

THY grevi nedeniyle iç hat ve dış hatlarda özel havayolu şirketlerinin uçak seferlerindeki yoğunluk dün de sürdü. Özel havayolu şirketleri dün 26 iç hat, 10 da dış hat seferi düzenlediler. İstanbul Havayolları Adana ve Ankara'ya ikişer, Trabzon'a da İstanbul çıkışlı karşılıklı bir se-

(Arkası Sa. 14, Sü. 7'de)

Ne Olacak?

Kuzey Irak'ta, sınırlarımızda yaşanmakta olan insanlık dramının, Başkan Bush'la Cumhurbaşkanı Özal'ı zor durumda bıraktığı söylenebilir.

ABD Başkanı, Kürtleri ve Şiileri Saddam'a karşı önce kışkırtıp sonra yalnız bıraktığı için, çifte standart kullanmakla suçlanıyor. Sayın Özal'a gelince, savaşta koyduğunu değil geri almak, üstüne vermeye devam edeceği anlaşılıyor.

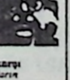
Bush yönetimi Amerikan basınında günlerdir ağır biçimde eleştiriliyor; ahlaki kriterler açısından sorgulanıyor.

The Washington Post'un başyazısında, ABD'nin Kürtleri hem ayaklanmaya özendirip hem de sonra seyirci kalması, 1956'da ABD'nin, Macaristan'da ayaklanmayı cesaretlendirip, sonra da Macarların Sovyet tank-

(Arkası Sa. 17, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

- **Dört tip üniversite** *Yeni yasa üniversiteleri çeşitlendiriyor: Klasik, özel statülü, vakıf ve enstitüler.* *3. Sayfada*
- **4 eğilimi ben temsil ediyorum** *Mesut Yılmaz, ANAP'ta genel başkanlık yarışını sürdürdüğünü açıkladı.* *1. Sayfada*
- **Sinemanın lanetli filmlerinden** *TV2'de saat 23.00'te yayımlanacak Toplu Gösteriler'de 1965 yapımı 'Kahraman Binbaşı' adlı film yer alıyor.* *6. Sayfada*
- **Yeltsin'e süper yetki** *Rusya Federasyonu Devlet Başkanı'nın istediği yetkiler parlamentoda benimsendi.* *10. Sayfada*
- **El Sabah para dağıtıyor** *Yedi ay süren Irak işgali sırasında ülke dışında kalan Kuveyt Emiri El Sabah, ülkeyi terk etmeyenlere para dağıtıyor.* *Ekonomide*
- **Takımlar yollara düştü** *Türk Hava Yolları'nın 1 nisanda başlayan grevi Türkiye futbol liglerini etkiledi.* *Sporda*
- **Max Frisch öldü** *İsviçreli mimar, roman ve oyun yazarı, Türkçede de 6 kitabı yayımlanan Frisch, daha 16 yaşındayken ilk dramını yazdı. Balkan ülkelerinin yanı sıra Türkiye'ye de geldi. Çarşamba günü Zürih'te öldü.* *Arka Sayfada*

- **Satranç şahı, bilgisayara karşı** *Şampiyon Kasparov, bilgisayarların kendisini zorlayacağını kabul ediyor.* *Arka Sayfada*

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Bush Oyunu...

Yakın tarihi toplum olarak yeterince bilebiliyor muyuz?
Bildiğimizi sanmıyorum.

Sanmıyorum. Çünkü bu konuda katı yasaklar ve bir türlü aşılamayan önyargılar egemendir. Yasaklar ve önyargılar kalkmadan geçmişi değerlendiremeyiz. Tarihi bilmezsek, bugün içinde yaşadığımız olayları da yorumlayamayız.

(Arkası Sa. 17, Sü. 7'de)

Blucin, Lacoste ve 'Akıllı Silah'

ERGUN BALCI *3 nisan*

Moda dünyası ile silah dünyası arasında ilginç bir benzerlik var. Örneğin blucinlerin modası yıllardır geçmedi. ABD'nde maden işçilerinin pantolonu olarak ortaya çıkan blucin, sınıf, yaş ve cinsiyet farkı tanımadan yıllardır egemenliğini sürdürüyor. Zengin sınıflardan, yüksek sosyeteden işçilere öğrencilere kadar toplumun her kesiminde rağbette olan bir giysi blucin.

Silah dünyasında blucinin karşılığının Kalaşnikof tüfekleri olduğu söylenebilir. Kalaşnikof, en modern donatımlı ordulardan dağlardaki gerillalara kadar tüm savaşanların vazgeçilmez silahı. Gerek zenginler gerekse fakirler arasında blucin gibi rağbette.

Moda dünyasında, bir de tanınmış firmaların son derece pahalı, görkemli kreasyonları var. Lüks konaklarda düzenlenen defilelerde güzel mankenler tarafından sergileniyorlar.

Bunları zenginler alıyor. Fakirler ise yutkunarak televizyon ekranlarında seyretmekle yetiniyorlar. İlle "ben de bu giysilerden birine sahip olacağım" derse yediğinden içtiğinden kesmesi ya da borca girmesi gerekiyor.

İşte silah dünyasında da son yılların en büyük, en etkileyici "defilesi" Körfez savaşında düzenlendi. Amerikan "kreasyonları", zengin fakir herkesin gözlerini kamaştırdı.

Ve blucin ya da Lacoste modası gibi 'akıllı silah' modası bir anda dünyayı sardı. Zengini, fakiri bu silahlardan edinebilmek için kuyruğa girmiş durumda.

Doğrusu ABD'nin de hakkını vermek gerek. Bush yönetimi modadan herkesin yararlanması için yoğun çaba harcıyor. Kimseyi (tabii paranın ucunu göstereni) geri çevirmek istemiyor. Beyaz Saray geçen ay Kongre'ye gönderdiği bir raporda Ortadoğu'da beş müttefik ülkeye 18 milyar dolarlık, çok gelişmiş silah satmak istediğini bildirmiştir.

Bunlar arasında F-16 jetleri, M-1 tankları, çok namlulu roketatarlar ve akıllı silahların "yeni prensi" Patriotlar bulunuyor. ABD, 1989 yılında 10.8 milyar dolarlık silah satışı ise 12 milyar dolarlık silah satan Sovyetler Birliği'nin ardından dünyada ikinci geliyordu. Washington'un bu yıl farkı kapatma niyetinde olduğu anlaşılıyor.

ABD, "akıllı silahlarla" moda dünyasında yeni bir çığır açar ve müşterileri toplar da diğer büyükler durur mu...

Almanya da İsrail'e Cruise füzeleri atabilen süper modern iki denizaltı satmaya karar verdi. Sovyetler Birliği ise Amerikalılarınki kadar olmasa bile daha "mütevazı düzeydeki" akıllı silahlarını satışa çıkardı. The New York Times, Moskova'nın İran ve Suriye'ye Mig-29 uçakları sattığını bildiriyor. Çin de kendi çapında kervana katılıyor. Pekin, yeni M-9 ve M-11 orta menzilli füzelerini piyasaya sürüyor. Tabii Fransa'yı da unutmamak gerek. Paris'in Lacoste tişörtleri gibi Mirageları da hâlâ revaçta. Ancak bu yıl moda dünyasında önderliğin ABD'de olduğunu kabul etmek gerekiyor. Körfez "podyumunda" düzenlenen ve CNN tarafından yansıtılan defile gerçekten başarılı idi. Sergilenen "kreasyonların" hemen hepsine büyük talep var. Patriot füzeleri, Tomahawk, Cruise füzeleri, M1-A1 tankları, Bradley zırhlı araçları, Stealth uçakları... Talebin büyük bölümü de 3. Dünya ülkelerinden geliyor. Pakistan'dan Hindistan'a, Ortadoğu'ya kadar herkes bu "akıllı oyuncakların" peşinde. Böylece gelecekte "akıllı silahlarla yapılacak akıllı savaşların" tohumları şimdiden atılıyor. Bu akıllı silahların Saddam gibi akılsız bir 3. Dünya diktatörünün eline geçtiğini bir düşünün...

Ne olur?

Ne mi olur? ABD yine duruma müdahale eder. En yeni "kreasyonları" ile bir görkemli defile daha düzenler. Bu kez de "süper akıllı silah" modası sarar dünyayı. Talebi canlı tutmak gerekir. Sadece blucin ve Lacoste'la olmaz bu işler.

Penaltı 100 yaşını kutluyor

4 nisan

Spor Servisi – Futbolda sonucu değiştiren en güçlü silah **'penaltı'** 100 yaşında. Penaltının 100. doğum yılı Avrupa'da şenliklerle kutlanıyor. Bu eğlencelerin penaltının doğum tarihi olan 14 eylüle kadar sürmesi bekleniyor.

Penaltının doğum yeri ve yılı 14 Eylül 1891, Wolverhampton-İskoçya. Bu tarihte doğan **'penaltı'** günümüzde kadar yaşantısını sürdürüyor. İlk kez İskoçya Futbol Federasyonu'nca uygulanan ve tüm dünya ülkeleri tarafından kabul edilen penaltı, yine ilk kez bu tarihte Wolverhampton ile Accrington takımları arasında oynanan maçta Wolverhamptonlı John Heath tarafından kullanılmış. **John Heath**'in penaltı golüyle Wolverhampton sahadan galip ayrılan taraf olmuştu.

Penaltının doğduğu yıllarda hakemin penaltı vermesi de bir hayli ilginçti. Rakibini biçen veya düşüren, yani penaltıya neden olmak, ancak kalenin önündeki 11 metrelik ceza sahası içinde olması ge-

rekli ayrıca hakem karar vermeden önce ceza alan takımın tüm oyuncularını çağırıp olayın penaltı olup olmadığını sorardı.

Çoğunluk **"Evet, bu penaltı, verilen cezaya razıyız"** deyince, hakem tarafından penaltı kararı verilip eğer yine çoğunluk, **"Bu penaltılık bir hareket değil"** derse hakem bu kararından vazgeçebilirdi.

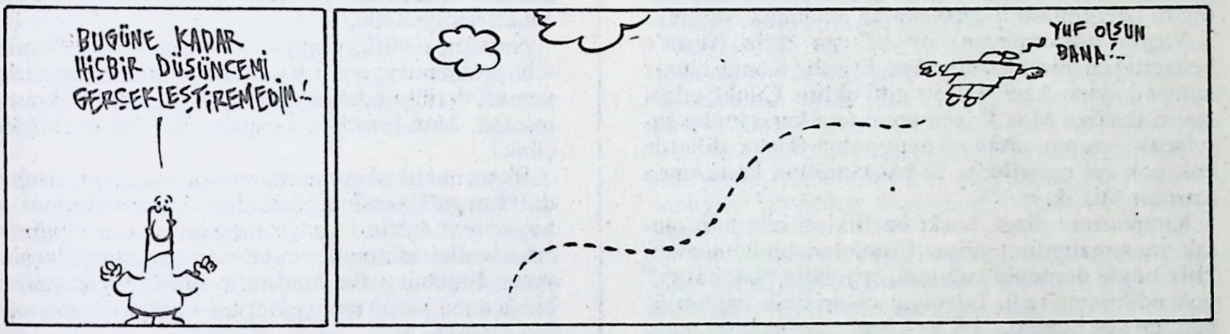
Avrupa'nın birçok ülkesinde olduğu gibi penaltının doğuşu Almanya'da da şenliklerle kutlanıyor. Bu ülkenin futbol tarihinde penaltının iki sevindirici ve bir de üzücü anısı var.

1974 Münih'teki dünya şampiyonası finalinde Hollanda'yı Breitner'in penaltısıyla 2-1 yenerek şampiyon olması, yine son dünya şampiyonasında Arjantin'i Brehme'nin penaltı golüyle 1-0 yenip şampiyonluğa ulaşması.

Bu iki sevindirici olayın yanı sıra Almanya'yı üzen bir anı var. 1976 senesinde Belgrad'ta yapılan Avrupa Kupası finalinde Çekoslovakya'ya karşı Höeness'in kaçırdığı penaltıyla kupaya veda etmesi. Ancak penaltılarla iki kez dünya şampiyonu olan Almanya'nın yine bir penaltı ile Avrupa şampiyonluğunu kaybetmesi lehine sayılıyor.

Avrupa'da penaltının 100. yılı kutlanırken, Türk futbolunun usta ayakları, **'penaltı'** vuruşunu değerlendirdiler.

Attığı penaltılarla dikkatleri üzerine çeken Galatasaray'ın Avrupa gol kralı futbolcusu **Tanju Çolak, "Penaltı atmak kolay iş değil"** derken, Beşiktaş kaptanı **Rıza Çalımbay** da vuruş anında en önemli şeyin, korkuyu yenmek olduğunu söylüyor. Fenerbahçeli **Aykut Kocaman** ise konsantrasyonu vurguluyor.

THY grevinde umut kısa sürdü

6 nisan

İş-Sendika Servisi – Hava-İş Sendikası'nın THY ve HAVAŞ'ta 10 bin 500 üyenin katılımıyla 5 gündür sürdürdüğü grevin çözümü için Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı **İmren Aykut**'un girişimleri sonucu bugün yapılması kararlaştırılan toplantı iptal edildi.

Bakan Aykut'un **'yurtdışından iki önemli konuğu geleceği için toplantının iptal edildiğini'** sekreteri aracılığıyla, telefonla dün taraflara duyurduğu bildirildi.

Hava-İş yöneticileri, kendilerine toplantının **'ileriki bir tarihte'** yapılacağının bildirildiğini belirterek bu tutumu olumlu bulmadıklarını söylediler.

Toplantının ertelenmesinin, Hava-İş Genel Başkanı Atilay Ayçin ile THY Genel Müdürü Cem Kozlu'nun önceki akşam Magic Box'ta yaptıkları greve ilişkin tartışmada Ayçin'in yaptığı değerlendirmelere karşı bir tavır olabileceği öne sürüldü. Ayçin, tartışmada işveren tarafının tutumunu sert bir dille eleştirmişti.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı İmren Aykut, İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi'nde verdiği konferans sonrasında öğrencilerin sorularını yanıtlarken, **"THY grevi büyük bir grev değil. 10 bin işçi hepsi, ama etkili"** dedi. AA'nın haberine göre Aykut, THY'nin zaten Körfez sorunu yüzünden 400 milyar lira zarara uğradığını, bunu düşünürken de grevle karşı karşıya kaldığını söyledi.

Aykut, **"Sendika yüzde 800'ün üzerinde zam istiyor. Bugüne kadar toplusözleşme taDr. rihinde bu kadar yüksek bir talep hiç olmadı"** dedi.

Kıbrıs Türk Hava Yolları'nın dün başlayacağı açıklanan iç hat seferleri, yapılan bir açıklamayla ertelendi.

Özel hava yollarının iç ve dış hat seferleri ise dün de yoğun olarak sürdü. Bu arada THY'nin ortağı olduğu Sun Expres Hava Yolları'nın Antalya - İstanbul seferlerinin yakında başlayacağı bildirildi.

Sun Expres, uçuşlarını, THY'den uçak kiralanamadığı için Almanya'dan gelen uçaklarla gerçekleştirecek.

Öte yandan Hava - İş Sendikası'nın THY ve HA-

VAŞ'ta **'grev kırıcılığı yapıldığı'** iddiasıyla Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İstanbul Bölge Müdürlüğü'ne yaptıkları başvuru üzerine iş müfettişlerinin önceki gün konuyu inceledikleri bildirildi. İstanbul İş Teftiş Grubu yetkilileri, THY ve HAVAŞ'ın işyerlerinde yapılan incelemeye ilişkin teftiş raporunun hazırlanmakta olduğunu söylediler.

THY'deki grev nedeniyle doğan boşluğu doldurmaya çalışan özel havayolu şirketleri, İstanbul Havayolları, Green-Air ve Sultan Air Havayolları, dün de iç ve dış hat uçak seferlerini sürdürdüler. Bu üç şirket, İstanbul çıkışlı Ankara, Adana, İzmir ve Trabzon'a karşılıklı uçuşlar yaptılar.

Dış hatlarda söz konusu üç şirketin yanı sıra Tur Avrupa ve Pegasus Havayolları, Almanya'nın çeşitli kentlerine gidiş dönüş seferleri gerçekleştirdiler. Bu arada Green - Air 2 kargo uçağı, biri 350 kişilik diğeri 164 kişilik toplam 4 uçak daha kiraladı. Bu uçaklar 1 mayısta seferlere başlayacak.

Önce 'ben' sonra yalnızlık

Prof.Dr. GÜRSEL AYTAÇ *6 nisan*

"İnsan Nedir ki" başlığıyla dilimize çevirdiğim eseri dolayısıyla Zürih'te bizzat tanışmıştım **Max Frisch**'le. Ölüm haberini alınca, hakkında uzmanlık alanım gereği kuru bir tanıtma yazısı yazamayacağımı fark ettim. Onu, başka bir vesileyle kaleme aldığım izlenimlerimi hatırlayarak anlatmak isterim.

Yaşını göstermeyen, ilk bakışta **Aziz Nesin**'e benzettiğim bir insandı Max Frisch. Konuşmamız sırasında yine Aziz Nesin'e gitti aklım. Çünkü edebi çeviri üzerine Max Frisch onun tam karşı kutbu sayılacak tutumu ortaya koyuyordu: Başka dillerde çok çok iyi çevirilerle, doğru tanıtılma konusunda aşırı bir titizlik.

Kitaplarının dizgi, baskı özellikleri bile tam olarak yansımalıydı çeviriye. Cümleleri bölünmemeli, **"biz böyle demeyiz"** uğruna, orijinalin **"başkalığı"** yok edilmemeliydi. Edebiyat çevirisinin nankörlüğünden söz etmişti. "İyi ve güzel çevrilen cümleler, pasajlar, sayfalar değil de koca çeviride yapılan birkaç yanlış göze batar ve insanın hevesini kırar" diyordu.

Türkiye'den bir bayan projesörün, onun eserleri arasından **"İnsan Nedir ki"** gibi son derece soyut - dşünsel bir kitabı çevirmesi onu galiba şaşırtmıştı. Bu kitabının olumlu - olumsuz eleştirileri çoktu, ama **"yankı"** uyandırmış olması yalnızca yazarının bir Max Frisch olmasından değildi kesinlikle.

Yazarlık kariyerinde ilginç bir değişim, gelişim çizgisi vardır Max Frisch'in. Konu seçimi, ilgilendiği problemler çeşitlilik gösterir. Bir **Heinrich Böll**'den çok farklıdır bu bakımdan. İşte **"İnsan Nedir ki"**de, toplumsal konulardan, toplumdan uzak, **"ben"**'ini sorgulayan bir Max Frisch çıkar karşımıza. **"Yalnızlık"** tır artık bu yaşlı düşünür yazarın irdelediği konu.

Nazizm, evlilik, yaşlılık, aydın sorunsalı; kimlik v.b. problemler, onun yaratıcılık evrelerini belirleyen eserlerinin odakları olmuştur; kendini tekrarlamamak, Max Frisch'in vurgulanacak bir özelliğidir çünkü.

İlk uzmanlık alanının mimari oluşunu, yazarlığında **"kurgu"** ilkesine gösterdiği özende algılatır okuyucuya. Aydın insan, kafa adamı, adeta çağımızın temsilcisidir onun eserlerinde. Avusturyalı şair - yazar **Ingeborg Bachmann**'la birlikteliği, sanırım bir üçüncü yazar için çekici bir roman konusu olacak niteliktedir.

Eserlerinin otobiyografik arka planını kurcalamaya meraklı araştırıcılara öfkelendiğini çeşitli yazılarından okumuştum. Yaratıcılık sürecinde yaşantıların ham gerçeklikle sınırlı olmadığını, yaşantıdan edebiyata giden yolun karmaşık bir süreç anlamına geldiğini insan, Max Frisch'i tanıyınca daha iyi anlıyor.

Onun bütün eserlerinin bir an önce, ama kendisinin edebi çeviriye gösterdiği özene saygı duyularak dilimize kazandırılması gerek.

1 milyon Kürt sınırda

7 nisan

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) – Türkiye'nin Irak sınırını açması için uluslararası baskılar sürerken, Ankara,**"BM kararlarının sonuçlarını bekleme kararı"** aldı. Ankara, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin, başta Kürt nüfus olmak üzere diğer sivil halkın göçe zorlanması konusunda aldığı kararları için, **"önemli ve ciddi uyarılar içeriyor"** yorumunu yaptı. Diplomatik çevreler, Konsey kararlarını **"ilk adım"** diye nitelerken, **"Irak yönetimi bu kararlara kulak verirse sorun çözülür. Vermezse BM konuyu yeniden ele alır. Askeri çözüm de olasılıklar içindedir"** yorumunu yaptılar. Dışişleri Bakanı **Kurtcebe Alptemoçin,** Türkiye'nin güney sınırından 60 kilometre derinlikte 1 milyon insanın hareket halinde olduğunu bildirerek, son birkaç gün içinde de Türkiye'ye sığınan 1500 kişinin açlık, hastalık ve yorgunluk nedeniyle hayatlarını kaybettiğini kaydetti. ABD Dışişleri Bakanı **James Baker** da bu akşam bir haftalık Ortadoğu turunun ilk durağı olan Ankara'ya gelerek Cumhurbaşkanı Özal'la görüşecek, yarın da güney sınırına giderek sığınmacılarla ilgili incelemelerde bulunacak.

Öte yandan askeri kesimin, sınır ötesi bir operasyona karşı olduğu da belirtildi. Genelkurmay Başkanlığı'ndan üst düzeyde bir askeri yetkili, **"Güney sınırımızda meydana gelen olaylar nedeniyle Genelkurmay Başkanlığı'nın sınır ötesi bir operasyon düzenlenmesi isteği var mı?"** şeklindeki sorusuna, **"Hayır"** karşılığını verdi.

Dışişleri Bakanı Kurtcebe Alptemoçin, sınır olayları nedeniyle dün bakanlıkta bir basın toplantısı yaptı. Toplantının hemen başında Türkiye'nin Körfez krizi ve savaşı boyunca izlediği politikayı anlatan Alptemoçin, Türkiye'nin bölgede barış ve istikrarın sonsuza dek sürecek şekilde sağlanmasını arzu ettiğini belirtti. Irak'ın son dönemdeki politikasının iç barış ve iç meseleler olmanın ötesine vardığına işaret eden Alptemoçin, **"Milyona varan halk evlerini terk ederek komşu ülkelere doğru göçe başlamıştır. Bu da bölge barışını tehdit eder boyuta ulaşmıştır"** dedi.

Cumhurbaşkanı **Turgut Özal'ın** ABD gezisinin hemen ardından toplanan Milli Güvenlik Kurulu'nun BM'ye yaptığı çağrı sonrasında Güvenlik Konseyi'nin 688 sayılı kararı aldığını bildiren Alptemoçin, kararı şöyle değerlendirdi:

"Önemli bir adımdır. Kararın içindeki unsurlar ciddi uyarılar ihtiva etmektedir. Irak'ın bunlara riayet etmesini temenni ediyoruz. Bölgede bulunan insanlara acil malzeme, giyecek yiyecek yardımı yapılmasını temenni ediyoruz. Konsey'in çalışma tarzı bellidir. Körfez krizi döneminde de 12 karar almıştır. Bu 12 kararın da isteklere cevap verdiği söylenemez. Proses adım adım yürümektedir. Türkiye'nin talebi de tartışılmış ve bir karar alınmıştır. İlk adım olarak ihtiyaçlara cevap veren bir karardır. Irak kendisine yapılan çağrı ve uyarılara kulak verirse mesele halledilmiştir. Tersi olursa BM neler yapılması lazımsa onları yerine getirir."

Alptemoçin, Uludere'de 150 bin insanın, Çukurca'da ise 130 bin insanın yarısının Türk topraklarında, yarısının ise sınırda olduğunu belirterek, sınırdan 60 kilometre derinlikte de 1 milyon insanın hareket halinde olduğunu söyledi. Bu insanların Türkiye'ye mi, yoksa İran'a mı göç ettiklerinin belli olmadığını kaydeden Alptemoçin, Batı'ya şu çağrıyı yaptı:

"Son birkaç gün içinde bölgede ölenlerin sayısı 1500'e ulaşmıştır. Burada bir insanlık suçu işlenmektedir. Uluslararası camianın daha aktif rol alması gerekmektedir. Bu trajediye seyirci kalmayın. En kısa zamanda yardıma koşun. İnsanoğlu büyük bir sınavdan geçmektedir. Paris Anlaşması imzalanırken başlayan kriz büyük bir buhrana, sonuçları nerelere varacağı bilinmeyen bir duruma varmıştır. İnsanlığın değer verdiği tüm kavramlar altüst olmuştur. Türkiye'yi geçen sefer olduğu gibi yalnız bırakmayın."

Bakan Alptemoçin, Devlet Bakanı **Vehbi Dinçerler**'in bölgedeki olaylar nedeniyle hükümet tarafından görevlendirildiğini, ayrıca basına yardımcı olabilmek için bölgede bir basın merkezinin oluşturulacağını da açıkladı.

Sorti Köprüsü'nden geçmek dünyaya bedel

IŞIK KANSU *9 nisan*

ÇUKURCA – Yine geliyorlar. Bıkmadan, usanmadan. Yaşamak için. Zap Suyu'nun öte yakasını Çukurca yoluna bağlayan Sorti Köprüsü yoruldu insan taşımaktan, onlar tükenmedi. Yanlarında çocukları, keçileri,battaniyeleri, lime lime olmuş eşyaları ile birlikte **"can"** taşıyorlar.

Dağ taş **"insan"** dolu. Kurtuluş, Sorti Köprüsü'nde. Binlerce, on binlerce kişi Sorti Köprüsü'nün önünde birikmiş.

Askerler arada sırada havaya ateş ediyorlar. Kırk yıllık tahta köprüye hep birlikte atılsalar, yiyeceğe, suya, belki çadıra ulaşan yol kapanacak.

Her iki dakikada bir 50'ye yakın kişi geçiyor köprüden. Jetler uçuyor gökyüzünde. Çocuklar, korkulu gözlerle uçaklar bakıyorlar. Anılar tazeleniyor olmalı.

Kürtçe bağrışmalar, askerlerin **"Dağılın, boşaltın burayı"** seslerine karışıyor. Kadının adı **Habis Allahi.** Gelip, köprünün başına çömeliyor. Ağıtlar yakıyor, yanındakilere dert anlatmaya çalışıyor. Çocuğu **Ruzayi,** Zap'ın karşısında kalmış, **"Öldü mü, kaldı mı bilmiyorum"** diye dövünüyor. Bir Hakkârili Kürtçe söyleniyor. Ne dediğini soruyoruz, **"İ-**

çim yanıyor, içim" yanıtını veriyor.

Peşmerge giysisi içindeki on yaşlarında bir çocuk geçiyor köprüden. Bir kuş kafesini sıkıca tutmuş. Çocuğun ayağı çıplak. Kafesteki kekliğin gözleri de faltaşı gibi açılmış.

Köprüden çocuklar geçiyor. Askerlerin, kimi zaman Hakkârililerin ellerinde. Kundaktaki bebelerin yüzleri kavrulmuş, ağızları açık, dudakları çatlamış. Ellerinde, çamurlu emzikler.

Yaşlılar geliyor sırtlarda, omuzlarda. Hakkârililer ter içinde. Askerlere dert anlatmaya çalışıyorlar. Ekmek götürmek istiyorlar karşı kıyıya. **"O kadar millet var, açlıktan kırılmasın"** diyorlar. Sırtlarına vurmuşlar ekmek dolu torbaları. Askerler, zaman zaman izin veriyorlar köprüden geçmelerine. Bir bölümü, köprünün üzerinde, yanında. Ekmek, ayakkabı, su veriyor.

Köprünün diğer tarafına, Çukurca'ya ulaşmak dünyaya bedel. Sorti'yi geçen, gözyaşı döküyor. Kadınlar, Zap Suyu'nun çamurlu suyunda çamaşır yıkamışlar, dallara sermişler. Ah genç kızlar, şampuan bile getirmişler yanlarında. Zap'ta yıkayıp saçlarını, güneşe verip, tarıyorlar. Çocuklar, azgın suyun kıyısında çamurla, suyla oynuyorlar. Erkekler ayaklarını, ellerini yıkıyor. Boşvermişlik de var. Yatak yorgan serilmiş yerin hemen ilerisinde insan pislikleri...

Göçmenlerin bir bölümü Sorti Köprüsü'nün Çukurca bölümüne yakın yerde konaklıyor. Bir bölümü de kamyonlarla Çukurca'nın ilerisindeki 49 numaralı sınır taşının ardına, Irak topraklarına gönderiliyor.

49 nolu sınır taşının ötesi, iki yüksek dağın arasında bir vadi. Çevresine, Iraklılar mayın döşemişler. Kimsenin aldırdığı yok mayınlara. On binlerce insan yayılmış buralara, binbir kaçak öyküsü anlatılıyor. **Kanno** diyor ki **"Soğuktan, açlıktan öldüler. Yolda akrabalarımız öldü. Bıraktık oralara."**

Afacan bebeler, bu hay huyun içinde misket oynuyorlar. Çok değil, on gün önce de evlerinin önünde oynuyorlardı.

Karşılıklı iki çalıya gerilmiş ipe yapılmış salıncak hazır. Bir yaşındaki **Yavuz**'un burnunda uzayan sümüğünü, annesi, kazağına siliyor. Yavuz, ortalığı yıkıyor ağlamaktan.

Annesi, Yavuz'un üstünü, kirlenmiş bezle örtüyor. Yavuz görünmüyor artık. Yalnızca iki küçük ayağı dışarıda.

Pos bıyıklı göçmen, devriye askeri çeviriyor, Türkçe bilenin aracılığıyla isteğini aktarıyor:

– Seçemi al, sigara ver bana.

Haksızlığa Alışmaktan Korkmalı

ŞÜKRAN KETENCİ *10 nisan*

Kürtlerin yaşadığı insanlık, çağdaşlık adına utanç verici trajedi, insan hakları üzerinde çok önemli, o ölçüde de tehlikeli kavram kargaşasının yaratılmasına basamak yapılıyor.

Kuveyt'in bağımsızlığı paravanasında, petrol, Ortadoğu çıkarları için ayağa kalkan Batı dünyası, umutlandırıp, kışkırttığı Kürtlerin yüzbinlerce kadın-çocuk açlığa, ölüme, kimyasal silahlara hedef olmasını, kılı kıpırdamadan seyredebiliyor. Ortadoğu'nun paylaşımında heveslendirilen Türkiye altından kalkamayacağı Kürt sorunu ile Körfez savaşının ağır ekonomik bedelleri ile boğuşmak üzere kendi kaderiyle baş başa kalmış gözüküyor. Seyirci Batı dünyasını kıpırdatabilmek hayali ile hükümet sözcüleri TV'de ilginç görüşleri ile bol bol boy gösteriyorlar. Türkiye'nin nasıl insan haklarına saygılı, bağlı, çağdaş bir ülke olduğu Kürtlerin trajedisi gösterilerek kanıtlanmaya çalışılıyor. Diktatörlüğün en ilkel, en çağdışı uygulamalarının yaşandığı Irak'ta Kürtlerin başına gelenlerden yola çıkılarak Türkiye'de yaşayan insanların haline şükretmeleri isteniyor.

Irak'taki iç savaşta Kürtlerin başına gelen felaketler bizi demokrasi ile yönetilen Türkiye'de çağdaş insan haklarımızı istemekten alıkoyabilir mi? 'Beterin beteri var' atasözünün koşullandırması içinde, bizdeki insan hakları ihlallerini görmemezlikten gelme noktasına getirebilir mi? Gerçek demokrasiyi, insan haklarına arama mücadelesinden uzaklaştırabilir mi? İşte Türkiye'de yaşayan insanlar için en büyük tehlike, tuzak burada.

Akşam karnımız doymuş, sıcak evimizde, dağlar arasındaki aç insanların trajedisini seyreder, insancıl olanlarımız gözyaşlarını tutamadan izlerken, işçi cephesinde de önemli pek çok olay, sorun dikkatten ne güzel kaçırılıyor. Aynı kavram kargaşası içinde işçiler, sendikalar nasıl da çıkarlarını, haklarını arama bilincinden uzaklaştırılıp, kavram

kargaşası içinde yozlaşmaya itilebiliyor.

Sözde Türkiye'nin gündeminde anayasa değişikliği var. Hani bu anayasa ve onun çerçevesinde çizilmiş sendikal yasalarla Türkiye'de sendikal haklardan söz edilemezdi? Türk-İş gerçek toplu pazarlık, grev ve sendikalaşma hakları, gerçek demokrasi yolunda, anayasa ve yasalarda köklü değişiklikler için sonuna kadar mücadele, eylem kararı almamış mıydı?

Şimdi hazır anayasa değişikliği gündemde iken, ne oldu da böyle kaçacak delik arar gibiler. Sesleri solukları çıkmıyor. Sendika liderlerimiz gerçek sendikal haklardan çok uzak, yasaklı düzeni sevip alıştılar mı yoksa?

Grev hakları, ILO için sözde hak getirici değişiklikler yapılırken, makyaj yasa değişikliğinin yapıldığı Mayıs 1988'de ellerinden alınan Petrokimya işçileri zor günler yaşıyor. Toplusözleşme uyaşmazlıklarının YHK'ya gitmesini protesto için haftalardır çeşitli pasif direnişler yapıyorlar. Türkiye'de Petrokimya işçisi için grev yasağı olduğunu duyanlar demokrasilerde örneği olmayan bu türden bir grev yasağı karşısında kulaklarına inanamıyorlar.

Ama Petrokimya işçisi grev hakkı olmaksızın uyuşmazlığının YHK'ya zorunlu tahkim sistemine gitmesine karşı direnir, özgür toplu pazarlık hakkı isterken kendi kaderi ile başbaşa. Onların aylar süren mücadelesine sendikalarımız, Türk-İş'imiz seyirci gözüküyor.

Banka işçileri 12 Eylül'ün sendikal yasalarının ilk çıkışı ile grev haklarını kaybetmişlerdi. 12 Eylül öncesinde işkolu sıralamasında iyi bir yerlerde olan ücretleri, genel yoksullaşmadan da öte bir gerileme ile bilgi birikimleri, yaptıkları işin ağırlığı ile ölçülemeyecek düşük düzeylerde.

Demokrasi, gerçek sendikal haklarla bağdaşmayacak yasağa karşı değil etkili bir mücadele, yasağın benimsendiği, alışıldığı bir hava esiyor.

THY'deki grev önemli sonuçları nedeniyle ister istemez kamuoyunun gündemine giriyor. Ancak nasıl? Nerede ise Hava-İş ve hava iş kolunun grevdeki işçileri THY'nin ekonomik çıkmazlarından, özel sektöre peşkeş çekilmesinden sorumlu olacaklar. Sendikanın üyesi olmayı, düşük ücretli işçilerle aynı sendika çatısı altında bulunmayı yıllar öncesinde çıkarlarına aykırı gören pilot ve hostesler grev yapan işçilere karşı gazetelerden ilanlar veriyorlar. THY'ye hizmet verememekten duydukları üzüntüyü dile getiriyorlar. Gazetemiz "THY çalışanları grev yüzünden parçalandı" diyen haber başlıkları atıyor.

Kimse pilot ve hosteslerin ücretleri ile THY'nin diğer çalışanları arasındaki büyük uçurumu görmek istemiyor. THY işvereni dahi bu haksızlığı görmek zorunda kalıp son ücret tekliflerinde haksız farklılığı kendi sistemi içinde yarı yarıya indirmişken gelinen tabloya bir bakın. THY işvereninin son verdiği ücret tablosu ile sendika isteği karşılaştırıldığında hostesler için önemli bir fark görülmüyor, pilotlar için ise aynı rakamlarda birleşmişler.

Oysa işçiler diğer önemli teknik elemanlar için hâlâ yarı yarıya bir fark var. İşverenden alabileceğini almış pilotların, sendikadan beklentisi olan işçilerle kader birliği yapmamaları işçilerin haksızlığının, bölünmüşlüğünün ölçüsü olabilir mi?

En genelden en özele hak insanın bilinci ile bağlantılı, göreceli bir kavramdır. İnsan hakları çok geniş, çok zengin, çok boyutludur. Ne yazık ki insanlar, haklarını kullanabildikleri, haklarının bilincinde oldukları, savunabildikleri ölçülerde haklarının sahibidirler. Ve insanların haklarını kullanamamalarından çok, haklarının bilincinde olmamaları, haksızlığa alışmalarından korkmak gerekiyor.

Çünkü hakların bilincinde olunduğunu, haksızlığa alışılmadığı ölçüde ancak hak savaşımı yapılabilir.

'Troya hazinesi Türkiye'nindir'

ÖZGEN CAR *10 nisan*

ANKARA – Çanakkale'den Berlin'e kaçırılan **"Troya hazinesi"**'nin Moskova'da **"Kremlin Sarayı"**'nda olduğu yolundaki haberler Türk arkeoloji dünyasında geniş ilgi uyandırdı.

Kültür Bakanlığı, ileride izlenecek politikayı saptamaya hazırlık yapmak amacıyla Dışişleri Bakanlığı'ndan hazine hakkında gerekli bilgi ve belgelerin derlenmesini istedi.

İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürü **Alpay Pasinli, "Troya buluntularının bütünleşmesi için İstanbul'a gönderilmesi gerekir. Sovyetler'in Troya Hazinesi'ni müzemize vermesi 100. kuruluş yıldönümünde önemli bir tarihsel armağan olacaktır"** dedi.

"Schliemann Madalyası" sahibi Prof. **Ekrem Akurgal** ise **"Sovyet dostlarımızdan jest bekliyoruz. Schliemann, Trova'dan başka Miken'den de eserler götürmüştü. Bugün artık Osmanlı İmparatorluğu yok. Sovyetler, Troya Hazinesi'ni Türklere, Miken eserlerini de Yunanlara versinler"** diye konuştu. 2. Dünya Savaşı'ndan bu yana geçen 46 yıl boyunca nerede olduğu bilinmediği için hakkında çeşitli söylentiler çıkartılan **"Troya hazineleri"**'nin Moskova'da **"Kremlin Sarayı"**'nda bulunduğuna ilişkin haberler uluslararası sanat ve

bilim dünyasının yanı sıra Türkiye'de de yankı yarattı.

Sovyetler'in, hazineyi yeniden Almanya'ya geri vermesi yolunda hazırlık yaptığına ilişkin haberler Kültür Bakanlığı'nı da harekete geçirdi. Kültür Bakanlığı Halkla İlişkiler Danışmanı **Hilmi Tutar,** yayınımız üzerine telefonla arayıp **"Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürü M. Akif Işık'ın Dışişleri Bakanlığı Kültür İşleri Genel Müdürlüğü'ne 4 nisan çarşamba günü bir yazı ile göndererek bu olayı ilk kez en geniş boyutta inceleyen Amerikan** 'Art News' **adlı derginin ve ayrıca** 'konuya ilişkin her türlü bilgi ve belgenin temin edilmesini' **istediğini"** açıkladı.

Bu arada Anıtlar ve Müzeler Genel Müdür Yardımcısı **Ahmet Ertekin** de elimizde bulunan her türlü uluslararası yayınların birer kopyasını incelemek üzere aldırdı.

İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürü Alpay Pasinli ise **"Cumhuriyet"**e görüşlerini şöyle açıkladı:

"Dünyaca ünlü Troya buluntularının Türkiye'de kalan bölümü müzemizde korunmaktadır. Buna karşılık bu hazinenin şimdi Sovyetler Birliği'nde olduğunu basından öğrenmiş bulunuyoruz. Eğer bu haberler doğruluk kazanıp bu hazine geri verilecekse, bunların döneceği yer, kuşkusuz Türkiye ve ülkemizde de İstanbul Arkeoloji Müzesi'dir. Haberin doğru çıkmasını can-ı gönülden ümit ederim. Bundan dört yıl önce gittiğim Berlin'de gezdiğim 'Troya Sergisi'**nin bir yöneticisi,** 'Günün birinde bu hazinenin mutlaka bir yerden çıkacağına inanıyorum. Bundan hiç kuşkum yok. İnşallah bu hazine bulunacaktır' **demişti.**

Bu hazinenin gerçek sahibi hiç kuşkusuz müzemizdir. Çünkü Troya buluntuları bu hazine ile bilimsel bir bütünlük, bir anlam kazanacaktır. Müzemizin kuruluşunun 100. yıldönümünde müze ek binamızda sergilenmesine Sovyet hükümetinin olanak vermesi, bu yıldönümü için önemli ve tarihsel bir armağan olacaktır."

Türbanda top üniversitelerde

HAKAN AYGÜN *11 nisan*

ANKARA – Anayasa Mahkemesi'nin **"üniversitelerde mevcut yasalara aykırı olmamak koşuluyla her türlü kılık kıyafeti serbest bırakan"** yasanın iptali için SHP'nin yaptığı başvuruyu reddetmesi **"türban tartışması"**nı yeniden alevlendirdi. Daha önce,**"dini inanç sebebiyle üniversitelerde başörtü takılması"**na ilişkin bir başka yasayı iptal eden mahkeme, üniversitelerde başörtüsü takılmasının **"laikliği zedeleyeceği"**ni belirtmiş ve **"türban yoluyla devlet düzenine dinsel bir el atmanın"** bulunduğuna dikkat çekmişti. Mahkemenin eski kararı ışığında, yeni yasanın **"türban serbestisi"** getirmeyeceği savunuluyor. İslamcı kesim ise, iptal edilen yasadaki **"dini inanç nedeniyle"** hükmünün yerini yeni yasada **"yasalara aykırı olmamak"** hükmüne bıraktığına işaret ederek, yasalara aykırı olmadığını savundukları başörtüsü ya da türbanın artık serbest olduğunu öne sürüyor.

Anayasa Mahkemesi'nin SHP'nin başvurusunu reddeden kararında şöyle denildi:

"Yükseköğretim kurumlarında kılık kıyafeti serbest bırakan 12. maddenin içeriği bakımından dini inanç ve gereklere dayalı bulunmaması, Anayasa Mahkemesi'nin 7 Mart 1989 günlü iptal kararına aykırı olmaması yükseköğretim kurumlarında çağdaş kıyafet ve görünüme ters düşen dinsel nitelikli kılık ve kıyafetin bırakılmasını öngörmemesi, ancak yürürlükteki yasalara aykırı olmamak kaydıyla kılık ve kıyafete serbestlik tanıması nedeniyle anayasaya aykırı olmadığına karar verilmiştir."

Anayasa Mahkemesi'nin yeni kararında, türbanı **"devlet düzenine el atma"** ve **"laikliği zedeleyici"** bir giysi olarak nitelediği eski kararına atıfta bulunması, türbanın **"üniversitelerde yasak olması ge-**

rektiğini yinelemesi" anlamında yorumlandı. Ancak mahkemenin dört üyesi SHP'nin başvurusunun iptaline karşı çıkarlarken, yeni yasanın önceki Anayasa Mahkemesi kararını geçersiz kıldığını savundular.

Bu üyelerin başvurunun iptal edilmeyerek, yasanın incelenmesinden yana oldukları ifade edildi. Muhalif üyelerinin bir kısmının da **'türban serbestisi'**ni benimsemedikleri, yeni yasanın eski kararlar göz önüne alınarak **'teknik açıdan'** değiştirilmesi ve geliştirilmesinden yana oldukları ifade edildi.

Bazı yayın organlarında ise mahkemenin kararı **"türbana izin"**, **"türbana vize"** şeklinde yorumlandı. İslamcı kesim de, eski yasada yer alan **'dini inançlar sebebiyle türban ya da başörtüsü takılabilir'** hükmünün yerini, mahkemenin iptal etmediği yeni yasada **'mevcut yasalara aykırı olmamak"** hükmüne bıraktığına işaret ederek, yasalara aykırı olmadığını savundukları başörtüsünün artık üniversitelerde serbest olduğunu öne sürdüler. Bu görüşe karşılık Anayasa Mahkemesi'nin eski kararında, **'Atatürk ilke ve inkılaplarından kılık kıyafet devrimi'**ne aykırı bir özgürlüğün savunulamayacağı ve üniversitede türban takılmasının **'laiklik açısından sakıncalı'** olacağı kaydediliyordu.

Cezaevleri boşalıyor

12 nisan

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu)–Şartlı salıvermeyi de içeren Terörle Mücadele Yasası, TBMM Genel Kurulu'nda dün gece geç saatlere kadar süren çalışmalar sonunda kabul edildi. SHP ve DYP'nin de destek verdiği yasa ile cezaevlerinin kapıları aralandı. TCK'nın 141, 142 ve 163. maddeleri kaldırılırken bu konularda eskisinden daha ağır hükümler taşıyan yeni düzenlemeler yapıldı.

Cumhurbaşkanı **Turgut Özal'**ın isteği üzerine son anda yapılan değişiklikle **"şartlı salıverilme"** kapsamı genişletildi. Aralarında TCK'nın 125 ve 146. maddelerinin de bulunduğu suçlardan hüküm giyenler, cezalarının 3'te 1'ini çekmeleri koşuluyla yasadan yararlandırıldı. Kürtçe serbestisi de kabul edildi.

Meclis'te grubu bulunan parti temsilcilerinin katıldığı Danışma Kurulu'nun önerisi üzerine Terörle Mücadele Yasa Tasarısı TBMM Genel Kurulu'nda öncelik ve ivedilikle ele alındı. Genel kurulda, tasarı üzerindeki görüşmeler tamamlanıncaya kadar çalışılması kararlaştırıldı. Tutuklu ve hükümlülerin beklentileri nedeniyle muhalefetin engellemekten kaçındığı yasanın tümü üzerinde yapılan ilk oylamada SHP ve DYP milletvekilleri de olumlu oy kullandı.

Başbakan **Yıldırım Akbulut** ve DYP Genel Başkanı **Süleyman Demirel'**in de izlediği, tasarının tümü üzerindeki görüşmelerde ilk konuşmayı SHP adına İstanbul Milletvekili **Ali Haydar Erdoğan** yaptı.

Erdoğan, **"12 Eylül darbesinden sonra beş generalin antidemokratik yasalar çıkarttıklarını"** vurgulayarak **"Ne yazık ki af beklentisi iyi hazırlanmamış bir tasarı ile boşa çıkarıldı. Başbakan pot kırmıştır. Kolunu, dişini kırmaktan toplum sorunlarını izleyememektedir"** diye konuştu. Tasarıdaki terör tanımında belirsizlikler olduğunu ve cezaların ağır olduğunu kaydeden Erdoğan **"Tasarı, eşitlik ilkesine aykırıdır. Bazı sanıkları korumaktadır. İşkençecileri yüreklendirmektedir"** görüşünü savundu. Erdoğan, TCK'nın 125 ve 146. maddelerinin de şartlı salıverme kapsamına alınması gerektiğini belirterek DİSK'in malvarlığının Hazine'ye devredilmesini **"antidemokratik bir hüküm"** olarak niteledi.

DYP grubu adına konuşan **Yaşar Topçu** da komisyon ve Meclis'in **"Alelacele getirilen tasarı ile emrivaki karşısında bırakıldığını"** söyledi. Tasarının terörü önlemek yerine yeni sakıncalar yaratacağına inandığını söyleyen Topçu, **"Cezaevleri yolgeçen hanına döndü. Sadece kader mahkûmları kaldı, devlet terörle mücadele edemiyor, sadece demeç veriyor. Bu tasarı 40 ambar yasası, ilgili ilgisiz her şey içinde"** diye konuştu.

Avukat sayısının üç olarak belirlenmesinin savunma hakkının sınırlanması anlamına geleceğini kaydeden Topçu, **"Türk devleti bölücülüğün, terörün üstesinden geleceğini ispat etmelidir. Ama böyle hukuka aykırı, tartışmalar yaratacak bir tasarı ile değil"** dedi. Bu tasarının yasalaşması halinde kısa süre sonra düzeltmeler içeren yeni tasarılar hazırlanmasının zorunlu olacağını vurgulayan Topçu, TCK'nın 141, 142 ve 163. maddelerinin kaldırılmasının olumlu olduğunu, tasarıya olumlu oy vereceklerini ifade etti.

ANAP İstanbul Milletvekili **Bülent Akarcalı** da **"TBMM'nin tarihi ve önemli bir gün yaşadığını"** kaydederek, **"Muhalefetin bazı maddelere itirazlarına rağmen olumlu tutum alması, tasarı üzerinde konsensüs sağlandığını gösteriyor. Hukuk canlı bir olaydır. Uygulamada çıkacak aksaklıklar da yine bu Meclis'te düzeltilir"** diye konuştu.

Tasarıya ilişkin kişisel görüşlerini açıklayan SHP İzmir Milletvekili **Kemal Anadol,** TCK'nın 125 ve 146. maddelerinin de tasarı kapsamına alınması ve genel af çıkarılmasını istedi. 125. ve 146. maddelerin Bakanlar Kurulu'nda tasarı kapsamında olduğu, ama Milli Güvenlik Kurulu'nda metinden çıkarıldığı yolundaki haberleri anımsatan Anadol, **"Bu doğru ise Meclis'in iradesi üzerinde ipotek var demektir. TBMM özgürce karar vermelidir"** dedi. Tasarının Bahçelievler katliamı, Kahramanmaraş davası, Balgat katliamı davası sanıklarını serbest bıraktığını söyleyen Anadol, **"Onları serbest bırakıyor da neden 125 ve 146. maddeden mahkûm olanları içeride tutuyorsunuz? Bu ayıbı nasıl temizleyeceksiniz? Halka bunun hesabını nasıl vereceksiniz?"** biçiminde konuştu. Anadol, tasarının **"Devlet terörünü azdıracağı"** görüşünü savundu.

Feribot, tankere çarptı: 140 ölü

12 nisan

LİVORNO (Ajanslar)–İtalya'nın kuzeybatısındaki Livorno Limano açıklarında Moby Prince adlı feribotla Agip Abruzzo adındaki tankerin önceki gece yarısı çarpışmasıyla yaşanan faciada, feribotta bulunan 140 kişinin tamamının yanarak ya da dumandan boğularak öldüğünü bildirildi. Kazadan sonra tankerden denize sızan petrol yanmaya başlamış, alevler feribotu da sarmıştı.

AP'nin haberine göre, 74 yolcu ve 66 mürettebat ile Livorno'dan Sardunya Adası'na gitmek üzere yol çıkan **Moby Prince** adlı feribot, yoğun sis nedeniyle Livorno Limanı'nın 2.6 mil (4.5 kilometre) açığında demirli petrol yüklü bir tankere çarptı.

Çarpışmanın şiddetiyle tankerde açılan delikten denize petrol sızmaya başladı. Denize sızan petrolün yanmaya başlamasıyla, alevler feribota da sıçradı. Livorno itfaiye yetkilileri, kurtarma ekiplerinin dün öğleden sonra, limana çekilen geminin içine girebildiklerini belirttiler.

Bir itfaiye yetkilisi, gemide bulunan 140 kişiden kurtulan olmadığını ve cesetlerin büyük bir kömür haline gelmiş olmasından dolayı, kimlik tespitlerinin zor olacağını kaydetti.

Kurtarma görevlilerinin, demir yığınları arasında kalan cesetleri çıkarmaya başladıklarını belirten yetkililer, feribotun üst güvertesindeki yıkıntılar arasından çıkarılan 11 cesedin tamamen tanınmaz durumda olduklarını kaydettiler.

İtfaiye yetkilileri, gemide bulunan yolcu ve mürettebatın büyük çoğunluğunun salon ve kabinelerde bulunduğunu, ancak geminin bu bölümündeki yüksek ısı nedeniyle itfaiye ekiplerinin giremediğini belirttiler. İtalya'nın kuzey sahillerinde Kıbrıs Rum kesimine ait bir petrol tankerinde meydana gelen patlamada üç kişinin öldüğü bildirildi.

Yetkililer, patlamanın 109 tonluk tankerin ikiye bölünmesine yol açtığını kaydettiler. Patlama sırasında tankerde 143 bin ton ham petrol bulunduğu açıklandı. 35 kişilik gemi mürettebatından geri kalan 27 kişinin kurtarıldığı, 5 kişinin de hâlâ kayıp olduğu bildirildi.

Gemi mürettebatının Yunanlı, Filipinli, Hintli ve Sri Lankalılardan oluştuğu belirtildi. Hâlâ batmamış olan tankerden 400 metre karelik bir alana petrol sızdığını ve sızan petrolün bir bölümünün yandığını söyleyen yetkililer, temizleme çalışmalarının sürdüğünü kaydettiler.

'Şartlı Tahliye'nin Siyasetteki Son Koşulları...

CÜNEYT ARCAYÜREK *13 nisan*

ANKARA – Muhalefetle ANAP grubu "ufak bir ayak oyununa" kurban oldu. Şartlı tahliye ile antiterör birleştirildi.

İki ana konu ayrı tasarılarla Meclis'e getirilseydi, büyük olasılıkla, örneğin şartlı tahliye bayram öncesi kabul edilmeyebilirdi.

Antiteröre yeşil ışık yakan ANAP grubu, tecil diye başlayıp şartlı tahliyeye bağlanan bir çeşit af yasasının kimi hükümlerine karşı çıkıyordu.

Başlarda hükümet iki konuyu iki ayrı yasayla Meclis'e sunmayı düşünüyordu. ANAP grubundaki direnmelerin dozu arttıkça yeni taktikler arama zorunluğu doğdu.

Adalet Bakanı'nın açıkladığına göre Başbakan, bayram öncesini tarih olarak "ağzından kaçırmasaydı" şartlı tahliye sonraki günlere kalabilirdi.

Adalet Komisyonu'nun ANAP'lı başkanı bile birleşik tasarıyı "hilkat garibesi" diye nitelerken Başbakan'ın, parti yöneticileriyle hükümet üyelerinin milletvekilleri üzerinde yeterince etkili olabilecekleri düşünülemezdi.

Baştan sona her olayın, her kararla tasarının başmimarı TÖ, Amsterdam'dan döner dönmez, çıkış yolunu gösterdi. Antiterör yasası ile birlikte getirilecek şartlı tahliyeye hiçbir milletvekili karşı çıkamazdı. İki yasayı birbirinden ayırmaya zaten güçleri yetmezdi.

Hükümet, tasarıları birleştirdi. Kürtçeyle ilgili direnmeleri kırma görevini TÖ üstlendi. Elhak, bu görevi başarıyla yerine getirdi.

Ne var ki bu kez ANAP grubunun bütün üyeleriyle konuşmuyordu. Bu kez, ANAP grubunda genel başkanlık yarışına çıkmış grupcukların önderleriyle görüşüyor, yapılmasını istediği değişiklikleri onlar aracılığıyla kanalize ediyordu. Devlete karşı işlenen suçlardan başlıyor, Kürtçe'ye geliyor ve isteklerini Mesut Yılmaz ve Ekrem Pakdemirli'yle gerçekleştirmeyi yeğliyordu. Liberal kanadı Mesut Yılmaz'la arkasına alıyor. Milliyetçi muhafazakâr kanatla işbirliğini Pakdemirli ile sağlıyordu. Örneğin kardeş Bozkurt'u çağırmıyordu.

TÖ'nün bu davranışları özde kimi önemli işaretleri içeriyor. Büyük kongrenin yaklaşmasına karşın, kimi genel başkanlığa "münasip gördüğünü" bir türlü açıklamayan, hatta küçük bir işaret bile vermeyen TÖ, çok önemli iki konuda Mesut Yılmaz ve Pakdemirli ile doğrudan "işbirliğine" gidiyor.

Adı geçenlerle kulise girdikten çok sonra; Başbakan'ı, ANAP grubunun "tabii başkanını" çağrıyor. Ola ki bilgilendiriyor. Hasan Celal Güzel mi? Bütünüyle devre dışıydı. O. İftar yemeğine çağırdığı gazetecilere yasaları "lahana turşusuna" benzeten önemli, belki de tarihsel konuşmalar yapıyordu.

Zora geldiğinde ANAP grubunun gözünü korkutmakta ustalığını kanıtlayan TÖ, bu kez dilediği değişikliklerin yapılmasını isterken, garipsenecek bir gözdağıyla söze başlamıştı. Milletvekillerine "Benim de sizin de kalmanız bu yasanın çıkmasına bağlıdır" demiş. TÖ, gerçekten böyle konuştuysa, acaba ne demek istemişti? Bilmece!

Erken seçim mi? Aman efendim, nerede o mutlu günler! Şartlı tahliye ile ANAP oylarının yüzdesi mi yükselecek? Aman efendim, olağanüstü düşseverlik! İyi ama, ne demek istiyor? Belki Marmaris'teki İngiliz koyundan açıklar. Ya susarsa? Her sözünde hikmet arayıp bulan yağdanlıklar TÖ adına öyle açıklamalar, analizler ve siyasal varsayımlar öne sürerler ki...

Şaşar kalırız.

Vergide genelevi geçen yok

13 nisan

Ekonomi Servisi - Genelev patronu **Matild Manukyan,** İstanbul ili vergi rekortmeni oldu. 1990 yılı gelirleri üzerinden 2 milyar 614 milyon 464 bin 100 lira vergi tahakkuk ettirilen Manukyan, geçen dönemde 1.3 milyar liralık vergi tahakkuku ile beşinci sırada yer almıştı. Sanatçılar içinde ise **İbrahim Tatlıses,** tahakkuk ettirilen 235 milyon 970 bin 340 lira vergi ile rekortmen oldu. Koç Grubu yöneticilerinden çoğunun rekortmenler listesine girdiği görüldü.

İstanbul Defterdar Vekili **Musa Pişkin,** dün düzenlediği basın toplantısında, İstanbul basın toplantısında, İstanbul ilinde beyana dayalı Gelir Vergisi ödeyen 470 bin 781 mükellef olduğunu belirterek bunların bilgisayar kayıtlarına geçmiş olan 364 bin 176'sı üzerinde değerlendirme yapıldığını bildirdi. Buna göre 364 bin 176 mükellefin beyan ettiği gelirler toplamı 5 trilyon 888 milyar 715.6 milyon liraya ulaşırken bu gelirler üzerinde tahakkuk ettirilen Gelir Vergisi miktarı 1 trilyon 897 milyar 148.5 milyon lira olarak belirlendi. 1990 yılı gelirleriyle ilgili olarak bu yılın mart ayında verilen beyannamelere göre İstanbul vergi rekortmenleri listesine ilk 9 sırada Koç Holding'in Onur Başkanı **Vehbi Koç'**un üç damadı girdi. Koç Holding'in Otomotiv Grubu Başkanı İnan Kıraç İstanbul ikincisi olurken Otosan Grubu Başkan Yardımcısı **Erdoğan Gönül** beşinci, **Nüsret Arsel** ise dekozuncu sırada yer aldı. Milliyet gazetesinin sahibi **Aydın Doğan** altıncı olurken Ercanlar Grubu'nun sahibi **Tevfik Ercan** yedinci oldu. İstanbul ili vergi rekortmenleri listesinde üçüncü ve dördüncü sıralarda yer alan **Ali Levent Dilmaç** ile **Türkân Özsezen'**in gayri menkul sermaye iradı gelirleri olduğu belirlendi. İstanbul'un 1.1 milyar lira vergi tahakkuku ile onuncu sırada yer alan rekortmeni ise isminin açıklanmasını istemediği için saptanamadı.

SHP'nin 'Laiklik Raporu' hazır

ÜMİT ASLANBAY *20 nisan*

ANKARA – SHP'nin **"Henüz taslak halindeki" "Laiklik Raporu"** MYK'ya sunuldu. MYK ve 23 nisan tarihinde toplanacak parti meclisinde görüşüldükten sonra kesinleşerek resmileşecek olan raporda, laiklik karşıtı eğilimlerin 1980 sonrası tırmanışa geçtiği, bunda, sol düşünceye darbe vuran askeri rejimin, doğan ideolojik boşluğu dinle doldurma çabalarının yattığı ifade edildi. Raporda Diyanet İşleri Başkanlığı'nın da yeniden düzenlenmesi gereğine dikkat çekildi. Raporun girişinde şu noktalar üzerinde duruluyor:

–Laiklik karşıtı oluşumlar ve bunların eylemlilikleri, özellikle 1980 sonrasında tırmanışa geçmiştir. Asıl kaygı verici olan, 'laik devlet' niteliğiyle tamamen çelişen bir şekilde devletin "dindar" devlet rolünü benimsemesi ve söz konusu gelişmeye destek vermesidir. Bu gelişme başta laik Türkiye'nin kurucusu Atatürk ve devrimleri olmak üzere tüm çağdaş yaşamı hedef alan bir tehdittir.

– Türkiye'de devlet eliyle götürülen bu laiklik-özgürlük karşıtı gelişmenin sağlıklı bir analizini yapmak amacıyla SHP böyle bir rapor hazırlama kararı almıştır.

– T.C.'nin kuruluşundan bu yana izlenen devlet politikaları dinsizliği yaymak dolğrultusunda değildir. Böyle bir politika izlenmediği gibi inanç ve ibadet özgürlüğü büyük bir dikkatle güvence altına alınmıştır. Ayrıca İslam dininin ve toplumumuzun özgül koşullarından kaynaklanan nedenlerle, devlet eliyle din hizmeti verilmiştir.

–Sorunlara çağdaş çözümler getirebilme yetisi olmayan hükümetin halkının karşısına dinsel bir söylemle çıkarak ve kendi isteği dolğrultusunda inananlar yaratmak suretiyle suskun ve hak talep etmeyen bir toplum yaratması elbette kendisinin lehinedir, ama genel olarak Türk toplumunun ve T.C.'nin aleyhine olduğu açıktır.

–Çağdaş ölçülere göre inanç özgürlüğü, demokratik bir toplumda kamu düzeninin ve öteki özgürlüklerin korunması ve başka inanç ve görüşler için aynı özürlüğün sağlanabilmesi amacıyla kimi sınırlamalara bağlıdır...

Yoksa yaratılan bu kargaşa ortamında, demokratik sınırlar içinde dininin gereklerini yerine getiren ve bu doğrultuda faaliyetlerde bulunanlarla, zaten var olan din ve inanç özürlüğü yokmuş gibi bir mücadeleye girerek kamu düzenini, toplumsal bireysel özgürlükleri tehdit edenleri aynı kefeye koymak gibi bir yanılgıya düşülecektir.

–Türkiye'nin özgül konumunda, İslamlığın özel konumu ve geçirmiş olduğu tarihsel süreçler nedeniyledir ki din, devlet işlerinden ayrı ya da onun rakibi bir güç konumunda hiçbir zaman olmamıştır.

–İslam dininde ruhbanlar sınıfının bulunmamasına yarattığı sonuç, din işlerini yürütecek örgütün Diyanet İşleri Başkanlığı çerçevesinde devlete bağlı olarak görev yapması olmuştur.

–Şimdi yapılması gereken, örgütsüz diğer mezhep ve dinsel inanışların da Sünni İslam yanında, Diyanet İşleri Başkanlığı çatısı altında temsil edilmesinin sağlanması olmalıdır.

–Günümüzün toplumu, ulusal düzeyde bir birliği aynı zamanda çeşitliliğin güvence altına alınmasını ve sağlanmasını gerektirir.

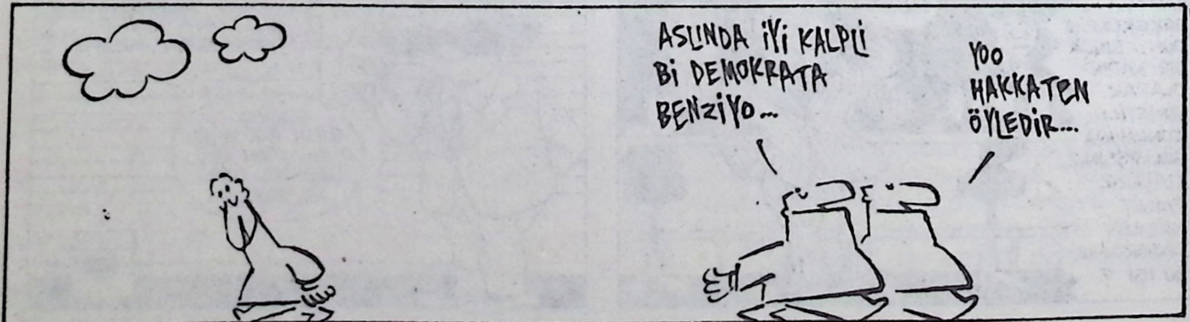
–Türkiye'nin laikleşme ve çağdaşlaşma sürece, Osmanlı İmparatorluğu'nun içinde bulunduğu iç ve dış koşulların ve onun coğrafi ve kültürel evriminin bir uzantısı olarak da karşımıza çıkmaktadırk.

–1920'de, 'devletin dini, din-i İslamdır' **diyen anayasanın 2. maddesi kaldırılmıştır. 1937 yılında Atatürk'ün ağır hasta olduğu dönemde laiklik ilkesi kesin olarak anayasal güvenceye bağlanmak istenmiş ve anayasa maddeleri haline getirilmiştir.**

–61 Anayasası'nda devlete din eğitimi ve öğretimi gibi bir yükümlülük yüklenmez. 82 Anayasası'yla böyle bir yükümlülük yüklendiği yönünde düşüenler ise yanılmaktadırlar. Bu anayasada yer aldığı haliyle bu öğretimin niteliği genel kültür edindirme olup, belli bir dine ait bilgilerin özel olarak öğretilmesi gibi bir içeriğe sahip değildir. Ancak böyle düşünenlerin haklı oldukları bir nokta vardır; ... Uygulama belli bir dinin öğretilmesi şeklinde ortaya çıkmaktadır.

–24. maddenin gerekçesinde, din kültürü derslerinden gayri müslimlerin muaf tutulacağı belirtilerek, bu derslerde belli bir dinin öğretileceği ima edilmektedir. Laik bir devletin okullarında belli birdinin öğretiminin üstlenmesi laikliğe aykıdır.

–Ne laiklik bahane edilerek dini inanca ve ibadetin yerine getirilmesine kuşkuyla yaklaşılmalı ne de din istismar edilerek, insanlar belli doğrultularda sınırlandırılmalı, baskı altına alınmalıdır."

Sığınmacılar dönme telaşında

CELAL BAŞLANGIÇ *21 nisan*

HAKKARİ–Irak'tan gelen Kürtleri **"geri dönüş"**ün heyecanı sardı. Çadırlarda toplanıp konuşuyorlar, tartışıyorlar ve hep aynı sonucu alıyorlardı: **"Geri dönmeliyiz."**

"Bomba-ı kimya" korkusuyla Türkiye sınırına doğru kaçarlarken aşiretler de birbirine iyice karışmıştı. Dostki, Muzuri, Ertuşi, Bradost, Bervari, Soran aşiretlerinden Kürtler, Uludere'den Çukurca'ya, oradan Şemdinli'ye olan hat boyunca dağılmışlardı. Bugün Saddam'dan kaçanlarla 1988'in ağustosunda Türkiye'ye gelen Kürtler arasında temel bir farklılık var.

1988'de gelenler Barzani'ye, Talabani'ye bağlı, Irak askerleriyle, elinde silah yıllardır çarpışan Kürt gerillalar yani Peşmergeler ve aileleriydi. Bugün sınırımızda bekleşenler ise son ana kadar Irak'ta Saddam yöntemiyle işbirliği yapan Kürtlerdi.

Türkiye'deki **"koruculuk"** sisteminin bir benzerini oluşturan Saddam yönetimi, başkaldıran Kürtlere karşı, bu aşiretlerden yüz elli bin kişiyi modern silahlarla donatmıştı. Hükümetle işbirliği yapan bu aşiretlerin üyeleri Saddam yönetimince önemli görevlere getirilerek ödüllendirilmişlerdi. Kimi bakan olmuş, kimi kimi milletvekili, kimi de vali ve kaymakam...

Irak'ta savaş sırasında ya da sonrasında Saddam'ın sallantıda olduğu izlenimi edinen aşiretler birdenbire taraf değiştirmiş, Saddam'ın verdiği silahları Saddam'a çevirmişlerdi. Şimdi ise üç pişmanlığı bir arada yaşıyor ya da öyle gözüküyorlardı.

Birinci **"pişmanlıkları"** bugüne kadar Saddam'la işbirliği yapmak. Örneğin Muzuri aşireti reisi **Mezat İbrahim,** Duhok bölgesinin denetimini son ana kadar Irak yönetimiyle işbirliği içinde elinde tutuyor. Hatta 1988'de Türkiye'ye kaçan Peşmergelere ve ailelerine **"geri dönün"** çağrısı yapıyor. Ancak bugün Mezat İbrahim, aşireti ile birlikte Saddam'dan Türkiye sınırına kaçanlar arasında. İkinci **"pişmanlıkları"** ise, Saddam gidiyor sanıp oluşacak yeni bir durumda güçlü olmak amacıyla başkaldırmak. Saddam kendini toparlayıp, biraz da Amerika'nın uygun ortam yaratmasıyla **"tepelerine binince"** merkezi yönetimle işbirliği yaparak elde ettikleri bütün kazanımları yitirsinler. Üçüncü **"pişmanlıkları"** ise Saddam karşı harekâtı başlatınca, silahlarını bırakıp kaçmaları. Bu tavırları, Barzani ve Talabani'nin liderliğini yaptığı Kürdistani Cephe ile az da olsa düzelen ilişkilerini yeniden bozmuş. İşbirliği ortamını yok etmiş. Aşiret reislerinin bir Saddam yanlısı, bir Saddam yönetimine başkaldıran tavırları, göç halindeyken bile farklı iç çelişkilerin yaşanmasına yol açıyor. Altınyayla'ya gelen yaklaşık yüz elli bin kişiden beş bini dağdan kopup Işıkveren'e iniyor.

Askerler tutamıyorlar bu kitleyi. Yeniden yukarıdaki grupla birleştirmek için çabalarlarken havaya ateş açmaları bile o insanları bir adım kıpırdatmaya yetmiyor. Hepsi de **"Bizi Saddam'a götürmeyin"** diye bağrışıyorlar. Askerler bir türlü ikna edemiyor: **"Sizi Saddam'a götürmeyeceğiz. Sadece yukarıdaki grupla birleştireceğiz"** diye. Sonunda sıkıntının nedeni anlaşılıyor.

Yukarıda Bişar Ağa var. Zaho'nun **"korucubaşısı."** Bişar Ağa da son dakikada Saddam yönetimine başkaldırmış. Kürtler arasında anlatılanlara göre Saddam Bişar Ağa'ya haber göndermiş: **"Oğlun elimde esir. Sınıra kaçırdığın insanlarla birlikte geri dönersen oğlunu affederim."** İşte bu yüzden de bazı Kürtler, Bişar Ağa'nın yanına bile yaklaşmak istemiyorlar.

'İyi ki doğdun dünya'

FİGEN ATALAY *22 nisan*

Bugün dünyanın doğum günü kutlanıyor. Bu kutlamaya siz de katılmak ister misiniz? Eğer isterseniz yapacağınız şeyler çok basit. Çöp yığınları, zehirli atıkların karıştığı denizleri, sisli puslu havası, ozon tabakasındaki deliği, yok olan ormanları ile giderek daha da kirlenen dünyamızın korunmasına yönelik olarak hazırlanan 70 öneriyi siz de yerine getirebilirsiniz. Yani, naylon poşet yerine kâğıt torba kullanabilir, ağaç dikebilir, toplu taşım araçlarından daha çok yararlanabilir, suyu daha dikkatli kullanabilirsiniz.

İlk kez 1968'de, ABD'de Wisconsin Senatörü **Gaylord Nelson** tarafından **"kirlenmiş kırlar özgürlüğün antitezidir"** görüşüyle gündeme getirilen ve 1970 yılında **Dennis Hayes** adlı bir gencin girişimiyle başlatılan Dünya Günü, bu yıl 175 ülkede kutlanacak.

Bu ülkelerde ağaç dikme törenleri, yürüyüşler, şenlikler, gösteriler, toplantılar düzenlenecek, konserler verilecek. Bu kutlamalara birkaç örnek verelim. ABD'de tüm ülkeyi baştan sona geçecek olan **"Dünya Treni"** duracağı istasyonlarda, insanlara **"dünya için bir şeyler yapma"** çağrısında bulunacak. Kanada'da, kutlamaya katılan ülkelerden gönderilen **"Dünya Günü şarkıları"** ile bir kaset hazırlanacak. Türkiye'den de sözlerini **Orhan Velicangil**'in yazdığı, müziğini **Melih Kibar**'ın yaptığı bir şarkı gönderildi. SSCB'de **"Çernobil Çocukları"** adlı bir film hazırlanıyor ve Çernobil'de çalışan bir Sovyet mühendisin Çernobil kazasındaki yanlışlar konusunda yazdığı kitabın basımına destek veriliyor. Birçok kişi ve kuruluşun da desteğiyle düzenlenen kutlama programı çerçevesinde, Türkiye'de bisiklet gezisi yapılacak, izciler Belgrad Ormanı'nda **"unutulan"** çöpleri toplayıp Taksim Meydanı'nda **"çöpten heykel"** yapacaklar, Cemal Reşit Rey Salonu'nda ücretsiz **"Dünya Günü Kutlama Töreni"** düzenlenecek, çevreyle ilgili konferanslar verilecek, filmler gösterilecek, **"Poşete son ver, zembil** (bezden yapılan torba) **kullan"** kampanyası başlatılacak.

Ya Hiç Anlamamış...

ALİ SIRMEN *23 nisan*

Kimileri TCK'nın 163. maddesinin kaldırılmış olmasından kaygı duyuyorlar. Oysa ne 163. madde ne de 141-142. maddeler kalkmış durumdadırlar. Terör ile Mücadele Yasası ile durum daha da ağırlaştırılmıştır. Önümüzdeki günlerde tanık olacağımız gelişmeler, demokrasiye doğru yöneldiğimizi sananların ne denli aymazlık içinde olduklarını herkese gösterecektir. Olayın bu yönünü bir yana bırakalım ve şu soruya yanıt arayalım:

"Terör ile Mücadele Yasası, laikliği koruma açısından yeterli bir güvence oluşturuyor mu?"

Ne gezer.

163. madde gibi ondan daha baskıcı olan yeni yasanın hükümleri de bugünkü Türkiye'nin içinde bulunduğu gerçek duruma uymayan bir varsayıma dayanmaktadır.

Bu varsayım temelden gelen laiklik karşıtı akımlara karşılık tavanda onu korumaya kararlı bir devlet örgütünün olduğudur.

Bugün ise durum tam tersinedir.

Tavanda devletin çeşitli örgütlerine sızmış tarikatçı, şeriatçı, Türk-İslam sentezci güçler devlet erkini kullanarak dini politikaya alet etmeye, devlet düzeni haline getirmeye çalışıyorlar. Tabanda ise inanmış Müslüman çoğunluk, laikliğin yararlarını yaşayarak gördüğünden ona sahip çıkıyor.

Durum böyle olunca laikliği ceza yasalarıyla korumaya kalkışmak demokratik olmadığı gibi etkili de olmuyor. Devletin içine çöreklenmiş olanlar laiklik karşıtı girişimlerini devlet örgütleri aracılığıyla sürdürüyorlar.

Dünkü Cumhuriyet'in 4. sayfasında yayımlanan Hakan Aygün'ün haberi bu gelişmenin somut bir örneği. Milli Eğitim Bakanlığı bir yandan açılış onayı bekleyen 175 imam hatip lisesinden 54'ünün açılmaya elverişli olduğu yolunda rapor verirken öte yandan da eğitimini sürdürmekte olan okullara da ek bina ve derslik ekleyerek 100 bin kişilik yeni bir kontenjan yaratmış bulunuyor. Bu gelişmelere koşut olarak Bakanlık, zorunlu ilköğretim sekiz yıla çıkarken Kuran kurslarını da "örgün eğitim kurumu" adı altında uygulamada ortaokul düzeyine getirecek bir düzenlemeyi gerçekleştirmiş bulunuyor.

Yeni uygulamayla üç yıllık Kuran kursunu bitiren bir öğrenci kolayca liseye girebilecek. Bu ya, laik eğitim yapılan bir lise olabilir ya da imam hatip okulu. İmam hatip çıkışlıların genellikle vali, kaymakam, polis müdürü gibi kamusal görevlere ya da savcılık ve yargıçlık gibi işlere eğilim duydukları ve buralara ulaşmaya çalıştıkları, doruktaki "laik" kişilerin tarikatları en yüksek yargı organlarına kadar ulaştırdıkları da düşünülürse, Türkiye'de nelerin planlanmakta olduğu kolaylıkla anlaşılabilir. Bu gelişmeler karşısında en acınacak tepkiyi gösteren kişi ise Milli Eğitim Bakanı Avni Akyol.

Hemen belirtmek gerek, Avni Akyol'un zaman zaman kendi örgütü içinde yürüttüğü mücadeleyi biliyoruz. Sayın Bakan "liberal gösterip baskıcı vuran" bazı kabine arkadaşlarının tersine, içtenlikli ve dürüst bir kişi olabilir. Ne var ki Avni Akyol'un kişiliği ne olursa olsun, Milli Eğitim Bakanı olarak performansı gerçekten içler acısıdır.

Nitekim Sayın Bakan, Kuran kursları konusundaki yeni uygulama için insanın yüreğini burkan bir açıklama yapmıştır. Bakın Akyol açıklamasında ne diyor:

"Bu uygulamaya gitmesek ne olacak? Zaten Kuran kursları faaliyetlerini sürdürmüyorlar mı? Bizim yapmak istediğimiz tevhidi tedrisata uygun olarak hepsini denetim altına almak." Bir Milli Eğitim Bakanı böyle bir açıklama yapabiliyorsa tevhidi tedrisatı, laik eğitimi ya hiç anlamamış ya da bakanlığı içindeki ser güçlerine iyiden iyiye teslim olmuş ve artık kendi makamını korumaktan başka bir şey düşünmüyor demektir.

Her iki halde de ülke açısından çok ciddi bir tehlikeyle karşı karşıya bulunduğumuz açıktır.

Kürtler Saddam'la anlaştı

25 nisan

Dış Haberler Servisi - Irak yönetimine karşı mücadele eden Kürt örgütlerinden Kürdistan Yurtseverler Birliği lideri **Celal Talabani,** Irak Devlet Başkanı **Saddam Hüseyin'**le ilke anlaşmasına vardıklarını bildirdi.

AFP ve AP'nin haberine göre Talabani, Saddam Hüseyin'le yaptığı görüşmelerden sonra dün akşam düzenlediği basın toplantısında, **"Anlaşma, Irak'ın Kürt bölgesinde durumun normalleşmesini, Irak'ta demokrasi, Kürtlerin haklarına saygı ve ulusal birliği içeriyor"** dedi.

Talabani, ayaklanmanın bastırılmasından sonra kaçan tüm Kürtlere, köylerine ve evlerine dönmeleri için çağrı yapıldığını söyledi.

Irak Enformasyon Bakanı **Hamid Yusuf Hammadi'**nin de katıldığı basın toplantısında konuşan Talabani, anlaşmanın ayrıntılarının henüz saptanmadığını, gelecek hafta Bağdat yönetimi ile bir görüşme daha yapılacağını ve nihai anlaşmanın Kürdistan Demokrat Partisi lideri **Mesut Barzani** tarafından imzalanacağını söyledi.

AA'nın haberine göre **"Biz Irak Kürdistanı'nda oturmak istiyoruz. Onu terk etmek değil"** diyen Talabani, gelecek pazar günkü Saddam Hüseyin'in yaşgününden sonra başlayacak olan ve Kürdistan Demokrat Partisi lideri **Mesut Barzani'**nin Kürt heyetine başkanlık edeceği toplantıların, Kürtleri evlerine dönmeleri konusunda cesaretlendireceğine işaret etti.

Talabani, sözlerini **"Sayın devlet başkanından ve diğer yetkililerden Iraklı Kürtlerin güvenlik içinde olacakları konusunda söz aldık.**

Demokrasinin ulusal Kürt hedefleri için temel garanti olacağını düşünüyoruz" şeklinde sürdürdü.

Talabani, **"10 gün önce Kürdistan'ın Sesi Radyosu'ndan şahsen çağrıda bulunarak Kürtlerden evlerinde kalmalarını istedim.**

Ermenistan olayını yinelemek istemiyoruz" dedi.

"Iraklılar olarak, hepimiz Irak hükümetinin egemenliği ve bağımsızlığı için varız. Diğer Iraklılarla birlikte Irak'ın egemenliği ve bağımsızlığını güvence altına almak ve ülkeyi yeniden inşa etmek için çalışacağız" diyen Talabani, **"28 yıldır Iraklı yetkililerle görüşmeler yaparım.**

Hiçbir zaman böylesine bir güven anlayışı ile karşılaşmadım.

Irak Kürdistanı konusundaki görüşmelerde böyle olumlu bir ruh, böyle olumlu bir hava görmemiştim. 1961'den beri yetkililerle mücadele ederim. Ama bazen görüşme yapmak zorunda kalıyoruz" şeklinde konuştu.

Müzayedeyi İznik çinileri kurtardı

EDİP EMİL ÖYMEN *26 nisan*

LONDRA – "Sotheby's" müzayede firmasının üç gün önce başlattığı ve bugün sona erecek olan **"Osmanlı - İslam Eserleri Müzayedesi"** genel olarak sönük geçerken, İznik çinileri yine en gözde parçalar oldu. En yüksek fiyat ödenen ilk 6 eserden dördü İznik çinileriydi.

Dünyada sadece üç benzeri daha bulunan 1560 tarihli bir İznik panel, Londra'nın en tanınmış antikacılarından **"Eskenazi"** tarafından 55 bin sterline (komisyon hariç net 385 milyon TL) alındı.

Satılan panelin benzerleri halen İstanbul'da Rüstem Paşa Camii'nde, Hürrem Sultan Türbesi'nde ve Topkapı Sarayı Sünnet Odası'nda bulunuyor.

Kobalt mavisi, yosun yeşili, manganez moru ve mercan kırmızısı renklerin kullanıldığı panel, lale motifleriyle süslü...

Satışta, ikinci yüksek fiyat da yine 1585 tarihli bir İznik tabağına ödendi. Londra'da sanat eserleri danışmanlığı yapan **Stephen Wollf,** 26 cm çapındaki kusursuz tabağa net 39 bin sterlin (yaklaşık 273 milyon TL) ödedi.

İstanbullu antikacı **Yaman Mursaloğlu** ise, 10 adet altıgen şeklinde mavi çini sete net 38.100 sterlin (yaklaşık 267 milyon TL) ödedi.

"Sotheby's" İslam Eserleri Bölümü Başkanı Profesör **John Carswell,** beklendiği kadar heyecanlı geçmeyen dünkü satış hakkında görüşlerini açıklarken, **"Piyasa duruluyor, buna rağmen İznikler'e rağbet azalmamıştır.**

Saptanan fiyata değecek parçalar yine satılmıştır.

Osmanlı - İslam satışlarının Körfez savaşından etkilendiği söylenemez" dedi.

Bu iyimser görüşlere karşın, **"Sotheby's"**in dünka satışında, parçaların yüzde 25'i, beklenen fiyat verilmediği için satılmadı.

Bugün yapılacak olan yazma, ferman ve Kuran satışı ile **"Sotheby's"**in üç günlük maratonu tamamlanıyor.

Bugünkü satışta dört Kuran, tarihsel değerlerine karşın mütevazı fiyatları ile dikkati çekiyor.

Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u fethi ardından yazılmasını emrettiği bir Kuran için 140-210 milyon TL, 13. yüzyıldan kalma bir Selçuklu Kuran'ı 140-175 milyon TL. 1427 tarihli bir Memlûk Kuranı 350-560 milyon lira ve İran'da yazılıp İstanbul'da süslenen 1555 tarihli bir Kuran 560-840 milyon liraya alıcı bekliyor.

Barış Derneği gün sayıyor

TURAN YILMAZ *28 nisan*

ANKARA– Barış Derneği'ne 10 yıl önce vurulan kelepçe çözülecek mi? Bu sorunun yanıtı, önümüzdeki hafta verilecek. Askeri Yargıtay 3. Dairesi, yürürlükten kaldırılan TCK'nın 141. maddesinden yargılanan Barış Derneği için kararını 30 nisan salı günü açıklayacak. Barış Derneği Genel Başkanı **Mahmut Dikerdem,** davanın beraat ya da ortadan kaldırma kararlarıyla sonuçlanması halinde, 6 ay içinde genel kurulun toplanacağını ve derneğin yeniden faaliyete geçip geçmeyeceğine bu toplantıda karar verileceğini söyledi.

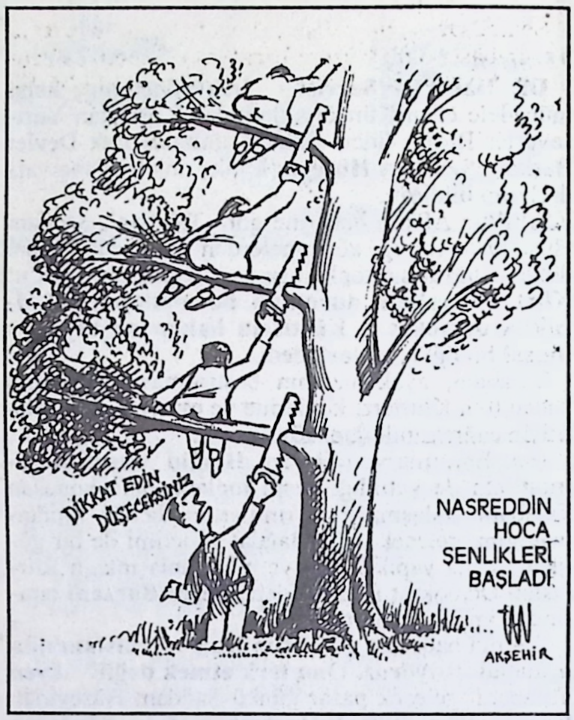
Bu arada, Askeri Yargıtay 3. Dairesi'nin, önceki gün bir toplantı yaparak Türk Ceza Yasası'nın yürürlükten kaldırılan maddeleri karşısında Barış Derneği davasının durumunu değerlendirdiği öğrenildi. Bu toplantıda, yargılamaya dayanak oluşturan maddenin yürürlükten kalkması üzerine, davanın ne tür bir karar ile sonuçlandırılacağı görüşüldü. Bu konuda beraat, ortadan kaldırma ve davanın düşürülmesi seçeneklerinin değerlendirildiği kaydedildi.

İstanbul Baro Başkanı **Turgut Kazan,** 30 nisanda açıklanacak karara ilişkin Cumhuriyet'in sorularını yanıtlarken, Barış Derneği'nin yargılandığı 141. maddenin yürürlükten kalkması nedeniyle davanın beraat kararı verilerek sonuçlandırılması gerektiğini söyledi.

Yargı organlarının açılan bir davayı, yalnız iddianamesinde belirtilen madde ile sınırlı kalmayıp tüm yasa maddelerini göz önünde tutarak sonuçlandırdığını da kaydeden Kazan, Barış Derneği davasında da aynı durumun söz konusu olacağını belirtti. Kazan, **"Verilecek karar, tüm maddelere göre yapılan bir değerlendirmenin sonucuna göre olacaktır. Yani derneğin faaliyetlerinin herhangi bir suç oluşturmadığının tespiti olacaktır"** dedi.

Verilecek beraat kararı karşısında, artık derneğin kapatılmasına ilişkin kararın da geçerli olamayacağını kaydeden Kazan, aylarca tutuklu kalan Barış Derneği yönetici ve üyelerinin tazminat haklarına ilişkin de şunları söyledi:

"Pratikte hangi sonuçlar çıkacağını bilemiyorum. Ama hangi seçenek (ortadan kaldırma, düşme ya da beraat) olursa olsun tazminat hakkı devam etmektedir. Çünkü insanlar aylarca haksız yere tutuklu kalmışlardır. Bu nedenle ben şahsen müvekkillerim için tazminat davası açacağım. Askeri Yargıtay'ın vereceği kararı

bekliyoruz bunun için. Kazanmamız gerektiğine de inanıyoruz."

Kazan, Terörle Mücadele Yasası ile haklarında daha önce dava açılan dernek ve vakıfların mal varlıklarının Hazine'ye devredilmesine ilişkin düzenlemeyi ise **'gasp'** olarak niteledi.

Kazan, **"Parlamentonun kanun yapma yetkisi demek, istediği gibi insanların malını mülkünü gasp etmesi demek değildir. Hazindir ki parlamento, bir hak sayılan mülkiyet hakkına el uzatmıştır"** dedi.

12 Eylül yönetiminin bu konuda aldığı kararların bile bu denli ağır olmadığını savunan Kazan, **"12 Eylül yönetimi de Atatürk'ün vasiyetini hiçe sayarak bazı kurumları kapattı, mal varlıklarını bu konuda yeni oluşturulan kurumlara devretti. Ama bu yeni düzenleme daha ağırdır. Demokratik sayılan bir dönemde böyle bir adım atılmıştır.**

Bu, Türkiye için büyük bir ayıptır. Bu ayıbın kaldırılması gerekir" diye konuştu.

ANAP tam teslim

30 nisan

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu)– Yıpranma tehlikesine karşın eşini İstanbul İl Başkanı seçtiren Cumhurbaşkanı Turgut Özal, böylece ANAP büyük kongresini de ipoteğine aldı. İstanbul İl Kongresi sonuçları, Semra Özal'ı da genel başkanlık yarışına katarken, Başbakan Yıldırım Akbulut ile muhafazakârların güç kaybına neden oldu. Semra Özal'ın seçilmesi için çaba harcayan genel başkan adaylarından Mesut Yılmaz da politik geleceğini Özal'a bağladı. Özal'ın anayasa değişikliğine yönelik girişimlerini yoğunlaştıracağına ve erken seçimi bu yasama yılında TBMM'den çıkartmaya çalışacağına ilişkin görüşler ANAP kulislerinde tartışılırken, hükümette ve ANAP'ın vitrininde değişiklik beklentileri de gündeme geldi. ANAP kulislerinde

İstanbul il kongresinin ardından şu olasılıklar konuşulmaya başlandı: Hükümet değişikliği: İstanbul il kongresinde hükümet üyesi bakanlar olumlu sınav veremediler.

Semra Özal için çalışan Devlet Bakanı **Mustafa Taşar** başta olmak üzere **İbrahim Özdemir, Ercüment Konukman, İmren Aykut** kongrede büyük yara aldılar.

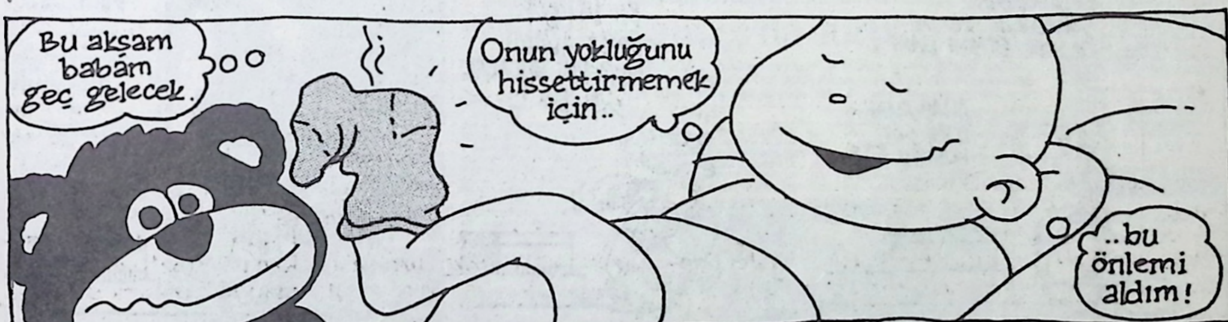
Cumhurbaşkanı Özal tarafından "**beceriksizlikle**" suçlanan bakanlar ANAP tabanında büyük puan kaybettiler. Devlet Bakanı Taşer tepkiler üzerine 5İstanbul Kongresi Divan Başkanlığı'ndan çekilmek zorunda kalırken, hafta sonunda yapılan Ankara il kongresine de katılmadı.

Özal'ın büyük kongrede istediği değişikliği gerçekleştirebilmesi için mayıs ayı içerisinde hükümet ve ANAP vitrininde değişiklik yapması gerektiği belirtiliyor. Hükümet değişikliğinde yıpranan ve tepki toplayan bakanların dışarda bırakılabileceği öne sürülüyor.

Anayasa değişikliği ve erken seçim: Cumhurbaşkanı Özal'ın anayasa değişikliği ve erken seçim isteğini Mecliste gündeme getirebileceği ANAP kulislerinde konuşuluyor.

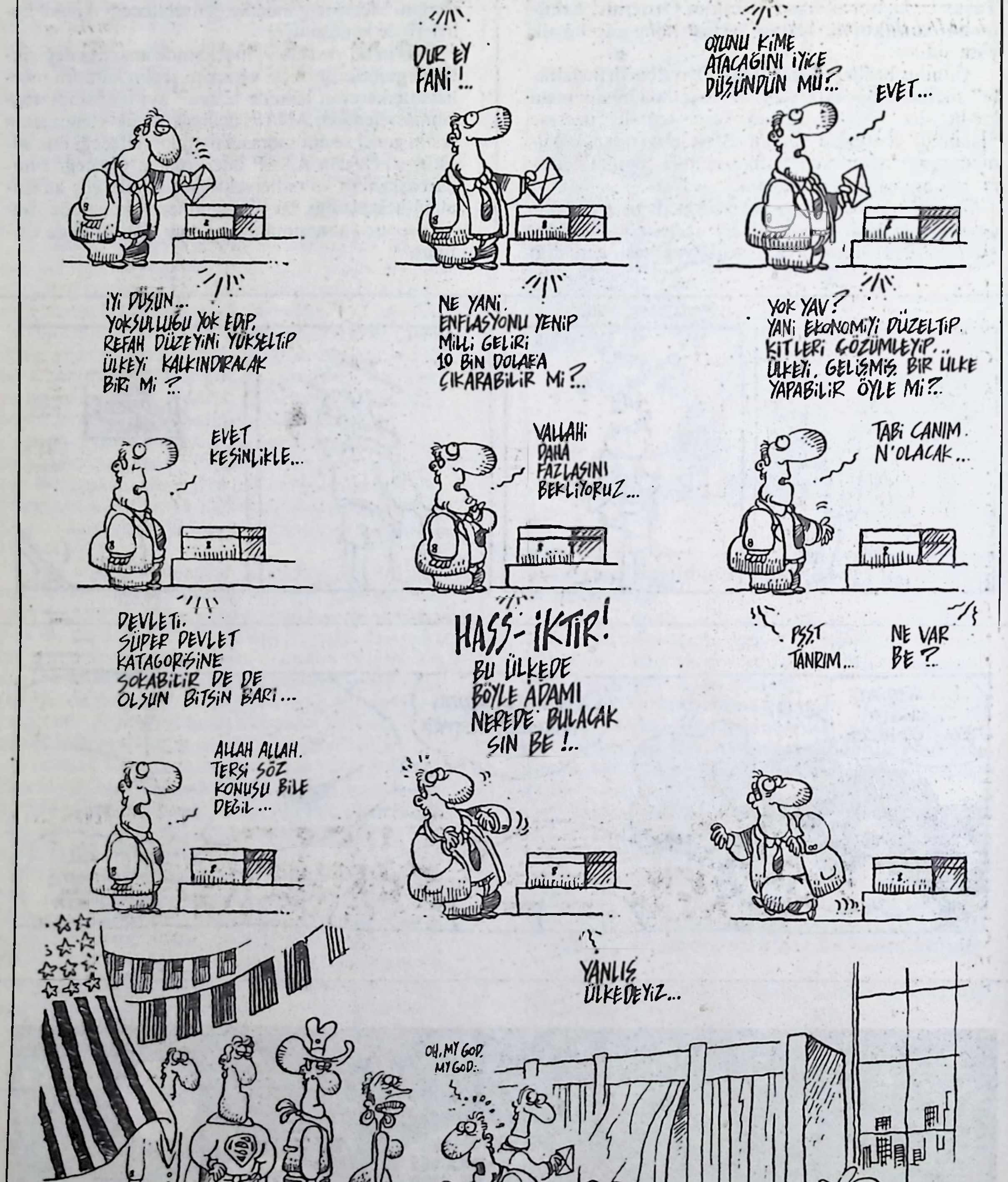
Özal'ın bu yasama yılı içerisinde anayasa değişikliğini gerçekleştirmesi ve erken seçim kararını meclisten çıkarması halinde haziran ayı içerisinde toplanması gereken ANAP üçüncü büyük kongresinin erken genel seçim sonrasına bırakılabileceği öne sürülüyor. Özal'ın ANAP lideri olarak gireceği cumhurbaşkanlığı ve milletvekili seçiminde güç kazanmayı hesapladığı, bu güçle gidilecek kongrede istediği sonucu almasının daha kolay olacağı ifade ediliyor.

İNSANLAR İSMAİL GÜLGEÇ

MAYIS

PAMUKBANK
ALO24
188 24 24
İŞLEM TAMAM

Cumhuriyet

Borsa, faiz, döviz, bireysel kredi ve kredi kartları konusunda bilgiyi Alo24'ten alın: 188 24 24 - İstanbul
PAMUKBANK

68. Yıl; Sayı: 23975 — Kurucusu: Yunus Nadi — 1500 TL (KDV dahil) — 21 Mayıs 1991 Salı

TBMM Başkanı Kaya Erdem devrede

Meclis, eroinci üyesini arıyor

TBMM Başkanı Kaya Erdem, İçişleri Bakanı Aksu ile görüştüğünü, bakanın haberi dedikodu olarak nitelendirdiğini belirterek, "Bakanı tekrar arayıp görüşeceğim. Tüm parlamenterler zan altında bırakılıyor" dedi. TBMM Başkanvekili Kotil, Erdem'in Avusturya Parlamento Başkanı'na resmen başvurmasını isteyeceğini açıkladı.

Üç gündür Güneydoğu Anadolu'da bulunan İçişleri Bakanı Aksu Diyarbakır'dan ayrılırken gazetecilerin soruları üzerine "Olay hakkında sağlıklı bir bilgim yok. Böyle bir şey varsa Meclis'e intikal eder" dedi.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Avusturya polisinin bir İstanbul milletvekilinin eroin kaçakçılığına karıştığı yolundaki iddiası, dün TBMM Danışma Kurulu'nda değerlendirildi. TBMM Başkanı Kaya Erdem, İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu ile görüştüğünü belirterek "Bakan da kendilerine böyle bir bilgi ulaşmadığını söyledi" diye konuştu.

Bu arada üç gündür Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde incelemelerde bulunan İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu, dün sabah Diyarbakır'dan Ankara'ya hareketi sırasında, gazetecilerin konuyla ilgili sorusunu yanıtlarken, "Yurtdışından yeni döndüm. Sonra da buraya geldim. Olay hakkında sağlıklı bilgim yok. Ankara'da araştıracağız. Böyle bir şey varsa Meclis'e intikal eder" dedi.

TBMM Başkanvekili, SHP İstanbul Milletvekili Aytekin Kotil de Erdem'den, Avusturya Meclis Başkanı'na başvurup konuyu aydınlatmasını isteyeceğini söyledi.

"Eroinci milletvekili" haberini dünkü Danışma Kurulu'nda

(Arkası Sa. 16, Sü. 1'de)

Cumhurbaşkanı, ANAP'ın kuruluş kokteyline katıldı

Özal, hükümeti eleştirdi

Özal, Akbulut ve ANAP Başkanlık Divanı üyelerini kabulünde, hükümeti eleştirdi ve çalışmalarını yetersiz bulduğunu söyledi.

ANAP Genel Merkezi'ndeki kutlamalarda Mesut Yılmazcılar, Akbulut'a laf attılar. Akbulut da yeniden yapılanma gereği hissetmediklerini, ANAP'ın liberal değil, milliyetçi-muhafazakâr olduğunu yineledi.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — ANAP'ın 8. kuruluş yıldönümü kutlamaları, Cumhurbaşkanı Turgut Özal ve eşinin de katılmasıyla büyük kongre kulisine dönüştü. Özal, Çankaya Köşkü'nde Başbakan Akbulut ve ANAP Başkanlık Divanı üyelerini kabul ederken, gece de ANAP'ın kuruluş yıldönümü kokteyline katıldı. Özal'ın ANAP heyetini kabulü sırasında, hükümeti eleştirdiği ve çalışmalarını yetersiz bulduğunu söylediği öğrenildi. Özal'ın konuşmasında "Muhalefet olmadan iktidar olmak kolay değildir. Muhalefet yapmasını da öğrenmek lazım" demesi, ANAP heyetini şaşırttı. Başbakan Akbulut, Özal'ın manevi desteğini isterken, Özal "kafasındaki adayı" dün de açıklamadı. ANAP Genel Merkezi'ndeki kutlamalarda Mesut Yılmazcı milletvekilleri adeta şov yaparak, Akbulut'a zaman zaman laf attılar. Akbulut, özel olarak kabul ettiği il başkanlarına birer kol saati armağan etti.

(Arkası Sa. 16, Sü. 2'de)

ÖZAL'IN GÖNLÜ KİMDE?
10. Sayfada

İki banka düşürdü

Bakandan faize müdahale

Ekonomiden Sorumlu Devlet Bakanı Güneş Taner, enflasyonun düşmesinde psikolojik etki sağlayabilmek amacıyla bankalara faiz oranlarının düşürülmesi talimatını verdi. İş ve Vakıflar Bankası, faiz oranını yüzde 61'e düşürdü.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Ekonomiden Sorumlu Devlet Bakanı Güneş Taner, enflasyonun düşmesinde psikolojik etki sağlayabilmek amacıyla mevduat faiz oranlarının düşürülmesi için bankalara talimat vermeye başladı. Taner'in talimatıyla ilk aşamada İş Bankası'yla Vakıflar Bankası "serbest faiz" oranlarında 4-8 puan indirim yapıldı. Bakan Taner, ayrıca Hazine'nin iç borçlanma faizine de tavan koydu.

(Arkası Sa. 16, Sü. 1'de)

Yaş çay alım kampanyası

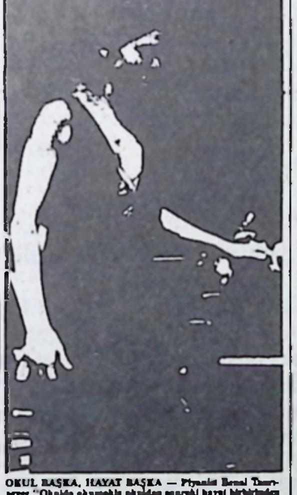
Çay fiyatına milletvekili protestosu

RİZE (Cumhuriyet) — Maliye ve Gümrük Bakanı Adnan Kahveci, 1991 yılı ürünü yaş çay alım kampanyasını açarak yeni alım fiyatlarını açıkladı. Geçen yıla göre yüzde 37 ile 40 arasında bir artış getiren yeni yaş çay alım fiyatları üreticiler tarafından az bulunurken ANAP Rize Milletvekili Mustafa Parlak ve Mustafa Nazikoğlu tarafından protesto edildi.

Maliye ve Gümrük Bakanı Adnan Kahveci'nin açıklamasına göre Çay-Kur geçen yıl 900 lira olan birinci sürgün yaş çay

(Arkası Sa. 16, Sü. 3'de)

EREĞLİ'DE EYLEM BAŞLADI Ekonomide

OKUL BAŞKA, HAYAT BAŞKA — Piyanist Benal Tanrısever "Okulda okunabilir olandan sonraki hayat birbirinden çok farklı. O savaş korkunç bir şey" diyor. (İbrahim Günel)

Piyanist Benal Tanrısever Türkiye'deydi

Bir yıldız parlıyor

Dünyanın üç başkenti Berlin, Kopenhag ve New York'ta birden yaşayan, yurtdışında kendini kabul ettirmiş, çeşitli orkestralarla konserler veren genç Türk piyanisti Benal Tanrısever son olarak Berlin Filarmoni Orkestrası ile Türkiye'ye geldi. İstanbul, Ankara ve İzmir'deki konserleri geniş ilgi uyandırdı.

Benal Tanrısever "Çok çetin bir savaştayız. Çok dirençli ve kuvvetli olmak zorundasın. Derinin kalın, içinin yumuşak olması lazım. Kabuğun çok sertleştiği zaman da müziğini gerektiği gibi yapamıyorsun" diyor.

FÜSUN ÖZBİLGEN'in röportajı 3. Sayfada

FINANCIAL TIMES:

ANAP yolunu yitirmiş görünüyor

İngiliz gazetesinin ekinde Türkiye'deki anayasa tartışmaları nedeniyle iç, dış politika ve ekonominin askıya alındığı bildirildi. "ANAP, seçim yenilgisine doğru gitmekte olan bir azınlık hükümeti görünüşü içinde" dendi.

EDİP EMİL ÖYMEN

LONDRA — "Financial Times" gazetesinde yayımlanan Türkiye Eki'nde, Türkiye'deki anayasa tartışmaları nedeniyle ekonomi, iç ve dış siyasetin askıya alındığı öne sürüldü. Kamuoyu yoklamalarında halkın büyük partilere de rağbet etmediği bildirilerek "Cumhurbaşkanı Özal ve onun Anavatan Partisi seçmenin desteğini çok yitirmiş durumda, ancak diğer partilerin de iktidara geldikleri takdirde daha da başarısız olacakları, ANAP'ı eleştirenler tarafın-

(Arkası Sa. 19, Sü. 2'de)

Hırvatistan

Referandum sonucu: Bağımsızlık

Dış Haberler Servisi — Yugoslavya'nın Hırvatistan Cumhuriyeti'nde önceki gün yapılan referandumda halkın büyük bir çoğunluğu bağımsızlık lehinde oy kullandı. Hırvatistan Devlet Başkanı Franjo Tudjman, "yeni bir Yugoslav Cumhuriyetler Birliği oluşturmak istediğini" söyledi. ABD, Yugoslavya'ya sağladığı ekonomik desteği 6 mayıs tarihinden geçerli olmak üzere erteledi.

Yugoslavya'nın düşüncesinin savunulduğu Hırvatistan'da ön-

(Arkası Sa. 16, Sü. 7'de)

KAFELER TIKLIM TIKLIM
SİNAN GÖKÇEN'in notları 16. Sayfada

GENÇLER... GENÇLER...

Cinselliğini keşfetmeye çalışan bir genç hangi engelle karşılaşıyor?

Yaşlılar onlar için 'saygısız gençlik' diyor, acaba doğru mu?

Asıkyüzlü bir dünyaya gülerek bakan gençler...

Gençler politikaya nasıl bakıyor, politikacılar nasıl değerlendiriyor?

Toplumolarak gençlere niçin güvenmiyoruz?

ERDAL ATABEK araştırdı, yazdı. Yarın Cumhuriyet'te

44. CANNES FİLM ŞENLİĞİ

Cannes'da sürpriz sonuç

Amerikan sinemasının harika çocukları Joel ve Ethan Coen'in yönettiği 'Barton Fink' Altın Palmiye'yi alırken Joel Coen en iyi yönetmen, filmin başoyuncusu John Turturro da en iyi oyuncu seçildi.

ATİLLÂ DORSAY

CANNES — 44. Cannes Şenliği'nde Altın Palmiye'yi son gün gösterilen Joel ve Ethan Coen kardeşlerin yönettiği "Barton Fink" filmi kazandı. Büyük başarı kazanan film yönetmeni Joel Coen'e en iyi yönetmen, başoyuncusu John Turturro'ya da en iyi oyuncu ödülü getirdi. En iyi kadın oyuncu olarak Polonyalı K. Kieslowski'nin çok ilgi toplayan filmi "Veronika'nın Çifte Hayatı"yla Irena Jacob seçildi. Cannes 1991 Büyük Ödülü, Francois Jacques Rivette'in "Güzel Çevik Toplayıcısı"yla La Belle Noiseuse filmine verildi. Jüri ödülü ise eşit olarak Lars Von Trier'in "Avrupa" ve Maroun Bagdadi'nin "Yaşamın Dışında - Hors La Vie" arasında bölüştürüldü. Jüri ayrıca bu yıl ilk kez bir yardımcı oyuncu ödülü verdi. Bu da "Orman Ateşi - Jungle Fever" filmiyle zenci oyuncu Samuel Jackson'a gitti. Uluslararası Sinema Eleştirmenleri Ödülü ise Kieslowski'nin "Veronika'nın Çifte Hayatı" adlı filme verildi. Ünlü yönetmen Roman Polanski, jürinin ancak Altın Palmiye konusunda oybirliğiyle karar verdiğini, diğer kararların ise büyük tartışmalar sonucu alındığını belirtti. Türkiye'de de "Kansız" ve "Arizona Jonior" filmlerini izlemiş olduğumuz ve Amerikan sinemasının "harika çocukları" diye adlandırılan Joel ve Ethan Coen kardeşlerin son gün gösterilen filmi "Barton Fink"in ödüllerin büyük bölümünü toplaması burada şaşkınlıkla karşılandı. Ancak filmin gerçekten son derece şaşırtıcı ve özel bir yapıt olması bu sonuçları bir ölçüde açıklayabilir. Her yıl en iyi ilk filme verilen Altın Kamera Ödülü ise bu yıl festivalde büyük bir ilgi toplayan Belçikalı yönetmen Jaco Van Dormael'in "Kahraman Toto" adlı güldürüsüne verildi. Tevfik Başer'in Alman yapımı filmi "Elveda Yabancı" ise belli bir ilgi uyandırmasına karşın festivalden eli boş döndü. Festivalin "Altın Palmiye" ödülü "Barton Fink" filmi 1941 ABD'sinde beklenmedik anda üne kavuşan genç bir yazarın öyküsünü konu alıyor. Barton Fink adlı bu New Yorklu yazar, aynı yıl

(Arkası Sa. 16, Sü. 1'de)

ÖDÜL TÖRENİ — Cannes 91'in başarılı sanatçıları. Soldan sağa en iyi kadın oyuncu seçilen Irena Jacob, Altın Palmiye alan "Barton Fink" filminin yönetmenleri Joel ve Ethan kardeşler. (Fotoğraf: Reuter)

İnsan Hakları Komisyonu:

Türkiye işkence suçlusu

TBKP liderleri Sargın ve Kutlu'nun kişisel başvurusunu sonuçlandıran Avrupa İnsan Hakları Komisyonu, Türkiye'yi işkence, gözaltı süresi ve koşulları yönünden suçlu buldu. Raporda Türkiye'nin İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 3. ve 5. maddelerine aykırı davrandığı belirtildi.

TURAN YILMAZ
YASEMİN ÇONGAR

ANKARA — Avrupa İnsan Hakları Komisyonu, Türkiye'yi işkence, gözaltı süresi ve gözaltı koşulları yönünden "suçlu" buldu. Komisyonun, TBKP liderleri Nihat Sargın ve Haydar Kutlu'nun kişisel başvurularına ilişkin raporunda, Türkiye'nin işkence ve gözaltı uygulamaları konusunda Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne aykırı davrandığı belirtildi. Türkiye, işkence konusunda Uluslararası Af Örgütü'nün etkisi altında

(Arkası Sa. 19, Sü. 4'de)

Kararın anlamı

Prof. Aybay: Yılların silemeyeceği bir leke

Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'nun kararını değerlendiren Prof. Rona Aybay, "Bazı maddelere aykırı uygulamalara her ülkede rastlamak mümkün. Ancak işkence uygulaması saptanırsa bunun altından kalkılmaz" dedi.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'nun Türkiye'yi işkence, gözaltı süresi ve koşulları nedeniyle "suçlu" bulan kararı, "Türkiye aleyhinde uluslararası platformda yılların silemeyeceği bir leke" olarak değerlendirildi.

Dışişleri Bakanlığı yetkilileri, söz konusu karara ilişkin bütün işlem ve değerlendirmelerin "çok gizli" nitelik taşıdığını vurgulayarak bu konuda yorum

(Arkası Sa. 19, Sü. 1'de)

KÜRTLER

▶ Kürtçe kaset bürokrasi çıkmazında...
GÜRSEL ÖNAL ve TURAN YILMAZ

▶ Lozan'da Kürt tartışması
ALPAY KABACALI

▶ İdil'de yaşayan Mezopotamya
SEDAT KALKAN

14. Sayfada

FENERBAHÇE

RIDVAN Başarısızlığın asıl nedeni şanssızlık.

OĞUZ Takımın iskeleti bir türlü oluşturulmadı.

15. Sayfada

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

ANAP'ın Durumu

Son kamuoyu yoklamalarında ANAP'ın oy oranı yüzde 15'in altına kaymış görünüyor. Sonuçlar partide tedirginlik yaratmıştır.

Gerçi kamuoyu yoklamalarını yapan kuruluşlardan birisini Cumhurbaşkanı Özal ağır bir dille suçlamıştır; ama bu tutumun da ANAP'taki moral bozukluğuna çare olamayacağı açıktır. Çünkü ortada bir tek anket yoktur, çeşitli kuruluşların yoklamaları birbirine benzer sonuçlar vermektedir. Bu arada ANAP'ın özel olarak bir araştırma şirketine yaptırdığı ankette de iktidar partisinin oy oranı yüzde 13.6'yı göstermektedir.

İktidar partisinin kendisini toparlaması için önünde az bir zaman kalmıştır; ama derlenip toparlanmak için çalışılırsa durum değişir mi?

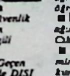
ANAP bunu nasıl yapabilecektir?

Sayın Özal'ın ANAP'ta biçtiği model partiye yararlı olmamıştır. Bu modele göre ANAP'ın gerçek lideri Cumhurbaşkanı'dır. Başbakan ve partinin Genel Başkanı Yıldırım Akbulut, Cumhurbaşkanı'nın sekreteri konumundadır. Devletin bütün olanakları iktidar parti-

* * *

(Arkası Sa. 19, Sü. 1'de)

■ **Caz tutkunlarına** *TV2'deki Geceyarısına Doğru filminde Dexter Gordon ünlü cazcı Dale Turner'ı canlandırıyor. 6. Sayfada*

■ **Aile, aşk ve cinayet üçgeni** *Şiddet ve gerilim öğelerini içeren 1946 yapımı Postacı Kapıyı İki Kere Çalar'da Lana Turner başrol oyuncularından. 6. Sayfada*

■ **Kadıköy baskınına soruşturma** *Hasanpaşa'da önceki gece bir eve güvenlik kuvvetlerince düzenlenen ve 2 kişinin ölümüyle sonuçlanan operasyonla ilgili soruşturma sürüyor. 8. Sayfada*

■ **Kıbrıs Rumları diyaloğu seçti** *Geçen pazar günü gerçekleştirilen seçimlerde DISI ve AKEL partilerine oy verildi. 10. Sayfada*

■ **Malatyalıların 'Spor AŞ' kavgası** *Metin Kaya Çağlayan Malatya'daki yerel basın kuruluşları ile belediyeyi suçladı. Ekonomide*

■ **ABD'de banka alımı** *Amerikan bankacılığının taze paraya ihtiyaç duyması, küçük banka alışını kolaylaştırdı. Ekonomide*

■ **Kim korkmaz matematikten** *Prof. Terzioğlu 'Parçaları ayırıp sonra düşünmeyi öğretmek, matematiğin kendisini öğretmekten önemli' diyor. Arka Sayfada*

■ **İstanbul'da ilk tüp bebek** *Üç kilo ağırlığında, 49 cm boyunda doğan bebeğe Cihan Yılmaz adı verildi. Arka Sayfada*

■ **Müzeler ilkesiz eşiğinde** *Kültür mirasının korunduğu ve sergilendiği tek kurum olan müzelerin iflasın eşiğinde olduğu bildirildi. Arka Sayfada*

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Kim Bu Milletvekili?..

Avusturya polisi, eroin kaçakçılığı yapan bir çetenin içinde bir milletvekilinin de bulunduğunu saptamış. Hürriyet gazetesi birkaç gündür yayın yapıyor. Oktay Ekşi köşesinde soruyor:

— Kim bu milletvekili?

Bu milletvekilinin bir 'İstanbul milletvekili' olduğu da ileri sürülüyor. Olayda Hamza Sevcan'ın adı geçiyor. 'Sevcan'

(Arkası Sa. 19, Sü. 1'de)

'Barış'a izin çıktı

1 mayıs

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) – Barış Derneği'ne 10 yıl önce vurulan kelepçe çözüldü. Askeri Yargıtay, Barış Derneği yöneticileri hakkındaki davayı, dün beraat kararı vererek sonuçlandırdı. Türk Ceza Yasası'nın 141. maddesinin yürürlükten kalkmasını beraat kararına gerekçe gösteren Askeri Yargıtay, Barış Derneği'nin yeniden açılmasını öngördü.

Barış Derneği avukatları, **"bu karar üzerine davanın açıldığı günlerde aylarca tutuklu kalanlar için maddi ve manevi tazminat davası açacaklarını"** söylediler. Askeri Yargıtay 3. Dairesi, 12 Eylül 1980 günü faaliyetleri durdurularak yöneticileri hakkında dava açılan Barış Derneği'ne ilişkin kararını dün açıkladı.

Askeri Yargıtay 3. Dairesi, oybirliği ile aldığı kararında, TCCK'nın 141. maddesinin yürürlükten kalkması ile eylemleri suç olmaktan çıkarılan derneğin Genel Başkanı **Mahmut Şerafettin Dikerdem** ve **Reha İsvan** için beraat kararı verdi. Bu seraat kararları, TCK'nın 2. Askeri Yargılama Usul Yasası'nın 162. ve 220/a maddeleri uyarınca alındı. İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı (2) No'lu Askeri Mahkemesi, son olarak 28 Nisan 1987 tarihli kararı ile Dikerdem ve İsvan'ı, TCK'nın 141/5. maddesi uyarınca 4'er yıl 2'şer ay ağır hapis cezasına çarptırmıştı.

Askeri Yargıtay 3. Dairesi, Barış Derneği yöneticilerinden, haklarında askeri mahkemece 1'er yıl 6'şar ay 15'er gün ağır hapis cezası verilen **Erdal Atabek, Aykut Göker, Metin Özek, Orhan Taylan, Hüseyin Hacıbaşoğlu, Ataman Tangör, Nedim Tarhan** ve **Erol Saraçoğlu** ile haklarında 6'şar ay hapis cezası istenen **Niiyazi Dalyancı** ve **Nurettin Yılmaz** haklarındaki davaları da zaman aşımı nedeniyle düşürdü.

3. Daire, askeri mahkemece, haklarındaki davalar zaman aşımı nedeniyle ortadan kaldırılan **Ali Sirmen, Metin Tüzün, Ergun Ergin, Melih Tümer, Müşür Canpolat, Mehmet Ali Pestilci, Ertuğrul Günay** ve **Erkan Oyal**'a ilişkin bu kararları onadı. 3. daire, bu sanıklar hakkındaki kararın bozularak, haklarında mahkûmiyet verilmesi istemiyle sıkıyönetim komutanlığı ve askeri savcılıkça yapılan temyiz itirazlarını da reddetti.

3. Daire yetkilileri, Barış Derneği için verilen kapatma kararına ilişkin bir soru üzerine de **"Bir dernek hakkında kapatma kararı, Dernekler Kanunu'na göre yöneticilerinin mahkûm olması durumunda verilebilir.**

Şimdi Barış Derneği'nin yöneticileri beraat ettiler. Barış Derneği'nin kapatılmasına ilişkin karar da bu nedenle kendiliğinden geçersiz hale gelir. Yani yeniden faaliyete başlamasında herhangi bir engel kalmaz" dediler.

Yetkililer, açıklanan bu kararın gerekçesinin en geç bir hafta içinde hazır olacağını da söylediler.

Kasırga Bangladeş'i uçurdu

3 mayıs

Dış Haberler Servisi – Bangladeş'in güney ve doğu kıyılarını önceki gün etkisi altına alan kasırganın kaç kişinin ölümüne yol açtığı konusunda çelişkili açıklamalar gelirken, hükümet dünyaya **"acil yardım"** çağrısında bulundu.

Pazartesi gecesi başlayan ve saatte 235 km. hızla eserek yaklaşık 9 saat süren kasırga, Bangladeş'te 1970 yılında yaşanan ve 1 milyon kişinin ölümüne neden olan doğal afetten sonra ikinci en büyük afet olarak niteleniyor.

Kimi raporlara göre 37 bin, Bangladeş Ulusal Haber Ajansı'nın bildirdiğine göre 50 bin kişi olduğu söylenen ölü sayısının 100 bini aşabileceği belirtiliyor.

Dün yapılan resmi açıklamada ölü sayısı 46 bin olarak verilirken Bangladeş yatkilileri, kasırgadan etkilenen 65 adadan yalnızca yarısına ulaşılabildiğini kaydettiler. Bangladeş İletişim Bakanı **Oli Ahmed,** önceki günkü kasırganın 10 milyon kişiyi etkilediğini açıkladı.

Helikopterle bölgeyi inceleyen ve yardım ulaştırmaya çalışan ekibe göre, kasırganın etkisi altına aldığı adalarda ve deniz kıyısı bölgelerinde binlerce ceset yatıyor.

Hayatta kalabilenlerin durumu ise içler acısı. Kasırgayı sağ olarak atlatanlar, öncelikle ölülerini gömebilmek için bez istiyorlar.

Ajans haberlerine göre, Bengal Körfezi'nin doğusunda bulunan **Sandwip** Adası'nda en az 5 bin, ülkenin ikinci büyük kenti **Chittagong**'da 25 bin, yine körfezin doğusunda bulunan **Kutubdia** Adası'nda 8 bin kişi öldü. Kutubdia'da yaşayan 70 bin kişiden haber alınamıyor. **Nijhum Deep** Adası'ndaki 30 bin kişi hakkında da bir bilgi yok. Banshkhali'de ölenlerin sayısı 40 bin, Cox's Bazaar bölgesinde kaybolanların sayısı 30 bin olarak açıklandı.

Maneshkhali'de ölenlerin sayısı 7 bin olarak belirtiliyor. Kasırga sırasında Bengal Körfezi'nde avlanan 500 balıkçı teknesindeki 5 bin balıkçı da kayıplara karıştı.

Kasırga sırasında dalgaların yüksekliğinin 6 metreyi bulduğu bildirildi.

Hindistan Meteoroloji Dairesi Başkan Yardımcısı G.S. Mandal, Filipinler'de, Bangladeş'teki yüksek dalgaların birkaç katının görüldüğünü, ancak can ve mal kaybının sınırlı kaldığını vurguladı. AP'nin haberine göre Mandal, **"Bangladeş'teki koşulların Filipinler'de olması durumunda bu Uzakdoğu ülkesinde canlı kimsenin kalamayacağını"** da belirtti.

Bankalar... Yine bankalar

NEDİM GÜRSEL *5 mayıs*

CENEVRE– Son yıllarda palamarlarını koparmış sarhoş bir gemi gibi çıktığım yolculuklarda Cenevre'ye neden uğramadığımı bu kente gelir gelmez anladım. Ne aklanacak param vardı ne de borsada hisse senetlerim. Birleşmiş Milletler'e de gönüllü sürgünlüğüm bir yana, yolumun düşmesi uzak bir olasılıktı. Göl kıyısında yürüyorum. Tarihsel bir Avrupa kentinde, dinsel bağnazlığa karşı ilk direnmeyi başlatmış, Katolik Kilise'ye başkaldırıp ardından aydınları, krallarla kalabalıkları sürüklemiş Calvin'in yurdunda değil, bankalar kentindeyim. Üniversal Bank, Citibank, Credit Suisse, Commertzbank, Banque Rohrer, New York Bank, Bank Leumi, Republic National Banque, Banque Hypothecaire...

Bankalar Caddesi'nde yürüyorum. Bir başka caddeye sapıyorum sonra. Bir kaç kahve, saat ve çikolatalarla dolu vitrinler, yine bankalar.. bankalar. Saymakla bitmeyecek denli çok, ülkenin dağ köylerinde, kuytu vadilerin derinliklerindeki atölyelerde hâlâ dönen saat çarkları gibi de düzenli ve olağan bankalar.

Ağır, demir kapıları ve camların ardından görünmeyen memurlarıyla kentin ayrılmaz bir parçası olmuşlar. Zigler'in olay yaratan kitabını anımsıyorum birden: **İsviçre Daha Beyaz Yıkar.** Geçen hafta Fransız televizyonundaki bir programda izlemiştim, ülkesine hakaret ettiği gerekçesiyle dokunulmazlığı kaldırılan milletvekilini, "Cenevre'de dolaşırken altın külçelerinin üzerinde yürüdüğünüzün farkında bile olmazsınız diyordu.

Yerin yedi kat dibinde, bankaların çelik kasalarında durur altın. Ve siz, değişim değerine dönüşerek aklanmış kirli kazançların, saygınlıklarından hiçbir şey yitirmeden ülkelerinin kaderinde hâlâ söz sahibi olan eli kanlı diktatörlerin, mafya babalarının, milyonlarca gencin yaşamını kahreden esrar kaçakçılarının İsviçre bankalarına yatırdıkları paranın üzerinden yürüyüp geçersiniz."

General Guisan Rıhtımı boyunca yürüyorum. Kentin planına baktım az önce. Ne kadar da çok general adı taşıyan sokak varmış Cenevre'de. Eskiden İsviçrelilerin kiralık asker olarak ün yaptıklarını çoğumuz bilmeyiz. Avrupa'nın belli başlı sarayları için nöbetçiler İsviçre'den toplanırmış. Aslında o zamandan bu yana İsviçrelilerin meslek değiştirmediklerini, sarayları bekleyen nöbetçilerin bugün de uluslararası finans kaynaklarının başında nöbet tuttuklarını düşünüyorum.

Mont-Blanc köprüsünden martılara ekmek atmıyorum, hayır. Çünkü Mont-Blanc Köprüsü'nde martılar yok, Leman Gölü'nde balık olmadığı gibi. Kentin sol yakasına geçip dağlara karşı bir banka oturuyorum. Cenevre'nin ünlü fıskıyesi yüzlerce metre yukarıya doğru fışkırtıyor suyunu. Rüzgar, Alplerden esen deli rüzgâr da su damlacıklarını üzerime savurmuyor mu, yorgunluğumu, göçebeliğimi bir an olsun unutuyorum. Suyun serinliğini, gövdeme dirimsellik kattığını, giderek karşımda uzanan Leman Gölü'nün çırpıntılı dalgalarıyla bütünleştiğimi ayrımsıyorum.**"Umuda Yolculuk"** filminde bozkırdan kopup gelen insanlarımızın deyimiyle **"Dağların ardındaki cennet."** Ve onlar bu yapay cennete ulaşabilmek, bu sokaklarda dolaşıp kendilerine bu gölün kıyısında yeni bir yaşam kurabilmek için hâlâ tüm engelleri, güçlükleri, -ölümü bile- göğüslemeye hazırlar.

Bense buraya gelirken onların yolunu izlemedim. Ne karlı dağları aştım ne de karanlık tünellerden geçtim.

Trende, camın dışından akıp giden tertemiz sokaklı köylere, evlerin çiçekli, tahta balkonlarına da belli bir kayıtsızlıkla baktığımı anımsıyorum.

Ne diyordu Nâzım sonu gelmeyen yolculuklarının birinde yazdığı dizelerde: "Geçiyor İsviçre camdan / güneşli bir akvaryumdan / geçen bir balık gibi."

Doğru, albenili, rengârenk bir balık İsviçre. Ama ne yazık ki dondurulmuş, yaşamayan, lezzetsiz bir balık.

Bakışlarımı Leman Gölü'nden yelkenli gemilerle lüks yatların demirledikleri kuytu limana, oradan da oturduğum bankın sol yanına kaydırdığımda irkiliyorum birden. Çıplak bir kadın yontusu çakıyor beynimde.

İktidarda tıkanıklık

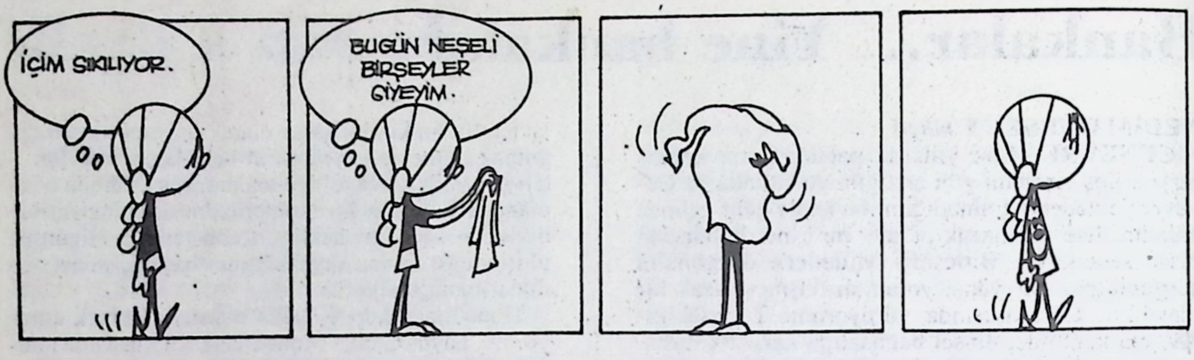
FARUK BİLDİRİCİ *6 mayıs*

ANKARA – ANAP iktidarının büyük bir siyasal tıkanıklığı yaşadığı gözleniyor. 15-16 haziran tarihlerinde yapılacak kongrenin beklentisi içine giren **Akbulut** hükümetinde işler yürümüyor. Bakanlar Kurulu üyeleri çoğunlukla Ankara dışında çalışmayı yeğliyorlar; İstanbul'un en çok yeğlenen mekân olduğu, sık sık da yurtdışı programların düzenlendiği dikkati çekiyor.

Millet Meclisi'nde de çalışmalar kilitlenmiş durumda. ANAP milletvekilinin devamsızlığı bunda belirleyici rol oynuyor. ANAP Grup Başkanvekili **Yasin Bozkurt** bu konuyla ilgili olarak Cumhuriyet muhabirine, **"Arkadaşlarımızda yılgınlık ve moral bozukluğu var. Ayrıca bu hükümetin müddetinin bittiği kanısı da hâkim"** dedi.

Meclis Başkanı **Kaya Erdem** ile ANAP, SHP ve DYP grup başkanvekilleri bugün toplanarak 100'ü aşkın milletvekilinin 25 mayıstaki Türk Günü'ne katılmak üzere ABD'ye gidişinden önce, Meclis çalışmalarının hızlandırılması için alınacak önlemleri görüşecekler.

ANAP İstanbul II Kongresi, Terörle Mücadele Yasası ve cezaevlerinden tahliyeler ile hareketlenen

siyasi gündem, anayasa ve erken seçim tartışmalarının da hızını yitirmesi üzerine boşaldı. Muhalefetin, erken seçimi gerçekleştirme girişimleri ve muhalefet liderlerinin yurt gezileri de siyasi gündemi hareketlendirmeye yetmedi.

ANNAP'ta 15-16 haziranda yapılması beklenen kongre öncesi **Fahrettin Kurt**'un Enerji Bakanlığı'ndan istifası, ANAP'taki genel başkanlık yarışının hükümeti etkilediğini açığa çıkardı. ANAP içinde Başbakan **Yıldırım Akbulut**'a **"geçici"** gözüyle bakılması ve kongre sonrasında hükümetin değişmesi zorunluluğu,bakanların çalışmalarını yavaşlattı.

Hükümetin; yeni politikalar ve çözümler üretmemesi, bakanların yurtdışı gezilere ağırlık vermeleri, bakanların bir bölümünün günlerinin çoğunu İstanbul'da geçirmeleri, ANAP içinde de eleştiri konusu olmaya başladı.

Ekonomi yönetimindeki görüş ayrılıkları ve çatışmalara müdahale edemeyen Başbakan Akbulut, kabinenin yeni tasarılar ve projeler üzerinde yoğunlaşmasını da sağlayamadı.

Adının yazılmasını istemeyen bir milletvekili, **"Başbakan hükümet işlerini o kadar Cumhurbaşkanı'na bıraktı ki binlerce Iraklının sınırı aşıp Türkiye'ye sığınması sırasında kılını bile kıpırdatmadı. Sadece Özal, ABD'den dönünce durumu havaalanında anlattı. Özal da hemen orada MGK'nın toplanması talimatını vererek duruma el koydu"** diyerek Akbulut'un çalışma yöntemini değerlendirdi. Göreve atandığı ilk günlerde, bakanlar arasında **"koordinatörlük"** işlevi göreceği ve kabineye ekip çalışması yaptıracağı öne sürülmesine karşın Başbakan, bakanların birbirleriyle atışmaları karşısında seyirci konumuna düştü.

TBMM çalışmaları, son üç aydır, Terörle Mücadele Yasası görüşmeleri dışında yavaşladı. ANAP milletvekillerinin devamsızlığı nedeniyle birçok birleşimde çoğunluk sağlanamadı, Genel Kurul toplanamadı. Hükümetin siyasi gündemi hareketlendiren tasarılar ve kararları Meclis'e sevk edememesi üzerine, milletvekilleri Meclis'e gelmediler. Ayrıca TBMM komisyonlarında ANAP milletvekilleriyle hükümet arasında anlaşmazlıklar ortaya çıktı.

Yetki tasarısını Plan ve Bütçe Komisyonu'ndan istediği gibi geçiremeyen hükümet, vakıf üniversitelerinin kurulmasına olanak tanıyan yasa değişikliğinde, DPT Kuruluş Yasası'nda ANAP milletvekillerine ödünler vermek zorunda kaldı. Son olarak Cumhurbaşkanı'nın kardeşi, Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanı **Yusuf Bozkurt Özal**, yetki tasarısının Genel Kurul'da hükümet tarafından değiştirilmesi girişimini önlemek amacıyla, tasarıyı komisyona geri çekti. Bunun üzerine Başbakan Akbulut, komisyon üyelerinin seçim bölgelerine yatırımlar vaat etti.

Akbulut'un ANAP milletvekillerini iknada yetersiz kalması üzerine Cumhurbaşkanı Özal, kendisinin ortaya attığı önerilerin gerçekleşebilmesi için ANAP milletvekilleriyle toplantılar düzenledi. Terörle Mücadele Yasası da Özal'ın girişimleri sonucunda TBMM'den geçebildi.

Banka Çeteciliği...

UĞUR MUMCU *7 mayıs*

İsviçre yıllardır *"kara para cenneti"*dir. İsviçre bankalarında kara para aklanır; İsviçre'nin Ren Nehri kıyısındaki Liechtenstein Prensliği de şirketlerin *"vergi cenneti"*dir.

"İsviçre bankaları" ve *"Liechtenstein'da kayıtlı şirketler"* uluslararası sermayenin yeraltı adresleridir!

Yeraltı dünyası, uyuşturucu madde ve silah kaçakçılığından elde edilen parayı, bu çokuluslu kaçakçı örgütleri aracılığıyla İsviçre bankalarına yatırır. Filipinler'in devrik Devlet Başkanı Marcos gibi devlet başkanları ve bunların aile yakınlarının da İsviçre bankalarında paraları bulunur.

Hemen hemen bütün diktatörlerin İsviçre bankalarındaki sırdaş hesaplarda paraları bulunduğu ileri sürülüyor.

Bu kara para, *"Magaryan kardeşler"* gibi *"Mecetaff"* gibi *"Shakarco"* gibi birtakım aracılar eliyle aklanarak devletlerle iş ve sermaye çevrelerine aktarılır.

"Hayali ihracat" bu yolla *"finanse"* edilir. Yeraltı dünyası İsviçre bankalarından yapıl-

mayan dışsatım karşılığında Türk bankalarına dolar ve mark gönderirler. Bu para genellikle Türk uyuşturucu madde kaçakçılarının İsviçre'deki banka hesaplarından gönderilir.

"Hayali ihracat" -adı üstünde- yapılmayan dışsatım demektir. Yurtdışına mal gönderilmiyorsa yurtdışından bu dolar ve mark Türkiye'ye neyin karşılığı olarak ödeniyor?

Genellikle altın ve uyuşturucu madde kaçakçıları, İsviçre bankalarındaki *"sırdaş hesapları"*ndan Türkiye'ye *"hayali ihracat"* yapan şirketlere dolar ve mark gönderiyorlar.

Türkiye'den uyuşturucu madde gidiyor; bu para uluslararası mafya tarafından İsviçre bankalarına yatırılıyor;

Türkiye'deki *"hayali ihracat"* yapan, bu yolla bir de devletten *"vergi iadesi"* adı altında vurgunlar vuran çeteler, uyuşturucu madde kaçakçıları ile *"hayali ihracatçılar"* arasında aracılık yapan *"dövizcileri"* buluyorlar.

Bu dövizciler de İsviçre'deki banka sisteminin ayrılmaz parçalarıdır. Kaçakçılar... İsviçre bankaları... Hayali ihracatçılar...Üst düzey bürokratlar ve siyasetçiler.. Bunlar bir zincirin halkalarıdır. Bu sorular ve yanıtları bu zincirin halkalarının birbirlerine nasıl bağlandığını açıklamaya yeter.

Soralım öyleyse:

Sarı Avni adıyla bilinen ünlü kaçakçı Avni Karadurmuş'un İsviçre'deki *"Banque de Commerce et de Placement"* deki hesabından Türkiye'de kimlere, ne kadar para gönderilmiştir?

Karadurmuş soyadını da kullanan Sarı Avni'nin İsviçreli ortağı Paul Waridel, *"Pizza Connection"* olarak bilinen davada Amerikalı yargıçlara hangi Türklerin adlarını vermiştir?

Sarı Avni, yurtdışında her yerde aranırken nasıl olmuştur da Zürih'teki şirketi aracılığıyla THY'ye bilet satabilmiş ve ortağı Cristian Schimid THY Zürih şubesinin avukatlığını yapabilmiştir? Uyuşturucu madde kaçakçılarından Sabit Tırnovalı'nın Cenevre'deki *"Development Bank"*taki "138.591 RL" sayılı hesabından Türkiye'deki ünlü şirketlere mark gönderilmesinin nedeni nedir?

Pakistanlı Ağa Hasan Ebedi'nin İstanbul'da şubesi bulunan *"Bank of Credit and Commerce International"* adlı bankanın uyuşturucu madde kaçakçılığından elde edilen paranın aklanması için kullanıldığı anlaşılmış; banka hakkında Türkiye'de de soruşturma açılmıştı

Ne olmuştur bu soruşturma?

Türkiye'de altın kaçakçılığı davasında yargılananlar kimlerdir? Bunlar haklarında çıkarılan af yasasından sonra kimlerle, nerelerde, ne gibi ortaklıkları kurmuşlardır?

Bu *"kara para imparatorluğu"* bürokratik çevreler ve siyasal kesimlerle de ilgi kuruyor. Kara paranın siyasal kadrosu da hemen oluşuyor. Örneğin eski İsviçre Adalet Bakanı Elizabeth Kopp'un kocası Hans Kopp, uluslararası mafya ile Türk şirketleri arasında aracılık yapan *"Shakarco"* şirketinin yönetim kurulu üyesidir.

Uluslararası mafyanın denetimindeki bu paraya *"hot money = sıcak para"* deniyor. Kanada'nın Montreal kenti McGrill Üniversitesi Ekonomi Profesörü R.T. Taylor'ın *"Hot Money"* adlı kitabı bu uluslararası mafya ve mafyanın *"kara parayı aklama örgütleri"* konularında ilginç bilgiler veriyor.

Taylor, bu örgütleri ve bu aracıları tek tek açıklıyor. Kitapta Türk kaçakçılarının adları da yer alıyor. Cenevre Üniversitesi sosyoloji profesörü Jean Ziegler'in dilimize de çevrilen *"İsviçre Daha Beyaz Yıkar"* adlı kitabında da aynı olaylar sergileniyor. İsviçre bankalarındaki gizliliğin kalkması, Türkiye'de birçok kişinin yüreğini ağzına getirmiştir.

Kimler mi bunlar? Canım sorulur mu? İşte onlar!

Faslı şairden Nâzım Hikmet'e övgü

8 mayıs

Kültür Servisi – İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin düzenlediği 1. Uluslararası Şiir Forumu'nda gözler şiir okurlarını aradı. Yerli ve yabancı 41 şairin davetli olduğu Poesium'un ikinci gününde, Cemal Reşit Rey Konser Salonu'nda yaklaşık 130 kişi vardı. Bu 130 kişiden dördü belediye görevlisi, üçü çevirmen, ikisi kameraman, dördü gazeteci, 20 kadarı davetli şair, 25 kadarı Robert Kolej ve diğer liselerden öğrenciler, 10 kadarı organizasyon ve salon görevlisiydi. Salonda davetli olmayıp da Poesium'u merak ettiği için gelen dört Türk şairi de bulundu.

Salonun onda birinin bile dolmaması, ikinci oturumda bildiri sunan yerli ve yabancı şairleri de üzdü. Faslı şair **Abdellatif Laabi "Maalesef aramızda şiir seven insanların az olmasına üzülüyorum"** dedi ve şöyle devam etti: **"İstanbul'un şirin başkenti olduğunu hayal etmek istiyorum ve bir dahaki sefere Nâzım Hikmet'in onuruna toplantı yapılmasını arzu ediyorum. Ölümünden sonra bile sürgünde olan Nâzım Hikmet'in artık kendi topraklarına dönmesini istiyorum."**

Poesium'a İrlanda'dan katılan **Richard Murphy** de boş koltuklara konuşmanın üzüntüsünü dile getirdi: **"Boş koltukların bulunması, burada bulunanlara getirilen bir eleştiri değil. Bu, aşk yaparken aklın bir başka yerde olmasına benziyor. Biz şairler, bu gibi konferanslara çağrılır ve ait olmadığımız platformlara çıkartılırız. Bir Japon**

şair 'Şiir yazmak son derece yalnız yapılan bir iştir' demişti... **Konser dinlemek üzere gittiğiniz yerde müzisyenlerin 'Müzik nedir?' konusunda konferans çekmesini bekleyemezsiniz. Aslında çağımızın vebası soyutlamanın ta kendisidir."** Oturum başkanlığını **Cevat Çapan** ile Çekoslovakyalı şair **Miroslav Holub**'un yaptığı Şiir Forumu'nun ikinci gününde **Ataol Behramoğlu, Salâh Birsel, Maurizio Cucchi** (İtalya), **Arif Damar, Gavin Ewart** (İngiltere), **Talat Sait Halman, Egito Gonçalvez** (Portekiz), **Fazıl Hüsnü Dağlarca, Clara Janés** (İspanya), **Şükran Kurdakul, Abdellatif Laabi, Richard Murphy, Jean Claude Renard** (Fransa) ve **Spiros Tsakniyas** (Yunanistan) bildiriler sundular ve konuşmalar yaptılar.

Talat Sait Halman'ın bildirisi ise salonda tartışmalara neden oldu. Halman'ın bildirisinde özetle "toplumcu şiirin işlevini yitirdiğini" belirtmesi üzerine dinleyiciler arasında bulunan Fazıl Hüsnü Dağlarca tepki gösterdi. Dağlarca **"Eğer ayaklarım sağlam olsaydı bu konuşmayı dinlemeyip salondan çıkmak isterdim"** diyerek her şiirin ve her şairin ayrı bir tanımının olabileceğini belirtti ve **"Şiirin toplum için olduğu apaçıktır... Toplumcu şiiri inanmamak, kendine ve halka inanmamaktır"** dedi.

Bu arada kendi şiirleri yerine Poesium'a davet almayan **İsmet Özel** ve **Ece Ayhan**'ın şiirlerini Poesium'un birinci gününde okuyan **İlhan Berk, "Ben onlarsız Türk şiirindeki yerimi yadırgarım"** dedi. Berk şu açıklamada bulundu: **"Ben yerimi iki özgün şaire bırakıyorum: Ece Ayhan, İsmet Özel. Ben onlarsız çağdaş Türk şiirindeki yerimi yadırgamakla kalmam, kuşku da duyarım."**

18 öğretmene 'madenci' cezası

ÜMİT OTAN *10 mayıs*

İZMİR – Zonguldak maden işçilerinin grevini desteklemek amacıyla bir gün derslere girmeyen özel dershanede görevli 18 öğretmene, **"meslekten men"** cezası verildi.

MEB Özel Öğretim Kurumu Genel Müdürü **Necdet Özkaya**, olayla ilgili olarak **"Hem bildikleri şeyi yapıyorlar hem yakınıyorlar. Müsamaha etmek istesem bile edemezdim"** derken, dershane sahibi ve öğretmenler olayı **"İdam kararı gibi bir şey"** olarak yorumladılar.

Eskişehir'de kurulu MATFKB (Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji) Dershanesi'nin 18 öğretmeni, 3 Ocak 1991 günü Zonguldak maden işçilerinin eylemlerini desteklemek için bir gün derse girmediler. Özel okullarda meydana gelen olayları Milli Eğitim Müdürlüklerine **"bildirmek zorunda olan"** dershane sahibi, durumu bir yazıyla iletince soruşturma başlatıldı.

Bu arada dershane sahiplerinden **Fahrettin Kerim Çolak** da cezaya çarptırıldı.

MEB Özel Öğretim Kurumu Genel Müdürü Necdet Özkaya, yapılacak hiçbir şey olmadığını, adı geçen öğretmenlerin hiçbir özel öğretim kurumunda görev alamayacağını belirterek şöyle konuştu:

"625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu diyor ki; 'Öğretim kurumlarında grev, boykot yapılamaz, sendikaya üye olunmaz' **Bunlar hem boykot yapmışlar hem de kurumun sahibi Milli Eğitim Müdürlüğü'ne yazı yazmış. Biz de bakanlık müfettişi gönderdik. Olay doğrudur. Benim yapabilecek bir şeyim yok ki. Ben müfettiş teklifine uydum.**

Bu öğretmenler hiçbir özel öğretim kurumunda çalışamazlar. İleride af çıkar, başka bir şey olur, onu bilemem.

Kanunları bildikleri halde bu işleri yapıyorlar, sonra da 'Niye böyle oldu' **diyorlar. Ben bunu nasıl saklarım, nasıl gizlerim? Ben müsamaha etmek istesem bile edemem."**

Sesimi annem keşfetti

NİLGÜN CERRAHOĞLU *12 mayıs*

BUDAPEŞTE – "Bugün düne göre çok daha az kiloluyum; dün ise bugüne nazaran daha zayıftım."

Luciano Pavarotti, kilosu söz konusu olunca böyle **"bilmecelerle"** konuşmayı yeğliyor. Ünlü tenorun kilosunu öğrenmek, bir konser için aldığı ücreti tespit etmek denli güç.

Pavarotti bütün söyleşilerinde sevdiği İtalyan hamur işleriyle sürekli bir mücadele yaşadığını anlatıyor ve **"en iyisi"** diyor; **"mideme kaç tabak makarna ya da pilav indirebileceğimi hiç söylemeyeyim. İyi bir spagetti, beni yanıp tutuşturabilecek bir tutku çünkü."** İtalya'nın gastronomi merkezi **"Emilia"** yöresinden gelmesi, bu mücadelesini hiç kolaylaştırmıyor.

Pavarotti'nin en tatlı anıları da çocukluğu ve ilk gençliğini yaşadığı bu yöredeki Modena kentine uzanıyor.

Zaten şarkı ile tanışması bu arada babasının fırıncı dükkânında oluyor. **"Babamdan hiç detone bir sesin çıktığını duymadım"** diyor, babadan oğula geçen bu Tanrı vergisi sesten bahsederken **"Babamla birlikte hamurları fırına sürmek üzere hazırlarken aryalar söylerdik. Babam sesiyle orada olanları büyülerdi. Bugün artık 78 yaşında olmasına rağmen hâlâ kilise korosunda şarkı söylemeye devam ediyor. Zaten sahneden korkmasaydı; o da kolayca profesyonel olabilirdi."**

Fakat Pavarotti, kendisini profesyonelliğe iten asıl gücün annesi olduğunu anlatıyor. İlk gençliğinde ilkokul öğretmenliği ya da sigortacılık gibi bir mesleği düşünen popüler operacı hayatının dönüm noktasını oluşturan karar anısını şu sözlerle hatırlıyor: **"Aynı zamanda yemek odası ve salon olarak kullanılan yatak odamdaydık. Annem birden** 'sen şarkı söylerken kalbime bir şeyler oluyor; içim pır pır ediyor. Çok güzel sesin var. Sen tenor olmalısın' **dedi. Ben de onun bu sözlerini** 'eh, tabii oğlun olduğum için sana öyle geliyor' **diye yanıtlayınca verdiği cevap** 'Niye öyle diyorsun Luciano, baban da şarkı söylüyor O söylerken hiç böyle şeyler hissetmiyorum. Senin sesin başka' **olmuştu. Annemin bu sözleri olmasaydı; belki de bu mesleğe girecek cesareti hiçbir zaman kendimdebulamayacaktım."**

Pavarotti ile görüşmemizin gerisi şöyle:

–Ne zaman şarkı söylemeye başladınız, maestro' olarak adlandırabileceğiniz üstadınız kimdi? Babanız mı?

PAVAROTTI– Evet biraz ama şimdi'maestro' deyince asıl anlamda 'maestro''dediğim üstadım Arrigo Pola adında bir tenor olmuştur. Kendisi bugün hâlâ hayatta. Şimdi 70 yaşında olan Pola hâlâ dogup büyüdüğüm kent Modena'da yaşar ve bugün gene çok çok iyi öğrencileri vardır. Pola onlara müzik öğretmeye devam etmektedir. Ben Pola ile iki yıl çalıştım.

Ondan sonra da çalışmalarımı Mantova'dan Ettore Campo Galliani ile sürdürmeye devam ettim. Derken Reggio Emilia'daki ilk çıkışımı yaptım. Ama buna rağmen 'maestro'Campo Galliani ile 3-4 yıl daha çalışmalarımı devam ettirdim.

–Sizin gençler arasında kolay kolay hiçbir opera sanatçısına nasip olmayacak bir 'sükseniz' var. Gençler sizi sanki bir rock şarkıcısıymışçasına tanıyor ve dinliyor. Gençlere ulaşmanızdaki bu başarıyı nasıl izah ediyorsunuz?

PAVAROTTI–Gerçekte bu sorunun cevabını bilmiyorum. Ama ben gençleri çok seviyorum. Gençlerde yarını, geleceği buluyorum. Yarının yaşamını görüyorum. Şimdi örneğin 4 yıldır Philadelphia'da gençler için bir yarışma düzenliyorum. Bu yarışma vesilesiyle elimden yüzlerce genç opera şarkıcısı geçti. Tabii bunların kimi çok parlak, kimi de daha az parlaktı. Ama şimdi önemli olan bu çocukların hepsinin kariyere girmiş olmasıdır.

Onlar belki de benim de genç olduğumu hissediyor, kimbilir... Hatta ben kendimi genç değil, çocuk gibi hissediyorum çoğu kez. Benim mesleğimin güzel olan yönü de bu. Bizim mesleğin insanı hep çocuk, masum bırakan bir yanı var. Ben bu masumiyeti hep hissediyorum ve seviyorum.

–Siz bugün piyasadaki en pahalı opera sanatçısısınız...

PAVAROTTI–Yok yok hayır. Doğru değil bu. Ben sahneye çıktığım yerlerde daima diğer operacıların rayicine benzer bir ' cachet' istiyorum. Hiçbir zaman bu rayicin ötesine gitmemişimdir. Bir kuruş fazla istememişimdir, ama tabii 3 bin kişi yerine 20 bin kişinin geldiği bir konser söz konusuysa buradaki fiyat bambaşkadır. Ama opera şarkıcısı Pavarotti, diğer opera şarkıcılarından daha fazla almıyordur.

Buna inanın.

Demokrasi için anayasa yetmez

15 mayıs

İstanbul Haber Servisi – Mülkiyeliler Birliği İstanbul Şubesi ile Mülkiyeliler Vakfı'nca düzenlenen **"Anayasa Forumu"**nun ikinci gününde 82 Anayasası'nın temel hak ve özgürlükleri sınırlama olanağını genişlettiği belirtilerek anayasadaki genel sınırlama hükümleri yerine genel koruma hükümlerine yer verilmesi istendi. Forumda bir ülkenin yalnızca anayasal metinlerle demokrasiye kavuşamayacağına da dikkat çekilerek toplumda siyasal kültürün de gelişmiş olması gerektiği vurgulandı.

İTÜ Maçka kampusundaki dünkü foruma, hükümet sözcüsü Devlet Bakanı **Kemal Akkaya,** hastalığı nedeniyle katılamadı. Forumun yöneticiliğini

üstlenen SHP Parti Meclisi üyesi **Seyfi Oktay**, 82 Anayasası'nda yürütmenin görev olmaktan çıkartılarak görevini yerine getiren kuvvete dönüştürüldüğünü ileri sürdü. **Oktay**, anayasanın bazı maddelerini değiştirerek düzeltilmesine çalışılmasının ise boş bir uğraş olacağını söyledi.

Daha sonra kürsüye gelen Doç. Dr. **Fazıl Sağlam**, temel hak ve özgürlükler konulu bildirisini sundu. Doç. Dr. **Sağlam** şöyle konuştu:

"1982 Anayasası, bütün sistemsiz, tutarsız ve çelişkili hükümlerine rağmen kendi felsefesi ve ideolojik yaklaşımı içinde belli bir bütünlük taşımaktadır. Devletin adeta kendi başına bir amaç olarak yükseltilmesi, anayasanın çağdaş işlevinin aksine devletin birey önüne konulması, temel hak ve özgürlükler karşısında devlet çıkarlarına öncelik tanıması, sınırlamanın asıl, özgürlüğün istisna sayılması bu yaklaşımın özünü oluşturmaktadır."

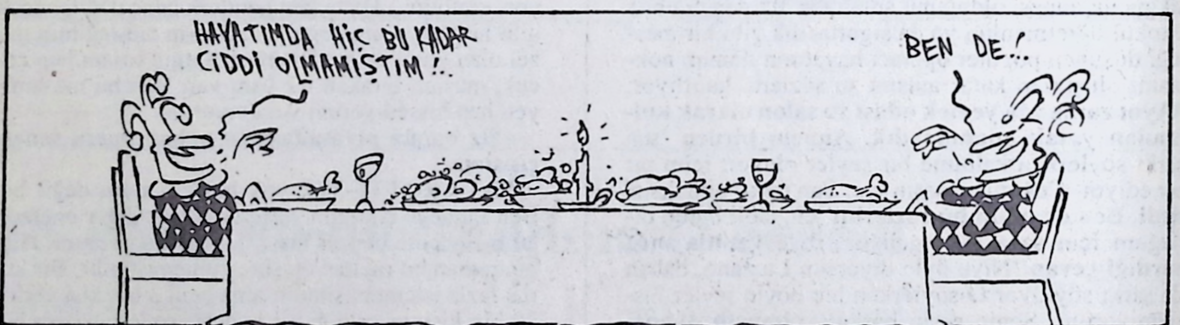
Forumun yorumlar bölümünde konuşan ANAP Milletvekili ve Türkiye - AT Karma Parlamento Komisyonu Başkanı Bülent Akarcalı, **"Acaba sorun anayasada mı yoksa toplumun anlayışında mı?"** diye sorarak **"Eğer bir konuyu yalnız kanun uyarlamasıyla çözeceğimizi düşünüyorsak bu son derece yanlıştır"** dedi.

Ülkemizde her şeyin devletten beklendiğini anlatan Akarcalı, **"Biz karşımıza soyut bir devlet çıkartıyoruz. O devleti de o günkü siyasi iktidarla özdeşleştiriyoruz. Bütün yükü iktidara yüklüyoruz"** diye konuştu.

Siyaset felsefecisi **Kürşat Bumin** ise 82 Anayasası'nın başlangıç bölümündeki hükümleri eleştirerek **"Devlet kutsal olarak nitelendiriliyor. Demokratik bir devletin kutsal olarak nitelendirilmesi nail açıklanabilir? Bu büyük bir skandaldır. İneğin bile kutsalı olur, ama devletin olmaz. Başlangıç metnini demokratik bir ülkede hukukçuya verseniz daha ilk maddeden sonra okumaz. Bu bir ideoratik rejim için yazılmıştır"** dedi. Anayasadaki **"Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir"** ve **"Devletin milletiyle bölünmez bütünlüğü"** gibi hüküm ifadelerinin totaliter bir ideolojinin söylemi olduğunu kaydeden **Kürşat Bumin**, yalnız anayasal metinlerle bir ülkenin demokrasiye kavuşamayacağını söyledi. Prof. Dr. **Üstün Ergüder** de 1961 ve 1982 anayasalarının aksine toplumsal bir uzlaşmaya dayalı yeni bir anayasa ile sorunların çözülebileceğini savundu. Toplumumuzun siyasi kültür sorununu çözemediğini ve sivil topluma tamamıyla geçilemediğini anlatan Prof. **Ergüder**, sorunların çözümü için siyasi katılımın teşvik edilmesi, rejimin devamlılığının sağlanması ve eğitime ağırlık verilmesini önerdi.

Doç. Dr. İbrahim Kabaoğlu, hak ve özgürlüklerin sistematiği, dayanışması ve özgürlüklerin sınırlandırılması konularına değindiği konuşmasında özgürlükleri kuşaklara ayırdı.

Prof. Ali Yaşar Sarıbay da anayasa sorununun demokrasimizin ayakları üzerine oturtulmasından ayrı düşünülemeyeceğini vurguladı. Temsili demokrasi yerine insanların günlük yaşamında da sürdürebileceği katılımcı demokrasinin öne çıkarılmasını isteyen Sarıbay, katılımcı demokrasinin yeni oluşturulacak anayasanın başlangıcı olması gerektiğini dile getirdi.

'Toplum olarak konuşma özürlüyüz'

16 mayıs

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu)– 1. Özel Eğitim Konseyi çalışmalarını tamamladı. Konsey'de alınan tavsiye kararları arasında **"özel eğitim fonu kurulması"**, **"özürlüler için yasa çıkarılması"**, **"mevcut yasalara işlerlik kazandırılması"** ve **"görme özürlülerin öğretmenlik hakkının engellenmemesi"** de yer aldı. Konuşma Sorunlu Çocuklar ve Eğitimleri Komisyonu'nun raporunda ise, Türk aile yapısı ve okul sisteminin özgür ifadeyi özendirmediğine dikkat çekilerek, **"Bu durum konuşmanın gelişimini olumsuz yönde etkilemekte ve konuşma sorunlarını beraberinde getirmektedir"** denildi.

Milli Eğitim Bakanı **Avni Akyol** başkanlığında toplanan 1. Özel Eğitim Konseyi'nin üç gün süren çalışmaları dün sona erdi. Konsey'in son günündeki genel kurulda komisyonların hazırladığı raporlarda yer alan tavsiye kararları benimsendi.

Konuşma Sorunlu Çocuklar ve Eğitimleri Komisyonu raporunda ise, mevcut durum değerlendirilirken, **"toplumsal yapının konuşma sorunlarını olumsuz yönde etkilediğine"** dikkat çekildi. Raporda, **"Türk aile yapısı, aile içi ilişkiler ve örgün o-**

kul sistemimizin yapısına baktığımızda, ortaya çıkan tabloda özgür ifadenin, yaratıcı yaklaşımların pek fazla yer almadığı ya da özendirilmediği görülebilir. İtaate dayalı geleneksel bir tutum vardır. Bu durum konuşmanın gelişimini olumsuz yönde etkilemekte ve konuşma sorunlarını beraberinde getirmektedir" denildi. Raporda ayrıca, mevcut yasal düzenlemelerin uygulanmadığına dikkat çekilerek, özürlülerle ilgili yasalara işlerlik kazandırılması istendi. Özel eğitime ayrılan kaynakların arttırılmasının istendiği raporda, **"özel eğitim fonu"** oluşturulması da öngörüldü.

Fransa, ilk kadın başbakanını sevdi

MİNE SAULNIER *18 mayıs*

PARİS–Edith Cresson, Fransa cumhuriyet tarihinde ilk kadın başbakan olarak göreve başladı. Edith Cresson, dün saat 15.00'te yapılan bir törenle makamını eski başbakan Rocard'dan teslim aldı. Cresson'un başbakanlığa atanması, Fransız medyaları tarafından coşku ile karşılandı.

Libération gazetesi olayı, **"Ve Tanrı (Mitterrand) Kadını Atadı..."** başlığı ile manşete çıkarırken **France Soir, "Mitterrand'ın Yeni Karizması: Edith", Le Figaro "Matignon'da İlk Kadın"** başlıklarını kullandılar.

Libération gazetesi başyazarı Serge Jully yeni başbakan Cresson'u **"Solcu bir Thatcher"** olarak tanımladı.

Cumhurbaşkanı Mitterrand, krizsiz bir hükümet değişikliğine yol açan son gelişmeler hakkında önceki gece TV'de Fransa halkına hitaben bir konuşma yaptı. Mitterrand konuşmasında, Rocard'ın başarılarını överek **"Fransa'ya ileride daha büyük hizmetler vereceğini"** belirtti. Yeni başbakan Edith Cresson'un getirilmesini ise **"1993 Avrupası'na en iyi biçimde hazırlanmak"** gerekçesi ile açıkladı.

1993 Avrupası'nın Cresson başbakanlığındaki bir hükümet ile hazırlanmak, Fransa'nın birkaç gündür sinyallerini yolladığı yeni bir ekonomi politikasının ipuçlarını veriyor: AT pazarını Japonlara kapatmak. Nitekim Cresson'un başbakanlığa getirilmesi, Tokyo'da büyük bir endişe ile karşılandı.

Bayan Cresson sanayi bakanı olduğu yıllarda ithal Japon mallarına karşı büyük bir kampanyanın başını çekmişti.

Mitterrand'ın aynı TV konuşmasında eski Başbakan Rocard'ın Fransa'ya yeni hizmetler vereceğinden söz etmesi, siyasal gözlemciler tarafından ilginç bulundu.

Hemen hemen tüm görüşler, bu sözlerin Mitterrand'ın kendisinden sonraki sosyalist cumhurbaşkanı adayı olarak Rocard'ı işaret ettiğinde birleşiyor.

Bilindiği gibi bu göreve ikinci kez seçilen Mitterrand süresini 1995'te dolduruyor.

Fransa'nın yeni sosyalist başbakanı Edith Cresson, 5'i kadın 29 bakandan oluşan kabinesini dün akşam açıkladı.

Önceki kabinenin, Ekonomi ve Maliye Bakanı **Pierre Beregovoy,** Dışişleri Bakanı **Roland Dumas,** Savunma Bakanı **Pierre Joxe,** Adalet Bakanı **Henri Nailet,** Milli Eğitim Bakanı **Lionel Jospin,** Tarım Bakanı **Louis Mermaz,** İçişleri Bakanı **Philippe Marchand** ve Kültür Bakanı **Jack Lang**'ın görevlerine devam edecekleri bildirildi.

Muhalefetten ayrı kutlama

20 mayıs

Haber Merkezi – 19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı, Atatürk'ün Samsun'a çıkışının 72. yılında bütün yurtta, dış temsilciliklerde ve KKTC'de düzenlenen törenlerle kutlandı. Bu bayramda da SHP ve DYP resmi törenlere katılmayarak ayrı kutlama programı düzenlediler.

Cumhurbaşkanı **Turgut Özal**, Anıtkabir ve 19 Mayıs Stadyumu'ndaki resmi törene katılırken, SHP Genel Başkanı **Erdal İnönü**, Samsun'da düzenlenen törende hazır bulundu. DYP Genel Başkanı **Süleyman Demirel** ise Anıtkabir'i parti heyetiyle birlikte ziyaret etti.

Dün Ankara'daki ilk tören Anıtkabir'de düzenlendi. Buradaki törene Cumhurbaşkanı **Turgut Özal**, TBMM Başkanı **Kaya Erdem**, Başbakan **Yıldırım Akbulut**, Genelkurmay Başkanı Org. **Doğan Güreş**, Anayasa Mahkemesi Başkanı **Yekta Güngör Özden**, bakanlar, YÖK Başkanı Prof. Dr. **İhsan Doğramacı**, yüksek yargı organlarının başkanları, kuvvet komutanları, Ankara Valisi, Garnizon Komutanı, Belediye Başkan Vekili, üniversite rektörleri, milletvekilleri, yüksek rütbeli subaylar, gençlik temsilcisi öğrenciler ve öteki ilgililer katıldı.

Özal, düzenlenen törenden sonra Anıtkabir Özel Defteri'ne şunları yazdı:

"Cumhuriyetimizin kurucusu büyük önder Atatürk... Bundan 72 yıl önce Samsun'a çıkarak başlattığın yeni Türkiye Cumhuriyeti'ni kurma hareketin başarıyla sonuçlandı. Bu hareketle, nesiller boyunca gelecek gençlerimize bir meşale verdin. Gençlerimiz, o ilim, irfan, medeniyet meşalesini daima ileriye ve yukarı götüreceklerdir. Kendilerinden sonraki genç nesillere daha parlak daha ileri Türkiye'nin meşalesini vereceklerdir. Bu, sonsuza dek böyle sürecektir."

19 Mayıs Stadyumu'nda düzenlenen törende, Samsun'dan yola çıkarılan, **"Gençlerden Atatürk'e Sevgi"** bayrağı Cumhurbaşkanı Turgut Özal'a sunuldu. Cumhurbaşkanı Turgut Özal daha sonra Yunus Emre Sevgi Yılı dolayısıyla Ankara'dan seçilen **Ayla Şenver** adlı öğrenciye bir plaket verdi. Toplam 7 bin 308 öğrencinin katıldığı törende, 7 federasyondan 264 sporcu genç de yer aldı.

Törende, bu yıl ilk kez uluslararası düzeyde kutlanan Gençlik Haftası'na, KKTC, Arnavutluk, Afganistan, Almanya, Çekoslovakya, Gürcistan, Azerbaycan ve Macaristan'dan gelen gençler de katıldı.

Gösterilerde, kız öğrencilerin, şort ya da etek giymedikleri gözlendi. Kız öğrenciler ayak bileklerine kadar uzanan bol kesimli, kolları yarasa modeli giysilerle, üzeri kumaşlarla **"kamufle"** edilmiş eşofmanlarla gösterilerini yaptılar.

19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı, Samsun'da da kutlandı. Samsun'daki törenlere SHP Genel Başkanı Erdal İnönü de katıldı.

SHP gençlik komisyonları temsilcilerinin katılımıyla Samsun Konak Sineması'nda yapılan **"Gençlik Kurultayı"**nda konuşan SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, Atatürk'ü eleştirmeye kalkanların, **"kolay yoldan ün kazanma"** çabası içinde olduğunu söyledi. İnönü şöyle konuştu:

"Atatürk'ün ünündün ün çıkarılmak isteniyor. Siz, önce onun yaptığının en ufak bir parçasını yapın, sonra konuşun. Tarihte büyük eserler yapmış insanların eserlerini incelerken nasıl yaptıklarını incelemek gerekir. Yoksa 'Şöyle yapsalardı daha iyi olurdu' demek yanlış olur."

İnönü, anayasanın baştan sona değiştirilerek gençliğe, siyasete katılma hakkının tanınmasını istedi. DYP Genel Başkanı Süleyman Demirel başkanlığındaki DYP heyeti, 19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı'nın 72. yıldönümü nedeniyle Anıtkabir'i ziyaret etti.

DYP Genel Başkanı Demirel, parti başkanlık divanı, genel idare kurulu üyeleri ve TBMM grubu ile birlikte, dün saat 10.00'da Anıtkabir'i ziyaret ederek saygı duruşunda bulundu.

MÇP Genel Genel Başkanı **Alparslan Türkeş** ve HEP Genel Başkanı **Fehmi Işıklar** da 19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı dolayısıyla birer mesaj yayımladılar.

Bu arada Samsun'daki 19 Mayıs gösterileri sırasında paraşütçülerden biri, paraşütünün iplerinin dolaşması üzerine stat dışına düştü. Stadyuma 30 metre uzaklıktaki dolgu sahasına düşen **Halil Bulur**'un Devlet Hastanesi'nde yapılan ilk müdahalesinde iki ayağının kırık olduğu öğrenildi.

Ereğli'de Ölüm ve Düşündürdükleri

OSMAN ULAGAY *20 mayıs*

Çoğu okur anımsayacaktır. Geçen hafta yayımlanan 16 mayıs tarihli Cumhuriyet'in altı sütunluk manşeti, "Köşk'te delege avı" idi.

Hemen yanı başında "Erdemir'de trajik iki ölüm" başlığıyla yer alan haber ise şöyle başlıyordu:

"Karadeniz Ereğli'de Erdemir işçilerinin işten çıkartılmasıyla başlayan huzursuzluk dün bir genç kızın intiharı ve bir yaşlı işçinin kalp krizi sonucu yaşamını yitirmesi ile doruğa ulaştı. Şenay Piroğlu (19), babası Savaş Piroğlu'nun işten çıkartılmasına dayanamadığını belirten bir not bıraktıktan sonra uyku ilacı alarak yaşamına son verdi.

Önümüzdeki günlerde işten çıkartılacağının öğrenen işçi Mustafa Gündoğdu da (55) kalp krizi sonucunda yaşamını yitirdi."

Bu iki haberin yan yana gelmesi ilginçti. 1980'lerin başından beri Türkiye'nin gidişatına damgasını vuran Sayın Özal, sekiz yıldan

beri Türkiye'yi yöneten kendi kurduğu partiye başkan adayı kotarmaya çalışırken Ereğli'de bir dram yaşanıyordu.

Erdemir'den toplu halde işçi çıkartılıyor ve bunun devam edeceği anlaşılıyordu.

Erdemir yetkilileri ve MESS Başkanı firmanın yaşayabilmesi ve verimli çalışması için işçi sayısını azaltmanın zorunlu olduğunu iddia ediyorlardı.

Erdemir'in çok yüksek bir toplusözleşme yükünü üstlendiğini belirten MESS Başkanı Bahri Ersöz şöyle diyordu:

"Erdemir bu sıkıntılar içinde ayakta kalmanın çarelerini aramaktadır. Bu cümleden olarak trilyoner mertebesinde büyük yatırımlara başlanmıştır.

Erdemir'in gerek bugün ayakta kalabilmesi, gereksez başlamış olduğu yatırımları tamamlayarak ilerde de Türk ekonomisindeki önemli görevini devam ettirebilmesi hayati bir durumdur. Konunun bu açıdan görülmesi zorunludur.

Bugün bazı sosyal sebeplerden dolayı köklü bir tedbir almaktan kaçınılırsa ilerde çok daha fazla insanımızın işsiz kalması kaçınılmaz olacaktır.

Erdemir her türlü rasyonel tedbiri almak ve verimli çalışmak mecburiyetindedir."

Bahri Ersöz'ün söylediklerinde ne yazık ki gerçek payı ağır basıyor ve bu durum yalnızca Erdemir'deki dramın nedenini anlatmıyor. Pek çok KİT için benzer durum söz konusu.

KİT'lere yıllar yılı politik motiflerle ve "kartvizit" sistemiyle gereğinden çok fazla eleman doldurmuş.

Bugün birçok KİT'te optimum istihdam düzeyinin çok üzerinde eleman barındırılıyor. Bu duruma ücretlerin boğaz tokluğu düzeyinde tutulduğu 1980'li yıllar boyunca büyük ölçüde seyirci kalınmış.

Ancak işçi sendikalarının yeniden biraz güç kazanmaya başladığı ve iktidarın da iç talebe dayalı büyümeye yöneldiği son bir - iki yılda ücretler hızla artmaya başlayınca sorunun boyutları ortaya çıkmış.

Şimdi erişilen ücret düzeylerinde, mevcut eleman kadrosunun korunması halinde birçok KİT'in zararlarının trilyonlara varması kaçınılmaz görünüyor. Bu zararlar kamu kesimi borçlanma gereğini arttırıyor ve süregelen enflasyonun önemli nedenlerinden birini oluşturuyor.

Çare KİT'lerdeki fazla istihdamı azaltmak, gerekli yatırımları yaparak ve diğer önlemleri alarak bu kuruluşları verimli hale getirmek.

Çeşitli nedenlerle yaşama şansı kalmamış olanları tasfiye etmenin yollarını aramak. Bazılarını iyi koşullarla özelleştirmek.

Cumhurbaşkanı Özal'ın bu konudaki bakış açısı son derece radikal.

Son Asya - Pasifik gezisinde çeşitli vesilelerle konu gündeme geldiğinde, "KİT'ler artık devrini tamamlamış, bunları tasfiye etmeliyiz" görüşünü tekrarladı.

Bir defasında KİT'lerde çalışan 700 bine yakın elemanın 200 bine indirilmesinden söz etti. Pekiyi işlerini kaybedecek olan bu 500 bin kişiye ne olacaktı?

Böyle bir kararı hangi politik iktidar göze alabilecekti? Politikacılar KİT'lerden yoksun kalmaya razı olacaklar mıydı?

"Bu konuda sizin kadar net konuşan bir siyasal parti var mı" diye sorduğumda Sayın Cumhurbaşkanı, "Ben Cumhurbaşkanıyım, konuşurum" diye cevap verdi.

Sanırım şu gerçeği kabul etmek lazım. Türkiye'de siyasal iktidarlar, iktidar partileri yıllardan beri KİT'leri birer arpalık olarak kullanmayı adet haline getirmişler.

İstihdam sorununa köklü çözüm getirecek önlemler, tutarlı sanayileşme politikaları hep ertelenirken KİT'lere adam doldurmak geçici bir çözüm yolu olarak görülmüş. KİT'lere kartvizit sistemiyle adam yerleştiren politikacı kendisini görevini yapmış hissetmiş.

Ayrıca KİT'ler özel sektöre çeşitli avantajlar sağlayan politikalara da alet edilmiş ve bugünkü çıkmaza gelinmiş.

Bu mirası paylaşanların, son sekiz yıldır ülkeyi yönetenlerin, yıllardan beri KİT'leri adam etmekten sadece söz edenlerin şimdi ortaya çıkıp da "Başka çare yok, bu KİT'leri tasfiye edelim" demeleri hiç inandırıcı olmuyor.

KİT'lerden çıkartılacak elemanlara nasıl istihdam yaratılacağı konusunda hiçbir hazırlığın yapılmadığı, birçok alanda yatırımların durakladığı bir ortamda çıkıp da bunları söylemek Ereğli'de yaşanan drama yenilerinin eklenmesine ortam hazırlamak anlamını taşıyor.

Türkiye'nin en önemli ve en güncel sorunlarından birinin bu noktada düğümlendiğini artık herkesin görmesi gerekiyor. İşçilerimize iyi ücret ve güvenceli istihdam sağlamak istiyorsak onlara yüksek verimlilikle istihdam yaratmak zorundayız. Bunu başaramadığımız sürece sonuçta kendimizi kandırmış oluruz.

Yüksek ücret artışı sağlayan sendika, bu ücretlerin enflasyonun pençesinde eridğini ya da yüksek ücret alan işçinin işini kaybettiğini görmek istemiyorsa sorunun bu boyutuyla da ilgilenmek zorunda. İşçilerin hakkını savunmak isteyen politikacı, verimlilikle bütünleşmiş istihdam olanaklarını nasıl yaratacağını da açıklamak zorunda.

Günümüzün yoğun rekabet dünyasında ucuz edebiyatla ve palavrayla sorunları çözümlemek ne yazık ki olanaksız.

Bu gerçeği kavrayıp sorunlara yaklaşamazsak istihdam sorunu gibi temel sorunlarımızın giderek ağırlaştığını ve yeni sorunlara yol açtığını göreceğiz.

İstanbul'un ilk tüp bebeği doğdu

21 mayıs

İstanbul Haber Servisi – Türkiye'nin ondördüncü, İstanbul'un ilk tüp bebeği International Hospital'da doğdu.

Hastanede yaklaşık bir yıldır yürütülen tüp bebek uygulamaları sonucunda 55 hastadan sekizinde hamileliğin başarıldığı bildirildi. Üç kilo ağırlıkta 49 cm. boyunda doğan bebeğe **Cihan Yılmaz** adı verildi.

İstanbul'da ilk tüp bebeğin doğumunu gerçekleştiren Prof. Dr. **Turgay Atasü,** Prof. Dr. **Burang Dihanhalceh,** Doç. Dr. **Teksen Çamlıbel** ve Dr. **Aydın Demircan** dün bir basın toplantısı düzenleyerek çalışmaları hakkında bilgi verdiler.

Bugüne kadar International Hospital'a tüp bebek sahibi olmak için 492 hastanın başvurduğunu, 55 hasta üzerinde çalışıldığını belirten Prof. Dr. Turgay Atasü, çalışmanın bir ekip, disiplin ve organizasyon işi olduğunu söyledi.

Hastanedeki tüp bebek uygulamasının ekonomik açıdan Türkiye'deki diğer merkezlerden farksız olduğunu da sözlerine ekleyen Prof. Dr. Atasü, uygulama ve ilaç masraflarıyla birlikte bir tüp bebeğin 12-13 milyon liraya mal olduğunu açıkladı.

İngiltere'de bir tüp bebeğin 1400-2000 sterline mal olduğunu anlatan Prof. Dr. Burang Dilhanhalceh ise tüp bebek sahibi olmak isteyen ailelere İngiltere'ye gitmek yerine, Türkiye'deki merkezlere başvurmalarını önerdi.

İsteyen her hastaya tüp bebek uygulamasının yapılmadığını belirten Doç. Dr. Teksen Çamlıbel de hastada gebeliğin neden gerçekleşmediğini araştırdıklarını, tüm olasılıklar gözden geçirildikten sonra gerekiyorsa tüp bebek uygulamasının gerçekleştirildiğini söyledi.

Ayşe Alptürk'le de sekiz yıllık evliliklerine karşın bir çocukları olmaması üzerine tüp bebek istediklerini anlatan İstanbul'un ilk tüp bebeğinin babası, İzmit PTT Bölge Müdürü **İbrahim Hakkı Alptürk,** istedikleri halde çocuk sahibi olamayan ailelere **"umut tüccarları"**nın eline düşmeden tüp bebek yöntemine yönelmelerini önerdi.

Rajiv Gandi'ye bombalı saldırı

22 mayıs

Dış Haberler Servisi – Hindistan'da eski başbakan ve Kongre Partisi lideri **Rajiv Gandi,** dün uğradığı bombalı saldırı sonucu öldü. Rajiv Gandi'nin ölümü, tüm dünyada nefretle kınanırken, Hindistan'da polis güçleri en üst düzeyde alarma geçirildi ve iki gündür süren seçimler ertelendi. Ülkede hükümet bir günlük yas ilan ederken resmi dairelerin ve okulların da kapalı kalacağı bildirildi.

Rajiv Gandi'nin annesi **İndira Gandi** de 1984 yılında Sih korumasının saldırısı sonucu ölmüştü. Rajiv Gandi, annesinin ölümünden sonra başbakan olmuş ve görevini 1989 yılına kadar sürdürmüştü. Gandi, Hindistan'da pazartesi günü başlayan seçimlerin en büyük favorisi olarak gösteriliyordu.

Reuter'in haberine göre, Rajiv Gandi, dün ülkenin güneyindeki Tamil Nadu eyaletinin Madras kentine bağlı Spirerumpur'a gitti. Ajans, Gandi'nin, otomobilinden iner inmez büyük bir patlama olduğunu bildirdi. Eyalet Haber Ajansı PTİ'ye dayanarak haber veren Reuter, patlama sonucunda Rajiv Gandi'yle birlikte 14 kişinin yaşamını yitirdiğini duyurdu.

Gandi'nin İtalyan asıllı eşi Sonia ile iki çocuğunun saldırı sırasında Spirerumpur'da bulunmadıkları kaydedildi.

Hindistan Hükümet Sözcüsü **Ramamohan Rao** da, TSİ 18.30'da meydana gelen olaydan yaklaşık 2 saat sonra yaptığı açıklamada, Gandi'nin öldürüldüğünü doğruladı. Sözcü, Gandi'nin Tamil Nedu eyaletinde düzenlenen saldırı sonucu öldürüldüğünü belirtmekle yetindi, ayrıntı vermedi.

Bölge polis yetkilileri de saldırının sorumluluğunu üstlenen olmadığını, olayın ardından en üst düzeyde alarma geçildiğini bildirdiler. Ajanslar, başkent Yeni Delhi'de de olası şiddet eylemlerini önlemek amacıyla polis güçlerinin alarma geçirildiğini belirttiler.

Sriperumpur kasabasında meydana gelenpatlama sonrasında, Rajiv Gandi'nin kimliğinin üst düzeyde bir polis yetkilisi tarafından teşhis edildiği bildirildi. Ajanslar, Gandi'nin, patlama sonucunda ölenlerle birlikte, yüzükoyun olarak ve parçalanmış bir şekilde yattığını haber verdiler.

Hindistan Haber Ajansı'na dayanarak haber veren Reuter ve AFP, Gandi'nin suikasta uğradığı kente gelmeden önce çok neşeli olduğunu ve Madras kentinde annesinin heykeline çelenk koyduğunu bildirdiler. Polis yetkilileri, Rajiv Gandi'nin ölümüne yol açan bombanın uzaktan kumandalı olarak patlatıldığını öne sürdüler. Gandi'nin liderliğini yaptığı Kongre Partisi'nin sözcüsü **Franab Mukharjee** ise, Gandi'yi öldüren bombanın, kendisine verilen bir çiçek buketine konulduğunun belirlendini öne sürdü.

Suikastı, gazetemiz baskıya verilirken üstlenen olmadı. Ancak, Rajiv Gandi'nin Sih militanların ve Sri Lanka'da üslenen Tamil gerillalarının ölüm listesinde olduğu biliniyordu. Ajanslar, Tamil Nadu eyaletinde düzenlenen saldırıların birçoğunun Tamil gerillaları tarafından gerçekleştirildiğine dikkat çekiyorlar.

Yalan Düzeni...

ALİ SİRMEN *31 mayıs*

TBMM Milli Eğitim Komisyonu'nda önceki gün ANAP'lıların oylarıyla, 43 yeni üniversitenin daha kurulması kararlaştırıldı.

Gelecekte Türkiye'de hemen her ile bir üniversite düşecek ve bunların sayıları 10-15 yıl içinde 73'e çıkacak.

Gençliğimizde, Türkiye'nin hemen her ilinde bir üniversite olması, 73 tane yüksek eğitim kurumumuzun bulunması düşlerimizde görsek inanmayacağımız bir olaydı.

Ne kadar güzel bir şey değil mi?

Eğer yalanlarla avunmayı seviyorsanız, bu soruya 'evet' yanıtını verebilirsiniz.

Ama olayları biraz daha yakından izleyip gerçeğe varmak isterseniz, yalan düzeninin yeni bir oyunuyla karşı karşıya olduğunuzu hemen anlayacaksınız.

Gerçekte ürediği oranda üretemeyen, sorunlarını çözmekten çok ertelemeyi yeğleyen bir ülkede yalan düzeni, erteleme yöntemine koşut olarak, sorunları patlama noktasına getirmenin bir yolu olarak görülmektedir.

Yüksek Öğretim Kanunu'nun kendisini ve SHP'nin Anayasa Mahkemesi önüne götürdüğü son değişiklikleri, daha sonra ele almak üzere şimdilik bir yana bırakarak konuya genel çizgileriyle dokunmakta yarar var.

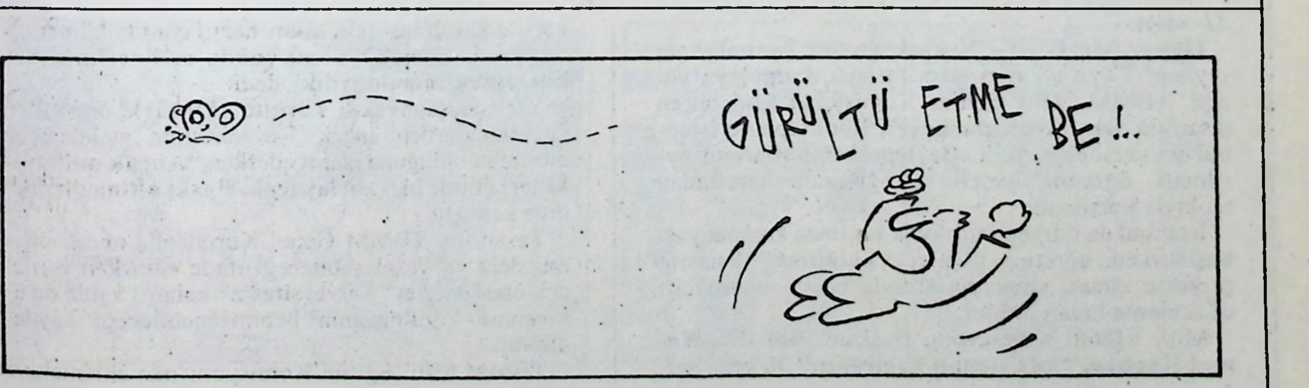
Bugün Türkiye'deki eğitim sistemi, yalan düzeninin ürünü olup baştan aşağı laçka, çağdışı, işlevini yerine getirmeyen bir zaman yitirme, avunma mekanizmasıdır.

Çoktan dönemini kapamış olan beş yıllık ilköğretimle başlar standart düşüklüğü ve ortaokul ile liseye doğru yükseldikçe tırmanarak artar.

Eğitim görmüş çocuk, sonra genç genelde basit birkaç hesap ile okuma yazma dışında yaşamda kendisine yarayacak hiçbir şeyi öğrenmemiştir. Onun ne düşüncesini derli toplu anlatmak, ne de daha önemlisi düşünmek ve araştırma yapmak yeteneği geliştirilir. Çocukların karar verme yetenekleri de geliştirilmek bir yana, körletilir. Eğitim, gence, kişilik kazandırmak yerine 'gözlerimi kaparım, vazifemi yaparım' ilkesine uyan, boynu bükük, edilgin bir yapı vermeye yöneliktir ve bu gencin edindiği eğitim ona üretimin hiçbir aşamasında hiçbir şey kazandırmaz.

Eğitimin bu yapısı da doğal olarak ortaöğretimi tamamlamış olanları üniversite kapısında biriktirir. Test usulü seçme sınavı ile herkesin en iyi becerebileceği değil, girebildiği fakülteye yazıldığı ve sınavı kazananların gerçekten bir üniversite öğrenimini en etkili biçimde yürütebilecek nitelikte olup olmadıkları da çok kuşku götüren bir eleme sonrasında gençler üniversite öğrenimine başladıklarını sanırlar.

Sanırlar ve aldanırlar.

Türkiye'de gerçekten üniversite niteliğine sahip kuruluş parmakla sayılacak kadar azdır ve bunların artık kendi kadrolarını bile üretebilecek olgunluğa varmış olanları da zaten YÖK ve 12 Eylül kıyımı ile doğranmışlardır. Seçme sınavında ancak ilk %1'in içinde yer alabilenler, üniversite niteliği tartışmalı bile olsa, meslek okulu olarak, kendilerine ülke koşulları içinde rahat olanaklar, daha doğrusu güvenli sayılabilecek bir gelecek sağlayabilen okullara girebilirler.

Üniversite denen öbür okullar ise çoğunlukla diplomalarının fazla geçerliliği olmayan avunma kurumları durumundadırlar ve buraları bitiren gençlerimiz, AT ülkelerindeki bir lise öğrencisi düzeyinde bile araştırma yapabilme, kaynağa başvurma yöntemlerini öğrenme olanağından yoksun bırakılmışlardır.

Sözü edilen kuruluşlarda okuyanlar, gerçekte yalan düzeninin en fazla aldattığı gençlerdir ve her biri diplomalı işsizler ordusunun birer neferi durumundadırlar. Bunlar aldıkları ücret ve sözde gördükleri eğitime oranlandığı zaman yaptıkları iş açısından, olsa olsa gizli işsizlik sayılabilecek bir göreve girebilmek için zaman zaman, spor salonlarını ve stadyumları doldurup sınavlara girerler ve ancak çok küçük bir azınlık, gizli işsiz statüsüne kavuşabilir, öbürleri ise düpedüz işsizdirler.

Önceki gün oylarıyla Milli Eğitim Komisyonu'nda bir günde 43 üniversitenin kuruluş kararını çıkaranlar, bu durumu öylesine daha beter hale sokmuşlardır ki kendi hükümetlerinin Milli Eğitim Bakanı Avni Akyol'u bile isyan ettirip "Bunlar üniversite sayılmaz, kantarın topuzunu kaçırmayın" demeye zorlamışlardır.

Ama kantarın topuzu, çoktan hem de her alanda kaçmıştır ve Avni Akyol'un tüm çabasına karşın bu konularda sözlerine kulak asan bile kalmamıştır.

TBMM Milli Eğitim Komisyonu'nun ANAP'lı üyeleri! Aldığınız karardan sonra rahat uyuyup uyuyamayacağınızı size sormak bile abes!

Üniversiteler arapsaçı

31 mayıs

Haber Merkezi – Yükseköğretim kurumlarının sayısını 77'ye çıkaran yasa tasarısı, kargaşaya yol açtı. TBMM Milli Eğitim Komisyonu'ndan geçen tasarıyla **"en büyük darbeyi"**, Hacettepe ve İstanbul üniversiteleri yedi. Beytepe kampuslarının ayrılması, öğretim üyeleri ve öğrenciler tarafından tepkiyle karşılandı.

İstanbul'da öğrenciler büyük bir imza kampanyası başlatırken öğretim üyeleri **"bölünme"** kararını protesto etmek amacıyla sırayla basın toplantıları düzenleme kararı aldılar.

Milli Eğitim Komisyonu Başkanı Prof. Dr. **Kemal Karhan, "ipin ucunu kaçıranın"** 30 yeni üniversite kurulması için tasarı hazırlayan hükümet olduğunu belirterek **"Komisyonda ne önerilirse kabul etmek zorundaydık"** dedi.

YÖK Başkanvekili **Turgut Akıntürk,** öngörülen üniversitelerden ancak 5-6 tanesinin açılabilecek durumda olduğuna işaret ederken **"Ancak milletvekilleri şimdi bizi zorlayacak. Baskı altına girdik"** diye konuştu.

Tasarının, TBMM Genel Kurulu'nda ancak önümüzdeki yıl yasalaşabileceği ifade edilirken verilecek önergelerle **" üniversitesiz"** kalan 15 ilde de üniversite kurulmasının benimsenebileceği kaydediliyor.

TBMM Milli Eğitim Komisyonu'nda eklemelerle

kabul edilen yeni üniversiteler kurulmasına ilişkin yasa tasarısı önümüzdeki hafta başında Plan ve Bütçe Komisyonu'na gönderilecek. Tasarıya, Plan ve Bütçe Komisyonu'nda da eklemeler yapılabileceği ifade ediliyor. Tasarı ile sadece 15 il **"üniversitesiz"** kaldı.

Komisyondan geçen tasarıyı **"Şoke oldum"** diyerek değerlendiren YÖK Başkanvekili **Turgut Akıntürk, "Bu üniversitelerden ancak 5-6'sı açılmaya elverişli. Ama milletvekilleri şimdi bize gelip ricada bulunacaklar, baskı altına girdik"** biçiminde konuştu. Akıntürk, enstitü sayısının arttırılmasını da doğru bulmadığını belirterek **"Bunlara öğrenci bile bulunamayacak"** dedi.

Milli Eğitim Komisyonu Başkanı Prof. Karhan da **"ipin ucunu kaçıranın"** hükümet olduğunu belirterek şunları söyledi:

"Komisyonda hangi ile üniversite önerilse kabul etmek durumundaydık. Hükümetin tasarısındaki illerin zaten çoğunda üniversite açılamaz.

Eğer hükümet 7 üniversite kurulacak diye tasarı getirse sekizincinin kurulmasına karşı çıkardık. Böyle olmayınca da hepsine 'geç' dedik."

Karhan, Hacettepe ve İstanbul Üniversitesi4nin bölünmesini desteklediğini belirterek **"Bu üniversitelere verilen para, tıbba gidiyordu. Söz konusu kampuslar ısınamıyordu, rektörler de yeterince ilgilenemiyordu. Bölünme şarttı"** diye konuştu.

Türkiye'nin en eski, dünyanın 7. eski üniversitesi olan İstanbul Üniversitesi'nin Fatih Sultan Mehmet adıyla ikiye bölünmesine karşı Rektör Prof. Cemi Demiroğlu, **"Bölünmemek için uğraşıyoruz. Mücadelemizi sürdürüyoruz. Ancak TBMM'de aynı yönde karar verilirse saygıyla karşılarız"** dedi. AA'nın haberine göre amaçlarının konunun Bütçe Plan Komisyonu'ndan geçmesini önlemek olduğunu belirten Demiroğlu, **"Ne yerimiz, ne yurdumuz ne de kontenjanımız var. Dünyanın hiçbiryerinde böyle eski bir üniversitenin bölünmesi gibi bir olay olmamıştır. Dünyada ilişkimiz olan üniversiteler bu olayı garip karşılayacak, anlamakta güçlük çekecekler"** dedi.

İ.Ü. Edebiyat Fakültesi'nin öğretim üyeleri, **"milli bir anıt"** niteliği taşıyan üniversitenin parçalanmasına karşı çıktıkları bir toplantı yaptılar. Fen Fakültesi Dekanı Prof. **Çetin Bolcal, "Dünyadaki ender metropolitan üniversitelerden biri olan İ.Ü.'nün parçalanması Türk yükseköğretiminin onarılamayacak bir yara almasına neden olacaktır"** dedi.

Veteriner Fakültesi Dekanı Prof. **Ercan Artan, "Üniversitenin bölünmesinin Türk toplumuna fazla bir yarar sağlamayacağını, buna karşılık yeni kadrolar gerekeceğinden maliyet artışı getireceğini"** söyledi.

Hacettepe Üniversitesi Senatosu, Beytepe Kampusu'nun üniversiteden atılmasına yönelik girişimleri **"şiddetle protesto"** ettiğini açıkladı.

Hacettepe Üniversitesi Senatosu, Hacettepe'nin bölünmesi girişimleri üzerine aldığı kararı açıkladı.

PAMUKBANK
ALO 24
188 24 24
İŞLEM TAMAM!

Cumhuriyet

68. Yıl; Sayı: 23998 Kurucusu: Yunus Nadi 1500 TL 13 Haziran 1991 Perşembe

Pamukbank
Telefon Bankacılığında
Bir Numara : 188 24 24
PAMUKBANK

Yılmazcılar divan başkanlığına Semra Özal'ı önerdi, Akbulut'u destekleyenler karşı çıktı

Semra Özal kavgası

İSTANBUL'DAN
AHMET TAN

Gövde Başını Arıyor

Türkiye'de yaşam, yapay bir biçimde ANAP kongresine endekslendi. Çok şükür 48 saat sonra bu durum bitecek.

Ama öyle anlaşılıyor ki bittiği anda da yeni hükü-

(Arkası Sa. 19, Sü. 1'de)

KONUŞMA SIRASI SORUN OLDU

ANAP MKYK toplantısında Hasan Celal Güzel, konuşma sırasının kura ile belirlenmesini önerdi. Başbakan Akbulut, 'Ben Başbakanım, en son konuşurum' diyerek kabul etmedi. Kongre divan başkanlığı için Aşık, Taşar ve Tunçsiper bir araya gelerek tarafları bir ad üzerinde uzlaştırmaya çalışacak. 5. Sayfada

ÖZAL'A NAKLEN YAYIN

Cumhurbaşkanı Özal, cumartesi günü başlayacak ANAP Kongresi'ni PTT'nin uydu yayını aracılığıyla Köşk'ten naklen izleyecek. 8. Sayfada

AKBULUT'TAN YILMAZ'A ELEŞTİRİ

Kabinede 8 yıl görev yaptı, kayda değer bir görüşünden istifade edemedik. Sonradan ilham geldiyse bilmiyorum.

Muhalefetten farkı yok. Muhalefet de Yılmaz da aynı şeyleri söylüyor.

TURCAY ÖZKAN'ın haberi 5. Sayfada

İSTANBUL'DA MORAL BULDU

Başbakan Akbulut, havaalanında ve Tarabya'daki karşılama sırasında moral buldu. Akbulut'un yemeğine Semra Özal da çiçek gönderdi. Başbakan, Ahmet Özal'la bir saat süreyle görüştü. 5. Sayfada

İLK TOKA— Tarık Aziz'in Ankara ziyareti Irak'ın savaş sonrasında Batı'yla kurduğu ilk temas oluyor. (Fotoğraf: Barış Bil)

Sosyalist Enternasyonal, Brandt ile İnönü'nün ortak basın toplantısıyla sona erdi

İstikrar için silahsızlanma

Sosyalist Enternasyonal konsey toplantısında Ortadoğu bildirisinin yanı sıra Afrika, Güney Afrika, silahların kontrolü, Şili, El Salvador ve Baltık ülkeleriyle ilgili birer bildiri kabul edildi.

Silahların kontrolü adlı bildiride nükleer silahların yeniden üretiminin kesin olarak yasaklanması istendi.

ŞENAY KALKAN

Sosyalist Enternasyonal Konsey Toplantısı dün Başkan Willy Brandt ile SHP Genel Başkanı Erdal İnönü'nün düzenledikleri ortak basın toplantısı ile sona erdi. Brandt, Türkiye'nin Ortadoğu'daki önemine ve BM'nin yenilenerek güçlendirilmesi gereğine dikkat çekti. Brandt, SHP Genel Başkanı İnönü'nün Sosyalist Enternasyonal başkan yardımcılıklarından birine seçilmesinin "mantıklı" olacağını söyledi. Sosyalist Enternasyonal Konsey Toplantısı'nda Güney Afrika, Afrika, Şili, El Salvador, silahsızlanma ve Baltık ülkelerine ilişkin olarak kabul edilen bildiriler de açıklandı. Bu arada Sosyalist Enternasyonal'in 1992 yılındaki kongresinin Şili'de yapılacağı bildirildi.

SHP'nin ev sahipliğiyle salı günü İstanbul Hilton Oteli'nde başlayan Sosyalist Enternasyonal Konsey Toplantısı dün yapılan çalışmalarla sona erdi. 77 ülke, 7 uluslararası kuruluşun 228 delegeyle katıldığı toplantıda ağırlıklı olarak Ortadoğu, Doğu ve Orta Avrupa, silahsızlanma ve BM'nin güçlendirilmesi konuları ele alındı. Toplantının sonunda SHP Genel Başkanı İnönü'yle birlikte bir basın toplantısı düzenleyen Başkan Willy Brandt, Türkiye'nin Ortadoğu'daki önemine dikkat çekti. Toplantının bu nedenle İstanbul'da yapılmasından duyduğu memnuniyeti dile getiren Brandt, SHP'nin ev sahipliğini de överek "Erdal İnönü'nün de facto (fiili) olarak Sosyalist Enternasyonal başkan yardımcılığı yaparak Konsey'i yönetmesi de bizim için memnunluk verici olmuştur" dedi.

İnönü de basın toplantısında şunları söyledi: "Sosyalist Enternasyonal'in İstanbul toplantısı unutamayacağımız bir toplantı oldu. İlk defa bu kadar geniş bir şekilde dünyada sosyal demokrasiyi temsil eden başlıca partiler, siyasetçiler, muhalefette olanı, iktidarda olanı burada bir araya geldiler. Konuşmalarımızda dünyada sosyal de-

(Arkası Sa. 16, Sü. 7'de)

BRANDT DENKTAŞ'LA GÖRÜŞTÜ 10. Sayfada

Başbakan Yardımcısı Ankara'da

Aziz: Petrol hattı açılsın

Irak Başbakan Yardımcısı Tarık Aziz'in Ankara'ya yaptığı ziyaret, Irak'ın savaş sonrası Batıyla kurduğu ilk temas oldu. Tarık Aziz, ziyaretinin ilk gününde kendisini kabul eden Cumhurbaşkanı Turgut Özal'dan petrol boru hattının açılmasını istedi. Aziz, Alptemoçin'e de "Türkiye'nin Bağdat Büyükelçisi Necati Utkan'ın işbaşına dönmesini arzuladıklarını" söyledi. Dün bir açıklama yapan DSP Genel Başkanı Bülent Ecevit, "Petrol boru hattını kapalı tutmamız, kendimize ambargo" dedi.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Irak Başbakan Yardımcısı Tarık Aziz, ülkesine karşı oluşturulan uluslararası koalisyondan bir ülkeye Körfez savaşından bu yana ilk temasını gerçekleştirmek üzere dün Ankara'ya geldi. Cumhurbaşkanı Turgut Özal tarafından kabul edilen Tarık Aziz, petrol boru hattının açılmasını istedi. Tarık Aziz, ziyaretinin amacının "Türkiye ile ilişkileri normalleştirmek" olduğunu söyledi. Tarık Aziz'i havaalanında karşılayan Dışişleri Bakanı Ahmet Kurtcebe Alptemoçin, "Temennimiz, bütün şartların BM Güvenlik Konseyi çerçevesinde sağlanması ve Irak'ın adil dünyanın büyüğünün bir..." dedi.

Körfez savaşı öncesi ve sonrası Irak'a giden DSP Genel Başkanı Bülent Ecevit dün bir açıklama yaparak Tarık Aziz ile yapılacak görüşmelerin Irak'la ilişkilerimizi yeniden canlandırmak için iyi bir fırsat olacağını belirterek "Ekonomik ambargonun hiçbir yasal

(Arkası Sa. 16, Sü. 2'de)

Ekonomi zirvesi toplanıyor

Gündem: Memur zammı

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın başkanlığındaki aylık ekonomi zirvesi bugün saat 10.30'da Çankaya Köşkü'nde yapılacak. Zirvede, genel ekonomik durumun değerlendirileceği ve memur maaşlarına yapılacak ikinci yarı yıl zammının ele alınacağı kaydedildi.

ANAP kongresi öncesinde düzenlenen zirvede, yılın ilk beş ayına ilişkin ekonomik göstergelerin ve alınan ekonomik önlemlerin sonuçlarının görüşüleceği belirtiliyor. Zirvede ayrıca, ekonomide alınması gerekli yeni önlemlerin de gündeme gelebileceği, ancak bu önlemlerin kongre sonrasında oluşacak yeni hükümete "tavsiye" niteliği taşıyacağı ifade ediliyor.

Cumhurbaşkanı Özal'ın başkanlığındaki toplantıda, kamu finansmanı ve bütçe dengeleri görüşülürken, memur maaşlarına 15 temmuzdan geçerli olmak üzere yapılacak ikinci yarı yıl zammının da gündeme gelmesi bekleniyor. İlgililer, "Cumhurbaşkanı Özal'a verilecek maaş zammının kamu finansman dengelerini zorlamayacak ölçülerde tutulması ve artışın yüzde 20'yi geçmemesi yönündeki eği-

(Arkası Sa. 19, Sü. 3'de)

MEMURUN 'ZAM' ÖFKESİ 10. Sayfada

İŞÇİ EYLEMLERİ DALGA DALGA Ekonomide

ÇİFTÇİ EYLEMİ TEMMUZDA Ekonomide

Hitler döneminde bir sanatçının "ruhunu şeytana satmasını" öykülüyen, İstvan Szabo'nun "Mefisto"su yılın en iyi filmi seçildi.

Sinema yazarları 1991 yılının filmlerini seçti

Türk Oscarı'nı 'Mefisto' kazandı

Sinema yazarlarının değerlendirmesi sonunda: En İyi Türk filmi: "Camdan Kalp", En İyi Yönetmen ve Senaryo Yazarı: Fehmi Yaşar, En İyi Görüntü: Orhan Oğuz, En İyi Müzik: Serdar Ateşer-Ayşe Tütüncü, En İyi Erkek oyuncu: Fikret Kuşkan, En İyi Yardımcı Oyuncu: Füsun Demirel- Cüneyt Çalışkur, Özel Ödül: Necmettin Çobanoğlu.

Kültür Servisi— Sinema yazarları bu yıl "en iyiler" seçmekte zorlandılar. Yabancı filmlerde bolluk, yerli filmlerde ise yokluk vardı. Gerçekten de ithal filmciliğinde tam bir patlama olmuş, birbirinden kaliteli filmler gösterime girmişti. Sayıca da artarak geçen yıl 160'ın üstüne çıkan yabancı filmler arasında çekişmeli bir oylamadan "İstvan Szabo'nun "Mefisto"su ilk sıraya fırladı. Ülkemizde gecikmeyle gösterilen bu ünlü film, Hitler döneminde bir sanatçının "ruhunu şeytana satmasını" öykülüyordu.

İlk 10 film şöyle belirlendi: 1- Mefisto / İstvan Szabo, 2- Düşler/Kurosawa, 3- Ran/ Kurosawa, 4- Kurtlarla Dans/Kevin Costner, 5- Cennet Sineması/ Giuseppe Tornatore, 6- Bağdat Cafe/Percy Adlon, 7- Cyrano de Bergerac/ Jean-Paul Rappeneau, 8- Güneş İmparatorluğu/Steven

(Arkası Sa. 19, Sü. 4'de)

Talabani

Türkiye ile 3 yıldır temastayız

Sosyalist Enternasyonal toplantısı nedeniyle İstanbul'da bulunan Kürdistan Yurtsever Birliği lideri Celal Talabani, düzenlediği basın toplantısında, Türkiye ile görüşmelere üç yıl önce başladıklarını belirterek 'Sayın Özal başbakanken kendisinin bir danışmanıyla görüştüm. Türk hükümetini, bağımsız bir Kürdistan istemediğimiz konusunda ikna etmeye çalıştım' dedi.

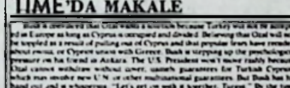
Talabani, DSP Genel Başkanı Ecevit'in, 'Kürtler, Kuzey Irak'ta Türkmenleri asimile etmek istiyor' sözlerine, 'Türkmenlere yapılanların sorumlusu Kürtler değil, Ecevit'in arkadaşlarıdır. Bir avukat gibi savunduğu arkadaşlarıdır' dedi.

3. Sayfada

TALABANİ: PKK YÜZYILIN İLK YILLARINI YAŞIYOR
ŞAHİN ALPAY'ın söyleşisi 3. Sayfada

ÖZAL, BRANDT'I NASIL ÇAĞIRDI?
ÜMİT ASLANBAY'ın izlenimleri 3. Sayfada

TIME'DA MAKALE

Bush'tan Özal'a: Kıbrıs'ı çözelim

TIME dergisinde yayımlanan bir makalede, Bush'un Ankara ziyaretinde, aralarındaki dostluk ilişkisine dayanarak Kıbrıs konusunda çözüm için Özal'a psikolojik baskı uygulayacağı öne sürülüyor.

Dış Haberler Servisi — "Hadi gel şu işi birlikte halledelim Turgut." TIME dergisinde yer alan bir yazıya göre ABD Devlet Başkanı Bush, Ankara ziyaretinde Turgut Özal'a böyle demeye hazırlanıyor.

TIME dergisinin son sayısında yer alan "Washington'dan Bakış, şimdi sıra Türkiye'de" adlı Christopher Ogden imzalı makalenin son bölümünde Bush -Kıbrıs-Özal ilişkisi şöyle değerlendiriliyor:

"Bush, Kıbrıs işgal altında ve bölünmüş kaldığı sürece Türkiye'nin Avrupa'ya kabul edilmeyeceğini bilen Özal'ın bu konuda bir çözüm istediğinden emin. Özal'ın Kıbrıs'tan çekilmesi sonucunda ENOSIS konusundaki yaygın korkuların gerçekleşmesi ya da Kıbrıs'ın Yunanistan'la birleş-

(Arkası Sa. 19, Sü. 1'de)

KİTAP

Kitap / Bugün

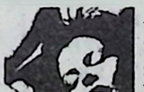
Her perşembe Cumhuriyet'le birlikte

Şeyh Sait Ayaklanması / 14

Şeyh Sait'i 'tepeleme' harekâtı

Uğur Mumcu

Kadın ve Cinsellik / 15

Tutkuların sessiz fırtınası

Işıl Özgentürk

Sovyetler / 20

Kazan'da Türk Halkları Kurultayı

Kerem Çalışkan

Kürtler ve Sosyalist Enternasyonal...

Sosyalist Enternasyonal'in Kürt sorunuyla ilgili olarak kabul ettiği karar tasarısı olumlu çizgiler içeriyor.

SHP'nin bu konudaki raporunu da yapıcı olarak niteleyen ve Kürtlerin yaşadığı çevre ülkelerdeki siyasal hareketlere de örnek oluşturmasını dileyen kararda üç nokta özellikle vurgulanmış:

• Çözüm için "barışçı bir yaklaşım"ın gerekliliği,

• "Bölgedeki devletlerin yeniden bölünmelerine neden olabilecek" bir durumdan kaçınılması,

• Bunun yerine, "ilgili devletlerin demokratikleşmesi", yani "tüm öteki yurttaşlar gibi Kürt kökenli yurttaşların da demokratik haklarına tam olarak sahip olmaları..."

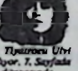
SHP heyetinin katkısıyla ortaya çıkan bu

(Arkası Sa. 19, Sü. 7'de)

HASAN CEMAL

■ **Basın özgürlüğü boğuluyor** *İstanbul Barosu Başkanı Kazan, Terör Yasası'nın basın özgürlüğünü boğduğunu söyledi.* 4. Sayfada

■ **Yaşlılık filmlerine iyi örnek** *Başrollerini Henry Fonda, Katherine Hepburn ve Jane Fonda'nın oynadığı 'Altın Göl' adlı film Star 1'de saat 22.45'ten itibaren yayımlanacak.* 6. Sayfada

■ **Sahnede kendi inancınca** *Tiyatrocu Ülvi Uraz, ölümünün 17. yılında anılıyor.* 7. Sayfada

■ **Denetçinin ölümü** *Gazino dünyasında Irmak Kıroç adıyla bilinen Hülya Altan Etiler'de tabancayla vuruldu.* 8. Sayfada

■ **Cenazede gözaltı** *Kartal'da vurulan gencin cenazesi kaldırıldı, 3 gözaltı.* 8. Sayfada

■ **Pasaport uygulaması kaldırıldı** *Türkiye ile KKTC arasındaki giriş-çıkış işlemlerinde nüfus cüzdanı yeterli olacak.* 10. Sayfada

■ **Volkanda patlama** *Filipinler'deki Pinatubo volkanında patlamalar oldu.* 11. Sayfada

■ **İhracat liderlerine madalya** *İstanbul Ticaret Odası'nca üye başarılı ihracatçılar, düzenlenen törenle ödüllendirildi.* Ekonomide

■ **'Muhatabımız hükümet'** *Egeli işadamları, "Biz eleştiriyoruz Başbakan'dan yanıt gelmesi lazım" dediler.* Ekonomide

■ **Bayanlar ligine ilgi** *Amatör Futbol Kurulu Başkanı Halim Çorbalı, bayanlar futbol liginin kurulacağını açıkladı.* Sporda

■ **Üç büyükler yabancı peşinde** *Galatasaray, Fenerbahçe ve Beşiktaş şimdi de Avrupa pazarında futbolcu arıyor.* Sporda

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Kürtler İçin Çözüm...

İstanbul'da çalışmalarını dün tamamlayan 'Sosyalist Enternasyonal'in Kürt sorunu konusunda oy birliği ile benimsenen raporunda "Kürt sorununun çözümü için ayrımcı akımların desteklenmesi ve bu bölgelerde küçük devletler oluşturulması yararlı değildir" deniyor.

Sosyalist Enternasyonal'in önerdiği çözüm yolu, çözüm

(Arkası Sa. 19, Sü. 7'de)

Süper zirvenin yolu açıldı

2 haziran

Dış Haberler Servisi - ABD ve SSCB Dışişleri Bakanları **James Baker** ile **Aleksander Besmertnih,** iki ülke arasında Avrupa'da Konvansiyonel Kuvvetler Anlaşması'na (AKKA) ilişkin görüş ayrılıklarını giderdiler.

Böylece bu yaz Moskova'da yapılması planlanan süperler zirvesinin önü açıldı.

AP'nin haberine göre Baker ve Besmertnih, dün Lizbon'da bir araya gelerek AKKA'nın önündeki engelleri ve Stratejik Silahların Sınırlandırılması Antlaşması'nı (START) ve Ortadoğu barış sürecini görüştüler.

İki dışişleri bakanı görüşmeden sonra ortak bir basın toplantısı düzenleyerek AKKA konusundaki anlaşmazlıkların giderilmesi konusunda ilke anlaşmasına vardıklarını açıkladılar.

ABD Dışişleri Bakanı Baker, iki ülke arasındaki görüş ayrılıklarının giderildiğini belirti ve **"Bu ilke anlaşması, AKKA'ya imza koyan 20 ülke tarafından da onaylanmalıdır"** dedi. Baker, SSCB Dışişleri Bakanı Besmertnih ile **"ilkede"** uzlaşıldığını özellikle vurgulayarak anlaşmanın, Washington'un AKKA'ya taraf ülkelere danışmadan nihai şeklini alamayacağını söyledi.

22 Kasım 1990'da Paris'te imzalanan AKKA, SSCB'yle ilgili sorun yüzünden bugüne kadar yürürlüğe konulamamıştı.

SSCB'yle ilgili sorun, Moskova'nın deniz piyade alaylarını kuvvet indirimine dahil etmemek istemesinden kaynaklanıyordu. SSCB, aralarında 126 tank da bulunan 1129 silah sistemini içeren bu kuvvetlerin deniz gücü olduğu gerekçesiyle AKKA indirimine dahil edilemeyeceğini savunuyordu.

Baker da Besmertnih de bu anlaşmazlığın nasıl giderildiğine ilişkin bilgi vermediler. ABD Dışişleri Bakanı Baker, SSCB ile görüş ayrılıklarının giderilmesi ile birlikte AKKA'nın bütünlüğünü koruduğunu söyledi.

Bu gelişme, SSCB ve ABD liderleri **Mihail Gorbaçov** ile **George Bush** arasında bu yaz yapılması planlanan zirvenin önünü açtı. Baker ve Besmertnih, zirvenin kesin tarihi konusunda hiçbir şey söylemediler, ancak en yakın zamanda gerçekleştirileceğini bildirdiler.

İki ülke, Bush-Gorbaçov zirvesi yapılmadan önce Stratejik Silahların Sınırlandırılması Antlaşması'nın da sonuçlandırılmasını istiyor. Baker ve Besmertnih, iki ülke arasında müzakereleri süren bu antlaşmanın hızla tamamlanması için yetkililere talimat vereceklerini söylediler.

ABD Başkanı Bush da Lizbon'da varılan anlaşmayla ilgili olarak **"Bu gelişme, süperler zirvesinin yapılması yolunda önemli bir adımdır"** dedi. Reuter'in haberine göre Bush, West Point Askeri Akademisi'nde yaptığı açıklamada, **"Baker ve Besmertnih, AKKA konusundaki görüş ayrılıklarını gidermediler, zirveye giden yolda çok önemli bir adım attılar"** diye konuştu.

Baker ve Besmertnih ortak basın toplantısında, Ortadoğu barış sürecinin işletilmesine ilişkin olarak görüş alışverişinde bulunduklarını da bildirdiler.

Baker daha sonra Suriye Dışişleri Bakanı **Faruk El Şara** ile bir görüşme yaptı.

ABD Dışişleri Bakanı Baker'ın sürpriz bir biçimde Lizbon'a davet ettiği Şara'ya, ABD Başkanı Bush'tan bir mesaj ilettiği bildiriliyor.

Suriye Devlet Başkanı **Hafız Esad**'a hitaben kaleme alındığı bildirilen mesajın içeriği açıklanmadı.

Hasretinden prangalar eskiyecek

3 haziran

Kültür Servisi - Şair **Ahmed Arif,** dün sabah erken saatlerde geçirdiği bir kalp krizi sonucu aramızdan ayrıldı... 1940'tan bu yana şiir yazıyordu. Elli yıldır, şiirle yatıp, şiirle kalktı. Halkın şairiydi. Tek kitabı **"Hasretinden Prangalar Eskittim"**, 1968 yılında ilk kez yayımlandığından beri 25 baskı yaptı.

Geçen yıl şubat ayında, gazetemizin Kitap ekinin ilk sayısı Ahmed Arif ile çıkmıştı. Arkadaşımız **Refik Durbaş**'a şiirini anlatmıştı. **"Dolu sofra, gülen anne, gülen çocuklar / Bir'e on, bir'e yüz'le akşama gebe / Şafakla doğan işgücü / Yalanım yok, sözüm erkek sözüdür / Ol kitapta böylece yazılıdır / Ol sevda, böyledir çünkü..."** Şiirinin özü, anahtarı bu altı mısradaydı, böyle demişti Refik Durbaş'a.

Şükran Kurdakul'un Şairler ve Yazarlar Sözlüğü'nde şöyle söz ediliyor şairden: **"Toplumcu, gerçekçi akım içinde, Nâzım Hikmet estetiğiyle ilintisi olmayan yeni bir şiir kurdu. Kendi deyişiyle,** 'canlı elvan ve gürül gürül halk dilinin türküleri, ağıtları, masallarıyla beslendi', **dünya görüşünün belirlediği düşünceyle, yaşamından gelen duyarlıkları, kimi öfkeli, vurucu, kimi de dağların el değmemiş çiçeklerindeki renkler kadar nazlı, gülümser dizelerle işledi. Doğal bir coşkunun zorunlu bıraktığı uyumlarla yüksek sesle okunur bir şiir kurdu."**

Artık aramızda bulunmayan bir başka büyük şair, **Cemal Süreya**'ya göre **"İmge konusunda yaptığı sıçramalarla bugünkü şiiri hazırlayanlardan biri"**ydi Ahmet Arif...

Fazıl Hüsnü Dağlarca: Çok üzüldüm. İnanamıyorum. Anılarımız olacak kadar yakın değildik, ama uzaklığında da çok severdim onu. Çok titiz olmasının, yeni yapıtlara yönelmemesinin, kendi adıma üzüntüsünü yaşıyorum. Allah rahmet eylesin.

Cahit Külebi: Çok üzüldüm, başka ne söyleyebilirim ki? Ahmed kendi dünyasındaydı, ben kendi

dünyamda. Çok özgün bir şairdi, benim oğlum sayardım onu.

Ataol Behramoğlu: Türkçenin en büyük şairlerinden birisini, çok yakın bir dostumu ve ağabeyimi yitirdim. Şu anda söylenebilecek fazla bir söz de yok.

Demirtaş Ceyhun: Türk şairinin büyük ozanlarından biriydi. Çok sevdiğim bir ozandı. Yıllardır şiir üretmiyordu, ama bir tek kitabıyla şiirimizin ustaları arasına girmişti.

İyi dostumdu. Acım sonsuz.

Şiirimiz, bir büyük yıldızını daha yitirdi. Postmodernist edebiyat akımlarının moda olduğu bir günde Ahmed Arif şiiri bence genç ozanlara yol gösterecek bir şiirdir.

Rahmi Saltuk: "İşte Türkü İşte Şiir" gecesinin hazırlıkları için son günlerde hep birlikteydik. Ne söyleyeceğimi bilmiyorum. Neye uğradığımı şaşırdım, şok oldum.

Ülkemiz değerli bir insan kaybetti.

Mehmed Kemal: Ahmed Arif, şiirimizde büyük bir parıltıyla doğan şairlerdendi. Genç yaşta ölümü bizim için bir yitiktir. Yeri doldurulamayacak şair için acımız büyüktür.

Metin Demirtaş: Ahmed Arif'in ölüm haberini önce telefonla Ataol Behramoğlu'ndan aldım. Sarsıldım. Şiirimizin onuru, namusu ve yüce bir doruğuydu.

17 Haziran 1989 tarihinde son şiirini eliyle bir kâğıda yazıp vermişti. Şunları yazıyordu: **"Antalya / Masmavi vatan / Sevgili Metin / Sevgili Gülsen / Sevgili umut / Merhaba... / Ve kimbilir, elveda..."** Kendisine **"Ahmet ağabey, bu elveda kelimesinin üzerini çizelim"** dediğimde bana şu karşılığı vermişti: **"Yoo, öyle kalsın, çünkü bu artık bir elveda..."** Tüm Ahmed Arif sevenlerinin başı sağolsun...

Ankara'daki evinde dün sabah aniden rahatsızlandıktan sonra yaşamını yitiren Ahmed Arif'in cenazesi, bugün Maltepe Camii'nde kılınacak öğle namazından sonra Cebeci Asri Mezarlığı'nda toprağa verilecek.

ABD bölgeye silah depoluyor

4 haziran

Dış Haberler Servisi - Washington'un, Ortadoğu'da nükleer silah üretiminde kullanılan maddelerin ithal ve imal edilmesinin yasaklanması şeklinde önerisi tartışılırken dün ABD'nin bölgede çıkabilecek olası savaşlara karşı silah depoları oluşturduğu ileri sürüldü. Çoğunluğu Arap olan ve adlarının açıklanmasını istemeyen gözlemciler, ABD'nin Birleşik Arap Emirlikleri, Kuveyt ve Sudan'da silah depoları oluşturmakta olduğunu iddia ettiler.

Son iki gün içinde Reuter Ajansı'na demeçler veren gözlemciler, komuta merkezlerinin de Umman ve Bahreyn'de oluşturulmasının planlandığını söylediler.

Bir Arap büyükelçi, Körfez ülkeleri ve Washington'un Batılı askerlerin bölgede bulunması karşısında duyarlılığı ortadan kaldırabilmek için Suriye ve Mısır'ın varlığına ihtiyaçları olduğunu söyledi. Mısır Devlet Başkanı Hüsnü Mübarek, geçen ay sürpriz bir açıklama yaparak ABD öncülüğündeki müttefik kuvvetlere katılmak üzere gönderilen 35.000 Mısırlı askerin geri çekilmesi talimatını verdiğini bildirmişti.

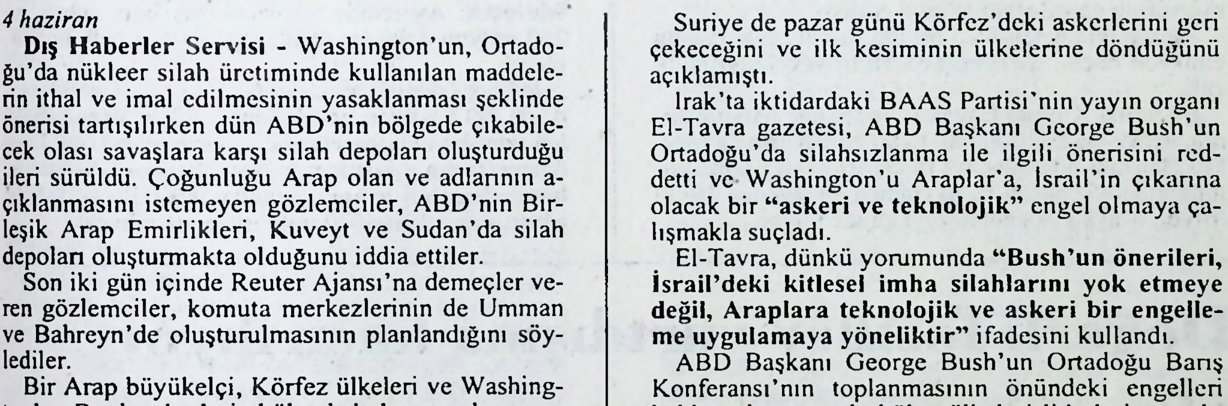
Suriye de pazar günü Körfez'deki askerlerini geri çekeceğini ve ilk kesiminin ülkelerine döndüğünü açıklamıştı.

Irak'ta iktidardaki BAAS Partisi'nin yayın organı El-Tavra gazetesi, ABD Başkanı George Bush'un Ortadoğu'da silahsızlanma ile ilgili önerisini reddetti ve Washington'u Araplar'a, İsrail'in çıkarına olacak bir **"askeri ve teknolojik"** engel olmaya çalışmakla suçladı.

El-Tavra, dünkü yorumunda **"Bush'un önerileri, İsrail'deki kitlesel imha silahlarını yok etmeye değil, Araplara teknolojik ve askeri bir engelleme uygulamaya yöneliktir"** ifadesini kullandı.

ABD Başkanı George Bush'un Ortadoğu Barış Konferansı'nın toplanmasının önündeki engelleri kaldırmak amacıyla bölge ülkeleri liderlerine mektup gönderdiği bildirildi.

Beyaz Saray Sözcüsü **Marlin Fitzwater,** Bush'un mesajının, İsrail Başbakanı **İzak Şamir**'e, Suriye Devlet Başkanı **Hafız Esat,** Ürdün Kralı **Hüseyin,** Mısır Devlet Başkanı **Hüsnü Mübarek** ile Suudi Arabistan Kralı **Fahd**'a iletildiğini kaydetti.

Hazine yaz bunalımında

6 haziran

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Ekonomideki **"zor yaz"** en çok Hazine'nin başını ağrıtacak. Bir süredir yaşadığı nakit sıkışıklığı, bu ay ortasından itibaren daha da ağırlaşacak olan Hazine'nin 14 haziran günü nakit 5.5 trilyon lira ödemesi gerekecek. Ödemelerin önemli bir bölümünün Merkez Bankası'ndan para basılarak karşılanması bekleniyor. Bu ay iç borç ödemeleri yüzünden sıkışan Hazine'yi temmuz ve ağustos aylarında da yüksek dış borç taksitleri bekliyor.

Edinilen bilgiye göre Hazine 14 haziran günü toplam 2.9 trilyon lira tutarındaki iç borçla birlikte memur maaşları için de yaklaşık 2.4-2.5 trilyon lira ödeyecek.

Bir günde 5.5 trilyon lirayı geçeceği hesaplanan nakit ödemeleri için ise Hazine'nin kasalarında şimdilik sadece 1 trilyon lira (Ziraat Bankası nezdindeki TEK hesap bakiyesi) bulunduğu, vergilerden gelecek paralarla birlikte bu hesabın bu tarihe kadar 2 trilyon lirayı geçeceği hesaplanıyor.

Hazine'nin 14 haziran ödemelerinin 2-2.5 trilyon liralık bölümünün Merkez Bankası'nca para basılarak yerine getirileceği tahmin ediliyor.

Böylelikle halen 15.8 trilyon lira düzeyinde olan emisyon hacmi ay ortasında 18 trilyon lirayı bulacak.

Bu arada Kurban Bayramı öncesinde para talebinin artmasına bağlı olarak ticari bankaların da Merkez Bankası'ndan önemli miktarda nakit çekme yoluna gidebilecekleri ve bayramda emisyonun 19-20 trilyon liraya yükselebileceği kaydediliyor.

Ancak Merkez Bankası'nın para patlamasını önlemek için bazı ek önlemler alabileceği kaydediliyor.

15 Haziran'dan itibaren piyasadaki likiditeyi daraltmak için Merkez Bankası'nın Interbank'a girerek para çekmeye başlaması, bayram öncesinde de banka sistemine oldukça sınırlı likidite vermesi bekleniyor. Bu arada, talimatla faiz indiriminin bankaları rahatsız etmeye başladığı gözleniyor.

Bazı bankalar üç ve altı ay vadeli mevduata yüksek faiz vererek yüzde 61'lik faiz sınırını delme yoluna giderken, bazı bankaların da müşterilerine el altından yüksek faiz uygulamasını sürdürdükleri bildiriliyor.

Ayrıca dün yapılan bir yıl vadeli tahvil ihalesinde Hazine'nin iç borçlanma faizini yüzde 61'e çekme planının yürümeyeceği de ortaya çıktı. Dünkü ihaleye birçok banka teklif bile vermezken yüzde 61 faiz üzerinden gelen teklif tutarı da 100 milyar lira düzeyinde kaldı.

Hazine bu ay 2.9 trilyon lirası 14 haziranda, geri kalan bölümü de belirli aralıklarla ay sonuna kadar olmak üzere toplam 3.4 trilyon lira tutarında iç borç ödeyecek. Ay içinde ödenecek dış borç tutarı ise 250 milyon dolar civarında (yaklaşık 1 trilyon lira) olacak.

İç borç ödemelerinin temmuz ve ağustos aylarında da 3-3.5 trilyon liralık düzeyini koruyacağı beklenirken bu aylarda Hazine'yi esas olarak dış borç ödemelerinin sıkıştıracağı hesaplanıyor. Aylık dış borç ödemeleri temmuz ayında 580 milyon dolara, ağustos ayında ise 630 milyon dolara çıkacak.

Değerli fosiller yurtdışına kaçırılıyor

7 haziran

ANKARA /ANTALYA (AA) - Türkiye'den özellikle son yıllarda jeolojik değeri olan çok miktarda fosilin, koleksiyon meraklıları için yurtdışına kaçırıldığı bildirildi.

Birçok fosil türü için **"bolluk bölgesi"** olarak tanımlanan Türkiye'den kaçırılan fosillerin en kötü, bozuşmuş örnekleri bile 2-5 mark arasında alıcı buluyor.

Fosiller, eski eserlerle ilgili yasa maddelerinde yer almadığından yurtdışına istenildiği biçimde çıkarılabiliyor.

Konunun uzmanları bu eksiklik nedeniyle Türkiye'de **"fosil karapazarı"** oluştuğunu belirtiyorlar.

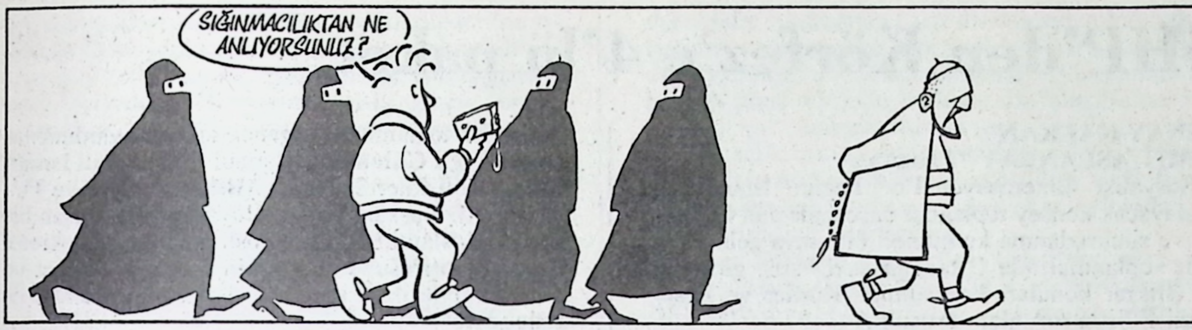
Bilim çevreleri, kaçırılan fosillerin Türkiye'nin paleocoğrafik evriminin açıklanması ve **"neojen"** döneme ait tarihsel özelliklerin belirlenmesi açısından büyük önem taşıdığı görüşüne ağırlık veriyor.

Ankara Üniversitesi Jeoloji Mühendisliği Bölümü öğretim üyelerinden Prof. Dr. **Güler Taner,** fosil kaçakçılığı olayının birçok kez kendilerine de iletildiğini, ancak yasal düzenlemeler dışında kaldığı için güvenlik güçlerine herhangi bir başvuru yapamadıklarını söyledi.

Türkiye'nin jeolojik yapısının aydınlatılmasında çok önemli yeri olan fosillerin dikkatle toplanarak zarar vermeden korunması için uğraştıklarını belirten Taner, bilim dışı amaçlarla yapılan toplamalar sırasında türlerin güzel örneklerinin yok edildiğini belirtti.

Taner, özellikle Antakya çevresi, Çanakkale Boğazı, Gelibolu Hamzakoy, Eceabat yöresinden kürekle toplanıp götürülecek bollukta fosil yatakları bulunduğunu ve bunların mutlak **"fosil koruma bölgesi"** olarak tescil edilmesi gerektiğini söyledi. Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdür Yardımcısı **Tanju Özoral** da, bilim dışı amaçlarla fosil toplamacılığının önüne geçmek için yasal düzenlemenin hazırlıklarına başladıklarını söyledi.

Özoral, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun ilgili maddelerinde yeni düzenlemeler yapılırken özellikle fosillerin de kültür varlığı olarak belirtilmesi amacıyla çalışmalar yaptıklarını kaydetti.

SHP ve Sosyalist Enternasyonal

ALİ SİRMEN *7 haziran*

Altan Öymen dostumun benzetmesi son derece yerindedir. Gerçekten "İstanbul'un en büyük ve kıdemli oteli 'Birleşmiş Milletler' binası havası içinde"ydi iki gün süreyle.

Sosyalist Enternasyonal'in bu kez İstanbul'da toplanması, Türkiye'nin nereden nereye geldiğini de gösteriyor. Bir zamanlar CHP'nin üyeliğine karşı çıkanlar, Sosyalist Enternasyonal'in ardında umacı arayanlar, artık bu tavırlarını bırakmışlardır.

Turgut Bey bile olayın önemini kavramış, hatta protokolü çiğnemek pahasına da olsa, liderleri kendisi de ağırlamak istemiştir. Bu davranışıyla Turgut Bey, çok rahatsızlık duyduğu "tanınmama" durumunu giderecek bir propaganda malzemesi aramış olabilir. Ama amacı ne olursa olsun, olaya karşı çıkacağı yerde yararını ve önemini kavramış olması övülecek bir davranıştır. Kuşkusuz toplantının en büyük başarısı, dünyanın önemli politikacı ve liderlerini İstanbul'da toplayan, onlarla günümüzün uluslararası sorunlarını tartışmak, kendilerine Türkiye'yi daha yakından, daha iyi tanımak olanağını sağlayan SHP'nindir.

SHP, Sosyalist Enternasyonal toplantısını iyi düzenlemiş ve belli ki kendi kadrolarını da iyi hazırlamış. Böylelikle yepyeni bir dönemin açılmakta olduğu bir sırada, ülkemizin bir kuruluşu, dünyanın önemli ülkelerinin önde gelen siyasi kadrolarıyla eşit eşite görüşüp tartışma ve Türkiye'nin sorunlarını, kaynaşmadan öbür ülkelerin de sağlayabilecekleri yararları anlatmak olanağını bulmuştur.

Kürt sorunu komisyonlarda gündeme geldiğinde SHP, hem Irak'ın toprak bütünlüğünü hem de o ülke sınırları içindeki Kürtlerin can güvenliklerini, temel hak ve özgürlüklerini koruyan bir tasarıyı hazırlamayı başarmıştır. Bu arada SHP'nin Türkiye'deki Kürt sorunu ile ilgili olarak somut program hazırlayan tek kuruluş olduğunu da anımsamakta yarar var.

SHP'nin raporunu yeterli bulmayabilir, hatta beğenmeyebilirsiniz. Ama hiç kimse bu raporun tartışmalarda zemin oluşturabilecek somut bir belge niteliğini yadsıyamaz.

Erdal İnönü'nün, Willy Brandt'ın onur başkanı olduğu Sosyalist Enternasyonal Başkan Yardımcılığı'na aday olması ise küçümsenmeyecek bir başarıdır ve ileride Türkiye'ye yarar sağlayacaktır.

Bu arada acaba DSP'nin tabanı, kendilerini böyle bir örgütün dışında bırakan liderleri için ne düşünüyorlar dersiniz?

Sosyal demokrat kanadın bir partisi dışa açılımını tamamlar, uluslararası platformlarda tartışmasız başarılar elde ederken öteki parti ise içine gittikçe daha fazla kapanıyor.

Ne gariptir ki iç politikada durum tersine gelişmektedir. Sosyalist Enternasyonal'deki başarısıyla devlet yönetmeye hazır olduğunu da kanıtlamış bulunan SHP bir türlü seçmen tabanını geliştirip büyüyemezken içine kapanan, ömrünü tamamlamış iktidar dışında herkesle diyaloğu inatla reddeden, muhalefete muhalefeti marifet sayan DSP ise tabanını genişletmeyi başarmaktadır. Kimse kendini aldatıp durumu salt Bülent Bey'in "bölücülüğü"ne bağlamasın. Bülent Bey'i güçlendiren yalnızca karizması değil, ama aynı zamanda SHP'nin bir türlü uyumlu bir görünüme kavuşamamış olmasıdır.

Bu uyumsuzluk görüntüsü, SHP'nin birbiri ardına yayımladığı ciddi çalışma ürünü raporları bile biraz da basının ve TRT'nin katkısıyla halkın gözünden kaçırmaktadır.

SHP bu eksiğini gideremediği sürece dışa açılımını ne denli tamamlarsa tamamlasın, uluslararası platformlarda ne denli başarılı olursa olsun, lideri ne denli önemli görevlere gelirse gelsin, amacına ulaşamayacak, iktidar veya önemli ağırlıklı bir iktidar ortağı olarak Türkiye'nin sorunlarını ele alma ve "makus talihini yenme" olanağına kavuşamayacaktır.

SHP her şeyden önce kendi uyumsuz görüntüsüne son vermeli, aynı zamanda yapısal bozukluklarını da gidermelidir.

SHP'den Körfez'e 4'lü paket

ŞENAY KALKAN
ÜMİT ASLANBAY *11 haziran*

Sosyalist Enternasyonal'in bugün İstanbul'da başlayacak konsey toplantısı öncesinde dün Ortadoğu ve silahsızlanma komiteleri bir araya geldi. Komite toplantılarında Ortadoğu'daki barış, güvenlik ve istikrar konuları kapsamında Kürtler ve Arap-İsrail-Filistin sorunları tartışıldı.

Toplantıya ev sahipliği yapan SHP'nin, Irak ve Ortadoğu sorunlarına ilişkin çözüm önerileri, komitelerin konseye sunmak üzere hazırladığı karar tasarısında yer aldı. Konseyin eylül ayında yapılacak ikinci toplantısının İsrail delegasyonunu da kapsayacak şekilde Ürdün'de yapılması önerisi genel kabul görürken Lübnanlı Dürzi lider **Velid Canbulat** da bugün yapılacak konsey toplantısına katılmak üzere dün İstanbul'a geldi.

Bu arada DSP Genel Başkanı **Bülent Ecevit,** yaptığı yazılı açıklamada, toplantıya Iraklı Türkmenlerin çağrılmamasını eleştirdi.

Sosyalist Enternasyonal Konsey Toplantısı'na karar tasarıları hazırlayan komitelerin toplantısı dün Hilton Oteli'nde gerçekleşti. **"Ortadoğu"** ve **"Orta ve Doğu Avrupa Silahsızlanması"** konularında ayrı ayrı toplanan komitelerin açış konuşmasını Konsey Başkanı **Willy Brandt** yaptı.

Ortadoğu Komitesi toplantısının sabahki bölümünde KYB lideri **Celal Talabani'nin** konuşması dolayısıyla ağırlıklı olarak Kürt sorunu tartışıldı. Talabani'nin, **"Saddam, Kuzey Irak'ta Kürt halkına karşı katliama giriştiği zaman, Arap sosyalistleri buna sessiz kaldılar"** deyince, Lübnanlı delegelerin **"Biz karşı çıktık"** diye itiraz ettikleri öğrenildi. Komitelerin öğleden sonraki bölümünde ise ağırlıklı olarak Filistin sorununun konuşulduğu belirtildi.

Komite toplantılarına genel sekreter yardımcılarından **Yiğit Gülöksüz,** İstanbul Milletvekili **İsmail Cem,** Dışilişkiler Sekreteri **Mithat Sirmen** ve TÜSES Vakfı Başkanı **Korel Göymen'den** oluşan bir heyetle katılan SHP'nin görüşlerini, Genel Sekreter **Hikmet Çetin** sundu. SHP'nin Irak'taki Kürtler ve Türkmenlerle ilgili komiteye önerdiği çözümler özetle şöyle:

"Bütün çözüm arayışları Irak'ın toprak bütünlüğü ve hükümranlık haklarına saygılı olmalıdır. Birleşmiş Milletler Barış Gücü, bölgedeki bütün insanların güvenliği sağlanana dek kalmalıdır. Özellikle insan haklarının zedelenmemesi için BM bünyesinde bir izleme komitesi kurulması yerinde olacaktır."

Ortadoğu konusunda ise sorunun çözümünde güvenlik önlemlerinin yeterli olmayacağı vurgulanıp ekonomik ve sosyal işbirliği önerilen SHP raporunda çözüme ilişkin şu görüşlere yer verildi:

"İsrail'in ayrı bir ülke olarak varlığını sürdürebilmesinin sağlanması, Filistin halkına, kendi kaderlerini tayin hakkı tanınması, BM'nin 247 ve 338 sayılı kararlarının bir an önce gerçekleşmesi, bölgedeki çatışmaları silah satarak besleyen ülkelerin Ortadoğu'ya özellikle nükleer ve kimyasal silah satışının yasaklanması."

Ortadoğu Komitesi toplantısında FKÖ ile İsrailli delegelerin aynı masa etrafında oturmaları dikkat çekti.

FKÖ lideri **Yaser Arafat'ın** danışmanı **Nabil Sahaat,** Sosyalist Enternasyonal toplantısına katılmalarına olanak tanındığı için çok memnun olduklarını dile getirdi.

Sahaat, Arafat'ın Türkiye'yi çok sevdiğini belirterek **"Davet edilir edilmez Türkiye'ye gelecek"** dedi.

İşçi eylemleri dalga dalga

13 haziran

İş-Sendika Servisi - 600 bin kamu işçisinin toplusözleşme uyuşmazlığı kapsamında, bir süreden beri işyeri işyeri sıçratılarak gerçekleştirilen pasif direnişler dün en az iki yüz bin işçinin katıldığı etkili eylemlere dönüştü. Sakal bırakma, viziteye çıkma gibi çok çeşitli eylem türleri on binlerce işçi tarafından birden gerçekleştirildi.

Türkiye çapında enerji ve petrol işkollarında dün gerçekleştirilen toplu vizite eylemlerinde, katılan toplam işçi sayısı yüz bini bulurken bölgelerde TEK ve enerji işçileri kavşaklarda birleşerek dispanserlere birlikte slogan atarak, alkış tutarak yürüdüler.

Eylemlerinde işçiler, polisle ve halkla karşı karşıya kalmamaya büyük özen göstererek disiplinli ve yumuşak davranışlar içinde oldular.

120 bin yol işçisinin daha önce sakal bırakma ile başlattıkları pasif eylemlerinde dün yemek boykotlarına ve lokal yürüyüşlere geçildi.

İzmir bölgesinde bütün işkolları daha önce parça parça yapılan eylemleri birleştirme kararı çerçevesinde, dün 60 bin işçi ile sakal bırakma eylemi başlattılar. Önümüzdeki günlerde açlık grevi, toplu vizite ve işi bırakma eylemleri ile etkili olma kararı aldılar.

İstanbul'da Karayolları 1. Bölge Müdürlüğü'ne ve Makine İkmal Bölge Müdürlüğü'ne bağlı işyerlerinde çalışan iki bini aşkın işçi toplu vizite eylemi yaptı.

Küçükyalı 1. Bölge Müdürlüğü'nde çalışan 600 işçi, Küçükyalı tren istasyonuna kadar "Çankaya sefada, işçiler cefada", "Hükümet istifa", "İşçi memur el ele, genel greve" sloganları ile ve alkışlı protestolarla yürüdüler.

Kartal SSK Dispanseri'ne giderek viziteye çıkan işçilerin iş yerine dönüşüne kadar üretim, yarım günü aşan süre durdu. Yol-İş Sendikası şube yönetici-

leri, Karayolları 1. ve 17. Bölge Müdürlükleri'ne siyah çelenk koydular, önceki gece yapmak istedikleri işyerini terk etmeme eyleminin polisle engellenmesini kınadılar. Bir kısım Yol-İş yöneticilerinin Ankara'da başlattıkları açlık grevi eylemi de sürüyor.

Tes-İş Sendikası'nın Türkiye çapında 95 bin, Petrol-İş'in 16 bin üyesi ile iki gün önce başlattıkları toplu vizite eylemlerinde dün iki sendikanın işçileri İstanbul'da bulundukları bölgelere göre ortak yürüyüş kolları oluşturdular.

Ambarlı TEK işçileri ile Petrol Ofisi Dolum Tesisleri işçileri birleştikten sonra Küçükçekmece SSK Dispanseri'ne kadar birlikte, alkışlı protesto gösterileri ile yürüdüler. "Çankaya'nın şişmanı, işçi düşmanı", "Bizi sevmeyenleri biz de sevmeyiz", "Açız, aç" sloganları ile protestolarını dile getirdiler. Ümraniye TEK işçileri Üsküdar yolu ile Doğancılar Dispanseri'ne kadar gidiş ve dönüşde gün boyu süren düzenli yürüyüş gerçekleştirdiler.

Kırıkkale'de bin petrol işçisinin yürüyüşlü vizite eylemi yarım günü alırken Kırıkkale Elmadağ grubu 2 kilometrelik yürüyüşte Çankaya hedefli sloganlar attılar.

İzmir büromuzun haberine göre bölge kapsamındaki bütün işkollarının pasif direniş eylemlerini birleştirme kararlarından sonra 60 bin işçiyi kapsayacak eylemlere dün sakal bırakma ile başlandı. 14 haziran günü 47 şube başkanı izin alınabilirse İlk Kurşun Anıtı önünde, alınamazsa Türk-İş temsilciliğinde açlık grevi başlatacak. İzmir'de bir büyük miting için de hazırlıkların başlatıldığı bildiriliyor. Pasif eylemlerin vizite ve iş terk etme eylemleri ile etkinleştirileceği açıklanıyor.

Adana Büromuzdan gelen haberlere göre ise TPAO, Tüpraş, Petrol Ofisi, TEK, Köy Hizmetleri, DSİ merkez ve taşra örgütleri işçilerinin başlattıkları pasif protesto eylemleri genişleyerek sürüyor. Batman, Malatya, Siirt, Adana ve Mersin'de de binlerce işçi dün değişik eylemler sergilediler.

SSK hastanesine giderken Adana'da Atatürk Caddesi'nde polis engeliyle karşılaşan işçiler sert tartışmalardan sonra polis kordonunda SSK hastanesine gittiler. Batman Köy Hizmetleri'nde 240 işçi uyarı niteliğinde olmak üzere iki günlük açlık grevi başlattı. Siirt TEK işçileri yemek boykotu yaparken Köy Hizmetleri işçileri sakal bırakma eylemi başlattı. Malatya'da üç işkolunun işçileri bir bölümü ile yemek boykotu, bir bölümü ile toplu vizite eylemi yaptı.

Yeltsin artık devlet başkanı

14 haziran

Dış Haberler Servisi - Sovyetler Birliği'nin en büyük cumhuriyeti Rusya Federasyonu'nda yapılan devlet başkanlığı seçimini **Boris Yeltsin** kazandı. Seçim komisyonu tarafından dün açıklanan ilk resmi sonuçlara göre Yeltsin, oyların yüzde 55'ini topladı.

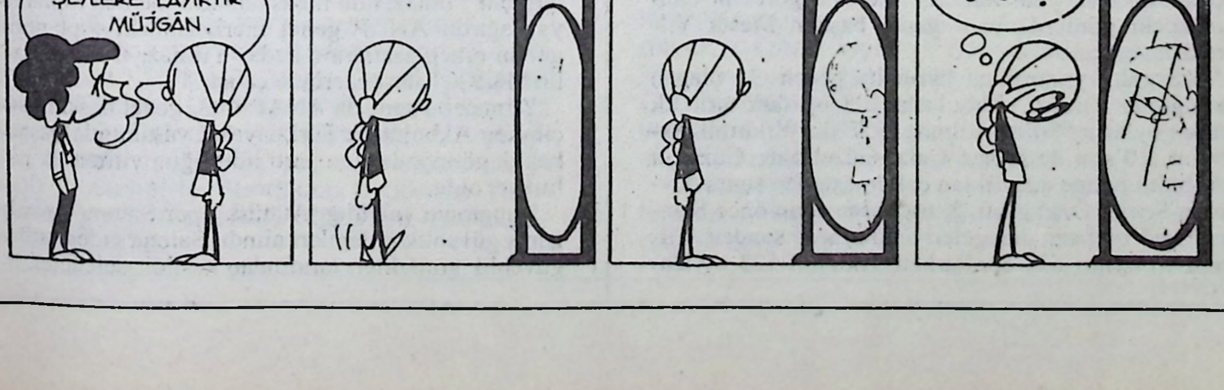
Seçim Komisyonu Başkanı **Vasily Kazakov**'un dün yaptığı açıklamaya göre katılım oranının yüzde 70 civarında gerçekleştiği seçimde, oyların yüzde 55'ini toplayan Boris Yeltsin, rakiplerini açık farkla geride bıraktı. Bağımsız Interfaks Ajansı, çeşitli yerleşim merkezlerinde Yeltsin'in oy oranının yüzde 90'lara kadar çıktığını duyurdu.

Bağımsız Interfaks Ajansı'nın dün sabah verdiği resmi olmayan sonuçlara göre Boris Yeltsin, cumhuriyetin batı kesimindeki büyük kentlerin yanı sıra doğudaki küçük kentlerde ve kırsal kesimde de yüksek oranda oy topladı. Interfaks, Yeltsin'in oy oranının başkent Moskova'da yüzde 70-75, Leningrad'da yüzde 85, doğum yeri olan Ural Dağları'ndaki Sverdlovsk'ta yüzde 90 civarında olduğunu bildirdi.

Yeltsin, Pasifik Okyanusu kıyısındaki uzak yerleşim bölgelerinde ve Sibirya'da da oyların çoğunu toplayarak gözlemcileri şaşırttı. Seçim öncesinde yapılan tahminlerde, batıdaki büyük kentlerde Yeltsin'in başarılı olacağı öngörülmekle birlikte, merkeze uzak bölgelerde muhafazakâr eğilimlerin ağır basacağı ve Komünist Partili aday **Nikolay Rijkov**'un Yeltsin'i zorlayacağı sanılıyordu.

Interfaks'ın açıkladığı sonuçlara göre cumhuriyetin Uzakdoğu bölgelerindeki tek yenilgisi, Çin sınırındaki Kyzyl'de gerçekleşti. Kyzyl'de Yeltsin'in yüzde 38-42 oranında oy toplayarak Rijkov'un karşısında yenilgiye uğradığı bildiriliyor.

Başkanlık seçiminin resmi sonuçları, 22 haziran tarihinde açıklanacak. Buna karşın Yeltsin yanlıları

dün zaferlerini ilan ederek sevinç gösterileri yaptılar.

Seçimi izleyen gözlemcilerin verdikleri bilgiye göre oy kullanma ve oy sayımı sırasında herhangi bir olay meydana gelmedi.

Ancak Reuter'in haberine göre bazı askeri tesislerde oy verme işlemi sırasında gazetecilerin, seçim sandıklarının bulunduğu bölmelere alınmadıkları ve seçimi izlemelerinin engellendiği bildiriliyor.

Yeltsin ve Rijkov dışında seçime katılan diğer dört aday, cumhuriyet genelinde başarılı olamadılar.

Sovyetler Birliği eski İçişleri Bakanı Vadim Bakatin, Nikolay Rijkov'un ardından üçüncü sırada yer alırken bazı bölgelerde üçüncü sırayı Liberal Demokratik Parti'nin lideri Vladimir Jirinovski'ye kaptırdı.

Jirinovski seçim kampanyası sırasında, kazanması durumunda votka fiyatlarını düşüreceğini vaat ederek oy toplamaya çalışmıştı.

Moskova ve Leningrad'da yapılan belediye başkanlığı seçimlerini de Boris Yeltsin yanlısı adaylar açık farkla kazandılar.

Moskova Belediye Başkanı **Gavril Popov,** yüzde 59-77 oranında oy alarak belediye başkanlığı görevini sürdürmeye hak kazanırken Leningrad Belediye Başkanı **Anatoli Sobçak,** oyların yüzde 70'ini topladı.

Ege pırıl pırıl

15 haziran

Ekonomi Servisi - İzmir'de deterjan piyasasının birdenbire **"köpürüvermesi"**, İzmirlilerin yıllık deterjan gereksinimlerini 15 günde **"karşılayıverme"**lerine neden oldu. Tansaş'ın Alo ve Mintax marka deterjanları satmama kararının ardından bu markaların üreticisi Procter Gamble firmasının ürünlerini yüzde 50 indirimle diğer mağazalarda satışa sunduğunu ilan etmesi ve ardından da Omo üreticisi Lever'in benzer uygulamaya gitmesi İzmir'de deterjana hücuma yol açtı.

Migros Genel Müdürü **Bülend Özaydınlı**'nın verdiği bilgiye göre son 15 günlük deterjan satışları yıllık satışlara erişir duruma geldi. Yani İzmir'de son günlerde fileler alışılmışın dışında deterjanla doldu.

Hatta bir tek İzmir'de değil çevre illerdeki tüketicilerin de deterjana **"doyduğu"** söyleniyor. Piyasada söylenenlere göre böylesine büyük bir ilgi beklemeyen üretici firmalar ise bu aşırı fiyat kırma uygulamasından büyük zararlar gördü.

Bunun üzerine şu anda İzmir'de **"bilinçsiz rekabet fırtınası"**'nın dindiği ve eski rekabet şartlarına dönüldüğü belirtiliyor.

Her şey İzmir Belediyesi'ne ait Tansaş mağazalarının yaklaşık 2 ay önce Alo ve Mintax marka temizlik malzemelerini satmama kararıyla başlamıştı. Bundan sonra uzun bir süre sessiz kalan Alo Mintax üreticisi Procter and Gamble firması, Tansaş mağazaları dışındaki satış noktalarında ürünlerini yüzde 50 indirimle satacağını açıkladı. 30 mayısta başlayan bu kampanyanın ardından Omo üreticisi Ünilever-İş de **"1 tane alana 1 tane de bedava"** uygulamasına soyundu. **"Yüzde 50 indirimli"**, **"1'e 1"** uygulaması derken deterjan piyasasındaki bu rekabet en çok İzmirli tüketicileri sevindirdi. 15 günde rafların boşaldığı ve bu kadar kısa sürede 1 yıllık satış miktarına erişildiği söyleniyor.

Prockter and Gamble, 30 mayısta başlattığı yüzde 50 indirimli kampanyasını 14 haziranda sona erdirdi. Firmanın Halkla İlişkiler Müdürü Nukti Aksoy, bu kampanyanın zararına kampanya olduğunu kabul ederek pazar payını kaybetmemek için böyle bir uygulamaya girdiklerini, ancak buna son verdiklerini açıkladı.

Artık İzmir'de de tüm Türkiye çapında olduğu gibi Alo-Mintax marka deterjan satışları, **"2 tane alana bir tane bedava"** kampanyasıyla sürüyor.

Mesut Yılmaz kazandı

FARUK BİLDİRİCİ *16 haziran*

ANKARA - ANAP'ın yeni genel başkanı Mesut Yılmaz oldu.

Başbakan **Yıldırım Akbulut,** bugün Cumhurbaşkanı Turgut Özal'a çıkarak istifasını sunacağını açıkladı. Özal, yeni hükümeti kurma görevini önümüzdeki günlerde yeni genel başkan Mesut Yılmaz'a verecek.

Kavgalı, yumruklu, "**yuh**"lu geçen 3. olağan kongrede Yılmaz, Akbulut'a 108 oy fark attı. İlk turda oyların 580'ini Yılmaz, 557'sini Yıldırım Akbulut, 20'sini de Hasan Celal Güzel aldı. Güzel'in Akbulut heline adaylıktan çekilmesinden sonra devreye Semra Özal girdi. 2. tur oylamadan önce Semra Özal'ın bazı delegeleri etkilemesi sonucu Yılmaz'ın oyları 631'e çıkarken, Akbulut 523 oy alabildi.

Yılmaz'ın dün ANAP Genel Başkanlığı'na seçilmesinden sonra gözler bugün yapılacak ANAP MKYK seçimlerine çevrildi. Belirlenmesinde Özal'ın etkisi olması beklenen ANAP MKYK seçimleri için Yılmaz, tüm il başkanlarını hemen toplantıya çağırdı. ANAP genel merkezindeki toplantıda günün erken saatlerine kadar Yılmaz, il başkanları ile MKYK listesi üzerinde çalıştı.

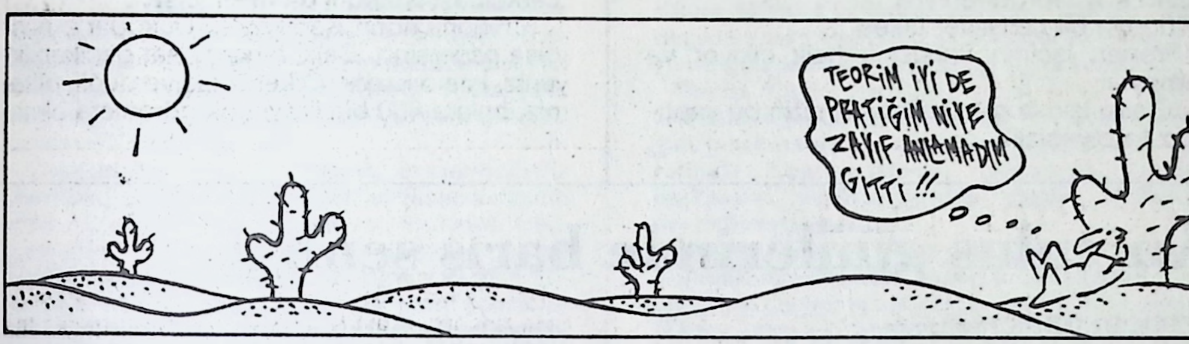
Yılmaz bu sonuçla ANAP'ın 3. genel başkanı seçilirken Akbulut da Türk siyasal yaşamında başbakanlık görevindeyken parti liderliğini yitiren ilk politikacı oldu.

Kongrenin yapıldığı Atatürk Spor Salonu önünde geniş güvenlik önlemleri alındı. Salona giden yollar güvenlik görevlileri tarafından kesildi, delegeler, ö-

zel kart verilen gazeteciler ve görevliler dışında kimse geçirilmedi.

Üç sıra polis kordonunun dışında kalan Yılmaz ve Akbulut yanlılarının slogan yarışı zaman zaman tartışmalara ve küfürleşmeye dönüştü. Davetiyesi olmayan ABD Büyükelçiliği görevlileri ANAP yöneticilerinin araya girmesiyle kongreyi izleyebildiler.

Adayların aralarında yaptıkları protokol gereği salona paket, çiçek ve ruhsatlı silahlar da alınmadı. 30 hostesin yer gösterdiği salonun iç düzenlemesi için yaklaşık 600 milyon lira ödendi.

Kaptan, Çarkçıbaşı, Çımacı ve Halk...

HİKMET ÇETİNKAYA *16 haziran*

İşçi eylemleri durmak bilmiyor...

İstanbul, Ankara, İzmir, Adana ve öteki illerde protesto gösterileri sürüyor. İstanbul'da Şehir Hatları vapurları çalışmıyor. Çalışanlar da eyleme katıldıkları için Kadıköy-Karaköy arasını 20-25 dakikada değil 2.5 saate yakın bir sürede alıyor.

Önceki gün yolcular Kadıköy-Karaköy seferini yapan Atatürk vapurunun kaptan köşküne çıktılar.

Öfkeli yolcularla kaptan arasında sert tartışma kavgaya dönüştü. Deniz ortasında yavaş yavaş ilerleyen Ataköy vapurunun kaptanı ne yapacağını şaşırmıştı.

Öfkeli yolcular bağırıyordu:

- İki saattir denizdeyiz, işimiz gücümüz var, bu ne biçim iş?

Kaptan çaresiz, yanıt verdi:

- Gidiyoruz işte, ne yapalım yani?

Yolcular kaptanın üzerine yürüdü:

- Ayıp ayıp, yaşından başından utan.

Eylemci işçiler, halkla karşı karşıya geliyordu. Zaten bu iş hep böyledir. İşveren her dönemde işçiyle halkı karşı karşıya getirir...

25 yıl önce temizlik işçilerinin grevi vardı Manisa'da. Türk-İş'e bağlı Genel-İş Sendikası, Manisa Belediyesi'yle anlaşmazlığa düşmüştü. Belediye başkanı Adalet Partiliydi. Temizlik işçilerinin çoğu aynı partinin üyesiydi. Genel-İş Sendikası o dönem Türk-İş'e bağlıydı. Genel-İş'in başkanı da Abdullah Baştürk'tü.

Grev çadırı Manisa'nın Sultan Cami çevresine kurulmuştu. AP Gençlik Kollar yöneticileri, grevdeki, kendi partisine üye temizlik işçilerine caminin duvarına çıkıp bağırıyorlardı:

- Komünistler Moskova'ya...

Çöpler gün geçtikçe Manisa'nın caddelerini, sokaklarını doldurdu. Manisalılar, emeklerinin karşılığını vermeyen AP'li belediye başkanına değil temizlik işçilerine, sendikacılara öfkelenmeye başladılar. Sanırım, Genel-İş Sendikası'nın Manisa Şube Başkanı da AP'liydi. Grev sırasında, AP üyesi temizlik işçilerini destekleyen gazetecilere saldırılar oldu. Sendikacılar dövüldü. En sonunda işçiler Manisa'dan Ankara'ya yaya olarak yürümeye başladılar. Esnaf, işyerlerinin önünden geçen işçileri yuhaladı:

- Kahrolsun komünistler...

İşçiler şaşkındı. Esnaf ve halk bağırıyordu:

- Komünistler Moskova'ya...

İstanbul'da şehir hatları işletmesi işçilerinin işi yavaşlatma eylemine tepki yine halktan geliyor..

Aradan 25 yıl geçmiş, kimse eylemci işçilere "Komünistler Moskova'ya" diye bağırmıyor. Aslında işçiler, "Bir yolunu bulup da Moskova'ya gitsek" diye düş kuruyorlar. Cumhurbaşkanı Özal'ın aylar önce Moskova'da çalışan Türk işçiler için söyledikleri, işsizlerin kafasına 'mıh' gibi çakılı kaldı:

- Ayda 900 dolar alıyor Moskova'daki işçilerimiz... Hepsi köşeyi döndü. Bir elleri yağda, bir elleri balda...

Uğur Dündar'ın programında Moskova'daki işçilerimizi izledik. Bizim bıyıklı 'Anadolu tosunları', sarışın Rus kızlarıyla gönül eğlendiriyor Kızıl Meydan'da; Arbat Sokağı'nda hava atıyorlar...

Moskova'daki Türk işçileri ayda 900 dolar kazanıp caka satarken, 11 yıllık kaptan ayda kazandığı 800 bin lirayla nasıl yaşayacağının hesabını yapıyor. Onun için de haklı olarak eylem koyuyor, direniyor.

Türkiye bir çelişkiler ülkesi....

Direnen işçinin karşısına halk çıkıyor ve bağırıyor:

- Bizim işimiz gücümüz var, sizin bu yaptığınız terbiyesizlik...

O kaptanın, çarkçıbaşının, çımacının hakkı değil mi insanca yaşamak? Yıllardır gece-gündüz demeden, denizde vapuru yüzdüren onlar değil mi?

Eminönü Meydanı'nda karşıya geçmek için binlerce insan belki çaresiz olabilir, işçilere kızabilir.

Ama şöyle bir düşünmekte yarar var:

- Ayda 800 bin lira ücret alan 35 yıllık bir çarkçıbaşı İstanbul'da nasıl yaşar?

Eminönü'nden Kadıköy'e, Üsküdar'a nasıl olsa geçersiniz. Belki birkaç saat gecikebilirsiniz. İşte o kadar. Öfkeniz işçiye değil; öfkeniz, onlara 800 bin lirayı çok görenlere olmalı...

Kurtuluş günlerinde barış şenliği

REFİK DURBAŞ *18 haziran*

Birkaç gün önce bazı gazetelerde, kimsenin pek dikkatini çekmeyen bir **"talimat"**ı yayımlandı Cumhurbaşkanlığı'nın. Kurtuluş günü törenlerinde bundan böyle **"temsili"** düşman kovalama, süngüleme ve öldürme **"müsamere"**leri yapılamayacak.

30 Ağustos yaklaşıyor. Onun ardı eylül. Kars'ın **"Rus"**lardan, Antep'in **"Fransız"**lardan kurtuluşu bir yana dursun. Ağustos ayı ile birlikte 9 eylül İzmir'in **"kurtuluşu"**na kadar bir kurtuluş günleri yaşanıyor, özellikle ve tabii **"Yunan"**a karşı. Günlük yaşamımızda belediye otobüslerinde ön kapıların üzerinde yazılı **"ön taraftaki yerlerin malûl gazilere bırakılması"** levhalarından anımsadığımız **"malûl gazilerimiz"** 30 Ağustos sabaha karşı Afyon'dan başladıkları kurtuluş **"şenlik"**lerini 9 eylülde Yunan'ın İzmir'de dökülmesiyle noktalıyorlar.

Yalnız gazilerimiz mi rol alıyor bu **"müsame-re"**lerde, bayrağa sarılı **"hürriyet"** timsali genç kızlar, düşmanı temsil eden boynu bükük gençler de artık oyunun dışında... Aslında Türkiye-Yunanistan Dostluk Derneği altı ay kadar önce yapılan kongresinde bu konuda bir karar almıştı.

Birincisi, özellikle Ege Bölgesi'nde yapılan bu tür kurtuluş günlerinin düşmanlıktan öte bir şenliğe dönüştürülmesi; ikincisi, duvarların yıkıldığı, insanların birbirine dostluk duygularıyla yaklaştığı bir dünyada düşmanlıkların artık sona erdirilmesi ilke olarak kabul görmüştü kongrede. Kurtuluş günlerinin şenliklere dönüştürülmesi ve bu konuda üniversiteler başta olmak üzere kimi kurum ve kuruluşlarda bilimsel toplantılar yapılması hazırlıkları sürerken Cumhurbaşkanlığı, **"talimatı"**yla bir adım öne geçti. Dernek İkinci Başkanı **Aziz Nesin**, **"Cumhurbaşkanı'nın istihbaratını kutluyoruz"** diye söze başlıyor ve Genel Sekreter **Ersin Salman**'la bu anlayış doğrultusunda atılacak pek çok yeni adım olduğuna inandıklarını vurguluyor.

Ersin Salman atılacak yeni adımları şöyle özetliyor:

"İl ve ilçelerimizde düzenlenmekte olan tüm kurtuluş günü törenlerine, tıpkı Çanakkale'de olduğu gibi dün karşılıklı savaştığımız ulusların savaş gazilerini ve onların yakınlarını davet etmeli, o acı günlerin anılarını, bugün dostluğa ve sürekli barışa dönüştürmeliyiz. İnanıyoruz ki özellikle Atatürk ve Venizelos döneminde atılan barışçıl adımlar ve her iki ulusun yüreğindeki dostluk mayası, ortak kültürel ve toplumsal değerler, bunu da gerçekleştirebilecek güçtedir. Ege'nin iyi yakasındaki iki uygar ulusun, birbirlerine Anzaklardan daha uzak olduğunu düşünmek mümkün değil..."

Bu anlayış, İstanbul'un fethi törenleri için de neden geçerli olmasın?

Çok başlılık başarısız oldu

19 haziran

Ekonomi Servisi - İş dünyası ekonomi yönetiminde tek patronluğa geçileceğinin sevincini yaşamadan Cumhurbaşkanı'nın karşı çıkmasıyla **"hayal kırıklığına"** uğradı. Ekonomide çok başlılığın denendiğini ve başarısızlığa uğradığına işaret eden sanayici ve işadamları **"Ekonominin yönetiminde hükümet yetkilidir. Kurulacak hükümetin başkanı da ekonomide bir tek sorumlunun olacağını açıklamıştır. Bu, bizi sevindirmiştir ve doğrusu da budur. Ekonomide çok başlı yönetim denendi ve başarısız oldu"** dediler.

Cumhuriyet'in sorularını yanıtlayan sanayici ve işadamları, Cumhurbaşkanı Özal'ın ekonominin tek elden yönetilmesini onaylamayan sözlerine tepki gösterdiler. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Başkanı **Yalım Erez**, kurulacak yeni hükümetin başkanının ekonomiyi tek elden yöneteceğini ve başına da **Ekrem Pakdemirli**'yi getireceğini açıkladığını hatırlatarak şunları söyledi:

"Biz de bu açıklamadan sevinç duyduk ve güvence olarak açıklama yaptık. Burada yetkili kişi Sayın Başbakan'dır. Cumhurbaşkanı değil. Sayın Mesut Yılmaz'ın da bizim de söylediğimiz doğrudur. Ekonomi tek elden yönetilmelidir. Türk ekonomisini tek elden yönetecek değerde kimseler de vardır. Bunların sayıları azalmıyor, aksine artıyor. Ama bundan sonrasını tabii ki onlar bilir."

TOBB Sanayi Konseyi Başkanı ve Ege Bölgesi Sanayi Odası Meclis Başkanı **Şinasi Ertan** da **"Ekonominin bugünkü problemlerinden asıl sorumlu Akbulut ve bakanlar değil Özal'dır"** dedi. Bugüne kadar Cumhurbaşkanı Özal'ın ekonomiyi yönettiğini belirten Şinasi Ertan şöyle konuştu:

"Sayın Özal 'son söz benden çıkacak' diyor. Görünen o ki Cumhurbaşkanı tek olmak özelliğini bırakmamak yanlısı. Her şeyin kendi kontrolünde olmasını istiyor. Anayasada Cumhurbaşkanı'na verilen yetkiler vardır. Yetkilerin devredilmesi yanlıştır."

İstanbul Ticaret Odası (İTO) Başkanı **Hamdi Tombak** da yönetimin yine çok başlı olması durumunda, ekonominin eskisinden daha kötü durumlarla karşı karşıya kalacağını öne sürdü. Tombak şöyle devam etti:

"Bizim eskiden beri şikâyetimiz, ekonomide tekli yönetim olmasıydı. Bir bakanın söylediğini diğer bakan yalanlıyordu. Tekli yönetime geçiş ve Pakdemirli'nin geleceği haberiyle ferahlamıştık. Ama Sayın Cumhurbaşkanı'nın açıklamasıyla hüsrana uğradık."

Uzaya gitme sırası fare ve denizanasında

EDİP EMİL ÖYMEN *20 haziran*

LONDRA - Yolcunun adı: Seyphozoa... İşi: Denizanalığı... Gideceği yer: Uzay...

1960'larda Sovyet köpeği "Laika", bir Sputnik'in ucunda uzaya çıkmıştı, 1990'larda sıra artık denizanalarına geldi. Çarşamba günü uzaya fırlatılması beklenen Amerikan uzay mekiği **"Columbia"**nın yolcuları bu kez 2478 denizanası, 30 beyaz fare, 4 erkek, 3 kadın astronot Hepsi birden, Amerikan Uzay ve Havacılık Dairesi NASA'nın **"Spacelab"** diye bilinen, yolcu otobüsü büyüklüğündeki fenni laboratuarı ile **"Columbia"**da gidecek. Bu kez uzay mekiğinin görevi, uzayı hurdalığa çeviren bozuk, aksak, sarsak uyduları toplamak ya da tamir etmek değil, casus göz yerleştirmek de değil; tamamen biyo-medikal deney ve araştırma yapmak.

NASA Doğa Bilimleri Bölümü Başkanı Dr. **Ronald White**, **"Columbia"**nın, bugüne kadar ki **"en heyecan verici"** deneyleri yapacağını BBC'ye anlatırken denizanalarının önemini vurguluyordu: **"Bunlar henüz dünyaya gelmiş denizanaları olacak. Birkaç saatlik ya da bir iki günlük olanları seçeceğiz; bir topluiğne başı kadar büyüklükte. Denizanasının büyümesini hızlandıracağız. Biraz biyokimya ile yapacağız bunu. Denizanasının yerçekimine uyan duyargaları vardır; denizanası böylece başaşağı mı, yüzükoyun mu, burnunun dikine mi durduğunu anlar. İlk birkaç gün denizanalarının yerçekimsiz bir ortamda ne yapacaklarını gözleyeceğiz. Bu duyargalar yerçekimsiz nasıl gelişiyor?"** ..Amaç, sadece denizanalarına yerçekiminin önemini multimilyon bir seyahate çıkarak anlatmak değil. **"Amaç, yerçekiminin biyoloji tarafından nasıl algılandığını anlamak, yerçekimini vücudun nasıl kullandığına bakmak."**

Uzaya çıkacak deney fareleri ne yapacak pekiyi? **"Yapacağımız 18 deney var. Bunlardan sadece bir tanesi denizanalarını ilgilendiriyor. 10 deneyde insan vücudunun uzay koşullarına nasıl uyum gösterdiğine bakacağız. Geri kalan 7 deneyde de beyaz ufak farelerin tepkisine bakacağız. Biyokimyasal düzeyde farelere ne oluyor?"** Farelere bakıp insana genelleme yapılacak. İnsan, üzerinde deney yapılamayacak kadar değerli çünkü.

Denizanalarının serpilip boypos kazanması için uçuş 9 gün sürecek. Bu kadar kısa bir sürede karmaşık biyolojik sistemler hakkında ne öğrenilebilir? Dr. White, bu konuda iyimser. Uzaya çıkış, ani bir yerçekimi değişikliği; dünya üzerinde seyahat gibi değil. Birkaç dakikada yerçekimi kayboluyor. **"Vücudun bir haftada yeni ortama alışması beklenir. Nasıl oluyor bu iş? Bugüne kadar hep bazı varsayımlarla hareket ettik. Uzay mekiğinin başka görevleri vardı. Bu kez sadece vücuda bakacağız. Farenin yaşamında bir hafta, insan için 6 hafta sayılır. Fare hızlı yaşıyor, ama ömrü kısa. Metabolizması hızlı."**

Cresson'un 'harbi'liği

MİNE G. SAULNIER *20 haziran*

PARİS - Fransa'nın ilk kadın Başbakanı **Edith Cresson,** hükümetteki birinci ayını doldurmadan ülkenin politika tarihinde gelmiş geçmiş en **"harbi"** başbakan unvanını aldı.

Bayan Edith Cresson'un, 1987 yılında **Naim Attallah** adlı bir yazara kadınlar üstüne hazırladığı kitaba girmek için verdiği ve bu yapıtta kullanılmayarak geçen hafta İngiliz **"Observer"** gazetesinde yayımlanan demeci İngiltere'yi birbirine kattıktan sonra Fransa'da da olay yaratmış bulunuyor. Söz konusu demeçte, Edith Cresson'un, Amerikalı, İngiliz ve Alman erkeklerinin dörtte bir oranda eşcinsel olduklarını söylediği ileri sürülüyor. Fransız başbakanın dört yıl önce verdiği bu demeç, dün Matignon hükümet sözcüsü tarafından yalanlanmasına karşın Fransa kamuoyunda **"coşkuyla"** kabul gördü.

İngiliz ve Almanlara takılmak fırsatını kaçırmayan Fransız medyaları başbakanın sözlerini yermek bir yana, İngiltere'de kopan gürültüden hoşlanan bir tutum içindeler. Magazin basını, Cresson'u **"harbi"** başbakan ilan ederken **Le Monde** gibi ciddi yayın organları olaya mizahi köşe yazılarında yer verdiler.

Bayan Cresson ise konuyla ilgili olarak yaptığı açıklamada, **"Sözümona röportajın, kendisi henüz bakan bile değilken yapılmış dört yıllık bir söyleşi olabileceğini ve kendisine yakıştırılan sözleri anımsamadığını "** ileri sürdü. **"İngiltere'yi çok sevdiğini"** vurgulayan başbakan, **"Bay Attallah'ın dört yıl önce kitabına koymadığı bir demeci şimdi çok ilginç bularak çekmeceden çıkarması pek kibarca değil"** dedi. Yazar Attallah ise İngiliz haber ajansı Reuter'e verdiği demeçte, başbakanın **"anımsamadığı"** sözleri tarih, yer ve saatle kanıtlanabilir bir bantta kayıt tuttuğunu bildiriyor.

"International Herald Tribune" gazetesi ise dün Edith Cresson'un başka bir **"vecize"**sini gündeme soktu. Söz konusu gazetenin ileri sürdüğüne göre Fransız Başbakan Japonlar hakkında da **"Bütün gece oturup Amerikalıları ve Avrupalıları nasıl s.....ni düşünüyorlar"** demiş ve **"Japonlar artık düşmanımızdır"** diye eklemiş.

Japonya'da geçen hafta henüz bu **"iltifat"** söz konusu değilken sayıları 2000'e yaklaşan aşırı sağcı Japon grupları Edith Cresson aleyhine bir gösteri yaptılar. Japonlar, Cresson'un iktidara geldikten beri verdiği **"Japonya düşmanı demeçler için özür dilemesini"** talep ediyorlar.

Arkeolojide terör

ÖZGEN ACAR *21 haziran*

ANKARA - Antika kaçakçıları ile kıyı yağmacıları, Türk ve yabancı arkeologlara karşı terör uygulamaya bağladı.

Kısa bir süre önce Çanakkale'de düzenlenen "13. **Uluslararası Kazı, Araştırma ve Arkeometri Sempozyumu**"nda 150 bilimsel bildirinin sunulduğu bu toplantıda ilk kez ortaya atılan bu iddiaları araştırdığımda tüyler ürperten bir dizi trajik ve vahim olayla karşılaştım. Gerek bu sempozyumda yapılan konuşmalardan ve gerek görgü tanıklarından derlediğim arkeolojiye yönelik bazı terör ve tehdit olayları özetle şöyle:

Antalya'nın Finike ilçesi yakınındaki Limyra antik kentini Avusturya adına kazan Alman arkeolog **Jurgen Borchhardt,** çeşitli ülkelerden gelmiş bilim adamlarına buluntularını anlatırken **"Bu arada size 25'i 26 ağustosa (1990) bağlayan gece, kimliği belirlenemeyen kişiler tarafından Hereon deposunun yakıldığından söz etmek isterim"** dedikten sonra konuşmasını şöyle sürdürdü:

"Orada depolanmakta olan eserlerden yüzde 50'si tamamen tahrip oldu. Kazı başkanlığı hâlâ bu barbarca olaydan kimin sorumlu olduğunu

bilemiyor."

Aynı toplantıda Ege Üniversitesi arkeologlarından Prof. Dr. **Tomris Bakir** ise Bandırma yakınında Daskylelon antik kentinde bir tümülüsün kazısı sırasında karşılaşılan olayı şu sözlerle dile getirdi: **"Kocahöyük tümülüsünde kaçakçılar son derece profesyonel yöntemlerle geceleri işbaşında idiler.**

Jandarmaların yardımını isteyip Balıkesir'den bomba imha uzmanları temin ettik ve bu olağanüstü ivedi koşullar altında gerekli ön bilimsel araştırmaları dahi yapmadan kazıya başlamak zorunda kaldık. Kazımız sırasında patlayıcı maddenin neden olduğu bir çukur da ortaya çıktı.

Kaçakçıların patlatmak üzere hazırlayıp tümülüsün toprağına gömdükleri, toz şekere emdirilmiş 3 kg nitrogliserini de daha sonraki bir araştırmamızda ele geçirdik."

İzmir polisi yaptığı incelemeden sonra bunun toz şekere emredilmiş üç kiloluk nitrogliserin olduğunu ve 12 tonluk bir kaya kütlesini toz duman edeceğini açıkladı.

Üçüncü olayı Prof. **Halet Çambel** aktardı. Karatepe-Aslantaş'ta çıkan buluntuları korumak için Maliye'den bir bekçi istenmiş, ancak bu istek yerine getirilmemişti. Bir yıl sonra kazı bölgesine yeniden dönen arkeologlar bir önceki yıl bulunan geç Hitit dönemine ait bazalt taştan yapılmış bir boğa heykel kaidesinin **"içinde define olduğu"** düşüncesi ile kaçakçılarca dinamitle parçalandığını görmüşlerdir.

Ortadoğu Teknik Üniversitesi profesörlerinden **Mustafa Uz**'un sorunu ise ölüm tehditleri ve tahrip edilen dünyaca ünlü 22 lahit... Seferihisar-Sığacık'taki antik Teos kenti 1978 yılında SİT alanı kapsamına alınmış. Ancak dört yıl sonra SİT alanı daraltılırken bir dikkatsizlik sonucu kentin **"nekropol-ölüler kenti"** bölümü, yani antik mezarlığı da SİT kapsamı dışına çıkarılmış.

Tetikte bekleyen kıyı yağmacısı kooperatifler bundan yararlanarak kale içinden buldozerlerle yol geçirmekle kalmamış, iki tümülüsü yerle bir ettikten sonra dünyaca ünlü **"Klazomenal Tipi"** denilen pişmiş topraktan yapılmış, resimli 22 lahti de tahrip etmişler.

Ancak Prof. Uz, devreye girip nekropol alanını yeniden SİT bölgesi içine aldırınca, yazlık ev peşindeki kooperatifçiler ve kıyı yağmacıları kendisi ile birlikte bilim heyetinin öteki üyelerini ölümle tehdide başlamış. Tehditlerin sürdüğü bildiriliyor.

Ege Üniversitesi arkeolog profesörlerinden **Güven Bakir**'in de kıyı yağmacılarıyla başı belada. Teos'da tahrip edilen lahitlerin ana vatanı olan Urla'daki Klazomenal antik kentinde yaptığı arkeolojik çalışmalardan dolayı gerek kendisi ve gerek meslektaşları sürekli olarak ölüm tehdidi altında yaşıyor.

Erzurum Müzesi'nden genç bir araştırmacı, arkeolog dünyasında ve özellikle Anadolu'da ender kalıntılardan olan **"Transkafkas"** uygarlıkların Muş yöresindeki gömütlerden kaçırıldığını saptar. Genç arkeoloğun, bölgeye gittiğinde **"Bir daha bu köylere ayak bastığı takdirde müze yetkililerince ancak cesedinin bulunabileceğinin uyarı olarak"** kendisine birkaç değişik kişi tarafından söylendiğini Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü'ne yazılı olarak bildirdiği öğrenildi.

Erdek yakınındaki Kyzikos antik kentini kazan Erzurum Üniversitesi Profesörü Abdullah Yaylalı ve Muğla'da Balbura antik kenti çevresinde yüzey araştırmaları yapan İngiliz arkeolog **John Cames Coulton** da buralardaki eski eser kaçaklarının ağır tahribatına dikkati çekiyorlar.

Kıbrıs'ta eşit statü

FATİH M. YILMAZ
SEMİH İDİZ *22 haziran*

ABD Dışişleri Bakanı James Baker'ın, Kıbrıs sorununun çözümüne ilişkin olarak Türkiye'ye ne tür önerilerde bulunduğu konusunda tartışmalar sürüyor. Güvenilir diplomatik kaynaklar, sorunun özünü, Kıbrıs Rum kesimi lideri **Yorgo Vasiliu'nun "Kıbrıs Cumhurbaşkanı"**, KKTC Cumhurbaşkanı **Rauf Denktaş'ın** da **"Kıbrıs Türk toplumunun lideri"** olarak tanımlanmalarının oluşturduğunu bildirdiler. Aynı kaynaklar, sorunun temelini Türkiye'den istenen toprak tavizlerinin oluşturduğunu iddia eden haberi ise **"hedef şaşırtma"** olarak nitelendirdiler.

Konu ile ilgili olarak görüşlerine başvurduğumuz KKTC Cumhurbaşkanı Denktaş, **"Önemli olan zirvelerin nasıl yapılacağı değil, KKTC'nin Kıbrıs Rum kesimi ile birlikte siyasi olarak eşit koşullarda masaya oturup oturmayacağıdır"** dedi.

Dışişleri Bakanlığı çevreleri de Türkiye'nin şu andaki çabalarının, Kıbrıs Türklerinin siyasi eşitliğinin tanınması üzerine odaklaştığını kaydederek Washington'un önerisinin bu nedenle **"kabul edilemez olarak nitelendirildiğini"** bildirdiler.

Ancak bir gazetede Baker'ın Türkiye'ye **"beşli zirve"** önerisinde bulunmadığı, mektubun içerdiği en önemli noktanın Ankara'dan istenen toprak tavizlerinin oluşturduğu yolunda çıkan bir haber, yeni bir tartışma başlattı. Haberde ABD'nin, Cumhurbaşkanı **Turgut Özal** tarafından ortaya atılan, Yunanistan, Türkiye, KKTC ve Kıbrıs Rum kesiminin katılacağı bir **"dörtlü zirve"** yapılması yolundaki öneriye yakın bir tutum izlediği öne sürüldü. Aynı haberde ABD'nin, Kıbrıs Rum kesimi lideri Vasiliu'yu **"Kıbrıs Cumhurbaşkanı"** KKTC Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş'ı da **"Kıbrıs Türk toplumunun lideri"** olarak tanımlayan bir yaklaşım getirdiği, ancak mektubun öneminin Türkiye'den yüzde 12 oranında istenen toprak tavizinden kaynaklandığı iddia edildi.

Güvenilir diplomatik kaynaklar, Baker'ın mektubuyla alevlenen Kıbrıs sorununda, çözüme ilişkin tartışmaların özünü, toprak sorununun ya da zirvenin nasıl yapılacağının değil, Denktaş ve Vasiliu'nun tanımlanmalarının oluşturduğunu bildirdiler.

Dışişleri çevreleri de toprak tavizine ilişkin haberleri, **"hedef şaşırtma"**olarak nitelendirdiler.

Nitekim Denktaş, Cumhuriyet'e yaptığı değerlendirmede, KKTC'nin siyasi eşitliği tanınmadan Kıbrıs sorununun çözümü yönünde gösterilen çabaların başarıya ulaşmayacağını söyledi. Denktaş şöyle konuştu:

"Önemli olan, zirvelerin nasıl yapılacağı değildir. KKTC'nin siyasi olarak eşit koşullarda Kıbrıs Rum kesimi ile masaya oturmasıdır. Bu gerçekleşmedikçeKıbrıs sorununun çözümü için iyimser olmak yanlıştır. Biz Kıbrıs Rum kesiminin Kıbrıs'ın tek temsilcisi olarak tanınmasına karşı olduğumuzu Ankara'ya ve ilgili taraflara bildirdik.

Kıbrıs Rum kesimi lideri Sayın Vasiliu, KKTC'yi politik olarak eşit kabul etmedikçe, kurulacak federasyonun ortağı olarak görmedikçe ABD'nin öngördüğü biçimde yıl sonuna kadar sorunun çözüleceğini beklemek hayaldir."

Denktaş, ABD Başkanı **George Bush**'un Kıbrıs konusunda yanlış bilgilendirildiğine inandıklarını da belirterek **"Eğer böyle olmasaydı, Kıbrıs'ın tek temsilcisi olarak Rumları görmezdi"** dedi. KKTC Cumhurbaşkanı, kendilerinin katılmayacağı bir **"zirve"**nin ise Kıbrıs sorununun çözümüne hiçbir katkı yapmayacağını, aksine sorunu daha da güçleştireceğini kaydetti.

Dışişleri çevreleri, Baker'ın mektubu konusunda basın kanalıyla su yüzüne çıkan bu bilgilerin, mektuba gösterilen tepkinin özünü değiştirmediğini söylediler.

Aynı çevreler, Türkiye'nin şu andaki çabalarının, Kıbrıs Türklerinin siyasi eşitliğinin tanınması yönünde olduğunu kaydederek Washington'un önerisinin bu bakımdan **"kabul edilemez olarak"** değerlendirildiğini söylediler.

Türk Dışişleri çevreleri, Kıbrıs Rum lideri Vasiliu'ya KKTC Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş'ın ötesinde bir statü tanıyan herhangi bir formülü kabul etmenin, **"Kıbrıs Türklerinin siyasal eşitliğini inkâr etme"** anlamına geleceğini belirttiler.

Hükümet sahnede

CANAN GEDİK *23 haziran*

ANKARA - ANAP Genel Başkanı **Mesut Yılmaz**, yeni kabineyi bugün parti genel merkezinde yapacağı basın toplantısıyla açıklayacak.

Son şeklini alan dördüncü ANAP kabinesinde Akbulut hükümetinden sadece 10 bakana yer verildi. Bu durumda, bir son an değişikliği gündeme gelmezse Yılmaz ekibi, MKYK'nın ardından Bakanlar Kurulu'nda da Akbulutçuları tasfiye etmiş oluyor. Hükümette, kongrede aldıkları oy oranında koltuk isteyen Akbulutçuların bu durumda takınacakları tavır merakla bekleniyor.

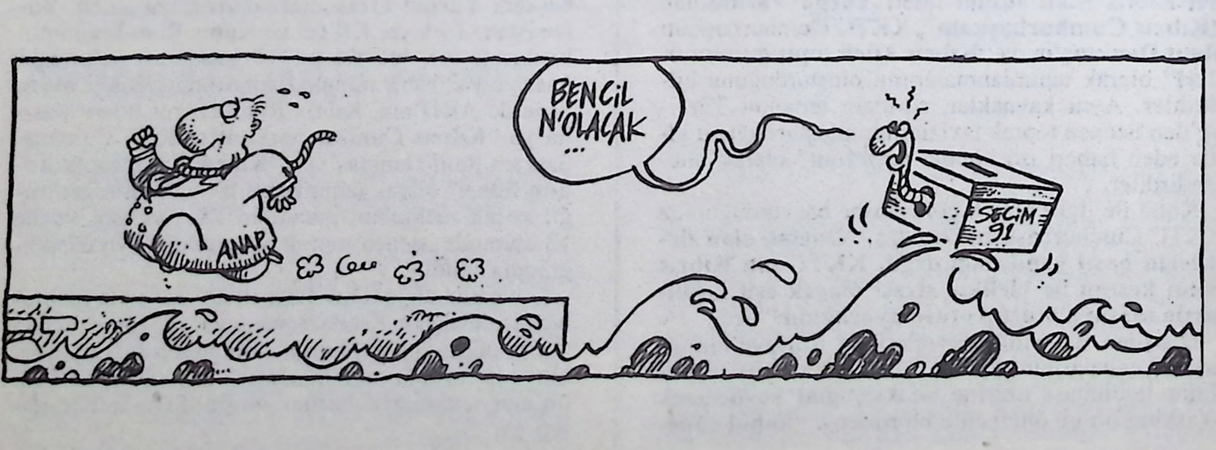
Akbulutçular güven oylamasından bir gün önce toplanarak tavır belirleyecek. **"Genel başkanlık yarışında en önde çalışan"** bazı isimlere kabinede yer verilmemesi Mesut Yılmaz ekibi içinde de huzursuzluğa neden oldu. Hükümet programı 30 haziranda okunacak, güven oylaması 5 temmuzda yapılacak.

Yılmaz, Cinnah Caddesi 49 numaradaki evinde sürdürdüğü hükümet çalışmalarını tamamladı. Bakanlar Kurulu'nu bugün saat 11.00'de açıklayacağını söyleyen Yılmaz, Cumhurbaşkanı **Turgut Özal**'ın onayının alınıp alınmadığı sorusuna, **"Şu anda görüşüyoruz, onay yarın (bugün) faksla gelecek"** karşılığını verdi. Yılmaz dün de kabinede yer alacakları kesinleşen **Ekrem Pakdemirli, Mustafa Taşar, İlker Tuncay, Bülent Akarcalı** ve **Safa Giray** ile çalıştı.

Mesut Yılmaz hükümeti, hem Akbulut hem de Yılmaz cephesinde kırgınlıklara ve tepkilere neden oldu.

Akbulut'un yanında yer alan 91 milletvekili güvenoylamasından bir gün önce bir araya gelerek durumu değerlendirecekler. Akbulut taraftarlarının Yılmaz kabinesine güvenoyu verip vermeyeceklerini bu toplantıda karara bağlanacak.

Yılmaz'ın bugün resmen açıklayacağı hükümette Akbulut'a açık destek olanlardan sadece **Barlas Doğu** yer alabildi. Akbulut yanlısı milletvekilleri,

yeni hükümetin kongredeki eğilimi yansıtmadığını dile getiriyorlar.

Akbulut ile birlikte tavır alan 91 milletvekili, Yılmaz hükümetinin kongredeki eğilimi yansıtmaması halinde **"güvenoyu vermeyebileceklerini"** açıklamışlardı.

Ancak Akbulut cephesini oluşturan milletvekillerinin büyük çoğunluğu hükümete her koşulda güvenoyu verilmesi, TBMM'nin normal çalışmaya başlamasıyla birlikte bakanların tek tek değerlendirilerek grupta düşürülmesi eğilimini taşıyorlar.

Yılmaz hükümeti, Yılmaz'a destek olan liberal eğilimin içerisinde de kırgınlıklar yarattı. Yılmaz cephesinin yeni hükümete yönelik eleştirileri şöyle:

- Genel başkanlık mücadelesinde en önde çalışan isimlere hükümette yer verilmemesi: Yılmaz'ın yakın çalışma arkadaşlarından **Mükerrem Taşçıoğlu, Mehmet Akdemir, Mehmet Gedik, Seçkin Fırat, Yavuz Köymen, Adnan Tutkun, Hilmi Özen, Saffet Sert** gibi isimlerin kabine dışı bırakılarak son anda Yılmaz'a destek veren bazı isimlerin önemli bakanlıklara getirilmesi liberal eğilim içerisinde küskünlüğe yol açtı.

Yılmaz'ın **"aksaçlılar"** olarak bilinen **Necmettin Karaduman** ve arkadaşlarını da hükümetten uzak tutması bu grubu küstürdü.

Mesut Yılmaz'ın hükümet dışı kalan arkadaşlarını tek tek arayarak özür dilediği ve **"Kusura bakmayın.**

Üzerimde çeşitli baskılar var. Beni anlayışla karşılayacağınızı umarım. Başka görevlerde yine birlikte çalışacağız" dediği öğrenildi.

Kabine dışı kalanların Yılmaz'a yanıtları ise **"Hükümet sizin takdiriniz. Tek korkumuz bu şekilde oluşturulan hükümetin uzun süreli olamayacağı"** biçiminde oldu.

Parti içi ayrımcılık kırılmalı

ŞENAY KALKAN *27 haziran*

Uzun bir aradan sonra yeniden SHP'ye dönen kurucu Genel Başkan **Aydın Güven Gürkan, "eski değerlerimizi, yaklaşımlarımızı, alışkanlıklarımızı ve ilişkilerimizi aynen sürdürürsek parti olarak bugüne değin ulaşabildiğimizin daha çoğuna ve büyüğüne ulaşamayız"** dedi. **"Baykal'ı destekliyor"** iddialarını **"Kesinlikle böyle bir şey yok"** diye yanıtlayan Gürkan, parti içinde her kesimle **"aynı doğallık içinde"** görüştüğünü, görüşeceğni, bunun dışında ne kimseye destek verdiğini ne de kimseden destek istediğini belirtti. İstanbul İl Kongresi öncesi kulislerde adının geçmesinin kendi dışında olduğunu ve bundan da mutluluk duymadığını söyleyen Gürkan, Kurultay'da da tek seçeneğin iki ekipten birini seçmek olması halinde **"böyle bir yarışma içinde olmayacağını"** vurguladı. Gürkan, kurucu genel başkan olarak **"partide bugüne değin kırılamayan ayrımcı yaklaşımların egemenliğini kırmak için çaba sarfedeceğini"** bildirdi.

Aydın Güven Gürkan'a yönelttiğimiz sorular ve yanıtları şöyle:

- Son zamanlarda 'Baykalcılar' **diye bilinen** 'Yeni Sol' **gruba destek verme eğiliminde olduğunuz söyleniyor. Bu doğru mu?**

GÜRKAN - Hayır. Böyle bir şey kesinlikle yok. Bu söylentiler küçük politikacıların ufuk darlığının ürünleridir.

Ancak Sayın Baykal'la da Sayın Cem'le de ve onların ekip arkadaşlarıyla da tıpkı Sayın İnönü ve genel merkezci arkadaşlarımla olduğu gibi ve aynı doğallık içinde görüşüyorum, görüşeceğim. Bunun dışında ne kimseye destek veriyorum ne de kimseden destek istiyorum.

Ancak partimizin var olduğuna inandığım büyük sorunlarını partimizin bir yarısını ve orada kümelenmiş önemli politikacılarını dışlayarak çözebileceğimize de inanmıyorum.

Partide bugüne değin **"ayrımcı"** yaklaşımların egemenliğini bir türlü tam olarak kıramadık. Ama hiç değilse şimdi bir seçim öncesinde bunu iyi niyetle denemek zorunda olduğumuzu düşünüyorum. Partinin kurucu genel başkanı olarak bu yolda harcadığım ve harcayacağım çabaların partililerimiz tarafından doğru anlaşılacağına inanıyorum. Bu anlayışı görmezsem doğal olarak çabalarımı durdurmak gereğini duyarım.

- Bugünkü parti genel merkezine nasıl bakıyorsunuz? Sanıyorum sizin partiye yeniden dönmeniz konusunda genel merkez çok istekli davranmadı. Hatta partiye dönmeniz konusunda ilk girişimin Baykalcılardan geldiği duyuldu.

GÜRKAN - Evet. Öyle gözüküyor. Politikaya yeniden dönmenin genel merkezdeki ekipte hoşnutluk ve mutluluk yarattığına ilişkin en ufak bir belirti almadım.

Ama ben politikada dar ufuklu ve dar kadrocu yaklaşımlara artık alıştım. Ama şimdi istiyorum ki hep birlikte bütün bunlara bir çizgi çekelim. Partimizin büyük gereksinim duyduğu **"yenilenme"** bir anlamda hepimizin de yenilenmesini gerektiriyor.

Eski değerlerimizi, yaklaşımlarımızı, alışkanlıklarımızı ve ilişkilerimizi aynen sürdürürsek parti olarak bugüne değin ulaşabildiğimizin daha çoğuna ve büyüğüne ulaşamayız.

Oysa ulaşmayı hedeflemeliyiz ve ulaşmak zorundayız.

- Kurultayda alacağınız tavır çok merak ediliyor. Ne yapmayı düşünüyorsunuz?

GÜRKAN - Bir tavrım ve kararım kesindir: Eğer birileri çıkıp **"İşler mükemmel gidiyor. Parti bir büyük başarıya doğru koşuyor. Ciddi hiçbir sorunumuz yok. Ufak tefek iyileştirmelerle statükoyu olduğu gibi sürdürmeliyiz"** diyecekse ben bu görüşün karşısında olacağım. Bence bu kurultay bilinen grupların parti içi iktidar yarışmasından çok **"statükocular"** ve **"hayal pazarlayıcıları"** ile **"değişimciler"** ve **"gerçekçiler"** arasında bir düşün çekişmesinin platformu olacak. Sanıyorum parti kadroları da bu yeni ölçüte göre yeniden tavır geliştirip yeniden harmanlanacaklar. Eğer bu kurultay böyle bir kurgu içinde geçerse inanıyorum ki bundan uzun sürede parti de Türkiye siyaseti de çok yarar görecek.

Diliyorum ki yeniden bir tanıma, yapılanmaya ve kadrolaşmaya gereksinimi olan **"politika"** SHP kurultayı ile bu yolda ilk adımını atmış olur.

- Kurultayda görev talep edecek misiniz?

GÜRKAN - Eğer kurultaya sunulacak tek seçenek **"A"** ya da **"B"** ekibinden birini yeğlemek olacaksa böyle bir yarışmanın içinde olmayacağım. Türkiye'nin ve partinin çok önemli ve artık ertelenemez saydığım sorunları üzerinde önyargısız ve kutuplaşmasız bir tartışma, sentez oluşturma ve ortak çözüm bulma sürecini başlatamıyorsak, benim partiye yapabileceğim herhangi bir katkı olamaz.

İşkence var, önleyeceğiz

TURAN YILMAZ *28 haziran*

ANKARA - Adalet Bakanı **Şakir Şeker**, gündemdeki en önemli konunun anayasa değişikliği olduğunu söyledi. Anayasa değişikliğinin kapsamı üzerinde muhalefet ile bir uzlaşma zemini arayacaklarını kaydeden **Şeker**, anayasanın genel ilkelerini ortaya koyup teferruatının yasalarla düzenlenmesi gerektiğini vurguladı. Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararı vermesi halinde Terörle Mücadele Yasası'nın iptal gerekçeleri doğrultusunda değiştirileceğini belirten **Şeker**, insan hakları konusundaki düzenlemeleri demokratik ülkelerle paralel hale getirmeyi düşündüklerini açıkladı. Şeker, DGM Savcısı Nusret Demiral'ın gözaltındaki avukatlar ve gazeteci Deniz Teztel'le görüşmeye izin vermemesi konusunda da **"Bence verilebilirdi. Vermemişse bizim yapacağımız bir şey yok"** dedi. Adalet Bakanı **Şakir Şeker**, Cumhuriyet'e verdiği demeçte, anayasa konusunda şu değerlendirmeyi yaptı:

"Anayasalar uzun metinler değildir, bizim anayasamız, çok teferruatlıdır. Yasanın düzenlemesi gereken konular da düzenlenmiştir."

Önümüzdeki yasama dönemi içinde en önemli konunun anayasa değişikliği olduğunu kaydeden **Şeker**, şunları söyledi:

"Anayasa değişikliğinin kapsamı konusunda muhalefet ile uzlaşma zemini arayacağız. Anayasalar tüm toplumu ilgilendirir, üzerinde çok geniş bir uzlaşma gerektirir. Her kesimin görüşlerini alarak ortak noktaları bulup, büyük ölçüde herkesi rahatlatacak, tatmin edecek bir metin üzerinde anlaşmak lazım."

İşbirliğinde tarafların koşul öne sürmemeleri gerektiğini kaydeden **Şeker**, **"Aksi takdirde anlaşma zemini olmaz. Değişiklikler, ortaya konulan şartlar nedeniyle bazı gruplara yarar sağlayacak hale dönüşebilir"** diye konuştu.

ANAP'ın daha önce hazırladığı anayasa değişikliği taslağının geliştirilebileceğini de kaydeden **Şeker**, 141, 142 ve 163. maddelerin kalktığını, yerine Terörle Mücadele Yasası'nın geldiğini anımsatarak öncelikle anayasada buna uygun düzenlemelerin yapılması gerektiğini söyledi.

Şeker, Terörle Mücadele Yasası'nın iptali istemiyle Anayasa Mahkemesi'ne götürüldüğünü de anımsatarak şöyle konuştu:

"Bu düzenlemeyi sağlıklı yapmak için Anayasa Mahkemesi'nin kararını beklemek gerekir. Anayasa Mahkemesi başvuruyu reddederse, o zaman yasaya göre düzenlemeyi yapmak hemen mümkün. Eğer iptal kararı verilirse, iptal gerekçelerine bakmak lazım."

Şeker, yasalarda insan haklarıyla ilgili başka düzenlemeler yapılabileceğini, bunu yaparken ilgili kesimlerin görüşlerini alarak asgari müşterekte bir zemin oluşturacaklarını ifade etti.

Adalet Bakanı **Şakir Şeker**, Türkiye'de bugün için en çok tartışılan konulardan birinin işkence savları olduğunu söyledi. İşkencenin polisteki hazırlık tahkikatıyla ilgili olarak gündeme geldiğini de kaydeden **Şeker**, şu görüşlere yer verdi: **"Hukuk ve devlet sistemimiz bakımından işkence yoktur. Ama tatbikat yönünden bu sözü aynı şekilde söyleyemiyorum. Kendilerine yetki verilen bazı kişiler zaman zaman yasal sınırlarını aşarak tatbikat yapabiliyorlar. Ama bunu ferdi olay olarak görmeliyiz. Bu sınırı aşanın üzerine gidilmeli, hakkında yasal işlem yapılmalıdır, ama onun mensup olduğu kurum yıpratılmamalıdır."**

Şeker, **"Bizde bütün sıkıntı hazırlık tahkikatında çıkar. Onu atladınız mı mesele kalmaz. Hazırlık tahkikatında avukat bulunması bizim gündemimizdedir. O olursa, büyük ölçüde mesele rahatlar. Bu durumda işkence iddiasında bulunma imkânı da ortadan kalkar"** dedi. Adalet Bakanı suç ve suçlularla mücadelede adli polis teşkilatı kurulması ve gerekli araç-gereç ile donatılması gerektiğini söyledi. 141 ve 142'yi Türkiye için kesinlikle bir tehlike olarak görmediğini de kaydeden Şeker şöyle konuştu:

"Bazı konularda, insan hakları yönünden Batı'dan çok daha ilerideyiz, inanç yönünden. İnanmaktan kastımız, dini yönden değil, insanları sevmek, yardımlaşmak konusunda. Hümanist doktrinin onlarda 50-60 yıllık geçmişi var, bizde asırlıktır. Bize insan hakları dersi verenler, kendi menfaatleri gerektirdiğinde, kesinlikle insan haklarını tanımıyorlar."

Durgun ANAP'ı 1983'ten sonraki kimliğine kavuşturmaları gerektiğine değinen Şeker, kendilerinin başarılı olmaya **"mahkûm"** olduklarını söyledi. Şeker, bir başka soru üzerine de **"Yetkilerini kullanan Cumhurbaşkanı'nı nereye kadar tenkit edebilirsiniz? Devletin bu en yüce makamını yetkisiz kabul edemezsiniz. Yetkileri olacaktır. Meclis'in seçmesi yetmiyorsa, millet seçsin. O zaman kimsenin sesi de çıkmaz"** diye konuştu. Şeker, **"Avukatlar ve gazeteci Teztel ile görüşe izin verilemez miydi?"** sorusu üzerine ise şu değerlendirmeyi yaptı:

"Adalet Bakanı bile olsanız bu konuda bir tazyikte bulunamazsınız. O zaman başka sıkıntılar doğar. Bu kamu görevlisinin takdiridir. İsterse görüş izni verebilirdi. Verse mi iyi olurdu, vermese mi? Bu o kamu görevlisinin takdiridir. Biz bu konuya karışmayız. Ama bence verebilirdi. Bir sakınca yoktu. Vermemişse söylenecek bir şey yok."

Haziranda Bir Sabah...

OKTAY AKBAL *30 haziran*

Yaprak kıpırdamıyor. Güneş tepede. Bahçe yanıyor. Asmanın, begonvilin gölgesindeyim. Erkenden kalktım. Haziran sabahını yaşıyorum. Milyonlarcası gibi bir gün başladı başlayacak. Çayımı içtim. Gazeteler geldi. Dış dünyadan haberler. Petro, Lenin'i alt etmiş. Gürkan, SHP'ye dönüyormuş. Sosyalist Enternasyonal başarılı geçmiş. ANAP'ta başkanlık yarışı. Tersane işçileri yürümüşler.

'Altın Göl' filmini izledim geçen akşam. Benzersiz bir güzellik, bir şiir. Hangi kitap, hangi roman, öykü, resim verebilir o şiiri? Henri Fonda, Katherine Hepbum, Jane Fonda. Yaşamanın ve ölmenin güzelliği. İnsanlar arasındaki duygu bütünleşmesi. Var olmanın anlamı... Uyku bastırdıkça gittim soğuk suyla yüzümü yıkadım. Sonuna dek dayanmalıyım. Bu eşsiz güzelliği kaçırmamalıyım. Ölüm öncesinde bir yaşlı adam. Kişi yaşamaktan bıkar mı? Sanmam. Ama canakıymalara ne demeli? Camus, canakıymanın tek çıkar yol olduğunu mu söyler? Karşımda şeftali ağacı. Sayısız arı kıpraşıyor dalları arasında. Arı değil diyor bir dost, sinekmiş. Kocaman birer uçak. Sokmazlarmış insanı, ısırırlarmış. Şeftali ağacı bağrına basıyor hepsini. Kendinden bir şeyler veriyor. Doğada bireycilik yok. Herkes her şeyden payını alıyor.

Çocukluğumun erik ağacını anımsıyorum. Bozdoğan Kemeri'nin bittiği yerdeydi bahçemiz. Kuyu çıkrığının ince sesini duyar gibiyim. Üç erik ağacı vardı, bir de dut. Babam ve arkadaşları dut ağacının altında akşam sofrasını kurarlardı. Philips radyonun hoparlörü pencereden sarkıtılır, ağacın dalına bağlanırdı. En çok Yesari Asım'ın şarkıları mı çalınırdı? 'Hisarlı kız', 'Aşkım Yeniköy sahili deryasını sardı' gibi... Gece uykum kaçınca, özellikle yalnızlık saatlerimde 1930'lara dönerim. 30'lar bir masal dünyası gibi gelir.

"Babam, annem, evimiz" der Ziya Osman. 'Bahçem, çitlembiklerim' der. Sonra 'Sizler rüya mıydınız? Sizler yaşadınız mı?' diye sorar kendi kendine... Başımı kaldırıyorum. Arılar uçuyor. Bir kez ensemden sokmuştu bir arı. Nerde? 1957 seçimleri gezisinde geldiğim Burdur'da, parkta. Bir anda şişivermişti ensem. O gün bu gün korkarım arıdan. En iyisi ağaç altından uzaklaşmak arıları kendi cümbüşlerinde yalnız bırakmak. Yaşam budur işte. Arılar, ağaçlar, uzaktan gelen çocuk sesleri, radyodan duyulan bir hazin hava.

"Yalnızlık paylaşılmaz, paylaşılsa yalnızlık olmaz" diye yazmıştı Özdemir Asaf. Öyle anlar olur ki dünyadan koparsınız. Kendi iç derinliğinize inersiniz. Bir başka evrendir orası. Binlerce anının zamanla renk, biçim, anlam değiştirdiği bir bilinçaltı denizi... Kendinizi de tanıyamazsınız o yozlaşmış anı kırıntıları arasında. Bu, ben miyim? Ben miydim? Bunca yanılgıya nasıl düştüm, bunca yanlışı nasıl yaptım, diyen 'ikinci siz' çıkar karşınıza...

"Yalnızlık Bana Yasak" diye boşuna yazmadım! Hemen bir insan, bir uğraş, bir dış dünya ne iletişim... Yalnızlıkta, kişinin içinden başka 'siz'ler doğar. Hepsi de sizi suçlayan 'siz'ler. Neden hep üzücü olaylar, olgular, anlardır bilinçaltının üst yerlerinde duran, bir türlü yitip gitmeyen... Oysa güzel, mutlu anlar, anılar da var. Onlar insanın yanına yaklaşmaz ya da yaklaştırılmaz. Ölüm, uzaktan uzaktan seslenir gibidir, Necatigil'ce. Sizi bir yakaladı mı bırakmaz bir türlü. Kaçmak kalabalıklara, seslere, içkilere...

İlkyaz ya gelir ya gelmez. Yaz ise ha var ha yok. Mevsimler karıştı. Yeryüzü değişti. Ama sürüp giden güzel şeyler de var. Şiir gibi... Şiir eskimiyor. Şairler ölmüyor. Biri kopsa da dünyadan, yerini bir başkası alıyor. Sanki binlerce yıldır bir tek şair gelmiş!

İşte 16. yüzyılda yaşamış Japon şairi Onitsura; içimizden biri, belki ben ya da siz, bakıp yapraklara, zamanın geçişine kendi kendimize söylenmişiz:

"Bir yaprak daha düştü. Hep böyle yürüyor yaşam, geçiyor ille ne yapsam..."

Necatigil'in dostluğuna, sıcak seslenişine sığınırım yalnız anılarımda... Bir avuntu verir. Bir boşvermişlik...

"Gittikçe kararan bu dünyadan
Canım siz de bu şekilde gidiniz."

PAMUKBANK ALO24 188 24 24 İŞLEM:TAMAM!

Cumhuriyet

Pamukbank Telefon Bankacılığında Bir Numara : 188 24 24 PAMUKBANK

68. Yıl; Sayı: 24037 Kurucusu: Yunus Nadi 1500 TL (KDV dahil) 25 Temmuz 1991 Perşembe

Tahliye / 3. Sayfada
Hükümlüde gerekçe bekleyişi

Festival / 7. Sayfada
Müziği paylaşan ikili
Evin İlyasoğlu

İşçi / Ekonomide
Halk Ekmek'te açlık grevi

Ulaşım / Arka Sayfada
İkinci köprü tıkanmayacak

Başbakan Mesut Yılmaz'ın kamu işçisine verdiği zam Cumhurbaşkanı'nı kızdırdı

Özal, hükümete yüklendi

Cumhurbaşkanı Zonguldak'ta yapılan hata yeni toplusözleşmelerde tekrar edildi. Bunun sonucu üç rakamlı enflasyona gider. İpin ucu kaçar hale geldi, ama ümit ederim tavsiyelerim dinlenir. Falanca şunu söylemiş, filanca bunu yazmış, kimse aldırmaz. Mesul olan iktidardır.

Yılmaz Cumhurbaşkanı'nın takdirleridir. Yorum yapmam. Zonguldak sözleşmesinin hata olduğunu Türk-İş yöneticilerine söyledim. Bu tür hataların en kötü tarafı kendinden sonraki uygulamaları bağlamasıdır.

Akbulut Zonguldak'ta hata yok. İşçiye para vermek hata olur mu?

MALATYA/ANKARA (Cumhuriyet) — Cumhurbaşkanı Turgut Özal, 600 bin kamu işçisine verdiği yüzde 141.5'lik ücret zammı nedeniyle hükümeti ağır bir dille eleştirdi. "Zonguldak Taşkömürü İşletmeleri'nde yapılan hatanın yeni toplusözleşmelerde yenilendiğini" söyleyen Özal, "Bu müessaselerin hepsi zarar edecektir. Bunun sonucu üç rakamlı enflasyona gider" dedi. Özal, "İpin ucu kaçar hale geliyor, ümit ederim, tavsiyelerimi dinlerler" diye uyarıda bulundu. Sendikaların geleceğinin karanlık olduğunu ifade eden Özal, "Edepsizlikle hak aranmaz" suçlamasını getirdi.

Başbakan Mesut Yılmaz, Özal'ın sözleriyle ilgili "yorum yapmak istemediğini" vurgularken Zonguldak sözleşmesinin "hata" olduğunu söyledi. O dönemin başbakanı Yıldırım Akbulut ise Özal ve Yılmaz'ı yanıtlayarak, "Hata yapmadık. O dönemin koşulları içinde sözleşmeyi imzaladık. İşçiye iyi para vermek hata olur mu" dedi.

Türk-İş, Özal'ın işçiye hakaret ettiğini ileri sürdü.

Özal, dün Malatya'da Sabancı Kültür Sitesi'nde sanayici ve işadamlarıyla bir toplantı yaptı. İşadamlarının finansman ve kredilerle ilgili sorunlarını dinleyen Cumhurbaşkanı, devletin fabrika, tesis yapmasının kalkınmanın henüz yeni başladığı ülkelerde doğru olabileceğini söyledi. Türkiye'de bu dönemin geçtiğini ifade eden Özal, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun kalkınmada öncelikli yöreler statüsüne alınmasıyla sanayici ve işadamlarının bu bölgelere yatırım yapmaya başladıklarını hatırlattı.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun kaderini devletin fabrika yapmakla değiştiremeyeceği, bu bölgenin altyapı sorunları olduğunu kaydeden Özal, Malatya'yı örnek vererek kentin 1983'ten bu yana gelişmeye başladığını ve sağlanan kredi olanakları ile başka bölgelerden gelen müteşebbislerin önem-

(Arkası Sa. 15, Sü. 4'de)

ÖZAL: MESUL, MESUT BEY'DİR
AHMET TAN'ın yazısı 3. Sayfada

Bakanlar Kurulu'nda 3 saat tartışıldı

Hangi mala zam yapalım?

Bakan Aykut, kamu işçisine verilen zammın hangi KİT ürünlerine ne oranda yansıtılacağı konusunda çalışmanın başlatıldığını açıkladı. Sözleşmeli personel olarak çalışanların maaşlarına yüzde 25 oranında zam yapılması bekleniyor.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Hükümet, yüklü bir zam paketi hazırlıyor. Bakanlar Kurulu'nda KİT ürünlerine yapılacak zamlar ele alındı. Devlet Bakanı ve Hükümet Sözcüsü İmren Aykut, zam oranının ürünlere göre değişebileceğini belirtirken hükümetin bu konuda bir çalışma başlattığını söyledi.

4 saat süren Bakanlar Kurulu toplantısının 2 saatinde KİT ürünlerine yapılacak zam tartışıldı. Toplantıdan sonra gazetecilerin sorularını yanıtlayan Aykut, Bakanlar Kurulu'nda kamu sektöründeki işçilerin ücretlerinde yapılan artışın "enflasyona en az etki edecek" şekilde KİT ürünlerine yansıtılmasının ele alındığını söyledi. Bakanların bu konudaki görüşlerini dile getirdiklerini belirten Aykut, kamudaki işçilere yapılan zamların KİT'lere getirdiği "külfet"in bütün ürünlere aynı oranda yansıtılmayacağını ifade etti.

"Ürünlerin fiyatları nasıl artırılacak, bu külfet nasıl karşılanacak, bu konuda bakanlar açıklama yaptılar" diye konuşan Aykut, "KİT ürünlerine zamlar geliyor mu" şeklindeki soruya şu yanıtı verdi:

"Esas olarak ücret artışlarının, bu müesseselerin ürettiği ürünlerin maliyetini ne oranda etkilediği konusu görüşüldü. Tabii her ürün için aynı oranda olmayan maliyet artışlarıdır bunlar. Hangi işlerde maliyeti etkilemiyor, hangileri etkileniyor? Bunlar konuşuldu ve bunlarına tabiatıyla hangi şekilde karşılanabileceği bunun üzerinde bir çalışma yapılmasının uygun olacağı düşünüldü."

Aykut, yapılacak bu çalışma sonunda, KİT ürünlerinin fiyatlarında değişiklik olup olmayacağının ve fiyat artış oranlarının saptanacağını belirtti. Aykut, "Tabii ücret artışları eğer belli seviyeleri aşmışsa, bunlar yine belli oranlarda fiyatlara yansıyor. Belli oranlarda olmak üzere diyorum, çünkü eğer rasyonalizasyona giderseniz, maliyet artışını azaltıcı diğer tedbirleri alırsanız, fiyatlara yansıma oranı daha düşük, eğer gitmezseniz, daha fazla olur" diye konuştu. Aykut, işçi ücretlerindeki artışın enflasyon artışına daha az etki yapması için Bakanlar Kurulu'nda görüş alışverişinde bulunulduğunu sözlerine ekledi. Aykut, işçi ücretlerinin fiyatlara gerçekten yansıması gerektiği kadar yansıtılması gerektiğine de işaret etti. Bazı

(Arkası Sa. 15, Sü. 1'de)

Hiperenflasyon korkusu

Ekonomi kurmayları birkaç ay içinde enflasyonun patlamasından ve döviz dengesinin bozulmasından kaygı duyuyor. Bu yılki kamu açığının 50 trilyonu bulacağı tahmin ediliyor.

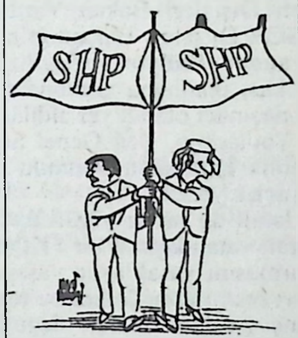
BİLAL ÇETİN

ANKARA — Kamu işçilerine verilen ortalama yüzde 142 oranında ücret zammı Cumhurbaşkanı Turgut Özal'da üç rakamlı enflasyon (hiperenflasyon) kaygısı yarattı. Akbulut hükümeti döneminde ekonomi kurmaylarının hiperenflasyon tehlikesine ilişkin uyarılarına kızan Özal, dün kendisi de bu tehlikeye dikkat çekti. Özal'ı kaygılandıran temel unsurun kamu finansman açıklarının 50 trilyon liraya yükseleceği yönündeki belirtiler olduğu ifade ediliyor. Ekonomiden sorumlu üst düzey bürokratlar da bu gelişmelerin önümüzdeki birkaç ay içinde enflasyonu patlatabileceğini kaydediyorlar.

Ekonomi kurmaylarınca yapılan hesaplamalara göre kamu finansmanına memur maaşlarındaki düzenleme ile 7.7 trilyon lira, toplusözleşmeler ile de 12

(Arkası Sa. 5, Sü. 7'de)

PAKDEMİRLİ:
DIŞ KAYNAKLARA YÖNELECEĞİZ
Ekonomide

KURULTAYA DOĞRU

İnönü cephesi

'Vitrini yenile'

Liste çalışmaları yapan Genel Başkan İnönü'ye 'dinamik bir genel merkez için' yeni isimler konusunda dolaylı talepler geliyor. Parti Meclisi'nde atak ve vitrine dönük isimler isteniyor. 5. Sayfada

Baykal cephesi

Ankara'da umulan destek bulunamadı

Yeni Sol'un lideri Deniz Baykal'ın Ankara Etap Altınel Oteli'nde düzenlediği kahvaltıya az sayıda delege katıldı. Aydın Güven Gürkan çağrılı olduğu halde kahvaltıya gelmedi. 4. Sayfada

Notlar

Bitmeyen kavga

İki taraf da kurultayda delegeleri 'proje ve yayın' bombardımanına tutmaya hazırlanıyor. Baykal yanlıları delegelere kitapçık ve broşürler dağıtacak. Yeni Sol'un 'politikayı kâğıda dökme uğraşısı, genel merkez yanlılarını da olumlu şekilde etkiliyor.

CELAL BAŞLANGIÇ'ın notları 4. Sayfada

Özal'dan uyarı:

Teröristleri yurtdışındaki inlerinde de vuracağız

Diyarbakır'da yaptığı konuşmada, PKK'nın Suriye ve Avrupa'dan destek aldığını belirten Cumhurbaşkanı Özal, "Terör yapanları biz yurtdışındaki inlerinde dahi vururuz, vuracağız. Lübnan'daki, Irak'taki yuvalarını vururuz" dedi. Özal başbakanlığı döneminde HEP'li milletvekilleriyle, "Farz edelim ki 'bu bölgeyi alın, hadi sizin olsun dedik. Aç kalırsınız' dedim. Türkiye'nin doğusunu batısı besliyor. Bunu iyi düşünün" diye konuştuğunu anlattı.

FARUK BİLDİRİCİ
TUNCAY ÖZKAN

DİYARBAKIR — Cumhurbaşkanı Turgut Özal, PKK'nın Suriye ve Avrupa'dan destek alacağını belirterek "Terör yapanları biz yurtdışındaki inlerinde dahi vururuz, vuracağız. Lübnan'daki, Irak'taki yuvalarında vururuz" dedi. HEP milletvekilleri ile başbakanlık döneminde yaptığı görüşmeyi açıklayan Özal, "Farz edelim ki bu bölgeyi alın, hadi sizin olsun dedik. Aç kalırsınız dedim. Türkiye'nin doğusunu, batısı besliyor. Bunu iyi düşünün" şeklinde konuştuğunu anlattı.

Cumhurbaşkanı Özal, dün Malatya'dan özel uçakla, Diyarbakır'a geldi. HEP il başkanının cenaze töreninde çıkan olaylar konusunda, Diyarbakır'a gitmemesi eleştirilen İçişleri Bakanı

(Arkası Sa. 15, Sü. 7'de)

Gazeteciler Cemiyeti'nin kuruluş olarak ödüle layık gördüğü gazetemizin ödülünü, başyazarımız Nadir Nadi'nin eşi, Yönetim Kurulu üyemiz Berin Nadi'ye TBMM Başkanı Kaya Erdem verdi.

Yazı İşleri Müdürümüz Okay Gönensin kişi olarak Basın Özgürlüğü ödülünü aldı.

Cumhuriyet'e 'Basın Özgürlüğü' ödülleri

Gazeteciler Cemiyeti'nin "Basın Özgürlüğü" ödülleri dün dağıtıldı. Kurum olarak Cumhuriyet gazetesine verilen ödülü başyazarımız Nadir Nadi'nin eşi, yönetim kurulu üyemiz Berin Nadi aldı. Kişi olarak Basın Özgürlüğü ödülleri de Yazı İşleri Müdürümüz Okay Gönensin ile Sabah gazetesi yazarı Güngör Mengi'ye verildi.

Sansürün kaldırılışının 83. yılında SHP lideri Erdal İnönü, bugün ulaştığımız noktayı düşündürücü olarak nitelerken, DYP lideri Süleyman Demirel, basın çalışanlarının içine düşürüldüğü durumun "hazin" olduğunu söyledi. DSP lideri Bülent Ecevit "Türk basını, tarihinin en ağır ekonomik bunalımını yaşıyor" şeklinde konuştu. 2. Sayfada

Cumhurbaşkanı mı, Başbakan mı, Muhalefet Lideri mi?..

ANKARA — Mesut Yılmaz başbakan olduğundan beri onu destekleyenler arasında kimileri, en geç gelecek kasımda erken seçimi savunur.

Gerekçeleri başlıca iki noktaya dayanır:

(1) Ekonominin, uygulanacak "seçim ekonomisi"ne uzun süre tahammül edemeyeceği ve enflasyonun da, dövizin de en çok beş altı ayda patlayacağı.

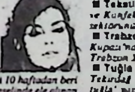
(2) Turgut Özal'ın geri planda kalmaya uzun süre tahammül edemeyerek yine sahneye fırlayacağı ve böylece Mesut Yılmaz'ın ANAP'a getirebileceği artı puanları, çok geçmeden Özal'ın belki de fazlasıyla silip götüreceği...

Şimdi durum nedir?

Seçim ekonomisinin çarkları gitgide hızlanıyor. Memurdan sonra işçiye yapılan ücret zamlarını sağlam kaynaklara dayandır-

(Arkası Sa. 15, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

■ **Seden uyarlaması** *TV1'de saat 21.00'de Memduh Şevket Esendal'ın iki öyküsünden TV'ye uyarlanan 'İki Kadın' filminde Aydan Şener başrolde oynuyor. 6. Sayfada*

■ **'Demirkırat' açıkoturumu** *10 haftadan beri yayımlanan 'Demirkırat' belgeselinde ele alınan dönem 30 temmuzda tartışılacak. 6. Sayfada*

■ **Açıkhava'da Broadway yolculuğu** *Trans World Theatre, Açıkhava'daki 'Best of Broadway' gösterisine yarın başlıyor. 7. Sayfada*

■ **Muhafazakârlardan Yeltsin'e isyan** *Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin büyük önem taşıyan toplantısında sert tartışmalar olması bekleniyor. 8. Sayfada*

■ **Tekstilde İTKİB dönemi** *İstanbul Tekstil ve Konfeksiyon İhracatçı Birlikleri, tekstil sektörünün hamiliğini üstleniyor. Ekonomide*

■ **Trabzon'da yabancı arayışı** *UEFA Kupası'nda Türkiye'yi temsil edecek olan Trabzon 3. yabancı futbolcuyu arıyor. Sporda*

■ **Tuğla harmanında pişen yürekler** *Tekirdağ Kumbağ'da yaz aylarında 'kara tuğla' yapmak için bölgeye gelen gurbetçi işçilerin öyküleri yankılanır. Arka Sayfada*

■ **Rüşdü, yardım istedi** *Şeytan Ayetleri'nin yazarı Rüşdü, Mısır Devlet Başkanı Mübarek'e bir mektup gönderdi. Arka Sayfada*

■ **TÜBİTAK ödülleri** *TÜBİTAK ödüllerini kazananlar belli oldu. Ödüller bilim, hizmet ve teşvik adı altında 3 ayrı kategoride veriliyor. Arka Sayfada*

'Lozan politikaya alet edildi'

SHP lideri İnönü, İstanbul'da düzenlenen toplantıda, yeni siyasetçilerin şöhret kazanmak için doğru olmayan yollara başvurduklarını belirtti. Demirel, Lozan'ın günlük politikaya alet edildiğini söyledi. Hükümet adına Dışişleri Bakanı Giray'ın konuşması sırasında salonun büyük bölümü boşaldı. 8. Sayfada

Uluslararası platformda FKÖ-İsrail diyaloğu

GENCAY ŞAYLAN *1 temmuz*

ANKARA - Haziran ayı başlarında, Birleşmiş Milletler Örgütü'nün Helsinki'de düzenlediği üç günlük bir toplantıda İsrail ve FKÖ temsilcileri, Avrupa basını önünde Filistin sorununu tartıştılar. **'Filistin Sorunu Üzerinde Avrupalı Gazeteciler'** adı ile düzenlenen toplantıya çeşitli Avrupa gazetelerinde çalışan 55 gazeteci katıldı ve İsrail ile FKÖ temsilcilerinin tartışmalarını izledi.

Panelde, FKÖ'yü Merkez Komitesi üyelerinden **Yaser Abedrabbo** ile Bir Zeit Üniversitesi öğretim üyelerinden Bayan **Hanan Mikail Asravi,** İsrail'i ise MAPAM Partisi önderi **Elazar Granat** ile İşçi Partisi Milletvekili **Haim Ramon** temsil ettiler. İsrail ve FKÖ temsilcileri dışında, Washington Brookings Enstitüsü Ortadoğu uzmanı **William B. Quandt,** Mısır Birleşmiş Milletler eski delegasyon başkanı **El-Şafi Abdel Hamid,** Çin Halk Cumhuriyeti Dışişleri Bakan Yardımcısı **Fuchang Yang,** SSCB Dışişleri Bakanlığı'ndan Büyükelçi **Anatoly Ivanoviç Philyov** ve İngiliz hükümeti Ortadoğu politikası planlama grubundan **Simon James Praser** konuşmacı olarak yer aldılar.

Toplantıyı, BM Genel Sekreteri Siyaset ve Güvenlik İşlerinden Sorumlu Yardımcısı **Vasily Safrançuk** yönetti.

İsrail'de halen yürürlükte bulunan, herhangi bir İsrail vatandaşının bir FKÖ üyesi ile her türlü ilişki kurmasını yasaklayan yasaya rağmen İsrail'den iki yarı resmi temsilcinin bu toplantıya katılması en ilginç gelişme olarak değerlendirildi. Halen İsrail muhalefetini temsil eden ve biri milletvekili olan konuşmacıların, bu yasanın anlamsız olduğunu ve Ortadoğu barışının ancak İsrail ile FKÖ arasında güvenli bir diyalog ile sağlanacağını vurgulamaları gelecek için az da olsa bir umut ışığı olarak değerlendirildi.

İsrail ve FKÖ temsilcilerinin uluslararası bir platformda karşılıklı tartışmaya başlamalarının yarattığı olumlu havaya karşın panelde ortaya atılan görüşler Ortadoğu'da kalıcı ve adil bir barıştan henüz çok uzak kalındığını gösterdi.

Özellikle İsrail'de anamuhalefeti temsil eden İşçi Partisi milletvekili **Haim Ramon**'un görüşme dışında barış için hiçbir koşuldan söz etmemesi, özellikle işgal altındaki Batı Şeria ve Gazze'de İsrail hükümetinin yeni Yahudi yerleşim bölgeleri kurma politikasını bile açıkça eleştirmekten kaçınması basın mensuplarının dikkatini çekti.

FKÖ temsilcilerinin sivil halka yönelik terör hareketlerini kınamasına ve FKÖ'nün sivil Yahudilere yönelik her türlü şiddet girişimini yasaklamasına karşın İsrail temsilcilerinin Filistinlileri terörist olmakla suçlaması ve terörden vazgeçilmedikçe bir barış olasılığından söz edilemeyeceğini vurgulamaları dikkat çeken diğer bir nokta oldu.

MAPAM önderi **Elazar Granot,** FKÖ'nün artık terörist hareketlere yönelmediğini, ancak özellikle işgal altındaki topraklarda İslami Hamas hareketinin büyük bir etkinlik kazandığını ve terörün esas olarak bu kesimden geldiğini ileri sürmesi Filistin tartışmasında yeni bir boyut olarak değerlendirildi.

Toplantıda ortaya çıkan bir ilginç sonuç da Ortadoğu barışının esas olarak Amerika Birleşik Devletleri'ne bağlı olduğu konusundaki yaygın eğilim oldu. İsrail temsilcileri, Ortadoğu ile ilgili BM Genel Kurul ve bazı Güvenlik Konseyi kararlarını kabul etmediklerini açıkça ifade ederken FKÖ temsilcileri de ABD'nin sürekli veto yetkisini kullanarak Güvenlik Konseyi'nden etkili kararlar çıkmasını önlediğini ve barış için sorumluluğun Amerika'ya düştüğünü dile getirdiler. Bu yaklaşım, panele katılan diğer konuşmacılar tarafından da paylaşıldı.

Amerikalı Ortadoğu uzmanı Dr. William B. Quandt'ın Körfez savaşının yanıltıcı olduğunu, Amerika'nın İsrail'i zorlamasının sınırlı kalacağına dikkati çekerek adil ve kalıcı bir barış için daha mesafe alınması gerektiğini, bunun da zaman alacağını belirttiği kapanış konuşması ile toplantı sona erdi.

Ortadoğu barışı için umutlu olmanın pek gerçekçi bir tutum olmadığını kanıtlayan toplantıda, FKÖ temsilcilerinin özellikle Bayan Hanan Mikail Asravi'nin tartışma yeteneği, sorunu ele alış ve çözümleyiş biçimi hemen hemen tüm Avrupalı gazetecilerin beğenisini kazandı.

Halterde 3 altın da Naim'den

2 temmuz

ATİNA (Cumhuriyet) - 11. Akdeniz Oyunları'nda, halterde Halil Mutlu'dan sonra 60 kiloda Naim Süleymanoğlu da Türkiye'ye 3 altın madala kazandırdı.

Naim Süleymanoğlu, koparmada rakiplerinin az ağırlık kaldırması nedeniyle müsabakaya 120 kiloyu kaldırarak başladı.

Bu kiloyu kaldırarak altın madalyayı garantileyen haltercimiz, ikinci hakkında 125 kiloluk derecesiyle koparmada Akdeniz Oyunları rekorunu da kırmış oldu.

Dünya ve olimpiyat şampiyonu rekortmen haltercimiz Naim Süleymanoğlu, koparmadan sonra silkmede de rahat bir müsabaka çıkardı.

Birinci hakkında 152.5 kilo kaldırarak Akdeniz Oyunları rekoru kıran ve şampiyonluğu garantileyen Süleymanoğlu, ikinci hakkında 160 kiloda başarılı oldu ve toplam 285 kiloluk derecesiyle 5 Akdeniz Oyunları rekoru kırarak 3 altın madalya kazandı.

Bu kiloda silkmede ikinciliği Cezayirli Basbas

150 kiloyla, üçüncülüğü İspanyol Lean yine aynı kiloyla aldı. Toplamda ise İspanyol Lela 265 kilo ile ikinci, Yunan Kiartsidis 265 kilo ile üçüncü oldu. Naim Süleymanoğlu'na madalyalarını Yunanistan Spor İşleri Genel Sekreteri, aynı zamanda Mitsotakis'in yeğeni olan Virvidakis verdi.

Boksun üçüncü gününde 71 kiloda Kadir Ayhan, yarı finalde Yugoslav rakibine yenilerek bronz madalyada kaldı. Atina İliupolis Spor Salonu'nda dün ringe çıkan Kadir Ayhan, Yugoslav Mustafa Ilır önünde ilk raundda atak dövüştü ve puan topladı.

Ancak ikinci raundda ters yumruk alan Ayhan, üç kez kroke duruma düşünce, müsabakayı bu raundda hakem kararı ile kaybetti. Kadir Ayhan, bu sonuçla bronz madalya ile yetinmek zorunda kaldı.

Judo müsabakalarının 3. gününde yüzümüz güldü ve iki Türk sporcusu bronz madalya kazandı.

Panellinios Spor Salonu'nda dün yapılan 71 kilo müsabakasında Alpaslan Ayan, birinci turda Faslı, ikinci turda da İspanyol rakiplerini yendi.

Üçüncü turda İtalyan rakibine yenilen Ayan, üçüncülük maçında Fransız rakibini yenerek bronz madalya kazandı. Diğer Türk sporcusu 65 kiloda Metin Kapan, ilk turda İtalyan, ikinci turda da İspanyol rakiplerine yenilmesine karşın yapılan sıralamada sayı üstünlüğü sağladığı için üçüncülük maçına çıktı. Bu maçta Mısırlı rakibini koka ile yenen Kapan, Türkiye'ye judoda bir bronz madalya daha kazandırdı.

Akdeniz Oyunları'nda Eltopu Milli Takımı, grubundaki 2. maçında bu kez de Mısır ile berabere kaldı: 26-26. Baştan sona büyük bir çekişme içinde geçen maçın ilk yarısı da 11-11 beraberlikle tamamlandı. Atıcılık müsabakaları, dünkü yarışmalarla başlarken Türk sporcuları başarılı olamadı.

Malakasa Poligonu'ndaki skeet müsabakalarında, ilk 75 atış sonunda Türk sporcularından Nedim Yılmaz, 69 puanla 13 sporcu arasında 8., Bülent Torpil de 68 puanla 11. sırada yer aldı. Cimnastik bireysel finallerinde Türk sporcuları başarılı olamadı.

6 alette yapılan erkekler yarışmalarında, Türk takımından Hakan Ünal, 49.200 puanla 22 sporcu arasında 17., Seyfettin Gebeş 48.800 puanla 18., Murat Canbaş da 48.300 puanla 21. sırada yer aldılar.

Canver ve Binici'den güvenoyu

5 temmuz

İç Politika Servisi - Sosyal demokrat kökenli iki bağımsız milletvekili **Cüneyt Canver** ile **İlhami Binici, Mesut Yılmaz** hükümetine güvenoyu vereceklerini açıkladılar.

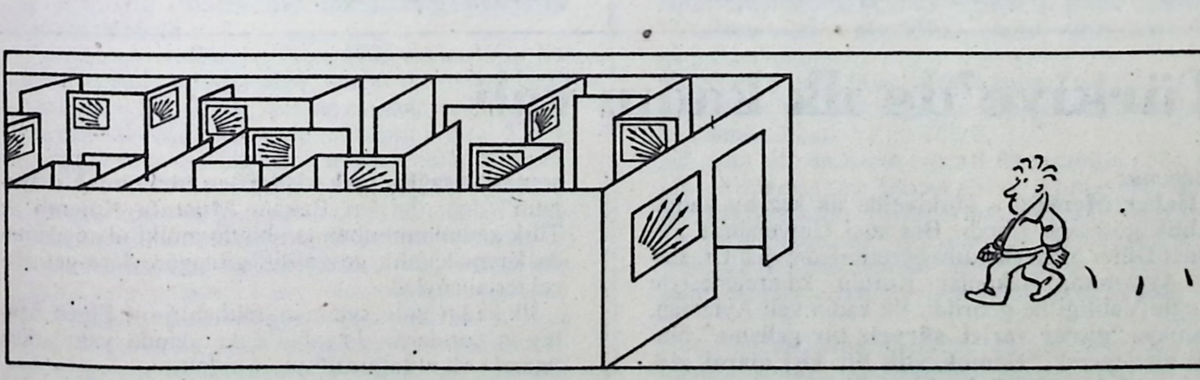
Cüneyt Canver, Yılmaz hükümetinin, ülkeyi **'kazasız belasız'** seçimlere taşıyacağını belirtirken İlhami Binici, ilk kez bir partinin **'askeri müdahale olmadan'** kendi içinde bir başbakan değiştirdiğini söyledi.

SHP milletvekili iken ANAP iktidarını en çok eleştiren, SHP'den istifa ettikten sonra da **'bir süre öncesine kadar'** bu tutumunu sürdüren Adana Milletvekili **Cüneyt Canver,** Yılmaz hükümetine **'güvenoyu'** vermesinin gerekçesini açıklarken **"Bu hükümete güvenoyu vermek ANAP'ın bugüne kadarki icraatını onaylamak değildir"** dedi. Canver, daha sonra şöyle konuştu:

"Mesut Yılmaz'ın, ANAP'ı yeniden iktidar yapmaktan öte, bence daha önemli görevi; Türkiye'yi kazasız belasız seçimlere taşımaktır. Mesut Yılmaz'ın alternatifi olarak kamuoyuna Süleyman Demirel sunulmaktaydı. Bana göre bu ikisi arasında tercih yapmak zorunda kalınırsa, Yılmaz tercih edilir."

Kendisinin, iktidarların başarısızlığını kollayan bir muhalefet mensubu olmak istemediğini ifade eden Canver, **"Ben ANAP iktidarından kurtulmak için silahlı kuvvetlerin darbe yapmasını dileyenlerden olmak istemiyorum. Ben ANAP iktidarından kurtulmak için Saddam'ın galip çıkmasını umanlardan değilim"** diye konuştu. İlhami Binici de hükümete güvenoyu vermesinin nedenlerini açıklarken şöyle dedi:

"Türkiye'de ilk kez, bir siyasi parti içinde, başbakan değişikliği yapılmış ve demokratik bir sistemle yeni bir kişi başbakan olmuştur. 30 yıldır, başbakanları askerler getirmiştir. İlk defa, müdahale olmadan bir parti kendi içinde başbakan değiştirmiştir."

Batı'nın Yugoslavya Çıkmazı

ERGUN BALCI *6 temmuz*

Yugoslavya krizi, Batı'yı soğuk savaş sonrasında en büyük çıkmazla karşı karşıya bıraktı. Slovenya ile Hırvatistan'ın bağımsızlıklarını tanımak, sadece Balkanlar'ın "Balkanlaşmasına" değil, Orta Avrupa (Çekoslovakya) ve Sovyetler Birliği'nin de "Balkanlaşmasına" yeşil ışık yakmak anlamına gelecekti. Bu nedenle ABD ve Batı, Slovenya ile Hırvatistan'ın bağımsızlıklarını tanımadıklarını kesin bir ifade ile açıkladılar.

Batı'dan destek umudunu yitiren bu iki cumhuriyetin, tutumlarını yumuşatarak federal hükümetle bir uzlaşmaya varacakları düşünülüyordu.

Bu umut gerçekleşmedi. Hırvatistan ve özellikle Slovenya, tahmin edilenin üzerinde bir direnme göstererek federal hükümete meydan okumayı sürdürdüler. Daha da ötede Slovenya, tarafların geçen pazar kabul ettikleri AT barış planını baltalayıcı davranışlarda bulundu. Örneğin plan uyarınca kışlalarına çekilmeye başlayan federal askerler engellendi, tanklara ateş açıldı.

Elektrik ve suları kesilmiş bulunan Slovenya'daki federal ordu üslerine elektrik, su verilmedi. Slovenya kolektif başkanlığın altı haftadır ilk kez yaptığı toplantıya da katılmadı. Bunun üzerine çatışmalar tekrar başladı. Kanlı çatışmalarla birlikte, ABD ile Batı Avrupa'nın durumları da büsbütün güçleşti. Slovenya ve Hırvatistan karşısında krizin başlangıcındaki ödün vermez tutumlarını sürdürseler, federal ordu yüreklenecek, kanlı operasyonlar Batı kamuoyundaki tepkileri arttıracaktı. Bu nedenle Batılı hükümetlerin tutumlarını değiştirmeye başladığı gözleniyor. ABD Dışişleri Bakanlığı salı günü yaptığı açıklamada, ilk kez "Barışçı biçimde ve Yugoslavya halklarının rızası ile gerçekleştiği takdirde Slovenya ile Hırvatistan'ın bağımsızlıklarını tanıyabileceklerini" bildirdi.

İtalya Dışişleri Bakanı Gianni de Michelis, "bağımsızlık" sözcüğünü ağzına almadan federal ordu, saldırılarına son vermediği takdirde, İtalya'nın Slovenya ve Hırvatistan'la "dayanışma içine gireceğini" söyledi. Fransa Dışişleri Bakanı Roland Dumas, daha temkinli bir ifade ile Yugoslavya'ya AT gözlemcilerinin gönderilmesini desteklediklerini belirtti. Avusturya ise federal ordu operasyonlara devam ettiği takdirde "Slovenya ile Hırvatistan'ın bağımsızlıklarını tanıyabileceklerini" bildirdi.

Avrupa açısından "Aşağı tükürsen sakal, yukarı tükürsen bıyık." Bir yandan ayrılıkçı eğilimlerin yayılması tehlikesi, öte yandan kamuoyunun giderek artan baskısı ve bu "zoraki evliliğin" devam etmesinin çok zor olduğunun kavranmaya başlanması.

AT ülkeleri arasında en sert çıkışı yapan ise Almanya oldu. Dışişleri Bakanı Hans Dietrich Genscher, yaptığı açıklamada, Yugoslav ordusunun "kontrolden çıktığını" öne sürerek Belgrad'ın, orduyu denetimi altına almasını istedi. Genscher, çatışmaların sürmesi halinde, bu olgunun Alman-Yugoslav ilişkilerini ciddi biçimde etkileyeceğini de belirtti. Doğu Avrupa'da komünist rejimlerin çökmesi, Sovyetler Birliği'nin ringe havlu atması, Batı'da büyük bir sevinç yaratmış, soğuk savaşın sona ermesi, coşku ile kutlanmıştı.

Irkçı ve milliyetçi akımların hızla güçlendiği, ayrılıkçı eğilimlerin yayıldığı günümüz Avrupası'nda bu iyimserlik yerini, kaygı ve karamsarlığa terk etmiştir. Bu tablo bize bir Fransız diplomatın bir toplantıda esprili biçimde söylediği şu sözleri anımsatıyor:

"Soğuk savaş ne rahattı. Bir yanda iyiler, öte yanda kötüler. Bir yanda haklı olanlar, öte yandan haksızlar. Her şey yerli yerinde idi. iki taraf da kendinin iyi ve haklı olduğuna inanırdı. Şimdi her şey karıştı."

Fransız diplomat bu sözleri gülerek, espri diye söylemişti. Ama sanırız, Avrupalı politikacılar arasında bu görüşü ciddi biçimde benimseyenlerin sayısı son zamanlarda herhalde iyice artmıştır.

Türkiye'de ilk kadın vali

7 temmuz

Haber Merkezi - Türkiye'de ilk kez bir kadın, valilik görevine atandı. Boğaziçi Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu öğretim görevlisi Dr. **Lale Aytaman,** Bakanlar Kurulu kararnamesiyle Muğla Valiliği'ne getirildi. İlk kadın vali Aytaman, atamayı **"gurur verici, sürpriz bir gelişme"** olarak niteleyerek **"Demokratik bir kişi olarak demokratik bir ülkede herkesin özgür ve mutlu yaşamasını sağlayacak kişilerden biri olmak istiyorum"** dedi. İçişleri Bakanı **Mustafa Kalemli** de Türk kadınlarının bundan böyle mülki idare alanında kaymakamlık ve valilik gibi görevlere getirileceklerini söyledi.

İlk kadın Vali Aytaman, muhabirimiz **Figen Atalay**'ın sorularını İstanbul'daki evinde yanıtlarken **"nasıl vali olduğunu"** şöyle anlattı:

"Kurban Bayramı'nın üçüncü günü İçişleri

Bakanı Sayın Kalemli aradı, bir kadın vali atamayı düşündüklerini, bu görevi bana vermek istediklerini söyledi. Çok şaşırdım, gurur duydum. Hayalimden dahi geçmeyen bir konuydu. 'Biraz düşüneyim, aile meclisiyle görüşeyim' dedim. Sayın Kalemli, birkaç gün sonra evimize geldi, ailece görüştük. Dün (önceki gün) aradı, 'Muğla Valisi' oldun dedi. 15 gün içerisinde göreve başlayacağım."

Lale Aytaman valiliğe atanmasında Boğaziçi Üniversitesi öğretim üyelerinden Prof. Üstün Ergüder'in rolü olduğu konusundaki sorumuzu da şöyle yanıtladı: **"Hiç bilmiyorum. Ergüder arkadaşımdır. Kendisine sorulmuş, o da hakkında olumlu sözler söylemiş olabilir. Bu konuda bilgim yok. Siz en iyisi bunu Sayın İçişleri Bakanı'na sorun."**

Eşi büyükelçi olan Dr. Lale Aytaman, eski başbakanlardan **Nihat Erim**'in yeğeni. Aytaman, **'vali'nin** tanımını yaparken **"Valiyi büyükelçiye benzetiyorum. Valiyi denetleyici ve koordinatör sıfatı olan bir kişi olarak düşünüyorum"** dedi.

Bir valinin siyasi tercihini açıklamaması ve tarafsız olması gerektiğini, valinin siyasi görüşünü açıklaması halinde **"görevini layıgıyla yapabileceğini"** sanmadığını belirten Dr. Aytaman, Mülkiyeli değil de Hamburg Üniversitesi mezunu olarak valilik görevine getirilmesini **"O geleneği bozmak da fena değil, çok iyi bir gelişme"** diye nitelendirdi. Aytaman, ilk kadın vali olarak duygularını ve kadının siyasette ve ülke yönetimindeki yeri konusundaki görüşlerini de şöyle dile getirdi:

"İlk kadın vali olacağımı duyduğumda önce büyük bir şaşkınlık duydum. Büyük bir sürpriz oldu. Atatürk ilkelerine bağlılığımı vurgulamak istiyorum. Atatürk'ün bizlere çizmiş olduğu yoldan ilerleyerek kadınların üst düzey yöneticilik görevlerine getirilmesinin gerekliliği ortaya çıktı. Kadınlara devlet yönetiminde pek çok yeni imkânlar verilmesini istiyorum. Dileğim, ilk ve tek olarak kalmak değil, bu konuda örnek oluşturmak ve bu örneklerin çoğalmasıdır. Kadınlar pasif yaşama alışmışlar. Böyle örneklerin kadınları teşvik etmesini dilerim. Kadınlar her şeyi yapsınlar diyorum. Böylece yaşam, daha renkli ve yumuşak olur. Biz erkeklere rakip olalım. Rekabet kötü bir şey değil. Eşitlik ilkesine inanıyorum. Kadın da erkek de eşit koşullar altında her alanda çalışmalı, uğraş vermeli, öncü pozisyonlara gelmeli."

Dr. Lale Aytaman, **"Muğla yerine başka bir ilin valiliği teklif edilmesi halinde tavrının ne olacağı"** sorusunu, **"Problemlerin yoğunluğu, kararımı etkileyebilirdi"** diye yanıtladı. Dr. Aytaman, **"Muğla Valisi olarak önce neler yapacağı"** konusunda da **"Önce o yöreyi çok iyi tanımak üzere çalışmalar yapmak istiyorum. Herhalde bana çeşitli konularda brifingler verilir. Muğla'nın problemleri nedir, onları öğreneceğim. İlk dikkati çekenler Muğla'nın çevre, doğa, turistik problemleri. Hastane, doktor yetersizliği, ulaşım zorlukları."**

13 yaşında İtalyan Lisesi'nde öğrenim gören bir oğlu olan Dr. Lale Aytaman, İstanbul'u özleyeceğini, en çok ailesinden ve öğrencilerinden ayrılacağı için üzüldüğünü belirterek **"Beni en çok düşündüren, ailemin bölünecek olması oldu. Eşim ve oğlum burada kalacaklar. Şimdiye kadar birbirimizden hiç ayrılmadık. İkisi de bana cesaret verdi"** diye konuştu. Muğla Valisi Aytaman, geleceğe yönelik hiçbir planı olmadığını, bu görevden sonra çok sevdiği üniversiteye dönmek istediğini söyledi.

Dr. Lale Aytaman'ın eşi Büyükelçi **Reha Aytaman** da eşinin Muğla Valiliği'ne atanmasının büyük sürpriz olduğunu ve eşini bu görevi kabul etmesi için teşvik ettiğini kaydetti. Halen Osmanlı Arşivi'nde görev yapan ve Boğaziçi Üniversitesi'nde Diplomatik Muhaberat dersleri veren Reha Aytaman, **"Eşimin ilk kadın vali olarak atanmasını Atatürk ilkeleri yolunda bir adım olarak telakki ettim ve hiç tereddüt etmedim. Büyük gurur duyuyorum"** dedi.

Sel Zonguldak'ı da vurdu

8 temmuz

Haber Merkezi - Şiddetli sağanak halinde yağan yaz yağmuru, İstanbul'dan sonra Zonguldak'ta da felakete dönüştü.

Zonguldak ve Ereğli yöresindeki çaylar taştı. Sel sularına kapılan 5 kişi öldü. Kozlu Bucağı'na bağlı Ebegümeci Köyü'nde de heyelandan çöken evde bulunan 4'ü çocuk 5 kişi de yaşamını yitirdi. 5 kişinin de sel sularına kapılarak kayboldukları belirtiliyor.

İstanbullular, iki gün süren sağanak yağışın şokunu atlatamadılar. **'Olağanüstü durum'** ilan edilen kentte Büyükşehir Belediyesi'nce oluşturulan kriz ekipleri selin yarattığı hasarı onarmaya çalışıyor.

Zonguldak ve çevresinde önceki geceden bu yana süren şiddetli yağış, can ve mal kaybına yol açtı. Ereğli ilçesinde Kızılcapınar Çayı'ndan geçerken minibüsleri devrilen ve sele kapılan Yazıcılar Köyü'nden **Mustafa Akyüz** (32), **Necmettin Akyüz** (11), **Mehmet Yaman** (38) ve **Engin Yaman** (10) öldü. Ölenlerden üçünün cesedi çaydan çıkartılırken **Necmettin Akyüz**'ün cesedi tüm aramalara karşın bulunamadı.

Merkeze bağlı Kozlu bucağının Ebegümeci Köyü'nde ise şiddetli yağış nedeniyle meydana gelen heyelanda 3 katlı bir ev çöktü.

Enkaz altında kalan **Necati Bozacıoğlu** (52), **Cemal** (8), **İsmet** (5), **Nuran** (6) ve **Ahmet Bozacıoğlu** (12) yaşamını yitirdi. Hamzakabaklı Köyü'nde bir direğe tutunarak selden kurtulmak isteyen iki kişinin de kaybolduğu bildirildi. Aynı köyde, PTT şantiyesinde çalışan 14 işçi de bir süre mahsur kaldı.

Bartın Jandarma Komutanlığı'nın da selden etkilenmesi sonucu bir üsteğmen, iki astsubay ve 25 er mahsur kaldı. Kurt Köyü'nde **Recep Yüksel** (55)

sel sularına kapılarak boğulurken, Kozcağız bucağında da sulara kapılan bir kişinin kimliğinin belirlenmesine çalışılıyor. Bartın Boğaz mevkiinde de sel sularından kereste toplamaya çalışan bir vatandaşın sele kapıldığı, ancak kimliğinin belirlenemediği belirtildi.

Bayındırlık ve İskân Bakanı **Hüsamettin Örüç** ile Zonguldak Valisi **Saim Çotur'**un Bartın'a hareket ettikleri öğrenildi.

Zonguldak ve çevresinde bulunan Kızılçapınar çayı, Erdemir Barajı, Gülünç Deresi, Bartın Çayı, Soğanlı Çayı, Filyos Çayı, Kozcağız ve Arıt dereleri taştı. Zonguldak Valisi **Saim Çotur'**un verdiği bilgiye göre bölgede 500'e yakın ev ve işyeri sular altında kaldı. Sel ve heyelan nedeniyle Zonguldak-Ankara demiryolu, Gökçebey ilçesi yakınlarında ulaşıma kapandı.

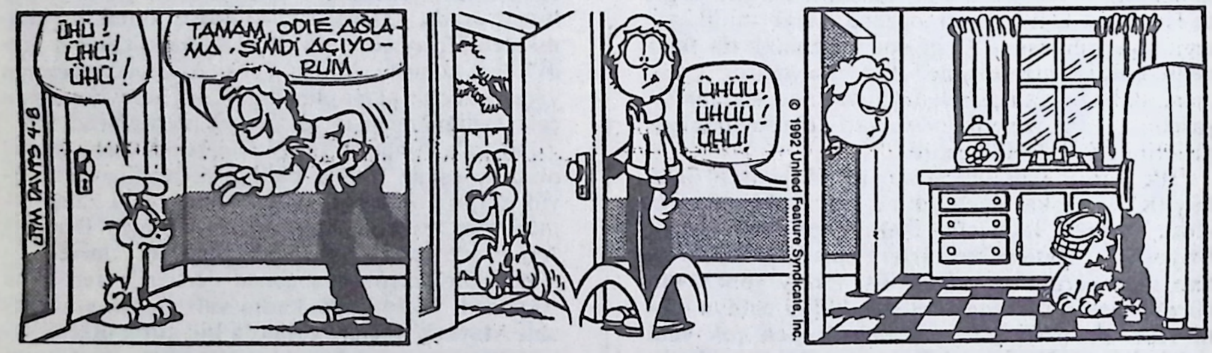
Zonguldak-Ankara seferini yapan 261 sefer sayılı yolcu treni Gökçebey'de bekletiliyor. Dün sabah yapılması gereken Karabük-Zonguldak tren seferi ise ertelendi. Bartın-Abdipaşa karayolunun da ulaşıma kapalı olduğu bildiriliyor. Önceki gece kapanan Ereğli-Kandilli yolunun ise ulaşıma açıldığı öğrenildi.

Şiddetli yağış ve sel, Ereğli ilçesinde su kuyularında ve elektrik trafolarında hasara yol açtı. İçme suyu pompalayan su motorlarının yanması nedeniyle Ereğli ve çevresine su verilemiyor. Yetkililer, Bölücekaltı mevkiinde de bazı işyerlerine elektrik verilemediğini bildirdiler.

Sağanak yağmur, Zonguldak'ın Gökçebey, Ulus, Yenice, Kurucaşile ve Eflani ilçeleri ile Kumluca, Ormanlı ve Çaylıoğlu bucaklarında telefon görüşmelerini engelliyor.

Zonguldak'ta şiddetli yağış sonunda enerji nakil hatlarında meydana gelen arızalar nedeniyle Türkiye Taşkömürü Kurumu'na bağlı Karadon ve Armutçuk kömür üretim bölgeleri başta olmak üzere, bazı maden ocaklarında üretim yapılmıyor.

TTK Karadon Kömür Üretim Müessesesi Müdürü **Şerafettin Üstünkol, AA'**ya yaptığı açıklamada, nakil hatlarındaki arızalar ile Zonguldak'ı besleyen Ereğli'de trafonun yanması sonucu enerji alamadıklarını söyledi.

Karadeniz'de birliğe doğru

9 temmuz

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Türkiye'nin 'fikir babalığını' yaptığı Karadeniz Ekonomik İşbirliği Bölgesi (KEİB) projesine dahil ülkelerin dışişleri bakanlığı müsteşarları, bu konudaki 'çerçeve anlaşma taslağı'na son şeklini vermek üzere perşembe günü Moskova'da bir araya geliyorlar.

İki gün sürecek olan görüşmelerden sonra üzerinde mutabakata varılan ve KEİB'in 'kuruluş belgesi' niteliğini taşıyacak metin, müsteşarlar düzeyinde parafe edilecek. Bunun ardından projeye taraf dört ülkenin devlet veya hükümet başkanı düzeyinde katılacakları bir zirve toplantısı gündeme gelecek. Zirvede çerçeve anlaşmasının imzalanmasıyla KEİB'in resmen 'hayata geçirilmesi' öngörülüyor.

Türkiye tarafından ortaya atılan fikre göre Karadeniz'de kıyısı bulunan ülkeler arasında ekonomik, teknik ve ticari alanlarda geniş kapsamlı işbirliği öngörülüyor. Bu çerçevede KEİB sınırları içinde mal, sermaye ve hizmetlerin serbest dolaşımı planlanıyor. Proje aynı zamanda turizm, çevre, bankacılık ve altyapı alanlarında da işbirliğini öngörüyor. Bu bağlamda geliştirilen ilişkilerin aynı zamanda bölgenin siyasi istikrarı açısından da olumlu sonuçlar vermesi bekleniyor.

Kimi çevrelerde 'Avrupa Topluluğu'na alternatif bir yapılanma' olarak nitelenmesine rağmen Ankara, bunun böyle olmadığını, KEİB'in AT ile ilişkileri 'tamamlayan' bir girişim olarak değerlendirilmesi gerektiğini savunuyor.

Projenin en 'hararetli' savunucuları arasında Romanya ve Sovyetler Birliği'nin Azerbaycan Cumhuriyeti yer alırken Moskova'nın 'aşamalı olarak ilerlenmesinden' yana olduğu belirtiliyor.

Nitekim Sovyetler Birliği'nin Ankara Büyükelçisi Albert Çernişev'in Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nin 'Turkey Economy' dergisine verdiği demeçte şu sözleri dikkat çekmişti:

"Belki Türkiye diğer ülkelere göre daha hazırdır. Ancak Karadeniz'de kıyısı bulunan diğer ülkeler, şu anda böyle bir gelişme için hazır değiller."

Örneğin Hollanda'da geçen nisan ayında düzenlenen 'Küresel Panel'de konuşan Ermenistan Cumhuriyeti Başbakanı Vasken Manukyan, **"Reel politika, bu işbirliğine girmemizi gerektiriyor"** ifadesini kullanmıştı.

Bulgaristan ise uzun süre **"Avrupa ile ilişkilerini olumsuz etkilemesi'"**kaygısından dolayı bu konuda 'çekingen' davranmıştı. Bulgaristan, ayrıca Yunanistan'ın da projeye bir şekilde dahil edilmesini istemişti.

Sofya nezdinde gerçekleştirilen yoğun girişimlerde KEİB'in AT'ye veya Avrupa'ya alternatif bir oluşum olarak görülmemesi gerektiğinin vurgulanması üzerine, **"Bulgaristan'ın çekingenliğinin kalktığı'"**kaydediliyor.

Yunanistan konusunda ise aslında Karadeniz'de kıyısı bulunmayan bu ülkenin AT üyesi olduğu hatırlatılıyor.

Bu nedenle Yunanistan'ın projeye tam üye statüsüyle katılmasının kendisi açısından bazı sakıncaları bulunduğu belirtiliyor.

Dışişleri Bakanlığı müsteşarlarının ele alacakları metin, Türkiye, Romanya, Sovyetler Birliği ve Bulgaristan arasında işbirliğinin güçlendirilmesini öngörüyor. Bu çerçevede Türkiye'de bir Karadeniz kalkınma bankasının kurulması planına da yer veriliyor.

Öte yandan Türkiye, çerçeve anlaşmasını imzalamak üzere taraf ülkelerin devlet veya hükümet başkanı düzeyinde katılacakları zirvenin İstanbul'da gerçekleşmesini istiyor. Ancak zirvenin Karadeniz'de bir gemide yapılması gibi bazı **'orijinal'** düşünceler de bulunuyor. Öngörülen bu zirvenin tarihi ise henüz saptanmış değil.

Batılı gözüyle Ayasofya ve çevresi

ATİLLA BİRKİYE *11 temmuz*

İstanbul'un en görkemli yapılarından biridir Ayasofya. Yaklaşık 15 yüzyıllık bir geçmişi vardır. Yanmış, yeniden yapılmış; çeşitli kez onarılmış, Hıristiyan iken Müslüman olmuş,

Bizans iken Latin istilasına uğramış, daha sonra Osmanlı olmuştur; ama her zaman biricikliğini korumuş, her zaman görkemli bir anıt-yapı olarak yükselmiştir.

Ayasofya 16. yüzyılda **Mimar Sinan** tarafından onarılmış, ancak çağdaş anlamda ilk onarım çalışması 1847-49 arasında İsviçre asıllı İtalyan mimar kardeşler **Gespare** ve **Giuseppe Fossati** tarafından gerçekleştirilmiştir.

Gespare Fossati (1809-1883), İstanbul'a 1837'de Rus Elçiliği binasını yapmak üzere gelmiştir. Kendisi Rus Çarı **1. Nikola** tarafından görevlendirilmiştir. İ

ki yıl sonra da kardeşi Giuseppe (1822-91) bu çalışmalara katılmıştır. Böylece Fossati Kardeşler'in İstanbul'da .yayılmış ve Ayasofya'nın onarım işi **Sultan Abdülmecit** tarafından onlara verilmiştir.

Bu onarım çalışmaları sırasında, yapının çatlamış yerleri sağlamlaştırılmış, eğrilmiş sütunlar düzeltilmiş, sonradan yapılan eklentiler kaldırılmış; sıvayla kapatılmış Bizans mozaikleri açılıp onarılmış, temizlenmiş ve üstleri yeniden örtülmüştür. İç mekâna bir de oldukça sık bir hünkâr mahfili eklenmiştir.

Fossatiler'in İstanbul'da yaptıkları diğer binalar arasında, Galata Kulesi çevresindeki S. Petrus ve Paulus Kilisesi (1841), 1934'te yanan Ayasofya'nın arkasındaki üniversite (1848, daha sonra Meclisi Mebusan ve Adliye Sarayı olarak kullanılmıştır), bugünkü Hollanda Konsolosluğu (1858) sayılabilir.

Gespare Fossati, Ayasofya'nın onarımı sırasında yapının içten ve dıştan olmak üzere birçok resmini yapmıştır.

Bu resimler litograf (taş baskı) tekniğiyle, 1 Haziran 1852'de Londra'da basılmıştır. Litograflar, **Louis Hache** tarafından hazırlanmış; kitap, **Ayasofya Constantinople as Recently Restorated by Order of H. M. the Sultan Medjid** (Geçenlerde Sultan Abdülmecit Emriyle Onarılan Konstantinopolis Ayasofyası) adıyla yayımlanmıştır.

Bu yirmi beş litograftan altısı dış mekâna; dördü Ayasofya'nın çeşitli minarelerinden çevrenin görünümüne; onu alt kat iç mekâna ve beşi de üst kattaki galerinin iç mekânına ait resimlerdir.

Orijinalleri kara kalemle çalışılan bu resimlerin bazıları onarım öncesi ve onarım sonrasına ait olup günün değişen ışıklarında yapılmıştır.

Geçen yılki İstanbul Gravürleri gibi **Fossati Ayasofya Albümü** de Atatürk Kitaplığı'nın aysberginden yukarıya çıkanlardan. Bir Batılı gözüyle Ayasofya ve çevresinin betimlenmesi bakımından oldukça ilginç olan sergi, şu günlerde tatile girmeyip İstanbul'da kalan kültür kişileri, mimarlar, sanatçılar, tarihçiler v.b. ilgililer tarafından bir fırsat bulunup 29 temmuza kadar izlenebilir.

Barış yolu dikenli

12 temmuz

Dış Haberler Servisi - Avrupa Topluluğu heyeti ile Yugoslav liderler arasında, ülkedeki iç savaşa çözüm bulmak amacıyla varılan Brioni anlaşmasının Slovenya Parlamentosu'nda da onaylanmasının ardından taraflar, birbirlerini anlaşmayı ihlal etmekle suçlamayı sürdürüyorlar.

Ordu birliklerinin Hırvatistan ve Slovenya sınırında dün sabah mevzilendikleri bildirilirken Slovenya'da görevli ordu komutanlarından **Albay Lyubomir Bajiç,** cumhuriyet birliklerinin mevzilerini bombalamakla tehdit etti.

Slovenya Devlet Başkanlığı'nın, Başkanlık Konseyi'ne gönderdiği bir uyarı mektubunda, ordu birliklerinin Hırvatistan ve Slovenya sınırında yığılmaya başladıkları iddia edildi.

AFP'nin haberine göre mektupta bu cumhuriyette bulunan ordu birliklerinin kışlalarına dönmedikleri ve havaalanlarından da çekilmedikleri belirtildi.

Mektupta, ordu birliklerinin Hırvatistan'a yığılması anlaşmasının ihlali olarak değerlendirilirken konseye ordu birliklerinin Brioni anlaşmasına uyulmasını sağlaması çağrısında bulunuldu.

Ordu birliklerinin hareketliliğinin, yeni bir saldırı arifesinde oldukları şeklinde algılandığı da eklendi.

Sloven polisinin iddiasına göre 50 kişilik federal ordu birlikleri üç zırhlı araç içerisinde **Ilirkska Bestrica** sınır kapısı çevresinde mevzilenmeye başladı. Slovenya radyosu, dün sabah ortaya çıkan bu durumu, Brioni anlaşmasının ordu tarafından ihlal edilmesi olarak değerlendirdi.

Hırvatistan yetkililerinin, federal ordunun, cumhuriyete karşı bir müdahaleye hazırlandığından kaygılandıkları bildirildi.

Hırvatistan Enformasyon Bakanı **Hrvoje Hitrec,** düzenlediği basın toplantısında, 10 gün içinde federal ordunun, cumhuriyete karşı geniş kapsamlı bir operasyona girişmesini beklediklerini söyledi.

Bakan, bu saldırının federal ordunun, Slovenya'da gerçekleştirdiğinden daha yoğun ve şiddetli olacağını sandıklarını belirtti.

Bu arada Sırp milliyetçileri ve Hırvatistan milisleri arasında çıkan sekiz saatlik çatışmada iki kişi öldü.

Osijek kenti yakınlarında meydana gelen çatışmada üç kişinin de yaralandığı bildirildi.

Federal hava kuvvetlerinin Slovenya'da görevli komutanlarından **Albay Lyubomir Bajic,** Slovenya Savunma Bakanlığı'na gönderdiği bir muhtırada, Sloven birliklerinin anlaşmayı ihlal eden tutumlarının devam etmesi halinde, mevzilerinin bombalanacağını bildirdi.

Cumhuriyet'teki federal ordu mensuplarının, Brioni anlaşması hükümlerine aykırı olarak aramalarla taciz edildiğini ve görev başında değilken, **"evlerinde, sokakta, çarşıda nedensiz yere gözaltına alındıkları"**nı öne süren albay, bu tutumlar devam ettiği takdirde, emrindeki birliklere, Sloven milislerin mevzilerine **"yok edilinceye kadar ateş açma"** emri vereceğini bildirdi.

Albay Bajic, Sloven Parlamentosu'nun Brioni anlaşmasını onaylamasından sonra Tanjug Ajansı tarafından yayımlanan muhtırasında, federal hava kuvvetlerinin, anlaşma koşulları derhal uygulanmadığı takdirde, Sloven hedeflerine saldırma emrini **"gece gündüz yerine getirmeye hazır"** olduğunu belirtti.

Avrupa Parlamentosu'nun, önceki günkü toplantısında Yugoslavya'da yaşanan siyasal krizi görüştüğü ve tüm taraflara **"güç kullanmamaları"** çağrısında bulunduğu bildirildi.

Bildiride, Yugoslavya krizindeki tarafların Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı'nın (AGİK) **"İnsan hakları ve azınlıklar"** konusunda aldığı tüm kararlara uymaları çağrısında bulunuldu ve Avrupa Parlamentosu'nun, AT'yi, Yugoslavya'ya barışın getirilmesi yolunda gösterdiği çabalar dolayısıyla kutladığı kaydedildi.

Güneydoğu'da hava ağır

ZİYA AKSOY / ERGUN AKSOY
ZAFER AKNAR / OSMAN YILDIZ

13 temmuz

DİYARBAKIR - HEP İl Başkanı **Vedat Aydın'ın** cenaze töreninde yaşanan kanlı olaylardan sonra Diyarbakır'ın gömüldüğü sessiz gerginlik ve tedirginlik dün de sürdü. Kentte **"ilan edilmemiş bir sokağa çıkma yasağı"** yaşandı. Diyarbakırlılar zorunlu olmadıkça evlerinden çıkmadı. Kentin ana caddeleri özel tim tarafından denetlenirken kritik noktalara da panzerler yerleştirildi.

"Cuma namazı çıkışında bazı kişiler eylem yapacak. Mezarlığa giderek Vedat Aydın'ın mezarını ziyaret edecek" yolundaki yoğun söylentiler üzerine Diyarbakır'daki tüm camilerin çevresinde sıkı güvenlik önlemleri alındı, ancak beklenen eylem gerçekleşmedi.

Olaylardan sonra Diyarbakır'a çöken **"ağır hava"** giderek bölgeye yayılıyor. Cuma namazından sonra dün Diyarbakır'da esnafın büyük bölümü işyerlerini açmadı. Bölgedeki Lice, Bismil, Silvan, Kızıltepe ve Nusaybin gibi yerleşim birimlerinde esnaf kepenk indirdi. Bazı ilçelerde güvenlik güçleri, işyerlerinin kilitlerini kırarak kepenkleri açtı. Tedavi gördüğü hastaneden taburcu olan HEP Genel Başkanı **Fehmi Işıklar,** bölge halkının olaylarda beş milyarlık zarar gördüğünü söyledi.

Olaylar nedeniyle bölgeye gelen SHP ve SBP heyetleri de incelemelerini sürdürdü.

Diyarbakır'ın sokakları dün de dikkat çekecek kadar tenhaydı. Yurttaşlar zorunlu olmadıkça evlerinden çıkmadı. Güvenlik önlemleri açısından kentteki

"olağanüstü" görünüm dün de sürdü. Diyarbakır'ın kritik noktalarına panzerler yerleştirilirken özel tim görevlileri ana caddeleri tuttular. Görev yapan polislerin yorgun ve sinirli görünümleri, sokağa çıkan az sayıdaki kişinin de tedirginliğini arttırdı.

Kentte yaşanan gerginliği, cuma namazı çıkışında bazı kişilerin eylem yapacağı yolundaki beklentiler daha da yoğunlaştırdı. Kent merkezindeki Ulucami başta olmak üzere tüm camilerin çevresinde güvenlik güçleri yoğun önlem aldılar. Ancak dün sabahtan itibaren yayılmaya başlayan **"Namaz çıkışında eylem var. Toplu olarak Vedat Aydın'ın mezarına gidilecek"** söylentisi gerçekleşmedi. Ama esnafın büyük bölümü namazdan sonra işyerlerini açmadı.

Sivil polisler kentte sokak sokak dolaşarak kapalı işyerlerini saptamaya çalıştılar. İşyerini kapatmayan esnaf ise kaygılarını, **"Bazı kişiler gelip** 'Kapatın' **diyor. Polisler de** 'Kapatırsanız sizleri gözaltına alırız' **uyarısında bulunuyorlar. Ne yapacağımızı şaşırdık"** sözleriyle dile getirdiler.

Kentte hava karardıktan sonra sokakta olanların büyük çoğunluğu şüpheli oldukları gerekçesiyle gözaltına alınıyor.

Bu nedenle ölü kent görünümüne bürünen Diyarbakır'da, eğlence yerleri de müşterisizlikten açılmıyor.

Diyarbakır'dan sonra Güneydoğu'daki çeşitli yerleşim birimlerine sçırayan kepenk kapama eylemleri, dün de Lice, Bısmil, Silvan, Kızıltepe ve Nusaybin'de sürdü.

Eylem olan ilçelerde durum gergin. İşyerlerinin kepenkleri bazı ilçelerde güvenlik güçleri tarafından kilitleri kırılarak açıldı.

Kepenk kapama eylemini sürdüren Batman esnafının, güvenlik güçleri tarafından işyerlerinin cam ve kepenklerinin kırılması sonucu 1.5 milyar liralık zarara uğradığı da öne sürüldü.

Batman Esnaf Odaları Birliği Başkanı **Adnan Arıkan,** yurttaşların zararının ödenmesi için çeşitli girişimlerde bulunduklarını, konuyla ilgili olarak adli makamlara da başvurduklarını söyledi. Arıkan, **"Kepenk kapama eylemine balyozla kepenk kırarak karşılık veren güvenlik güçleri, işyerlerinin camlarını da kırdılar"** dedi.

Cenaze töreninde çıkan olaylardan sonra kaybolan bazı kişiler de bulunamadı. Kayıp kişilerin aileleri **"gözaltına alınma"** korkusuyla ilgili resmi birimlere başvurmuyor. Yurttaşlar, kaybolan yakınlarının bulunması için parti yöneticilerinden yardım isteme yolunu seçiyorlar. Kentte inceleme yapan SHP, HEP, SBP'nin milletvekilleri ve yöneticileri de gözaltına alınan ya da kaybolan kişilerin adlarını saptamaya çalışıyor. Bu partilere ulaşan bilgilere göre şu anda kaybolan ya da gözaltına alınan kişilerin sayısı 460 dolayında.

Partilere çok sayıda **"kayıp"** ihbarı ulaşırken tüm aramalara karşın bulunamayanlardan biri de Yeni Ülke Gazetesi Diyarbakır muhabiri **Faysal Dağlı.** Yeni Ülke'den gazetelere gönderilen **"Dikkat! Gazeteci Faysal Dağlı aranıyor"** başlıklı metinde, **"10 temmuz günü cenaze törenini izlerken Diyarbakır'da polislerce dövülürken görülen Diyarbakır muhabirimiz Faysal Dağlı'yı Diyarbakır'daki hastanelerde veya emniyet müdürlüğünde bulamadık. Başka Vedat Aydınlar mı olacak"** denildi.

Olaylar sırasında ölenler, yaralananlar ve gözaltına alınanlarla ilgili tartışmalar dün de sürdü. Olağanüstü Hal Bölge Valiliği gözaltındakilerin adlarını dün de açıklamadı.

Siyasal parti yöneticileri ve yurttaşlar, ölü sayısının 10'un üzerinde olduğunu yinelediler. Devlet hastanesi yetkilileri beş cesedin ailelerine teslim edildiğini öne sürdüler.

Aydın'ın cenaze töreninde çıkan olaylar nedeniyle bir anda tüm dikkatleri üzerinde toplayan HEP, milletvekillerinin de katılımıyla, **"Diyarbakır'da yaşanan olaylarla ilgili kanıt toplama kampanyası"** başlattı.

Çevik güce yakın takip

SABETAY VAROL *13 temmuz*

BRÜKSEL - Silopi'ye yerleştirilecek 5000 kişilik gücün NATO'yla doğrudan bir ilişkisi olmadığı ifade edildi. NATO'ya yakın kaynaklar, Silopi'ye yerleşecek gücün görevinin, Kuzey Irak'taki Kürtlerin güvenliğini sağlamak olduğunu vurguladılar ve böylesi bir görevin ittifakın sorumluluk alanı dışına çıktığını anımsattılar.

Yine de müttefik ülkelerden birliğin toprağına konuşlandırılacak oluşu ve askeri güce birlik verecek ülkelerin NATO müttefiki olması nedeniyle NATO önümüzdeki tarihlerde başlayacak harekâtla yakından ilgileniyor.

Bu aşamada, söz konusu güçle NATO'nun ilişkisini şu şekilde özetlemek mümkün:

1) Müttefiklerden birine yönelik bir tehdit olmadığı sürece operasyonu NATO açısından **"alan dışı"** özellik taşımaktadır; ittifakın entegre komutanlığı ile ilişkisi söz konusu olamaz.

2) Ancak Kuzey Irak'tan Türkiye'ye yönelebilecek yeni bir **"kitlesel göç"** olayı, Türkiye'nin güvenliğine zarar verme potansiyeli taşıyor. Siyasi düzeyde NATO konuyla yakından ilgilenmekte, müttefik ülkeler arası siyasi istişare mekanizmaları işlemektedir.

3) NATO'nun ulaşım, haberleşme ve diğer altyapı olanaklarının oluşacak yeni gücün hizmetine açılması ihtimal dahilindedir.

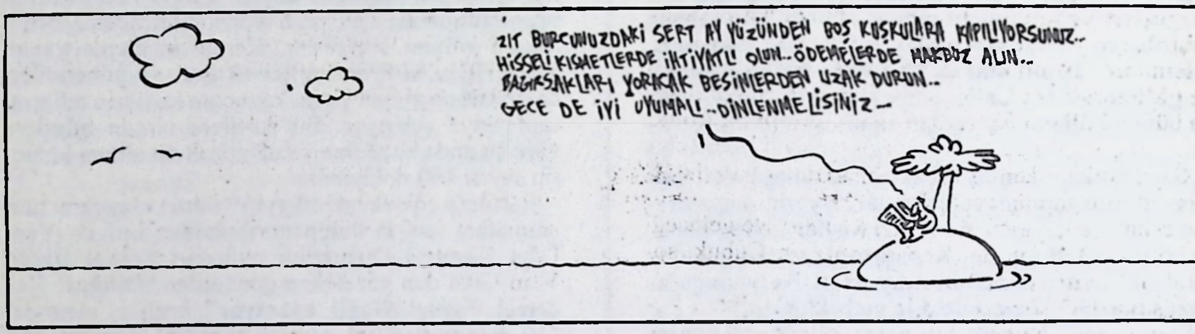
Körfez savaşı sırasında da (Türkiye'ye gönderilen Çevik Kuvvet hariç) ittifak taraf olmadığı halde altyapı olanaklarını müttefik ülkelerin hizmetine açmamazlık etmemiştir.

4) Körfez savaşı esnasında Türkiye'nin güneyine yerleştirilen NATO Çevik Kuvveti'nin hava gücü, Bağdat'tan Türkiye'ye yönelecek bir saldırı karşısında **"caydırıcı"** olmak üzere buraya getirilmiştir; oysa Silopi'ye yerleşecek kuvvetler, hava birliğinden ibaret olmadığı gibi görevleri tamamen farklıdır. Kuzey Irak nüfusunu koruma görevi, NATO'nun kapsamı dışındadır. Oysa Türkiye'yi koru-

ma görevi bu kapsama dahildir.

5) Ancak kriz bugün öngörülen boyutların çok üstüne çıkarak Irak'tan Türkiye'ye yeni bir tehdit haline dönüşmesi olasılığında NATO'nun taraf olması düşünülebilir.

6) Irak'ın atom bombası imal edecek kapasiteye sahip olduğuna dair yeni ortaya çıkan bulgulara rağmen bu tehlikenin, bir müttefik ülkeyi tehdit boyutunun bulunup bulunmadığı hakkında bir şey söylemek için vakit henüz erkendir.

Artık yeni şeyler yapma zamanı

SİNA KOLOĞLU *16 temmuz*

9 yılda 5 kaset, yaklaşık 5 milyon satış. Sezen Aksu'nun hanesinde bu rakamlar görünüyor. Ama bunun arkasında olan biri var ki o hep unutuluyor. Tüm stratejiyi, müzik dozunu ve Sezen Aksu tınısını" veren hep o: Onno Tunç.

Levent'teki tek katlı "ev stüdyosunda" konuşurken Onno Tunç'un şimdiye kadar ne yaptığının muhasebesini önümüze açık seçik koyduğunu gördük: **"Şunu öncelikle belirtmeliyim ben bu işten para kazanıyorum. Yani hayatım müzikten kazandığım paraya bağlı. Böyle olunca bizim yaptığımızın, işadamından ya da tüccardan farkı olmuyor. Biz satmak için müzik yapıyoruz. Yoksa yaptığımız bir sanat eseri değil."**

Onno Tunç bu rahatlığa ulaşınca bizim için sorular daha da kolaylaşıyor. Sezen Aksu'nun yakaladığı bir tını var. Bunun ne olduğunu özellikle sorduk: **"Sezen çok akıllı bir kadın. Bana beste yapar mısın dedi. Onu inceledim. Ve ona uygun hangi makamın olabileceğini araştırdım."** Tunç, 9 yıl beş kasette dönüp dolaşan makamın **"frigya"** olduğunu söylüyor. Kendisinden bunu açmasını istiyoruz:

"Türk insanının kulağı açık entervallere alışık değil. Bilinçaltında bazı makamlara insanlarımız kendilerini yakın hissediyorlar. Bunlar insanların aşina olduğu entervaller. Bunlar en fazla 2 ya da 3 aralıklı olur. Bunun üzerinde atlama yaptığımızda kulak zorlanıyor."

Tunç, **"Sen Ağlama"**'yı frigya mod'unun pilot parçası olarak görüyor: **"Sen Ağlama ile bu makamda ilk parçayı yaptık ve standardı yakaladık."**

Burada kendisine şu görüşü aktarıyor ve soruyoruz: **"Sezen yanı sıra Nilüfer, Kayahan, Zerrin altyapısı Batılı, melodileri ve mesajlar oldukça Doğulu ve acılı."** Onno Tunç daha da ileri giderek **"Doğrudur. Aslında yukarıda da değindiğim gibi biz halkın beğendiği motifleri, sesleri verdik. Bizim arabeskçilerden bir farkımız oldu. O da altyapı. Ben altyapıda istediğim özgürlüğe sahibim. Farkında olan bunu anlıyor. Ama yine insanların bilinçaltında yerleşen bu çağdaş altyapı oldu. Nedenini bilmeden artık insanlar böyle altyapıda parçalar istiyor."**

Onno Tunç, buna son kasetten örnek veriyor: **"Sezen'in son kasedinde yer alan 'Hadi Bakalım'ın altyapısı Acid House. Ama melodi farklı. Bunu duyan duyuyor."**

Anladığımız kadarı ile Onno Tunç, müzik yaşamında yeni bir dönemi açmak istiyor. **"İnsanlar belli kaliteye alıştılar. Bu çok önemli. Belki bilmeden parçalardaki altyapılar aslında çok çağdaş, karmaşık, ama kulaklar buna alıştı ki kasetler sattı. Şimdi artık dinleyiciyi kalitesiz arabesk yaparak aldatamazsınız. Şimdi yavaş yavaş daha geniş aralıklı parçalara yönlenme olabilir. Hem altyapı hem de melodide yeniliklere insanlar hazır."**

Konuşmanın sonuna gelindiğinde Onno Tunç, sanki Sezenli yılların bir otokritiğini yapmıştı. Ve o defteri kapamak istiyordu:

"Bizim yaptığımız güzeldi. Ve geleceğe ufuk açan bir çalışmaydı. ama artık yeni bir şeyler yapma zamanı. Artık ben 20 yaşında bir genç kızın acıların şarkısını okumasını kabul edemiyorum. Kendi açımdan yapmak istediklerimi Sertap ile Türkiye'de, ama özellikle kardeşim ile Amerika'da gerçekleştirmeyi düşünüyorum. Sertap ile çalışmalar başladı."

Son cümle bir mesajdı adeta. Onno Tunç, 9 yıl ve 5 kasedi ve hatıraları odasının görünmeyen bir köşesine saklamıştı.

İstanbul'u GAP kurtaracak

REMZİ GÖKDAĞ *16 temmuz*

İstanbul nüfusunun her dakika 1 kişi arttığı bir dönemde, çözüm bekleyen kent sorunları artarak büyüyor. Uzmanlar, her yıl kente göç eden 400 bin kişi ile büyüyen İstanbul'da çözüm bekleyen **"kronik sorunlar"** karşısında yerel yönetimlerin yetersiz kaldığını belirtiyor.

İstanbul'un sorunları ile yaklaşık 30 yıldır ilgilenen Mimar Sinan Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Başkanı **Prof. Dr. Mehmet Çubuk,** kent planlamasında büyük bir potansiyel olan şehir planlamacılarından daha iyi bir biçimde yararlanılması gerektiğini belirtiyor.

İstanbul'un çözüm bekleyen sorunları ve geleceği ile ilgili olarak görüştüğümüz Prof. Dr. Çubuk, sorularımızı şöyle yanıtladı:

– İstanbul'da üç üniversite şehir planlama konusunda eğitim veriyor. Türkiye'nin en büyük kentinde üç üniversitenin kent planlama konusunda eğitim vermesine, bu konuda eleman yetiştirmesine karşın İstanbul her geçen gün plansız bir şekilde büyümeye devam ediyor.

Prof. Dr. ÇUBUK - İstanbul'da bu konu için kendilerini kent planlamasına adamış 150'ye yakın bilim adamı var. Yalnız İstanbul'da üç üniversitede bu konuda uzman yetiştiriliyor.

Böylesine önemli bir gücü, böylesine önemli bir kadroyu İstanbul neden kullanamaz ben şaşırır dururum. Bu profesörler bazen birbirleriyle yarış içersindedir. Bir grup diğerini benimsemez. Bu eğitim kurumları arasında bulunması gereken birliğin olmaması nedeniyle verilen eğitim bir etkinlik kazanmaz.

– İstanbul'un tüm sorunlarının başında 'göç'ün yattığı bilim adamlarının kabul ettiği bir gerçek. Bu konuda çözüm önerileri ne olabilir? Kente gelenleri bir trene bindirip geri göndermek mümkün olmadığına göre gerçekçi çözüm yolları nelerdir?

Prof. Dr. ÇUBUK - Son derece hızlı gelişen ve gelişme sırasında korunması söz konusu olan önemli varlıklara sahip bir kenttir İstanbul. Bizans döneminde bir odak noktası oluşturan kent, zaman içinde böyle bir odak olmaktan çıkmıştır.

İstanbul'un uluslararası bir kent olması özelliğini gelişmeler engellemiştir. İstanbul'a uluslararası bir kent kimliği kazandırmak gerekiyor.

Temeldeki sıkıntıları yaratan göçü engellemek için İstanbul'un çekiciliğini ortadan kaldıracak birtakım önlemlerin alınması gerekiyor. Her şeyden önce bir ülke düzenlemesi yapılması gerekiyor. Ülkenin kaynakları bulunmalı ve bu kaynaklarla insanlar arasındaki bağ kurulmalı, insanlara kendi yörelerinde iş imkânı sağlanmalı.

Şu anda Türkiye bunun çok güzel bir örneğini sergiliyor. Dünyada sayılı benzeri olan GAP projesi, çok çeşitli iş imkânlarının doğmasına ve bölgede bir refahın oluşmasına yol açacak. GAP, İstanbul'u kurtaracak bir projedir. Proje gerçekleştiğinde oradaki insanın kalkıp İstanbul'a iş aramaya gelmesi beklenemez. O bölgede İsviçre kadar büyük bir bölgede düzenleme yapıldığı takdirde İstanbul'a gelenler de geri dönecektir. Çukurova'dan çeşitli nedenlerle ayrılanların Adana'nın gelişmesiyle tekrar bölgelerine dönmesinde olduğu gibi bu insanlar da kendi doğdukları topraklara geri dönecektir. Kente göç böylece duracaktır.

GAP İstanbul'u kurtaracak.

– İstanbul'un kentsel gelişimindeki rahatsızlık nedir?

Prof. Dr. ÇUBUK - İstanbul, Gebze'den Silivri'ye 120 kilometre boyunca denize paralel olarak uzanmıştır. Bu mesafede İstanbul'un kesin olarak yeniden düzenlenmesi gerektiğine inanıyorum. Kentin gelişmesi kuzeye doğru kaydırılmalıdır. Kuzeydeki yeşil alan iyi bir biçimde değerlendirilmelidir.

Bana göre aşırı nüfus yığılması, bu nüfusun kendi başının çaresine bakması ve dallı budaklı şekilde sağa sola yayılmasından dolayı İstanbul bugün bitişik kenti konumundadır. Tekirdağ'dan başlayıp Sakarya'ya ulaşan bir megalopolis, istenen bir durum değildir. Böylesine büyük bir süper kentin sakıncaları vardır.

İstanbul'un anormal büyümesine engel olmak için Londra ve Paris'teki modele ihtiyaç vardır. Kuzeyden güneye uzanan yeşil kesit bölgede rahatlama olacaktır. Doğu-batı devamlılığını artık kesmemiz gerekiyor. Buralarda rahat mekânlar oluşturulabilir.

İstanbul'da sokaklar erkekle dolu

AHU ANTMEN *19 temmuz*

Türkiye'de **Sheila Rowbotham** ve **Hillary Wainwright** ile birlikte yazdığı **"Feminizm, Sosyalizm, Eylemde Birlik"** (İletişim Yayınları) ve geçen yıl yayımlanan **"Gelecek Kadın mı?"** (Afa Yayınları) kitaplarıyla tanınan **Lynne Segal** ile Çemberlitaş'tan Sultanahmet'e doğru yürüyoruz.

Kadınlara **"pek hoş gözle"** bakmayan, laf ve hatta **"omuz"** atan adamların arasından sıyrılarak bir çay bahçesine oturuyoruz. Konumuz feminizm...

Önümüzdeki günlerde Ayrıntı Yayınları'ndan bir kitabı daha çıkacak Segal'in: **Slow Motion."** Kitaplarında özellikle 1980 sonrası kadın hareketini irdeleyen yazara ilk sorumuz da geride bıraktığımız son on yıl üzerine oluyor:

– 1970'lerde yaşanan etkinliklerden sonra 1980'ler feminizmin parçalara ayrıldığı bir dönem oldu, çeşitli gruplar arasındaki bölünmeler çoğaldı. Bunun nedenlerinden söz eder misiniz?

SEGAL - Bunun nedeni çok karışık. Bir bakıma

feminizmin başarısı olarak da bakabiliriz buna, çünkü artık kadın hareketi kendi seyircisini çoktan aştı. 1960'lı yıllarda öğrenci hareketleriyle birlikte doğan ve genellikle sola eğilimli kadınlar arasında taraftar kazanan feminizme, dünya da hazırdı artık. Kadınlar kendilerine güvenmeye başlamışlardı, kadının yapabileceği işler çoğaldıkça ekonomik bağımsızlık da artıyordu çünkü.

Kadın hareketi böylece büyüdü, daha çok kadının katılımıyla üstesinden gelinemeyecek bir hal aldı. 1980'lerin başında çeşitli gruplar arasında tam bir dejenerasyon söz konusuydu, düşmanlık seziliyordu, oysa 1970'lerde hepimiz **"sol şemsiye"**nin altında huzur içindeydik.

1970'lerin sonunda istediklerimizi almanın hiç de kolay olmayacağının farkına vardık, çünkü daha negatif bir noktaya gelinmişti. 1970'lerde üzerinde önemle durduğumuz konu, kadının dışarıda, erkeğin de evde daha aktif olabileceğiydi...

— Bundan 20 yıl önce, feminizmin yeni bir erkek ve yeni bir kadın yaratacağını umuyordunuz. Sizce feminizm bunu bir ölçüde başarabildi mi?

SEGAL - Özellikle Sheila Rowbotham ve daha pek çok kişi, 1970'lerde ateşli bir biçimde bu konuyu tartışıyorlardı.

Feminizm yalnızca kadını değiştirip zenginleştirmeyecekti, kadınla birlikte erkek de değişmeliydi. Buna inanıyorduk, ama inancımız 1970'lerin sonunda yok oldu.

Belki de tam olarak yok olmadı, ama iki cinsin farklılıkları üzerinde durmaya başlamıştık.

Biz kadın hakları için savaşım veriyorduk, dolayısıyla önce kadının toplumdaki konumunu değiştirmemiz gerekiyordu.

Analık, erkeklerin kadınlar üzerindeki baskısı, erkeklerin kadınlara uyguladığı cinsel şiddet gibi konular üzerinde durmaya başladık.

— Türkiye'deki kadın hareketi konusunda araştırma yaptınız mı?

SEGAL - Buraya gelmeden önce pek bir şey bilmiyordum, ama biraz ev ödevi yaptım... Dikkatimi çeken ilk şey, olayları çok geriden izlediğinizdi.

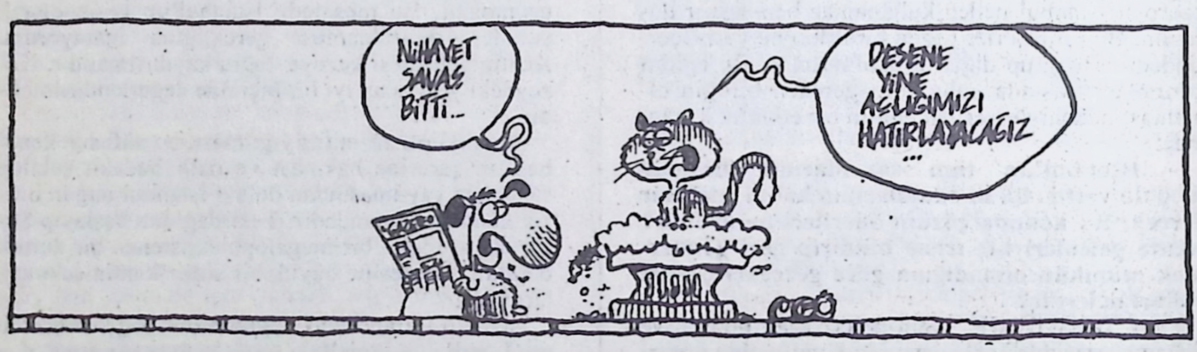
Amerika'daki kadınların yaşadıklarını biz İngiltere'de birkaç yıl sonra yaşıyoruz, ama sizler 10 yıl, belki daha da fazla bir zaman sonra.

Anladığım kadarıyla, feminizmin Türkiye'de gündeme gelmesi 1980'li yıllarla birlikte oldu, yani İngiltere'de feminizmin parçalanmasının yaşandığı dönemde.

Aslında 1980'ler tüm dünyada özellikle sağ hükümetlerin uyguladığı anti-feminist politikalar nedeniyle kadınlar için zor bir dönem oldu.

Ama Türkiye için daha zor, çünkü İslam ve Atatürk geleneği olmak üzere birbirinden kesin olarak ayrılan iki görüşün izleri var. İstanbul sokaklarında yürüdüğümde, erkek bir dünyada dolaşır gibi oluyorum.

Burada yalnızca bir tek cins var sanki; ve bu çok korkutucu.

Evren'e Yaptığı Gibi Bush'u da Öpebilseydi...

CÜNEYT ARCAYÜREK *21 temmuz*

ANKARA - İki büyük dost, George ile TÖ'nün, Esenboğa'da kucaklaşmalarına ramak kaldığı dakikalarda, Ankara Belediyesi zabıta memurları, Çankaya Köşkü'ne çıkan Atatürk Bulvarı'nın iki yanındaki konutların kapılarını çalıyorlardı.

Ya Çankaya Belediyesi Başkanı Doğan Taşdelen'den ya da Anakent Belediye Başkanımız Murat Karayalçın'dan aldıkları "direktifle" zabıta memurları Çankaya Köşkü'ne giden yollardaki konutlarda oturanlardan balkonlarına çamaşır asmamalarını veya asılı çamaşır varsa bir zahmet kaldırmalarını rica ediyorlardı. Belediyeler, hükümetimizin ricasını kıracak değiller ya, memurlarını sefer ederek çamaşır indirme operasyonuna girişmişlerdi. Bu küçük örnek, TÖ'nün yakın ve büyük dostu Bush'a Türkiye'yi büyük bir titizlikle hazırladığını gösteriyordu.

Bush'un havaalanı konuşmasında, Kıbrıs'la Türk-Yunan ilişkilerinin yer almasına karşın Irak'a yeni bakış açıları aranacağına ilişkin bilgileri doğrulayan irdelemeler yoktu. Bush, Kıbrıs sorununda Atina'da söylediklerini yineleyen ya da benzeyen vurgulamalar yapmıyordu. Orada "bu yılın sonuna kadar Kıbrıs sorununun çözümlenmesine" zorunlu

gözle bakmıştı. Burada sadece sorunun "acentaya alındığına" değinmekle yetiniyordu.

Konuşmada, TÖ'den sonra arada bir başbakandan, bir iki yerde Atatürk'ten söz ediyordu Bush. Atatürk'ün "Gerçeği söyle" sözüne değinen Bush'a, bir iki gerçek acaba söylenecek miydi? Örneğin, TÖ ile kurduğu kişisel dostlukların siyasal meyvelerinin bir bölümünü yeni gelecek iktidarların tanımayacağı ya da Türk-Amerikan ilişkilerine "ailesel düzeyde" bakılmasından rahatsız olunduğu acaba duyurulacak mıydı?

Ankara'daki görüşmelerde ne TÖ ne de Mesut Bey bu türden anımsatmalar yapmayı akıllarının ucundan geçirmeyeceklerdi. Ama bugün, İstanbul'da iki muhalefet lideri kendilerine özgü üslup ve siyasal nezaket içinde kişisel ilişkilere ve sonuçlarına değinebilirlerdi. İktidar yutturmacasını basın dahil siyasal kimi çevreler ne ölçüde yutacak bir iki gün sonra izleyecektik.

Bugüne değin yeni başbakanla TÖ'nün "kimi önemli konularda birbirinden farklı düşündükleri" varsayılarak Bush'la yapılacak görüşmelerde TÖ'nün yanında Mesut Bey'in yer alıp almayacağı tartışıldı. Bush'la TÖ görüşürken başbakan da hazır bulunacaktı. Ne çare, iki ülke arasındaki yaptırımlara dayanan görüşmelerden sonra düzenlenen basın toplantısında sanki icranın başı imiş gibi, Türkiye'yi TÖ temsil ediyordu. Yılmaz'ı özenle koruyan çabalar havada kalıyordu.

Başbakan ise TÖ ile Bush görüşmeleri anlatır, soruları yanıtlarken kenarda izleyici durumundaydı. Oysa Yunanistan'da Bush, Cumhurbaşkanı Karamanlis'i nezaketen görmüş, ikili müzakereleri Başbakan Mitsotakis'le sürdürmüş, basın toplantısını Yunan Başbakanı'yla birlikte düzenlemişti.

"Zevahiri kurtarmak' amacıyla Bush görüşmelerinde Mesut Bey de bulundu. Bu yutturmacalardan sonra, TÖ'lerin Bush ailesiyle baş başa kalacakları sabah kahvaltısı tezgâhladıkları söyleniyordu.

Akşam üzeri: Bush ile TÖ'nün 'müşterek' açıklamalarına bakılırsa ABD'den kamuoyuna çarpıcı kimi izlenimler yansıyacağını sanan Türk tarafı, sanırız günlerdir havanda su dövmüştü. Sorunlara bakışta aman aman dedirtecek hiçbir yenilik yoktu. Havaalanındaki karşılamada boyu elverseydi ya da Bush alaturkalığa izin verseydi; TÖ, tutup ABD Başkanı'nı iki yanağından öpecekti.

İktidara geldiğinin ertesi Çankaya'ya çıktığında 12 Eylül lideri Evren'i çekip yanaklarından öpmemiş miydi?

Bush muhalefeti dinledi

VEDAT YENERER *22 temmuz*

ABD Başkanı **George Bush,** SHP Genel Başkanı **Erdal İnönü** ve DYP Genel Başkanı **Süleyman Demirel** ile ayrı ayrı görüştü.

İnönü, görüşme sonrasında Başkan Bush'a, yakın gelecekte yapılacak seçimlerde SHP'nin iktidara geleceğini söylediğini belirtirken, Demirel de **"Değişik konularda görüş teatisinde bulunduk"** dedi.

"Sarayburnu" adlı gemiyle dün öğlen saatlerinde Boğaz gezintisi yapan George Bush, daha sonra kaldığı Çırağan Oteli'ne gitti.

İnönü, saat 15.10 sıralarında Başkan Bush'un davetlisi olarak SHP Genel Sekreteri **Hikmet Çetin** ve SHP Dış İlişkiler Sorumlusu **Mithat Sirmen**'le birlikte otele geldi.

Yaklaşık 30 dakika kadar Başkan Bush'la görüşen İnönü, daha sonra gazetecilere, Başkan Bush'a, ABD ile ilişkilerin iyi bir çizgide olduğunu ve hükümetlerin ötesinde uluslararası ilişkilere önem verilmesi gerektiğini ifade etti. İnönü, açıklamasında şöyle dedi:

"Türkiye ile ABD arasındaki ilişkilerin zaman zaman bozulmasına, ihtilaf çıkmasına neden olan bazı olayların, aslında bu ilişkilerle ilgisi ola-

mayan baskı gruplarının kendi çıkarları için ortaya çıkardıkları meseleler yüzünden olduğunu söyledim. Bush'a Ermeni soykırımı hikâyesi konusunda yanlış açıklamalar yapılmış olduğunu ve hâlâ düzeltilmediğini hatırlattım. Kendi aralarında 'Bunu düzeltmemiz gerekir' **diye konuştular."**

Erdal İnönü, Türkiye'de anayasaya aykırı durumlar olduğunu Başkan Bush'a söylediğini belirterek şöyle devam etti:

"Bunu şikâyet olsun diye söylemiyorum, ama durumu bilmesinde yarar var. Burada ABD'deki gibi başkanlık sistemi yerine parlamenter sistem olduğunu söyledim.

O da gülerek 'Tabii bu, sizin meseleniz' dedi. Ben de bunun için seçimleri biz kazanacağız, durum değişecek dedim kendisine. Türkiye'de ne hükümetin ne de muhalefetin Kıbrıs'ta çözüm olsun diye oradaki halkların haklarından vazgeçmesini isteyeceğini de anlattım."

Kıbrıs konusunda tek taraflı baskının soruna çözüm getirmeyeceğini ifade ettiğini belirten İnönü, **"Esas itibarıyla bir tarafa baskı yapılmamalı, yapılacaksa çift taraflı yapılmalıdır"** dedi.

Bu arada Türk gazeteciler, SHP Genel Başkanı Erdal İnönü ile Bush görüşmesine alınmadılar. Türk gazetecilere rehberlik hizmeti yapacak hiçbir yetkilinin bulunmaması dikkati çekerken, ABD'li görevlilerin yabancı gazetecilere tüm olanakları sağladıkları görüldü. ABD'li yetkililer, olayın iletişim eksikliğinden kaynaklandığını belirttiler. Türk yetkililer ise bu görüşnenin resmi programa dahil olmadığını, bu nedenle müdahale edemediklerini söylediler.

DYP Genel Başkanı **Süleyman Demirel** de İnönü'nün ardından beraberinde DYP Başkan Yardımcıları **Tansu Çiller, Hüsamettin Cindoruk** ve DYP Genel Sekreteri **Gökberk Ergenekon** ile saat 15.35'te otele geldi.

Gazetecilerin fotoğraf çekmeleri için içeri alınması nedeniyle yaklaşık 50 dakika kadar süren görüşmeden sonra Demirel, Kıbrıs'tan Irak'a kadar değişik konularda **"fikir teatisinde bulunduklarını"** belirterek şöyle konuştu:

"Kendisine, ABD münasebetlerine verdiğimiz önemi, dünyanın bu bölgesinde güçlü bir Türkiye'nin, Türk milleti v bütün insanlık için değerini anlattım."

Demirel, Kıbrıs konusuna ilişkin olarak tarafların bir araya gelmesi gerektiğini hatırlattığını belirterek sözlerini şöyle tamamladı:

"ABD Türkiye'yi zorlayacak, Türkiye de taviz verecek. Böyle bir endişeye mahal yoktur. Hiçbir şekilde böyle bir intiba almadım. Hatta Türk halkında böyle bir intiba olduğunu söyledim. Kendisi gayet açıklıkla yemeklerde yaptığı konuşmalarda ve diğer nutuklarında söylediği şeyi tekrarladı."

Akıl Erdirmesi Güç Bir Olay

ALİ SİRMEN *24 temmuz*

Perşembe akşamı, Star1'i izliyorum. Hanedan'ın televizyonunda yine Deniz Baykal var. Ahmet oğlumuzun korsan televizyonu nedense SHP'nin iç gelişmelerine fazlaca ilgi gösteriyor.

Deniz Bey her fırsatta, Star1'de boy gösteriyor ve SHP'yi nasıl düze çıkaracağını, nasıl iktidara getireceğini açıklıyor. Bu arada pek suya sabuna dokunmadan ANAP'lı yılları da eleştir[illegible]

K[illegible] züne girmese, ANAP'lıları incitm[illegible]n gösterse de 'keşke aynı özeni ke[illegible] için de gösterebilse.' Turgut Be[illegible]ını eleştiriyor Baykal.

[illegible]net Bey oğlumuz, neden SHP ile bu kadar ilgileniyor?

Neden peder beyin iktidarına eleştiriler yönelten, kendisini ve başına geçebildiği takdirde partisini seçenek olarak sunan Deniz Bey'e böylesine olanak sağlıyor?

Acaba Ahmet Bey oğlumuz, SHP'nin kurultaydan daha güçlü çıkmasına neden bu denli önem veriyor?

Akıl erdirmesi güç bir olay ve yanıtlanması güç sorularla karşı karşıyayız.

Bakıyorum basında çarpıtılmış haberlerin yanı sıra Özal'ı destekleyen, hatta kimileri, kimilerince yağdanlık olarak nitelenen bir sürü köşe yazarı, Deniz Bey'i desteklemek için cephe oluşturmuşlar.

Özal destekçilerinin hepsi, SHP'nin Deniz Baykal yönetimi ile güçlenip iktidar olmasını ve Türkiye'deki gidişi değiştirmesini mi istiyorlar dersiniz?

Akıl erdirmesi güç bir olay ve yanıtlanması güç sorular yine.

Bakıyorum, Deniz Baykal, Ahmet oğlumuzun da Köşk yazarlarının da yağdanlık olarak nitelenenlerin de desteğinden çok hoşnut, ANAP ve destekçilerinin koltuklamalarıyla parti içinde genel başkanlık koltuğuna oturmaya çalışan adam görüntüsünden hiç çekinmiyor.

Deniz Bey, SHP gibi bir partide bu davranışın uyandıracağı tepkiyi hiç mi hesap etmiyor?

Yoksa Deniz Bey'in parti dışı destekleri parti içi kamuoyundan daha etkili, daha güven verici mi?

Alın size akıl erdirmesi güç bir olay ve cevaplaması güç iki soru daha.

Bütün gelişmeler, Türkiye'de artık seçimin kaçınılmazlaştığı bir döneme rastlıyor. Bilemediniz en geç bir yıl içinde seçim olacak. Kaçınılmaz bu.

Bu seçim ortamına girerken Deniz Bey'in iddialarının tersine kamuoyu yoklamaları SHP'nin hâlâ birinci parti durumunda olduğunu gösteriyor. SHP, iki başlılığına ve kabahati ne Deniz Bey'e ne de Erdal İnönü'ye yüklenebilecek olan Türkiye'nin durumundan doğan yapısal bozukluklarına karşın birinci parti durumunda.

SHP ile DSP'nin kamuoyunun gösterdiği toplam desteğine bakarsanız, sosyal demokratlar % 42'yi aşar bir tabana sahipler. Yani partinin küçülmesi söz konusu değil.

Belki iki başlılıktan gelen huzursuzluk, yapısal sorunların doğurduğu hoşnutsuzluk, bir ölçüde SHP'den DSP'ye kayma doğurmuş.

Yine kamuoyu yoklamalarına bakarsanız, DYP ikinci parti konumunda görünüyor.

Her şey, yeni seçimde ANAP iktidarının sona ereceğini ve 12 Eylül 1980'de başlayan sürecin bitip Türkiye'nin sorunlarının özgür ve daha sorumlu bir ortamda tartışılacağı yeni bir dönemin açılacağını gösteriyor.

Yeni dönem, 12 Eylül partisi olmayan kuruluşlardan birinin iktidara gelmesini de sağlayabilir, orta-sağ, orta-sol, ama demokrasinin asgari müştereklerinde birleşmiş, Türkiye'yi yeniden yapılanmaya götürecek temel önlemleri alabilecek geniş bir tabanı temsil eden bir koalisyona da yol açabilir.

Yeni dönemin bu formüllerden hangisini getireceği bilinmiyor.

Ama bilinen tek şey, yeni dönemde 12 Eylül partisi ve Bush'un manevi evladı ANAP'a iktidarda yer olmayacağı.

Gelişmeler kaçınılmaz olarak bu doğrultudadır.

ANAP'ın içinde meydana gelen değişiklik ya da bu iktidara dışarıdan şırınga edilecek bir güç de durumu değiştiremiyor ve değiştiremeyecek görünüyor.

Tam bu sırada, devletçiliğe karşı çıkarken, "Kore modeli"ne övgüler düzen, ayağına blucinini geçirdiği gibi Mesut Bey ile pikniğe gidebileceğini ve onunla sorunlarını uygarca konuşabileceğini ileri süren, Mesut Bey'e "Genscher modeli"ni anımsatan Deniz Bey çıkıyor ortaya ve ne hikmetse hem Hanedan'ın illegal televizyonunun hem de Köşk'ün yazarlarının desteğini sağlayıveriyor.

Olaylar, Türkiye'nin gerçekleri ve gelişme zinciri içinde oturtulunca birden saydamlaşıyor, akıl erdirilmesi güç gibi görünen olgular, yanıtlanması güç sorunlar aydınlığa kavuşuyorlar.

Mehmet Barlas dostuma...

Sevgili Mehmet,

Salı günkü yazımda 'kendimce' sana takılmak değildi amacım.

Yazının hedefi, kendi halkına İngilizce seslenen Özal'ın onurumuza dokunan davranışıydı.

Davet ise sadece bir ayrıntıydı ve Özal'ın ne denli telaşlı olduğunu göstermek için oraya alınmıştı. Yoksa seninle dostça polemiğe girişmek niyetinde de değildim.

Yıllardır, demokrasi, insan hakları, hakça bir düzen için yazmaya çalışıyorum. Son 11 yılda da bu çözümün önünde, devlet ve demokrasi anlayışları birer engel olarak görünen Kenan Bey ve Turgut Özal ile mücadele veriyorum.

Ayrıntılarla uğraşmıyorum.

Bütün bunların geçeceği ve ülke çapında dostluk çiçeklerinin daha da gür açacağı günlerin geleceğine de inanıyorum.

Özbek ve Kazaklar Beyazıt pazarında

MUHARREM AYDIN *26 temmuz*

Uzun süredir Beyazıt Meydanı'nda ülkelerinden getirdikleri her türden malı satan **Yugoslav, Rumen** ve **Bulgar "ithal işportacılar"**'a **Özbekistan** ve **Kazakistanlılar** da katıldı.

Özbek ve Kazak Türkleri yerel giysileriyle meydana yeni bir **'renk'** katarlarken, kırmızılı, morlu, sarılı ve yeşilli elbiseleriyle çantalarından çıkarttıkları malları satmaya çalışan **"soydaş kadınlar"** Beyazıt Meydanı'ndaki yeni **"ilgi odağı"** oldu.

Erkekler ise başlarındaki **"takke"** ve uzun-beyaz çarşaftan oluşan özgün kıyafetleriyle meraklıların arasında gezerek müşteri bulmaya çalışıyorlar. Öbek öbek biriken Türk müşteriler de Özbek ve Kazakların çantalarından çıkarttıkları mallar için pazarlık yapıyorlar.

Sovyetler Birliği'ndeki **"yumuşama ve dışa açılım"** rüzgârlarının İstanbul'a kadar sürüklediği Özbek ve Kazak Türkleri beraberlerinde her türden mal getirmişler.

Kazaklar, İran üzerinden gelmişler. Yolculuk otobüslerle yapılmış, İstanbul'a 40 kişi olarak geldiklerini söyleyen genç ve güzel bir Kazak kızıyla konuşurken yolculuklarının 4 gün sürdüğünü öğreniyoruz.

Ürkek ve çekingen Kazak kızı bizimle konuşurken ara sıra annesine bakarak **"onay"** alıyor.

Özbekler ise Ukrayna üzerinden 46 kişilik bir grup olarak 3 günde İstanbul'a ulaşmışlar. Anlattıklarına göre özellikle Özbekler, Bulgaristan'daki yakınlarının **"tavsiyeleri"** üzerine İstanbul'a gelmişler.

Bunlar geliş-gidişlerini deniz yoluyla günü birlik olarak yapıyor. **"Katamar"** denilen küçük gemiler

İstanbul Boğazı'nı geçerek Bulgaristan üzerinden Sovyetler Birliği'ne varıyor. Gemi yolculuğunun, 3-4 gün süren kara yolculuğundan sonra **"emin ve rahat"** olduğunu söylüyorlar.

Özbekler gemilerle Karaköy'e bırakılıyor, sonra çantalarıyla Beyazıt Meydanı'na geliyorlar. Özbek ve Kazak Türkleri kazandıkları paralarla dönüşte Rusya'ya uğrayıp tül ve deri mont almayı tercih ediyorlar.

Beyazıt'taki alışveriş ortamına hareket katan Özbek ve Kazaklar satmak için en çok dürbün getirmişler. **"Binokol"** adlı bu dürbünler, diğer mallarda olduğu gibi ABD Doları üzerinden işlem görüyor.

Bir Binokol dürbün 15 dolar. Özbekistan ve Kazakistan'dan gelenlerin satışını yaptığı bazı mallar ve fiyatları şöyle:

Ütü: 8 dolar, saatler: 5-6 dolar, ceviz kırma aleti: 1 dolar, demlik: 1 dolar, Zenith marka fotoğraf makineleri: 20 dolar, 2 adet orijinal Özbek tahta kaşığı: 2 dolar, balık konserveleri: 2 dolar, Hint çayı: 2 dolar... Bunların dışında kalem, tişört, biblo ve oyuncak bebeklere de rastlamak mümkün.

Meydandaki diğer satıcılarla hemen uyum sağladıkları gözlenen Özbek ve Kazaklar, ara sıra kendilerini uyaran zabıta memurlarından oldukça ürküyorlar.

Kimisi fiyatta anlaşabilecek kadar Türkçe konuşurken kimisi de el işaretleriyle satış yapmaya çalışıyor. Bazı müşteriler, Özbekistanlı ve Kazakistanlı satıcılarla, **"Siz de bizden sayılırsınız, siz de Türksünüz. Biraz indirim yapın"** diye pazarlık yapıyorlar.

Kurultay...

UĞUR MUMCU *27 temmuz*

SHP kurultayı, 12 Eylül'ün siyasal ve ekonomik modelinin iflas masasına yatırıldığı günlerde toplanıyor.

Bu, önemli bir kurultaydır.

Bu kurultay, SHP'yi, ya *"emek ağırlıklı"* çağdaş bir sosyal demokrat parti olma yoluna sokacak ya da partiye, egemen sınıfların *"stepnesi"* görevi yükleyecektir. Bu dönemeçte, parti genel başkanlığı için birden çok aday çıkmasını da yadırgamamak gerekir. Tek adaylı, tek adam partilerini eleştiriyor ve kınıyoruz. SHP gibi bir partide İnönü karşısında Baykal ya da bir başkasının aday olmasına karşı çıkmamak, tersine bu gelişmeleri sağlıklı oluşumlar olarak görmek gerekir. Tek adaylı, tek adamlı partilerin, ülkeleri hangi serüvenlere ve yıkımlara sürüklediklerini görmüyor muyuz? Bunun en yakın ve canlı örneğini ülkemizde yaşadık.

Ve yaşıyoruz da...

SHP gibi bir partide genel başkanlık için birden çok adayın olmasını değil, olmamasını yadırgamak gerekir.

Çoğulculuk, çeşitli seçenekleri, liderleri ve kadroları da içeren çok boyutlu bir kavramdır. Baykal'ın asıl eleştirilecek yanı, genel başkanlığa aday olması değil savunduğu düşüncelerdir.

"SHP'de değişim", emekçi sınıf ve tabakaları kucaklayan emek ağırlıklı çözümleri mi getiriyor?

Sorun bu.

Olaylara, *"İnönü mü? Baykal mı? Yoksa Ecevit mi?"* gibi dar açılardan bakmak, insanları düşünce ve inanç kısırlığına, yüzeyselliğe, hizipçiliğe ve giderek de karamsarlığa sürüklüyor. Dünya değişiyor. Evet değişiyor. Dünya yalnız bugün değil her zaman değişti ve değişiyor.

Bu değişimin yönü bugün *"Tek parti ilkesidir"* diye karalanan *"devrimcilik"* ilkesiyle gösterilmiştir. Devrimcilik, sürekli devinim ve devrimlere açık olmak demektir.

Emek ağırlıklı bir parti *"devrimcilik"* ilkesinden korkuyorsa, ne çağdaşlığı anlamış demektir ne devrimlerin anlamını.

Devrimci olmayan bir sosyal demokrat parti *"düzenin stepnesi"* olur, o kadar!

Duvarların yıkılması ve Sovyet rejiminin yıkılması değişim sayılıyorsa, bu değişim, herkesten ve her şeyden önce liberal sağ partilerin değil, sosyal demokratların, demokratik sosyalistlerin ideolojik haklılıklarını kanıtlamıştır.

Bu değişim sürecinde sosyal demokrat partiler, yüz yıllık haklılıklarını kanıtlamışlardır. Bu değişim süreci, Türkiye'de asker destekli ekonomik liberalizmi, *"ekonomilerin militarizasyonu"* modelini getirdi.

Bu modelde, ücret-aylık gibi emek gelirlerinin ulusal gelirdeki payları azaldı. Buna karşılık, faiz-kâr ve rant gibi sermaye gelirlerinin ulusal gelirdeki payları da arttıkça arttı.

Bu yetmiyormuş gibi bir de devlet destekli *"yeraltı ekonomisi"* doğdu. Devletçiliğin en yoz biçimi *"piyasa ekonomisi"* adıyla sunuldu.

"Üzüm üzüme baka baka kararır" derler. Bir kısım sosyal demokrat da *"piyasa ekonomisi fetişizmi"* içinde ve ANAP'a da baka baka ANAP'laştı. Bir sosyal demokrat iktidar, ekonomiye de piyasaya da *"müdahale"* eder.

Bunu da açıkça söyler. Sendikal haklarının yok sayıldığı, grev hakkının sınırlandığı, emek piyasası üzerinde binbir türlü baskının, binbir türlü yasağın olduğu bir ülkede bir sosyal demokrat parti ne *"devrimcilik"* ilkesinden ürker ne iş ve sermaye çevrelerine *"Piyasa ekonomisini biz daha iyi yaparız"* diye güvence verir!

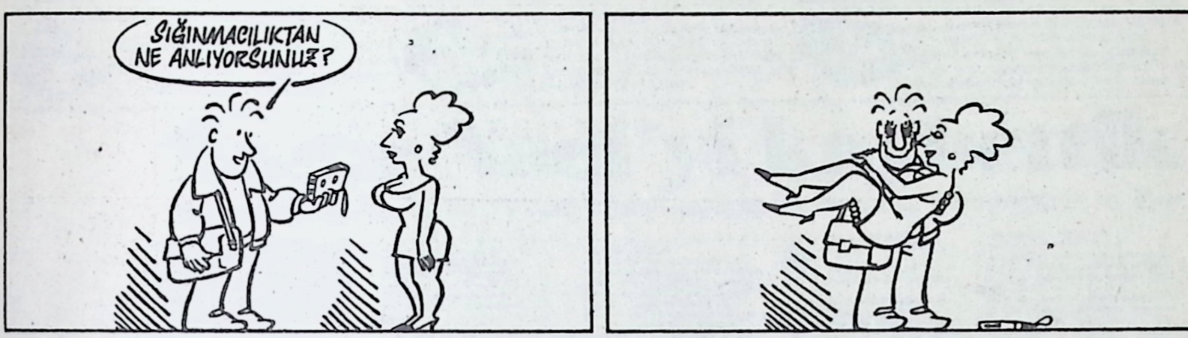
Göğsünü gere gere anti-emperyalist olduğunu söyler...

Göğsünü gere gere devlet kuran ve devrim yapan partiye sahip çıkar... Hele tek süper gücün egemen olduğu bir dönemde, bağımsızlığı başının tacı yapar.

Düzen, sosyal demokrat partilere de damgasını vurmuştur!

Türkiye'nin çıkmazı, biraz da liberal olmayan sağ partilerle sosyalist olmayan sol partilere sahip olmasından kaynaklanmıyor mu?

Evet, buyrun kurultaya...

'Turiste bekâret testi'ne tepki

29 temmuz

İZMİR (Cumhuriyet Ege Bürosu) - Alman turist **Angelika Wittwer'**in evlilik cüzdanı olmadığı gerekçesiyle bir Türk arkadaşıyla kaldığı otelden gece yarısı alınıp bekâret testinden geçirilmesi tepkilere yol açtı.

Turizm Bakanı **Bülent Akarcalı**, konunun araştırılacağını belirterek sorumluların cezalandırılacağını söyledi.

TÜRSAB Başkanı **Bahattin Yücel**, olayın Türk turizmini olumsuz yönde etkileyeceğini belirtirken İHD Genel Başkanı **Nevzat Helvacı**, konuyu insan hakları ihlali olarak gördüklerini kaydetti.

23 temmuz gecesi ülkesinde de birlikte yaşadığı Türk arkadaşı **Yavuz Kaya** ile kaldığı otelden evlilik cüzdanı olmadığı ve fuhuş yaptığı öne sürülerek alınıp Urla Polis Karakolu'na götürülen Angelika Wittwer için geniş bir kamuoyu oluşuyor.

Wittwer, götürüldüğü karakolda yaklaşık 15 saat gözaltında tutulmuş, daha sonra bakire olup olmadığı ve cinsel ilişkide bulunup bulunmadığının belirlenmesi için hükümet tabipliğine sevk edilmişti. Aktur 3 Motel'in Müdürü **İhsan Özkaya** da **"fuhuş yaptırdığı"** savıyla tutuklanmıştı.

Olayı Bakanlar Kurulu'nun GAP gezisinde öğrenen Turizm Bakanı **Bülent Akarcalı**, şunları söyledi:

"Olacak iş değil. Buradan döner dönmez bu işin üzerine gideceğiz. Gerekli araştırmayı yapacağım, sorumluları kimse gereken cezaya çarptırılacaktır. Ayrıca bu olayın dışında da turizmle ilgili bütün iddiaların, haberlerin üzerine gidiyorum. En küçük haberlerin bile peşine düşüp takip ediyorum. Bu konuda vatandaşların ve gazetelerin yardımını bekliyorum. Her şikâyeti, öneriyi dikkate alıyorum."

TÜRSAB Başkanı **Bahattin Yücel** de olayın utanç verici olduğunu, uluslararası platformda Türkiye aleyhine kullanılabileceğini belirterek şöyle konuştu:

"Olay yüzkarasıdır. Aslında fuhuşu, varsa ihbarcılar, bu ihbarı ciddiye alıp gece yarısı insanları yataklarından kaldıranlar ve doktora sevk edenler beyinlerinde yapıyorlar. Önce onlar kendi beyinlerini test ettirsinler.

İzmir Valisi'ni göreve çağırıyorum. Öncelikle Turizm Bakanı Sayın Akarcalı'yı göreve çağırıyorum."

İHD Genel Başkanı Nevzat Helvacı da olayın uluslararası platformda Türkiye'nin insan hakları açısından sicilinin bozuk olduğuna yeni bir örnek gibi değerlendirileceğini belirterek şunları söyledi:

"Devletin Türkiye'de insan haklarına yeterince saygı duyduğunu söylemek mümkün değil. Bilindiği gibi ülkede değil kişinin özel yaşamı, yaşama hakkı da güvence altında değil. Burada suçu işleyen devlettir, zaten insan hakları ihlalleri devletten geliyor.

Devlet bir Alman yurttaşının apış arasını korumak gibi bir görevi nereden üstleniyor. Bu olayın takipçisi olacağız."

Yeşiller Partisi Genel Başkanı **Bilge Contepe** de olayı **"korkunç ve akıl almaz bir şey"** diye niteledi.

İstanbul Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürü Prof. Dr. **Necla Arat** da olayın Türkiye'nin uluslararası imajı açısından önemine değindi ve yöneticilerin bu tür olayları engellemesi gerektiğini söyledi.

Otelin sahibi **Cemal Aktaş** da öncelikle tutuklanan Otel Müdürü **İhsan Özkaya'**nın yasal hakları için mücadele edeceklerini söyledi.

Bank24 Migros Kart ile artık, alışverişte de işlem tamam!
PAMUKBANK
M MIGROS MIGROS MIGROS

Cumhuriyet

Karpuzu Bank24 Migros Kart'la alın. Hesabı, hesabınız ödesin!
BANK24 İŞLEM TAMAM

68. Yıl; Sayı: 24064 Kurucusu: Yunus Nadi 1500 TL (KDV dahil) 21 Ağustos 1991 Çarşamba

Darbeye büyük direniş

MOSKOVA'DA ÇATIŞMA

Parlamento binası önündeki göstericilere tanklar ateş açtı: 3 ölü. Darbeci tanklardan 10'u saf değiştirdi. Moskova'da 150 bin, Leningrad'da 200 bin kişi gösteri düzenledi. Estonya, Litvanya ve Letonya başkentlerine Sovyet birlikleri girdi.

GORBAÇOV'A NE OLDU?

Olağanüstü Hal Devlet Komitesi tarafından görevine son verilen Güvenlik Konseyi'nin Gorbaçov yanlısı iki üyesi Primakov ve Bakathin, "Devlet başkanları"nın sağlık durumunun iyi olduğunu ve ordunun geri çekilmesini istediğini açıkladı.

BUSH GÖZDAĞI VERDİ

ABD Başkanı yeni yönetimi "gayri meşru" olarak niteledi ve Gorbaçov'un devlet başkanlığı görevine iadesini istedi. "Anayasa dışı uygulamalar sürdükçe" yardım yapmayacaklarını yineleyen Bush, "Güç kullanılmasına karşıyız " dedi. 3. Sayfada

Nadir Nadi'yi kaybettik

83 yaşında dün İstanbul'da gözlerini yaşama kapayan Başyazarımız yarın toprağa veriliyor

Haber Merkezi — Gazetemizin sahibi ve Başyazarı Nadir Nadi (83) bir süredir tedavi gördüğü Amiral Bristol Hastanesi'nde dün sabah saat 08.10'da kalp yetmezliğinden yaşama gözlerini yumdu. Ölümü büyük üzüntü yaratan Başyazarımız Nadir Nadi'nin cenazesi perşembe günü (yarın) İstanbul'da kaldırılacak.

Nadir Nadi için yarın sabah önce saat 10.00'da Gazeteciler Cemiyeti, sonra saat 10.30'da Cumhuriyet Gazetesi'nde birer tören düzenlenecek. Başyazarımızın cenazesi daha sonra Bebek Camisi'nde kılınacak öğle namazından sonra Edirnekapı Şehitliği'ndeki aile kabristanında toprağa verilecek.

Nadir Nadi'nin ölümü dolayısıyla siyaset adamları başta olmak üzere çeşitli kurum ve kuruluşlar, Cumhuriyet'e ve Nadir Nadi'nin eşi Berin Nadi'ye başsağlığı mesajları gönderdiler.

Cumhurbaşkanı Turgut Özal ve eşi Semra Özal, İstanbul'daki basın müşaviri aracılığıyla, Nadir Nadi'nin ölümünden duydukları üzüntüyü gazetemize iletti.

Cumhurbaşkanı Özal, Berin Nadi'ye de şu mesajı gönderdi:

"Cumhuriyet Gazetesi'nin sahibi ve Başyazarı değerli eşiniz Nadir Nadi'nin vefatını derin bir üzüntüyle öğrendim. Basınımızın mümtaz siması, gazeteci ve politikacı olarak Nadir Nadi'nin başarıyla ifa ettiği hizmetleri her zaman şükranla anacağız. Türk basınının unutulmaz değerli kalemlerinden aramızdan ayrılışını bir kayıp olarak kabul ediyor, acınızı paylaşıyorum. Size, Cumhuriyet Gazetesi mensuplarına, basınımıza ve yakınlarınıza en içten taziyetlerimi bildirir, merhuma Allah'tan rahmet dilerim."

TBMM Başkanı Kaya Erdem'in, Berin Nadi'ye gönderdiği başsağlığı mesajı şöyle:

"Cumhuriyet Gazetesi sahibi, Türk basınının mümtaz gazeteci ve yazarlarından, eski İstanbul ve Muğla milletvekili ve eski Cumhuriyet Senatosu üyesi değerli eşiniz Sayın Nadir Nadi'nin vefatını üzüntüyle öğrendim. Gazeteci-yazar ve siyaset adamı olarak, tüm hayatınca Atatürk ilke ve inkılaplarının, cumhuriyet ve demokrasinin kökleşip, güçlenmesinde yazı ve eserleriyle çok değerli katkılar sağlayan Nadir Nadi her zaman saygıyla anılacaktır.

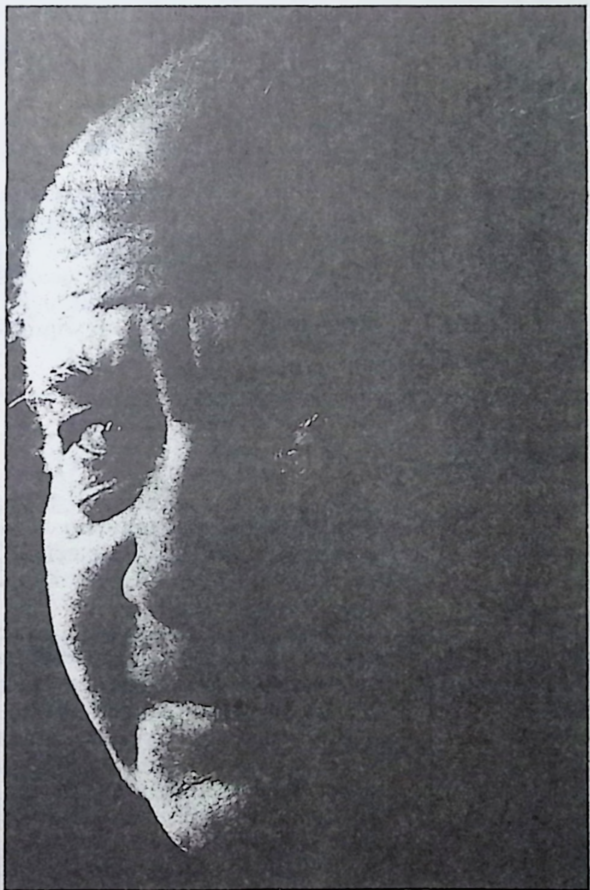
Merhuma Tanrı'dan rahmet diler, size ve ailenize en derin taziyetlerimi sunarım."

Başbakan Mesut Yılmaz, Berin Nadi'ye bir başsağlığı mesajı gönderdi. Yılmaz'ın mesajı şöyle:

"Cumhuriyet Gazetesi'nin sahibi ve

(Arkası Sa. 17, Sü. 5'te)

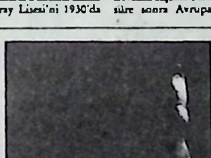
NADİR NADİ HEP ARAMIZDA... OKTAY AKBAL 2. Sayfada AKŞAM OLMAYACAK Kİ... İLHAN SELÇUK 2. Sayfada BİR ASIRLIK ÇINAR UĞUR MUMCU 3. Sayfada BAŞYAZARLIĞININ 50. YILINDA NADİR NADİ 4. Sayfada BİR DÖNEM KAPANDI ALİ SİRMEN 5. Sayfada NADİR NADİ HEP YAŞAYACAK... HİKMET ÇETİNKAYA 8. Sayfada

Düşünce adamı, usta yazar, sanat dostu. Fotoğraf: LÜTFİ ÖZKÖK

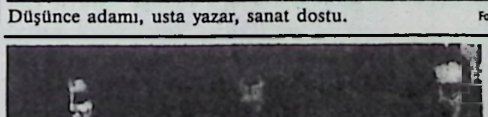
ÖZGÜRLÜĞE ÇAĞDAŞLIĞA ADANAN BİR YAŞAM

Babıali son başyazarını da yitirdi: Cumhuriyet gazetesinin değerli varlığı Nadir Nadi dün 83 yaşında yaşama gözlerini yumdu. Gazetemiz ve düşün dünyamız için kuşkusuz büyük kayıp. Bütün ömrünü Atatürkçü ilkeler doğrultusunda gelişen, uygarlaşan, yol göstericisi yalnız bilim olan bir Türkiye yaratmaya, sanata, hoşgörüyle gönül vermiş olan, dilimizin usta yazarı Nadi'nin yaşamöyküsü, yapıtları: Nadir Nadi 23 Haziran 1908'de Muğla'ya bağlı Fethiye ilçesinin Kaya Köyü'nde doğdu. Yunus Nadi Abalıoğlu'nun oğludur. İlkokulu İstanbul'da, Nişantaşı'ndaki Yeni Mektep'te okudu. Ortaöğrenimine Galatasaray Lisesi'nin ilk kısmında başladı. Ancak birinci yılın sonunda babası Yunus Nadi'nin Kurtuluş Savaşı'nda Ankara'da Mustafa Kemal'in yanında yer almasıyla Ankara Lisesi ilk kısmında öğrenimini sürdürdü. Sakarya Savaşı'ndan sonra yine İstanbul'a döndü. İkinci kez yazıldığı Galatasaray Lisesi'ni 1930'da bitirerek yüksek öğrenim için Avusturya'ya gitti. Viyana'da Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne girdi. Üç yıl okuduktan sonra o zamanki siyasal karışıklıklar yüzünden İsviçre'ye geçmek zorunda kaldı. Lozan Üniversitesi Sosyal Bilimler Bölümü'ne yazıldı ve 1935'te bitirdi. Gazeteci ve yazar bir babanın oğlu olarak gazetecilik mesleğine küçük yaşlarda başlamış olan Nadir Nadi, Viyana'da öğrenciliğine başladığı günlerde oradaki Yabancı Muhabirler Derneği'ne yazılmak suretiyle gazeteciliğe resmen başlamış oldu. Aslında daha lisedeyken küçük müzik kronikleri yazıyor, çeviriler yapıyor ve İstanbul'a gelen yabancı yazarlarla, müzisyenlerle, sanatçılarla yaptığı konuşmaları (mülakatları), babasının 7 Mayıs 1924'te kurduğu Cumhuriyet'te yayımlıyordu. Viyana'dan da Cumhuriyet'e haberler, izlenimler, röportajlar yollayarak gazeteciliğini sürdürdü. Yüksek öğrenimini bitirerek 1935'te yurda dönünce Cumhuriyet'te yazı işleri yardımcılığı, habercilik ve röportajcılık dallarında çalıştı, köşe yazarlığı yaptı. Giderek başyazarlığa yükseldi. İlk başyazısını, Menemen'de Yedek Subay Öğretmen Kubilay'ın gericiler tarafından öldürülmesi üzerine Viyana'dan yollamıştı. Atatürk'ün büyük duyarlık ve titizlikle üzerinde durduğu bu gericilik olayında, Nadir Nadi'in önerisiyle Devrim Şehidi Kubilay'ın Menemen'deki heykeli dikildi. Bu arada genç bir gazeteci ve yazar olarak, çeşitli vesilelerle uluslararası toplantılara da katılıyordu. 1938 yılından başlayarak daha önce okuduğu Galatasaray Lisesi'nde üç yıl kadar Yurttaşlık Bilgisi ve Sosyoloji dersleri öğretmenliği yaptı. Babası Yunus Nadi'nin 1945'te yaşama gözlerini yummasından sonra Cumhuriyet gazetesinin yönetimini bütünüyle üstlendi. Bu arada deneme türündeki yazılarından oluşan ilk kitabı "Sokakta Gürültü Var"ı 1943'te yayımlamıştı. Çok partili demokratik yaşama geçişin ilk iktidar değişikliği yılı olan 1950'de Demokrat Parti listesinden bağımsız Muğla Milletvekili seçilerek parlamentoya girdi. 1954'te de yine bağımsız olarak İstanbul Milletvekili seçildi. Parlamentoya girişinden bir süre sonra Avrupa Konseyi'ne bağımsız Türk delegesi olarak seçilip 6 yıl bu görevde bulundu. Çeşitli yabancı radyo ve televizyonlarda konuşmaları yayımlandı. 1962 yılında ortaklarıyla anlaşmazlığa düşerek Cumhuriyet'teki yazılarına bir süre ara vermişti. 9 Haziran 1964'te ise 27 Mayıs'ın lideri ve o günlerin Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel tarafından Kontenjan Senatörlüğü'ne seçildi. Böylece ikinci kez parlamentoya girmiş oldu. Ancak senatörlük süresi dolmadan 3 Nisan 1970'te görevinden ayrılarak yine Cumhuriyet gazetesine döndü. 12 Mart müdahalesinden sonra, o günlerin siyasal koşulları nedeniyle gazetenin yönetiminden, bir kısım arkadaşlarıyla birlikte 11 Temmuz 1971'de ikinci kez ayrıldı. Bu arada gazetenin durumu gittikçe kötüleşiyor, Nadir Nadi'yi Cumhuriyet'te aradıklarını bulamayan okuyucular bilinçli bir direniş gösteriyor, gazeteyi almıyorlardı. Bu durumu gören bir kısım ortaklar kendisini yeniden gazetenin yönetimine çağırdılar. Arkadaşlarıyla birlikte 12 Temmuz 1972'de yine yönetim görevine döndü ve son günlerine değin bu görevini sürdürdü. Ne acıdır ki, Nadir Nadi, Atatürk'ün kurduğu Türk Dil

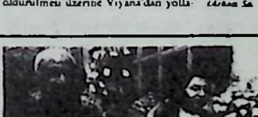
İlk yazarlık ve gazetecilik yıllarında...

(Arkası Sa. 4, Sü. 7'de)

NAZİME NADİ VE YUNUS NADİ İLE BİRLİKTE

Arka Sayfada

BAŞYAZARLIĞININ ELLİNCİ YILINDA EŞİ BERİN NADİ İLE

Arka Sayfada

NADİR NADİ

Süper zirvede tarihi imza

1 ağustos

Dış Haberler Servisi - SSCB Devlet Başkanı **Mihail S. Gorbaçov** ile ABD Başkanı **George Bush,** Moskova'da gerçekleştirdikleri **"süper zirve"**yi tarihi bir antlaşmayla noktaladılar.

Stratejik Nükleer Silahların İndirimi Antlaşması (START) Kremlin Sarayı'nda Bush ve Gorbaçov tarafından imzalandı.

Antlaşma uyarınca ABD ve SSCB, ellerinde bulundurdukları uzun menzilli nükleer silahlarda ortalama yüzde 30 indirime gidecekler.

Süper zirve ayrıca Ortadoğu barışına ilişkin olumlu bir adımla sonuçlandı. ABD Başkanı Bush, Gorbaçov'la ekim ayında Ortadoğu Barış Konferansı'nın toplanmasına ilişkin olarak anlaşmaya vardıklarını söyledi.

ABD Dışişleri Bakanı **James Baker,** kısa süre içinde İsrail'e giderek Şamir yönetiminin bu konudaki tutumunu öğrenecek.

İsrail Radyosu, Baker'ın konferansla ilgili son girişimlerde bulunmak üzere bugün İsrail'de olacağını öne sürdü.

SSCB Dışişleri Bakanı **Aleksander Besmertnih** de Baker'dan ayrı olarak İsrail'e gidecek. Besmertnih'in İsrailli yetkililerle yapacağı görüşmelerde bölge barışı dışında iki ülke arasındaki ilişkiler de ele alınacak.

Reuter'in haberine göre iki lider, START'ın imzalanmasına kadar Gorbaçov'un Moskova yakınlarındaki daçasında 5 saate yakın başbaşa görüştüler. Görüşmede Ortadoğu başta olmak üzere bölgesel sorunlar ve SSCB'nin dünya ekonomisiyle bütünleşmesi konuları görüşüldü.

Bush ve Gorbaçov daha sonra yanlarında eşleri olduğu halde Kremlin Sarayı'na gelerek St. Vlademir Salonu'nda imza töreni için yerlerini aldılar.

SSCB lideri Gorbaçov imza töreninden sonra yaptığı kısa konuşmada, START'ın imzalanmasını iki ülke ilişkileri ve dünya barışı açısından **"manevi bir aşama"** olarak nitelendirdi.

Gorbaçov, antlaşmanın SSCB'deki muhafazakârlar tarafından **"karşı tarafa ödün verildiği",** radikaller tarafından da **"yeterince köklü indirim yapılmadığı"** gibi gerekçelerle eleştirildiğini anımsatarak **"Ancak tüm bunlara karşın START'ın onaylanıp yürürlüğe girmesi için elden gelen tüm çaba gösterilmelidir"** diye konuştu.

Bush da konuşmasında, antlaşmayla yalnızca tarihte ilk kez uzun menzilli nükleer silahlarda indirim sağlandığını belirterek **"Bu aynı zamanda, iki ülkenin soğuk savaş dönemlerinden kalan karşılıklı güvensizlik ortamının da geride bırakılmasıdır. Antlaşmayla, güvensizliğin yerini güven almıştır. START'taki denetleme koşulları da bunun bir kanıtıdır"** dedi.

İki lider daha sonra 1978 yılında imzalanan Orta Menzilli Nükleer Füzelerin İndirimi Antlaşması (INF) çerçevesinde imha edilen füzelerin biçiminde yapılmış kalemlerle 700 sayfalık START'a imza koydular.

Bush ve Gorbaçov böylece tarihin ilk uzun menzilli nükleer silahlarda indirim öngören anlaşmasını imzalamış oldular.

START uyarınca, iki ülke ellerinde bulundurdukları uzun menzilli nükleer silahlarda ortalama yüzde 30'luk bir indirime gidiyorlar. Antlaşmayla SSCB nükleer savaş başlıklarında yüzde 48, ABD ise yüzde 39, nükleer saldırı silahlarında SSCB yüzde 35, ABD ise yüzde 28 indirim yapmakla yükümlü kılınıyor.

Amerika savaş suçlusu

4 Ağustos

İstanbul Haber Servisi - Eski ABD Adalet Bakanı **Ramsey Clark'**ın öncülüğünde kurulan ABD'nin Savaş Suçlarını Araştırma Komisyonu'nun raporu İstanbul'da düzenlenen toplantıda açıklandı. ABD'nin, barışa ve insanlığa karşı suç işlediğini, sorumlularının yargılanmaları gerektiğini belirten Ramsey Clark, tüm insanlığı, ABD'nin teknolojik gücüne karşı koymak için birlik olmaya çağırdı.

Sosyalist Parti Genel Başkanı **Doğu Perinçek,** Sosyalist Birlik Partisi İstanbul İl Başkanı **Atilla Coşkun,** Milli Gazete yazarı **Abdurrahman Dilipak,** SHP ve İnsan Hakları üyesi **Ali Rıza Dizdar,** Mülkiyeliler Birliği Genel Başkanı Alpaslan Işıklı, Özgür Halk Dergisi yöneticisi **Celil Şener,** SHP Parti Meclisi ve MYK üyesi **Ercan Karakaş,** yazar-bilim adamı Doç. Dr. **Haluk Gerger,** Türk Tabipler Birliği Yüksek Onur Kurulu üyesi Prof. Dr. **Gencay Gürsoy,** Refah Partisi Genel Başkan Yardımcısı **Bedri Zengin'**den oluşan **"ABD'nin Ortadoğu'daki Savaş Suçlarını Araştırma Türkiye Komisyonu"**nca dün Gazeteciler Cemiyeti'nde düzenlenen toplantıda Türkiye Komisyonu raporu da açıklandı.

Toplantıda bir konuşma yapan eski ABD Adalet Bakanı Ramsey Clark sözlerine, **"dış baskılara ve egemenliğe karşı bu kadar enerji dolu ve dinamik bir topluluk görmekten duyduğu memnuniyeti"** dile getirerek başladı. Bağdat'ta herhangi bir hastanede her gün 10 çocuğun, ABD'nin BM'yi ambargoyu sürdürmeye zorlaması nedeniyle öldüğünü anlatan Clark, **"Her gün Güney Lübnan'da, Kuveyt'te, Filistin ve dünyanın birçok yerinde insanlığa karşı askeri vahşet sürüyor"** dedi.

BM'nin ABD'ye tek taraflı olarak Irak'a saldırı yetkisi verdiğini, New York Times'ta çıkan bir yazıda Amerikalıların daha çok Iraklı öldürülmesi gerektiği düşüncesinde olduklarının belirtildiğini kaydeden Clark, şöyle konuştu:

"Irak Kuveyt'i işgal etmeden önce ABD Panama'yı işgal etti. Irak'ın Kuveyt'i işgaliyle ihlal

ettiği bütün anlaşmaları, kuralları, ABD Panama'yı işgali sırasında ihlal etmişti. ABD, Panama'da Irak'ın öldürdüğü Kuveytliden daha çok insan öldürmüştü. Aradaki fark, ABD Panama'da egemenlik kurdu.

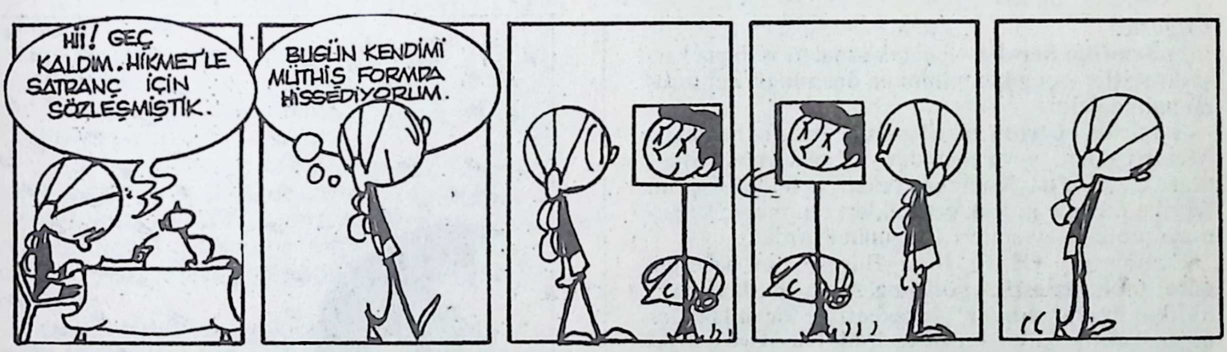
ABD, Körfez savaşı sırasında Nürnberg çerçevesindeki kuralları, insan haklarını ihlal etti. Barışa karşı, insanlığa karşı suç işledi. Bu bir savaş suçudur. ABD'nin sahip olduğu teknolojik güce karşı direnmek, ancak bu gezegendeki bütün insanların bir araya gelmesiyle mümkün olur. ABD'nin davranışı mahkûm edilmelidir. Sorumlu önderler yargılanmalıdır. Savaş suçlularının yargılanmalarından sonra kitleleri yok eden savaş araçlarını ortadan kaldıracak, BM'nin oylarını satmaya, ödünç vermeye olanak sağlayan geçitleri kapatacak, uluslararası bir savaş mahkemesi oluşturacak, bütün kaynakların ve enerjinin özellikle yoksul insanların kalkınmasına yönelik olarak kullanılmasına olanak sağlayacak sağlıklı bir toplum oluşturabiliriz."

Clark'ın öncülüğünde kurulan ABD'nin Savaş Suçlarını Araştırma Komisyonu'nca hazırlanan ve bu konuda dünyanın çeşitli yerlerinde düzenlenen toplantılarda açıklanan kanıt ve tanıklıklarla birlikte ocak 1992'de toplanacak Uluslararası Yargıçlar Mahkemesi'ne sunulacak olan rapor, **"Amerikan Emperyalizminin Körfez Saldırısı Yargılanıyor. Uluslararası Savaş Suçları Mahkemesi'nin, George Bush, Dan Quayle, James Baker, Dick Cheney, William Webster, Colin Powell, Norman Schwarzkopf ve Diğerlerinin Barışa Karşı Suçları, Savaş Suçları, İnsanlığa Karşı Suçları ve Diğer Suçları ile Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ni, Uluslararası Hukuku, ABD Anayasası'nı Çiğneyen Suçları Hakkında Raporu"** başlığını taşıyor.

Raporda yer verilen 19 suç arasında **"Başkan Bush'un, Irak'taki ekonomik üretkenliği ve sivil hayat için zorunlu tüm unsurları yok etmeyi emrettiği"** de yer alıyor.

ABD'nin, kasıtlı olarak sivil yaşamı, ticaret ve iş bölgelerini, okulları, cami, kilise ve sığınakları, tüm Irak'ı ayrım yapmaksızın bombaladığı, ayrıca kitle kıyımına yönelik yasaklanmış silahları kullandığı belirtilerek **"ABD'nin doğal çevreye savaş açtığı, temel insan haklarını ve Amerikan Haklar Belgesi'ni çiğnediği"** kaydedildi.

Toplantıda okunan **"ABD'nin Ortadoğu'daki Savaş Suçlarını Araştırma Türkiye Komisyonu Raporu'nda** da **"Turgut Özal, MGK üyeleri, Akbulut ve Yılmaz kabineleri üyesi bakanlar, Özel Harp Dairesi, ANAP Parlamento Grubu, barışa, insanlığa, BM Sözleşmesi, savaş hukuku kurallarına ve ilgili uluslararası hukuk normlarına karşı işlenmiş ABD suçlarına ortak olmaktan ve ayrıca Türkiye'deki icraatlarından dolayı suçlu bulunmuşlardır"** denildi. Ramsey Clark, bugün de konuyla ilgili olarak Diyarbakır'da düzenlenecek bir toplantıya katılacak, daha sonra Cizre ve Silopi'ye gidecek.

Özal'dan İslam AGİK'i önerisi

5 ağustos

Dış Haberler Servisi - İslam Konferansı Örgütü (İKÖ) Dışişleri Bakanları Toplantısı, dün Cumhurbaşkanı **Turgut Özal**'ın yaptığı açış konuşmasıyla başladı.

Özal, İslam ülkeleri arasında Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı (AGİK) benzeri bir oluşum önerdi. Özal, kasım ayında İstanbul'da **'Ortadoğu su zirvesi'** toplanacağını da kaydetti.

İKÖ Genel Sekreteri **Hamid El Gabid** de Özal'dan sonra yaptığı konuşmada, Kıbrıs sorununa değindi ve sorunun çözümünde BM Genel Sekreteri'nin çabalarını desteklediklerini belirtti.

Dışişleri Bakanı **Safa Giray** ise dün İKÖ Bakanlar Konseyi'nin dönem başkanlığını, Mısırlı meslektaşı **Amr Musa**'dan devraldı.

Cumhurbaşkanı Özal, konuşmasında özellikle İKÖ üyesi ülkeler arasında ekonomik işbirliğinin geliştirilmesinin gereği üzerinde durdu.

Özal, İKÖ toplantısının Ortadoğu'da bulunan ülkeler ve halklar için pek çok acılara yol açmış, trajik olayların hemen sonrasında gerçekleştirildiğine işaret ederek şöyle dedi: **"Irak'ın Kuveyt'e saldırmasından söz ediyorum. Türkiye'nin bu konudaki politikası, başlangıcından beri son derece açık bir politika olmuş, anlaşmazlıkların barışçı**

yollarla çözümlenmesi benimsenmiştir. Bu tür haksızlıkların asla olmaması için gereken sağlam temelleri atmak zorundayız.

Birinci şart, hiç kuşkusuz, bölünmelerden ve zararlı anlaşmazlıklardan kaçınmaktır. Barışı ve istikrarı korumanın en etkin yolu, ekonomik işbirliğidir."

Özal, Akdeniz'e akan Türk nehirlerinden suyu Arap Yarımadası'na taşıyacak boru hattının konulmasını önerdiğini anımsatarak Türkiye'nin kasım ayında **'Ortadoğu su zirvesi'** olarak adlandırılan bir toplantıya ev sahipliği yapacağını söyledi.

Özal, Ortadoğu'da barışın sağlanmasının, su projesinin gerçekleşmesini de kolaylaştıracağını belirtti.

Cumhurbaşkanı Özal, AGİK'in Avrupa'da birkaç yıl önce gerçek dışı gibi görünen hedefleri sağladığına dikkat çekerek bu konuda şöyle konuştu:

"İslam dünyasının da aynı yönde adımlar atmasının mümkün olduğuna inanıyor, bu adımların cesaret ve ileri görüşlülük gerektirdiğini biliyorum. Bunun kolay bir iş olmadığı açıkça görülmektedir. Türkiye, teşkilatımızın AGİK'e katılan tek üyesi olarak tecrübelerini ortaya koymaya hazırdır. Kanımca İslam Konferansı Teşkilatı, bu konuda önemli rol oynayabilir." Özal, daha sonra Doğu Avrupa ve SSCB'de yaşanan değişikliklerin bu yörelerde dinsel inançların yeniden canlanması sonucunu getirdiğini kaydederek **"Tanrı'ya inanan insanlar, daha güçlü toplumlar oluştururlar"** dedi. Özal, İKÖ'nün adalet, barış, diyalog ve işbirliği yolunu seçeceğinden emin olduğunu sözlerine ekledi.

Cumhurbaşkanı Özal, daha sonra toplantıya katılan dışişleri bakanlarını ve ülke temsilcilerini tek tek kabul etti.

İKÖ Genel Sekreteri **Gabid** de yaptığı konuşmada, Kuveyt'in özgürlüğüne kavuşturulmasından örgüt olarak memnunluk duyduklarını belirterek bu tür olayların bir daha yinelenmemesini istedi.

Gabid, Ortadoğu'da İsrail'in işgal ettiği topraklardan çekilmesi ve Kudüs'ün Filistin devletinin başkenti olması gerektiğini söyledi.

Gabid, Kıbrıs sorununa da dünyanın çeşitli bölgelerindeki Müslüman ülkeler ve Müslüman halklar konularına değinirken yer verdi. Gabid, bu konuda şunları söyledi:

"Teşkilat olarak Kıbrıs'ta yaşayan Müslüman Türklere sempatiyle yaklaşıyoruz. Kıbrıs sorununa çözüm bulunması yönünde BM Genel Sekreteri'nin çabalarını destekliyoruz. Ve ayrıca Genel Sekreter'in sorunun çözümüne ilişkin olarak dörtlü görüşme önerisini desteklemesini de memnuniyetle karşılıyoruz."

İşçi ağustosa kötü girdi

6 ağustos

İş Sendika Servisi - İşçi çıkarmaları ve buna karşı direnişler işçi gündeminin en önemli güncel sorunu haline geldi.

İzmir'de 16 aydır fabrikanın açılmasını bekleyen **Metaş** işçileri, eş ve çocuklarıyla açlık grevi başlattılar. Ceyhan'da Koninan Tekstil'den 450 işçinin fabrika önünde gerçekleştirdikleri oturma ve kapatmayı protesto eylemleri 11. gününe girdi.

Cumhuriyet Güney İlleri Bürosu'nun haberine göre toplusözleşme görüşmelerinin başlamasıyla birlikte **"zarar ediyor"** gerekçesiyle kapatılan Koninan Tekstil Çırçır-Freze ve İplik Fabrikası çalışanı 450 işçinin başlattığı oturma eylemi 11. gününe girerken işveren fabrikayı yeniden üretime geçirmeye yanaşmıyor.

Kent dışında Ceyhan-Adana eski karayolu üzerinde bulunan fabrikanın eylemdeki işçileri, **"zarar ediyor"** gerekçesinin doğru olmadığını savunurken **"Fabrika yeniden üretime açılıncaya dek buradayız. Aylar da sürse eylemimiz sürecek"** diyorlar.

Kurdukları çadırlarda yaşayan oturma eylemindeki işçiler, sendikayı fabrikanın açılması için yeterli çaba harcamamakla suçladılar.

11 günlük eylemleri sırasında yiyecek ve içecek gereksinmelerinin temininde sendikanın gerekli desteği sağlamadığını ve kamuoyunun da ilgisiz kaldığını söylediler.

Öte yandan Cumhuriyet Ege Bürosu'nun haberine göre bir zamanların en çok ücret ödeyen sanayi kuruluşu olan Metaş'ta dün işçiler **"Açız"** diye bağırdılar.

Metaş işçileri **"ekmek tekneleri"**nin yeniden açılması için eş ve çocuklarıyla açlık grevi başlatırken çocuklar, **"Okula gitmek istiyoruz"** diyerek ağladılar.

Devlet Bakanı Ekrem Pakdemirli'nin **"Metaş'ın satılmasından başka çözümü yok"** yaklaşımından sonra işçilerin tepkisi yükselerek sürüyor. 16 aydır kapalı bulunan, iki ay önce açılma umutları kuvvetlenen ve bir süre fason üretim yapılan Metaş'ta bugünlerde ölüm sessizliği hüküm sürüyor.

Dün eş ve çocuklarıyla birlikte Metaş önünde toplanan 950 işçi iki günlük açlık grevine başladı. Açlık grevi çözüm getirmezse, çoluk çocuk dilenecek olan işçiler, daha sonra Ankara'ya yürüyecek.

Ateş Düştüğü Yeri Yakar

ŞÜKRAN KETENCİ *8 ağustos*

Paşabahçe'de 13 gündür yaşanan bir başka olay var. Kimilerinin bunaltıcı sıcaklarda kendilerini serin sulara atabildikleri günlerde, işçiler fabrikanın içinde, aileler, her yaştan kadın-çocuk tozlu fabrika yolu önünde, gündüz-gece, seslerini duyurabilmek için çırpınıp duruyorlar. Gazete sayfalarına, ne kadar çırpınsak da gördüklerimizi, seslerini duyurmaya çalışan insanların, sorunlarını, acılarını, özgün öykülerini olduğu gibi yansıtabilme olanağımız yok.

Adana Ceyhan Konina Tekstil işçileri gözden daha da uzakta. Fabrika önündeki zorlu, acılı bekleyişin öyküsüne ister istemez daha da yabancı oluyoruz.

İzmir Metaş'ın aylardır ücretsiz bekleyen işçilerini, kadın ve çocukların ağlayan fotoğraflarını görmeseydik unutmuştuk.

Çorum'un Karakaya dağlarındaki işçi direnişini ise gazetemizde size bir güzel fotoğrafla dahi yansıtamadık.

Onlar gibi işten atılmış, ancak direnmenin, hak aramanın bir işe yarayacağı umudunu dahi taşıyamayan, sessiz kalmış yüzbinler var. Sendikalarının, değil haklarını aramak, ayıp görünmesin diye işten atıldıklarını sakladığı yüzbinler...

Anayasaya göre tarafsız olması gereken Cumhurbaşkanı'nın, işçilerin aldığı ücretleri aşırı bulup, işçi atılmasına fetva verdiği bir ülkede yaşıyoruz.

Aylarla geciken sözleşmelerde edebiyat değil, gerçeği ile sefalet ücretine mahkûm edilenler, kısa bir süre sonra enflasyonla uçup gidecek ücret artışlarına sevinemeden, işten atılma, işsiz kalma tehdidi ile karşı karşıya kalıyorlar.

Ateş düştüğü yeri yakıyor. Oradan yüz, buradan 300, şuradan 500 derken sözleşmelerin ardından atılanların sayısı yüzbinleri aşıyor.

Korku dağları bekliyor. Kimileri sabah işbaşı yapmaya gelirken kartının geri alındığını, çıkışının verildiğini öğreniyor.

Kimileri akşam yorgun argın iş çıkışı 'bir daha gelme' diye uğurlanıyor. Analar, eşler, işten atılmasınlar diye Allah'a dua edip, adaklar adıyor.

Çıkışı verilenler arasında olmamak için şeflere, işverene yandaş gözü ile bakılan sendikacılara yararlanılmaya çalışılıyor.

Korkunun ecele faydası olmuyor. Çıkışları verilenlerin sonu gelmiyor. Ceyhan Koninan işçileri, örneğin kendilerini almaya gelmeyen servis araçları arızalandı sanıp, fabrikaya kadar yürüyerek gittiklerinde, kapıya bir karton üzerine asılan yazıdan toptan işten atıldıklarını öğreniyorlar.

İşçi kaybedecek bir şeyleri kalmadığında, ateş üzerine düştüğünde, korkunun ecele faydası olmadığını öğreniyor.

Türkiye işçi sınıfı tarihinde, geçmişimizde yaşanmamış biçimde, kararlılıkta ve güçlülükte işçi çıkarmalarına karşı direnişler başlıyor. İşçi sınıfı tarihinde grev hakkının kullanılmasında da meşale yakmış Paşabahçe işçisi, bir kez daha öne çıkıyor.

İşten atılmayanlar, atılma sırasına girmemek üzere korkuyla sineceklerine, atılan arkadaşlarının işe alınması için üretimi durduruyor. Fabrika 13 gündür işçilerin elinde, üretim yapılmıyor. Ancak fabrikada bir zarar olmaması için işçi çırpınıyor.

Dışarda sıcaktan kavrulanlara içerden durmadan su taşınıyor. Plastik sürahiler az geliyor. Bazıları yemekhanede kullanılan cam sürahilere doldurup su taşımak istiyor. Kapı nöbetindeki işçiler öfke ile yollarını kesiyor; 'Fabrikanın malı dışarı çıkamaz' diye bağırıyor. Dışarda kendini nöbetçi tutmuş bir ana ise bir başka anlamda özdenetim için çetele tutuyor. Dışarıya çıkmış bir işçi gördü mü nöbetçileri uyarıyor. "İçerde bekleyenlerin canı yok mu, çıkanı cezalandırın" sözleri ile komite görevlilerine çıkışıyor.

Paşabahçe işçisine akıl almaz boyutta bir halk desteği var. Beykoz halkı, sıradan vatandaşı, esnafı, yerel yönetimi, politikacısı ile işçinin yanında olduğunu kanıtlama yarışında. Siyasal partilerde de önemli destekler var. SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, Paşabahçe işçisini ziyaret etmeden önce ünlü işadamımız Vehbi Koç'tan uyarı mektubu alıyor.

Sayın Koç, işverenlerin işçi çıkarmakta haklı olduklarını söylüyor. Kibar bir dille çıkarılan işçilerin yanında olunmamasını, destek verilmemesini istiyor. Sayın Koç'un bu uyarı mektubu İnönü'nün Paşabahçe işçisine destek vermesini ve ekonomik darboğaza işçi çıkarmaları ile çözüm aranmasını eleştirmesini engellemedi.

Ancak korkarız ki bu mektubu yanlışlıkla sendikacılarımız ve Türk-İş yönetimi sahiplendi.

Çoğunluğu tatilde ya da ortalıkta görünmeden, kaçacak delik arıyor gibiler. Türk-İş yönetimi, sendika liderleri daha Paşabahçe'nin önüne ayak basmadılar.

İzmir Metaş'a, Ceyhan'a, Çorum'a ise bulaşmayı bile düşünmüyorlar. Kendi üyelerinin işten atılması, işten çıkarmalar, sendikaların sorunu değilmiş gibi davranmaya kararlılar. İşten atılma ile başlarına ateş düşmüş gibi canı yananları, başlarını kuma sokmuş

deve kuşlan gibi görmemeye çalışıyorlar.
İşten atılmaların en az toplusözleşme imzalamak kadar, hatta ondan da daha önemli sendikal sorumluluk olduğunu görmemekte direnenler, çağımızda 'ateş düştüğü yeri yakar' türünden atasözlerinin çağdışı kaldığını da elbette göremiyorlar.

İşten atılmalar öylesine büyük sorun, işçi için öylesine derin bir yara ki artık ateş sadece düştüğü yeri yakıp kül olmuyor. Büyük bir yangına dönüşüyor.

Yangın öylesine büyüdü ki çok yakında görmeyenleri, sendikacısı, işvereni, politikacısı ile fazlasıyla yakacağa benziyor. İster siyasi iktidar, ister işveren, ister sendikacı kimliğinde olsunlar, çağımızda birileri 'işletmelerin kârları işveren cebine, en ufak bir zorlukta bedeli işçiye' mantığının sürekli geçerli kılınamayacağını, 'çağdışı', 'insanlık dışı' olduğunu öğrenmek zorundalar...

Gecenin Konukları

Yunanistan'la turizm dostluğu

11 ağustos

İstanbul Haber Servisi - Körfez krizi, yanan Yunan otobüsü ve Balkanlar'da son dönemde yaşanan olaylar, Türk ve Yunan seyahat acentelerini bu sorunların aşılması yönünde bir araya getirdi.

TÜRSAB'ın davetlisi olarak İstanbul'a gelen Yunan Seyahat Acenteleri Birliği (HATT) yöneticileri, komşu iki ülkenin turizm sektöründe yaşanan krizin, ortak çalışmayla aşılabileceğini belirterek Türkiye ile Ortadoğu'ya yönelik paket turizm programları hazırlamak istediklerini söylediler.

Türk-Yunan turizminin yeniden canlanabilmesi için Yunanistan'ın Türklere vize uygulamasını, Türkiye'nin ise toplu konut fonu uygulamalarını kaldırması gerektiğini vurgulayan Yunanlı acente yetkilileri, **"Biz, Türkiye ile her zaman dosttuk ve bundan böyle de dost kalmak istiyoruz"** dediler.

The Marmara Oteli'nde düzenlenen toplantıya katılan Turizm Bakanı **Bülent Akarcalı** ise Türk-Yunan dostluğunu geliştirmek için iktidarlarının somut adımlar attığını, ancak bunların yeterli olmadığını belirtti.

İki ülkenin karşılıklı olarak daha çok şey yapması gerektiğini kaydeden Akarcalı, insanlar arasındaki dostlukların yan yana, beraber olunca sağlanacağını, bunun ise en etkin biçimde turizmcilerin gerçekleştirebileceğini söyledi.

Toplantıya katılan seyahat acenteleri yetkilileri, basın ve TV mensuplarıyla Yunanlı turistlere, **"Yunanistan'dan gelecek her Yunanlı turistin Türkiye'deki hamisiyiz ve karşılaşacakları en ufak güçlükte, haftanın 7 günü kendilerine hizmete hazırız"** şeklinde bir mesaj da gönderen Akarcalı, acenteler yoluyla komşu ülkelere gidenlerden Toplu Konut Fonu'nun ya hiç alınmaması ya da cüzi miktarda ödenmesi için hükümete öneri getireceğini, ayrıca turizm enformasyon bürolarına Yunanca bilen elemanların yerleştirileceğini söyledi.

Yunan Seyahat Acenteleri Birliği (HATT) Başkanı **Lisandros Tsilidis** ise bugüne kadar daha çok Yunanlı turistlerin Türkiye'yi ziyaret ettiklerini, ancak aynı akışın Türkiye'den Yunanistan'a söz konusu olmadığını söyledi.

Yunanistan'ın vize, Türkiye'nin ise konut fonu uygulamalarını kaldırmasının iki ülke arasındaki turizmi canlandıracağını da savunan Tsilidis, turizmin anarşiden etkilendiğini de belirterek **"Maalesef, bizde de sizde de anarşi var. Oysa turizm, barış, kardeşlik ve sevginin olduğu yerde gelişir, güçlenir. Bu nedenle pazarlamamızı ona göre ayarlamamız gerekir"** dedi.

Bu arada Atina'da bu sabaha karşı bir Türk otobüsünün kundaklanması haberi, Türk ve Yunanlı turizmciler arasında büyük üzüntü yarattı.

Sovyetler Birliği'nin Ankara Büyükelçiliği'nde görevli diplomat ve ailelerinden oluşan bir grubu Yunanistan'a götüren Ulusoy şirketine ait otobüs, saat 5 sıralarında arka sol penceresi kırılarak yanıcı bir sıvı ile ateşe verildi.

Kısa sürede büyüyen yangında, otobüsün arka ve motor bölümünde büyük hasar meydana gelirken Yunan polisi henüz saldırıyı üstlenen bir grubun olmadığını açıkladı.

Seçim düellosu

12 ağustos

İç Politika Servisi - Erken seçimin kasım ayında yapılmasının ağırlık kazanması ve Seçim Yasası'ndaki değişikliklere ilişkin görüşler, iktidar ile muhalefet arasındaki tartışmaları alevlendirdi.

Başbakan **Mesut Yılmaz**, muhalefetin, **"üzerinde mutabakat olmayan"** değişiklikler önermesi halinde bunun **"işi yokuşa sürme"** demek olduğunu belirterek **"Bu da genelde seçimden kaçma anlamına gelir"** dedi.

DYP lideri **Süleyman Demirel** ise seçim için hiçbir şart öne sürmediklerini belirtti ve Başbakan Yılmaz'ı seçim tarihini açıklamaya çağırdı. Demirel, **"Sayın Yılmaz, kendi grubuna danışmadan böyle bir karar almış ve bunun rahatsızlığını duyuyorsa, bunu başkasının sırtına yıkmasın"** diye konuştu. SHP Genel Sekreteri **Hikmet Çetin**, iktidarın seçimden kaçmayı muhalefete yüklemeye çalıştığını belirtti.

Bu arada eski ANAP Genel Başkanı ve Başbakan **Yıldırım Akbulut** ise parti yönetiminin erken seçim önerisini yerinde bulduklarını ve desteklediklerini açıkladı.

Başbakan **Mesut Yılmaz**, dinlenmek ve seçim sisteminde yapılacak değişiklikler konusunda hazırlık yapmak üzere geldiği Abant'ta, gazetecilerin sorularını yanıtladı. Arkadaşımız **Gündüz İmşir**'in bildirdiğine göre Yılmaz, muhalefet partilerinin, kasım ayında erken seçim yapılmasını engellemeleri halinde, seçimin 1992'nin eylül ayında yapılacağını söyledi.

Seçim Yasası'ndaki değişikliklerde, genel ve bölge barajını düşürmeyi düşünmediklerini ifade eden Başbakan Yılmaz bu konuda şöyle dedi:

"Şu anda üzerinde mutabakat olmayan köklü değişiklikler muhalefet partileri tarafından öne sürülürse bu demektir ki işi yokuşa sürmek istiyorlar. Seçimi istemiyorum demeye belki cesaret edemezler, ama böyle orijinal öneriler öne sürerlerse bu, genelde yine seçimden kaçtıkları anlamına gelir. Mesela yurtdışındaki işçilere belirli imkânların sağlanması... Biz de bunun üzerinde çalışıyoruz, istediğimiz bir husus. Ama biz bunu şimdi gerçekleştirmeye çalışırsak bu sene içinde seçim yapmamız mümkün olmaz."

Cumhurbaşkanı Turgut Özal'la seçim konusunda görüştüğüne dair bir gazetede yayımlanan Ecevit'in sözlerini eleştiren Yılmaz, **"Belki Sayın Ecevit, Özal'la benim ne konuştuğumu benden de iyi biliyor olabilir. Ama Sayın Özal'la son görüşmede seçim konusuna görüşmedim. Yalnız ondan önceki bir görüşmemizde Sayın Özal'ın bize bu konuda tavsiyesi olmuştur. Partimizin durumunun fevkalade iyi olduğunu, muhalefetin iddialarının doğru olmadığını, seçime gitmenin partiye yarar getireceğini bana ve arkadaşlarıma söylemiştir. Sayın Özal'la salı günü (yarın) yapacağımız görüşmede seçim konusu gündeme gelebilir. Bu görüşmemiz esas itibarıyla dış politika ve güvenlik ağırlıklı olacak."**

Seçim Kanunu'nda yapmayı düşündükleri değişiklikler için henüz parti görüşü oluşturmadıklarını belirten Yılmaz sözlerini şöyle sürdürdü:

"Sayı konusu, siyasi partiler arasında görüşülecek. SHP'nin önerisinde bu rakam 500'dür. DYP de bizim önerdiğimiz 600 sayısını kabul ediyor, olumlu yaklaşıyor. Biz sadece bölge kontenjanlarının kaldırılıp ülke kontenjanının ihdas edilmesini öneriyoruz.

Bu her iki parti tarafından da olumlu karşılandı. Şu anda üzerinde genel mutabakat olan bu değişikliklerin genel paketin dışına çıkıp derhal yasallaşmasını istiyoruz. Yarın (bugün) bu konuda SHP'nin resmi cevabını alacağız. Ümit ediyorum ki bu hafta bu değişiklikler Meclis'e gelir."

Kepenkler sırayla kapanıp açılıyor

13 ağustos

DİYARBAKIR (Cumhuriyet) - Şırnak'ın Cizre ilçesine bağlı Hisar köyünde buldukları el bombasıyla oynayan üç çocuk öldü. Gaziantep'in Araban ilçesinde teröristler tarafından tarlaya yerleştirilen mayına basan 1 kişi yaralandı.

Bu arada Güneydoğu'nun çeşitli yerleşim birimlerinde meydana gelen olayları protesto amacıyla başlatılan kepenk kapatma eylemleri birbirini izliyor. Dargeçit'ten sonra Nusaybin'de yapılan kepenk kapama eylemine son verilirken Kızıltepe'de de yarım gün süreyle kepenkler indirildi. Olaya müdahale eden güvenlik güçleri, balyoz kullanarak **"anonsla uyarı"**da bulunarak dükkân açtırdı. Nusaybin'in Akarsu bucağında askerler tarafından açıldığı öne sürülen ateş sonucu üç yurttaşın yaralandığı bildirildi.

Cizre ilçesine bağlı Hisar köyünde **Selman Tatar** (13), **Servistan Tatar** (14) ve **Sait Ökten** adlı çocuklar boş bir alanda buldukları el bombasını taşa vurdular. Bombanın patlaması üzerine çocuklar olay yerinde hayatlarını kaybettiler. Konuyla ilgili soruşturma sürdürülüyor.

Gaziantep Valiliği'nden yapılan açıklamaya göre Araban ilçesine bağlı Beydilli köyü Çakallı mezrasında teröristlerce **"listeye"** alınan **Ömer Öztürkçe**'nin Alıca mevkiinde bulunan tarlasına yerleştirilen mayın, yeğeni **Cengiz Kırçiçek**'in (15) üzerine basması sonucu patladı. Ayağından hafif şekilde yaralanan Kırçiçek, Gaziantep Devlet Hastanesi'nde tedavi altına alındı.

Diyarbakır'ın Lice ilçesi 150 Evler Mahallesi'nde PTT'nin depo olarak kullandığı prefabrik bina önceki gece yarısı teröristler tarafından ateşe verildi.

Binada bulunan malzemenin büyük zarar gördüğü, olayla ilgili soruşturmanın sürdürüldüğü bildirildi.

Mardin'in Dargeçit ilçesinde önceki gün sona eren kepenk kapatma eyleminden sonra hemen Nusaybin'de esnafın başlattığı eylem dün sabah sona erdirildi. İşyerlerinin tümüyle açılmasından sonra da ilçede durumun gergin olduğu bildirildi.

Önceki gece Abdülkadirpaşa Mahallesi'ndeki Şehit Fevzi Deniz Karakolu'na PKK militanları tarafından taciz ateşi açılması, ilçede kepenk kapama eylemiyle başlayan gerginliği tırmandırdı.

Karakola açılan ateş sonucu can kaybı olmadığı, ancak daha sonra başlatılan yoğun operasyon sonucu yaklaşık 50 yurttaşın gözaltına alındığı öğrenildi.

Nusaybin'in merkeze bağlı Akarsu bucağında askerlerin ateş açması sonucu, **Esra Akbal, Talya Çelik** ve **Hekim Elmas** adlı kişilerin yaralandığı öne sürüldü. Olayın nasıl meydana geldiği konusunda bilgi alınamazken Olağanüstü Hal Bölge Valiliği yetkilileri, **"olay bize intikal etmedi"** demekle yetindiler. Yaralanan üç yurttaşın da Mardin Devlet Hastanesi'nde tedavi altına alındığı, gergin ortam nedeniyle yurttaşların evlerinden dışarı çıkmadığı haber verildi.

Sınır ötesi operasyon dahil Güneydoğu'da meydana gelen olayları protesto amacıyla dün Kızıltepe'de de kepenkler açılmadı. Kaymakamlık, belediye hoparlörü aracılığıyla **"Uygulanmakta olduğunuz kepenk kapama eylemi yasalara aykırıdır. Dükkânlarınızı açmak halka hizmetin yanında kanunlara da uymak anlamındadır. Dükkânlarını kapattığı tespit edilen esnaf hakkında yasal işlem yapılacaktır"** uyarısında bulundu.

Güvenlik güçlerinin saat 13.00'ten itibaren çok sayıda dükkânın kilit ve kepenklerini balyoz kullanarak açmasından sonra bir bölüm esnafın kendiliğinden dükkânları açtığı ve eyleme son verildiği gözlendi.

Seçim ekimde

15 ağustos

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Başbakan **Mesut Yılmaz** başkanlığında toplanan ANAP Merkez Karar ve Yönetim Kurulu (MKYK), bu yılın ekim ayında erken genel seçime gidilmesini oybirliğiyle benimsedi. Yılmaz, **"Gerekirse anayasa değişikliği sarfınazar edilerek mevcut seçim sisteminde zorunlu değişiklikleri gerçekleştirip ekimde erken seçim yapılması kararı alınmıştır"** dedi. MKYK'nın kararı uyarınca, ANAP grupu yarın erken seçim kararı almak üzere olağanüstü toplantıya çağrıldı:. MKYK'da **"Baskın basanındır"** diyen Başbakan **Yılmaz, "Erken seçime gidecek milletvekillerinin fedakârlığını gözardı etmeyeceğiz"** diyerek tasfiye endişesi taşıyan ANAP'ın muhalefet grubunu rahatlattı.

MKYK'da Seçim Yasası'nın tercihli oy kullanılmasına ilişkin maddesinin, bu seçimde barajı yüzde 25'ten yüzde 10'a düşürerek uygulanması yönünde değişiklik yapılması görüşü ağır bastı.

Erken seçim tarihi olarak ise 20 ekim ağırlık kazandı.

ANAP MKYK'da alınan kararların ardından Meclis'in de pazartesi veya salı günü olağanüstü toplantıya çağrılması bekleniyor.

ANAP MKYK, Yılmaz başkanlığında 10.30'da toplandı. **Yılmaz,** başkanlık divanının bu yılın ekim ayında seçim yapılması görüşünde olduğunu belirterek milletvekili sayısının 600'e çıkarılması ve seçmen yaşının 18'e indirilmesine yönelik anayasa değişikliklerinin muhalefet partilerine götürüldüğünü, ancak SHP'nin erken seçim konusunda engel çıkardığını, DYP'nin de SHP'yi desteklediğini anlattı.

Yılmaz, hükümetin siyasi ve ekonomik programının bu yıl içerisinde erken seçime gidilmesine göre düzenlendiğini belirterek anayasa değişikliği yapılmadan da seçime gidilmesi kararlılığında olduklarını kaydetti. Yılmaz'ın, **"Mümkün olabilen en kısa sürede erken seçime gitme kararlılığındayız. Muhalefet ile uzlaşarak seçime gitmeyi tercih ederiz. Ancak muhalefet anayasa değişikliğine yanaşsa da yanaşmasa da bu yılın ekim ayında seçime gitmeye kararlıyız. Baskın basanındır"** biçiminde konuştuğu öğrenildi. **Yılmaz,** daha sonra başkanlık divanının anayasa değişikliği yapılmasa da bu yılın ekim ayında seçime gidilmesine ilişkin önergesini okudu ve görüşmeye açtı.

MKYK üyesi Semra Özal, Yılmaz'ın ANAP'a taze kan kazandırdığını belirterek yeni dinamizmle seçime gidilmesinde yarar gördüğünü anlattı. Semra Özal'ın konuşmasını yazılı bir kâğıttan yapması dikkati çekti. Diğer MKYK üyeleri de başkanlık divanının bu kararını desteklediklerini bildirdiler. MKYK'nın erken seçim kararı almasından sonra Başbakan Mesut Yılmaz, gazetecileri toplantı salonuna çağırarak şu açıklamayı yaptı:

"Merkez Karar Yönetim Kurulumuz, yaptığı toplantıda, önümüzdeki ekim ayında erken seçim yapılması önerisini Meclis grubuna götürmeye oybirliğiyle karar vermiştir.

Merkez Karar Yönetim Kurulumuz, bu konuda parlamentoda grubu bulunan muhalefet partileri ile uzlaşma aranmasını ve bu uzlaşmanın muhalefet partilerinin bilinen tutumları nedeniyle kısa bir sürede mümkün olmaması halinde anayasa değişikliklerinden sarfınazar edilerek ve mevcut seçim sisteminde zaruri değişiklikler dışında hiçbir değişiklik yapılmaksızın, ANAP grubunun erken seçim kararı almasını önermiştir."

Başbakan Yılmaz, bir soru üzerine, seçimin mümkün olan en erken tarihte yapılacağını belirterek **"Seçim takvimi henüz belirlenmediği için bu konuda bağlayıcı bir tarih öneremiyoruz"** dedi. Yılmaz, bir gazetecinin, **"Paketten söz ediyordunuz"** biçimindeki sözleri üzerine de **"Paket gitti, bavul geldi"** diye espri yaptı.

Kadın, ömrünü kocaya feda etmiyor

16 ağustos

Haber Merkezi - Hâkimler gibi avukatlar da boşanma davalarındaki artışları ekonomik güçlüklere, insanların yaşama ilişkin beklentilerinin artmasına ve çiftlerde bir ilişkiyi **"her şeye rağmen, güç-bela yürütmektense kesme ve yeni bir yaşama başlama"** eğiliminin yaygınlaşmasına bağlıyorlar. İzmir Barosu Başkanı Avukat **Sabri Kurt,** boşanmaların genelde ekonomik koşullardan kaynaklandığını belirterek şunları söyledi:

"Son yıllarda boşanma davaları hukuk davalarının başında, hatta birinci sırada gelmektedir. Bu, toplumun temeli olan aile yapımızın gittikçe bozulduğunu göstermektedir. Boşanma davalarının çok oluşunun nedeni ülkedeki geçim zorluğu ve ailenin ekonomik zorluğudur.

Gerek kendilerinin, gerekse çocuklarının ihtiyaçlarını rahatlıkla karşılayabilen ailelerde şiddetli bir geçimsizliğe ender rastlanır. Zenginlerde de boşanmalar olabilir, ama onlarda mizaçların uyuşmamasından, karşılıklı bıkkınlıklardan, rahatlıkla ve bollukla daha yeni macera arayışından doğar."

Avukat **Canan Arın** ise son beş yıldır boşanma talebinin daha çok kadınlardan geldiğini belirtti. Bu durumu, 1980 sonrasında Türkiye'de kadın hareketinin yaygınlaşarak en ücra köşedeki kadına dek ulaşmasıyla açıklayan Arın, **"Beş yıl öncesine kadar boşanma talebi genelde erkeklerden gelirdi ve kadın, ekonomik bir güvence elde etmeden boşanmaya yanaşmazdı.**

Bugün de kadınların ekonomik problemleri var, ama ayrılmayı göze alabiliyorlar artık" diye konuştu.

Arın, kadınların tavrındaki bu değişikliği şöyle dile getirdi:

"Kadınların artık dayak yemeye, hakarete uğramaya tahammülleri kalmamış durumda. Kendilerinin de insan olduklarını, bir kere yaşayacaklarını, kocalarına köle olmadıklarını fark ettiler.

Kocalarının her ne olursa olsun itaat edilmesi gerekli bir otorite olmadığının ayırdına vardılar. Bunun sonucu olarak da bugün boşanma talebinin çoğu kadınlardan geliyor.

Öncesinin aksine boşanmak istemeyen, direnen erkekler."

Avukat Nevzat Çetin de boşanma davalarının kadınlar tarafından açılması konusunda bir noktaya dikkat çekti.

Tek celsede sonuçlanan anlaşmalı boşanmalarda, kadına dava açtırmayı tercih ettiklerini belirten Çetin, **"Bu durum da kadınların açtığı boşanma davası sayısında bir artış yaratıyor, ama olayın iç yüzünü bildiğimiz tüm davalarda boşanmayı gerçekten isteyen hep kadınlar oluyor"** dedi.

Erkeklerin, kendilerini pek kısıtlamadığı için boşanmayı pek düşünmediklerini belirten Çetin, **"Ama kadınlar, erkeğin evlilik beraberliğini, gece hayatı, dayak, başka kadınlar nedeniyle yaşama konusundaki özensizliği yüzünden istemeseler bile boşanmayı tercih eder hale geliyorlar. Erkek, ne yaparsa yapsın, evine geldiğinde kendisini bekleyen bir kadının olmasını istiyor, ama tüm bunlar bir gün kadının canına tak ediyor"** diye konuştu.

Reklamcının Tanrısı...

MEHMED KEMAL *17 ağustos*

Çağımızda insanlar üzerinde reklamın payı oldukça büyük. İyi kotarılmış bir reklam, satışta önemli rol oynuyor. Malını mı satacaksın, önce reklama bakacaksın. Reklam krallarından sayılan Jacques Séguéla, son çıkan "Hollywood Daha Beyaz Yıkar" adlı kitabında reklam için şöyle bir öykü anlatıyor (AFA Yayınları):

"New York - Miami filmindeki rolüyle Clark Gable ekranda atletsiz görünüyor. Vay, sen misin böyle görünen, fanila, tişört, gömlek satışları hemen düşüyor. Delikanlılar atlet giymez oluyorlar. Bunun üzerine tuhafiyeciler sendikası harekete geçiyor, filmden atletsiz sahnelerin sansür edilmesini istiyor. Ve bu sahneler çıkarılıyor."

Sadece bu öykü bile reklamın Amerika'da ne denli etkili olduğunu gösteriyor. Bu yüzden Séguéla reklamın piri sayılıyor. Sadece mal satışlarında değil, seçimlerde de reklamın payı büyük.

Reklamcı ilk kitabının adını şöyle koyuyor: "Anneme reklamcı olduğumu söylemeyin. O, beni genelevde piyanist sanıyor." İçinde genelev de bulunan böyle bir kitap satmaz mı? Hem kitabı satar, hem de reklamcıya siparişler artar. Mitterrand seçim kampanyasının yönetimini ona verir.

Bizde de seçimlerin eli kulağında, partiler seçimlere hazırlanıyorlar. Seçim denince reklam da ilk ağızda hatırda. Bundan önceki seçimlerde reklamları yerli firmalar yapmıştı. Bu kez yabancı firmalar aranması, partilerle yerlilerin arasını açmışa benziyor.

"Biz varken, yabancılar da nereden çıktı?" diyorlar. Belki haklılar, ama televizyonun zuhuru çok kişinin arasını açmışa benzer. Bakalım bu seçimlerde ekran kimlerin arasını açacak... Çünkü seçimlerde bir değil, birkaç yerli ve yabancı ekran saldırıya geçecek. Ahmet Özal'ın korsan ekranının yanı başında kaç korsan ekran yerini alacak. Nitekim, baş reklamcı da "Annem beni bağışlasın. Genelevdeki piyanist iş değiştirdi" diyor.

Bir türlü olağan demokrasiye geçemedik. Demokrasiyi birbirimize kazık atmak gibi düşünüyoruz. Kazığın başını seçim yasasıyla oynamak gibi düşünüyoruz. Bir numara yaparsak nasıl yutturabiliriz, onun oyunlarını arıyoruz. Bundan önceki seçimlerde öyle olmadı mı? Bir baraj numarası çıkardılar, karşıtlarını barajın dalgaları arasında boğdular. Bir avuçluk oyla bir parti Meclis'teki milletvekillerinin dörtte üçünü kapıverdi. Rejimin adı da demokrasi değil, Meclis'te grup çoğunluğu oldu. Parti elindeki çoğunluğa dayanarak her şeyi yaptı. Yenilen bu kazığın acısı bir türlü çıkmıyor. Partiler bu korkuyla olacak, yeni seçim yasasında, yeni bir kazık daha yemeyelim diye tetikte duruyorlar.

Seçimlerde fikirler çarpışacak mıdır? Eğer fikirler çarpışacaksa tartışma da aydın düzeyinde olacaktır. Yok fikirler değil de kandırmacalar başrolü oynayacaksa reklamların niteliği de boyutu da değişecektir.

Séguéla, Mitterrand'ın seçim kampanyasını yürütme işini aldığında her çevrenin düşüncelerine yer veriyor. Bir gün annesiyle konuşurken:

"Ay'ı arıyoruz, ama basit olalım. Mitterrand sakin adam" diyor.

"Sadece sakin değil, bir güç."

"Öyleyse Mitterrand'a sakin güç diyeceğiz."

Slogan bulunmuş oluyor, adayın adı sakin bir güç oluyor.

Bakalım seçimlerde hangi zekâ pırıltıları ile karşılaşacağız ya da aptallığın batağında boğulacağız. Bir alet çağdaş olabilir de o aleti kullananlar olmayabilir. Neden bizim pasaportlardan her ülke vize istiyor?

KKTC'de 'toprak tavizi' kaygısı

SEMİH İDİZ *18 ağustos*

LEFKOŞA - KKTC'de, gerek Cumhurbaşkanı **Turgut Özal**'ın ortaya attığı **'dörtlü zirve'** önerisi, gerekse Kıbrıs sorununun içine girdiği söylenen **'dinamik süreç'** konusunda derin endişelerin bulunduğu gözleniyor. 17 yıldır artan bir güven hissi içinde yaşayan ve geçen yıllarda **'ekonomik hamlelere'** bile atılan Kıbrıs Türklerinin, son aylarda karamsarlığa bürünmüş olmaları dikkat çekiyor.

Hemen hemen herkes, eninde sonunda soruna kalıcı bir çözümün bulunması gerektiğine inanıyor. Ama buna rağmen bugün için herkesin aklında **"Acaba uluslararası konjonktür öyle gerektirdiği için Rumlarla yapay ve zorlama bir evliliğe mi itiliyoruz"** sorusu dolaşıyor.

Yunan ve Rum tarafının Kıbrıslı Türklere yönelik bilinen yaklaşımlarında herhangi bir değişiklik göremeyen KKTC vatandaşlarını en çok kaygılandıran konuların başında, **'toprak tavizi'** söylentileri geliyor. Öyle ki son bir yıl içinde canlanan inşaat sektörüne yağan sermaye, bu söylentiler nedeniyle adeta durmuş. Önde gelen bir Kıbrıslı Türk işada-

ımı, bunun gerekçesini anlatırken şöyle konuşuyor:

"Yüzde şu kadar, yüzde bu kadar tavizden söz ediliyor. Coğrafya haritasını açın, orada göreceğimiz her kare, sözü edilen yüzdelerden birine tekabül ediyor. Bunu Kıbrıs'a uygulayın ve yüzde birlik bir tavizin bile ne kadar toprak kaybına yol açacağını görürsünüz."

İşadamına göre **"Sermaye bu ortamda tabii ki çekingen davranır,** 'Bugün yaptığım evler yarın Ruma teslim edilecekse bundan benim ne yararım olur' **der."**

Tanınmış bir KKTC'li ise **"Anavatanlı gazetecilerin önünde patavatsızlık yapmak istemediğini"** belirtiyor. KKTC'li yetkililer, **"Anavatanla ters düşüldüğü"** görüntüsünden titizlikle kaçınıyorlar. Bu nedenle **'dörtlü zirve'** önerisine ilişkin görüşlerini pek fazla açığa vurmak istemiyorlar.

Buna rağmen KKTC Cumhurbaşkanı **Rauf Denktaş'ın,** Dışişleri Bakanı Giray'ın geçen hafta KKTC'ye yaptığı ziyaretini izlemek için Lefkoşa'ya gelen bir grup **'Türkiyeli'** gazeteciye söylediği şu sözleri, genel hissiyatı yansıtıyor:

"Masaya oturulabilmesi için bütün pürüzlü noktaların masa öncesi temaslarda halledilmiş olması lazım. Dörtlü masaya müzakere için değil, üç aşağı beş yukarı imza için gidilir. Türkiye ve Yunanistan'ın katılacağı bir toplantıya gidip bu toplantıdan başarısız çıkmak demek, Kıbrıs meselesini uluslararası platforma fırlatmak, uluslararası geniş bir konferansa yem yapmak demektir. Pürüzler giderilmeden masaya oturmak akıl işi değildir."

Denktaş, **"Bu konuda zannedersem Türkiye ile tam bir mutabakat halindeyiz"** ifadesini kullandıysa da birçok Kıbrıslı Türkün aynı konuda daha **'kuşkucu'** bir tutum içinde oldukları görülüyor. Kısacası, Türkiye ile KKTC'nin mevcut ortamdaki gündemlerinin çok farklı olduğu yolunda yaygın bir kanı var ve Kıbrıslı Türklerin bu ortamda **'güme gitmesinden'** açıkça korkuluyor.

Gorbi'ye darbe

20 ağustos

Dış Haberler Servisi - SSCB Devlet Başkanı **Mihail Sergeyeviç Gorbaçov,** ordu, KGB ve Komünist Parti'deki muhafazakârların düzenlediği bir darbe ile görevinden uzaklaştırıldı. Gorbaçov'un yerine yardımcısı **Gennady Yanayev'in** getirildiği açıklandı. Ülkede yönetimin 8 kişilik **"Olağanüstü Hal Devlet Komitesi"** adlı bir organ tarafından yürütüleceği belirtilirken bazı bölgelerde olağanüstü hal ilan edildi. Moskova ve Leningrad'da olağanüstü hal, dün öğle saatlerinden itibaren uygulanmaya başlandı. Gorbaçov'un görevden uzaklaştırılmasına gerekçe olarak **"sağlık nedeniyle görevini yürütemez hale geldiği"** gösterildi. Yanayev, dün düzenlediği basın toplantısında, **"Gorbaçov, şu an Kırım'da tatilde. Yılların yorgunluğunu üzerinden atmaya çalışıyor. İyileşir iyileşmez, kısa süre içinde görevine dönebileceğini umuyorum"** dedi. Bu arada Yanayev'in, Gorbaçov'un tehdit altında olmadığına ilişkin Almanya Başbakanı **Helmut Kohl'e** güvence verdiği kaydedildi. Moskova'nın önemli merkezleri, tanklar tarafından denetim altına alındı. Rusya Federasyonu Parlamento binası da tanklar tarafından kuşatıldı. Kızıl Meydan'a girişler durdurulurken Baltık Cumhuriyetleri'nde ordu birlikleri harekete geçtiler. Litvanya, Letonya ve Estonya'da televizyon binalarının ordu birliklerinin denetiminde olduğu haber verildi. Sovyetler Birliği resmi haber ajansı TASS, Gorbaçov'un devrilmesiyle ilgili olarak şu haberi verdi: **"Mihail Sergeyeviç Gorbaçov, sağlık nedeniyle görevini yürütemez hale gelmiştir. Bu nedenle SSCB Anayasası'nın 127. maddesi uyarınca yardımcısı Gennady Yanayev, devlet başkanlığı görevini devralmıştır."** TASS'ın haberinden kısa süre sonra da Moskova radyosundan **"SSCB üzerinde hayati bir tehlike dolaşmaktadır. Ülke yönetilemez olmuştur"** denilerek birlik çağrısı yapıldı. Bu çağrı, Moskova televizyonu tarafından da birçok kez yinelendi. Daha sonra TASS Ajansı tarafından Devlet Başkanı Gennady Yanayev, Başbakan **Valentin Pavlov** ve Savunma Konseyi Başkan Yardımcısı **Oleg Baklanov** imzalı yayımlanan bildiride şöyle denildi: **"Sovyetler Birliği'nin bütün yönetimi Olağanüstü Hal Devlet Komitesi tarafından yürütülecektir. Ülkenin bazı bölgelerinde 6 ay süreyle sı-**

kıyönetim ilan edilmiştir." TASS Ajansı, bildirinin ardından Olağanüstü Hal Devlet Komitesi'nde bulunanların isimlerini açıkladı. Komitede bulunanların adları ve görevleri şöyle: 1. **Oleg Baklanov** (Savunma Konseyi Birinci Başkan Yardımcısı), 2. **Vlademir Kruçkov** (KGB Başkanı), 3. **Valentin Pavlov** (Başbakan), 4. **Boris Pugo** (İçişleri Bakanı), 5. **V. A. Starodubtsev** (Çiftçiler Birliği Başkanı), 6. **Aleksander Tizyakov** (İletişim, Ulaştırma, Sanayi Kuruluşları ve İşletmeleri Birliği Başkanı), 7. **Dimitri Yazov** (Savunma Bakanı), 8. **Gennady Yanayev** (Devlet Başkanı).

Ajanslar, komitede bulunan 8 kişinin de ordu, KGB ve Komünist Parti içindeki muhafazakârlar grubundan olduğuna dikkat çektiler. Yanayev, SSCB Devlet Başkan Yardımcılığı görevine seçilmesi sırasında muhafazakârlar tarafından desteklenmiş ve Gorbaçov'un da isteği üzerine bu göreve getirilmişti. SSCB Devlet Başkanlığı görevini **"devralan"** Gennady Yanayev, yabancı devlet başkanlarına bir mesaj göndererek **"SSCB'nin uluslararası yükümlülüklerini yerine getirmeyi sürdüreceğini"** söyledi. Yanayev'in TASS Ajansı tarafından yayımlanan mesajında uygulanan olağanüstü önlemlerin geçici olduğu vurgulandı. Yanayev, dün düzenlediği basın toplantısında Gorbaçov'un Kırım'da dinlendiğini ve **"iyileştikten sonra"** görevine dönebileceğini söyledi. Yanayev, Gorbaçov'un şu an çok yorgun olduğunu kaydetti.

AFP'nin haberine göre de Gorbaçov'un devrilmesine en sert tepkiyi gösteren Rusya Federasyonu Devlet Başkanı Boris Yeltsin'in sözcüsü Pavel Bachanov, **"SSCB Devlet Başkanı Mihail Gorbaçov, Kırım'daki evinde tutuklu bulunuyor"** dedi.

Abidin, mutluluklar kuyumcusu

21 ağustos

PARİS (Cumhuriyet) - "Sonsuzluk" (L'Infini). **Louis Aragon** ve **Elsa Trlolet** dostlarının çıkardıkları zarif bir derginin adı. Fransızca severlerin yakından tanıdığı komünist şarkıcı **Jean Ferrat,** romancı **Edmonde Charles-Roux,** ozan **Rafael Alberti** ve **Charles Dobzynski** gibi ünlülerin çıkardığı dergi, son sayısında Abidin Dino'nun bir resmini kapak yaptı ve sanatçının çeşitli resimleriyle süslü olarak basıldı.

Dino'nun **"Posta-Pulu-Ozanları: Gizli Dernek"** adlı bir yazısına yer veren dergi, ayrıca ozan **André Velter'**ın **"Abidin'in Elleri"** adlı şiiri ve arka kapakta **Charles Dobzynski'**nin bir metni ile yine Abidin Dino'yu konu alıyor.

Charles Dobzynski'nin Abidin'i anlatan **"Abidin'in Üç Mutluluğu"** adlı bir bölümünü aşağıda sunuyoruz:

Abidin'in yaşam çizelgesini kısa özgeçmiş ölçütleri ve birtakım antropometrik verilerle anlamak zor: Türk ressam, 1913 İstanbul doğumlu, uzun boylu, bıçak sırtı gibi bir yüz, zarif giyimli, epeyce **"sol yakalı"** (Paris'in güneyi kastediliyor) ve vezir görünümlü...

Hakkıyla yer alması gereken Petit Larousse kendisinden söz etse, böyle başlardı Abidin'in tanıtımı. Ama bazı eklemeler daha gerekir: İlk kez 1934'te resimlerini sergilediği, Türkiye'de **"D"** grubu olarak anılan yenilikçi ve avant-garde akımın kurucusu, **Nâzım Hikmet'**in dostu ve ilk resimleyicisi, memleketlisi ve sanatta, şiirde, düşüncelerinde en yakını olduğu örneğin.

Entelektüel dünyadaki dostlukları ve varlığının genişliği de dikkat çekicidir. Özellikle Sovyetler Birliği'nde **Sergei Einstein'**ı tanımıştır; resimlerinden birine hayran olan **Serge Youtkevitch'**le

Leningrad sinema stüdyolarında dekoratör olarak çalışmış.

Meyerhold'la işbirliği yapmıştır. Ama asıl Paris'te, sürgün ve sürekli yaratıcılığın bu seçkin kentinde, 1938 yılında birkaç ay, 1951'den sonra da temelli yerleştikten sonra dostlukları çiçeklenir ve çoğalır. **Gertrude Stein** ile **"Doctor Faustus Lights The Lights"** (1938) adlı bir operanın desenlerini gerçekleştirirler. Savaş, operanın temsilini engeller. Ama yapıt, Gertrude Stein'ın Tiyatro Eserleri cildinde yer alır.

Tristan Tzara, Picasso, Cocteau, Pablo Neruda, Malraux, Philippe Soupault, Abidin'in 1955'te Fournier Galerisi'ndeki ilk Paris sergisine önsöz yazarlar.

Ve elbet **Aragon,** Nâzım Hikmet ile Abidin'i aynı sevgide birleştiren Aragon, **"Elsa'nın Elleri"** plağının kapağı için bir desen ister ondan.

İşte bu temel tuğlalar inşa etti Abidin mekânını ve varlığının çimentosunu bunlar kardı. Ama özünde bilinmesi gereken, Abidin'in büyük bir sırrın sahibi olduğu. Tıpkı define mağarasının büyülü anahtarını elinde tutan Ali Baba gibi. Abidin'in **"Açıl Susam Açıl"** tılsımı, mutluluk sözcüğü. Beni iyi anlayın; söz konusu bir mutluluk imgesi. Mutluluğun geçiciliği, Aragon'un söylediği **"Mutluluk var ve ona inanıyorum"** gibi bir mutluluk inancı değil.

Nâzım'ın bir mısraı şu soruyu sorar: **"Mutluluğun resmini yapabilir misin Abidin?"**

Ressam bu soruya, **"gerçek yaşamın"** ve kesinliğin eşsiz sadeliğiyle şu yanıtı verir:

"Yapamam elbet. Fakat resim çizebilmek ne büyük mutluluk! Çizmek, bana ayrılan boyutu çizmek."

Abidin, sanatının kaynağını oluşturan bu mutluluğu icra etmekten hiç caymadı. Bir kaynak ki ikiye değil, üçe katlandı zamanla. Abidin, üç mutluluğun kuyumcusudur.

Bu kaynaklar, bu mutluluklar gibi birbirine koşut ve tamamlayıcıdırlar aralarında. Bölünür ve Abidin'in evrenini beslerler. O Euclides'ci olmayan görüşünü, coğrafyasını sınırsallaştırır, daha doğru sonsuzluğa yayarlar.

Çizginin mutluluğu öncelikle.

Sonra rengin.

Ve üçüncü kaynağı Abidin'in, sözcüklerin mutluluğu. **"Eller"** ve **"Pera Palas"**ı art arda okuyunuz. Bu mizah, Abidin'de yazgısından ötesini görmeyi bilenlerin kibarlığına dönüşüyor. Dokunduğunu sıyıran, keskin bir gözlemcinin kibarlığına.

Başyazarımızı toprağa veriyoruz

22 ağustos

Haber Merkezi - 20 ağustos salı sabahı 08.10'da, kalp yetmezliğinden tedavi gördüğü Amiral Bristol Hastanesi'nde yaşama gözlerini yuman, gazetemizin sahibi ve Başyazarı **Nadir Nadi**'yi bugün toprağa veriyoruz.

Nadir Nadi için ilk tören saat 10.00'da Cağaloğlu'ndaki Gazeteciler Cemiyeti önünde yapılacak. Daha sonra cenaze saat 10.30'da gazetemizin merkez binasına getirilecek ve saygı duruşunda bulunulacak.

Nadir Nadi'nin cenazesi buradan Bebek Camii'ne götürülecek ve kılınacak öğle namazından sonra Edirnekapı'daki aile mezarlığında toprağa verilecek.

Nadir Nadi, İzmir ve Kuşadası'ndaki toplantılarda saygıyla anıldı.

İzmir Anakent Belediye Meclisi'nin önceki günkü toplantısında, meclisçe **"Yılın Atatürkçüsü"** seçilen Nadir Nadi'nin anısına saygı duruşunda bulunuldu.

Anakent Belediye Başkanı **Yüksel Çakmur,** Nadi'nin adının yine meclis kararıyla kent merkezinde bir bulvara verildiğini anımsatarak hazırlanmakta olan büstünün bu bulvara konulacağını söyledi.

SHP Kuşadası ilçe örgütü, Nadir Nadi'yi anma törenleri düzenledi.

Toplantıda Nadi'nin anısına saygı duruşunda bulunuldu. Toplantıda konuşan il genel meclisi üyesi **Ulaş Demiray,** Atatürk ilkelerinin yılmaz savunucusu Nadir Nadi'yi saygıyla andıklarını söyledi.

Fatih Belediye Başkanı **Yusuf Günaydın** dün yaptığı açıklamada, Kocamustafapaşa mahallesi içinde yer alan tren istasyonu ile belediye sosyal tesisleri arasında kalan sahil parkına **"Nadir Nadi Parkı"** adının verileceğini bildirdi. Günaydın, yarın saat 11.00'de yapılacak törene İstanbulluları davet ederken **"Nadir Nadi'nin adını İstanbul'un en güzel ismine sahip Kocamustafapaşa bölgesindeki parka vermekten Fatih halkı onur duymaktadır"** dedi.

Ölümü büyük üzüntü yaratan başyazarımız için eşi **Berin Nadi** ile gazetemiz yöneticilerine, başsağlığı mesajları gönderiliyor.

Anayasa Mahkemesi Başkanı **Yekta Güngör Özden**'in mesajı şöyle:

"Hukukun, insan hak ve özgürlüklerinin, bağımsızlığımızın ve ulusal egemenliğimizin yılmaz savunucularından Sayın Nadir Nadi'nin yokluğunun büyük acısı içindeyiz.

Türk ulusu barışçı, uygar, gerçek bir aydınını; Cumhuriyet okulu bilinçli, yürekli ve güçlü bir öğretmenini yitirdi. Başta laiklik olmak üzere özen ve duyarlık gösterdiği, varlık nedenimiz ilkeler, onun ışıklı çizgisinde, güçlenecek, örnek kişiliği anılarımızda sıcaklığını sürekli koruyacaktır.

Unutulmaz Nadir Nadi'ye tanrıdan engin rahmet, ulusumuza, basınımıza, Cumhuriyet ailesine ve tüm yakınlarına başsağlığı ve sabır dilerim. Saygı ile."

KKTC Cumhurbaşkanı **Rauf Denktaş,** Nadir Nadi'nin ölümünü büyük bir teessürle öğrendiğini belirterek **"Türk basınında derin izler bırakmış Nadir Nadi'nin ölmümüyle Türk basını ve Türk düşünürleri büyük bir mücahidini kaybetmiştir"** dedi.

KKCT'deki Cumhuriyetçi Türk Partisi Genel Başkanı **Özker Özgür** de **"Nadir Nadi'nin ölümünün parti üyeleri ve sempatizanları arasında derin bir üzüntü yarattığını"** belirterek Cumhuriyet ailesine başsağlığı diledi.

Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Prof. Dr. **Ekrem Pakdemirli, "Nadir Nadi'nin Türk basınına katkıları daima hafızalarda canlılığını muhafaza edecektir"** dedi.

Milli Savunma Bakanı **Barlas Doğu,** Nadir Nadi'nin Türk toplumuna, gerek bir gazeteci, gerekse bir düşünce adamı olarak sunduğu büyük değerlerin ve başta Cumhuriyet gibi bir gazete olmak üzere kazandırdığı eserlerin unutulamayacağını söyledi.

Devlet bakanları **Vehbi Dinçerler, Ali Talip Özdemir, Ersin Koçak, İlhan Aküzüm, Cenap Gürpınar, Birsel Sönmez** ve **Sabahattin Aras,** Kültür Bakanı **Gökhan Maraş,** İçişleri Bakanı **Mustafa Kalemli,** Sağlık Bakanı Doç. Dr. **Yaşar Eryılmaz,** Turizm ve Tanıtma Bakanı **Bülent Akarcalı,** Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı **Metin Emiroğlu,**

Ulaştırma Bakanı **İbrahim Özdemir,** Nadir Nadi'nin ölümünden duydukları üzüntüyü dile getirdiler. Akarcalı, Türk basınının aydın kişiliğe sahip bir ustasını kaybettiğini belirterek bıraktığı eserleriyle hep aramızda olacağını belirtti. Özdemir de **"Nadir Nadi'nin ölümü, basınımızda ve fikir hayatımızda doldurulması güç bir boşluk bırakmıştır"** dedi. Eski Başbakan **Yıldırım Akbulut** da başsağlığı mesajında Nadir Nadi'nin ölümünden duyduğu üzüntüyü belirtti.

SHP Genel Başkanı **Erdal İnönü,** dün toplanan parti meclisi (PM) toplantısında yaptığı konuşmada gazetemiz başyazarı **Nadir Nadi'**nin ölümünden duyduğu üzüntüyü dile getirerek başta Cumhuriyet olmak üzere bütün basın camiasına başsağlığı dileğinde bulundu.

1990 KİT'lerin kara yılı

23 ağustos

Ekonomi Servisi - 1990 yılı, finansman açıkları daha da artan KİT'ler için "kayıp yıl" oldu. Özellikle enflasyonu frenlemek için yapacakları zamlar hükümet tarafından denetim altına alınan ve zorlu pazarlıklardan sonra mali güçlerini aşan toplusözleşmeler imzalamak zorunda kalan kamu kuruluşları, geçen yıl çığ gibi büyüyen zararlarla karşılaştılar.

KİT'ler arasında sadece TPAO ve Petrol Ofisi gibi faaliyet alanı petrol olan kuruluşlarla Tekel'in kârlılıklarında önemli artışlar gözlendi. Bu kuruluşlardaki kârlılığın temel nedeni ise **"sürekli zam"** yapabilmeleri oldu.

İstanbul Sanayi Odası'nca yapılan **"en büyük 500 sanayi kuruluşu"** sıralamasına giren 90 kamu kuruluşunun 1989 yılı zarar toplamı 1.3 trilyon lira iken bu, 1990'da 91 büyük KİT için 3.4 trilyon liraya ulaştı.

Aynı dönemde söz konusu kamu kuruluşlarında kârlılık toplamı ise ancak 3.2 trilyondan 4.1 trilyona yükselebildi. 1989 yılında bilançolarını kârla kapatan toplam 434 firmadan 52'sini kamu kuruluşları oluşturuyordu.

Geçen yıl ise toplam kârlı firma sayısının 412'ye gerilemesiyle birlikte, kârlı KİT'lerin sayısı da 40'a düştü. Başka bir deyişle özel sektördeki kârlı şirketlerin sayısında bir azalma olmadığı halde ve ilk 500 içine giren KİT 90'dan 91'e yükselmesine rağmen, kârdan zarara geçen firmaların tamamı kamudan oldu.

İSO'nun yaptığı sıralamada, en büyük 6 sanayi kuruluşundan 5'inin bir önceki yıl olduğu gibi kamu kuruluşu olduğu dikkati çekerken KİT'lerin kâr ve zararlarının da bu büyük işletmelerde toplandığı görüldü. Geçen yıl bilançosundaki zararı 466 milyar liradan 632 milyar liraya yükselten Türkiye Elektrik Krumu, **"en büyük 2. sanayi kuruluşu"** olmasının yanı sıra KİT'ler arasındaki **"zarar rekortmeni"** ünvanını da korudu. Zarar sıralamasında **TEK'**i izleyen **İsdemir, TDÇİ, Sümerbank,** Türkiye Gübre Sanayii, ÇAYKUR ve TKİ ile birlikte 7 büyük kamu kuruluşunun toplam zararı 2.7 trilyonu buldu. Böylece 51 kamu kuruluşunun toplam zararının yüzde 80'i, 7 büyük KİT'ten kaynaklanmış oldu.

40 KİT'in geçen yılki toplam kârlılığında da 7 büyük kamu kuruluşu yüzde 90 pay sahibi oldu. **TPAO, Tekel, Erdemir, Petrol Ofisi, Etibank, PETKİM** ve **TÜPRAŞ'**ın toplam kârı 3.7 trilyon liraya ulaştı.

Kârlı görünen 40 kuruluştan geri kalan 33'ünün toplam kârı 463 milyar lirada kaldı.

KİT'lerin 1990'ı **"kara bir yıl"** olarak yaşamasında, ithalata getirilen serbestiler karşısında rekabet güçlerinin azalmasının da büyük rol oynadığı dikkati çekti.

Üretimden satışlarda özel şirketlerin satışları yüzde 12.4 artarken, kamu kuruluşlarının reel satışları yüzde 3.8 geriledi. 500 kuruluşun üretimden satışlar toplamı geçen yıl 72.7 trilyondan 50.7 trilyona, özel sektörün satışları ise 41.9 trilyondan 74.2 trilyona çıktı.

Bu arada üretimden satışlara göre yapılan büyüklük sıralamasında 23 yıldan bu yana ilk kez bir özel kuruluş olan Arçelik, KİT'lerin arasında ilk 5'e girmeyi başardı.

Nadir Bey

MÜŞERREF HEKİMOĞLU *23 ağustos*

Sevdiklerimiz ölmez, Nadir Bey hiç ölmez, siz de onun için yaşayacaksınız, diye seslendim telefonda. İçimden öyle geldi. Berin Nadi'nin gülümseyen yüzünü de gördüm telin ucunda.

Elbet tarifsiz kederler içinde, ama her zamanki yürekli direnişiyle dikiliyor. Nadir Bey'in çevresinde kelebekler türü kanat çırpışı geliyor gözümün önüne.

Onu yaşatmak için insanüstü çabası. Sevginin gücü ne güzel boyutlara uzanıyor kimi zaman!

Şimdi kanatları kırılmış olabilir mi? Bence bu kez başka bir sevgiyle çırpınacak, Nadir Bey'e ulaşmak, onun özlemini dindirmek, umudunu yeşertmek için direnecek.

Yaşam da ölüm de çok saydamlaşıyor kimi zaman. Kim ölüyor, kim yaşıyor belli değil.

Toprak soluyor birden, zamanı aşıyor, yitik sevgililerle sarmaş dolaş oluyoruz, güçleniyor, yürekleniyoruz.

Nadir Bey'i de böyle hissediyorum ben. Çünkü o ortak sevgilimiz.

Cumhuriyetimizin anıtlaşan kişilerinden biri, karanlığı delen bir aydın, cumhuriyet ile bütünleşen, cumhuriyetimizin ilkeleri doğrultusunda onurlu savaşlar veren, o savaşlarla toplumumuzu onurlandıran, yüreği, içtenliği, ödün vermeyen yaşamı, özü sözü birliğiyle yüce bir dağ gibi doruğunu ışıtıyor! Ses veriyor, ışık veriyor, bugünden yarına, gelecek kuşaklara...

Güvendiğimiz dağlara kar yağıyor durmadan, sıradağlar, sıradan dağlar da boyut yitiriyor, yüceliğini koruyan, çevre kirlenmesine, değişik esintilere, baskılara karşın doğasını yitirmeyen dağlar da başka bir güven, bir umut veriyor elbet. Görkemle dikiliyor, yüceliğini hissettiriyor.

Nadir Bey bu tür bir dağ bence. Sadeliğin görkemini sergiliyor yaşamıyla. Yaşamı inançlarıyla biçimleniyor. Dostu Mozart'ın müziği gibi tanıdıkça güzel boyutlarına ulaşıyor insan.

Bugün anılardan söz etmek istemiyorum. Çünkü Nadir Bey'i yitirdiğimize inanamıyorum.

Ardından bir yazı ters geliyor bana. Ama Nadir Bey'i tanımanın, sevgisini, dostluğunu hissetmenin güzelliğini belirtmek istiyorum okurlarıma.

Nadir Bey'i tanımak mutlu bir olay gerçekten, yaşamıma güzel boyutlar katan bir olay her zaman.

İnsan olarak da yazar olarak da.

Cumhuriyet'te yazmayı mesleğimde onurlu bir aşama olarak düşünürüm her zaman. Çok şey öğrendim Nadir Bey'den.

Çocuksu bir gülüşü, bir sorusu, bir şaşkınlığı, o şaşkınlığın gerisindeki erdemliği, bir sözü, kimi zaman da susuşuyla çok şey öğretti bana.

Galiba hepimize. Kocaman bir dağa yaslanır gibi güvendik ona. Ondan güç aldık, ondan esinlendik, kalemimiz, düşüncemiz onunla bilinçlendi.

Özgürlüğümüz onun saygısı, hoşgörüsüyle boyutlandı. Mesleğimizin mutluluğuna da vardık o boyutlarda. Çevresinde bütünleşerek yol aldık yokuşumuzda.

Ölüm yolumuzu ayırabilir mi hiç! Tersine ölümün de bir mesajı, uyarısı var her zaman...

Nadir Bey'in uyarısı da yaşamı geride kalanlara.

Onun ölmezliğini, ölümsüzlüğünü kanıtlayan güzel savaşını sürdürerek soluk vermek ona.

Cumhuriyetin ilkelerini, laikliği, çağdaşlığı, gazetemizde, yokuşumuzda, mesleğimizde yaşatmak için var gücümüzle çalışmalı, savaşmalıyız.

Sevdiklerimiz ölmez, diye hissederim ben. Çünkü birlikte yaşarız, anılarını soldurmayız, şarkılarını yarıda bırakmayız, eylemlerini sürdürürüz, düşlerini gerçekleştirmeye çalışırız, umutlarını yeşertmeye. Yaşam durmaz o zaman.

Bugünden yarına uzanır gider. Biz gideriz, gelenler devam eder... Nadir Bey de böyle yaşayacak bence.

Başta sevgili eşi Berin Nadi, Cumhuriyet ailesiyle, çalışanlarla, okurlarla yanyana, can cana!..

Yıllar boyunca onun yazılarıyla, düşüncelerini, ilkelerini, doğrultusunu yansıtan, yaşamıyla özleşen gazetemizle aydınlananlarla bütünlenecek, anıtsal kişiliğine yeni taşlar eklenecek ve ölümsüzlüğü kanıtlaşacak Nadir Bey'in.

Başka bir deyişle kurumlaşacak.

Kaç kuşakta onun soluğu var bugün, kaç kuşakta onun aydınlığı, nice kalpte onun çarpıntısı...

O kalpler yanyana çarparsa, o aydınlar yanyana gelirse, Nadir Bey'in soluğu kesilir mi hiç! Tersine gazetemizin sayfalarında gülümseyecek her gün!

Dilerim kahkahasını da hak ederiz bir gün! Daha güzel ve daha özgür bir dünyada barış haberleri vererek..

Nadir Bey'i bu umut ve özlemle selamlıyorum ben.

Sevdiklerimiz ölmez, umudumuz ve özlemimiz de solmaz.

Afrika'da bir Alman kenti

NİLGÜN CERRAHOĞLU *25 ağustos*

WINDHOEK (Namibia) - Kuşbakışı Windhoek, bozkırın ortasına yayılan Ankara'yı çağrıştırıyor. Ama kentin tam göbeğinde göğe doğru yükselen bir düzine ultra-modern gökdelen ve bunların etrafında halka halka civardaki dağların eteklerine uzanan tek katlı, çifte arabalı, yüzme havuzlu villalar, daha uçağın penceresinden bakarken **"kolonyalı"** bir Afrika kentine vardığınızın haberciliğini yapıyor. Havaalanına ayak basar basmaz, Afrika'da tuhaf kaçan bir Alman temizliği ile karşılaşıyorsunuz. Windhoek'un içine doğru ilerledikçe hayretinizin dozu artıyor, çünkü kendinizi Grimm Kardeşler'in masallarından çıkmış duran **"sür-reel"** bir Alman kentinin göbeğinde buluyorsunuz.

Afrika bozkırlarının ortasındaki bu beklenmedik Alman kenti neo-gotik stildeki Protestan kiliseleri, Alsas tarzındaki sivri damlı evleri; biracıları ve en son çöp arabaları tarafından 10 dakika önce silinip süpürülmüş izlenimi veren pırıl pırıl sokakları ile gerçek bir kentten çok; kartondan yapılmış bir tiyatro dekorunu andırıyor. Kentin ana caddesi, Namibia'yı sömürgelerine katan imparatorluk Almanyası anısına hâlâ **"Kaiserstrasse"** olarak anılıyor. Windhoeklular ana caddenin, geçen yıl elde edilen bağımsızlıktan sonra **"İstiklal Caddesi"** olarak değiştirildiğini söylüyorlar, ama burayı hâlâ herkes **"Kâiserstrasse"** diye biliyor.

"Kaiserstrasse"'nin üzerindeki kentin en iyi restoranı da **"Kaiserkrone"** adını taşıyor. **"Kaiserkrone"**, **"Mutual Platz"** adını taşıyan bir alışveriş merkezinin yanı başında.

Avrupa'daki benzerleri gibi yanlış yayalara mahsus olan post-modern stildeki pembe-mor-yeşil-mavi pavyonlardan oluşan bu yeni alışveriş merkezinde kendinizi Zürih'te zannediyorsunuz.

Bağımsız Namibia'nın gurur vesilesi olan bu alışveriş merkezi, kedi-köpek mamasına dek her türlü Avrupa malı satan dev boyutlardaki 4 süpermarketin üstünde bulunuyor.

Süpermarketlerin yanıbaşında ise gene Alman adları taşıyan **"Porsche Club"** ve **"Greta's Kitchen"** göze çarpıyor.

Akşamüstü saat 17.00'de dükkânlar kapanıyor. Girişi, dünyanın en ırak köşelerinde bile bulunan **"Benetton"** mağazalarına bakan bu süper alışveriş merkezinin yumuşak sesli hoparlörlerinden **"Aufviederseen"** adlı bir şarkı yükseliyor. **"Lufthansa"** charterlarıyla gelen ve kent merkezine gerçek bir "aryan ırk" görünümü veren Alman turistler yavaş yavaş otellerine dağılıyorlar.

Almanlar gibi yere tek bir sigara izmariti atmayan ve sessiz sakin evlerine dönen siyah derili Afrikalılar, kentin gerçek sahipleri gibi değil de biraz kayıp, iğreti misafir gibi duruyorlar. Tek bir bardan, bir kahveden en ufak bir Afrika nağmesi gelmiyor. Afrika tamtamlarından çıkan ritmik Afrika'nın müziğini dinlemek istediğiniz zaman, radyonun düğmesini komşu Angola'nın başkenti Luanda'ya çevirmeniz gerekiyor. Windhoek radyosu yalnız marş ritmindeki Bavyera melodilerini çalıyor.

1984'te Namibia'yı sömürge edinen Almanlar, başkent Windhoek'ta olduğu gibi Swakopfmund ve Luderitz gibi ülkenin belli başlı kentlerinden Afrika'yı kazıyıp yok etmişler.

Dağlık bozkırların ortasında ya da Atlantik Okyanusu'na varan çöllerin üzerinde sterilize edilmiş küçük Alman kentleri kuran Kaiser'in torunları burada küçük katliamlarını da yapmışlar. Yüzyılın başında Alman hâkimiyetine karşı yerli Herrero ve Nama kabilelerinin ellerindeki derme çatma silahlarla direnişe geçmesine çok sinirlenen Alman generali, askerlerine **"Önünüze çıkan her siyahı vurun"** emrini vermiş.

Alman askerleri de itaatkâr gelenekleri ve sistemli şaşmaz disiplinleriyle bu emri yerine getirmişler ve ülkenin güneyinde ve ortasındaki yerli halkın yüzde 60'ını bir yıl içinde yok etmişler. Siyahlar o günden bu güne on bin, elli bin hektarlık latifundist çiftlikler kuran beyazların tartışmasız hizmetkârına dönüşmüş.

Birinci Dünya Savaşı'nın sonunda Afrika'daki sömürgelerini yitiren Almanya'nın buradan çekilip gitmesine rağmen; Almanca ülkenin üç resmi dilinden (Almanca, Afrikaner ve İngilizce) biri olarak kalmış.

Aralarında hâlâ Hitler'in doğum gününü kutlayan Alman asıllı beyazları, Güney Afrika sömürgesi statüsünde 70 yıl birlikte yaşadıkları Afrikanerler de pek değiştirmemiş.

Sovyet yönetimi çöktü

26 ağustos

Dış Haberler Servisi - Sovyetler Birliği'nde yaşanan tarihi gelişmeler dün de sürdü. Önceki gece Bakanlar Kurulu'nun askıya alınmasının ardından merkezi yönetimin dağılmasının yeni bir örneğini, Rusya Federasyonu Devlet Başkanı **Boris Yeltsin**'in yayımladığı kararname oluşturdu. Yeltsin, bu kararname ile Rusya Federasyonu sınırları içinde tüm iletişim araçlarının denetiminin, Sovyet organlarından Rusya yetkililerine geçtiğini açıkladı. Bu arada Yeltsin, Rusya Federasyonu televizyonunda dün gece yayımlanan söyleşisinde, Başkan **Mihail Gorbaçov**'un, darbe girişiminin suçunu paylaşması gerektiğini söyledi. Öte yandan yeni Savunma Bakanı **Yevgeni Şapoşnikov,** ordu üst yönetiminin büyük ölçüde değiştirileceğini açıkladı.

SSCB Devlet Bakanı Mihail Gorbaçov'un yetkilerini kısıtlayan bir dizi kararnameden biri olan TASS Ajansı'nda yayımlanan kararnamede Yeltsin, bu kararın, devlet güvenliğini sağlamak ve geçen hafta başarısızlığa uğratılan darbe girişiminin yinelenmesini önlemek için alınmış bir önlem olduğunu

diluyurdu.

Kararnamede, cumhuriyetteki telefon ve **"kodlanmış (gizli) haberleşmeler"** de dahil tüm hükümet haberleşmesinin sorumluluğunu Rusya Cumhuriyeti KGB servislerinin üstleneceği, şimdiye dek merkezi hükümete bağlı olan tüm iletişim kuruluşlarının **"Rusya İletişim Haberleşme Teknolojisi ve Uzay Bakanlığı"** tarafından devralınacağı kaydedildi. Siyasal yorumcular bu kararnamenin, darbe girişiminden sonra merkezi yönetimin yetkilerine karşı girişilmiş en büyük sınırlama olacağını bildiriyorlar.

Yeltsin, SSCB lideri Mihail Gorbaçov'un, geçen hafta yapılan başarısız darbe girişiminin suçunu paylaşması gerektiğini söyledi. Yeltsin, televizyon görüşmesinde yaptığı açıklamada, Gorbaçov'un, Komünist Parti Genel Sekreterliği'nden ayrılmasını desteklediğini, ancak bunun Gorbaçov'un daha önceki kararlarında yaptığı yanlışları örtmediğini söyledi. Yeltsin, Gorbaçov'un darbedeki suçunun affedilmeyeceğini belirterek **"Yetkilileri kim seçti? O seçti. Onları kim onayladı? O onayladı. En yakınları tarafından aldatıldı. Hemen hemen bütün kabine üyeleri tarafından aldatıldı. Onları kendisi seçmişti"** dedi. Yeltsin, Başkan Gorbaçov'u devirmeye çalışan darbecilerin planlarını önceden öğrenerek, gerektiğinde görevi üstlenmek üzere bir **"sürgün hükümeti"** oluşturduklarını da açıkladı. Sovyetler Birliği Komünist Partisi Sekreterliği, Merkez Komite'nin kendisini feshetmesini tavsiye eden bir bildiri yayımladı. TASS Ajansı'nın haberine göre bildiride, **"Merkez Komite üyeleri, hiç kuşku yok ki Merkez Komite'nin kendi kendini feshetmesi yolunda bir karar almak zorundadır. Bu zor bir karardır, ancak mevcut şartlarda mümkün olan tek şeydir"** denildi.

SBKP Sekreterliği'nin darbe sırasında takındığı tavrın bir kez daha haklı gösterilerek bunun bir kan gölünden kaçınılmasına yönelik olduğu belirtilen bildiride **"İlk saatlerden itibaren, sekreterlik Mihail Gorbaçov ile görüşmekte ısrar etmiştir. Ancak bu fırsat sadece üçüncü gün elde edilebilmiştir"** denildi.

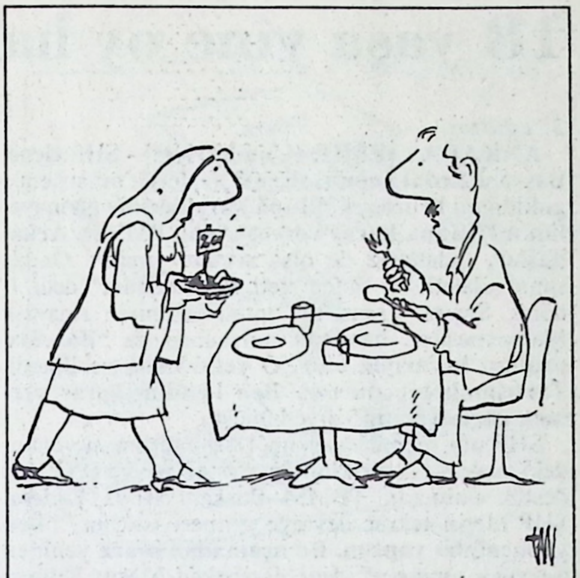
Bildiride, sekreterliğin, demokrasiye ve yasaya karşı başkaldıran maceracılar arasında KP Merkez Komitesi'nin bazı üyelerinin bulunduğunu üzüntüyle saptadığı ifade edildi.

Sovyetler Birliği Savunma Bakanı Yevgeni Şaposnikov, dün gece bir açıklama yaparak, ordu üst düzey yönetiminin büyük ölçüde değiştirileceğini bildirdi. Yönetimdeki kadronun gençleştirileceğini belirten Şapoşnikov, **"Ordu komutanlığı yüzde 80 oranında yenilenecek"** dedi.

Şapoşnikov, daha önce Moskova radyosuna verdiği demeçte, orduyu hiçbir zaman halka karşı kullanmayacağını söyledi. Şapoşnikov, **"Halkımı temin ederim ki Savunma Bakanı olduğum sürece, ülkenin silahlı kuvvetleri hiçbir koşulda kendi halkına karşı kullanılmayacaktır"** dedi. Ordu içinde darbecileri destekleyenler bulunması nedeniyle halktan özür dileyen Şapoşnikov, ordunun genelde masum olduğunu belirtti.

Mihail Gorbaçov, SSCB'deki reformların başarısı için ABD ile daha fazla işbirliğine ihtiyaç bulunduğunu söyledi.

TASS Ajansı'nın haberine göre SSCB lideri, kendisine güven mektubunu sunan ABD Büyükelçisi **Robert Straus'a**, reformların **"radikalleştirilmesi"** ve yeni bir politik ve ekonomik sisteme **"daha kolay ve daha çabuk"** geçilebilmesi için dış yardımın gerekli olduğunu belirtti.

Gorbaçov, önceki gece SSCB Komünist Partisi'nin genel sekreterliğinden istifa edip partinin mallarının, mülkiyetinin yerel yönetim konseylerine devredilmesini emretmesinin ardından, darbe girişimine karşı çıkmadığı gerekçesiyle Sovyetler Birliği Bakanlar Kurulu'nu da askıya alarak hükümetin işlevlerini geçici olarak yürütmek üzere 4 kişilik bir komiteyi görevlendirdi. Sovyet televizyonundan yayımlanan başkanlık kararnamesine göre bugün toplanacak olan SSCB Yüksek Sovyeti'nin (parlamento), hakkında yapacağı güvenoylamasıyla hükümetin akıbeti kesinleşinceye kadar Bakanlar Kurulu'na vekâlet edecek komiteye Rusya Başbakanı **İvan Silayev** başkanlık edecek.

Silayev'in yardımcılıklarını da radikal reformcu ekonomist **Grigory Yavlinsky,** Gorbaçov'un danışmanı **Arkady Volsky** ve Moskova Belediye Başkan Yardımcısı **Yuri Lojkov** üstlendi.

Rusya Federasyonu Bakanlar Kurulu, SSCB'nin yeni hükümeti belirleninceye kadar ülke ekonomisinin denetimini ele aldığını ilan etti.

SSCB Başkanı Mihail Gorbaçov'un, yeni SSCB kabinesi kuruluncaya kadar ülke ekonomisinin koordinasyonu ve yeni hükümet üyelerinin belirlenmesiyle görevlendirdiği dört kişilik komitenin başkanı olan Rusya Başbakanı **İvan Silayev** tarafından yayımlanan üç ayrı kararnamede, SSCB hükümetine bağlı tüm organ ve ekonomik işletmelerin, yeni bir karara kadar Rusya hükümetinin atayacağı yetkili kişilerce yönetileceği belirtildi. Kararnamelere göre SSCB hükümeti bünyesindeki Devlet Planlama Örgütü, tüm personeli ve mal varlığı ile Rusya hükümeti bünyesindeki ekonomi bakanlığına devredildi. Kararnamelere göre darbe girişimine katılan Başbakan **Valentin Pavlov**'un görevi askıya alınan hükümetin denetimindeki tüm kaynakların kullanımı da geçici olarak Rusya hükümetinin denetimine veriliyor.

18 yaşa yine oy hakkı yok

27 ağustos

ANKARA / İZMİR (Cumhuriyet) - SHP Genel Başkanı **Erdal İnönü,** seçime adaletsiz bir sistemle gidildiğini belirterek **"Buna karşı seçime girmeyelim mi? Buna karar verecek olan PM'dir. Arkadaşlar,** 'adaletsiz de olsa seçime girelim. Ondan sonra adaletli bir sistem getirelim' **dediler"** dedi. İnönü, Seçim Yasası'nın iptali istemiyle Anayasa Mahkemesi'ne başvuru konusunda da **"Başvuru grubun kararıyla olur. O yetki bana verilmedi. Tartışmalı bir durum. Ben kendim karar vermek istemiyorum"** diye konuştu.

SHP'nin seçmen yaşının 18'e indirilmesi yönündeki anayasa değişikliği önerisi ANAP ve DYP'den destek bulmadı. TBMM Başkanı **Kaya Erdem,** SHP'lilerin tekrar devreye girmesi isteğine, **"Ben yapacağımı yaptım. Bu aşamadan sonra yeniden devreye girmem"** dedi. Başbakan **Mesut Yılmaz** da ANAP'lılara, **"Bu aşamadan sonra anayasa değişikliği olmaz"** görüşünü bildirdi. SHP, Seçim Yasası için Anayasa Mahkemesi'ne gitmeme kararı aldı.

60. Uluslararası İzmir Fuarı'nın açılışı için İzmir'e gelen SHP Genel Başkanı **Erdal İnönü,** SHP il binasında bir basın toplantısı düzenledi.

Özellikle gençlere seslenmek istediğini belirten İnönü, **"Seçmen yaşı 18'e indirilsin, dendi. İktidar da bunu söyledi, memnun olduk. Sonunda dönüldü, dolaşıldı, 18 yaşını dolduranlara bu hak verilmeden seçime gidilecek. Biz bu konuda bir girişimde bulunduk. Biz, gençlerin beklentilerine programlarımızla cevap verecek partiyiz"** diye konuştu.

SHP lideri İnönü, Seçim Yasası'nın **"daha adaletli olmasını"** istediklerini, ancak **"Sonunda yine yasanın ANAP'ın istediği gibi"** çıktığını vurguladı. İnönü, **"Niye seçime böyle bir yasayla gidelim, bıktık usandık, neden hep böyle oluyor, şimdi vakit yok anayasaya vaktim olunca uyarım, olmayınca uymam olur mu? Niçin kalıcı bir Seçim Yasası yapılamıyor? Anlaşıldı ki bu ANAP'la yapılamayacak. Bunu yapacak olan, sandıkta güllerin açmasıdır. Anayasayı biz değiştireceğiz. Yeni bir Siyasi Partiler Yasası yapacağız"** dedi. İnönü bu konudaki sözlerini, **"Buna karşı seçime girmeyelim mi? Buna karar verecek olan PM'dir. Arkadaşlar,** 'Bu sistem adaletsiz de olsa seçime girelim, ondan sonra adaletli bir sistem getirelim' **dediler. Seçim Yasası adaletli değil, ama biz bu seçimde birinci parti olarak çıkacağız"** diye sürdürdü. İnönü, **"Seçimleri boykot gündemde mi"** sorusuna da **"Öyle bir durum görmüyorum. Ama bu konuda karar verecek olan PM'dir"** karşılığını verdi.

SHP Genel Sekreteri **Hikmet Çetin,** dün ANAP Grup Başkanvekili **Yasin Bozkurt** ile **Onural Şeref Bozkurt** ve ANAP Genel Başkan Yardımcısı **Ersin Taranoğlu**'nu yeniden arayarak seçmen yaşının 18'e indirilmesine yönelik anayasa değişikliği için **"destek"** aradı.

Bazı SHP yöneticileri de ANAP Grup Başkanvekilleri ve ANAP'lı Adalet Komisyonu Başkanı **Alpaslan Pehlivanlı'**yı arayarak **"Biz 18 yaşı imzaya açtık. Siz de milletvekili sayısının 600'e çıkarılmasını getirin, destekleyelim"** önerisinde bulundular. Bu gelişmeler üzerine İstanbul'da bulunan Başbakan **Mesut Yılmaz** yeniden aranarak konu ile ilgili görüşü soruldu. Yılmaz'ın ANAP yöneticilerine, **"Biz seçimle ilgili süreci başlattık. Bu aşamadan sonra anayasa değişikliği olmaz. Muhalefet iyi niyetli değil"** yanıtını verdiği öğrenildi.

SHP Grup Başkanvekili Hasan Fehmi Güneş de DYP Grup Başkanvekili **Bülent Çorapçı'**yı aradı. Çorapçı'nın Güneş'e yanıtı,

"Önerinizi genel başkana ilettik. İnceliyoruz" biçiminde oldu.

Kendi Çelişkisi...

UĞUR MUMCU *28 ağustos*

Başarısız darbe girişiminden sonra Sovyetler Birliği'nde başlayan süreç, *"Rus milliyetçiliği"* ve gücünü bu milliyetçilikten alan Batı destekli bir *"yeni diktatör"* yaratıyor.

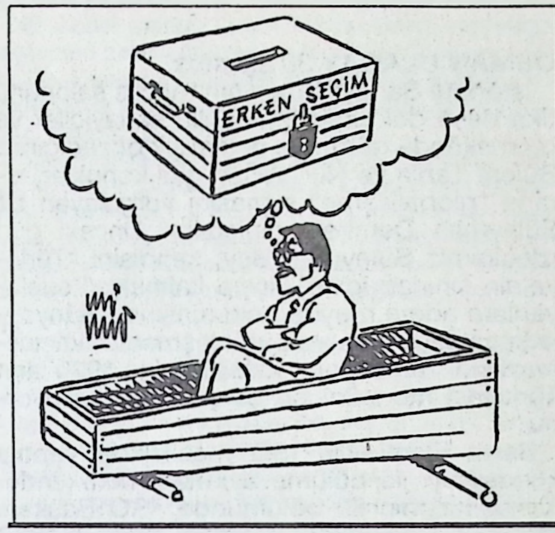
Bu diktatörün adı Yeltsin'dir. Yeltsin, Komünist Partisi'nden yetişen ve üst düzey yöneticiliğine kadar yükselen bir eski Marksistir. Rus milliyetçiliği bu eski Marksistin öncülüğünde gelişiyor! Marksizm, her oluşumun kendi çelişkisini de içinde taşıdığına inanır. Çelişkiler, her oluşum içinde ayrı ayrı özellikler taşırlar. Doğa olayları gibi toplumsal olaylar da çelişkilerle gelişir. Bu çelişkilerin en belirleyici olanına *"ana çelişki"* denir.

Kapitalist toplumlarda *"ana çelişki"*, emek ve sermaye arasındaki çelişkidir. Her toplum ana ve ara çelişkilerle gelişme içindedir; yaşamın her kesiminde ayrı ayrı özellikler taşıyan bu çelişkiler, nicelikten niteliğe doğru büyük değişimi oluştururlar. Marksizme göre toplumsal sınıfları doğuran, bu sınıf çelişkileridir. Emek sermaye çelişkisi işçi sınıfını doğurur; işçi sınıfı da sosyalizmi yaratacaktır. Kapitalist toplum, nasıl feodalitenin yerini almışsa sosyalizm de kapitalizmin yerini alacaktır. Bu değişiklik kendiliğinden mi olacaktır? Hayır. Kapitalizme karşı örgütlü savaşla, şiddetle ve ihtilalle. Kim yapacaktır bu ihtilali? İşçi sınıfı.. İşçi sınıfı, bu ihtilali, bir *"öncü kadro"* ile yapacaktır. Bu öncü kadro da Bolşevik Partisi'dir.

Proletarya, şiddet yoluyla iktidara gelecek; iktidarını şiddet yoluyla sürdürecek ve bu proletarya diktatörlüğü bütün sınıfların yok olacağı aşamaya kadar sürdürülecektir. Bunun adı *"Leninizm"*dir. 1889 yılında Paris'te toplanan *"İkinci Enternasyonal"*, sosyalist ideolojideki yol ayrımının da kilometre taşı oldu. Lenin'in öncülüğündeki komünistler, Ekim Devrimi'nden iki yıl sonra Moskova'da *"Komünist Enternasyonal"*i kurarlarken sosyalistler de 1919'da Bern'de, 1921 yılında Viyana'da toplandılar. 1951 yılında Frankfurt'ta bir araya gelen sosyalist parti liderleri *"Sosyalist Enternasyonal"*i kurdular.

Komünist Enternasyonal, 1943 yılında çalışmalarına son verdi. 1947 yılında Doğu Bloku komünist partilerince kurulan *"Enformbüro"* da 1956 yılında kapandı.

Bu iki kamp arasındaki çelişki, Sosyalist Enternasyonal'de derinleşti; bugüne kadar sürdü. Lenin, Sosyalist Enternasyonal'e ideolojik damgasını vuran Alman sosyal demokrat liderlerinden Kautsky ile ideolojik hesaplaşmaya girişti. Engels'in yakın çalışma arkadaşı Kautsky, Lenin'in şiddet içeren tezlerine karşı çıkıyordu. Kautsky, şiddet içeren her siyasal akımın kendi çelişkisini de

yarattığına, bu çelişkilerin bir başka anlam ve bağlamda bu alanda da geçerli olduğuna inanmıştı. Kendi karşıtına izin vermeyen bir siyasal düşünce kendi karşıtını kendi içinde yaratır. Bugün Sovyetler Birliği'nde yaşanan dram budur.

Kautsky'nin öncülüğündeki İkinci Enternasyonal, demokratik sosyalizme, sosyal demokrasiye ve çoğulcu demokrasiye yol açtı; Komünist Enternasyonal de Sovyet Marksizminin öncülüğünde sosyalizm adına *"Marksizmin militarizasyonu"*na, Polonya, Macaristan, Çekoslovakya ve Afganistan işgallerine, bürokratik tek parti diktatörlüğüne ve polis devletine! Demokratik toplumlarda karşıt düşünceler, çoğulcu yapı içinde örgütlenerek demokratik işlevlerini yürütürler. Baskı rejimlerinde de çelişki, bu rejimin içinde oluşur. Yeltsin bunun örneğidir. Baskıcı Leninist rejim, kendi çelişkisini kendi içinde yaratmış ve komünizmin mezar kazıcısı olarak Yeltsin'i siyaset sahnesine sürmüştür. Sovyetler Birliği'nde yaşanan olaylar, dünya demokrasi ve sosyalizm laboratuvarına unutulmaz deneyler armağan ediyor. Ve dersler veriyor. Derslerden biri, sosyalizmin şiddet yoluyla kurulup şiddet yoluyla sürdürülemeyeceğidir.. İkinci ders, şiddet yoluyla oluşan modelin bürokratik tek parti diktatoryası doğurmasıdır. Üçüncü ders, kendi karşıtlarına izin vermeyen her rejimin, kendi çelişki ve karşıtını da kendi içinde yaratmasıdır. Bu açıdan Sovyetler Birliği'nde iki yönlü dram yaşanıyor. Dramın bir yüzü, sosyalizmin demokratik yapısına sırt çeviren komünist modelde yaşanıyor. İkinci dram, Rus milliyetçiliğini hortlatan Yeltsin'in kişiliğine yansıyor. Siyasal gücünü yıllarca silah yoluyla bastırılmış Rus milliyetçiliği ve şovenizminden alan yeni *"Rus diktatörü"*, piyasa ekonomisi ve liberalizm adına siyaset sahnelerine çıkıyor!

'Global Baba' Demirel...

OSMAN ULAGAY *30 ağustos*

İstanbul Sanayi Odası'nın meclis salonunu tıka basa dolduran İstanbullu sanayiciler ve bu mekânda görmeye pek alışık olmadığımız Bülent Tanla ve Nur Vergin gibi konuklar, ısrarla "globalleşme" temasını vurgulayan bir Süleyman Demirel'i dinlediler. Önceki gün izlediğimiz Süleyman Bey, kendisini "Türkiye'nin sınırları içine sıkışıp kalmakla" suçlayanlara adeta meydan okurcasına, "dünyayla kucaklaşmanın ve bütünleşmenin" kaçınılmazlığını anlatıyor, kafasındaki 1990'ların Türkiyesi modelini bu çerçeveye oturtuyordu.

Sayın Demirel'in İSO meclisinde yaptığı konuşmayı iki bölüme ayırmak mümkündü. Konuşmasının ilk bölümünde, İSO Başkanı Memduh Hacıoğlu'nun verdiği 1980 ve 1990 yıllarının bir karşılaştırmasını yapan rakamlara takılmaktan kendisini alamayan Sayın Demirel'in yeni ve inandırıcı bir şeyler söylediğini iddia etmek doğrusu kolay değildi. Örneğin 1970'ten 1980'e kadar beş kat artan ihracatın 1980-90 döneminde yalnızca dörtbuçuk kat arttığını söyleyerek 1980'lerdeki ihracat atılımını küçümsemenin, kendi firmalarında ve sektörlerinde ihracat atılımının ne zaman gerçekleştiğini çok iyi bilen sanayicilere anlamlı gelmesi zordu.

Süleyman Bey yarım saat kadar konuştuktan sonra konuşmasının ikinci bölümüne geçiş cümlesini söyledi ve "Geçen on yılda güzel şeyler yapıldı, ama kâfi şeyler yapılmadı, şimdi yapılanları aşmak ve kâfi olanı yapmak lazım" dedi.

Bu noktadan itibaren geçmişe dönük değerlendirmeler, yerini geleceğe dönük projelere bırakıyor, Türkiye'nin sorunlarına global bir perspektifle yaklaşan bir Demirel konuşuyordu.

Sayın Demirel'in konuşmasının ilgiyle izlenen bu ikinci bölümünde oldukça net bir şekilde ortaya koyduğu temaların başlıcaları şunlardı:

- Türkiye sanayileşmede yeni bir atılım yapmak ve uluslararası rekabet gücüne sahip bir sanayi hedefine yönelmek zorundaydı. Her şeyi yapmaya heves etmenin zamanı geçmişti, uluslararası üstünlüğe sahip sanayilere yönelme zamanı gelmişti. Sanayi bu amaçla teşvik edilecek ve her bakımdan gelişmiş-sanayileşmiş ülkelerin normlarına uyan bir sanayi yapısı hedeflenecekti. Bu sanayi, dünyadaki geçerli fiyatlardan para ve enerji kullanacak, girdilerini dünya fiyatlarından alacak, verimli üretim yapacak, üretimini dünyaya satabilecek ve dünyadaki normlara göre vergi ödeyecekti.
- Devlet, sanayi atılımı için gerekli istikrar ortamını hazırlayacak, sanayiye yatırım için makroekonomik şartları yaratacak, ama atılımı girişimciler yapacaktı.
- Türkiye enflasyon sorununu çözmeden diğer sorunlarını çözemezdi. Bugün enflasyondan memnun olduğunu söyleyen sanayiciler de ergeç bunun acısını çekecekti. Bu nedenle enflasyonu tek rakamlı oranlara indirmeyi hedeflemek şarttı.
- Kamu kesiminin büyük açıklar vermesi enflasyonun temel nedenlerinden biriydi ve KİT açıklarının bundaki payı büyüktü. Devletin bu yükten kurtulması şarttı. Bu amaçla özelleştirilebilen KİT'lerin özelleştirilmesi, yerli ya da yabancı alıcılara satılması zorunluydu. Satılması mümkün olmayanlarının ise acilen ıslah edilmesi gerekiyordu.
- Finans sektöründe de reforma gidilmesi, devletin de desteğiyle risk sermayesi kurumlarının geliştirilmesi, orta ve küçük girişimciye makul şartlarla finans kaynağı sağlanması gerekliydi.
- Yatırımlarda öncelik, satılabilir ve ihraç edilebilir malların ("tradeables") üretimine dönük projelerde olacak, altyapılar da ihmal edilmeyecek, ama yirmi yıl sonra gerekecek altyapılara öncelik verilmeyecekti.

Demirel bütün bunları anlattıktan sonra "Şimdi bunlar size ütopya gibi gelebilir, ama bunu göze almaya mecburuz, eskiden bildiklerimizin tümünü unutarak geleceğin Türkiyesi'ni düşünmeliyiz" derken dinleyenlerin çoğuna umut veriyordu.

Toplantıdan sonra konuştuğum sanayicilerin çoğu, Demirel'in önemli noktalara açıklık getirdiğini ve vizyonu olan bir lider izlenimi vermeye başladığını söylüyorlardı.

Hükümetin seçim kozu: İş

30 ağustos

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Erken seçim kararının kesinleşmesinden bu yana bir dizi **"seçim vaadinde"** bulunan ANAP hükümeti bunlara yenilerini eklemeye hazırlanıyor.

Hükümetin ilk aşamada çok sayıda **"geçici işçi"** almaya hazırlandığı öğrenildi.

Halen hazırlanmakta olan seçim bildirgesinde eğitim, yargı, sağlık ve idare alanında yapılacak reformlar anlatılacak.

Özellikle dar gelirli kesime yönelik seçim vaatlerinin uygulanması için hükümetin **"titizlik"** göstereceği belirtildi. Kamuoyunda Fak-Fuk-Fon olarak bilinen Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonu'ndaki kaynaklar yoğun olarak kullanılacak.

Hükümetin önümüzdeki günlerde kamuoyuna duyurmaya hazırlandığı seçim vaatlerinden bazıları şunlar:

Geçici işçi: İşçi alabilecek kapasitesi bulunan bakanlıklar **"geçici işçi"** statüsünde yeni kadrolar açacaklar.

İlk olarak Sağlık Bakanlığı'nın iki bine yakın geçici işçi almayı planladığı öğrenildi. Üç aylık işçi olarak alınacak bu kişiler daha çok sağlık müdürlüğü kuruluşlarında görev yapacak. Bu konuda eylül ayı başından itibaren başta Bayındırlık ve Milli Eğitim olmak üzere birçok bakanlığın da hazırlık içinde bulunduğu öğrenildi.

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na da 1050 geçici işçi alınacak.

Kurumda bu konudaki hazırlıklar tamamlandı. Kuruma, 5 mühendis, 15 doktor, 30 sosyal çalışmacı, 65 psikolog, 3 eczacı, 24 fizyoterapist, 1 odiolog, 40 çocuk gelişimcisi, 10 diyetisyen, 150 hemşire, 100 çocuk eğiticisi, 7 memur, 20 şoför, 90 öğretmen, 50 kaloriferci, 50 aşçı, 20 bekçi, 285 hizmetli, 100 bakıcı alınacak.

● Bartın'ın önceki gün il yapılmasının ardından seçim öncesinde en az 10 ilçeye daha **"il"** sözü verilecek. Tıpkı Bartın seçimlerinde olduğu gibi **"Oyu verin il yapalım"** sloganı işlenecek. Bu ilçeler arasında Nazilli, Alanya, Düzce, Akhisar, Ödemiş, Lüleburgaz, Akşehir, Bafra da yer alıyor.

Eğitim, sağlık, idare, yargı alanında **"reform"** sözü verilecek. Bu alanlardaki merkezi ve taşra örgütlenmesinin yeniden gözden geçirileceği belirtilecek. Yargı mensuplarına yeni parasal olanaklar sağlanacak.

●Yeni bir ekonomik paket hazırlanacak ve **"Güven tazeleyin bu paketi gerçekleştirelim"** propagandası yapılacak.

● Genel merkez halen il il anketler yaptırarak toplumun genel eğilimlerini saptamaya çalışıyor. 20 eylüle kadar bu anketleri tamamlamış olacak. Bu sonuçlar doğrultusunda özellikle kadınlara ve gençlere yönelik yeni "söz"ler verilecek.

Sağlık Bakanı Doç. Dr. **Yaşar Eryılmaz**, Türkiye'de sosyal güvenlik kapsamı dışında olan ve hastane ücretlerini ödeme gücü bulunmayan vatandaşların, bakanlığa ait yataklı tedavi kurumlarından ücretsiz yararlanacaklarını açıkladı. Eryılmaz, ücretsiz tedavi nedeniyle hastanelerde **"yığılma"** meydana gelmeyeceğini de savundu.

Eryılmaz, rotasyon uygulamasının **"seçim yatırımı"** olmadığına da dikkat çekerek **"Bazı çevrelerde bir seçim yatırımı olarak değerlendirilen bu uygulamaya başladığımızda, seçim olayı henüz gündemde değildi. Kaldı ki bunu seçim yatırımı olarak değerlendirseydim, gidecek doktorların kura ile belirlenmesi yerine bakanlıktan direkt isim belirlerdim"** diye konuştu.

Eryılmaz, dün düzenlediği basın toplantısında, 1 Eylül 1991 tarihinden itibaren geçerli olacak ücretsiz tedavi uygulaması hakkında bilgi verdi. Eryılmaz, fakir vatandaşların, bakanlığa ait yataklı tedavi kurumlarında, poliklinik ücreti dışında, ayakta ve yatarak ücretsiz tedavi edileceklerini belirtti. Eryılmaz, bu uygulamadan yararlanacak vatandaşların genel hasta odalarında, yer bulunmadığı takdirde de 3. sınıf hasta odalarında yatırılacağını anlattı.

Eryılmaz, fakir hastaların tedavi masraflarının Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonu'ndan Sağlık Bakanlığı aracılığıyla hastanelere ödeneceğini de ifade ederek vatandaşların fakir olduklarını belirten taahhütlerinin Maliye Bakanlığı tarafından kontrol edileceğini söyledi.

Azerbaycan da bağımsız

31 ağustos

Dış Haberler Servisi - Sovyetler Birliği'nin Azerbaycan Cumhuriyeti bağımsızlığını ilan etti. Azerbaycan Parlamentosu'nda oybirliğiyle alınan kararla, 1920 yılında Sovyet işgaliyle ortadan kalkmış olan **'Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti'** yeniden kurulmuş oldu.

Rusya Federasyonu ile Kazakistan Cumhuriyeti arasında **'toprak'** tartışması nedeniyle gerginleşen ilişkiler ise iki cumhuriyet arasında askeri ve ekonomik alanda işbirliği yapılmasına ilişkin bir anlaşmanın imzalanmasıyla normale döndü.

SSCB'nin Kafkasya cumhuriyetlerinden Azerbaycan'da dün yapılan olağanüstü parlamento toplantısında bütün milletvekilleri, cumhuriyetin Sovyetler Birliği'nden ayrılması ve 1920 yılında ortadan kaldırılan Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti'nin yeniden doğuşu yönünde oy kullandılar. Parlamentonun aldığı bağımsızlık kararında, Azerbaycan'ın, birlikten ayrılan tüm cumhuriyetlerle ve SSCB'nin bünyesinde kalmakla birlikte Azerbaycan'ı tanıyacak cumhuriyetlerle ekonomik ve siyasi ilişkiler kurmaya hazır olduğu vurgulandı.

Azerbaycanlı kaynakların bildirdiğine göre parlamentoda dün alınan bağımsızlık kararının niteliğine ilişkin tartışmalar çıktı. Parlamentonun görüşmeye başladığı ilk metinde **"Azerbaycan Cumhuriyeti, Sovyetler Birliği'nden bağımsızlığını ilan eder"** şeklinde bir ifade yer almasına karşın Halk Cephesi, bu ifadenin değiştirilmesi için ısrar etti. Halk Cephesi'nin isteğiyle kabul edilen yeni bağımsızlık metninde, Sovyet ordusunun 1920 yılında Azerbaycan'ı işgal ederek kendi topraklarına katması tanınmıyor ve bu nedenle Azerbaycan'ın şimdi giriştiği hareketin bir **'bağımsızlık ilanı'** değil, 1920 yılında ortadan kaldırılan **'Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti'nin yeniden kuruluşu'** olduğu vurgulanıyor.

Parlamentonun dün yaptığı toplantı sırasında Komünist Partili milletvekillerinin oluşturduğu çoğunluğun baskısıyla, 1920'de Azerbaycan'a giren Sovyet ordusunu **'işgalci'** olarak tanımlayan bir karar alınması da engellendi. 28 Mayıs 1918 tarihinde Mehmet Emin Resulzade'nin önderliğinde kurulan

Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti, 28 Nisan 1920'de Sovyet yönetiminin güdümüne girmişti.

Azerbaycan Parlamentosu, bağımsızlık kararını pekiştirmek amacıyla **'ulusal savunma güçleri'** kurulmasını kararlaştırdı.

Azerbaycan Televizyonu'ndan naklen yayımlanan parlamento oturumunun öğleden sonra bölümünde söz alan Halk Cephesi milletvekili **Tofik Kasımov,** bağımsız bir devletin bir orduya da sahip olmak zorunda olduğunu söyleyince, komünist milletvekilleri, bunun **'aşırı bir adım'** olacağını öne sürdüler.

Ancak yapılan oylamada, ezici bir çoğunlukla Azerbaycan'ın **'ulusal savunma güçleri'**ni oluşturması yönünde karar alındı.

Öte yandan, Ermenistan Parlamentosu Başkanlık Divanı, Azerbaycan'ın bağımsızlık ilanından bir saat sonra yayımladığı bildiride, Ermenistan'ın da 21 eylülde yapılacak halkoylamasının ardından bağımsızlığını ilan edeceğini açıkladı.

Şimdiye dek bağımsızlık ilan eden cumhuriyetler şunlar: Estonya, Letonya, Litvanya, Moldavya, Beyaz Rusya, Ukrayna, Gürcistan ve Azerbaycan.

Sovyetler Birliği'nin en büyük cumhuriyeti olan Rusya Federasyonu, Kazakistan Cumhuriyeti ile ekonomik ve askeri bir işbirliği anlaşması imzaladı.

İki cumhuriyetin temsilcileri tarafından dün sabah Kazakistan'ın başkenti Alma Ata'da imzalanan anlaşmaya göre iki cumhuriyet ortak bir güvenlik sistemi oluşturacak; strateji, uzay araştırmaları ve iletişim konularında yalnızca birbirlerine danışarak karar alabilecekler.

EYLÜL

Cumhuriyet

YIL / SAYI [illegible] / 1000 TL (KDV dahil) — KURUCUSU: YUNUS NADİ (1924-1945) BAŞYAZAR: NADİR NADİ (1945-1991) — 13 EYLÜL 1991 CUMA

Hukukçularımız ECU/Avrupa Döviz Hesabı'nı biliyorlar.

ECU/Avrupa Döviz Hesabı ..birikimlerinizi korur... kazandırır. PAMUKBANK iyi bankadır

Kahvaltıda saldırıya uğradılar

İstanbul'da 3 polise kanlı pusu

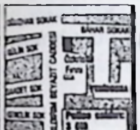

[illegible] (27): 7 yıllık polis memuru, evli, 1 çocuk babası. [illegible] (25): 7 yıllık polis memuru, evli 1 çocuk babası. [illegible] (32): 13 yıllık polis memuru, evli, 1 çocuk babası.

[illegible] Bakırköy Emniyet Amirliği'ne bağlı İzlaz Bürosu'nda görevli 2 polis memuru Yenibosna'daki bir fırında kahvaltı ederken yaşları 18-19 arasında olan 4 teröristin saldırısına uğradı. Telsiz dinlemek için dışarıdaki sivil ekip otosunun içinde kalan üçüncü polis memuru da aynı saldırıda yaşamını yitirdi.

[illegible] Fırının sahibi olayı anlatırken, "Silahla girdiler ve tezgâhın arkasında oturan iki polis memuruna 5-6 el ateş ettiler. Benimle tek kelime konuşmadılar. Donduım kaldım" dedi. Gazeteleri arayarak saldırıyı, Devrimci Sol / Silahlı Devrim Birlikleri adına üstlendiğini belirten bir kişi "Üniversitenin üçüncü katından atılarak öldürülen Seher Şahin'in katilleri yargı önüne çıkartılıncaya kadar eylemlerimiz sürecek" dedi.

İstanbul Haber Servisi — Bakırköy, Yenibosna'da 3 polis memuru silahlı 4 terörist tarafından taranarak öldürüldü. Yaşları 18-19 olarak belirlenen saldırganların, olay yerine, gasp ettikleri bu taksiyle geldikleri ve bu otomobili terk ederek izlerini kaybettirdikleri öğrenildi. Polis, olaydan sonra çevrede geniş güvenlik önlemleri aldı, an- (Arkası Sa. 19, Sü. 8'de)

SUİKAST ZİNCİRİ: 9 AYDA 14 POLİS, 2 SUBAY ÖLDÜRÜLDÜ 18. Sayfada

İnönü, Özal'ın, cumhurbaşkanlığından istifa etmesini istedi:

Özal sahaya insin

İnönü'ye göre 20 Ekim seçiminin sonucu:

Demokrasi gelecek Özal gidecek

ŞÜKRAN KETENCİ'nin haberi 6. Sayfada

PARTİNİN BAŞINA GEÇİN

Sayın Özal, eğer siz ANAP propagandası yapmak istiyorsanız istifa edin. Cumhurbaşkanlığından inin sahaya, herkes gibi, hepimiz gibi. Geçin o zaman partinin başına. Cumhurbaşkanı olarak nasıl bir partiye oy istiyorsunuz? Buna hakkınız yoktur. Bunların hepsinin hesabını soracağız.

HESAP SORACAĞIZ

İktidara geldiğimizde hesap sormazsak siz bizden hesap sorarsınız. Yağma yok. Anayasaya madde konuldu. O dönemde yapılacak şeylerin hesabı sorulmayacak diye. Böyle şey olur mu? Yolsuzlukların, haksızlıkların suiistimallerin hesabını soracağız.

[illegible]'in haberi 6. Sayfada

Demirel de '94'te yeniden seçim' dedi

DYP lideri Demirel, 'Yüzde 26 oy ve 226 milletvekiliyle hükümet yapmayız. Yapmaya kalkarsak o zaman kendimize olan saygımızı yitiririz. Hükümet bir saygınlık olayıdır. Öyle bir durum olur da biz iktidar olursak makul bir süre sonra seçime gideriz. Makul süre 1-1.5 yıl olur. 2 seneyi geçmez' dedi.

12 Eylül darbesine de değinen DYP lideri, '12 Eylül sadece beni ortadan kaldırmadı. Siyasi partiler, parlamento kapatıldı. Beni mi korumuş darbeler? Ben bunların karşısına çatır çatır çıktım. Bir ülkenin üniversiteal darbe yapan generallere cübbe giydirirken ben ne yapacaktım?' diye konuştu. 8. Sayfada

SEÇİM'91

ADAY ADAYI İNÖNÜ OY İSTİYOR [illegible] ÇETİNKAYA'nın yazısı 6. Sayfada

DYP'YE ADAYLIK İÇİN BAŞVURANLAR 7. Sayfada

ECEVİT: SHP BÖLÜCÜLERLE İŞBİRLİĞİ YAPIYOR 6. Sayfada

İran'dan PKK'lıları istedik

Gündemdeki sınır ötesi operasyon konusunda 'zaman' tartışması sürüyor

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Türkiye, Çobanpınar karakolunu basarak 7 eri şehit ettikten sonra İran topraklarına kaçtıkları belirlenen PKK teröristlerinin yakalanarak iade edilmesini, İran'dan istedi. Dışişleri Bakanlığı'na çağrılan İran Büyükelçisi'ne bu konuda "işbirliği" yapılması isteminin de iletildiği, İran tarafının bu isteğe olumlu yanıt verdiği bildirildi. PKK'nın eylemlerini artırması ve Samanlı karakolu baskınında kaçırılan 7 erin hâlâ kurtarılamaması, "yeni ve kapsamlı" bir operasyonu gündeme getirdi. Askeri ve diplomatik çevreler bu konuda siyasi karar gerektiğini vurgularken, "seçim öncesi ve sonrası" olmak üzere iki ayrı zaman diliminin tartışıldığını belirttiler. Bu arada Türk hükümetinin görüşme isteği üzerine dün Türkiye'ye gelen Kürdistan Demokratik Partisi Merkez Komite üyesi Neçirvan Barzani, PKK kampları ile ilgili olarak Türkiye ile anlaştıkları yolundaki haberlerin doğru olmadığını söyledi. Neçirvan, bu konunun Ankara'daki görüşmelerde "ilk kez" ele alınacağını savundu.

İran Büyükelçisi Muhammed Rıza Bagheri, dün saat 16.30 sıralarında Dışişleri Bakanlığı'na çağrıldı. Görüşmede, büyükelçiye, 10 eylülde Çobanpınar jandarma sınır karakoluna baskın yaparak 7 eri öldüren, 4 eri de yaralayan PKK militanlarının İran topraklarına kaçtıkları bildirildi. Görüşmede, Türkiye'nin, teröristlerin yakalanması için iki ülke arasında işbirliği yapılması isteğini ilettiği, İran tarafının da bu isteğe olumlu yanıt verdiği kaydedildi.

Görüşmeden sonra Dışişleri Bakanlığı'ndan yapılan açıklamada özetle şöyle denildi:

"İran Büyükelçisi'nden bu konuda gerekli araştırmanın yapılması, teröristlerin yakalanarak Türk makamlarına iade edilmesi istenmiştir. Büyükelçi Bagheri, İran İslam Cumhuriyeti yönetiminin, hiçbir zaman PKK teröristlerini himayesinde söz konusu olmadığını, bu konuda en (Arkası Sa. 19, Sü. 4'de)

PKK 3 TURİST KAÇIRDI, 4 ARACI YAKTI 18. Sayfada

İkisi de düştü

Altın ve dolar şaşırttı

Dolar serbest piyasada 50 lira birden değer yitirerek döviz satışlarında 4680 liradan işlem gördü. Bir gün önce 111 bin liradan alıcı bulan Cumhuriyet Altını dün 3 bin lira geriledi. Ekonomide

Borsanın güveni sarsıldı

İMKB'ye şimdilik maddi destek yerine manevi destek vereceklerini söyleyen Pakdemirli'nin "Seçime 10-15 gün kala seçim ekonomisinden dolayı sektörler nasıl bir alacaklar. Borsa şu anda olması gerekenin altında. Tam alım dönemi" diye konuşmasına karşın hisse senetleri yüzde 6 dolayında düştü. Ekonomide

TOM JONES İSTANBUL'DA

Duygusal şarkılar hep olacak

ATİLLÂ DORSAY

1960'ların efsane seslerinden biri daha İstanbul'a geldi. Tom Jones'u Yapı Kredi Plaza'nın son derece modern konferans salonunun kürsüsünde açık bej kostümü, yuvarlak yakalı tişörtü, pek az çıkardığı kara gözlüğü, kıpkıvır saçları ile oldukça genç ve formda görmek, özellikle benim kuşağımdan biri için heyecan vericiydi. "Nasıl bu genç görünüm" diye sorduğumuzda, "Gal kaplanı" reçeteyi hemen veriyordu: "Kendime bakıyorum, yeme-içmeme dikkat ediyor, her gün koşuyor, spor yapıyorum. İçki içmiyorum, bol da su içiyorum." (Arkası Sa. 19, Sü. 6'da)

Sinema — 9. Sayfada

Teyzeniz sizden nefret ediyor

Danimarka — 13. Sayfada

Seks fuarı

Kulüpler — 18. Sayfada

Beşiktaş tesis milyarderi

PARİS'TEN

AHMET TAN

Alışkanlık Düğüm Düğüm

PARİS — Bu Amerika'nın eli öyle uzun ki şu anda bir Paris sonbaharında La Celle Saint-Cloud malikânesinde bir salonunda buluşan Türk-Yunan başbakanlarının önüne Adamlık'ın önünden mektup sürülüyor...

Bu Amerika'nın münasebetsizliği, öyle can sıkıcı ki dışişleri bakanları bile kendilerini başbakanlara muhatap sayıyor...

James Baker'ın ya bellek noksanı var ya da kimlik. (Arkası Sa. 18, Sü. 3'te)

ABD VE BM, EYLÜLDE ISRARLI 10. Sayfada

EGE'DE TÜRK-YUNAN ORTAK ARAYIŞI 10. Sayfada

ANKARA'NIN GÖZÜ BM'NİN TEMASLARINDA 10. Sayfada

YILMAZ: ZİRVEYE DAHA ÇOK MESAFE VAR 10. Sayfada

32. Gün dosyasını açıklıyoruz

TRT'den M.Ali Birand'a 'hayali şirket' ve 'sahte fatura' suçlaması

UĞUR MUMCU

TRT Teftiş Kurulu raporunda 32. Gün adlı haber programının yapımcısı gazeteci-yazar M. Ali Birand'ın Fransa ve Belçika'daki hayali şirketler adına faturalar düzenlediği ileri sürülüyor. Birand hakkında "sahtecilik" ve "dolandırıcılık"tan suç duyurusunda bulunulması isteniyor.

ANKARA — TRT'deki 32 Gün adlı haber programının yapımcısı gazeteci-yazar M.Ali Birand'ın Fransa ve Belçika'da adresleri saptanamayan ve Paris ve Brüksel ticaret sicillerine de kayıtlı bulunmayan şirketler adına kendi el yazısı ile sahte faturalar düzenleyip TRT'ye sunarak kurumdan haksız kazanç sağladığı ileri sürüldü. TRT Teftiş Kurulu'nun Emniyet Genel Müdürlüğü Kriminal Polis Laboratuvarı Daire Başkanlığı'ndan istediği kaligrafik inceleme raporunda söz konusu faturalar üzerindeki el yazıları ile tükenmez kalemle yapılan işaretlerin Birand'ın elinden çıktığı belirlendi. Birand, hayali şirketler adına kendi el yazısı ile faturalar düzenlemek ve faturalar ile benzer belgeleri 'tahrif etmek' ve fatura ve belgeleri asıl ve fotokopilerini kuruma vererek haksız kazanç sağlamakla suçlanıyor. TRT Genel Müdürlüğü Teftiş Kurulu, Birand'dan 774 milyon 128 bin 078'i döviz karşılığı Türk Lirası olmak üzere, toplam 824 milyon 6 bin 236 liranın geri alınmasını ve Birand hakkında 'hususi evrakta sahtecilik' ve 'dolandırıcılık' suçlarından cumhuriyet başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasını istiyor. Birand'ın önceki gün TRT yetkilileri ile görüşerek bu parayı ödeyeceğini söylediği öğrenildi. 'Hususi evrakta sahtekârlık' suçundan kamu davası açılmadan yapılacak ödemeler, verilecek cezalarda cezayı düşürme nedeni sayılıyor. Ceza Yasası'nın 245. maddesi 'hususi evrakta sahtecilik' suçu için bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası öngörüyor, suçun birden çok işlenmesi halinde ceza belli oranlarda arttırılıyor. Resmi makamları dolandırma suçu için de yasa 1 yıldan 5 yıla kadar hapis cezası getiriyor. 26 ağustos günü TRT Genel Müdürü Kerim Aydın Erdem (Arkası Sa. 19, Sü. 1'de)

Terör...

Terör, can almayı sürdürüyor.

Bakırköy-Yenibosna'da üç polis memuru dün sabah uğradıkları silahlı saldırı sonucu öldürüldüler.

Bir vahşettir bu.

Bakırköy Emniyet Amirliği'nde görevli üç polis memuru. Üçü de 30 yaşlarında. Evli ve birer çocuk sahibi hepsi, sabah vakti bir şeyler yemek ve çay içmek için uğramışlar fırına. Baskın o sırada olmuş. Bir taksiden inen dört terörist bir anda yaylım ateşi açmışlar. Üçü de kanlar içinde oldukları yere yığılırken, donup kalmış herkes...

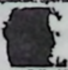
Daha sonra bir yasadışı örgüt adına gazetelere telefon edilerek "intikam"dan söz edilmiş...

Bu ilkelliği, bu vahşeti daha ne kadar yaşayacak ülkemiz?

(Arkası Sa. 19, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

■ 500 yıllık dostluk *Musevilerin Türk topraklarına ayak basmaları ABD, Avrupa ve Meksika'da da kutlanıyor. 3. Sayfada*
■ Çağdaş sinemanın tartışmalı filmi *Bir bilim adamı 'Solaris' uzay istasyonuna giderek incelemeler yapar. Film, TV2'de. 8. Sayfada*
■ 50. 'Bir Başka Gece' *Eğlence programının bu akşamki konukları arasında Muazzez Abacı ve Atilla Atasoy da var. 8. Sayfada*
■ Yabancı sigaracılar beklemede *6 aydır Türkiye'de üretim için Philip Morris dışında hiçbir firma harekete geçmedi. Ekonomide*
■ Elektrikte peşin satışa açıldı *Abone, gecikme faizlerinden kurtulacak. Ekonomide*
■ Bütçe açığı büyüyor *Bütçe açığı bu yılın ilk sekiz ayında geçen yıla göre yüzde 77.9 artarak 11.3 trilyon lirayı aştı. Ekonomide*
■ 210 bin çalışan beklemede *Olağanüstü hal kapsamındaki illerde çalışan kamu görevlilerinin TKKO Fonu'na yatırılan paraları süre dolmadan ödenebilecek. Ekonomide*
■ İstanbul'da atletizm şöleni *Atletizm Federasyonu tarafından düzenlenen Uluslararası Cezmi Or Kupası yarışmaları yarın Burhan Felek Pisti'nde yapılacak. Sporda*
■ Robin'in oku, kalpleri vurdu *Sherwood'un sevimli haydudu, Hollywood'un vahşi yakışıklısı Kevin Costner ile 21. yüzyıla sıçrıyor. Arka Sayfada*

■ Ders seçmeye dershane engeli *Kredili ve ders seçmeli yeni eğitim sistemi okullarda çeşitli tartışmalara yol açtı. Arka Sayfada*

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Gazetecilik...

Gazetecilik, bir "kamu görevi"dir. Halkın, olup bitenlerden haber alması, bu kamu görevinin gereği gibi yerine getirilmesine bağlıdır. Gazetecilerin kamu görevi işlevi saydırmasız, halkın haber alma hakkına dayanır.

1 eylül günkü yazımda kurum ve kişi adı vermeden TRT'de "32. Gün" adlı hepinizin beğeni ile izlediği haber programı

(Arkası Sa. 19, Sü. 7'de)

Özbek ve Kırgızlar da bağımsız

1 eylül

MOSKOVA (Ajanslar)– SSCB'de Azerbaycan'dan sonra, Müslüman cumhuriyetlerden Özbekistan ve Kırgızistan da bağımsızlık ilan ettiler.

Özbekistan parlamentosu dün yaptığı olağanüstü toplantıda, oybirliğiyle bağımsızlık ilanını onayladı.

Parlamentonun kabul ettiği bağımsızlık kararında Özbekistan'ın yabancı ülkelerle kendi politik ve ekonomik ilişkilerini geliştirme kararlılığında olduğu vurgulanırken cumhuriyetteki tüm ekonomik işletmelerin de Özbekistan hükümetinin denetimine girdiği açıklandı. Bu arada 1 eylül de Bağımsızlık Günü ilan edildi.

Devlet Başkanı **İslam Kerimov,** bağımsızlık kararının alındığı parlamento oturumunda yaptığı konuşmada, başkan **Gorbaçov'a** karşı başlatılan darbe girişiminin bastırılmasında öncü rolünü oynamış olmasına karşın, Rusya Federasyonu'nun yeni birlikte öncü rolünü üstlenmesinin ve **"Özbekistan'a ikinci sınıf bir rol verilmesinin"** kabul edilemeyeceğini belirtti.

SSCB'nin **"Pamuk ambarı"** olarak bilinen ve dünyanın üçüncü en büyük pamuk üreticisi olan Özbekistan'ın aldığı bağımsızlık kararının, ülkedeki başarısız darbe sonrasında ortaya çıkan gelişmelere bir tepki olmasının yanı sıra cumhuriyetteki, İslam Kerimov önderliğindeki KP rejimini, yeni bir görüntü altında sürdürme amacına yönelik olduğu bildiriliyor.

Özbekistan'ın dün bağımsızlığını ilan etmesinden kısa süre sonra Kırgızistan da bağımsızlığını ilan etti. Kırgızistan Parlamentosu, cumhuriyetin bağımsız, demokratik bir devlet olduğunu açıklayarak 12 Ekim'de doğrudan Başkanlık seçimlerinin yapılmasını kararlaştırdı.

Özbekistan ve Kırgızistan'la birlikte bağımsızlığını ilan eden cumhuriyetlerin sayısı 10'a çıktı. Daha önce Estonya, Letonya, Litvanya, Ukrayna, Moldavya, Beyaz Rusya, Gürcistan ve Azerbaycan bağımsızlık ilan etmişlerdi.

Bu arada Kırgızistan Cumhuriyeti Devlet Başkanı **Askar Akayev'in,** kendisine SSCB Başkanı **Mihail Gorbaçov** tarafından önerilen başkan yardımcılığı görevini reddettiği bildirildi.

Izvestia gazetesi perşembe günü verdiği haberde, Gorbaçov'un, Akayev'e SSCB Başkan Yardımcılığı görevini önerdiğini, ancak Akayev'in kesin bir yanıt vermediğini belirtmişti.

Öte yandan Sovyetler Birliği'nin nüfus bakımından ikinci büyük cumhuriyeti Ukrayna'da parlamento, Komünist Partisi'ni yasakladı.

Cumhuriyet'te daha önce KP'nin faaliyetleri askıya alınmıştı. Ukrayna Devlet Başkanı **Leonid Kravchuk** ise **"Çarlığın Rus imparatorluğunu hortlatmakta olduğunu öne sürerek, bu olgunun cumhuriyetler arasında yeni sürtüşmelere yol açacağını"** söyledi.

Ukrayna Devlet Başkanı Leonid Kravchuk, **"Rus çarlık imparatorluğunun hortlamakta olduğu"** yolundaki uyarısı, şimdiye dek, bir cumhuriyet liderinden Rusya Federasyonu Devlet Başkanı **Boris Yeltsin'**e yöneltilen en sert eleştiri.

Birlik Öldü, Yaşasın Birlik

ERGUN BALCI 2 *eylül*

Önce olayın adını koymak gerekiyor: Sovyet So[illegible] Cumhuriyetleri Birliği (SSCB), artık [illegible]nist Partisi'nin faaliyetlerinin tür[illegible]ya alındığı, bir dizi cumhuri[illegible] ye[illegible]landığı ortamda "Sosyalist" s[illegible]amı kalmaz. 10 cumhuriyetin [illegible]ın ederek ayrıldığı "Birlik" de [illegible]ir.

[illegible]ak? 15 tane bağımsız devlet [illegible]t mi ortaya çıkacak?

[illegible]omşumuzdaki gelişmelere i[illegible]m yapmanın ne denli yanıltıcı olabileceğini, iki haftadır Türk basınında yaşanan örneklerden gördük. Ama biz yine de 15 bağımsız devletin ortaya çıkmasını uzak bir ihtimal olarak görüyoruz. Bu cumhuriyetler 70 yıldır, çok sıkı bir ekonomik işbirliği içinde yaşamışlar; hemen hepsinin ekonomileri birbirine bağımlı. Ufak cumhuriyetleri bir yana bırakın, en büyük ve zengin cumhuriyet olan Rusya Federasyonu bile tek başına kendi kendine yetemez. Bu nedenle cumhuriyetlerin aralarında yeni bir birlik kurmaları (bu, gevşek bir konfederasyon ya da İngiliz Uluslar Topluluğu'nu andıran bir model olabilir) olası görünüyor.

En ateşli bağımsızlık yanlısı olan üç Baltık cumhuriyetinin bile yeni kurulacak birlikle ekonomik işbirliği yapması beklenebilir. Estonya, Letonya ve Litanya'nın ekonomileri Sovyetler'den gelen ucuz petrol ve doğalgaza dayanıyor. Bu üç cumhuriyet, tek başlarına kaldıkları takdirde petrol ve doğalgazı dünya fiyatlarından almak zorunda kalacaklardır. Ayrıca Sovyetler, üç Baltık cumhuriyetinin ürettiği tekstil ve elektronik aygıtlar için geniş bir pazardır. Bu mallar dünya piyasasında rekabet edebilecek kalitede olmadığından Sovyet pazarını kaybettikleri takdirde Baltık ekonomileri çok ağır darbe yer.

Cumhuriyetlerin hiçbiri tek başına Batı ekonomisi ile bütünleşebilecek, dünya piyasalarında rekabet edebilecek güce sahip değil.

Örneğin Azerbaycan'ın petrol rezervleri giderek azalıyor. Sanayisi ise cumhuriyetin dünya piyasalarına girmesini olanaklı kılacak

düzeyde değil. Sovyetler Birliği'nin "tahıl ve buğday ambarı" olarak bilinen Ukrayna'nın makine sanayii yetersiz. Buğdayı var, ama traktör yapamıyor. Buna karşılık Rusya Cumhuriyeti traktör yapıyor, ancak buğdayı yok. Özbekistan dünyanın en zengin pamuk üreticilerinden biri. Ne var ki modern tekstil sanayii yok. Fabrikalar eski teknoloji ile çalışıyor. Üstelik nehirlerinin kirlenmesi, Aral Gölü'nün merkezi yönetimin yanlış politikaları nedeni ile kurumaya yüz tutması yüzünden pamuk üretimi de tehdit altında. Topraklar çölleşmeye yüz tutmuş.

Tüm cumhuriyetlerin fabrikaları, birbirlerinden aldıkları ucuz hammadde ve yedek parçaya bağlı. Özbekistan'dan ucuz pamuk gelmezse Rusya'daki tekstil fabrikaları belki kapanır, ama Rusya'dan yedek parça ve makine gelmezse Özbekistan'daki fabrikalar da felç olur.

Savunma giderleri ise ayrı bir sorun. Yeni bağımsız devletlerin kendi ordularını kurup bunları modern silahlarla donatmaya kalkışmaları, zaten güçsüz olan ekonomilerini büsbütün zorlar.

Modern donanımlı ordular kuramazlarsa bu kez ulusal güvenlikleri tehlikeye düşer. Bu tehlike, hem birbirlerinden hem komşu oldukları büyük devletlerden gelebilir. Söz gelişi bağımsız bir Ermenistan, ilişkilerinin hiç de iyi olmadığı Azerbaycan, Gürcistan ve Türkiye tarafından kuşatılmış bir duruma düşecektir. Diğer cumhuriyetler için de aynı şey söylenebilir. Özbekistan, Türkmenistan, Kırgızistan, Tacikistan, Kazakistan için İran ve Çin gibi büyük devletlere komşu olmak ansızın çok değişik bir anlam kazanacaktır.

Rusya Federasyonu ile Ukrayna ve Kazakistan arasında geçen hafta imzalanan ekonomik ve askeri işbirliği anlaşmaları, cumhuriyetlerin, sorunun ciddiyetini kavramaya başladıklarının bir işareti olabilir.

Cumhuriyetler, ilk bağımsızlık heyecanı geçtikten sonra gevşek bir konfederasyon modeli üzerinde yeni bir birlik antlaşması yapabilir.

Ancak bunun gerçekleşebilmesi için Rusya Federasyonu'nun Devlet Başkanı Boris Yeltsin'in "Büyük Rus Birader" rolünden vazgeçmesi gerekiyor.

Özetle, "Birlik öldü, yaşasın birlik" sloganı benimsenebilirse bu, gerek kuzey komşumuz gerekse barış açısından en hayırlı sonuç olacaktır.

Denizer, bakanlık istiyor

3 eylül

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu)– Erken genel seçimler için bütün partilerde aday kabulleri sürerken, başta DYP ve SHP olmak üzere muhalefet partilerine yoğun bir ilgi olduğu gözleniyor. Ön seçime katılmak isteyenlerin yanı sıra **"vitrin adaylar"**ın sayısı da giderek artıyor. Şemsi Denizer, kararını bugün vereceğini açıklarken bakanlık dışında politika düşünmediğini söyledi. Prof. Dr. Emre Kongar ile Prof. Dr. Mümtaz Soysal, SHP'den aday olduklarını açıkladılar. Siyasi parti liderlerinin seçime katılacakları iller de büyük ölçüde kesinleşti.

SHP'nin parti içi sorunları giderme ve önseçim hazırlıklarını tamamlama çalışmaları nedeniyle **"adaylık"** konusuna henüz tam olarak eğilmediği gözleniyor. SHP yöneticileri bürokratik işlemlerin tamamlanmasının ardından partiye yönelik ilginin daha da artacağını vurguluyorlar.

SHP Genel Başkanı **Erdal İnönü** halen görüşmelerini sürdürdüğü 10 dolayındaki uzman, bilim adamı ve sanatçılar arasından ilki olarak Prof. Dr. **Emre Kongar**'ın partiye katıldığını açıkladı. Prof. Kongar, **"Ben vitrin ya da makyaj ismi değilim. Manken ya da ruj da değilim. Beklentisiz olarak partiye girdim. Adaylık sözü almadım. Verilen görevleri yapacağım"** dedi. Bu arada Prof. Dr. Mümtaz Soysal'ın geçen perşembe günü üniversitedeki görevinden istifa ettiği ve SHP'den İstanbul milletvekili adayı olduğu açıklandı.

Adları SHP kulislerinde milletvekili adayı olarak geçen gazetemiz Genel Yayın Müdürü **Hasan Cemal** ile İzmir temsilcimiz ve köşe yazarımız **Hikmet Çetinkaya,** aday olmayacaklarını açıkladılar. Hasan Cemal, SHP'den milletvekili adayı olması için öneri geldiğini doğrulayarak **"Gösterdikleri ilgiye çok teşekkür ettim. Ancak gazetecilik mesleğinden ayrılmayı düşünmediğim için bu öneriyi kabul edemeyeceğimi kendilerine ilettim"** dedi. Hikmet Çetinkaya da **"siyasete atılmayı düşünmediğini, mesleğini sürdüreceğini"** söyledi.

SHP MYK önceki gün yaptığı toplantısında, genel merkezden birer aday gösterilecek 23 il arasında daha önce yer alan İçel'i çıkararak, Ağrı'yı koydu.

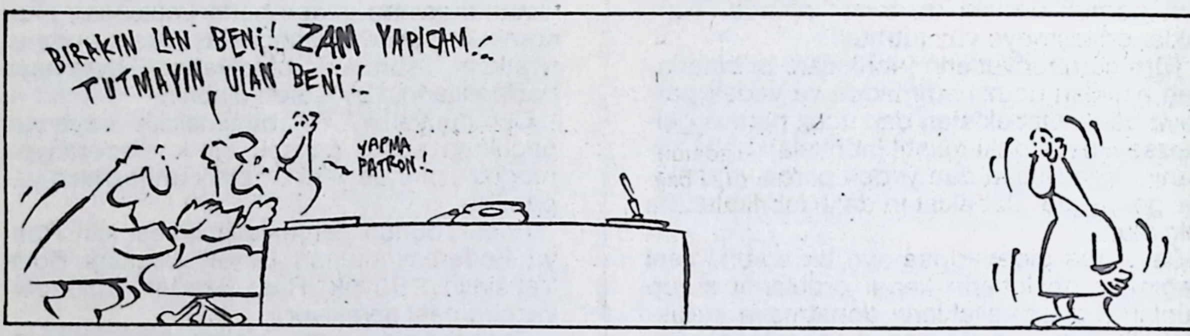
Alınan bilgiye göre, İçel'in listeye alınmasına Genel Sekreter Yardımcısı **Fikri Sağlar** tepki gösterdi. Bunun üzerine, Ankara'ya gönderdiği bazı temsilcilerle **"merkez yoklaması"** isteminde bulunan Ağrı listeye dahil edildi.

SHP ve DYP'den aldığı teklifi yetkili kurallarında görüşen Genel Maden-İş Sendikası Genel Başkanı **Şemsi Denizer**'e milletvekilliği adaylığı konusunda yetki verildi. Denizer, AA muhabirine kesin kararını bugün açıklayacağını belirterek önce politikaya girip girmeme konusunu, daha sonra bunun hangi partiyle olacağını değerlendireceğini bildirdi. Denizer, SHP ve DYP'den bakanlık koşuluyla teklif aldığını belirterek şöyle konuştu:

"Bakanlık dışında politikayı düşünmüyorum. Ben icraat adamıyım. Sade milletvekilliği bana göre değil. Milletvekil olmak aslında bana hiçbir şey vermez. Ben şu anda topluma mal olmuş bi-

riyim. Sendikacılıktan ayrılma kararı benim için dünyanın en zor kararı olacaktır. Sayın Demirel'in 'seçim sonrası koalisyon olacağına seçim öncesi koalisyon olsun' görüşü benimsenmiştir. Koalisyonlarda görüş ayrılığı olabilir, bu önemli değildir. Netice itibariyle DYP'nin bu yöndeki teklifi caziptir. Ancak DYP tabanından en ufak bir tepki aldığımda ben bu işin içinde olmam."

Siyasi parti liderlerinin adaylıklarını koyacakları iller büyük ölçüde kesinleşti. Başbakan **Mesut Yılmaz**'ın büyük ölçüde İstanbul'dan adaylığını koyacağı öğrenildi. SHP Genel Başkanı **Erdal İnönü**'nün daha önce seçildiği İzmir 3. bölgeden adaylığını koyması bekleniyor. DYP lideri **Süleyman Demirel** ile DSP lideri **Bülent Ecevit**, yine Isparta ve Zonguldak'tan aday oluyorlar. RP Genel Başkanı **Necmettin Erbakan** Konya'dan, **MÇP Genel Başkanı Alpaslan Türkeş** Adana veya Kayseri'den, IDP Genel Başkanı **Aykut Edibali** de Afyon'dan aday olacaklar.

Hiperenflasyon korkusu

YASEMİN ÇONGAR *5 eylül*

ANKARA – Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği (TÜSİAD) Başkanı Bülent Eczacıbaşı, Türkiye'de seçim ekonomisinin hiperenflasyon tehlikesi doğurduğuna dikkat çekerek bu alanda ölçünün kaçırılmamasını istedi. Seçimden sonra kamu açıklarını kontrol altına almaya yönelik bir istikrar programının gerekli olacağını belirten Eczacıbaşı, **"Bu tedbirleri uygulamaya koyan siyasi iktidarın sıkıntıların politik faturasını göğüsleyebilecek desteğe ve zamana sahip olması gerekir"** dedi.

Seçim ekonomisi: Erken seçim kararının seçim ekonomisi uygulamasının olumsuz etkilerini en alt düzeye indirmesi açısından yararlı olduğunu belirten Eczacıbaşı, ekonomide gerekli bazı köklü önlemlerin zaman geçirilmeden alınması için bir erken seçimde fayda olacağını savunduklarını anımsattı. TÜSİAD Başkanı, seçimin tarihi ne olursa olsun bir seçim ekonomisi uygulamasını kaçınılmaz gördüklerini, bunun bütün demokrasilerde yaşandığını da kaydederek şöyle dedi:

"Ancak Türkiye'de enflasyon zaten yüksek düzeyde olduğu için bir seçim ekonomisinde ekonomiyi canlandırmayı hedef alan uygulamalarla enflasyonun tamamen kontrolden çıkması, ülkenin bir 'hirepenflasyona' sürüklenmesi tehlikesi doğuyor. Seçim ekonomisinin ölçüsü bu açıdan önem taşıyor. Bu ölçü kaçırılmaz ve seçim ekonomisi uygulamasında çok ileri gidilmezse seçimden sonra ekonomide dengelerin kurulması daha kolay olacak, 'şok tedbirlere' gerek duyulmayacaktır."

Bütün bu nedenlerden seçim tarihinin mümkün olduğu kadar öne alınmış olmasını **"çok olumlu"** karşıladıklarını anlatan Eczacıbaşı, seçim ekonomisi çerçevesindeki maaş ve ücret artışlarıyla tarım ürünlerine verilen fiyatların enflasyonu uyarıcı etkileri olacağına da dikkat çekti. TÜSİAD Başkanı, 1991 sonunda geçen yıla göre çok daha düşük bir büyüme hızı ve geçen yılın rakamlarının üzerinde bir enflasyon oranı ile karşılaşılacağını söyledi.

İstikrar programı: Seçimden sonra kamu açıklarını denetlemeye yönelik istikrar programı öneren Eczacıbaşı, enflasyonu büyümenin bedeli olarak görmediklerini, daha istikrarlı bir ortamda dışarıdan hızlanacak kaynak akışı ve verimlilik artışından sağlanacak kaynaklarla Türkiye'nin daha hızlı, dengeli ve uzun süreli bir büyüme sürecine geçebileceğini vurguladı.

"Ancak böyle bir istikrar programının uygulanması seçime gitmekte olan bir hükümetten beklenemezdi" diyen Eczacıbaşı, TÜSİAD olarak seçimden sonra işbaşına gelecek hükümete öneri niteliğinde bir istikrar programı taslağı hazırladıklarını duyurdu.

İstikrar önlemlerinin genellikle ekonomide durgunluğa ya da daralmaya yol açmasının beklendiğini ve bunun toplumun tüm kesimleri üzerinde sıkıntı yaratmasının doğal olduğunu da belirten Eczacıbaşı, şöyle dedi:

"Bu tedbirleri uygulamaya koyan siyasi iktidarın sıkıntıların politik faturasını göğüsleyebilecek desteğe ve zamana sahip olması gerekir. Amaç, ekonomide dengeler sağlandıktan sonra daha istikrarlı bir ortamda ekonomik büyümenin gerçekleştirilmesidir. Seçimden sonra böyle bir politika değişikliğinin hem mümkün hem de gerekli olduğunu düşünüyorum."

Koalisyon: TÜSİAD Başkanı Eczacıbaşı'ya göre

koalisyonların demokrasinin bir gerçeği olarak görülmesi gerekli.

"Türkiye'de demokrasi istiyoruz, ama koalisyon istemiyoruz" denilemeyeceğini savunan Eczacıbaşı, demokrasinin işletilmesi kolay bir rejim olmadığına, ancak Türkiye'nin tek seçeneği olduğuna dikkat çekerek **"Toplumun hırçınlıklardan, zıtlaşmalardan, kutuplaşmalardan bıktığı ve yorgun düştüğü, birçok temel konuda uzlaşmaya ihtiyaç duyduğu bir dönemde koalisyonların bazı yararlar bile getirebileceğini düşünüyorum"** dedi.

SSCB'nin ismi var, cismi yok

7 eylül

Dış Haberler Servisi – Sovyetler Birliği Halk Temsilcileri Kongresi'nin önceki sabah onayladığı tarihi kararlar, 1920 aralığında imzalanan Birlik Anlaşması ile kurulan SSCB'yi fiilen tarihe gömdü.

Devlet Başkanı **Mihail Gorbaçov**'un birliğe bağlı 10 cumhuriyetin liderleriyle birlikte hazırladığı ve Kongre tarafından onaylanan plana göre geçiş sürecinin sonunda her cumhuriyetin katılım biçimini kendisinin belirleyeceği gevşek konfederasyonun kurulması ve yeni anayasanın kabul edilmesiyle, SSCB'nin tarihe gömülme işlemi resmen tamamlanmış olacak. Egemen devletlerin gönüllü birliğinden oluşan yeni bir konfederatif devlet de tarih sahnesindeki yerini alacak. SSCB fiilen tarihe gömülmüş olmakla birlikte, yeni konfederasyonun resmen ilanına dek bu adla anılmaya devam edecek.

Kongre'de onaylanan yeni yönetim organları, yeni anayasa kabul edilene ve yeni birlik kurulana dek, ülkede yürütme ve yasama görevlerini üstlenecekler.

Cumhuriyetlerin gücünü arttıran ve merkezin yetkilerini kısıtlayan bu organlar, Kongre'nin önceki gün onayladığı karar metninde özetle şöyle ifade edildi:

Yüksek Sovyet: 1. Geçiş sürecinde en yüksek yasama organı, iki meclisli SSCB Yüksek Sovyeti'dir. Yüksek Sovyet, Cumhuriyetler Meclisi ile Birlik Meclisi'nden oluşur.

Her cumhuriyet Cumhuriyetler Meclisi'ne Halk Temsilcileri Kongresi ve Cumhuriyet Meclisi üyeleri arasından seçeceği 20'şer temsilci gönderir. Rusya Federasyonu, federal yapısı nedeniyle, Cumhuriyetler Meclisi'nde 52 üyeyle temsil edilecektir. Sınırları içinde özerk cumhuriyet ve özerk bölge bulunan federal cumhuriyetler, bu cumhuriyet ve bölgelerin her biri için Cumhuriyetler Meclisi'ne ayrıca bir temsilci gönderecekler.

Oylama sırasında cumhuriyetler arasında eşitliğin sağlanabilmesi için her federal cumhuriyete bir oy hakkı tanınmıştır.

Birlik Meclisi, federal cumhuriyetlerin mevcut kotalara göre Halk Temsilcileri Kongresi ile Cumhuriyet Meclisi üyeleri arasından seçeceği temsilcilerden oluşur.

2. Yüksek Sovyet, Cumhuriyetler Meclisi ile Birlik Meclisi'nin birleşik kararıyla anayasayı değiştirir, devletleri yeni birliğe kabul eder, en önemli iç ve dış konularda devlet başkanının raporlarını dinler, bütçeyi onaylar, savaşa ve barışa karar verir.

Cumhuriyetler Meclisi, birlik organlarının örgütlenmesine ve faaliyetlerine karar verir. Birliğin uluslararası anlaşmalarını onaylar ve fesheder.

Birlik Meclisi'nin kararları, ancak Cumhuriyetler Meclisi'nce onaylandıktan sonra yürürlüğe girer.

Devlet Konseyi: 3. Cumhuriyetlerin ortak çıkarlarını ilgilendiren iç ve dış politika konularında cumhuriyetlerin mutabakatı temelinde karar almak için SSCB Devlet Başkanı ve SSCB Anayasası'nda belirtilen federal cumhuriyetlerin liderlerinden oluşan bir Devlet Konseyi kurulmuştur. Savunma, güvenlik ve dış politika Konsey tarafından yürütülecektir.

4. Başkan yardımcılığı kaldırılmıştır. SSCB Başkanı, sağlık dahil herhangi bir nedenle görevini yürütemeyecek durumda olursa, Devlet Konseyi'nin kendi üyeleri arasından seçeceği Devlet Konseyi Başkanı, devlet başkanının görevlerini üstlenecektir.

Cumhuriyetler Arası Ekonomik Komite: 5. Ulusal ekonomiyi ve ekonomik reformların uygulanmasını koordine etmek amacıyla, cumhuriyetlerin eşit olarak temsil edileceği Cumhuriyetler Arası Ekonomik Komite kurulmuştur. Komitenin başkanı, Devlet Konseyi'nin onayıyla SSCB Başkanı tarafından atanacaktır.

Komite, faaliyetlerinden devlet başkanına, Devlet Konseyi'ne ve Yüksek Sovyet'e karşı sorumludur.

'İnsan hakları tehdit altında'

9 eylül

İstanbul Haber Servisi – İnsan Hakları Derneği (İHD) Genel Başkanı **Nevzat Helvacı,** Türkiye'de insan haklarının tehdit altında bulunduğunu belirterek **"Türkiye alnındaki bu ayıbı silmelidir"** dedi. İHD İstanbul Şube Başkanı **Ercan Kanar** da Terörle Mücadele Yasası'nın **"insan hakları ile mücadele yasası"** olduğunu ifade ederek **"Bu yasanın bir tek fıkrası bile insan haklarına uygun değildir"** şeklinde konuştu.

İHD İstanbul Şubesi tarafından düzenlenen **"Temel Hak ve Özgürlükler Mitingi"** dün Abide-i Hürriyet alanında yapıldı. İstanbul Valiliği'nce son anda izin verilmesi ve havanın yağışlı olması nedeniyle katılımın az olduğu miting için polis çevrede geniş güvenlik önlemleri aldı. Resmi ve sivil polislerin mitinge gelenlerden çok olduğu gözlendi.

Miting başlamadan önce polis 6 kişiyi gözaltına aldı.

Bir süre önce öldürülen HEP Diyarbakır İl Başkanı **Vedat Aydın**'ın resimlerini taşıdıkları gerekçesiyle gözaltına alınan kişilerin **Cemal Özçelik, Mahmut Metin, Sabit Kaynak, Yaşar İldan, Tuncer Işık** ve **Nur Şen** olduğu belirtildi.

İHD Genel Başkanı **Nevzat Helvacı** mitingde yaptığı konuşmada işkence ve Kürt sorunu konularına değindi.

"İnsan haklarının hangi alanına baksak bir ayıpla karşılaşıyoruz" diyen Nevzat Helvacı konuşmasını şöyle sürdürdü:

"İnsan hakları bugün tehdit altındadır. Yeni bir yüzyıla girerken insanlar hâlâ düşüncelerinden dolayı tutuklanıyorlar, işkence görüyorlar. İşkencecilerden yasalar çerçevesinde hesap sorulmalıdır. Kürt sorununa silahla değil barış içinde çözüm aranmalıdır. Terörle Mücadele Yasası derhal kaldırılmalıdır."

İHD İstanbul Şube Başkanı **Ercan Kanar** konuşmasına valiliğin mitinge son dakikada izin vererek katılımın az olmasına neden olduğunu söyleyerek başladı. Erken seçimde kitlelere kendi düşüncelerine yakın olanlara oy verme hakkı tanınmadığını belirten Kanar, **"Egemenler kendilerine en uygun seçim yasasını bir gecede çıkartmıştır. Böyle bir seçim insan haklarına kökünden aykırıdır"** dedi.

Konuşmasında Terörle Mücadele Yasası'nı da eleştiren **Kanar** şunları söyledi: **"Bu yasa ile işkenceler devlet güçleri tarafından yasal hale getirilmiştir. Bu yasa çağdışı 1982 Anayasası'ndan bile kötüdür. Anayasa Mahkemesi bu yasayı ortadan kaldırmalıdır. Bu yasanın çöpe gitmesi insan haklarına inanan kişilerin bir zaferi olacaktır."**

Gazeteci **Ragıp Duran** ise konuşmasında Terörle Mücadele Yasası'nın **"halkla mücadele yasası"** olduğunu, bu yasanın kaldırılması için insan haklarına inanmış kişilerin mücadelleyi sürdürmesi gerektiğini belirtti.

Yasanın hukuki olmadığını söyleyen Duran, **"Yasa ile pek çok insan tutuklanmıştır. Bir olayı izledi diye gazeteci Deniz Teztel tutuklanmıştır. Görüşleri nedeniyle İsmail Beşikçi tutukludur. Hukuki olmayan ve insan haklarını ayaklar altına alan bu yasa en kısa zamanda kaldırılmalıdır"** dedi.

Sanatçı Ferhat Tunç'un şarkılarıyla katıldığı miting olaysız sona erdi.

Gözler Paris 'zirvesi'nde

10 eylül

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu)– Başbakan **Mesut Yılmaz** göreve gelişinden bu yana en önemli dış temasını Yunanistan Başbakanı **Konstantin Mitsotakis**'le önümüzdeki günlerde yapacak. Yılmaz ilk yurtdışı gezisinde, Avrupa Demokratik Birliği **(EDU)** toplantısına katılmak üzere bugün Paris'e gidecek.

Fransız başkentinde ikili bir görüşme yapacakları bildirilen Türk ve Yunan başbakanları, Kıbrıs zirvesine yönelik hazırlıklardaki son durum ile ikili konularda bir **"ufuk turu"** gerçekleştirecekler.

Türkiye'nin erken seçimlere gitmesi nedeniyle iki ülke ilişkilerinin geleceği açısından **"sınırlı"** bir belirleyicilik taşıyan Yılmaz - Mitsotakis zirvesinin önemi, Kıbrıs sorununda gelinen aşamadan kaynaklanıyor. Eski Başbakan Yıldırım Akbulut'un, Mitsotakis'le Londra'daki NATO zirvesi sırasında 1990 temmuzunda yaptığı görüşmeden bu yana, başbakan düzeyinde teması olmayan Ankara ve Atina, Paris görüşmesinde dörtlü zirve için Kıbrıs'taki Türk ve Rum taraflarına da dolaylı mesaj verecekler. Diplomatik kaynaklardan edinilen bilgiye göre iki başbakan Paris'te ilk kez bir araya geldiklerinde **"elverişli bir atmosfer"** oluşursa, ikinci, hatta üçüncü kez buluşmaları da mümkün olabilecek.

Yılmaz - Mitsotakis görüşmesi, Yunan kaynakları tarafından uzun süre **"belirsiz"** diye nitelendikten sonra Türk Dışişleri'nin geçen haftaki açıklamasıyla kesinleşti. Ancak diplomatik gözlemciler, Yılmaz - Mitsotakis buluşmasının sorunlarının tüm çerçevesiyle ele alınacağı ve geleceğe yönelik bağlayıcı adımlar içeren bir toplantı olmayacağı görüşünde birleşiyorlar. Başbakan Mesut Yılmaz, muhafazakâr partilerin üye olduğu Avrupa Demokratik Birliği EDU'nun, Fransız başkentinde 11, 12 ve 13 eylül günleri yapılacak olan 14. parti başkanları kuruluna katılmak üzere bugün Paris'e geliyor.

Fransa'nın muhalefet partisi Cumhuriyetçi Birlik ((RPR) lideri ve Paris Belediye Başkanı **Jacques Chirac,** dün Paris belediyesinde yaptığı bir basın toplantısıyla, Avrupa Demokratik Birliği muhafazakâr parti başkanlarının 14. kurulunu açtı. Söz konusu toplantıya İngiliz Başbakanı John Major, Kıb-

rıs Rum Kesimi temsilcisi **Glafkos Klerides**, İspanya'dan **J.M. Aznar** katılanlar arasında. Alman Başbakanı **Helmut Kohl**, ABD'de bulunduğu için toplantıya gelemedi. EDU Genel Sekreteri Dr. Andreas Khol, dünkü açış konferansı sırasında, Türkiye ile Yunanistan ve Kıbrıs Rum kesimi liderlerinin bir araya geleceği bu toplantı sırasında Kıbrıs sorununun gündeme getirilip getirilmeyeceği hakkındaki soruyu şöyle yanıtladı:

"Bu konuda taraflara iki önerimiz var. Henüz üzerinde tartışmadığımız için açıklayamayacağım. Ancak, taraflar arasında anlaşmayı kolaylaştıracak iki öneri olduğunu sanıyorum. Bu toplantılarda, koriidorlarda olup bitenler, salondaki konuşmalar kadar önemlidir. Türkiye ve Yunanistan başbakanları da bu toplantı sırasında Kıbrıs konusunu konuşma fırsatını kuşkusuz bol bol bulacaklar." EDU Kurulu'na bu yıl DYP, Fatih milletvekili adayı **Menter Şahinler'i** gözlemci olarak göndermiş bulunuyor.

Tanınmış bir diplomat olan Menter Şahinler, dün DYP'nin Avrupa Demokratik Birliği üyeliği konusunda Jacques Chirac ve Andreas Khol ile kısa bir görüşme yaptı.

Sendikalarda Seçim Tatili

ŞÜKRAN KETENCİ *12 eylül*

Rejimi demokrasi olan ülkelerde, özlemini duyduğumuz Batı demokrasilerinde seçim dönemi, sendikaların 'hummalı bir çalışma' içine girdikleri dönemlerdir. İşçilerin çıkar örgütleri sendikalar, işçilerin ekonomik çıkarlarının korunmasının yolunun siyasetten geçtiğini bilincinde olarak, işçi ve sendikaların gücünü siyaset arenasında duyurabilmek için ellerinden geleni artlarına koymazlar.

Sendikaların siyasal parti işlevi üstlenmesi ne kadar yanlışsa, sendikaların siyasal gelişmelere seyirci kalmaları da o ölçüde ciddi bir yanlış, ondan da ötesi sendikal suç sayılır. Dünyamızda artık sendikaların siyasete seyirci kalmaları gibi bir çağdışı görüş savunulamıyor. Ne yazık ki ülkemizde tablo tam tersine. Seçim dönemine geçiş, sendikal faaliyetleri adeta durdurmuş, sendikaları neredeyse tatil ortamına sürüklemiştir. Toplusözleşmeler seçim dönemine girilmeden bitirilmiş, dönemin en önemli işçi sorunu olan toplu işçi çıkarmalarına da işveren kesimi ara vermiştir. Sendikalar zaten çok uzun zamandır -yasal zorunluluk olduğu halde- harcamaları başka kalemlere kaydırarak eğitimi bir yerde sona erdirmişlerdir. Çok günlük, çok sıradan gelişmeler dışında sendikal faaliyet askıya alınmış gibidir. Bir tek sendikacıların kendi geleceklerine yönelik, ilkeden yoksun milletvekili adaylıklarına yönelik çabaları gündemdedir.

Elbette sendikalarda yetişmiş kadroların siyasete atılmak, parlamentoda işçi çıkarlarını temsil etmek gibi işlevleri vardır. Ama tabii siyasal seçimin ilkeli ve işçi çıkarlarını koruma çerçevesi içinde kalabilmesi koşulu ile. Ne yazık ki ilkesizlik, sendikaların ağırlığının siyasete konulmasında gösterilen beceriksizlik, bir yandan olması gerekenin çok azı sayıda sendikal temsilin siyasi arenada görünebilmesi, parlamentoya çok az sendikacının seçilebilmesi gibi olumsuz bir sonuç getirmiştir. Öte yandan parlamentoya girecek sendikacıların gerçekten işçi çıkarlarının savunulmasında işlev yapabilecekleri inancını, güvenini başından sarsmıştır.

Bu konuda yaşanmış, yıllardır sürüp gitmiş acı deneyimlerinden, öncelikle sendikacılarımızın, sonra da siyasal partilerimizin hiçbir ders almadıkları gözleniyor.

Türk-İş hâlâ aksini iddia edebilmektedir. Siyasete ağırlığını koymayıp, ilkesiz, hangi partiden olursa olsun sendikacıları parlamentoya sokmak olarak görmekte, bunu savunmaya devam etmektedir. Doğal olarak öncelikle böyle bir yaklaşım işçi sınıfının ağırlığını siyasette yok ediyor. Siyasal arenada, öncelikle olması gerekenin çok altında sendikacının başarılı olabilmesi, parlamentoya girebilmesi sonucunu getiriyor. Ardından da partilere dağılmış sendikacıların siyasal partilerde sendikacı, işçi çıkarlarını koruma kimliklerini yitirdikleri gözlemleniyor. Politikada, parlamentoda varlıklarını sürdürebilme işçi gücüne değil, politik manevralara bağlı kalınca kaçınılmaz olan bu sonuç, kimlik sapması, sendikacı kökenlilerin parlamentoda işçi haklarını doğru dürüst savunamamaları oluyor. Kimliksiz, taban ağırlıksız sendikacı temsilci, ilkesiz, programına, çalışmalarına bakılmaksızın siyasal partilere dağılmış sendikacı temsilcilerin parlamentoda işçi çıkarlarını doğru dürüst kollamaları elbette söz konusu değildir. Herkes için aynı ölçüleri kullanmak biraz abartı, haksızlık olabilir belki. Ancak siyasete yanlış ağırlık koyma çabaları genel olarak sendikacıların parlamentoda olumsuz sınav vermeleri gibi bir kaçınılmaz sonucu beraberinde getirmektedir.

Ve ne yazık ki bu seçimlerde de öncelikle sendikalarımız, sendikacılarımız, ardından siyasi partiler işçilere asla yarar sağlamayan, sadece az sayıda sendikacıyı parlamentoya sokacak, siyasi partiler için de vitrin süslemeden öte bir hedefi olmayan bu yoldan dönmemişlerdir.

Türk-İş genel politika olarak 12 Eylül sonrasında biraz akıllanma, düzelme niteliğinde görülen politikaıarının da gerisine düşmüştür. Zaman zaman seçim kampanyalarında referandumlarda aktif politikalar izleyen, hiç

değilse "ANAP'a hayır" çerçevesinde programları, organ kararları olan Türk-İş, son genel kurulundan bu yana akıl almaz bir siyasal çizgi içine girmiştir.

Genel Başkan Şevket Yılmaz'ın tamamen ANAP seçim kampanyası aracı olarak ayrı ayrı düzenlenen bir tek anlaşmanın sayısız sözleşme töreninde hemşerisi soyadıdaşı Başbakan Mesut Yılmaz'a prim vermeye çabaladığı dikkat çekmektedir. ANAP iktidarları için Türk-İş'in 'işçi düşmanı', 'sürekli karşı eylem' niteliğinde bağlayıcı genel kurul ve başkanlar kurulu kararları yok sayılmaktadır.

Seçim kampanyalarının en sıcak günlerine girilmiş, Türk-İş hâlâ başkanlar kurulunu toplamamıştır. Türkiye'nin, çalışanların, işçilerin bu en yaşamsal sorununda, seçimlerde Türk-İş'in söyleyecek bir sözü yoksa, çizgisi yoksa, nasıl sendikal kimliğinden, işlevinden söz edilebilir?

Hesap sadece ve sadece bir yerlerden parlamenter olmak, sendikacılığın zorluklarından kaçmak isteyen sendikacıları en ilkesiz, en kimliksiz koşullarda parlamenter yapmaksa işçinin bunu isteyeceğini, onay vereceğini hiç mi hiç sanmıyoruz.

500 yıllık dostluk

13 eylül

Haber Merkezi – Türkiye'nin 1492'de İspanya'dan kovulan Sefarad Musevilerine kapılarını açmasının 500. yıldönümü, Türkiye, ABD, Avrupa ve Meksika'da düzenlenecek bir dizi kültürel ve bilimsel faaliyet ile kutlanıyor.

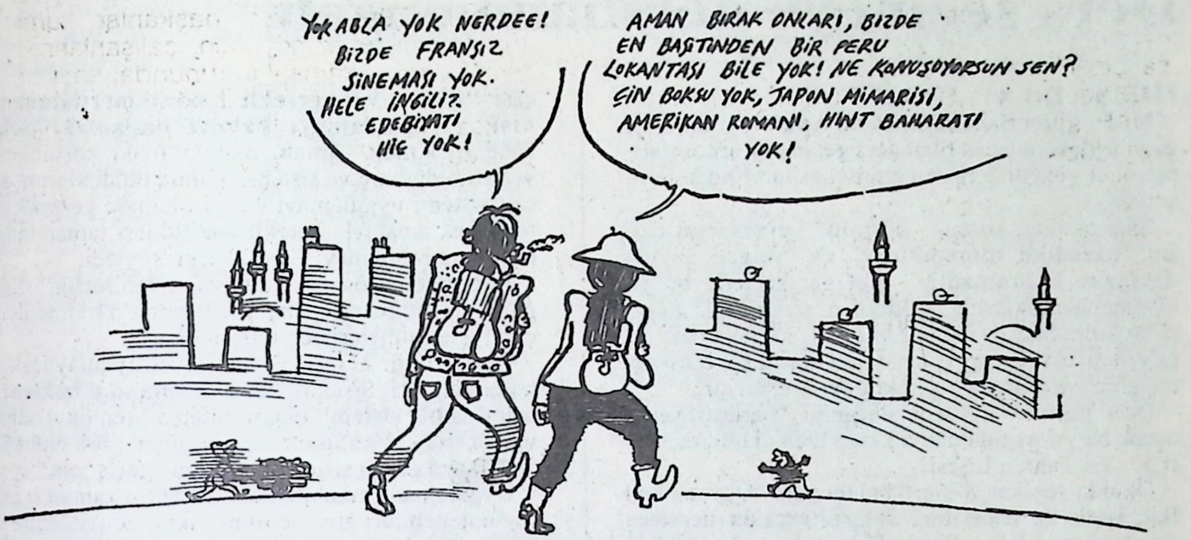
19 Temmuz 1989'da bir grup Müslüman ve Musevi Türk tarafından kurulan 500. Yıl Vakfı'nın düzenlediği program, Musevilerin Türk topraklarına ayak basmalarının 500. yıldönümü yanı sıra Musevilerin 500 yıl boyunca Türkiye'de gördükleri hoşgörü ve sıcak kabulü de kutlamayı öngörüyor.

Yönetim Kurulu başkanlığını **Jak Kamhi**'nin, başkan yardımcılıklarını **Naim Güleryüz, Tevfik Saracoğlu** ve **Yako Veissid**'in üstlendikleri 500. Yıl Vakfı kuruluş amacını şöyle açıklıyor: **"Türklerin devlet ve toplum olarak üstün insanlık vasıflarını her türlü olanaktan yararlanarak tüm dünyaya tanıtma, din ve vicdan hürriyetlerini korumak için bağnazlık ortamından kaçarak Türk toprağını vatan seçen Musevilere kucak açan Türk milletinin insancıl yaklaşımını en geniş şekilde yurtiçinde ve yurtdışında duyurmak ve Musevi yurttaşlarımızın şükran ifadelerinin açıklanmasına yardımcı olmak."**

Vakıf Başkanı Jak Kamhi 500. Yıl kutlamalarının anlamını açıklayan kitapçığa yazdığı önsözde şöyle diyor:

"1492'nin yıldönümü Türkiye'de bundan yüzyıl önce de kutlanmış. Musevi kökenli Türkler padişahın temsilcisinin huzurunda, inançlarının yüceltti̇ği bir Tanrı evinde Türk ulusuna olan sonsuz şükranlarını dualarıyla dile getirmişler. Türkiye'ye olan sarsılmaz bağlılıklarını yinelemişler. 1992, Türk toplumunun eseri olan bu insancıl yaklaşımın beş yüzüncü yıldönümüdür. Bu yıldönümü kuşkusuz en görkemli bir biçimde kutlanacak, minnet ve şükran hisleri bir kez daha dile getirilecek. Kendimize sorduk: Günümüzde bu yeterli olur mu? Gerçek şükran ifadesi, Türklerin bu eşsiz insancıl hasletinin tüm dünyaya duyurulmasıyla yüceltilemez mi?"

Ekim 1990'da başlayan ve 1992 sonuna kadar sürecek olan 500. Yıl yurtiçi kutlama programı, Ekim 1991'de Prof. Dr. Niyazi Öktem tarafından İstanbul'da düzenlenecek **"Türk Musevi Bilim Adamlarının Çağdaş Hukuk ve Kültüre Katkıları"** konulu sempozyum ile 31 Mayıs - 4 Haziran 1992 tarihleri arasında yine İstanbul'da yapılacak **"Osmanlı İmparatorluğu'nda Museviler"** başlıklı uluslararası konferansı kapsıyor. **Zubin Mehta** yönetimindeki İsrail Filarmoni Orkestrası'nın Ağustos 1992'de ikisi İstanbul'da, biri Efes'te vereceği konserler ile Haziran 1992'de İstanbul'da yapılacak **"Uluslararası Judeo - Espanyol Folk Müziği Festivali"** yurtiçindeki kültürel faaliyetler arasında yer alıyor. ABD'deki 500. Yıl kutlama faaliyetleri ise Amerikan okullarında Musevilerin Türkiye'deki yaşamı ve deneyimlerini konu alan dersleri; Türkiye'nin ve Musevi Türk toplumunun zengin kültür mirasını tanıtacak bir fotoğraf sergisini; Türkiye'ye düzenlenen turistik gezileri; televizyon programlarını ve Türk Musevilerinin tarihini, Türkiye'nin Ortadoğu'daki rolünü ve 500. Yıl Vakfı'nın amaçları konularında tanınmış kişiler tarafından yapılacak konuşmaları kapsamakta.

Sosyal demokrasinin krizi

YAVUZ BAYDAR *14 eylül*

STOCKHOLM –İsveç Sosyal Demokrat Partisi'nin (SAP) ülke siyasetindeki 60 yıllık egemenliği, toplumu dış dünyanın gıpta ile baktığı modele götüren taşıyıcı rolü yarın sona mı eriyor? Sandıktan çıkacak sonuç bu sorunun kesin yanıtını verecek.

SAP'nin krizi, yüzde 43.2 oranla kazandığı 1988 seçimleri ardından ortaya çıktı. 88 güzünde yapılan seçimlerden beş - altı ay kadar sonra enflasyon %6'dan yukarı doğru tırmanışa geçti. Hükümet, 1989 nisan ayında köklü bazı önlemler (KDV zamları, zorunlu tasarruf) almak zorunda kaldı. 1989 sonuna gelindiğinde bu önlemlerin etkisinin olmadığı, tersine kamu sektörü çalışanlarının güçlü ücret zamlarının başı çektiği bazı nedenlerden ötürü ekonominin denetimden çıktığı netlik kazanmaya başladı.

İsveç sanayiinin uluslararası alandaki rekabet gücü - kısmen dış konjonktüre bağlı olarak - hızla ve tutarlı biçimde zayıflamaya, döviz dengelerindeki açık büyümeye başladı.

Bu aşamada, üretimdeki verimliliğin kısmen sanayinin rekabet gücündeki düşüşe, azalan yatırımlara; kısmen de hastalık sigortası ödemelerinin ücretlerle hemen aynı düzeyde oluşundan ötürü rekor düzeye ulaşan **"hastalıklara"** bağlı olarak düşmesiyle de pekişen kriz, SAP'yi, tarihinde görülmemiş bir önlemler paketini yürürlüğe koymaya zorladı. **Ingvar Carlsson** hükümeti iç pazarı daraltma, ücretleri dondurma ve grevleri yasaklama kararı aldı. Kimse bir işçi hükümetinin bu tür önlemler getireceğini düşünmemişti.

Bu önlemler paketi meclisten geçmeyince, oylamayı baştan bir tür güven oylaması addetmiş olan SAP hükümeti geçen yıl şubat ayında görevden çekildi. Sağ kanat partileri var olan meclis aritmetiği içinde hükümet kurucu çoğunluğu sağlayamayınca, **Ingvar Carlsson** yeni bir hükümet oluşturdu. Ancak önlemler paketinin içeriği ve izlenecek ekonomik politikalar konusunda SAP yönetimi içinde yenilikçi ve tutucu kanat arasında ciddi bir ihtilaf doğdu. Kamu sektörünün verimsiz, **"devlete yük olan"** bölümünü ölçülü olarak özel girişime terketme yanlısı bilinen, pragmatizmi ve serbest piyasaya yakınlığı ile ulusal sanayicilerin güvenli baktığı Maliye Bakanı **Kjell Olof Feldt,** yeni hükümetteki görevinden mart 1990'da gürültüyle istifa etti.

Feldt'le birlikte ülkenin ekonomik politikasına 82'den beri yön vermiş olan dinamik ve yenilikçi genç bir iktisatçı kadrosu da parti çalışmalarını terk etti. SAP, tutucu ve ılımlı kanadın denetiminde kaldı.

Feldt'in görevini üstlenen yeni **"ılımlı"** Maliye Bakanı **Allan Larsson,** nisan ayında yeni bir önlemler paketini meclise sundu.

Sağlık sigortasında sınırlamaları, **"hastalık parası"**'nı kısıtlamaları öngören ve liberallerce desteklenerek kabul edilen paketin bir başka özelliği, SAP'nin seçim vaadi olan altı haftalık tatil ve genişletilmiş anababa sigortası projelerini kesin olarak rafa kaldırmasıydı.

İçteki ücret talepleri, sendikaları, sanayideki verimlilik krizi işvereni SAP ile karşı karşıya getirmiş durumda.

İşçi örgütleriyle sıkı ilişkiler, partiye üretimdeki maliyet artışlarını denetime almak gibi bir avantajı tanımıyor. Kısaca, dünyada diğer hükümetleri etkileyen ekonomik sorunlardan İsveç sosyal demokrasisi de payını alıyor.

Giderek artan ölçüde tepkiye neden olan yüksek vergi politikasına karşı 1989 güzünde kesinleştirilen liberal vergi reformu, parti içinde ideolojik karmaşa yaratıyor.

Ders seçmeye dershane engeli

FİGEN ATALAY *15 eylül*

Milli Eğitim Bakanlığı'nca bu öğretim yılında uygulamaya konulacak olan ders geçme ve kredi sistemi, okul yöneticileri ve eğitimciler tarafından tartışılıyor.

Bazı okullar, sistemi "**olumlu**" bulmalarına karşın "**hazırlıklı olmadıkları**" ve "**yeterli sayıda dershane bulunmadığı**" gibi gerekçelerle bu yıl uygulamayacaklarını açıklarken sistemin, "**altyapı**"sı bulunmayan okullarda başarı sağlayamayacağı ve üniversiteye giriş sınavının kesinlikle bu sisteme göre hazırlanması gerektiği vurgulanıyor.

Ders geçme ve kredi sistemini "**benimseyen**", ancak bu yıl uygulamama kararı alan okullardan biri 50. Yıl Tahran Lisesi.

Okulda toplam 8 sınıf bulunuyor. "**Öğrencileri ilgi, istek ve becerileri doğrultusunda derslere ve alanlara yönlendirmeyi**" amaçlayan bu sistemde, seçmeli ders sayısı ise 40'ın üzerinde.

Bu okulda lise birinci sınıf şubelerinden birinde öğrenciler değil 40, iki farklı ders bile seçseler dershane sayısı yetmeyecek.

Okul yöneticileri de bu nedenle ders geçme ve kredi sistemini bu yıl uygulayamayacaklarını, "**yer sorununu çözümlemek**" amacıyla çalışmalarda bulunacaklarını söylediler.

Erenköy Kız Lisesi de ders geçme ve kredi sistemini bu öğretim yılında uygulayamayacak. Gerekçesi "**sistem için gerekli hazırlıkları tamamlamak ve uygulamaya hatasız başlamak.**" Okul Müdürü **Emek Çimen,** okulun fiziki koşullarının yeterli olduğunu ve sistemi olumlu bulduklarını, ancak sistemi uygulamayı en iyi biçimde gerçekleştirebilmek amacıyla gerekli hazırlıkları tamamladıktan sonra başlatmayı istediklerini söyledi.

Sistemde en önemli unsurun "**rehberlik**" olduğuna dikkat çeken Çimen, danışman öğretmenlerin çok iyi eğitilmeleri gerektiğini belirtti.

Özel Kültür Lisesi, yeni sistemi uygulayacak okullardan biri. Sistemi, "**uzun zamandır beklenen, özlenen bir sistem**" olarak nitelendiren okul sahibi ve yöneticisi **Fahamettin Akıngüç**'e göre önümüzdeki öğretim yılı sistem açısından "**geçiş yılı.**"

Uygulamada çıkabilecek sorunların zaman içinde çözümlenebileceğini belirten Akıngüç, sistemle ilgili en önemli sorunun, üniversiteye giriş sınavında değişiklik yapılmaması halinde üç yıl sonra yaşanacağını vurguladı.

Psikokolog-eğitim uzmanı **İhsan Gönç**'e göre ise **"sistem, altyapısı sağlam okul ve öğrencilere destek verecek, bu nitelikleri taşımayan okul ve öğrenciler için yararlı olmayacak."** Sistemin sağlıklı uygulanabilmesi için sistemi benimsemiş, uyum sağlamış öğretmenlerin yanı sıra öğrenciye sağlıklı ve çeşitli seçmeli dersler seçeneği sunabilecek bir organizasyonun gereğini vurguladı.

ANAP'ta 'Özal susmazsa' kaygısı

17 eylül

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu)– Başbakan **Mesut Yılmaz**'ın, Cumhurbaşkanı **Turgut Özal**'ın propaganda çalışmalarına katılmaması yönündeki sözlerine ANAP yöneticileri destek verdi. ANAP Genel Sekreteri ve Devlet Bakanı **Mustafa Taşar, "Genel başkan ne söylerse doğru söyler"** diyerek Özal'ın, propaganda faaliyetlerinin dışında kalması gerektiğini belirtirken, ANAP Genel Başkan Yardımcılarından **Saffet Sert, "Özal'ın propagandaya girmemesinde partimiz açısından yarar var. Özal propagandaya girerse ANAP ikinci plana itilir"** dedi.

Saffet Sert, DYP Genel Başkanı **Süleyman Demirel**'in Cumhurbaşkanı Özal'ı hedef aldığını belirterek **"Cumhurbaşkanı bu söz düellosunun içine girerse hem Cumhurbaşkanlığı makamı hem de kendisi yıpranır"** diye konuştu. Sert, sözlerine şöyle devam etti:

"Cumhurbaşkanı ile parti liderlerinin böyle söz düellosuna girmeleri durumunda biz ANAP olarak ikinci planda kalacağız. ANAP kendi propagandasını yapmalıdır, ANAP olarak milletin huzuruna çıkmalıdır. Cumhurbaşkanı'nın elbette Cumhurbaşkanı olarak yapacağı hizmetlerle millete büyük katkısı olacaktır, ama bunu seçim propagandasına kadar indirmek yanlış olur. Bizim hedefimiz ANAP'ı ön plana çıkarmak ve bütün propagandada vatandaşa ANAP'ı takdim etmek."

Sert, **"Özal'sız bir ANAP düşünülebilir mi?"** biçimindeki bir soru üzerine de **"Özal ANAP'la özdeşleşmiştir mutlaka. Fakat direkt olarak propagandada Özal'ın işin içine girmesi birtakım sıkıntılar doğurur"** dedi.

Propagandada Özal'ın ön plana çıkmasının, ANAP'ın ikinci plana itilmesi sonucunu doğuracağını ifade eden Sert, **"O zaman vatandaşın önünde ANAP gizlenmiş olur. O zaman biz ANAP'ı ve Mesut Yılmaz'ı ileriye süremeyeceğiz. O nedenle Cumhurbaşkanı'nın biraz geri durmasında fayda var"** diye konuştu.

Sert, Cumhurbaşkanı'nın **"Ben olmasam, ANAP yüzde 10'lara iner"** sözlerinin hatırlatılması üzerine de şunları söyledi: **"Cumhurbaşkanı'dır. Konuşmaması için bir tedbirimiz olamaz, Cumhurbaşkanı'nın konuşmasını engelleyemeyiz. Tabii Cumhurbaşkanı'nın konuşmalarını engellemek mümkün değil, o konuşacaktır. Ama bundan sonra milletvekillerini veya ANAP'ı hedef alacak bir söz söyleyeceği kanaatinde değilim. Biz Cumhurbaşkanı'nı hiçbir zaman hedef almayız.**

Cumhurbaşkanı bizim hedefimiz değil. Belki dolaylı yoldan kendisine propagandaya gitmemesi hususu iletilebilir. Ama konuşmak isterse de kimse engelleyemez."

Sert, ANAP'ın rüştünü ispat ettiğini, Özal'la bir noktaya kadar geldiğini ifade ederek **"Özal Cumhurbaşkanı seçildi, belli bir süre Cumhurbaşkanlığı yapacak, o süreden sonra Cumhurbaşkanlığı da bitecek. O zaman hâlâ Özal'la bu partiyi bir yere götürmeye çalışmak mümkün değil"** dedi. Sert, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Bu süre bir gün bitecek. Biz, bu duruma şimdiden kendimizi alıştıralım, ANAP'ı kendi ayakları üzerinde durabilen bir parti haline getirelim. ANAP'ın başında Mesut Yılmaz vardır. Üç sene sonraki kongrede belki başka bir kişi bu partinin başına genel başkan olarak gelecektir. Parti, kişilere göre değil de kendi prensiplerine göre kendi koyduğu sistem içinde gitmelidir. Özal bu sistemi parti başkanıyken koydu. Bu sistem geliştirilerek kişilere göre değil de partinin kendi işleyişi içinde yürümesini sağlamak gerekir." ANAP Teşkilat Başkan Yardımcısı Mehmet Gedik, Özal'ın konumu gereği partilerle hiçbir bağı bulunmaması gerektiğini ifade ederek, **"Özal'ın konuşmaları bizi bağlamaz"** dedi. Gedik, ANAP'ın kendi siyasi liderini bulduğunu, bu liderin de Mesut Yılmaz olduğunu belirterek Cumhurbaşkanı'nın konuşmalarının ANAP'ı ilgilendirmediğini kaydetti. Gedik, şunları söyledi:

"Seçmen genel seçimde Sayın Mesut Yılmaz'a ve ANAP'a oy verecek, Cumhurbaşkanı'na değil. Muhalefet liderleri ANAP Genel Başkanı ve Başbakan Mesut Yılmaz'a bir şey söylemeye cesaret edemiyor, Cumhurbaşkanı'na yüklenerek politika yapmaya çalışıyorlar."

Apollon tapınağı açılıyor

18 eylül

WASHINGTON (Cumhuriyet) – Restorasyonunun tamamı bir Amerikalı aile tarafından finanse edilen Side'deki Apollon tapınağı bugün açılıyor.

ABD'nin başkenti Washington'un köklü ailelerinden olan Friendlyler tarafından 8 yıldır sağlanan finans desteği ile Prof. Jale İnan'ın restore ettiği Apollon tapınağının açılış töreni için ayrıca ABD'den özel bir uçakla Friendlylerin aile dostları ve ABD başkentinin birçok ünlü siması Side'ye geliyor. Apollon tapınağının restorasyonu için toplam 160 bin dolar (yaklaşık 750 milyar TL) harcandı.

Ulaştıkları sonuç ile Türk özel şirketlerine restore edilmeyi bekleyen binlerce ören yeri için örnek olan Friendly ailesinin Side ile bağı 27 yıl öncesine uzanıyor. **Alfred Friendly** o dönemde Washington Post gazetesinin yazı işleri müdürü, eşi **Jean Friendly** ile birlikte geldikleri Side'yi beğenip bir ev alıyor.

Aile, yazları Side'deki evde kalmaya başlıyor, hatta daha sonra New York Times'in Moskova muhabiri olan oğulları **Alfred Jr.** ile eşi **Pie** da Side'de yapılan bir törenle evleniyor.

Friendly çiftinin Side'ye gelmeye başladığı dönemde, tarihi körfeze bakan iki tapınaktan 7. yüzyılda meydana gelen bir deprem sonucunda yıkılmış olanı restore ettirmek genç çiftin rüyalarına girmeye başlıyor ve Jean Friendly, eşi Alfred öldükten sonra da inatla para vermeyi sürdürerek tapınağı bugünkü durumuna kavuşturuyor. Bütün bu yıllar sırasında başlarına gelmedik kalmıyor. Örneğin, tapınağın restorasyonunda kullanılması koşuluyla satın alıp bir üniversiteye bağışladıkları vinci daha sonra ödünç almakta bile zorlanıyorlar.

Friendlyler, varlıklarını başkalarıyla paylaşmak konusunda dünyanın en cömert aileleri arasında. Bugüne kadar ABD'de okumasına, iş kurmasına yardım ettikleri Türklerin sayısını bile hatırlamıyorlar. Washington'un en sık semti Georgetown'daki malikânelerinde sürekli bir Türk konukları oluyor.

Friendlyler Türkiye'nin Washington'daki gerçek lobisi işlevini görüyor.

Ayrıca Alfred Friendly'nin anısına her yıl, gelişmekte olan ülkelerin gazetecilerine Amerika'nın önde gelen gazetelerinde 6 ay geçirmelerine olanak sağlayan bir burs veriyorlar.

Friendly ailesinin son yıllardaki bir kaygısı, bu bursa Türkiye'den başvuruların sayısının giderek azalmış olması. Friendlyler bu burs için Türkiye'den başvuru bekliyor.

Akraba evlilikleri artıyor

MUSTAFA GÜLTEKİN *19 eylül*

ERZURUM–Özellikle Doğu ve Güneydoğu anadolu bölgelerinde **"mirasım başkasına gitmesin", "akrabam olursa bana daha iyi bakar"** düşüncesiyle yaptırılan akraba evliliklerinin faturasını bu evlilikten doğan çocuklar yaşamları boyu ödüyor.

Uzmanlar akraba evliliğinin tedavisi güç yaralara yol açtığını belirterek bu evliliğin cahillikten kaynaklandığını söylediler.

Bu tür evliliklerin önlenmesi gerektiğini savunan Atatürk Üniversitesi Araştırma Hastanesi Çocuk Servisi öğretim elemanlarından Doç. Dr. **Cahit Karakelleoğlu,** akraba evliliğinin kırsal kesimde gün geçtikçe arttığını ve hastanelerin çocuk servislerinin bu evlilik sonucu sakat doğan çocuklarla dolduğunu söyledi.

Yapılan akraba evlilikleri sonucu dünyaya gelen çocukların yüzde 25'inin sakat olduğuna, yüzde 50'sinin ise hasta gen taşıdığına dikkat çeken Doç. Dr. Karakelleoğlu, akraba evliliği oranının Güneydoğu Anadolu bölgesinde %30, Doğu Anadolu bölgesinde yüzde 37, Karadeniz bölgesinde ise yüzde 26 olduğunu söyledi.

Yaptıkları araştırmaya göre akraba evliliğinin eğitimle bağlantılı olduğunun beliirlendiğini belirten Doç. Cahit Karakelleoğlu, **"Yüksekokul mezunları arasında akraba evliliği oranı yüzde 1, lise mezunlarında yüzde 4, okur yazar olmayanlar arasında ise bu rakam yüzde 35'e çıkıyor. Bu rakamlar da gösteriyor ki akraba evliliği eğitimle bağlantılı"** dedi.

Tüm uyarılara rağmen akraba evliliğinin önüne geçilemediğini belirten Doçent Dr. Karakelleoğlu, **"Bugün ülkemizin ana sorunlarından birisi de akraba evliliğidir. Bu tür evliliklerin önüne geçilebilmesi için kalıcı önlemler alınmalı ve bu tür evlilikler yasaklanmalıdır. Ayrıca eğitim kurumlarında topluma açık yerlerde bu konunun üzerine süratle gidilmelidir. Çünkü bugün ülkemizde bulunan sakatların yüzde 50'si akraba evliliği sonucu dünyaya gelmiştir"** şeklinde konuştu.

Kültürel ve ekonomik yönden geri kalmış toplumlarda akraba evliliğinin yaygın olduğunu belirten Erzurum Araştırma Hastanesi Üroloji Servisinde görev yapan öğretim elemanlarından Doç. Dr. **Güray Okyar** ise akraba evliliklerinin kalıcı kısırlığa neden olduğuna dikkat ekti. Okyar şöyle konuştu:

"Bu evlilikler sonucu doğan çocukların testisleri genellikle karın bölgesinde oluşur. Bu tür şikâyeti olanhasta 7 yaşından önce getirildiğinde bu olay basit bir ameliyatla giderilir. Ancak testislerin karından indirilmediği vakalarda testis kanseri ve kalıcı kısırlığa yol açar."

Ne Farkeder ki?

ALİ SİRMEN *20 eylül*

Seçimlere çok az bir zaman kala, Muammer Yaşar Bostancı'nın ortaya attığı ve Özal'ın 1983 yılında ABD'nin Ankara Büyükelçisi olan Strausz Hupe'a yazdığı ileri sürülen [illegible]rtağı iyice karıştırdı.

[illegible]y mektup olayının sahtecilik ol[illegible]i sürdü, imzanın sahte olduğu [illegible]ıberi yazan Bostancı ise "Cum[illegible]ğı Sözcüsü Kaya Toperi neden [illegible]ektup yok diyemiyor" sorusunu [illegible]

[illegible]enel Sekreteri Taşar ise "Eğer mektup yazılmışsa bunu sızdıran Adnan Kahveci olabilir" diyerek hem ANAP'ta seçim öncesi dayanışmanın nasıl sıfıra indiğini ve iktidar partisinin tam bir kaos içinde olduğunu ortaya koydu hem de Çankaya'nın açıklamalarıyla çelişen bir görüş ileri sürdü.

Öyle anlaşılıyor ki mektup olayı daha bir süre siyasal gündemdeki yerini ve kendi üzerindeki giz perdesini koruyacaktır.

Mektubun yazılıp yazılmadığı, imzanın sahte olup olmadığı tartışılırken konunun özü ise ne yazık ki gözden kaçırılmaktadır.

Bir an için mektubun yazılmış olduğunu, imzanın gerçekliğini varsayalım.

Bu durumda çok tehlikeli ve çok üzücü olan nedir?

Türkiye'de uzun süre Başbakanlık koltuğuna oturmuş, sonra da Çankaya'ya tırmanmış (nasıl tırmanmışsa tırmanmış) olan Turgut Özal'ın ABD'ye 'şükran' duyguları içinde olması ve Washington'dan veya doğrudan Bush'tan gelecek hiçbir isteği geri çeviremeyecek bir durumda bulunması değil midir?

Böyle bir mektubun kanıtladığı tehlike ve ülke açısından talihsizlik bu değil midir?

Mektuptaki ifade ile bunun bir başbakan tarafından bir büyükelçiye yazılmış olmasındaki çarpıklık, öz ile ilgili olmaktan çok şekli ilgilendiren bir çarpıklıktır.

Eğer, davranışları ve siyasal kararları ile Turgut Bey, ABD'ye ya da Başkan Bush'a şükran duyguları ile dolu olduğunu, Beyaz Saray'dan gelecek hiçbir isteği geri çevirmeyeceğini veya çeviremeyeceğini ortaya koymuş bir kişi ise mektup yazılmış veya yazılmamış olsun ne farkeder ki?

Şimdi durup bir belleklerimizi yoklayalım ya da isterseniz ANAP'ın yetkili kişilerine Çankaya'nın, Özal'ı şakalarıyla neşelendiren sözcüsü Kaya Toperi'ye soralım: "Acaba Turgut Bey, bugüne dek Washington'dan

veya dostu President Bush'tan gelen hiçbir teklifi geri çevirmiş midir?"

Turgut Bey o selis İngilizcesiyle, Washington'a bir kez bile herkesin bildiği iki sözcüğü söyleyebilmiş ve 'No, impossible' diyebilmiş midir?

Turgut Bey Bükreş'e uçarken gazeteciliğinin yanına Köşk danışmanlığını da ekleyen birine dış politikaya nasıl ağırlığını koyduğunu, Başkan Bush'un çok istediği Kıbrıs için dörtlü doruk konusunda Mesut Yılmaz'ı nasıl yumuşattığını ve Yılmaz ile Safa Giray'ı Türkiye'nin seçimlerden önce New York Doruğu'nu kabul etmeleri konusunda ikna etmeye çalıştığını anlatmış. Haberi veren gazeteciye bakılırsa, Özal'ın Yılmaz ve Giray ile yaptığı toplantıda ABD Başkanı'na verilecek yanıt hazırlanmış, bu yanıtta Türkiye'nin dörtlü doruğa her an katılmaya hazır olacağı bildiriliyormuş.

Görüldüğü gibi Turgut Bey, Bush'un Yılmaz tarafından geri çevrilmek istenen önerisinin kabulü için bir kez daha devreye girmiş bulunuyor. Hem de hiçbir yetkisi olmadığı halde...

Türkiye'nin, Kıbrıs konusunda temel sorunlarda anlaşmaya varılmadan New York Doruğu'na katılması, ülkemizin çıkarlarına olduğu kadar, Kıbrıs Türklerinin yaşamsal çıkarlarına da aykırı olduğu tüm kamuoyunca biliniyor. Dışişleri Bakanlığı Enformasyon Dairesi adına Sözcü Vekili Ferhat Ataman'ın 18 Eylül 1991 tarihini taşıyan yazılı açıklaması da bu doğrultudadır.

Ama bütün bunlara karşın Turgut Bey, Bush'un isteğinin gerçekleşmesi için ağırlığını koyuyor.

Mesut Yılmaz eğer Özal'ın isteği doğrultusunda davranırsa, ANAP'ın genel başkanı ve hükümetin başı olduğu savına artık kimseyi inandıramayacak, Séguéla'nın çektirdiği yakışıklı fotoğraflarıyla ANAP iktidarının 'Mesut görüntüsü' olmaktan öteye gidemediğini bir kez daha kanıtlayacaktır.

Ama olaylar ne yönde gelişirse gelişsin, daha şimdiden bir gerçek ortaya çıkmıştır:

Turgut Bey, Bush'a karşı şükran hisleriyle doluşmuşçasına, Beyaz Saray'dan gelen hiçbir isteği geri çevirmemekte, bu yönde bir davranış içinde olanların tutumlarını değiştirmek için de yetkilerini aşarak onlara baskı uygulamaktadır.

Şimdi lütfen söyler misiniz, Muammer Yaşar Bostancı'nın sözünü ettiği mektup yazılmış olsa ne çıkar, yazılmamış olmasa ne çıkar?

8 ayda 44 gazeteci saldırıya uğradı

21 eylül

İSTANBUL (AA)–Türkiye'de bu yılın ilk 8 ayında meydana gelen 21 olayda 44 gazetecinin saldırıya uğradığı açıklandı.

Basın Konseyi'nden yapılan açıklamada, 1989 yılında 24 olayda 48 gazeteciye, 1990 yılında 27 olayda 54 gazeteciye saldırılırken bu yılın ilk 8 ayındaki 21 olayda 44 gazeteciye saldırıda bulunulduğu belirtildi.

Açıklamada şöyle denildi:

"Kamu görevlileri ve özellikle polis ya da Güneydoğu'daki özel tim, asli işlevleri haline gelen gazeteciye saldırı görevini savsaklamazlarsa aynı azim ve şevk temposuyla gazeteciye aman vermeme çabalarını sürdürürlerse (ki olasılık dışı değil) **1991 yılının, emsalsiz ve gazeteciye saldırı rekoruyla şampiyonluk ipini göğüslemesi kaçınılmaz gözüküyor.**

Gazeteciye saldırmayı bir hobi haline getirenlerin başında kamu görevlileri geliyor. Doğal ki polis ve özel tim bu görevi yerine getirmekteki öncülüklerini hiç kimseye kaptırmıyorlar, ama gazeteciye saldıranlar arasında kaymakam, savcı, seçim kurulu görevlileri, adliye görevlileri ve

hatta yargıçlar da ara sıra boy gösteriyor."

Kamu görevlileri dışında gazeteciye saldıranların başında **"ne idüğü belirsiz, kabadayı kumpanyaları, dinci gruplar çek-senet mafyaları"**nın geldiği ve **"siyasi parti mensuplarının da zaman zaman aynı yolun yolcusu"** oldukları belirtilen açıklamada, olayların İçişleri Bakanlığı'nın çeşitli genelgelerine rağmen önlenemediği kaydedildi.

Açıklamada Basın Konseyi'nin etkin bir önlem olarak **"genelgeye aykırı davranan polis memurlarının ve amirlerinin vurdumduymazlığana karşı sicil yaptırımı uygulamasını"** önerdiği ifade edildi. Ancak bu konuda henüz olumlu bir gelişmeye tanık olunmadığı vurgulandı.

Açıklamada 1989 yılında 24 saldırı olayının 21'i, 1990'da 27 olayın 20'si, 1991'in ilk 8 ayındaki 21 saldırının 17'sinin kamu görevlilerince gerçekleştirildiği kaydedildi.

Almanya'da ırkçı terör

DİLEK ZAPTÇIOĞLU *23 eylül*

BERLİN– Irkçı Neo-Nazilerin yabancıları hedef alan eylemleri Almanya'nın çeşitli yerlerinde son günlerde tırmanarak görülmemiş boyutlara ulaştı. Doğu Almanya'nın Dresden kenti yakınlarında yabancıların oturduğu bir apartman yaklaşık 400 Neo-Nazinin saldırısına uğradı.

17 kişi yaralandı. Neo-Nazilerin saldırısına çevrede oturan Doğu Almanya vatandaşları da ilk kez aktif olarak katıldılar. Görgü tanıkları, polisin olaylara uzun süre seyirci kaldığını bildirdi.

Önceki gün Münih'te başlayan geleneksel"Bira Festivali"de bu yıl Neo - Nazi propagandasının odak noktası haline getirildi.

Olaylar perşembe günü Batı Almanya'da, Sosyal Demokrat Parti'nin yönetiminde olduğu Saarland eyaletinde başladı. Saarlouis adlı kentte aşırı sağcı **"dazlaklar"** yabancı mültecilerin barındığı bir binayı kundakladılar.

Çıkan yangında 25 yaşındaki Ganalı bir mülteci hayatını kaybetti; iki Nijeryalı ağır yaralandı. Aynı günün akşamı eyalette başka bir mülteci yurdu daha kundaklandı.

Cuma günü Doğu Almanya'nın Dresden kenti yakınlarındaki Hoyerswerda adlı kasabada yabancı işçilerin oturduğu bir apartmana Neo-Naziler açık saldırı başlattılar.

Binaya molotof kokteyli ve taşlarla hücum eden 400 kadar Neo-Nazi, sokağa fırlayan Mozambikli ve Vietnamlıları beyzbol sopalarıyla, zincirlerle ve ağzı kırık şişelerle dövmeye başladılar.

Patlak veren meydan savaşına çevrede oturan Doğu Alman kasabalılar aktif olarak katıldı. Yaşlı Alman, erkek ve kadınların yabancıları dayaktan geçirdiği görüldü.

Doğu Alman kasabalılar, Neo-Nazileri engellemeye çalışan polis memurlarının önüne geçerek emniyet kuvvetlerini müdahaleden alıkoymak istediler. Doğu Almanlar, Neo-Nazilere duydukları sempatiyi gizlemeyerek **"Onlar doğru bir amaca hizmet ediyor, yabancıları istemiyoruz"** diye bağırdılar.

Saldırıya uğrayan yabancılar döküm ocaklarında çalışıyor. Doğu Almanya'da yabancı işçi oranı yüzde 2. Bu yabancıların çoğu zaten bu yılın sonunda mukaveleleri bitinci ülkelerine geri gönderilecek.

Polis, sonunda Neo-Nazileri olay yerinden uzaklaştırmayı başardı ve sadece 12 kişiyi geçici olarak gözaltına aldı.

Gözaltına alınan Neo-Naziler **"Yabancılar defolup gidene kadar eylemlerimizi sürdüreceğiz"** dediler. Polis, yakaladığı Neo-Nazileri kimlik tespitinden sonra serbest bırakıyor.

Dresden'de geçen hafta meydana gelen başka bir olayda 9 Neo-Nazi genç bir Vietnamlı kadının evine baskın yaparak ağır yaralamışlardı. Vietnamlı kadın altı aylık hamile olduğu halde Neo-Nazilerce beyzbol sopaları ve çizmelerle dayaktan geçirilmişti. Polis, tutukladığı 3 Neo-Naziyi kimlik tespitinden sonra salıverdi.

Buu arada dün Münih'te geleneksel **"Bira Festivali"** aşırı sağcıların gölgesinde başladı. Neo-Naziler, yüzbinlerce kişinin katıldığı şenliklerde 250 bin bildiri dağıtarak **"Hitler hakkında anlatılan yalanları sergilemeyi"** amaçlıyor. Bira Festivali'nde Neo-Nazilerin düzenleyeceği altı toplantıya dünyanın çeşitli yerlerinden **"faşist beyinler"** konuşmacı olarak katılacak.

Münih'te oturan ünlü Alman Neo-Nazi Ewald Althans, amaçlarının **"düşünce özgürlüğünü sağlamak"** ve **"Batılı müttefiklerin Almanya hakkında anlattıkları yalanları deşifre etmek"** olduğunu söyledi. Neo-Naziler, toplama kamplarının ve gaz odalarının Amerikalılarca sonradan inşa ettirildiğini, Hitler'in 6 milyon Yahudiyi katletmediğini öne sürüyorlar.

Sanatçıyı anlayan seçilmeli

REFİK DURBAŞ *25 eylül*

Muzaffer Buyrukçu, geçmişten günümüze uzanan bir çizgide şöyle çiziyor bu seçimin yörüngesini: "DP'nin 1950 yılında iktiarı almasıyla **'Devlet'** kavramı gücünü ve Atatürkçülükle yoğrulan kimliğini yitirdi; birtakım çıkar gruplarının elinde çiftlik gibi yönetilmeye başlandı. İlk darbe, laiklikle özdeşleşmiş olan Türkçe ezanın kaldırılmasıyla geldi. Arkadan da Atatürk düşmanlığı, cumhuriyet düşmanlığı yürürlüğe girdi, padişahlık ve irtica hortlatıldı; Atatürk'ün çağdaş bir yaşam biçimini tanımlayan ilkeler, dini siyasete alet eden politikacılar tarafından yozlaştırıldı, yaşamla ilişkisi kesildi. İlericiliğe, okumaya, yazmaya, düşünmeye düşman bir kitle oluşturuldu.

Bütün aydınların yakındığı bu durum, etkilerini ve tahribatını çoğaltarak sürüp gidiyor. Bu durumu ortadan kaldırarak Atatürkçülüğü devrimci temellere oturtmayı amaçlayan bir atılımı benimsemiş görünen SHP seçimi kazanmalı. Kazanamazsa Atatürk'ün çağdaş yaşama uzayan, çağdaş yaşamdaki yücelikleri temsil eden ilkeleri büsbütün yok edilecek, mağara karanlığını andıran bir karanlık her yanımızı kuşatacaktır."

Vedat Günyol ise devletin, iktidarın sanata ve sanatçıya bakış açısını şöyle yorumluyor:

"Devletin, iktidarın sanata bakışı konusu bizde çok acınası bir durumdadır. Bir defa devlet soyut bir varlıktır.

Onun somutu iktidarı elinde tutan bir avuç insanla onların halkçılarıdır. Bugüne değin başbakan olarak, yani hükümetin başı olarak yalnız Ecevit, sanata ve sanatçıya sıcak bakmıştır.

Çünkü kendisi de bir sanatçıdır. Onun dışında, birkaç bakanı saymazsak, iktidarlar, yani cumhuriyet devri iktidarları bugüne değin sanatçılara pek yüz vermemişlerdir.

12 Eylül paşaları, hani şu Türk Dil Kurumu'nu, Türk Tarih Kurumu'nu kapatan paşacının güdümündeki iktidar, yalnız birkaç müzikçi ve tiyatrocuya devlet sanatçısı unvanını vermekle, sanatsever görünmeye çalışmışlardır o kadar. İktidardaki adamlar bir Yaşar Kemal'e, bir Aziz Nesin'e şöyle saygı ile bakmışlar mıdır? Şimdi geç kalmış erken seçimde hiçbir parti kodamanının ağzından sanatseverlerle ilgili bir söz çıkmadı. Ne diyeyim, eski hamam eski tas işte."

Türkiye Yazarlar Sendikası İkinci Başkanı Yazar **Demirtaş Ceyhun,** ANAP'a karşı tavır koyan sanatçılarımızdan. **"Oyumu ANAP'a atmayacağım"** diyor. Aslında 20 ekimde yapılacak olana da pek **"seçim"** gözüyle bakmıyor. Ceyhun'un görüşleri de şöyle:

"Bizim Adana'da bir deyim vardır. Çok sevdiğimiz bir işi, istemeye istemeye, onaylamadığımız, beğenmediğimiz bir biçimde yapmak zorunda kalır da, yaparsak, **"İt yesin... Ciğer"** deriz.

Doğrusu, 20 ekim seçimleri de, bir anlamda tıpkı öyle.

Tek umudumuz seçim. Seçim, demokrasinin belkemiği, tek yöntemi. Ama demokrasiden hiç nasiplenmemiş ANAP, gene bir alavere dalavere, demokrasinin belkemiğinin de içine ediverniş. Antidemokratik bir hale sokuvermiş. Galiba 20 ekimde yapılacak olana seçim de dememek gerek. Bir alavere dalavere....Yalapşap seçim."

Çünkü, her gün sabah akşam televizyonda, radyoda 1972 doğumlular da oy kullancak diye ilan ediyorlar. Lakin, seçim kütükleri yıllar önce düzenlenmiş.

Bugün 1972 doğumlu kızımın kütükte adı var mı diye bakayım dedim. Ne gezer. Muhtarlığın önü ana baba günü. Muhtardan kâğıt alıp, seçim savcılığına başvuracakmış. Orası ise muhtarlıktan on kat daha kalabalıkmış. Hiç uğraşma, başaramazsın dediler. Vazgeçtim.

Partilerden plastiğe 2.5 milyar

GÜNDÜZ İMŞİR *27 eylül*

"Ağbi, bayrakmış, anahtarlıkmış, poşetmiş bu işin kandırmacası. İster inan ister inanma, ANAP sadece bu seçimler için İstanbul'da 2 milyonu aşkın naylon poşet bastırdı. Eh bu torbalar boş boş yurttaşların evlerine postalanıp ellerine sıkıştırılacak değil. Anlayacağın bu torbalar dolacak. Kimin parasıyla? Senin benim paramla. Sipariş aldım mı düşünüyorum, bir yanda ekmek param, bir yanda bu naylon poşetler dolunca, cebimden vergi ve benzeri bir fon adına kesilecek paralar. Anlayacağın altı sakal üstü bıyık..."

Bayrampaşa'da hayli yıkık ve bakımsız bir işhanı içinde kurulu poşet imalathanesi sahibiyle görüşüyoruz. **"Adımı vermem, ancak bu siparişler, bu aldatmaca ağrıma gidiyor"** diyen imalathane sahibi sözlerini şöyle sürdürüyor: **"Size birkaç adres vereyim, gidin de görün. Bu işlere milyarlar harcanıyor. Çok esnaf partilerden aldığı paralarla borçlarını temizledi. Kasalarına para girdi. Hani hep israf günahtır, haramdır sloganını işleyen parti bile şu ana kadar İstanbul genelinde 8 tonu aşkın bayrak bastırdı. Bu rakam sadece Bayrampaşa'daki küçük atölyelerde bastırdığı. Gerisini siz düşünün. Şöyle bir maliyet hesabı yapıyorum, en az 2.5 milyar lira şu ana kadar elde edilen gelir."**

Gerçekten de bu seçimden en kârlı çıkacaklar arasında plastik poşet atölye sahipleri de önemli bir yer tutuyor. Bir aydır yoğun bir tempoyla makinelerini ara vermeksizin çalıştıran poşet imalathanelerinin yüzleri gülüyor. Kimi atölyeler siparişleri karşılamak için işsiz atölyelerle bile anlaşma yapmış du-

rumda. İlk görüştüğümüz "KOROZO" Ambalaj Sanayi ve Ticaret AŞ satış sorumlularından **Semih Şalhon "Ne yazık ki RP'yi kaçırdık"** diye başladığı konuşmasında şu ana kadar bütün partilere bayrak bastığını söylüyor. Asıl işi götürenlerin küçük atölyeler olduğunu belirten Semih Şalhon'dan bu işin maliyeti hakkında bize bilgi vermesini istiyoruz.

"Bu işin ham maddesi polietilen. Fiyatları basılan bayrağın kalınlığına, ön ve arka baskısına, renk çeşitliliğine ve ebadına göre değişiyor. Biz daha çok 30X40 cm uzunluğunda sipariş aldık. Fiyatları da 150 liradan 250 liraya kadar değişiyor. Bizim üretimimiz küçük poşet imalathanelerindekinin en fazla 10'da birini teşkil eder. Belki de çok daha azını. Biz sirapişleri ipe dizerek kabul etmiyoruz. Çok fazla vakit alıyor. Ancak bizde kalite ve baskı önemli."

Poşet atölyelerinde hiçbir sipariş geri çevrilmezken, bazı atölyelerin yakın oldukları partilere daha **"içten davranıp"** fiyat kırdıkları da oluyor. Gezdiğimiz atölyelerden aldığımız **"Ha, o mu, o DSP'li. Ferit RP'yle çalışır. Adam DYP'nin içinde, başka partininkini basmaz. Çünkü yetiştiremeyeceğini bilir"** gibi genel bilgilerle atölyecilerin siyasi eğilimini de öğrenmiş oluyoruz. Bayrampaşa'da girdiğimiz **"Kervan Plastik"** atölyesinin sahibi Kâmil Can şu ana kadar DSP'nin siparişlerini aldığını söylüyor.

Fiyatlarının da 135 liradan başlayarak 195 liraya kadar çıktığını belirtiyor. Kâmil Can'a biz bir maliyet hesabı çıkartırken ham madde ve yan unsurlara girmiyor, ama 30X50 cm bir bayrağın bıraktığı kâr fiyatının 62 lira olduğunu belirtiyor.

Bayrampaşa'da gezdiğimiz bir çok poşet atölyesi RP'nin bayrak liderliğini kabul ediyor. Bayrampaşa'da Emirtaş Han'ın içinde yer alan **"Hüzme Plastik"**in sahibi **İsmail Yıldız'**ın aralıksız 20 günden beri sabah akşam bayrak bastığını öğreniyoruz.

- Burası babanın resim atelyesi mi?
- Aah... Annemin tuvalet odası!..
Ramiz Gökçe **Karikatür 1936**

Sezar'ın Barış Söylevi...

İLHAN SELÇUK *28 eylül*

Tarihin sonu mu?

Çarpıcı bir soru...

Amerika'da siyasalbilimci Fukuyama soruyu irdeliyor; ABD Başkanı Bush birkaç gün önce *Birleşmiş Milletler*'de yaptığı konuşmada yanıtını veriyor:

–*"Tarih sürüyor..."*

Peki, tarih nasıl sürecek? Bush ilginç ipuçlarını da vererek bilinçli bir alçakgönüllülükle *"Yeni Dünya Düzeni"*nin koşullarını belirliyor.

*

Çok değil, birkaç yıl önce üç dünya vardı.

Birinci Dünya: Batı Dünyası!.. Zenginler Kulübü!.. Kapitalist blok!.. Emperyalistler!..

İkinci Dünya: Doğu Bloku!.. Sosyalist Blok!.. Sovyetler'in buyurganlığında komünist rejimlerin bütünleşmeleriyle ortaya çıkan dünya!..

Üçüncü Dünya: Doğu ve Batı blokları dışında kalan bağlantısız ülkeler!.. Az gelişmişler!..

Çin ile Hindistan'ın simgelediği yoksul halklar dünyası!..

Sovyetler, ABD karşısında havlu attıktan sonra ikinci Dünya gümbürdedi. Birinci ve Üçüncü Dünya karşı karşıya kaldılar. Kimine göre gezegenimizde dünyalar tekleşiyor, yerküre tek pazara dönüşüyor, insanlık bütünleşiyor.

Peki, ne oldu? Emperyalizmi yel üfürüp su mu götürdü? Üçüncü Dünya'nın yoksullarıyla Batı'nın parababaları, Kuzey'in zenginleriyle Güney'in fakirleri çıkar ilişkilerini ya da çıkar çatışmalarını nasıl çözümleyecekler?

*

Başkan Bush'un Birleşmiş Milletler'deki önemli konuşmasında bu soruya doyurucu bir yanıt yok...

*"Yeni Dünya Düzeni"*ne ilişkin kuşkular sürüyor. Yeni Dünya Düzeni, *"Pax Americana"* mıdır? Batı'da bu soru tartışılıyor. Ya Türkiye'de?

Aydınımız yeterince duyarlı mı? Aymazlık içinde mi? Roma İmparatorluğu dönemindeki gibi bir *"Pax Romana"*nın Amerikancasına kuşkular ve kaygıların yoğunlaşmasına karşı Başkan Bush, Birleşmiş Milletler'de güvence vermek zorunda kaldı:

"ABD, Pax Americana peşinde değildir. Ancak bir Pax Universalis (evrensel barış) ardında olacağız." (Cumhuriyet, 25 Eylül 1991,

U. Güldemir'in haberi)

Peki, *"Pax Universalis"* nasıl gerçekleşecek?

*

Bush açıklıyor:

Demokrasi ile serbest piyasa ekonomisi bir bütündür. Birinin olmadığı yerde öteki de olmaz. Bilgi devriminin despotizmi (istibdat) ve yalıtımı (izolasyon) yerle bir etmesiyle malların ve düşüncelerin serbest dolaşımı gerçekleşecektir.

Devletin gücünü sınırlayıp bireyin önünü açarsak, enformasyon (bilgi iletişimi) çağı, özgürlük çağına dönüşebilir.

Görünüşte güzel bir yaklaşım, söylenenlerin içinde gerçeklik payı da var; ancak irdelenmesi gereken noktalar da eksik değil. Bir kez serbest piyasa ekonomisiyle demokrasi özdeşleşebilir mi?

Ekonomik liberalizmin aşıkları, çoğu yerde, baskı rejimlerinin de buyurganları değil mi? Türkiye bu gerçeğin acısını 12 Eylül'de yaşadı ve bugün de yaşıyor.

Körfez Şeyhlikleri, Kuveyt, Suudi Arabistan, Amerikan emperyalizminin güdümünde serbest piyasa ekonomisine bağlanıyorlar; ama demokrasinin aydınlığından çok uzaktadırlar; Ortaçağ karanlığı bölgede simsiyah sürüyor.

*

Amerikan emperyalizmi nedir?

ABD Başkanının *'Pax Universalis'*ten söz açtığı konuşmada bu sorunun yanıtı var.

Bush diyor ki:

"Siyonizmi ırkçılıkla özdeşleştiren Birleşmiş Milletler kararı kaldırılmalıdır."

Siyonizmi tutuyor Bush...

Müslüman mahallesinde salyangoz satmak buna denir.

Arap şeyh ve krallarıyla birlikte dünyanın en zengin petrol kaynaklarını tekelci kapitalizmin buyurganlığına bağlayan bir siyasetin lideri liberalizmden söz açtığı zaman inandırıcı olabilir mi?

Olamaz.

Evrensel barışı, emperyalizm ve sömürü üzerine kurmak isteyenler düş kırıklığına uğrayacaklardır.

Genelkurmay'ın irtica uyarısı

EVREN DEĞER *29 eylül*

ANKARA–Genelkurmay Başkanlığı, Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinde **"irticai faaliyetler"** içinde bulunan subay ve astsubayların **"kökünün nereden geldiğinin"** saptandığını, bunlarla ilgili olarak her yerde işlem yapıldığını açıkladı.

Genelkurmay Başkanlığı'ndan üst düzeyde bir askeri yetkili, TSK'dan irticai faaliyetlere katıldıkları için çıkarılanların, sadece orucunda, namazında olan kişiler olmadığını belirterek **"Bunlarınki açık seçik örgütlenmedir. Hiyerarşik bir yapı içerisinde, ordu içinde örgütlenmeye çalışıyorlar"** dedi.

Genelkurmay Başkanlığı'ndaki üst düzey askeri yetkili, kuvvetler bazında gerçekleştirilen irtica operasyonlarını, **"bir kanser hücresinin insan vücudunda ameliyat edilmesi"** diye nitelendirirken bu tür faaliyetlere katılanların çoğunlukla Hava Kuvvetleri Komutanlığı bünyesinden çıktıklarını kaydetti.

Üst düzey askeri yetkili, 30 ağustos itibarıyla ordudan çıkarılan 25 kişinin **"orucunda, namazında masum kişiler olmadığını"** da kaydederken **"Milyonluk orduda 25 tane dinine, imanına bağlı vardı da onları TSK, bünyesinden günahsız, haksız, masum oldukları halde sadece dini, vicdani gereksinimleri yaptıkları için çıkardı, geri kalan herkes de dinsiz mi oluyor yani"** diye sordu.

Ramazan döneminde askeri birliklerde oruç tutanlar için yemek çıkarıldığını, namaz gereksinimi için mescit ve cami bulunduğunu bildiren askeri yetkili, **"Ama bunlarınki örgütlenme. Açık seçik örgütlenme. Hiyerarşik bir dizi kurmuş kendi arasında, sistem oluşturmuş. Kendi komutanından emir alacağına, müridi olduğu adamdan emir alıyor. Bu mu masum insan?"** dedi.

Üst düzey askeri yetkili, irticai faaliyetlere katılanların nasıl saptandığına ilişkin soruya şu karşılığı verdi:

"Bunlar büyük işler yapıyorlar. Aylarca günlerce inceleniyor. Birçok müspet delilortaya konuyor.

Sonunda zararlı faaliyet içinde oldukları tebeyyün edince, bizim bünyemize zarar vereceği için çıkarılıyor. Yani bir kanser hücresi gibi ameliyat ediyoruz."

Aynı yetkili bu kişilerin orduya nasıl sızdıklarına ilişkin bir başka soru üzerine şöyle konuştu:

"Kanserde bir odak noktası vardır. Bir bakarsınız bir başka yerde metastas yapar. Düne kadar çok iyiydi, ama akciğer kanserinden gitti. Hayır, orada belli bir yerde kanser hücresi vardı, yayıldı, başka bir yerde patladı ve öyle gitti. Kökünün nerede olduğunu biliyoruz. Bir eleman kazanıyor, onu yetiştiriyor, müridi haline getiriyor. O en yakın arkadaşına, sonra ötekine devam ediyor. İlk başta kardeşlik ve arkadaşlıkla başlıyor. Sonra da devam ediyor."

Askeri yetkili, orduya okullardan sızmak için bir yönetim izlendiğini de bildirerek şöyle konuştu: **"Sonra da fikri tam oluşmamış kişilerden biraz dinine imanına bağlı olanı çekip din eğitimi veriyoruz şeklinde yetiştiriyorlar, ama bunların bulundukları her yerde bunlarla ilgili işlem yapıyoruz"**

5 milyondan 500 milyona... Konut Destek Kredisi!

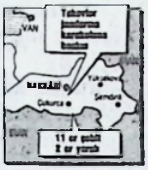
Cumhuriyet

Düşlediğiniz daireye Konut Destek Kredisi'yle kavuşun!
PAMUKBANK iyi bankadır

[illegible]. YIL / SAYI 24112 / 2000 TL (KDV dahil) — KURUCUSU YUNUS NADİ (1924-1945) BAŞYAZAR NADİR NADİ (1945-1991) — 8 EKİM 1991 SALI

PKK terörü: 11 er şehit

Çukurca'da bir jandarma timi, devriye sırasında pusuya düşürüldü

[illegible] PUSU 100-150 kişilik bir PKK'lı terörist grubunun dün sabaha karşı saat 05.00 sıralarında Türk-Irak sınırında devriye gezen bir güvenlik timini pusuya düşürdükleri, roketatarlarla saldırdıkları bildiriliyor.

OPERASYON 24 kişilik timde 11 er şehit oldu, bir astsubay ve iki er yaralandı. Olağanüstü Bölge Valiliği'nce yapılan açıklamada, çatışmada 20 teröristin öldüğü belirtildi.

HAKKÂRİ / ANKARA (Cumhuriyet) — Irak sınır kesiminde devriye görevi yapan emniyet timini pusuya düşüren PKK'lı teröristler 11 eri şehit etti. Bir astsubay ve iki erin de yaralandığı olayda en az 20 teröristin öldüğü ve cesetlerinin arkadaşları tarafından bir "kampa" kaçırıldıkları bildirildi. Teröristlerin Bitlis-Hizan arasında bir yolcu otobüsüne ateş açması sonucu da bir kişi öldü.

Hakkâri Valisi Necati Develioğlu ile Genelkurmay Başkanlığı Basın-Halkla İlişkiler Şubesi'nden alınan bilgiye göre Çukurca Hudut Taburu'na bağlı Tekevler Jandarma Karakolu'ndan bir tim, Türk-Irak sınırında devriye görevi yaparken dün sabah 05.00 sıralarında 100-150 kişiden oluştuğu sanılan terörist grubu tarafından pusuya düşürüldü. Teröristlerin roketatar ve otomatik silahlı saldırısı sonucu 24 kişilik timde yer alan 11 er şehit oldu, bir astsubay ve iki er de yaralandı.

Teröristlerin yaklaşık yarım saat süren çatışmadan sonra Irak yönüne kaçtıkları bildirildi. Çatışma sonucu Yaşar Korkmaz, Halit Demir, Davut Yıldız, Zeki Erdoğan, Abdurrahman (Arkası Sa. 19, Sü. 1'de)

ATİNA'DA KANLI PUSU

Diplomatımıza suikast

Suikastın ardından bir görgü tanığı katillerin Yunanca konuştuklarını söyledi. (Fotoğraf: AA)

Türk Büyükelçiliği Basın Ataşe Yardımcısı Çetin Görgü, görevine giderken silahlı saldırıya uğradı

[illegible] 28 yaşındaki genç diplomat dün sabah iki kişinin saldırısına uğradı. Görgü'nün otomobiline yaklaşan katillerden biri 45 kalibrelik tabancasıyla ateş etmeye başladı. Sıkılan beş kurşundan dördü Görgü'nün göğsüne, biri ise boynuna isabet etti. Diplomatımız olay yerinde can verdi. Diplomatımıza yapılan saldırının sorumluluğunu yaşadığı 17 Kasım adlı terör örgütü üstlendi.
STELYO [illegible]'in haberi 3. Sayfada

TERÖRİSTLER UYARILDI Türk Dışişleri Bakanı Safa Giray, Yunan hükümetinden Türk diplomatlarına karşı olan sorumluluğunu daha iyi yerine getirmesinin beklendiğini belirtti. Giray Ankara'da yaptığı açıklamada, Türk diplomatlarına yönelik her saldırıdan sonra Atina'nın uyarıldığını anımsattı ve "Olayların devam etmesinden bu uyarılarımızın dikkate alınmadığı sonucunu çıkarmaktayız" dedi.
3. Sayfada

YENİ PATRİK ADAYLARI YARIN BELİRLENİYOR

Ortodokslarda heyecan

Fener Rum Ortodoks Patriği I. Dimitrios'un cenaze töreni bugün. Dünyanın dört bir yanındaki Rum Ortodoks kiliselerinin başkanları, tören için İstanbul'da. Bu sabah da Yunan Cumhurbaşkanlığı'nı temsilen Başbakan Mitsotakis geliyor. Yakovos'un kilisine karşın ABD'den düzük düzeyde bir heyetin gelmesi bekleniyor.

Rum Fener Patrik Vekili, patriklik için Sen Sinod Meclisi metropolitlerinden oluşan 15 kişilik aday listesini yarın İstanbul Valiliği'ne vereceklerini bildirdi. Patrik, onaylanan listedeki adaylar arasından seçilecek. İstanbul Valiliği adayların kesinlikle Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olması gerektiğini vurguladı.
3. Sayfada

Muhalefet Starl'i suçluyor

SHP Denizli Milletvekili Adnan Keskin'in avukatı, TRT ve Star1 yöneticilerinin 'seçimlerin dürüstlük ve eşitlik ilkesini' çiğnediği gerekçesiyle cumhuriyet savcılığına suç duyurusunda bulundu.

DYP Genel Başkan Yardımcısı Yaşar Topçu seçimlerin 'dürüstlük ve eşitlik' içinde yürütülmesinin YSK'nın görevi olduğunu belirterek Star1 yayınlarının durdurulması için YSK'ya başvuracağını açıkladı.

RP Genel Başkanı Necmettin Erbakan, Star1 yayınları için 'Hiç kimsenin tenezzül etmeyeceği yakışıksız propaganda ve neşriyat' değerlendirmesi yaparak "Bu yanlış neşriyat suçtur. Zamanı gelince hesabı sorulacak" dedi. 8. Sayfada

İL İL SEÇİM NABZI

BUGÜN ERZURUM, KARS, AĞRI
ÖZGEN ACAR
7. Sayfada

YARIN VAN, BİTLİS, HAKKÂRİ
ÖZGEN ACAR

LİDERLER NEREDE?

YILMAZ *İstanbul'da kadınlar ile toplantı düzenleyecek. 17.00'de Tekirdağ'da konuşacak.*

İNÖNÜ *11.00'de Van'da, 15.00'te Kars'ta.*

DEMİREL *Kayseri ve Adana'da halka hitap edecek.*

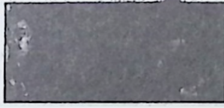
ECEVİT *İstanbul'da.*

ERBAKAN *Afyon, Eskişehir, Kütahya, Uşak ve Bolvadin'de mitingler düzenleyecek.*

Sökmenoğlu / 8. Sayfada

Özal'ın koltuğuna talip oldum

[illegible] Oyuncuları / 8. Sayfada

Yüzü aşan oyunla 30 yıl

Benetton / 13. Sayfada

Türkiye üzerinden Sovyet pazarına

Kent-Yaşam / 14. Sayfada

Galata Köprüsü jilet olmayacak

ANAP-DYP

Vaat yarışı

ÖZAL Bayburt'ta yaptığı konuşmada iki ilçe sözü veren Cumhurbaşkanı, 'Bu ülkeyi Allah'ın izniyle daha ileriye götürmek istiyorum. Birtakım yanlış vaatlere, atma işlere çok dikkat edin. Atacağınız oy, bilin ki Türkiye'nin kaderini tayin edecektir' dedi. 4. Sayfada

DEMİREL Özal'ın memleketinde konuşan DYP lideri, 'Demirel hükümet olursa Malatya'ya bakmaz, diyen namerttir. Özal'ın başlattığı hastaneden daha iyisini yapmak boynumuzun borcu olsun' dedi. 8. Sayfada

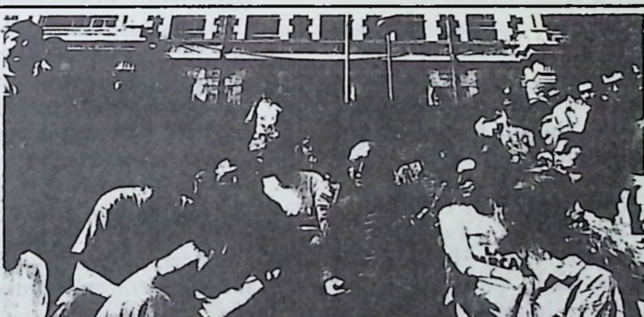
YILMAZ Zonguldak'ın Türk savunma sanayiinin önemli merkezi haline getirileceğini bildiren Başbakan, TTK'ya yarısı daimi olmak üzere 5 bin işçi alınacağını açıkladı. 4. Sayfada

SHP-DSP

Bölücülük tartışması

İNÖNÜ HEP'le ittifakın bölücü değil, birleştirici bir tutum olduğunu belirterek "Asıl bölücülük, böyle bir kararı kampanyada suçlama konusu yapmak, bölge insanını siyasal yaşamdan dışlayan tutumları körüklemektir" dedi. 8. Sayfada

ECEVİT SHP'nin kendisine yönelttiği 'sağcı' suçlamasını yanıtlarken "Ben zaten milliyetçiydim" dedi. DSP lideri, kendisine karşı çıkanları, "Sözde solcu", "Osmanlı münevveranının çağdışı uzantıları" olarak niteledi. 4. Sayfada

Demokrasi dersi Ayağında kadife pantolon, yakasında kırmızı gül, yanında eşi Sevinç İnönü ile politikaya atılmadan önce fen fakültesi dekanlığı yaptığı Boğaziçi Üniversitesi'ne giden İnönü, futbol sahasının yanındaki merdivenlerde gençlerle söyleşti. Yorum Ajansı'nın propaganda çekimlerine katılmak için geldiği üniversitede SHP lideri, 'DSP'ye giden sol oyları neden kendinize çekemediniz' sorusuna, 'Ecevit'i sevenler var. Zannediyorlar ki Ecevit, eski Ecevit' yanıtını verdi. FERİDE ATALAY 6. Sayfada

SHP lideriyle seçim anıları, siyaset reklamcılığı ve siyasette mizah üzerine bir söyleşi

İnönü'den seçim gezisi taktikleri

Bazen beni omza kaldırmak istiyorlar. Bunun çaresini buldum. Hemen yere yatıyorum. Eğer omza alınmak istemiyorsanız tavsiye ederim, hemen yere yatın. Nerenizden tutup kaldıracaklar? Kalabalıkta yürürken gençler halka yapıyor. Böyle durumlarda fırsatını bulup, halkadan çıkarak başka yöne doğru yürüyorum.

1989'da bir yerde elime süpürge alıp 'süpüreceğiz' dedim. Sonra aklıma geldi oradaki belediye başkanı bizim partidendi. Durumu fark edince, 'Buradaki başkanı süpürmeyeceğiz, başka yerlerdekini süpüreceğiz' dedim. 1987'de limonu büyük zevkle gösteriyorduk. Seçmenlerimiz bize limon atmaya başladılar. MERT ALİ BAŞARAN 6. Sayfada

YUGOSLAVYA

Zagreb'e bomba yağdı

Hırvatistan Devlet Başkanı Franjo Tudjman'ın sarayı ile Zagreb'in eski kent bölgesi dün Federal Hava Kuvvetleri'ne bağlı uçaklar tarafından bombalanırken, başkente dört karadan karaya füze atıldı. Doğudaki Vukovar'ın da federal birliklerin eline düşmek üzere olduğu bildirildi. 10. Sayfada

NÜKLEER SİLAH

Süperlerin yeni dönemi

Bush'la Gorbaçov'un nükleer silahların indirimi konusunda attıkları son adımlarla, hem nükleer silah envanterleri yeni dünyanın gerçekleriyle daha fazla bağdaştırıldı hem de ABD-Sovyet ilişkilerinde yeni bir çığır açıldı.

UFUK GÜLDEMİR'in haberi 11. Sayfada

NATO MEMNUN, AMA TEMKİNLİ
SABETAY VAROL'un haberi 11. Sayfada

NÜKLEER KÂBUSA VEDA 11. Sayfada

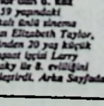
ALMANYA'DA IRKÇILIK TIRMANIYOR

Türkler dışarı - Hitler içeri

Birleşik Almanya'nın gündemini belirleyen iki önemli konu var: Mülteciler ve Neonaziler. Almanya'ya ekonomik ve siyasi nedenlerle sığınmak isteyenlerin sayısı artarken özellikle eski Doğu Almanya'da siyahlara, Çingenelere ve Türklere yönelik saldırılar hızla yayılıyor.

Alman siyasi partileri bu hafta içinde 'mülteciler' konusunda uzlaşma arayacaklar. Siyasi takibin olmadığı ülkeler listesi çıkarılıp mülteciler için 'toplama kampları' kurulması kararı bağlanacak. Türkiye'nin de bu ülkeler arasında yer alması bekleniyor. Arka Sayfada

- **ZAZ komedisi** *TV2'de ZAZ üçlüsü olarak adlandırılan yönetmen grubunun çektiği güldürü örneği yayımlanıyor. 8. Sayfada*
- **Aynı yönetmenden 2 film** *TV3'te 'Sarhoş', GAP TV'de 'Bu Nasıl Dünya' adlı Sırrı Gültekin imzalı filmler var. 8. Sayfada*
- **Eski Yunan trajedilerinden** *Europides'in yazdığı 'Medea'dan uyarlanan bale filmi TV3'te saat 22.30'da gösterilecek. 8. Sayfada*
- **Toz boyalarla kurulu mekân** *Genç ressam İnci Eviner'in desenleri İstanbul'da Galeri Nev'de sergilenmeye başladı. 9. Sayfada*
- **Erez: Sabancı Doğu'ya** *DYP İstanbul milletvekili adayı Erez, 'Büyük yatırımlara G.Doğu için teşvik verilmeli' diyor. Ekonomide*
- [illegible] *1992 programı ve bütçe taslakları son biçimini aldı. Ekonomide*
- **Bahçeşehir konutları** *Emlak Bankası'nın Bahçeşehir konutları, dünden itibaren satışa sunuldu. 15. Sayfada*
- **Milli takımda 'golcü' arayışı** *Erdal ve Metin'in sakatlığı, İngiltere maçı öncesi Pionek ve Terim ikilisini zor durumda bıraktı. Sporda*
- **Hakemler ikiye bölündü** *Petronoviç'e kırmızı kart olayında, eski hakemlerimizden Ertuğrul Dilek ile Hilmi Ok ters düştü. Sporda*

- **Taylor'dan 8. kez 'evet'** *59 yaşındaki Amerikalı ünlü sinema sanatçısı Elizabeth Taylor, kendisinden 20 yaş küçük olan inşaat işçisi Larry Fortensky ile 8. evliliğini gerçekleştirdi. Arka Sayfada*

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Tomografi...

Son yıllarda iki moda var; biri "fon modası", ikincisi de "vakıf modası." Fonlar ve vakıflar araştırılınca da ilginç sonuçlar çıkıyor.

Bu moda vakıflardan biri, "Sosyal Sigortalar Kurumu Sağlık Tesislerini Güçlendirme Vakfı"dır.

Vakıf, 1989 yılı mayıs ayında eski Çalışma ve Sosyal Gü-

(Arkası Sa. 19, Sü. 6'da)

PKK vurgun yedi

1 ekim

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Hakkâri'nin Şemdinli ilçesine bağlı Derecik Sınır Jandarma Karakolu'na PKK tarafından önceki gün düzenlenen baskın sonrasında çıkan çatışmada, PKK'ya bugüne kadar en ağır darbe vurularak, 174 militanın öldürüldüğü açıklandı. Askeri kaynaklar, bu sayının 200'ü aşacağına kesin gözüyle baktıklarını bildirdiler. Çatışma sırasındaki şehit sayısı ise 29'a yükseldi. Önceki günkü çatışmada 1'i asteğmen, 1'i astsubay, 1'i uzman çavuş ve 26'sı erbaş ve er olmak üzere 29 şehit verildi. Başbakan **Süleyman Demirel, "Hiç kimse bu ülkeyi sokakta bulduğumuzu zannetmesin"** dedi. Genelkurmay kaynakları, PKK'ya bugüne kadar verdirilen en ağır zayiatı, **"iyi istihbarat alınması ve değerlendirilmesi"** olarak yorumladılar.

Derecik Sınır Jandarma Karakolu'na düzenlenen baskın sonrasında çıkan çatışmada öldürülen PKK militanlarının sayısı konusunda dün Ankara'daki yetkili makamlara çelişkili rakamlar ulaştı. Başbakan Süleyman Demirel, dün sabah partisinin saat 10.30'da başlayan TBMM grubu toplantısı sürerken saat 11.00 sularında, öldürülen PKK'lı sayısını 124 olarak açıkladı.

Aynı saatlerde askeri kaynaklar ise, **"teyidi alınmış"** sayının 79 olduğunu bildirdi. Başbakan Demirel, öğleden sonra yaptığı açıklamada ise, ele geçen ölü PKK'lı sayısını 174 olarak belirtirken, bu kez askeri kaynaklar kendilerine teyidi ulaşan sayıyı 124 olarak kaydettiler. Askeri kaynaklar, akşam geç saatlerde 174 sayısının teyidinin geldiğini, bu sayının 200'ün üzerine çıkacağına kesin gözüyle baktıklarını da bildirdiler.

Genelkurmay kaynakları PKK'ya bugüne kadar vurulan en büyük darbeleri şöyle yorumladılar:

"Elde edilen sonucun nedeni, alınan istihbaratın en iyi şekilde değerlendirilmesidir. Hafta sonunda Genelkurmay Başkanımız bölgedeyken, Şırnak Tugay Komutanı Tuğgeneral Mete Sayar, bölgedeki hassasiyeti anlatırken, Şemdinli'de çatışma çıkabileceğine işaret etmişti. İstihbarat alınmıştı, ancak saati bilinmiyordu. Bu çerçevede Cobra helikopterleri bölgeye yakın Hakkâri ve Van illerinde konuşlandırılmıştı. Çatışma başladıktan kısa bir süre sonra müdahale edildi. Bu aslında Hava Kuvvetleri'nin ve Cobra'ların maharetidir. Göğüs göğüse çatışma olmuş ve ağır darbe vurulmuştur."

Demirel, dün partisinin grup toplantısında Derecik baskını ile ilgili bilgi verirken, Türkiye'nin bir rahatsızlığın içinden çıkamadığını belirtti ve **"Ama Allah şahittir ki çıkmak için çalışıyoruz"** dedi. Devletin bir panik ve şaşkınlık içinde bulunmadığını belirten Demirel, çözümün askeri mi, yoksa sivil mi olacağı tartışmalarına da gerek olmadığını vurguladı ve Türkiye'nin saldırıya uğradığını, bunu def edeceğini söyledi.

Demirel, sorunlar karşısında bunalmaya bir neden olmadığını belirterek, bunalarak, bunaltarak bir yere varılamayacağını anlattı. Şemdinli'deki karakol baskınına da değinen Demirel, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Baskında 29 güvenlik görevlimiz şehit oldu. 124 terörist öldürüldü. Bunlar, Türkiye'nin toprağını, hududunu, halkını, bütünlüğünü ve Türkiye Cumhuriyeti'ni korumak için şehit oluyorlar. Türkiye, toprağını, sınırını, halkını korumayacak mı? Koruyacak. Hâlâ insan hakları diye bakanlara sesleniyorum; 500-600 kişi geliyor, sınırı geçiyor, karakolu basıyor. Ne yapacaksınız? Buyurun, karakol sizin olsun mu diyeceksiniz? Hangi devlet bizim yaptığımızdan başka bir şey yapar? Devletin bir karış toprağını ve bir tek çakıl taşını bile vermemeye kararlıyız. 500 yıl Rus çarının elimizden almaya cesaret edemediği toprakları bir avuç çeteye vereceğimiz gibi bir intibaa kimse kapılmasın. Kadın, erkek, çoluk, çocuk demeden insanları öldüren bu canilere ve onlara destek verenlere sesleniyorum; bu kan sizi yutar, bu kanda boğulursunuz."

Başbakan Süleyman Demirel, dün saat 15.30 sıralarında çatışmada 174 PKK'lı, 29 asker öldüğünü belirterek, Irak'a bir kara harekâtının **"şu anda"** söz konusu olmadığını söyledi.

Başbakan Süleyman Demirel başkanlığında dün akşam saatlerinde yapılan güvenlik toplantısında Şemdinli olayları da görüşüldü. Toplantıdan sonra yaptığı açıklamada Demirel, hunharca eylemlerle bir yere varılamayacağını belirterek **"Devlete çarpanın kafası dağılır"** dedi. Ayaz ve komutanların üç gün süren Güneydoğu gezisiyle ilgili izlenimlerini aktardıklarını, yüksek bir moral gücü ile teröristlere karşı mücadelenin sürdürüldüğünü kaydeden Demirel, **"Devlet mutlaka netice alacaktır. Planlar gözden geçirilmiştir, bunlar tatminkârdır"** dedi.

Teröristlerin bin kişi olduklarının tahmin edildiği baskında hedefin 400 kişilik taburun olduğunu bildiren Demirel, asker kaybının daha çok, taburu korumak için çıkarılan keşif birliğinde meydana geldiğini söyledi.

Beş Türk Denizcisi Şehit...

HİKMET ÇETİNKAYA *3 ekim*

Havada yağmur sıkıntısı vardı... Ekim ayının başı, ama Ege acımasız bir yazı yaşıyordu. Kıyı kasabaları kendi yalnızlığı içine gömülse bile son turistler Ege kıyılarına akın ediyordu. Sabahın ilk ışıkları Çeşme Kalesi'ne düşüyor. Çarşıda bir hareketlenme gözleniyor. Kulaktan kulağa uzanan fısıltı yayılıyor:

"Amerikan uçak gemisinden fırlatılan bir füze Türk muhribine isabet etmiş. Çok sayıda ölü ve yaralı varmış..."

Acaba doğru mu?

Televizyon sabah haberlerinde olayı doğruluyor. Olay sonucu beş Türk denizcisi şehit düşüyor. Yaralı sayısının ise on dört olduğu öğreniliyor. Gazeteler haberin peşine takılıyor erken saatlerde.

Helikopter ve uçak kiralanıyor. Ege Denizi'nde NATO'nun *"Kararlılık Gösterisi"* tatbikatı Çeşme'nin 80 mil açığında sürerken ilk gelen haberlere göre olay şöyle gelişiyor:

Amerikan Deniz Kuvvetleri'nin Saratoga uçak gemisinden fırlatılan Sea Sparrow güdümlü füzesi TCG Muavenet muhribine isabet ediyor.

Saatler gece yarısını 11 geçeyi gösteriyor. Vurulan Türk muhribinin ise Pisara Adası'nın 20 mil açıklarında bulunduğu saptanıyor. Olayın karanlık yönleri olduğu duyumları geliyor bu arada. Güdümlü füzenin Saratoga uçak gemisinden gönderilmesinin hemen ardından adı belirlenemeyen bir başka gemi tarafından füze ihbarında bulunulduğu bildiriliyor. CNN Televizyonu'nun dün yaptığı canlı yayında, bir muhabir Napoli'deki Amerikan Deniz Kuvvetleri'nden Albay **James Mitchell**'le soruyor:

"Bu gibi tatbikatlarda füze kullanılmaması gerekmiyor mu?"

Amerikan Albay yanıt veriyor: *"Evet, ama yanlışlıkla kullanılmış."* CNN muhabiri Albay Mitchell'i sıkıştırıyor: *"Albayım siz füzelerin yanlışlıkla ateşlendiğini söylüyorsunuz, yani bir insan hatası olduğunu belirtiyorsunuz..."*

"Evet, öyle..."

CNN muhabiri: *"Ama atılan füzenin Türk muhribinin kaptan köşküne, daha doğrusu radar merkezine isabet etmesine ne diyorsunuz? Yani üstünkörü bir atış değil bu, öyle değil mi?* Amerikalı albay soruya yanıt vermiyor...

Diyor ki;" *Şu aşamada böyle bir soruya yanıt veremem, yorum yapamam..."*

Dünya televizyon ve radyoları olayı dün sabah birinci haber olarak duyuruyorlar... BBC, Saratoga uçak gemisinin 35 yaşında olduğunu, çağdaş bir teknolojiden yoksun bulunduğunu bildiriyor. Daha değişik yorumlar ve varsayımlar var. Örneğin bir Amerikalı subay şu bilgiyi veriyor:

"Bu füzeler uçaklar için kullanılır. Onun için çok şaşırdım..."

Bir diğeri: *"Türk muhribinin kaptan köşkünde çıkan yangın söndürülebilirdi..."*

Şu saatlerde TRT ve özel televizyonlar olay yerine gitmek için izin bekliyorlar...

Saratoga, Amerikan Deniz Kuvvetleri'nin en önemli uçak gemilerinden birisi.

Körfez savaşında da görev yapan Saratoga'da yaklaşık 5 bin personel bulunuyor.

Anlatılanlar, BBC muhabirinin *"çağdışı"* saptamasına karşı, çağdaş teknolojiye sahip. Sabahın ilk ışıkları Çeşme Kalesi'ne vururken beş denizcimizin şehit düştüğünü öğreniyoruz. Gazeteciler, olay yerine gitmek için sabırsızlanıyorlar... Telsizden konuşmaları dinliyoruz...

"Filanca televizyon uçak tutup olay yerine gitmiş..." "Yok canım. Şimdi ne yapacağız biz?" "Genelkurmay izin verdi mi?" Almaya çalışıyoruz. Koordinatları aldınız mı?" "Evet aldık. İzin bekliyoruz..."

Bu sırada iki helikopter Hava Eğitim Komutanlığı pistine iniyor.

Resmi bir açıklama yapılmamakla birlikte ölü ve yaralı getirdiği öğreniliyor.

Soruyoruz: *"Yaralı sayısı on beşin üzerinde mi?"* Ne yazık ki yanıt alamıyoruz. Olayın ise Sığacık açıklarında meydana geldiğini saptayabiliyoruz... İnsanın aklına değişik sorular geliyor. Birincisi şöyle:

"Türk Deniz Kuvvetleri'ne bağlı Muavenet muhribi, tatbikat alanında bulunmaması gereken bir yerde miydi?"

"İki güdümlü merminin köprü üstündeki komuta merkezine isabet etmesi bir rastlantı mıdır?" Üçüncüsü;

"Eğer mermiler gerçekten güdümlü ise insan hatasıyla ateşleme yapılsa bile niçin başka yöne güdülemedi, yani yönlendirilemedi?"

Dördüncüsü: *"Gerçekten mermiler Amerikan uçak savaş gemisinden mi atıldı? Ateşlemeden sonra uyarıda bulunan gemi var mı? Eğer varsa hani ülkenin gemisi?"*

Beşincisi ve en önemlisi: *"Türk muhribinin erken uyarı sistemi yok muydu? Gönderilen mermilerin gemiye çarpmadan yok edilmesi olası değil miydi?*

Kraliçeye Madalya...

İLHAN SELÇUK *4 ekim*

Sayın Madam **Matild Manukyan!..**

Tanıştırmaya gerek yok, hepiniz kim olduğunu çok iyi biliyorsunuz, çünkü bu köşede Sayın Bayan'a ilişkin iki yazı daha önce çıktı, bu üçüncüsüdür.

Manukyan genelevler kraliçesi..

Vergi rekortmeni..

Daha önce yazılarımdan ötürü Madam'dan altın yaldızlı başlıklarla donanmış mektuplar aldım; aramızda yazışmalı bir dostluk başladı; ilginç bir kadın. Bizim arkadaşların yerinde olsam, uzun bir röportajla Manukyan'ı kamuoyuna daha enlemli ve boylamlı tanıtımın yollarını arardım. Çünkü gazeteciliğin en renkli işlevlerinden biri, kişiler aracılığıyla toplumsal gerçeklerin üstüne yürümektir.

Madam Matild Manukyan da güncel Türkiye'nin en görkemli simgelerinden biri değil mi!..

*

İstanbul Ticaret Odası (İTO) 1991 yılında yıldızı parlayan vergi rekortmenlerine Atatürk Kültür Merkezi'nde düzenlediği törenle ödül dağıtmış.

Matild Manukyan ikinci sırada..

Devlete 5 milyar ödemiş; ama diyor ki:

"Gelecek yıllarda daha çok vergi ödeyeceğim, şampiyonluğu kaptırmayacağım.."

Madam, İTO'nun törenine katılmış..

Hakkıdır.. Sayın Manukyan böyle törenlere, Rolls-Royce ile gelir, daha aşağısı idare etmez. Madam'ın giyimi kuşamı, alı moru, yüzükleri küpeleri, takıları, saçı başı hiç kuşkusuz parasal gücüne layık, cafcafına da uygundur.

İş kadınıdır Madam..

Kadınlarımız son yıllarda büyük atılımlar yaptılar, işdünyasının önemli şirketlerinde, holdinglerinde, kurumlarında önemli yerlere geldiler; kadın özgürlüğünün piyasada dışavurumunu simgeleyen çok örnek var.

Matild Manukyan bileğinin hakkıyla bugün vardığı yere gelmiş. Piyasa ekonomisinde kadın pazarlaması, güçlükler ve tehlikelerle dolu bir alandır. Madam, *'Genelev Kraliçesi'* nasıl oldu? Kolay mı sanıyorsunuz? Bu işleri yürütmek, değme babayiğitin harcı değildir. *'Vergi Rekortmeni'* Manukyan çok yaman bir iş kadını olduğunu kanıtlamış demektir.

Ne var ki İTO'nun töreninde, Manukyan'ın yüzünden sıkıntılar başgöstermiş..

Ödülünü kim verecek Madam'ın?

Altın madalyasını kim göğsüne takacak?..

Ne söyleyecek?

- Sayın Bayan!.. Keşke herkes sizi örnek alsa da Türkiye köşeyi dönse..

*

Ülkemiz son yıllarda büyük atılımlar yaptı, başımız göğe erdi, çağ atladık..

Ama ne atladık!..

Bir toplum ki ensesi kalınları vergi vermez; ama, yüksek faizli devlet bonosu piyasaya çıktı mı kapışır, yağma Hasan'ın böreği paylaşır..

Bir devlet ki.. Vergi toplayamaz..

Borçlanır.. Vergi toplayıp bütçesini denkleştireceği yerde, iç ve dış borçlanmayla idare etmeye uzun yıllardan beri alışmış bir devlet düzenini kim, nasıl değiştirebilir?

Çok güç.. Çünkü halk, uyanıp da *"hakça vergi düzeni"* kuracak bir siyasal partiye Meclis'te *"ezici çoğunluk"* sağlayamazsa, bu iş sürüncemede kalır. Ne enflasyona ne de sosyal adaletsizliğe son verilebilir; ekonomide sürekli gargarayla vakit geçirilir, yıllar boyu aynı laflar yinelenir.

*

Bir ülke ki vergi rekortmeni *"genelev kraliçesi"*dir.. O ülke kutsaldır.. O ülke bölünemez..

O ülke özel mülke kurban olsun!..

Petrol Kavgası...

UĞUR MUMCU *7 ekim*

Kuzey Irak'ta *'Çekiç Güç'*ün koruması altında kurulan *'Kürt Federe Devleti'*, Erbil, Süleymaniye ve Dahok illerinden sonra zengin petrol yatakları bulunan Kerkük bölgesini de sınırları içine almaya çalışıyor.

Amerika için öteden beri sorun, Musul ve Kerkük'teki petrol kaynaklarıdır. Bu petrol kaynakları şimdi, kurulan Kürt Federe Devletiyle Batılı şirketlerin ve Amerika'nın tam denetimine geçiyor.

Batılı devletlerin Ortadoğu sorunu ile bu kadar yakından ilgilenmelerinin ana nedeni, petrol kaynakları ve gelirleridir.

ABD'nin Ortadoğu petrolleri için ilk adımı, 1933 ve 1936 yıllarında Suudi Krallığı ile yaptığı anlaşma sonucu *'Aramco'* kısa adıyla bilinen *'Arabian - American Oil Company'*nin kuruluşu ile atılmıştı.

Ortadoğu, 16 Mayıs 1916 günlü *'Sykes-Picot'* anlaşması ile İngiltere ve Fransa arasında paylaşılmış, 24 Nisan 1920 günlü *'Sen Remo Anlaşması'* ile de Irak, Ürdün ve Filistin, İngiltere; Lübnan ve Suriye de Fransız

mandasına bırakılmıştı.

10 Ağustos 1920 tarihli *'Sevres Anlaşması'* ile de Ortadoğu'daki Osmanlı egemenliğine son verilmiş, Musul ve Kerkük petrol kaynaklarını da içine alan bölgede özerk Kürt devleti kurulması kararlaştırılmıştı.

O tarihte, Osmanlı İmparatorluğu'nun toprakları arasında bulunan Arap yarımadasında Mekke Şerifi **Hüseyin**, İngiltere'nin Mısır'daki Yüksek Komiseri **Henry McMohon**'dan aldığı destekle ayaklanarak *"Hicaz Krallığı"*nı kurmuştur. Şerif Hüseyin'in krallığı da çok sürmemiş, Şerif Hüseyin, Necd Sultanı **Abdülaziz**'e yenik düşünce bugünkü Suudi Krallığı'nın oluşumuna yol açan süreç başlamıştı.

Açılan bu süreç içinde 1933 ve 1936 yıllarında yapılan anlaşmalarla Amerika, Suudi petrollerinde söz sahibi olmuştur.

Amerika, İran'da da petrol savaşı vermiştir. İran'da petrol yatakları ilk kez **d'Arcy** adındaki bir Kanadalı mühendis tarafından bulunmuş, İran Şahı **Nasrettin**'den *'imtiyaz hakkı'* alan Kanadalı mühendis, bu hakkını İngiltere'ye devredince *'Anglo Persian'* petrol şirketi kurulmuştu. Aynı yıllarda Almanya da *'Deutsche Bank'* aracılığı ile *'Europaeische Petroleum Union'* adlı bir şirket kuruyor, bu şirkete Osmanlı İmparatorluğu'nu da ortak alıyordu. Bu şirketin adı *'Türkisch Petroleum'*du. Bu şirketin yüzde elli oranındaki payı İngilizlerin *'Anglo Persian'* şirketi tarafından satın alınmıştı.

İngilizler, bu iş için Erzurumlu bir Ermeni'yi kullanmışlardı. Bu Ermeninin adı **Sarkis**, soyadı da **Gülbekyan**'dı.

'Türkisch Petroleum' şirketindeki Alman ortaklık payları, 1. Dünya Savaşı yıllarında İngiltere'nin tek yanlı kararı ile İngiltere'nin eline geçti. İngilizler, *'Irak Petroleum'* adlı bir şirket kurarak bu şirketin yüzde 5'lik pay senetlerini Gülbekyan'a verdiler.

'Anglo Persian' şirketinin adı da *'Anglo Iranian Company'* olarak değiştirildi.

Bu şirket, İran Başbakanı Dr. **Musaddık** tarafından millileştirilmiş Şah da Roma'ya kaçmıştı. *'İngiliz Entellijans Servisi'* ve Amerikalılar hemen harekete geçtiler. 1953 yılı Ağustos ayında General **Zahidi,** Amerikalılardan aldığı destekle Dr. Musaddık'ı devirdi.

Tahtını Amerikalılara borçlu olan Şah, petrol kaynaklarını Amerikalılara açarak Musaddık'ın millileştirdiği petrol kaynaklarını Amerikan şirketlerinin de ortak oldukları Batılı petrol şirketlerinin oluşturdukları bir konsorsiyuma devretti. Suudi Arap petrolleri ve sonra da İran petrolleri böylece Batılı şirketlerin ellerine geçmiş oldu. Musul ve Kerkük petrolleri üzerindeki pazarlıklar, Lozan Konferansı'nda da yapılmıştı.

Türk delegasyonu başkanı **İsmet Paşa,** tartışmalar sırasında Musul konusunda *'plebisit'* yapılmasını önermiş, İngiliz delegasyonu başkanı **Lord Curzon,** *'Kürtlerin plebisitin anlamını bile bilmediklerini'* ileri sürerek bu öneriyi ret etmişti.

Lozan Anlaşması Musul sorununu çözememiş, sorunun çözümü *'Cemiyet-i Akvam'*a bırakmıştı. *'Cemiyet-i Akvam',* Macar, Belçika ve İsveç temsilcilerinden kurulu bir komisyonu görevlendirdi. Komisyon, 16 Ocak 1924 günü kararını verdi:

- *1928 yılında bitecek İngiliz mandasının uzatılması ve Kürtlere özerklik verilmesi..*

O günlerde *'Nasturi Ayaklanması'* başlamıştı. 12 Eylül 1924 günü başlayan bu ayaklanma aynı ayın 28'inde bastırıldı. Komisyon kararını 16 Ocak 1925 günü vermişti.

'Şeyh Sait Ayaklanması' 13 Şubat 1925 günü başladı. Şeyh Sait Ayaklanması'nı, 9 Ağustos 1925 günlü *'Raçkotan Ayaklanması'* izledi, bu ayaklanmayı 16 Mayıs 1926 günlü *'1. Ağrı Ayaklanması'.*

Türkiye, bu ayaklanmaları bastırdı, ancak Musul'dan da vazgeçmek zorunda kaldı.

5 Haziran 1926 tarihli anlaşma ile Musul petrolleri İngilizlere terk edildi.

'Körfez savaşı' sonrasında Kuzey Irak'ta Amerikalılar ve öteki Batılı devletlerin destekleri ile oluşan Kürt devleti, Batılı petrol şirketlerine Musul ve Kerkük petrollerini açacak.

Bütün amaç da bu değil miydi?

'Kürt devleti tehlike değil'

TURAN YILMAZ *10 ekim*

ANKARA - Cumhurbaşkanı **Turgut Özal**'ın, son iki gündür yüksek yargı organlarına yaptığı ziyaretler sırasında, **"Kuzey Irak'ta alınan Kürt federe devleti kararını, Türkiye açısından bir tehlike unsuru olarak görmediği"** görüşünü dile getirdiği öğrenildi. Kuzey Irak'ta bugüne kadarki gelişmeyi normal bir süreç olarak niteleyerek, bu gelişmenin Türkiye'ye bir zararının olamayacağını belirten Özal'ın, Kürtlerin bölgede kalıcı bir devlet kurabileceklerine inanmadığını söylediği de kaydedildi. Türkiye'de yaşayan Kürtlerin ülkenin her yerine yayılıp, toplumla kaynaştığını da belirten Özal'ın, Türkiye'nin Irak gibi olmayacağını vurguladığı da bildirildi.

Anayasa Mahkemesi, Yargıtay ve Danıştay'ı ziyaret ederek, bu yüksek yargı organlarının yöneticileri ile görüşen Cumhurbaşkanı Özal'ın ağırlıklı olarak Kuzey Irak'taki gelişmeler ile Güneydoğu sorunu üzerinde durduğu öğrenildi.

Cumhuriyet'in saptamalarına göre, Özal, Kuzey Irak'ta Kürt federe devleti ilanıyla sonuçlanan ge-

lişmeleri, "**normal bir süreç**" olarak niteledi. Kuzey Irak'ta kararı alınan Kürt federe devletini, bir devlet olarak görmediğini, bölgede böyle bir devletin kalıcı bir biçimde kurulabileceğine inanmadığını da belirten Özal'ın, Türkiye'nin de, bölgede kalıcı bir Kürt devletini kabul etmesinin söz konusu olamayacağını vurguladığı kaydedildi. Bugün için Kuzey Irak'ta alınan federe devlet kararının, Türkiye açısından bir tehlike unsuru olamayacağını, bu devletin Türkiye'ye bir zararının olamayacağını da savunan Özal'ın, **"Bunlar, öyle söylendiği gibi bir devlet kuramazlar. ama, şimdiden hemen ortaya çıkıp, bunları peşinen düşman gibi görüp, düşman ilan edip, karşımıza almanın da bir yararı yok. Bunları düşman olarak görmemek lazım"** dediği öğrenildi.

Yüksek yargıçlarla yaptığı görüşmelerde, Irak lideri **Saddam Hüseyin'in** mutlaka iktidardan uzaklaştırılması gerektiğini de vurgulayarak, ancak Saddam'ın iktidardan uzaklaştırılması halinde bölgede istikrarın olabileceğini savunan Özal'ın, Kuzey Irak'ta alınan devlet kararının, Saddam'ın iktidarına son verilmesi açısından yararının olabileceğini söylediği de kaydedildi.

Edinilen bilgiye göre, Özal; Türkiye'nin, Kuzey Irak'taki Kürtlerle, Amerika ve Avrupa ülkelerinin yaptığı gibi ilişkilerini geliştirerek sürdürmesi gerektiğini de belirtti. Özal, Türkiye'nin bu yönde atacağı adımların, ulusal çıkarları açısından yararlı sonuçlar verebileceğini de vurguladı. Saddam Hüseyin'in PKK'yı desteklediğini anımsatan Özal, PKK'yı Kuzey Irak'tan çıkarmak için çatışmaya giren Kuzey Iraklı Kürtlerin bugünkü mücadelesine de dikkat çekerek, bu gelişmenin de Türkiye'nin yararına olabileceğini belirtti. Özal'ın, yüksek yargıçlarla yaptığı görüşmelerde, Türkiye'nin Irak gibi bölünüp parçalanmasının mümkün olamayacağını vurguladığı da kaydedildi. **"Türkiye, Irak gibi olmaz. Çünkü, bizdeki Kürtler, öyle tek bir bölgede yaşamıyor. Her bölgede yaşıyorlar"** diyen Özal'ın, Kuzey Irak'ta kurulacak bir Kürt devletinin Türkiye'den herhangi bir biçimde toprak almasının mümkün olamayacağını da ifade ederek, **"Bizimkiler, onlarla birleşmez"** dediği öğrenildi.

Türkiye'de bugün için, bu topraklarda yaşayan herkesi bir şemsiye altında toplayabilecek bir kavrama gereksinim olduğunu belirten Özal'ın, **"Eskiden bu topraklarda yaşayan herkes, Rum da, Ermeni de, 'Ben, Osmanlıyım' dermiş. Şimdi de herkes çıkıp 'Ben Türküm' diyebilmeli. Bunun için de bazı şeylerin yapılması gerekir. Yani, isteyen çıkıp, 'Ben Türküm, ama Kürt asıllı Türküm' diyebilme imkânına sahip olabilmeli. Bunu söylemesinin de hiçbir zararı olmaz"** dediği öğrenildi.

Görüşmelere katılan yüksek yargı organlarından alınan bilgiye göre, Kürtçe üzerindeki hassasiyeti de üstü örtülü bir biçimde eleştiren Özal, bu konuda daha esnek olunması gerektiğini belirterek, kendilerinin Kürtçe konuşmayı yasaklayan yasayı yürürlükten kaldırdıklarını anımsattı.

Özal, bu konuda, **"Birileri çıksa, uydu yardımıyla Kürtçe TV yayını yapsa, siz bunu nasıl kontrol edebilirsiniz, bu konuda ne yapabilirsiniz?"** örneğini verdi.

Özal, bu konularda korkulmaması gerektiğini de

vurguladı. Güneydoğu'daki terörü önleyebilmek için devletin gerekli güvenlik önlemlerini alacağını, bunu yapmasının normal olduğunu da belirten Cumhurbaşkanı, ancak bölgedeki sorunun yalnız bu önlemlerle çözülebilmesinin mümkün olmadığını ifade etti. Özal, sınır yöresindeki küçük yerleşim birimlerinin, daha iç kesimlerde, yaşam koşullarının da daha uygun olduğu yerlerde birleştirilmesini, sorunun çözümü için önerdi.

Özal, Güneydoğu sorununu çözebilmek için, **"Kürt meselesini ayrı, PKK meselesini ayrı değerlendirip, buna göre gerekli önlemlerin alınması gerektiğini"** de savundu.

Özal, Güneydoğu ve Kürt sorunu ile ilgili temaslarını dün de Danıştay'ı ziyaret ederek sürdürdü. DAnıştay Başkanvekilleri **Orhan Karayalçın** ve **Salim Özkan** ile, 10 daire başkanı ve başsavcı vekilinin katıldığı 2 saatlik görüşme ile ilgili olarak Özal, **"Türkiye'nin en önemli meselesi Güneydoğu meselesidir"** dedi.

Özal, konuyla ilgili olarak önümüzdeki günlerde basın organları yöneticileri ve üniversite rektörleri ile de görüşeceğini bildirdi. Görüşmeleri konusunda bir açıklama yapmayı düşünmediğini belirten Özal, **"Şu şunu söyledi, bu bunu söyledi. Buradan şu çıktı gibi bir fikir peşinde değilim"** diye konuştu. Görüşme yaptığı kuruluşların yöneticileri ile yeniden bir araya gelebileceğni belirten Özal, ortaya çıkacak görüşler konusunda hükümetle temas edebileceğini bildirirek, **"Milli Güvenlik Kurulu var. Başka şeyler var"** anımsatmasında bulundu. Özal, görüşmelerinin, amacını şöyle dile getirdi:

"Türkiye'nin üst yönetimiyle böyle bir konuyu değil de başka hangi konuyu konuşacağız. Tabii bu bir karar verme veya teklif getirme konusu değildir. Herkesin kendi görgü ve bilgisi dahilinde bu konu üzerinde mütalaası nedir? Çözüm yolları bulmaya çalışıyoruz. Tabii ki ülkemizin önemli yönetim kademesinde veya tesir yerinde olan insanlarla bu fikirleri derleyip, toparlamak lazım. Herkesin fikrini almaya çalışıyoruz."

TÜSİAD ekrandan halka açılıyor

İLKİN AYDIN *13 ekim*

Türk Sanayici ve İşadamları Derneği (TÜSİAD) kendi adına program hazırlatarak TRT'nin birinci kanalı aracılığıyla **"halka inecek"**.

TÜSİAD üyesi 60 işadamı dün bir toplantı yaptı ve halka verilecek mesajların içeriğini tartıştı.

Programda işadamlarının sadece para kazanan kişiler değil toplumun çıkarlarını en çok düşünen kesim olduğu vurgulanacak. Ayda bir yayımlanacak programların her biri 500-600 milyon liraya mal olacak.Özel kanalların TÜSİAD'a program yaptırma hevesleri boşa çıktı.

Üyeleri arasında özel televizyon kanalı sahiplerinin bulunmasına rağmen TÜSİAD dün, 2,5 saat süren kapalı toplantı sonucunda kendi programlarını TRT'nin birinci kanalına reklam karşılığı yaptırma kararı verdi.

Aralarında Başkan **Bülent Eczacıbaşı, Halis Komili, Feyyaz Berker, İshak Alaton** ve **Üzeyir Garih'in** de bulunduğu 60 TÜSİAD üyesi dün Sheraton Oteli'nde, basına kapalı bir toplantıda buluşarak, televizyona program hazırlatma konusunu netleştirdiler.

TÜSİAD üyesi işadamları toplantının başında televizyon programı ile mesaj vermek üzerinde fikir birliğine varırken, söz alan konuşmacılar bunun nedenini şöyle açıkladılar:

"TÜSİAD toplumun tanıdığı gibi sadece bir zenginler kulübü, para babalarının oluşturduğu bir kulüp değildir.

Ülkenin çıkarlarını en çok düşünen, bu konuda araştırmalar, etütler yapan, yaptıran ve bunların sonuçlarını mesajlarla kamuoyuna ileten bir dernektir. Araştırmalarımızın sonucunu bundan sonra televizyon kanalları ile tüm topluma iletmeliyiz."

TÜSİAD üyelerinin üzerinde durdukları ikinci konu ise programı yayımlatmak için hangi kanalı seçecekleri oldu.

"Daha saygın ve daha geniş kitlelere sesleniyor" gerekçesi ile TRT'nin ve özellikle de TRT'nin birinci kanalının seçilmesi de fikir birliğine vardıkları konuların başında geldi.

Ayda en az bir defa yayımlatılması konusunda söz alan konuşmacılar, programın ana haber kuşağından sonra olması konusunda da ısrarcı olmak gerektiğini belirttiler.

Programlarda ele alınacak konuların sadece para ile ilgili olmaması gerektiğini belirten işadamları, Türkiye'nin sosyal problemleri ile ilgili programlar hazırlatmanın da yararı üzerinde durdular.

Programın metodu ve işlenecek konular 2,5 saatlik toplantının en fazla tartışılan bölümleri oldu.

Söz alan bir TÜSİAD üyesi, servet beyannamesinin yeniden getirileceği konusunda haberler okuduğunu, bu konuya açıklık getiren bir programın hazırlanmasını önerdi.

Bunun üzerine söz alan TÜSİAD Başkanı Bülent Eczacıbaşı, Maliye Bakanı ile konuştuğunu, bakanın böyle bir uygulamanın olmayacağını belirttiğini söyledi.

Söz alan konuşmacılar İSO 9000 konusunun sanayicileri yakından ilgilendirdiğini belirterek böyle bir konunun çok yararlı olacağını söylediler.

Sosyal sorunlar üzerinde durulması gerektiğini vurgulayan TÜSİAD üyeleri ise, Türkiye'deki gelir dağılımının çarpıklığı konusunda bir program yapmanın ve hazırlanacak araştırma sonuçlarının açıklanmasının yerinde olacağını söylediler.

TRT-1'de yayımlatılması düşünülen programın 500-600 milyon liraya mal olacağını belirten TÜSİAD üyeleri programlarda halka da mikrofon uzatılıp, onların sorunlarının dinlenmesini istediler.

Daha çok ana hatları ile konuşulan konuların somutlaştırılması ve netleştirilmesi için görüş birliğine varan işadamları TÜSİAD bünyesinde bir komisyon kurulmasına ve bu komisyonun bundan sonraki çalışmaları yürütmesine karar verdiler.

Eğitimde çarpık tablo: 3500 okul kapandı

FİGEN ATALAY *15 ekim*

Son üç yılda terör, göç ve öğrenci azlığı gibi nedenlerle 3.510 okul kapandı. Olağanüstü hal bölgesinde köy boşaltma, okul yakılması, öğrenci azlığı ve can güvenliği yüzünden kapatılan okul sayısı ise 622. Toplam 12.375 okulda beş sınıf bir arada öğrenim görürken, 5.222 okulda dört sınıf, 8.457 okulda üç sınıf, 11.881 okulda ise iki sınıf bir arada ders yapıyor. Türkiye'nin çeşitli illerinde toplam 3.289 okulun öğrenci sayısı ise 10'dan az. Eski Milli Eğitim Bakanı ANAP Milletvekili **Avni Akyol,** bu durumu, birkaç bakan ya da hükümetlere bağlanamayacak, Türkiye'nin geleneksel yapısından kaynaklanan, yılların birikimiyle ortaya çıkan **"çarpık bir tablo"** olarak nitelendiriyor.

1992-93 öğretim yılı, her zaman olduğu gibi yine birçok sorunla ve **"parlak"** sözlerle başladı. Türkiye'de eğitim sistemi; öğretmen merkezli, otoriteye dayalı olması, bilgiyi kullanmaya, yaratıcılığa, araştırmacılığa değil, ezberlemeye yöneltmesi, öğrenciye fazla özgürlük vermemesi, aflar, şartsız kurullarla tembelliği özendirmesi, sistemin sürekli değiştirilmesi gibi açılardan eleştiriliyor.

Türkiye'nin, büyük olasılıkla dünyanın başka herhangi bir ülkesinde karşılaşılamayacak olan orijinal bir eğitim sorunu da çeşitli nedenlerle bazı bölgelerde okullar kapatılırken, yaz-kış demeden sürekli yeni okulların açılması, 3 öğrencili okullarla, 100 kişilik sınıfların aynı ilde öğretim hizmeti vermesi.

Milli Eğitim Bakanlığı verilerine göre, 1989-90, 1990-91 ve 1991-92 öğretim yıllarında toplam 2.273 ilkokul, 69 ortaokul, eğitim ve öğretime kapandı. 1.168 ortaokul kapatılarak, ilköğretim okuluna dönüştürüldü.

Bu dönem içinde en çok ilkokulun kapandığı il, 201 okulla Elazığ. Bu ildeki okulların kapanma nedeni öğrenci azlığı.

13 ilin yer aldığı Olağanüstü hal bölgesinde yalnızca Adıyaman ve Muş'ta kapanan okul yok. Mardin'de, can güvenliği 78, öğretmen yokluğu 17, öğrenci azlığı 17 ve öteki nedenlerle 77 olmak üzere toplam 189 okul kapalı.

Diyarbakır'da 2 okul yakılmış, 6 okul can güvenliği, 3 okul öğretmen yokluğu, 1 okul da öğrenci azlığı yüzünden kapanmış. Şırnak'ta, 37'si köy boşaltma, 4'ü yakılma, 13'ü can güvenliği, 4'ü öğretmen yokluğu, 1'i de öteki nedenler olmak üzere toplam 59 okul kapalı bulunuyor.

Siirt'te kapalı okul sayısı 127. Bunların 18'i köy boşaltma, 7'si yakılma, 64'ü can güvenliği, 37'si öğretmen yokluğu, 1'i de öğrenci azlığı nedeniyle kapanmış. Van'da 18 okul yakılmış, 3 okul öğrenci azlığı 14 okul da çeşitli nedenlerle kapatılmış.

Türkiye'nin Artvin ve Çankırı dışındaki tüm illerinde öğrenci azlığı ve öğretmen yokluğu nedenleriyle birçok okulda birleştirilmiş sınıflar bulunuyor. Örneğin, Kastamonu'da 640 okulda beş sınıf bir arada, 226 okulda dört sınıf, 236 okulda üç sınıf, 235 okulda iki sınıf bir arada öğrenim görüyor. Şanlıurfa'da beş sınıflı okul sayısı 415, dört sınıflı okul sayısı 55, üç sınıflı okul sayısı 233, iki sınıflı okul sayısı 424. Zonguldak'ta 557 okulda beş sınıf, 70 okulda dört sınıf, 218 okulda üç sınıf, 401 okulda iki sınıf birleştirilmiş.

Özellikle İstanbul'un bazı semtlerindeki okullarda öğrenciler üst üste öğrenim görürken, kimi illerde öğrenci sayısı 10 ya da 10'dan az olan okullar da var.

Türkiye çapında öğrenci sayısı 10 ve 10'dan az olan okul sayısı 3.289, öğrenci sayısı 20 ve 20'den az ortaokul sayısı ise 179.

Örneğin, Bolu'da 150 ilkokulun öğrenci mevcudu 10 ve 10'dan az. Ankara'da bu özelliklere sahip 144, Artvin'de 148, Kastamonu'da 178 ilkokul bulunuyor.

Yukarıdaki örneklerde de görüldüğü gibi öğrencisi az okullar zaman zaman kapatılıyor. Bu okullardaki öğrenciler ya yatılı bölge okullarına yerleştiriliyor ya da taşımalı sistemle çevredeki okullara götürülüyor.

Az öğrencili okullar yerine, öğrencilerin, ders araç-gereçlerinin bir arada toplanabileceği eğitim kampusları oluşturulması gereğine dikkat çeken eski Milli Eğitim Bakanı Avni Akyol, **"Taşımalı eğitim sisteminin geliştirilmesi, yaygınlaştırılması gerekir.**

ABD'nin bazı yerlerinde eğitim uydu aracılığıyla yapılıyor, çok az öğrencinin bulunduğu bölgelere uydu aracılığıyla ulaşılıyor. Türkiye'de, özellikle bazı bölgelerde çok az öğrencinin öğrenim gördüğü okullar var.

Bu okullar yerine, çok sayıda öğrencinin öğrenim görebileceği, çağdaş araç-gereçlerle donatılmış eğitim kampusları oluşturulmalı ve çevredeki öğrenciler bu kampuslara araçlarla taşınmalı" diyor

Süs köpeği lüksten sayıldı, KDV'si arttı

ESİN SUNGUR *16 ekim*

Maliye, bütçe açığını süs köpeğinden aldığı KDV'yi yükselterek kapatmaya çalışacak. Yüzde 12'lik genel KDV oranını arttırma konusunda hükümeti ikna edemeyen bakanlık, lüks mallar listesini genişleterek vergi gelirlerini yükseltmeye çalışıyor.

1992 bütçesinin kötü performansı, 1993'e ilişkin beklentilerin de olumsuzluğu Maliye'yi vergi gelirlerini arttırmak için hummalı bir çalışmaya itti. Bir yandan Vergi Konseyi çalışmalarıyla vergi reformu yapmanın yollarını arayan, bir yandan da yeni vergi paketleri hazırlayan bakanlık, gelirleri kısa yoldan arttırmak için KDV'nin yüzde 12'lik genel oranını yüzde 15'e çıkarmayı önermişti. Ancak Maliye'nin

bu önerisi hükümet tarafından kabul edilmedi. KDV'nin geniş tabanlı bir vergi olması ve dolaylı olarak alındığı için, dar gelirliler tarafından da ödenmesi, hükümeti genel oranı arttırmaktan vazgeçirdi.

Maliye'nin oran arttırılması konusundaki gerekçesi, Avrupa ülkelerinde KDV'nin yüzde 15 olarak uygulanmasıydı.

KDV oranının arttırılması önerisini kabul ettiremeyen Maliye, bu kez yüzde 20'lik KDV oranına tabi lüks mallar listesini genişletmeyi önerdi.

Bakanlar Kurulu'nca karara bağlanacak öneriye göre, bugüne kadar yüzde 12'lik genel KDV oranına tabi olan süs köpeklerinin, cins kedilerin ve değerli kuşların alım satımında artık yüzde 20 KDV alınacak.

Beyaz eşya, otomobil, kürk, mücevher, televizyon gibi malların yer aldığı lüks mallar listesine eklenecek diğer kalemler şöyle belirlendi:

- Kalamar, karides gibi deniz ürünleri.
- Güneş yağları.
- Süs köpeği, cins kedi ve kuşlar.
- Saatler.
- Fotoğraf makineleri.
- İçkili eğlence yerleri.
- Kuaförler.
- Alo Bilgi kanalları.
- Elektronik oyunlar.
- Estetik ameliyatlar.
- Güzellik salonları.
- Video kaset kiralamaları.
- Deri eşyalar.
- İpekli kumaşlar.
- Duvar kâğıtları.
- Nescafe.
- Kablolu TV hizmetleri.

Maliye ve Gümrük Bakanlığı yetkilileri, lüks mallar listesinin genişletilmesinin getireceği gelir artışının, KDV genel oranını arttırmakla sağlanacak gelire göre çok düşük kalacağını belirterek, **"Yine de damlaya damlaya göl olur diye düşünmek lazım"** dediler. Maliye'nin hesaplamasına göre, toplanan her 100 liralık KDV'nin 10 lirası lüks mallardan, 87 lirası genel orana tabi mallardan, geri kalanı ise temel gıda maddeleri ile KDV oranı düşük belirlenen ihraç ürünlerinden geliyor.

Bakanlar Kurulu kararlarına göre halen dört ayrı KDV oranı uygulanıyor.

Bir Sayılı Liste'de yer alan, kuru üzüm, pamuk, şeker pancarı gibi tarım ürünlerinden yüzde 1 oranında, İki Sayılı Liste'de yer alan, et, süt gibi temel gıda maddeleri ile doğalgaz teslimleri ve gazetelerden yüzde 6 oranında, Üç Sayılı Liste'de yer alan lüks mallardan ise yüzde 20 oranında KDV alınıyor.

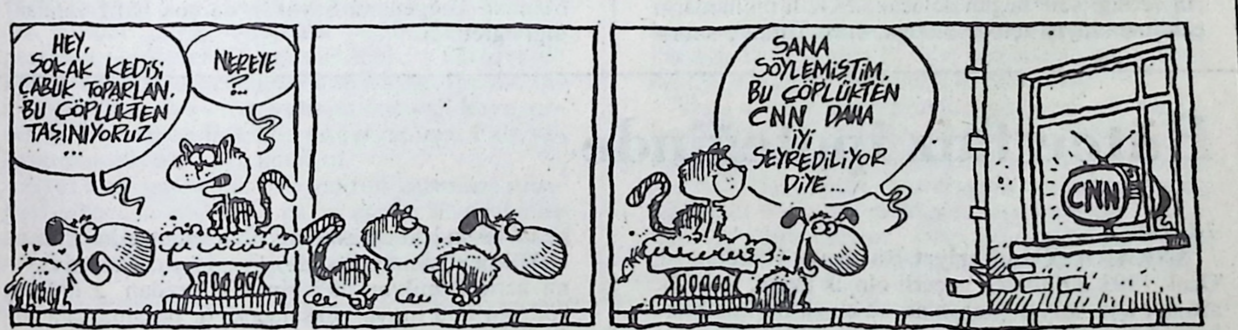
Dün bir açıklama yapan İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı **Yahya Arıkan,** KDV oranının arttırılmasının vergi kaçağına yol açacağını savundu.

Vergi kaçaklarının önlenmesinde, yetkili muhasebeci ve mali müşavirlere denetim yetkisi verilerek, uzmanlıklarından yararlanılmasını isteyen Arıkan, KDV ile ilgili olarak şunları söyledi:

"Şu anda zaten var olan 'alan memnun, satan memnun' **düzeninin giderek pekişeceğini ve kimsenin artan oranlarda fiyatı yükselen bir malın bedelini öderken, belgesini de isteyeceğini sanmıyoruz.**

Uygulayıcı meslek mensubu olarak, belge düzenine geçilmesi ve vergi dairelerine verilen her belgede yetkili muhasebeci ve mali müşavirin imzasının aranmasıyla birlikte, vergi ahlakının yerleştirilmesine koşut olarak vergi politikalarında kamu lehine iyileştirilmelerin yararlı olacağı inancındayız.

KDV oranlarının giderek düşürülmesinin ve uzun vadede puanlarla oynanmamasının vergi kaçağının önüne geçeceğine inanıyoruz."

Ordu Kuzey Irak'ta

17 ekim

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Türk Silahlı Kuvvetleri, Kuzey Irak'ta savaş uçaklarıyla destekli sınır ötesi kara harekâtını başlattı. Komandolar sınırdan 3-5 kilometre içeri girerken, savaş uçaklarının da Irak içinde 30 kilometreye kadar gittiği öğrenildi. Bölgedeki komando, jandarma ve piyade timleri dün Cizre'den Kuzey Irak'taki Haftanin bölgesine geçtiler ve Türk sınırlarına doğru yaklaşmakta olan PKK militanlarını kuzeyden çevirdiler. Bu arada 2. Taktik Hava Kuvvet Komutanlığı'na bağlı uçaklar da Haftanin bölgesinden Türkiye'ye doğru

kaçmakta olan PKK militanlarına hava operasyonunu başlattılar.

PKK'nın Kuzey Irak'ı terk etmesi için peşmergelerin tanıdığı süre bugün doldu.

Genelkurmay Başkanlığı'ndaki kaynaklardan edinilen bilgiye göre Haftanin bölgesinden Türkiye'ye doğru kaçmakta olan PKK militanlarına karşı sınır ötesi kara harekâtı dün sabah başladı.

Genelkurmay kaynakları, kara operasyonunu **"mahdut hedefli bir harekât"** olarak nitelediler. Haftanin'den Türk sınırlarına doğru kaçmakta olan PKK militanlarına karşı, **"Türk sınır güvenliğini korumak amacıyla başlatıldığı"** belirtilen harekât çerçevesinde komando, jandarma ve piyade timleri görev yapıyor.

Kara harekâtı çerçevesinde, peşmergeler güneyden PKK'lıları sıkıştırırken Türk Silahlı Kuvvetleri'ne ait birlikler de kuzeyden kaçmakta olan grubu sıkıştırmayı hedefliyor.

Kara operasyonuna 2. Taktik Hava Kuvvet Komutanlığı bünyesinde bulunan F-4 ve F-104 uçakları da katılıyor.

Dün sabah saat 06.45'ten itibaren Haftanin bölgesinden Türkiye'ye doğru kaçmakta olan PKK militanlarına yönelik olarak Türk uçakları Türkiye-Irak sınırından 30 kilometre kadar içeriye girerek, 14'ü sabah olmak üzere toplam 20 sorti yaptılar. Genelkurmay kaynaklarına göre bu harekât sırasında PKK'ya büyük kayıp verdirildi.

Genelkurmay kaynakları, PKK militanlarının ikinci direndiği nokta olan Harkurk bölgesine henüz bir kara ya da hava harekâtı olmadığını bildirdiler. Ancak edinilen bilgiye göre bu bölgeye de kısa bir süre içerisinde Hava Kuvvetleri'nin desteğinde kara harekâtı başlayacak.

Genelkurmay Başkanlığı'ndaki üst düzey askeri yetkililer, dün sabah başlayan kara ve hava operasyonunu Genelkurmay Harekât Merkezi'nde saat saat izlediler.

AA'nın Zaho kaynaklı haberine göre peşmergelerin verdiği süre bugün dolacak. PKK'lı militanların çekilme arayışı içinde olduğu, önce Türkiye sınırına doğru yöneldiği, ancak daha sonra İran sınırına doğru yön değiştirdiği öğrenildi.

Kuzey Irak'ta başlatılan kara harekâtı, Genelkurmay karargâhındaki Harekât Merkezi'nde saat saat izlendi. Genelkurmay kaynakları, sınır ötesi kara harekâtını, **"Hudut bölgesinde sınır güvenliğini sağlayıcı bir operasyon"** olarak nitelerken, Genelkurmay karargâhının ışıklarının gece yarısına kadar açık olması dikkat çekti.

Askeri kaynaklar, sınırlı olarak nitelendirdikleri sınır ötesi kara harekâtı çerçevesinde PKK militanları ile yer yer sıcak temasın olduğunu bildirdiler. Bu arada 2. Taktik Hava Kuvvet Komutanlığı'na bağlı uçaklar dün öğleden sonra da Haftanin bölgesinde toplanan PKK militanlarının bulunduğu bölgeyi bombaladılar.

Genelkurmay Başkanlığı'ndan üst düzeyde bir askeri yetkili, operasyon ile ilgili Cumhuriyet'e bilgi verirken, **"Bizim en başından itibaren koyduğumuz teşhis geçerlidir. Biz, kendi sınırlarımızın güvenliğini sağlamak için operasyona başladık. Zaten başlatılan operasyon da direkt bir kara operasyonu değildir. Yalnızca belli bölgelerde çukurda bulunan yerlerde beklemek yerine karşı tarafa geçerek daha hâkim bölgede önlem almaktır. Yani karakollar kendi pozisyonlarına göre emniyet tedbirleri alıyorlar"** dedi.

Askeri yetkili, peşmergeler PKK'yı güneyden kuşatınca, militanların kuzeye, yani Türkiye'ye doğru kaçacakları yolunda daha önceden yapılan tespit çerçevesinde kara harekâtına başlandığını da belirterek, **"Peşmergelerin bastırması sonucu bizim güneyimizde hedef belirdi. Yani hedef ortaya çıktı. Tabii ki hedef görününce biz de vuracağız"** dedi.

Kara harekâtı sırasında Hezil Çayı civarındaki operasyonlarda sıcak temas yaşanıyor. Harekât 23. Jandarma Sınır Tugayı Komutanı Tuğgeneral **Mete Sayar** tarafından yönetiliyor. Çatışma sırasında bir yüzbaşının bacağı koptu. Olay sırasında yakında bulunan Tuğgeneral Sayar'ın da çok hafif yaralandığı öğrenildi.

Bütçe faiz ipoteğinde

18 ekim

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Hükümet, 1 Ocak 1993 tarihinden geçerli olmak üzere, yılın ilk altı ayı için, kamu çalışanları ve emeklileri ile bunların dul ve yetimlerine uygulanan aylık katsayısını 651'den 740'a, taban aylığı katsayısını 1137'den 1575'e, yan ödeme katsayısını da 231'den 255'e çıkardı. Buna göre, yılbaşından itibaren, 1. derecenin 4. kademesindeki bir genel müdürün maaşı 5 milyon 516 bin liradan 6 milyon 872 bin liraya, en düşük dereceden aylık alan ilkokul mezunu bekâr bir memurun aylığı da, 1 milyon 296 bin liradan 1 milyon 687 bin liraya yükselecek.

Yeni katsayıya göre, normal gösterge tablosundaki en üst derece ve kademede bulunan SSK emeklisinin maaşı, sosyal yardım zammı hariç 772 bin 867 liradan 878 bin 528 liraya çıkacak. Üst gösterge tablosundaki en üst derece ve kademede bulunan SSK emeklisinin maaşı da, yine sosyal yardım zammı hariç 2 milyon 597 bin 490 liradan, 2 milyon 952 bin 600 liraya yükselecek. 6. basamaktaki bir Bağ-Kur emeklisinin maaşı da (sosyal yardım zammı hariç) 514 bin 941 liradan, 585 bin 340 liraya çıkacak. 740 katsayı ile birlikte işçilerin kıdem tazminatı tavanı, 5 milyon 603 bin 293 liradan 7 milyon 701 bin 460 liraya ulaşacak.

SSK'ya bağlı işçilerin prime esas ücret tavanı da, 4 milyon 329 bin 150 liradan 4 milyon 921 bin liraya yükselecek.

Hükümet, 1993 yılı konsolide bütçe yasa tasarısı ile 1991 yılı kesin hesap kanunu tasarılarını TBMM'ye sundu. 397 trilyon 710 milyar lira olarak teklif edilen 1993 bütçesinde, en büyük harcama kalemlerini oluşturan personel giderlerine 145 tril-

yon, faiz giderlerine de 73 trilyon lira ayrıldı. Maliye ve Gümrük Bakanı **Sümer Oral, "Türkiye bütçesi üzerindeki en büyük ipotek faizlerdir"** dedi.

Maliye ve Gümrük Bakanı **Sümer Oral,** dün düzenlediği basın toplantısında, TBMM'ye sunulan 1993 konsolide bütçe yasa tasarısı hakkında bilgi verdi.

Tasarının, bir **"iyileştirme, tedavi ve atılıma hazırlık"** bütçesi olduğunu vurgulayan **Oral,** 1993 programında büyümenin yüzde 5 (tarım yüzde 3, sanayi yüzde 6, hizmetler yüzde 4.5), GSMH deflatörünün yüzde 51, yıl sonu enflasyonunun da yüzde 47 olarak hedeflendiğini belirterek, **"Buna göre, 1993 yılında GSMH'miz 1 katrilyon 227 trilyon liraya ulaşacaktır"** dedi.

Oral, kamu kesimi borçlanma gereğinin GSMH'nin yüzde 8.7'si olarak planlandığını, bunun yüzde 4.3'ünün konsolide bütçe, yüzde 2.5'inin KİT'ler, yüzde 1.6'sının da fonlardan kaynaklandığını bildirdi.

Sümer Oral'ın verdiği bilgiye göre, gelecek yıl için planlanan 260 trilyon 600 milyar liralık yatırım miktarında kamu kesiminin payı 113 trilyon 800 milyar lira olacak.

Kamu yatırımlarının 47 trilyon lirası konsolide bütçeden, 22.9 trilyon lirası KİT'lerden, 27.1 trilyon lirası fonlardan, 10.6 trilyon lirası mahalli idarelerden, 3.5 trilyon lirası İller Bankası'ndan, 2.7 trilyon lirası da döner sermayelerden karşılanacak.

Konsolide bütçe ile genel ve katma bütçeli idarelere 397 trilyon 710 milyar lira ödenek ayrılan 1993 bütçesinde, teklif edilen harcama dağılımı şöyle:

"Transfer giderleri 170 trilyon 710 milyar lira, personel giderleri 145 trilyon lira, faiz giderleri 73 trilyon lira, yatırım harcamaları 47 trilyon lira, personel dış cari giderler 35 trilyon lira."

Bakan Oral, bütçedeki en büyük iki harcama kaleminin personel giderleri ile faiz ödemeleri olduğunu, ANAP hükümetleri döneminde aşırı borçlanmaya gidildiğini belirtirken **"1985'ten sonra başvurulan aşırı borçlanmanın faturası ödenmektedir. Fonlar hariç, bütçenin yüzde 60'ı faiz ve personel giderlerine gitmektedir. Türkiye'de bütçe sisteminin üzerindeki en büyük ipotek, faizlerdir. 50 trilyon lira yatırım ödeneği koyuyorsunuz, 73 trilyon lira faiz ödüyorsunuz. Faiz yatırımdan büyük"** diye konuştu.

Oral, cari harcamalar ve yatırım kalemleri itibarıyla bütçeden en büyük payın eğitim hizmetlerine ayrıldığına işaret etti. **"Eğitim hizmetleri için ayrılan ödenekler toplamı konsolide bütçenin yüzde 20.5'ine, GSMH hedefinin yüzde 6.1'ine isabet etmektedir"** diyen Oral, sağlık hizmetlerinin 1992'de yüzde 4.7 olan bütçe içindeki payının da, yüzde 4.9'a çıkarıldığını bildirdi. Çevre hizmetleri için 1992 bütçesinde ayrılan 66 milyar liralık ödenek, 1993 bütçe teklifinde 416 milyar liraya çıkarıldı.

Milli Savunma Bakanlığı'nın bu yıl 23 trilyon 770 milyar 455 milyon lira olan ödeneği 1993 yılı için 41 trilyon 398 milyar 400 milyon lira olarak teklif edildi.

Bu yıl 1 trilyon 572 milyar 55 milyon lira olan Başbakanlık ödeneği ise, özellikle Kamu Ortaklığı ve toplu konut fonlarının bütçeye aktarılması nedeniyle, yaklaşık 10 kat artarak 10 trilyon 385 milyar 568 milyon liraya ulaştı.

Jandarma Genel Komutanlığı'nın bu yıl 3 trilyon 902 milyar 919 milyon lira olan tahsisatı yaklaşık 4 trilyon lira arttırılarak 7 trilyon 947 milyar 300 milyon lira olarak önerildi.

Milli Savunma, İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı ödenekleri, 1992 bütçesinde yüzde 5.6'lık bir paya sahipken, bu oran 1993 bütçe tasarısında yüzde 6.14'e çekildi.

Oral'ın açıklamalarına göre, gelecek yıl 344 trilyon 400 milyar lira tahsil edilmesi (243 trilyon 600 milyar lirası vergi gelirleri, 26 trilyon 100 milyar lira vergi dışı nominal gelirler, 72 trilyon 700 milyar lira özel gelir ve fonlar, 2 trilyon lira katma bütçe gelirleri) hedeflendi.

"1993 yılı konsolide bütçesinin 53.3 trilyon liralık (bütçe açığı) finansman ihtiyacı bulunmaktadır" diyen Bakan Oral, gelecek yıl, konsolide bütçe borçlanma ihtiyacının GSMH'nın yüzde 4.3'üne çekileceğini, kronikleşen enflasyonun başlıca nedenlerinden birinin bütçe açığı olduğunu vurguladı.

Hükümet, 1 Ocak 1993 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere, yılın ilk altı ayı için, kamu çalışanları ve emeklileri ile bunların dul ve yetimlerine uygulanan aylık katsayısını 651'den 740'a, taban aylığı katsayısını 1137'den 1575'e, yan ödeme katsayısını da 231'den 255'e çıkarmayı kararlaştırdı.

Vergi ve personel rejiminde yapılacak reform çalışmalarının sürdüğünü anımsatan Sümer Oral, KDV'de herhangi bir artışın söz konusu olmadığını söyledi. **"İyi bütçe hazırlamak ve uygulamak, hükümet etmenin en büyük maharetidir"** diyen Oral, bir soru üzerine, 1993 yılında **"denk bütçe yapmak"** gibi bir vaatleri olmadığını söyledi.

Yoksul öğrenim

AYŞE SAYIN *19 ekim*

ANKARA - Türkiye'de yükseköğretim kurumları **"yaprak dökümü"** yaşıyor. Yapılan araştırmaya göre üniversiteler son 10 yılda bütçe, mekân, öğretim üyesi, araç-gereç ve yayın yönünden fakirleşti. Planlama eksikliği nedeniyle bazı üniversitelerde öğretim üyesi sıkıntısı çekilirken, özellikle büyük kent üniversiteleri öğretim üyesi fazlalığını taşıyamaz hale geldi.

Milli eğitim Bakanlığı ve Yüksek Öğretim Kurumu'nun (YÖK) yaptığı **"Yükseköğretim Gelişme Planı - 1992-2012"** adlı araştırmaya göre üniversiteler son 10 yıl içinde finansman, öğretim elemanı, mekân, araç-gereç ile kitap ve süreli yayın darboğazının eşiğinde bulunuyor. Araştırmaya göre üniversitelerin genel bütçe içindeki payının sürekli düş-

mesi nedeniyle 1991 yılında üniversitelere ayrılan pay, ancak 1979 yılı değerine ulaşabildi.

Araştırmada, üniversitelerin bütçe ile ilgili başlıca sorunları şöyle özetleniyor:

"Yükseköğretim kurumlarının geçmiş 10 yıl içinde toplam ödeneklerinin gerçek olarak artmadığı, bütçeleri içinde yer alan ödeneklerin gayri safi milli hasıla ve konsolide bütçe içindeki payının düştüğü, yatırım ödeneklerinin toplam ödenekler içindeki payının yükselmediği, öğrenci başına düşen gerçek ödenek tutarının azaldığı görülmektedir. Bu konularda, 1990 ve 1991 yıllarında, olumlu yönde önemli gelişmeler gözlenmektedir. Ancak bu gelişmeler, henüz geçmişin olumsuzluklarını telafi edecek düzeye gelmemiştir."

Öğretim elemanları ve öğretim üyelerinin üniversitelere göre dengesiz dağılımı, öğretim üyesi sayısının yetersizliği ikinci darboğazı oluşturuyor. Bilkent dışındaki 28 üniversitede, öğretim elemanı başına ortalama 13 öğrenci düşüyor. Öğretim elemanı sayısı açısından bir sıkıntı yok. Ancak öğretim elemanlarının üniversitelere dengeli bir şekilde dağılmaması sorun yaratıyor. Bazı ülkelerde öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı şöyle:

Federal Almanya'da 11, Fransa'da 18, İngiltere'de 11, ABD'de 15, Japonya'da 7.

Araştırmaya göre Bilkent dışındaki 28 üniversitede öğretim üyesi başına düşen ortalama öğrenci sayısı 47. Bu oran dünya standartlarının çok üstünde.

Üç büyük kentin dışındaki üniversitlerde durum daha da kötü. Bu üniversitelerin ortalamayı yakalayabilmesi için öğretim üyesi sayısının arttırılması gerekiyor.

Ankara, İstanbul, İzmir'deki 11 üniversitenin ortalama öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı olan 35.69 oranı, bütün üniversitelerin ulaşması gereken asgari düzey olarak kabul ediliyor.

Üniversitelerde halen 10 bin 630 öğretim üyesi, 33 bin 210 öğretim elemanı bulunuyor. Son 10 yılda öğretim elemanı artışı yüzde 68'de kalırken öğretim üyesi oranındaki artışın yüzde 100'ü bulmasına karşın, üniversitelerde dengesiz dağılım nedeniyle öğretim üyesi sıkıntısı çekiliyor.

Özellikle, büyük kentlerdeki üniversitelerde öğretim üyeleri yığılması gözlenirken taşra kentlerindeki üniversitelerde öğretim üyesi sıkıntısı çekiliyor.

Gazi Üniversitesi gibi çok geniş alana yayılmış ve öğrenci kapasitesi fazla olan üniversitelerde de öğretim üyesi sıkıntısı bulunuyor.

Gazi Üniversitesi'nde 350 kişilik öğretim üyesi açığı bulunurken, Ankara Üniversitesi 170 fazla öğretim üyesi yükünü taşıyor.

Trakya Üniversitesi'nde 239, Selçuk Üniversitesi'nde 205, Karadeniz Teknik üniversitesi'nde 103, Uludağ Üniversitesi'nde 211, Yıldız Üniversitesi'nde 143, Dokuz Eylül Üniversitesi'nde 306, Bilkent Üniversitesi'nde 74, Atatürk Üniversitesi'nde 112 kişilik öğretim üyesi eksiği bulunurken; Ege Üniversitesi'nde 174, Fırat Üniversitesi'nde 23, Hacettepe Üniversitesi'nde 205, İstanbul Üniversitesi'nde 145, İstanbul Teknik Üniversitesi'nde 111, Mimar Sinan Üniversitesi'nde 93, ODTÜ'de 75 öğretim üyesi fazlası var.

Üniversiteler 1980 öncesinde döviz darboğazı, 1980 sonrasında da bütçe kısıtlamaları nedeniyle yurtdışından getirilen yabancı yayınları izleyemiyorlar. Bunun sonucu olarak üniversite kütüphanelerine gelen yabancı dergi sayısı 10 bin dolayında kalırken kitap sayısı da 20 binin altına düştü. Üniversitelere her yıl gelen kitap ve dergi sayısı da kısıtlı olduğu gibi mevcut stoklar da yetersiz düzeyde bulunuyor.

Tüm üniversitelerdeki 3 milyonluk kitap stokunun yarıdan fazlası, büyük şehirlerde bulunuyor. Ders kitapları açısından da üniversiteler iç açıcı görünüm sergilemiyor.

Halen üniversitelerde okutulmakta olan çok sayıda dersin kitabı bulunmuyor. Derslerin büyük bölümü yıllarca önce basılmış, mevcudu tükenmiş veya içeriği eskimiş kitaplar yardımıyla yürütülüyor. Bu durumun sonucu olarak derslerin önemli bir bölümünde öğrencilerin ders sırasında tuttukları ve çoğu zaman 20-30 sayfayı geçmeyen el notları kullanılıyor.

Bazı üniversiteler gelişmiş matbaalar kurmalarına karşın, bu matbaalar ders kitabı basma amacı dışında kullanılıyor.

Üniversitelerin önemli bir darboğazını da mekân sorunu oluşturuyor. Üniversitelerde; derslik, amfi, laboratuvarlar dahil olmak üzere 3.9 milyon metrekarelik akademik faaliyet alanı bulunuyor. Öğrenci ve öğretim elemanının mekân sorununu çözmek için mevcut alana 1.3 milyon metrekarelik ek yapılması gerekiyor. Mevcut kapasiteye göre öğrencilerin kültürel faaliyet yapacakları alan yok denecek kadar az.

Halen öğrenci başına 1 metrekarelik sosyal tesis alanı, 0.5 metrekarelik de kültürel faaliyet alanı düşüyor. Bu 0.5 metrekarelik alanın yüzde 60'ını da kütüphaneler oluşturuyor.

Türkiye'de, yükseköğretime talep her geçen gün artarken, yeni kurulan üniversitelerin büyük bölümü daha önce başka üniversitelere bağlı bölümler olduğundan, üniversiteler açısından okullaşma oranı yerinde sayıyor. Türkiye'de yükseköğretim okullaşma oranı yüzde 15 dolayında bulunuyor.

Bu oranın yüzde 40'ını da Açıköğretim Fakültesi öğrencileri oluşturuyor. Üniversiteye girmek, her geçen yıl artan oranlarda **"vazgeçilmez tutku"** haline geliyor.

Öyle ki, üniversite sınavına giren öğrencilerin sayısı toplam başvuru içinde ancak yüzde 24 dolayında kalıyor.

Buna karşın, daha önce üniversite sınavına katılmış olanlar ve kazanamayanlar, bir yükseköğretim programını bitirdikten sonra başka bir üniversiteye girmek için başvuranlar ve açıköğretime girmek isteyen kesimin tüm başvurular içindeki payı yüzde 75'lere ulaşıyor. Ayrıca kısa yoldan meslek edindirmeyi amaçlayan meslek liseleri mezunlarının yüzde 60'a yakını da mutlaka üniversite sınavına giriyorlar.

Öğrenci tercihleri açısından bakıldığında, öğrencilerin büyük bölümünün 1. sırada hukuk fakültesini tercih ettiği görülüyor.

Hukuk fakültesini tıp, elektrik elektronik, diş, bilgisayar mühendisliği, kamu yönetimi ve iletişim fakülteleri izliyor.

Dolar, 7700 liraya vurdu

20 ekim

İş-Ekonomi Servisi - Dolar, serbest piyasada 7700 liraya vurdu. Dış piyasalarda doların 1.4880 Alman Markı'na yükselmesi, yurtiçi piyasaya da yansıyınca ABD para birimi geçen cuma gününe göre 80 lira değer kazandı. Yüzde 1.04 artan dolar 7700 liraya çıktı. Eylül ayını 7330 liradan kapatan dolar ekim ayına hızlı girdi ve geride kalan 19 günlük sürede yüzde 5.04 prim yaptı. Doların bu artışı 1992'nin ilk beş ayındaki hızlı tırmanışını andırıyor.

Doların dış piyasalarda prim yapmasına, ABD'nin 3 kasımdaki başkanlık seçimlerine kadar faizleri indirmeyeceğini açıklaması ve seçim sonrasında bu ülkede faizlerin yükselmeye başlayacağı beklentisi etkili oluyor. ABD'de faizlerin tabana vurması ve bundan sonra, ancak yükselme olabileceğinin beklenmesine karşılık, Avrupa ülkelerinde faiz indirimi yaygınlaşıyor. Bu gelişme, yatırımcıların Avrupa paralarından çıkarak dolara yönelmelerine neden oluyor. Geçen hafta sonunda doların değer artışına, İngiltere'nin temel faiz oranlarını yüzde 9'dan yüzde 8'e indirmesi de etki yaptı. Faiz indiriminin diğer Avrupa ülkelerinde süreceğine ilişkin beklentiler yanında Japonya'da olumsuz ekonomik verilerin açıklanması, dolara yönelişi hızlandırıyor.

Bu etkiler altında 16 ekim cuma günü dış borsalarda 1.4600 marktan kapanan dolar dün öğlen saatlerinde 1.4880 marka yükseldi. İç piyasada ise 7620 liradan 7700 liraya çıktı. Doların bu yükselişi karşısında mark 10 lira değer kaybederek 5290 liraya indi. İsviçre Frangı'ndaki düşüş de 15 lirayı buldu ve frank 5815 liradan işlem gördü. Sterlin ise İngiltere'de faiz indiriminden dolayı 100 lira değer kaybetti ve 12.800 liraya geriledi. Diğer Avrupa paraları da dolar karşısında küçük çaplı değer yitirdiler.

Dolar bu son atağından sonra mayıs sonundan itibaren girdiği durgunluktan da çıkıyor. Mayıs ayı sonunda yılbaşına göre yüzde 37 değerlenen dolar, haziran, temmuz, ağustos ayını durgun geçirdi. Bu üç aylık sürede doların değer artışı ancak 1 puan oldu.

Ağustos sonunda yılbaşına göre değer artışı ise yüzde 38.1'de kaldı. Eylül ayında bir miktar canlanan dolar yüzde 4.41 prim yaptı. 9 aylık değer artışı ise yüzde 44.29'a vardı. Yılın ilk beş ayında açık farkla enflasyonun önünde koşan dolar, sonra gelen 4 ayda yerinde sayınca enflasyon oranı geriden yetişti ve doları yakaladı. Enflasyonun yükselmesine karşılık doların atağı dış destekle birlikte gerçekleşiyor.

Dolardaki yükselişin harekete geçirdiği bir başka yatırım aracı ise altın. Altın dış borsalarda değişmedi ve onsu 342 dolardan işlem gördü. Ama altının yurtiçinde fiyatı dolar üzerinden hesaplandığı için prim yaptı. 24 ayar altının gramı 84.300 liradan 85.200 liraya yükseldi.

Özal'ı indirme formülü hazır

21 ekim

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Anayasa değişikliği ile hazırlık çalışmalarını sürdüren koalisyon ortağı SHP ve DYP, cumhurbaşkanı seçim yöntemi konusunda anlaşmaya vardı. İki partinin anlaştığı formül, değişikliğin yürürlüğe girmesiyle Cumhurbaşkanı **Turgut Özal'**ın Çankaya'dan indirilmesini de kapsıyor.

DYP Grup Başkan Vekili **Güneş Müftüoğlu,** anlaşmaya varılan anayasa değişikliği önerisini açıklarken tüm siyasi partilere, **"Cumhurbaşkanlığı sorununu çözmek ve Özal'a siyasete dönüş yolunun açılması"** çağrısında bulundu. Müftüoğlu, yeni, çağdaş, demokratik anayasanın Özal'a kırmızı kart göstereceğini belirtti.

DYP ve SHP grup yöneticilerinin anlaşmaya vardıkları anayasa değişikliği önerisi, cumhurbaşkanının TBMM tarafından, 3/5 çoğunlukla seçilmesini öngörüyor.

Buna göre cumhurbaşkanı seçimi için Meclis'te

300 yerine 270 milletvekilinin oyu gerekiyor. TBMM cumhurbaşkanı seçimini 15 gün içinde sonuçlandıramazsa genel seçime gidilecek.

Güneş Müftüoğlu, dün yaptığı açıklamada, DYP ve SHP grup yöneticilerinin anayasanın cumhurbaşkanının seçimi ile ilgili 102. maddesindeki değişiklik konusunda anlaşmaya vardıklarını bildirerek, şu görüşleri dile getirdi:

"Her gün basına siyasete döneceği yolunda özel demeçler veren, ilgi odağı olmak için çaba sarfeden Sayın Özal'ın, siyasete dönüş yolu kolayca açılmış olacaktır. DYP ve SHP grupları olarak, TBMM'de grubu olan, olmayan tüm siyasi partilere çağrıda bulunuyoruz. İsterlerse tüm anayasayı ele almak suretiyle, isterlerse sadece 102. maddede yapılacak değişiklikle, isterlerse 102. ve TRT tekeli ile ilgili 133. maddeleri birlikte ele alarak kamuoyunu yersiz işgal eden, tıkayan bu olayı çözelim. Bu şekilde Sayın Özal'ı da kararsızlıktan, bir siyasal partiyi de huzursuzluktan kurtarmış oluruz."

Yeni anayasa taslağında cumhurbaşkanının seçimiyle ilgili uzlaşmaya varılan madde şöyle:

"Madde 102: Cumhurbaşkanı, TBMM üye tam sayısının 3/5 çoğunluğu ile ve gizli oyla seçilir. TBMM toplantı halinde değil ise, hemen toplantıya çağrılır. Cumhurbaşkanının görev süresinin dolmasından 15 gün önce veya cumhurbaşkanlığı makamının boşalmasından 10 gün sonra cumhurbaşkanlığı seçimine başlanır ve seçim, başlama tarihinden itibaren 15 gün içinde sonuçlandırılır. Bu sürenin ilk 5 günü içinde adayların Meclis Divanı'na bildirilmesi ve kalan 10 gün içinde de seçimin tamamlanması gerekir. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 10 gün içinde birer gün ara ile yapılacak 5 oylamada adaylardan hiçbiri 3/5 çoğunluğu sağlayamazsa, 10'uncu günün bitiminde TBMM'nin görevi kendiliğinden sona erer ve hemen seçime gidilir.

Seçilen yeni cumhurbaşkanı göreve başlayıncaya kadar, görev süresi dolan cumhurbaşkanının görevi devam eder."

Polis, memuru yürütmedi

21 ekim

İstanbul Haber Servisi - Memurlar sendikal haklarının tanınması için yeniden eyleme geçti. Hükümeti protesto etmek üzere dün Beyoğlu'ndaki Tünel Meydanı'nda toplanan 800'ü aşkın memurun yürüyüşü polis tarafından engellendi.

Çevik kuvvete bağlı ekiplerce barikata alınan belediye, enerji ve maliye memurları sloganlar atarak, alkışlı protestoda bulundular.

Tüm Maliye-Sen, Tüm Enerji-Sen ve Tüm Bel-Sen sendikalarına üye memurlar dün 12.30'da Beyoğlu'ndaki Tünel Meydanı'nda toplandılar. Buradan Galatasaray Postanesi'ne kadar yürüyerek, basın açıklaması yapmak isteyen memurların çevresi çevik kuvvet tarafından sarılarak yürümelerine izin verilmedi.

Bunun üzerine çeşitli sloganlarla tepkilerini sürdüren memurlar burada yaptıkları basın açıklamasında, yüzde 28.5'lik ocak zammını protesto ederek hükümetin kendilerine verdiği sözleri tutmamasını kınadılar.

Açıklamada özetle şöyle denildi: **"Oy tacirleri, her kesimin yumuşak karnına hitap edip yetkiyi halktan almak için, 'Baba', 'Kırmızıbaşlıklı Erdal' olarak takındığınız maskeleri atın. Artık gerçek yüzünüzü gördük.**

Bizden size oy yok. 'Yollar yürümekle aşınmaz' diyenler çifte standartlarla memurun grevli, toplusözleşmeli sendika talebini boğmaya çalışmaktadır."

Yürüyüşleri polis tarafından engellenen memurlar, basın açıklamasının ardından sessizce dağıldılar.

Öte yandan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü ile bağlı kuruluşlarında çalışan memurlar önceki gün Ankara Valiliği'ne başvurarak, **"Sosyal Hizmet-Sen"** adıyla sendikalarını kurdu.

1037 kurucu üyesi bulunan yeni sendikanın 26 eylülde yapılan kurucular kurultayında ilk olağan genel kurula kadar 6 ay süreyle görev yapacak 9 kişilik merkez kurulu seçildi.

MİT'e sivil müsteşar atandı

24 ekim

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT) Müsteşarlığı'na Türkiye'nin Avrupa Konseyi nezdindeki daimi başdelegesi Büyükelçi **Sönmez Köksal** (52) atandı.

Köksal, 1960 ihtilalinde Başbakan **Adnan Menderes**'in o zamanki adıyla Milli Emniyet Teşkilatı Başkanlığı'na getirdiği **Celal Tevfik Karasapan**'dan sonra göreve atanan ikinci büyükelçi oluyor.

Milli Güvenlik Kurulu'nun (MGK) dünkü toplantısında Tuğgeneral **Teoman Koman**'ın kıta hizmetine atanması ile üç aydır boş bulunan MİT Müsteşarlığı için değerlendirme yapıldı.

MGK, Irak Devlet Başkanı **Saddam Hüseyin**'in, Kuveyt'i işgal edeceğini, öteki Batı ülkelerindeki meslektaşlarına kıyasla çok önceden bildiren eski Bağdat Büyükelçisi Sönmez Köksal'ın atanmasını oybirliği ile benimsedi.

Şam'da büyükelçilik yapmış olan Dışişleri Bakanlığı Uluslararası Kuruluşlar Genel Müdürü **Erhan Tuncel**, Büyükelçi Köksal'dan önce kendisine yapılan MİT Müsteşarlığı önerisini kabul etmemişti.

MİT Müsteşarlığı'na atanan Büyükelçi Sönmez Köksal, kendisiyle telefonla konuşan bir muhabirimize, **"Bu görevin bana verilmiş olmasını, devlet memuriyeti anlayışımdan dolayı büyük bir onur olarak mütalaa ediyorum"** dedi.

Büyükelçi Köksal, **"Türkiye'nin dış politikasının önemli bir kesitinin oluşumunda Türk devletine hizmet için elimden geleni yapacağım"** diye ekledi.

Yeni MİT Müsteşarı şu anda Avrupa Konseyi'ne dönem başkanlığı yapıyor. Büyükelçi Köksal, 5 kasımda dönem başkanlığının sona ereceğini, bu nedenle Avrupa Konseyi'nde bazı protokol ziyaretlerinde bulunduktan sonra Ankara'ya dönüp yeni görevine başlayacağını söyledi.

Dışişleri Bakanı **Hikmet Çetin**, MİT Müsteşarlığı'na Köksal'ın atanma kararını **"Demokratikleşme-sivilleşme konusunda önemli bir mesaj ve adım"** olarak niteledi.

Bakan Çetin, Avrupa Konseyi'nin 5 kasımda yapacağı toplantıyı son dönem başkanı olarak yönetmek üzere Strasbourg'a gideceğini ve bundan yararlanarak Büyükelçi Köksal ile görüşeceğini söyledi.

Büyükelçi Köksal, bu göreve getirildiğini ve bu konuda görüşünü 10 gün önce soran muhabirimize **"Bunun doğru olmadığını"** söylemişti. Köksal, bu kez muhabirimizin sorusunu **"Devlet memuriyeti anlayışımla bağdaşmadığı için o gün gerçeği söylememiştim"** diyerek yanıtladı.

Çetin, Başbakan **Süleyman Demirel**'in isteği ile Büyükelçi Köksal'ı kısa bir süre önce arayıp görüşünü sorduğunu, **"havasının olumlu olması"** üzerine atama kararını MGK toplantısına getirdiğini söyledi.

Dışişleri Bakanı Çetin, toplantı sürerken yeniden telefonla aradığı Köksal'ın **"Bu da devlet memuriyetinin önemli bir görevidir"** yanıtını vermesi üzerine kararın MGK'dan oybirliği ile çıktığını söyledi.

Büyükelçi Köksal'ın atama kararı önümüzdeki günlerde Resmi Gazete'de yayımlanacak.

Daha önce Kahire'de büyükelçilik yapmış olan Celal Tevfik Karasapan'ı Başbakan Adnan Menderes 1958 yılında Bükreş Büyükelçiliği'nden o zamanki Milli Emniyet Teşkilatı Başkanlığı'na getirmişti. 27 Mayıs 1960 ihtilalinde Büyükelçi Karasapan bu görevdeydi, daha sonra milletvekili olarak parlamentoya girmişti.

Buna karşılık 12 Mart muhtırası ile Süleyman Demirel'in başbakanlıktan ilk kez düşürüldüğü sırada MİT Müsteşarı olan General **Fuat Doğu** ise Lizbon'a büyükelçi olarak atanmıştı.

MİT'in sivilleştirilmesi açısından bir başka nokta daha dikkati çekiyor. Müsteşarlığa vekâlet eden **Emre Taner** ile öteki Müsteşar Yardımcısı **Ertuğrul Güven** de bu kadrolara kısa bir süre önce atanan iki sivil MİT mensubudur.

Hangisi?

UĞUR MUMCU *25 ekim*

Türkiye'de kaç milyon Kürt yurttaşımız yaşar? Bunların ülke genelinde dağılım oranları nedir?

Bu konularda Türkiye'de, *"resmi veri"* bulamazsınız. Bu yüzden herkes *"olsa olsa"* yöntemini kullanarak bir sayı veriyor.

Örneğin Cumhurbaşkanı'na göre Türkiye'de *"12 milyon Kürt"* yaşıyor.

Neye dayanıyor Cumhurbaşkanı?

Dayandığı bilimsel bir araştırma ve veri yok; *"olsa olsa"* diye düşünüyor.

Bölgede ne kadar Arap kökenli yurttaşımız var? Ne kadar *"Süryani"* ve ne kadar *"Nasturi"*, ne kadar *"Keldani"* ne kadar *"Ermeni"* ve *"Zaza"*?

Bu konularda herhalde MİT, İçişleri Bakanlığı ya da Jandarma Genel Komutanlığı'nın kamuoyuna duyurmadıkları *"gizli araştırmalar"*ı vardır. Ancak İstatistik Enstitüsü'nde böyle bir resmi veri yok.

Bunun gibi Türkiye'de aşiret yapıları ve güncel olayları karşılaştırmalı olarak inceleyen, konusunda açık bir yayın da yok!.

Diyarbakır, Hakkâri, Mardin, Siirt, Şırnak, Şanlıurfa ve Van illerinde yaklaşık 200'den

fazla aşiretin yaşadığı ve aşiretlerin toplam nüfusunun 900.000'e yaklaştığı ileri sürülüyor. Bu aşiretlerden bir kısmı *"devlete bağlı"*. Devlete bağlılığın ölçüsü de Kürt ayaklanmalarında yer almamış olmak. *"Köy korucuları"* genellikle bu aşiretlerden seçiliyor.

Bugün, Kürt halkını kim temsil ediyor? PKK mı? Devlete bağlı aşiretler mi? Kuzey Irak'taki *"Kürdistan Cephesi"* mi?

Hangisi?

Kürtler, kendi aralarında çeşitli gruplara ayrılmışlar. Bu gruplar arasında çatışmalar yaşanıyor. Son örnek, *"Kürdistan Cephesi"* ile PKK arasındaki sıcak savaştır.

Bugün Kürt siyasetinde en çok adını duyuran en eski Kürt örgütü Molla **Mustafa Barzani**'nin kurduğu *"Kürdistan Demokrat Partisi"*dir. Bu parti, bugün IKDP olarak **Mesut Barzani** tarafından yönetiliyor.

Talabani'nin liderliğindeki *"Kürdistan Yurtseverler Birliği"* de KDP içinden çıktı.

IKDP, *"Barzan"* aşiretine dayanıyor. Celal Talabani de *"Talabani"* aşiretine.

"Türkiye Kürdistan Demokrat Partisi", Molla Mustafa Barzani'nin KDP doğrultusunda kurulan bir gizli örgüttü.

TKDP, kendi içinde ikiye ayrıldı.

Dr. **Sait Kızıltoprak**, sonradan *"Şivancılar"* diye anılan solcu örgütü kurdu. TKDP lideri Avukat **Faik Bucak**'ın 1966 yılında öldürülmesinden sonra **Sait Elçi** de *"Kürt milliyetçiliğini"* benimseyen arkadaşlarıyla birlikte Molla Mustafa Barzani'ye koşut örgütlenme çalışmaları yaptı. Bu *"İki Sait"* arasındaki kişisel ve ideolojik çekişme Dr. Kızıltoprak'ın, Sait Elçi'yi 1971 yılında Kuzey Irak'ta kurşuna dizdirmesi ile sonuçlandı. Dr. Kızıltoprak'ın da bu olay nedeniyle Barzani tarafından idam edildiği ileri sürüldü.

TKDP içinden *"Şivancılar"* diye bilinen ve PPKK *"Kürdistan Öncü İşçi Partisi"*'ni kuran grup dışında bir başka grup daha çıktı:

KUK olarak bilinen *"Kürdistan Ulusal Kurtuluşçuları"* 1978 yılında kurularak Avrupa'da örgütlenmeye başladı.

"Devrimci Doğu Kültür Ocakları", Marksist görüşleri benimseyen ve çeşitli eğilimleri çatısı altında barındıran en geniş tabanlı Kürt örgütüydü. *"Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi"* ilk kez TİP içinde örgütlenmeye başladı. Daha sonra DDKO içinde örgütlendi. Örgüt, Türkiye'de *"Özgürlük Yolu"* ve *"Roja Welat"* adlı dergileri çıkardı. Başını avukat **Kemal Burgay**'ın çektiği bu gruba karşı Maocu Kürtler, 1977 yılında *"Kawa"* örgütünü kurdular. *"Rızgari"* grubu da *"Doğu Devrimci Kültür Ocakları"*'nın içinden gelen bir grup tarafından kuruldu. Bu grup, 1978 yılında *"Rızgari"* ve *"Ala Rızgari"* olarak ikiye ayrıldı.

"Rızgari" örgütü *"Komal Yayınevi"*'ni kurarak yönetti. Bu grup, İsveç'te *"Kürdistan Press"* çevresinde örgütleniyor. Bunlar dışında daha başka Kürt örgütleri de var.

Abdullah Öcalan, Avrupa'da kurulan bütün Kürt örgütlerini *"emperyalizmin ajanları"* olarak suçluyor, bu örgütler de PKK'yı *"cinayet ve terör örgütü"* olarak!

Kürt halkını kim ve hangi örgüt temsil ediyor? Kemal Burkay mı? Abdullah Öcalan mı? Yoksa, HEP Genel Başkanı **Ahmet Türk mü?** Ne Kürt sayısı bilinir Türkiye'de, ne aşiretlerin yapıları ve ne de hangi Kürt örgütünün Kürtleri nasıl ve ne biçimde temsil ettikleri...

PKK, peşmergeye teslim oldu

31 ekim

ŞAKLAVA (AFP) - Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Kuzey Irak'taki harekâtı ikinci haftasına girerken, peşmergeler tarafından bölgeyi terk etmeleri istenen PKK, Kuzey Irak yönetimine teslim olma kararı aldı. PKK lideri **Abdullah Öcalan'ın** kardeşi **Osman Öcalan,** Irak Kürtlerine teslim olmaya karar verdiklerini açıkladı. Öcalan, **"Ankara, Türkiye'deki Kürtlere kendi kaderlerini tayin hakkı tanıyana kadar mücadelemize devam edeceğiz"** dedi. PKK liderlerinden Osman Öcalan, Şaklava'da Kürdistan Yurtsever Birliği'nin karargâhında yaptığı açıklamada, kardeşi ve PKK lideri Abdullah Öcalan'ın da telsiz mesajıyla teslim olma kararlarını onayladığını söyledi.

PKK'nın, silahlarını bırakıp Kuzey Irak'taki kamplarını boşaltacaklarını ve Kuzey Iraklı otoritelere teslim olacağını belirten Öcalan, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Kürt ulusunun bütün tarafları ve partileri arasında ve Türkiye'deki Kürtlerle Irak'taki Kürtler arasında yeni bir işbirliği dönemi başlayacağını umuyoruz."

Öcalan, PKK'nın bundan sonra artık Türkiye sınırından uzakta, Irak'taki yetkililerce belirlenecek yeni bir merkezden ve medyayı kullanarak siyasi kampanya başlatacağını vurguladı.

Osman Öcalan, **"Bütün PKK birimlerinin Kuzey Iraklı Kürtlerle varılan anlaşmaya uyup uymayacaklarının"** sorulması üzerine şöyle dedi: **"PKK'nın bütün üyelerinin bu anlaşmaya uyacaklarına eminim. Herhangi bir problem olmayacak. Buna itiraz etmelerini gerektirecek bir belirti göremiyorum."**

Kuzey Irak'ta 2 bin, Türkiye'de de 5 bin kadar PKK'lı olduğunu belirten Öcalan, **"Ankara'nın da Kuzey Irak'ta olduğu gibi Kürtlere kendi kaderlerini tayin hakkını tanımasını istiyoruz. Bu sağlanana kadar mücadeleyi bırakmayacağız. İlk adım Ankara'dan gelmelidir. Çünkü bizi savaş-**

maya onlar zorladı" dedi.

Öcalan, PKK'nın komşu ülkelerle ilişkileri konusunda da şunları söyledi:

"PKK'nın Bağdat'la hiçbir ilişkisi yoktur. İran'la zaten çok zayıf olan ilişkileri, bundan sonra daha da zayıflayacaktır."

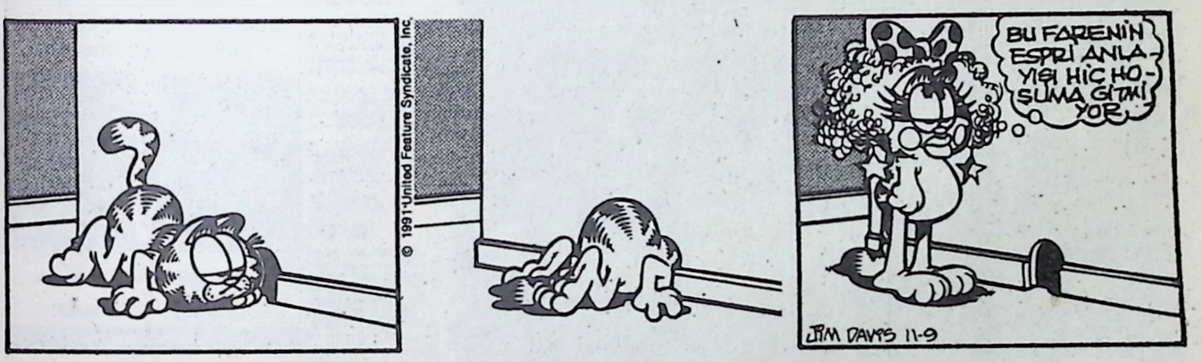
Kuzey Irak'taki peşmerge liderleri, 28 ve 29 ekim günlerinde yaptıkları açıklamalarda PKK'nın kendilerine yöneltilen tüm önerileri kabul ettiğini söylemişlerdi.

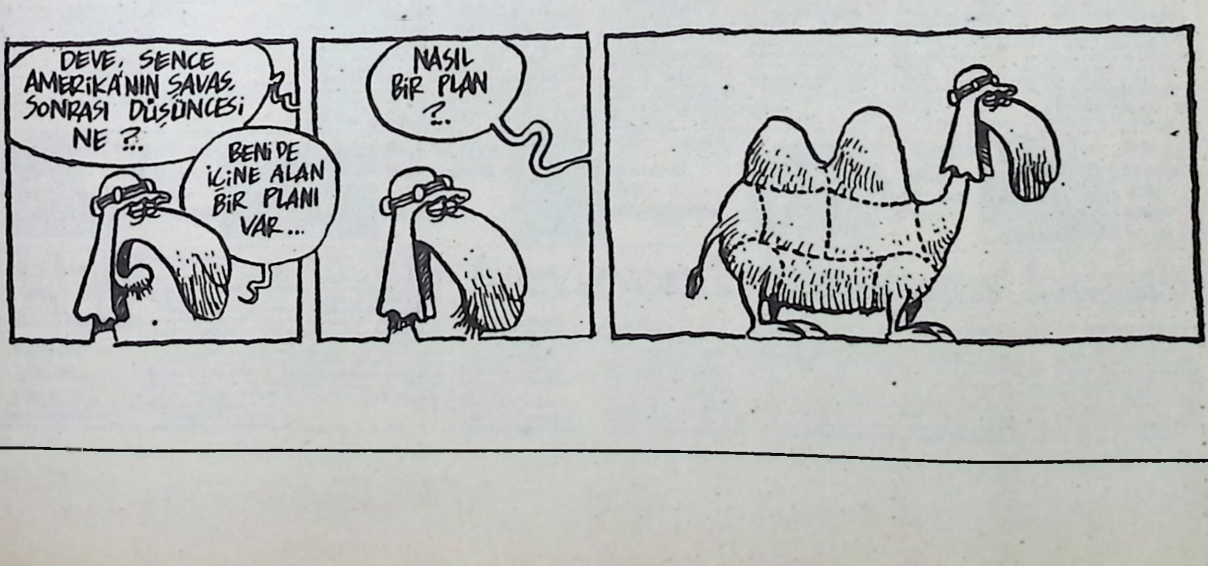
Peşmerge liderleri, PKK'nın Kuzey Irak'ta hiç silah bulundurmamak koşuluyla siyasi mülteci olarak kalabileceğini vurgulamışlardı.

Kürdistan Demokratik Parti yetkilisi **Huşyar Zebari** önceki gün yaptığı açıklamada şunları söylemişti:

"Abdullah Öcalan'ın kardeşi Osman Öcalan, Erbil'den anlaşmaya imza koymadan ayrıldı. Kendisi, örgütün diğer üyeleriyle görüşeceğini, onların fikirlerini aldıktan sonra anlaşmayı imzalayacağını belirtti. Anlaşmanın imzalanmaması halinde Hakurk Vadisi'nin dağlık bölgesinde bulunan PKK'lılara yeniden saldırıya geçeceğiz."

KASIM

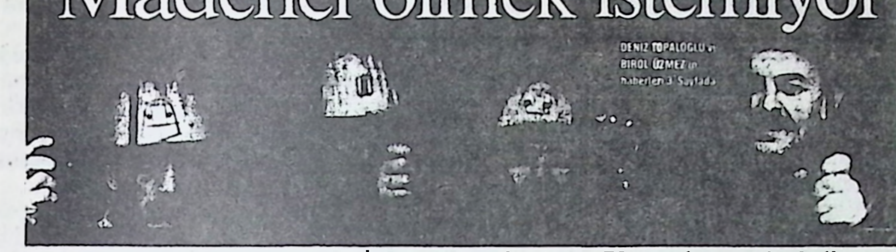
Alışverişi Pamukbank Migros Kart'la yapın. Hesabı Hesabınız ödesin. PAMUKBANK MIGROS

Cumhuriyet

Alışverişte de işlem tamam! PAMUKBANK iyi bankadır

68. YIL / SAYI 24187 / 2000 TL (KDV dahil) KURUCUSU YUNUS NADİ (1924-1945) BAŞYAZAR NADİR NADİ (1945-1991) 22 KASIM 1991 CUMA

Madenci ölmek istemiyor

Grev sonrası madenci umutsuz. İşsizlik giderek artıyor. Yatırımlar durdu, kalkınma ertelendi. Sanayi kenti 'büyük köy' haline geldi. Zonguldaklı Zonguldak'ı terk ediyor.

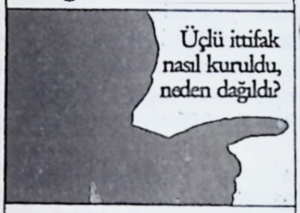
Adalet Bakanı: İlk işim cezaevi sorununu çözmek

Üç bakan Eskişehir'e gidiyor

Eskişehir Cezaevi'nde dört gün tutuklu ve hükümlü yakınlarıyla görüşemeyen aileler dün Meclis'te Adalet Bakanı Seyfi Oktay ve insan haklarından sorumlu Devlet Bakanı Mehmet Kahraman ile görüştü. Oktay ve Kahraman ailelere, İçişleri Bakanı ile de görüşeceklerini, mümkün olursa bugün veya yarın birlikte Eskişehir'e giderek incelemelerde bulunacaklarını söylediler.

15. Sayfada

52 günlük ittifak

Üçlü ittifak nasıl kuruldu, neden dağıldı?

RP, MÇP, IDP ittifakında kim kazandı kim kaybetti?

Türkeş neyin peşinde?

RUŞEN ÇAKIR'ın yazı dizisi

Pazar günü Cumhuriyet'te

ALMANYA VE YABANCI DÜŞMANLIĞI
Faruk Şen 2. Sayfada

KAFKASYA HALKLARI ÜZERİNE
Fahrettin Çiloğlu 2. Sayfada

KAMUOYU ARAŞTIRMALARI RÜŞTE ERDİ
Doç. Dr. Kayhan Özoğuz 2. Sayfada

VAY, SEN NE HAKLA
Haluk Şahin 3. Sayfada

RİSKLİ BİR TERCİH
Şahin Alpay 4. Sayfada

GÖZÜPEK BİR PARLAMENTER
Yağmur Atsız 10. Sayfada

ULUSLARARASI ŞİRKETLER SAVAŞI
Can Akınsal 12. Sayfada

DYP-SHP HÜKÜMETİNE BAŞARILAR
Müşerref Hekimoğlu 16. Sayfada

Koalisyon oturdu

Erken geldi Yeni Başbakan Süleyman Demirel, dün sabah saat 09.30'da yapılacak devir teslim törenine 09.00'da geldi. Başbakanlık makamına çıkan Demirel, orada yarım saat Mesut Yılmaz'ın gelmesini bekledi. Yılmaz'ı karşılayan Demirel oldu. **İlk icraat** Başbakan Demirel, ilk icraatını müsteşarlığına atadığı Necdet Seçkinöz'ün kararnamesini Cumhurbaşkanı Turgut Özal'a göndererek yaptı. Demirel, "Buraya 7 defa geldim, 6 defa gittim. Gelip gitme doğaldır. Yeter ki kansız, hilesiz olsun" dedi. **İnönü de bekledi** SHP lideri ve Başbakan Yardımcısı İnönü, Pakdemirli'den görevi devralmak için 20 dakika bekledi. İnönü, Pakdemirli'nin verdiği envanteri alırken, "Rakamlar gerçeğe uygun mu?" diye sordu. 18. Sayfada

SHP'de kurultay hesapları

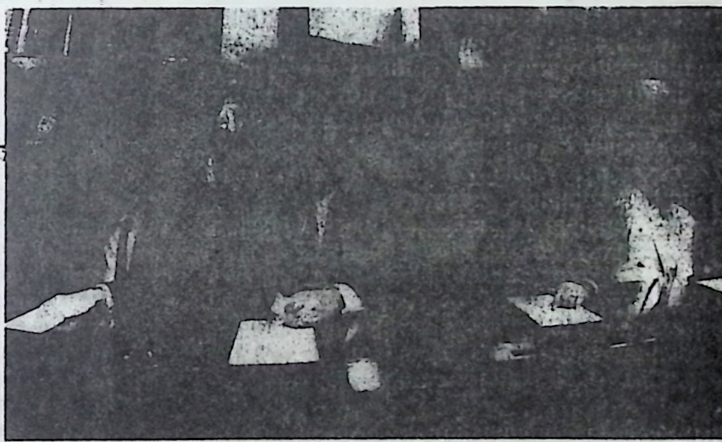
İnönü, Çetin'den boşalan yere Baykalcılar'a karşı sertlik yanlısı politika izlenmesini savunan Cevdet Selvi'yi getirmeyi düşünüyor.

Yeni Sol ve Yenilikçiler, İnönü'yü bakanların seçiminde dar grupçuluk yapmakla suçluyor. 4. Sayfada

BAŞKENT'TEN
AHMET TAN

SHP'de Sıkıntı

Sosyal demokratlar 12 yıldan beri ilk kez iktidara geldiler. Gerçi bu "yarım", hatta "üçte bir"lik bir iktidardı. Ama yine de iktidardı. Üstelik, bu "iktidar" olanağı, büyük bir seçim yenilgisinden ve ana muhalefet sıfatını bile kaybettikten sonra elde edilmişti. 8. Sayfada

SHP lideri İnönü, Demirel'e "Genel kurula buradan hiç görmemiştim" derken Demirel, "Ben daha önce görmüştüm" yanıtını verdi. (Fotoğraf: RIZA EZER)

Milli Eğitim Bakanlığı ve YÖK tarafından hazırlanan 'Master Planı'nda, yükseköğretimin son 10 yılda düştüğü durum ele alındı

Yükseköğretim darboğaz yaşıyor

HAKAN AYGÜN

ANKARA — Milli Eğitim Bakanlığı ve YÖK tarafından hazırlanan "Yükseköğretim Master Planı"nda, yükseköğretimin son 10 yılda darboğaza girdiği kaydedildi.

"Cumhuriyet tarihinin ilk yükseköğretim master planı" olma özelliğini taşıyan "Yükseköğretim Gelişme Planı 1992-2012"de, yükseköğretimin içinde bulunduğu darboğazlar şöyle sıralandı:

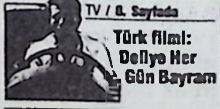
• **Finansman darboğazı:** 1979'dan 1991'e kadar geçen 10 yılda yükseköğretim kurumlarının toplam ödenekleri 17.3 milyardan 4 trilyon 695.9 milyar liraya yükseldi. Ancak, GSMH ve konsolide bütçe içindeki payları azaldı. 1979'da bütçe payı yüzde 4.32, GSMH payı ise yüzde 0.78 iken bu oranlar 1987'de yüzde 2.91 ve 0.55'e kadar düştü. Daha sonra toparlanma göstererek, 1991'de yüzde 4.48 ve yüzde 1.08'e çıktı. Yükselme eğilimine karşın alınan paylar 1979 düzeyinin altında kaldı.

• **Öğretim elemanı darboğazı:** 1979-1991 döneminde öğretim elemanı sayısı 20 bin 699'dan, 34 bin 832'ye çıktı. Öğretim elemanı sayısında yüzde 68, öğretim üyesi sayısında yüzde 100'den fazla artış oldu. Ancak, gelişmiş ülkelerde öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı yüzde 10-20 arasında değişirken Türkiye'de bu oran yüzde 47.3'e kadar düşürülebildi. Öğretim elemanı açısından en kötü durumdaki üniversite öğretim üyesi başına 108 öğrencinin düştüğü Trakya oldu. En iyi durumdaki üniversite, 18.7 ile Mimar Sinan Üniversitesi.

Akdeniz'de 71, Anadolu'da 73, Atatürk'te 112, Bilkent'te 74, Boğaziçi'nde 22, Cumhuriyet'te 6, Çukurova'da 91, Dicle'de 65, 9 Eylül'de 306, Erciyes'te 72, Gazi'de 350, Gaziantep'te 44, İnönü'de 52, Karadeniz'de 103, Marmara'da 39, 19 Mayıs'ta 79, Selçuk'ta 205, Trakya'da 239, Uludağ'da 211, Yıldız'da 143 ve 100. Yıl'da 18 tahmini öğretim üyesi açığı bulunuyor.

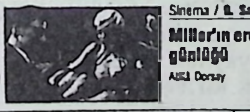
• **Mekân darboğazı:** Yükseköğretim kurumlarının 825 bin metrekarelik ek derslik ve laboratuvar, 372 bin 676 metrekarelik ek uygulama alanı ile 94 bin metrekarelik ek büro ihtiyacı olmak üzere yaklaşık 1 milyon 300 bin metrekarelik akademik alana ihtiyacı bulu- (Arkası Sa. 19, Sü. 5'te)

100 BİN KİŞİYE DAHA YÜKSEKÖĞRETİM OLANAĞI 19. Sayfada

TV / 8. Sayfada

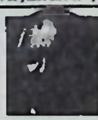
Türk filmi: Deliye Her Gün Bayram

Sinema / 8. Sayfada

Miller'in erotik günlüğü

Atilla Dorsay

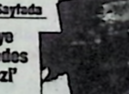
SSCB / 11. Sayfada

Gorbaçov: Aday olmayabilirim

Otomotiv / 13. Sayfada

'Türkiye Mercedes merkezi'

Zam / 13. Sayfada

Şekerde 'tatlı' vurgun

İlhan Yılmaz

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

İyimser Olmak...

İngiliz ozanı ve oyun yazarı T.S. Eliot'ın bir sözü vardır, "Başladığım yerdir, son" diye... Gerçekten her taze başlangıç, yeni bir umuttur.

Onun için dikkat ediyoruz, yeni hükümet de kamuoyunda genel olarak iyimser bir havada karşılanmıştır.

Oysa, Türkiye'nin gündeminde son derece ağır iç ve dış sorunlar bulunuyor. O yüzden, koalisyon hükümeti kendisine bağlanmış olan umutları boşa çıkarmamak ve kamuoyundaki beklentileri düş kırıklığına dönüştürmemek için adımlarını büyük bir dikkat ve özenle atmak durumundadır.

Enflasyon ve geçim sıkıntısı, geniş kitlelerin yıllardır hiç eksik olmayan derdidir. Görevden ayrılan Yılmaz hükümetinin uygulamış olduğu seçim ekonomisi de yeni iktidarın yükünü iyice arttırmıştır. Genellikle her seçim döneminde sergilenen bu sorumsuzluğun bedelini de ne yazık ki yine halk ödeyecektir.

Özellikle büyük kentlerdeki asayişsizlik ve terör tırmanış içindedir. Güneydoğu sorunu bir açıdan Batı'ya yönelik bir teröre dönüşmektedir. Özellikle İstanbul'da terör, askeri hedef-

(Arkası Sa. 19, Sü. 1'de)

Televizyonda 'asparagas' kavgası

Star 1, Uğur Dündar'ın TV1'deki 'Tele-Vizyon' programında yer alan 'Sokak Çocukları' haberinde 'mizansen görüntü' kullandığını öne sürdü. Uğur Dündar ise olayın TV savaşından kaynaklandığını söyledi.

ESAT PALA
SİNA KOLOĞLU

Star1 ana haber bülteninden sonra çarşamba akşamı yayımlanan özel haber programında, Uğur Dündar'ın TV1'de yayımlanan "Tele-Vizyon" adlı programında mizansen görüntülerin yer aldığı öne sürüldü. Uğur Dündar olayın "televizyon savaşından" kaynaklandığını öne sürerken, Star1 Özel Haber Birimi yetkilileri "Dündar'ın programına ilişkin iddiaları içeren somut bir haber yayımladık" dediler.

"Tele-Vizyon" ile Star1 arasındaki haber savaşının boyutları giderek büyüyor. Her iki taraf birbirini suçlarken, olayın kahramanı Murat Oruç ve Fikri Vergili, "Sokak Çocukları" haberini para karşılığı yaptıklarını söylüyorlar.

Uğur Dündar'ın yapımcılığını üstlendiği "Tele-Vizyon" programı, yapılan haber araştırma programlarının "mizansen" olduğu yolunda basında çıkan haberlerden sonra ilk defa geçen akşam Star1 ekranında görüntü olarak karşımıza geldi. Star1 19.30 haber bülteninde ekrana gelen görüntülerde "Tele-Vizyon"un "Sokak Çocukları" başlıklı bölümünde, gizli kamerayla alınan mizansen yapıldığı öne sürüldü. [illegible] dükkândan çaldıkları sigaraları otogarda sattıkları öne sürülen çocukların bunu para karşılığı yaptıkları, dükkânın boş ol- (Arkası Sa. 19, Sü. 3'te)

Televizyon savaşları

SİNA KOLOĞLU *1 kasım*

Seçim sonrasında **"özel TV"** çalışmalarında büyük bir hareketlilik gözleniyor. Eski adlara yenileri eklenirken önümüzdeki aylarda **"isteklilerin"** artacağı belirtiliyor.

Uydu kiralayarak Türkiye dışında yayın yapmayı düşünen girişimcilerin yanı sıra özel TV yasasını bekleyenler de var.

Şu anda isimleri belli olan kuruluşların tümü, uydu kiralama işlemlerini tamamlamış durumda. Hatta Cannes'da yapılan ve Avrupa'nın sayılı TV dizi pazarlarından olan **MIPCOM**'da dizi ve film satışları gerçekleştirenler de oldu. Bunların başında **Show-TV** geliyor.

Daha önce adı **Show Time** olan, sonradan ABD'de benzer bir kuruluş olması nedeniyle adı Show TV olarak değiştirilen ve başında bankacı **Erol Aksoy** ve grubu bulunan kuruluş, ekibini oluşturdu.

Cem Duna döneminde TRT Genel Müdür Yardımcılığı yapan, daha sonra **Asil Nadir**'in TV projesi TDS'de yer alan **Nuri Çolakoğlu** işin başında.

Daha önce **Ulusal Radyo Televizyon**'da çalışan **Faruk Bayhan**'ın yanı sıra TV2'nin program müdürlerinden **Namık Kasapoğlu** Show TV'ye transfer oldu.

Faruk Bayhan, TRT'nin kalıplaşmış bir prototipi olduğunu vurguluyor. Bayhan, **Star**'ın da aynı prototipi izlediğini belirtirken **"Alternatif bir program yapmak gerekli"** diyor.

Bayhan, yayına girecek özel TV'nin bunu yakalayamadığı takdirde şansı olmadığını öne sürüyor. Yayın tekniğine ilişkin çalışmalarını sürdüren **Show TV, Ankara, İstanbul, İzmir, Bursa** gibi büyük şehirlere verici yerleştirmeye başladı. Show TV yayınları kaliteli film, yabancı dizi ağırlıklı olacak. Show TV, 24 saat yayını planlıyor.

MTV müzik kanalı ile görüşmelerini tamamlayan özel TV'nin yayınlarının büyük bölümü müzik olacak.

Yine Fransa'nın Cannes şehrinde düzenlenen TV dizi pazarı MIPCOM'a katılan ve **"öncelikli olmak"** için uğraş veren diğer bir girişim de Ilıcak-MAKYAL Holding ortaklığında.

Türkiye'deki NATO yollarının yapımı ile ün kazanan MAKYAL Holding sahibinin oğlu **İsmail Yalçın** ile Ilıcaklar'ın oğlu **Mehmet Ali Ilıcak**'ın ortaklaşa kurdukları **INTER TV** aralık sonu ocak başı yayınlara geçmeyi düşünüyor. **Mehmet Ali Ilıcak**'ın yatırımlar konusunda bir rakam vermekten kaçınmasına karşın edinilen bilgiye göre INTER TV'nin kuruluş aşaması için saptanan para 80 milyar lira civarında. Mehmet Ali Ilıcak, kanalın **"Türk örf adetlerine uygun dizi ve film kanalı"** olacağını vurgularken **"Yani örneğin bir Emmanuel gibi erotik film ve dizilere karşıyız. Macera, korku filmleri öncelikli. Ağır filmlerden de kaçındık"** diyor.

Almanya'da bir stüdyonun yanı sıra İstanbul'da da bir stüdyoları olduğunu belirten Mehmet Ali Ilıcak, yerli yapımlara da ağırlık vereceklerini sözlerine ekliyor.

Önce hızlı giren, daha sonra çalışmaları yavaşlayan kuruluşlardan biri de **SATEL. Sabah gazetesinin** öncülüğünde ilk çıkışı yapan SATEL, daha sonra kendine yeni bir ortak aldı.

Uzun bir süredir özel TV konusunda istekli olan **Çukurova Holding,** Sabah'ın bu girişimine ortak oldu. Edinilen bilgilere göre Çukurova'nın ortaklık payına itiraz ediyor ve daha fazla pay istiyor. Bunun sonucu olarak SATEL'in hızlı başlayan çalışmaları ortaklık sorunu ile sürüncemeye girdi.

"Çalışma aşamasında" olan diğer bir proje de **Süzer Holding** ile Fransız televizyon kuruluşu TFI arasında. Söz konusu proje, şu anda her iki taraf açısından beklemede.

Proje ile ilgili konuştuğumuz yetkili **Ercan Erdem,** seçimler sonrası özel TV ile ilgili hükümetin tutumunun ne olacağını beklediklerini söylüyor. Erdem, **"Fransa'dan yayın yapacaksın. Burada masraf yapacaksın. Sonra yasa çıkacak. Dışarıdan yayın iptal denebilir. Yani herşey muğlak. Parayı sokağa atmayı düşünmüyoruz. Onun dışında ne tür bir yayıncılık yapacağımız, her şey belli."**

Erdem, **"Avrupalı TV"** ve Fransız ağırlıklı olacaklarını belirterek, **"Fransız dizileri, belgeselleri oldukça kaliteli. Fransız yıldızlar, özellikle son dönem yıldızlar ülkemizde çok seviliyor. Onların gösterilmemiş filmlerini getireceğiz. Güzel Fransız şovları var."** diyor.

Türkiye'de 100 noktaya verici koymayı planladıklarını söyleyen Erdem, yayın konusunda bir tarih vermenin erken olduğunu belirtiyor.

Magic Box ise kendine alternatif kanalın son hazırlıklarında. **Tele-10** adlı kanal için Magic Box murahhas üyesi **Yekta Okur, "Gazeteler kendilerine rakiplerini kendi bünyeleri içinden çıkarıyorlar. Biz de kendi rakibimizi kendimiz çıkaracağız. Tele-10, Star1'in rakibi olacak"** diyor.

Yılbaşında yayma geçmesi planlanan Tele-10 için MİPCOM'da hayli yüklü dizi satın alındı. Tele-10'un 24 saat yayın yapacağı, prototip olarak ise TV-2 benzeri bir kanal olacağı öğrenildi.

Bu arada DYP Trabzon Milletvekili, işadamı **Mehmet Ali Yılmaz**'ın **"uydu aradığı", Çarmıklı Holding**'in arkasında olduğu EDA adlı bir şirketin de İstanbul'da üç, Ankara'da iki verici için başvurduğu öğrenildi. Bu gelişmelere karşın bazı sorular da gündeme geliyor. İletişim uzmanı, yapımcı **Süha Arın, "uzman televizyon"**'u savunuyor. Arın, yerel TV'lerin de alternatifler arasında olabileceğini söylüyor. **Emre Dağdeviren** ise havadan 5 kanalın üzerinde yayının tehlikeli sonuçlar doğuracağını, **"elektronik kirlenmenin"** kaçınılmaz olduğunu, son olarak Mega-10 ile bunun yaşandığını sözlerine ekliyor. Türkiye'deki bir dizi film temsilcisi ise şu yorumu getiriyor:

"Yeni özel TV'ler diziye ağırlık verirlerse bilmeleri gereken bir olay var: o da önümüzdeki uzun bir dönem için tüm kaliteli dizileri Magic Box, MIPCOM'da satın aldı."

Evlerin altı benzin hattı

ARİF ASLAN *1 kasım*

BATMAN– Evlerinin bir buçuk metre altında Batman - Diyarbakır - Malatya **"süper benzin boru hattı"**nın geçtiğini **"tesadüfen"** öğrenen 1500 yurttaş, Tüpraş aleyhine dava açtı. Tüpraş yetkilileri, boru hattının evlerin kurulmasından önce döşendiğini, sorunun, belediyenin ihmalinden kaynaklandığını öne sürerken belediye yetkilileri de Tüpraş'ı boru hattının geçtiği bölgeleri istimlak etmeyerek yurttaşların güvenliklerini tehlikeye sokmakla suçladılar.

Tüpraş rafinerisinin kurulduğu 1957 yılında yerleşim alanları dışından geçirilerek yaptırılan ve zamanla Batman'ın üç mahallesiyle Diyarbakır'ın Bismil ilçesi ve bazı küçük yerleşim birimlerindeki evlerin altında kalan Batman - Diyarbakır - Malatya **"süper benzin boru hattı"** temel için kazı yapan bir yurttaşın fark etmesi üzerine **"tesadüfen"** ortaya çıkarıldı. Bir anda yıllardır içinde oturdukları evlerinin her an patlamaya hazır birer bomba olduğunun farkına varan yurttaşlar, ardı arkasına Tüpraş hakkında davalar açmaya başladılar. İlki üç ay önce açılan davaların sayısı bugünlerde 1500'e ulaştı.

Bir anda neye uğradıklarını şaşıran davalıların dosyaları Batman 2. Sulh Ceza Mahkemesi'nde görülmeyi bekliyor. Can güvenliklerinin tehlike altında olduğunu belirten yurttaşlar ya hattın iptal edilmesini ya da evlerinin satın alınmasını istiyorlar. Süper benzin boru hattının geçtiği Batman'ın Pazaryeri Mahallesi muhtarı **Salih Korkar, "Mahalledeki vatandaşlar olayı öğrendikten sonra evlerinde diken üstünde gibi oturmaya başlamışlardır. Yerin 1.5 metre altında olan boru hattı her an büyük bir faciaya neden olabilir. Tüpraş, boru hattı üzerinde bulunan evleri satın almazsa çıkacak bir olaydan yetkililer sorumlu olacaktır. Bu konuda belediye ve Tüpraş yetkililerine gerekli başvuruları yaptık"** dedi.

Yıllar sonra **"süper benzin boru hattı"** yaptığı kazı sırasında ortaya çıkan **Veysi Aslan, "Çoluk çocuğumuzla adeta bomba üzerindeyiz. İlgililerden en kısa zamanda sorunumuza çare bulmalarını bekliyoruz"** diyor.

Tüpraş Batman Rafinerisi yetkilileri, sorunun belediyenin boru hattının geçtiği bölgelere ilişkin haritayı kendilerinden istememesinden kaynaklandığını öne sürerek şunları söylediler:

"Batman kurulmadan önce Tüpraş Batman Rafinerisi kurulmuş ve o zaman da süper benzin boru hattı yaptırılmıştır. Dolayısıyla boru hattının yaptırıldığı sırada yöre yerleşim alanı değildir. Şu anda ise hattın değiştirilmesi milyarlarca liralık bir harcama gerektirecektir. Hattı şimdiden değiştirmek mümkün değil, yapacak bir şey yok. Hata, bizde bulunmadığı gibi boru hattının geçtiği yerlerin planını içeren haritayı istemeyen belediyededir. Ancak biz kısa sürede bu haritayı belediye yetkililerine göndereceğiz. Yurttaşlarımız ise haklarını aramakta serbesttir." Batman Belediye Başkan Yardımcısı **Şerafettin Hamidi** ise Tüpraş'ı suçlayarak boru hattının geçtiği bölgelerin önceden iştimlak edilmesi gerektiğini, ancak bunun yapılmadığını söyledi.

Sınıra teknoloji çemberi

EVREN DEĞER *3 kasım*

ANKARA – Güneydoğu Anadolu'da gittikçe tırmanan PKK eylemleri karşısında bölgedeki birliklerin yapısında değişikliklere gidilirken bölgenin güvenliği ve emniyet önlemleri çerçevesinde yeni ihaleler açıldığı ve bazı ihalelerin de sonuçlandırıldığı öğrenildi.

Yapısal değişiklikler bazında bölgedeki tüm askeri birliklerin komando timleri ile yenilenmesi çalışmaları sürerken, bunun 1992 yılının ilkbaharına kadar sonuçlandırılacağı bildirildi. Irak sınır bölgesindeki **"gereksiz sınır karakolları"** kaldırılırken bölgede görev yapacak komando timlerinin çelik yelek, gece görüş cihazları ve yeni telsizlerle teçhizi planlandı.

Yeni telsizlerle açık görüşme yerine, kriptolu görüşme sistemine geçilirken, tüm bilgilerin toplanıp değerlendirileceği bir komuta kontrol merkezi de oluşturuluyor.

Bu arada özellikle Irak sınırından sızmalara karşı **"termal sınır gözetleme cihazları"** ihalesi açılırken bölgedeki kontrolü sağlamak için Milli Savunma Bakanlığı'nın açtığı kara gözetleme radarı ihalesi de sonuçlandırılarak Almanya'nın SEL firmasına verildi. Irak sınırının da Suriye sınırı gibi fiziki engel sistemi ile kuşatılması planlanırken acil olarak helikopter alımı da gündeme geldi.

Askeri kaynaklar, bölgedeki yapısal değişiklikler konusunda şu bilgileri verdiler:

–Komuta kontrol sistemi: Anında süratle bütün kuvvetleri en kısa zamanda olay mahalline ulaştırmaya yönelik bir muhabere sistemi olacak. Hem emir komutayı hem de birliklerin ulaştırmaya yönelik bir muhabere sistemi olacak.

Hem emir komutayı hem de birliklerin ulaştırma sistemini kolaylaştıracak sistemde tüm bilgiler bir yerde toplanıp, anında değerlendirilerek bölgedeki sabit ve seyyar kuvvetlere bilgi akışı sağlanacak. En yakın birlik de baskına uğrayan birliğe takviye gidecek, bilgiler yeni telsizlerle açık görüşme sistemi ile değil, kriptolama ile gönderilecek. Bilgiler yeni telsizlerle anında bir değil, birçok yerden alınacak.

–Komandolaştırma: Bölgedeki askeri birliklerin komando timleri ile yenilenmesine başlandı.

Bu program 1992'nin ilkbaharına kadar tamamla-

nacak. Ayrıca tüm birlikler gece görüş cihazları, telsizler, çelik yelekler ve hafif silahlarla teçhiz edilecek.

–Sınır karakolları: Gereksiz tüm sınır karakolları kapatılacak. Bunların yerine seyyar birlikler oluşturulacak.

Seyyar birlikler bölgedeki arazi yapısı ve tehdidin mahiyetine göre kurulacak. Askeri önlemler kapsamında bölgede kullanılmak üzere bir dizi ihale açıldığı, bazılarının da sonuçlandırıldığı öğrenildi.

İhaleler şöyle:

Sınır gözetleme termal cihazları: Jandarma Genel Komutanlığı sınırdan sızmalara karşı önlem için ihaleye çıktı.

Cihazlar toprakla insan arasındaki sıcaklık farkı dolayısıyla dedeksiyon .yaparak gece sızmalarına karşı önlem olarak düşünülüyor.

İnsansız hava araçları: UAV olarak da bilinen bu araçlar için Savunma Sanayii Müsteşarlığı ihale açtı.

Ancak bölgedeki acil gereksinim nedeniyle Türkiye'de ortak üretimi öngörülen bu araçların bir bölümünün direkt alımı planlanıyor.

Kara gözetleme radarları: Milli Savunma Bakanlığı'nın genelde Türkiye çapında denetim için açtığı ihale sonuçlandı. İhaleyi Almanya'nın SEL firması kazandı.

Alınacak radarların 20 kadarı hazır olarak Türkiye'ye gelecek ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde özellikle Irak sınırına yerleştirecek.

Fiziki engel: Suriye sınırına tesis edilen bu sistem Irak sınırına da yapılacak. Sızmalara karşı önlemler çerçevesinde kesilmesi güç **"üstüvane"**lerle (spiral tel) Irak sınırının donatılması da programa alındı.

Helikopter: Bölgedeki olaylara anında müdahale için silahlı helikopterlere büyük gereksinim duyuluyor. Genelkurmay kaynakları ABD'nin bu yıl sonuna kadar 22 adet helikopter teslim etmesi gerektiğini ancak bu süreci geciktirdiğini bildirdiler.

Ordu bütçede kısıntıya karşı

5 kasım

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu)– Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK), son günlerde gündeme gelen ve siyasi çevrelerde tartışılan Milli Savunma Bakanlığı bütçesinde kesinti yapılmasına karşı çıktı. Üst düzey askeri kaynaklar, tüm kuvvet komutanlıkları bünyesinde yeni kuvvet yapılanmasının bir süre için daha fazla paraya gereksinim doğurduğunu, aksi takdirde yeni yapılanmanın aksayacağını kaydettiler.

Genelkurmay Başkanlığı tarafından özellikle askeri konularla ilgili muhabirlere TSK'nın tanıtımına ilişkin konferans programı dün başladı. Kara Kuvvetleri Komutanlığı Konferans Salonu'nda gerçekleştirilen ilk konferansta; TSK'nın kuruluşu, Kara, Deniz, Hava Kuvvet Komutanlıkları, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı hakkında genel bilgiler sunuldu.

Ayrıca, NATO'nun askeri yapısı konusunda da bilgiler sunulan konferansın soru cevap bölümünde bir gazetecinin, **"MSB bütçesinde kısıntıya gidilmesi düşünülüyor. Böyle bir kısıntı yeni kuvvet yapılanmasını olumlu mu, olumsuz mu etkiler?"** sorusuna bir askeri yetkili, şu yanıtı verdi:

"TSK çok süratli bir çarkın içine girmiştir. Yapı değişikliği çerçevesinde maliyet analizleri de yapılmıştır.

Yeni silah sistemlerinin temini, paraya ihtiyaç göstermektedir. Tabii ki modern sistemler çok para gerektirir.

Maliyet ve müessiriyet hesapları da yapılmıştır. Kurulma aşamasında belli bir paraya ihtiyaç vardır. Ancak, daha sonra bu daha ucuza gelecektir."

Askeri yetkililer, son bir yıl içindeki gelişmelerin yeni kuvvet yapılanmasını **"acil"** hale getirdiğini kaydederken, yeni yapının hayata geçirilmesine 1988'de başlandığını, önümüzdeki yıldan itibaren bu sürecin daha da hızlanacağını kaydettiler.

Yeni yapının önemli ölçüde personel tasarrufuna imkân tanıdığını, ayrıca geçmişte uygulanmakta olan tabur - tugay - tümen - kolordu - ordu yapılanmasından tabur - tugay - kolordu - ordu yapılanmasına geçileceğini bildirdiler. Kaynaklar, yeni yapı çerçevesinde piyade alaylarının ve tümenlerin tamamen kaldırıldığına da işaret ederken, Kara Kuvvetleri Komutanlığı'nın tavan mevcudunun 350 bin olacağını da belirttiler. Üst düzeyde bir askeri yetkili, **"Hedef bu tavanın da altına inmektir"** dedi.

Yeni yapılanmanın bir anlamda profesyonel orduya geçişi içerip içermediğine ilişkin soruya askeri yetkililer, **"Profesyonel ordu TSK'da uygulanıyor. Ancak bu konuda ekonomik imkânlar yetersiz olduğu için, müracaatlar çok az. Uzman çavuş yetiştirilmesi konusunda daha özendirici tedbirler alınıyor"** dediler.

Özellikle PKK eylemlerinin yoğun olduğu Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde Jandarma Genel Komutanlığı mevcudunun yüzde 38'inin görev yaptığı da askeri yetkililerce belirtildi.

Aynı yetkililer, bölgede jandarma ile birlikte takviye olarak görev yapan Kara Kuvvetleri Komutanlığı'na mensup birliklerin mevcudunun 70 bin dolayında olduğunu bildirdiler.

Bölgedeki mevcut sınır karakollarının kapasitesinin arttırıldığına da işaret eden üst düzeyde bir askeri yetkili, **"Karakollarda neden komutanlar hep asteğmen oluyor"** sorusuna da **"Karakollara muvazzaf subay verme imkânımız maalesef yok. Bu nedenle kuruluş yapılarında bir asteğmen ve iki muvazzaf subay bulundurabiliyoruz"** yanıtını verdi.

Askeri yetkililer, sınırların denetim ve güvenliğinin Kara Kuvvetleri Komutanlığı'na devri çerçevesinde Suriye hududunun tamamen PKK denetimine geçirildiğini sözlerine eklediler.

Konferans çerçevesinde bugün de jeopolitik strateji ve taktik ile müşterek ve birleşik harekâtlar konusunda bilgiler verilecek.

1 milyarlık dava reddedildi

6 kasım

İstanbul Haber Servisi – Al Baraka Türk Özel Finans Kurumu AŞ'nin 4 Ocak 1990 tarihinde **"Tarikatlar Devlete Sızdı"** başlığı altında yayımlanan haber nedeniyle gazetemiz hakkında açtığı 1 milyar 50 milyon liralık maddi ve manevi tazminat davası reddedildi. Washington muhabirimiz **Ufuk Güldemir**'in **"Tarikatlar Devlete Sızdı"** başlıklı haberlerinde Missuri-Colombia Üniversitesi Siyasal bilimler Fakültesi ve ODTÜ'de misafir profesör olarak dersler veren **Dr. Birol Yeşilada** tarafından hazırlanan **"İslam, Dolar ve Siyaset: Suudi Arabistan Sermayesi'nin Türkiye'deki Ekonomi Politikası"** konulu araştırması özetleniyordu. Bu haberden sonra gazetemiz aleyhine dava açan Al Baraka Türk Özel Finans Kurumu söz konusu haberde **"kuşku yaratıcı, güven sarsıcı, kurumun prestijini ve ticari itibarını ortadan kaldırmaya yönelik"** yayın yapıldığını iddia ederek 1 milyar lira manevi ve 50 milyon lira maddi tazminat ödenmesini talep etmişlerdi.

Gazetemiz avukatları **Gülçin Çaylıgil, Öznur Gündoğdu ve Fikret İlkiz** tarafından verilen yanıt dilekçesinde ise **"Haberin amacı, bilimsel bir raporu okuyucuya iletmek, Türkiye'ye gelen Arap sermayesi ve bağlantıları ile ilgili bilgi vermektir. Haberin kaynağı bir bilim adamının bilimsel raporudur"** denildi.

Osmanlı döneminde esen feminist rüzgâr

ZEYNEP UYSAL *9 kasım*

"Ah yavrularım, siz henüz hayatı, erkekleri bilmiyorsunuz. Onların nazarında hayat bir kemandır. Daima çalınmak için tellere muhtaçtır. O tellerde kadınlardır. Fakat o tellerin her biriyle sekiz on hava besteledikten sonra değiştirip yerine yenisini getirmek lazım. Zira aynı telin nağmesi daima dinlenmez, bıkılır. Yavrularım, kocanın ne demek olduğunu henüz anlayamazsınız. Koca denilen şey insanı kocatır. Eğer koca insanı kocatmayıp inkişaf ettirseydi, ona koca demezler, gonca derlerdi."

Ortaoyununa özgü benzetmelerle süslü bu yakınma-öğüt, Osmanlı dönemi kadın dergileri içinde önemli bir yeri olan **"Kadınlar Dünyası"** adlı derginin **"Mektubat"** köşesinde yer alıyor.

Osmanlı döneminde, 1880'den 1920'li yıllara dek ardı ardına çıkan 50'ye yakın kadın dergisi, bugün, kadın ve kadın araştırmaları üzerine Türkçe, Osmanlıca ve yabancı dillerde pek çok eseri bünyesinde barındıran Kadın Eserleri Kütüphanesi'nde bulunuyor. Dergiler, Osmanlı'nın bitiş ve Türkiye'nin başlangıç devresini kapsayan yüzyılın sosyal gelişimine ışık tutması açısından önemli birer belge niteliği taşıyor.

Kadın Eserleri Kütüphanesi'nde gönüllü olarak çalışan siyaset bilimci **Serpil Çakır**, kadın dergilerinin ortaya çıkışı ile ilgili olarak şöyle diyor:

"19.yy, toplumun hareketlenmeye başladığı bir yüzyıl. Osmanlı İmparatorluğu'nda tanzimatla birlikte değişme ve yenileşme hareketleri başlıyor. Toplumsal yaşama da yansıyan bu değişimle beraber kadının konumu da değişiyor. Yeni bir toplum yaratma düşüncesinde kadınlar da görüşlerini anlatmak istiyorlar. Nasıl bir toplum ve nasıl bir kadın istediklerini en güzel biçimde dergilerde ifade ediyorlar."

Çakır'ın Osmanlı Kadın Harekâtı ve Kadınlar Dünyası konulu doktora tezinden de dergilerin gelişimi ile ilgili çeşitli bilgiler ediniyoruz. Toplumsal yaşamda yer almak isteyen kadınlar önce gazete ve dergilerin kadın sayfalarına mektup yazmaya başlıyorlar. 1868'de Terakki gazetesi bu tür mektuplar yayımlıyor. Bu yıllarda kadınların en çok yakındıkları konular arasında çok kadınla evlilik, vapurlarda kadınlara ayrılan yerlerin kötülüğü, eğitimsizlik yer alıyor. 1880'de kadına yönelik ilk yayınlar arasında bulunan Aile Dergisi, Şemsettin Sami tarafından yayımlanıyor. Ancak dergi birkaç sayı sonra kapanıyor. Hanımlar, İnsaniyet, Şükufezar gibi dergiler bu dönemde ardı ardına yayımlanıyor. 1895'te "Hanımlara Mahsus Gazete" adlı bir dergi çıkıyor.

1906'ya dek yayımlanan bu derginin tüm kadrosu kadınlardan oluşuyor.

Mehasin, ilk renkli ve resimli dergi olarak yayımlanıyor.

1913'te yine yoğun bir artış oluyor. 1913-21 yılları arasında ilk feminist dergi sayılabilecek Kadınlar Dünyası çıkıyor.

Bu derginin de sahibi ve tüm yazar kadrosu kadın. Güzel Prenses, Kadınlık, Siyanet, Seyyale, Kadınlık Hayatı, İnci, Süs, Hanım, Kadın Yazıları 1920'li yıllara dek ardı ardına yayımlanan kadın dergileri.

Bunların arasında 1920'lerde yayımlanan iki tanesi içerik açısından zengin ve ilginç.

Cumhuriyet dönemine gelindikçe dergilerin geliştiği, ciddileştiği görülüyor. Pek çok aydın kadın dergilere yazmaya başlıyor.

Peki konularına değindiğimiz bu dergilerde neler söylüyorlar kadınlar?

Örneğin evlilik şüphesiz büyük bir yer tutuyor bu dergilerde. Süs dergisi"Görücülük mü? Görüşücülük mü?" adıyla bir sütun düzenliyor. Dergi bugün bile geçerliliğini kaybetmemiş olan görücü usulü evliliğe alternatif arıyor bu sütunlarda ve bir anket düzenliyor.

"Bütün validelere, hemşirelere, muallime ve mürebbiyelere, genç kızlarımıza ve hanımlarımıza soruyoruz: Görücülükle mi, görüşücülükle mi evlenmeye taraftarsınız?"

Derginin evlilikle ilgili öğütler veren "Bir Zevce İçin En Büyük Tehlike" adlı bir başka yazısında ise hanımlara, zevcelerini ellerinden alacak tek tehlikenin mesud, neşeli rakibeler olduğu söylenerek güleryüzlü olmaları öğütleniyor.

Kadın dergilerinin diğer önemli konuları arasında feminizm ve siyaset yer alıyor. Feminist bir dergi olarak tanımlanan Kadınlar Dünyası, feminizm anlamını ve beklentilerini şöyle açıklıyor: **"Kadın hayata kavuşacaktır. Kadın bir erkeğin olduğu gibi bir aile kadını olabilmekle beraber, bir işçi, bir mühendis, bir nazır, bir doktor, bir mebus olabilecektir."**

DYP-SHP koalisyonu

CANAN GEDİK *12 kasım*

ANKARA –DYP ve SHP liderleri Demirel ile İnönü, dün DYP-SHP koalisyonu için ilke olarak anlaştı. İki lider, başta anayasa olmak üzere, Siyasi Partiler ve Seçim Yasası'nın değiştirilmesi için görüş birliğine vardılar. Zirvede Cumhurbaşkanı **Turgut Özal**'ın indirilmesi konusu askıya alınırken, 12 Eylül öncesi partilerin adlarının mevcut partiler tarafından kullanılmasına olanak sağlanması için yasal düzenlemeler yapılması kararlaştırıldı.

SHP Parti Meclisi ve TBMM grubu, bugün ortak toplantı yaparak Demirel'in koalisyon teklifine yanıt verecek. DYP ve SHP genel sekreterleri bugün, liderler ise yarın yeniden bir araya gelerek koalisyon çalışmalarını sürdürecekler. Demirel öteki partilerle görüşmeyeceğini açıkladı.

İki saat süren DYP-SHP görüşmesinden sonra gazetecilerin sorularını yanıtlayan SHP Genel Başkanı **Erdal İnönü**, **"Hayırlı olsun demeye başlayabilirsiniz"** derken, DYP lideri Demirel, **"Güzel bir konuşma oldu"** demekle yetindi. DYP adına açıklama yapan Genel Sekreter **Gökberk Ergenekon**, **"Heyecanlanmak için güzel sebepler var"** dedi.

Demirel, İnönü'nün Meclis'teki odasındaki görüşmeye tam zamanında geldi. İnönü, Demirel'i kapıda karşıladı. Küçük odada çok sayıda gazeteci ve foto muhabiri bulunması nedeniyle iki lider yerlerine oturmakta güçlük çektiler. İki liderin birlikte fotoğraf çektirmesinden sonra Demirel açıklama yaptı.

7 kasımda hükümeti kurmakla görevlendirildiğini anımsatan Demirel, **"SHP ile bir koalisyon hükümeti kurulması üzerinde görüşmelerde bulunmak üzere geldim"** dedi. Demirel, sözlerini özetle şöyle sürdürdü:

"Muhtemelen bugün (dün), yarın, yarından sonra birkaç gün Türkiye'nin sorunlarını üstlenecek, uyum içinde çalışacak ve bu sorunların altından başarıyla kalkabilecek bir koalisyon hükümetinin kurulması olayını görüşeceğiz. Hükümet amaç değil, araçtır.

Koalisyon hükümetinin gayesi bir masanın etrafındaki sandalyeleri taksim etmek değildir. Sandalyelere gayet tabii ki koalisyona ortak olacak iki partiden değerli insanları getirip oturtmak lazım gelecek de ancak ülkenin sorunlarını

çözmek için. Ülkenin büyük sorunları üzerinde başlangıçta iyi bir fikir alışverişinde bulunmak ve sağlayabildiğimiz kadar mutabakat sağlamak, koalisyonun ömrü bakımından da sağlıklı ve uyum içinde çalışması bakımından da zaruridir.

Eğer görüşmelerimiz başarıyla neticelenirse böyle bir koalisyonun arkasında yüzde 48 halkoyu vardır. Geçen 10 sene zarfında hiç olmayan halkoyudur bu."

DYP lideri Demirel, **"Ajandalarının, koalisyon ortaklığı teklifiyle geldikleri SHP yöneticilerinin her türlü ilave ve çıkarmalarına açık olduğunu"** bildirirken öncelikle 1991 kasımında ülke sorunları ve bunların boyutlarının gündeme getirileceğini vurguladı.

İktidarı devralmalarının, ülke sorunlarını, **'bıçakla keser'** gibi çözemeyeceğini, bir kısmının etkilerini sürdüreceğini kaydeden Demirel, **"Neyin altına giriyoruz? Beraberce hangi sorumluluğu üstleniyoruz? Fikir teatisinde bulunup, mutabakat sağlayacağız. Bir zorluk olacağını sanmıyorum"** dedi.

Ülkenin demokratikleşmesi konusunun çok önemli bir olay olduğunu kaydeden Demirel, terör, kan dökülmesi, can ve mal güvenliği sorununun önemine de dikkati çekti.

Bunun sadece hükümetin değil, devletin işi olduğunu belirten Demirel, burada hükümetin devleti sürükleyen organ olarak son derece önemli olduğunu anlattı.

Parlamentonun yeniden **"üstün güç"** haline getirilmesi, ekonomik, istikrar, eğitim sistemi, dış politika, sosyal devletin yeniden ihyası gibi sorunların da ayrı ayrı çok önemli olduğunu dile getiren Demirel, bu konularda her iki partinin de vaatlerinin bulunduğunu hatırlatarak **"Acaba hangi vaatlerimiz ne ölçüde birbirine yaklaşıyor"** diye sordu.

İşkence alarmı

TURAN YILMAZ *16 kasım*

ANKARA – Eskişehir Özel Tip Cezaevi'ne sevk edilen siyasi hükümlü ve tutuklulara dayak atılması olayı, Uluslararası Af Örgütü (UAÖ) tarafından dünyaya duyuruldu. UAÖ, cezaevinde yaşanan olayı ciddi bularak **"acil işlem"** çağrısında bulundu. UAÖ, Türk hükümetine de başvurarak soruna acil önlem getirilmesini istedi.

Çeşitli cezaevlerinde bulunan siyasi hükümlü ve tutuklulardan 205'inin getirildiği Eskişehir Özel Tip Cezaevi'nde yaşanan olaylar dünya kamuoyunun da gündemine girdi. Bu hükümlü ve tutuklulardan büyük bölümünün cezaevine gelişlerinde görevliler tarafından toplu dayaktan geçirilmeleri, bazılarına da konuldukları tek kişilik hücrelerde dayak atılması olayını dünya kamuoyuna duyurarak **"acil işlem"** çağrısında bulunan UAÖ, Türk hükümetine de ilettiği bu çağrı metninde şu ifadelere yer verdi: **"İki siyasal tutuklunun 29 Ekim 1991 tarihinde Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'nden firarlarını takiben, siyasi otoriteler Türkiye'nin her tarafından siyasi tutukluları, oraya varır varmaz kötü muameleyle karşılaştıkları Eskişehir Özel Tip Cezaevi'ne nakletmeye başladılar ve bu cezaevine nakledilen tutuklu ve hükümlüler şiddetli sosyal izolasyona tabi tutulmaktalar. 5 Kasım 1991 tarihine kadar, bir kısmı hüküm giymiş, bir kısmı da mahkemeleri halen devam eden ya da yargılanmayı bekleyen 200 kadar sol görüşlü siyasi tutuklu ve hükümlünün Eskişehir Özel Tip Cezaevi'ne nakledilmiş oldukları ve burada açlık grevine başladıkları haber alınmıştır.**

On dört avukat, müvekkillerini görmek üzere Eskişehir'e gitmiş, fakat sadece beşine müvekkilleriyle görüşme izni verilmiştir. Bir avukat müvekkillerinden beşiyle görüşmüştür. Hepsi de aynı şeyleri söylediler: Nakil sırasında kötü muamele görmediklerini, fakat cezaevinin ana kapısından girer girmez elbiselerinin yırtılıp çıkartıldığını, gözlerinin bağlandığını ve eşyalarının çoğuna el konulduğunu anlattılar. Tutuklu ve hükümlülerin saçları zorla kesildi ve hepsi de hücrelerine götürülürken cop ve sopalarla şiddetli bir şekilde dövüldüler. Avukatlar, tutuklu ve hükümlülerin çoğunlukla sırt ve bacaklarında yaralar olduğunu, fakat genelde yüzlerinde bir dayak izi olmadığını gözlediler. Avukatlar ayrıca, cezaevi kapısında etrafa dağılmış giysiler gördüklerini bildirdiler."

UAÖ'nün 7 kasım tarihli çağrı metninde, ilk ulaşan bilgilere göre olaylarda yaralanan bazı hükümlü ve tutukluların adları ve durumları şöyle belirtildi:

"Mahmut Aktaş: Gaziantep Özel Tip Cezaevi'nden pazar günü getirildi. Sırtında belirgin dayak izleri var. Buna ek olarak menenjiti var, fakat doktora gitmesine izin verilmemiş.

Mustafa Karasu: Bursa Özel Tip Cezaevi'nden gönderilmiş. İdrarında dayaktan kaynaklı kan var, ayrıca sırtında ve yüzünde ciddi yaralar var.

Sabri Ok: Gaziantep Özel tip Cezaevi'nden gönderilmiş. Dayaktan kaynaklanan yürüme güçlüğü çekiyor, asıl rahatsızlığının ne olduğu bilinmiyor.

Mehmet Can Yüce: Çanakkale E Tipi Cezaevi'nden gönderilmiş. Görüşme sırasında üzerinde giysileri yoktu. Avukat ona kendi ceketini verdi.

Feridun Yılmaz: Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'nden gönderilmiş, kafatasında çatlaklar ve vücudunda işkence izleri var.

Haldun Karyel: Bartın E Tipi Cezaevi'nden gönderilmiş, kaburgaları ve bir omuzu kırık.

Coşkun Alıçlı: Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'nden gönderilmiş. Burnu kırık ve kanıyordu.

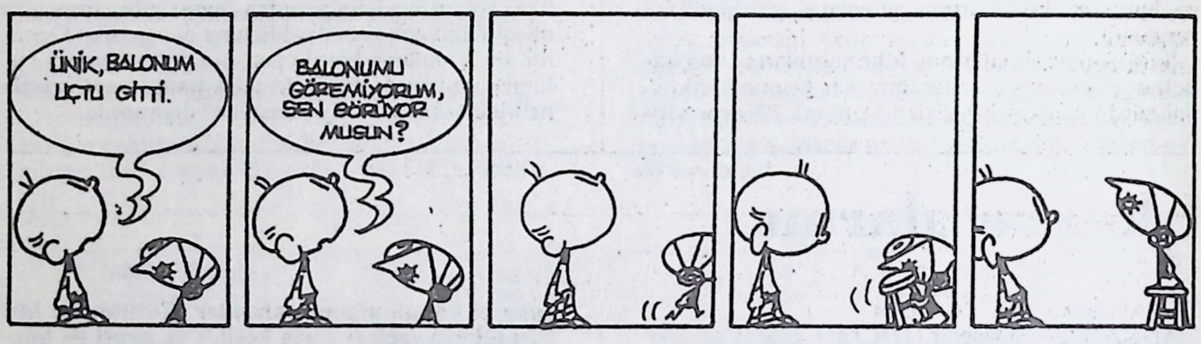
Halil Kaya, Rıza Altun, Celalettin Can, Birol Şaman ve Fevzi Işık da ayrıca yaralanmışlardı."

Çağrı metninde, hücre tipi cezaevlerinin kişide yarattığı olumsuz etkiler konusuna da değinilerek şu saptamalarda bulunuldu: **"Daha önce siyasi hü-**

kümlü ve tutuklular için inşa edilmiş 40 cezaevinden bir tanesi olan Eskişehir'deki 'özel tip cezaevi', Anti-Terör Yasası ihtiyacına göre değiştirilmiştir. Bu cezaevi 252 adet tek kişilik hücre ve 60 adet üç kişilik hücreden oluşmaktadır.

Ceza hukuku uzmanlarıyla tartışmalar UAÖ'nün şu sonuca varmasına yol açmıştır: Güvenliği insani yaklaşımla bağdaştırmak mümkündür. Terörle Mücadele Kanunu'yla yerleştirilen rejim neredeyse kesin olarak tutuklu ve hükümlülerin fiziki ve ussal sağlıklarının zarar görmesi sonucuna yol açacaktır. Bu nedenle, bu tip vakalarda bu, zalim, insanlık dışı ya da onur zedeleyici davranış veya cezalandırma demek olmaktadır ki, bu Türkiye'nin de devlet olarak imzasını koyduğu uluslararası insan hakları sözleşmelerine aykırıdır."

Bu arada Eskişehir Cezaevi'ndeki hükümlü ve tutukluları tıbbi kontrolden geçiren 14 doktorun hazırladığı raporların da dün Adalet Bakanlığı'na gönderildiği öğrenildi. Raporların önümüzdeki günlerde dayak olayıyla ilgili olarak, cezaevi görevlileri hakkında soruşturma başlatan Eskişehir Cumhuriyet Başsavcılığı'na iletileceği de kaydedildi.

Pazar Günü Ekonomisi

AHMET TAN *17 kasım*

ANKARA– Bir "Kurucu Meclis" heyecanı yaşanıyor.

Demokrasinin, insan haklarının, ekonominin temel ilkeleri yeniden tanımlanıyor.

Ülkede güvenlik ve esenliğin yeniden sağlanması amaçlanıyor.

"Halkın yüzde 48'ini temsil ediyoruz" diyen DYP ve SHP liderlerinin açıkladığı ve yöneldiği tek hedef var:

"Demokrasinin düzeyini ve halkın yaşam kalitesini yükseltmek..."

Bu, Kurucu Meclis benzetmesini İnönü de yapıyor.

Bu iddialı hedefin elbette en önemli koşulu, Türkiye'nin sağlam bir ekonomik yapıya ulaşması.

Günlerdir tıkır tıkır işleyen koalisyon görüşmelerinin en temel belgeleri, dün açıklandı.

Koalisyon ortakları ekonomideki hedeflerini ortaya koydular.

İstikrar programı diye bir süredir tartışılan bu program, temelde üç önemli reforma dayandırılıyor.

Programın 24 Ocak Kararlarıyla bir benzerliği var mı?

Bu soruyu, gözlerinin içine bakarak, DYP'nin ekonomi solisti Profesör Tansu Çiller'e sorduk.

Çiller, "Hayır" dedi, "Kesinlikle böyle bir benzerlik yok."

24 Ocak benzerliğini SHP'li Hikmet Çetin de reddediyor.

Programa bakıldığında koalisyonun iki kurmayının söylediklerine de inanmak gerek.

Şöyle:

24 Ocak 1980 Türkiyesi'nin ekonomisiyle Kasım 1991 Türkiyesi ve ekonominin yapısı arasında büyük farklar var.

24 Ocak'ta ülkenin en önemli sorunu içine düşülen döviz darboğazıydı.

O dönemde derinleşen iç dengesizlikler, dış dengeyi de sarsmış, Demirel'i "70 sente muhtacız" demek zorunda bırakmıştı.

Bugünkü sorun ise çok farklı.

Döviz sıkıntısı yok.

Ancak, kamu kesiminin finansman açığı, 1979'un en kötü ayından bile fazla. Enflasyon ise yüzde 65-70'lerde.

Ekonomik sıkıntılar, hep kamu finansmanında düğümleniyor.

Dün açıklanan protokoldeki kısa önemli "ekonomik dengeleme, onarım ve canlandırma" programının amacı, bu düğümün çözülmesi.

29 sayfalık protokol metninde neler yapılacağı, alımlı yanıtlarla açıklanıyor.

Ama nasıl yapılacağı konusunda alıntıya değer yanıtlar yok.

Program, daha çok bir seçim programını andırıyor:

"Enflasyon düşürülecek, bütçe ve kamu açıkları azaltılacak, üretime yatırım artırılacak, vergiler daha adil olacak, KİT'ler özerkleştirilecek, vb..."

Programda yüzde 100'ü bulma olasılığı yüksek olan enflasyon ateşinin nasıl düşürüleceğine ilişkin özlü tek cümle yok.

Bunun gibi "Yılmaz hükümetinin beklettiği 8.4 trilyon liralık KİT zamlarının hangi oranlarda yapılacağı"nın ipuçları da bu programda yer almıyor.

Tansu Hanım'ı, buz pateni yapar gibi kayıp gittiği Meclis'in mermer döşeli bir koridorunda durdurup sorduk:

"Vergi reformunu fazla can yakmadan çıkarabilecek misiniz?"

Belki kızdı, ama belli etmeden "Elbette... Tabii" demekle yetindi.

Bu "Elbette... Tabii", umarız ülkede yoksul ve dargelirli kesimlerde "gayri tabii" sancılara yol açmaz.

Hibeler düşüldüğünde bu yıl 37.4 trilyon lirayı bulacağı, 1992'de ise önlem alınmazsa 70 trilyona ulaşacağı hesaplanan bütçe açığı bir vergi reformuyla değil, ancak bir "vergi devrimi"yle kapatılabilir.

Vergi tabanının genişletilmesi çerçevesinde tarım kesimi hangi ölçüde vergilendirilecek?

Bir işçi veya memurun ödediği verginin dörtte biri kadar bile vergi ödemeyen serbest meslek sahipleri, beyana tabi gelir vergisi yükümlüleri nasıl vergilendirilecek?

Yasal oranı yüzde 46 olduğu halde istisna ve muafiyetler sonucu yüzde 20'lere düşen kurumlar vergisinin gerçek oranı nasıl ve nereye kadar yükseltilecek?

Bu ve benzeri birçok soru, ekonomideki kördüğümün çözülmesi için yanıtlanmak zorunda.

Bu sorular, Demirel'in ifadesiyle "makul sürede" yanıtlanabilecek mi?

Bu arada önümüzdeki haftadan başlayarak ekonomi bürokrasisini yoğun günler bekliyor.

Bu programın uygulanması, ekonomik içerikli onlarca yasanın, yasa değişikliğinin gerçekleştirilmesini gerektiriyor.

Tüm bunlar, Demirel'in seçimlerde öngördüğü "500 gün"de mi, yoksa anayasanın izin verdiği 5 yıllık sürede mi gerçekleşecek?

Bunu iki ortağın birbiriyle kuracağı muhabbet belirleyecek....

Türkiye, istikrar faktörü

20 kasım

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu)–ABD'nin yeni Ankara Büyükelçisi **Richard Barkley**, "**İnsan hakları konusu bir ulusal tartışma konusu haline gelmişse, o zaman sorunu çözme yoluna girilmiş oluyor**" dedi. Libya'nın, hatta Irak'ın PKK ile temasları olduğu konusunda kendisinde kanıt bulunmadığını söyleyen Barkley, PKK'nın bir terörist örgüt olduğunu sözlerine ekledi. Barkley, "**Türk hükümetinin sınır ötesinden gelen saldırıları engellemek yönündeki meşru girişimlerini eleştirmedik. Aynı zamanda Kuzey Irak'taki durumun bir otorite boşluğu yarattığını da anlıyoruz**" diye konuştu. Cumhurbaşkanı Özal'a güven mektubunu geçen günlerde sunan büyükelçi Barkley, dün düzenlediği ilk basın toplantısında, Türkiye ile Yunanistan arasındaki sorunların, yine bu iki ülke tarafından çözümlenmesi gerektiğini kaydetti. Barkley, Kıbrıs konusunda ise ABD'nin diyaloğun tekrar başlatılması konusuna şu anda öncelik tanıdığını belirtti.

Büyükelçi Barkley soruları yanıtlamadan önce yaptığı kısa açıklamada, diplomatik ifadelerle de olsa, Türk basınına dolaylı bir uyarıda bulundu. "**Türk basını ile açık ve dostane ilişkiler kurmayı umduğunu**'"belirten büyükelçi Barkley, şunları söyledi:

"Niyetim, sizlere açık ve dürüst olmak, karşılığında da aynısını bekliyorum. Basının özgürlüğü, özgürlüklerin en temel olanlarındandır. Fakat aynı zamanda bazı sorumlulukları da beraberinde getirir. Yalan olan ve sansasyona yönelen haberlerin açık ve dostane bir diyalogda yeri yoktur.

ABD hakkındaki haber ve yazıların yüzde yüz olumlu olmasını beklemiyorum. Ancak bunların dürüst ve doğru olmalarını bekliyorum."

Daha sonra gazetecilerin sorularını yanıtlayan büyükelçi Barkley'in çeşitli konulardaki görüşleri şöyle:

DYP - SHP'nin demokratikleşme paketi, insan hakları ve Kürt sorunu: Bir seçimden yeni çıktınız. İnsanlar, istedikleri kişileri seçtiler. Şimdi de o kişilerden oluşan bir hükümetin kurulmasına çalışıyor. İnsan hakları konusuna bakacak olursak bunun da birçok yönü var. ABD ve AGİK'e taraf olan tüm ülkeler dikkatlerini bu konuya çevirmiş bulunuyorlar. Seçimler sırasında burada değildim. Ama edindiğim bilgiye göre insan hakları, katılan bütün partilerin gündeminde önemli bir yer tutmuş. Bu alanda daha mesafe katetmek gerektiği böylece tanınmış. ABD Kongresi'nde de söylemiştim. İnsan hakları konusu bir ulusal tartışma konusu haline gelmişse, o zaman sorunu çözme yoluna girilmiş oluyor. Kuzey Irak'taki trajedinin bir sonucu olarak Kürt sorununa ilgi büyük ölçüde artmış bulunuyor. Avrupalı meslektaşlarımla yaptığım görüşmeler, önceki hükümetin insan hakları konusunda önemli adımlar attığını ortaya çıkarıyor. Özellikle "**fikir suçları**" konusunda.

Libya-PKK bağlantısı: ABD Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Boucher tarafından yapılan bu konudaki açıklamadan haberdarım tabii. Bunun daha çok (Türkiye'nin) sınır ötesi harekâtlarının Sayın Kaddafi tarafından kınanmasıyla ilgili olduğunu sanıyorum. Ancak Libya ile PKK arasında maddi temaslar olduğu konusunda bende bilgi yok. Irak'ın Körfez savaşı sırasındaki tutumundan dolayı Türkiye'ye duyduğu kızgınlık ile PKK'ya silah verdiği konusundaki haberleri de biliyorum.

Ama bende bunu da doğrulayacak delil yok. PKK'nın Bekaa Vadisi'nde üsleri bulunduğu genelde biliniyor. Bazı ülkelerin PKK ile temas içinde olmaları da olasıdır.

Soğuk savaş sonrası Türk - Yunan ilişkileri: Kanımca, her alanda yeni yaklaşımlar getirmeye ça-

lışıyoruz. NATO'da, eski düşmanların artık düşman olmamaları esasına dayanan yeni stratejiler geliştirilmeye çalışılıyor. Bu tabii zor bir süreç. Biz Türk - Yunan sorunlarına birçok açıdan bakabiliriz.

Bu açılardan biri de tabii her iki ülke ile dost olmamızın sağladığı açıdır. Aralarındaki sorunların kompleks olduğunu da biliyoruz. Bize göre bu sorunlar en iyi iki ülke tarafından ve kendi aralarında çözülebilir.

Kıbrıs: Bize göre öncelikli konulardan biri, müzakerelerin tekrar başlamasıdır. Büyük tarihi sorunlara rağmen Ortadoğu'da barışa doğru biraz da olsa ilerleme sağlanabilirken Kıbrıs'ta da aynısını yapamamamız, bana ironik geliyor. Kanımca, uzlaşmaya gerek var.

Adil bir çözümden söz ederken bence yeniden diyaloga girilmesi gerekiyor. ABD için önemli olan da budur.

Burjuvazi ve İktidar

ÇAĞLAR KEYDER *24 kasım*

Türkiye'nin önemli bir aşamadan geçtiğine herkes katılıyor. Olup bitenlerin en müspet yorumu, belirli bir geçiş sürecinin başarıyla tamamlandığı. Nereden geldiğimiz malum: "Koşulların zorladığı" bir askeri rejim. Bir yandan bir türlü kendi ideolojik hâkimiyetini tesis edemeyen, dolayısıyla da siyaseti yönlendiremeyen burjuvazinin ayıbını temizlemek, bir yandan da zorunlu bir iktisadi politika dönüşümüne gidemeyecek kadar yavşamış kamu-özel hâkim güçlere ilacı zorla içirmek amacıyla işbaşına gelen askeri rejim.

Şikâyetimiz ne olursa olsun askeri rejim ve onun devamı niteliğindeki ANAP iktidarı ikinci projeyi başarıyla gerçekleştirdi. Piyasanın özerkliğinin iyice kısıtlı olduğu, iktisadi kararların ve etkinliğin yapay fiyatlarla belirlendiği ulusal - kalkınmacı ekonomi büyük çapta tarihe karıştı. İş dünyası ve de toplum dünyaya açıldılar. Bu açılışın maliyetinin yüksek olduğundan şüphe yok; fakat toplumun en beklenmeyecek kesimlerinde dahi yadsınamaz bir destek gördüğünü de inkâr edemeyiz. Eski günlere dönmek isteyen kaç kişi tanıyorsunuz? Şimdiki gündem, büyük çapta yerleşmiş olan dönüşümü kabul etmek ve de sorunlara yeni koşullar çerçevesinde çözüm üretebilmek. Bunu yapabilen siyasi platform yakın gelecekte en fazla şansa sahip olacak.

Benim üzerinde durmak istediğim konu asıl birincisi, yani burjuvazi - iktidar ilişkisi. 'Kapitalist devlet' lafını çok kolay telaffuz ederiz, ama kapitalist devlet her zaman burjuvazinin hâkim olduğu bir devlet mi? Olaya biraz yakından bakınca bir sürü sorun çıkıyor. İlk önce, çoğu devlet gibi Türkiye'de milliyetçi bir hareketin ürünü. Devleti kuranlar burjuvazi adına hareket etmiyorlardı. Onların çabası kendi kontrollerinde bir devlet kurmaktı. Ayrıca ortada elle tutulur bir burjuvazi zaten yoktu. Burjuvazi yaratmak için ne kadar çabalarlarsa çabalasınlar, bu süreç öyle kolay kolay, kısa sürede başarıya ulaşamazdı. İşte o ilk günlerden beri milliyetçi, devletçi ve popülist ideolojiler devletin ve rejimlerin meşrutiyetini sağladılar. Burjuva sınıfı kendine has bir ideolojiyle ortaya çıkamadı; çıkmak için de pek çaba harcamadı. Hep kenardan köşeden yönetimi paylaştı. Başka ideolojilerin arkasına saklanarak maksadını elde etti.

Son on yıldaki gelişmelerden çıkaracağımız ders şu: Kapitalizmin egemen olduğu bir dünyada burjuvazinin doğrudan hükmetmediği devletlerin ayakta kalması çok zor, belki de imkânsız. Bırakın kendilerini dünya ekonomisinin dışında tutmaya çalışan gerçek - sosyalist devletleri, 'burjuvazi adına' hareket ettiğini düşündüğümüz askeri rejimler de güme gidiyor. Ülke ekonomilerinin dünya sermayesi ile bütünleşmesi güçlenip yerel burjuvaziler gelişince, niyeti ne olursa olsun, devletçi - kontrolcü rejimlere yol gözüküyor. Örneğin Latin Amerika'da (Haiti hariç) bir tek askeri rejim kalmadı, Afrika'dakiler dahi sallantıda.

Peki, askeri rejimlerin demokrasiye yol vermesiyle burjuvazinin kendi adına iktidara talip olması arasındaki ilişkiyi nasıl anlayabiliriz? Gerçi Güney Amerika ülkelerinde askeri rejimlere karşı demokrasi hareketlerinin başını çoğunlukla burjuvazi çekti. Ama Türkiye'deki askeri rejim burjuvazinin pek katkısı olmadan ortadan kalktı. Aslında demokrasi hareketinde işadamları önemli bir rol oynasalar dahi illa iktidara hazır olduklarını söylemek zor olur. Ama o zamana kadar hiç mücadele vermemişlerse olay iyice zorlaşır. Mücadele etmeden lider yetişmez, mevcut politik oluşumlarla ilişki kurma imkânları azalır, siyasi tecrübe kazanılmaz, daha da önemlisi mücadeleye girmeden halk nezdinde meşrutiyet elde etmek kolay olmaz.

Fakat konjonktür öyle ki bütün handikaplara rağmen burjuvazinin işi kolay. Yukarıda da belirttiğim gibi iktisadi politikanın temelleri konusunda fazla sorgulama yok. İkincisi, hukukun özerkliği ve üstünlüğü talebinde -ki bu, burjuvazinin en temel programı olmak zorunda- birleşmeye karşı hiçbir engel yok, çünkü önceki dönemde herkesin ağzı yanmış. Bu ikisi burjuvazinin asgari ideolojik platformunu oluşturuyor, yani liberalizmi.

Demek ki liberalizm üzerinde anlaşma kur-

mak mümkün. Üçüncüsü ise bazı soruları dışlamak, yahut da en azından ertelemek üzerinde bir zımni anlaşma var. Gerek dünya konjonktürü gerekse ülkenin yakın tarihi, solun marjinalize edilmesini sağlamış. Genelde de şekilsel demokrasinin önemi üzerine bir uzlaşma var. Hatta diyebiliriz ki iktisadi dönüşümün toplumsal maliyetini demokratik bir rejimin yumuşatacağı düşünülüyor. Bunlardan çıkan sonuç şu: Ortam, burjuvazinin kendi adına iktidara gelmesini kabullenmeye hazır, yeter ki demokrasinin asgari gerekleri yerine gelsin. Eğer meselemiz müsavat ve uhuvvet değilse belirtilen sınırlar içinde kabullenebileceğimiz bir demokraside birleşelim diyorsak başarmamak için hiçbir neden yok.

Öyleyse sorun, iktidar sorunu. Nasıl olsa da binbir fedakârlıkla yetiştirdiğimiz burjuvazimizi inanılır bir kılıfla hükümete oturtsak? Bugünkü duruma bu mercekle bakınca iyimser olmak mümkün.

Proje tamamlanmış sayılmaz, ama epey yol alınmış. İlk üç partinin üçü de dikey kompozisyonda, yani burjuvaziye yakın lider kadrolarıyla beraber toplumun sınıfsal yapısının kesitini vermeye yatkın partiler. Demek ki hem sayıca güçlü bir tabana hitap edip hem de burjuvazinin programını uygulama güçleri var. Ayrıca yukarıda belirttiğimiz asgari platformda birleşiyorlar. Bu yüzden de 'kurucu' diye niteleyebileceğimiz bir ittifakı oluşturmaya yatkınlar. Ortadaki mülayim hava, liberal yaklaşımın gerektirdiği uzlaşmacı tavrı müjdeliyor. Solun dışlanmış olması uzlaşmayı kolaylaştırıyor. Eğer bir kaza olmaz da başarıyla geçilirse bu dönemden, burjuvazinin demokratik iktidarı da yerleşir. Gelişmiş kapitalist örneklerde olduğu gibi partiler gel-git oynarlar. Ama temel politikalar sistemin doğasını sorgulamaz.

Peki bu olasılık iyi bir şey mi? Doğrusu haktan hukuktan yana gönüllerin ferah olması az şey değil. İsteyenin istediği gibi politika yapabildiği, yazıp çizebildiği, tartıştığı bir ortam yabana atılmamalı. Ayrıca yapay kısıtlar kalktığında daha doğru çözümlerin bulunabileceği iddiası herhalde yanlış değil. Önümüzdeki aşamada bu soruya müspet cevap vermek zorundayız.

Burjuvazi demokrasiyi kendi iktidarının vazgeçilmez çerçevesi olarak görmeye başlayınca yeni bir aşamaya gelindi demektir. O zaman aynı soruyu tekrar tartışmaya iznimiz olur.

Eskişehir kapanıyor

25 kasım

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu)–Yeni hükümet ilk icraatında, Eskişehir Özel Tip Cezaevi sorununa bir nokta koydu ve cezaevinin boşaltılmasını kararlaştırdı. Cezaevlerinde son günlerde yaygınlaşan açlık grevlerine neden olan Eskişehir Cezaevi, bir süredir kamuoyunun gündeminden düşmüyordu. Bakanlar Kurulu'nun bulduğu çözüme göre tutuklu ve hükümlüler, bu sabahtan itibaren sağlık kontrolünden geçirildikten sonra diğer cezaevlerine gönderilecek. Eskişehir Cezaevi'nin boşaltılması kararı olumlu karşılandı. İnsan Hakları Derneği Genel Başkanı Nevzat Helvacı, **"Karar demokratikleşme vaadinde bulunan hükümet için çok olumlu puandır"** dedi.

Bakanlar Kurulu'nun bu kararından önce Eskişehir Cezaevi'ndeki tutukluların eski yerlerine gönderilmesi, kalacakların da diğer cezaevlerine gidinceye değin hücrelerden çıkarılması ve üçer kişilik odalarda barındırılması düşünülüyordu. Ancak dün akşam toplanan Bakanlar Kurulu'nda, bu konuda daha ileri bir adım atılarak cezaevinin boşaltılması kararlaştırıldı.

Başbakan **Süleyman Demirel**'in başkanlığında yapılan toplantıda, son günlerde dikkatleri üzerine çeken Eskişehir Özel Tip Cezaevi hakkında hazırlanan rapor da görüşüldü. Yaklaşık 5 saat süren toplantıdan sonra Devlet Bakanı ve Hükümet Sözcüsü **Akın Gönen** beraberinde Adalet Bakanı **Seyfi Oktay** ve İnsan Haklarından Sorumlu Devlet Bakanı **Mehmet Kahraman** olduğu halde bir açıklama yaparak, Eskişehir Özel Tip Cezaevi'nin boşaltılması-

na karar verildiğini bildirdi. Gönen bu konuda şunları söyledi:

"Bu raporların görüşülmesinden sonra hükümetimizin insanlığa yakışmayan, insanlık onurunu zedeleyen her türlü uygulamaya karşı olduğu, işkenceyi bir yöntem olarak kabul etmediğimizi, bu yönteme şiddetle karşı olduğumuzu karar altına almış bulunuyoruz. Bu anlayışla da Eskişehir Özel Tip Cezaevi'nde yapılan uygulamayı derhal durdurma kararı verilmiştir."

Alınan bilgilere göre cezaevlerindeki yaygın açlık grevlerinin nedenini oluşturan Eskişehir Özel Tip Cezaevi'nde 206 tutuklu ve hükümlü bulunuyor.

İnsan Haklarından Sorumlu Devlet Bakanı **Mehmet Kahraman** da arkadaşımız **Turan Yılmaz**'a yaptığı açıklamada, cezaevi sorununa buldukları ve uygulayacakları çözümü anlatırken **"Cezanın da insanca çektirilmesi gerektiği, devletin verdiği cezanın dışında bir cezanın çektirilmesinin, insan haklarına aykırı olacağı düşüncesindeyiz"** dedi.

Eskişehir Özel Tip Cezaevi'nin boşaltılması kararı, insan hakları örgütleri ve hukukçular tarafından olumlu karşılandı. İnsan Hakları Derneği Genel Başkanı **Nevzat Helvacı** kararı olumlu karşıladı ve bu konuda şunları söyledi:

"İnsan onuruna yakışmayan Birleşmiş Milletler ve Avrupa standartlarına uymayan Eskişehir Özel Tip Cezaevi'nin boşaltılması kararı çok isabetli bir karar.

Demokratikleşme programlarını yapan bir hükümetten bu kararı bekliyordum. Eskişehir Cezaevi'ni Türkiye'nin gündeminden çıkarmak gerekiyor. Hükümeti, aldığı bu karardan ötürü kutluyorum."

ÇHD Genel Başkanı **Şenal Sarıhan** da kararın demokrasi adına sevindirici olduğunu belirtti.

'Yeniden inşa' programı

26 kasım

Güneydoğu: Şiddet ve terör olaylarına demokratik hukuk devleti içinde çözüm bulunacak. **Kalkınma:** Geri kalmış yörelerde bölgesel kalkınma planları uygulanacak. **Ekonomi:** Enflasyon düşürülecek. Denk bütçe temel amaçtır. Yüzde 13'ler düzeyindeki kamu kesimi finansman açığı iki yıl içinde yüzde 4-5'lere indirilecek. **Vergi:** Asgari ücret kademeli olarak vergi dışı bırakılacak. Kurumlar Vergisi oranı düşürülecek. Kâr payları Gelir Vergisi sistemi içine dahil edilecek. **Borsa:** Şirketler borç ve alacaklarını menkul kıymetlere dönüştürüp borsaya sürebilecek. **Sanayileşme:** Sanayi coğrafyası değiştirilecek. Yatırımlar sanayiden yoksun bölgelere kaydırılacak. **Maaş ve ücretler:** İşçi, memur ve emekli maaşları enflasyonu karşılayacak şekilde düzenlenecek.

Tarım: Besici ve küçük çiftçi borçlarının faiz ve cezalarının makul bir bölümü affedilecek. **Konut:** Toplu konutlara düşük faizli, uzun vadeli kredi verilecek. **Otoyol:** Yedi ayrı otoyol yapılacak. 10 ilde havaalanı yapımına önem verilecek. **Eğitim:** Zorunlu eğitim sekiz yıl olacak.

Basın: Sansür, muzır ve basın yasalarından kaynaklanan kısıtlayıcı düzenlemeler kaldırılacak. Telif haklarından vergi alınmayacak.

Kafkasya savaşın eşiğinden döndü

29 kasım

Dış Haberler Servisi –Kafkasya'da savaşın eşiğinden dönüldü. Azerbaycan Devlet Başkanı Ayaz **Muttalibov** ile Ermenistan Devlet Başkanı **Levon Petrosyan**'ın önceki gün Moskova'da yaptıkları görüşmenin ardından bir açıklama yapan Sovyetler Birliği Devlet Başkanı **Mihail S. Gorbaçov**, görüşmede olumlu adımlar atıldığını ve **"savaş tehlikesinin son anda atlatıldığını"** söyledi. Diğer yandan ABD de Azerbaycan - Ermenistan çatışmasında devreye girerek çıkabilecek bir çatışmanın iki cumhuriyetin Washington ile olan ilişkilerini etkileyebileceği konusunda uyarıda bulundu.

Azerbaycan Devlet Başkanı Muttalibov ile Erme-

nistan Devlet Başkanı Petrosyan'ın yanı sıra SSCB lideri Gorbaçov ve diğer cumhuriyetlerin liderlerinin katılımıyla önceki gün Moskova'da yapılan devlet konseyi toplantısı, iki cumhuriyet arasında patlama noktasına gelen gerginliğin yumuşamasını sağladı. Muttalibov ve Petrosyan'ın Dağlık Karabağ konusunda kendi tezlerini anlattıkları toplantıda bölgedeki krizin çözülmesi için iki lider arasında doğrudan görüşmeler yapılması kararlaştırıldı.

Devlet Konseyi'nin toplantısında **"Dağlık Karabağ'ın anayasal statüsünün geri verilmesi"** ve Azerbaycan parlamentosunun bölgeyi kendine bağlama kararının iptal edilmesi istendi. Kararda ayrıca her iki cumhuriyetin sınır boylarındaki yasadışı silahlı grupları dağıtmaları ve ortak sınır boyunca tampon bölgeler oluşturmaları tavsiye edildi. Sovyetler Birliği'nin en üst düzeyli karar organı olan konsey, Azerbaycan halkının Ermenistan'a uygulanan demiryolu ve doğalgaz ablukasını da kaldırmasını istedi.

Devlet Konseyi toplantısının sona ermesinden sonra bir açıklama yapan Sovyetler Birliği Devlet Başkanı **Mihail S. Gorbaçov**, Azerbaycan ile Ermenistan arasında çıkabilecek bir savaşın **"eşiğinden dönüldüğünü"** söyledi.

İki cumhuriyet arasındaki en önemli çatışma konusu olan Dağlık Karabağ bölgesinin yerel parlamentosu ise bölgenin geleceği konusunda aralık ayında halkoylaması yapılmasını kararlaştırdı. Seçmenlere **"hangi cumhuriyete bağlı olarak yaşamak istediklerinin"** sorulacağı halkoylamasının, Devlet Konseyi toplantısında varılan uzlaşmayı sabote etme amacına yönelik olabileceği savunuluyor.

Dağlık Karabağ sorununun çözüme kavuşturulması için iki cumhuriyet arasında yapılacak olan doğrudan görüşmelerin gelecek hafta gerçekleştirilmesi öngörülüyor. Ermenistan Devlet Başkanı Petrosyan, Sovyet televizyonuna yaptığı açıklamada, Azeri ve Ermeni heyetlerinin gelecek hafta yapacağı öngörüşmenin ardından, devlet başkanları olarak **Ayaz Muttalibov** ile kendisinin de yıl sonundan önce Rusya'nın güneyindeki Jeleznovosk'ta bir araya geleceklerini söyledi.

Azerbaycan Devlet Başkanı Ayaz Muttalibov ise Moskova'da diyalog yolunun açılmasından hoşnut olduğunu söyledi. **"Dağlık Karabağ sorununun barışçı yoldan çözümünün tek yolu diyalogdur"** diyen Muttalibov, Azerbaycan'ın asla saldırgan konumda olmak istemediğini belirtti.

Ancak siyasal gözlemciler, Muttalibov'un izlediği yumuşak çizgiye karşın Azerbaycan'ın geri adım atmasının güç olduğunu belirtiyorlar. Muhalefetteki Halk Cephesi'nin Ermenistan'a karşı sert önlemler alınmasını istediğine ve hükümete sürekli olarak baskı yaptığına dikkat çeken gözlemciler, Muttalibov'un hareket alanının daraldığını ve uzlaşmanın güçleştiğini savunuyorlar.

ABD, Ermenistan ve Azerbaycan'ı, aralarında çıkabilecek çatışmanın Washington ile olan ilişkilerini etkileyebileceği konusunda uyardı.

İran Dışişleri Bakanı **Ali Ekber Velayeti**, ülkesinin Azerbaycan ve Ermenistan başta olmak üzere tüm Sovyet cumhuriyetlerin arasında sağlıklı ilişkiler kurulması için yardıma hazır olduğunu bildirdi. Ermenistan lideri Petrosyan ile önceki akşam bir görüşme yapan Velayeti, özellikle İran'a coğrafi bakımdan yakın olan cumhuriyetler arasında barışçı ilişkiler olması gerektiğini söyledi.

Kürt politikası gözden geçiriliyor

UFUK GÜLDEMİR *30 kasım*

WASHINGTON – 'Sonuçsuz' Irak seferi nedeniyle başkanlık seçimlerine doğru muhalefetin artan eleştirileri ile karşı karşıya kalan **George Bush** ve yönetimi, **"Bu konuda daha fazla ne yapılabilir, ne tür adımlar atılabilir"** arayışı içinde.

Yönetim, Irak politikalarını gözden geçirirken şu soruya yanıt arıyor:

"Bağdat'ta istikrarı, Irak'ı parçalamadan nasıl temin ederiz?"

Bu soruya şu ana kadar yanıt buldukları yönünde bir işaret yok. Yanıt bulamadıkları için de geçmişte pek itibar etmedikleri seçenekleri bir kez daha değerlendirmeye almak ihtiyacı hissettikleri anlaşılıyor.

Son günlerde, Amerikan basınında yer alan

"Amerika Kuzey Irak'ta Kürtler için yeni formüllerin arayışı içinde" haberlerinin arkasında bu yatıyor.

Şimdi, başkanlık seçimi arefesindeki Bush'a muhalefet şu soruyu soruyor:

"Deniz aşırı bir savaş yaptınız, binlerce insan öldü. Ardından bir de kurtarma harekâtı yaptınız. Eğer Saddam Hüseyin gerçekten sizin ilan ettiğiniz gibi ikinci Hitler ise neden hâlâ işbaşında? Yok eğer işbaşında kalmasından rahatsız değilseniz neden onu ikinci Hitler ilan ettiniz?"

Bush, bu soruya yanıt verirken dış politika uzmanlarını ikna etmekte zorlanmıyor, ama seçim meydanlarında iş değişiyor.

Muhalefetten yükselen öneriler arasında **"Kürtler'e askeri yardım verilmesi"** ya da **"Kuzey'de geçici bir alternatif hükümetin desteklenmesi"** de var.

Örneğin iki hafta önce Demokratik Parti'nin başkan adayı **Mario Cuomo**, yaptığı bir seçim konuşmasına, **"Dün gece Saddam Hüseyin'i TV'de askeri birliklerini denetlerken gördüm"** diye girdi.

Temsilciler Meclisi Dışişleri Alt Komitesi'nin Demokrat Partili Başkanı **Stephen Solarz** ile Senato Dış İlişkiler Komitesi Başkanı **Claiborne Pell**, Washington Post'a verdikleri demeçlerde **"eğer Washington, Kürt, Sünni ve Şiilerin Kuzey Irak'ta oluşturacağı geçici bir alternatif hükümeti resmen tanır ve korursa bu kararı destekleyeceklerini"** açıkladı.

Peki yönetim bu düşüncelere itibar ediyor mu? Bu henüz bilinmiyor.

Ama Beyaz Saray yönetimindeki bir kurulun son zamanlarda **"tüm seçenekleri"** yeniden gözden geçirdiği bildiriliyor.

Amerikan basınına yansıdığı kadarıyla söz konusu kurulda **"Saddam'ı devirmenin elde edilecek sonuca değip değmeyeceği"** konusunda bir görüş birliği oluşmuş değil.

Bu kurulda yer alan Amerikan istihbarat makamlarının yaptığı değerlendirmelerden basına yansıyanlara göre de **"Amerika'nın işleri daha fazla karıştırmadan Saddam'ı devirmesi güç."**

Bir başka soru işareti de Türkiye'ye dönük. Kürtlere yardım amacıyla Amerika'ya verilen izin 1 ocakta sona eriyor.

Washington, **"Irak'ta bağımsız bir Kürdistan ortaya çıkmasıyla uç verecek yeni bir Amerikan manevrasına Ankara'nın sıcak bakmayacağı"**, dolayısıyla da Türkiye'nin bu izni uzatmayacağı kanısında.

Bu yüzden de iznin **"resmen"** uzatılması için Türkiye'nin kolunun bükülmeyeceği yönünde işaretler var.

Saddam Hüseyin'i Kürtler eliyle yıkmak politikasına en büyük muhalefet ise ABD dışişlerinden geliyor. Önceki gün Washington Post'ta bu konuda yayımlanan bir haberde, üst düzeyde bir Dışişleri yetkilisi, bu önerinin **"aptalca"** ve **"gerçeklerden uzak"** olduğunu vurguladı. Dışişleri de tıpkı Amerikan istihbaratı gibi **"Bu aşamada Irak'a bulaşacak herhangi bir dış gücün, dibi göremeyecek kadar içeri çekileceği"** kanısında. Washington Post'a konuşan bir CIA yetkilisi, **"savaşın sonunda, Irak'ta yardım edebileceğimiz birleşik bir muhalefet hareketi göremediğimiz için yardım etmedik, bu görüşümüzü değiştirecek bir birleşik muhalefet Irak'ta şu ana kadar ortaya çıkmış değil"** dedi.

Eğer Amerika Irak muhalefetine askeri yardım yapacaksa, bunun için **"birleşik ve homojen bir Irak direniş hareketi şart"** görülüyor.

Washington Post'a göre, Amerikan Genelkurmayı, **"Bu şartlara sahip olmayan Kürtlere askeri yardıma karşı"**, çünkü böyle bir yardım sonucu ortaya çıkacak sonuç, Amerika'nın savaşı erken bitirerek kaçınmak istediği sonuçtan farklı olmayacak, yani Irak dağılacak.

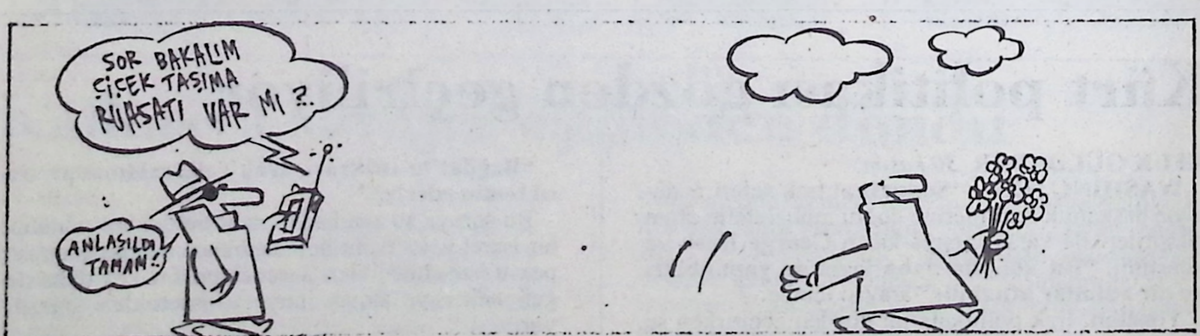
Zaten Solarz ve Pell'in önerisinde de sadece Kürt boyutu değil, **"tüm Irak muhalefetini, Sünnileri, Şiileri de kapsayan alternatif bir temsili hükümet"** nüansı var.

Tüm bu gelişmelere bakıp seçim arefesindeki Amerikan yönetiminin **"Irak'ın çeşitlilik arzeden toplum yapısını temsil edecek bir hükümetin ortaya çıkışını artan ölçülerde destekleyeceğini"** ileri sürmek yine de mümkün.

Bunu nasıl yapacakları hakkında henüz bir görüş birliği ortaya çıkmamış olmakla birlikte **"bir şeyler yapılması gerektiği"** konusunda görüşbirliği var.

Bu çabalarda, Ankara'nın haklı kaygısına yol açan bir Kürt boyutu olabilir mi? ABD şu ana kadar Irak Kürtlerine karşı **"biz sizin için bir şey yapmayız, ama siz kendiniz için ne isterseniz yapın"** politikası izledi.

Bunun değişeceği yönünde şimdilik bir işaret bulunmuyor. Ama sonsuza kadar süreceği de garanti edilemiyor.

Borsa, faiz, döviz, kredi, kredi kartları konusunda bilgiyi Alo24'ten alın. Bir telefonla işlem tamamlayın: Alo 24 İstanbul 188 24 24
PAMUKBANK

Cumhuriyet

Pamukbank
Telefon Bankacılığında
Bir Numara: 188 24 24
PAMUKBANK
İyi bankadır

68. YIL / SAYI 24191 / 2500 TL (KDV dahil) — KURUCUSU YUNUS NADİ (1924-1945) BAŞYAZAR NADİR NADİ (1945-1991) — 26 ARALIK 1991 PERŞEMBE

PKK yanlısı bir grup Bakırköy'de alışveriş merkezini bastı
Süper Vali Çetinkaya'nın kardeşine ait mağazayı yaktı

İstanbul'da dehşet

11 ölü

İnsan dolu mağazaya saldırı

'Yaşasın Kürdistan' diye bağıran bir grup Bakırköy'de alışveriş merkezinde yolu kesip, banka şubelerine ve büyük mağazalara molotof kokteyli attı. Olağanüstü Hal Bölge Valisi Necati Çetinkaya'nın kardeşine ait mağaza, çocukların da bulunduğu çok sayıda insan varken molotof kokteyl atılarak yakıldı.

Panik çıktı Vitrine atılan molotoftan çıkan yangın zemin kata yayıldı. İçerideki 200'e yakın müşteri üst katlara kaçmaya çalışırken büyük bir panik yaşandı. Aralarında kadın ve çocukların da bulunduğu 11 kişi yanarak, ezilerek ve dumandan boğularak öldü. Vali Çetinkaya'nın yeğeni Ahmet Çetinkaya da yaşamını yitirdi.

BEHZAT ŞAHİN, ESAT PALA, MUHARREM AYDIN, MEHMET DEMİRKAYA, UĞUR GÜNYÜZ
ÖTEKİ HABER VE FOTOĞRAFLAR 19. SAYFADA

PKK KARAKOL BASTI

Şırnak'ta 9 şehit

Şırnak'ın Dereler köyü yakınlarındaki Jandarma Komando Birliği, önceki gece sayıları 250'yi bulan PKK birliği tarafından basıldı. Çevresi sarılan karakolda iki asteğmen, 1 astsubay ve 6 er çarpışarak şehit oldu, 13 asker yaralandı. Subay ve astsubaylardan 4 kişinin de kayıp olduğu bildiriliyor.

PKK Mardin'in Nusaybin ilçesine bağlı Tepeüstü köyünde iki yurttaşı evinden alarak öldürdü. Siirt'in Kurtalan ilçesine bağlı Gözpınar köyünü basan bir başka grup PKK'lı da sağlık ocağının ambulansını ateşe verirken ilkokul ve PTT binalarını roket ateşiyle tahrip etti. Kahramanmaraş'ın Pazarcık ilçesine bağlı Narlı kasabasında iki kişi, bölücü örgüt üyesi 5 kişinin saldırısına uğradı. 6. Sayfada

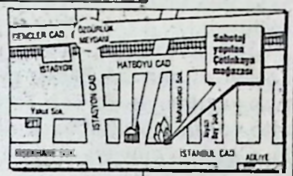
EKMEK VE İLAÇ YOK

Kepenkler açılmıyor

Güneydoğu'da gerginlik sürüyor. Kulp ve Lice'de önceki gün meydana gelen ve 11 kişinin ölümüyle sonuçlanan olaylardan sonra normal yaşam durdu. İdil, Kurtalan, Dargeçit, Midyat, Kızıltepe, Derik, Kozluk, Silvan ve Bismil'de de işyerleri açılmadı. 6. Sayfada

Yaşama dönüş Önce ayakları göründü. Mağazanın isten kararmış birinci katında zorlukla seçiliyordu. Yüzü, elleri, elbiseleri yanmış belli ki yardım istemek için bağıracak gücü kendinde bulamamış, sürünerek pencereye gelmişti. İlk görenler, "Orada biri var" diye bağırdılar. İtfaiye erleri hemen merdiven dayayıp yanına ulaştılar. Kucaklayarak aşağı indirdikleri 50 yaşlarındaki adam ölümden dönmüştü. (Fotoğraf: BEHZAT ŞAHİN)

İZLENİMLER

Annenin feryadı: İki yavrum içeride

Yüzleri duman ve isten kararmış mağaza çalışanları, oradan oraya koşuşturuyor. Gözü yaşlı insanlar ağlayarak birbirine soruyor, "Kızımı nerede, gördünüz mü?", "İki yavrum içeride bulun onları." 19. Sayfada

Tepkiler

Özal Devletimizin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne kasteden bu eşkıyanın emellerine destek olan hiç kimse TBMM'nin kutsal çatısı altına sığınamaz.

Demirel Bu olaylar 7 senedir devam eden olaylardır. Bir yangın devraldık. Söndürmeye çalışıyoruz. Kan dökenlerin elinin kırılmasını bütün vatandaşlar kabul etmedikçe çözümü zordur.

İnönü Güneydoğu sorunu, ülkenin birinci sorunu. Bu sorunu biz çözeriz. Teröre karşı hep birlikte mücadele edeceğiz.

Yılmaz Hükümet içindeki ipoteklerden sıyrılarak devletin gücünü tam olarak kullanmalıdır.

Türkeş Doğu'daki terörün arkasında emperyalizm var. Asıl hedef Lozan'ı yıkıp Sevr'i geri getirmek. Türk milleti bu savaşa hazırlanmalı. Gerekirse sıkıyönetim ilan edilmeli.

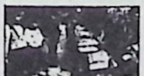
Zana Koalisyon hükümetinin Kürt sorununun çözümünde demokratik birtakım açılımları, askeri otorite tarafından boşa çıkarılmaya çalışılıyor.

Yazar Güneydoğu bölgesinde halk büyük baskı altında. Kitlesel katliamlar neredeyse başlayacak. PKK'nın ne olduğu belli, ama devlet terörü de tırmanıyor. 19. Sayfada

KİTAP

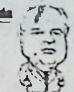
Bugün / Kitap
48 yaşında bir çizgi kahraman: RED KİT

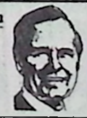
Yılbaşı / 3. Sayfada
Hediyeye bakmak bedava
Metin Hakyeri

Yugoslavya / 10. Sayfada
Silahlar Noel'le sustu

BDT / 11. Sayfada
Gorbaçov resmen gitti

ABD / 13. Sayfada
Ekonomi Bush'u bekliyor

Dehşet Tablosu ve Serinkanlı Olabilmek...

Terör ve şiddetin özellikle son iki günde çizdiği dehşet tablosu karşısında telaş ve paniğe kapılmanın kimseye yararı yoktur. Böylesine bir kanlı tırmanış, her zamankinden daha çok serinkanlı düşünmeyi ve davranmayı gerekli kılıyor.

İstanbul ve Güneydoğu'da yaşamını yitiren masum insanların, şehit olan güvenlik görevlilerinin toplum vicdanında yarattığı acı kuşkusuz derindir. Bu cinayetlerin tümünü lanetlemekten daha doğal bir tepki düşünülemez.

Ancak bir nokta unutulmasın:

Haklı tepkiler ne olursa olsun, nasıl dile getirilirse getirilsin, eğer kalıcı çözüm istiyorsak, duygu ve önyargılardan arınmış yaklaşımlara gerek vardır. Acıların derinliğiyle öfkelerin keskinliği, eğer sağlıklı düşünmemizi engellerse, bugün içinde bulunduğumuz (Arkası Sa. 14, Sü. 6'da)

HASAN CEMAL

Sivil savunma silahlanıyor

ANKARA (AA) — Memleket İçi Düşmana Karşı Silahlı Savunma Ödevi Yönetmeliği, yürürlüğe konulduğu 42 yıldan bu yana meydana gelen gelişmeler ve günün ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde yeniden düzenlendi.

Resmi Gazete'nin dünkü sayısında yayımlanan yönetmelik değişikliği ile daha önce mülki idare amirlerinde olan bazı görevler "seçme ve değerlendirme kuralları"na aktarılırken, bu konudaki kayıtların tutulması ödevi, Sivil Savunma Genel Müdürlüğü'ne, silah dağıtımı, bunların muhafazası ve benzeri konuların sorumluluğu ise Milli Savunma Bakanlığı'na bırakıldı.

Olağanüstü hallerde ve seferde paraşütçülere ve havadan kıta indirmelerine, denizden çıkarmalara, unsurlardan saldırılara karşı koymada hazırlıklı olmak amacıyla, 16 yaşını bitiren, 60 yaşını bitirmemiş erkeklerle, 20 yaşını bitiren ve 45 yaşını bitirmemiş kadınların yılda 9 gün olan sivil savunma mükellefiyetlerini nasıl yerine getirecekleri, vatandaşlar lehine yeniden düzenlendi.

Buna göre, 16-60 yaşları arasında olan ve sağlık koşulları uygun olan vatandaşlardan, sivil savunma mükellefiyetini yerine getirmelerine karar verilenler, yılda 9 gün olan bu mükellefiyeti, işlerinin aksamaması için fasılasız olarak değil, tatil ve tatil günlerine rastlayacak şekilde değişik aralıklarla yerine getirebilecekler. (Arkası Sa. 14, Sü. 1'de)

Zam

Milliyet, Hürriyet ve Sabah gazeteleriyle birlikte Cumhuriyet de bugünden başlayarak satış fiyatını 2500 liraya yükseltmek zorunda kaldı. Süregelen enflasyon ve hükümetin son olarak yaptığı bazı zamlar 500 liralık bu artışa belirleyici oldu. Anlayışla karşılanması dileğiyle.

Cumhuriyet

Uygarlık korkusu

HAKAN AYGÜN *3 aralık*

ANKARA - Genelgenin tarihi 3 Nisan 1983. Gönderen, Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı. Alıcısı, üniversiteler. Üzerinde, "Gizli" ibaresi göze çarpıyor.

Zamanın YÖK Başkanvekili Prof. Tahsin Özgüç imzalı genelge, Server Tanilli'nin "Uygarlık Tarihi" adlı kitabı hakkında. Bilgi için Başbakanlık'a, Milli Eğitim Bakanlığı'na, Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliği'ne gönderilmiş. Genelge, aynen şöyle:

"Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliği'nden alınan 24 Mart 1983 tarih, 0920-81-83 sayılı yazılarıyla Server Tanilli'nin halen bazı fakülte ve yüksek okullarda okutulan 'Uygarlık Tarihi, Çağdaş Dünyaya Giriş' isimli kitabın incelendiği ve kitapta öğrencinin;

a) İnançlarından arındırılarak ailesinden, milletinden, milli vatandan koparılması, bir inanç, ideoloji ve aidiyet boşluğuna düşürülmesinin,

b) Proletarya demokrasisinin faziletlerine inandırılması, sosyalizmi ve ideolojik vatanı benimsemesinin,

c) Hedefe varış için bir ihtilal ve eylemci haline getirilmesinin amaçlandığı belirtilmektedir.

Bütünüyle son derece sakıncalı olan kitabın, bir ders kitabı olarak kullanılmasının önlenmesin[illegible] kitaplar bulunabileceği nokta[illegible] üniversitelerimizde okutulan [illegible]yla gerekli tedbirlerin alın[illegible]ama sunulmak üzere, so[illegible]i arz ve rica ederim."

[illegible]ona ermesine karşın iptal e[illegible]alâ yürürlükte olduğu kayde[illegible]adan sonra geçen ay 6. baskı[illegible]yazarı Server Tanilli, yasağın sür[illegible]asinin ve **YÖK'ün ayıbı"** olarak niteliyor.

"Bu yasak kalkmalıdır" diye konuşan Tanilli, **"Benim kitabım hakkındaki kararın bildiğim kadarıyla eşi benzeri yok. Ama 12 Eylül döneminde pratikte yasaklanan, kütüphanelere sokulmayan çok kitap oldu. Bunlar hakkındaki uygulamadaki yasaklamanın kaldırılması şart"** diyor.

MGK'nın kararı ve YÖK'ün talimatıyla, üniversite kütüphanelerinden **"ayıklanan"** kitap sayısı tam olarak bilinmiyor. Genelgedeki imzanın sahibi Prof. Özgüç, **"böyle bir ikinci genelge olduğunu sanmadığını"** belirtiyor. **"Yapabileceğimiz bir şey yoktu. YÖK olarak bizim yaptığımız noterlikten başka bir şey değildi"** diyor ve ekliyor:

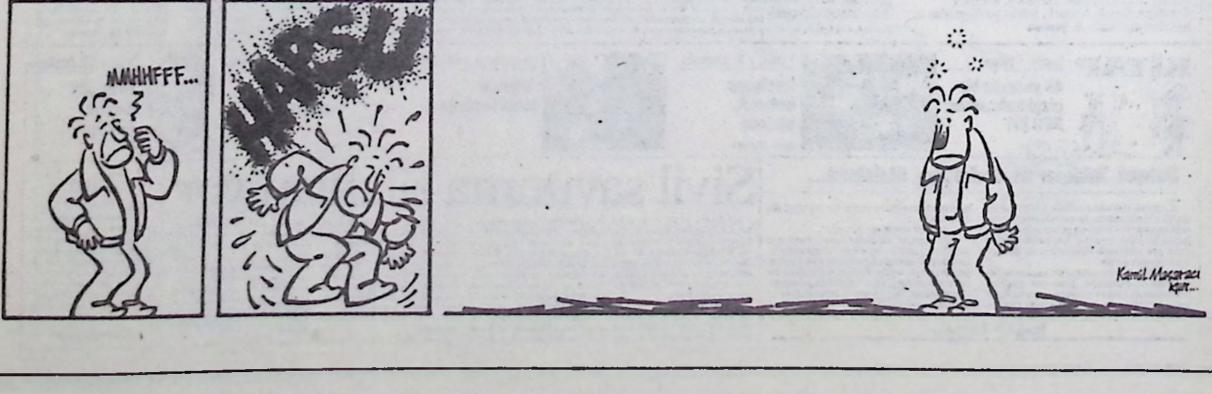
"Bu tür yasakların artık olmaması lazım. Doğrusu bilemiyorum, o dönem başka kitapların da yasaklanıp yasaklanmadığını. Olsa bile yasak emri YÖK'ten gitmemiştir. Üniversitelerin kendi tasarrufları olabilir. Elinizdeki belgeyi de ne zaman imzaladığımı anımsamıyorum."

YÖK Başkanı Prof. Dr. İhsan Doğramacı ise **"Biz YÖK olarak tek bir kitap yasaklamadık"** diyor. Tanilli'nin kitabıyla ilgili genelgenin anımsatılması üzerine de **"Bizim üzerimizdeki kuruluşların talimatları olmuştur. Bizim yaptığımız 'postane' göreviydi. Gelen emirleri üniversitelere iletirdik"** diye konuşuyor. **"Başka yasaklanan kitap var mıydı"** sorusuna ise **"Biliyorsunuz, üniversitelerimiz özerktir. Kendileri yasaklamışsa bilemeyiz"** yanıtını veriyor.

Bakanlar Kurulu ve mahkemelerce haklarında yasaklama kararı verilen 3 bini aşkın kitap, gazete sayısı ve dergi de başta üniversiteler olmak üzere kamu kurum ve kuruluşlarının kütüphanelerine hâlâ sokulmuyor. Türkiye'ye girişi ve bulundurulması da sorun olan bu kitaplar arasında, sol yayınlar ilk sırayı alırken, dini yayınlar ve **"muzır"** olarak nitelenen yayınlar da dikkat çekiyor. Saptanabilen "yasaklı" 3 bin 286 yayının 917'sinin Bakanlar Kurulu'nca yasaklandığı ifade ediliyor.

TCK'nın ifade özgürlüğünü kısıtlayan maddelerinin kalkmasıyla haklarında toplama kararı bulunan kitap ve dergilerle ilgili mahkeme kararlarının geçerliliğini yitirdiği belirtilirken Bakanlar Kurulu'nun da demokratikleşmenin öncelikli hedef olarak alındığı bir dönemde verdiği yasaklama kararlarını iptal edebileceğine dikkat çekiyor. YÖK'ün **"bir eşi bulunmayan"** genelgesinin ise artık kaldırılmasının gerektiği kaydediliyor.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın da 1983'te yayımladığı bir genelgeyle, okul kütüphanelerine kitaplarının sokulmamasını istediği yazarlar arasında; **Aziz Nesin, Talip Apaydın, İlhan Selçuk** gibi isimler yer alıyor.

Önümüzdeki Dönem...

MURAT BELGE *4 aralık*

1992'ye girerken, Türkiye, 12 Eylül 1980'den beri içinde yaşadığı karanlık dönemden nihayet sıyrılma imkânını elde edebilir. 12 Eylül Türkiye'nin başına çok dert getirdi; ama "12 Eylül müdahalesi"nin kendisi, zaten yığılmış ve büyümüş birtakım sorunlara karşı bir "çözüm" olmak üzere gerçekleştirilmişti.

Olabilecek "çözüm"lerin en kötüsü olduğu için o yığılmış sorunları hiç hafifletmediği gibi onların üstüne yeni bir yığın daha ekledi.

Onun için, şimdi 12 Eylül'ün toplumun sırtına yüklediği kamburları temizleme çabası, basit bir "restorasyon" olmamalıdır ve olamaz. Örnek vermek gerekirse, sözgelişi YÖK uygulaması üniversitelerde büyük tahribat yapmıştır.

Ama YÖK'ten önce de Türkiye'de yüksek öğrenim kötüydü, niteliksizdi, sorunluydu. Şimdi YÖK'ü ortadan kaldırıp eski döneme dönmek bu nedenle bir çözüm olamaz.

12 Eylül, eli sopalı mantığıyla, Kürt sorununu içinden çıkılmaz bir hale getirdi; ama Türkiye devletinin Kürt yurttaşları karşısındaki tutumu 12 Eylül öncesinde de onaylanır bir tutum değildi. Kısacası, 12 Eylül hiç olmamış olsa dahi Türkiye'nin yeterince sorunu vardı ve bunlar şimdi 12 Eylül'le de ağırlaşmış olarak devam ediyor.

Bu sorunların büyük bir kısmının çözümü maddi imkânlarla yakından ilgilidir. Bu imkânların kısıtlılığı nedeniyle çözümler de ister istemez gecikecek, zamana yayılacaktır. En başta, ekonomik dertlerin kısa sürede ortadan kaldırılmasını herhalde bekleyemeyiz.

Eğitim bence en önemli konu ve tam bir keşmekeş içinde. Ama burada sağlanacak kayda değer herhangi bir iyileşme, söz konusu maddi imkânlara bağlı olduğu için gene zaman alacaktır.

Sağlık ve başka birçok önemli sorun üstüne aynı şeyleri söyleyebiliriz.. Gelgelelim, Türkiye, maddi imkânları kısıtlı olsa da büsbütün çaresiz bir ülke değildir; sahip olduğu potansiyelleri akılcı bir biçimde değerlendirerek bütün bu alanlarda önemli iyileşmeler sağlayabilir.

Ama bütün bunlardan daha önemli bir değişim var ki bu öyle para, ekonomik refah, maddi imkân gerektirmiyor:

Bir "zihniyet devrimi" diyebiliriz buna. Baskıcı devlet geleneği, onun toplumun bütün katlarına, kurumlarına yerleştirdiği otorite tapınması, merkeziyetçilik tutkusu, resmiyet merakı, kısacası, Türkiye'de yaşayan herkesin kromozomlarına sinmiş, içine işlemiş bu genel karakter artık değişmelidir.

Bu "zihniyet devrimi"nin gerçekleşmesi paraya pula bağlı değil. Türkiye'de yaşamış olmak, yaparken biraz düşünmüş olmak yetiyor bu devrimi başarma çabasına girmeye.

Hatta 12 Eylül'ün kendisi de bu bağlamda olumlu bir katkı olarak değerlendirilebilir.

Çünkü, toplumu yoğurmuş ve kendi ideal imgesine göre biçimlendirmiş olan o baskıcı, tepeden inmeci, otoriter gelenek, 12 Eylül döneminde ve o geleneğin somut temsilcilerinin kişiliğinde, kendi kendinin karikatürü oldu ve kendi kendinin farsını oynadı. Bu otoriter geleneğin yarattığı kutsallıkların, tartışılmazlıkların aslında ne olduğunu yeterince sergiledi. Koca Meclis salonunda, birisi devlet başkanı olmak üzere beş generalin oturduğunu ve başbakan tayin ettikleri bir amiralin kendilerine okuduğu hükümet programını el kaldırıp onayladıklarını televizyonda seyretmiştik.

Bu sahne hepimize, bir biçimde, "Biz neymişiz ve hâlâ da neyiz ki böyle gerçeküstü bir olay burada yaşanabiliyor?" sorusunu sordurmuş olmalı.

12 Eylül, o kötü otorite geleneğinin her türlü özelliğini farslaştırarak gözümüze gözümüze soktu. Onun için bugün, 1992'ye girmek üzereyken, 12 Eylül'ü yaşamış olmak, sözünü ettiğim "zihniyet devrimi"ni gerçekleştirmemiz için bu anlamda bir kazançtır. Bu devrimin içeriği öyle karmaşık bir şey değil. Oldukça düz, sade, dünyanın çeşitli yerlerinde oldukça iyi bilinen bir dizi kavram: Dmokrasi, insan hakları, düşünce özgürlüğü v.b.

Yukarıda söylediğim gibi bunların gerçekleşmesi öyle para pul, maddi imkân da gerektirmiyor. Tersine, toplumu bir yığın fuzuli masraftan da kurtarır.

Öbür sorunlarımıza yeterli, doyurucu çözümler bulunması için sabırla bekleyebiliriz. Yeter ki yukarıda saydığım kavramlara saygı duyulan bir toplumda yaşadığımızı bilelim. Yeter ki bütün sorunların çözümünde bizim düşüncemizin de bir payı olacağına inanalım.

İnsana değer verilen bir toplumda, sıkıntılara katlanmak kolaylaşır, ama insana değer verildiğini yaşayarak anlamamız gerekiyor. Yapılacak en önemli devrim bu; tarihin şu aşamasında ve bu yapılabilir bir devrim.

Kadına 'hak' yarım kaldı

AYŞENUR ARSLAN *6 aralık*

Dünyanın en **"müreffeh"** toplumlarından İsviçre kadınlarına seçme ve seçilme hakkını tanıdığında, bir uzay aracı, binlerce yıllık tanrıça Venüs'e doğru yol alıyordu. 1970'li yıllardı... Türkiye ise sandık başındaki, parlamentodaki kadınlara çoktan alışmıştı.

Türk kadını, 5 Aralık 1934 tarihinden beri seçme ve seçilme hakkına sahipti.

Cumhuriyet gazetesinin 6 birincikanun 1934 tarihli sayısında manşet haberleriyle duyurduğu gibi **"Büyük Millet Meclisi, yaptığı tarihi toplantıda kadınların meb'us seçme ve seçilmelerini alkışlar arasında ittifakla kabul"** etmiştir.

Bu haklar, ilk ürünlerini 1935 seçimlerinde verdi. Aralarında, Kazan Köyü muhtarı **Satı Hanım**'ın da bulunduğu 18 kadın parlamentoya girdi. Aslında kadınlar, bir bakıma siyasete hazırlanıyordu.

1930 yılında çıkarılan bir yasayla, kadınların belediye meclisine girmeleri sağlanmıştı.

Nitekim, ilk kadın parlamenterlerden Nakiye Elgün, daha önce İstanbul İl Genel Meclis üyeliği yapmıştı.

Sonraki seçimlerde, kadınların parlamentodaki temsilcilerinin sayısı giderek azalıyordu. Ne var ki kadınlar politikaya ısınmıştı bir kez.

Özellikle çok partili dönemden itibaren onları, çift parçalı modern giysileriyle, seçim kampanyalarında, parti kongrelerinde görmek olağandı. Ve siyasetin nimetleri kadar külfetlerini de paylaşmaya başlamışlardı.

CHP Kadınlar Kolu üyesi **Zeynep Üstün,** 1957 yılında Kıbrıs konusuna ilişkin bir konuşması yüzünden yargılanmış ve Türkiye'nin **"ilk kadın siyasi mahkûmu"** olmuştu.

Kadınlar, siyaset arenasında, komünist tevkifatlarından **"memuru tahkir"** suçuna kadar, bu külfetten nasibini alıyordu artık.

Kazan Köyü muhtarı Satı Hanım, Atatürk'ün dikkatini çektiği için iki polis nezaretinde Ankara'ya getirilmiş ve **"meb'us oldun"** denilmişti.

Sonraki yılların kadınları ise onun kadar şanslı değildi. Politika mücadelesine yıllarını vermek zorundaydılar. Belki de bu nedenle **"çok az"**dılar.

O kadar ki, örneğin 1961-1977 yılları arasındaki seçimlerde yalnızca 351 kadın milletvekilliği için aday olmuştu. Parlamentoya girebilenlerin sayısı ise çok daha azdı. Kadın milletvekillerinin parlamentodaki oranı genellikle yüzde 2'nin bile altında kalıyordu.

Bu oran, Birleşmiş Milletler üyesi 130 ülkede, ortalama yüzde 10'a ulaşıyor bugün. Türkiye'nin 1991 seçimlerindeki oran ise yalnızca 1.7 olabildi. Nüfusun yarısını oluşturan kadınların, yalnızca 8 temsilcisi var parlamentoda.

Ama kadınlar, Meclis'te değilse bile, hayatın her alanında politikanın içinde 57 yıldır, siyasette kadın var...

Anadolu, İstanbul'u fethetti

BERAT GÜNÇIKAN *7 aralık*

Bir kent ki.

Türkiye nüfusunun yüzde 13'ü orada yaşar.

550 bin gecekondu yükselir toprakları üstünde. Ve bu gecekondularda 4 milyon insan yaşar.

O İstanbul ki; her yıl 70 kentten yarım milyon insan göç ediyor.

Her gün yeni bir işkoluna kucak açıyor.

Uluslararası mimarlık, şehircilik teorilerinin tümünü yadsıyor.

Gettoları andıran gecekondularla villalar burun buruna yaşıyor.

Yeşil alanların, kültür varlıklarının parsel parsel satılmasını önleyemiyor.

Suyunun, elektriğinin, kanalizasyonunun, okulunun, hastanesinin, yolunun, otobüsünün yetersizliğine karşın yetermiş gibi yapıyor.

İnsanların ruh sağlığı, fiziki sağlığı giderek bozuluyor, kentliymiş gibi yaşanıyor.

Bu kentin adı İstanbul. Elli yıldır sistemli bir şekilde içine düşürüldüğü kaostan çıkarılmaya çalışılıyor.

Bugün, bu kenti yaşanılır hale getirmek için başta DPT olmak üzere pek çok devlet kuruluşu, üniversiteler, belediyeler, sendikalar düşünce üretiyorlar. Projelerde kentsel gereksinmelere yanıt aranırken göçle oluşan **"yeni kentliler"**in de tanınması, anlaşılması amaçlanıyor. Bir başka anlatımla nüfusun yarısından fazlasını oluşturan **"yeni kentliler"** kendilerine **"olumsuz"** bakan, **"Keşke yerlerinde kalsalardı, geldiler her şeyi bozdular"** diye burun kıvıranlara **"varsınız"** dedirtiyor.

Gecekondulaşma üzerine yapılan tüm araştırmalar Türkiye'nin toplam nüfusunun yüzde 59.1'inin artık kentlerde yaşadığına dayanıyor.

Her yüz kişiden 13'ünü taşıyan İstanbul'da ister istemez araştırmaların odağını oluşturuyor. Değerleri ve sonuçları farklılık gösterse de **"Göç ancak devlet politikasıyla önlenebilir"** düşüncesinde birleşen bu araştırmalardan biri Devlet Planlama Teşkilatı'na (DPT) ait.

İstanbul'un son on yılda en fazla Kars, Sıvas, Giresun ve Ankara'dan 15-64 yaş, yani çalışma grubundan göç aldığını gösteren araştırmaya göre göçenlerin yüzde 53.05'i ilkokul, yüzde 25.27'si ortaokul, yüzde 6.11'i de üniversite mezunu.

Sanayi, hizmetler sektörü ve imalat sanayiinde ücretli olarak iş bulabilen yeni kentliler, bir hanede ortalama 4-8 kişi yaşıyorlar. Altı ya da daha fazla kişiden oluşan ailelerin İstanbul'da oturma süreleri 20 yıla dayanıyor.

Eşler arasında fazla yaş farkının bulunmaması,

resmi nikâhlı evlilerin oranının yüzde 90'a ulaşması, ailenin kuruluşundaki geleneklerin kentsel gereksinmelerle bağdaşma eğilimi gösterdiğinin kanıtı.

Beykoz - Soğuksu, Fatih - Üsküdar, Üsküdar - Bulgurlu, Eyüp - Emniyettepe - Esentepe, Sarıyer - Derbent, Gaziosmanpaşa - Merkez - Zübeyde Hanım - Habibler, Şişli - Gülbahar - Yeşilce - Talatpaşa, Kâğıthane, Zeytinburnu - Gökalp - Veliefendi, Kartal - Pendik - Fevzi Çakmak, Tuzlu - Yayla - Şifa - Esenyalı, Bakırköy - İnönü mahallelerinde ortalama 10 yıldır yaşayanlarla yapılan araştırmaya göre yeni kentliler için üst tabakaya geçmenin, kendini şehirli kabul etmenin ilk yolu eğitim.

Çocukların birinci kuşaktan daha yüksek bir eğitim düzeyine sahip olması yeni kentlilerin eğitime verdiği önemi gösteriyor.

Ancak ağırlığını koruyan işsizler arasında eğitim görenler okuma - yazma bilmeyenlere oranla fazlalık gösteriyor.

Küçük üretim ve hizmetlerde çalışanların bir kısmı geçici ve güvensiz çalışmakla birlikte şehirde kalma süresi uzadıkça fabrika işçiliğinde yoğunlaşma görülüyor.

Sosyal güvenlik kurumuna bağlı olanların yüzde 73.5'ini ise 11 yıl ve daha fazla süredir İstanbul'da oturanlar oluşturuyor.

1988 yılı fiyatlarıyla aylık gelirleri yüzde 55 oranında 100 - 300 bin lira arasında değişen yeni kentlilerin yüzde 22'si yaşamlarını ek gelirle sürdürüyor.

Ek gelirlerin başında da yine kentte kalmanın süresinin uzunluğuna göre kira ve faiz yer alıyor. Yüzde 70'i tasarruf yapamayan yeni kentlilerden tasarruf yapabilenler sırasıyla bina - ev - dükkân, arsa - arazi - dayanıklı tüketim malları ve altına yöneliyor.

Eğitimden sonra kentli olmanın koşulunu dayanıklı tüketim mallarında gören yeni kentliler gelirlerinin yüzde 87'sini buzdolabı, yüzde 68'ini siyah - beyaz televizyon, yüzde 63'ünü dikiş makinesi, yüzde 53'ünü ise teybe ayırıyorlar.

Yeni kentliler hem dayanıklı tüketim malları hem de giyecek ve yiyeceklerini yüzde 63 oranında taksitle alıyorlar. Yüzde 46'sı kendi evinde otururken yüzde 17.3'ü kamu arazisine yerleştiğini kabul ediyor.

İTÜ Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlaması Bölümü'nün Prof. **Hande Suher** başkanlığında Şişli'de yaptığı araştırmanın sonuçları DPT'nin raporuyla benzer sonuçlar gösteriyor.

Bu araştırmaya göre de geçmişte ve bugün İstanbul'a daha iyi bir iş ve gelir umuduyla gelen yeni kentlilerin, gelecekten umduklarının başında **"daha iyi eğitim"** geliyor.

Daha iyi sosyal çevre, sağlık hizmeti ve insan ilişkisinin ise daha iyi kültürel olanaklar izliyor. Yeni kentli hafta sonlarında akraba, eş-dost ziyaretleriyle geçirmeyi yeğlerken ailece en sık gittikleri eğlence yeri Gülhane Parkı oluyor.

Türkiye Hak İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun yaptığı araştırma sonuçları ise gecekondularda oturanların yüzde 45'inin işçilerden, yüzde 20'sinin ise işsizlerden oluştuğunu gösteriyor.

Araştırma sonuçları gecekonduları içinde bulunduğu olumsuz koşullara karşın siyasal tercihlerini sağ partiler lehine yapmalarına dikkat çekerken suçluluk oranını, fuhuş, alkol ve uyuşturucu alışkanlıklarının kent ortalamasının ortasında olduğunu ortaya koyuyor.

Semra Özal: Cumhuriyet'i okumayın

7 aralık

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Kamuoyunda **"Papatya Vakfı"** olarak tanınan Türk Kadınını Tanıtma ve Güçlendirme Vakfı, gazetemizde çıkan **"Papatyalar dağılıyor"** haberini protesto için **"Cumhuriyet'i okumayın"** kampanyası başlatıyor.

Vakıf Başkanı ve Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın gelini **Elvan Özal'ın** da vakfı canlandırmak için il ve ilçe teşkilatlarını ziyaret edeceği öğrenildi.

TRT Haber Dairesi Başkanı **Şahap Alp,** vakfın önceki gün Ankara'da gerçekleştirdiği paneli **"izleme nedenleri"**ni **"kendilerine istihbarat iletilmemesi"** olarak açıklarken, TRT Genel Müdürü **Kerim Aydın Erdem'**in panele telgraf gönderdiği belirlendi.

Cumhuriyet'te dün çıkan **"Papatyalar dağılıyor"** başlıklı haber, vakfın kurucu başkanı Semra Özal'ı kızdırdı.

Özal'ın basın danışmanı **Vehbi Dinçcan,** Semra Özal'ın habere **"çok kızdığını"** ve çevresinin boşaldığına ilişkin haberlerin asılsız olduğunu belirterek, **"Semra Hanım Cumhuriyet'i protesto ederek, okumama kararı almıştır.**

Biz de Cumhuriyet'i okumayın kampanyası başlatacağız" diye konuştu.

Gazetemizi telefonla arayan Vakıf Genel Sekreteri Rüveyda Akbay da vakfın son genel seçimlerden sonra ANAP'tan soyutlandığını ve bu yüzden ilginin daha da arttığını öne sürdü.

Akbay, eski bakan eşlerinin de siyasetten ne kadar uzak olduklarını göstermek için kendilerinin devam etmediğini söyledi. Çok sayıda vakıf üyesi de gazetemizi arayarak haberi protesto ettiklerini bildirdiler.

Vakfın ilk kez bir etkinliğini izlemeyen TRT de Semra Özal'ın öfkesinden payını aldı.

Özal'ın danışmanı Dinçcan, gazetemize yaptığı açıklamada, TRT'yi arayarak, vakfın Ankara'da yapacağı etkinliği bildirdiklerini belirterek, **"Buna rağmen panelin TRT haberlerinde yer almamasının Semra Hanım'ı öfkelendirdiğini"** söyledi.

TRT Haber Dairesi Başkanı Şahap Alp da dün yaptığı açıklamada, **"Ekran Cumhurbaşkanı'nın eşine kapanmamıştır"** dedi.

'Kürt realitesini tanıyoruz'

9 aralık

DİYARBAKIR (Cumhuriyet Bürosu) - Başbakan **Süleyman Demirel,** Türkiye'nin **'Kürt realitesi'**ni tanıdığını belirterek bunun Türkiye'nin birliğine engel olmadığını söyledi.

Demirel, Türkiye'nin Kuzey Irak'ta meydana gelebilecek bir **'vahşet'**e seyirci kalamayacağını ifade ederken **'Seyirci kalınırsa, iç dengeyi koruyamayız'** diye konuştu. Bu durumun Türkiye'nin yeni politikası olduğuna dikkat çeken Demirel, **"Irak'a** 'Arkadaş, vahşete gidersen, bizi karşında bulursun' **demeye mecburuz"** dedi.

Başbakan Demirel, Güneydoğu sorununun çözümlenememesi durumunda ülkenin **'içinden çıkılamayacak'** sıkıntılara sürükleneceğini de kaydederek **"Hiç kimseye Kürt kökeninden geldiği için haksızlık yapılmasına kesinlikle izin vermeyeceklerini"** vurguladı.

Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı **Erdal İnönü** ile çıktığı Güneydoğu gezisini sürdüren Başbakan **Süleyman Demirel,** önceki akşam ve bazı basın kuruluşlarının yazar ve yöneticileriyle yaptığı söyleşide, Güneydoğu sorunu ve çözüm yollarına ilişkin açıklamalarda bulundu.

Başbakan Demirel, **"Güneydoğu'daki olaylar, daha çok Kuzey Irak'taki yönetim boşluğundan mı kaynaklanıyor? Uluslararası gücün süresi uzatılacak mı"** sorusu üzerine şunları söyledi:

"Bu gücün devamı bir sıkıntı. O güç şimdi yok artık. Süresi ayrı da sadece İncirlik Hava Meydanı'nda bir miktar uçak kalmış. Fiili olarak yer birlikleri gitti. Sadece hava gücü var, Amerika'nın hava gücü var. O da İncirlik'te. Dolayısıyla bu olay kendiliğinden çözülmüş oluyor."

Demirel, olaya değişik bir açıdan bakmak gerektiğini, asıl sorunun, **'Irak yönetiminin, Türkmen, Kürt ve Arap asıllı insanların üzerine giderek yeniden göçe zorlaması'** olacağını vurguladı.

Demirel, şöyle devam etti:

"Şimdi, Irak bunların üzerine yeniden gelmeye kalkarsa, Türkiye ne yapacak? Bunlar, yeniden Türkiye'nin hudutlarına dayanırsa, Türkiye ne yapacaktır?

Olaya şöyle bakmak lazımdır: PKK olayı bir ayrı olaydır, Türkiye'de bu bölgelerde Kürtçe konuşan insanlar bir ayrı olaydır, Irak'ta Kürtçe konuşan insanlar bir ayrı olaydır. Ama bu şekil, bir yerde birleşiyor. Irak'ta, Kuzey Irak'ta Kürtçe konuşan insanlara karşı, biz uzunca süre hiç ilgi göstermedik. Bizim işimiz değildi bu, devletin işi değildi bu. Ama o insanların mesela Halepçe katliamı oldu, şu oldu, bu oldu. Kişileri katlettiler ve çeşitli mezalime maruz tuttular. Türkiye Cumhuriyeti devleti olarak biz, 'hudutlarımız dışındaki olaylarla ilgili değiliz' dedik. Ama Bulgaristan'da veya Batı Trakya'da Türkçe konuşan insanlara karşı bir şey yapıldığı vakit de ayağa kalktık. Irak'taki Kürtlere geldiğimiz vakit, eğer Türkiye'deki insanlara kardeşimiz diyorsak ki böyledir, onlar da bunların kardeşidir. Öyleyse, onlar da bizim kardeşimizdir."

Türkiye'nin bundan sonra Kuzey Irak'ta meydana gelebilecek **vahşete** seyirci kalamayacağını kaydeden Demirel, **"Seyirci kalırsa kendi iç dengesini tutamaz"** dedi. Demirel, şöyle konuştu:

"Bu devleti Türk ırkından gelen insanlar kurmuştur, diğerleri ikinci sınıf vatandaş değildir. Beraber kurmuşuz, kader birliğimizi rıza ile kurmuşuz. 'Bizsiz' diye bir şey yok, hepimiz varız. Hepimiz varsak, buradaki insan, yani Kürtçe konuşan, 'Kürt asıllıyım' diyen insana da 'Kürt kimliği' diyoruz. Artık buna karşı çıkmak da mümkün değildir. 'Hayır arkadaş, sen Orta Asya'dan geldin, biz de oradan geldik, ama yolda gelirken dillerimiz değişti' **diyemeyiz. Yani Kürt realitesini Türkiye tanıyacaksa, ki tanımıştır ve bana göre son bir senenin en önemli olayı odur. Öyleyse şimdi, Kürt realitesini tanımak aslında Türkiye birliğini muhafazaya mani değildir. Türkiye üniter devlettir, ama içindeki ahalisi farklı menşeilerden geliyor. Madem ki Türkiye'nin birliğini korumaya hep beraber kararlıyız,** 'Ben Kürt asıllıyım' **diyen insanlarla başka ülkelerdeki Kürt asıllı insanlar arasındaki irtibatı kabul edeceksiniz. Ve siz de sempati duyacaksınız."**

Başbakan Süleyman Demirel, Türkiye'nin Irak'taki Kürt varlığının korunmasına ilgisiz kalamayacağını da vurguladı.

Demirel, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Irak'a, 'Arkadaş vahşete gidersen, bizi karşında bulursun' **demeye mecburuz. Öyleyse** 'Irak'taki Kürt varlığını korunmasına ilgisiz kalmamak', **bence Türkiye'nin yeni politikasıdır. Öyle de olmalıdır. Yani, ona karışmayız, buna karışmayız, neye yararız o zaman... O zaman burada 10 milyon insanın hissiyatına ters düşeriz. Binaenaleyh, Comfort olayı (Çekiç Güç) veya Batı ile yapılacak başka şeyleri de biraz kullanmak lazım. Ve bu olayda bence Batı'yı yanımızdan uzaklaştırmamamız lazım. Bu olay biraz Amerika'yı yanımıza alacaktır. Bence bu olay, Amerika'nın Sovyetler Birliği olayında bizimle beraber olması kadar önemlidir. Çünkü Irak küçümsenecek bir olay değil, hâlâ problemdir."**

Türkiye'nin toprak talebinde bulunmadığını da belirten Başbakan Demirel, **'iyileştirici durum'**un Irak yönetiminin takınacağı tutuma bağlı olduğunu da kaydetti.

Türkiye'nin Batı ile **'çok işi olduğunu'** belirten Demirel, **"Batı'ya teslim olmayalım, ama Batı ile ipleri koparmanın da bir anlamı yok"** dedi.

Kuzey Irak'taki Kürtlerin zaafının **'7-8 parça olmak'** olduğunu ve bunların tabiatında birleşme olmadığını kaydeden Demirel, **"Şimdi bunların istediği şey demokratik haklardır. Türkiye'deki Kürtçe konuşan insanlar kadar hakları olsun. Türkiye'de Kürtçe konuşan insanlar Türkiye Cumhuriyeti'nin vatandaşı, onlar da öyle vatandaş olmak istiyorlar"** diye konuştu.

Demirel şöyle devam etti:

"Ama Baas Partisi, Baas milliyetçiliği, Arap milliyetçiliği, koyu Arap milliyetçiliğidir. Türk milliyetçiliği ırk esasına dayanmayan ve Türki-

ye'de başka etnik grupları dışlamayan yumuşak bir milliyetçiliktir. Bizim milliyetçi çizgi dediğimiz çizgide şovenizm yok, ırkçılık yok, ama Türkiye birliğine sahip çıkma vardır. Türkiye birliğine sahip çıkmadığımız takdirde Türkiye nimetlerinden istifade etme hakkını yitirirsiniz."

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş yıllarında bazı olaylar meydana geldiğini, hoşnut olmadığı bazı gelişmelerin mazide kaldığını anlatan Demirel, şunları söyledi:

"Türk devleti bence bu meselelerde suçlu değildir. Hele demokrasi çıktığından bu yana... İsyan olmuş, isyan bastırılmış, bastırılırken de kırmış dökmüş, tamam... Bunların hiçbirini ben de istemiyorum, doğrusu hoşnut da değilim. Ama mazide kalmıştır. Nitekim, askerler bana 1980'de yetkimiz yok dediler. Ben 'Size yetki veririm, ama dört şeyi vermem' **dedim. İstiklal mahkemesi vermem, sürgün vermem, Dersim Kanunu vermem, takrir-i sükun vermem..."**

Demirel, **'bölücü örgüt'** ile ilgili bir soru üzerine de Olağanüstü Hal Bölge Valiliği'nin kendisine sunduğu rapordan şu bölümü okudu:

"Bölücü örgüt, il ve ilçelerde taban oluşturmaya, halkı yanına çekmeye çalışmaktadır. Örgütün bu menfi propaganda ve taban oluşturma gayretlerine karşı, bölge insanının devletin yanında yer almasını temin etmek, devlete olan güveninin ve bağlılığının artmasını sağlamak amacıyla bölgede görevli güvenlik kuvvetleri ve amir, memur, diğer kamu personelinin vatandaşa şefkatle yaklaşmaları, onların talep ve ihtiyaçlarına çare aramaları, devletin her konuda, her an onların yanında olduğunu hissettirmeleri...

Burdur Bölge Valisi'nin raporu. Demek ki, benim çırpınmam buraya gelmiş."

Türk devletinin en sağlam teşkilatının askeri teşkilat olduğuna da işaret eden Demirel, **"Bütün bu bozulmalar içinde, çağı yakalayan askerdir"** diye konuştu.

Askerlerin kendi kendisini reforme etmeye yönelik projeleri olduğunu da kaydeden Başbakan Demirel, bu projelerin yeni silah sistemlerinden subay yetiştirmeye, teknik harbin getirdiği eleman ihtiyacına kadar uzandığını belirtti. Demirel, sözlerini şöyle tamamladı:

"Halkla devlet arasında köprü vazifesi yapacağız. Siyasetin işidir bu. Senelerdir birbirine karşı durmuş iki parti bir araya gelmiş, meydanlarda iki parti var. Türkiye'nin yarısından fazlasıdır. Mesele, ateş eden adamı susturacaksınız. Hiç çareniz yok. Ona halkın bir diyeceği de olmaz. Ve koalisyon ortağımızın da ateş eden adamı susturma mutabakatı koalisyon protokolünde yazılıdır. Türkiye'nin sınırlarının değişmeyeceği, dininin değişmeyeceği, bayrağının bir tane olduğu koalisyon protokolünde yazılıdır. Çok önemli bir olaydır."

Hakkını arayan, insandır

10 aralık

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - **'İnsan Hakları Haftası'** başlıyor. Hafta boyunca, çeşitli etkinliklerle insan haklarının ihlalleri tartışılacak ve Türkiye'nin konuya ilişkin panoraması sergilenecek. İnsan Hakları Derneği Genel Başkanı **Nevzat Helvacı, "İnsan hakları açısından standardı düşük ülkeler arasında yer aldığımızı"** söylüyor, ancak **"Gelecekten umutluyum"** diyor.

Helvacı, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 43'üncü, **'hafta'** olarak kutlanışının da 41'inci yıldönümünde Türkiye'yi şöyle anlatıyor:

"Uygar dünya, günümüzde üçüncü kuşak hakları tartışıyor. Biz hâlâ birinci kuşak haklardayız, temel hak ve özgürlüklerle uğraşıyoruz. Çünkü, buradaki sorunları bile henüz çözebilmiş değiliz. Yürürlükteki anayasa ve demokratik yaşamı düzenleyen yasaların birçoğu, yetkisini hiçbir meşru kaynaktan almayan bir kurul tarafından ya da bu kurulu oluşturan beş general tarafından yapıldı. Olağanüstü koşullarda yapılan bu düzenlemeler, içerikleri itibariyle oldukça antidemokratiktir. Hele işkencecilere bile koruyucu hükümler getiren Terörle Mücadele Yasası, bunların üstüne tüy dikti. Bu yasalarla gerçek bir demokrasiye ulaşamayız."

Uygulamaların **"bu yasalara bile"** ters düştüğünü belirten İHD Genel Başkanı Helvacı'nın **'uygulamalara'** ilişkin olarak çizdiği tablo daha da karanlık:

"Bu yıl içinde yaklaşık 20 insan, emniyet sorgulama yerlerinde ve cezaevlerinde kuşkulu bi-

çimde yaşamını yitirdi. Gözetim altında kaybolan veya kaçırılıp öldürülenlerin sayısında da artışlar var. İnsanlar hâlâ düşüncelerinden ötürü gözetleniyor, gözetim altına alınıyor, tutuklanıp yargılanıyorlar. Baskı ve zor yöntemleriyle çözümlenmek istenen Kürt sorunu giderek büyüdü ve yeni boyutlar kazandı. İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'ndeki hak ve özgürlükleri düzenleyen 28 maddenin her biriyle ilgili sorunlarımız olduğunu söylersek abartmış olmayız."

Bu karanlık tabloya karşın gelecekten umutlu olduğunu söyleyen Helvacı, **"Ağzına yakışmayacak olanlar bile şimdilerde insan haklarından söz ediyorlar"** diyor. İHD Genel Başkanı Helvacı, koalisyon protokolü ve hükümet programının, hak ve özgürlükler konusunda **'umut verici taahhütler'** içerdiğini vurgulayarak, **"İyi şeyleri destekleyeceklerini, olumsuzlukları eleştirmeye de devam edeceklerini"** bildiriyor.

Çağdaş Hukukçular Derneği Genel Başkanı Avukat **Şenal Sarıhan** ise İnsan Hakları Haftası'na, yeni kurulan İnsan Hakları Bakanlığı ile girilmesinin kendilerini sevindirmediğini belirterek şunları söylüyor:

"Kurulan bakanlık, ülkemizdeki insan hakları ihlallerinin kısa bir sürede çözümlenemeyeceği gerçeğinin karamsarlığını taşıyor. Ülkemizdeki gerçek de budur. İnsan hakları ve adalet bakanlıkları olumlu bir tutumla, son hükümetin acı kalıntısı olan Eskişehir Cezaevi'ni kapatıyor. Batılılaşma söylentilerinin baş destekçisi 'Reisicumhur', insan haklarına saygının bir ürünü olan bu kararın 'gözden geçirilmesini' istiyor.

Sayın Reisicumhur, önce altını imzaladığı uluslararası sözleşmeleri, BM standartlarını, sonra da bu konudaki iç yasaları gözden geçirmelidir.

İnsan haklarına saygı, bağımsız bir makamın bağımlı politikası ile değil, insan onuruna verilen değerle ölçülebilir. Eskişehir Cezaevi, bırakınız insanı, vahşi bir hayvanı barındırma standartlarından daha uzak bir cezaevidir."

İnsan Hakları Haftası boyunca, Ankara ve İstanbul başta olmak üzere pek çok kentte etkinlikler düzenlenecek. Haftanın açılışı, Ankara'da Yunus Emre Kültür Merkezi'nde saat 11.00'de düzenlenen törenle yapılacak. Başbakan **Süleyman Demirel** ile Başbakan Yardımcısı **Erdal İnönü**'nün de çağrılı olduğu törende, İHD Genel Başkanı Helvacı ve insan haklarından sorumlu Devlet Bakanı **Mehmet Kahraman** birer konuşma yapacak. Saat 16.00'da ise Dr. **Erdal Atabek**'in katılacağı **"Çocukların ve Gençlerin Toplumsal Hakları"** konulu bir söyleşi yapılacak.

İstanbul'da ise İnsan Hakları Haftası'nın açılışı, saat 11.30'da Sultanahmet Meydanı'nda İHD Şubesi tarafından düzenlenen törenle yapılacak. Saat 19.00-24.00 arasında da Cafarağa Spor Salonu'nda çok sayıda sanatçının katılacağı **"İnsan Hakları Gecesi"** düzenlenecek. Alman Kültür Derneği'nde Yılmaz Güney filmleri gösterilecek.

İnsan Hakları Haftası boyunca, çevre sorunundan kadın haklarına, Kürt sorunundan cinsel kimlik hakkına kadar pek çok **"hak ve ihlal"** de düzenlenecek panellerde tartışılacak.

Öte yandan, Uluslararası Avukatlar Birliği'nin, bu yıl Meksika'daki Genel Kurulu'nda kabul edilen, **"Herkes için hak arama özgürlüğü uluslararası şartı"** baro başkanları tarafından imzalanacak.

İstanbul Barosu Başkanlığı'nca yapılan açıklamada, **"Şarta göre hak arama özgürlüğü, bütün kurumlar önünde avukattan yararlanma imkânını içeriyor. Şartta, zengin, yoksul, herkesin avukattan yararlanması hakkı olduğu ve parasız insanların seçeceği avukata ödenecek ücretin devletçe karşılanması gerektiği vurgulanıyor"** denildi.

İmza törenine, Uluslararası Avukatlar Birliği Başkanı **Henri Grondin** de katılacak.

Sovyetler Birliği Tarih Oluyor...

HASAN CEMAL *11 aralık*

Tarihe karıştı gibi Sovyetler Birliği; artık yalnız adı kalan, kendisi yok olan bir devlet ve ülke olarak da anılabilir.

Moskova'da yayımlanan günlük Komsomolskaya Pravda gazetesinin başyazısında şu satırlar yer alıyordu:

"Tarihsel bir gerçeği artık kabul etmek zorundayız. Sovyetler Birliği yok artık. Onun için yeni bir isim bulmaya çalışmak anlamsız

bir çabadır. Eski cumhuriyetleri bir zamanlar dikenli teller içinde bir arada tutmuş olan güç, bugün artık tarih oldu."

Sovyetler'in, 70 yıllık bir sürecin sonunda tarih sahnesinden çekilmesine noktayı koyan iki önemli gelişme şunlar oldu: Ay başında Ukrayna'nın yaptığı halkoylamasıyla bağımsızlığını ilan etmesi; geçen pazartesi günü de Rusya, Ukrayna ve Beyaz Rusya liderlerinin bir araya gelerek "Slav Uluslar Topluluğu"nun kurulduğunu açıklamaları. Bu iki gelişme, Başkan Gorbaçov'un, Sovyetler Birliği'ni bir başka isim altında ve gevşek de olsa yeni bir "birlik" olarak sürdürme yolundaki çabalarını suya düşürmüş oldu. Şimdi ne yapacak Gorbaçov?

Sovyet Devlet Başkanı, "Slav Uluslar Topluluğu"nu engellemeye çalışıyor. Böyle bir kararın yalnızca liderler düzeyinde alınamayacağını vurgulayarak bir yandan Halk Temsilciler Meclisi'ni toplantıya çağırdı, öte yandan bunun için ülke çapında bir halkoylamasının gerekli olduğunu savunuyor. Buna karşılık Ukrayna ve Beyaz Rusya parlamentoları da dün "Slav Uluslar Topluluğu"na ilişkin kararı kabul etti.

Bu durumda kimine göre artık istifa etmekten başka çaresi yok Gorbaçov'un. Sadece adı kalmış bir devletin herhangi bir gerçek yetkiden yoksun başkanı olmak, onun gibi bir devlet adamı için çekici olamaz deniliyor. Ayrıca Sovyet Devlet Başkanı'nın siyasal gücünün geçen ağustos ayında muhafazakârların başarısız darbe girişiminden sonra iyice azaldığına da işaret edilmekte.

Gorbaçov'un gitgide nasıl işlevsiz bırakıldığı konusunda da şu son örnek gösteriliyor: "Slav Uluslar Topluluğu"nun oluşturulduğu haberini Gorbaçov, ABD Başkanı Bush'tan sonra öğrenmiş. Çünkü Rusya Devlet Başkanı Yeltsin, önce Washington'a iletmiş bu haberi...

Nitekim Gorbaçov'un doğrulanamayan ilk istifa haberlerini yabancı ajanslar dün öğleden sonra geçtiler Moskova'dan. Ancak daha sonra Kremlin'den bir sözcü, Gorbaçov'un görevinden istifayı düşünmediğini, "şimdilik" sözcüğünün altını çizerek açıkladı. Gorbaçov, birliği şu ya da bu biçimde sürdürebilmek için mücadeleyi elden bırakmış değil; çözülmenin tehlikelerine dikkat çekerek etkili olmaya çalışıyor. Fransız TF1 televizyonuna vermiş olduğu demeçte şöyle demiş:

"Dağılma süreci, bize ve Avrupa haklarına çok pahalıya mal olacak. Öyle şeyler olabilir ki Yugoslavya'daki iç savaş onun yanında bir şaka gibi kalabilir. Bir iç savaş patlak verirse ipin ucunu tamamen yitirebiliriz."

Ne olacak?

Bu sorunun karşılığını şimdilik kimse kestiremiyor. Darbe söylentileri çok yoğun. Bu söylentiler, Gorbaçov'un, Şevardnadze'nin ve St. Petersburg Belediye Başkanı Sobçak'ın ağızlarından basına yansımakta. Bu arada ekonomik bunalım her geçen gün derinleşiyor.

Moskova'da bulunan diplomatik muhabirlerimizden Fatih Yılmaz'ın bugün gazetemizde yer alan izlenimleri öyle ki, bu kentte yaşam artık iyice felce uğramış durumda: Dükkân raflarının bomboş olduğu; bir aydır piyasada yağ bulunamadığı; asayiş durumunun felaket olduğu; enflasyonun yıllık yüzde 600'lere tırmandığı; işsizlikle birlikte işsiz kalma korkusunun da büyüdüğü...

Sovyetler Birliği tarihe karışırken her şeyin bıçak sırtında yürüdüğü bir kaos ortamı geçerlidir. Henüz ufukta istikrar ve barış gözükmüyor.

Avrupa Birliği sancılı doğdu

SABETAY VAROL *12 aralık*

MAASTRICHT - Yeni **"Avrupa Birliği"** anlaşması, çok uzun ve çetin müzakerelerden sonra sabahın erken saatlerinde, 12 AT ülkesinin lideri tarafından nihayet onaylandı.

Şiddetli çekişmeler, bir yandan İngiltere Başbakanı **John Major**, öbür yanda Fransa Cumhurbaşkanı **François Mitterrand** ve Almanya Başbakanı **Helmut Kohl** arasında cereyan etti.

Batı Avrupa Birliği'nin AT'nin kontrolünde bir kuruluş olması benimsendi.

Türkiye, bu oluşumun tamamen dışında kalma ya da ortak üyelik gibi **"belirsiz"** bir statüyü kabullenme tarzında zor bir seçimle karşı karşıya bırakıldı. Ankara, 1992 sonuna kadar tercihini yapma durumunda.

Doruktan sonra yaptıkları basın toplantılarında tüm liderler, doruk sonucunun kendileri için bir başarı olduğunu açıkladılar.

Doruğun Fransa ve Almanya'nın istekleri doğrultusunda, başka bir deyişle daha sıkı bir **"birlik"** lehine mütalaa edilebilecek en çarpıcı sonuçlarını, 1999 yılında tek para birimine geçilecek olması ve BAB'la beraber **"ortak savunma politikası"**na yeni **"birlik sözleşmesi"**nde yer verilmesi noktaları oluşturdu.

İngiltere, hem tek para birimi alanında **"muafiyet"** elde etmeyi başardı hem de **"sosyal politika"** alanında 12'li bir anlaşmayı engelledi.

Ayrıca Londra, ortak karar alma mekanizmalarını, beklenenin üstünde ağırlaştırarak ulusal egemenlik haklarından taviz verme ölçüsünü asgariye indirebildi.

Bu yüzden gözlemciler maçın **"berabere"** bittiği inancında. Her şeye rağmen doruktan amaçlananın, yeni birliğin Maastricht'te gerçekten **"doğabilmiş**

olması" olduğu belirtiliyor.

Birçok konuda ikili ve çok yönlü pazarlıkların son ana kadar devam edeceği önceden tahmin ediliyordu. Ancak, sanılanın tersine, asıl yoğun mücadele, AT ülkelerinin sosyal konulardaki politikalarını uyumlu hale getirmelerine ilişkin bölümde meydana geldi.

Başka bir deyişle, büyük kavga, **"devletlerin yüksek çıkarları"**nı ilgilendiren konularda gerçekleşmedi.

Çıngar, Avrupalı emekçi yurttaşların haklarını ilgilendiren noktalarda koptu. Sonuçta, **"sosyal politika"** meselesini tamamen birlik anlaşmasının dışında bırakmak isteyen İngiltere, belli ölçüde istediğini kabul ettirdi.

Geriye kalan 11 ülke ise kendi aralarında, birlik dışına çıkan bir **"sosyal politika"** sözleşmesi üzerinde uzlaşma noktasında karar kıldı.

Doruğun ilk günü varılan uzlaşmayla, tek para sistemine geçme hususunda **"muafiyet"** hakkı elde eden İngiltere, bu kez **"sosyal politika"** konusuda öbür 11 ortağa benzer bir muafiyet tanımış oldu.

Son yarım saat içinde bulunan ve son derece çapraşık bir uygulamayı gerekli kılan söz konusu formül, tam bir fiyaskoyu önlemiş oldu.

Ne var ki 11 üye bu amaçlarını gerçekleştirme yolunda **"Avrupa Adalet Divanı"** da dahil, Avrupa Topluluğu'nun tüm aygıtlarını kullanabilecekler.

"Birlik" anlaşmasının onaylanmasının ardından dün sabahın erken saatlerinde Avrupa Komisyonu Başkanı **Jacques Delors**, bu noktalara ilişkin **"Amacımız işçi hakları konusunda son derece ileri birtakım haklar tanıyıp, bunları ülkelerin gelişmişlik düzeyini hesaba katmadan uygulamaya koymak değildir.**

Maksat, emekçi yurttaşlarımızı, Birleşik Avrupa'nın, kendilerine rağmen değil, kendileriyle birlikte yapıldığına ikna etmektir" tarzında konuştu.

Yeni Birlik anlaşması, şimdiye kadar Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun ana sözleşmesi olan **"Roma Anlaşması"**nı güncelleştirdiği gibi buna ek, çok sayıda yepyeni bölümler ekledi. Bu bölümler arasında, **"parasal birlik"** ve **"ortak dış politika"** doruk öncesinde en çok tartışma yaratan konular oldu.

Sabaha karşı üzerinde görüş birliğine varılan **"Birlik Anlaşması"**na dikkatlice bakıldığında, gerçekte, bu anlaşmanın, çok kapsamlı bir hukuksal belge olduğu gözlemleniyor.

Metin, tarihte şimdiye kadar eşine rastlanmayan yeni tip bir uluslarüstü devlet yapısının anayasası niteliği taşıyor.

Alevilerden 5 istek

HAKAN AYGÜN *12 aralık*

ANKARA - Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Alevilerin görüşlerinin alınması ve istekleri doğrultusunda düzenlemelere gidilmesine ilişkin çalışmaların yaklaşık bir yıldır **"gizli"** olarak yürütüldüğü ve gerçekleşen Diyanet İşleri Başkanlığı-Aleviler zirvesinin bu çerçevede yapıldığı öğrenildi. Bu arada Alevilerin yoğun olduğu illerde ve Almanya'da Alevi önderleriyle görüşmelerde bulunulduğu kaydedildi.

Diyanet'in görüşüne başvurduğu Alevi dedelerinin, başta **"hutbe ve vaazlarda Aleviliğin de işlenmesi, radyo ve TV'den tanıtım yapılması, Diyanet İşleri Başkanlığı'nda Alevilere etkin ve aktif görevler verilmesi, Ramazan ayı gibi Muharrem ayının da çeşitli etkinliklerle kutlanması, din derslerinde Aleviliğin yer alması"** gibi istekler ilettikleri öğrenildi. Diyanet'in girişimi **"ilk aşama olarak olumlu"** karşılanırken Alevi kesimin isteklerinin yerine getirilmesinde somut adımlar atılması istendi. Diyanet yetkililerinin önümüzdeki günlerde Hacıbektaş'a giderek Türkiye'deki Bektaşilerin **"pir"**i **Feyzullah Ulusoy**'la görüşecekleri öğrenildi. Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. **Said Yazıcıoğlu**'nun da yaklaşık bir yıldır konuyla ilgili olarak **"gizli temaslar"** yürüttüğü ifade edildi. Bu çerçevede Alevilerin yoğun olduğu Elazığ, Kahramanmaraş, Malatya, Amasya, Tokat ve Sıvas illeri ile Almanya'da gizli toplantılar yapıldığı bildirildi.

Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı **Hamdi Mert** ile Başkanlık Müfettişi **Abdülkadir Sezgin**'in koordinasyonunda yürütülen görüşmelere katılan Alevi dedeleri temasların içeriğini Cumhuriyet'e açıkladılar.

İstanbul Üsküdar'daki ünlü Karacaahmet soyundan gelen, Yüksek İslam Enstitüsü mezunu ve Bakırköy Ticaret Lisesi Din Bilgisi öğretmeni Alevi dedesi **Mehmet Yaman**, başkanlıkta gerçekleşen toplantıya 7 Alevi dedesiyle bazı öğretim üyelerinin katıldığını söyledi. Kendisinin İstanbul'dan, bir Alevi dedesinin de Amasya'dan geldiğini belirten Yaman, diğer davetlilerin Ankara ve çevresinden olduğunu söyledi.

Türkiye'deki yaklaşık 25 milyon Alevinin yıllardır hor görüldüğünü ve Diyanet işleri Başkanlığı'nca da ihmal edildiğini bildiren Yaman, şöyle konuştu:

"Alevilik hep yanlış tanıtıldı. Kızılbaşlar denildi, sapıklıktır denildi. Bunun nedeni bilgi yetersizliğidir. Alevi kesim, yapılan haksız saldırılara karşın camilere uğramaz duruma getirilmiştir. Ben din öğretmeniyim.

Derslerde Alevileri anlatamayız. Kökeni 1400 yıl önceye dayanan bir kavga sürdürülemez. Sünniler de Aleviler de birdir. Aynı Allah'a, aynı kitaba, aynı peygambere inanıyoruz. Diyanet'in bu tarihi girişiminin olumlu sonuçlanacağına inanıyorum."

Diyanet'teki toplantıların **"çok olumlu"** bir hava içinde geçtiğini kaydeden Yaman, Diyanet'ten bazı isteklerde bulunduklarını bildirdi. Yaman, bunlar arasında **"camilerdeki vaaz ve hutbelerde Alevilik konusunun da işlenmesi, radyo ve TV'den Aleviliğin tanıtılması, Ramazan ayı gibi Alevilerin oruç tuttuğu Muharrem ayının da çeşitli etkinliklerle kamuoyunda gündeme getirilmesi, din**

derslerinde Aleviliğin de anlatılabilmesi, Diyanet örgütünde Alevilerin de aktif görevlere getirilmesi" gibi isteklerin bulunduğunu kaydetti.

Toplantıya katılan bir diğer isim olan ODTÜ öğretim üyesi Doç. Dr. Mustafa Yılmazkılıç da Manisa'nın Akhisar ilçesine bağlı Sünnetçiler ve Yatağan köyünden "özbeöz" bir Alevi olduğuna işaret ederek Diyanet'in girişimiyle ilgili şu değerlendirmeyi yaptı:

"Diyanet yetkilileri, gayelerinin her iki kesimin birlik ve beraberliğinin kuvvetlendirilmesi olduğunu söyleyerek bizleri çağırdılar. Amaç, Alevilikle Sünniliğin bir kavga haline getirilmesini önlemektir. Türkiye'deki insanlarımızın birlik ve beraberliğini sağlamaktır.

Diyanet teşkilatında Alevi vardır-yoktur diye bir tartışma olmaması lazım. Özbeöz Aleviyim. Ama Aleviliği dinsizlik gibi gösterenlere karşıyım. Alevilik ayrı dinmiş gibi gösterilmek isteniyor. Alevilik İslamiyetin içindedir.

Alevilik, İslamiyet içinde Hazreti Ali'ye muhabbet beslemektir. Hazreti Ali'ye inanmayan, onu sevmeyen Müslüman yoktur, olamaz. Biz 'Aleviyiz' deyip de Aleviliği dinsizliğe alet etmek isteyenlere karşıyız. Hazreti Ali, peygamberimizin damadıdır, en yakınıdır."

Alevilerin isteklerinin diğer Türk vatandaşlarının isteklerinden ayrı olarak düşünülemeyeceğini de ifade eden Doç. Yılmazkılıç, "Alevileri ayrı göstermek yanlıştır. Eğer bugün okullardaki din derslerinde Alevilik anlatılmıyorsa, bu bilinmemesindendir. Bütün mesele cehalettir. Bunun için ilk hedef bu cehaletin giderilmesi olmalıdır" diye konuştu. Toplantıda Diyanet İşleri Başkanlığı'na iletilen isteklere karşılık, ülke çapında etkin bazı Alevi dedelerinin Cumhuriyet'e açıkladıkları istek listesi daha kabarık oldu. Alevilerin istekleri şöyle sıralandı:

"- Din hizmetlerinin ifası için devletin ayırdığı bütçenin yüzde 30'u, Alevi kesimin inançlarını icra etmesi için ayrılmalıdır.

- Din hizmetlerinin ifası için bu işlere tahsis edilen kadroların da yüzde 30 kadarının Alevilerin kendi insanlarına ya da bu inançtakilere tahsis edilmesi gerekir.

- Şehirleşme nedeniyle, artık gezginci dedelere imkân olmadığı için sabit mekânların yapılması gerekiyor. Yani bu cami mi olur, cem evi mi olur, Aleviler ne istiyorsa, o yönde bir ibadetgâhlarının olması gerekir.

- Alevi kültürünün, ille de din dersleri zorunlu olmaya devam edecekse, Alevi kültürünü verecek olan derslerin de paralel olarak verilmesi gerekiyor.

- Kitle iletişim araçlarında, nasıl Ramazan ayında Sünni kesimin inançlarını öğreten ya da bu konuda konuşmalara yer veren TV programları 30 gün devam ediyorsa, Alevilerin buna karşı hiçbir diyeceği yok, saygıyla karşılarlar; ama kendileri için kutsal kabul ettikleri Muharrem ayında da hiç olmazsa 10-15 gün, bu konuda Hz .Peygamber ve soyuna karşı işlenmiş olan acıların ifade edilmesine imkân sağlanmalı ve bu konuda Alevi inançlarının yine aynı paralelde olmak üzere ifade edilmesine olanak sağlanmalı. Ancak bu kitle iletişim araçları kullanılırken ille de Alevi dedeleri konuşsun diye bir koşul yok.

Tam tersine, bir Sünni hoca ya da bilim adamı konuşsun. Bizim amacımız ikilik yapılması değil, bu kültürü verecek makamların kurumlaştırılması olayıdır. Yoksa bu kurumlarda konuşacak olanlar, bilgi ve ehliyetlerine göre konuşmalıdırlar. Eğer bir Sünni dostumuz çok daha bilgiliyse bu konuda, onun konuşmasını yeğ tutarız. Önemli olan bu eşitliğin getirilmesidir.

- Alevi kültürünün tanıtılması bakımından Kültür Bakanlığı tarafsız davranmalıdır. Yani Diyanet İşleri'nin birçok yayınları, bakanlık tarafından ya satın alınmakta ya da satışına destek verilmektedir. Yani bir nevi kaynak yaratılmaktadır. Bu tür yayınlarda da eşitliğin gelmesinde fayda vardır."

Babakratik şefkat...

TÜRKER ALKAN *15 aralık*

Garsonluk yaptığım kulübün bize ayrılmış olan arka kapısında karşılaştım onunla. 7-8 yaşlarında çok sevimli bir çocuktu.

Elimi başına koyup biraz sohbet ettim. Sonra garson arkadaşım Peter'le birlikte içeri girdik. Baktım Peter'in suratı beş karış. "Ne oldu" dedim, "bir şeye mi sıkıldın?"

"O küçük çocuğa davranışını sevmedim" dedi sert bir ifadeyle, "Çok babaca (paternalistik) davrandın. O küçük bir çocuk olabilir, ama senin ona büyüklük taslamaya hakkın olduğunu sanmıyorum."

Peter nereden bilebilirdi ki "babaca" davranış bizim kanımıza işlemiştir. Aslında bunun kötü bir şey olduğunu da düşünmeyiz.

Devletin "baba" olduğunu söylediğimizde devleti övmektir amacımız. Süleyman Demirel'e "Baba" çığlığı ile uzanan eller, onu yüceltmeyi düşünen insanların elleriydi. Demirel'in kendisi de bu "baba" deyişini pek sevdiğini belirtmedi mi?

Aslında bu "babalık" davası Atatürk'ün (yani Türklerin "babasının") kurduğu sistemde de güdülmüştür. Atatürk dönemine birçok siyasal bilimci "paternalistik yönetim" adını verir. Bunu, "iyi niyetli diktatörlük" diye günlük dile çevirebiliriz. Şimdilerde devletin ağır eli, Güneydoğu halkının yaralı başında dolaşıyor usulcacık. Ve hep bir ağızdan söyleniyoruz: "Bölge halkının şefkate ihtiyacı var." Baba Demirel, Türk-Osmanlı geleneğinin gereğini yerine getiriyor; "Devlet şefkatli olacaktır, güleryüz gösterecektir."

Hatta Demirel ve İnönü'nün bu bölgeye yaptıkları gezide tekrar şefkat konusu açılınca İçişleri Bakanı İsmet Sezgin kendini tutamamış ve geleneklerimize uygun olarak ağlayıvermiştir.

Bütün bunlar Osmanlıdan devraldığımız merkeziyetçi, antidemokratik kültürümüze çok uygun düşü-

yor. Devlet dediğin yeri gelince şefkatli olur, kafası kızınca eline sopayı alır, kafamızı kırar. Devletin kolu uzundur, hikmetinden sual olmaz, kestiği parmak acımaz...

Bütün bunlar Osmanlıya pek uygun düşse bile çağdaş ve demokratik bir toplumda yadırganması gereken davranışlardır.

Çağdaş ve demokratik toplumlarda, devlet "şefkat ihsan etmez", devletin yasaklarla belirlenmiş sorumluluk alanları vardır. Onları yerine getirir. Böyle bir devlette, polis gözetimine alınan insanlar da esrarengiz bir biçimde yok olmazlar.

Çağdaş ve demokratik yönetimlerde, vatandaşlar da devletten "şefkat dilenmezler." Bu toplumlarda devlet vatandaştan daha üstün bir konumda değildir ki ona "şefkat ihsanında" bulunsun! Çağdaş toplumlarda vatandaşların yasal güvenceleri vardır. Ne polis ne askeriye ne de en yüce devlet makamı bu yasal güvenceleri ihlale kalkışabilir. Emir ve komuta ile gösterilen şefkatin arkasında biraz acıma, küçümseme, tehdit ve keyfilik yatarmış gibi geliyor bana.

Oysa insanlara eşit ve onurlu bireyler olarak davranmak devletin en temel görevidir. "Şefkatli davranma" sloganının gizlediği keyfilik, babasal sırıtış, devleti insan onurunun üzerinde tuttuğu için kabul edilmemelidir.

Devletin babaca tavırlarla şefkat ihsan ettiği zamanları geride bırakmış, yurttaşların kendi yasal haklarını aldıkları, bunlara sahip çıktıkları, devleti yasalarla sınırladıkları gün, gerçek demokrasi kurulmuş olacaktır.

"Babakrasi" den demokrasiye daha bir hayli yolumuz var.

IPI'dan Teztel'e mektup var

18 aralık

Haber Merkezi - Uluslararası Basın Enstitüsü (IPI), Başbakan **Süleyman Demirel**'e gönderdiği açık mektupta, yasadışı Dev-Sol örgütü üyeleri arasında bağlantı görevi yaptığı gerekçesiyle altı aydır tutuklu bulunan Güneş Gazetesi İnsan Hakları Servisi Yönetmeni **Deniz Teztel**'in durumundan kaygı duyduklarını bildirdi. IPI Direktörü **Peter Galliner** imzasını taşıyan mektupta, Başbakan **Demirel**'den duruma el koyarak en kısa zamanda **Deniz Teztel**'in serbest bırakılması ve daha fazla engellemeye maruz kalmadan gazetecilik görevini sürdürmesine olanak tanınması istendi. IPI'nın Başbakan **Demirel**'e açık mektubu şöyle:

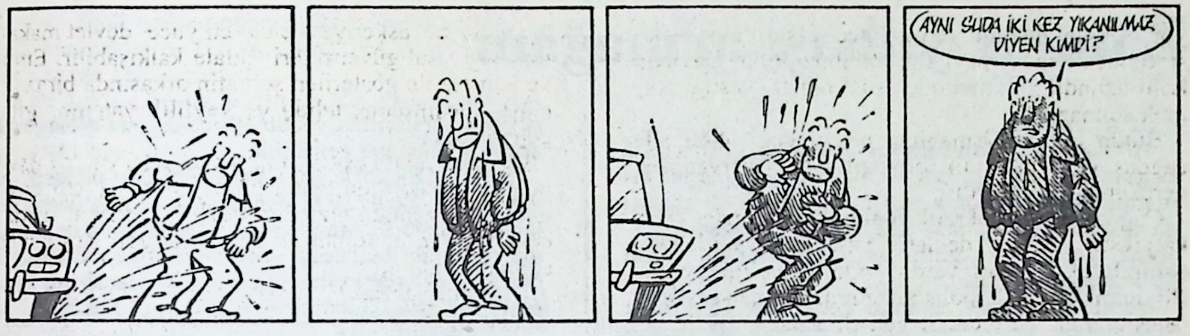
"Bütün dünyada önde gelen gazeteciler, editörler ve gazete yayıncılarını temsil eden IPI, altı aydır cezaevinde tutuklu bulunan Güneş Gazetesi İnsan Hakları Servis Yönetmeni gazeteci Deniz Teztel'in durumundan büyük ölçüde kaygılanmaktadır. Teztel, 28 haziran tarihinde gözaltına alınışından ve tutuklanışından bu yana mahkemeye çıkarılmamıştır.

Avukatları Teztel hakkında yazılı hiçbir suçlama alamadıklarını bildirmişlerdir. Öğrendiğimize göre polis, Deniz Teztel'in insan hakları ve işkence konusunda yazılar yazmaktan vazgeçmesi durumunda koşullu olarak serbest bırakılacağını bildirmiştir. Öğrenildiği kadarıyla Deniz Teztel, yasadışı Dev-Sol örgütü üyeleri arasında bağlantı kurmakla suçlanmaktadır. Teztel, 1980'den bu yana çeşitli haber ajansları ve gazetelerde çalışmıştır.

O dönemdeki bütün siyasi davaları izlemiş ve bu konuda uzmanlaşmıştır; bu davaların bütün yargıç, savcı ve avukatlarını tanımaktadır. Gazetecilik mesleği çerçevesinde, cezaevlerindeki durumlarını öğrenmek için tutuklu ve hükümlülere mektuplar yazmış, ancak hiçbir şekilde yasadışı bir örgütün üyeleri arasında bağlantı görevi yapmamıştır. Deniz Teztel'in tutuklanışı ifade ve kamunun bilgilenme özgürlüğüne doğrudan bir saldırı olduğu gibi BM İnsan Hakları Bildirgesi'nin 19. maddesinin de açık bir ihlalidir. IPI olarak polisin el koyduğu Deniz Teztel'in davalar, kararlar ve bunlarla ilgili fotoğrafları içeren geniş arşivinin akıbetinden de kaygılanıyoruz. Arşive, Deniz Teztel, Ankara DGM Savcısı'nın talimatıyla gözaltına alındığı sırada el konulmuştur. Bu kaygı verici duruma derhal el koymanızı ve meslektaşımızın en kısa zamanda serbest bırakılarak daha fazla engellemeye maruz kalmadan gazetecilik görevini sürdürmesine olanak tanınmasını istiyoruz."

İstanbul'da dün açılışı yapılan Tüm Özgür-Der, **Deniz Teztel**'e onur plaketi vermeyi kararlaştırdı. Dernekten yapılan yazılı açıklamada, **Teztel**'in diğer gazetecilere, **"Bunları yazmayın. Yazarsanız başınıza neler geleceğine Deniz Teztel'e bakarak karar verin"** mesajını vermek için tutuklandığı görüşü savunuldu.

Mezhepler üstü bir Diyanet

HAKAN AYGÜN *18 aralık*

- Teşkilatta Sünniler ağırlıklı. Alevi kesim pek işin içinde yok. Bu haksızlık değil mi?

YAZICIOĞLU - Bakın, bizim dinimiz laisizmdir diye bir şey karşınıza gelirse, ortak bir nokta bulmak zordur. Dinimiz, kitabımız bir diyenler de var. Eğer bunlarda birlik tamamsa, bunu herhangi bir mezhebe ya da meşrebe dökmek doğru değil. En azından başkanlık olarak doğru değil.

- Bu konuda personelin eğitimi şart. Ama Diyanet de bir şeyler yapamaz mı? Siz Ramazan'da mesaj yayımlıyorsunuz, Muharrem'de niye yapmıyorsunuz?

YAZICIOĞLU - Şöyle ifade edeyim. Değişik kesimler var. Sizin gazetenizde yayımlanıyor işte. Biri diyor ki bizim dinimiz laisizm. Şimdi bu anlayışla bağdaşmak tabii çok zor. Laisizm diye bir din yok. Böyle bir din üzerine herhangi bir tasarrufta bulunamaz. Şöyle özetleyeyim, İslamiyet belli, kitabı Kuran-ı Kerim. Hazreti Peygamber'in açıklamaları, sünneti vesaire. Yani İslamiyetin temel esasları var. Bunlar mezhebe göre değişmez ki! Dolayısıyla bu çerçeve içerisinde herhangi bir ayrılığın olmaması lazım. Ama folklorik manada Cem evleri filan, bunlar bölgelere göre değişen şeylerdir. Karadeniz'in, Doğu'nun, Güneydoğu'nun folklorik unsurları vardır. Türkiye bir mozaikler ülkesi aslında. Hem ırk bakımından hem de mezhep, meşrep bakımından. Çeşitli mezheplerden, dini gruplardan insanlar var. Benim yaklaşımım şu, Diyanet bütün bunların üstüne çıkmış bir müessese olmalıdır. Yani herhangi bir mezhebin, meşrebin hâkimiyet söz konusu olmamalıdır.

- Başkanlık bünyesinde mezhep müdürlükleri olmasına nasıl bakıyorsunuz?

YAZICIOĞLU - O zaman işin içinden çıkmak çok zor olur. Yani o mezhepleri nereye kadar götüreceğiz? Kaç mezhep müdürlüğü olacak? Onun içinden çıkamazsınız. Daha rahat pozisyon, Diyanet İşleri'nin bütün bunların üstüne çıkıp işin temeliyle, esasıyla nazım rol oynayacak bir yapıda olmasıdır.

- Tekrar başa dönersek, bu sıkıntılarınızı giderme çerçevesinde mi Aleviler konusuna eğildiniz? Ne amaçlıyorsunuz? Alevilere nasıl açarız, onu mu?

YAZICIOĞLU - Alevilerle ilgili çalışmamız mistik bir havaya sokuldu. Bizim düşüncemiz Alevilerle ilgili ciddi bir araştırma yapılmadı, biz yapalım, Diyanet dergisinde yayımlayalım oldu. Bu vesileyle çağıralım dedeleri, oturup konuşalım.. Düşüncelerini alalım. Bu tartışmaya biz de iştirak edelim. Hadise budur.

- Bunun bir ileri adımı olacak mı?

YAZICIOĞLU - Devam edecek, devam etmesi lazım. Makul kimselerle diyaloğun sürmesi lazım. Dinimiz laisizmdir diyen bir kesimle varılabilecek bir nokta yoktur. Katı kesim, Sünnilerde de var. İnsanların inançsız olma hürriyeti de var. Makul kesimdeki Alevilerle zaten bir farklılığımız olmaması lazım. Farklılık var gibi görünüyorsa, bizden de kaynaklanan eksiklikler mutlaka vardır. Bu eksiklikleri bu diyalog yoluyla oturup tespit etmek lazım.

- Cem evleri kurulması gibi bir istek var.

YAZICIOĞLU - Cem evlerinin yapılması, o insanlarımızı ilgilendirir. Diyanet cami yapmaz. Yapan vatandaşlardır. Cem evi olabilir, başka şeyler olabilir. Bunlar sosyal tesislerdir.

- Mali yardım söz konusu olamaz mı?

YAZICIOĞLU - Camilere bile Diyanet Vakfı'nın çok küçük yardımı söz konusu. Yani öyle bir olanağımız yok.

– Alevilerin Diyanet'te temsil isteği var.

YAZICIOĞLU - Temsilci olayına çok sıcak bakmıyorum. Bu yolun açılması halinde bulunduğumuz noktadan çok daha karışık bir ortama da gidebiliriz. Bunun gerisi gelir. Değişik kesimler, değişik temsilcilikler isteyecektir. Biz hepsinin üstüne çıkmak zorundayız. Öyle mi, değil mi, o tartışılır. Ama bu, personelin eğitimine bağlı. Her masa, her temsilcilik bütün kesimlere hitap ediyor. Alevi vatandaşlarımız devletin her kademesinde, her türlü mevkiye tırmanabiliyor. Bunun tersi söylenemez. Mani bir hal yok.

- Ama sizin teşkilatta Alevi yok...

YAZICIOĞLU - Var olduğu söyleniyor. Ama ben bunu araştırmadım. Çünkü bölücülük yapmış olurdum. Bu teşkilata girmek için imam hatip mezunu olmak lazım. Eğer Alevi vatandaş imam hatibi bitirir de buraya gelirse, engellenemez ki. Ama imam hatibe gitmiyorlarsa, doğal olarak az olacaktır. Belki de vardır. Bilemiyorum. Ayırımcılık yapmak istemediğim için araştırmak istemiyorum. Doğru değildir. Yani kıstasları kim taşıyorsa, hangi kesimden olursa olsun, bu müessesede çalışır.

Zamlar yılbaşı armağanı

20 aralık

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Bakanlar Kurulu'nun zam paketi ile ilgili görüşmelerini tamamlamasından sonra yüzde 9'la yüzde 48 arasında değişen oranlardaki KİT zamları dünden başlayarak uygulamaya girdi. En yüksek zammı yüzde 48'le tüpgaz gördü.

Yapılan 5 temel zammın getirisinin 15 trilyon 860 milyar lirayı bulacağı hesaplandı. Başbakan **Süleyman Demirel, "Zamları üzüntüyle karşılıyorum"** dedi.

"KİT'lerin serbestçe yaptıkları" belirtilen zam oranlarının hükümetçe saptandığı belirlendi. Petrol ürünleri ile içki ve sigaraya Hazine ve DPT uzmanlarınca önerilen düzeyde zam yapılırken, elektrik zammının 5 puan daha yüksek tutulduğu, çay ve şeker zammı oranlarının da düşürüldüğü görüldü.

TÜPRAŞ Genel Müdürlüğü'nün rafineri çıkış fiyatlarına yaptığı zam 19 Aralık sabahından başlayarak Petrol Ofisi'nce perakende ürün fiyatlarına yansıtıldı.

Benzin fiyatları ortalama yüzde 26 oranında arttırılırken gazyağı ve motorin zammı yüzde 14, kalorifer yakıt ve fuel-oil'deki zam oranı yüzde 9-10 düzeyinde tutuldu.

En yüksek zam ise yüzde 48'le tüpgaz fiyatlarına yapıldı. Tüpgaz perakende fiyatlarını il il belirleme çalışmalarının sürdüğü, ancak 12 kilogramlık tüpgazın daha önce 30 bin lira olan Ankara'daki satış fiyatının 43-45 bin lira düzeyine çıkacağı belirtildi.

Petrol ürünlerine yapılan zamların toplam faturasının 7 trilyon 200 milyar lira olacağı hesaplandı. Bu zammın aralık ayı fiyat endeksine etkisinin de 1.5 puanı bulacağı saptandı. Bu arada, petrol zammıyla sağlanan ek kaynağın bütçenin finansmanında değerlendirilebilmesi için petrol ürünleri üzerindeki yüzde 12'lik KDV'nin yüzde 13.5'e yükseltilmesi ve fon kesintilerinin de yeniden düzenlenmesi gerektiği vurgulandı.

Akaryakıt zamları fueloilli kaloriferle ısınan evlerin yakıt masrafını da olumsuz etkileyecek. Kalorifer yakıtına yüzde 9.2,5 numaralı fuel-oil'de yüzde 9 olarak yansıyan artışların ardından, zamdan önce depolarını doldurmayan apartmanların akaryakıt giderleri yükselmiş olacak. Bu da dairelerin ödedikleri yakıt paralarında yüzde 10'un altında olmayacak artışları gündeme getirecek.

Türkiye Elektrik Kurumu (TEK)'de elektrik fiyatlarına 1 Ocak 1992'den geçerli olmak üzere ortalama yüzde 22 oranında zam yaptı. Sulama ve içme sularında kullanılan elektriğin fiyatı değiştirilmezken, evlerde kullanılan elektriğe sanayi elektriğinin yaklaşık iki katı zam yapıldığı görüldü.

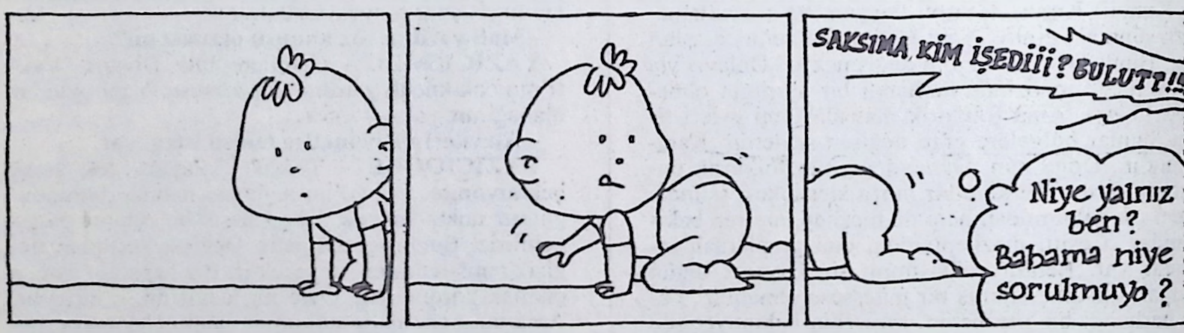
Evlerde kullanılan elektriğin 120 kilovatsaate kadar olan bölümü 323 liradan yüzde 39.3'lük zamla 450 liraya yükseltilirken 120 kilovatsaati geçen bölüm de yüzde 21.7'lik artışla 500 liraya çıkarıldı. Sanayi elektriğinin fiyatına ise ortalama yüzde 20.8 oranında zam yapıldı. Bu ayarlamalardan sonra TEK'in ortalama elektrik satış fiyatı 339.6 liradan 414.3 liraya yükseldi.

Elektrik zamları ile bir yıllık dönemde toplam 2 trilyon 960 milyar lira civarında bir ek kaynak sağlanabileceği hesaplandı. Ancak petrol ürünlerindeki zamların bir bölümü elektrik maliyetlerine de yansıyacağı için net katkı 2.1 trilyon lira düzeyinde kalacak.

Elektrik zammının aylık fiyat endeksine yansıması da 0.5 puan düzeyinde olacak.

Uzmanların yüzde 40 oranında zam önerdikleri şekere, hükümetin, piyasadaki yüksek miktardaki şeker stokunu göz önüne alarak yüzde 20 civarında zam yapılmasını uygun gördüğü belirtildi.

Bu arada Resmi Gazete'de yayımlanan Maliye ve Sanayi Bakanlıklarının şeker zammıyla ilgili ortak bildirisinde, ellerinde şeker stoku olan tüccar ve imalatçılardan stok beyanında bulunmaları istendi. Halen piyasada 100 bin ton civarında şeker stoku olduğu tahmin ediliyor.

Şekerde büyük spekülasyona ve stokçuluğa yol açan zam beklentileri 19 Aralık sabahı saat 07.00'den itibaren uygulamaya konuldu.

Fabrika toptan satış fiyatlarına yüzde 13.2 ile yüzde 23.1 arasında zam yapan Türkiye Şeker Fabrikaları, **"vurgunculuğu önlemek için (!)"** de 20 Aralık sabahı saat 07.00'ye kadar şeker satışlarını durdurarak eldeki şeker stoklarının dün akşama kadar birer beyannameyle bağlı bulunulan vergi dairesine bildirilmesini istedi. Yapılan açıklamada şeker satanların doğan fiyat farkını yatırmaları gerektiği de hatırlatıldı.

Aylık fiyat endeksine yansımasının 0.3 puan olacağı hesaplanan şeker zammı ile yaklaşık 1 trilyon lira kaynak sağlanacak.

Çay-Kur'da perakende çay satış fiyatlarının yüzde 19-20 oranlarında arttırılmasını kararlaştırdı. Piyasadaki çay satışları yeni etiketli çaylar piyasaya çıkıncaya kadar eski fiyattan satılacak.

Aylık fiyat endeksini 0.2 puan yükselteceği hesaplanan çay zammı ile toplam 450 milyar liralık kaynak elde edilebileceği saptandı.

Tekel Genel Müdürlüğü de hükümetin zam talimatı üzerine yerli ve ithal içki ve sigaraların satış fiyatlarını yüzde 33.3'e varan oranlarda arttırdı. Toplam 4 trilyon 250 milyar liralık ek kaynak sağlanabileceği hesaplanan içki ve sigara zammının aralık ayı enflasyonuna etkisi ise 0.8 puan olacak. Bakanlar Kurulu'nun 19 Aralık'ta yaptığı toplantıda yeni zam kararları alındı.

Toplantıda, Devlet Demiryolları, orman ürünleri, Çinkur, kok, pik demir, Şehir Hatları ve Devlet Hava Meydanları'na zam yapıldı.

En üksek zammı, yüzde 50 ile Şehir Hatları görürken Devlet Hava Meydanları'na yapılan zam oranı yüzde 5'te kaldı.

Bir ömür böyle bitti

22 aralık

Haber Merkezi - Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK) Genel Başkanı **Abdullah Baştürk,** 21 aralık sabahı, tedavi edilmekte olduğu İstanbul International Hospital'da vefat etti. Pazartesi günü Merter'deki DİSK binasında katafalka konulacak olan Baştürk'ün cenazesi, salı günü toprağa verilecek.

Çarşamba gecesi geçirdiği bir fenalık üzerine bayılan ve sabaha karşı **"yaygın subaraknoid beyin kanamasına bağlı beyin ölümü tablosu"** tanısı ile International Hospital'da yoğun bakıma alınan Baştürk, üç gün boyunca bitkisel yaşamdan çıkamadı. Tıbbın bütün olanaklarının kullanılmasına rağmen Abdullah Baştürk, 21 aralık sabahı saat 6.30'da **"beyin kanamasına bağlı olarak gelişen dolaşım ve solunum bozukluğu"** nedeniyle hayata gözlerini yumdu.

Baştürk'ün ölüm haberinin alınması üzerine International Hospital işçi, sendikacı ve politikacı akınına uğradı. Hastaneye gelenler arasında Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı **Erdal İnönü,** SHP Grup Başkanvekili **Mahmut Alınak,** Sanayi Bakanı **Tahir Köse,** SHP İstanbul Milletvekili **Ercan Karakaş,** SHP İstanbul İl Başkanı **Bozkurt Nuhoğlu,** İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı **Nurettin Sözen,** DİSK Genel Sekreteri **Süleyman Çelebi,** Yürütme Kurulu üyeleri **Rıza Güven, Mukbil Zırtıloğlu, Kemal Daysal** ile 15'e yakın sendikanın genel başkanı ve çok sayıda işçi yer aldı. Gelenler, Baştürk'ün eşi **Ayten Baştürk** ile çocukları **Serdar, Bülent** ve **Hülya Baştürk'e** başsağlığı dilediler.

İşçi ve sendikacılar, daha sonra Merter'deki DİSK Genel Merkezi'nde bir araya geldiler. DİSK Yönetim Kurulu ile konfederasyona bağlı sendikelerin temsilcileri burada ayrı ayrı toplantılar yaptı. DİSK Genel Sekreteri Süleyman Çelebi, yaptığı açıklamada, Baştürk'ü **"Türkiye'deki sendikacılık hareketinin kilometre taşı"** olarak niteleyerek Abdullah Baştürk'ün **"demokrasi, insan hakları, özgürlük ve eşitlik mücadelesinin yılmaz savunucusu"** olduğunu bildirdi.

62 yaşında ölen Abdullah Baştürk'ün cenazesi pazartesi sabahı saat 10.00'da International Hospital'dan alınıp saat 11.00'de Merter'deki DİSK Genel Merkezi'nde katafalka konulacak. Baştürk'ün naaşı salı günü Teşvikiye Camii'nde öğleyin kılınacak cenaze namazından sonra Zincirlikuyu Mezarlığı'nda toprağa verilecek.

SSCB resmen yok oldu

22 aralık

Dış Haberler Servisi - 20. yüzyıla damgasını vuran süper güçlerden Sovyetler Birliği (SSCB), Kazakistan'ın başkenti Alma Ata'da resmen tarihe karıştı.

Eski SSCB'ye bağlı 11 cumhuriyetin lideri, birliğin yaşamına elbirliğiyle son vererek Bağımsız Devletler Topluluğu'nun (BDT) kuruluşunu dünyaya duyurdu. BM'de SSCB'ye ait olan koltuğa Rusya Federasyonu oturacak.

Rusya, Ukrayna, Beyaz Rusya, Moldavya, Kazakistan, Azerbaycan, Ermenistan, Özbekistan, Türkmenistan, Kırgızistan ve Tacikistan devlet başkanlarının katıldığı Alma Ata toplantısında, 11 cumhuriyetin eşit birer üye olarak Bağımsız Devletler Topluluğu'na katılmaları kararlaştırıldı.

Gürcistan ise topluluğa katılıp katılmama konusundaki kararını daha sonra verecek.

Toplantının sonunda bir anlaşma imzalayan Yeltsin ve 10 cumhuriyetin lideri, Sovyet devletiyle birlikte SSCB devlet başkanlığı makamının da ortadan kalktığını açıklayarak **Mihail S. Gorbaçov**'un artık devlet başkanlığı yetkisine sahip olmadığını duyurdular.

Gorbaçov'a, şimdiye dek Sovyetler Birliği için yaptığı hizmetler nedeniyle teşekkür eden 11 cumhuriyet lideri, en geç gelecek hafta başında istifa etmesi beklenen Sovyet liderine iyi davranılması ve geleceğinin ekonomik açıdan güvence altına alınması konusunda da görüş birliğine vardılar.

Alma Ata toplantısında, Bağımsız Devletler Topluluğu'nu oluşturan 11 cumhuriyetin devlet başkanları, Sovyetler Birliği'nin Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'ndeki daimi üyeliğinin Rusya'ya devredilmesini onayladılar.

Anlaşmaya göre Rusya, Birleşmiş Milletler'de, bu kurumda üyelik statüsüne sahip olan Ukrayna ve Beyaz Rusya dışındaki sekiz cumhuriyetin çıkarlarını savunma yetkisine sahip olacak.

Toplantıdan sonra düzenlenen basın toplantısında Kazakistan Devlet Başkanı **Nursultan Nazarbayev**'in yaptığı açıklamaya göre Rusya'nın, SSCB'nin mirasçısı olarak uluslararası hükmi şahsiyeti olması ve söz konusu sekiz cumhuriyetin de uluslararası topluluğun üyeleri olmaları için çaba göstermesi kararlaştırıldı.

Toplantıda, Bağımsız Devletler Topluluğu'nun kurulmasının önündeki en önemli engellerden biri sayılan nükleer silahlar konusunda tam bir anlaşmaya varılamadı.

11 cumhuriyet lideri, geri kalan anlaşmazlıkları çözmek üzere 30 aralık tarihinde Beyaz Rusya'nın başkenti Minsk'te bir araya gelerek nihai bir karara varacaklar.

Bağımsız Devletler Topluluğu'nun ortak savunması konusunun tam olarak açıklığa kavuşturulamaması nedeniyle topluluğun savunma kanadının başına, geçici olarak Sovyetler Birliği Savunma Bakanı Mareşal **Yevgeni Şapoşnikov** getirildi.

Ancak Azerbaycan ve Ukrayna cumhuriyetlerinin devlet başkanlarının kendilerini cumhuriyetlerinin başkomutanları ilan etmiş olmaları da göz önünde bulundurularak Şapoşnikov'un **"başkomutan"** sıfatını taşıması kararlaştırıldı. 30 aralık tarihinde Minsk'te imzalanacak olan nihai anlaşmayla topluluğun savunma kanadı, kalıcı bir liderliğe kavuşturulacak.

Bağımsız Devletler Topluluğu'nun dış sınırları, cumhuriyetlerin ortak katılımıyla oluşturulacak bir komite tarafından gözlenecek.

Sınırların değişmezliği konusunda görüş birliğine varan liderler, topluluğu oluşturan cumhuriyetler arasındaki sınırların ise açık olmasını ve bir cumhuriyetten diğerine yolculuğun serbest olmasını öngörüyorlar.

Mihail Gorbaçov tarafından toplantı öncesinde önerilen **"topluluk vatandaşlığı"** önerisi ise liderler tarafından kabul görmedi.

Cumhuriyetler arasında etnik çatışmaları önlemek için topluluğa katılan bütün cumhuriyetlerin vatandaşlarının tek bir uyruğa bağlı olması yolundaki öneri, **"Bağımsız Devletler Topluluğu'nun tek bir devlet olmadığı"** gerekçesiyle reddedildi.

Alma Ata zirvesine katılan 11 cumhuriyet lideri, toplantının sonunda bir de deklarasyon imzaladı. Alma ata deklarasyonunda, 11 cumhuriyetin oluşturduğu BDT'nin ortak bir siyasi ve ekonomik alana sahip olacağı belirtildi.

Deklarasyonda, BDT'nin, uluslararası barışın korunması sorumluluğunu üstlendiği kaydedilerek üye cumhuriyetlerin birbirlerinin toprak bütünlüğüne saygı gösterecekleri ve mevcut cumhuriyet sınırlarının değişmeyeceği bildirildi.

BDT'ye üye devletlerin, hukukun üstünlüğüne dayalı demokratik devletler olacağı belirtilerek cumhuriyetlerin egemenliğe ve birbirleriyle eşit statüye sahip olacakları vurgulandı.

Deklarasyonda, devletlerin self-determinasyon hakkına sahip oldukları da kaydedildi.

Deklarasyona göre üye devletler birbirlerinin iç işlerine karışmayacaklar ve birbirlerine karşı tehdit kullanmayacaklar.

Ekonomik yollardan veya başka şekilde birbirlerine baskı yapmama taahhüdünde bulunan cumhuriyetler, bütün çatışmaların barışçı yollardan çözülmesini de benimsediler.

Alma Ata Deklarasyonu'nda, BDT'nin insan haklarına ve özgürlüklerine saygı ilkesini temel alacağı, uluslararası hukuka uyacağı ve SSCB'nin uluslararası yükümlülüklerini yerine getireceği de belirtildi.

Belgede, BDT'nin uluslararası hükmi şahsiyeti olmadığı da vurgulandı.

Alma Ata toplantısında imzalanan bir başka protokol de Bağımsız Devletler Topluluğu'nun üyeleri arasında koordinasyonu sağlayacak kurumların oluşturulmasını öngörüyor.

Protokolde, BDT'nin en üst siyasi organının, üye cumhuriyetlerin devlet başkanlarından oluşan konsey olacağı kaydedildi.

Ayrıca hükümet başkanları düzeyinde bir konsey de oluşturuldu.

Meclis'te PKK kavgası

27 aralık

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - TBMM Genel Kurulu'nda **"İç Güvenlik"** konulu genel görüşme yapılırken kavga çıktı. SHP Grup Başkanvekili HEP kökenli milletvekili **Mahmut Alınak** kürsüde konuşurken **"Geçenlerde Digor'da iki kardeşimiz öldü. Biri asker, biri PKK'lı"** deyince, **"Bu kürsüden PKK'yı konuşamazsın"** diyen bir grup DYP milletvekili, Alınak'ı zorla aşağı indirdiler. Kavga, koalisyon ortağı milletvekillerini de birbirine düşürdü. Başbakan **Süleyman Demirel, "Hür kürsü burası. Bir miktar reaksiyon olur. Demokrasi kolay iş değil"** dedi. Başbakan Yardımcısı **Erdal İnönü** de **"Milletvekili arkadaşımız kendi sıkıntılarını değil, vatandaşların sıkıntısını söylüyor"** diyerek Alınak'ı savundu ve **"Ben milletvekillerinin konuşma özgürlüğünü savunuyorum"** diye konuştu.

TBMM Genel Kurulu, Güneydoğu'da ve İstanbul'da meydana gelen kanlı olaylar nedeniyle gergin bir ortamda toplandı. TBMM Başkanı **Hüsamettin Cindoruk,** partilerin grup başkanvekilleriyle konuşarak genel görüşme sırasında milletvekillerinin, **"sertleştirici davranışlardan kaçınmaları"** için yardımcı olunmasını istedi. Bu arada ziyaretçiler sıkı bir biçimde aranırken, milletvekillerine de Meclis ana binasına **"silahsız gelmeleri"** uyarısında bulunuldu. Genel görüşmeyi MİT Müsteşarı **Teoman Koman** ve Emniyet Genel Müdürü **Ünal Erkan** da izledi.

Meclis Genel Kurulu daha sonra TBMM Başkanvekili **Yıldırım Avcı'**nın başkanlığında toplandı. DYP grubu adına Bursa Milletvekili **Mehmet Gazioğlu,** ANAP Genel Başkanı **Mesut Yılmaz** ve SHP Grup Başkanvekili **Aydın Güven Gürkan'**ın konuşmaları sırasında yer yer sataşmalar oldu. Bu sataşmalar büyümeden yatıştırıldı.

Daha sonra kürsüye gelen SHP Grup Başkanvekili **Mahmut Alınak'**ın konuşması ise Meclis'i karıştırdı. Alınak, 12 Eylül darbesiyle birlikte Kürt sorununun büyüdüğünü, bölgede baskı ve işkencenin bardağı taşıran son damla olduğunu söyledi. **"Asker çözüm değil, çözümsüzlüktür"** diyen Alınak, bölge insanlarının **"illegaliteye"** itildiğini, haksızlığa uğrayanların adaleti kendi elleriyle gerçekleştirme yoluna gittiklerini söyleyince, bazı DYP'li ve ANAP'lı milletvekilleri sıra kapaklarına vurarak protesto ettiler.

Konuşmasını sürdüren Alınak'ın, bölge insanının **"ihkak-ı hak"** (haklarını kendileri elde etme) yoluna gittiğini söylemesi üzerine protestolar büyüdü. Alınak'ın kavgaya yol açan konuşması zabıtlarda şöyle yer aldı:

Mahmut Alınak: "Baskı ve işkenceler de bardağı taşıran son damla olmuştur. Soruna yaklaşımda bu üç gerçeği göz ardı ettiğimiz sürece, sonuç almamız mümkün olmayacaktır. Mümkün olsaydı, askeri yönetimlerle, sıkıyönetimlerle, 12 Eylüllerle, olağanüstü hal uygulamalarıyla, köy koruculuğu ve özel timli uygulamalarla, Terör Yasası, sansür ve sürgün kararnameleriyle zaten bugüne kadar bir sonuç alınmış olacaktı. Ama alınmadığı ortada. Kars'ın Digor ilçesinin Bolaylı ve Arpalı köylerinde akraba olan iki gencimiz, çatışmalarda can verdiler değerli arkadaşlarım..." (ANAP sıralarından **"Öldürenler ne olacak?"** sesleri).

Burhan Kara (ANAP-Giresun): **"Sayın başkan yeter artık, yeter."**

Murat Orhun (ANAP-Yozgat): **"Otuz gencimizin anası ağlamadı mı?"** (ANAP, DYP ve RP sıralarından sıra kapaklarına vurmalar, gürültüler, DYP sıralarından kürsü önüne yürümeler).

Mahmut Alınak: "Dinleyin lütfen, izah etmeye çalışıyorum." (Gürültüler).

"Biri asker, biri de PKK'lıydı... (Gürültüler). **"Düşmanlıklar mı?"**

Başkan: "Sayın Alınak, bitiriniz lütfen." (Gürültüler).

Mahmut Alınak: "Bu sorunlar burada tartışılsın lütfen. Ben konuşma meraklısı değilim..." (Gürültüler).

Başkan: "Efendim, zaman içinde tartışılsın..." (Gürültüler).

Mahmut Alınak: "Ben amacımın dışına..." (Gürültüler), DYP ve ANAP sıralarından, (**"İndirin onu aşağıya"** sesleri.)

Mahmut Alınak: "Sayın Başkanım..." (Kürsü önünde toplananlar DYP, ANAP ve RP sıralarından sıra kapaklarına vurmalar, gürültüler.)

Mahmut Alınak: "Ben amacımın dışına çıkmıyorum." (Gürültüler). (DYP Kırıkkale Milletvekili Sadık Avundukoğlu hatip kürsüsüne çıktı.)

Mahmut Almak: "Yanlış yapıyorsun..."

M. Sadık Avundukoğlu: "Ben sana bu kürsüden PKK'yı konuşturmam. Bu kürsüden PKK'yı konuşamazsın..."

(DYP Erzurum Milletvekili İsmail Köse, DYP Isparta Milletvekili Ertekin Durutürk, İdare Amiri Samsun Milletvekili Nafiz Kurt kürsüye çıktılar.)

Mahmut Alınak: "Ben konuşacağım..."

Başkan: "Sayın Alınak, kürsüyü terk ediniz lütfen."

Ertekin Durutürk: "aşağı ineceksin, konuşmayacaksın."

Mehmet Alınak: "Lütfen bir dinleyin..."

TBMM İdare Amiri Nafiz Kurt: "Kürsüye çıkmayın..." (Gürültüler).

Kürsüdeki bu kargaşa sürerken Ertekin Durutürk, Alınak'ı kolundan tutup iterek kürsüden indirdi. HEP kökenli SHP milletvekillerinden **Sırrı Sakık'**ın Durutürk'ün üzerine yürümesi üzerine ANAP'lı **Vehbi Dinçerler** araya girdi ve Sakık'ı uzaklaştırdı.

Bu sırada saat 17.50'yi gösterirken Yıldırım Avcı, oturuma 15 dakika ara verdi. Genel görüşmeyi naklen yayımlayan TV1 de yayınını kesti.

Başbakan Süleyman Demirel'in, tartışma başladığı sırada genel kurul salonundan çıktığı görüldü. Demirel, kuliste gazetecilere, **"Parlamento böyledir. Hür kürsü burası. Reaksiyon da olur, söz de olur. Bunlar olmayan şey değil"** dedi. Demirel, sinirlendiği için mi dışarı çıktığını soran gazetecilere, **"Yok, hayır. Elimi yıkamaya gittim. Ben insan**

değil miyim?" karşılığını verdi.

Başbakan Demirel, **"Sayın Türkeş sıkıyönetim ilan edilmesini istiyor"** hatırlatması üzerine, **"Burası hür ülke. Sıkıyönetimi MGK kararlaştıracak. Hükümet ilan edecek. TBMM tasdik edecek. Yolu bu. Şu anda buna ihtiyaç yok. İnşallah hiç olmaz"** dedi. Demirel, **"Sayın Köse, konuşmanın 'bölücü' olduğunu savunuyor. Sizce de bölücü müydü?"** sorusuna ise şu yanıtı verdi:

"Beni yoruma sokmayın. Ben orada oturuyordum, dinliyordum. Düşündüğümü kürsüden söyleyeceğim. Hür kürsü burası. Bir miktar reaksiyon da olur. Hür kürsüden birisi bir şey de söylüyor işte. Demokrasi kolay iş değildir. Zaman alacak. Herkesin sorumluluğunu bilmesi lazım. Beni yoruma sokmayın, anlayışla karşılayın."

Bu sırada salondan çıkan SHP Genel Başkanı Erdal İnönü ise kendisine yöneltilen sorulara karşılık, **"Oturum devam ediyor"** demekle yetindi. İçişleri Bakanı İsmet Sezgin de, **"ANAP'a da tepki oldu. Canlı yayında böyle birtakım gösteriler yapılmak isteniyor"** dedi. Sezgin, gazetecilerin sorularını da şöyle yanıtladı:

– Tepkiyi haklı buluyor musunuz?

SEZGİN – Tabii kürsü özgürlüğü var. Kürsüden söyleyecek. O, kendi partisini, kendisini ilgilendiren bir olaydır. Grup adına söylenmesi belki de konunun önemini arttırır.

– Parlamentoda tansiyonun bu şekilde yükselmesi, kamuoyunda da yükseltir mi?

SEZGİN – Hayır, kamuoyunda daha düşürür. Parlamentonun duyarlılığı kamuoyuna da yansır. Devletin bölünmez bütünlüğüne saldırılarda kamuoyu duyarlıdır ve TBMM'de bu duyarlılığın ifade edilmesi, kamuoyuyla parlamentonun bu konuda birleştiğinin işaretidir.

Konuşması sırasında olay çıkan SHP Grup Başkanvekili Mahmut Alınak, daha sonra gazetecilere açıklama yaparken **"Ben Türk ve Kürt halkının kardeşliğini savundum. Bana saldıranlar, bu kardeşliği istemiyorlar. Bir Trakyalı ile bir Şırnaklının birbirini öldürmesini anlamak mümkün değil. Bu nasıl çözümlenir, bu konudaki düşüncelerimi anlatmaya çalışıyorum. Kürsüye hücum ettiler. Özgür tartışma ortamını içlerine sindiremedikleri için konuşmalarımı amacı dışına taşımak yoluna gittiler"** dedi.

Alınak, daha sonra gazetecilere konuşma metnini göstererek şöyle dedi:

"Kars'ın Digor ilçesinin Dolaylı ve Arpalı köyünde iki gencimiz, akraba olan iki gencimiz çatışmalarda can verdi. Biri asker, biri PKK'lıydı... işte bu sözleri söyledikten sonra olaylar çıktı. Sözüm kesilmeseydi şöyle devam edecektim: 'Düşmanlıkları mı var idi? Hayır. Her biri ötekisi için canını verebilecek kadar birbirlerini seviyorlardı. Anneleri kucaklaşarak acılarını dindirmeye çalıştılar. Yine Şırnaklı bir Kürt gencinin, Trakyalı ya da Karadenizli bir Türk genci ile ne alıp vereceği olabilir? Bunlar kardeş insanlar, kardeş olmaları gereken insanlar."

DYP milletvekillerinin büyük bölümünün, oturuma ara verildiği sırada salondan çıkmadıkları görüldü. DYP'li **Münif İslamoğlu, "Bu HEP'lilerle bu iş yürümeyecek"** diye bağırırken, **Halit Dağlı** ve **Adil Aydın, "HEP'liler burada olduğu sürece bu iş yürümez. Grubu toplayalım"** diye konuştular.

DYP grup başkanvekilleri **Bekir Sami Daçe** ile **Turan Tayan** ise DYP'li milletvekillerini yatıştırmaya çalıştı. **Bülent Ecevit**'ten sonra kürsüye gelen Başbakan Yardımcısı İnönü, Alınak'ın konuşmasının yanlış izlenim uyandırdığını, ancak herkesin konuşma özgürlüğünü savunduğunu söyledi. Bu sözleriyle DYP milletvekillerini kızdıran İnönü'ye zaman zaman ANAP sıralarından laf atıldı. Bir ANAP'lı İnönü'ye, **"Bu fizik problemi çözmeye benzemez"** deyince İnönü, **"fizik problemi çözmenin de fikir gücü gerektirdiği"** yanıtını verdi ve bu milletvekilini ciddiyete çağırdı.

İnönü'nün sözlerini çoğu kez sadece SHP milletvekilleri alkışlardı. İnönü'nün yalnızca ANAP Genel Başkanı Yılmaz'ı ciddiyete çağırmasına ilişkin sözleri Demirel ve DYP milletvekillerinin bir bölümü tarafından alkışlandı. Ancak İnönü'nün Alınak'ı savunması DYP milletvekillerinin bazılarını sinirlendirdi. Önce İnönü'ye laf atan DYP'lilerden yaklaşık 40'ı tepki olarak genel kurulu terk ettiler. Bu milletvekillerinin aralarında **İsmail Köse, Veysel Atasoy, Ertekin Durutürk, Aykon Doğan, Baki Tuğ** ve **Fethi Akkoç**'un da bulunduğu görüldü.

İnönü, kürsüden inerken sadece SHP sıralarından alkışlar yükseldi.

6.5 saat süren genel görüşme 21.30 sıralarında sona erdi.

Terör ve Sivil Otorite

OSMAN ULAGAY *27 aralık*

Türkiye'de demokratik düzen içinde sivil otoriteyi üstün kılma yolunda önemli adımlar atıldı son dönemde. Örnek sayılabilecek bir hoşgörü ortamında yapılan seçimler sonucunda iktidar el değiştirdi. Seçimler sonrasında, bir zamanlar Türk siyaset sahnesinin iki zıt kutbunu oluşturan AP ve CHP'nin uzantısı olan iki partinin bir koalisyonda bir araya gelmesi, Türkiye'de artık her sorunun demokrasi içinde çözümlenebileceği inancını daha da güçlendirdi.

Seçilmiş sivil otoriteden üstün bir "devlet" özlemini içinden atamayanlar bu gelişmelere herhalde hiç sevinmediler. Sivil otoritenin kesin üstünlüğünün sağlandığı, demokrasinin tartışmasız benimsendiği bir düzende, komplolar tezgâhlayarak devlet içinde devlet görünümü yaratmak, sağdan ve soldan grupları kullanarak "iktidar oyunu" oynamak güçleşecek; seçilmiş sivil otoriteye alternatif yaratma heveslilerinin hevesleri kursaklarında kalacaktı. Bu gibi özlemleri taşıyanlar, terör eylemlerine öteden beri çok sıcak bakarlar. Terörün kökeni ne olursa olsun, sivil otoriteye alternatif oluşturma hevesindekiler bu-

nu kendi amaçları için kullanmaya çalışırlar. Terörü, sivil otoriteyi zayıf gösterecek bir araç olarak desteklerler.

Bana öyle geliyor ki sivil otoriteyi temsil eden siyasi partiler ve onların sivil alternatifini oluşturan diğer siyasi partiler, terörü ve terörün yarattığı ortamı siyaset malzemesi olarak kullanmazlarsa ve sivil otoritenin tartışılmazlığını savunurlarsa, terör kendi boyutları içinde kalır. Kendi boyutları içinde kalır derken terör olayları hemen bıçak gibi kesilir ya da etkisini yitirir demek istemiyorum. Hatta bir süre terörün tırmandırıldığını bile görebiliriz. Ancak eğer siyasi partiler sivil otoritenin üstünlüğü konusunda ortak bir tavır koyabilirlerse terördeki bir tırmanış bile rejim tartışmalarını, otoritenin kimde olacağı tartışmalarını gündeme getiremez. Terörü kendi amaçlarına alet etmek isteyenler aradıkları ortamı bulamazlar.

Bu arada Güneydoğu, Türkiye'de faaliyet gösteren devlet güçlerinin, hiçbir tereddüte yer bırakmayacak biçimde, sivil otoritenin emrinde olduğunun bilinmesi de büyük önem taşıyor. Bu devlet güçlerinin şu ya da bu gerekçeyle sivil otoritenin, yani hükümetin direktifi dışında davrandıkları izleniminin doğması bile terörü besleyen ve sivil otoriteye alternatif oluşturmak isteyenlerin ekmeğine yağ sürer.

Terörle mücadelede siyasi partilere ve parlamentoya çok önemli görevler düşüyor. Bu yazı yazıldığında henüz başlamış olan Meclis'teki genel görüşmenin, bu konuda ilk olumlu adımlardan biri olmasını diliyorum.

Salih Neftçi, uluslararası literatüre yaptığı katkılarla adını duyurmuş, yurtdışında öğretim üyeliği yapan bir iktisatçı.

Halen Ankara'da sürdürülen ekonomik istikrar paketi oluşturma çalışmalarını yönlendiriyor. Bu çalışma bitince yurtdışındaki görevine dönecek. Geçen akşam kendisiyle sohbet etmek olanağını buldum ve hazırlanmakta olan istikrar programının genel yaklaşımı konusunda sanırım daha iyi fikir sahibi oldum. Edindiğim izlenimleri aktarmaya çalışacağım. Bir kere hazırlanan program, tamamen piyasa ekonomisi mantığı içinde, piyasadaki aktörlerin beklentilerini ve davranışlarını etkileyerek hedefe varmayı amaçlayan bir program anladığım kadarıyla.

KİT reformu, istikrar programını destekleyen bir yapısal atılım olarak düşünülüyor ve programın başarısı için KİT reformunun başarılı olması zorunlu görünüyor. Prof. Neftçi, yıllardır çözümlenemeyen KİT sorununun çözümlenmesi doğrultusunda önemli adımlar atacak, ciddi bir reformu başlatacak bir iktidarın yaygın bir inandırıcılık kazanacağını ve bu sayede istikrar programını başarıyla uygulama şansının büyük ölçüde artacağını düşünüyor. KİT reformunun kısa dönemde, ancak zarardan kâr sağlaması bekleniyor, ama Dünya Bankası'nın bu projeye sağlayabileceği yılda 600 milyon dolar mertebesinde bir desteğin KİT'lerde verimsiz istihdam edilen insanlara verimli iş olanakları yaratarak üretime önemli katkılarda bulunabileceği düşünülüyor. Ayrıca ciddi bir KİT reformunun özel yatırımlar üzerinde özendirici bir etki yapması bekleniyor.

İstikrar programının kendisi, Merkez Bankası'nın hazırlayacağı ciddi bir para programına dayanacak. Bu para programının bu kez aynı ölçüde ciddi bir maliye programıyla desteklenmesi öngörülüyor. Devletin gelir-gider dengesinin fena halde bozulduğu bir ortamda Hazine'nin böyle bir mali programı hazırlaması herhalde kolay olmayacak. Anladığım kadar vergi cephesinde kısa vadede büyük bir atılım beklenmiyor. Daha çok faizlerdeki düşüşün kamunun faiz yükü üzerinde yapacağı olumlu etkilerden, bazı harcamalarda yapılacak kısıntılardan ve bazı fonlardan aktarılacak kaynaklardan yararlanılması düşünülüyor. Prof. Neftçi, hükümetin KİT reformu konusundaki kararlılığının kanıtlanması ve istikrar programının öngörüldüğü gibi uygulanması halinde enflasyon cephesinde beklenen sonuçların alınabileceğini umuyor.

Durgunluktan kısmi canlanmaya

28 aralık

Ekonomi Servisi - Yılın başında Körfez Krizi ve ardından gelen savaş ile ekim ayında erken genel seçimlere tanık olduğumuz 1991 yılı, Türkiye ekonomisinde özlenen rahatlamaları getirmedi.

Körfez krizinin de etkisiyle 1991 yılının ilk yarısında **"ekonomide ciddi bir durgunluk"** yaşanırken büyüme hızı yavaşladı.

Yılın üçüncü ayında ise seçimin de etkisiyle kısmi bir canlanma oldu.

DİE, yılbaşından itibaren milli gelir hesaplamalarını, yıllık tahmin yerine 3'er aylık gerçekleşmeler üzerinden açıklamaya başlarken ekonomi yılın ilk çeyreğinde yüzde 1.4, ikinci çeyreğinde yüzde 0.3 küçüldü.

Ekonomide yılın üçüncü çeyreğinde yüzde 2.7'lik büyüme sağlanırken ilk dokuz aylık ortalama büyüme hızı yüzde 0.7'de kaldı. Sonuçta, yılın son çeyreğindeki kısmi canlanma ile büyüme hızının bu yıl, yüzde 2'ler düzeyinde gerçekleşmesi bekleniyor.

Geçen yıl büyüme hızı ilk dokuz ayda yüzde 10.4, yıl toplamında ise yüzde 9.2 gibi yüksek bir düzeyde gerçekleşmişti.

Enflasyon, bu yıl da kamuoyunun en çok konuştuğu konuların başında gelirken fiyat artışları geçen yılın üzerinde gerçekleşti.

DİE verilerine göre kasım ayı itibarıyla yıllık enflasyon toptan eşya fiyatlarında yüzde 56.3'e, tüketici fiyatlarında ise yüzde 66.8'e çıktı. Yıl içinde tüketici fiyatlarının en fazla arttığı aylar ise yüzde 6.6 ile nisan ve ekim ayları, yüzde 6.1 ile eylül ayları oldu.

Aralık ayında yapılan son zamlarla birlikte enflasyonun özellikle tüketici fiyatlarında yıllık yüzde 70'leri aşması bekleniyor.

Enflasyon, 1990'da yıllık bazda toptan eşyada yüzde 48.6, tüketici fiyatlarında ise yüzde 60.4 oranında gerçekleşmişti.

Bütçe açığı 1991 yılında büyürken başlangıçta 17.1 trilyon lira olarak hedeflenen açığın, yıl sonunda öngörülenin çok daha üzerinde gerçekleşmesi bekleniyor.

Verilere göre bütçe ilk 11 ayda geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 186.5'lik artışla 22.1 trilyon lira açık verirken 1991 yılı toplam bütçe açığının yıl sonunda 32 trilyon lirayı bulması bekleniyor.

Bütçe açığı, 1990 yılında 11.5 trilyon lira olmuştu.

Bütçede bu yıl ilgi çeken diğer bir konu da yılbaşında 102.7 milyar liraya bağlanan konsolide bütçe büyüklüğünün, eylül ayında sağlanan 21 trilyon liralık ek ödenekle 123.9 trilyon liraya ulaşmasıydı.

1991'in önemli bir olayı da dış ticaret açığının daralmasıydı.

Geçici verilere göre ocak-ekim dönemi itibarıyla 1991'de ihracat, 1990'ın aynı dönemine göre yüzde 9.2 oranında artarak 10 milyar 821 milyon 823 bin dolara çıktı.

İthalat ise bu dönemde yüzde 3.9 oranında gerileyerek 16 milyar 761 milyon 615 bin dolar olarak gerçekleşti.

Buna göre ilk on ay itibarıyla dış ticaret açığı yüzde 21.1'lik azalmayla 5 milyar 940 bin dolara geriledi. Bu dönemde ihracatın ithalatı karşılama oranı ise yüzde 56.8'den, yüzde 64.6'ya çıktı.

Yılsonu tahminlerinde ise ihracatın yüzde 8.5 oranında artarak 14.1 milyar dolar, ithalatın ise azalarak 21.3 milyar dolar seviyelerinde gerçekleşmesi bekleniyor. Türkiye geçen yıl yaklaşık 13 milyar dolarlık ihracat, 22.3 milyar dolarlık da ithalat gerçekleştirmişti.

Ödemeler dengesinde bu yıl, geçen yıla göre iyileşme görülürken cari işlemlerin fazla vermesi bekleniyor.

Geçen yıl ocak-eylül döneminde 2 milyar 15 milyon dolar açık veren cari işlemler dengesi, bu yılın aynı döneminde 713 milyon dolar fazla verdi.

Yılsonu itibarıyla cari işlemler fazlasının 710 milyon dolar düzeyinde gerçekleşmesi beklenirken, söz konusu fazla büyük ölçüde, dış ticaret açığının daralması ve hibe gelirlerinden kaynaklanıyor.

Körfez krizi nedeniyle Türkiye'ye gelen hibe gelirleri, 1 milyar 534 milyon doları buluyor. Söz konusu hibelerin 890 milyon dolarlık kısmı petrol karşılığı Suudi Arabistan, 249 milyon doları ABD, 300 milyon doları Kuveyt, 88 milyon doları da Hollanda'dan sağlandı.

1991 yılında iç borçlar artarken dış borçlarda azalma görüldü.

Belirlemelere göre bütçe harcamalarında meydana gelen artışlar, kamu gelirlerinin yetersizliği gibi sebeplerle bu yıl 'daha yoğun oranda' iç borçlanmaya gidildi.

Sonuçta, geçen yıl 57.3 trilyon lira düzeyinde olan toplam iç borç stoku, bu yıl ekim sonu itibarıyla 80.9 trilyon liraya ulaştı.

İç borç stokunun yıl sonunda 91 trilyona ulaşması bekleniyor.

İlk 10 ayda, 12.6 trilyon lira faiz olmak üzere toplam 67.6 trilyon liralık iç borç ödenirken buna karşılık 78.7 trilyon liralık yeni iç borç alındı.

Bu arada, 1990 yılı sonunda 49 milyar dolara yükselen Türkiye'nin toplam dış borcu, eylül sonu itibarıyla 45.7 milyar dolara geriledi.

Dış borçlardaki azalma, ABD Doları'nın diğer paralar karşısında değer kazanması (kur farkı) ve Dresdner hesabının düşme göstermesinden kaynaklandı.

Türkiye ayrıca, ilk dokuz ayda toplam 5 milyar 551 milyon dolar dış borç geri ödemesinde bulundu. Ödemelerin 2 milyar 583 milyon dolarını faiz, 2 milyar 968 milyon dolarlık kısmını ise ana para ödemeleri oluşturdu.

1991 yılı özelleştirme için **"hüsran"** yılı oldu. Körfez krizi, seçimler ve hükümet değişiklikleri özelleştirme programını aksattı. Bu yıl özelleştirmeden yaklaşık 2 trilyon liranın üzerinde gelir elde edilmesi öngörülmesine karşın yaklaşık 1.5 trilyon liralık bir gelir sağlandı.

Bu yıl 3 kuruluş blok satış yöntemiyle, 11 kuruluş halka arz yoluyla özelleştirildi. Bu arada 1989 yılında Fransızlara satılan 5 çimento fabrika satışına ilişkin iptal kararı da kesinleşti.

TÜRKİYE'DE VE DÜNYADA 1991

OCAK
1. 1991 fırtına gibi geldi. / Komünistler tabela astı. / Milli Piyango 292 milyar dağıttı. 2. Ücretli, vergi rekortmeni. / İşkence politik tercih. 3. ÖSS'de Doğulu öğrenciye ek puan. / Türk malına AT engeli. 4. İşçinin tarihsel eylemi. / Yasa izniyle sanat yağması. 5. Çankaya'ya panzerlerle barikat. / Özal: Saddam zeki, ama insafsız. / Saraçhane'de çini soygunu. 6. Özelleştirme sırası TRT'de. / Aşkı 'kilime' dokudu. 7. Çevik Kuvvet Türkiye'de. / Çocuğa reklam bombardımanı. 8. Akbulut - İnönü söz düellosu. / Madenci çamurlu yolda. 9. Camide doğün salonu. / ABD'ye Sovyet reaktörü. 10. Körfez'de savaşa doğru. / Sigara reklamına yasak. 11. Halkı savaş korkusu sardı. / SEKA'da üretim durdu. 12. Ağa Sokak 'zil çalıyor.' / Anarşi' Atina'yı yaktı. 13. Türkiye'yi savaşa çeken senaryolar. / Güneydoğu boşalıyor. 14. 'Savaşa hayır' mitingi. / Pentagon'dan basına savaş sansürü. / Gorbi'den 'kanlı perestroyka.'. 15. Hasankeyf'te mağara sığınakları. / Petrol ve altın fırladı. 16. Süre doldu: Eller tetikte. / Ayasofya'da Yunus Emre gecesi. 17. Savaş başladı. / Irak'ın korkunç kozu: Kimyasal silahlar. 18. İncirlik savaşta. / TÜSİAD: Enflasyon % 65 olur. / TV savaşını CNN kazandı. 19. Tarihin ilk büyük elektronik savaşı. / ABD'li basketçiler panikte. 20. Irak Türkiye'ye saldırmaz. / Batılı sanata Doğulu aşı. 21. Güneydoğu'ya sağlık ordusu. / Dünya hâlâ 'BARIŞ' diyor. 22. Esirler canlı hedef. / Bombalar ekonomiyi de vuruyor. 23. Irak İsrail'i yine vurdu. / ' TRT baskını' ortalığı karıştırdı. 24. Özal: Biz cengâver milletiz. / THY'nin kriz zararı 170 milyar. 25. Füzeler, bayrak fişekleri gibi. / Reklamlar savaşı özendiriyor. 26. Grevler bir ay ertelendi. / Rock'ta etnik ezgiler. 27. Körfez'de petrol dehşeti. / Savaş bir çıkar yatırımı. 28. Batman'da gösteri gerginliği sürüyor. / Asil Nadir bugün yargıç önünde. 29. 100 Irak uçağı İran'da. / Savaş kitap okumaz. 30. Hükümete Meclis yetkisi. / Tarık Zafer Hoca kalbimizde / Emekli generale suikast. / Üniversite de 'Köşk'ten yönetilecek.

ŞUBAT
1. Metaş'ın özvarlıkları eridi gitti. / Le Monde gazetesinde yeni yönetim onaylanıyor. 2. Türk elçiliğine bomba. / İthalatta 'gaz maskesi' dönemi. 3. Arap dünyasında gerginlik. / Moda Körfez'de boguldu. 4. 315 idam dosyası Meclis'te. / Fas'ta 300 bin kişi Batı'yı kınadı. 5. Bağdat hedefte. / ABD'de 'Vietnam sendromu.' 6. ANAP'ta Kürtçe kavgası. / 'Bugün siyaset dinselleşti.' 7. SHP'den Baykal'a uyarı. / Düşünce, 50 yıldır adliyede. 8. Dünyada terör dehşeti. / Mezopotamya'yı bombalar kazıyor. 9. 'Fist lady(siyasi atakta. / Tuvalden dergilere sıçrayan tartışma. 10. Gorbi'den taraflara uyarı. / Özel üniversitenin ilki Malatya'ya. 11. Pir Sultan korkusu. / Avrupa birliğine Körfez darbesi. 12. Savaşta ramazan hesabı. / Türkiye sıçrama tahtası olmasın. 13. Akbulut patladı. / 'Suçsuz teröristler'den TRT'ye dava. 14. Eski MİT ajanı Irak casusu çıktı. / İstanbul'a film bombardımanı. 15. Bağdat'a bomba ABD'yi sarstı. / Kuveyt'ten bize 'pay' yok. 16. Almanya atağa kalktı. / Tommiks'e karşı Alparslan. 17. Savaşta Moskova durağı. / 'DİSK yeniden açılsın. ' 18. Özal eşi için savaş açtı. / Türk turizmi 91'de tatile çıktı. 19. Ceza Yasası'na makyajı. / Maradona'ya mafya golü. 20. Bush'tan Gorbi planına ret. / Akyol, YÖK'e yenik düştü. 21. Kıbrıs için çözüm umudu. / 'Dış Türklere' TRT yayını. 22. Papatyalar geline emanet. / Arnavutluk ayakta. 23. Savaşın kader günü. / Ankara 'su atağına' soyunuyor. 24. İnönü: Akbulut zavallı. / Yönetmene kadın dayağı. 25. Körfez'de kanlı final. / Varşova Paktı'ndan veda. 26. İmam - hatipte kısıntı telaşı. / Dış ticaret açığı 90'da rekor kırdı. 27. Müttefikler Kuveyt başkentinde Magic Box'tan belediyelere çanak. 28. Grevler kaldığı yerden devam. / TİSK işyerlerinden 45 bin işçi atıldı.

MART
1. Bağdat: Savaşta 20 bin ölümüz var. / Hükümetin işçiye grev oyunu. 2. Akaryakıtta indirim lafta kaldı. / Özden, türban davasından çekildi. 3. Özallar'ın fırtınalı günü. / Türk burjuvası arabeske yenildi. 4. İstanbul yine sallandı. / Baltık meydan okuyor. / Özel televizyon 92'ye hazır. 5. ANAP darmadağın / Eminönü'nde 'ateşkes' / Efe'nin ortağı SHP'li. 6. Yüzyıl dergisine polis baskını. / Hedef yeşil tüketici. / Ortadoğu için işbirliği. 7. Efe olayı Meclis'e geliyor. / Kışla halka açılacak. / İşsizlerin umudu Kuveyt. 8. 8 Mart Dünya Kadınlar Günü. / Kanun kasada, Efe borsada. 9. Özal: Halk gerici değil. / Ya iş ya sendika. / 2 ay meyhaneden men. 10. Basında krizli günler. / Fenerbahçe'de 20 milyarlık hüsran. 11.. Yugoslavya saatli bomba gibi. / "Borsada adalet eşitliktir. 12. Kürtlerle pazarlık. / Ligde Beşiktaş fırtınası. 13. SHP'de program 'sanık' oldu. / 14. "Dünya yerine beni değiştir." / Surlarda restorasyon ikinci turda. 15. ABD'de iç siyasi hesaplaşma. / Ankara'da Kürt şaşkınlığı. 16. Kıbrıs için 8 maddeli anlaşma. / Geldi çattı Ramazan. 17. Saddam'dan 'demokrasi' vaadi. / Sovyetler Birliği geleceğini oyluyor. 18. Anayasa masada. / Karadeniz sanayi istiyor. 19. TÜSİAD'dan 21. yüzyıla plan. / Paris modası 'uçtu.' 20. Kürt tartışması. / Festival, kadını tahrik ediyor. 21. Kuran kursiyerleri hızla artıyor. / Ankara 'su' için uzlaşma arıyor. 22. Nevruz'da kanlı gün. / Anayasanın değişecek maddeleri. 23. Camp-david'de Özal-Bush başbaşa. / 24. Özal: Irak'ta bağımsız Kürt devleti kabul edilemez. / Bubka, gökyüzüne uzanıyor. 25. Kırımlı lider Cemiloğlu: Turan hayal. / Hollywood'da Oscar heyecanı. 26. Ekonomide alarm. / 2020 yılında Türkiye. 27. Kamu açığı ürkütüyor. / Anadolu'dan göçe Oscar. / Hızlı tramvaya devam. 28. Cuellar iyimser. / Özal: Büyükannem muhtemelen Kürttü. 29. ANAP, Özal'a direniyor. / Ahmet Özal, Magic Box'a resmen ortak. 30. Bayram tatilinin gözdesi Kıbrıs. / Sudan ucuz hisseler. 31. Berlin'de Alevi haftası. / Tahtakale borsayı zorluyor.

NİSAN

1. Turizm ağır yaralı. / 430 bin işçi 'baharı bekiliyor'. 2. THY'ye grev önlemi. / arnavutluk'ta Komünist Parti kazandı. 3. Yüzbinler sınırda sıkıştı. / SSCB'de süper enflasyona merhaba. 4. Irak sınırı cehennem. / Faizler doludizgin. / Akbulut, Kuveyt'ten hibe ve iş istedi. 5. Ankara'ya 'sınırı aç' baskısı. / Yılın basketçisi Levent. 6. 250 bin sınırı geçti. / NATO "yeniden yapılanma" uğraşısında. 7. olarda sanayici - bürokrat kavgası / DPT yasası'na Özal engeli. 8. Kürtlere Irak'ta cadırkent./ 9. Barış Gücü ısınıyor. / Baker, dünyayı yardıma çağırdı. 10. Saddam kovalıyor. / 11. ABD'den 'Tampon bölge'ye destek. / Tecil yerine şartlı salıverme. 12. Cezaevleri boşalıyor. / Kürt bölgesine 'ad' aranıyor. / Bankalar para arıyor. 13. Tahliye sevinci; 46 bin mahkûm serbest. / Vergide genelevi geçen yok. 14. DİSK malvarlığını istiyor. / Akbulut: Kürtler ovaya inecek. 15. Vergide kaçak yüzde 50. / Kompliman yapmak zorlaşıyor. 16. İki milyon çiftçi topraksız. / Dericilerin umudu D. Avrupa. 19. Teröristlere 'özel' cezaevi / Piontek dertli: Gol atmasını öğrenemedik. 20. SHP'nin 'laiklik raporu' hazır. / Kente şiir aşısı: Poesium. 21. Anadolu'da borsa seansları. / Beşiktaş, şampiyonluğa koşuyor. 22. Çokuluslu güç Irak'ta. / 23. Yabancı sigarada 'oldu bitti' / Seçmen, Kohl'ü evinde vurdu. 24 IMF: Kemer sıkın. / Erivan'dan dostluk mesajı. 25. Kürtler Saddam'la anlaştı. / Yeltsin: Gorbaçov geriye dönemez. 26. Gorbaçov'dan istifa resti. / Turizm sektörü bankasını geri istiyor. 27. IMF'siz kurtulma çabaları. / 6 sendika '1 Mayıs' hazırlığına başladı. 28. ANAP, Semra Özal'ı oyluyor. / Maradona tutuklandı. / UEFA'dan KKTC'ye yeşil ışık. 29. Özallar yüklendi, kazandı: SÖ il başkanı. / Ankara - Tahran: Yeni dönem. 30. SHP'den alternatif ekonomi / İstanbul'da 1 Mayıs yasağı.

MAYIS

1. Mayıs'a gözaltı. / Antika kaçakçısı müze müdürü. 2. Şartlı tahliyeye ikinci dava. / İngiliz asker kaymakama silah çekti. 3. Kasırga Bangladeş'i uçurdu. / Tütünde yabancılar kazandı. 4. Yusuf Özal: Dış borçla hayat sürmez. / İstanbul şiirin başkenti. 5. Kitlelerin öfkesi İnönü'yü sertleştiriyor. / Deprem kaçınılmaz ya önlem? 6. Özal'ın uçağına ilaçlama. / 2 güreşçimiz Avrupa şampiyonu. 7. Cumhuriyet 67 yaşında. / Sovyetler: İç savaşın eşiğindeyiz. 8. ANAP'ta ipler kopuyor. / Petkim'de açlık grevi. 9. 'Anayasa Köşk'e direniyor. / Herkül fıtık mı oldu? 10. 'Sakatlara yasal destek şart.' / Danimarka'da cami tartışması. 11. SPD'den SHP'ye Kürt eleştirisi. / Impexbank için otelde pazarlık. 12. Muhalefet meydanlarda. / Hacı Bektaş Veli sektörü. 13. 'Paya'ya suikast' hâlâ bilmece. / 'Anneler Günü'nde görüş yasağı. 14. Metro hükümet izni bekliyor. / Beyazperde kara sinema. 15. Özal ANAP'ı 'kilitledi.' / Ortadoğu barışı için yoğun trafik. 16. Erdemir'de trajik iki ölüm. / Avrupa'dan DİSK'e destek. 19. Tekel'de toplu vizite. / Semra Özal'ın gövde gösterisi. 18. Ufukta koalisyon. / 'Demokrasi ailede başlar.' 19. 'Yılın Atatürkçüsü' Nadir Nadi'ye tören. / Pipermarket: Yeni bir alışveriş alışkanlığı. 20. Kadına peçe zihniyeti tepede. / Ankara ile Kahire yakınlaşıyor. 21. Meclis, eroinci üyesini arıyor. / Kıbrıs Rumları diyaloğu seçti. 22. Rajiv Gandi öldürüldü. / Orduda maaş huzursuzluğu. 23. Gurbetçiye İtalyan engeli. / Baştürk, HEP'ten istifa etti. 24. Terör, iki komutanı vurdu. / SHP'nin amblemine yeni 'oklar' eklenmeli. 25. Batı Trakya'da ezik azınlık. / Savunma sanayii arapsaçı gibi. 26. Akbulut'a seçim baskısı. / 50 ülke 'tiyatro'da buluşuyor. 27. Özal, anketle başkan arıyor. / ABD'de burslu okumak da pahalı. 28. Kuran yorumunda reform atağı. / Türklere eczane açmak hakkı yok. 29. Powell'dan Ankara'ya 'jet' ziyaret. / AF örgütü 30 yaşında. 30. 'Sine-i millet süreci başladı.' / Perestroykayla gelen oyun. 31. İş dünyası hükümetten umutsuz. / AT, sigara reklamlarına karşı.

HAZİRAN

1. Truva Hazinesi'ni istiyoruz. / İçişleri, İnsan Hakları Komisyonu'na karşı. 2. Solda Özal kavgası. / Antalyalı turizmcinin 'boş yatak' krizi. 3. İşçi'nin 'hayır' yürüyüşü. / 'Çınar ağaçları... Size sevgimiz sonsuz'. / 4. Ağca 3 milyon marka vurdu. / Nâzım şiirleriyle Açıkhava'daydı. 5. Ekonomide zor yaz. / Çevreyi kirletenlere 'yeşil vergi.' / 6. İnönü: Basının durumu çok kötü. / Tanju Fenerbahçeli oldu. 7. Küçük Özal'ın dediği oldu. / Meclis yolunda olay. 8. Cezayir'de tekbirli direniş. / 'Dev'ler, İstanbul'da ıstaka sallıyor. 9. 'Hileli' boşanmada artış. / Orta Asya'da 'milyi uyanış.' 11. SHP'den Körfez'e 4'lü paket. / Feshane'de çağdaş sanat. 12. Brandt: Türkiye anahtar. / Halk, rüşveti tartışacak. 13. Türk Oscarı'nı 'Mefisto' kazandı. / İran, Latin alfabesini engelliyor. 14. Sözen yargıç önüne çıkıyor. / Yeltsin artık devlet başkanı. 15. Türk-İş ILO'dan taviz istedi. / Bakü'de Türk - İslam çekişmesi. 16. Doğa, ateş püskürüyor. / Mesut Yılmaz kazandı. 17. Güzel, ANAP'tan koptu. / TÜSİAD'dan orman raporu. 18. Sıkıntılı havanın depremle ilgisi yok. / G. Afrika'da ırkçılığa yasal son. 19. Avrupa'da 'federasyon' tartışması. / Köprü değil, gemi batıyor Haliç'e. 20. İşçiler bayrama buruk giriyor. / 1600 yıllık mezar sahipsiz. 21. Hükümet seçime programlı. / Arkeolojide terör. 22. ANAP'ta zor günler. / Çevik kuvvet tartışılıyor. 23. SHP'de aday enflasyonu. / F-16 projesi 'para' bekliyor. 27. Akbulut gürledi. / Türk - Yunan ilişkilerinde sıcak dönemeç. 28. Liselere kampus modeli. / Borsa, güvenoylaması kıskacında. 29. Madenciyi Özal cezalandırdı. / Yugoslavya'da ordu ateşkes ilan etti. 30. İş yaşamında Japon modeli. / Münih çöplüklerinde, düşler içinde.

TEMMUZ

1. Yugoslavya'da yumuşama. / İstanbul'da Karakaş kaybetti. / Yerli Mike Hammer'lar yasa bekliyor. 2. Cezayir'de İslamcılara 'balyoz harekâtı' / Varşova Paktı tarihe karıştı. 3. Çevik Kuvvet son rötuşta. / Yunus Nadi ödülleri verildi. 4. Memurlar yollarda. / 5. Kürtçe kavgası kanlı bitti. / Mimarlar Odası - Belediye çekişmesi. 6. Memura yüzde 40 zam. / 7. Türkiye'de ilk kadın vali. / Üniversiteli minibüs şoförleri. 8. Kapalıçarşı 'dünya başkenti'. 9. Hükümet, Darphane'ye sarıldı. / Kartlarda feminist isyan / Koç, en zenginler listesinde. 10. TÜSİAD'dan 2 uyarı. / Kablolu TV yaygınlaşıyor. 11. Diyarbakır'da

kanlı gün. / Slovenya'dan barışa 'vet.' 12. Liderlerde Diyarbakır gerilimi. / Walesa, Dayanışma'ya karşı. 13. Güneydoğu'da hava ağır. / Rod Stewart, Avare Kalbiyle coşturdu. 14. Adnan Hoca: Herşeyi bıraktım. / Tıbbın geleceği organ naklinde. 15. Irak: ABD'yi durdurun. 16. İstanbul'u GAP kurtaracak. / G-7'den Gorbi'ye: Yap reformu al parayı. 17. DİSK'e 11 yıl sonra beraat / Japon işi kapitalizm. 18. İşçi bastırıyor. 19. İstanbul en pahalı il / Moskova, Çevik Güç'e karşı / Erez: İç ve dış borçlar ertelensin. 20. Başkan Bush Ankara'da / Dışişlerinde baş ağrıtan üç dosya. 21. Bush'tan altı mesaj. 22. ABD ile derin diyalog / Moustaki, İstanbul'u kucakladı. 23. İşçiye yüzde 142 zam / TBKP'ye kapatma kararı. 24. Kıbrıs pazarlığı / Asil Nadir'in gazeteleri arapsaçı. 25. Özal, hükümete yüklendi. 26. Özbek ve Kazaklar Beyazıt pazarında / Ankara: Boru hattı açılsın. 27. Çekiç güçte komuta belirsizliği. 28. İnönü - Baykal ipleri kopardı / Alman turiste bakirelik testi / Castro: Komünizme devam. 29. SHP'de soluk soluğa final / Yılmaz: ANAP artık reşit parti. 30. İnönü başkan, yönetim karma / Paşabahçe işçilerine esnaf desteği / Pakdemirli: Borç ertelemesi yok. 31. Borsada kara temmuz / Hepatit-B, AIDS'den beter.

AĞUSTOS
1. Süper zirvede tarihi imza / Ruhsatsız 3 bin tüpgaz bayii korkutuyor. 2. Hükümet dopingi borsayı sıçrattı / Cezaevinden çıkanların çoğu kışlaya. 3. PKK, 10 Alman turisti kaçırdı / Washington yine Denktaş'ın karşısında. 4. Türkiye, işkencede üçüncü sırada. 5. Kozakçıoğlu İstanbul valisi / Türkiye, Araplarla uzlaşamıyor. 6. Irak'ta PKK'ya baskın / Sırbistan'a AT baskısı / Bonn mültecilere kapıyı kapıyor. 7. İşçi eylemlerinde yüksek gerilim / 'Seçimlik' parti televizyonları. 8. Kredi kartlarına çifte fren / Milliyetçiliğin 'doğrusu' yoktur. 9. Şahpur Bahtiyar öldürüldü / Yılın en iyisi 'Mephisto'. 10. Yılmaz, Talabani ile görüşmedi / Alman turistler salıverildi. 11. Kara tablo seçim getirdi. 12. Halk Ekmek işçisi İnönü'ye yürüyor. / Hırvatlar federal gelire el koydu. 13. SSK'da hasta çok, sağlık personeli yok / THY 1993 için iddialı. 14. Erken seçim topu ANAP'ta / Cam direnişinde umut zirvesi. 15. Seçim ekimde / Gökkafes'in 'mühür' davası. 16. G.Doğu'da kepenkler indi / 500 bin çift 'evlilik boş' diyor / ABD ordusunda homoseksüel temizliği. 17. Büyükkent insanın düşü: Metro / TSK, Kuzey Irak'ta kalıcı / Döviz başkaldırıyor. 18. Süper vali: Taktiklerim gizli / Kredili ders geçme hazır. 19. Kaçak işçinin umut yolculuğu / Almanya'da 400 bin Kürt yaşıyor / Sırplarla Hırvatlar neden çarpışıyorlar? / Galbraith: IMF ile bir yere varılamaz. 20. Gorbi'ye darbe / Yeltsin direniyor / Özel sektör kamuyu solladı. 21. Darbeye büyük direniş / Nadir Nadi'yi kaybettik / Bush'tan darbecilere gözdağı. 22. Gorbaçov döndü / Başyazarımızı toprağa veriyoruz / Sendikasızlaştırma yayılıyor. 23. Gorbaçov temizliyor / Beyaz yakalılar dert küpü / Reklamlar turist getirmedi. 24. İpler Yeltsin'in elinde / HEP ve SBP seçim dışı. 25. Sovyetler Birliği dağılıyor. / Partiler seçimde vitrin aday peşinde. 26. Nadir Nadi 'izm'leri sevmedi / Komünistler korku içinde / Dünyanın en hızlısı, Carl Lewis. 27. Yeltsin'den ayrılıkçılara uyarı / SEİA bir yıl daha uzatılıyor. 28. Askerlik de seçim kozu / AT, mallarımıza alıştı. 29. Partiler kadına ilgisiz / Aktuna, SHP'den ihraç edildi. 30. Zafer Bayramı'nı kutluyoruz. 31. Lukyanov tutuklandı / Vergi yerine, nal topluyoruz.

EYLÜL
1. 58 bürokrattan siyaset adamı. 2. Orta Asya kaynıyor / Dünya şampiyonası rekorla kapandı. 3. Devlet hâlâ yatak odasında. 4. Yeni hükümeti işsizlik bekliyor. 5. Güneydoğu'da SHP, HEP'le / Ataköy'de fiyat sancısı. 6. Demirel'in 500 gün programı / Karayalçın'ın tahvilleri kapış kapış. 7. Seçimin kaderi 4 ilde / SHP'nin ekonomi programı. 8. Kahveci'nin patent oyunu / Ecevit: SHP bizle uğraşmasın. 9. Çiller'den 'Ulusal Dinamik Denge Modeli' / Birand'a yolsuzluk soruşturması. 10. Kahveci'nin patent itirafı / Cevit'in kooperatif modeli / 1.5. milyon minik ilkokulla tanışacak. 11. Silah sanayii devleri geliyor. 12. Demirel il sözü dağıtıyor / Gültekin: Zorunlu tasarrufla özelleştirme. 13. Borsaya aşı yine tutmadı / Şimdi de seks turizmi başladı. 14. Metin Oktay öldü. 15. Sağda seçime 3'lü ittifak / TÜSİAD'dan beş mesaj. 16. 'İsveç modeli' yenildi. 17. SHP İstanbul'da Karadenizliler önde. 18. Mektup kavgası; Özal ABD'ye teşekkür etti mi? / Avrupa komünizmi zorda. 19. Çiller'in kaynakları, KİT'ler ve vergi / Akraba evlilikleri artıyor. 20. ANAP'ta Séguéla krizi / Toplu konuta yeni finansman modeli. 21. Memur sendikaları genel merkezi açıldı. 22. İthal silahlar 12'den vurdu / Vize almak zor zenaat. 23. İnönü: G.Doğu'da işi silaha bırakmayacağız. 24. İnönü: Önce enflasyon / Orta Asya'da İslam atağa kalktı. 25. Ve adaylar sahnede / Özal: Hesap soramazsınız / Denizlerimiz SOS veriyor. 26. Yılmaz'dan operasyon / Kazakistan'la dostluk köprüsü. 27. ANAP'ta sarsıntı / Romanya'da madenciler hükümet devirdi / 'Lojman cinayeti' büyüyor. 28. TÜSİAD, Yılmaz'ı beğendi / İşçiler direnerek hak arıyor. 29. Ecevit: SHP'ye oy PKK'ya gider / Atina'da demokrasiye 2500. yaş kutlaması. 30. Işıklar: Ecevit çirkin ihbarcı / Ünlü cazcı Miles Davis öldü.

EKİM
1. Hoşgeldin metro / Üniversiteler yeni öğretim yılına başladı. 2. SHP-DSP dış yardım kavgası / Sanayide küçükler kârsız / Galleria 3 yaşında. 3. Yılmaz: Basın ANAP'ı istemiyor / Sırplar Hırvatistan'ı 'ufalıyor'. 4. Cumhuriyet'e 5 milyarlık dava / Almanya'da 1. yaş kutlaması. 5. Enflasyon fırladı / Neonaziler dehşet saçıyor. 6. Demirel'den Star 1'e savaş / DSP'de 'milliyetçi Türkiye' sloganları. 7. Televizyon savaşları / TİSK, SHP'ye cephe aldı / Beşiktaş'ın Feyyaz'ı var. 8. PKK terörü: 11 şehit / İnönü'ye göre 'asıl bölücü' Ecevit. 9. Orduda indirim 1992 temmuzunda / Dil kursuna ÖSYM sınavı. 10. Bütçe IMF sınavında / İSKİ'den yapay yağışa devam. 11. 5 yeni bankaya izin. 12. Devlet sanatçılığına 3 ret. 13. Retçiler beşe yükseldi / Modayı artık sokak yönetiyor. 14. Emekli generale suikast / Meydanlar insan seli / Cam-İş'te direnişe devam. 15. Bonn ile Kürt gerginliği / Bankaların kâr rekoru

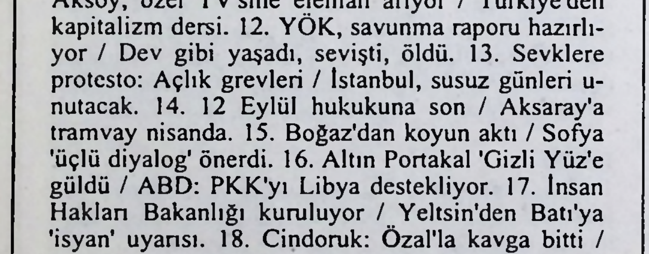
/ By-pass oldular, şimdi 1 yaşındalar. 16. Reklamcıların savaşı kızıştı / FKP'ye yardım skandalı büyüyor / 3 bankaya daha izin. 17. AT'de 'ortak ordu' arayışı / Gözler 'soydaş'a çevrildi / 22 ülkeye yeni büyükelçi. 18. RP'den Yüksekkaldırım'da siyaset / PKK, İstanbul'da saldırdı. 19. Liderlerden son atak / Ortak ordu Avrupa'yı böldü. 20. 30 milyon seçmen oy kullanıyor / Şirket kârlarında patlama. 21. Sandıktan koalisyon çıktı / DSP ortak arayacak / Büyük kentlerde çoğunluk ANAP'ın. 22. Demirel: Azınlık hükümeti olmaz / SHP'de erozyon / Batı'nın gözü Refah atağında. 23. Demirel: ANAP'la çok zor / Caz Festivali Senem'le açıldı. 24. Ukrayna, Gorbaçov'a kafa tutuyor. / Cumhuriyet, liderlere Demirel'le koalisyonu sordu: Yılmaz'dan 'kesin hayır', İnönü'den 'olabiir'. 25. Erbakan: İş dünyası heykelimi dikecek / SHP kurultaya doğru. 26. Demirel: Ulusal uzlaşma / Piyasada repo çılgınlığı. 27. Iraklı Kürtlerle pazarlık / Büyükada lahmacun kokuyor. 28. Irak içinde 10 km / Barzani rest çekti / Genelkurmay yalanladı / Konkordatoya geçit yok. 29. Rusya'da kapitalist dönem başladı. 30. En büyük bayramı kutladık / Polonya'da komünistler önde. 31. Galata Köprüsü yine paydos.

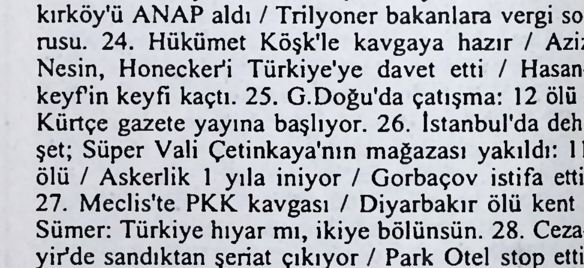
KASIM

1. Evlerin altı benzin hattı / İsrail 'toprak' tavizine yanaşmıyor. 2. İnönü-Baykal zirvesi / Ankara'dan Kaddafi'ye sert tepki. 3. 2 profesör çığda kaldı / 'Talih oyunu, gönüllü vergi ödeme aracı' 4. Eski eserleri geri getirme vakfı / 'TEK'e neşter gerekli'. 5. Enflasyon yüksekten uçuyor / Marcoslar döndü. 6. SSK, paraları tahvile yatırıyor / GAP'a işçi dayanmıyor. 7. Meclis'te Kürtçe sloganlar atıldı / Moskova'da yiyecek artık karneyle. 8. Köşk'te zoraki buluşma / Cim Bom mutluluktan uçuyor. 9. Ücretliye vergi morali / Yaşar Kemal onur doktoru. 10. Ata'yı anıyoruz / Çeçenler, Ankara'ya uçak kaçırdı. 11. Aksoy, özel TV'sine eleman arıyor / Türkiye'den kapitalizm dersi. 12. YÖK, savunma raporu hazırlıyor / Dev gibi yaşadı, sevişti, öldü. 13. Sevklere protesto: Açlık grevleri / İstanbul, susuz günleri unutacak. 14. 12 Eylül hukukuna son / Aksaray'a tramvay nisanda. 15. Boğaz'dan koyun aktı / Sofya 'üçlü diyalog' önerdi. 16. Altın Portakal 'Gizli Yüz'e güldü / ABD: PKK'yı Libya destekliyor. 17. İnsan Hakları Bakanlığı kuruluyor / Yeltsin'den Batı'ya 'isyan' uyarısı. 18. Cindoruk: Özal'la kavga bitti / Çin'e yön veren Türkler. 19. Sofradaki bomba: Vebalı et / RP'de büyük hesaplaşma. 20. İstanbul manzarası tablosuna 500 milyon / Özgürlük sırası 3 ABD'li rehinede. 21. Eskişehir Cezaevi 'utanç duvarı' / Dalan İçişleri'ni, Soysal Dışişleri'ni istedi. 22. Koalisyon oturdu / 'Almanya'ya gelen, dayağı göze almalı. 23. Madenci: Özal'a af yok / BM'ye Arap genel sekreter. 24. Kadın mahkûmlara kürk defilesi / Bir zamanlar Batı'da aydın efeydi. 25. Kitabı seviyoruz, ama okumuyoruz / Cezaevi protestosuna 52 gözaltı. 26. Kafkasya'da savaş rüzgârı / ABD'de 'Saddam'ı devirme hazırlığı. 27. İstanbul Teksas gibi / Beşikçi'ye tahliye istemi. 28. Bakan 'Park' hatasını gördü / Kıbrıs için dörtlü zirveye itiraz yok. 29. Gökova tamam, çevreciliğe devam / Ukrayna'da Osmanlı izleri. 30. Borsada pop dalgası / Olimpiyatlara taze kan.

ARALIK

1. Aşkın kanına giren virüs: AIDS. 2. CIA: Gorbaçov'un sonu geldi. 3. Üniversitenin sırtındaki kamburlar / Fen liselerinden 'büyük kaçış'. 4. SHP'de genel merkez boşluğu / Ekonomide canlanma. 5. YÖK yasaktan utandı / İkinci kanalda entellektüel yılbaşı. 6. 25 yılda emeklilik / Kadına 'hak' yarım kaldı. 7. Kumar kavgası / Baş ağrıtan 10 KİT / Öcalan: Büyük eylemler yapmayacağız. 8. Muzır Kurulu kalkıyor / Devletin güleryüz gösterisi. 9. Demirel: Kürt realitesini tanıyoruz / Yugoslavya tarih oldu. 10. Hakkını arayan, insandır / Borç mirası bunaltıyor / AT'nin geleceği çiziliyor. 13. Profesyonel ordu / Diyanet'in Hacı Bektaş çıkarması. 14. Gorbi döneminin sonu / Grip salgını yatağa düşürüyor. 15. Orta Asya'da Neo-Turancılar / Parisli lüks fahişeler işsiz kaldı. 16. Apo'nun annesi Ankara'da / Fuhuş Temel'i yere serdi. 17. Zamlar serbest bırakıldı. 18. HEP-PKK tartışması büyüyor / IPI'dan Teztel'e mektup var. 19. Yargıda büyük reform / Hükümette 'A Takımı'. 20. 'Çirkin kral' kendini oynuyor / İnönü-sanayici tartışması. 21. Park Otel'e 'dur' deniyor / Çiller: Zamlar gereken oranda yapılmadı. 22. SSCB resmen yok oldu / Baştürk'ü yitirdik. 23. Bakırköy'ü ANAP aldı / Trilyoner bakanlara vergi sorusu. 24. Hükümet Köşk'le kavgaya hazır / Aziz Nesin, Honecker'i Türkiye'ye davet etti / Hasankeyf'in keyfi kaçtı. 25. G.Doğu'da çatışma: 12 ölü / Kürtçe gazete yayına başlıyor. 26. İstanbul'da dehşet; Süper Vali Çetinkaya'nın mağazası yakıldı: 11 ölü / Askerlik 1 yıla iniyor / Gorbaçov istifa etti. 27. Meclis'te PKK kavgası / Diyarbakır ölü kent / Sümer: Türkiye hıyar mı, ikiye bölünsün. 28. Cezayir'de sandıktan şeriat çıkıyor / Park Otel stop etti. 29. Meclis'in gündemi kürsü özgürlüğü. 30. Hizbullah - PKK çatışması / Doğramacı YÖK'e devam. 31. Demirel: 'Çankaya'ya iktidar yok / Hürriyet'e bomba.

1991'DE YİTİRDİKLERİMİZ...

OCAK
2. Kiel Martin/ 4. Mehmet Öğütücü (Gönenli Mehmet Efendi)/ 7. Ahmet Adnan Saygun (devlet sanatçısı) / 8. Erhan Dilligil / 14. Berry Kroeger / 15. Muhittin Güven (eski bakan) / 15. Vasko Popa (Sırp şair) / 15. Ebu İyad / 16. Keye Luke / 16. Vasco Pratolini (Fakir Aşıklar'ın yazarı) / 19. Giacomo Manzu / 19. Norveç Kralı Olav / 27. Müfit Arda (emekli gazeteci) / 30. Tarık Zafer Tunaya (Prof. Dr.)

ŞUBAT
1. Kamuran Avcıoğlu / 4. Kurt Bittel (Prof. Dr.) / 5. Volkan Ünal (gazeteci) / 7. Dean Jagger / 8. Danny Thomas / 11. James Cleveland (Gospes Kralı) / 16. Patrick White (En yaşlı kişi, 116 yaşında öldü) / 17. Bülent Tarcan / 21. Hakkı Anlı (Ressam) / 21. Sami Güner (Fotoğraf Sanatçısı) / 28. Slim Gaili (caz sanatçısı)

MART
4. Serge Gainsbourg / 6. Kazım Taşkent (Yapı ve Kredi'nin kurucusu) / 14. Timuçin Yekta / 22. Vedat -Ayşe Dolakay / 27. Cemal Kıpçak (eski Zonguldak milletvekili)

NİSAN
3. Martha Graham (modern dansın anasıydı) / 4. Graham Greene (romancı) / 5. Max Frisch / 11. Louis Guglielmi (besteci) /14. Charles Goren (briç kralı) / 19. Agamemnon Kutsogeorgas / 19. David Lean / 20. Sezai O'kan. / 21. Servet Şamlıoğlu / 23. Feriha Tevfik (Cumhuriyet Güzeli) / 23. Berker İnanoğlu (yapımcı) / 23. Sean O'Faolain (yazar) / 24. Donald Siegel (yönetmen) / 25. Tahsin Yalabalık / 26. Cafer Çağatay (ilk solbek) / 26. Teoman Fehim / 26. Paul Brickhill (yazar) / 26. Henry Hansteen (atom mucidi) / 28. Carmine Coppola / 30. Claude Gallimard (yayıncı)

MAYIS
3. Don Siegel (Eastwood'u yaratan adam) /4. Jerzy Kosinski / 5. Mohammed Wahab / 8. White Wilfrid Hyde (aktör) / 10. Papa Eftim / 11. Rudolf Serkin / 13. Yüksel Gözen / 16. İhsan Yüce (aktör) / 17. Yusuf Yüksel Pulat/ 22. Rajiv Gandi / 24. Kemal Satır / 25. Kinyas Kartal/ 25. Wilhem Kempff (Beethoven uzmanı, müzisyen) / 26. Gene Clark / 27. Lino Brocka / 27. Renan Fosforoğlu / 28. Temel Cingöz (general) / 31. Cevat Küçük.

HAZİRAN
2. Angus Wilson / 3. Ahmed Arif (şair) / 4. Vural Kakmacı (gazeteci) / 4. David Ruffin (şarkıcı) / 5. Oğuz Arıkanlı / 6. Nahit Övünç (şair) / 8. Stan Getz / 8. Larry Kert (AIDS'ten öldü) / 9. İsmail Hakkı Batuk / 10. Heidi Bruehl / 10. Bertice Reading / 11. Claudio Arrau / 12. İsmail Hakkı Tekinel / 15. Ahmet Şener / 15. Peggy Ashcroft/ 16. Nüzhet Şenbay / 16. Neslihan Gence Üstel / 17. Bernard Miles / 20. Joan Caulfield / 21. Jean Arthur /28. Nihat Çetin.

TEMMUZ
1. Henri Lefebvre (Klasik Marksizmin öncüsü) / 2. Nermi Erdur (gazeteci) / 3. Michael Landon (Küçük Joe) / 3. Lee Remick / 3. Aydın Ülken (ressam ve reklamcı) / 10. Eymen Topbaş / 11. Orhan Hançerlioğlu / 12. Erdoğan Öztürk / 13. Fehmi Yavuz (Prof. Dr.) / 16. Halis Üstündağ (ressam) / 17. Bert Convy / 18. Robert Motherwell (ressam) / 23. Sabri Vardarlı / 23. Ebubekir Pamukçu / 25. Nezih Tuzcu (Prof. Dr.) / 26. Bashevis Singer.

AĞUSTOS
6. Nikiforos Vrettakos (şair) / 7. Kemal Demiray (edebiyatçı) / 9. Soichiro Honda (Honda'nın yaratıcısı, işadamı) / 10. James Irwin (astronot) / 17. Kazuo Yamada (orkestra şefi) / 18. Cevdet Koçak (Prof. Dr.) / 18. Sevinç Düşünsel / 18. Emrullah Uzun (tiyatro oyuncusu) / 21. Nadir Nadi Abalıoğlu (gazeteci, eski senator) / 27. Sabahattin Özgüvenç (gazeteci) / 27. Colleen Dewhurst (sinema oyuncusu) / 29. Mike Rafaelyan.

EYLÜL
3. Celal Vardar (şair) / 4. Şahap Sıtkı (yazar) / 4. Frank Capra (yönetmen) / 7. Fahrünnisa Zeyd (ressam) / 14. Oktay Metin (eski futbolcu) / 16. Halim Er (belediye başkanı) / 17. Thomas Tyron (yazar ve aktör) / 18. Zino Francescatti / 21. Saffet Nezihi Bölükbaşı / 29. Miles Davis / 30. Osman Alyanak.

EKİM
4. Dimitrios (Patrik) / 21. Şevket Sarıcalı (milletvekili) / 26. Nurten Çevik (gazeteci) / 28. Bill Graham / 30. Andre Fraigneau (romancı) /

KASIM
2. Armağan Gerçeksi (Bursa Hakimiyet'in kurucusu) / 4. Irwin Allen / 6. Robert Maxwell (gazete sahibi, işadamı) / 9. Gene Tierney / 15. Kamiran Çelebi (gazeteci) / 26. Freddie Mercury (Queen Grubu'nun solisti) / 27. François Billetdoux / 28. Okan Uysaler / 30. Ralph Bellamy.

ARALIK
7. Faruk Demirtaş / 8. Zekai Muratçay / 9. Kemal Önder (eski milletvekili) / 12. Berenice Abbot / 15. Moshe Castel / 16. Namık Ayvalıoğlu (Prof. Dr.) / 16. Mengü Yeğin / 22. Abdullah Baştürk (sendika lideri)

1991 ÖDÜLLERİ

OCAK
2. Türkiye Yazarlar Birliği Ödülleri. 5. Gazeteciler Cemiyeti ödülü. 10. Cemal Süreya Şiir Ödülleri. 10. Özgen Acar'a Hizmet Ödülü verildi. 13. Varlık Dergisi Ödülleri. 20. Edebiyatçılara ödül. 21. Altın Küre Ödülleri. 22. Avoriaz Fantastik Film Festivali Ödülü. 26. Neyzen Tevfik Ödülleri. 27. Çağdaş Gazeteciler Derneği Ödülü. 30. Altın Kelebek Ödülleri. 30. Amerikan Müzik Ödülleri. 30. Aziz Nesin'e ödül. 30. Atilla Dorsay ve Zeynep Oral'a Fransız Nişanı.

ŞUBAT
1. Europa Nostra Ödülü. 13. Tahran Film Festivali'nde Benim Sinemalarım adlı filme ödül verildi. 16. Antalya Gazeteciler Cemiyeti Ödülleri. 18. ABD Ulusal Kitap Eleştirmenleri Ödülü. 18. Özgen Acar'a ödül. 20. Peter Arnett'e ödül. 20. TRT Reklam Ödülleri Ajans Moran'a verildi. 20. TÜTAV Ödülü. 22. Grammy Ödülleri. 26. Berlin Film Şenliği'nde Berdel'e ödül.

MART
5. Ömer Seyfettin Öykü Yarışması. 8. Yılın Atatürkçüsü Ödülü'ne Nadir Nadi layık görüldü. 10. Cesar Ödülleri. 13. İş Bankası Ödülleri. 14. Haldun Taner Öykü Ödülü. 15. FIAP Ödülü Fethi İzan'a verildi. 15. 14 Mart Ödülleri. 17. Ceyhun Atuf Kansu Ödülü. 17. Haldun Taner Ödülleri 20. Gorbaçov'a Barış Güvercini Ödülü. 22. TRT Müzik Ödülleri. 25. Oscar Ödülleri. 28. Dümbüllü Ödülü. 31. İstanbul Uluslararası Film Festivali Altın Lale Ödülü.

NİSAN
6. Altan Erbulak Ödülü. 7. Avni Dilligil Tiyatro Ödülleri. 10. Pulitzer Ödülleri. 10. Prof. Muzzafer Aksoy'a ödül. 11. Arıburnu Ödülleri. 12. Ferit Oğuz Bayır Ödülleri. 12. Kağan Güner'e Ödül. 19. Onassis Ödülleri. 21. Halil Gür'e ödül. 24. Dikmener Ödülleri. 24. Peter Arnett'e basın ödülü. 26. Vedat Güler Edebiyat Ödülü. 26. Melvin Johnes Dostluk Ödülü. 27. Uçurtmayı Vurmasınlar'a ödül. 27. Pegasus Edebiyat Ödülü. 29. Prof. Halil İnalcık'a ödül. 30. Sait Faik Hikaye Armağanı.

MAYIS
1.Abdi İpekçi Barış ve Dostluk Ödülleri. 4. Danimarka'da Türk gazeteci Hayriye Alper'e ödül. 4. Başarılı grafikerlere ödül. 6. Kristal Elma Yarışması. 10. Cumhuriyet'e iki ödül. 11. Aybay İnceleme Ödülü. 19. Yılın Atatürkçüsü Nadir Nadi'ye tören. 22. Avni Dilligil Ödülleri. 22. Rıfat Ilgaz'a onur plaketi. 23. Tanıtma Vakfı'nın ödülü. 30.TÜBİTAK'tan başarılı öğrencilere ödül.

HAZİRAN
4. Tony Ödülleri. 4. Koç'a Europa Nostra Ödülü. 4. Orhan Kemal Ödülü'nü Peride Celal aldı. 4. Yunus Emre Ödülleri. 7. Muhammet Şengöl'e karikatür ödülü. 8. Kenan Evren'e Güzel Bahçe Ödülü. 8. Üstün Hizmet Ödülleri. 10. İzzet Keribar'a ödül. 13. Türk Oscarı'nı Mefisto kazandı. 13. Ulvi Uraz Tiyatro Ödülleri. 13. İhracatın liderlerine madalya. 29. Yunus Nadi Ödülleri'nde 14 dalda 15 ödül belli oldu. 29. Mandela ve Klerk'e ödül.

TEMMUZ
3. Yunus Nadi Ödülleri verildi. 6. İngeborg Bachmann Ödülü. 19. Gazeteciler Cemiyeti'nden Cumhuriyet'e iki ödül. 21. Örsan Öymen Ödülü. 25. TÜBİTAK Bilim Ödülleri. 31. Kodak Fotoğraf Ödülü.

AĞUSTOS
20. Kültür Bakanlığı 4 milyer ödül dağıttı. 27. TV Oscarları verildi.

EYLÜL
3. Üner Tan yılın bilim adamı seçildi. 9. Uluslararası Çocuk Fimleri Ödülü. 15. Venedik Film Şenliği Altın Aslan Ödülü. 15. Beyaz Güvercin Müzik Yarışması Ödülü. 24. Fatma Yazıcı'ya ödül. 29. San Sebastian Film Festivalı Ödülleri.

EKİM
4. Feyyaz Tokar'a şeref madalyası. 4. Nobel Edebiyat Ödülü. 6. Avrupa Sinema Ödülleri. 8. Nobel Tıp Ödülleri. 16. Nobel Ekonomi Ödülleri. 19. Akdeniz Kültürleri Film Şenliği'nde Berdel Filmi'ne birincilik ödülü verildi. 22. Altın Kelebek Ödülleri. 24. Booker Ödülü. 28. Gizli Yüz 'e iki ödül.

KASIM
2. Altın Kitap Ödülleri. 2. Şehircilik Hizmet Ödülleri. 3. Felixe Ödülleri..14. Pegasus Ödülü. 18. İslamiyeti kötüleyen kitaba ödül. 23. Mülkiyeliler Fotoğraf Yarışması Ödülleri. 25. Nüfus Planı Ödülü. 24. Akademi Kitabevi Ödülleri.

ARALIK
7. Ulvi Cemal Erkin'e ödül. 11. Nezih Danyal'a ödül. 12. Sedat Simavi Vakfı Ödülleri. 12. Özel İpekçi Ödülü. 3. Vehbi Koç'a Başarı Ödülü. 13. Prof. Gazi Yaşargil'e fahri doktora ünvanı verildi. 15. Eğitim Başarı Armağanı. 22. MEF'in Geleneksel Kültür ve Sanat Yarışması Ödülleri. 25. Avurapa Piyano Yarışması Ödülleri. 25. IPRA Altın Ödülü.

Cumhuriyet

YILLIK'93

1 OCAK 1992 / 31 ARALIK 1992

OCAK

Pamukbank
En İyi Dileklerle
Yeni Yılınızı Kutlar!
PAMUKBANK

Cumhuriyet

1992'de de
İşlem Tamam Olsun!
PAMUKBANK
iyi bankadır

68. YIL / SAYI 24187 / 2500 TL (KDV dahil) KURUCUSU YUNUS NADİ (1924-1945) BAŞYAZAR NADİR NADİ (1945-1991) 1 OCAK 1992 ÇARŞAMBA

Yeni yıla umutla...

Beklentiler 1992'ye Türkiye büyük beklentilerle giriyor. Demokratikleşme, yargı ve iş yaşamının Avrupa standartlarına yükseltilmesi, enflasyonun önlenmesi, sürüp giden terörün son bulması toplumsal özlemler haline geldi.

Daha iyi gelecek Yeni yıla partide, eğlencede ya da TV başında girenler, geçmiş yılda yaşananlardan daha iyi bir gelecek umudu taşıyorlar. 1992, yeniliklerin ve değişimlerin titreşimini getiriyor.

İyimser mesajlar Siyasi liderlerin yeni yıl mesajları, zirvedeki sürtüşmeye rağmen 'iyimser' sözcüklerle dolu. Özal, "Ümit ediyorum ki koalisyonla yönetimin daha başarılı olması için itina gösterilecek" dedi.

Kendine güven Demirel'in yeni yıl mesajı ise şöyle: "İnsanlarımızın kendilerine saygı ve güvenlerinin artacağı bir döneme giriyoruz."

4. Sayfada

MİLLİ PİYANGO

30 milyar çeyrek bilete

Haftalardır milyarderlik düşleri kurduran yılbaşı özel çekilişinin en büyük ikramiyesi 30 milyar, 9466653 nolu çeyrek bilete çıktı. Talihliler, İstanbul, Mersin, Hayrabolu ve İstanbul'dan. 17. Sayfada

Yeni Yılınız Kutlu Olsun

Cumhuriyet

'Gülöksüz kararnamesi' 3. kez Çankaya'ya gitti

Köşk'e rest

Demirel rahatsız Başbakan, Özal tarafından iki kez veto edilen Gülöksüz kararnamesini 3. kez Köşk'e gönderdi. Demirel, Çankaya'dan gelen yanıtın Genel Sekreter Kemal Yamak imzasını taşımasından duyduğu rahatsızlığı belirterek "Bunlar ara devir şeyleri" dedi.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Hükümet ile Cumhurbaşkanlığı arasındaki "kararname krizi"nin ilk kıvılcımı olan Yiğit Gülöksüz'ün Toplu Konut İdaresi Başkanlığı'na atanmasına ilişkin kararname, dün üçüncü kez Köşk'e gönderildi. Başbakan Süleyman Demirel, ilk ve ikinci gönderilişinde Cumhurbaşkanı tarafından "veto" edilen Gülöksüz kararnamesine ilişkin bir soru üzerine, kendi imzası ile gönderdiği kararnameye, Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri Kemal Yamak'ın yanıt vermesinden duyduğu rahatsızlığı dile getirdi. Demirel, kararnamenin üçüncü kez Başbakanlık Müsteşarı'nın imzası ile gönderilmesine ilişkin de "[illegible], ben başbakanım. Yani [illegible] olması hali düşündürücüdür" dedi. Demirel bir soru üzerine şunları söyledi: "Oradan genel sekreter Başbakanlık'a yazı yazıyor. Gene[illegible], mücamele (iyi ilişkiler) bakımından bu o kadar rastlanan bir şey değildir. (Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

Demirel'e soru yağmuru

Başbakan, bu akşam TV1'deki 'Soru Yağmuru' programında gazetecilerin sorularını yanıtlayacak.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Demirel, bu akşam TV'de soru yağmuruna tutulacak. TRT'nin hazırladığı ve 1. kanalda yayımlanacak olan "Soru Yağmuru" [illegible] Cumhuriyet gazetesi Ankara Temsilcisi Ahmet Tan, Hürriyet gazetesi Ankara Temsilcisi Fatih Çekirge ve Milliyet yazarı Yavuz Donat katılıyor.

Çekimi bugün öğleden sonra yapılacak program, yine bugün 22.00'de yayımlanıyor. Başbakan Demirel, gazetecilerin politika içi ve dışı sorularını yanıtlayacak.

Hükümet önerdi, Özal onaylamadı

Çankaya'dan YÖK vetosu

Prof. Akyol'a ret Cumhurbaşkanı Turgut Özal, hükümetin YÖK üyeliği için önerdiği Prof. Dr. Türkân Akyol'u veto etti. Hükümetin önerdiği diğer adayların YÖK üyeliğine atanma kararı dünkü Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi. Başbakanlık yetkilileri, Akyol'un isminin Çankaya'ya iletildiğini, ancak Özal'ın bu öneriyi onaylamadığını doğruladılar. Yasaya göre hükümet iki hafta içinde yeni aday belirlemezse Cumhurbaşkanı boş üyelik için doğrudan atama yapabiliyor. 3. Sayfada

Mutfak, enflasyon şampiyonu: %81

İstanbul'da yaşayan 4 kişilik ailenin mutfak harcaması 1991 yılının aralık ayında 1 milyon 747 bin liraya yükseldi. 90'ın aralığında bir file 814 bin liraya doluyordu. Ele alınan 22 temel gıda maddesinden 14'ünün fiyatı enflasyonun üzerinde arttı. Ekonomide

Az maaşa az vergi

Hükümetin vergi paketinden, düşük gelirlilere ücret artışı çıktı. Gelir Vergisi'nin ilk dilimi 12 milyondan 20 milyona yükseltildi. Taşıt vergileri ise yüzde 40-100 arasında arttı. Vergi cezaları yüzde 50 arttırıldı. Gıdada 2 puanlık KDV artışı bir yıl ertelendi. Ekonomide

1992'den ne bekliyorlar?

Sağlık, huzur ve para

Terörsüz, yeşili bol bir Türkiye... Daha ucuz bir ülke... İnsana değer verilen, sokaklarında rahatça dolaşılabilen bir kent... İyi bir gelir, güzel ve mutlu bir yaşam... Çok şey bekliyoruz, ama hiçbir şey gerçekleşmiyor...

İstanbul Haber Servisi — Artık yeni bir yıldayız. 2000 yılına 365 gün daha yaklaştık. Bugün dahil 2922 gün sonra 2000 yılındayız. Beklentilerimiz, 1991'de gerçekleştiremediklerimizle bir kat daha arttı. Barış, ekonomik rahatlık, Milli Piyango'da 30 milyarın bize çıkması isteği ve huzur, bu beklentiler arasında yine ilk sırayı aldı. Artık balkabağını arabaya dönüştüren sihirli değneklerin, bir kıvrılmasıyla dünyayı yerinden oynatacak burunların düşü olmasa da umutlarımıza el değdirmiyoruz. Başarmak, kazanmak ve daha mutlu olmak için 1992'ye güveniyoruz.

Yılın son gününü hem kendileri hem de dostları için alışverişte geçirenler 1992'den beklentilerini şöyle anlattılar:

Belma Yalçın (43 yaşında, ev kadını): Tüm ülkemiz için terörsüz günler, sağlık ve mutluluk diliyorum. Kendim için istediğim ise iyi bir gelir.

Başak Yalçın (12 yaşında, öğrenci): Savaşsız, barışçıl bir dünya, çevre kirliliği olmayan, yeşili bol bir ülke istiyorum.

Elvan Kafalı (29 yaşında, ev kadını): Ülkem ve ailem için önce sağlık, sonra da huzur istiyorum. Geçen yıl da aynı şeyleri istedim, bir kısmı gerçekleşti. Bu yıldan bir isteğim de biraz para.

Bedriye Balhanes (35 yaşında, çiçekçi): Huzur bekliyorum 1992'den. İyi bir yaşantı sağla- (Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

HUZUR VE SAĞLIK—Elvan Kafalı iki çocuk annesi. 1992'den ülkesi için sağlık ve huzur, çocukları ve kendisi için ise "biraz para" istiyor... (KADİR CAN)

EĞLENCESİ BOL, OLAYSIZ BİR YILBAŞI 17. Sayfada

İSTANBUL'DA OTOBÜS VE TRAMVAYA ZAM 12. Sayfada

Yılbaşında keyif hırsızlığı

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Türkiye'de yoksulluk oranının yüksekliği, hep tartışma konusu oldu. Bu konu, siyasi partilerin seçim meydanları konuşmalarının da hep öncelikli sırasını aldı. Başkentte, önceki gece meydana gelen üç ayrı hırsızlık olayı, bu tartışmayı yeniden gündeme getirdi. Polisin verdiği bilgiye göre önceki gece üç ayrı lokantaya giren hırsızlar, para ve diğer mallara hiç dokunmadılar. Buna karşılık yiyecek maddesi olarak ne varsa alıp götürdüler.

İlk olay, Altınay Caddesi'nde Ali Beşikçi'ye ait lokantada meydana geldi. Lokantaya tuvalet penceresinden giren hırsızlar, 30 kilo et, 60 adet margarin yağ paketi ile 20 litre meşrubatı aldılar.

İkinci olay Keçiören'de yaşandı. Sarıgül Sokak'taki İsmet Özcan'a ait lokantaya giren hırsızlar, buzdolabındaki 10 kilo kıyma ile eti alarak kaçtılar.

Son olay ise İncirli'de, Onay Sokak'taki lokantada (Arkası Sa. 13, Sü. 8'de)

Özallar Starl'de 'arama' istedi

Ahmet Özal ve ortağının avukatı Münci İnci, Cem Uzan'ın yurtdışına çıkışının engellenmesini ve Starl'de hazırlandığı öne sürülen şantaj kasetlerinin bulunması için bu kurumda arama yapılmasını istedi.

İstanbul Haber Servisi — Uzanlar ve Özallar arasındaki kavga giderek sertleşiyor. Starl tarafından Ahmet Özal ve iki arkadaşı aleyhine savcılığa yapılan suç duyurusundan sonra Ahmet Özal da avukatı aracılığı ile savcılığa başvurarak Cem Uzan'ın tutuklanarak yurtdışına çıkışının engellenmesini, İmar Bankası hesaplarının incelenmesini ve Starl yayınlarının denetlenmesini istedi.

Uzanlar'ın önceki gün Ahmet Özal, Turgay Aksoylu ve Mehmet Tevfik Metin aleyhine "suiistimal ettikleri" iddiasıyla suç duyurusu yapmalarından sonra dün de Ahmet Özal, Uzan ailesi ve şirketleri aleyhine suç duyurusunda bulundu.

Halen yurtdışında bulunan Ahmet Özal ile gümrük komisyoncusu Turgay Aksoylu'nun avukatı Münci İnci, ilk suç duyurusunu Şişli Cumhuriyet Savcılığı'na yaptı. Ahmet Özal'ın, Magic Box'ın yüzde 50 ortağı ve Magic Box hesaplarının İmar Bankası'nda bulunduğu kaydedilen suç duyurusu dilekçesinde "Banka Starl'la ortaktır. İmar Bankası hesaplarından para çekmek, yurtdışına para transfer etmek yetkileri Ahmet Özal ve Cem Uzan'a aittir. Durum böyle iken Cem Uzan tek başına şirket yetkilerini ağarak yurtdışı ve yurtdışına para transfer işlemleri yapmıştır" denildi.

Cem Uzan'ın patronluk sıfatını kullanarak banka yöneticilerini yönlendirmiş olabileceği vurgulanan suç duyurusunda, Cem Uzan ile birlikte İmar Bankası Yönetim Kurulu üyeleri ve bankanın Gayrettepe şubesi yöneticileri aleyhine "hizmet sebebiyle emniyeti suiistimal, dolandırıcılık, Bankalar Yasası'na muhalefet" suçlarından dolayı soruşturma açılması istendi. Soruşturmanın sağlıklı yürümesi (Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

Atayan ile söyleşi / 5. Sayfada

Reklamcısına göre Demirel: "Yılın demokratı"

Ayşenur Arslan

Konser / 7. Sayfada

Yeni yıla neşeli ezgilerle

Evin İlyasoğlu

Tiyatro / 7. Sayfada

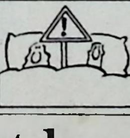
Birlikte yaşanan yalnızlıklar

Nalan Manyaslı

ABD / 8. Sayfada

Bush Uzakdoğu pazarında

Almanya / Arka Sayfada

Eşiyle zorla yatan, hapis yatacak

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Yeni Yıla Umutla...

Her yılbaşı taze bir başlangıçtır. Yeni bir yıla adım atılırken geleceğe dönük iyimser dileklerde bulunur herkes. Daha güzel, daha mutlu günlere ilişkin özlemler dile getirilir.

Çünkü insanlar, yaşamlarını öncelikle huzur, güven ve refah içinde devam ettirmekten yanadırlar. Bir ömür boyu süren kavganın temelinde böylesi istekler yatar.

En olumsuz koşullar içinde bile tünelin ucundaki ışığın arayışı göze çarpar insanlarda. Yeni bir umutla yeni bir yolculuğa hazırlanma duygusu özellikle yılbaşlarına özgüdür. Kısa süreli de olsa, genellikle karamsarlığın değil, iyimserliğin ağır bastığı bir ortamın oluşmasına özen gösterilir.

Biz de bu duygular içinde okurlarımızın yeni yılını kutluyoruz.

Kuşkusuz, iyimser olabilmeyi güçleştirici sorunlarla karşı karşıya ülkemiz. Çoğu çetin ve bugünden yarına kolayca çözülebilecek sorunlar da değil bunlar. Sabır ve zamanı gerektiriyor çözümleri.

Daha yılın ilk günü bunları sıralayacak değiliz. Ayrıca hangi sorunlarla iç içe yaşandığını

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

Emniyet kemeri artık zorunlu

İstanbul Haber Servisi — Şehir içinde seyahat eden araçlarda sürücü ve ön koltukta oturanların emniyet kemeri takma zorunluluğu bugün başlıyor. Ticari taksi, minibüs, otobüs ve kamyon sürücüleri bu uygulamanın dışında kalıyor. Ama bu araçların ön koltuğunda oturan yolcular da kemer takacak. Kemer takmayan özel araç sürücülerine ve ön koltukta oturanlara 30'ar bin lira para cezası verilecek ve 5 ceza puanı uygulanacak.

Uygulama; trafik kazalarının yüzde 80'inin şehiriçi yollarda, yüzde 20'sinin şehirlerarası yollarda meydana geldiği Türkiye'de can kaybı ve yaralanmaları azaltmak amacıyla gündeme geldi.

Emniyet Genel Müdürlüğü Trafik Daire Başkanı Abdullah Aldoğan, "Kendi can güvenlikleri için herkesin emniyet kemeri takmasını bekliyoruz" dedi. Aldoğan, konu üzerinde trafik polislerinin titizlikle çalışacağını belirtti.

İstanbul Trafik Denetleme Şube Müdürü Osman Ülker, uygulamanın trafik kazalarındaki can kaybını aza indirmek amacıyla başladığını söyledi. Ticari taksi, minibüs, kamyon ve otobüs şoförlerinin bu uygulamanın dışında kaldığını kaydeden Ülker, bu araçların ön koltuklarında seyahat edenlerden emniyet kemeri takmayanlara 30 bin lira para cezası verileceğini söyledi. Özel otomobil sürücülerinin emniyet kemeri takmamaları halinde 30 bin lira para cezasının yanı sıra 5 ceza puanı kesileceğini kaydeden Ülker şunları söyledi:

"Emniyet kemeri takma zorunluluğu getirilmesi kent içinde meydana gelen kazalarda can kaybını aza indirmek içindir. Bütün özel otomobil sahipleri ve bu araçların ön koltuklarına- (Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

Özal: Türkiye huzur adası

1 ocak

İç Politika Servisi - Türkiye, 1992'ye büyük umut ve beklentilerle giriyor. Demokratikleşme, yargı ve iş yaşamının Avrupa standartlarına yükseltilmesi, enflasyonun önlenmesi, sürüp giden terörün son bulması, 1992 yılına taşınan özlemler olarak sıralanıyor. Cumhurbaşkanı **Turgut Özal** ve siyasi parti liderleri yayımladıkları yeni yıl mesajlarında 1992'de huzur dilediler.

Cumhurbaşkanı Turgut Özal, yayımladığı yeni yıl mesajında, milletin ülkenin bir koalisyon tarafından yönetilmesini istediğini belirterek **"Biz bu tür bir yönetime ilk defa rastlıyor değiliz. Öyle ümit ediyorum ki, 1960 ve 1970'li yılların koalisyon tecrübelerinden istifade ederek koalisyonla yönetimin daha başarılı olması için gereken gayret ve itina gösterilecektir"** dedi.

Cumhurbaşkanı Özal, Türkiye'nin uygulanan akıllı ve basiretli politikalar sayesinde "**huzur ve istikrar adası, cazibe merkezi**" haline geldiğini ifade edip şöyle devam etti:

"Belki önümüzdeki sene devletimiz, civarımızdaki bu ülkelere daha fazla yardım yapma imkânı bulabilecektir."

Başbakan **Süleyman Demirel,** yeni yıl nedeniyle ANKA'ya verdiği demeçte, dünyanın eşine ender rastlanan büyük sarsıntı dönemlerinden birini daha geçirdiğine işaret ederek, siyasi, ekonomik ve toplumsal dinamiklerin dünya toplumuna artık sığmadığını, kabuğu çatlatıp parçalayacağını anlattı.

Türkiye'nin de bu sürecin içinde olduğunu ifade eden Başbakan Süleyman Demirel, **"İnsanların, insanlarımızın mutlu olmaya hakları vardır. Mutlu olma hakkı, yaşama hakkının ayrılmaz bir parçasıdır. İnsanlarımızın kendilerine saygı ve güvenlerinin artacağı bir döneme giriyoruz, umutların gerçekleşmesi için gerekli ortamı ise elbirliği ile oluşturacağız"** dedi.

ANAP Genel Başkanı **Mesut Yılmaz,** diğer siyasi parti liderlerine oranla oldukça kısa yayımladığı yeni yıl mesajında **"Türkiyemiz 1992 yılına içte ve dışta bazı güçlüklerle girmektedir. Ancak bu güçlükleri memleket sevgisiyle ve demokrasi içinde aşacağımızdan kimsenin şüphesi olmamalıdır. Bu inançla yurtiçindeki ve yurtdışındaki bütün vatandaşlarımızın yeni yılını kutlar, 1992'de başarı ve mutluluk dilerim"** dedi.

SHP Genel Başkanı, Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı **Erdal İnönü,** yayımladığı yeni yıl mesajında gerek yurtta gerekse yurtdışında yaşayan vatandaşlar ile KKTC'deki soydaşların yeni yıllarını kutladı.

1991 yılının dünyada ve Türkiye'de önemli değişikliklerin yaşandığı bir yıl olduğunu belirten İnönü şöyle dedi:

"Yurttaşlarımızın can ve mal güvenliğini sağlamak ve toplumun bütün kesitlerine yansıyacak ve onları adım adım refaha kavuşturacak atılımcı bir kalkınma modelini uygulamak önümüzdeki yılda başta gelen görevimiz olacaktır.

Hiç kimsenin kuşkusu olmasın ki 1992 yılında Türkiye'de bütün yurttaşlarını şefkatle kucaklayan, onların sorunlarına ciddi biçimde eğilen, teröre karşı kararlı ve etkili mücadele veren, demokratik hak ve özgürlükleri sonuna kadar savunan, enflasyon sürecini inişe geçirerek dar gelirlilere nefes alacak bir ortamı sağlayan ve uygulayacağı etkin dış politika ile Türkiye'nin uluslararası alandaki saygınlığını arttıran inançlı bir yönetim bulunacaktır."

DSP lideri **Bülent Ecevit** ANKA'ya yaptığı değerlendirmede, yeni yıldan beklentilerini anlattı. Türkiye'nin yeni yılda karşılaşacağı sorunlar ve çözüm önerileri konusunda görüşlerini açıklayan Ecevit, **"Bölücü şiddet eylemcilerinin üstesinden gelineceği konusunda kuşkusu bulunmadığını"** ifade etti.

MÇP Genel Başkanı **Alpaslan Türkeş,** yeni yılın bütün insanlık için huzursuzluklar, açlık ve sıkıntıların son bulacağı, somut çözümlere ulaşılan bir yıl olması dileğinde bulundu.

SP Genel Başkanı **Doğu Perinçek** ise **"Zorluklarla umudun koyun koyuna olduğu bir yıla girildiğini"** ifade ederken, SBP Genel Başkanı **Sadun Aren,** kalplerin hem hüzünle hem de ümitle çarptığı bir yılın geride kaldığını belirterek **"Yeni yılda her şeyden önce tüm halkımız için can güvenliği istiyoruz. Terörün hangi yönden ve kimden gelirse gelsin son bulduğunu, şiddetin toplumsal yaşantımızın tüm alanlarından silindiğini görmek istiyoruz"** dedi.

Mutfak, enflasyonu solladı: % 81

ESER ATİLLA / *ocak*

1991 yılında pişmiş aşa yine zam katıldı. Mutfak harcaması bir yılda enflasyonun da üzerinde yüzde 81 artarak yılın son ayında 1 milyon 474 bin 288 liraya ulaştı.

1990 yılının Aralık ayında ise İstanbul'da yaşayan 4 kişilik ailenin mutfak harcaması 814 bin 189 liraydı. 1989 yılının toplam mutfak enflasyonu yüzde 63'tü.

Körfez kriziyle başlayan, daha sonra erken seçim havasıyla oldukça yoğun geçen 1991 yılında peşpeşe gelen zamlardan mutfak da nasibini aldı. Mutfak enflasyonu geçen ay yüzde 7.4 yükselerek 1 milyon 474 bin 288 liraya fırladı. Kasım ayında mutfak harcaması yüzde 7.5 artmıştı.

1991 yılının en çok zam gören gıda maddeleri arasında ayçiçeği yağı, yumurta, sebze, şeker ve çay, başı çekiyor. 1991 yılında ele aldığımız 22 temel gıda maddesinden 14'ünün fiyatı enflasyonun üzerinde zam gördü.

Geçen yıl 1990 yılına oranla daha yüksek oranlı zamların yapıldığı dikkat çekiyor.

Geçen yıl yüzde 70 dolaylarında beklenen enflasyon oranına büyük çapta fark atan gıda maddeleri şunlar:

Sebze-meyve: Geçen yıl sebze fiyatları **yüzde 136** arttı. Meyve fiyatları da **yüzde 98** artış gösterdi. Körfez krizi zamanında Ortadoğu'ya yapılan ihracatın durması sebze-meyve fiyatlarına yaramıştı. Ancak daha sonra ihracatın yeniden başlamasıyla fiyatlar da yükselişe geçti.

Mayıs ayında yeni çıkan yazlık sebze-meyveler fiyatlara gaz verdi. Mayıs ayı içinde sebze-meyve fiyatları yüzde 73 arttı. Haziran ayında düşüş gösteren sebze-meyve fiyatları daha sonra yeniden yükselişe geçti.

Aralık ayında ise yılbaşı dolayısıyla talebin artması sebze fiyatlarını körükledi. Geçen ay sebze fiyatları yüzde 38 artış gösterdi. Geçen yıl pırasa 1990 fiyatının 5 katı, ıspanak da 3 katı fazlasına satıldı.

Yumurta: Yumurta 1991 yılında **yüzde 133** zam gördü. Yıla 300 lirayla başlayan yumurta, yılı 700 liradan kapadı.

Ağustos ayına dek küçük fiyat artış ve azalışlarıyla yoluna devam eden yumurta, ağustos ayında dönemin Başbakan Yardımcısı **Ekrem Pakdemirli**'nin tüketim fazlası yumurtaların Silahlı Kuvvetler'e satılacağına dair açıklaması üzerine birden ivme kazandı.

Ayçiçeği yağı: Geçen yıl ayçiçeği yağı da **yüzde 133** zamlandı. Ayçiçeği yağı üreticileri, yılbaşından bu yana **"Dolardaki artış, ithal ham yağın fiyatını arttırıyor, biz de zam yapmak zorunda kalıyoruz"** diyerek eskisinin mürekkebi kurumadan sürekli yeni fiyat belirlediler.

Makarna: Geçen yıl makarna fiyatları da **yüzde 97** arttı. 16 Ocağı 17 Ocağa bağlayan gece yarısı patlak veren savaş, Türkiye'deki gıda piyasasını da altüst etti.

Aylardır beklenen savaşın, sonunda Türkiye'ye de gelme olasılığının artması piyasada özellikle bakliyat ve makarnaya olan talebin artmasına yol açtı.

Savaş çıkacak diye bol miktarda mercimek, pirinç, nohut ve fasulye gibi kuru gıdanın yanı sıra makarnaya da hücum eden halk fiyatları pompaladı. Ocak ayında makarna ve bakliyat fiyatları yüzde 15 arttı.

Bu hücumdan sonra aşırı bir durgunluğa giren piyasada yaprak kımıldamazken bakliyat ve makarna fiyatları-da bir süre yerinde saydı. Ancak daha sonra bakliyat ve makarna fiyatları yeniden yükselişe geçti. Aralık ayında ise makarna fiyatları yüzde 8 zamlandı.

Şeker: Türkiye Şeker Fabrikaları'nca üretilen şeker, geçen yıl **yüzde 95** zam gördü. Bu arada kasım ayında yapılan şeker zammı genel müdürün başını yedi. 20 Ekim seçimlerinden sonra ANAP hükümetinin yeni hükümet kuruluncaya dek zam yapılmamasına dair talimatı üzerine yine de şeker fiyatını yüzde 20 arttıran Şeker Fabrikaları Genel Müdürü **Ertan Yülek** görevinden alındı. Aynı gün şeker zammı da donduruldu.

Ancak aralık ayında yeni hükümet şekerde yeniden fiyat ayarlamasına gitti. Genel müdürü görevden aldıran zam bir ay gecikmeyle bu kez yeni hükümetçe yürürlüğe kondu. Aralık ayında şeker yüzde 19-20 arasında zamlandı.

Çay: 1990 yılında toplam 5 kez zam gören çay geçen yıl da **yüzde 96** zamlandı. Ancak bu yüzde 96'lık zam oranı, aralık ayı içinde yapılan yüzde 19-20'lik zammı içermiyor.

Henüz piyasaya yansımayan bu zam da hesaplanırsa çaya yapılan bir yıllık zam oranı, yüzde 131'e varıyor.

Nereye gitti bu yapıtlar?

2 ocak

ANTALYA (Cumhuriyet) - Antalya'nın **"Promethe"**sine umut ışığı doğarken, aynı dönemde üretilen 200'e yakın yontu, tablo ve duvar resimlerinin de ortaya çıkartılması istendi. Ancak 1975-79 yılları arasında üretilen sanat yapıtlarının listesi bulunamıyor.

1977'den 1984'e kadar Antalya Belediye Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü görevini yürüten **Akın Gönen**, Plastik Sanatlar Sempozyumu'nun yapıldığı dönemlerde üretilen yapıtlardan duvar resimlerinin 12 Eylül döneminde yok edildiğini, ancak birçoğunun da ANAP'lı belediye dönemine kadar var olduğunu öne sürdü.

12 Eylül'de Belediye Başkanı **Orgeneral Nuri Teoman**'ın emriyle duvar resimlerinin yok edilmesini **"yüreği burkularak"** izlediğini belirten Gönen şöyle dedi: **"Mehmet Aksoy'un** 'İşçi ile Çocuğu' **adlı yontusunu parçalanmaktan kurtardık. Ancak ANAP dönemine kadar birçok yapıt da yerinde kaldı.**

Kültür Sineması önünde, kimin yaptığını anımsayamadığım 'Özgürlüğe Açılan Kapı' **çalışması ile belediye önündeki** 'Silahlara Veda' **adlı yontu ANAP döneminde ortadan kaldırıldı. 1984 yılında belediyedeki görevimden ayrılırken, Kültür Müdürlüğü'ne sempozyumlarda üretilen yapıtların listesini verdim.**

Aralarında Orhan Taylan'ın 6 metrekarelik bir panosunun da bulunduğu çok sayıda tabloyu belediyede bıraktım. Bunların çoğu müdürlüklere zimmetliydi."

12 Eylül sonrası işbaşına gelen ANAP'lı belediyenin yöneticileri, kendilerinin döneminde sanat kıyımının olmadığını savunurken, Akın Gönen'in **"Belediye Kültür Müdürlüğü'ne verdim"** dediği yapıtların listesinin nerede olduğu bilinemiyor.

ANAP döneminin kültür işlerinden sorumlu Belediye Başkanı Yardımcısı **Ahmet Dolonay, "Biz hep sanatı yüceltmeye çalıştık, vakıflar kurduk bunun için. Kayıp yapıtlardan haberimiz yok. Bunlarla ilgili ne bir evrak ne bir arşiv verildi bize"** diye konuştu. Şimdiki belediye yetkilileri, Belediye Kültür Müdürlüğü Arşivi'nin, ANAP'lı belediyenin kurduğu Antalya Kültür Sanat Vakfı'na (AKSAV) devredildiğini, kayıp yapıtların listesinin orada bulunabileceğini söylediler.

Ancak AKSAV'ın 1988 yılında lağv edilmesinden sonra bu arşivin ve yapıt listesinin nerede olduğuna, vakfın son Genel Müdürü **Kenan Değer, "AKSAV ile ilgili hiçbir belge kalmadı"** şeklinde açıklık getirdi.

Bu sırada 200'e yakın tablo, duvar resmi ve yontunun yaratıcıları olan sanatçılardan bazıları şunlar: **Orhan Taylan, Kuzgun Acar, Yusuf Taktak, Seyyit Bozdoğan, İbrahim Örs, Seniye Fenmen, Gülsüm Karamustafa, Mehmet Aksoy, Avni Memedoğlu, Kadri Özayten, Mustafa Pilevneli, Peyman, Ergin İnan, Mustafa Aslıer, Cihat Aral,** Yunan Sanatçılar Birliği Başkanı **D. Charalampos,** Alman **Suzanna Mahlmaister,** Pakistanlı **Ali Nawas,** Mısırlı **N. Shisiny,** Rumen **Nitzulesci,** Yunan **Duramannis** ve **Rothos.**

Diğer yandan kayıp yapıtlar içinde, Antalya Belediyesi'nin 1964'ten 1979 yılına kadar topladığı ve aralarında **İbrahim Çallı** gibi ünlü sanatçıların çalışmalarının bulunduğu tablo koleksiyonunun da yer aldığı öğrenildi.

Plastik sanatlar sempozyumlarını düzenleyen belediyenin CHP'li Başkanı **Selahattin Tonguç,** Antalya'yı o dönemde tam bir sanat kenti görünümüne büründürmeyi amaçladıklarını, düzenledikleri sempozyum ve şenliklerle de bunda başarılı olduklarını anlatarak **"Ancak yerli ve yabancı birçok sanatçının halkla bütünleşerek ürettiği çok sayıda eşsiz sanat yapıtı acımasızca yok edildi"** diye konuştu.

Taksimetre zamlı açıldı

3 ocak

İstanbul Haber Servisi - İzmir ve Ankara'dan sonra İstanbul'da da taksimetrelere yüzde 40 oranında zam yapıldı.

Açılışı 2500 liradan olan ve kilometrede 1750 lira yazan taksimetreler, yeni zamma göre açılışı 3500 lira, kilometre başına 2500 lira olarak belirlendi.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin taksimetre zammına **"itiraz"** etmeyeceği sanılıyor.

Esnaf Birliği Başkanlar Meclisi'nin 170 üyesinin onayı ile alınan karardan sonra Ankara'daki Testaş firmasından gelecek entegre devrelerle birlikte saat ayarlaması yapılacak.

Yetkililer, saat ayarlarına cumartesi günü başlanabileceğini belirtiyorlar.

Bu arada taksi şoförleri, taksimetreye yapılan zamları fazla bulmadıklarını belirtirken diğer ürünlere yapılan zamları eleştirdiler.

Örneğin **Bekir Elmas** adındaki şoför şöyle konuştu: **"Türkiye genelinde yapılan zamlara bakılırsa bize yapılan zam abartılacak kadar değil"** derken **Bedirhan Türkücü, "Taksiye yapılan zammı çok bulmuyorum.**

Türkiye genelinde yapılan zamları fazla buluyorum. Yani otobüs, telefon, su, gıda, sigorta ve taşıt pulları gibi. Bu zamlar herkes gibi benim ailemin bütçesini de sarstı."

Sami Tan ise yurttaşların zam olayında ilk tepkilerini taksicilere gösterdiklerini belirterek **"Sanki taksicinin bakacak ailesi yokmuş, sanki bir sosyal hayatı yokmuş gibi"** dedi.

Celal Bakkalbaşı ise yeni zamlarla birlikte müşteri kayıpları olmayacağını belirtirken Şoförler Derneği'nden bir yetkili, yeni zamların şoför esnafını etkileyeceğini, arz-talep dengesinin şoförler aleyhine bozulacağını söyledi.

Şoförler Derneği'nin İstanbul Valiliği ve belediye yetkilileri ile yaptıkları toplantı sonunda kentin birçok yerine taksi durağı konması kararlaştırıldı. Özellikle Eminönü ve Sirkeci'de geliş ve gidiş yönlerine doğru 6'şar durak yapılacak.

Uygulamanın 15 güne kadar gerçekleşmesi bekleniyor. Bu arada taksi duraklarının da sarıya boyanması kararlaştırıldı.

Argo adı verilen taksimetre uygulaması kalktıktan sonra Türkiye genelinde taksimetre uygulamasına 1983 yılında başlandı.

1983 yılında taksimetrenin açılışı 100, kilometrede ise 50 lira yazıyordu.

Artık gülünç gelen bu rakamların üzerinden 9 yıl geçmedi ki 15 kez yapılan zamla ücretler 34 kat artırılarak açılışı 3500, kilometre başına 2500 liraya yükseldi.

Bu arada Şoförler Derneği yetkilileri, taksimetrelere yapılan zamları değerlendirirken 1981 yılında 5 lira, 1983 yılında da 35 lira olan belediye otobüs biletlerini örnek gösterdiler.

Gamsahurdia kaçtı

7 ocak

Dış Haberler Servisi - Gürcistan Devlet Başkanı **Zviad Gamsahurdia,** 22 aralıktan beri hükümet merkezini kuşatma altında tutan muhalefet güçlerinin saldırılarına karşı sürdürdüğü direnişe dün sabah son vererek şafak sökmeden başkent Tiflis'ten kaçtı. Kenti karayoluyla terk eden Gamsahurdia, önce Azerbaycan'a, daha sonra da Ermenistan'a gitti.

Gamsahurdia'nın kaçışı, kendisini **"diktatör"** olarak niteleyen ve devirmek için mücadele eden muhalefet güçleri için bir zafer oldu. Nitekim Gürcü liderin kaçışının başkentte duyulmasının ardından muhalefet yandaşları sevinç gösterilerinde bulundular. Şimdi gözler muhalefetin atacağı adımlarda. Muhalefet liderlerinden **Jaba Ioselyani,** Askeri Konsey'in yönetimi tümüyle ele geçirdiğini, kurulacak geçici hükümetle nisanda seçime gidileceğini açıkladı.

Gamsahurdia'nın kuşatma altındaki hükümet merkezinden kaçışı, muhalefetin yoğun ateşi altında gerçekleşti. Gürcü lider, dün sabah TSİ 03.00-04.00 sularında beyaz bayrak taşıyan zırhlı bir otomobille hükümet merkezini terk etti. Ailesi ve bir grup yandaşını taşıyan araçlarla birlikte oluşturulan konvoy Azerbaycan'a gitmek üzere başkentten ayrıldı. Konvoyda otomobillerin yanı sıra üç otobüs ve iki zırhlı aracın bulunduğu haber verildi.

Daha sonra Gamsahurdia TSİ 08.30 sularında Azerbaycan sınırını geçerek Gence kentine gitti. Azerbaycan Turan Haber Ajansı, Gamsahurdia'nın Azerbaycan yetkililerinden adı belirlenemeyen bir ülke için çıkış vizesi istediğini duyurdu. Bu durum AP'nin sabahki haberlerinde yer alan **"Gamsahurdia, Türkiye'ye kaçtı"** biçimindeki söylentileri güçlendirdi. Ancak Türkiye'nin Bakü Konsolosluğu yetkilileri, arkadaşımız **Hicran Öge Goltz**'a kendilerine böyle bir talep ulaşmadığını söyleyerek iddiaları yalanladılar. Daha zonra Azerbaycan yetkililerine başvuran arkadaşımız, Devlet Başkanı **Ayaz Muttalibov**'un danışmanı **Ramiz Ağaev**'den Gamsahurdia ve beraberindekilerin TSİ 14.00 sularında Gence'den ayrılarak Ermenistan'a gitmek üzere sınırdaki Kazak ilçesine doğru yola çıktıklarını öğrendiğini bildirdi.

Bu arada AFP, adını açıklamayan bir muhalefet yetkilisinin Gamsahurdia'nın Kazak'ta yakalanarak Tiflis'e getirildiği biçimindeki açıklamalarını duyurdu. Ancak haber bağımsız kaynaklarca doğrulanmadı.

Nitekim daha sonra Moskova'daki Ermenistan temsilciliğinden yapılan açıklamada, Gamsahurdia'nın bu cumhuriyetin kuzeydoğusundaki Icevan'a ulaştığı haber verildi. Ermeni yetkililerin Gamsahurdia'nın geleceğine ilişkin olarak Tiflis'le görüştükleri ve Tiflis'ten alacakları yanıta göre Gamsahurdia ve ailesinin bir süre için Icevan'da kalmasına izin verilebileceği öğrenildi.

İki haftayı aşkın bir süredir yürüttükleri mücadele ile Gamsahurdia'yı devirmeyi başaran muhalefet, ülkeyi nisanda erken seçime götürecek bir hükümet kurmayı amaçladığını açıkladı. İktidar yanlılarıyla çatışan silahlı gruplardan biri olan **Mkedrioni**'nin de lideri olan loselyani, dün bir basın toplantısı düzenleyerek Askeri Konsey'in artık ülkede yönetimi tamamen devraldığını ve bütün partilerin temsilcilerinden oluşan bir danışma organının kurulduğunu açıkladı.

Bu arada Sovyetler Birliği'nin eski Dışişleri Bakanı Gürcü kökenli **Edward Şevardnadze,** AP'ye verdiği demeçte, **"Demokratik bir Gürcistan'ın kuruluşuna katkıda bulunmaya hazırım"** dedi. Şevardnadze'nin yeni kurulacak hükümette görev üstlenmesine muhalefet liderleri de sıcak bakıyor.

Cemal Süreya Ödülü, Özer ve Berfe'ye

8 ocak

Kültür Servisi - Cemal Süreya 1992 şiir ödülleri sahiplerini buldu. **Füsun Akatlı, Cevat Çapan, Ahmet Oktay, Tuğrul Tanyol** ve **Can Yücel**'den oluşan seçici kurul, **"yayımlanmış kitap"** dalında başvuranlar arasında ödüle değer yapıt bulamadı. Seçici Kurul bu dalda başvuru dışında önerilen yapıtlar arasında **Adnan Özer**'in **"Zaman Haritası"** adlı kitabını, **"yayımlanmamış yapıt"** dalında ise **Süreyya Berfe**'nin **"Şiir Çalışmaları"** adlı dosyasını ödüle değer buldu.

"Zaman Haritası" adlı dördüncü şiir kitabı ile Cemal Süreya 1992 şiir ödüllerinin sahiplerinden biri olan Adnan Özer, 12 yıldır şiir yazdığını belirterek, edebiyat ve şiir dallarında verilen ödüllere yönelik düşüncesini şöyle aktardı:

"Edebiyatın kurumları olması gerekir. Gerçek kurumlar eleştiridir. Şiir üzerine tüm düzyazı ve dergilerin tuttuğu bir nabız vardır. 'Ödül kurumları' ikinci planda gelir. Birinci planda gelen kurumlar iyi işlerse ikincil kurumlar da iyi işler. Bence birinci sırada yer alan kurumlar iyi işlemiyor. Şiir kurumlarının 'önemi' kaybolmuş durumda."

"Zaman Haritası"'nın şairi Adnan Özer'in daha önce yayımlanan şiir kitapları arasında **"Ateşli Kaval"** (1981), **"Çıngırağın Ölümü"** (1983) ve **"Rüzgâr Durdurma Takvimi"** (1985) yer alıyor. **Latin Amerika** şairlerinden ve **Lorca**'dan şiir çevirileri de yapan Özer, **"Üç Çiçek"**, **"Fanatik"**, **"Düşler"** adı altında çeşitli dergiler de çıkardı. Adnan Özer halen **Armoni Yayınları**'nı yönetiyor.

"Yayımlanmamış Yapıt" dalında **"Şiir Çalışmaları"** adlı dosyası ödüle değer bulunan **Süreyya Berfe** ise 1943 İstanbul doğumlu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nden mezun olan Berfe'nin ilk şiiri **"Düzlem"** dergisinde çıktı (1983). Berfe'nin şiir kitapları arasında **"Gün Ola"** (1969),

"Savrulan" (1971), **"Hayat ile Şiir"** (1980), **"Ufkun Dışında"** (Toplu Şiirleri, 1985) bulunuyor. Berfe ayrıca **"Çocukça"** isimli bir çocuk kitabı da yazdı.

Ödül kazanan şairler 3 milyon liralık ödül ve plaketlerini yarın 19.00-21.00 saatleri arasında İstanbul Gazeteciler Cemiyeti Lokali'nde yapılacak bir törenle alacaklar.

Aktaş'ın pili bitiyor

REMZİ GÖKDAĞ *8 ocak*

İstanbul'un Anadolu yakasında elektrik dağıtımı işini üstlenen Aktaş ile ilgili yolsuzluk iddiaları TBMM'ye ve hükümetin ilgili bakanlıklarına sunulmak üzere rapor haline getirildi. Çalışmalarını tamamlayan SHP İstanbul İl Örgütü'nce kurulan Araştırma Komisyonu Aktaş'ın elektrik dağıtımı işinden haksız kazanç sağladığını öne sürdü.

SHP İstanbul İl Başkanı **Bozkurt Nuhoğlu**, Aktaş A.Ş.'nin Anadolu yakasındaki elektrik hizmetlerini tamamen tahrip ettiğini, halktan milyarlarca lira haksız kazanç elde ettiğini savundu. Nuhoğlu, **"Bu şirket, yaptığı işin bir kamu görevi niteliği taşıdığını unutarak, sadece daha fazla kâr etme yollarının arayışı içinde olduğundan vatandaşa hizmet götürememektedir"** dedi.

Aktaş dosyasını inceleyen Araştırma Komisyonu, hazırladığı raporda şu yolsuzluk savlarına yer verdi:

- **Aktaş Elektrik A.Ş. sözleşmesinde, yapacağı yatırımların finansmanı için bir fon oluşturulacağından söz ediyor. Ancak bir yılı aşkın bir zaman geçmesine rağmen böyle bir fon kurulmadı. Buna karşın, Aktaş A.Ş. her ay TEK'ten aldığı elektrik enerjisi bedeli olarak TEK'e yatırması gereken paradan yatırımlarının finansmanı için para kesiyor.**
- Aktaş bir yıl içinde yaptığı yatırımların karşılığı olarak TEK'ten 147 milyar lira para kesiyor. TEK'çe yapılan bir incelemeye göre bir yıl içinde yapılan tesis yatırımının miktarı, 1991 TEK birim fiyatına göre 40 milyar lira olarak hesaplandı.
- **Aktaş A.Ş. enerjisini TEK'ten alıyor. Buna göre TEK'e 50 milyar lira depozito yatırması gerekiyor. Ancak bugüne kadar bu para TEK'e yatırılmadı.**
- Aktaş A.Ş. vatandaştan tesise iştirak bedeli olarak milyarlarca lira almakta, yaptığı en küçük yatırım bedelini de TEK'ten tahsil etmektedir. Halktan alınan tesise iştirak bedelinin doğrudan TEK'e verilmesi gerekir.
- **TEK, Avrupa yakasında elektrik dağıtım işini yapan, İstanbul Elektrik Dağıtım Müessese Müdürlüğü'ne 1991 Ağustos ayında bir kilovat saat elektrik enerjisini 338 TL/Kwh'ya satarken, aynı tarihte Aktaş A.Ş.'ye 232 TL/Kwh olarak satıyor. Bu farktan ötürü bir ayda 21 milyar liralık haksız kazanç elde edildi.**
- Aktaş A.Ş. üç aylık elektrik faturalarına, sayaç kirası adı altında aldığı 500 lirayı da ekliyor. 800 bin abonesi bulunan Anadolu yakasında Aktaş bir yılda bu yolla 1 milyar lirayı aşkın para elde ediyor.
- **Aktaş A.Ş. tarafından üç aylık olarak tahakkuk ettirilen elektrik faturaları, faturada belirtilen son ödeme tarihine iki üç gün kala tebliğ ediliyor. Bu kısa zaman diliminde fatura bedelini ödemeyenlerden faiz alınıyor. Yönetmeliğe göre fatura tebliğinden sonraki 15'inci gün son ödeme tarihidir.**
- Aboneleri besleyen şube kablolarında herhangi bir arıza olması durumunda bunun giderilmesi bedeli olarak abonelerden para alınıyor. Yönetmeliğe göre bu arızaların bedelsiz olarak Aktaş tarafından giderilmesi gerekiyor.

Aktaş Elektrik A.Ş. Genel Müdür Yardımcısı **Ali Öztekin** ise şirketle ilgili suçlamalara karşılık bir açıklama yaptı. Öztekin, açıklamasında şöyle dedi:

"Hizmet bölgemizde yatırım sorunları ikiye ayrılıyor. Ana yerleşim bölgelerindeki hızlı ve kaçak yapılaşma, kırsal kesimdeki altyapısız bölgeler. Ana yerleşim bölgelerindeki tesisler bugünün koşullarını karşılayacak durumda değil. Göçün yoğun olduğu bölgelerde yapılaşma dağınık olmakta, elektrik götürmek için yol dahi bulunamamaktadır. Dolayısıyla bu bölgelerdeki tesisler sıhhatli olmamakta ve de kaçak enerji kullanımı nedeniyle mevcut tesisler yaralanmakta ve de tel kopmaları trafo merkezlerinin devre dışı kalmalarına neden olmaktadır. Arızalara karşı yetişmiş tecrübeli elemanlarımız mevcut olup, günün 24 saatinde telsizli olarak hizmet vermektedir. Mesken, ticarethane ve yazıhane abonelerimize iki aylık, sanayi abonelerimize de aylık fatura gönderilmektedir. Faturalarda 21 gün süre tanınmaktadır."

İşçileri atın, parayı alın

9 ocak

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Dünya Bankası hükümete KİT'lerde çalışan işçilerin yaklaşık 80-120 bininin işten çıkartılmasını önerdi. Bankanın KİT raporunda, KİT reformu ile işsiz kalan işçilere tazminatlarına ek olarak 18 ay süre ile işsizlik yardımı yapılabileceği belirtildi. Hükümetin, KİT reformu için Dünya Bankası'ndan sağlamayı düşündüğü 600 milyon dolar tutarındaki krediyi, bankanın öne sürdüğü koşulları kabul etmesi durumunda alabileceği kaydediliyor.

Dünya Bankası'nın hükümete sunduğu KİT raporunda, **"KİT'lerin büyük ölçüde gizli işsizliği barındırdığı genelde biliniyorsa da özellikle son 5 yıl içinde anlamlı sayıda yeni istihdam yaratamadıkları da bir gerçek. Hatta bu KİT politika-**

ları nedeniyle gündeme gelen kötü kaynak dağılımı nedeniyle ekonominin genelde istihdam yaratma kabiliyeti de düşmüştür" deniliyor.

KİT'lerdeki istihdam sorununun çözümü için uygulanacak formülün de anlatıldığı raporda, KİT'ler üç gruba ayrılıyor. Başta Türkiye Taşkömürü Kurumu (TTK) olmak üzere iyileştirilmeleri olanaksız olan KİT'ler sayılarak bunların bir an önce tasfiye edilmesi öneriliyor ve KİT'lerin yüzde 23'ünün bu durumda olduğu belirtiliyor.

Rapora göre tasfiye edilecek KİT'lerdeki memurlar diğer devlet dairelerine kaydırılacak. İşçiler ise tazminatları ödenerek işten çıkarılmış sayılacak.

Yerli ve yabancı özel sermayeye satılarak özelleştirilecek KİT'lerde de önce işçilerin yüzde 25'inin işine son verilecek.

Bir süre daha devletin elinde bulunması uygun görülen monopol niteliğindeki KİT'lerden PTT, TEK ve Denizyolları'ndaki işçilerin yüzde 20'sinin, Demiryolları'ndaki işçilerin ise yüzde 40'ının işine son verilecek. Devlet Hava Meydanları İşletmesi'nde (DHMİ) ise şimdilik istihdam sorunu olmadığı vurgulandı.

Raporda, KİT'lerde çalışan 182 bin sözleşmeli personel ile 64 bin geçici işçinin işten çıkarılmaları konusunda herhangi bir sorun olmayacağı, bunların tazminat hakkı da bulunmadığı belirtildi. Ancak tazminat hakkı olsun ya da olmasın işini kaybedecek tüm çalışanlara ortalama 18 ay süre ile işsizlik yardımı yapılması önerildi.

İşten çıkarılacak işçilerin ortalama 10 yıllık hizmet süreleri olduğu da belirtilerek bunlara ödenecek tazminat tutarlarının 7-13 bin dolar civarında değiştiği kaydedildi.

Raporda, işten çıkarılanların yerine daha sonra birtakım kaliteli elemanlar alınması gerekebileceği, ancak buna da 1475 sayılı İş Yasası'nın engel olduğu da ifade edilerek, bu engelin aşılması için işçinin kendiliğinden işten ayrılmasının teşvik edilebileceği kaydedildi.

KİT reformu sırasında işini kaybeden işçilere tazminatlarına ek olarak 18 ay süre ile işsizlik yardımı yapılması ve bu ödemenin kıdem tazminatı hakkı bulunmayan sözleşmeli personeli de kapsaması önerildi.

İşçinin son aldığı aylığın belirli bir oranı üzerinden verilecek işsizlik yardımının işçinin kısa süre sonra yeni işe girmesi halinde de toplu olarak verilebileceği belirtildi.

Eski hükümetlerin KİT reformu ve özelleştirme uygulamalarında başarılı olamadığı da vurgulanan raporda, uygulamayı güçleştiren etkenler de şöyle özetlendi:

"Türkiye'nin KİT'leri tasfiye etmesi ve satması çabaları siyasi müdahaleler, teknik sorunlar ve dış etkenler yüzünden zorlanmaktadır. Özelleştirmeden en çok çıkar elde edecek olan kesimler, yani vergi ödeyenler ve tüketiciler ise hem organize değiller, hem de bilgisizler bu konularda. Sürece dahil diğer faktörler ise (işçiler, yöneticiler, potansiyel alıcılar, özel sektör üreticileri ve politikacılar) bu tasfiye ve satış işini olumlu bir olgu olarak görmüyorlar. Siyasi destek eksikliğinin en çok görüldüğü alan ise, hükümetin işten çıkarmalar konusuna eğilmek istememesi ya da eğilememesi. Süreci engelleyen dış faktörler arasında ise Türk sermaye piyasasının sığlığı ve KİT'lerin satışa hazır olmayışları sayılabilir."

Çamaşır suyu skandalı

HÜRRİYET UYMAZ *10 ocak*

Piyasada satılan parfümlü çamaşır sularının solunum yolları ve deri hastalıklarına yol açtığı ortaya çıktı. Kokulu çamaşır sularının zararlarını Sağlık Bakanlığı'nın da bildiği, 17 Aralık 1991'de bu ürünlerin ithalat ve imalatını yasakladığı, buna karşın stoklar tükeninceye kadar satışını serbest bıraktığı belirlendi. Bakanlık bu kararını aynı tarihte bir yazı ile ilgili firmalara, sanayi ve ticaret odalarına bildirdi.

Piyasaya parfümlü çamaşır suyu süren Procter and Gamble firması yetkililerinden **Nuri Aksoy**, ürünlerinin dünyanın dört bir yanında üretildiğini ve olumsuz etkisinin söz konusu olmadığını söyledi.

Sağlık Bakanlığı'na göre parfümlü çamaşır suyu olayı şöyle gelişti:

Sanayi ve ticaret odaları geçen yıl piyasaya sürülen kokulu çamaşır sularının ithaline itiraz ettiler. Bakanlık bunun üzerine bilim adamlarından oluşan bir kurula, bu çamaşır sularının insan üzerindeki etkisini araştırma görevi verdi. Bir dizi deney ve araştırma sonucunda kurul, çamaşır suyuna katılan katkı maddesinin solunum yolu ve deri hastalıklarına yol açtığını ortaya koydu. Bunun üzerine Sağlık Bakanlığı parfümlü çamaşır suyu üreticilerine bundan sonra üretim ve ithalat yapmamalarını bildirdi.

Müsteşar Yardımcısı **Güler Bezirci** imzasıyla 17.12.1991 ve 15786 sayılı yasaklama kararı aynen şöyle:

"Gıda Maddelerinin ve Umumi Sağlığı İlgilendiren Eşya ve Levazımın Hususi Vasıflarını Gösteren Tüzük'ün 650-654'üncü maddelerinde tanım ve nitelikleri belirtilen çamaşır sularına parfüm ilavesinin mamul içindeki aktif klor kokusunu kamufle edeceği, bunun ise çamaşır suyunun daha fazla ve uzun süre kullanımına, dolayısıyla aktif klora daha uzun süre maruz kalınmasına ve solunum yolu ile dermal hasarların daha sıklıkla görülmesine neden olabileceği tespit edildiğinden bakanlığımızca parfümlü çamaşır sularının üretim ve ithalatının durdurulmasına karar verilmiştir.

Bu nedenle derneğinize kayıtlı üyelerimizin söz konusu parfümlü çamaşır suyu üretim ve ithalatını yapmamaları konusunda uyarılmaları ve bu ana kadar üretimle ithalatı yapılan çamaşır sularının satışının yapılabileceği hususunda bilgilerinizi rica ederim."

Piyasaya parfümlü çamaşır suyu süren **"Procter and Gamble"** firması yetkililerinden **Nutki Aksoy**, kararın kendilerinde şok etkisi yarattığını söyledi. Uluslararası deterjan üreticilerince parfümlü çama-

şır sularının dünyanın dört bir yanında üretildiğini ve olumsuz etkisinin söz konusu olmadığını belirten Aksoy, **"Dünyanın en büyük uluslararası beş firmasından Procter and Gamble ve Coltage bu parfümlü çamaşır sularını ABD'de, Unilever Hollanda'da, Kao Japonya'da, Henkel ise Almanya'da üretiyor. Bugüne kadar insan sağlığı üzerinde bu tür etkisi olduğu görülmediği gibi bu çamaşır suları dünya şehir merkezlerinden de onay almış. Ülkemizde alınan bu kararı son derece yanlış buluyoruz"** diye konuştu.

Bu arada önümüzdeki günlerde parfümlü deterjan üreticilerinin bir araya gelerek konuyu görüşeceklerini bildiren Aksoy, piyasada halen satılmakta olan çamaşır sularını toplamaları için kendilerine talimat verilmediğini de söyledi.

Aksoy, **"Kararda yalnızca üretim ve ithalatın durdurulması isteniyor. Piyasadakilerin toplanması söz konusu değil. TRT de bizi aradı. Bu ürünlerin reklamlarını durdurduğunu söyledi. Artık üretim yapmıyoruz"** dedi.

Sağlık Bakanlığı'ndan yapılan açıklamaya göre parfümlü çamaşır suyu üreticileri, 16 ocak tarihinde Ankara'da sanayi ve ticaret odalarından temsilcilerin de katılacağı bir toplantı yaparak kararı yeniden görüşecekler.

Turhan çizgisi

ONAT KUTLAR *10 ocak*

Turhan Selçuk dürüst, onurlu, ödünsüz bir aydın, bir sanatçı olarak her zaman hayranlık uyandırdı. Hem sevecen, barışçı, alçakgönüllü; hem ikiyüzlülüğe, yozlaşmaya karşı acımasız, baskılara karşı dirençli, gözüpek bir "insan" olarak.

Tek bir çizgiyle bazen ne kadar çok şey birden anlatılabilir.

Yıllardır, çalıştığım büroların duvarlarında bir fotoğraf asılı durur. Büyük fotoğrafçı dostum **Ara Güler**'in 1952'de çektiği siyah beyaz bir fotoğraftır bu: **"Eminönü Yağiskelesi'nde işçiler..."** Partal giysileri, lastik pabuçları, vakur duruşları ile on, on iki işçi. Sadece ben değil, odama gelen yerli yabancı konuklar da dalıp giderler o fotoğrafa bakarken. Bir gün o konuklardan biri bir süre baktıktan sonra, **"Roman gibi fotoğraf"** dedi.

Bazen bir çizgi, bir roman olabilir.

Büyük sanatçıların, büyük ustaların özelliğidir bu. Hem yapıtlarında hem de kişiliklerinde ne kadar zengin bir birikimin yalın çizgilerini taşırlar.

Onun sergisini, sakin bir Beyoğlu sabahında sindire sindire izleyip çıkarken o süre içinde sayısız konuyu, sorunu, tadı, bakışı, yaşam deneyimini ve gülüşü düşünmüş olduğumu fark ettim. O hem kıldan ince hem kılıçtan keskin çizgiler, o bazen gülümseten bazen acıtan mizah, o derin bilgi ve görgü birikimiyle zenginleşen çizgi öyküleri ve o hepsini birer başyapıt katına yücelten plastik zevk ve ustalık neleri düşündürmüştü bana.

Kendi kendime gizlice övündüm. Turhan'ın yapıtlarından yola çıkarak bunca konuyu düşünebildiğim için. Onunla uzun uzun konuşamamış olmanın burukluğunu bile unuttum.

Ortak dostumuz büyük çizgi film yaratıcısı **Todor Dinov**, yıllar önce Sinematek'teki bir konuşmasına şu sözlerle başlamıştı:

"Mizah, dünyamızı gülünç olmaktan kurtarır..."

1950'li yıllarda, **Yaşar Kemal**'in **Seçilmiş Hikâyeler** dergisinde yayımlanan öykülerinde ilk kez çizgileriyle tanıştığım Turhan, kırk yıldır hem ülkemizi hem de dünyayı gülünç olmaktan kurtarıyor.

Eğer günün birinde şu yaşadığımız **"anachronie"** yani çağdışılık sizi zıvanadan çıkarırsa hemen bir Turhan albümü alın elinize.

Orada örneğin bir dünya yuvarlağı üstünde ve yüzlerce uydu, füze, sputnik altında ellerini gökyüzüne açmış bir yobaz görerek, gülümseyen bir düşünceye dalacaksınız.

Eğer günün birinde Körfez'de ya da Balkanlar'da; steplerde ya da çöllerde bir savaşın insandışılığından, kan ve şiddetinden bunalırsanız şöyle bir an gözlerinizi kapayın. Orada derin bir gökyüzünde kitapların uçuşarak geldiğini ve zeytin dalı taşıyan bembeyaz bir güvercin biçiminde, Turhan'ın çizgileriyle gözlerinizi okşadığını göreceksiniz.

Eğer günün birinde devlet katındaki veya çevrenizdeki ikiyüzlülükten, kokuşmuşluktan; sokakları dolduran magandalardan, zontalardan; yüze gülen ve arkadan vuranlardan sıkılırsanız, alın elinize hemen bir **Abdülcanbaz** öyküsünü. Orada kıvrık ve sert bıyıkları, kolalı ve dik yakalı temiz frenk gömleği, şık bağlanmış kravatı, kılıç gibi ütülenmiş pantolonu, kıl pranga kızıl çengi giysileriyle, sözünün eri, mert, gözünü budaktan, sözünü dudaktan sakınmaz yiğit bir İstanbul efendisini, anlı şanlı Abdülcanbaz'ı tanıyacak, **"Oh be, böyle adamlar da varmış"** diyeceksiniz.

Marco Polo'nun, **Jules Verne**'in, **Evliya Çelebi**'nin düşsel ya da gerçek yolculukları gibi hem yeryüzünde hem de geçmiş yüzyıllarda büyük bir serüvendir Turhan'ın çizgileri. Hem uzayda hem de zamanda ufkunuzu neredeyse sonsuza kadar genişletir. Merak, ilgi, beğeniyle sürükler sizi. Ve en önemlisi bunları, sizi ta yüreğinizden gülümseterek yapar.

Hiç kuşkusuz Türk plastik sanatlarında, karikatür geleneğinde, dünya karikatüründe Turhan'ın keskin, köşeli çizgilerinin, yalınlaştırma gücünün, stilizasyonunun, renk, leke ve dengelerinin son derece özgün ve yenileyici, çığır açıcı bir yeri vardır. Daha **"uzmanca"** bir alana girdiği için bu konuda kendimi yetkili görmüyorum. Bu nedenle 1963 yılında **Gianni Finlandia**'nın yazdığı bir yazıdan şu sözlerle yetiniyorum:

"Soglow, yumuşak ve yuvarlak çizgilerin yaratıcısı olduğu gibi Turhan da karikatürde keskin, düz çizgilerin 'kâşifi'dir. Ancak benim gözümde Turhan'ın asıl değeri bu keskin düz çizgilerinden çok, satirik gücü ve toplumsal sorunlara derinlemesine yönelebilmesindendir. Bu bakımdan Turhan, günümüzün Honor Daumieri'dir."

Ama ben bu yazıda asıl, bir başka **"Turhan Çiz-**

gisi"nden söz etmek istiyorum. Çizgilerinden başka bir çizgiden. Onun **"kişilik çizgisi"**nden. **Turhan Selçuk,** dürüst, onurlu, ödünsüz bir aydın, bir sanatçı olarak her zaman hayranlık uyandırdı. Hem sevecen, barışçı, alçakgönüllü; hem ikiyüzlülüğe, yozlaşmaya karşı acımasız, baskılara karşı dirençli, gözüpek bir **"insan"** olarak.

Bence Turhan'ın en mükemmel çizgisi, kendisidir.

Nice yıllara.

TRT ekranı, 32. Gün'e kapandı

11 ocak

TV Servisi - Gazeteci-yazar **Mehmet Ali Birand** tarafından hazırlanan **"32. Gün"** adlı haber programı yayından kaldırıldı. Programla ilgili sözleşme feshedildi. TRT Genel Müdürü **Kerim Aydın Erdem** başkanlığındaki TRT Yönetim Kurulu **"32. Gün"** konusunda karar almak için dün toplandı. Toplantıya **Akın Güvendik, Ersin Çamoğlu, Gültekin Samancı, Özcan Özal** ve **Mehmet Özel**'in katıldığı, kararın ikiye karşı dört oyla aldığı bildirildi. Toplantıda üyelerden **Hacım Kamoy** yer almadı. Yaklaşık üç saat süren toplantıda **"32. Gün"** ile ilgili yapım sözleşmesinin feshedilmesi ve programın yayından kaldırılması kararı alındı.

Bu kararda, Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu müfettişlerinin söz konusu programla ilgili yolsuzluk iddiaları konusunda önceki gün başlattıkları soruşturmanın etken olduğu belirtildi. Toplantıya katılan bir yönetim kurulu üyesi kararın uzun tartışmalar sonunda alındığını söyledi. Aynı üye beğenilen ve izlenen bir program olan **"32. Gün"**'ün bazı zorluklardan kaldırıldığını sözlerine ekledi.

Programın kaldırılmasına karşı çıkanlar, yargıya intikal etmesine karşın suçu sabit görülmeyen Mehmet Ali Birand'ı **"Şu anda suçsuzdur. Onun için programın devam etmesi gerekir"** diye savundular. TRT Genel Müdürü Kerim Aydın Erdem'in bir yıldır tartışılan ve büyük suçlamalar yapılan bu konunun artık çözülmesi gerektiğini söylediği öğrenildi. Yürüyen bir sözleşme olduğu için programın yapımcısı Karacan'ın tazminat davası açma hakkının bulunması toplantıda tartışmalara neden oldu.

TRT Yönetim Kurulu'nun **"32. Gün"** programının sözleşmesinin feshi ve yayından kaldırılması kararı üzerine, gazeteci-yazar Mehmet Ali Birand bir açıklama yaparak, TRT yönetimini **"basiretsizlikle"** suçladı. Birand, yazılı açıklamasında, kendisinin ve birlikte çalıştığı ekibin veremeyeceği hesap bulunmadığını bildirerek şöyle dedi:

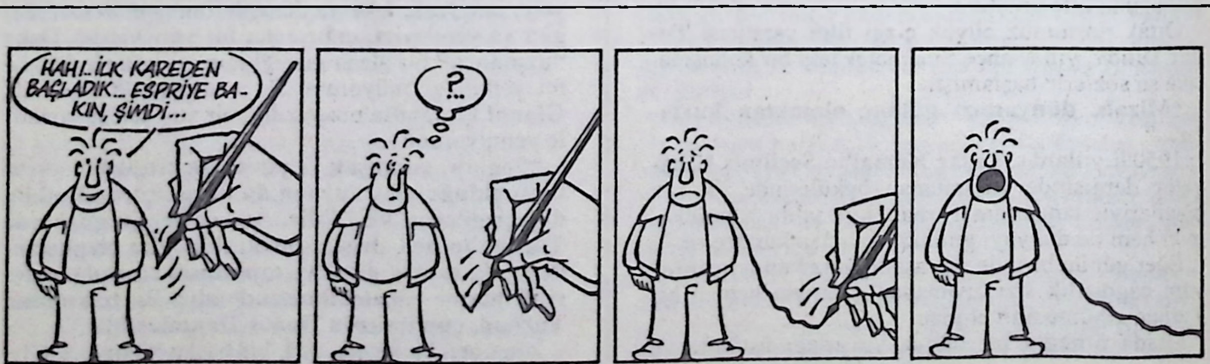
"Yıkılmakta olan TRT kurumu, bugüne kadar sahip olduğu en kaliteli, en çok ödüllü ve en çok beğeni kazanan yapımı böylesine hovardaca harcayarak yönetimdeki basiretsizliğin en açık örneklerinden birini daha vermiştir.

1985'ten beri yapageldiğimiz 32. Gün programı bugüne kadar TRT'den en ufak bir destek görmediği gibi sürekli engellemelerle karşılaşmıştır. Gerek kurum içinde, gerekse yazılı basında bazı insanların içine girdiği büyük kıskançlığın bu sonuçta büyük paya sahip olduğuna inanıyoruz. Kimi tek yanlı, kimi eksik bilgilere dayanılarak 32. Gün programı gazete sütunlarında suçlanmış, gerçeği ortaya çıkaracak olan tarafsız mahkemenin kararı beklenmeden yargılanmış ve idam edilmiştir."

Mehmet Ali Birand, yaptığı Apo röportajı nedeniyle DGM'de hakkında açılan davanın sonucu beklenilerek **"32. Gün"** programına dokunulmadığını da hatırlattığı açıklamasında, daha sonra şu görüşlere yer verdi:

"İş koşullarının ağırlığı ve bazı muhasebe karışıklıkları nedeniyle büyük bir bölümünün yüzünü dahi görmediğim belgelerde meydana gelen bir anlaşmazlık, boyutları inanılmaz biçimde büyütülerek kamuoyuna takdim edilmiştir. Benim ve birlikte çalıştığım ekibimin veremeyeceği hesabı yoktur. "32. Gün'ün TRT'de yayımlanmayacak olması bizim için değil, TRT için bir kayıptır. Bu kararla '32. Gün'ün bittiğini sananlar yanıldıklarını çok geçmeden anlayacaklardır. TRT kısa tarihinde çok genel müdür değiştirmiş, ama 32. Gün hep var olmuştur, yine de var olacaktır."

Daha sonra Cumhuriyet muhabirinin sorularını yanıtlayan Birand, kararı bizzat **Kerim Aydın Erdem**'in verdiğini söyledi. Birand, basında çıkan yazıların genel müdürün kararını büyük ölçüde etkilediğini sözlerine ekledi. Mehmet Ali Birand, **"Bundan sonra ekip olarak ne yapmayı düşünüyorsunuz"** sorusuna **"Birçok teklif var"** yanıtını verdi.

Cezayir'de İslam direniyor

14 ocak

Dış Haberler Servisi - Cezayir'de şeriat yanlısı İslami Selamet Cephesi (FIS), tüm halkı ülkeyi kurtarmak için mücadeleye hazırlanmaya çağırdı. Cumhurbaşkanı **Şadli Bincedid**'in istifası ve FIS'i iktidara getirmesine kesin gözüyle bakılan ikinci tur genel seçimlerin iptalinin ardından dün bir bildiri yayımlayan FIS, Cezayir yönetimini vatana ihanetle suçlayarak halka ve orduya, yönetime karşı direnişe geçme çağrısında bulundu.

Bu arada, Bincedid'in istifasına, seçimlerin iptaline ve başkent Cezayir'in kilit noktalarına tankların yerleştirilmesine neden olan gelişmeler konusunda da belirsizlik sürüyor. AFP'nin Cezayir'den iyi haber alan kaynaklara dayanarak bildirdiğine göre ordu üst düzey yönetimi, Cumhurbaşkanı Bincedid'in, FIS ile uzlaşma zemini araması üzerine istifasını istemiş. Bu habere karşın, darbe niteliğindeki gelişmelere ilişkin çelişkili haberler gelmeye devam ediyor.

Ajanslar, Cezayir'de yönetimin Başbakan **Sid Ahmet Gazali** başkanlığındaki Yüksek Güvenlik Konseyi'nin denetiminde olduğunu bildiriyorlar. Yüksek Güvenlik Konseyi, önceki gece geç saatlere kadar süren toplantısında ikinci tur seçimlerin iptaline ve **"kamu düzeni ve devletin güvenliği ile ilgili olası sorunlarla geçici olarak ilgilenmeye"** karar vermişti.

Konsey, Bincedid'in istifasıyla Cumhurbaşkanlığı görevini üstlenen **Abdelmalek Benhabiles**'in yetkilerini de elinden almıştı.

Cumhurbaşkanı Bincedid'in kuşkulu bir biçimde istifa etmesinin ardından Yüksek Güvenlik Konseyi'nin genel seçimlerin ikinci turunu iptal etmesi üzerine dün akşam gizli bir toplantı yapan İslami Selamet Cephesi liderleri, toplantı sonunda bir bildiri yayımlayarak, **"tüm gazileri, düşünürleri, dini liderleri, askerleri, toplumsal örgütleri ve Cezayir'i seven herkesi bu gayrimeşru canavara (Yüksek Güvenlik Konseyi) karşı tavır almaya"** çağırdı.

FIS, yöneticilerin seçimleri iptal ederek, **"Allah'a ve Cezayir halkına ihanet"** ettiğini öne sürerek, böyle bir durumda kimsenin tepkisiz kalamayacağını savundu. FIS bildirisinde, yönetimdekiler **"sömürgeciliğin ajanları ve sözcüleri"** olarak nitelenerek **"yabancıların güdümüne girmek ve Cezayir'de seçim sürecini ve İslami geleceği baltalamaya çalışmak"**la suçlandı.

Halka, iradesine sahip çıkma ve İslamın iktidarını engellemek isteyenlere karşı direnme çağrısı yapılan bildiride, Cezayirlilerden **"İslama hizmetin gerektireceği sonuçlara ve olasılıklara karşı hazırlıklı"** bulunmaları istendi.

Bu arada, kan dökülmeden gerçekleştirilen **"anayasal darbe"** konusunda tartışmalar sürüyor. Cumhurbaşkanı Bincedid'in niçin istifa ettiği ise hâlâ belirsizliğini koruyor. Bincedid'in istifasının hemen ardından, Cumhurbaşkanı'nın İslamcıların iktidara gelmelerini engellemek için görevinden ayrıldığı yolunda yorumlar yapılmıştı.

AFP'nin bu konuya ilişkin olarak dün geçtiği bir haber tartışmalara yeni bir boyut kazandırdı. Cezayir'den iyi haber alan kaynaklara dayandığı haberinde AFP, Bincedid'in ordu tarafından istifaya zorlandığını öne sürdü. Ajans, Bincedid'in FIS yetkilileri ile ilişki kurmaya çalıştığının ve FIS'ın şu anki geçici lideri **Abdülkadir Hacani**'den 1993 yılına kadar görevde kalmak için garanti istediğinin ordu tarafından öğrenildiğini bildirdi. Bincedid, ordu üst düzey yönetiminin muhtırası sonucu bu nedenle görevinden istifa etti.

Bincedid'in görev süresi 1993 yılında sona eriyordu. FIS'ın asıl lideri **Abbasi Madani,** şu an hapiste bulunuyor. Bu nedenle FIS liderliği geçici olarak Hacani tarafından yürütülüyor. Cezayir'de haziran ayında İslamcıların gösterilerini arttırması üzerine olağanüstü durum ilan edilmiş ve Madani tutuklanmıştı.

Cezayir'de belirsizlik sürerken ülke yönetiminin tamamen Başbakan Gazali başkanlığındaki Yüksek Güvenlik Konseyi'nin elinde olduğu bildiriliyor. Anayasal bir organ olarak Güvenlik Konseyi, önceki gece geç saatlere kadar süren toplantısında ikinci tur seçimleri iptal etmişti. Yüksek Güvenlik Konseyi'nde Gazali ile birlikte Savunma Bakanı **Halid Nezzar** ve İçişleri Bakanı **Larbi Belkheir** de bulunuyor. Ajanslar, konseyde üst düzeyli ordu yetkililerinin de bulunduğunu bildiriyorlar.

Gazali başkanlığındaki Yüksek Güvenlik Konseyi, aldığı bir kararla ayrıca Bincedid'in yerine cumhurbaşkanlığı görevine gelen Anayasa Konseyi Başkanı Abdülmalek Benhabiles'in yetkilerini de elinden aldı.

Konsey, buna gerekçe olarak da Bincedid'in ölmeyip istifa edişini ve bir hafta önce de parlamentonun feshedilmesini gösterdi.

Öte yandan, yine anayasa uyarınca 45 gün içinde yapılması gereken cumhurbaşkanlığı seçimlerinin gerçekleşip gerçekleşmeyeceği ise açıklanmadı. Bu konuda Güvenlik Konseyi'nin ne tür bir tavır alacağı da merakla bekleniyor.

Cezayir'deki gelişmelere Batı'nın ve Arap dünyasının temkinli yaklaşımı da dikkat çekiyor. Fransa, Cezayir'deki gelişmeleri çok yakından izlediğini bildirirken ülkedeki demokrasi sürecinin askıya alınması konusunda hiçbir yorumda bulunmadı. Ajanslar, Fransa'nın bu tutumunun dikkat çekici olduğunu duyuruyorlar.

İran ise Cezayir'deki İslamcıları destekler yöndeki açıklamaları sürdürüyor. İran hükümet sözcüsü **Hassan Habibi**, tepkisini, **"Bir ülkenin içişlerine karışamayız"** şeklinde dile getirirken gazeteler, Cezayir'deki gelişmelerin arkasında ABD ve Fransa'nın bulunduğunu ileri sürüyorlar.

Libya ise FIS'ı destekler yönde bir tepkide bulundu. Libya'nın iki numaralı adı **Abdüsselam Jallud**, İslamcıların hak etmedikleri bir durumla karşılaştıklarını bildirdi.

Cezayir'in eski liderlerinden **Ahmed Bin Bella** da bir Lübnan gazetesine verdiği demeçte, ülkesindeki gelişmelerin olumlu olduğunu, çünkü İslamcıların ordu ile çatışmalarının gündemde bulunduğunu söyledi.

DİSK'e 12 yıl sonra yeni genel başkan

20 ocak

İç Politika Servisi - DİSK, 12 yıl sonra yeni yöneticilerini seçti. İstanbul'da toplanan 8. olağan genel kurulda, Gıda-İş eski başkanı **Kemal Nebioğlu,** delegelerin üçte ikisinin oylarıyla genel başkanlığa getirildi. Eski Genel Sekreter **Süleyman Çelebi** de yeniden seçildi. 12 Eylül öncesinde son genel kurulunu 1980 temmuzunda gerçekleştiren DİSK, o genel kuruldaki delegeleriyle toplandı. Önceki gün başlayan genel kurulda dün de seçimler yapıldı.

Abdullah Baştürk'ün ölümüyle boşalan genel başkanlığa Kemal Nebioğlu, **Mukbil Zırtıloğlu** ve **Mustafa Aktolgalı** aday oldular. Seçimlerde Nebioğlu 200, Zırtıloğlu 65, Aktolgalı ise 22 oy aldılar.

Sonuçların açıklanmasından sonra delegeler arasında 200 oyun, tüzüğe göre gerekli olan üçte iki çoğunluğu sağlamadığı yolundaki bazı itirazlar olduğu görüldü.

Ancak genel başkan adaylarından Zırtıloğlu'nun, seçimi kazanan Nebioğlu'nun yanına giderek kutlaması itirazları sona erdirdi. Nebioğlu ve Zırtıloğlu'nun salona dönerek **"yaşasın DİSK"** diye slogan atması üzerine delegeler de bu slogana katıldı.

DİSK'in yeni Genel Başkanı Kemal Nebioğlu, daha sonra kısa bir konuşma yaptı ve delegelerin kendisine **'çok zor bir görev verdiğini'** belirterek, en büyük güvencesinin DİSK yöneticileri ve Türkiye işçi sınıfı olduğunu söyledi.

66 yaşındaki Kemal Nebioğlu, ortaöğreniminin ardından işçi olarak çalışma hayatına atıldı. 1946 yılında Diyarbakır Belediyesi'nde otobüs biletçiliği yaptı. Sendikacılığa 1951'de Oleyis'te başlayan Nebioğlu, 1965'te Gıda-İş Sendikası Genel Başkanlığı'na getirildi. Kemal Nebioğlu, sendikal mücadelenin yanı sıra siyasi mücadelede de aktif biçimde yer aldı. 1961 yılında TİP'in kurucu üyesi olan Nebioğlu, 1965 seçimlerinde TİP Tekirdağ Milletvekili seçildi. Aynı dönemde partinin genel sekreterliğini ve Meclis grup başkanvekilliğini de yürüttü.

Kemal Nebioğlu, DİSK'in de kurucu üyeleri arasında yer aldı. Uzun süre DİSK yürütme kurulu ve genel başkanvekilliği yaptı. 12 Eylül darbesinden sonra tutuklanan ve 4 yıldan fazla bir süre cezaevinde kalan Nebioğlu, sıkıyönetim mahkemesi tarafından 10 yıl hapse mahkûm edildi, ancak geçen yıl Askeri Yargıtay kararıyla beraat etti.

DİSK 8. olağan genel kurulunda denetleme kurulu ve onur kurulu üyeleri 2. tur oylama sonucu belirlenirken 5 kişilik yönetim kurulu ise 3. tur oylama sonucunda belirlenebildi. Yönetim kurulu, denetleme kurulu ve onur kurulu şu isimlerden oluştu:

Yönetim kurulu: Ömer Çiftçi, İsmail Hakkı Önal, Kemal Daysal, Ali Rıza Güven, Hulusi Karlı.

Denetleme kurulu: Hüseyin Akduman, Talat Öz, Tayyar Elmas.

Onur kurulu: Mehmet Karaca, Azmi Güner, Demirhan Tuncay, Zahir Kayhan, Erdoğan Tuğ.

Başbakan **Süleyman Demirel,** DİSK Genel Başkanlığı'na seçilen **Kemal Nebioğlu**'na kutlama mesajı gönderdi. Mesajda, **"DİSK Genel Başkanlığı görevine seçilmenizden büyük bir memnuniyet duydum"** dedi. DİSK Yürütme Kurulu'nun, **'yaşayan tek kurucu üyesi'** Nebioğlu, dün yapılan seçimlerle DİSK'in genel başkanı oldu.

Devlet, Nâzım'la buluştu

MUHARREM AYDIN *20 ocak*

Nâzım Hikmet Haftası kutlamaları çerçevesinde düzenlenen **"Doğumunun 90. Yılında Nâzım Hikmet Aramızda"** gecesi dün akşam Lütfi Kırdar Spor Salonu'nda yapıldı. Gecenin açış konuşmasını yapan Kültür Bakanı **Fikri Sağlar,** devletin ilk kez Nâzım Hikmet ile bu gece buluştuğunu belirterek, **"Nâzım'ın tutukluluğu, yıllarca sürgünlüğü utanç verici bir gerçektir. İşte gerçek demokratikleşme bu yasağı kaldırmaktır. Gerçek demokrasiyi hedef aldık derken, işte bu yasağı kaldırıyorum. Sürgünü kaldırmak bizim insanlık borcumuzdur. Ülkemizin her yerinde çocukların çiçek bırakabileceği Nπâzım mezarları olmasını istiyorum"** dedi.

Nâzım Hikmet Kültür ve Sanat Vakfı Başkanı ve şairin kız kardeşi **Samiye Yaltırım,** Nâzım Hikmet'in eşi **Vera Tulyakova,** İstanbul Büyükşehir

Belediye Başkanı **Nurettin Sözen**, Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı **Murat Karayalçın**, SHP İstanbul İl Başkanı **Bozkurt Nuhoğlu**, SHP MYK üyesi İstanbul Milletvekili **Ercan Karakaş**, gazeteci yazar **İlhan Selçuk, Aziz Nesin, Mehmet Ali Aybar, İbrahim Balaban, Radi Fiş, Refik Erduran, Melike Demirağ, Tarık Akan, Halil Ergün, Refik Durbaş, Nevzat Çelik, Işıl Özgentürk**'ün dışında binlerce hayranının katıldığı gecenin açış konuşmasını Kültür Bakanı **Fikri Sağlar** yaptı.

Nâzım Hikmet'in evrenselleşerek Türkiye'yi tüm dünyaya tanıttığını vurgulayarak konuşmasına başlayan Sağlar, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Nâzım ülkesinin onurunu yükseltmiş bir ozanımızdır. İnsanın insana kulluğunu kaldırmak gibi yüce bir amacın öncülüğünü de yapmıştır. Konuşmanın, bildiğinden şaşmamanın yalnızca yüceliğini ve görkemini vurgulamamış, çilesini de çekmiştir. Nâzım'ın bir ozan ve sanatçı olarak geliştirdiği bakış açısı tüm zamanları aşarak insanlığın evrensel nitelikleriyle birleşen öğeler içermektedir."

Nâzım Hikmet'in özgürlükçü ve yenilikçi kişilik yapısıyla dolu bir sanatçı olduğunu belirten Sağlar şöyle konuştu:

"İnsan nerede isyan etmişse, Nâzım orada güç birliği serpmekten yorulmamıştır. Nâzım'ın tutukluluğu, yıllarca sürgünlüğü utanç verici bir gerçektir. İşte gerçek demokratikleşme bu yasağı kaldırmaktır. Gerçek demokrasiyi hedef aldık derken işte bu yasağı kaldırıyorum."

Kültür Bakanı **Fikri Sağlar** salonda bulunan davetlilerin yoğun tezahürat ve alkışları arasında sürdürdüğü konuşmasında, devletin bu anlamda Nâzım Hikmet ile ilk kez burada buluştuğunu söyledi. Bu buluşmanın bunca yıl geciktirilmiş olmasından üzüntü duyduğunu kaydeden Sağlar, **"Ama sanatçısına sahip çıkmayan, âdeta onunla savaşan bir ülkenin sanattan söz etmesi olanaksızdır. Onları birçok sıkıntıyla yüz yüze getirmeye, onları yurtdışına çıkmaya zorlamaya, en doğal hakları olan yurttaşlık haklarından yoksun bırakmaya çağdaş olma yolundaki hiçbir ulusun, hiçbir toplumun hakkı yoktur. Hakkı olamaz. Nâzım bizim yurttaşımızdı, her zaman da yurttaşımız kalacaktır"** biçiminde konuştu.

"Bu gelişmeler 2000'li yıllara yakın yaşanıyorsa sorun daha da ağırlaşmıştır" belirlemesini yapan Kültür Bakanı **Fikri Sağlar**, konuşmasına şöyle devam etti:

"İnsanlık tarihi biraz da yasakların yasaklandığı tarihtir. Bugün Türkiye yasaklar konusunda Nâzım'ın bundan 40-50 yıl önce söylediği noktaya gelmiştir. Onun yapıtlarının yasaklanmasına ve kendisinin tutukevine konulmasına olanak veren yasalar aslında uzun süreden beri insanlık bilinci ve toplumların gündeminden düşmüştür."

"Bu noktada devletin yapması gerekeni yapacağız. Yasakları yasak yapan bir politika izleyeceğiz" diyen Sağlar sözlerini şöyle tamamladı:

"Bugün dünyada bunca şey değişirken 40-50 yıl önce, hatta bugün bile Nâzım'a yapılanlardan hep birlikte utanmıyor muyuz? Onu sürgün etmeyerek borcumuzu ödemek bizim insanlık borcumuzdur. Ülkemizin her yerinde çocuklarımızın çiçek bırakabileceği Nâzım mezarları olmasını istiyor ve tüm Nâzım dostlarını sevgiyle selamlıyorum."

Uzun süre davetlilerce alkışlanan konuşmanın ardından sahneye gelen tiyatro sanatçısı **Işık Yenersu** şairin kimi şiirlerinden örnekler okudu. Sunucu Işık Yenersu'nun **"Nâzım'ı bizlere yorumuyla benimsetti"** anonsuyla sahneye çağırdığı tiyatro sanatçısı **Genco Erkal** ise Nâzım Hikmet'in birçok şiirini okudu. Nâzım Hikmet'in kızkardeşi Samiye Yaltırım ise yaptığı kısa konuşmada, **"Hepinize gönülden çok çok teşekkür ediyorum"** dedi. Daha sonra söz alan şairin eşi Vera Tulyakova, Türkçe olarak şunları söyledi: **"Merhaba Sevgili dostlar, Nâzım için teşekkür ediyorum."**

Birçok kişinin kapıların kapatılması nedeniyle içeriye giremediği gecede sık sık **"Yaşasın özgürlük, Nâzımlar ölmez"** biçiminde sloganların atıldığı dikkat çekti. Zülfü Livaneli'den önce Bolşoy Balesi'nin **"Bir Aşk Masalı"** adlı bale gösterisi gerçekleştirildi. Daha sonra sahneye gelen Livaneli, **"Nâzım'a yollanabilecek en güzel selam"** diyerek **"Karlı Kayın Ormanında", "Güneş Topla Benim İçin"** gibi parçalarını seslendirdi.

"Doğumunun 90. Yılında Nâzım Hikmet Aramızda" gecesinin son sanatçı konuğu ise **"Çok uzaklardan geldi"** anonsuyla sahneye çağrılan ünlü sanatçı Joan Baez'di. Sanatçı, Türkçe olarak **"Nâzım'ın doğum yılını kutluyorum ve şarkılarımı tüm tutsak şairler için söylüyorum"** dedi. Baez, konseri sırasında ayrıca Vera Tulyakova için de Rusça bir parça yorumladı. Dün akşam saat 20.00'de başlayıp 3 saati aşkın bir süre devam eden gecenin biletleri 50-150 bin lira arasında değişiyordu. Gelir Nâzım Hikmet Kültür ve Sanat Vakfı için kullanılacak.

DİSK, mal varlığına kavuşuyor

TURAN YILMAZ *22 ocak*

ANKARA - DİSK, bugünkü değeri 2.5 trilyonu bulan malvarlığına, 11 yıl aradan sonra yeniden kavuşuyor. Anayasa Mahkemesi Raportörü **Alparslan Nazlıoğlu**, Terörle Mücadele Yasası'nın, DİSK'in malvarlığını İş ve İşçi Bulma Kurumu'na devreden geçici 9. maddesinin iptalini istedi. Anayasa ve Sendikalar Yasası'na aykırı bulunarak iptali istenen bu madde, TÖBDER'in malvarlığını da Hazine'ye devrediyordu. Raportörün, şartlı tahliye konusunda **"bölücülük"** ve **"casusluk"** suçlarından yargılananları kapsam dışında tutan geçici 4. maddesi için de iptal isteminde bulunduğu öğrenildi. Anayasa Mahkemesi, yasaya ilişkin iptal istemini 3 mart salı günü görüşerek karara bağlayacak.

Anayasa Mahkemesi Raportörü Alparslan Nazlıoğlu, SHP'nin Terörle Mücadele Yasası'yla ilgili iptal istemine ilişkin incelemesini tamamladı. 13 Ni-

san 1991'de yürürlüğe giren yasaya ilişkin, SHP tarafından 10 Mayıs 1991'de yapılan iptal başvurusunu yaklaşık 9 aydır inceleyen Raportör Nazlıoğlu, hazırladığı 180 sayfalık raporu önceki gün Anayasa Mahkemesi Başkanlığı'na iletti.

Cumhuriyet'in edindiği bilgilere göre raporda, DİSK'in malvarlığını İş ve İşçi Bulma Kurumu'na devreden geçici 9. madde için iptal isteminde bulunuldu. TÖB-DER'in malvarlığının da Hazine'ye devrini öngören bu maddeye ilişkin iptal isteminin gerekçesinde, bu şekilde bir malvarlığı devrinin Anayasa ve Sendikalar Yasası'na aykırı olacağı belirtildi. Raporda, söz konusu maddenin Sendikalar Yasası'nın 46. maddesine atıfta bulunduğu anımsatıldı. Bu maddede ise malvarlıkları tasfiye edilebilecek sendika ve konfederasyonlara ilişkin **"mahkeme kararı ile kapatılmış olma, feshedilmiş olma ya da dağılma"** koşullarının öngörüldüğü belirtilerek, DİSK için her üç durumun da söz konusu olmadığı kaydedildi. DİSK'in, 12 Eylül 1980'den sonra kapatılmadığı, yalnız faaliyetlerinin durdurulduğu anımsatılan raporda, faaliyetin durdurulmasının ise geçici bir önlem olduğunun ifade edildiği öğrenildi. Anayasa Mahkemesi çevreleri, Askeri Yargıtay'ın temmuz ayında verdiği kararla da DİSK'in yeniden faaliyete geçtiğini anımsattılar. Anayasa Mahkemesi'nin bu konuda rapor doğrultusunda karar vermesi halinde, DİSK'in malvarlığının iadesi konusunda herhangi bir yasal engel kalmayacağı belirtiliyor.

Raporda, şartlı tahliye konusunda **"bölücülük"** suçunu içeren ve PKK sanıklarına uygulanan TCK'nın 125. maddesi ile **"casusluk"** suçlarını kapsam dışında tutan geçici 4. maddesi için de **"anayasanın eşitlik ilkesine aykırı olduğu"** gerekçesiyle iptal isteminde bulunulduğu öğrenildi. Bu madde ile yine kapsam dışında tutulan, TCK'nın 146. maddesi ile uyuşturucu madde kaçakçılığı ve ırza tecavüz suçları, mahkemelerce yapılan başvurular üzerine Anayasa Mahkemesi'nce daha önce iptal edilmişti. Mahkemenin, rapor doğrultusunda karar vermesi halinde, şartlı tahliye konusunda kapsam dışında tutulan herhangi bir suç kalmayacak.

SHP, Terörle Mücadele Yasası'nın şu maddeleri için anayasaya aykırı oldukları gerekçesiyle iptal isteminde bulunmuştu:

"Terör ve terör suçlusunu tanımlayan 1 ve 2. maddeler, terör suçlarında basının sorumluluğunu düzenleyen 6. ve 8. maddeler, örgütsel suçları düzenleyen 7. madde, terör suçlarında avukat sınırlaması getiren 10. madde, terör suçlarında verilen cezaların paraya çevrilemeyeceğini ve ertelenemeyeceğini öngören 13. madde, terör suçlarını soruşturan güvenlik görevlilerinin görev sırasında işledikleri suçlardan ötürü tutuksuz yargılanmalarını öngören 15. madde, şartlı salıvermeyi düzenleyen 17. madde, DİSK'in malvarlığının İş ve İşçi Bulma Kurumu'na devrini öngören geçici 9. madde ile 'bölücülük' ve 'casusluk' suçlarından hüküm giyenlerin şartlı tahliyeden 5'te 1 yerine 3'te 1 oranında yararlanabilmelerini öngören geçici 4. madde."

İnönü, Baykal'ı 3. kez yendi

27 ocak

SHP'nin 7. olağanüstü kurultayında dün atmosfer, önceki güne oranla daha sakindi. Ancak seçim sonuçlarının açıklanmasından sonra kısa süreli bir kavga yaşandı. Bu arada Baykal taraftarları Genel Başkan İnönü'yü yuhalayarak **"Örgüt-Baykal omuz omuza"** diye slogan attı. Baykal da, **"partiden istifa etmeyi düşünmediğini"** söyledi.

Dinleyicilerin alınmadığı kurultay salonunda dün iki genel başkan adayı konuşarak son kozlarını oynadılar. Kürsüye ilk olarak Baykal geldi ve yaklaşık 2 saatlik bir konuşma yaptı. Daha çok **"parti içi tartışmaların yenilgiye neden olduğu"** yolundaki iddialara yanıt veren Baykal, partilerin iç çalkantılardan etkilenmediğine, Türkiye'den ve dünyadan örnekler verdi.

Bu örneklerin en ilginci, Baykal'ın, **"İsmet İnönü'nün istifasından bir buçuk yıl sonra CHP'nin seçimlerden en güçlü parti olarak çıktığına"** ilişkin hatırlatması oldu. Kurmaylarının uyarısını dikkate alarak konuşmasına yumuşak bir üslupla başlayan Baykal, yarım saatin sonunda sertleşti ve eleştiri dozunu arttırdı. Baykal, SHP'de sorunun **"lider"** olduğunu belirterek delegelerden **"bir şans tanınmasını"** istedi.

Erdal İnönü, Baykal konuşurken elindeki kâğıda

sık sık not aldı. Ancak daha sonra kürsüye geldiğinde, kendisine yöneltilen eleştirilerden bazılarına yanıt vermedi. **"Bir gün önce görüşlerini geniş biçimde açıkladığı için kısa konuşacağını"** belirten İnönü, daha çok **"iktidarda olmanın önemine"** değindi. Koalisyon hükümeti ile sosyal demokratların uzun yıllar özlemini çektiği idealleri gerçekleştirebileceklerini söyleyen İnönü, **"Bunlar gerçekleştiği zaman ben burada olmasam da önemli değil. Bunları sizler yaşayacağınız için mutlu olacağım"** dedi.

Konuşmalardan sonra saat 15.30 dolaylarında seçimlere geçildi. İlk oyu, kurultayın 1 numaralı delegesi sıfatıyla Erdal İnönü kullandı. Oy kulübesinde 11 dakika kalan İnönü, daha sonra zarfı sandığa atarken **"Biraz uzun sürdü galiba"** dedi. Oy verme işlemi boyunca delegelerin arasında, bazı bakanların da katıldığı yoğun bir kulis faaliyeti sürdü. Bu sırada Baykal'ın heyecanlı, İnönü'nün ise rahat olduğu gözlendi.

Yaklaşık üç buçuk saat süren oylamada delegeler, üstünde 187 ismin yazıldığı **"çarşaf liste"** ve destekledikleri adayın **"örnek listesi"** ile kulübeye girdi. Delegeler, Baykal'ın mavi zeminli listesine ya da İnönü'nün pembe zeminli listesine bakarak çarşaf listedeki isimlerden 44 kişiyi Parti Meclisi için işaretledi.

Oylamanın tamamlanmasından sonra sayım, yaklaşık yarım saat sürdü. Genel başkan seçimi için gerekli salt çoğunluğun ilk turda alınmasının beklenmediği kurultay salonunda, sonuçların açıklanmasıyla ortalık karıştı. Divan Başkanı **Ünal Ozan**, İnönü'nün 516 oyu alarak **"salt çoğunluğu sağladığını"** açıklayınca İnönü taraftarları oynamaya, Baykal taraftarları da slogan atmaya başladı. İnönü taraftarı bazı delegeler, **"Yâr saçların lüle lüle, Baykal sana güle güle"** diye bağırarak tribünlerde oynamaya başladılar. Kültür Bakanı **Fikri Sağlar**'ın dayısı Mersin Belediye Başkanı **Kaya Mutlu** da Baykal yanlısı Mersinli delege **İsmail Bağdur**'a, **"Sen de Mersin'e gelme artık"** dedi. Bunun üzerine sinirlenen Bağdur'un yumruk atması üzerine Mutlu'nun yanağı patladı.

Baykal yanlıları ise **"Zil takıp oynayın, halk sizi tasfiye edecek"** ve **"Gideceğiz ama siz yüzde 10 baraj için uğraşacaksınız"** diye bağırdılar. Baykal yanlısı milletvekili **Faik Altun** da İnönü'nün bulunduğu tribünün önüne giderek **"Sevinemiyorsunuz bile"** diye bağırdı.

Sonuçların belli olmasından sonra Baykal'ı genel başkanlık yarışında üçüncü kez yenen İnönü, teşekkür konuşması için kürsüye geldi.

İnönü, **"Partimizin, bugün gelmiş olduğu noktada halkımıza ne verebileceği değerlendirilmelidir. Partimiz, en büyük organı olan kurultay sonrasında, seçimde beklemediğimiz sonucun getirdiği üzüntüden kurtulmuştur"** dedi. Kendisine oy veren vermeyen tüm delegelere teşekkür eden İnönü, daha sonra salonda eşiyle birlikte tur atarken laf atmalar ve yer yer yuhalamalarla karşılaştı.

1027 kurultay delegesinden 1023'ünün oy kullandığı seçimde 14 oy geçersiz sayıldı. Oyların sandıklara göre dağılımında Baykal'ın delegelerinin daha çok oy aldığı, İnönü'nün ise milletvekilleri, bakanlar ve parti yönetiminin oylarıyla öne geçtiği görüldü.

Başbakan **Süleyman Demirel**, Erdal İnönü'yü yeniden genel başkanlığa seçilmesi dolayısıyla kutladı. Demirel, İnönü'ye gönderdiği mesajda şöyle dedi:

"Demokrasimizin en güzel günlerinden birini yaşadığımız SHP 7. olağanüstü kurultayında genel başkanlığa yeniden seçilmeniz dolayısıyla sizi kutluyor, liderliğinizde partinizin Türk milletine ve demokrasisine layık olduğu hizmeti vermeye devam edeceğine olan inancımla yürekten sevgi ve selamlarımı sunuyorum."

Başbakan Süleyman Demirel, gazetecilere SHP kurultayını değerlendirirken de kurultayın siyasi istikrarı güçlendireceği kanaatinde olduğunu belirterek, **"Koalisyon ortağımız, sorunlu bir parti gibi görünmekten böylece çıkmıştır. İçeride-dışarıda yeni görüntü, hükümete güç verecektir"** dedi.

Süleyman Demirel, şunları söyledi:

"Kurultay öncesinde hiç yorum yapmadım. Yorum yapmaktan kaçındım. Çünkü, parti içi mesele idi.

Bu kurultayın, siyasi istikrarı güçlendireceği kanaatindeyim."

Bu arada Cumhurbaşkanı **Turgut Özal** ile TBMM Başkanı **Hüsamettin Cindoruk** da İnönü'ye birer kutlama mesajı gönderdiler.

ANAP Teşkilat Başkanı **Ersin Taranoğlu** ise İnönü'nün HEP kökenli milletvekillerinin desteği sayesinde kazandığını öne sürerek **"Yazık oldu Baykal'a, iyi oy almış"** dedi.

Taranoğlu, SHP içindeki sorunların bu kurultayla ortadan kalkmayacağı, SHP'nin önümüzdeki aylarda yeni bir kurultay toplayacağı tahmininde bulundu.

Çankaya'dan HEP'e ültimatom

31 ocak

Cumhurbaşkanı **Turgut Özal**'ın pazartesi günü Milli Güvenlik Kurulu toplantısındaki konuşmasına "yanlış anlamalara yol açmaması için" açıklık getirmek istediğini belirten **Toperi**, **"Milli birlik anlayış ve politikası Cumhurbaşkanı Özal'ın inisiyatifiyle oluştu"** dedi.

Sözcü Toperi, açıklamasında, **"Terör örgütünün iki grubu bulunmaktadır"** diyerek **"cinayet işleyen birinci gruba, ikinci gruptakilerin maddi ve manevi destek verdiğini"** savundu.

Toperi, terörle mücadele konusunda devletin bütün imkânlarını kullandığını söyledikten sonra şu görüşlere yer verdi:

"Basın ve haber ajanslarından alınan bilgilere bakılırsa, bu konularda birtakım tepkiler söz konusudur. Bu beyan sahiplerinin bir kısmı esasen, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde yapılan yemin töreninde taşıdıkları renkler ve söyledikleri sözlerle adeta bu terör örgütüne destek vermişlerdir.

Milletimizin, gerçekleri hiçbir tereddüte ma-

hal kalmadan öğrenebilmesi için demeç sahiplerinin TBMM kürsüsünden bu bölücü terör örgütü ile yandaş olup olmadıklarını ve onları destekleyip desteklemediklerini açıkça beyan etmeleri gerekir. Şu anda kamuoyumuzun ihtiyacı budur."

Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü Kaya Toperi'nin açıklaması aynen şöyle:

"Güneydoğu'da yaşayan Kürt kökenli vatandaşlarımızın, mahalli dil ve kültürel özelliklerini dışlamaya yönelik siyasal tepkilerden ve yasal engellerden arınmış bir milli birlik anlayışının ve politikasının Sayın Cumhurbaşkanımızın inisiyatifiyle oluştuğu, kamuoyumuz tarafından bilinen bir gerçektir.

Özgürlükçü demokrasimizin ulaştığı bu aşamadan sonra, devlet olarak önde gelen işimiz, bu bölgede oturan halkımızın huzur ve güven içinde yaşamasını temin etmek, refah ve saadetlerinin artmasını sağlamaktır.

Nitekim, devletimiz bu yolda çok büyük adımlar atmış, büyük başarılar sağlamıştır.

1983'te, bölgede yüzde 20'yi bulmayan köy elektrifikasyonu tamamlanmış, hatta on binlerce mezraya elektrik verilmiştir. Bu örgütün iki grubu bulunmaktadır:

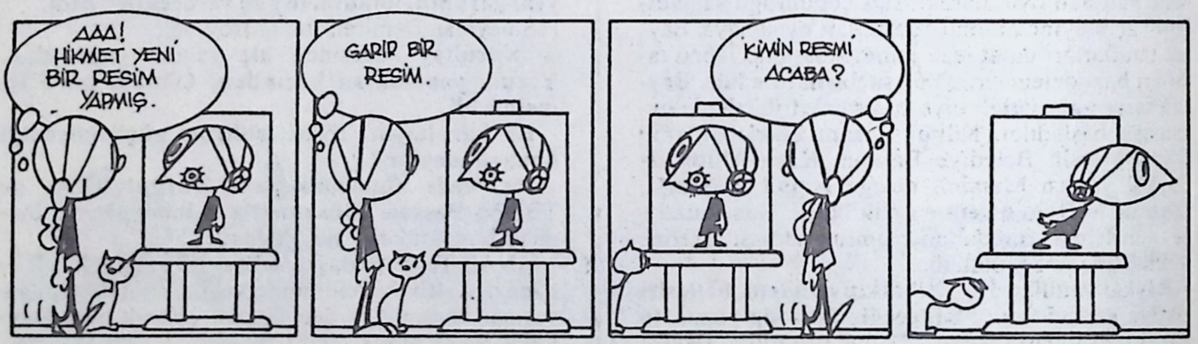
Birinci grup: Köy ve şehirlerimizde hunharca cinayetler işleyerek ordu mensuplarımızı, güvenlik güçlerimizi, yöreye hizmet sunan memurlarımızı şehit etmekte, masum halkımızı katletmektedir.

İkinci grup ise bu cinayet şebekelerine maddi ve manevi destek ve istihbarat veren bir azınlıktır. Bunlar şehirlerimizde dükkân kapattırmak, kanunsuz gösteriler yaptırmak için her türlü tahrik ve tertibe başvurmaktadır.

Devletimizin ilk görevi, vatandaşın huzur ve güvenliğine mani olanları bertaraf etmektir. Bu maksatla kanunlar çıkartılmıştır ve tedbirler alınmıştır. Devletimiz bütün imkân ve gücünü kullanarak teröristlere en ağır darbeyi indirecek ve onlara maddi ve manevi destek olanlar da hak ettikleri dersi alacaklardır. Bundan hiç kimsenin şüphesi olmamalıdır.

Basın ve haber ajanslarından alınan bilgilere bakılırsa, bu konularda birtakım tepkiler söz konusudur. Bu beyan sahiplerinin bir kısmı esasen, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde yapılan yemin töreninde taşıdıkları renkler ve söyledikleri sözlerle adeta bu terör örgütüne destek vermişlerdir.

Milletimizin gerçekleri hiçbir tereddütle mahal kalmadan öğrenebilmesi için demeç sahiplerinin Türkiye Büyük Millet Meclisi kürsüsünden bu bölücü terör örgütü ile yandaş olup olmadıklarını ve onları destekleyip desteklemediklerini açıkça beyan etmeleri gerekir. Şu anda kamuoyumuzun ihtiyacı budur."

ŞUBAT

Alışverişi Pamukbank Migros Kart'la yapın. Hesabı Hesabınız ödesin.
PAMUKBANK
MİGROS MİGROS

Cumhuriyet

68.YIL / SAYI 24229 / 2500 TL (KDV dahil) KURUCUSU YUNUS NADİ (1924-1945) BAŞYAZAR NADİR NADİ (1945-1991) 1 ŞUBAT 1992 CUMARTESİ

Alışverişte de işlem tamam!
PAMUKBANK iyi bankadır

'Türk Silahlı Kuvvetleri Güneydoğu'da büyük bir askeri harekât yapacak' diyen Cumhurbaşkanı Özal'ın çağrısı

'PKK vazgeçsin, af çıkarayım'

CUMHURİYET (Ankara) - Cumhurbaşkanı Turgut Özal, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Güneydoğu'da "dağda taşta eşkıya bırakmayacak" büyük bir askeri harekât yapacağını açıkladı. Özal, PKK'ya çağrıda bulunarak "Vazgeçin, vazgeçtiğinizi söyleyin. Ben bir genel af çıkarayım" dedi. Özal, "Biraz sert görünüyorum, değişmemin sebebi, korkuyorum, Türk milliyetçiliği fikri gelişir" diye konuştu.

Cumhurbaşkanı Özal, yeni hükümetin kurulmasından bu yana ilk kez TBMM'deki çalışma odasına gelerek burada görüşmeler yaptı. İdil Belediye Başkanı Abdurrahman Abay başkanlığındaki öğrenci ve öğretmenlerden oluşan heyet, bir süre bekletildi. Beklerken Abay, öğrencileri, "Dinkli gibi olsun istemiyorum. Nedir o Kürt enstitüsü falan" diye uyardı. Liseli bir genç, bu uyarıya, "Siz kim oluyorsunuz da bizi yönlendiriyorsunuz" diye karşı çıktı. Heyetteki bir kişi söze karışarak "Milletvekili Orhan Doğan gerekli açıklamayı yapar" deyince öğrenci, "Bize öğrettiklerinizi geri mi alıyorsunuz?" yanıtını verdi.

Özal, görüşmenin başlangıcında tek tek konuklarının elini sıktı. Avukat olmak isteyen çocukların çoğunlukta olduğunu görünce "Amma iş..." diyen Özal, ardından AA ve TRT dışındaki gazetecilerin dışarı çıkmasını istedi. Bir gazetecinin, "Serbest piyasa kurallarına uymuyor" sözlerine Özal, "Burada o kurallar işlemez" karşılığını verdi.

Bir kız öğrenci bir gün önce Başbakan Yardımcısı Erdal İnönü'ye de verilen raporu okumak istedi. Bunun üzerine Özal, "Sen yazılı olanı bırak, kendin söyle" dedi. Öğrenci de sorunlarını anlatırken jandarma baskısından yakındı.

Özal, yaklaşık 1.5 saat süren görüşmenin başlangıcında öğrencilik yıllarına ilişkin Güneydoğu bölgesinde geçen anılarını anlattı. Özal, daha sonra "Bunların konuşulması lazım. Çünkü konuşulmadığı takdirde yanlışlık yapılır. Bölgeyi benim kadar bilen devlet adamı yoktur. Ben bölgenin çocuğu sayılırım. Malatyalı'yım" diyerek Güneydoğu sorununa yaklaşımını anlatmaya başladı.

► HEP tartışması sertleşiyor. 5.Sayfada
► Kozakçıoğlu: Kentte teröre hazırlıklı olun 5. Sayfada
► G.Doğu: Meçhul katiller ölüm saçıyor 5. Sayfada

Daha önceki konuşmalarında babaannesinin Kürt olma olasılığının yüksek olduğunu söylediğini anımsatan Özal şunları söyledi: "Güneydoğu'da demokrasi devrinde halk ayaklanması olmamıştır. Şu son hadiseler hariç. Ben bunu da halk ayaklanması olarak görmüyorum. Tunceli, Dersim, Şeyh Sait ve Ağrı hadiseleri, hepsi tek parti devrinde olmuştur."

Özal, bölgenin gelişmesiyle birlikte dağlık bölgelerin boşalacağını ve kentlerin büyüyeceğini kaydederken, "Diyarbakır, şu son hadiseler olmasa çok büyüyecek bir yer. Ama bugün hadiseler yüzünden Diyarbakır'ın yerlisi bile yatırım yapmıyor, malını mülkünü satıp İstanbul'a gidiyor. O da korkuyor hadiselerden" diye konuştu. Cumhurbaşkanı konuşmasını şöyle sürdürdü:

"Irak'ın kuzeyine bakınız. Herkes biliyor ki Irak Kürtleri ile ben yakından alakadar oldum. Talabani'yi ben çağırıp konuştum. Hatta bana bu yüzden 'Hıyanet içindesin' dediler. Ama sonra kendileri de kucakladılar.

Niçin Irak Kürtlerine ben yardım elimi uzattım? Niçin Amerikan Başkanı'nı ikna ettim, yardım etsin diye. Ben olmasaydım yardım gelmezdi. Gelenler, Türkiye'mize ve sizlerin başına bela olurdu.

Saddam, Halepçe'de zehirli gaz kullandı. Peşmergeler çoluk çocuklarıyla bizim hududa dayandılar. Bana 'Almayalım' dediler. Eskiden alınmamış, silahla geri çevrilmiş. 'Hayır alacağız' dedim. Bunlar bizim vatandaşlarımızın soydaşları. Daha sonra Bulgaristan'dan da aynı şekilde vatandaşlarımızın soydaşlarını aldık."

Özal, daha sonra bölgeye yapılan yatırımları ve uygulanan teşvikleri anlattı. "Güneydoğu'dan bir alıyorsak, 20 yatırıyoruz. Türkiye'nin batısı zengin olmasa Güneydoğu'ya bir kuruş yatırım yapamayız" diyen Özal'a bir öğrenci, bölgede can güvenliği olmadığını söyledi. Özal, "Türkiye içinde bir karışıklık olursa o bölgenin insanı kaybeder. Bunun zararını herkes çeker, sizin kafanıza yanlış fikirler sokuyorlar, yol makinesini yakıyorlar, okulu yıkıyorlar. Can güvenliği yok diye öğretmen gitmiyor, bunlar size iyilik yapmıyor, kötülük yapıyor" diye konuştu. Özal, PKK konusundaki görüşlerini

■ Arkası Sa. 18, Sü. 3'te

BUGÜN

Azeri ordusu Karabağ'a girdi

Cumhurbaşkanı Muttalibov'un Ermeni militanların eylemlerine sert bir biçimde karşılık verileceğini açıklamasının ardından, dün Azerbaycan ordusu, Dağlık Karabağ'da büyük çaplı bir operasyon başlattı. Zırhlı araçlar desteğinde sürdürülen operasyonda Karabağ'da Ermenilerin çoğunlukta olduğu bir kent ele geçirildi.
■ 10. Sayfada

Otodan 2.8 trilyon lira

Otomobil satın alırken yüzde 20 KDV, çevre fonu ve ruhsat harcı ödeyen sürücüler 1992'de sadece taşıt pulu ve Taşıt Alım Vergisi için Maliye'ye 2.8 trilyon lira yatıracak. İlk taksit ödeme süresi dün sona eren taşıt pulu için geçen yıl sağlanan 550 milyarlık gelirin, bu yıl sonunda 900 milyar liraya ulaşması bekleniyor.
■ 7. Sayfada

Manipülasyona yasak

Sermaye Piyasası Kurulu, ekonomik önlemler paketi çerçevesinde aracılık faaliyetlerini yeniden düzenledi. Resmi Gazete'de yayımlanan tebliğle, aracı kuruluşların borsada yapay yollardan fiyat oluşturmaları yasaklandı. Ayrıca aracı kuruluşlara acente kurma, portföy yöneticiliği ve yatırım danışmanlığı yetkisi verildi.
■ 6. Sayfada

Özal atamaları imzalamıyor

Emlakbank kilitlendi

Ekonomi Servisi - Ziraat Bankası'nın ardından en büyük kamu bankası durumundaki Emlakbank'ta da tüm bankacılık faaliyetleri 1.5 aydır kilitlenmiş durumda.

Cumhurbaşkanı Turgut Özal, bankacılık yönetimiyle ilgili atama kararnamelerini sümenin altında beklettiği için Emlakbank kredi veremiyor, müteahhitlerin hakkakları ödenemiyor. Hatta personele yeni ücret zammı belirlenemediği için maaşlara bile ancak avans olarak ödendiği belirtiliyor.

Konuyla ilgili olarak görüşlerine başvurduğumuz Emlakbank Genel Müdürü Şükrü Karahasanoğlu, ayrıntılara inmekten titizlikle kaçınırken "Atadığımız yönetim kurulu üyelerinin onaylanmamış olmasını ben şekli bir olay olarak görüyorum. Bu şekli olay bankamızı kilitlemiş, işlemleri durdurma noktasına getirmiştir. Ben bu göreve halkıma faydalı olmak için geldim. Şu anda bankama yararlı olamamaktan dolayı son derece üzgünüm" demekle yetiniyor.

Bu arada Süleyman Demirel hükümetinin işbaşına gelmesinin ardından Devlet Bakanı Tansu Çiller tarafından Hazine'den görevlendirilen 5 yeminli mura-

■ Arkası Sa. 18, Sü. 7'de

Başbakan Zürih'te yabancı girişimcileri Türkiye üzerinden iş yapmaya çağırdı

Demirel'den davetiye

STELYO BERBERAKİS (Zürih) - Dünya Ekonomik Forumu toplantısı için İsviçre'de bulunan Başbakan Süleyman Demirel, yabancı işadamlarına Türkiye'de yatırım yapmaları çağrısında bulundu.

Başbakan Demirel İsviçre-Türk Ticaret ve Sanayi Odası'nın önceki akşam onuruna verdiği yemekte konuklarının sorularını yanıtladı. Demirel, "Kim ki Türkiye'de bir şey üretir, iş sahası yaratır, ülkeye hizmet ederse memnuniyetle karşılarız. Türkiye'ye gelen her yatırımcı bilmeli ki Fransa'da, Almanya'da şartlar neyse ülkemizde de odur. Türkiye, Ortadoğu, Balkanlar ve eski SSCB cumhuriyetleriyle iş yapmak isteyenlere de bir köprüdür" dedi. Demirel dün de Davos'taki ilk ikili görüşmesini Afrika Ulusal Kongresi Başkanı Nelson Mandela ile yaptı.

Özelleştirmeye hükümet olarak büyük önem verdiklerini vurgulayan Demirel, sonunda KİT'lerin kesinlikle özelleştirileceğini söyledi. Demirel, "Demiryollarını özelleştireceğiz. Kimse almaz. Ama telefon birimleri özelleştirilebilir. Bu konuda devamlı olmaya kararlıyız. Sizleri Türkiye'deki özelleştirmeyle ilgilenmeye çağırıyorum. Herkese eşit davranacağız" şeklinde konuştu.

■ Demirel-Mitsotakis bugün Davos'ta bir araya geliyor. 11. Sayfada

Türkiye'nin karşı karşıya bulunduğu en önemli sorunlardan birinin enflasyon olduğunu ifade eden Demirel, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Enflasyonu aşağı çekmeye kararlıyız. Enflasyon son 10 yıldır yüzde 57'nin üzerinde seyretti. Yüksek enflasyon ve hızlı kalkınma aynı anda olmaz. 500 gün içinde enflasyonu makul bir düzeye indireceğiz. Bunu yapmak zorundayız. Enflasyon ortadireği tahrip etmiştir. Bundan da üzgünüz."

Demirel daha sonra Yunanistan Başbakanı Konstantin Mitsotakis'le bugün Davos'ta yapacağı görüşmenin bir müzakere niteliğinde olmadığını belirterek, "Davos'a gelmekten kastımız Türk-Yunan sorunlarının çözümü değil, iyi niyetimizi göstermektir" dedi.

"Yıllarca süren Kıbrıs sorununu bir-iki ayda nasıl çözeriz" diye konuşan Demirel şunları ekledi:

"Komşularımızla sorunlarımız var. Bu sorunlar yeni değil. Bunlar çok eski. Türkiye bu sorunları diyalog yoluyla çözmek istiyor. Türkiye barış istiyor. Komşularımız-

■ Arkası Sa. 19, Sü. 6'da

İşçi yürüyüşünde 26. gün

İnönü, Çakmur'u Ankara'ya çağırdı

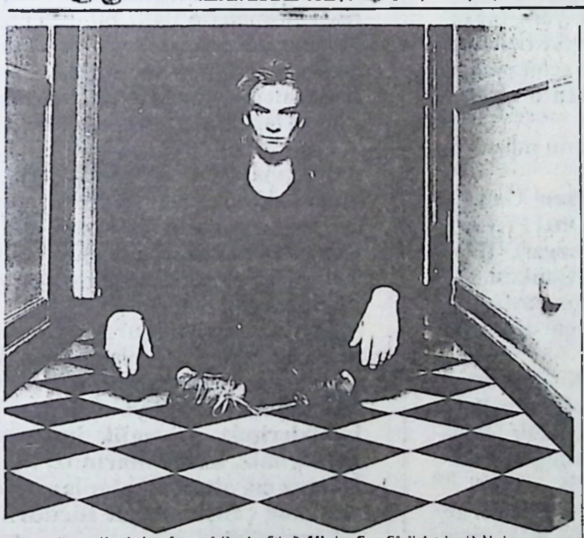
CUMHURİYET (Ankara) - İzmir'den Ankara'ya yürüyüşlerini sürdüren işçilerin sorununu çözmek için hükümetin görev verdiği Çalışma Bakanı Moğultay'ın temasları sonuçsuz kaldı. Bunun üzerine devreye giren Başbakan Yardımcısı İnönü bugün İzmir Büyükşehir Belediyesi Başkanı Çakmur ile görüşecek.

Bakan Mehmet Moğultay ile SHP Genel Sekreteri Cevdet Selvi dün Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz ve Belediye-İş Genel Başkanı Fuat Alan'la görüştü.

Moğultay, görüşme öncesi gazetecilere yaptığı açıklamada iş barışını sağlamanın herkesin görevi olduğunu belirterek yarı yerde işçilere kayıtsız kalamayacaklarını bildirdi.

Moğultay, "Türkiye'de siyasal istikrar ve barışın sağlanması, evvela çalışma barışının olmasıyla mümkündür. Görünen o ki İzmir Büyükşehir Belediyesi'ndeki durum ile ilgili ortada bir ihtilaf var. Haklı haklarını söyleyen arkadaşlarımız yürüyorlar. Buna kayıtsız kalmaya hakkımız yok. Bir an önce bu ihtilafın sona ermesi için, çalışma barışına katkıda bulun-

■ Arkası Sa. 18, Sü. 3'te

Son yıllarda çevreci hareketlere güç veren ünlü şarkıcı Sting'in 5 Haziran Çevre Günü'nde gelmesi bekleniyor.

Sting, 5 haziranda çevre için Türkiye'ye geliyor

TAYFUN GÖNÜLLÜ (İstanbul) - 5 Haziran Dünya Çevre Günü için Alo Bilgi Telekomünikasyon AŞ'den büyük organizasyon: Sting Türkiye'ye geliyor. 5 hazirana kadar gerçekleştirilecek birçok kampanya, Dünya Çevre Günü'nde Efes'te verilecek dev konserle devam edecek. Efes'teki konsere ünlü Türk sanatçılarının yanı sıra çevre dostu Sting de katılacak. Konserin tüm geliri masrafı çıktıktan sonra çevre örgütlerine kalacak. "Çevre koruyucudan para kazanmak istemiyorum. Ana babamızdan da kapitalist doğmadık. Devletin de tek kuruşunu istemiyorum" diyen şirket genel müdürü ■ Arkası Sa. 18, Sü. 4'te

TEKZİP

Cumhuriyet Gazetesi'nde

6, 25, 26, 27 Mayıs tarihlerinde yayınlanan, "Bursa'dan Çalınan Tombak Londra'da" başlıklı yazı dizisinde yer alan ve Yaman Mursaloğlu ile ilgili haberlerin gerçek dışı olması karşısında bu haberleri düzeltmek kamu oyunun aydınlanması bakımından zorunlu olmuştur.

Herşeyden önce belirtmek gerekir ki, Yaman Mursaloğlu, 20 yılı aşkın bir süredir Antikacılık yapmakta olup, uzmanlık alanı olan Türk ve İslam Sanat Eserleri dalında dünyanın önde gelen ilk beş kişisi içindedir. Bugüne kadar herhangi bir mahkumiyeti, dolayısıyla, sabıkası da yoktur. Türkiye'ye ve Türk koleksiyoncu ve müzelerine dünyanın çeşitli ülkelerinden topladığı Türk-İslam eserlerini kazandırmıştır.

■ Arkası Sa. 19, Sü. 4'de

Fransa, KKTC'ye vize vermedi

Ekonomi Servisi - Fransız hükümeti, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne karşı olumsuz tutumuna yeni bir halka daha ekledi. Fransa, Strasbourg'daki Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi toplantısına katılmak isteyen Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti milletvekillerine vize vermedi.

KKTC Meclis Başkanı Hakkı Atun, Fransa'nın bu anlaşılmaz uygulaması nedeniyle Strasbourg'a sadece kendisinin gidebileceğini söyledi. Atun, önceki akşam İstanbul'da katıldığı Marmara Grubu toplantısında yaptığı konuşmada "Fransa'nın bu tutumu yüzünden ilk kez beraberimde bir heyet olmadan uluslararası toplantıya gitmek zorunda kalıyorum" dedi.

KKTC Meclis Başkanı Atun, Kıbrıs Rum Kesimi ve liderleri Vasiliu'nun uluslararası alanda kendini adanın tek fatihi olarak ilan ettiğini, Fransa'nın Türk milletvekillerine yönelik uygulamasının da bu politikaya verdiği desteğin bir sonucu olduğunu vurguladı.

■ Arkası Sa. 18, Sü. 8'de

Atanur Oğuz kazada öldü

Bedrettin Dalan döneminin İstanbul Büyükşehir Belediye Genel Sekreteri Atanur Oğuz, dün gece yarısı kendi otomobiliyle Sapanca Gölü yakınlarında geçirdiği trafik kazasında yaşamını yitirdi. ■ 9. Sayfada

KULİS

TÜRKSAT sıkıntısı

Başbakan Süleyman Demirel, 12 yıl aradan sonra çıktığı ilk yurtdışı gezisi Davos'a uğurlanırken bakanlarla ayaküstü 'sohbet' fırsatını da buldu. Ulaştırma Bakanı Yaşar Topçu ile vedalaşırken sohbet biraz uzadı. Demirel TÜRKSAT yolsuzluk iddialarıyla ilgili Topçu'nun verdiği bilgileri dinliyordu. Sonra ekledi:

— Artık bu işi kapatın Yaşar Bey. Büyütmeyin.

Ulaştırma Bakanı Yaşar Topçu, Başbakan Demirel'in bu sözlerine yanıt vermedi. Yüzüne bir sıkıntı dalgası yayıldı.

■ Arkası Sa. 18, Sü. 7'de

Ekonomik Atlama Tahtası...

ZÜRİH/DAVOS — Başbakan Demirel, dört saatini ayırdığı İsviçre'nin önde gelen işadamı ve bankerlerinden Türkiye'ye dönük nasıl bir izlenim edinmişti?

Dolder Otel'indeki kokteylde kendisine bu soruyu yönelttiğimde şöyle dedi:

"Türkiye'yle daha fazla iş yapmak için çok istekli olduklarını gördüm. Dikkatimi çeken bir nokta da şu oldu: Türkiye'yi çıkış noktası alarak Ortadoğu ve Rusya'yla nasıl iş yaparız diye ciddi biçimde düşünmektedirler. Yani bir tür ekonomik atlama tahtası... Tabii bir de değişmeyen merakları var: Ekonomik ve siyasi istikrar ve devamlılık."

İstikrar ve devamlılık...

Demirel'le görüşen İsviçreli işadamı ve bankerler kendisinden en çok bu iki konuda neyin nasıl olduğunu öğrenmek istediler. Kuşkusuz her zamanki gibi Türkiye'yi çok yakından izliyorlardı. Ama hükümet başkanının ağzından bu sorulara yanıt aramaları doğaldı.

Edindikleri izlenim olumluydu.

Birkaç nedenle:

■ Arkası Sa. 19, Sü. 6'da

HASAN CEMAL

İtalyanlar 'ölümü' naklen izledi

NİLGÜN CERRAHOĞLU (Roma) - İtalyanlar, dün gece akşam yemeklerini, elektrikli sandalyede can çekişen bir ölüm mahkûmu karşısında yediler. ABD'deki bir ölüm mahkûmunun son saatlerini ve ölüm anını ekrana getiren İtalyan özel TV kanalı "Tele-Montecarlo"yu dün gece programın yayına girdiği 20.30'da milyonlarca seyirci izledi.

Ünlü TV takdimcilerinden Mino Damato'nun yönettiği "Incontri Televisivi" (Televizyonsal Karşılaşmalar) adlı programda, seyircilerin karşısına getirilen mahkûma ilişkin film, hücrede başladı. 80'li yıllarda hapiste bir kurgu bilim örneği olarak ilgi yaratan, başrolünü Romy Schneider'in oynadığı Bernard Tavernier'nin "La Mort en direct" (Naklen Ölüm) adlı filmini akla getiren ölüm mahkûmunun can çekişmesi, izleyici yapısı içinde olan TV kanalının tüm programları çiğnemesi olarak algılandı. Ölüme mahkûm bir hastayı kovalayarak izleyici çeken bir televizyon kanalının öyküsünü anlatan "Naklen Ölüm" filmine benzer bir şekilde son anın dehşeti tüm ayrıntılarıyla ekrana getirildi. Kimliği gizlenen Birleşik Amerikalı mahkûm, önce doktor muayenesinden geçti ve arkadan papaz tarafından kutsandı. Hapishanenin uzun koridorlarını kendisine ellerini uzatan ve teskin etmeye çalışan diğer mahkûmların arasından geçerek ölüm hücresine giren mahkûm, muhafızlar tarafından oturtulduğu. Ağzını korkudan açıp açıp kapayan, sık sık yutkunan, hızlı hızlı nefes alan ölüm mahkûmunu yakın plan gösteren televizyon kameraları, ölüme gitmek üzere olan adamın nasıl iskemlenin kollarına tırnaklarını geçirerek sıkı sıkı yapıştığını yakın plan görüntülerle sergilediler. Mahkûma tek bir söz söyletmeyen cellat ve muhafızlar, son kez saate baktıktan sonra iskemleyi elektrik akımına bağladılar. Akımla birlikte tüyler ürpertici biçimde gözleri yuvalarından uğrayan

■ Arkası Sa. 18, Sü. 5'te

Çığ afeti: 97'si asker 113 ölü

2 şubat

Haber Merkezi - Çığ felaketi üzerine Başbakan **Süleyman Demirel**'in Davos gezisinden bugün dönerek bölgeye gitmesi bekleniyor. Başbakan Yardımcısı **Erdal İnönü**, bakanlar **İsmet Sezgin** ve **Onur Kumbaracıbaşı** ile Genelkurmay Başkanı Orgeneral **Doğan Güreş** bu sabah bölgeye gidecek.

Şırnak'ın 258 nüfuslu, 35 haneli Görmeç Köyü'ne dün sabah çığ düştü. İlk belirlemelere göre köydeki jandarma komando bölüğünün bulunduğu karakolda bulunan 127 güvenlik görevlisinden ikisi subay, 69'u er ve erbaş olmak üzere toplam 71 güvenlik görevlisi şehit oldu. Yetkililer sürdürülen kurtarma çalışmaları sonucu kar altından iki erin cesedinin çıkarılabildiğini, halen çığ altında ikisi subay, 69 er ve erbaşın bulunduğunu bildirdiler. Bu arada beş vatandaşın da cesedi çıkarıldı. Şırnak Vali Vekili **Nurettin Güven**, Şırnak'a 80 kilometre uzaklıktaki köye yardım ulaştırabilmek için yoğun çaba gösterildiğini kaydetti.

Karakolda ölen erlerden bazılarının adları şöyle: **Hasan Küçükçoban, Nedim Küçük, Zekeriya Küdan, Fethi Goca, Kamil Akdağ, Mehmet Gezer, Mehmet Yılmaz, Saim Yıldız, Erdoğan Akçikelik, Kadir Akgül, Ali Yücel Öner, Erdal Uygun, Ali Erbil, Ramazan Karabağ, Turan Öner, İbrahim Ködük.**

Siirt'in Eruh ilçesine bağlı Tünekpınar Köyü Jandarma Karakolu'na da dün sabaha karşı 04.30 sıralarında düşen çığ, yatakhane bölümünü yerle bir etti. Karakolda bulunan 41 güvenlik görevlisinden 12'sinin sağ olarak kurtarıldığı, 24 erin şehit olduğu bildirildi. Kurtarma çalışmaları sürerken 6 ere henüz ulaşılamadı.

Ölen erlerden kimlikleri belirlenenlerin adları ve memleketleri şöyle:

İskender Akgedik (Balıkesir), **Erhan Öztürk** (Artvin), **Halil Sadıkoğlu** (Rize), **Ali Önel** (Tokat), Jandarma Onbaşı **Erhan İşgüzar** (Yozgat), **Dursun Ergen** (Kayseri), **Mustafa Yıldız** (Balıkesir).

Siirt Valisi **Atilla Koç**, Eruh'a 90 kilometre uzaklıktaki köy ile karayolu bağlantısının en erken iki günde sağlanabileceğini söyledi.

Şırnak'ın Uludere ilçesi Jandarma Bölük Komutanlığı'na dün öğleden sonra düşen çığ, nöbetteki iki eri şehit etti. Siirt'in Pervari ilçesine bağlı Dolusalkım Köyü'ne dün sabaha karşı düşen çığ, üç yurttaşın ölümüne neden oldu.

Şirvan ilçesine bağlı Yamaçlı Köyü'nün Helenze mezrasına dün öğleden sonra çığ düştü, üç yurttaş öldü. Çığ altında kalan bir camideki 20 yurttaş, köydekilerin yardımı ile kurtarıldı. Yoğun kar yağışı devam eden Şırnak'ın merkez Alkemer Köyü'ne düşen çığ da beş yurttaşın ölümüne yol açtı. Şirvan'a bağlı Kesmetaş Köyü Bistan mezrasındaki bir eve çığ düştü, iki kişi yaralandı. Batman'ın Sason ilçesine bağlı Kayadüzü Köyü'nde altı, Derince Köyü'nde dört, Yücebağ Köyü'nde ise bir ev çığ altında kaldı. Batman Valisi **Sami Seçkin**, dün akşam saatlerinde Cumhuriyet'e bilgi verirken henüz ulaşılamayan köylerdeki ölü ya da yaralı sayısı konusunda bilgi alınamadığını kaydetti. Çığ düşen bölgelerde de yoğun kar yağışının sürdüğü ve kurtarma çalışmalarının güçlükle yürütüldüğü bildiriliyor.

Dünya Ekonomik Forumu toplantısı nedeniyle İsviçre'nin Davos kentinde bulunan Başbakan Süleyman Demirel, programını erken tamamlayarak bu sabah Türkiye'ye dönecek. Demirel'in daha önce açıklanan programına göre bu akşam saat 19.30'da Türkiye'ye hareket etmesi gerekirken, çığ felaketi nedeniyle dönüşünü erkene aldığı bildirildi. Demirel'in bugün Diyarbakır'a giderek felaket bölgesinde incelemeler yapması bekleniyor.

Başbakan Vekili Erdal İnönü de bu sabah İçişleri Bakanı İsmet Sezgin, Bayındırlık ve İskan Bakanı Onur Kurbaracıbaşı, Genelkurmay Başkanı Orgeneral Doğan Güreş ve Jandarma Genel Komutanı **Eşref Bitlis** ile birlikte bölgeye gideceğini açıkladı. Dün akşam saatlerinde basın toplantısı düzenleyerek gelişmelerle ilgili bilgi veren İnönü, **"Yerinde biraz daha bilgi almak ve vatandaşlarımıza, erlerimize, onların yakınlarına başsağlığı dilemek, üzüntülerini paylaşmak, hükümet olarak yapabileceklerimizi yerinde görmek istiyorum"** dedi.

Çığ felaketi nedeniyle TRT dün akşamdan itibaren normal yayın akışını keserek eğlence programlarını kaldırdı. TRT yetkilileri, tüm müzik ve eğlence programlarının yayından kaldırıldığını, yayına haber, dizi ve filmle devam edileceğini bildirdiler. Yetkililer, gelişmelere göre yas yayınının bugün de sürebileceğini kaydettiler.

Cumhurbaşkanı **Turgut Özal**, çığ felaketi nedeniyle bir mesaj yayımladı. Özal mesajında, **"Bölgemizde devamlı yağan ve 4 metreye ulaşan kar kalınlığına ve tipiye rağmen bölgedeki askeri birliklerimiz, güvenlik kuvvetlerimiz, köy hizmetlerimiz, karayollarımız, ilgililer ve vatandaşlarımız çığ altında kalanları kurtarmak için cansiperane çalışmalarını sürdürmektedirler"** diyerek başsağlığı diledi.

Davos'ta umutlu başlangıç

STELYO BERBERAKİS *2 şubat*

Davos - Buluşmada Türkiye'yle Yunanistan arasında **"iyi komşuluk, dostluk ve işbirliği anlaşması"**na ilişkin çalışmaların bakanları içerecek biçimde dışişleri düzeyinde derhal başlatılması da kararlaştırıldı. Bu konuda ilke kararı geçen yıl Paris'te yapılan **Konstantin Mitsotakis - Mesut Yılmaz** görüşmesinde alınmıştı. Başbakan **Demirel**, **"Bu kararın gereği yapılacak ve Mitsotakis'in Ankara ziyaretinden önce anlaşma imzaya hazır hale getirilecek"** dedi.

Yunanistan Başbakanı Mitsotakis, Demirel'in kendisine yaptığı Ankara davetini kabul etti. Demirel, toplantıdan sonra gazetecilere Yunan meslekta-

şının yaz başlangıcında Türkiye'ye geleceğini umduğunu ve böylece Ankara'da dostluk anlaşmasının imzalanabileceğini söyledi.

Güvenilir diplomatik kaynaklar, bu anlaşmanın bir tür çerçeve anlaşması niteliğini taşıyacağını ve sorunların bu çerçeve içinde tanımlanabileceğini, bunların ışığında da iki ülke arasındaki sorunların müzakeresine devam edilebileceğini belirtiyorlar.

İki başbakanın Davos buluşmasında somut bir gelişme de Karadeniz Ekonomik İşbirliği Bölgesi (KEİB) Projesi'yle ilgili olarak ortaya çıktı. Demirel, Yunanistan'ın bu projeye katılmasını Türkiye'nin desteklediğini Mitsotakis'e bildirdi.

Başbakan Demirel, dünkü görüşmeden sonra tarafların dünya kamuoyuna **"Biz barışı korumaya kararlıyız"** mesajını verdiğini bildirdi. Demirel, **"Türk-Yunan ilişkilerinin geleceği konusunda şimdi eskisine oranla daha fazla iyimserim"** dedi.

Görüşmeyi diyalog için çok önemli bir başlangıç olarak nitelendiren Demirel, **"Aramızdaki meselelerin tümünü görüşmeler yoluyla çözeceğiz"** diye konuştu.

Yunanistan Başbakanı Mitsotakis, Cumhuriyet muhabirinin Kıbrıs'la ilgili sorusuna **"Bu sorun, diyaloğumuzu engellemeyecek. Eylüle kadar çözüleceğini umut ediyoruz"** yanıtını verdi.

Taraflar arasında varılan mutabakata göre Türkiye ile Yunanistan arasında imzalanacak iyi komşuluk ve işbirliği anlaşmasının hazırlığı, ilk aşamada iki ülke dışişleri bakanlığı yetkilileri tarafından yapılacak.

Daha sonra bir araya gelecek olan Dışişleri Bakanları **Çetin** ve **Samaras,** taraflar arasındaki sorunların çözümü konusundaki anlaşmaya son şeklini verecekler.

İşbirliği anlaşması, yaz başında Türkiye'ye gelmesi beklenen Mitsotakis'in ziyareti sırasında imzalanacak.

Mitsotakis'in daveti kabul ettiği ve ziyaret tarihinin anlaşmanın imzaya hazır hale gelmesinden sonra saptanacağı kaydedildi.

Başbakan Demirel, Mitsotakis ile görüşmesinden sonra gazetecilerin sorularını yanıtlarken Kıbrıs'ın Birleşmiş Milletler (BM) zemininde olduğunu belirtti ve **"Taraflar, Kıbrıs konusuna bir an önce siyasi bir çözüm bulunması yolundaki niyetlerini ortaya koymuşlardır. İki ülke, BM Genel Sekreteri'nin çabalarının bir an evvel sonuç vermesine yardımcı olacaktır"** dedi.

Mitsotakis ile görüşmesinin fevkalade olumlu bir hava içinde geçtiğini belirten Demirel, iki tarafın da iyi geçinme, dostça yaşama ve aralarındaki sorunları çözme konusundaki niyetlerini ortaya koyduklarını belirtti.

Başbakan Demirel, Türk - Yunan ilişkilerinin geleceği konusunda eskiye oranla daha fazla iyimser olduğunu da vurguladı; **"Diyalog için çok önemli bir başlangıç. Aramızdaki meselelerin tümünü görüşmeler yoluyla çözeceğiz"** dedi.

Yunanistan Başbakanı Mitsotakis de görüşmeden sonra gazetecilere yaptığı açıklamada, iki ülke arasında anlaşmanın imzalanmasına kadar tarafların birbirlerini tahrik edecek hareket ve açıklamalardan kaçınmak zorunda kalacakların söyledi. Mitsotakis, Ankara ziyareti çin **"Umarım haziran ayında olur"** dedi. Yunanistan Başbakanı görüşmenin çok olumlu ve yapıcı bir iklim içinde gerçekleştiğini söyledi. Mitsotakis, **"iyi komşuluk, dostluk ve işbirliği anlaşması"** için de bunun, Türkiye ve Yunanistan'ın toprak bütünlüklerine, sınırlarına, AGİK, uluslararası anlaşma ve sözleşmelere saygı çerçevesi içinde yapılacağını belirtti.

Yunanistan Başbakanı iki ülke arasındaki siyasi anlaşmazlıkların daha kolay çözümü için kültürel, ekonomik ve ticari alanlarda işbirliğinin başlatılacağını belirtirken, **"Türk - Yunan ilişkilerine paralel olarak Kıbrıs sorununun da çözümü için gerekli adımlar atılacaktır"** diye konuştu. Mitsotakis, **"Ancak ben, Demirel'e Kıbrıs sorununa adil ve kalıcı bir çözüm bulunmadıkça Yunanistan'ın, Türkiye'nin AT ile ilişkilerini engellemeye devam etmek zorunda kalacağını söyledim"** ifadesini kullandı.

Bu arada Türkiye'nin Makedonya'yı tanıması da Davos görüşmelerinin gündemine geldi. Mitsotakis bu konuda Demirel'e **"Türkiye'nin AT kararı çıkmadan bu cumhuriyeti tanımaması"** çağrısında bulundu.

Başbakan Demirel de gazetecilerin sorularını yanıtlarken, Nova Makedonya muhabirine Türkiye'nin Bosna - Hersek gibi Makedonya Cumhuriyeti'ni de tanımaya hazırlandığını bir kez daha söyledi.

İki başbakanın görüşmesinde, Türk tarafından Dışişleri Bakanı Hikmet Çetin, danışmanı Büyükelçi **Faruk Loğoğlu,** Yunan tarafından da Dışişleri Bakanı Andonis Samaras ve başbakanın Diplomatik Büro Şefi Büyükelçi **Lukas Tsilas** hazır bulundu.

Davos görüşmesini çok sayıda Türk, Yunan ve başka ülkelerden gazeteci izledi. Dünya Ekonomik Forumu'nun yapıldığı Davos'un **"Kongresszentrum"** (Kongre Merkezi) binasının **"Aspen-1"** salonunu onlarca gazeteci ve kameraman doldurdu.

Demirel Davos'tan sonra Ankara'ya dönüyor, Mitsotakis ise eşi **Marika** ile birlikte Kuzey İtalya'da bir haftalık tatile çıkıyor.

Yunanistan Dışişleri Bakanı Andonis Samaras, Başbakan Süleyman Demirel ile Yunanistan Başbakanı Konstantin Mitsotakis arasında gerçekleştirilen görüşmeyi iki ülke ilişkilerinde olumlu bir ilk adım olarak niteledi.

AA muhabirinin sorularını yanıtlayan Samaras, dünkü görüşmenin 1988'deki **Papandreu - Özal** görüşmesiyle kıyaslanamayacağını, çünkü o görüşmenin olumsuz sonuç verdiğini, oysa Demirel - Mitsotakis görüşmesinin son derece yararlı olduğunu belirtti. Samaras, iki ülke ilişkilerinin geleceğinin tarafların iyi niyetine bağlı olduğunu da kaydetti. İki ülke ilişkilerinin daha pratik bir görünüm almaya başladığını da ifade eden Yunanistan Dışişleri Bakanı, Dışişleri Bakanı Hikmet Çetin ile ne zaman ve nerede görüşeceğinin henüz belli olmadığını da sözlerine ekledi. Görüşmenin ana konularından birini oluşturan Kıbrıs sorununun nasıl çözümleneceği konusuna, Dışişleri Bakanı Hikmet Çetin ile Kıbrıs Rum yönetimi lideri **Yorgo Vasiliu** değişik açılardan yaklaştılar.

AA'nın **"Mitsotakis, sorunun temmuza kadar çözümleneceği iddiasında. Bu görüşe katılıyor musunuz"** sorusuna Dışişleri Bakanı Çetin şu karşılığı verdi:

"Kıbrıs Rum Kesimi tutum değiştirir, gerçekleri kabul ederek 649 sayılı BM Güvenlik Konseyi kararı çerçevesinde adada iki toplum bulunduğunu, bunların kültür, dil ve dininin farklı olduğunu, ayrı bölgelerde yaşadıklarını ve siyasi eşitlik istediklerini kabul edip Denktaş ile masaya otururlarsa Kıbrıs sorununun çözümlenmemesi için bir neden yoktur."

Öte yandan Demirel ile Mitsotakis'in dün aldıkları kararlar Kıbrıs Rum lideri Yorgo Vasiliu'nun tepki göstermesine yol açtı.

Demirel'den sonra Davos'ta Vasiliu ile görüşen Mitsotakis, Kıbrıs Rum ve Yunan televizyonlarına demeç verdi. Mitsotakis, Kıbrıs sorununun adadaki Türk birliklerinin varlığından kaynaklandığına ve bu birliklerin Denktaş'ın değil Ankara'nın emri altında bulunduğuna dikkat çekti. Mitsotakis bu konudaki görüşmelerini Demirel'e ilettiğini ve Demirel'in buna anlayış göstermesini memnunlukla karşıladığını söyledi. Mitsotakis bu arada Kıbrıs sorunu çözülmeden Türk - Yunan ilişkelirinin düzelemeyeceğini, ancak diyaloğun mutlaka sürdürüleceğini belirtti. Vasiliu'nun gösterdiği tepki ise olumsuzdu.

Vasiliu, Davos'ta alınan kararlardan yeterince memnun olmadığını, çünkü Demirel'in Kıbrıs sorununun çözümü için kararlı davranmadığını belirtti. Başbakan Süleyman Demirel ile Yunanistan Başbakanı Konstantin Mitsotakis'in görüştüğü sırada binanın civarında toplanan bir grup Kürt, Türkiye aleyhine gösteri yaptı. Polisin müdahale etmediği gösteri olaysız sona erdi.

Polis, işkence emrini reddedebilir

3 şubat

AA (Ankara) - İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Eğitim Daire Başkanlığı'nca hazırlanan **"İnsan Hakları"** ders kitabı, Emniyet Genel Müdürü **Ünal Erkan**'ın önsözü ile başlıyor.

Erkan, önsözde, Türkiye'nin imzaladığı uluslararası anlaşmalara uymayı amaçladıklarını belirtti. Erkan, **"İnsan hakları arasında bulunan ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde yer alan 'sanık hakları' ile iç hukukumuzda yer alan sanık haklarını bilmek, öğretmek ve uygulamak başlıca görevimiz olmalıdır"** dedi.

14 bölümden oluşan kitapta, insan haklarının evrensel değerleri, polisin yetkileri, zor kullanma ve ifade alma yetkileri, İnsan Hakları Divanı'nın kararları, hukuka aykırı metotlarla alınan ifadelerin değeri, vücudun muayenesi, polisin vücuttan örnekler alması, hürriyet hakkı, yargılama ve insan hakları, özel hayata, meskene ve muhaberata hürmet edilmesi hakkı, düşünme, vicdan ve din hürriyeti, ifade ve haber alma hürriyeti, toplantılara katılma, sendika ve dernek kurma hakları bölümleri yer alıyor.

İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'ne de yer verilen kitapta, insan hakları polisin görev ve yetkileri açısından değerlendiriliyor.

İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'nin 3. maddesi olan **"Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ve alçaltıcı bir ceza ve muameleye tabi tutulamaz"**'ın temel alındığı kitapta, polisin, bu ilkeye aykırı davranışına hiçbir mazeret öne süremeyeceği belirtilirken, polisin bu sonucu doğuracak emirleri yerine getirmeyi ret hakkı bulunduğu ve görevi olduğu kaydediliyor.

Polisin ancak olayla orantılı olarak zor kullanabileceği ifade edilen kitapta, polisin zor kullanmadan önce **"mümkünse ikna yoluna"** gitmesi gerektiği belirtiliyor. Kolluk kuvvetlerinin tanığı dinleme ya da sanığı sorguya çekme yetkisi bulunmadığı belirtilen kitapta, kolluk kuvvetlerinin ifade alabileceği ancak sanığın susma hakkı bulunduğu ve istediği takdirde ifade vermeyebileceği de yer alıyor.

Ayrıca yakalamalarda, polisin kötü muamele yapması karşısında kişilerin kendilerini korumak amacıyla polise karşı koyabileceği ve bundan ceza görmeyeceği kaydediliyor.

Kitapta, anayasanın **"Kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulmaz"** ilkesine de yer verilerek insan onurunun korunması gerekliliği vurgulanıyor ve **"Her ne pahasına olursa olsun gerçek ortaya çıksın denilemez"** görüşüne dikkat çekiliyor.

Sorgu ve sorgulama talimatnamesinde ise sorgulamanın oturarak ve yumuşak bir atmosferde yapılmasının yanı sıra sorgulayan kişinin de suçluluk psikolojisinden anlaması, sabırlı ve soğukkanlı davranması öngörülüyor.

Gözaltı talimatnamesinde de gözaltı süresince nezarethanelerin imkânlar ölçüsünde iyileştirilmesi ve insanların kısa süreli de olsa yaşayabilecekleri temizlikte ve rahatlıkta olması kaydediliyor.

Stalin modeli iflas etti, sosyalizm yaşayacak

7 şubat

CUMHURİYET (Roma) - Batı'da sık sık sorulan ve Moskova'ya dek ulaşan bir soru var: **"Komünizm öldü mü, ayakta kalabilir ve yeniden doğabilir mi?"**

İflas eden, başlangıçtan beri bir macera olan, **Stalin** modelidir. Bu model demokrasiyi, insan haklarını, halkın beklentilerini öteden beri hiçe saymış, sosyalist fikirlere ihanet etmiştir. Ölen, Stalin modelidir ve Tanrı'ya şükürler olsun ki ölmüştür.

Fakat Stalin modelinin sonundan sosyalizmi ayırmak gerekir. Sosyalizm düşüncesi hâlâ canlıdır. Sosyalizmin içinde olduğu arayışı, yeni deneyimler ve bu ideal için yeni şekiller bulmak arzusunu ben hissediyorum. Bu yeni arayış içinde demokrasi ve insani ilkeler öncelik taşımalıdır. Dikkatimi çeken

şey bu arayış gereksiniminin yalnız ülkemde değil, kapitalist ülkelerde de görülmesidir.

Bu konular üzerinde kendi kendime çok düşündüm. Gerçek şu ki, farkında olarak ya da olmayarak, bugün Doğu da Batı'da yeni bir uygarlık biçimine doğru gidiyor. Ben bu nedenle bugünün düşünce kalıplarının anlamsız olduğunu ve temelden değiştirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Bu yüzden, bir **"Haçlı Seferleri"** dünyasındaymışçasına, kapitalizm ve sosyalizm modellerini artık birbirine karşıt, rakip, uyuşmaz modeller olarak sunamayız. Artık içinde yaşadığımız toplum ve uygarlığı, tüm karmaşıklığı ve çelişkileriyle teşhis etmemiz gerekiyor. Çoksesli demokrasi ve inandığımız siyasi, entelektüel özgürlüklerin içeriği de bunu gerektiriyor.

Benim için ekonomik özgürlüğün anlamı da budur. Örneğin İtalyan düşünür **Norberto Bobbio**, sosyalist sistemin pazar yoksunluğundan krize girdiğini söylüyor. Oysa benim için pazarın varlığını unutmayan, ekonomik özgürlüğün anlamı, devlet, kooperatif ve özel olmak üzere her tip mülkiyetin bir arada yaşamasıdır. Pazar ekonomisiyle yönetilen pek çok ülkede iktidarda olan **"Sosyalist Enternasyonel"** üyesi sosyalist partilerin varlığı da bunu gösteriyor.

Modası geçmiş şemalardan kurtulmak gerek. Bunun için de tarihi, çıkarları ön planda tutmadan okumak lazım. Sovyetler Birliği tarihini yanlız kaybedilmiş fırsatlar olarak görmeyelim. Kaybedilen en büyük gerçek fırsatı aslında Batı ve Doğu birlikte, faşizm ve nazizme karşı ortak olarak kazanılan savaş sonrasında kaybetmiştir. 1945-47 arasında yitirilen bu fırsat Avrupa ve tüm dünya için kaçırılmış fırsattır. Bazı ülkeler savaşı birlikte kazanan güçler arasında gerçek diyalogdan korkmuş, ülkelerinin gerçek anlamda demokratikleşmesini istememişlerdir.

Şimdi ABD Başkanı **George Bush**, soğuk savaşı ABD'nin kazandığını söylüyor. Kendisine cevabım, yıllarca soğuk savaş atmosferi içinde yaşadığımız için hepimizin kaybetmiş olduğudur. Şimdi ise bu iklimden çıkmak hepimizin kazancı oluyor. Ama her halükârda artık soğuk savaşı kimin kazanıp, kimin kaybettiği o kadar da önemli değil. Bundan böyle bu konular olsa olsa bir seçim kampanyasında kullanılabilecek tartışmalardır.

Pembe Köşk'ün hanımefendisi öldü

8 şubat

CUMHURİYET (Ankara) - Başbakan Yardımcısı ve SHP Genel Başkanı **Erdal İnönü**, annesinin vefatını haber alır almaz, sabah 07.30 sularında GATA Hastanesi'ne geldi. Kız kardeşi **Özden Toker**'le birlikte gelen Erdal İnönü, bir süre **Mevhibe İnönü**'nün doktorlarıyla görüştü.

İnönü, daha sonra Başbakan **Demirel**'le daha önceden saptanmış randevusuna yarım saatlik bir gecikmeyle saat 09.30'da gitti. Başbakan Demirel, görüşme sırasında, Mevhibe İnönü'nün ölümünden çok büyük üzüntü duyduğunu belirterek başsağlığı diledi. Demirel, akşam da eşi **Nazmiye Demirel** ile birlikte Pembe Köşk'e giderek İnönü ailesine taziyelerini sundu.

Erdal İnönü, dün Başbakanlık'taki odasında ve SHP Genel Merkezi'nde bakanların, çok sayıda SHP'li milletvekili ve vatandaşların başsağlığı dileklerini kabul etti.

Bu arada Mevhibe İnönü'nün, İstanbul'da bulunan büyük oğlu **Ömer İnönü**, haberi alınca uçakla Ankara'ya geldi. Yine İstanbul'da bulunan Erdal İnönü'nün eşi **Sevinç İnönü** ise gün boyunca aile adına yakınlarının ve vatandaşların taziyelerini kabul etti.

95 yaşında ölen Mevhibe İnönü, yarın Ankara'da Kocatepe Camii'nde kılınacak öğle namazından sonra Cebeci Asri Mezarlığı'nda toprağa verilecek.

ANAP Genel Başkanı **Mesut Yılmaz** ve Genelkurmay Başkanı Orgeneral **Doğan Güreş**, dün **Erdal İnönü**'yü telefonla arayarak taziyelerini bildirdiler. Bu arada çok sayıda kişi ve kuruluş da başsağlığı mesajı gönderdi.

Cumhurbaşkanı **Turgut Özal**, Erdal İnönü'ye gönderdiği mesajında şöyle dedi:

"Asker ve devlet adamı, ikinci Cumhurbaşkanı rahmetli babanız ile milli mücadelemizin, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş yıllarının ve demokrasimizin güç günlerini birlikte yaşayan ve O'na büyük destek veren kıymetli annenizin aziz hatırası daima saygıyla anılacaktır. Eşim ve ben, size ve sizin şahsınızda İnönü ailesine bu elim kaybınız sebebiyle içten taziyelerimizi sunar, acınızı paylaşırız."

TBMM Başkanı Hüsamettin Cindoruk da mesajında, **"İkinci Cumhurbaşkanı merhum İsmet İnönü'nün sayın eşi, çok değerli valideniz Sayın Mevhibe İnönü hanımefendinin vefatını üzüntüyle öğrendim. Merhumeye Allah'tan rahmet diler, zat-ı alinize ve şahsınızda Sayın İnönü ailesine en derin taziyelerimi sunarım"** dedi.

MÇP Genel Başkanı Alparslan Türkeş de yayımladığı başsağlığı mesajında şunları söyledi:

"Kendileri, bulundukları yüksek mevkiler dolayısıyla milletimiz tarafından tanınan, sevilen ve saygı duyulan bir insandı. Hayatı boyunca faziletli, şefkatli bir kimse olarak vatandaşlarımız tarafından takdir edilmiştir. Takdir edilen, örnek alınan bir hanımefendi olarak yaşamıştır."

DSP Genel Başkanı **Bülent Ecevit**'in başsağlığı mesajı ise şöyle:

"Merhum İsmet İnönü'nün aziz eşi Mevhibe İnönü'nün vefatından, eşim Rahşan Ecevit'le birlikte, derin üzüntü duyduk. Mevhibe İnönü, bir hanımefendilik simgesi idi. Onu yakından tanımış olmak, bizler için bir onurdur. Allah'tan kendisine rahmet, çocuklarına ve tüm ailesi üyelerine tahammül gücü dileriz. Acılarını yürekten paylaşıyoruz."

Bu arada CHP'nin eski Genel Sekreterlerinden **Kasım Gülek**, duygularını Cumhuriyet'e şöyle anlattı:

"Çok saydığım bir hanımefendiydi. Türk kadınına yakışır, ağırbaşlı, temkinli, bulunduğu yük-

sek mevkileri hazmetmiş, oraya şeref getiren bir insandı. Kendisiyle birçok vesileyle görüşme olanağını buldum.

Her seferinde bir anne, abla gibi yakınlık, yol gösterdi. Sadece Türk kadını için değil, dünya kadını için örnek olacak, en iyi manada bir hanımefendiydi."

Eski Millet Partisi Genel Başkanı **Osman Bölükbaşı** da, **"Hem Sayın İsmet İnönü'yle hem de Sayın Mevhibe İnönü'yle çok yakın anlarım oldu. Her ikisine de büyük saygı duyardım. Sayın Mevhibe İnönü'nün vefatına çok üzüldüm"** dedi.

Eşi **Nazmiye Demirel**'le birlikte saat 19.55'te Pembe Köşk'e gelen Demirel'i Erdal İnönü ve ağabeyi **Ömer İnönü** kapıda karşıladı. Daha sonra Demirel ve eşi, evde bulunan **Özden Toker, Metin Toker, Hayri İnönü, Özden Toker**'in çocukları **Güçlü Toker, Gülsüm Bilgehan, Nurperi Özlen**'in ellerini sıkarak başsağlığı diledi.

Başbakan Demirel, daha sonra Erdal İnönü ile görüştü. Görüşme sırasında erdal İnönü, annesinin siyasete girmede her zaman babasına büyük destek verdiğini söyledi. Başbakan Süleyman Demirel, Mevhibe İnönü için açılan defteri imzalayarak şunları yazdı:

"Örnek ve büyük hanımefendiye Allah'tan rahmet diliyoruz. Geride kalan aile efradına taziyelerimizi sunuyoruz. Geride bu kadar güzel bir hatıra bırakmış olan Sayın Mevhibe Hanımefendi'ye her zaman saygı duyduk, hatırası azizdir."

Sarıyer Belediye Başkanı **İhsan Yalçın,** Pınar Mahallesi'nde yapımı tamamlanan ilçenin en büyük parkına Mevhibe İnönü adı verileceğini söyledi.

Doğalgaz şimdi evleri ısıtıyor

8 şubat

İstanbul Haber Servisi - İstanbul'da iki hafta önce evlere giren doğalgazın ısınma ve sıcak su temini için kullanımına dün başlandı.

Doğalgaz projesini yürüten müteahhit firma Alarko AŞ'nin ürettiği duvar tipi kat kaloriferini, Suadiye Çamlı Sokak Adalar Apartmanı'nda kullanıma açan Alarko Şirketler Topluluğu Koordinatörü **Leyla Alaton, "Bugün İstanbulluların külfetten nimete geçiş günü olacak"** dedi.

Kat ısınmasında doğalgaz kullanımının diğer enerji türlerine oranla daha ucuz olduğunu belirten Alaton, üretilen ısıtma sistemlerinin TSE garantili olduğunu söyledi.

Isıtma sistemlerinin duvar ve yer tipi olmak üzere ikiye ayrıldığını ifade eden Leyla Alaton, **"Bu cihazlar hem ısınmayı hem de banyo sıcak suyunu temin ediyorlar. Tüpgazdan daha rahat kullanılabilir. Cihazlar her türlü emniyet sisteminde test edilmiştir"** dedi.

Kat kaloriferinin fiyatı, evin durumu ve tesisat özelliğine göre 7 ile 12 milyon lira arasında değişiyor.

Duvar tipi hermetik kat kaloriferini basına tanıtan Leyla Alaton, daha sonra ev sahibi **Betül Yahyabeyoğlu** ile birlikte ısıtılan sıcak suyla bulaşık yıkadılar.

Nurettin Sözen tarafından 22 ocak tarihinde evlerine doğalgaz bağlantısı yapılan **Durutürk** ailesi, yaklaşık iki haftadır kullandıkları doğalgazın son derece kullanışlı olduğunu belirterek doğalgazın ısınmada önemli bir rahatlık sağladığını söylediler.

Polisin öfkesi sokağa taştı

MUHARREM AYDIN / AHMET ŞIK *9 şubat*

Son 10 gün içinde Tuzla'da Komiser **Yüksel Taşpınar**, Merter'de Başkomiser **Atıf Ödül,** polis memurları **Salih Sevgican** ve **Mürüvvet Akpınar,** Adana'da polis memuru **Özer Özkaya** ile Laleli'de İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi (DGM) Başsavcısı **Yaşar Günaydın,** koruma memuru **Şaban Ceylan** ve makam otosu şoförü **Halit Balta**'nın silahlı saldırıda öldürülmesi, polisler arasında isyana varan protesto gösterilerine yol açtı.

DGM Başsavcısı Yaşar Günaydın, koruma görevlisi Şaban Ceylan ve şoförü Halit Balta için dün DGM önünde düzenlenen tören ile Fatih Camii'nde kılınan cenaze namazı sırasında bir grup polis gösteri yaptı. **"Türk polisi"** başlığıyla bildiri dağıtan polisler, cenazeleri DGM'nin önünden Sirkeci'ye, Fatih Camii'nin önünden ise Edirnekapı'daki şehitliğe kadar sırtlarında taşıdılar. Uzun süre yürüyen polisler, **"Adalet Bakanı istifa", "Meclis'te PKK istemiyoruz"** biçiminde slogan attı. Bir grup polis eşi de Fatih'te gösteri yaptı. Gösteriler sırasında 4 gazeteci gözaltına alındı, daha sonra serbest bırakıldı. Fatih Camii'ndeki törene katılan Cumhurbaşkanı **Turgut Özal**, Terörle Mücadele Yasası'nın daha da güçlendirilerek uygulanacağını belirterek **"Bu cinayetler açıkça bir nevi para ve güç için yapılan cinayetlerdir. Bunlara karşı hiçbir insafımızın olmaması lazım. Karşılığını aynen görmeliler"** dedi.

İlk tören saat 10.00'da DGM önünde yapıldı. Cenazeler saat 10.15'te Cerrahpaşa'daki Adli Tıp Kurumu Morgu'ndan alınarak Türk bayrağına sarılı tabutlara konuldu. Geniş güvenlik önlemleri altında ve polis sirenleri eşliğinde DGM'nin önüne getirilen cenazeler, burada hazırlanan yerlere konuldu. İki dakikalık saygı duruşundan sonra bir konuşma yapan İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi Başsavcı Vekili **Günay Kumru,** saldırı ve cinayetlerin devlet ile hukuk düzenine karşı yapıldığını belirterek **"Hedef, şehitlerimizin şahsında devlettir"** de-

di. Kumru, çalışma arkadaşı Yaşar Günaydın için şunları söyledi: **"Başarılı meslek hayatı bizlerin meşalesi olacaktır. Bu güzel vatana hizmet etmekten başka günahları olmayan Günaydın, Ceylan ve Balta'nın katillerinin en kısa zamanda bulunup adalete teslim edileceklerine, biz adalet mensupları olarak yürekten inanıyoruz."**

Törene Adalet Bakanı **Seyfi Oktay**, İstanbul Valisi **Hayri Kozakçıoğlu**, 1. Ordu Komutanı Orgeneral **İsmail Hakkı Karadayı**, Merkez Komutanı Tuğgeneral **Remzi Çağıltay**, İstanbul Emniyet Müdürü **Mehmet Ağar**, Adalet Bakanlığı Müsteşarı **Arif Yüksel**, İstanbul Cumhuriyet Savcısı **Şevki Arat**, İstanbul Barosu Başkanı **Turgut Kazan**, siyasi partilerin İstanbul il başkanları, hâkimler, savcılar, emniyet mensupları ve aileler katıldı.

İDGM'nin önündeki törenin sona ermesinin ardından tabutlar Fatih Camii'ne götürülmek üzere cenaze arabalarına konuldu. Bu sırada 150-200 kişilik bir grup sivil polis cenaze arabalarının önüne geçerek **"Kahrolsun komünistler"**, **"Polis düşmanı insan hakları"**, **"Kanımız aksa da zafer İslamın"**, **"Yetki isteriz, teröre de yeteriz"**, **"Meclis'te PKK istemiyoruz"**, **"Adalet Bakanı istifa"**, **"Eskişehir Cezaevi açılsın"**, **"Suskunluğa son"**, **"Şehitler ölmez"**, **"Türk düşmanı insan hakları"**, **"Kana kan, intikam"**, **"Kukla bakan istemiyoruz"**, **"Başbakan istifa"** biçiminde sloganlar atıp **"Allahüekber"** diyerek tekbir getirdiler. Gülhane Parkı'nın içinden geçerken tekbir ve sloganlarını sürdüren sivil polisler bu sırada cenaze arabalarının hızlanarak gittiğini gördüler ve koşarak yine cenaze arabalarının önüne geçtiler. Emniyet müdürlerinin uyarılarını dinlemeyen gösterici grup buradan Sarayburnu'ndan geçerek Sirkeci'ye kadar yürüdüler.

Sirkeci vapur iskelelerinin önünde dağılmaya başlayan sivil polislerden oluşan grubu görüntülemeye çalışan Milliyet gazetesi muhabiri **Musa Ağacık**,

Meydan muhabiri **Bahri Kayaoğlu**, ANKA muhabiri **Yahya Koçoğlu** ile Ulusal Basın Ajansı (UBA) muhabiri **İnci Hüküm**, polislerce gözaltına alındı. Filmleri alınan gazeteciler, yaklaşık bir saat sonra İçişleri Bakanı **İsmet Sezgin**'in araya girmesiyle serbest bırakıldılar.

Cenazeler daha sonra kortej eşliğinde Fatih Camii'ne getirildi. DGM Başsavcısı Yaşar Günaydın, koruma memuru Şaban Ceylan ile makam otomobilinin şoförü Halit Balta'nın aileleri sürekli ağlayarak sinir krizi geçirdiler. Fatih Camii'ndeki törende Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın gelmesinden sonra güvenlik önlemleri arttırıldı. Bu sırada bir grup çocuğun cenaze töreninden az önce ellerinde **"Babalarımızın can güvenliğini istiyoruz"**, **"Bu intikam duygusundan vazgeçilsin"**, **"Öksüz kalmak istemiyoruz"**, **"İnsan hakları savunucuları nerede"**, **"Türk savcısına, polisine ve şoförüne sahip çıkalım"** yazılı pankartlar taşıyarak avluya geldiği gözlendi.

Öğle namazından sonra kılınan cenaze namazının ardından ise Cumhurbaşkanı Özal bir konuşma yaptı. Özal, ideolojik nedenlerin ortadan kalktığını vurgulayarak şunları söyledi:

"Bu cinayetler açıkça bir nevi para için, güç için yapılan cinayetlerdir. Bunlara hiçbir insafımızın olmaması lazım. Yani bunu yapanlara karşı, hiçbir şekilde en ufak bir insaf duygusuna sahip olmamamız lazım. Karşılığını aynen görmelidirler. En tabii insan hakkı yaşama hakkıdır. Yaşama hakkına kastedenlerin bu haklardan istifadesi bir cari sualdir. Bir taraftan polisimizin sanki elini kolunu bağlayacak şekilde devlet terörünü her gün, işkenceyi her gün basına lanse eden-

ler, bu gibi cemiyetlerle devamlı konuşanlar, hatta üzülerek söylüyorum, Türkiye Büyük Millet Meclisi içinde bunu yapanlar var. Zaman bizim haklı olduğumuzu gösterecektir. Bunlarla mücadeleyi hiç bu noktalara bakmadan çok iyi şekilde yapmazsak felaket kapımıza gelir. Beni sokmayan yılan bin yıl yaşasın diyemezsiniz."

Polisin görgü tanığı bulamamasından şikâyet eden Turgut Özal, Memleketteki bu yarayı sarmanın tek yolunun vatandaşların güvenlik güçlerine yardımcı olmasıyla mümkün olabileceğini vurguladı ve konuşmasını şöyle sürdürdü:

"Devletin kanunlarını herkesin aynı şekilde tatbik etmesi gerekir. Kanunlar şunun için böyle, bunun için böyle diye teftiş edilemez. Bir terör kanunu çıkmıştır, aynen tatbik edilmesini istiyorum. Hatta bu yasada eksiklikler vardır, daha da kuvvetlendirilmesi lazımdır. Bu tür hadiseler bize yasanın daha da güçlendirilmesi gerektiğini gösteriyor. İşkence, insan hakları vs. gibi bahanelerin arkasına kimse sığınmasın. Hele devlet terörü laflarını çok duymaya başladım. Bunlar sadece kendi kötü maksatlarını saklamak için konuşanlardır. Geçen gün dedim ki, bu milletvekilleri çıksın, teröristlerin arkasında olmadıklarını söylesinler, dedim. Hemen hadiseyi sapıttırmaya başladılar.

Onun için burada ifade ediyorum, bu şehitlerimize Allah rahmet eylesin, ailelerine sabır versin. Gerek devlet, gerekse millet ve hükümet olarak her türlü fedakârlıkta bulunulacaktır. Kimsenin geride mağdur kalan çocuğu olmayacaktır. Bu kanunlar vaktiyle çıkarıldı, aynen tatbik edilecektir."

Fatih Camisi'ndeki cenaze töreninde, öldürülen koruma memuru Şaban Ceylan'ın tabutunun ailesinin isteği üzerine memleketi olan Çorlu'ya götürüleceği açıklandı.

İstanbul DGM Başsavcısı Yaşar Günaydın ile şoförü Halit Balta'nın cenazeleri toprağa verilmek üzere Edirnekapı Şehitliği'ne götürülmek üzere resmi polisler tarafından omuzlanarak avludan dışarıya çıkarıldı.

Bu sırada daha önce sloganlar atarak yürüyüş yapan sivil polisler tabutları resmi polislerin ellerinden alarak kendi omuzlarında taşımaya başladılar. Cenaze araçlarına konulmasına izin vermeyen gösterici polisler, burada yine aynı sloganları atarak tekbir getirmeye başladılar. Daha sonra Fevzipaşa Caddesi'ne inen sivil polisler **"Kana kan intikam"**, **"Adalet Bakanı istifa"**, **"Başbakan istifa"**, **"Vatandaş polis el ele, omuz omuza"**, **"Yetki isteriz, teröre de yeteriz"**, **"Meclis'te PKK istemiyoruz"**, **"Şehitler ölmez"**, **"Kukla bakan istemiyoruz"**, **"Tek polis PKK'ya yeter"**, **"Suskunluğa son"**, **"Kanımız aksa da zafer polisin"**, **"Kanımız aksa da zafer İslamın"**, **"Yetti artık, sabrımız taştı"**, **"Katil basın, bunu da yazın"**, **"Kahrolsun basın, bunu da yazın"**, **"Polis düşmanı insan hakları"** biçimindeki sloganları sürekli tekrarlayıp, tekbir sesleri eşliğinde Edirnekapı Şehitliği'ne kadar yürüdüler. Cenazeler burada toprağa verildi.

Polis memuru Şaban Ceylan'ın cenazesi ise konvoy halinde getirildiği Çorlu'nun Esenler Köyü'nde emniyet mensupları ve ailelerinin katıldığı törenin ardından toprağa verildi.

Özal: Kimseden korkmuyorum

AHMET TAN *10 şubat*

Cumhurbaşkanı Özal son zamanlarda gazetecilerle özel görüşme yapmıyor, bu konudaki istekleri erteliyor. Özal'ın özel konuşmamasının nedeni, belki hükümetle bir **"iddialaşmaya girme görüntüsü"** vermekten kaçınmak istemesi.

Cumhurbaşkanı Özal, Çankaya'daki makam odasında Cumhuriyet'le birlikte dört gazeteyi kabul ederken iç politika dışı konuşma niyeti taşıyordu.

Ama gazetecilerin ısrarı yüzünden Özal ile mülakat iç politikada kilitlendi kaldı.

Önce şu genel izlenimi ve gözlemi sunmak gerek:

Cumhurbaşkanı, hükümetle arasında bir kopukluk veya iddialaşma ortaya çıkmaması için kendi anlayış ve ölçüleri içinde diyalog kapısını açık tutmaya özen gösteriyor.

Örneğin hükümetin sunduğu, 58 valiyi kapsayan vali kararnamesinde yalnızca 4-5 valinin yerleri konusunda talep ortaya koymakla yetiniyor.

Ancak hemen ardından, anayasaya göre **"tadat edilmiş yetkileri olduğunun"** altını çiziyor. Özellikle, ekonominin transformasyonu ve dış politika konularında tecrübeleri olduğunu, hükümet isterse bu bilgilerini, deneyimlerini paylaşacağını söylüyor.

Cumhurbaşkanı, bu istek ve beklentisini yalnızca gazetecilere söylemekle yetinmiyor.

Geçen perşembe günkü kabulde, Başbakan'a da aktardığını, Süleyman Bey'in de kendisine, **"Olur arkadaşlar size gelirler"** dediğini belirtiyor.

Hükümetle ilişkilerinden **"memnun olup olmadığı"** konusunda değişik biçimlerde sorulan sorulara verdiği yanıtlar, Özal'ın fazla rahat olmadığını, ama umutsuzluk da taşımadığını gösteriyor.

Örneğin, **"by-pass"** uygulaması olasılığına karşı söylediği şu sözler tırnak içine almaya değer:

"Adalet Bakanlığı Müsteşarı konusunda bypass yapılacakmış. Olur mu böyle şey? O zaman hiçbir müsteşarın atamasının Cumhurbaşkanı'ndan geçmemesi lazım. Böyle bir durumda diyalog bozulur. Siz böyle bir by-pass'ı yaparsanız, buyurun derim, her türlü by-pass'ı yapın."

Bu **"Buyurun bakalım"** bir meydan okuma mı, yoksa **"Benden günah gitti, devletin vebali sizin üzerinizde"** anlamında bir **"ihtar"** mı?

Özal, bu konudaki soruları fazla ve yerinde **"yararlı"** bulmuyor.

Ama eklemeden de edemiyor:

"Kimseden korkum ve çekinmem yoktur. Uzun seneler hizmet ettim. İstediklerimin yüzde 60-70'ini yaptım." Özal'ın yapamadığı yüzde 30-40 acaba neler?

Bunu herhalde, bir başka görüşmede anlatacaktır.

Özal görüşmesinde tüm konular daha çok terör, Güneydoğu sorunu ekseninde gelişti.

Cumhurbaşkanı niçin iki de bir "federasyon" sözü ediyor? Bunun sakıncalarını neden göz ardı ediyor? Özal'ın bu konuda anlattıklarının ana başlıkları şöyle:

"– Federasyon dahil her şeyi görüşme lafının amacı, federasyonun olamayacağını ispatlamak içindir.

–Tekli bir federasyonda, Kürt nüfusun belli coğrafyada tıkanacağı ortadadır. Ayrıca ikinci sınıf vatandaş olurlar.

– Şimdi Türkiye Cumhuriyeti bir potadır. Her bölgeden, her ırktan insanlar var.

– Osmanlı İmparatorluğu yıkıldıktan sonra cumhuriyet kurulurken Türkiye değil, Osmanlı Cumhuriyeti deseydik, her yurttaş kendisine 'Osmanlıyım' **diyecekti. Şimdi de** 'Türküm' **diyor.**

– Tek taraflı propaganda yapılıyor. 'Sömürülüyorsunuz' **deniyor. Bir de** 'devlet size sahip çıkmıyor' **deniyor. Bunlar kasıtlı laflar. Devlet Batı'dan alıp Doğu'da, Güneydoğu'da dağıtıyor. Dağ başındaki 4-5 evlik yerlere kilovatsaati 100 bin lira maliyetle elektrik dağıtıyor. Bu mu sahip çıkmamak? Yol öyle, okul öyle.**

– Aldığı verginin 20 mislini oralarda hizmete harcıyor. Fabrika istiyorlar. Kurumlar ve Gelir Vergisi Diyarbakır'da sadece yüzde 20. Ama Diyarbakırlı gidip Diyarbakır'da değil, İstanbul'da yatırım yapıyor."

Özal, PKK'ya af konusunda da yanlış anlaşıldığını söylüyor:

– Her konuda affa karşıyım. Affın hiçbir çeşidini doğru bulmam. Terörle pazarlığa zaten devlet gelmez.

– Pişmanlık Yasası uygulaması farklı bir durum, ama çalışmadı.

– 'Bölgeden asker çekilsin, olağanüstü hale son verilsin, korucular kaldırılsın, terör biter lafı' **tehlikeli bir propaganda. Öyle bir durumda bölgeye hemen hâkim olurlar.**

– İnsan yaşamına kastedenlere, demokratik hakları istismar etme imkânı tanınamaz.

Eskişehir Cezaevi'nin kapatılması onlara cesaret verdi.

– Bölgede hukuki düzen kâfi derecede var.

– Terör hadisesini büyütmek istemiyorum. Her türlü tedbir alınacaktır. Bu iktidarın şansı var. ANAP muhalefet olarak durumu çok iyi biliyor. Daha önce terörle mücadele için çıkarılan kararnameye "sansür, sürgün" **diye kıyamet koparıldı. Şimdi böyle bir şey olsa, tahminim muhalefetten bir itiraz gelmeyecektir.**

– Terörü hemen bitiremezsiniz. Bunun Batı'da örnekleri var. Demokrasiyi koruyacak özel tedbirler almalısınız.

– Sıkıyönetime karşıyım. Yetki az ise verilir.

– Bölge ayaklanması olmaz. Şehirlerde terör olur. Teröre alışmalıyız, dünyanın da meselesi olduğunun bilincinde olmalıyız.

– Irak'tan büyük çapta silah geliyor. Tahminim silah depoları yağma edildi."

Özal, öteki konularda da tahmin edilebilir görüşlerini yineledi:

" ABD ile kurulan ilişkiler devam etmelidir.

– Türkiye'nin meselelerini bir tek partinin iktidarı çözer.

– KİT'lerin özelleştirilmesi ile serbest pazar hedefi gerçekleşmez. Bu, işin yalnız bir bölümüdür.

– SSK sistemi tamamen, devletin elinde. Bu yapıda bir değişiklik lazım.

– Emeklilik kanunu veto ettiğim şekliyle çıkarsa devlete anormal yükler biner. 2 yıl ile sınırlayın demiştim, öyle çıkarırlarsa, sıkıntı az da olsa hafifler."

Cumhurbaşkanı Özal, yuvarlak masada topladığı gazetecilere, börek çörek ve kurabiye ikram etti. Ama kendisi hiç tatmadı.

Bu, meslektaşlar arasında, Özal'ın **"kararlılığına"** bir işaret olarak değerlendirildi.

Hangi alandaki kararlılığına? Dört buçuk yıllık görev süresini sağlık ve afiyet içinde doldurup önümüzdeki genel seçimlerin başbakanını da yine kendisinin görevlendirmesine olan kararlılığına...

'3 cinayetin üstüne gidilmiyor'

11 şubat

CUMHURİYET (Ankara) - İçişleri Bakanı **İsmet Sezgin, Hasan Fehmi Güneş**'in iddiaları üzerine, **"Böyle bir şey olsa ya ben ya da Emniyet Genel Müdürü bunu açıklar"** dedi. Siyasi suikastların aydınlatılması için çalışmaların sürdüğünü kaydeden Sezgin, **"Bir Şakir Koç'un ölümüyle ilgili Adana'daki olayda aynı silah var. Yani sabıkalı silah. Yani üzerinde birtakım çalışmalar var. Daha sonuç alınmadı"** diye konuştu.

Cinayetlerin aydınlatılması konusunda ve olayları gerçekleştiren örgütlerin saptanması konusunda gelişme kaydedilip kaydedilmediği sorusunu, **"Bu gelişmeleri ben şimdi sana söyleyemem ki. Yani söylesem işin şeysi ortaya çıkar"** diye yanıtlayan Sezgin, bir başka soru üzerine de **"Üzerinde çalışılıyor"** dedi.

Olağanüstü Hal Bölge Valiliği'ne atanan Emniyet Genel Müdürü **Ünal Erkan** da bu cinayetlerin henüz aydınlatılamadığını, üzerindeki çalışmaların sürdüğünü söyledi. Erkan, cinayetlerin aydınlatılmaları halinde açıklanmamalarının söz konusu olamayacağını bildirdi. İstanbul Emniyet Müdürlüğü üst düzey yöneticileri de **Çetin Emeç** suikastıyla ilgili ellerinde ipuçları bulunmadığını bildirdiler.

Eski içişleri bakanlarından ANAP Grup Başkan Vekili **Mustafa Kalemli** de Güneş'in açıklamalarına ilişkin şunları söyledi:

"Bildiği bir şey varsa bugüne kadar niye bu bilgileri gerekli yerlere vermediğini merak ediyorum. Çetin Emeç'in öldürülmesi benim bakanlığım döneminde olmadı. Ancak devletin elinde olayı çözecek bilgi olduğunu sanmıyorum. Eğer olsaydı gereği yapılırdı. Şimdi SHP iktidar ortağı. Eğer Sayın Güneş, devletin elinde olmayan bilgilere sahipse o bilgileri ilgili makamlara

versin. Bu tür olayların kamuoyunda tartışılması yanlıştır."

Eski içişleri bakanlarından SHP'li **Hasan Fehmi Güneş**, iddialarında ısrar ederken görüşlerinin yeni olmadığını, daha önce de aynı yönde demeçler verdiğini söyledi. Güneş, Cumhuriyet muhabirinin ilgili sorularını yanıtlarken **"O günden bu yana, ANAP hükümetlerinden olumlu ya da olumsuz hiçbir tepki almadım. Benim bildiklerim devletin bilebileceklerinden fazla olamaz"** diye konuştu.

Birbirini izleyen Çetin Emeç, Muammer Aksoy ve Bahriye Üçok cinayetleriyle, zamanında ana muhalefet partisi olarak ilgilendiklerini anlatan Hasan Fehmi Güneş şöyle dedi:

"Soruşturmaların seyrini görevimiz çerçevesinde takip etmek durumundaydık. Sürekli bilgi istedik. O soruşturmalarda görevli arkadaşlar o tarihlerde bize, açıkladığım yönde bilgiler verdiler. Bu bilgilerin açıklanabilir boyuttaki özetini açıkladım. O günden bugüne ilgilenilmemiş olması anlamına gelen tutumu yadırgıyorum. Anılan cinayetler konusunda elimizde hiçbir bilgi yok deniyorsa, bu büyük bir zaafın ifadesidir. O zaman bu bilgileri toplamak kimin görevidir? Bu cinayetleri kim aydınlatacak sorusuna da cevap vermek gerekir. Ben yine de açıklamalardan bu cinayetler konusunda bulgu ve bilgiler olduğunu, ancak soruşturmaların tamamlanamaması nedeniyle ve soruşturmaların selameti açısından henüz resmi bir açıklama yapılacak olgunluğa ulaşılmadığı biçiminde algılıyorum."

Demir Çelik 3 trilyonu eritti

14 şubat

CUMHURİYET (Ankara) - Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, TÜRKSAT uydu ihalesinde yolsuzluk yapıldığı gerekçesiyle eski PTT Genel Müdürü **Emin Başer** ve yardımcısı **Osman Gözüm** hakkında, görevlerini kötüye kullanmaktan dava açılmasına karar verdi.

Ankara Cumhuriyet Başsavcı Vekili **Hayri Tayhan** tarafından yapılan soruşturma sonucunda hazırlanan iddianame, dün Ankara Nöbetçi Asliye Ceza Mahkemesi'ne gönderildi.

İddianamede, eski PTT Genel Müdürü Emin Başer ile Yardımcısı ve İhale Komisyonu Başkanı Osman Gözüm'ün, **"TÜRKSAT dosyası"** olarak bilinen Türk haberleşme uydusu ihalesinde teklif veren firmalar arasında bulunan Fransız firması lehinde davrandıkları öne sürüldü.

İddianamede, sanıkların ihale sırasında yüksek nüfuzlu kişilerin isimlerini kullanarak ihale komisyonu üyelerine Fransız firması lehinde baskı yaptıkları ve böylelikle görevlerini kötüye kullandıkları da savunuldu.

Savcı, iddianamenin son bölümünde sanıklar Başer ve Gözüm'ün, Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) görevin genel nitelikte kötüye kullanılması fiilini içeren 240'ıncı maddesi uyarınca cezalandırılmalarını istedi.

TÜRKSAT ihalesinde yolsuzluk tespit edildiği Ulaştırma Bakanı **Yaşar Topçu** tarafından basın toplantısıyla duyuruldu. Dosya daha sonra dava açılması istemiyle Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderildi.

Aynı dosya, incelenmek için Devlet Denetleme Kurulu tarafından istendi. Ancak bu istek Ulaştırma Bakanlığı ve Devlet Bakanlığı tarafından geri çevrildi.

Başer ve Gözüm hakkında daha önce de yine Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'nca seçim döneminde Yüksek Seçim Kurulu (YSK) kararına karşın, seçim yasaklarına uymayan Star1 yayınlarına izin verdikleri gerekçesiyle dava açıldı.

Ulaştırma Bakanı Topçu, göreve başladıktan sonra Başer ve Gözüm'ü görevlerinden aldı. Cumhurbaşkanı Turgut Özal da Başer'i Cumhurbaşkanlığı Başdanışmanlık görevine atadı.

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, eski Devlet Bakanı ve ANAP Genel Sekreteri **Mustafa Taşar** döneminde ihtiyaç olmadığı halde TÜGSAŞ tarafından alınan pul, zarf ve etiketlerle ilgili işlemlerin yasaya aykırı olduğu iddiasıyla dava açtı.

Başsavcılık, kısa adı TÜGSAŞ olan Türkiye Gübre Sanayii'nin eski Genel Müdürü **Nadir Erol** ile yardımcısı **Mustafa Çağlayan** hakkında, **"görevi kötüye kullanmak"** suçundan üç yıla kadar hapis cezası istedi.

ANKA'nın haberine göre ise Ankara Cumhuriyet Başsavcısı **Fadıl İnan,** TÜGSAŞ'ın parası ile gerçekleştirilen pul, zarf, etiket alımının makul ölçüleri aştığının belirlendiğini söyledi. Alımların 348 milyon 840 bin liralık kısmının ihtiyaç fazlası görüldüğünü kaydeden Başsavcı İnan, görevi kötüye kullanmak suçunu kapsayan TCK'nın 240'ıncı maddesinden dava açıldığını bildirdi. Söz konusu madde, suçu işleyenlere üç yıla kadar hapis cezası ve geçici ya da sürekli olarak memuriyetten uzaklaştırma cezası öngörüyor.

Türkiye Demir Çelik İşletmeleri ile ilgili iddiaları araştıran Başbakanlık Teftiş Kurulu, İskenderun Demir Çelik İşletmeleri için ithal edilen yaklaşık 2.6 trilyon lira değerindeki **"niteliksiz"** olarak adlandırılan kömüre **"nitelikli kömür"** fiyatı uygulanarak fazla ödeme yapıldığını saptadı. Ayrıca çelik imalatında ek madde olarak kullanılan ferro silis ile elektrik donanımı malzemeleri için fazla ödemede bulunulduğu belirlendi.

Bu şekilde işletmenin yaklaşık 3 trilyon lira zarara uğratıldığına değinilen rapor geçen hafta içinde tamamlandı. Rapor, yolsuzluk ve usulsüzlük yapıldığı belirtilen İskenderun Demir Çelik İşletmeleri'nin bulunduğu bölge olan Hatay'ın Dörtyol ilçesi Cumhuriyet Savcılığı'na verildi. Savcılığın iddiaları değerlendirerek sorumlular hakkında dava açması bekleniyor.

Cumhuriyet'in sorusunu yanıtlayan bir yetkili, TDÇİ ile ilgili soruşturmanın, iddialar üzerine 1.5 yıl önce başlatılmasına karşın geçen süre içinde tamamlanamadığını, ancak geçen hafta içinde sonuçlandırılabildiğini söyledi.

Salman Rüşdü 3 yıldan beri kaçıyor

EDİP EMİL ÖYMEN *14 şubat*

Önde gelen Batılı aydınların katılacağı toplantıda Alman yazar **Günter Grass** ile İngiliz oyun yazarı **Tom Stoppard** birer konuşma yapacaklar. Toplantıyı, aralarında Çekoslovakya Cumhurbaşkanı **Vaclav Havel**, yazarlar **Nadine Gordimer, Kauzo İshiguro, Milan Kundera, Norman Mailer, Tom Wolfe, Harold Pinter, Arthur Miller, Amir Taheri, Yevgeni Yevtuşenko, Hans Magnus Enzensberger, Vargas Llosa** gibi uluslararası isimlerin de bulunduğu **"Salman'a Destek Komitesi"** düzenliyor.

Fetvanın üçüncü yılı nedeniyle Avrupa'da da etkinlikler düzenlendi. Adını, Evrensel İnsan Hakları Bildirgesi'nin 19. maddesinden alan, sansüre karşı ve ifade özgürlüğünden yana çalışmaları ile tanınan İngiliz **"Madde 19"** örgütünün girişimiyle, 40 ülkede 120 yazar örgütünün katılımıyla büyük bir anma etkinliği yapılıyor.

Hindistan'da Müslüman bir aileden gelen ancak **"15 yaşında domuz eti yiyerek dinle ilişkisini kesen" Salman Rüşdü**'nün özellikle son zamanlarda İslamiyet hakkındaki görüşleri, güncel gelişmelere paralel gelişiyor.

Rüşdü, **"İslama döndüğünü"** ilk kez 1990 Noel'inde açıkladığında dintemelcileri inandıramadı. İran'da başına konulan ödül 2 milyon dolara yükseltildi. **"Şeydan Ayetleri"**nin piyasadan toplatılarak ortadan kaldırılmasını kabul etmediği için Rüşdü, din temelcilerin boy hedefi olmaya devam ediyor.

Bu konuda, **"Kitabımı reddetmem, her Müslümanı, sansürü ve gözdağını destekleme töhmeti altında bırakır"** diyor. Tartışmaya, İngiliz Anglikan Kilisesi'nin ruhani lideri Canterbury Başpiskoposu **George Carey'nin** de karışarak **"Mümin Müslümanların kitaba gösterdikleri tepkiyi anlıyorum. Çok saygı duydukları ve uğruna ölebilecekleri bir konuda yaralandılar"** demesi olaya yeni bir boyut daha ekledi. Rüşdü, son olarak İngiliz ve Fransız televizyonları için çekilen ve bu gece yayımlanacak iki ayrı belgeselde İslam hakkındaki görüşlerini açıkladı. Cezayir olaylarına değinirken **"Laik bir Müslümanlık gereklidir. Böylece dintemelcilik ve İslamcı yönetimlerin yükselişi önlenir.**

Ne yazık ki Müslüman ülkelerde iktidarlar ilerlemeye açık değil. Bu da modern dünyaya yönelme girişimlerini ortadan kaldırıyor. Çalkantılı bir dönemden geçen İslam, kendisini diktatörlükle ifade ediyor.

İnsanlar, orta yolcu siyasi formüllerden hayal kırıklığına uğradıkları için camilere koşuyor" diyor.

Rüşdü, üç yıldır İngiliz gizli servisi tarafından korunuyor. Saklandığı ilk 5 ay içinde 56 değişik adreste kaldığı artık biliniyor. Devletin, koruma için kaç para harcadığı açıklanmadıysa da Rüşdü'nün kendi cebinden 100 bin sterlin (1 milyar lira) katkıda bulunduğu biliniyor.

"Şeytan Ayetleri" ile ilgili herkes fetva kapsamında, Brüksel'deki İslam Merkezi yöneticisi **Abrullah el-Ahdal** ve yardımcısı 1989'da yazar lehinde konuşunca öldürüldü. Kitabın Japonca çevirmeni **Hito Igarashi** öldürüldü, İtalyanca çevirmeni **Ettore Caprioli** bıçaklandı.

'Sevgilim' diyebilenler için bir gün

14 şubat

Haber Merkezi - Bugün 14 Şubat **"Sevgililer Günü."** Şimdi birçok kişi **"Bu da nereden çıktı"** diyebilir.

Hele başında **"Saint"** (Aziz) gibi Hıristiyan bir sıfat taşıyan Valentine adlı bir papazın imzası da Sevgililer Günü'nün altına yazılınca böyle bir günü kutlamak **"Müslüman mahallesinde salyangoz satmakla"** eşanlamlı görülebilir.

Ancak **"Anneler Günü", "Kadınlar Günü", "Yılbaşı"** gibi Batı kökenli kutlamaların yaşamımıza nasıl girdiği düşünülürse, son bir - iki yıldır Türkiye'de de kutlanmaya başlayan Sevgililer Günü'nün önümüzdeki yıllarda daha **"hararetli"** bir hal alacağı görülebilir.

Sevgililer Günü'nü, Hıristiyan geleneklere bağlamak da kötü bir yanılgı. Çünkü St. Valentine'in yaşadığı İS 3. yüzyılda küçük bir gezinti, Sevgililer Günü'nün Hıristiyanlıktan çok öncelere uzanan bir tür **"bahar ve çiftleşme"** şenliği olduğunu ortaya çıkarmaya yeter.

Hıristiyanlık öncesi Anadolu kökenli Kybele kültü ve Dionysos şenlikleriyle de yakın ilişkisi var.

Bekâr gençlerin kura çekerek kendine sevgili bulması gibi eski gelenekler, Ortadoğu tarihinin derinliklerine uzanan ve toplumların yaşamını sürdürmesini sağlayan **"üreme sevincine"** dönük imgeler.

Tabii günümüzde **"sevgili"**yi anmak, binlerce yıl öncesinden uzanıp gelen bu tür **"sevinç"**lerin daha ince biçimlerini sergilemek zorunda.

Bu yüzden 14 Şubat Sevgililer Günü, asıl hızını **"tüketim toplumu"**nun çarklarından alıyor. Ve özellikle son yıllarda medya ve reklam dünyasının Sevgililer Günü'ne sarılması, şubat ayının ortalarına rastlayan bugünü griliklerden kurtarıp bir mayıs sıcaklığına dönüştürmeye başladı.

Sevgililer Günü'nde, eski ya da yeni sevgililere bir mesaj ya da bir armağan göndermek, giderek gelenek haline gelen bir incelik sayılıyor.

Ancak bu mesaj ve armağanların önemli bir özelliği, kimin gönderdiğini yalnızca onu alanın bileceği kadar **"özel"** olması. Mesaj ve armağanların heyecanı biraz da bu **"aleni"** olmasına rağmen **"özel"** kalmayı başarmasına bağlı.

Beyazıt'ta Cezayir'e 'destek namazı'

15 şubat

Haber Merkezi - İstanbul'da cuma namazı çıkışında Beyazıt Meydanı'nda toplanan yaklaşık 5 bin kişi, Cezayir'deki çatışmalarda öldürülen FIS yanlılarının ruhlarına ithafen cenaze namazı kıldı. Daha sonra kol kola girerek büyük bir çember oluşturan göstericiler, tekbir sesleri arasında Fransız ve Amerikan bayraklarını yaktılar.

"Kahrolsun laik diktatörlük", "Cezayir'de İslam'ın zaferi engellenemez", "Hâkimiyet kayıtsız şartsız Allah'ındır", "Cezayirli şehit, yolun yolumuzdur" gibi yazıların bulunduğu pankartlar açılan gösteri sırasında Fransa, ABD ve emperyalizm aleyhine sloganlar atıldı.

Cihat andı içerek olaysız bir biçimde dağılan, aralarında kadın ve çocukların da bulunduğu göstericilere, sıkı önlemler alan güvenlik güçlerince herhangi bir müdahalede bulunulmadı.

Ankara'da Cebeci Camisi'ndeki cuma namazından çıkan bir grup genç, **"Kahrolsun Fransa", "İslami hareket engellenemez", "Ermeni uşağı katil Fransa"** sloganlarının eşliğinde yürüyüşe geçti. Göstericilerin arasına girerek çeşitli sokaklara bölünmelerini sağlayan polis, bir kişiyi gözaltına aldı.

Bursa'daki gösteri ise daha gergin bir havada geçti; iki kişi yaralandı, on kişi gözaltına alındı. Ulucami'deki cuma namazından sonra cami girişinde toplanan bir grup, **"Müslümanlar kardeştir", "Cezayir'in cihadı cihadımızdır", "Kahrolsun İsrail"** sloganları eşliğinde Fransız bayrağını ateşe verdi.

Polisin göstericileri dağıtma çabaları sırasında on kişi gözaltına alındı. Daha sonra caminin Kapalıçarşı'ya açılan kapısı önünde toplanan göstericiler, **"Burası Türkiye, Cezayir değil", "Polis özür dilesin", "Kahrolsun yasalar"** gibi sloganlar atarken polisin müdahalesiyle karşılaştılar. Polisin müdahalesi sırasında iki kişi yaralandı. Göstericiler daha sonra tekbir getirerek dağıldılar.

Olaylar sırasında çarşaflı göstericileri görüntülemek isteyen bir kadın gazeteci, erkek göstericiler tarafından tehdit edildi.

Vergi affına sınırlama geliyor

19 şubat

CUMHURİYET (Ankara) - Demirel, yedi DYP'linin hazırladığı önergenin DYP grubunun önergesi olarak verilmesini, SHP ile de görüşülüp ortak önerge haline getirilmesini istedi.

SHP grubundaki muhalifler ise kendilerini ikna etmek isteyen Maliye ve Gümrük Bakanı **Sümer Oral'ın** açıklamalarını tatmin edici bulmadılar. Muhalif SHP'liler, vergi affından yararlanacak olanların adlarının açıklanması ve affa bir tavan getirilmesi önergesini savunmaya kararlı olduklarını belirttiler.

Demirel, dün saat 10.00'da toplanan DYP grubundaki konuşmasının önemli bir bölümünü vergi affına ayırdı. Partinin grup yönetiminden izin alınmadan önerge verilmesini sert bir dille eleştiren ve önerge sahibi yedi milletvekilinin elini şakağına dayayıp, partinin hükümete gelmesinin değerini düşünmesini isteyen Demirel, şunları söyledi:

"Bu hükümetin lüzumsuz yere, haksız yere yaralanmaması lazım. Birisi ağzını açarsa, bir şey derse hükümet yaralanır mı? Yaralanmaz. Bizim grubumuza mensup arkadaşlarımız bir şey derlerse hükümet yaralanmaz. Ne derlerse desinler, yaralanmaz. Yalnız zemininde demeleri lazım. Zemin burası. Arkadaşlarımız, ne diyeceklerse bu zeminde demeleri lazım. Soru önergesi mi vereceksiniz? Grup yönetimine soracaksınız. Eğer grup yönetimi 'Verin' derse vereceksiniz, 'Vermeyin' derse vermeyeceksiniz. Bu grup yönetimini ben tayin etmedim ki. Açık zeminde siz seçtiniz. 'Yönetim filan tanımayız' derseniz, olmaz öyle şey."

Sözleri alkışlarla kesilen Demirel, muhalif milletvekillerine eleştirilerini şöyle sürdürdü:

"Ben sizin ne dediğinize filan karışmıyorum. Ben partinin genel başkanıyım. 11 sene ıstırap çekmiş bir topluluğu buraya, hepimiz beraber getirdik. Elinizi şakağınıza dayayın, gözlerinizi yumun, geriyi düşünün. Bunun ıstırabını beraber çektik, geliyoruz. Buraya kadar getirdiğimiz şeyin üstüne, burada mürekkep dökemeyiz. Açık söylüyorum. Gelin, bu zeminde her şeyi konuşalım.

Arkadaşlarımız vergi affına karşı mı gelin burada konuşalım. Ama yönetim kurulunun haberi olmadan, arkadaşlarımızın onlara sormadan, bağımsız hareket etmeleri yanlış. 'Efendim, biz piyon muyuz?' Piyon filan değilsiniz. Sizi herkesten onurlu tutmak benim görevim. Siz benim dava arkadaşlarımsınız. Ama bir parti disiplinine, grubun kararlarına uymak, sizi küçük düşürür mü arkadaşlar? Düşürmez. Biz teker teker neye yararız? Hepimiz bir şeye yararız."

Eleştiri aradığını belirten, herkesin bildiğini, düşündüğünü söylemesi gerektiğini kaydeden Demirel, **"Ama bu zeminde söyleyin. Yanlış bir şey mi istiyorum sizden? Haksız bir şey mi istiyorum"** diye sordu.

Demirel, yüzde 27 oyla hükümete gelmenin değerinin iyi bilinmesinin altını bir kez daha çizerek kurallara uyulması durumunda hiçbir sıkıntıları olmayacağını vurguladı. Demirel, **"Kaide şu. Biz grubuz. Teker teker münferit işlerde olamayız. Bu grubun mensuplarının birinin söylediği şey, hepimizi bağlar. Peki, hep grup kaidesine mi uyacağız? Grup kaidesine uyulması gereken şeylerde grup kaidesine uyacağız. Yoksa kimsenin kişiliğine ambargo koyuyor değiliz. Herkes istediğini söylesin. Yalnız, hepimizi birden angaje ede-**

cek şeylerde beraberlik istiyorum. Çoğunluğun kararına uyulmasını istiyorum. Grubun ve partinin disiplinine uyulmasını istiyorum" dedi.

Demirel konuşmasını tamamladıktan sonra toplantının basına kapalı olarak sürdürülen bölümünde, yedi milletvekilinin verdiği önerge görüşüldü. Gündem dışı söz isteyen ve önergede imzası bulunan Ankara Milletvekili **Tınaz Titiz,** önergeyi vermelerinin nedenlerini anlattı. Titiz'den sonra Demirel ile Maliye ve Gümrük Bakanı Sümer Oral, vergi affı tasarısıyla ilgili görüşlerini bir kez daha anlattılar. Muhaliflerden Kastamonu Milletvekili **Münif İslamoğlu** da önergeyi savununca, Demirel yeniden kürsüye çıktı. Ancak muhalif milletvekillerini üçüncü konuşmasında da ikna edemedi. Demirel'in ardından muhaliflerden Ankara Milletvekili **Baki Tuğ**, İstanbul Milletvekili **Coşkun Kırca**, Manisa Milletvekili **Tevfik Diker** ile Genel Başkan Yardımcısı **Hasan Ekinci** de kürsüye gelerek önergelerini savundular. Bunun üzerine Demirel, yedi milletvekilinden önergelerini geri çekmelerini istedi ve bunun yerine grup tarafından aynı içerikte bir önerge verilmesini önerdi. Demirel'in önerisini kabul eden muhalifler, önergelerini çektiler.

Gerze'nin maskotu balina

CENGİZ DEMİREL *19 şubat*

Beyaz balina yeniden görüldüğü Demirci Köyü mevkiinden önceki gün yaklaşık beş saatte Sinop Limanı'na getirilebildi. Akşam saat 19.30 sularında limana getirilen beyaz balina, sonra kayboldu. Dün sabah saat 08.00 sularında başlayan arama çalışmaları sonucunda beyaz balina eski yerinde bulundu. Balina her türlü gayrete karşın Sinop Limanı'na getirilemedi.

Dün yapılan çalışmalarda ilginç olaylar da meydana geldi. Sinop'da bulunan Türkiye Hayvanları Koruma Derneği Genel Başkanı **Zafer Murat Çetintaş**, Sinop Su Ürünleri öğretim görevlisi **Yaşar Tarakçı**'nın çalışmalarına müdahale ederek bilim adamlarını şov yapmakla suçladı.

Çetintaş tarafından basına verilen bildiride birkaç gün önce Türkiye'ye gelen Kanadalı çevreciler de eleştirildi. Çetintaş, Kanadalıların Türkiye'ye gelerek dalış yapmalarına izin verilemeyeceğini söyledi.

Sinop'un Demirci Köyü yakınlarında bulunan beyaz balinada herhangi bir yorgunluk belirtisine rastlanmadı. Sinop Su Ürünleri Yüksek Okulu ve Sinop Tarım Müdürlüğü tarafından bulunduğu yörede korunmaya alınan beyaz balinaya günde yaklaşık olarak 40-50 kilo balık yediriliyor.

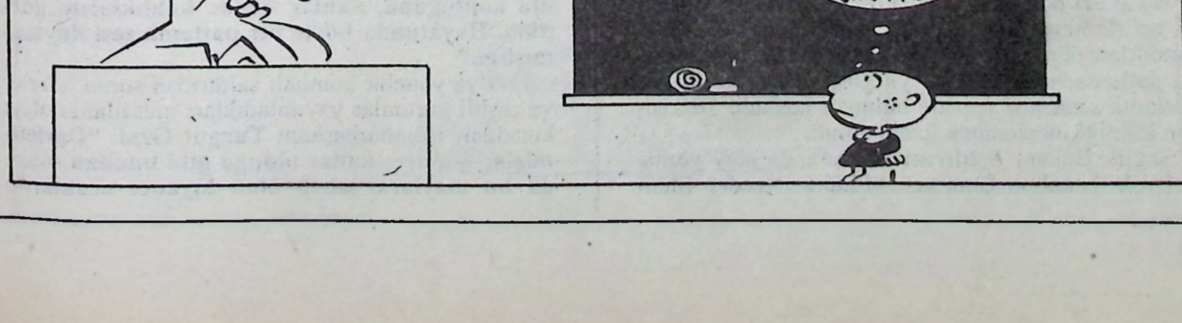
Gerze Belediye Başkanı **Dr. Durmuş Çetin**, beyaz balinanın, ilçelerinin adını dünyaya tanıttığını söyledi. Çetin, **"Amblemimize beyaz balinayı da katacağız. Onu kimseye kaptırmayız"** dedi.

Gerze Belediye Başkanı Çetin, balinanın bulunduğu yerde balık sürüsünden beslendiğini söyledi. Çetin, **"Beyaz balinanın kasım ayından bu yana Karadeniz sahillerinde olduğunu tespit ettik. Beyaz balina, Karadeniz halkının sevgilisi oldu. Bütün balıkçılar gözü gibi bakıyor. Her balıkçı, tuttuğu balığın bir kısmını beyaz balinaya veriyor. Beyaz balina artık bizle özdeşleşti"** dedi. Beyaz balina nedeniyle Gerze'nin her gün çevreden gelen insanlarla dolup taştığına değinen Belediye Başkanı Dr. Durmuş Çetin şöyle devam etti:

"Bilindiği gibi Gerze, Karadeniz'in en büyük turistik merkezlerinden biridir. Beyaz balina sayesinde adımız yurtdışına taştı. Artık her gün basın yayın organlarında Gerze'nin adı geçmeye başladı. Bu beyaz balinanın sayesinde gerçekleşti. Ona çok şey borçluyuz. Bu nedenle Gerze'nin meşhur horozu olan amblemimize bir de beyaz balina eklemek için çalışıyoruz."

Belediye Başkanı Çetin, bu yıl 23'üncüsü yapılacak Gerze Festivali'nin beyaz balina sayesinde daha canlı ve güzel geçeceğini de ifade etti. Çetin, **"Beyaz balinayı yurtdışına götürmek isteyenlerin samimiyetlerinden şüphe ediyoruz. O bize, biz ona ısındık. Onu kesinlikle kimseye vermeyiz. İnşallah 18-20 temmuz tarihleri arasında yapacağımız festivalimizi beyaz balinamızla hep birlikte kutlarız"** dedi.

Sinop Valisi **Adil Yazar** da beyaz balinanın ürkütülerek yöreden uzaklaşmaması için özel önlemler alındığını söyledi. Vali Yazar şöyle dedi: **"Beyaz balinanın Karadeniz'de kalıp kalmayacağı uzmanların vereceği rapora göre kesinlik kazanacak. Biz sevimli balinanın Sinop açıklarında tutulması için başka teknelerin yaklaşmasını önleyici tedbirler aldık. Balina, Valilik ve Su Ürünleri Yüksek Okulu'na ait iki teknenin koruması altında bulunuyor."**

Ticaret Odası'na kanlı sabotaj

21 şubat

Görgü tanıklarının ifadelerine göre olay şöyle gelişti: İTO'nun Eminönü'ndeki binasına patlamadan kısa süre önce gelen biri 25 yaşlarında 1.75 boyunda, kıvırcık saçlı ve beyaz anoraklı iki kişi, bodrum katındaki Tescil ve Sicil Şubesi'ne giderek ellerindeki çantayı bankonun önüne bıraktılar.

İTO Meclis üyeliğinde 15, 20 ve 25 yılını dolduranlar için zemin kattaki meclis salonunda düzenlenen törende plaketlerin dağıtıldığı ve çok sayıda vatandaşın da ticari işlemlerini sürdürdüğü sırada saat 15.25'te bomba büyük bir gürültüyle patladı. Bodrum katında bulunan ve ayakları kopan **Nesrin Ortayakalı** (35) adlı kadın kaldırıldığı Haseki Hastanesi'nde yaşamını yitirdi. 16 kişi de yaralandı. Bombanın etkisiyle asma kat çökerken, binanın camları da kırıldı.

İkinci bir patlama olabileceği kuşkusuyla bina boşaltıldı, ancak yapılan aramada bombaya rastlanmadı. Esnaf Hastanesi'ne kaldırılan yaralılardan durumu ağır olan **Murat Ünver** ameliyata alınırken **Nejat Aytır**'ın durumunun hafif olduğu bildirildi.

Çapa Tıp Fakültesi Hastanesi'nde tedavi altına alınan 6 kişiden **Muhlis Bahar**'ın (66) durumunun ağır olduğu öğrenildi. **Murat Kabatürk** (19), **Ayhan Eke, Mihrime Tüysüz** (22), **Turan Yücel** (33), ve **Mahmut Kemaz** (54) tedavi altında. Mihrime Tüysüz'ün İstanbul Üniversitesi Adalet Yüksek Okulu öğrencisi olduğu bildirildi.

Bacaklarından ağır yaralı bulunan **Yaşar Kınsu** (34) ve **Ali Arslan** (24) Haseki Hastanesi'nde tedavi altına alındı. Yaralılardan **Çetin Kılıç**'ın (18) Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nde tedavi altına alındığı bildirildi. Taksim İlk Yardım Hastanesi'nde tedavi altına alınan **Fatma Ordu** (39) ile **Osman Gündoğan**'ın (28) durumunun ağır olduğu belirtilirken hafif yaralılardan **Orhan Tükle** (27) ile **Fethi Yücel**'in (22) tedavilerinin sürdüğü bildirildi.

Patlamanın olduğu saatlerde binada devam eden İTO'nun plaket törenine Maliye Bakanı **Sümer Oral**'ın da katılması bekleniyordu. Olayı gazetecilerden öğrenen Oral, Vergi Yasası'nda değişiklik öngören ve kamu alacaklarının tahsilini hızlandıran yasa tasarısı görüşmelerinin tamamlanmaması nedeniyle İTO'daki toplantıya katılamadığını söyledi.

Patlamadan sonra olay yerinde inceleme yapan İstanbul Emniyet Müdürü **Necdet Menzir,** patlamaya tahrip gücü yüksek saatli bir bombanın neden olduğunu söyledi.

Bombanın bir çanta içinde bankoların önüne konulduğunu kaydeden Menzir, Tescil ve Sicil Şubesi'nde iş takibi için gelen kişilere ait çanta ve kimlikler bulunduğunu ve kimliklerin olayda yaralanan kişilerin kimlikleriyle karşılaştırıldığını söyledi.

Bu arada bombayı binaya bırakanların kimliklerini belirlemeye çalışan polis, durumlarından kuşkulandıkları dört hafif yaralıyı da gözaltına aldı. Ayrıca patlamadan önce İTO'ya girip çıkan 16 kişi ile patlama sırasında içeride bulunan kuşkulu 26 kişinin kimliği incelenmek üzere alındı.

Sağlık Bakanı **Yıldırım Aktuna** da olay yerine gelerek İstanbul Emniyet Müdürü Necdet Menzir'den bilgi aldı. Aktuna, daha sonra Haseki Hastanesi'ne gelerek Başhekim **Ahmet Çetin Saya**'dan yaralıların sağlık durumunu sordu ve yaralılardan **Yaşar Kınsu** ile görüştü. Aktuna, bu hastanede bulunan ve daha sonra ölen Nesrin Ortayakalı'nın ameliyatını da izledi.

İDGM Savcısı **Mustafa Emre** ve İstanbul Cumhuriyet Savcısı **Ahmet İlhan Aydın** da İTO'ya gelerek incelemelerde bulundular. İstanbul Cumhuriyet Savcısı Ahmet İlhan Aydın, olay yerinde yaptığı açıklamada, olayın bir terör eylemi olduğunu söyledi ve bu nedenle soruşturmanın İDGM'ye devredileceğini bildirdi. İçişleri Bakanı **İsmet Sezgin,** patlamadan hemen sonra kendisine ulaşan ilk bilgiler doğrultusunda basına bilgi verirken üç kişinin öldüğünü, 16 kişinin yaralandığını söyledi. Sezgin, patlamada TNT ile yapılan patlayıcının kullanıldığını belirterek **"TNT, bomba yapımı sırasında tırnakların arasına girermiş. Bu nedenle hem yaralıların hem de ölülerin el tırnaklarından parçalar almak suretiyle balistik muayene yapılıyor ve bomba kullanılmasında ilişkileri bulunup bulunmadığı araştırılıyor"** dedi.

Saldırıdan sonra bazı gazeteleri telefonla ayrı ayrı arayan kişiler, patlamanın sorumluluğunu, PKK ve Kürdistan İntikam Birlikleri adlı yasadışı örgütler adına üstlendiklerini söylediler.

İhsan Temur (28) (Sicil Muhasebe Servisi'nde çaycı): **"Olay sırasında, patlamanın olduğu yerin biraz ötesindeki çay ocağındaydım. Çok şiddetli bir patlama oldu. İşlerin en yoğun olduğu saatlerdi. Ne olduğunu anlayamadık. Her yer bir anda sarsıldı, feryatlar koptu."**

Faruk Kocaman (Sicil Muhasebe Servisi'nde memur): **"Patlamanın şiddetiyle oturduğum sandalyeden arkamdaki depoya uçtum. Her yer bir anda duman oldu. Kimin yaralandığını anlamak mümkün değildi. Sadece dumanların içinde bağıran insanların sesi duyuldu. Yaralı olan arkadaşlarımızı seslerinden tanıyabildik."**

Canan Serbest (28): **"Patlamadan birkaç dakika önce çay ocağına çay almak üzere girmiştim. Patlamanın olduğu yer arka kapıya yakın olduğu için, insanların yoğun olduğu bir yer. Korkunç bir patlama oldu. Bombanın yerde patlamasıyla bir anda bacaklar ve et parçaları etrafta uçuştu. Her taraf kan gölüne döndü."**

Patlamada ayakları kırılan Yaşar Kınsu, olayı şöyle anlattı: **"Faaliyet belgesi almak için sırada bekliyordum. Sıram gelince bilgisayara adımı yazdırmaya gittim. Bilgisayarın önüne geldiğimde çok şiddetli bir patlama oldu. Her taraf toz duman haline geldi. Duvarların yıkıldığını gördüm. Yanımdaki bir adamla bayanın ayaklarının koptuğunu, kanlar içinde kaldıklarını gördüm. Hayatımda böyle bir patlama sesi duymamıştım."**

İTO'ya yönelik bombalı saldırıdan sonra liderler ve çeşitli kurumlar yayımladıkları mesajlarda olayı kınadılar. Cumhurbaşkanı **Turgut Özal: "Devletimizin, şimdiye kadar olduğu gibi bundan sonra da bu olaylara sebep olan hıyanet ocaklarını**

söndürmek için gerekli tedbirleri daha etkin bir şekilde ve kararlılıkla uygulayacağına hiç kimsenin şüphesi olmamalıdır. Bu tür terör olaylarını bütün vatandaşlarım ve şahsım adına şiddetle kınıyorum."

Başbakan **Süleyman Demirel: "Kimden ve nereden gelirse gelsin, demokrasimize yönelik bu tür saldırıları devletimizin hoşgörüyle karşılaması beklenemez. Ülkemizde huzur ve güven ortamını bozmayı hedefleyen zorla, şiddetle, terörle bir noktaya varmanın mümkün olmadığını anlayacaklardır."**

Başbakan Yardımcısı **Erdal İnönü,** bakanlar siyasi liderler ve çeşitli meslek kuruluşlarının temsilcileri de yayımladıkları mesajlarla saldırıyı kınadılar.

Ve Bakan İleri istifa ettirildi

22 şubat

Cumhuriyet (Ankara) - Güler İleri tüm baskılara rağmen Devlet Bakanlığı'ndan istifasını dün de açıklamadı. Buna tepki gösteren SHP Genel Sekreteri **Cevdet Selvi, "İleri'nin, kendisine istifasını sözlü olarak verdiğini"** açıkladı. Gün boyu gizlenen İleri'nin de bunun üzerine Başbakan Yardımcısı ve SHP Genel Başkanı **Erdal İnönü** ile görüştüğü ve istifasını bugün açıklayacağını söylediği öğrenildi. İleri hakkındaki Çocuk Esirgeme Kurumu Fonu'ndaki paraları usulsüz şekilde harcadığı gerekçesiyle ANAP ve RP tarafından iki gensoru önergesi verilmesinden sonra kamuoyundan ve koalisyon partilerinin tabanlarından gelen tepkilerin yoğunlaşması üzerine önceki akşam Başbakanlık'ta ve SHP Genel Merkezi'nde bir dizi görüşme gerçekleştirildi.

Başbakan Yardımcısı ve SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, İleri ile yaptığı görüşmede daha önceki **"savunma"** tavrını değiştirdi. İnönü, İleri'ye **"istifayı kendisinin takdirine bıraktığını"** söyledi. İnönü'nün **"nazik"** bir üslupla istifasını istemesi olarak değerlendirilen bu görüşmeden sonra İleri, SHP Genel Merkezi'ne gitti. Cevdet Selvi, İleri ile önceki gece iki saat süren bir görüşme yaptıklarını ve durumu değerlendirdiklerini bildirdi. Selvi, **"Sayın İleri dün akşam saat 22.30 sıralarında bana sözlü istifasını verdi. Başbakanlık'a da verecek"** dedi.

Cevdet Selvi, İleri'nin istifası ile ilgili şu değerlendirmeyi yaptı:

"Sayın İleri, Anadolu'dan özgür irade ile seçilmiş bir milletvekilimizdir. Bürokrasideki tecrübesizliği nedeniyle yanıldı, yanıltıldı. Yaptıklarının hiçbirinde art niyet yoktu. Ancak buna rağmen istifa etmeyi tercih etti. Biz iyi niyetine inandığımız bu milletvekilini savunmaya devam edeceğiz."

Bu gelişmenin siyasi kulislerde duyulması üzerine sabahtan itibaren İleri'nin açıklaması beklendi. Ancak İleri, gün boyu gizlenerek bakanlığa uğramadı. TRT de dahil çok sayıda gazeteci saatlerce İleri'nin ve İnönü'nün makam odalarının önünde beklediler.

Aynı saatlerde Başbakan **Süleyman Demirel,** partisinin genel idare kurulu toplantısına girerken gazetecilerin **"İleri'nin istifası konusunda İnönü ile anlaşıp anlaşmadığı"** yolundaki sorusuna, **"Hayır, kimseyle anlaştığım yok. Daha benim önüme gelmedi. Konu henüz kamuoyunun önünde"** yanıtını verdi. Demirel, **"SHP'ye DYP olarak İleri konusunda destek sözü verip vermediği"** sorusunu da **"Biz o konuya karışmayız. Şu an karışmayız"** diye yanıtladı. Demirel'in İleri'yi **"savunmaması"** dikkat çekti. İleri'nin istifasını saat 17.30'a kadar açıklamaması üzerine istifayı Selvi açıkladı. Selvi, Cumhuriyet'e, **"Sayın İleri, istifasını bana dün (önceki) akşam saat 22.30'da verdi. Belki istifasını yazmakta zorlanıyor, ama benim için sözlü istifası geçerlidir"** dedi.

Öte yandan, Başbakan Yardımcısı Erdal İnönü, dün saat 19.00 sıralarında Başbakanlık'tan ayrılırken, gazetecilerin sorularını yanıtladı. Ancak İnönü, istifa konusunda net bir ifade kullanmadı. İnönü'ye yöneltilen sorular ve verdiği yanıtlar şöyle:

- Güler Hanım'ın istifasıyla ilgili söylentiler var.

İNÖNÜ: Söylentiler devam eder. Şu anda söylenecek bir şey yok.

- Kendisiyle görüştünüz mü?

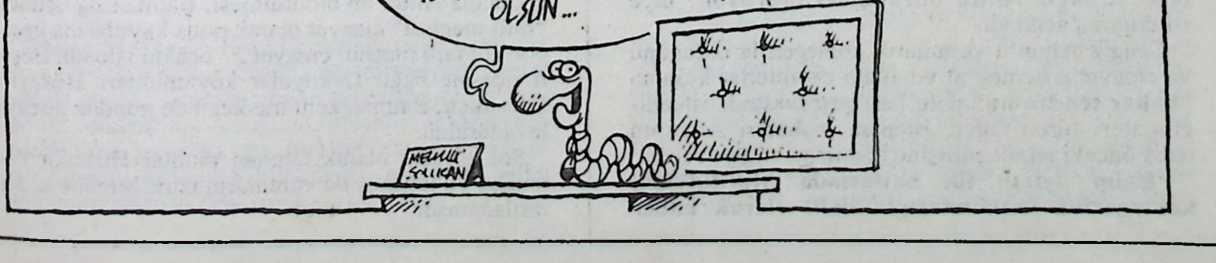
İNÖNÜ: Söylenecek bir şey olduğu zaman söylerim, hiç merak etmeyin. Başka olaylarla ilgilenin şimdilik.

- Bu akşam rahat uyuyabilir miyiz?

İNÖNÜ: Biz her zaman rahat uyumanızı istiyoruz. Rahat uyuyun. Hükümet uykusuz kalsın, siz rahat uyuyun. Hükümetin görevi sizi rahat ettirmek.

- Sürpriz istifa olur mu?

İNÖNÜ: İyi akşamlar.

Bir gazeteci cinayeti daha

25 şubat

Haber Merkezi - Haftalık **"Yeni Ülke"** gazetesinin Batman muhabiri **Cengiz Altun,** dün sabah uğradığı silahlı saldırıda öldürüldü. Altun'un öldürülmesi, Batman polis kayıtlarına üçüncü **"faili meçhul"** cinayet olarak geçti.

Yeni Ülke Gazetesi Yayın Koordinatörü **Mehmet Oğuz,** gazetenin İstanbul'daki merkezinde yaptığı basın toplantısında, Altun'u vuranların kontrgerilla olduğunu, cinayetin demokrat ve aydın çevrelerini kuşatan **"bahar sendromu"** politikası çerçevesinde işlendiğini öne sürdü.

Gazeteci Cengiz Altun, Sağlık Mahallesi'ndeki evinden Yeni Ülke bürosuna yürüyerek giderken, kentin en işlek semti olan Yeni Mahalle 8. Cadde'de M. Şirin Camii önünde saat 09.30'da bir kişi tarafından kurşun yağmuruna tutuldu. Kimliği meçhul kişinin Cengiz Altun'a tabanca ile çok yakından ateş ettiği ve olaydan sonra bir motosikletle kaçtığı, Altun'un kalabalık arasında vurulması olayında bir kişinin de gözcülük ettiği görgü tanıklarınca iddia edildi. Başından ve göğüs bölgesinden 7 kurşun yarası alan Cengiz Altun (24) SSK Hastanesi'ne kaldırılmak istenirken yolda yaşamını yitirdi.

Batman Emniyet Müdürlüğü yetkilileri, görgü tanıklarının verdiği eşkâl üzerine saldırganın takibine ve olayın araştırmasına başlandığını bildirdiler.

Yeni Ülke Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni **Hüseyin Aykol,** Cengiz Altun'un **"karanlık güçlerce öldürüldüğünü"** dün bir telgrafla Başbakan **Süleyman Demirel'**e iletti. Aykol, Başbakan Demirel'e gönderdiği telgrafta, **"Gazetecilikten başka uğraşı olmayan bir kişi daha öldürülürken Başbakan olarak kendinizi hiç sorgulamıyor musunuz"** diye sordu ve şöyle devam etti:

"Cengiz, gerçeğin peşine düşmüş bir avuç gazeteci arkadaşımızdan sadece birisiydi. Biz, onun bıraktığı yerden devam edeceğiz. Ne kontrgerilla, ne Hizbullah-kontra ne de başka karanlık güçler bizi yolumuzdan döndüremez."

Cengiz Altun'un silahlı bir saldırı sonucu öldürülmesi nedeniyle Yeni Ülke gazetesinin İstanbul'daki merkez bürosunda bir açıklama yapan gazetenin yayın koordinatörü Mehmet Oğuz, Altun'un daha önce de Gercüş Jandarma Karakolu'nda ölümle tehdit edildiğini söyledi.

Oğuz, Altun'u öldürenlerin **Vedat Aydın, Mikhail Bayru** ve 2000'e Doğru dergisi muhabiri **Halit Güngen'i** de öldürdüklerini ileri sürdü. Yeni Ülke Yayın Koordinatörü Oğuz, **"Hizbi-kontra"** cinayetleriyle ilgili yayınlarından sonra tehdit telefonları aldıklarını, iki gün önce de kimliği belirsiz iki kişinin, Altun'un Batman'daki evine gelerek ev sahibine **"Cengiz Altun burada mı oturuyor"** diye sorduğunu açıkladı.

Cengiz Altun'u vuranların kontrgerilla olduğunu ve cinayetin demokrat ve aydın çevrelerini kuşatan **"bahar sendromu"** politikası çerçevesinde işlendiğini ileri süren Oğuz, Batman muhabiri Altun'un daha önceki tehdit edilişine ilişkin şu bilgiyi verdi:

"Ekim ayının ilk haftasında Mardin'deki kontrgerilla katliamlarıyla ilgili olarak haber toplamak için bölgeye giden Batman bürosu muhabirimiz Cengiz Altun, iki gün boyunca gözleri ve elleri bağlı gözaltında tutuldu. Gercüş Jandarma Karakolu'nda 'Dua et ki seni aldığımızı görenler oldu. Yoksa kayıtlara geçemezdin' **şeklinde tehdit edildikten sonra savcılığa çıkarılmadan serbest bırakılmıştı."**

"Kürt realitesi"ni tanıyanların bu realiteye saldırdıklarını belirten Oğuz, hükümeti cinayeti kınamaya ve sorumlularını bulmaya davet ettiklerini söyledi.

Emniyet Genel Müdürü **Yılmaz Ergün,** Yeni Ülke Batman muhabiri Cengiz Altun'un öldürülmesi olayının çok yönlü olarak soruşturulduğunu bildirdi. Genel Müdür Ergün, gazetecilerin konuya ilişkin sorusunu, yanıtlarken **"Haberi alır almaz sayın valimizle irtibata geçtik. Olayın derhal ve çok yönlü olarak soruşturulması için talimat verdik. Soruşturmayla yakından ilgiliyiz"** dedi.

Basın Konseyi Başkanı **Oktay Ekşi** de olayla ilgili olarak Başbakan Süleyman Demirel'e gönderdiği telgrafta, hükümetin göreve başlamasından itibaren yüz gün bile geçmeden 2 gazetecinin öldürüldüğünü, bir gazetecinin de işyerinin bombalandığını hatırlattı. Ekşi, bu süre içinde çeşitli olaylarda gazetecilerin dövüldüğünü ve fotoğraf makinelerinin alındığını, kırıldığını ifade ederek şöyle dedi:

"Basın mensuplarının görevlerini hakkıyla yapabilmeleri için devletin desteğine en fazla muhtaç oldukları sırada karşılaştığımız tablo, sorumluluğunu taşıdığımız hükümet için maalesef başarılı değildir. Taşıdığınız tarihi sorumluluğun gereğini bir an önce yerine getireceğinize, kaynağı ne olursa olsun terörün tüm odaklarını söndüreceğinize, meslektaşlarımızın ve tüm yurttaşlarımızın huzur içinde yaşayacağı bir Türkiye'yi bizlere göstereceğinize inanmak istiyoruz. Siz, bu Türkiye'yi gerçekleştirmek için oradasınız."

Merkezi Diyarbakır'da bulunan Güneydoğu Gazeteciler Cemiyeti, gazetecilere yönelik öldürme eylemlerinin kaygı verici boyutlara tırmandığını kaydederek, cinayetlerin basını görevini yapmaktan alıkoyamayacağını bildirdi.

1968'de Batman'ın Gercüş ilçesinde doğan ve iki yıldır Yeni Ülke gazetesinde görev yapan Cengiz Altun'un, birkaç gün önce kimliği meçhul kişilerce ev adresinin sorulduğu ve takip edildiği bildirildi.

Gazetenin Batman büro temsilcisi **Hayrettin Çelik,** üç kişinin Cengiz Altun'un evini aradığını ve sürekli adresini sordukları konusunda kendilerine bilgi geldiğini söyledi.

Cengiz Altun'un öldürülmesi, Batman'da üçüncü **"faili meçhul"** cinayet olarak polis kayıtlarına geçiyor. İlk faili meçhul cinayet 27 ocakta işlendi. Beşiri ilçesine bağlı Uçkuyular köy muhtarı **Hüseyin Pamukçu,** Batman kent merkezinde gündüz gözüyle öldürüldü.

Sol görüşlü olarak tanınan muhtar Hüseyin Pamukçu'yu tabanca ile vuranların izine bugüne kadar rastlanamadı.

İkinci faili meçhul cinayete kurban giden bakkal **Metin Elikçi,** 12 şubatta, dükkânını kapatıp evine giderken dün Cengiz Altun'un vurulduğu yerde kafasına vurulan sert cisimle yaşamını yitirdi.

Faili meçhul cinayetlerle bağlantısı olduğu öne sürülen Hizbullahçıların Güneydoğu'daki varlıkları, ilk kez Batman'da geçen yıl sonunda bir kepenk kapama eylemi ile ortaya çıktı.

Aralık başında, bölgedeki olayların protesto edilmesi amacıyla kapanan dükkânlardan bazıları, Hizbullah yanlılarınca kundaklandı.

Buna misilleme olarak kepenk kapamaya katılmayan kimi Hizbullahçıların dükkânları da karşı tarafça yakıldı.

Hıfzı Veldet Velidedeoğlu'nu kaybettik

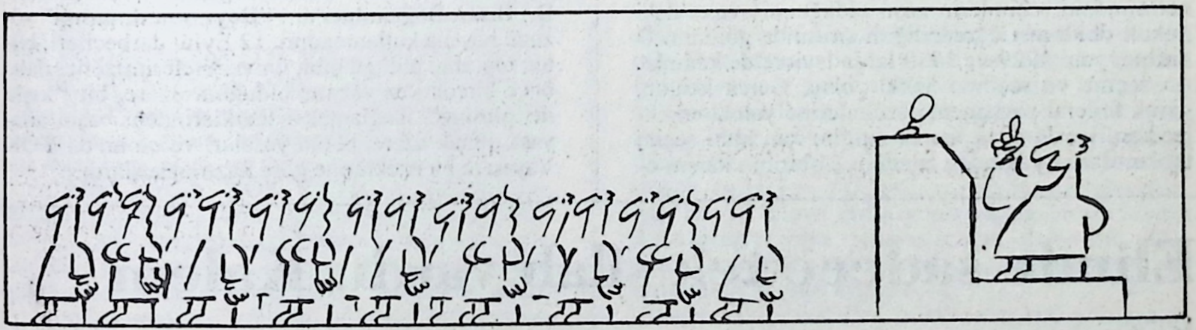
25 şubat

Haber Merkezi - Gazetemizin 50 yıllık yazarı, öğretim üyesi, Medeni Hukuk'un simgesi, 61 Anayasası'nın hazırlayıcılarından Ordinaryüs Profesör **Hıfzı Veldet Velidedeoğlu** dün kalp yetmezliğinden öldü. Bir hafta önce Amerikan Hastanesi'ne kaldırılan Velidedeoğlu 88 yaşındaydı.

Uzun süredir rahatsız olan Velidedeoğlu, 3-4 yıl önce damar tıkanıklığı nedeniyle bacaklarından bypass ameliyatı olmuştu. Aynı zamanda kalbinden rahatsız olan Velidedeoğlu, 17 şubat gününden bu yana Amiral Bristol Hastanesi Kardiyoloji Servisi'nde tedavi görüyordu. Önce yoğun bakım iç ünitesine alınan Velidedeoğlu'nun son iki gündür aynı servisin dış ünitesinde tedavisi yapılıyordu. Velidedeoğlu'nun dün yeniden ağırlaştığı ve 20.45 sıralarında kalbine yenik düştüğü bildirildi.

Velidedeoğlu'nun vasiyeti üzerine cenazesi 2 gün bekletildikten sonra toprağa verilecek. Velidedeoğlu'nun cenazesinin bu vasiyeti nedeniyle perşembe günü Erenköy Camii'nde kılınacak öğle namazından sonra Karacaahmet Mezarlığı'nda toprağa verileceği öğrenildi.

Kurtuluş Savaşı'nda ve cumhuriyetin ilanında meclis çalışmalarına tanık olan Velidedeoğlu, Ankara Hukuk Fakültesi'ni bitirdikten sonra yurtdışında doktora yapmış, 1934 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Doçentliği'ne atanmıştı. 1942'de profesör olan Velidedeoğlu, 1948'de ise ordinaryüslüğe yükselmişti. Öğretim üyeliği döneminde çok sayıda öğrenci yetiştiren Velidedeoğlu'nun **"Medeni Hukuk"** alanında yayınlanmış çok sayıda kitabı bulunuyor. 1961 Anayasası'nın hazırlık çalışmalarına katılan Velidedeoğlu, 1942 yılından beri gazetemizde yazıyordu. Atatürk'ün **"Büyük Nutuk"**unu **"Söylev"** adıyla günümüz diline çevirerek geniş kitlelerin bu önemli tarihsel belgeyi okumasını sağlamıştı. Velidedeoğlu, 5 Ocak 1992'den beri Milliyet gazetesine yazıyordu.

12 Eylül ve YÖK'e karşı amansız savaş

26 şubat

Haber Merkezi - Laiklik devletin ayrı ayrı öğelerini, örneğin hukuk birliği, öğrenim birliği ilkelerini ele almak; çok kullanılan bir benzetmeyle söylersek, ormanın ne olduğunu, önemini, işlevini bilmeden onun içindeki ağaç türlerini incelemeye benzer. Sıradan insanımızın kafasına önce laik devlet kavramını iyice yerleştirmek gerekir.

– Vali, kaymakam gibi yöneticilerin gericilik (irtica) konusunda iki ayrı tutumu var. Bir bölümü açık açık geriliksel gidişi destekliyor ve atandıkları illerde tekbirlerle karşılanıyorlar. Urfa'dan Denizli'ye giden bir vali için böyle olmuş. Bir kısmı ise bulundukları resmi kurullarda gericilik sözünün geçmesinden ürküyor. Bu gibiler **"irticai"** gidişi desteklemiyor, ama karşı çıkarsa hükümetin kendi-

sini yerinde tutacağına, dahası görevinde bırakacağına güvenemiyor.

- Karşı devrimciler, Kemalizmi, özellikle laiklik devrimini yere vurmak için hangi yolu izlediler? Bunun kısa yanıtı şudur: **Atatürk,** gerçekleştirdiği devrimi, özellikle laikliği, ulus tabanında yerleştirmek için hangi yolu izlediyse karşı devrimciler de o yolu izlediler. Atatürk'ün **"halk mektepleri"**ne karşı **"Kuran kursları"**nı, halkevleri ve halkodalarına karşı tarikatları, İnönü döneminde açılan köy enstitülerine karşı imam hatip liselerini kullandılar. Böylece hem halk tabanında yerleşmeye başlamış olan devrim ilkelerini kökünden kazımak, hem de bu ilkelerin yeniden canlanmalarını önlemek için uzun vadeli bir program izlediler. Bu dolğrultuda içeriden ve dışarıdan destek gördükçe palazlandılar.

– Evet, 12 Eylül darbesinden sonra Atatürk'ten kalan birçok kurum, kuruluş ve ilkeler elden gittiği gibi, az kalsın Ulusal Egemenlik Bayramı da elden gidiyordu. Kişiler ve özellikle ülkede iktidarı eline geçirenler yakın tarihimizi iyi bilmezlerse, daha doğrusu tarih bilincinden yoksun olurlarsa o ülkenin geleceği için çok dokuncalı (zararlı) icraat yapabilirler. Nitekim 12 Eylül darbesinden sonra Milli Güvenlik Konseyi üyeleri toplumsal yapımızda kendilerine göre köklü değişiklikler yapmak hevesine kapılmışlar, Atatürk diye diye Atatürkçülüğü yok etme yolunun kapılarını ardına kadar açmışlardır. Ağızlarından Atatürk adını düşürmedikleri halde Atatürk'ün laiklik ilkesini -ki, cumhuriyetimizin temel ilkesidir- kökünden sarsacak icraat yapmışlar. Atatürk'ün kurduğu partiyi kapatmışlar, vasiyetnamesini yok sayarak, dahası iptal ederek, onun ikiz evlat gibi oluşturup geliştirdiği özel dernek niteliğindeki Türk Dil ve Tarih Kurumu'nu kapatmışlardır.

–Ben çokpartili demokratik yönetimin ve bu yönetimindeki seçimlerin nasıl olduğunu İsviçre'deki hukuk doktorası öğrenciliğim sırasında gördüm. O tarihte, yani 1929 ve 1930'larda İsviçre'de kadınların seçme ve seçilme hakkı yoktu. Gerek kanton, gerek federal parlamento seçimlerine yalnız erkekler katılıyordu. Çok merak ettiğim için kimi seçim toplantılarını yakından izledim. Birbirinin karşıtı olan partilerin aynı alanda yaptıkları ve birbirine atıp tuttukları toplantılar kavgasız, gürültüsüz, çatışmasız, kendiliğinden dağılıyordu. Polisin bir kez bile harekete geçtiğini görmedim ve bu duruma imrendim. Pansiyonunda oturduğum kişinin yanında oy sandıklarının bulunduğu bir iki yere de gittim. Herkes sessizce oy kullanıyordu.

- Türban sorunu dolayısıyla çıkan son olaylar beni geçmişe doğru düşüncelere yöneltti. Evet, Atatürk ne yaptı, şimdi ne isteniyor? Atatürk, çağdaş, laik cumhuriyeti kurdu, şimdi birtakım odaklar şeriat istiyor, dolayısıyla laik cumhuriyeti yıkmak istiyor. Amaçlarını açık açık söylemiyorlar, ama Kemalist devrimin yıkılıp yok edilmesi için Türk'ün Türk'ü kıracağı bir **"İslam devrimi"** istiyorlar. Başına beyaz sarık geçiren her yobazın, başkası hakkında ölüm fetvası vermesine kapı açmak istiyorlar. Nitekim bunun bir örneğini, Almanya'da yaşayan Kaplan adında bir hocanın, Amerika'da incelemelerde bulunan Prof. **İlhan Arsel** hakkında -tümüyle İslam kaynaklarına dayalı alıntıları içeren **"Şeriat ve Kadın"** adlı kitabı dolayısıyla vermiş olduğu ölüm kışkırtmasında gördük. Evet, Atatürk'ün kurduğu çağdaş Türkiye Cumhuriyeti'ni yıkmak istiyorlar. Şimdi durum bu.

- Bilindiği gibi Türk kadınları, belediye ve yasama meclislerine seçme ve seçilme haklarını Atatürk sayesinde aldı. Ama parlamentoda kaç kadın milletvekilimiz var? Atatürk devriminin düşmanları karanlık tarikat örgütleriyle, yurdun en uç bölgelerinde bile açtıkları kuran kurslarıyla yalnız kadınlarımızın uyanışını değil, erkek yurttaşlarımızın bilinçlenmesini de, ta çocukluk çağlarından başlayarak engellemek yolundadırlar.

- YÖK 12 Eylül generallerinin üniversitelerin boynuna doladığı Yüksek Öğrenim Kurumu'nun baş harfleridir. Bu kurulun değişmez başkanı Prof. Dr. **İhsan Doğramacı'**dır. **"Boynuna doladığı"** sözünü boşuna kullanmadım. 12 Eylül darbecileri, bütün toplumu olduğu gibi, üniversitelerimizi de, daha önce birçok kez yazmış olduğum üzere, bir **"kışla disiplinine"** bağlamak istediklerinden, başta anayasa olmak üzere, bütün yasaları ve bu arada YÖK Yasası'nı bu isteklerine göre hazırlatmışlardı.

Elinde sadece tek silah vardı: Kalem

26 şubat

Haber Merkezi - Turgut Özal (Cumhurbaşkanı): Anayasa Hukuku profesörümüz Hıfzı Veldet Velidedeoğlu'nun vefatını büyük bir üzüntüyle öğrenmiş bulunuyorum. Anayasa hukukumuza olan katkıları, yetiştirdiği öğrencileri ve yazar olarak aziz hatırası daima saygıyla anılacak olan merhuma Allah'tan rahmet dilerim.

Hüsamettin Cindoruk (TBMM Başkanı): Ülkemizin seçkin hukukçularından, çok değerli öğretim üyesi. Atatürk ve Cumhuriyet ilkelerinin yılmaz savunucusu olarak Milliyet ve Cumhuriyet gazetelerinde uzun yıllar gazetecilik ve yazarlık yapan Velidedeoğlu'nun vefatından derin üzüntü duydum.

Süleyman Demirel (Başbakan): Yaşamı boyunca birçok yasanın hazırlanmasında etkin rol oynayan, 60'ın üzerinde eser yayımlayan bu değerli hukukçu, ülkemizde çağdaş hukuk kurallarının yerleşmesine sağladığı katkılar yanında Türk basınına da büyük hizmetler vermiştir. Yüreğimin acıyla dolduğu bugünde merhuma Allah'tan rahmet, kederli ailesine sabır ve başsağlığı diliyor, acınızı yürekten paylaşıyorum.

Fikri Sağlar (Kültür Bakanı): Velidedeoğlu yaşamı boyunca Türk Hukuk Kurumu tarafından layık görüldüğü Hukuk Devleti Savaşçısı Onur Ödülü'nde ifadesini bulduğu gibi demokratik, laik hukuk devletinin yılmaz bir savunucusu ve simgesiydi. Gerek üniversite hocası olarak gerekse yazar olarak bilimin ışığında toplumu aydınlatmaya çaba gösterirken, düşünsel anlamda hep genç kalmayı başaran örnek bir aydın, düşünür ve sanatçıydı.

Prof. Türkan Akyol (YÖK üyesi): Hıfzı Veldet Velidedeoğlu'nu şahsen tanımak bahtiyarlığına erişemedim. Bir ziyaret edip elini ve yanağını öpmek şansım olmadı. Ancak yıllardan beri nerede bir yazısını gördüysem kesip saklamışımdır. Bir Hıfzı Veldet koleksiyonum vardır. Çok az insana gıyaben bu kadar saygı duydum. Özellikle yükseköğrenim konulanndaki yazılarını okuyunca **"Onunla aynı düşünüyorum"** diyerek kendime bir pay vermişimdir. Çocukça bir şey olarak görmeyin lütfen. Hıfzı Veldet gerçekten çok müstesna bir insandı. Çok üzgünüm.

Prof. Dr. Turgut Akıntürk (YÖK Başkan Vekili): Merhum Hıfzı Veldet Hoca benim de dekanlığını yaptığım Ankara Hukuk Fakültesi'nin ilk mezunlarındandı. Kendisinin öğrencisi olma onuruna erişemedim. Ama çok değerli eserler vermiştir. Eserlerinden öğrenciliğimizde bizler de yararlandık, kendi öğrencilerimize de tavsiye ettik. Memlekete çok büyük hizmetler veren bir hukuk üstadıdır. Vefatına çok üzüldük. Gerçi yaşı ileriydi, ama kalemi gençti, ruhu gençti. O yaşına karşın Öztürkçeyi çok güzel kullananlardandı. Kaybıyla büyük bir boşluk doğmuştur.

Oktay Ekşi (Gazeteci - Yazar): Hıfzı Veldet Velidedeoğlu, bağımsız Türkiye'yi kuran kuşağın en büyük bir mücadele azmiyle dolu olduğunun simgesiydi. Atatürk'e ve onun devrimlerine bağlılığı, kimliğinin bence en belirgin simgelerinden biriydi. Son gününe kadar topluma hizmet verme sorumluluğu genç - yaşlı tüm kuşaklarımız için örnek teşkil edecek değerdeydi. Hukuk ve bilim adamı olarak ülkemizde demokratik sistemin ve hukuk devletinin gerçekleşmesine yaptığı katkılar unutulmayacaktır.

Şükran Kurdakul (PEN Yazarlar Derneği Başkanı): Prof. Hıfzı Veldet Velidedeoğlu'nun ölümünden duyduğumuz üzüntü büyüktür. Velidedeoğlu'nun ulusal bağımsızlık ve demokratikleşme savaşımına katkıları unutulmayacaktır.

Atatürkçü Düşünce Derneği: Çağdaş devletimizin kuruluş aşamasında tarih yapanların yazarı ve ilk beş devrim tarihi hocalarından biri ve sonuncusu, kurucu üyemiz ve Onursal Genel Başkanımız, yarım asırlık Cumhuriyet yazarı Ord. Prof. Dr. Hıfzı Veldet Velidedeoğlu'nun sonsuzluğa göçmesi nedeniyle başta kederli ailesi olmak üzere Cumhuriyet gazetesinin Atatürkçü kadrosuna ve tüm Atatürkçü düşünce savuncularına ve büyük ulusumuza başsağlığı dileriz. Anıları ve öğretileri hep yol göstericimiz olacaktır.

TMMOB Mimarlar Odası: Ord. Prof. Hıfzı Veldet Velidedeoğlu'nun ölümü mimarlar topluluğu tarafından da derin üzüntüyle karşılanmıştır. Onun laik demokratik ve insan haklarına saygılı çağdaş bir hukuk devleti olmamız için yaşamı boyunca ödünsüz savunduğu ve mücadelesini verdiği devrimci düşünceler, Mimarlar Odası'nın ulusal ve evrensel değerlere olan bağlılığını da güçlendiren temel ilkeleri arasında yer almıştır. Ord. Prof. Hıfzı Veldet Velidedeoğlu hocamız, yaşamı, yapıtları ve savaşımıyla uygar bir toplum ve uygar bir dünya için bizlere yol göstermeye devam edecektir. Ailesine, tüm dostlarına, ulusumuza ve insanlığa başsağlığı dileklerimizi iletiyoruz.

DYP-SHP hükümeti 'dalya' dedi

28 şubat

İç Politika Servisi - 20 Kasım 1991 günü kurulan Demirel hükümeti, 100 günlük süre içinde sıkıntılı bir **"yeniden yapılanma"** süreci yaşadı. Bürokraside çok geniş bir değişikliğe gidilirken, bazı anayasal kurumlara ve temel konulara ilişkin yasa hazırlıkları yapıldı. YÖK Yasası'nın değiştirilmesinden özel televizyonun serbest bırakılmasına kadar pek çok yasa, **"bahara"** ertelenirken, bu sözcüğün akla ilk getirdiği konu olan Güneydoğu sorunu hükümetin şimdi ve gelecekteki **"en büyük sancısı"** olmaya aday. Güneydoğu bölgesindeki, sayıları 50'ye yaklaşan **"faili meçhul cinayet"** bu sancının en somut belirtisi. Ocak ayında rekor kırarak, yüzde 11 oranına varan enflasyon artışı ise, Demirel hükümetinin bir başka büyük sorunu. Merkez Bankası Başkanı **Rüşdü Saracoğlu**, bu konuda **"mucize beklenmemesi"** gerektiğini belirterek, **"Enflasyon ancak 5 yılda düşer"** diyor. Devlet Bakanı **Tansu Çiller** ise bu karanlık tabloya itiraz ediyor.

Devlet Bakanı Tansu Çiller, Cumhuriyet'e hükümetin 100 gününü değerlendirirken şunları söyledi:

"100 gün içinde çok hızlı çalıştık. Sermaye piyasası, KİT tasarısı, kamu kesimi arasındaki borçlar, fon meselesi, bütçenin ayarlanması, teşviklerin hazırlanması... Bunların hepsini yaptık. Kısa vadede Türkiye'de enflasyonu durdurabilecek hiç kimse yoktur. Bunu bizden beklemek doğru olmazdı. Yapabileceğimizi de ifade etmedik. Her zaman ocak, şubat ve mart aylarının son derece zor aylar olacaklarını ifade ettik. Yaz aylarından itibaren, özellikle ağustos, eylül aylarında, öbür senenin aylık ortalamalarının altına düşeceğiz. O zaman ileriye yönelik olarak, daha düşük enflasyon rakamlarını ifade edebileceğiz. Biz, bir yıl içinde enflasyonu yüzde 10'un altına düşüreceğiz veya sıfırlayacağız demedik. Biz, 500 gün istedik. 500 gün içinde, ekonomideki rahatlamayı herkes hissedecek."

Devlet Bakanı Çiller, hükümetin 100 gününü de kapsayan ocak, şubat ve mart aylarını **"son derece zor aylar"** olarak niteleyerek, **"Bu çok zor ayları, halkımızın desteğiyle, güvenini bozmadan geçirmek için elimizden gelen her şeyi yapıyoruz"** dedi. Hükümetin 100 günü boyunca gazetelerin birinci sayfalarından düşmeyen terör olayları, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde **"sokağa indi."** Özellikle son günlerde kabaran **"faili meçhul"** cinayetler listesine birkaç gazeteci eklenirken, **"kontrgerilla"** iddiaları da yoğunlaştı.

İstanbul ise, terörün tırmandığı kent haline geldi. Çetinkaya mağazalarının yakılmasının ardından, Galleria ve Kapalıçarşı'ya bomba atılması, İTO'nun bombalanması gibi olaylar üzerine, İstanbul polisinin takviyesine karar verildi. Hükümet, İstanbul'a 3 bin yeni polis gönderileceğini ve emni-

yetin zırhlı araçlar, helikopterler ve modern teknolojiyle güçlendirileceğini açıkladı.

Bu arada, **"karakolların şeffaf hale getirileceği"** yolundaki hükümet protokolüne karşın, işkence iddiaları bu dönemde de sürdü.

Terörün, bu dönemde emniyet ve yargı mensuplarını da hedef alması, 1992'nin gündemine bir de **"slogan atarak yürüyen"** polisleri ekledi. Daha çok insan haklarını ve İnsan Hakları Derneği'ni hedef alan bu gösteriler üzerine, ilk kez polisler için **"gösteri ve yürüyüş kanununa aykırı davranmak"** gerekçesiyle soruşturma açıldı.

Demirel hükümeti, büyük ölçüde **"önceki dönemden miras"** enflasyon ve terör sorunlarıyla boğuşurken, bir yandan da Çankaya krizi yaşadı. 20 Ekim seçimleri öncesinde başlayan Özal - Demirel karşıtlığı, hükümetin kurulmasından sonra ilginç boyutlarla devam etti. Bunların en önemli göstergeleri, Cumhurbaşkanı **Turgut Özal**'ın bazı yasaları veto etmesi, çok sayıda kararnameyi de imzalamaması oldu. Özal'ın vetosuyla karşılaşan ilk yasa, yerel seçimlerin ertelenmesine ilişkin yasaydı. Onu, erken emekliliğe ilişkin yasa izledi. Ancak ilk yasa, yerel seçimler süresinin dayatması nedeniyle yenilenemezken, erken emeklilik yasası ikinci kez TBMM'de görüşülerek çıktı. Özal, küçük çiftçilerin kredi borç faizlerinin silinmesine ilişkin yasayı da veto etti. Özal, başta Yiğit Gülöksüz'ün Toplu Konut İdaresi Başkanlığı'na atanmasına ilişkin kararname olmak üzere, pek çok atama kararnamesini de tartışmalı bir sürecin sonunda imzaladı. Bazı kararnameler ise **"iade edildi."** Bu çekişme üzerine, Başbakan **Demirel,** bazı atamaları Çankaya'nın imzasına gerek olmadan yapabilmek için attığı adımlarla siyasi literatüre **"by-pass"** terimini kazandırdı.

Çankaya ile hükümet arasındaki kriz, Demirel'in ABD gezisi sırasında Özal'ın **"Başbakanın konuşmasını beğenmediği"** yolundaki yorumuyla tırmandı. Ancak Demirel bu yoruma karşılık vermemeyi yeğleyerek, **"zirvede sarsıntıya yol açmayacağını"** yineledi.

100 günlük süre içinde hükümet, küçüklü büyüklü çeşitli skandallar da yaşadı. TBMM Başkanı **Hüsamettin Cindoruk** ile bazı DYP'li bakanlar arasındaki **"kumar borcu"** kavgası, koalisyonun DYP kanadını rahatsız etti. Taraflar birbirlerini ağır bir dille suçlayıp tazminat davası açacaklarını söylerken, kavga Demirel'in araya girmesiyle sona erdi.

Hükümeti zor durumda bırakan bir başka olay, Devlet Bakanı Tansu Çiller'in, ABD gezisi kapsamına alınmadığı için istifanın eşiğine gelmesi oldu.

Ancak Demirel hükümeti, en büyük skandalını Güler İleri olayı ile yaşadı. On gün boyunca gazetelerin birinci sayfalarına konu olan, Devlet Bakanı İleri'nin özel harcamalarını bakanlığına ödettirdiği haberleri de koalisyonun SHP kanadını sıkıntıya soktu.

Rakamlarla 100 gün:

- Büyükelçiler ve valiler dışında 182 atama yapıldı. 70 atama kararnamesi Özal'ın onayını bekliyor. 13 atama ise Özal'dan geri döndü.

-Aralarında TÜRKSAT ve TÜGSAŞ'ın da bulunduğu 7 yolsuzluk dosyası savcılıklara verildi.

- Hükümet, 26 yasa tasarısı kabul ederek TBMM'ye sevk etti.

Bunlardan 6'sı yasalaşabildi.

- Ekonomi ile ilgili olarak yasal düzenlemeler dışında 8 Bakanlar Kurulu kararı, 3 yönetmelik, 26 tebliğ çıkarıldı. 23 yasa, 8 kararname ve 15 tebliğ üzerindeki çalışmalar ise sürüyor.

- 100 günün büyük bölümü heyet kabulleriyle geçti. Demirel, 100 günde 400 heyet kabul etti. Bu heyetlerde bulunan yaklaşık 50 bin kişinin elini sıktı.

Enflasyon tartışması tırmanıyor

29 şubat

Ekonomi Servisi - Hükümetin ilk 100 gününde gerçekleştirdiği ekonomik uygulamaları açıklamak üzere dün bir basın toplantısı düzenleyen **Çiller,** ekonomideki iyileşmenin sonbahar aylarından itibaren hissedileceği görüşünü tekrarlayarak, Merkez Bankası Başkanı **Rüşdü Saracoğlu**'nun enflasyonla ilgili açıklamalarına yanıt verdi. Enflasyonun düşürülememesinde Merkez Bankası'nın da rolü olduğunu belirten Çiller, bu konuda şunları söyledi:

"Merkez Bankası Başkanı'nın görüşleri kendisine aittir. 'Ben daha önce de düşmeyeceğini söyledim ve düşmedi' **demek bir başarı değildir. Bu, şimdiki yüksek enflasyonda Merkez Bankası'nın rolü yok anlamına gelmez. 8 yıldır enflasyon düşmedi, 5 yıl daha düşmez demek kolay yol.**

Kamuoyunun artık sabrı kalmadı. Enflasyonu düşürmek konusunda Merkez Bankası'nın da büyük payı vardır. Bu boynumuzun borcu ve el birliğiyle yapmak zorundayız."

Ekonomik dengeleri umduklarından da kötü bulduklarını belirten Çiller, şöyle konuştu:

"İlk üç ay, yangın söndürme dönemiydi, bu yangını söndürmekle uğraştık. Bu sırada da ekonomik iyileşmede orta ve uzun vadede etkili olacak önlemleri aldık. Bu sayede, enflasyon yüksek çıkmasına rağmen mevduat faizleri fazla yükselmedi. Dövizdeki artış da enflasyonun altında kaldı. Eylül ayından itibaren aylık enflasyon, geçen yılın aylık enflasyonundan düşük çıkacak. Yine bu aylardaki üretim de geçen yılın aynı aylarındaki üretimden daha fazla olacak. Böylece, kronik enflasyon etkisini yıkacağız. 32 trilyon liralık bütçe açığını tutturabilmek için bütçe komisyonunda genişlemelere izin vermiyoruz. Bu sonbaharda iyileşmeyi hissettireceğiz. 1-2 aylık gecikme sapma değildir. Sapma, 8 yılda enflasyonu düşürememektedir."

Üretimin arttırılması için hazırlanan imalat sanayii ile ilgili teşvik tedbirlerinin Cumhurbaşkanlığı'na sunulduğunu da bildiren Çiller, 500 gün olan enflasyonu düşürme süresinde bir değişiklik olmadığını belirtti. Devlet Bakanı Tansu Çiller, vergi gelirlerinin arttırılması ve vergi kaçaklarının önlenmesi için hazırlanan düzenlemelerin Maliye ve Gümrük Bakanlığı'na iletildiğini de bildirdi.

"Vergi yükünü işçi ve memurun sırtından kaldıracağız" diyen Çiller, 32 trilyonluk bütçe açığı hedefinin tutturulması için tüm önlemlerin alınmakta olduğunu anlattı. Devlet Bakanı Çiller, bankacılık sektöründe vergi istisnalarının kaldırılması yönünde çalışmalar yapıldığını, bu konuda bir tasarı hazırlanmakta olduğunu söyledi.

Bazı ürünlerin ithalinde alınan fonların yükseltilmesi konusuna da değinen Devlet Bakanı Çiller, fonların yerli sanayinin dampingli ürünlere karşı korunması amacıyla alındığını belirterek **"Korumacı değiliz ve olmayacağız da. Tam tersi, Türk ekonomisinin dünya ile entegrasyonunu sağlamak için 1996'ya kadar, gümrük ve fonları belli oranlarda indireceğiz ve bunu önceden açıklayacağız"** diye konuştu.

Çiller, özelleştirme konusunda koalisyon ortağı SHP ile anlaşmazlıklarının olmadığını, bu çalışmaların, koalisyon protokolünde öngörüldüğü gibi yürütüleceğini bildirdi. Orta ve uzun vadeli borç ödeme hesapları iyi yapılamadığı için, cumhuriyet tarihinde ilk kez, bu üç ayda, çok yüksek miktarda iç borç ödemesi gerçekleştirdiklerine dikkati çeken Çiller, bundan sonra ödemeleri üst üste getirmemek için Hazine'nin orta ve uzun vadeli borç programı hazırladığını kaydetti. Çiller, kronik enflasyon beklentisinin kırılmasından sonra, altın ve ECU üzerinden de iç borçlanma yapılmasını sağlamak için hazırlıkların sürdürüldüğünü belirtti.

Sermaye Piyasası Kanunu'nda yapılan ve Bakanlar Kurulu tarafından da kabul edilen değişikliklerin, sermaye piyasasını derinleştireceğini, finans kesimindeki Merkez Bankası'nın ve bankaların tekelini kıracağını anlatan Çiller, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'ndaki teşvik beklentisi ile ilgili bir soruyu da şöyle yanıtladı:

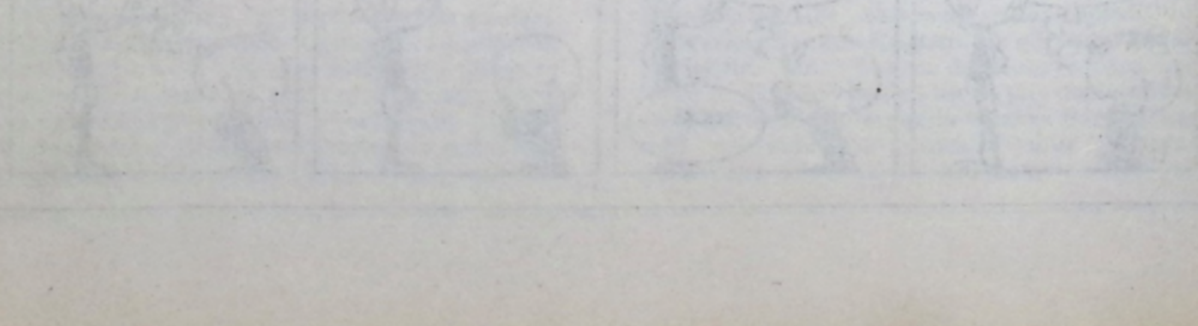
"Değişiklik ile sermaye piyasasındaki yeni kurulması öngörülen kurumlar, sermaye piyasasını derinleştirecek. Bu, borsayı da orta vadede olumlu etkiler. Bizim öyle bugünden yarına, 'Bugün bir şey söyleyeceğiz, yarın borsa yükselecek' gibi bir iddiamız yok. Bu, bizim değil, geçmiş iktidarın işidir. Bu nedenle, SPK Kanunu'na bilgi alışverişini yasaklayan ve ceza koyan bir hüküm getirdik. Orada büyük alışveriş yapan, şöyle ya da böyle spekülasyon yapan insanlar var. Bunu yaptırıp yaptırmamak bizim işimiz değil. Borsa düşer de çıkar da... Bizim işimiz, bazı önlemlerle sermaye piyasasının sağlıklı işlemesini sağlamak. Orta vadede, küçük tasarrufların borsaya akmasını sağlamak. Bunun için gelir dağılımı düzeltilmelidir. Bunun yolu da insanların sermayeye ortak edilmesinden geçiyor."

Altın borsası kurulması yönündeki çalışmaların da tamamlanmak üzere olduğunu bildiren Devlet Bakanı Çiller, SSCB'den ayrılan Türk cumhuriyetlerinin de **"altın"**a büyük ilgisi olduğunu belirterek **"İslam ülkeleri, Türkiye'nin finans merkezi olması görüşüne çok olumlu bakıyor. Yapılacak düzenlemelerle bu amaç adım adım gerçekleşecek"** dedi.

Basın toplantısından sonra TOBB'yi ziyaret eden ve yönetim kurulu toplantısına katılan Tansu Çiller, koalisyon hükümetinin bütün doğrulara parmak bastığını belirterek **"Her şeyin doğrusunu bulmakta kararlıyız"** dedi. Çiller, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Yönetim Kurulu Başkanı **Rona Yırcalı**'dan hükümete **"destek"** sözü aldı.

TOBB Yönetim Kurulu Başkanı Rona Yırcalı da yaptığı konuşmada, yeni hazırlanan teşvik sisteminin, finansman kaynakları göz önüne alınarak hazırlandığını belirterek uygulamaya girecek teşvikleri **"samimi ve uygulanabilir"** bulduklarını kaydetti.

Zahmet olmasın! Su faturanızı Pamukbank Abone24, İSKİ'ye TRİNK' ödesin.
TRİNK

Cumhuriyet

Pamukbank Abone24. Su faturası öderken de işlem tamam!
PAMUKBANK

68. YIL / SAYI 24271 / 2500 TL (KDV dahil) | KURUCUSU: YUNUS NADİ (1924-1945) BAŞYAZAR: NADİR NADİ (1945-1991) | 15 MART 1992 PAZAR

Türkiye'yi sarsan acı

▶ Erzincan afet bölgesi ilan edildi. Enkaz altından 279 ceset çıkarıldı. Çalışmalar güçlükle sürdürülüyor.

▶ Hastaneler yaralılarla dolu. Kentte 21 sarsıntı daha oldu. Halk sokaklarda yaşıyor.

▶ Bölgeye gıda, ilaç, battaniye, çadır yardımı hızla sürüyor. Özal ve Demirel incelemeler yaptı. Haberleri 18. Sayfada

İHALELER İNCELENECEK

Önce devlet binaları çöktü

Haber Merkezi - Erzincan depreminde yıkılan binaların çok büyük bölümünün kamuya ait yüksek binalar olması, facianın hemen ertesinde "devletin sorumluluğu" tartışmasını gündeme getirdi. Başbakan Demirel, "Şehir olmaz" denilen yere çok katlı binaların neden yapıldığını sordu ve "Bu, ilme ve fenne aykırıdır" dedi. Devlet Bakanı Erman Şahin, "Yıkılan kamu binalarının ihalelerini inceletceğim, yapanlardan hesap soracağım" diye konuştu.

Önceki akşam depremle birlikte yaşanan şok, dün sabah Erzincan'ın görüntüsüyle yerini şaşkınlığa bıraktı. Yan yana iki binadan biri moloz yığınına dönmüşken, diğeri depremi çatlaklarla atlatmıştı. Kentin ana caddesi, bu birbirine zıt durumdaki binalarla garip bir tablo sergiliyordu.

Erzincan Vali Vekili Fikret Çuhadaroğlu, dün ilk hasar tespitinden sonra yaptığı açıklamada, bu tabloya açıklık getirdi. Çuhadaroğlu, "100'e yakın işhanı ve kamuya ait binanın yıkıldığını" bildirdi. SSK Hastanesi, Devlet Hastanesi, yatılı Sağlık Meslek Lisesi, DGM binası yıkılan kamu binalarının başında geliyordu. Yıkılan kamu binalarının sayısının en az 35 olduğu öne sürüldü.

Deprem faciası üzerine Erzincan'a giden Başbakan Süleyman Demirel'e, gazetecilerin ilk sorusu bu konuda oldu. Demirel, "Yıkılan binaların çoğunun kamu kuruluşlarına ait olması durumunu nasıl değerlendiriyorsunuz" sorusuna şu yanıtı verdi:

"Ben mühendisim. Bu işleri eskiden biraz bilirdim. Şimdi de biliyorum. Altı binadan birisi yıkılmış, bir resmi bina yıkılmış, bir özel bina yıkılmış, otel-

■ Arkası Sa. 19, Sü. 3'te

İZLENİMLER

'Oy oğul, çık artık toprağın altından'

MUSTAFA GÜLTEKİN (Erzincan)- "Saat 19.17 sıralarıydı. Birden ortalık beşik gibi sallanmaya başladı. Düşeme ve yan duvarların çöktüğünü gördüm. Karım ve çocuklarım enkaz altında kaldı. Beni komşular kurtardı. Oğlum Murat'ın 'Baba kurtar beni' diye haykırışı hala kulaklarımdan gitmiyor". Erzincan kent merkezindeki Dörtyol mevkiinde, beş katlı bir apartmanda oturan 55 yaşındaki Ahmet Ekden trajediyi böyle anlatıyordu. 53 yıl önce binlerce insanın ölümüyle sonuçlanan bir büyük facia, 53 yıl sonra tekrarlanıyor. Erzincan bir kez daha yıkılıyordu. Geride yine yüzlerce ölü yüzlerce yaralı kalmıştı. Önceki gece Erzurum'dan Erzincan'a akan taşıt ve insan seli, ambulansların siren sesleriyle karayolunu kuşatmıştı. Erzincan'a ulaşmak üzere Tercan'a geldiğimizde depremden hiç bir iz yoktu. Fakat konuşulanlardan Erzincan'ın yerle bir olduğu belliydi. Kentin merkezine ulaştığımızda artık o harabenin içindeydik. "Ortası bağlık arkası dağlık" denilen şehir adeta harabeye dönmüştü. Şehrin en görkemli binaları, dört katlı çarşıları tek kata inmişti. Yeniden deprem olur korkusu içindeki insanlar, sokak ve caddelerde yaktıkları ateşlerle soğuk geceyi geçirmeye çalışıyorlardı. Erzincan yerle bir olmuştu.

Sabahın saat beşi. Şehir kulübünün enkazı önünde oturmuş yaşlı bir kadın, "Oy oğul, çık kara toprağın altından. Bir ses ver, sana kurban olsun anan"

■ Arkası Sa. 19, Sü. 7'de

NOTLAR

Enkaz altında ışığı görmek

TURAN YILMAZ (Erzincan) - "Işığı gördüm"

Bu ses enkazı kaldırmaya çalışanları yeniden canlandırıyor. Yeni bir umutla balyozlar inip kalkmaya başlıyor.

SSK Hastanesi'nin büyük bölümü çökmüş. Hastalar var enkaz altında. Hastanenin yanındaki lojmanlarda durum daha da kötü. İki bina tümüyle yerle bir olmuş. Diğerleri ise yan yatmış durumda.

Hastanenin cerrahlarından Dr. Uğur Çaşkurlu, çöken binanın enkazının üzerinde hem ağlıyor, hem enkazı temizlemeye çalışıyor. Eşi ve bir çocuğu kendisinin üzerinde durduğu enkazın altında bulunuyor. Enkazdan gelen "Işığı gördüm" sözleri Dr. Çaşkurlu'yu yeniden yaşama döndürüyor sanki. Var gücüyle enkaz temizleme çalışmalarına katılıyor. Bu arada sık sık eşine moral vermeye çalışıyor.

Saatler geçiyor, çalışmalar o kadar yavaş ilerliyor ki... Çalışmalara katılan bir kişinin, "Çocuktan ses gelmiyor" sözleri, bir anda ortalığı karıştırıyor. Dr. Çaşkurlu, yakınlarına sarılarak yeniden ağlamaya başlıyor. Yine saatler geçiyor, bu kez bir başka ses ortalığı çınlatı-

■ Arkası Sa. 19, Sü. 7'de

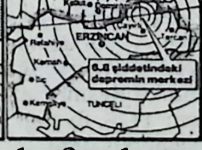

6.8 şiddetindeki deprem, binaları kibrit kutusu gibi büktü. Ölen insanların belki de son hatırladıkları şey, yerin altından gelen müthiş homurtuydu. (Fotoğraf: AA)

Deprem, sağ fakat evsiz kalan insanları sokağa döktü. Kaybedilenlerin acısı ve depremin tekrarlanması korkusu, soğuğu bastırıyordu. (Fotoğraf: RECEP KAPUCU)

Faciaya abone Kuzey Anadolu fay hattı

Bilim-Teknik Servisi - Bilim adamlarımız, bugünkü Erzincan depreminin 1939'da olan ve 33 bin kişinin öldüğü büyük depremle aynı fay hattında gerçekleştiğini belirtiyorlar. Erzincan bölgesinden geçerek İzmit ve İstanbul'un güney bölgesinden Tekirdağ doğrultusunda süren 'Kuzey Anadolu fay hattı' ülkemizin ana deprem bölgelerinden biri olarak kabul edilmekte.

Prof. İhsan Ketin'in, varlığını bilimsel olarak ortaya koyduğu bu fay hattında depremlerin ülkemizin doğu bölümlerinde daha şiddetli olduğu, batıya geldikçe şiddetinin azaldığı bilinmekte. İstanbul Teknik Üniversitesi'nden İhsan Ketin ve A.M.Celal Şengör, bugünkü depremin 1939 depremiyle aynı karakterde 'sağ yönlü yanal atılımlı' olduğunu tahmin ettiklerini belirttiler.

Erzincan depremi 8 Richter ölçeğinde idi ve 33 bin insanın ölümünün yanı sıra 100 bin kişinin yaralanmasına ve 117 bin binanın yıkılmasına neden olmuştu. Erzincan, Kuzey Anadolu deprem kuşağının etkin bölgelerinden Erzincan ovasının üzerinde. Tarihi belgelere göre Erzincan son bin yılda depremler sonucu 11 kez tamamen yıkıldı. Bilim adamlarımız, Erzincan kent yerleşiminin akarsu çökellerinden oluşan bir zemin ■ Arkası Sa. 18, Sü. 8'de

CEZAEVİ

Mahkûmlar kaçmaya çalıştı

CUMHURİYET (Erzincan) -Depremde büyük hasar gören Erzincan Özel Tip Cezaevin'den kaçmaya çalışan siyasi tutuklular, amaçlarına ulaşamayınca isyan çıkardılar.

Çoğunluğunu PKK davası sanıklarının oluşturduğu 95 siyasi tutuklu ve hükümlü, deprem sırasında yıkılan duvarlardan dışarıya çıkmayı başardılar. Bunun üzerine harekete geçen cezaevi güvenliğinden sorumlu jandarma, kısa sürede cezaevini çembere alarak mahkûmların tel örgünün dışına çıkmasını engelledi.

Özel harekât timinden destek alınarak tutuklu ve hükümlüler cezaevi enkazı içerisine sokuldu.

Daha sonra cezaevinde ayaklanan mahkûmlar, bazı er ve gardiyanları rehin aldılar. Sabah saatlerine kadar çalışmala-

■ Arkası Sa. 19, Sü. 1'de

Dünya TV'lerinde ilk haber

Haber Merkezi - Yabancı ajanslar ve basın, Erzincan'da yüzlerce kişinin ölümüne yol açan deprem felaketine geniş yer verdi.

Associated Press, Reuter ve Agence France uluslararası haber ajansları, deprem felaketine ilişkin haberleri yaklaşık yarım saatte bir yinelediler.

AP, deprem felaketi haberini ilk veren uluslararası ajans oldu. AP, haberi öncelikli olarak saat 20.36'da verdi. Devlet Bakanı Ömer Barutçu'nun depremde 300-1.000 kişinin öldüğünden endişe edildiği yolunda AA'ya yaptığı açıklamasını Reuter 23.11'de, AP 23.19'da, AFP 24.00'te duyurdu.

Ajanslar, Başbakan Süleyman Demirel'in depremi "ulusal felaket" ilan eden açıklama-

■ Arkası Sa. 19, Sü. 1'de

TRT'de yas programı

Haber Merkezi - TRT felaket nedeni ile önceki gece programlarında geçtiği ağırlaştırılmış yayınını sürdürecek. Müzik ve eğlence programlarının tümü yayından kaldırılırken, yayın akışında değişiklikler yapıldı.

TRT Haber Merkezi, Erzincan'ı 5 ayrı ekiple izliyor. Radyo ve TV'de saat başı verilen haberlerle son gelişmeler duyuruluyor.

Eurovision finali

Eurovision Şarkı Yarışması'nın dün gece yapılan Türkiye finalinin naklen yayını ertelendi.

İsveç'e gidecek birinci parçayı belirlemek için Türkiye finalinde yarışan 13 eserin çekimleri Arı Stüdyosu'nda yapılırken TV'den naklen yayın yapılmayarak banda kaydedildi. Yarışmanın değerlendirilmesini halk jürileri yapacağı için, program ileriki bir tarihte banttan ekrana gelecek ve jüri değerlendirmeleri de o gün alınacak.

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Unutkanlık, Umursamazlık

Erzincan'daki deprem felaketi ülkeyi yine yasa boğarken toplumsal bir özelliğimizi yeniden gözler önüne serdi: Unutkanlık ve umursamazlık.

Son zamanlarda peş peşe yaşanan Doğu'da çığ ve Zonguldak'ta grizu faciaları da aynı noktadaki zaafın bir sonucu olarak ortaya çıkıyor.

Yerleşim birimleri çığ düşme olasılığı yüksek yerlerden taşınmıyor, yoğun kara rağmen özel bir önlem alınmıyor. Zonguldak'ta grizu geçmiş yıllarda da yüzlerce madencinin canına mal olmasına rağmen, altyapıda, bu tür faciaları engelleyecek bir modernleşme sağlanamıyor.

Ya Erzincan? Yüzyıllar boyunca büyük sarsıntılar geçirmiş, dünyanın sayılı felaketlerine sahne olmuş bu kentte, yeni bir deprem yine toplu ölümlere yol açabiliyor. Başta kamu binaları olmak üzere, birçok yüksek yapı karton gibi yıkılıyor. Acı, gözyaşı ve ürkütücü tablolar televizyonlardan bütün dünyaya yayılıyor.

Yetkililer, bu tür büyük felaketlerde hâlâ 'takdiri ilahi' gibi sözlerle, toplum katlarında var olan yaygın kaderciliğin gölgesine sığınmak istiyorlar.

Oysa Türkiye'de son dönemde yaşanan bu tür facialar, modern dünyada çok

★★★

■ Arkası Sa. 19, Sü. 1'de

Karabağ'da ateşkese uyulmuyor. Azerbaycan yeni bir saldırı olacağını duyurdu:

Ermeniler saldırı hazırlığında

Dış Haberler Servisi - Dağlık Karabağ'da Azeriler ile Ermeniler arasında ateşkes için anlaşma sağlandığı yönünde önceki gün yapılan açıklamalara karşın silahlar henüz susmadı. Çatışmalar tüm şiddetiyle sürüyor. Bakü, Ermenistan'ın üç ayrı cepheden geniş çaplı bir saldırı başlatmaya hazırlandığını açıkladı.

Azerbaycan Parlamentosu Başkan Yardımcısı Tamerlan Garayev, dün yaptığı açıklamada, "Ermenistan'ın Azerbaycan'a karşı üç cephede geniş çaplı saldırı eylemlerine hazırlandığına ilişkin istihbarat aldık. İstihbaratımıza göre harekâtın 24 saat içinde başlatılması planlanıyor" dedi.

Garayev, ilan edilen ateşkesin Ermenistan tarafından Karabağ'da yeni saldırılara başlamak için yığınak yapma fırsatı olarak değerlendirildiğini savundu.

Ermeni milislerin ellerinde modern ve güçlü silahlar bulunduğuna dikkat çeken Garayev, "Gücümüz yetersiz, ancak sonuna kadar direneceğiz" dedi.

Azeri kaynakları Ermeni milislerin ateşkesi ihlal ederek saldırılara devam ettiklerini bildiriyor. Azeri Assa-İrade ajansı, bu saldırılar sonucunda 5 Azeri köyünün Ermeni milislerin denetimine geçtiğini duyurdu.

Ajans, Ermenilerin, Karabağ'da Azerilerin denetimindeki tek büyük yerleşim merkezi olan Şuşa'nın tüm ikmal yollarını kesmek için Laçin ile Şuşa arasındaki karayolunu abluka altına almaya hazırlandıklarını ve bu amaçla bölgeye kuvvet yığdıklarını

■ Arkası Sa. 11, Sü. 5'te

BUGÜN

Gazioğlu'nun 12 yıllık özlemi bitti

1 mart

CUMHURİYET (Ankara) - Gazioğlu, Lufthansa Havayolları'na ait bir uçakla Almanya'nın Frankfurt kentinden Ankara Esenboğa Havaalanı'na geldi. Gazioğlunu havaalanında SHP Ankara Milletvekili **Salman Kaya,** Eğit-Der Genel Başkanı **İsmet Aktaş,** ailesi ve kalabalık bir grup karşıladı.

Havaalanında gazetecilerin sorularını yanıtlayan **Gültekin Gazioğlu, "Türk vatandaşlığı için başvuracağım"** dedi. Bir gazetecinin öğretmenlerin sendikalaşmasıyla ilgili bir çalışma yapıp yapmayacağını sorması üzerine Gazioğlu, arkadaşlarıyla görüştükten sonra bu konuda karar vereceğini söyledi.

"11 yıldır yurtdışında bulunuyorum. Bugün ülkeme dönmenin heyecanını yaşıyorum. Karışık duygular içerisindeyim. Tarifi mümkün olmayan duygular içerisindeyim" diyen ve koalisyon hükümetinin programının yurtdışında büyük bir iyimserlikle karşılandığını kaydeden Gazioğlu, terörle ilgili soruyu; **"Son zamanlarda Güneydoğu ve büyük kentlerde meydana gelen olayları basından takip ediyoruz. Bu durum bizi çok kaygılandırıyor. Terörle hiçbir şeyin çözümlenemeyeceğini sanıyorum. Teröre karşıyım"** sözleriyle yanıtladı. Danıştay 10. Dairesi'nin 1991 sonlarında aldığı kararla vatandaşlık hakkını yeniden kazanan ve dün vatandaşlık başvurusunda bulunacağını açıklayan Gazioğlu, 12 Eylül'den hemen sonra yurtdışına çıkmış ve hakkında bir dava açılmıştı.

Ankara Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'nde açılan TÖB-DER davasında sanık olan Gazioğlu hakkında sorgusu yapılamadığı için karar verilemedi. Yurtdışına çıkmayan TÖB-DER yöneticileri askeri mahkeme tarafından 5-8 yıl arasında hapis cezasına çarptırılırken yurtdışına çıktıkları için bulunamayan TÖB-DER yöneticileri hakkında dava dosyası ise Ankara'da sıkıyönetimin kalkmasından sonra Ankara 2. Ağır Ceza Mahkemesi'ne gönderildi.

Ankara 2. Ağır Ceza Mahkemesi de Gazioğlu ile birlikte yurtdışında bulunan TÖB-DER yöneticileri hakkında beraat kararı verdi. TÖB-DER yöneticileri hakkında aynı gerekçelerle verilen mahkumiyet ve beraat kararları kesinleşti. TCK'nın 141 ve 142. maddelerinin yürürlükten kaldırılmasıyla da hakkında kapatma kararı verilen TÖB-DER'in yeniden açılması gündeme geldi.

Gazioğlu hakkında, eşi ile birlikte Frankfurt'ta geçirdiği 11 yıllık süre içinde tek bir dava açıldı, ancak dokuz ayrı tahdit kararı kondu. Gazioğlu'nun avukatı **Halit Çelenk,** TÖB-DER davası dışında herhangi bir soruşturma geçirmeyen müvekkili hakkında değişik makamlarca değişik tarihlerde tahdit konulmasına herhangi bir anlam veremediğini söyledi. Çelenk, yaptığı başvurular sonucunda, Ankara'daki 6 tahdidin tümünün kalkmasını sağladığını belirtti ve başvurusu sonucu İstanbul'da konulan tahdidin, ilgili dosyanın sıkıyönetimin kalkmasından sonra Diyarbakır Sıkıyönetim Askeri Savcılığı'na gittiğini öğrendiğini, bu nedenle tahdidin kalkması için Diyarbakır'a yaptığı başvuruya henüz bir yanıt alamadığını kaydetti. Çelenk, Trabzon ve Maçka'dan ise tahditlerin daha önce kaldırıldığı yanıtını aldığını bildirdi.

Çelenk, şu anda Gazioğlu hakkında sadece Diyarbakır Sıkıyönetim Askeri Savcılığı'nda tahdit bulunduğunu belirterek **"Buna karşın müvekkilim hakkında herhangi bir işlem yapılmaması gerekiyor. Çünkü Terörle Mücadele Yasası, bu tür durumlarda ülkeye dönenlere zorluk çıkarılmaması yönünde hüküm içeriyor"** dedi.

SHP'nin yeni kadını: Türkân Akyol

1 Martı

CUMHURİYET (Ankara) - Güler İleri'nin istifasıyla boşalan devlet bakanlığına sürpriz bir seçimle Prof. Dr. **Türkân Akyol** atandı. İki ay Çankaya Köşkü'nde bekleyen YÖK üyeliğine atanmasına ilişkin kararın da dünkü Resmi Gazete'de yayımlanmasıyla Akyol, hem YÖK üyeliği hem de bakanlık görevine aynı gün atanmış oldu.

İleri'nin istifasından sonra Başbakan Yardımcısı **Erdal İnönü'**nün vekâlet ettiği kadın sorunlarıyla ilgili Devlet Bakanlığı görevine Prof. Dr. Türkân Akyol'un getirilmesi, hem SHP hem de hükümet için sürpriz oldu. Meclis dışından **Üstün Küsefoğlu** ya da **Önay Alpago**'nun, Meclis içinden de SHP Genel Sekreter Yardımcısı ve İstanbul Milletvekili Ercan Karakaş'ın adı geçerken Akyol'un adı gündeme gelmemişti.

Karakaş'ın HEP kökenli milletvekillerinin başını çektiği Güneydoğu'da ateşkes deklarasyonuna imza atması nedeniyle bakanlık şansını yitirdiği söyleniyor. Karakaş'ın bakanlık şansını yitirmesinden sonra Meclis dışından atama yapılması durumunda bakanlık için en güçlü adaylar olarak gösterilen Önay Alpago ve Üstün Küsefoğlu'nun ise parti içindeki sürtüşmelerden kaynaklanan dedikodular nedeniyle İnönü tarafından tercih edilmediği bildiriliyor. İnönü'nün **"Kamuoyunda 'kadın bakanlığı' imajı yerleşti, bunu aşamayız"** gerekçesiyle bakanlığa bir kadının atanmasını istediği daha önceden bakanlık deneyimi bulunması nedeniyle de Prof. Dr. Türkân Akyol'u tercih ettiği belirtiliyor.

Türkân Akyol'un bakanlık görevine atanmasına ilişkin tezkere dün Cumhurbaşkanlığı'na gönderilirken Prof. Dr. Türkân Akyol'un da bakanlıkla ilgili çalışmalara başladığı öğrenildi. Dün saat 13.30 sıralarında Başbakanlığa giden Akyol'un, bakanlığa bağlı kuruluşların dosyaları üzerinde inceleme yaptığı bildirildi.

Akyol'un YÖK üyeliğine atanmasına ilişkin karar da Resmi Gazete'de dün yayımlanarak yürürlüğe girdi. Böylece iki göreve de aynı gün atanan Akyol'un, bakanlığın yanı sıra YÖK üyeliği görevini

de sürdürüp sürdüremeyeceğinin incelendiği, ancak henüz bir sonuca varılamadığı ifade edildi.

Türkân Akyol'un iki göreve de aynı gün atanması üzerine ortaya çıkan bir ilginç durumun yanı sıra parti üyeliğinin de sorun olduğuna işaret edildi. Akyol'un, YÖK üyesi olabilmek için bir süre önce partiden ve Merkez Yürütme Kurulu üyeliğinden istifa etmiş olduğu anımsatılarak; YÖK üyeliğinin sürmesi durumunda sıyrıldığı siyasi kimliğine yeniden dönmemesi gerektiği, buna karşın bakanlık görevinin de partiye yeniden üye olmasını gerektireceği kaydedildi.

Akyol'un durumunun bugün netleşmesi bekleniyor.

Canlı virüs hücreden çıkarken görüldü

EDİP EMİL ÖYMEN *3 mart*

LONDRA - Bulgunun önemi, virüslerin, içine girdikleri hücreden 2-3 saat içinde dışarıya çıkmaya başladıklarının ilk kez gözlemle kanıtlanması. Virüs ile hücre arasındaki kimyasal ilişkinin anlaşılması, uzun vadede, virüslere bağlı hastalıkların tedavisine ışık tutacak. Virüsler bir metrenin milyonda birinden de küçük. Gözün görebileceği ışık dalga boyundan da küçük. Gölgesi düşmediği için eskiden fotoğrafları çekilemiyordu.

Elektron mikroskobunun 1940'larda bulunmasıyla virüs ilk kez **"görüldü"**. Ancak bunun için de virüsün havasız bir ortama alınması, üzerinden metal buharı geçirilmesi gerekiyordu. Bu nedenle virüsü canlı ortamda görmek mümkün değildi. Bulunuşu 1986'da Nobel ile mükafatlandırılan **"Scanning Tunnelling Microscope"** (STM) ise virüsleri canlı olarak izlemenin mümkün olduğunu gösterdi. BBC'nin **"Bilim"** programında, STM ile Zürih'te yapılan bir araştırmada, ilk kez bir virüsün canlı bir hücrenin duvarından dışarıya nasıl çıktığı anlatıldı. STM'de virüsün üzerine, sadece bir gramın 10 milyonda biri kadar **"ağırlık"** ile dokunan bir uç, virüsün haritasını çıkarıyor. Virüsten elde edilen bilgi, kompüterle değerlendiriliyor ve ekrana virüsün üç boyutlu şekli çıkıyor. Son araştırmada, canlı virüs, içinde bulunduğu canlı hücre ile birlikte 48 saat gözlendi. Virüsün dakika başına 10 şekli çizildi. Gözlemin başladığı ikinci saatte hücre duvarından dışarıya doğru tüy gibi uzantılar görüldü. Bunun, virüsün hücre dışına çıkmak için yaptığı ilk saldırılar olduğu anlaşılıyor. Enfeksiyonun, vücuda girdikten 2-3 saat sonra yayılmaya başladığı biliniyordu. Gözlem, bu bilgiyi doğruladı. Sekizinci saatte ise virüsün bir kopyasının hücre duvarından çıktığı gözlendi. Bu da virüslerin, hücre içine girdikten 4-8 saat içinde üremeye başladıkları şeklindeki bilgiyi doğrular nitelikte. Gözlem, hücre, mikrop, virüs bilimcilerini heyecanlandırdıysa da yeni bulgunun tedavi pratiğine aktarılması uzun yıllar alacak.

Zonguldak'ta grizu faciası

BİROL ÜZMEZ / SELAHATTİN DEMİRCAN *4 mart*

ZONGULDAK/KOZLU - Kozlu bucağındaki TTK Müessesesi'ne 500 metre mesafede bulunan ve yaklaşık 5 bin işçinin üç vardiya halinde çalıştığı İncirharmanı Ocağı'na dün saat 16.00'da, 24.00'e kadar çalışmak üzere bin 500 dolayında işçi indi. İşçiler Uzun Mehmet-1 kuyusundan asansörle 200 metreden 560 metreye kadar inen, 8. kattaki kömür üretim galerilerine dağılarak çalışmaya başladılar. Patlama, saat 20.30 sıralarında 485 metre derinliğindeki 7 numaralı galeride meydana geldi. Zonguldak kent merkezinden de duyulan büyük patlama sonucu galeri çöktü, galerilere iniş çıkışta kullanılan iki kuyunun asansör sistemleri de devre dışı kaldı. Bin 500 işçinin yerüstü ile bağlantısı kesildi.

Facianın haber alınması üzerine kurtarma ekipleri olay yerine geldiler, ancak oluşan zehirli gaz ve sıcaklık nedeniyle uzun süre ocaktan içeri giremediler. Patlama sırasında devre dışı kalan, işçilerin galerilere iniş çıkışlarını sağlayan Uzun Mehmet-1 kuyusunun asansörü yaklaşık 45 dakika sonra çalışmaya başlayınca, ilk kurtarma ekipleri ocağa indiler. Zonguldak Valisi **Nurettin Turan**'ın verdiği bilgiye göre, asansör ile aşağı inen ekipler patlamanın olduğu kuyunun ağzından üç işçinin cesedini çıkardı. İşçilerden ikisinin **Ahmet Törün** ve **Erol Öztürk** olduğu öğrenildi. Dün saat 24.00'e kadar Zonguldak SSK ve Devlet hastanelerine ikisi ağır 38 yaralı sevk edildi. Bunlardan ikisi Ankara'ya sevk edildi.

Hastanelere yaralı sevkiyatı gece boyunca sürdü.

Vali Nurettin Turhan, patlamanın olduğu 7. üretim bölgesinde çalışan işçi sayısının 200 olduğunu, üç ölü ve 38 yaralının buradan çıkarıldığını söyledi. Diğer 6 galeride de bin 300 kadar işçinin bulunduğu kaydedildi. TTK'dan bir yetkili, dün saat 24.00'e kadar 15 cesedin çıkarıldığına tanık olduğunu anlattı.

Patlama sonucu, Kozlu merkezindeki 30 numaralı Ali Soydaş kuyusunun da devre dışı kalması, kurtarma çalışmalarını olumsuz yönde etkiledi. Yetkililer bu kıyının tüm üretim bölgelerinin havalandırılması ve yeraltına araç-gereç gönderilmesinde kullanıldığını belirttiler. Kaza durumunda ilkyardım için kullanılan bu kuyudan patlama anında alev çıktığı, havalandırma sisteminden de kömür bulutu yükseldiği ifade edildi. Kurtarma ekipleri Uzun Mehmet-1 kuyusuna asansörle inmelerine karşın patlamadan sonra çıkışları kapanan galerilere ulaşamadılar. Yetkililer galerilerin patlamadan ne ölçüde etkilendiğinin bilinmediğini, bazı galerilerde havalandırma sisteminin çalıştığının tahmin edildiğini söylediler. Bir yetkili **"Galerilerdeki diğer işçilerin durumu**

meçhul. Havalandırma sistemi yer yer çalışıyor olabilir. Asansörle kuyuya inilebildi. Ancak galerilere girilemiyor. Kurtarma ekipleri patlamanın olduğu galeriye de ulaşamadı. Diğer galerilere grizu patlamasının etkisi nedir bilemiyoruz" dedi.

Devlet Bakanı **Ömer Barutçu** ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı **Mehmet Moğultay** facia üzerine gece yarısından sonra Ankara'dan Zonguldak'a hareket ettiler. Cumhurbaşkanı **Turgut Özal**, Başbakan **Süleyman Demirel** ve Başbakan Yardımcısı **Erdal İnönü** de birer mesaj yayımlayarak grizu faciasından duydukları üzüntüyü dile getirdiler.

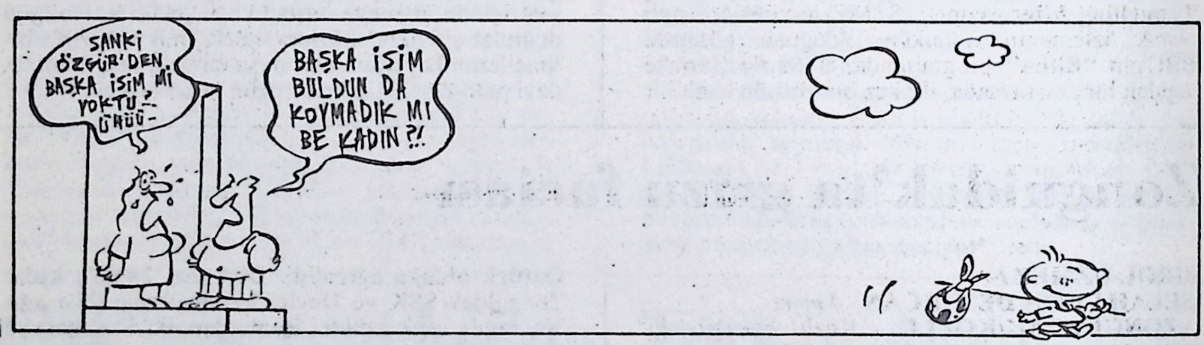
260 metre derinliğindeki galeriden sağ olarak çıkarılan **Aydın Çaltepe** adlı işçi, patlamayı Cumhuriyet muhabirine anlatırken, **"560 kotunda büyük bir patlama oldu. Bir anda sanki sıcak bir rüzgâr dalgası geldi ve makinelerimiz stop etti. Arabalar, troley hatları birbirine geçti. Bir sarsıntı hissettik. Galerilerde çökme olduğunu anladık. Biz dışarı çıktık, ama yüzlerce işçi aşağıda kaldı"** dedi.

Tabanca ustası olarak ocakta çalışan işçilerden **Hasan Kayalı** ise, olayı **"Tomruk arabalarının patlamanın şiddetiyle birbirine girdiğini gördüm. 425 metre derinliğindeki galeride kol, bacağı kopmuş cesetler gördüm. Kuyu dibi tamamen harap olmuş durumda. Patlama olduğunda kulaklarım kapandı, ortalık toz duman oldu. Yaralıları o panikle kuyu diplerine taşıdık. Göz gözü görmüyordu"** diye anlattı. **Necati Öztürk** adlı maden işçisi de yeryüstüne çıkana kadar 7 ceset gördüğünü söyledi.

Ocağın ağzında yığılan ve kurtarma ekiplerine yardım eden madenci yakınları ile Kozlulu yurttaşlar, dünkü patlamayı, **"Kozlu'da görülen en büyük patlama"** olarak nitelediler.

Devlet Bakanı Ömer Barutçu'nun, "600-700 işçinin ocakta bulunduğu sanılıyor" şeklindeki sözlerini, İncirharmanı'na gelerek kurtarma çalışmalarını denetleyen Zonguldak Valisi Nurettin Turan, **"Ayrı kotlarda işçiler çalışıyor. Sadece patlamanın meydana geldiği kotta 200 işçi varmış"** diye düzeltti.

Maden-İş Sendikası Kozlu Şubesi Başkanı **Selahattin Bükücü,** saat 01.15 itibarıyla ocaklardan 20 ceset çıkarıldığını, patlamanın olduğu galeriden kurtarma ekiplerinin ceset çıkarmaya devam ettiklerini söyledi.

Bir yılda 16 bin kadına tecavüz edildi

8 mart

ANKARA (ANKA) - **"Dünya Kadınlar Günü"**nde Türkiye'de kadınlara yönelik cinsel suçlardaki artış, yüz kızartan bir tablo oluşturuyor. Türkiye'de bir yılda 15 bin 835 kadın ve kız çocuğuna tecavüz edildiği iddiası ile mahkemelerde toplam 10 bin 760 dava açıldı.

Geçen yıl Türkiye'de 8 bin 59 genç kız ve kadın zorla ya da evlenme vaadi ile kaçırılıp alıkonulurken 4 bin 94 kadın ve genç kız da kendilerine laf atıldığı veya sarkıntılık yapıldığı gerekçesiyle şikâyette bulundu. Kadınlar ve çocuklara karşı işlenen cinsel suç toplamı bir yılda 28 bin 849 olarak gerçekleşti.

ANKA'nın, Adalet Bakanlığı'nın geçen yıla ilişkin istatistiklerinden yaptığı derlemeye göre 15 yaşını bitirmemiş kız çocukları yoğun cinsel tehdit yaşıyor. Bakanlık verilerine göre geçen yıl 453 erkek, 15 yaşını bitirmemiş kız çocuğunun ırzına geçmek ya da onları baştan çıkarmak suçlarından mahkemeye çıkarıldı. Aynı süre içerisinde 422 sanık, yine 15 yaşını bitirmemiş kız çocuğunun ırzına geçmeye çalışmaktan suçlu görülürken, bu sürede 15 yaşını bitirmiş genç kızların ırzına geçmekten sanık sayısı bin 135 olarak belirlendi.

Türk Ceza Kanunu'nun **"zorla ırza geçme sonucu ölüme yol açmak ya da mağdurun sakatlanmasına neden olmak"** suçunu düzenleyen 418. maddesi uyarınca geçen yıl 661 sanığın suçu sabit görüldü. Aynı verilere göre bir yıl içerisinde sulh

ve asliye ceza mahkemelerinde zorla kız kaçırma ve alıkoyma suçlarından toplam 5 bin 652 dava açıldı. Bu davalarda 8 bin 59 kişi yargılandı. Bu suçlardan mahkum olanların sayısı da 2 binin üzerine çıktı.

Adalet Bakanlığı verilerine göre Türkiye'de çocuklara karşı işlenen cinsel suçlarda ortalama yargılama süresi bazı davalarda 108 aya kadar uzuyor. Bir başka deyişle 14 yaşında cinsel saldırı nedeniyle mağdur olan bir çocuk, 23 yaşında kendisini mağdur eden kişinin cezalandırıldığını ya da mahkum edilemediğini görüyor.

Hukukçular, cinsel saldırıya hedef olanlardan bir kısmının da erkek çocuğu olduğunu hatırlatırken, çocuklara karşı işlenen suçlarda yargılamanın hızlandırılması için acil önlemlerin alınmasını istiyorlar.

Bakanlık verilerine göre bir yılda 8 bin 59 sanık evlenme vaadi ile kızlık bozma ya da zorla kız kaçırmak suçlarıyla yargıç önüne çıktı. Bunlardan 2 bininin suçu sabit görüldü. Aynı süre içerisinde 4 bin 94 kadın da kendilerine sözle ya da elle sarkıntılık yapıldığı gerekçesiyle savcılıklara başvurdu.

Cinsel suçlar ve cezaları

Türk Ceza Kanunu'nda **"Edep töreleri ve aile düzenine karşı suçlar"** bölümünde, zorla ırza geçme, küçükleri baştan çıkarma, iffete saldırı ve kız, kadın kaçırma suçlarından bazılarına verilmesi öngörülen cezalar şöyle düzenleniyor:

Madde 414: 15 yaşını bitirmeyen bir küçüğün ırzına geçenler 5 yıldan az olmamak üzere ağır hapis cezasına çarptırılır. Küçük, ırza geçmeye karşı koyamayacak durumda ise ceza 10 yıldan az olamaz.

Madde 415: 15 yaşını bitirmeyen küçüğün ırz ve namusunu bozmaya kalkışanlara 2 yıldan 4 yıla kadar hapis cezası verilir. Küçük eyleme karşı koyamayacak durumda ise ceza 5 yıla kadar yükseltilir.

Madde 416: 15 yaşını bitiren kimsenin zorla ırzına geçen ya da beden hastalığından dolayı eyleme karşı koyamayacak bir kimseye karşı bu suçu işleyen kişi 7 yıldan az olmamak üzere ağır hapis ile cazalandırılır.

Madde 418: Zorla ırza geçme suçu mağdurun ölümüne yol açarsa suçu işleyene ölüm cezası verilir. Bu suç bir hastalığın bulaşmasına ya da mağdurun sağlığında bozulma veya sakatlığa yol açarsa cezası yarı oranında arttırılır.

Madde 423: 15 yaşını dolduran bir kızı **"Alacağım"** diye kandırıp kızlığını bozanlara 6 aydan 2 yıla kadar hapis cezası verilir. Evlenme gerçekleşirse dava ve ceza ertelenir. 5 yıl içinde boşanma olursa bu ceza yeniden çektirilir.

Madde 429: Zor ve gözdağı ya da yalan-dolanla, şehvet duygusu ya da evlenme amacıyla ergin olan bir kadını kaçıran ya da bir yerde alıkoyanlara 3 yıldan 10 yıla kadar hapis cezası verilir. Kaçırılan kadın evli ise verilecek hapis cezası 7 yıldan hafif olamaz.

Madde 430: Ergin olmayan kimse zor ve sertlik kullanılmadan kendi isteği ile şehvet duygusu ya da evlenme amacıyla kaçırılmış ya da alıkonulmuşsa ceza 6 aydan 3 yıla kadar hapis olarak belirlenir.

Erzincan yıkıldı

14 mart

Zonguldak'taki grizu faciasının acısı dinmeden dün de Erzincan'da meydana gelen deprem tüm yurtta büyük üzüntü yarattı. Erzincan, dün saat 19.20 sıralarında şiddetli depremle sarsıldı. Deprem sırasında büyük bir panik yaşandı ve halk sokaklara döküldü. Kent merkezinde iki büyük otel, Sağlık Meslek Lisesi, hâkim ve savcı lojmanları, onlarca büyük apartman, 10 kadar büyük iş merkezi ile kent çevresindeki kooperatif evlerinin çok büyük bir bölümü yerle bir oldu. Sağlık Meslek Lisesi'nde 62 öğrencinin göçük altında olduğu, hâkim ve savcı lojmanlarındaki enkaz altından ise iki kişinin yaralı olarak kurtarıldığı öğrenildi. Erzincan'la telefon bağlantısı uzun süre sadece askeri kanallarla sağlanabildi. Bu nedenle ayrıntılı ve sağlıklı bilgi alınamadı. İlçe ve köylerden henüz haber ulaşmadı. Ancak Üzümlü, Çayırlı ve Kemah'ta hasar meydana geldiği belirtiliyor.

Türkiye'nin büyük bölümünden hissedilen deprem Gümüşhane'de de 5 kişinin ölümüne neden oldu.

Alınan ilk bilgilere göre Kemah ilçesinde emniyet müdürlüğü binası çöktü, enkaz altında kalan bir kişinin kurtarılmasına çalışıyor. Depremin Geçitköyü ve Altınbaşak yerleşim birimlerinde ağır hasara yol açtığı belirtiliyor.

Erzincan Vali Vekili **Fikret Çuhadaroğlu**, hastanelerin yaralılarla dolduğunu, halkın sarsıntılar devam ettiği için geceyi sokakta geçirdiğini bildirdi.

İçişleri Bakanı **İsmet Sezgin** dün gece, Bakanlar Kurulu toplantısından önce Refahiye ilçesiyle kurulan telsiz bağlantısından depremin merkez üssünün Erzincan olduğunun anlaşıldığını söyledi. Sezgin, köylerden haber alınamadığını belirterek çevre illerden yardımların ulaştırılmaya başlandığını anlattı. Can kaybı konusunda henüz bir bilgi bulunmadığını kaydeden Sezgin, kentin karanlıkta olduğunu söyledi. Sezgin, ordu merkezlerine talimat verdiklerini ve çevre illerin valileri ile görüştüklerini ifade ederek sağlık ekibi, battaniye, ilaç ve diğer gereken yardımların sevkiyatına hemen başlandığını bildirdi. Erzurum'da deprem bölgesine yardım için seferberlik ilan edildi. Tüm fırınlar ikinci bir emre kadar açık tutulurken, resmi plakalı araçlar Erzincan'a doğru yola çıkarıldı. Kan bağışı için vatandaşlara çağrı yapıldı. Gerektiğinde halkın da yardımına başvurulacağı bildirildi.

Depremin can kaybına yol açtığı illerimizden biri de Gümüşhane oldu. Kelkit ilçesinde deprem sonucu 5 kişi öldü. Gümüşhane Emniyet Müdürü **Uğur Gür**'ün verdiği bilgiye göre Kelkit'te bir caminin çökmesi sonucu ölenlerin **Mehmet Koç, İsmail Nal, Mürsel Uludağ, Derviş Uludağ** ve **Süleyman Kartal** oldukları saptandı.

Depremden sonra Erzincan'a 40 kilometre uzaklıktaki Geçit-Demirkapı mevkiindeki demiryoluna çığ düştü. Çığın temizlenmesi ve demiryolunun ula-

şıma açılması için bölgeye ekipler gönderildi.

Çevre illerden Erzincan'a sağlık ekipleri yola çıkarıldı. Ankara'dan Türk Hava Kuvvetleri ve Türk Hava Kurumu'na ait iki uçak Erzincan'a ilk yardım malzemesi ulaştırmak için hareket etti.

Erzincan'daki deprem Ege ve Marmara bölgeleri dışında tüm yurtta hissedildi. Depremden Erzurum, Kars, Elazığ, Siirt, Batman, Mardin, Adana, Malatya, Diyarbakır, Sivas, Kayseri, Trabzon, Rize, Giresun, Gümüşhane, Samsun, Ordu, Sinop, Amasya ve Ankara da etkilendi.

30 saniye süren deprem sırasında halk panik içerisinde sokaklara döküldü. Trabzon ve civarında camların kırıldığı, telefon hatlarında hasarların meydana geldiği, Batman'da ise bazı eski evlerde çatlaklar oluştuğu belirtildi.

Daha şık müminler için Tesettür 92 Fuarı

RUŞEN ÇAKIR *17 mart*

İSTANBUL - Rengârenk başörtüler, rengârenk pardösüler, paçaları görünen pantolonlar -çoğu blucin-, rengârenk ayakkabılar. Aralarında siyah çarşaflılar ve bir o kadar da **"başı açıklar"** var. Çoğu genç, tavırlarından anlaşıldığı kadarıyla da öğrenci.

Çemberlitaş'taki Fırat Kültür Merkezi'ni dolduran bu kızlar ve kadınlar birazdan bir tesettür defilesi izleyecek. **"Tesettür 92"** kısa adıyla tanıtılan "1. Tesettür Giyim ve Kuşam Fuarı" resmen açıldı. En büyük heyecan defile için. Erkeklerin kesinlikle giremeyeceği, fotoğrafın kesinlikle çekilemeyeceği, fuar yetkililerinin deyişiyle **"Daha önce sağda solda yapılan amatör işi defilelerden çok farklı"** bir defile olacak bu. 35 şirketin katıldığı fuarda ilk saatlerde, standlarda büyük bir hareketlilik gözlenmiyor. Çoğu şirketin adı ve bölmesi var, ama kendileri yok. Geride kalanlarda ise birkaç pardösü, bol miktarda başörtüsü, ambalajları içinde iç çamaşırları, kitaplar, kartpostallar satılmak isteniyor. Ama alışveriş yok denecek kadar az. Belki bayram yaklaştıkça, %20-40 arasındaki indirimden yararlanmak isteyenler çıkabilir. Fuarı düzenleyen Vatan Turizm ve Fuarcılık şirketinin sahibi **Mustafa Bozdemir,** yazılı açıklamasında şunları söylüyor:

"Gerek iç pazara, gerekse ihracata yönelik dev boyutlarda cirolarıyla kendinden söz ettirmeyi başaran giyim sanayiinde, varlığını her geçen gün daha kuvvetli hissettiren bir modayı ilk defa böylesi bir organizasyonla aynı çatı altında sunmaya niyetlendik."

Bozdemir, **"tesüttür"**ün bir gerçek olduğunun herkesçe kabul edildiğini belirtip onun öyküsünü Cumhuriyet'e şöyle anlatıyor: **"70'li yıllarda üniversitelerde tek tük başörtülü kız vardı. Uzun pardösü filan giyiyorlardı, ama bilinçli bir giyim yoktu. Daha sonra, genç kızlarımızın önemli bir kısmı, İslam'ın örtünme emrini yerine getirmeye başlayınca, bazı büyük mağazalar özel reyonlar açtılar. Ardından, sadece tesettür konusunda çalışan firmalar çıktı, şu anki sayıları yaklaşık 60 bunların."**

Bozdemir, bir sorumuz üzerine, **"İslami ölçüler sabit kalmak suretiyle giyinmek serbesttir"** diyor ve yakınıyor: **"Müslüman kadın da giyinmesini bilmeli, kılık kıyafetine dikkat etmeli. Göze hoş gelen, temiz, modernize kıyafetler giyilmeli. Ama tesettürde modern bir kreasyon çalışması daha olmadı. Batılı anlamda çizgiler oluşmuş değil."**

Düzenleyicileri, 14 gün sürecek olan fuara yaklaşık 15-20 bin kişinin ilgi göstermesini bekliyor. Fuar kapsamında düzenlenecek olan **"Demokrasilerde ve İslam'da Kadın Hakları", "Kültür Yozlaşması", "Basın Yayının Önemi ve Kadın Dergileri"** gibi paneller, konferanslar, slayt gösterileri ve diğer etkinliklerle katılımın daha da arttırılıp anlamlandırılması isteniyor.

Hükümet 'Huzurlu Nevruz' istiyor

20 mart

ANKARA (Cumhuriyet) - Bakanlar Kurulu, 21 Mart'ta başlayacak Nevruz kutlamaları ile olağanüstü hal uygulamasını görüştü. Devlet Bakanı ve Hükümet Sözcüsü **Akın Gönen,** provokasyon olasılığı da dikkate alınarak, Nevruz'un huzur içinde kutlanması için öngörülen tedbirlerin gözden geçirildiğini söyledi. Gönen, **"Hedef, bugünün huzur içinde geçmesini sağlamak"** dedi.

Bakanlar Kurulu dün, Başbakan **Süleyman Demirel**'in başkanlığında yaklaşık 3 saat süren bir toplantı yaptı. Bakanlar Kurulu'nun ekonomik paketi bütünüyle görüşmek üzere yarın ek bir toplantı daha yapması kararlaştırdı. Devlet Bakanı ve Hükümet Sözcüsü Akın Gönen, toplantıdan sonra yaptığı açıklamada, Bakanlar Kurulu gündemindeki ilk sırayı geçen hafta Erzincan'da meydana gelen depremin oluşturduğunu, bu konuda alınan tedbirlerin gözden geçirildiğini bildirdi. Gönen, dün kurulan hava köprüsüyle iki gün içinde Kızılay'ın deprem bölgesine 5 bin çadır göndererek, yurttaşların taleplerinin karşılanacağını söyledi.

Bakanlar Kurulu'nda olağanüstü hal uygulaması, Nevruz ve güvenlik konularının ele alındığını belirten Gönen, Nevruz kutlamalarının olaysız geçmesi için hükümetin her türlü önlemi aldığını bildirdi. Gönen, **"Yasal sınırlar içinde bugünün kutlanması için her türlü gayret gösterilmektedir"** diye konuştu. Bir soru üzerine İçişleri Bakanlığı'nın alınabilecek her türlü önlemi aldığının izlendiğini belirten Akın Gönen, şöyle konuştu:

"Burada mühim olan geleneklere göre kutlanması, arzu eden vatandaşların gönül rahatlığı ile bu günü kutlamaları. Çeşitli provokasyonlarla bu günün huzurunun kaçırılmaması ve iyi bir geleneğin yozlaşmaması için gereken tedbirlerin

alındığı görüldü. Hedef bu günün huzur içinde geçmesini sağlamaktır. Bunu bozacak her türlü ihtimal de gözden geçirildi."

Akın Gönen, Nevruz kutlamaları çerçevesinde yasalar ve yasaklar arasındaki ayrımın sorulması üzerine de, vatandaşların yasalar çerçevesinde töre, gelenek gereği her şeyi yapmakta serbest olduklarını vurguladı. Nevruz'un ilk kez kutlanmadığını anımsatan Gönen, **"Binlerce yıldır nasıl yapılıyorsa, en rahat şekilde yapılması için tedbirimizi aldık"** dedi. Devlet Bakanı ve Hükümet Sözcüsü Akın Gönen, bir başka soru üzerine, olağanüstü hal uygulamasıyla ilgili daha önce altı bakandan oluşturulan komitenin çalışmalarını sürdürdüğünü ve çalışmalarını 15 gün içinde **"detay plan"** olarak ortaya koyacağını bildirdi. Bakanlar Kurulu toplantısında Habur kapısında yapılan sınır ticaretinin de ele alındığını kaydeden Gönen, sınır ticaretinde petrol dahil birtakım kolaylıkların getirilmesi doğrultusundaki çalışmaların son aşamaya geldiğini, konunun yarın yapılacak Bakanlar Kurulu toplantısında kesin şeklini alacağını sandığını ifade etti.

Demirel ekonomiye el koydu

22 mart

CUMHURİYET (Ankara) - Başbakan Süleyman Demirel, kamu finansman sorunlarının ağırlaşması, parasal göstergelerdeki olumsuz gelişme ve döviz rezervlerinin erimeye başlaması üzerine, ekonomiye el koydu. Dün ekonomi kurmayları ile bir toplantı yapan Demirel, ayrıntılı bilgi aldı ve alınması gerekli önlemleri değerlendirdi.

Başbakanlık Konutu'nda yapılan toplantıya Demirel'in ekonomi danışmanı Prof. Dr. **Emre Gönensay**, Devlet Bakanı **Tansu Çiller**, Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarı **Tevfik Altınok**, Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) Müsteşarı **İlhan Kesici**, Maliye ve Gümrük Bakanlığı Müsteşarı **Öktem Atamyıldız**, Merkez Bankası Başkanı **Rüşdü Saracoğlu** ve Kamu Ortaklığı İdaresi Başkanı **Üstün Sanver** katıldı.

Toplantıda, bu hafta yapılan Hazine nakit ödemeleri nedeniyle oluşan likidite bolluğunun yaratabileceği olumsuz sonuçlar değerlendirildi ve buna karşı alınması gerekli önlemler tartışıldı.

Hazine nakit akımı programı ve bütçe gelir gider dengelerinin de ele alındığı toplantıda Başbakan Demirel özellikle döviz rezervleri üzerinde durdu. Merkez Bankası Başkanı Saracoğlu'ndan rezervlerin son durumu ile ilgili bilgi alan Demirel, resmi rezervlerde meydana gelen 1.3 milyar dolarlık azalmanın nedenini sordu. Demirel'in bundan böyle Merkez Bankası'nın rezerv azalmasına yol açabilecek operasyonlardan mümkün olduğunca kaçınmasını, ancak döviz kurlarında aşırı artışlara da izin verilmemesini istediği öğrenildi.

Devlet Bakanı Tansu Çiller'in de para ve döviz piyasalarındaki olumsuzluğun Hazine'nin şubat ve mart aylarına yığılan büyük miktardaki iç borç ödemelerinden kaynaklandığını söylediği belirtildi.

Kanlı Nevruz: 38 ölü

22 mart

Haber Merkezi - Güneydoğu'ya Nevruz kanlı geldi. Savaş alanına dönüşen Cizre ve Şırnak'ta en az 36 kişi öldü. Bu ölüm listesine, Mardin ve Adana'dan da birer kişi eklendi. 12 kişinin öldüğü Cizre ve 24 kişinin öldüğü Şırnak ile yer yer çatışmaların olduğu Van'da sokağa çıkma yasağı ilan edildi. Oldukça sakin bir gün geçiren Diyarbakır'da ise Cizre ve Şırnak'tan getirilen yaralılar için belediye, akşam saatlerinde kan anonsu yaptı.

Cizre:

Bölgenin en hassas noktalarından biri olan Cizre, dün önce Nevruz kutlamalarına, sonra da ölümlere sahne oldu. Öğleye doğru başlayan olaylar, gece geç saatlere kadar çatışmayla sürdü.

Cizre'de sabahın erken saatlerinden itibaren, aralarında kadınların ve çocukların da bulunduğu kalabalık gruplar, **"Nevruz kutlanacak"** sloganları atarak ve ellerinde **Abdullah Öcalan'ın** posterlerini taşıyarak mezarlığa gittiler. Bu arada mezarlığa doğru gitmek isteyen bir başka gruba, polis engel olmak istedi ve dağılmaları uyarısında bulundu. Ancak bu grup, E-24 Karayolu üzerindeki kavşakta oturarak dağılmayı reddetti. Grubun dağılmaması üzerine, polis telsizinden **"Dağılsınlar, dağılmazlarsa gözyaşartıcı bomba atın"** uyarısı geldi. Bunun üzerine polis, gözyaşartıcı bomba attı. Bu sırada polis panzerinin ateş açtığı görüldü. Havaya açılan ateş sırasında göstericiler ara sokaklara doğru kaçtılar.

Bu olaydan yaklaşık bir saat kadar sonra, değişik yollardan mezarlığa giderek burada buluşan kalabalık, sloganlar attı. Mezarlıktaki törenden sonra Cudi Mahallesi'ndeki ilkokul önünde, kısa bir kutlama toplantısı yapıldı. Saat 11.30 sıralarında halk ilkokuldaki toplantıdan dağılırken silah sesleri duyuruldu. Bunu, bütün Cizre'yi saran silah sesleri ve giderek yoğunlaşan çatışmalar izledi.

Cizre'de saat 12.00'de sokağa çıkma yasağı ilan edildi. Ancak buna karşın silah sesleri devam etti. Saat 16.30 sıralarında ilçedeki tank ve pazerler çekilirken bu kez PKK karşı saldırıya geçti. Onarlı gruplar halinde ilçenin çevresinde ağır makinelilerle ateş açan PKK'lılara, güvenlik güçleri de ateşle karşılık verdi. Kısa sessizlik dönemleri dışında saatlerce süren bu çatışma sırasında, çok sayıda yerli ve yabancı gazetecinin bulunduğu Kadıoğlu Oteli de isabet aldı. Ancak otelde herhangi bir yaralanma olayı meydana gelmedi.

Cizre'de en az 11 kişinin öldüğü belirlendi. Ölümle sonuçlanan olaylarla ilgili olarak İçişleri Bakanı **İsmet Sezgin**, "göstericiler başlattı" derken, Cizre'de bulunan İnsan Hakları Derneği Genel Sekreteri **Akın Birdal**, güvenlik güçlerini suçladı. Bir-

dal, akşam saatlerinde kaldığı Çatuk Oteli'nden Cumhuriyet muhabirine şunları anlattı:

"Bu olaylara güvenlik kuvvetleri neden oldular. Olaylara tanık olduk. Şu anda otelde bir bankın arkasına eğilmiş konuşuyorum. Çok gergin bir hava var. Ankara'ya haber verdik. 'Bakanlar Kurulu'na durumu iletin. Burada durum çok vahim' dedik. Ölü sayısı 11 olarak açıklanıyor, ama çok daha fazla olduğunu sanıyoruz. Bazı ailelerin, cenazelerini vermemiş olması muhtemel. Ayrıca, çevre köylerden de ölüm haberleri alıyoruz."

Gündüz meydana gelen olaylardan sonra Diyarbakır ve Mardin'e yaralı taşıyan bazı **"beyaz bayraklı"** araçların, kısa süre sonra ilçeye geri dönmesi de **"bu yaralıların yolda öldüğü"** biçiminde yorumlandı. Ölü sayısının artması anlamına gelen bu yorum, yetkililer tarafından doğrulanmadı.

Ölenlerden adları belirlenenler ise şunlar: **Lojman Ercan, Hüseyin Sönmez, Hüseyin Ertene** ve **Yusuf Ergin**.

Şırnak:

Dün bölgenin ikinci **"sıcak noktası"** Şırnak oldu. Şırnak'taki olaylarda, biri polis memuru 24 kişi hayatını kaybetti. Cumhuriyet Şırnak muhabirinin çeşitli kaynaklardan sağladığı bilgilere ve gözlemlerine göre olay şöyle gelişti:

Valiliğin, kutlamalar için resmen izin verdiği Cumhuriyet Meydanı'na sabahın erken saatlerinden itibaren kalabalık gruplar gelmeye başladı. Aralarında kadınlarla çocukların da bulunduğu gruplar, meydana açılan yolların başında polis barikatlarıyla karşılaştı. Güvenlik güçleri, alana girenleri aramak istedi. İlk başlarda, gelenlerin büyük bir bölümü aramaya itiraz etmedi ve arama işleminden sonra alana girdi. İlerleyen dakikalarda ise büyük gruplar halinde gelenler **"aramaların çok zaman alacağı"** gerekçesiyle itiraz ettiler.

Polisin arama yapmakta ısrar etmesi üzerine tartışma çıktı. Tartışmaların büyüdüğü saat 10.00'da ise silah sesleri duyuldu. İçişleri Bakanı İsmet Sezgin, ilk ateşin göstericilerden geldiğini söylerken, HEP Parti Meclisi üyesi **Mesut Uysal**, alana girmek isteyen halkın üzerine ateş açıldığını savundu.

Sonraki saatlerde silah sesleri kentin her yerinden gelmeye başladı ve tam bir kaos yaşandı. Çok sayıda ev ve araç kurşunlara hedef olarak hasar gördü.

Şırnak'ta olaylar üzerine saat 14.00'te sokağa çıkma yasağı ilan edildi. Bu arada ölü ve yaralılar da güçlükle Şırnak Devlet Hastanesi'ne taşındılar. İlk saatlerde 11 olarak gelen ölü sayısı, akşama doğru artmaya başladı. Gece saat 22.00 sıralarında da SHP Şırnak İl Başkanı **Yusuf Uğur**, ölü sayısının 23 olduğunu bildirdi. Yusuf Uğur, ölenlerden 12'sinin Devlet Hastanesi'nde bulunduğunu, öteki 11 kişinin cesedinin ise evlerinde tutulduğunu belirtti. Kendisinin de bu arada polisler tarafından dakikalarca sürüklenerek dövüldüğünü anlatan Uğur, "Şimdi endişemiz, yarın (bugün) cenazelerin nasıl kaldırılacağız" dedi.

Şırnak'ta ayrıca bir polis memuru da hayatını kaybetti. İçişleri Bakanı'nın açıklamasına göre, izinli olduğu için evinde bulunan **Osman Çatana** adlı polis memuru, silahlı çatışmaları duyunca dışarı çıkarak tabancası ile ateş etmeye başladı. Bir süre sonra mermisi biten Çatana, göstericiler tarafından linç edilerek öldürüldü.

Şırnak'taki olaylarda ölen 23 kişinin adları şöyle: **Zeynep Uysal** (50), **Emin Acar, Şehmuz Kabul, Halil Değer, Nebahat Gaguç, Hediye Sagiç, Ramazan Bayar, Nezir Sezek, Halil Baysal, Belkıs Yumak, Abdullatif Sidar, Mehmet Nezir, Bülent Zeyrek, Birsen Özcan, Ömer Dayan, Bilal Zeyrek, Hacer Şan, Hasan Cavlak, Birşeng Onuk, Emin Tetik, Methi Güngen** ve 8 yaşında soyadı belirlenemeyen **Hatice** adlı kız çocuğu.

SHP İl Başkanı Uğur, Şırnak'ta 45'de yaralı olduğunu bildirdi.

Önceki akşamdan itibaren elektrikleri kesik olan Şırnak, sokağa çıkma yasağıyla birlikte ölü bir kent haline dönüştü. İdil'de iken, olaylar üzerine Şırnak'a giden SHP Milletvekili **Selim Sadak**, **"Halk davul zurna çalarak kutlarken güvenlik güçleri ateş açmış"** dedi.

HEP İl Başkanı **Abdullah Özcan** da olayları şöyle anlattı:

"Aydın Gülsen ve Özcan adlı iki astsubay halka ateş açtılar. İlk anda 10 kişi düştü. Sonra da her tarafta ateş başladı. Korkuyoruz. Herkes bodrumunda bekliyor."

Van:

Nevruz kutlamaları Van'da da olaylı geçti. Kentin değişik kesimlerinde toplanan grupların ateş yakarak Nevruz'u kutlamalarına, **"izinsiz"** olduğu gerekçesiyle güvenlik güçleri müdahale etti. Göstericiler, polis ve askere taş atınca 21. Seyyar Jandarma Tugayı'ndan takviye güç geldi. Tanklar ve panzerlerle müdahale edilen olaylarda, göstericilerin dağılmaları için güvenlik güçleri silah kullandı. Bu arada gözyaşartıcı bomba atıldı. Olayları izleyen ve fotoğraf çeken bazı gazeteciler tartaklanarak filmleri ellerinden alındı.

Daha sonra kentin her yanından silah sesleri duyulmaya başlandı. Van'daki sokak çatışmaları 3 saat kadar sürdü. İçeriden polisin üzerine ateş açıldığı gerekçesiyle HEP Van il örgütü binası, abluka altına alındı. Polis, binaya saat 16.00 sıralarında girerek içerideki 15 kişiyi gözaltına aldı. Van'da 200'den fazla kişinin gözaltına alındığı öğrenildi.

Can kaybı olmayan, ancak bazı yaralanmalarla sonuçlanan Van'daki olaylar üzerine sokağa çıkma yasağı ilan edildi.

Diyarbakır :

Nevruz, Diyarbakır'da dün HEP'in düzenlediği çeşitli kutlamalarla geçti. HEP il binası önünde toplanan yaklaşık bin kişi, halay çekip Kürtçe türkü söyleyerek kutlama yaptı. Yoğun güvenlik önlemleri arasında yapılan kutlamalar, sessiz bir yürüyüşle noktalandı.

Diyarbakır bağımsız milletvekili **Hatip Dicle** ve **Leyla Zana**'nın da katıldığı bir başka kutlama ise, Mardinkapı mezarlığında gerçekleştirildi. Yaklaşık 300 kişi mezarlığa giderek geçen yıl öldürülen HEP İl Başkanı **Vedat Aydın**'ın mezarına karanfil bıraktı. Saygı duruşundan sonra kalabalık, topluca Kürt marşı söyledi. Milletvekili Zana'nın **"herkes üçerli beşerli dağılsın, yeni şehitler vermek istemiyoruz"** uyarısı üzerine kalabalık sessizce dağıldı.

Kentte esnafın bir bölümü de Nevruz dolayısıyla kepenk kapattı.

Diyarbakır'ın sessizliğini, akşama doğru belediye hoparlörlerinin anonsu bozdu. Anonslarla, "çeşitli

yerlerden getirilen yaralılar için her gruptan kan" istendi.

Cumhuriyet muhabirinin edindiği bilgiye göre, Diyarbakır Devlet Hastanesi'ne Cizre ve Şırnak'tan 40 kadar yaralı getirildi.

Öte yandan Diyarbakır Belediyesi İtfaiye Amiri **Adem Fırık**, Nevruz kutlamaları sırasında yakılan lastikleri söndürtmediği gerekçesiyle gözaltına alındı. AA'nın haberine göre Fırık, lastiklerin söndürülmesinin itfaiyenin görevi olmadığını söyleyerek, söndürme talimatı vermediği için gözaltında tutuluyor.

Mardin:

Öte yandan bir ölüm haberi de Mardin'in Nusaybin ilçesine bağlı Kutlubey köyünden geldi. Köyde Nevruz'u kutlayanların üzerine korucular tarafından ateş açıldığı öne sürüldü. Bu olay üzerine kimliği belirlenemeyen bir kişi hayatını kaybetti.

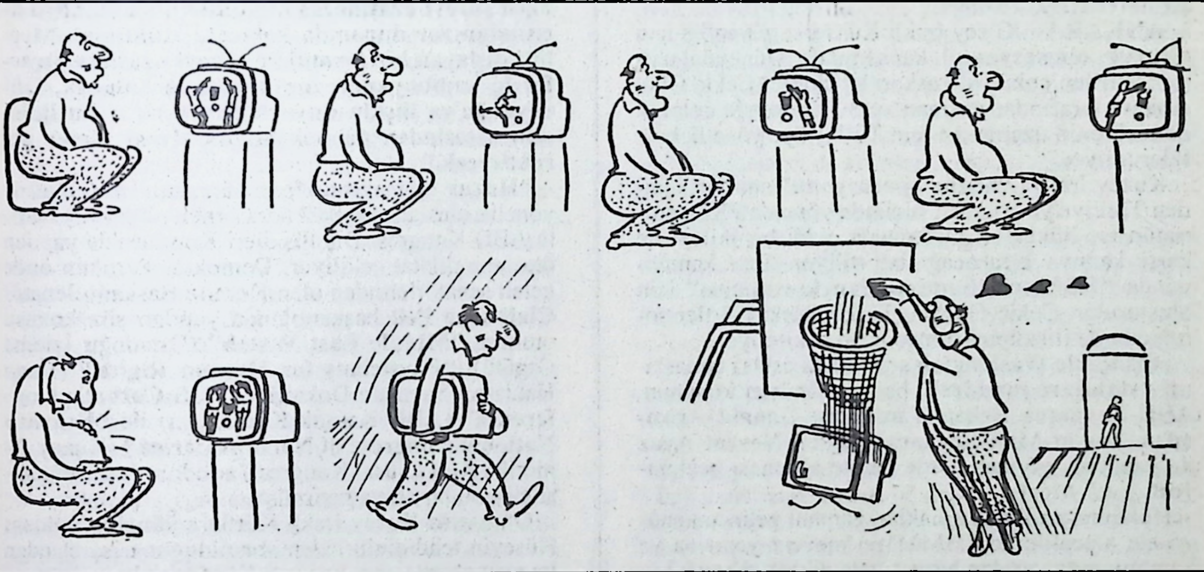
Güneydoğu'nun diğer il ve ilçelerinde ise Nevruz genellikle sakin geçti. Hakkari'de HEP'in düzenlediği şenlikler bölgedeki kanlı olaylar üzerine ertelenirken, Bingöl'de HEP Genel Sekreter Yardımcısı **İbrahim İncedursun**'un polis tarafından gözaltına alındığı bildirildi.

Olağanüstü Hal Bölgesi'ndeki öteki il ve ilçelerde ise Nevruz kutlamaları genellikle olaysız geçti. Yer yer ateşlerin yakıldığı ve sloganlı gösterilerin yapıldığı yerleşim birimlerinde bazı gözaltılar oldu. Ağrı'da ise valiliğin düzenlediği Nevruz kutlamaları yapıldı.

Törenlere Ağrı Valisi **İsmet Metin**, Belediye Başkanı **Fevzi Bulut**, 12. Piyade Tümen Komutanı Tümgeneral **İsak Subaşı** ile İl Jandarma Alay Komutanı Yarbay **Veli Küçük** de katıldı.

Antalya'da da HEP il örgütü tarafından düzenlenen Nevruz törenine 5 binin üzerinde insan katıldı. Törende konuşan HEP Genel Sekreteri **Ahmet Karataş**, Türk ve Kürt halklarının kardeşliğini vurguladı. Yaklaşık beş saat süren toplantı, şarkılar, halaylar ve şiirlerle bir şenlik havası içinde geçti.

Öte yandan, Cizre'de dünkü olaylar sırasında, Nevruz kutlamalarını izlemek üzere bulunan 67 yaşındaki Alman parlamenter **Uwe Helmke**, sivil bir polis tarafından başına dipçikle vurularak dövüldü.

Teknoloji yarışında kalpazanlar önde

TAYFUN GÖNÜLLÜ *25 mart*

Bunun nedeni, 1989 yılında Avrupa'dan alınan ve üç yıl önceki sahtekârlıklara karşı hassas olan kontrol aygıtlarının, kalpazanların son üç yıldaki teknolojik yenilikleri algılayamaması. Diğer bir deyişle, kalpazanlar çağ atladı, bankalar ise değişime ayak uyduramadı.

Adli Tıp Kurumu yetkilileri son dönemlerde oldukça fazla sahte döviz olayına rastladıklarını, yurttaşların dolar ve markta çok dikkatli olmaları gerektiğini söylediler.

Yurttaşların, tasarruflarını döviz olarak değerlendirirken karaborsacılardan yararlanmamalarını kaydeden uzmanlar, mümkün olduğu kadar Merkez Bankası'ndan döviz alışverişi yapmalarını önerdiler.

Sahte döviz olayları sadece yurttaşları değil, banka çalışanlarını da oldukça güç duruma sokuyor. Banka memurları, döviz alışlarında çıplak gözle yaptıkları kontrollerde şüphelendikleri dolarları kontrol cihazına soktuklarını, ancak bazı sahte dolarlarda cihazın sinyal vermediğini söylediler.

Banka veznedarları, bu dolarlardan bazılarının Merkez Bankası'ndan **"sahte"** diye geri gönderildiğini ve banka yönetiminin de bu parayı çalışanların maaşlarından kestiklerini ifade etti. Bazı banka yönetimleri ise ilk kez bu hataya düşen banka çalışanı için sahte dövizin bedelini bir kereye özgü yönetimin ödeyeceğini, daha sonraki olaylarda ise maaştan tahsil edileceğini bildirdi.

Vatandaş ne yapsın?

Adli Tıp uzmanları, kalpazanların son dönemlerde çok ileri basım tekniklerinden yararlanarak bastıkları dövizlerin gerçeğiyle sahtesini birbirinden ayırt etmenin bir vatandaş için mümkün olamayacağını belirttiler. Elindeki, sahte olduğunu bilmediği dövizi bankalara bozdururken yakalanan yurttaşlar hakkında soruşturmalar açılıyor. Mahkemenin, dövizleri, bilirkişi olan Adli Tıp Kurumu'nda incelemeye aldırtması sonucu birçok dava, suçlanan yurttaşın lehine sonuçlanıyor.

Çünkü Adli Tıp uzmanları bu konuda verdikleri raporlarda, "kandırıcı özelliği vardır" yanıtını veriyor. Bu yanıt, yurttaş dövizi alırken sahte mi gerçek mi olduğunu ayırt edemez anlamına geliyor.

Banka uzmanları ise en fazla sahtekârlığın, 1988 yılında basılmış 100 dolarlık banknotlar üzerinde yapıldığını söylüyorlar.

100 dolar üzerinde, Amerikan Bağımsızlık Bildirgesi ile ABD Anayasası'nın hazırlanmasındaki rolü ile tanınan bilim adamı, diplomat, yayımcı, yazar ve mucit **Benjamin Franklin**'in portresi bulunuyor. Bu dolar üzerinde yapılan sahtekârlıklardan bazılarını uzmanlar şöyle açıkladılar:

"Örneğin Franklin'in dudak kıvrımı değişiktir. Gözleri bulanık basılmıştır. Arka tarafında bulunan saat kulesindeki akrep hep 2'yi, yelkovan ise hep 4'ü gösterir. Ancak kalpazanlar ya buna dikkat etmezler ya da yapamazlar. Sahte dolarlarda saat değişik zamanı gösterir. Kulenin önündeki yeşillikler, sahtesinde beyaz olur. Doların ön ve arka yüzlerinin üst kısmında bulunan 'The United States Of America ibaresindeki' 'Of'un 'O' harfi ise tam yuvarlak yapılamıyor."

Çekiç Güç'ten Kürt baskısı

SEMİH İDİZ *26 mart*

ANKARA - Kuzey Iraklı Kürtlerin güvenliği için **"huzur operasyonu"** kapsamında Güneydoğu'ya yerleştirilen çokuluslu askeri birliklere (Çekiç Güç) Ankara tarafından tanınan ve 30 haziranda dolacak olan sürenin uzatılması için Türkiye'ye yönelik baskılar artıyor.

Kuzey Irak'ta **"huzur operasyonu"** sınırları içinden Türkiye'ye artan bir biçimde yönelen PKK terörünün ise hükümeti bu konuda ciddi bir ikilem ile karşı karşıya bırakacağı belirtiliyor. Batı kamuoyunda **"Kürtlerin Saddam'dan korunması"** için oluşturulan Çekiç Güç'ün, Türkiye'deki Kürtler sorunuyla da ilişkilendirilmesinden çekiniliyor.

Ankara ile Washington arasındaki askeri temasların **"standart maddesi"** haline dönüşen konunun, ABD Savunma Bakan Yardımcısı **Donald Atwood**'un bugün Milli Savunma Bakanı **Nevzat Ayaz** ile yapacağı görüşmelerde de ele alınması bekleniyor.

Hükümete yakın kaynaklar, zamanı gelince konuyu ele alacak olan TBMM'nin mevcut yapısına ve kamuoyunda varolan hassasiyete dikkat çekerek huzur operasyonunun süresinin uzatılmasını zor olarak değerlendiriyorlar.

Gözlemciler, iktidara geldikten kısa bir süre sonra geçen aralık sonunda bu süreyi son bir kez 30 hazirana kadar uzatan ve bundan sonra konuyu Meclis'e iade etmeyi kararlaştıran Demirel hükümetinin karşı karşıya kalacağı ikilem konusunda şu noktalara dikkat çekiyorlar:

"Batı'da, Saddam Hüseyin'in 30 hazıranı beklemekte olduğu, o tarihten sonra Kürtlere karşı yeniden harekete geçebileceği konusunda spekülasyon yapılıyor. Kürtlerin tekrar kitle halinde göç etmelerinden söz ediliyor. Başbakan Demirel ise önceki gün TBMM'de DYP grubuna konuşurken Irak'ta denetlenemeyen 270 kilometreden söz ediyor. 'Buraya duvar dikip kuş uçurtmayacağız' **diyor. Öbür yandan daha önce yaptığı** 'Kuzey Irak'taki kardeşlerimizi kaderlerine terk edemeyiz' **şeklindeki açıklamaları da tazeliğini koruyor. Meclis 30 hazirandan sonra söz konusu süreyi uzatmazsa hükümet dış kamuoyu açısından zor durumda kalacak. Hükümet, Meclis'i dışlayan bir formül ile süreyi uzatırsa bu sefer iç kamuoyunda zor durumda kalacak. Güneydoğu'ya ilişkin duyarlılık artarken bu ikilemin üstesinden gelmek büyük siyasi hüner gerektirecek."**

"Huzur operasyonu"'nun süresinin uzatılmasına yönelik uluslararası baskılara örnek olarak 19 martta ABD Kongresi Dış İlişkileri Komitesi'de yapılan oturuma dikkat çekiliyor. Demokrat Parti'nin önde gelen senatörlerinden olan Komite Başkanı Senatör **Claiborne Pell** başkanlığında yapılan söz konusu oturum, **"Middle East Watch"** (Ortadoğu İzleme Örgütü), **"Physicians for Human Rights"** (İnsan Haklarını Savunan Doktorlar), **"US Catholic Conference"** (ABD Katolik Konferansı) ile **"Kurdish National Congress of North America"** (Kuzey Amerika Kürt Ulusal Kongresi) adlı kuruluşların temsilcilerini bir araya getirmişti.

Oturumda Kuzey Iraklı Kürtlere yönelik Saddam Hüseyin tehdidinin halen var olduğuna işaret eden konuşmacılar, söz konusu Kürtlerin korunmasına yönelik girişimlerin sürdürülmesinin önemine işaret etmişlerdi. Bu çerçevede ABD Kongresi'nin etkin isimlerinden Senatör Pell, Türkiye'ye dolaylı yoldan çağrıda bulunarak **"Iraklıların Kuzey Irak'a tekrar girmelerine izin verilirse sonuç dört milyon insanın katledilmesi olacaktır. Bu nedenle Iraklı Kürtleri korumayı amaçlayan ve 30 haziranda dolacak olan uluslararası güvenlik tedbirlerinin süresinin uzatılması gerekiyor"** demişti.

Dün Ankara'ya gelen ABD Savunma Bakan (Pentagon) Yardımcısı Donald Atwood'un da başta Milli Savunma Bakanı Nevzat Ayaz olmak üzere sivil ve askeri yetkililerle yapacağı görüşmelerde huzur operasyonunun önemli bir gündem maddesi olacağı bildiriliyor.

ABD Büyükelçiliği'nden konuyla ilgili olarak yapılan yazılı açıklamada, cumartesi gününe kadar Türkiye'de kalacak olan Atwood'un aynı zamanda huzur operasyonunun koalisyon merkezini ziyaret edeceği de bildirildi.

Kuzey Irak'ta kıskaç

28 mart

Dış Haberler Servisi - Irak ordusu, güneyden 36. paralelin üzerindeki Kürt yerleşim birimlerine saldırı başlattı. Kuzey Iraklı Kürtler kuzeye doğru kaçmaya başladı. Türkiye de kuzeyden PKK'ya karşı sınır ötesi operasyonlara devam ediyor. Bununla birlikte Irak, Türk komandolarının, Kuzey Irak'taki operasyonu Kürdistan Yurtsever Birliği'ne (KYB) bağlı peşmergelerle birlikte düzenlediğini öne sürdü.

Milli Savunma Bakanı **Nevzat Ayaz**, **"Operasyonlarda hasılat gayet iyi"** dedi. Kesin ölü ve yaralı sayısını belirleyemediklerini, ama operasyonların başarılı biçimlerde sürdürüldüğünü söyleyen Ayaz, **"Bu yüzden bölgeye ikinci bir operasyon daha yapıldı. Bulduğumuz her yerde vuracağız. Operasyonlar sürecek"** dedi. Böylece Kuzey Irak'ta Kürtlerin 3 nisanda **"Ulusal Meclis"** oluşturmak için yapmayı planladıkları seçim yaklaşırken bölgede olağanüstü bir hareketlilik oluştu.

Irak yönetiminin resmi yayın organı niteliğindeki Ath-Thawra gazetesi, Türk savaş uçaklarının, bu hafta Kuzey Irak'taki PKK kamplarına karşı düzenlediği saldırı sırasında, komando birliklerinin de sınırı aşarak Irak topraklarına girdiğini ve operasyon başlattığını iddia etti. Gazete, Türk komando birliklerine KYB'li peşmergelerin yardımcı olduğunu savunurken, Kürt lider **Celal Talabani**'yi **"hain"** olarak niteledi. Gazete, operasyon konusunda ayrıntılı bilgi vermekle beraber, Türkiye'nin Irak'ın toprak bütünlüğünü tehdit ettiğini ileri sürdü.

Reuter ajansı da dün bölgeden verdiği haberde, Irak topçusunun, 36. paralelin üzerindeki Kürt yerleşim birimlerini yoğun top ateşine tuttuğunu duyurdu. Ajans, Musul ile Erbil arasındaki Kabat kenti ile Kerkük'ün doğusundaki Şamşabal kentinde ve Bişeran kasabasında yaşayan Kürtlerin, yoğun ateş altında kuzeye doğru kaçtıklarını bildirdi. Bilindiği gibi Irak'ın 36. paralelin üzerinde askeri operasyon düzenlemesi, Körfez Savaşı sonrasında varılan anlaşmalar uyarınca yasaklanmış bulunuyor.

ABD ve müttefikleri, Kuzey Irak'taki Kürtlerin olası bir Irak saldırısından korunmaları amacıyla Türkiye'nin Güneydoğu bölgesinde Çekiç Güç oluşturmuştu. Kuzey Iraklı Kürt liderler, Çekiç Güç'ün süresinin uzatılmasını istiyor. Buna karşılık Türkiye, Kuzey Irak'taki otorite boşluğunun PKK'nın işine geldiğinden hareketle, Çekiç Güç'ün görev süresinin uzatılmasına sıcak bakmıyor. ABD Savunma Bakan Yardımcısı **Donald Atwood**, bu hafta içinde Ankara'da yaptığı temaslarda Türk hükümetine Çekiç Güç'ün görev süresinin uzatılması yönünde telkinde bulunmuştu.

Çekiç Güç'ün görev süresi haziran ayında bitiyor. **Demirel** hükümeti, aralık ayında Çekiç Güç'ün görev süresinin son kez uzatıldığını ima etmiş ve bundan sonraki kararın, TBMM tarafından verileceğini söylemişti. Türkiye ile ABD arasındaki genişletilmiş ortaklığa yönelik ilişkiler de Çekiç Güç bağlamında değerlendiriliyor.

Bu arada Kuzey Irak'ta ortaya çıkan son gelişmelerin ve Kürtlerle Bağdat yönetimi arasında tırmanan gerginliğin, MİT Müsteşarı **Teoman Koman**'ın Türkiye'de geniş yankı uyandıran açıklamalarıyla paralellik taşıması dikkat çekiyor. Koman, PKK'nın Nevruz nedeniyle ayaklanacağını, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin PKK'yı Kuzey Irak içlerine süreceğini ve Saddam'ın da Kürtlere saldıracağını söylemişti.

PKK: Eylemler artacak

PKK, Güneydoğu'da başlatılan kalkışmanın yayılacağını ve tüm dünyada Türk kurum ve kuruluşlarına saldırılar düzenleneceğini bildirdi. Lübnan'da Bekaa Vadisi'nde bulunan PKK üssünde gazetecilere bir açıklama yapan PKK yetkilisi **Ebu Bekir**, **"Siyasi, askeri ve örgütsel hazırlıklarımız bitince parti ve Kürt halkı olarak Türklere karşı saldırıları arttıracağız"** dedi. Ebu Bekir, Güneydoğu'da Türklerin sivil Kürt halkını katlettiğini öne sürerek **"Operasyonlar sürerse diğer ülkelerde bulunan Türk kurum ve kuruluşlarını da hedef alacağız"** diye konuştu. Sınır ötesi operasyonlar sürerken, Türkiye-Suriye sınırının Reyhanlı ilçesi kesiminde yer alan 15 kilometrelik bölüm aydınlatıldı.

Güneydoğu'da Alman silahı patladı mı?

DİLEK ZAPTÇIOĞLU / SEMİH İDİZ

28 mart

BONN / ANKARA - Almanya'nın Türkiye'ye silah ambargosu karar almasından sonra, Bonn ile Ankara arasında ortaya çıkan bunalım büyüyor. Almanya, Türkiye'nin, Güneydoğu olaylarında, yardım kapsamında gönderilen zırhlı araçları kullandığını kabul ettiğini öne sürdü. Buna karşın, Ankara, temkinli bir dille, bu iddiayı yalanladı.

Almanya Hükümet Sözcüsü **Dieter Vogel** dün bir açıklama yaparak, Türkiye'ye Kürt sorunu çözümlenmeden silah gönderilmeyeceğini söyledi. Vogel, Ankara'nın Doğu Alman kaynaklı silahların Güneydoğu olaylarında kullanılmasıyla ilgili olarak Alman hükümetine bir açıklama yaptığını belirterek, **"Türk hükümeti, araçların bölgede keşif ve gözlem amacıyla kullanıldığını, ancak bu araçlardan ateş açılmadığını bildirdi"** dedi. Vogel, Türk hükümetinin açıklamasıyla, Alman hükümetine ulaşan bilgilerin böylece doğrulanmış olduğunu, Türkiye'ye yapılan askeri yardımın durdurulmasıyla ilgili kararın değişmeyeceğini söyledi.

Almanya Dışişleri Bakanlığı çevrelerinden edinilen bilgiye göre, Vogel'in sözünü ettiği açıklamayı, Türkiye'nin Bonn Büyükelçisi **Onur Öymen** yaptı. Aynı çevreler, dün sabah Öymen'in, Almanya Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı **Dieter Kastrup** ile Ankara'dan telefonla görüştüğünü ve Almanya'dan

gönderilen zırhlı araçların Güneydoğu olayları sırasında kullanıldığını öne sürdüler.

Bu iddialara karşın, dün Onur Öymen, Almanya'nın Saarland gazetesine verdiği demeçte, Almanya'dan yardım kapsamında alınan zırhlı personel taşıyıcılarının, olaylar sırasında kullanılmadığını söyledi. Öymen, Türkiye'nin geçmişte olduğu gibi, bugün de Almanya ile yaptığı anlaşmalara uygun davrandığını söyledi. Öymen, Almanya'nın iddialarını abartılı olarak nitelendirdi.

Türkiye ile Almanya arasındaki ilişkileri önceki günkü çıkışıyla bir anda elektriklendiren Almanya Dışişleri Bakanı **Hans Dietrich Genscher** de, dün Stuttgarter Zeitung gazetesinde çıkan demecinde suçlamalarını sürdürdü.Genscher, Türkiye'nin insan haklarını ihlal ettiğini iddia ederken, Türkiye'deki Kürtlere açıkça baskı yapıldığı yolundaki görüşünü yineledi.

Bu arada, Almanya Hükümet Sözcüsü Vogel, dün yaptığı açıklamada, Almanya'nın geçen yıl Türkiye'ye 15 tankı yanlışlıkla verdiğini iddia etti. Vogel, Alman Parlamentosu Bütçe Komisyonu'nun geçen kasım ayında aldığı bir kararla 15 Leopard tankının Türkiye'ye verilmesinin durdurulduğunu, ancak tankların, **"bürokratik koordinasyon bozukluğu nedeniyle"** Türkiye'ye gönderildiğini söyledi. Vogel, olayla ilgili soruşturma açıldığını söyledi. Vogel'in bu yöndeki açıklamasının, Türk-Alman ilişkilerinin Güneydoğu olayları ile ilgili olarak gerginleştiği bir zamana rastlaması dikkat çekti.

Alman Savunma Bakanı'nın istifası istendi

Almanya'da muhalefette bulunan Sosyal Demokrat Parti (SDP), Savunma Bakanı **Gerhard Stoltenberg**'in istifasını istedi. Sosyal demokratlar istifa istemine gerekçe olarak, bir bürokratik yanlışlık sonucu Türkiye'ye Almanya'dan 15 tank gönderilmesini gösterdiler. Hükümet Sözcüsü Dieter Vogel ise Stoltenberg'in suçlanmasını haksız bulduğunu söyledi.

Ankara temkinli

Almanya'nın Güneydoğu olaylarıyla ilgili olarak iki gündür sürdürdüğü sert tavıra karşın, Ankara'nın ilişkilerin kopma noktasına gelmemesi yönünde bir tutum izlediği gözleniyor. Diplomatik kaynaklar bunu, **"iki ülke arasında bulunan ve turizmden ortak yatırımlara uzanan çok kapsamlı çıkar ilişkilerinin ağırlıklı olarak Türkiye'nin lehine olmasına"** bağlıyorlar.

Bu ortamda dün Ankara'da yapılan ve Türkiye adına Dışişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Büyükelçi **Bilgin Ün**'ün ve Almanya adına Dışişleri Bakanlığı Siyasi Direktörü Büyükelçi Jurgen Chrobog'un katıldığı siyasi istişareler, ikili ilişkilerde tansiyonun düşürülmesi açısından büyük önem kazandı.

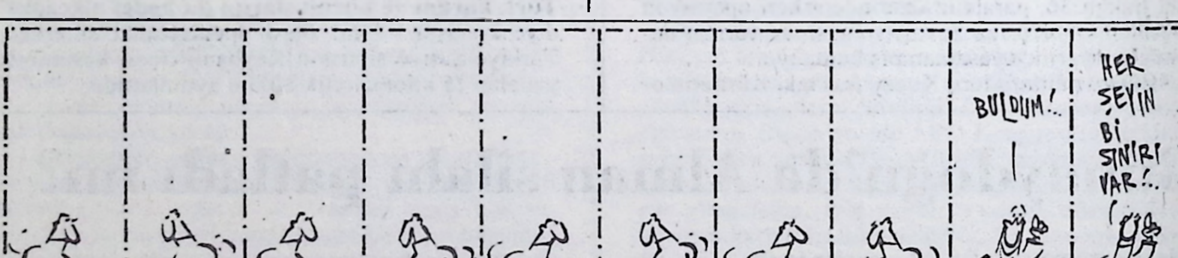
Chrobog, bu çerçevede dün Başbakan **Süleyman Demirel** ve Dışişleri Bakanı **Hikmet Çetin** tarafından kabul edildi. Buna karşın, Bonn'dan Ankara'ya ulaşan sert hava, tansiyonun düşürülmesini engelleyici bir rol oynadı.

Dışişleri Bakanı Hikmet Çetin, Türk-Alman ilişkilerinin önemli olduğunu belirterek ikili ilişkilerin devamının yararlı olduğuna inandığını söyledi.

Dışişleri Bakanı Hikmet Çetin, Almanya Dışlşleri Bakanlığı Siyasi Direktörü Jurgen Chrobog'u kabulü sırasında yaptığı açıklamada, Chrobog'in, Türkiye'ye **"daha önce planlanan ve beklenen"** gezisini yaptığını kaydetti. Bu ziyarete, talihsiz bazı olayların yaşandığı döneme rastlaması yüzünden başka anlamlar yüklenmeye çalışıldığına işaret eden Dışişleri Bakanı Çetin, bir gazetecinin **"Alman hükümetinin, Türkiye'nin, Güneydoğu olaylarında Doğu Alman silahlarını kullandığını kabul ettiğini açıklaması"** ile ilgili bir soruya şu karşılığı verdi:

"Türk-Alman ilişkilerinin önemli olduğuna inanıyorum. Bazı yanlış anlamaların tarafları yanlış beyanlara götürmemesi gerektiğine, yanlış haberlere dayalı beyanların yarar getirmeyeceğine inanıyorum."

Almanya Dışişleri Bakanlığı Siyasi Direktörü Jurgen Chrobog da Türk-Alman ilişkilerinin çok iyi durumda olduğunu belirterek bu iyi ilişkileri gelecekte de devam ettirmeyi amaçladıklarını söyledi.

Sorarlarsa söylersiniz: Kredili-Sigortalı Mevduat Hesabı sadece Pamukbank'ta

Cumhuriyet

Kredili-Sigortalı Mevduat'ta da işlem tamam! PAMUKBANK

68.YIL / SAYI 24253 / 3000 TL (KDV dahil) — KURUCUSU YUNUS NADİ (1924-1945) SAHİBİ NADİR NADİ (1945-1991) — 10 NİSAN 1992 CUMA

Hükümet demokratikleşme paketini açıkladı. Sansür ve sürgün kararnamesi kaldırılıyor

Anayasaya Paris Şartı

Anayasa değişiklikleri ▶Radyo.TV yayınları, özerk bir kurulun denetimine bağlanacak. ▶Seçmen yaşı 18'e, seçilme yaşı 25'e indirilecek. ▶Öğretim üyeleri siyasi partilere girebilecek. ▶Sendika ve meslek kuruluşları yöneticileri milletvekili olabilecek. ▶Memurlar sendika kurabilecek.

Yasa değişiklikleri ▶Siyasi partiler, TRT ve Terörle Mücadele Yasası değiştirilecek. ▶Polis görev ve yetki yasası gözden geçirilecek. ▶Gözaltına alınanlar avukatsız ifade vermeyi reddedebilecek. ▶Güvenlik soruşturması kaldırılıyor. ▶1402'likler eski görevlerine dönebilecekler.

CUMHURİYET (Ankara) - Doğal afetler ve terör olayları nedeniyle Koalisyon Protokolü'nde yer alan maddeleri yaklaşık üç aydır görüşemeyen hükümet, "demokratikleşme" programını belirledi. Devlet Bakanı ve Hükümet Sözcüsü Akın Gönen, anayasanın Paris Şartı'na uygun olarak değiştirileceğini, sansür ve sürgün düzenlemeleri ile güvenlik soruşturması uygulamasının kaldırılacağını söyledi.

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ilkelerinin "anayasa çerçevesinde" Toplu Sözleşme ve Sendikalar Yasaları'na yansıtılacağını bildiren Gönen, sıkıyönetim ve olağanüstü hal rejimlerinin "hukuk içi" uygulamalar olduğunu savunarak, bu yasaların "temel hak ve özgürlüklerin özüne dokunulmayacağı" kuralı ışığında gözden geçirileceğini açıkladı.

Bakanlar Kurulu Başbakan Süleyman Demirel başkanlığında yaklaşık 2.5 saat süren bir toplantı yaptı. Hükümet Sözcüsü Akın Gönen, toplantıdan sonra yaptığı açıklamada, Bakanlar Kurulu'nun demokratikleşme ve insan hakları ile ilgili konuları yaz tatili başlamadan TBMM gündemine getirmeyi kararlaştırdığını bildirdi. Demokratikleşme konusundaki bazı hedeflere, anayasa değişikliği ile ulaşılabileceğine işaret eden Gönen, yasal, yönetmelik değişikliği gerektiren konuların bir an önce ele alınacağını ve yasa tasarılarının TBMM'ye sevk edileceğini söyledi. Yarın karara olmaksızın 1402 sayılı yasayla göre-

■ Arkası Sa. 19, Sü. 1'de

Cumhuriyet'te yuvaya dönüş süreci başladı

Cumhuriyet, 5 Kasım 1991'den bu yana bir türlü çözümleyemediği bir sıkıntının içine düşmüştü. Gazetemizin satışı 91'in ekim ayında ortalama 120 bindi; kasım ayında 60 binlere, aralık ayında 50 binlere, 92'nin ocak ayında 40 binlere düştü; şubat ayının ortadan günlerinde satış göstergeleri 30 binlerde dolaşıyordu.

Düşüşün nedenlerini okurlarımız bizden daha iyi biliyorlar. Yeniden geriye dönerek bir tartışmaya girmenin ya da gazetenin iç sorunlarını eşelemenin bir yararı yok.

Cumhuriyet'in ortakları bu duruma seyirci kalamazlardı; bir fikir gazetesinin vazgeçilmez kopalları gözardı edilse bile iş hayatının zorunlu kuralları uzun süre çiğnenemez. Cumhuriyet'in ortakları tarihsel sorumluluklarının gereğini yerine getirdiler, okurların sürekli uyarılarını göz önüne alıp tepkilerini değerlendirdiler, 1924 yılından bu yana temel ilkemize dönüşmüş bir gerçeği anımsadılar.

Cumhuriyet'in asıl sahibi okurlarıdır

Cumhuriyet ortaklarının önceki gün yapılan genel kurul toplantısında aldıkları karardan sonra 5 Kasım 1991'de gazeteden ayrılmış olanlara dönüş kapıları açılmıştır.

Yakında özlemler giderilecek...

Beş aydan beri uzak kaldığımız kalemler, bildik adlar, tanıdık imzalara kavuşulacak...

Yuvaya dönüş süreci başladı.

Cumhuriyet

DİSK'e ilk mal iadesi

▶Mahkeme kararından sonra DİSK'e bağlı Tekstil Sendikası, bankada bulunan 20 milyarını devraldı.

DENİZ TOPALOĞLU - DİSK, Anayasa Mahkemesi'nin malvarlıklarının İş ve İşçi Bulma Kurumu'na devredilmesini öngören Anti-Terör Yasası'nın geçici 9. maddesini iptal etmesi üzerine malvarlıklarını geri almaya başladı. DİSK'e bağlı Tekstil Sendikası önceki gün mahkeme kararıyla görevli kayyumlardan para ve malvarlıklarını teslim aldı.

Tekstil Sendikası avukatlarının başvurusu üzerine İstanbul 4. İş Mahkemesi'nce verilen kararda sendikaya malvarlıklarının iade edilmesi için Anayasa Mahkemesi'nin gerekçeli kararının Resmi Gazete'de yayımlanmasını beklemeye gerek olmadığı belirtilerek şöyle denildi: "DİSK ve üyesi sendikaların malvarlığının İş ve İşçi Bulma Kurumu'na devrini öngören 3713 sayılı Terörle Mücadele Yasası'nın geçici 9. maddesi Anayasa Mahkemesi'nce 31.3.1992 tarihinde iptal edildiği cihetle bugüne kadar malvarlığını yöneten kayyumlar heyetinin görevi de sona ermiş bulunmakta ve söz konusu malvarlıklarının hukuki ve gerçek sahibi olan sendikaya devri ve teslimi gerektiği ortadadır."

3713 sayılı yasanın 9. madde-

■ Arkası Sa. 4, Sü. 1'de

Demirel'den kendisini en çok eleştiren Kahveci'ye ödül

Fotoğraf: ALİ ÖZ

Ayrılanlar dönüyor

Cumhuriyet'te gerçekleşen son yönetim kurulu değişikliğinden sonra 5 Kasım 1991 tarihinde gazeteden ayrılanlar dün itibaren yeniden görevlerine dönmeye başladılar.

İlhan Selçuk'un gazeteye dönmesinden ve yeni yönetim kurulunun, eski çalışanlardan Füsun Özbilgen ile Celal Başlangıç'ı yazı işleri müdürlüklerine atamasının ardından bugün de diğer çalışanlar görevlerine dönmeye başladılar.

Eski İstanbul Haber Servisi Şefi Şenay Kalkan dün görevini yeniden üstlendi. 5 Kasım 1991'den sonra gazeteden ayrılan Sami Karaören ile Dış Haberler Servisi Şefi Ergun Balcı da dün yeniden görevlerine döndüler. Cumhuriyet'ten ayrılan İş-Sendika Servisi Şefi Şükran Ketenci de önümüzdeki günlerde bu görevine başlayacak.

■ Arkası Sa. 19, Sü. 7'de

Avrupa Parlamentosu, G.Doğu'daki olaylar hakkında uluslararası soruşturma açılmasını istedi

Türkiye'ye Nevruz kınaması

SABETAY VAROL (Brüksel) - Avrupa Parlamentosu, Güneydoğu'daki Nevruz olaylarında Türk Silahlı Kuvvetleri'nin "aşırı tepki gösterdiği" gerekçesiyle Türkiye'yi kınayan bir karar tasarısını kabul etti. Avrupa Parlamentosu, bu tasarının yanı sıra PKK ve Dev-Sol gibi örgütlerin tedhiş eylemlerini de kınadı. Türkiye'ye silah ambargosu uygulanmasını öngören bir önerge ise yapılan açık oylama sonucu 3 çekimser ve 41 kabul oyuna karşı 101 oyla reddedildi. Parlamento, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin "aşırı sert" olarak nitelediği Güneydoğu Anadolu'daki operasyonları sırasında, "suçsuz insanların temel haklarının ayaklar altına alındığı" görüşünü savundu. Türkiye "terörizme karşı mücadelesi sırasında insan haklarına saygılı davranmaya ve bu iş için orduya başvurmaktan kaçınmaya" çağrılırken "askerler ve diğer güvenlik güçleri ile göstericiler arasında meydana gelen kanlı olayın sorumlularının ortaya çıkarılması hususunda uluslararası bir soruşturma açılması" talep edildi. PKK ve Dev-Sol'un terörist eylemleri ise yeni hükümetin insan hakları yönündeki çabalarının önünde bir engel olarak nitelendi.

Sosyalist, liberal ve Hıristiyan demokrat siyasal grupların ortak karar taslağı aynen benimsendi. Oy çokluğuyla aldığı bu kararında Avrupa Parlamentosu, Türk hükümetini, "devletle bölgede yaşayan yurttaşları arasında güven ortamının yeniden doğması için önlem almaya ve olağanüstü hal uygulamasına son vermeye" çağırdı. Soruna uluslararası topluluk düzeyinde çözüm bulunması, Türkiye'deki durumun bundan sonra dikkatle izlenmesi, bölgeye

■ Arkası Sa. 19, Sü. 2'de

İzmir: 2 ölü, 6 yaralı

Polis okulu servisine çapraz ateş

Haber Merkezi - İzmir Bornova Polis Okulu'na ait servis otobüsü Bayraklı'da bir kız, silahlı beş kişi tarafından tarandı. Olayda araçta bulunan polis memuru Volkan Türkoğlu ile sivil öğretmen Ramazan Ege yaşamını yitirdi. Olaydan sonra teröristlerle polisler arasında çıkan çatışmada saldırganlardan bir kadın ölü, ikisi sağ, biri ise yaralı olarak ele geçirildi. Saldırıda beş polis, bir bekçi, bir teknisyen ve bir işçi de yaralandı. Polis, yakalanan teröristlerin Dev-Sol üyesi olduklarını belirtti.

Dün sabah saat 08.15'te görevlileri polis okuluna götürmekte olan İzmir Emniyet Müdürlüğü'ne ait servis otobüsü, Bayraklı semti Osmangazi İbrahim Etem Caddesi'ne geldiği sırada bir kız, beş terörist-

■ Arkası Sa. 19, Sü. 7'de

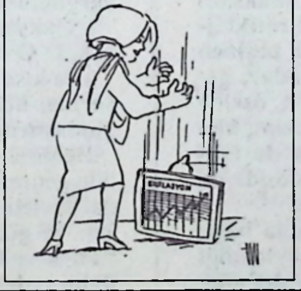
Kozluk: Cenazede olay ve sokağa çıkma yasağı

▶Silopi'deki çatışmada dört PKK'lı öldü. PKK, Nusaybin'e saldırdı: iki kişi öldü. İdil'e roketli saldırı düzenlendi. Silvan'da ilan edilen sokağa çıkma yasağı dün 17.00'de kaldırıldı.

CUMHURİYET (Diyarbakır-İdil-Adana) - Batman'ın Kozluk ilçesinde, bir PKK'lının cenazesi sırasında bir grubun izinsiz yürüyüş yapmak istemesi üzerine sokağa çıkma yasağı ilan edildi. Silopi'nin Görümlü köyü kırsal kesiminde güvenlik güçleriyle çatışmaya giren 4 PKK'lı öldürüldü. Mardin'in Nusaybin ilçesine PKK'nın düzenlediği baskında da 2 kişi hayatını kaybetti. PKK, Şırnak'ın İdil ilçesine de roketlerle saldırdı. Önceki gün PKK-Hizbullah çatışmasının ardından Silvan'da ilan edilen sokağa çıkma yasağı ise dün saat 17.00'de kaldırıldı.

Güneydoğu dün de kanlı ve yasaklı bir gün yaşadı. Olağanüstü Hal Bölge Valiliği, Adıyaman'ın Besni ilçesi kırsal kesimi, Mardin'in Dargeçit ilçesi Çukurdere köyü yakınları ve Şırnak'ın Silopi ilçesi Görümlü köyü kırsal kesiminde önceki gün 4 PKK'lının öldürüldüğünü bildirdi. Üç ayrı yerde PKK'lılarla karşılaşan güvenlik güçlerinin "dur" uyarılarına ateşle karşılık verilmesi üzerine çıkan çatışmalarda dört PKK'lının silahlarıyla birlikte ölü ele ge-

■ Arkası Sa. 19, Sü. 7'de

Özal: Terörü destekliyorlar

▶Cumhurbaşkanı, Avrupa Parlamentosu'nun kınama kararını 'kabul edilemez' olarak niteledi. Özal, "Böyle yaparak terörü destekliyorlar. Aslında bu kınama kararı önemli bir şey de değil" dedi.

Demirel: Avrupa olanları anlamıyor

▶Başbakan: Hem terörü reddedeceksiniz hem de mücadele eden devlete ayak koyacaksınız. Dünya bu, Türkiye bildiği yoldan gidecektir. 19. Sayfa

Bakanlar Kurulu: Hiçbir devlet bölücülüğe izin veremez.

■ 4. Sayfada

Alev Coşkun: Cumhuriyet'te görev almak onurdur

Cumhuriyet Matbaacılık ve Gazetecilik T.A.Ş. Yönetim Kurulu Başkan Vekili eski Turizm Bakanı Dr. Alev Coşkun, dün bazı gazetelerde yer alan iddialar üzerine şu açıklamayı yaptı:

"Bugün yayımlanan bazı gazetelerde şahsımla ilgili yanlış bazı bilgiler yer almıştır. Konunun kamuoyunda açıklığa kavuşmasına gereksinim var.

Cumhuriyet Matbaacılık ve Gazetecilik T.A.Ş. Ortaklar Genel Kurulu çarşamba günü olağan toplantısını yaparak Cumhuriyet gazetesinin yeni yönetim kurulunu oluşturmuşlardır.

Gazetelerde çıkan haberler gerçeği yansıtmıyor. Ben, Sayın Berin Nadi Hanımefendi'nin 5 hissesini temsil ederek Cumhuriyet Gazetesi Yönetim Kurulu'na seçilmiş bulunuyorum. Seçilişim ortaklar kurulunun büyük çoğunluğunun oyu, isteği ve desteği ile olmuştur. Bunun dışında bir bağlantım yoktur.

Cumhuriyet gazetesi, milli mücadelenin yarattığı çok önemli bir kurumdur. Cumhuriyetin kuruluşundan bugüne, Cumhuriyet gazetesi, Atatürk ilke ve devrimlerinin, cumhuriyetin, çoğulcu demokrasinin, laikliğin, insan hak ve özgürlüklerinin yılmaz savunucusu olarak yaşamını sürdürmüştür. Bundan sonra da Cumhuriyet bu görevine devam edecektir. Cumhuriyet Gazetesi Yönetim Kurulu üyesi olarak bu amaçlar doğrultusunda görev yapacağım. Bu aşamada Cumhuriyet gazetesinde sorumluluk almayı bir onur sayıyorum. Milli bir görev kabul ediyorum."

İlhan Selçuk yazılarına yakında başlıyor

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Şaka!..

Babıâli ya da öteki adıyla "Bizim Yokuş"ta "dikine tıraş" pek sevilir; "suyuna gitmek" gazeteci erbabına ters düşer.

Mesleğin raconu budur. Üstelik Amerikan özdeyişi gazetecilikte neredeyse bir anayasaya dönüşecek: "Bir köpek bir adamı ısırdığı zaman haber değildir, bir adam bir köpeği ısırdığı zaman haberdir." Gazeteci, kitlenin ilgisini çekecek, tepkisini uyaracak, coşkusunu pompalayacak, merakını gıdıklayacak haberlere -günün argosuyla söyleyelim- takılır. Cumhuriyet'in içinden geçtiği darboğazda söylentilerin haberleşmesine de şaşılmaz.

Gazetemiz bir silah tüccarına mı satılacak? Bir Arap şeyhi mi Cumhuriyet'i satın alacak? Yoksa şiş göbek bir borsa milyarderi mi?

Çok güzel!..

Ancak ortada bir soru var: Cumhuriyet öyle bir mal ki alınıp satılamıyor. Bir silah tüccarı Cumhuriyet'i alıp ne yapacak? Karşısında kül yutmaz bir okur kitlesi var. Cumhuriyet'in asıl sahibi okurlarıdır. Cumhuriyet'in, geleceğini okurları saptar.

Cumhuriyet okuru, Cumhuriyet, Cumhuriyetleştiği zaman gazetesine sahip çıkıyor; tersine süreçlerde tepkisini sert biçimde gösteriyor. Silah tüccarı ya da petrol şeyhi de Cumhuriyet'i alıp turpunu kuracak değil ya, Cumhuriyet'i satmak isteyecek.

Kime?

Okura!..

■ Arkası Sa. 19, Sü. 1'de

Çocuklara 23 Nisan'da çifte bayram

CUMHURİYET (Ankara) - Hükümet, Meclis'e sevk edilen yeni Çocuk Mahkemeleri Yasa tasarısından sonra, halen Meclis'te bulunan Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin de 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'na kadar onaylanması için harekete geçti.

Adalet Bakanlığı'nca hazırlanan Çocuk Mahkemeleri Yasa tasarısının gerekçesinde, 14 Eylül 1990 tarihinde imzalanarak, Meclis'in onayına sunulan Çocuk Hakları Sözleşmesi, yürürlükte bulunan Çocuk Mahkemeleri Yasası'nın yeni bir anlayışla yeniden gözden geçirilmesini zorunlu kılıyor. Sözleşmenin 1'inci maddesinin, 18 yaşına kadar her insanın çocuk sayılmasını kabul ettiği, 37'nci maddesinin de çocukların yakalanması, tutuklanması ve bunlara hürriyeti bağlayıcı cezalar verilmesini en son başvurulacak önlemler olarak nitelediği anımsatılan gerekçede, sözleşmenin, bu önlemlerin uygun olan en kısa sürede sona erdirilmesini de öngördüğü belirtildi. Gerekçede, "Bundan başka sözleşmenin 3'üncü maddesinde, yasama, yürütme ve yargı organları tarafından çocukla ilgili olarak yürütülen tüm etkinliklerde çocuğun yararının ön planda tutulması esas benimsenmektedir. Sözleşmeye taraf olan devletlere, sözleşmede yer alan hakların uygulamaya geçirilmesi için, yasal önlemler de dahil olmak üzere gerekli "tüm önlemleri alma yükümlülüğü getirilmektedir" denildi. Gerekçede, tasarıyla yürürlükteki yasanın sözleşme ile uyumlu hale getirildiği de açıklandı.

Halen Ankara, İstanbul, İzmir ve Trabzon'da beş çocuk mahkemesi bulunduğunun anımsatıldığı gerekçede, tasarı ile en geç 1997 yılına kadar çocuk mahkemelerinin diğer iller ile merkez nüfusu 100 binin üzerindeki ilçelerde kurulacağı da belirtildi.

Tasarı, çocuk suçlulara kelepçe ve zincir vurulmasını yasaklarken, yargılamalarının her aşamasında avukat bulundurmalarına da olanak sağlıyor.

Tasarıya DYP'li Hükümet Sözcüsü ve Devlet Bakanı Akın Gönen'in de katkıda bulunduğunu anımsatan Adalet Bakanlığı çevreleri, tasarının kısa sürede yasalaşacağını umduklarını söylediler.

Hükümet, 14 Eylül 1990'da imzalanan ve o tarihten bu yana Meclis'te bulunan Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin de 23 Nisan Çocuk Bayramı'na kadar onaylanmasını sağlayacak.

HEP'liler SHP'den koptu

1 nisan

CUMHURİYET (Ankara) - SHP'de beklenen kopma dün gerçekleşti ve 14 HEP kökenli milletvekili partiden istifa etti. Milletvekilleri istifa açıklamalarında hükümeti demokratikleşme vaatlerini yaşama geçirememekle suçlayarak, **"Kürt halkının demokratik mücadelesini hiçbir merkezden direktif ya da talimat almadan sürdürmeye çalıştıklarını"** belirttiler. SHP'den ayrılan milletvekillerinin **Leyla Zana** ve **Hatip Dicle** ile birlikte HEP'e dönmeleri bekleniyor.

Bütçe görüşmelerine katılmayarak SHP'den kopma yolunda adım atan, ancak PKK lideri **Abdullah Öcalan'**ın demeçleri nedeniyle istifa kararlarını erteleyen 14 HEP kökenli milletvekili, dün yazılı bir açıklama yaparak SHP'den istifa ettiklerini duyurdular. SHP'den istifa eden milletvekillerinin adları şöyle:

Zübeyir Aydar (Siirt), **Orhan Doğan** (Şırnak), **Mahmut Kılınç** (Adıyaman), **Ahmet Türk** (Mardin), **Sırrı Sakık** (Muş), **Nizamettin Toğuç** (Batman), **Remzi Kartal** (Van), **Selim Sadak** (Şırnak), **Mehmet Sincar** (Mardin), **M. Emin Sever** (Muş), **Sedat Yurtdaş** (Diyarbakır), **Naif Güneş** (Siirt), **Ali Yiğit** (Mardin), **Muzaffer Demir** (Muş).

Milletvekilleri istifalarını dün sabah yaptıkları bir yazılı açıklama ile duyurdular. **"Kamuoyuna"** başlığını taşıyan açıklamada Türkiye'deki en acil sorunun **"Türk ve Kürt halklarının birlikteliği ve eşitliği temelinde ve demokrasi içinde çözüm bekleyen Kürt sorunu"** olduğu dile getirildi.

Başbakan Süleyman Demirel'in "Kürt realitesini tanıyoruz" sözleri anımsatıldıktan sonra hükümetin demokratikleşme vaatlerinin gerçekleşmediği belirtildi. Hükümetin, vaatlerinin tersine, **"imha"** olarak nitelenen sindirme, korkutma, yargısız infaz, işkence, kontrgerilla eylemlerine yol açan politikalar uyguladığı savunulan açıklamada, şu görüşlere yer verildi:

"Basında ne amaca hizmet ettikleri bizce bilinen bazı çevrelerin, bizim bazı merkezlerden direktif aldığımıza ilişkin haber ve yorumları, provokeden başka birşey değildir. Kötü maksatlı böylesine bir tutum, Türkiye'nin demokratikleşmesi için ortaya çıkacak alternatifleri peşinen mahkûm etmeye yöneliktir. Bugüne kadar, genelde Türkiye'de yaşayan tüm insanların, özelde de; Kürt halkının demokratik mücadelesini, hiçbir merkezden herhangi bir direktif ya da talimat almadan sürdürmeye çalıştık, bu konuda da kararlı olduğumuzu yinelemek istiyoruz.

Türkiye'nin demokratikleşmesi ve buna bağlı olarak Kürt sorunu, bazı odaklarca söylendiği gibi, Türkiye'nin birliğini bozmak için dış güçlerce yaratılmış yapay bir sorun değildir. Aksine, ülkenin kendi sorunu ve kendi gerçekliğidir. Dünyada ve Ortadoğu'da güçlü bir Türkiye yaratmak istiyor isek, Kürt sorununu çağdaş ölçülerde ve demokrasi içinde çözmek zorundayız.

Öncelikle şu husus çok iyi bilinmelidir ki:

Bizler, şiddetin her türlüsüne karşıyız.

Şiddetin dışlandığı, toplumun şiddetten arındığı ve şiddetin gerektirdiği nedenlerin ortadan kalktığı, ülkemizde insan kanının akmadığı bir toplum yaratmaktan yanayız. Buna ilişkin önlemlerin de acilen alınmasını diliyoruz.

Asırlardan bu yana, Türklerle bir arada dost ve kardeşçe yaşayan, birlikte kan döküp ülkeyi kuran Kürt halkının, yaşamı pahasına istediği demokratik özlem ve taleplerine görmezlikten ve duymazlıktan gelinmiştir. Daha da acısı bu masum talepler, şiddetle bastırılmaya çalışılmıştır. Nevruz'da akan kan, dökülen gözyaşı hâlâ kurumamıştır.

Neydi bu özlem ve istekler?

- 12 Eylül militarist rejiminin doğurduğu ve Türkiye'nin demokrasiyi kucaklamasına engel olan, antidemokratik tüm yasa ve kararnamelerin kaldırılması.

- Olağanüstü hal uygulamasına bütün kurum ve kurallarıyla birlikte son verilmesi.

- İnsanların, güvenli yaşama hakkının mutlak düzeyde sağlanması ve faili meçhul cinayetlerin açığa çıkarılması.

- Kürt kimliğinin anayasa, yasa ve uluslararası belgelerde güvence altına alınması, bu bağlamda; Kürtçenin eğitim dili olarak kabulü, radyo ve TV'den yayın yapılması, kültür, tarih, sanat, folklor, toplum ve diğer alanlarda, geliştirme ve yaygınlaştırma hakkının sağlanması.

- Bölge insanının özgürce ifade, örgütlenme ve geleceğini belirleme konusunda açık tartışma ortamının sağlanması ve buna engel olan şiddeti tırmandıran koşulların ortadan kaldırılması.

- Toplumun sivilleştirilmesi ve koruculuk sisteminden vazgeçilmesi.

- Bölgeler arası dengesizliğin kaldırılması için devlet öncülüğünde yatırımlara hız verilmesi ve özel sektör yatırımının özendirilmesi.

- Mera, yaylak ve kışlak yasağına son verilmesi, boşaltılan köylere ilişkin tazminatların hak sahiplerine ödenmesi.

- Kamuoyunun özlemle beklediği ve yargı reformunda özetlenen çağdaş sorgulama ve çağdaş yargılamanın yasallaştırılması.

- Çalışma yaşamının çağdaş ölçülere çıkarılarak, ILO standartlarına uyarlanması.

İşte kısa başlıklar halinde özetlenen bu istekler yerine, bölgede polisiye tedbirler ve şiddet yoğunlaştırılmıştır."

Demirel ile yaptıkları görüşmelerde kaygılarını dile getirmelerine karşın Şırnak ve Cizre olaylarında devletin güçlü olduğunu göstermek amacıyla kan ve gözyaşı döküldüğü savunulan açıklamada, **"Türk ve Kürt kardeşliğini, eşitliğini ve birlikteliğini, devletin demokratikleşmesini savunan tüm demokrasi güçlerinden"** destek istendi. Açıklamanın sonunda, **"Ülkenin demokratikleşmesi ve Kürt sorununun çağdaş bir şekilde çözümlenmesi için her türlü önlemi desteklemek için her türlü fedakârlıkta bulunmaya hazır oldukları"** vurgulandı.

İstifa edenlerden Ali Yiğit'in halen yurtdışında bulunması nedeniyle istifa metnini faksla gönderdi-

ği belirtildi. İstifa edenlerden Ahmet Türk'ün de SHP kontenjanından seçildiği için TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı'ndan ayrılması gerekiyor.

HEP kökenli milletvekillerinden **Fehmi Işıklar** (TBMM Başkanvekili), **Mahmut Alınak** (SHP Grup Başkanvekili), **Adnan Ekmen** (TBMM Bayındırlık, Ulaştırma ve Turizm Komisyonu Başkanı), **Salih Sümer** (TBMM İdare Amiri), **Mahmut Uyanık** (Diyarbakır Milletvekili), **Muzaffer Arıkan** (Mardin Milletvekili) ise SHP'de kaldı. Böylece başlangıçta SHP'de 22 olan HEP kökenli milletvekili sayısı 6'ya düştü.

SHP'de kalan milletvekillerinin de ayrılanlara katılması için görüşmelerin sürdüğü, bazılarının bir süre sonra istifa edebilecekleri ifade edildi. Adnan Ekmen bu konudaki bir soruya, **"Arkadaşlar istifa etmemi istediler. Ben de kendilerine '20 yıldır politika yaptığım belli bir çevrem var. Onlarla konuşmadan karar veremem' dedim. Politika yaptığım kişilerle konuşacağım ve kararımı 15 nisana kadar açıklayacağım"** karşılığını verdi.

Zana ve Dicle ile birlikte sayıları 16'ya yükselen milletvekillerinin önce, **"yeni bir siyasi oluşum"** için girişimlerde bulunacakları, daha sonra da HEP'e katılmayı düşündükleri öğrenildi.

Beyaz balina kargatulumba götürüldü

CEMİL CİĞERİM / SALİM SÜRMELİ
7 nisan

Beyaz balina Ruslardan kaçamadı. Karadeniz sahillerinde bayram boyunca süren kovalamacayı Ruslar kazandı.

Espiye açıklarında Ruslar tarafından yakalanan beyaz balina geldiği yere götürüldü.

Beyaz balina, Gerze'de arkadaş edindiği iki yunus balığının koruması altında Karadeniz'deki turuna devam ederken, kendisini almak için gelen Ruslarla, Yeşil Barış Örgütü (Greenpeace) temsilcileri de sık sık tartıştılar.

Beyaz balinayı yakaladıklarında götürmekte kararlı olan Ruslar, Yeşil Barış Örgütü temsilcilerinin, beyaz balinanın bugünkü doğal ortamında yaşaması önerisine sıcak bakmadılar.

Bu arada Ukrayna Çevre Koruma Bakanlığı'nın, Yeşil Barış Örgütü'ne gönderdiği **"İnsanlar balinayı özgür bıraktığı sürece ileride daha insanca davranmasını öğreneceklerdir"** şeklindeki mesaj da Rusları kararından vazgeçiremedi.

Gerze'nin adını bir anda dünyaya duyuran beyaz balina, çıktığı Karadeniz turunda adeta kendisini almak için gelen Ruslardan kaçtı.

Rusya'dan gelen Hdropoccemek adlı ve içinde dalgıçlarla eğitmenlerin bulunduğu özel havuzlu gemi, bayram boyunca Karadeniz'in doğusuna doğru kaçan ve Yalıköy, Piraziz, Eynesil ve Espiye'de gösteriler yapan beyaz balinayı adım adım izledi. Beyaz balina uğradığı yerlerde kendisine verilen balıkları yedi.

İnsanların yanına yaklaşmasına, okşamasına izin verdi. Trafiği bir anda alt üst etti. Halkın sempatisini topladı. Kendisini merakla izleyen insanlara adeta **"Beni Ruslara vermeyin"** dedi.

Rus gemisi yaklaştıkça yine yanındaki iki yunus balığı ile Karadeniz'de yol aldı. Rus gemisi kovaladı, balina kaçtı. Filmlerdeki gibi bir kovalamaca bayram süresince sürüp gitti.

Ancak sevimli balina Espiye-Tirebolu arasında Adabük Köyü açıklarında Ruslara yenik düştü. Sayıları 10 olan dalgıç ve Moskova'daki Balina Enstitüsü'nde görevli eğitmenler ile Balina Enstitüsü Müdürü Prof. **Mukhametov Lev,** sıkıştırdıkları beyaz balinayla önce iletişim kurdular.

Görgü tanığı olan bazı balıkçılar ise Rusların hiçbir bilimsel metodu uygulamadan, Amerikan filmlerindeki kement atma olayı gibi beyaz balinanın kuyruğundan yakalandığını, vinçle çekilerek yara bere içinde gemideki havuza yerleştirildiğini ileri sürdüler. Balıkçılar, balinanın yakalanışı sırasında ağlamamak için kendilerini zor tuttuklarını da söylediler. Yeşil Barış Örgütü'nden (Greenpeace) **Andy Ottoway** ile **Catherine Barr,** Rus gemisi Yalıköy'e gelince, İstanbul BDT Başkonsolosluğu Deniz Ataşesi **İvan Stepanovitch** ve Moskova Balina Enstitüsü Müdürü Prof. Mukhametov Lev ile tartışmalı geçen bir görüşme yaptılar.

Yeşil Barış Örgütü'nün temsilcileri, balinanın Karadeniz'de doğal ortamında kalmasını isteyerek **"Balina, Rusya'dan haziran ayında kaçtı. Ocak ayında Sinop'ta ortaya çıktı. Demek ki bu zamana kadar kendini besledi. Karadeniz'in havasına ve suyuna alıştı. Doğal hayata uyum sağladı. Yunuslardan kendine bir eş de bulmuş olabilir. Bırakın, balina canının istediği yerde yaşamını sürdürsün"** diye görüş bildirdilerse de Ruslar bu öneriye sıcak bakmadılar.

Ukrayna Çevre Koruma Bakanlığı'nın, Greenpeace'in merkezine gönderdiği mesaj da Rusların kararından vazgeçmesinde etkili olmadı.

Rusları adım adım izleyen Yeşil Barış Örgütü'nün temsilcileri Andy Ottaway ile Catherine Barr, bu arada balinanın kaderinin tüm dünya ülkelerinden gelecek bilim adamlarının katıldığı bir toplantı sonrası belirlenmesi gerektiği görüşünü de savundular. Karadeniz'de ortaya çıkan ve ülkenin kuzey kentlerinin neredeyse sevgi odağı haline gelen beyaz balinayı Türklerin Ruslara vermesinden yana olmadıklarını da söyleyen Andy Ottaway ile Catherine Barr, **"Balina ilk kaçtığında Ruslar, Karadeniz'de yaşayamayacağını ileri sürmüşlerdi. Oysa Karadeniz çok büyük. Balina 28 derece sıcağa kadar yaşayabilir.**

Sıcaklığın yükseldiği ortamlarda kendiliğinden başka ortamlara geçmesi de mümkün" diye konuştular.

İstanbul DBT Başkonsolosluğu Deniz Ataşesi İvan Stepanovitch de Cumhuriyet muhabirine, balinanın askeri eğitim görmediğini, çocukları eğlendirmeye yönelik eğitildiğini ileri sürerek, **"Bize güvenin, eğer inanmıyorsanız, sizi bir ay sonra Rusya'ya davet ediyorum. Gerçekleri gözünüzle görün"** dedi.

Çocuğa kelepçe yasak

9 nisan

CUMHURİYET (Ankara) - Adalet Bakanlığı'nca hazırlanan yeni çocuk mahkemeleri yasa tasarısı, TBMM'ye dün sunuldu. Adalet Bakanı **Seyfi Oktay,** yeni tasarının, TBMM'de halen onay bekleyen Çocuk Hakları Sözleşmesi doğrultusunda hazırlandığını söyledi. Tasarı, çocuklara kelepçe vurulmasını yasaklıyor.

Adalet Bakanı Oktay, hazırlanan tasarıyı, aynı konuda daha önce bir yasa önerisi hazırlamış bulunan Devlet Bakanı ve Hükümet Sözcüsü **Akın Gönen** ile birlikte düzenledikleri basın toplantısı ile tanıttı. Geçen yıl imzalanarak Meclis'in onayına sunulan Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin, Çocuk Mahkemeleri Yasası'nın yeni bir anlayış ile yeniden ele alınmasını zorunlu kıldığını belirten Oktay, **"Bu tasarıda yer alan değişiklikler, söz konusu yasanın Çocuk Hakları Sözleşmesi ile uyumlu hale getirilmesini amaçlamaktadır"** dedi. Oktay'ın verdiği bilgilere göre tasarıda öngörülen düzenlemeler şöyle:

- Çocuk mahkemelerinde görülen davalarda yaş sınırı 15'ten 18'e çıkarılıyor.

Alt sınırı üç yılı aşmayan özgürlüğü bağlayıcı cezayı gerektiren eylemlerden ötürü, 15 yaşını doldurmamış küçükler hakkında tutuklama kararı verilmesi önleniyor. Ancak bu durumlarda, ailesi ile bağları kopmuş çocukların tekrar sokağa ya da tehlikeli aile ortamına dönmelerini önlemek amacıyla bu çocukların üç ay süre ile kabul merkezlerine yerleştirilmeleri ve burada korunmaları öngörülüyor.

- Suçlu çocuklar için, adli ve idari makamlara getirilmeleri sırasında kaçmalarını önlemek amacıyla kelepçe, zincir ve benzeri araçların kullanılması, çocukların özsaygılarını zedeleyici, insan onuruna aykırı ve aşağılayıcı nitelikte görülerek yasaklanıyor.
- Çocuk Hakları Sözleşmesi'ndeki, çocuklar için adli kovuşturma olmaksızın önlemler alınması ilkesi dolğrultusunda, küçüklerin işledikleri hafif suçlar nedeniyle yargıç önüne çıkarılmamalarını sağlamak amacıyla cumhuriyet savcısına kamu davası açılmasını erteleme yetkisi veriliyor.
- Hükümlü ve tutuklu çocuklar cezaevine konulmayacaklar. Çocuk ıslah kurumlarından iken 18 yaşını dolduran çocuğun kalan cezasının iki yıldan az olması halinde bu ceza, bulunduğu kurumda tamamlanacak, iki yıldan fazla olması halinde ise çocuk doğrudan açık cezaevine gönderilecek.
- Halen üç yargıçlı olan çocuk mahkemeleri tek yargıçlı mahkemeler haline getiriliyor. Bu mahkemelerde görev yapacak savcıların uzmanlaşması sağlanırken yargılamanın her aşamasında çocukların avukatlarının hazır bulunması hükme bağlanıyor.
- Çocuğun ergenliğe geçiş yaşı 12'ye çıkarılıyor. Suç işlediklerinde 12-15 yaşlar arasında olan çocukların cezalandırılabilmeleri için anlama ve isteme yeteneğine sahip olmaları koşulu getiriliyor. Bununla çocuğun bedeni, zihni, duygusal, ahlaki ve sosyal gelişimlerinin belli bir düzeye erişmiş olması zorunlu kılınıyor.
- Bu çocukların yerleştirileceği devlete ait kurumlar ile küçüklerin kısa sürelerle kabul edilecekleri kabul merkezlerinin kuruluş ve yönetimleri Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'nun bağlı bulunduğu devlet bakanlığına bırakılıyor.

ANAP milletvekili olduğu dönemde, bu konuda hazırladığı bir yasa önerisini Meclis'e sunan Hükümet Sözcüsü ve Devlet Bakanı Akın Gönen de, çağdaş dünyanın çocuk yargılamasında cezalandırmayı amaç olarak kabul etmediğini, bunu en son noktada düşündüğünü, temel olarak çocuğun yeniden topluma kazandırılmasını aldığını anımsattı. Gönen, çağdaş çocuk yargılamasında yer alan bütün hükümlerin hazırlanan bu tasarıda da yer aldığını kaydetti.

Adalet Bakanı Oktay'ın verdiği bilgiye göre 1988 - 90 yılları arasında, çocuk mahkemelerinde, 11 bin 950'si erkek, 484'ü kız olmak üzere toplam 12 bin 434 sanığın yargılandığı 10 bin bir dava açıldı. Açılan bu davalarda hırsızlık, müessir fiil ve cinsel suçlar başı çekti. Yalnız 6 bin 940 dava hırsızlık suçları, bin 197 dava müessir fiil, 606 dava cinsel suçlar, 177 dava da adam öldürme suçları için açıldı.

1 Şubat 1992 tarihi itibarıyla kapalı cezaevlerinde 95 erkek, 1 de kız hükümlü, bin 81 erkek, 25 de kız tutuklunun bulunduğu bildirildi. Çocuk ıslahevlerinde de toplam 217 çocuk bulunuyor.

Cumhuriyet'te yeni yönetim

9 nisan

Haber Merkezi - Cumhuriyet gazetesinin ortakları, okurların sürekli uyarı ve isteklerini değerlendirerek 6 Kasım 1991'de gazeteden ayrılanlara dönüş kapılarını açacak bir yönetim değişikliğini gerçekleştirdi. Cumhuriyet'ten ayrılanlarla gazetede kalanlar arasında bütünleşmeyi sağlayacak önlemleri alabilecek bir yönetim kurulu oluşturdu. Geniş okur kitlesinin dileklerini göz önüne alan bu değişimle, Cumhuriyet'in asıl sahibinin okurları olduğu bir kez daha kanıtlandı.

Cumhuriyet Matbaacılık ve Gazetecilik T.A.Ş. Ortaklar Genel Kurulu dün yapıldı. Genel kurulda yeni yönetim kurulu şöyle oluştu: Başkan Prof. Dr. **Çetin Özek,** Başkan Yardımcısı **Dr. Alev Coşkun** (Eski Turizm ve Tanıtma Bakanı), Av. **Atilla Coşkun, Erol Erkut** (Gazetemiz Mali İşler Müdürü), gazetemiz ortaklarından **Lale Tokuş** ve **Ali Nun** da yönetim kurulu üyeliklerine seçildiler. Denetçiliğe **Nezih Neyzi** getirildi. Cumhuriyet'in İstanbul Cağaloğlu'ndaki binasında dün saat 11.00'de başlayan genel kurul toplantısına ortaklar ve vekilleri katıldı.

Gazetenin ortağı ve murahhas üyesi **Emine Uşaklıgil,** yönetim kuruluna girmedi. Uşaklıgil daha sonra, gazetedeki görevinden istifa ettiğini açıkladı.

Bu arada, 6 Kasım 1991'de Cumhuriyet'ten istifa eden **İlhan Selçuk** da, dün gazeteye gelerek, Cumhuriyet'in hak ettiği yeri alması için, kendisiyle birlikte ayrılanların yuvaya dönüşlerini sağlayacak değişikliği olumlu karşıladığını belirtti.

Cumhuriyet'te yuvaya dönüş süreci başladı

10 nisan

Cumhuriyet, 5 Kasım 1991'den bu yana bir türlü çözümleyemediği bir sıkıntının içine düşmüştü. Gazetemizin satışı 91'in ekim ayında ortalama 120 bindi; kasım ayında 60 binlere, aralık ayında 50 binlere, 92'nin ocak ayında 40 binlere düştü; şubat ayının sıradan günlerinde satış göstergeleri 30 binlerde dolaşıyordu. Düşüşün nedenlerini okurlarımız bizden daha iyi biliyorlar. Yeniden geriye dönerek bir tartışmaya girmenin ya da gazetenin iç sorunlarını eşelemenin bir yararı yok.

Cumhuriyet'in ortakları bu duruma seyirci kalamazlardı; bir fikir gazetesinin vazgeçilmez koşulları göz ardı edilse bile iş hayatının zorunlu kuralları uzun süre çiğnenemez. Cumhuriyet'in ortakları tarihsel sorumluluklarının gereğini yerine getirdiler; okurların sürekli uyarılarını göz önüne alıp tepkilerini değerlendirdiler, 1924 yılından bu yana temel ilkemize dönüşmüş bir gerçeği anımsadılar:

Cumhuriyet'in asıl sahibi okurlarıdır.

Cumhuriyet ortaklarının önceki gün yapılan genel kurul toplantısında aldıkları karardan sonra 5 Kasım 1991'de gazeteden ayrılmış olanlara dönüş kapıları açılmıştır.

Yakında özlemler giderilecek...

Beş aydan beri uzak kaldığımız kalemler, bildik adlar, tanıdık imzalara kavuşulacak... Yuvaya dönüş süreci başladı.

Cumhuriyet'te görev almak onurdur

10 nisan

Cumhuriyet Matbaacılık ve Gazetecilik T.A.Ş. Yönetim Kurulu Başkan Vekili eski Turizm Bakanı Dr. **Alev Coşkun,** dün bazı gazetelerde yer alan iddialar üzerine şu açıklamayı yaptı:

"Bugün yayımlanan bazı gazetelerde şahsımla ilgili yanlış bazı bilgiler yer almıştır. Konunun kamuoyunda açıklığa kavuşmasına gereksinim var.

Cumhuriyet Matbaacılık ve Gazetecilik T.A.Ş. Ortaklar Genel Kurulu çarşamba günü olağan toplantısını yaparak Cumhuriyet gazetesinin yeni yönetim kurulunu oluşturmuşlardır.

Gazetelerde çıkan haberler gerçeği yansıtmıyor. Ben Sayın Berin Nadi Hanımefendi'nin 5 hissesini temsil ederek Cumhuriyet Gazetesi Yönetim Kurulu'na seçilmiş bulunuyorum. Seçilişim ortaklar kurulunun büyük çoğunluğunun oyu, isteği ve desteği ile olmuştur. Bunun dışında bir bağlantım yoktur.

Cumhuriyet gazetesi, milli mücadelenin yarattığı çok önemli bir kurumdur. Cumhuriyetin kuruluşundan bugüne, Cumhuriyet gazetesi Atatürk ilke ve devrimlerinin, cumhuriyetin, çoğulcu demokrasinin, laikliğin, insan hak ve özgürlüklerinin yılmaz savunucusu olarak yaşamını sürdürmüştür. Bundan sonra da Cumhuriyet bu görevine devam edecektir. Cumhuriyet Gazetesi Yönetim Kurulu üyesi olarak bu amaçlar doğrultusunda görev yapacağım. Bu aşamada Cumhuriyet gazetesinde sorumluluk almayı bir onur sayıyorum. Milli bir görev kabul ediyorum."

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Şaka!..

10 nisan

*Babıâli ya da öteki adıyla **"Bizim Yokuş"**ta **"dikine tıraş"** pek sevilir; **"suyuna gitmek"** gazeteci erbabına ters düşer.*

*Mesleğin racunu budur. Ünlü Amerikan özdeyişi gazetecilikte neredeyse bir anayasaya dönüşecek: **"Bir köpek bir adamı ısırdığı zaman haber değildir, bir adam bir köpeği ısırdığı zaman haberdir."** Gazeteci, kitlenin ilgisini çekecek, tepkisini uyaracak, coşkusunu pompalayacak, merakını gıdıklayacak haberlere -günün argosuyla söyleyelim- takılır. Cumhuriyet'in içinden geçtiği darboğazda söylentilerin haberleşmesine de şaşılmaz:*

Gazetemiz bir silah tüccarına mı satılacak? Bir Arap şeyhi mi Cumhuriyet'i satın alacak? Yoksa şiş göbek bir borsa milyarderi mi?

Çok güzel!..

Ancak ortada bir soru var: Cumhuriyet öyle bir mal ki alınıp satılamıyor. Bir silah tüccarı Cumhuriyet'i alıp ne yapacak? Karşısında kül yutmaz bir okur kitlesi var. Cumhuriyet'in asıl sahibi okurlarıdır. Cumhuriyet'in geleceğini okurları saptar.

Cumhuriyet okuru, Cumhuriyet, Cumhuriyetleştiği zaman gazetesine sahip çıkıyor; tersine süreçlerde tepkisini sert biçimde gösteriyor. Silah tüccarı ya da petrol şeyhi de Cumhuriyet'i alıp turşusunu kuracak değil ya, Cumhuriyet'i satmak isteyecek.

Kime?

Okura!..

Okur, öyle bir Cumhuriyet'i alır mı?

Cumhuriyet piyasa koşullarına göre öyle bir meta ki değerine paha biçilemez; çünkü Cumhuriyet'in piyasa değerine göre değeri, ancak Cumhuriyet'in özünü korumasına bağlı... Ama Cumhuriyet satılamaz mı? Satılır...

Cumhuriyet yalnız okuruna satılır.

Babıâli erbabı da Cumhuriyet'in bu özelliğini çok iyi bilir. Bilir, ama gazetecilik damarı kimi meslektaşta gereğinden fazla geliştiği için satırlar arasında şakalaşmaktan vazgeçemez.

1 Mayıs için anlaştılar

11 nisan

CUMHURİYET (Ankara) - Türk-İş ve DİSK yöneticileri, 1 Mayıs kutlamaları için ilk kez bir araya geldiler. Türk-İş Genel Başkanı **Şevket Yılmaz** ile DİSK Genel Sekreteri **Süleyman Çelebi**, Ankara'da bir salon toplantısı yapılmasını kararlaştırdılar. Yılmaz, 1 Mayıs kutlamaları için Ankara'nın **"hükümet merkezi"** olması nedeniyle seçildiğini, işçilerin 1 Mayıs'ta meydanlara çıkarılmayacağını söyledi. Türk-İş ve DİSK, 1 Mayıs'ın yasallaşması için hükümet nezdinde girişimlerde bulunacak.

Yılmaz ile Çelebi arasındaki 1 Mayıs randevusu dün saat 13.30'da başladı ve 35 dakika sürdü. Toplantıya Türk-İş Genel Eğitim Sekreteri **Mustafa Başoğlu** da katıldı. Toplantıdan sonra basına bir açıklama yapan Yılmaz, Çelebi ile 1 Mayıs kutlamalarını ortaklaşa yapmak için bir araya geldiklerini söyledi. Yılmaz, Çelebi ile Başoğlu'nun 15 nisan çarşamba günü İstanbul'da bir araya gelerek 1 Mayıs'ta yapılacak etkinliklerin ne olacağını ve ortaklaşa Ankara'da yapılacak olan salon toplantısının nasıl koordine edileceğini görüşeceklerini bildirdi.

Çelebi de Türk-İş ile bir araya gelinmesinde 1 Mayıs'ın bir vesile olduğunu kaydetti.

Görüşmenin Türk-İş ve DİSK'in birleşmesi yaklaşımının dışında, birçok konuda işbirliği ve güçbirliği yapılması amacıyla yapıldığını belirten Çelebi şunları söyledi:

"1 Mayıs tüm dünyada işçilerin birlik ve dayanışma günü olarak kutlanıyor. Ülkemizde de ulusal düzeyde 1 Mayıs'ı birlikte kutlamaktan daha güzel bir şey olamaz diye düşündük. Türk-İş yönetimine böyle bir teklif götürdük, çok olumlu karşıladılar. 1 Mayıs'ı beraber kutlayacağız. Hak-İş'e de böyle bir çağrıyı ortaklaşa yapacağız. Aynı zamanda ülkemizde 1 Mayıs'ın yasallaşması konusunda Türk-İş ve DİSK olarak ortak taleplerimizi sunacağız ve parlamentodan yardım isteyeceğiz."

Yılmaz, gazetecilerin sorularını yanıtlarken Türk-İş ile DİSK yöneticilerinin ilk kez bir araya geldiklerini söyledi. Yılmaz şöyle konuştu:

"Bu yaklaşım, Türk işçi hareketinin birliği, beraberliği, bazı konularda müşterek hareket etmek durumu, maalesef beyanatlarda kalmış, hayata geçirilememişti. Bu kez uluslararası platformlara DİSK de üye. Hür dünyada Türk işçi hareketinin bir günü olması lazım geldiği fikri, her iki konfederasyonda da var. Bu iki konfederasyonun 1 Mayıs için ortaya koyduğu bildirileri birleştirerek bir bütün etrafında toplayıp, 1 Mayıs'ın bir kan dökülme günü olmadığını, 1 Mayıs'ın işçi hareketinin ve huzurun bütünlüğü için olacağını ilk kez ortaya koyuyoruz. 1 Mayıs artık Türkiye'de, başka bir gözlükle görülmeyecek. Bunu kamuoyunda ortaya koymanın yolu, Türkiye'nin merkezi olan Ankara'da bunu yapmaktır. Tüm kamuoyuna, hükümet edenlere, parlamentoya, 1 Mayıs'ın işçi hareketinin birliği, bütünlüğü, beraberliği günü olduğunu ortaya koymak ancak 1992'de nasip olacaktır."

Yılmaz, 1 Mayıs'ın yasallaşması isteğinin hükümete ne zaman bildirileceğine ilişkin soruyu yanıtlarken de **"Bazı beyanatlardan, hükümetin gündeminde bu konu var gibi gözüküyor. Ama bu beyanatlara iltifat etmek yerine, bu konunun hayata geçirilmesi için her iki konfederasyon da**

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı nezdinde gereken girişimi yapacaklardır" dedi. Yılmaz 1 Mayıs'ın nasıl kutlanacağı konusunda bir görüş ayrılığı çıkıp çıkmadığı sorusuna da **"Şu ana kadar yok. Bir araya geliş demek, görüş ayrılıklarının minimum seviyeye inmiş olması demektir"** diye yanıtladı. Yılmaz, kutlamanın meydanlarda yapılmamasıyla ilgili olarak da şunları söyledi:

"Türk kamuoyunda '1 Mayıs kutlamaları meydanlarda, acaba milletin birbirine hasmane tavır taşıması için mi yapılıyor?' **diye bir izlenim var. Bu izlenim, bu 1 Mayıs'ta ortadan kalkacaktır."**

Yılmaz'a iadei ziyarette bulunmak için saat 14.00'e randevu alan ANAP Genel Başkan Yardımcısı **Fahrettin Kurt** da bu açıklamalar sırasında Yılmaz'ın yanındaydı. Kurt, Türkiye'de demokrasinin yerleşmesi için çalışan kesimin en büyük temsilcisi olan Türk-İş camiasının sorunlarına yardımcı olabilmek amacıyla bu ziyareti yaptığını söyledi. Türk-İş ile DİSK'in bir araya gelip diyaloğa girmesini görmekten memnuniyet duyduğunu belirten Kurt, bunun ülkenin geleceği açısından da iyiye bir işaret olduğunu söyledi.

Kurt, partisinin 1 Mayıs kutlamalarının yasallaşmasına nasıl baktığının sorulması üzerine de **"Türkiye'nin menfaatlerına halel getirmeyecek, milletimizi kardeşçe, bir arada yaşatacak her türlü bayrama, eyleme olumlu bakmak mecburiyetindeyiz. Her demokratik kitle örgütünün bir bayramı var. Dünyada, işçi hareketinin bayramı 1 Mayıs'tır. Bizde 1 Mayıs, maalesef geçmiş dönemde nefretle ve lanetle anılacak şekilde kutlandığı için toplumun dimağında, kafasında kötü bir yer bırakmıştır. 1 Mayıs tarihi, uğursuz bir tarih değildir. 1 de, 5 de, 15 de olabilir. Ama dünyada nasıl kutlanıyorsa bizde de mantıklı bir şekilde, milli bütünlüğümüzü bozmayacak şekilde kutlanmasına her zaman taraftar oluruz"** diye konuştu.

Kurt, Türk-İş ile sürdürecekleri iyi ilişkileri DİSK ile de kurup kurmayacaklarının sorulması üzerine de **"Tüm demokratik kitle örgütlerini desteklemek bizim görevimizdir. Türkiye'nin geleceğini sıkıntıya sokmayacak, aydınlığa götürecek her türlü hareketin yanında olmak görevimizdir"** dedi.

Yazı ve Isı

İLHAN SELÇUK *12 nisan*

Küçüğün yüzü kızarmış, yanakları al al, alnında ter tanecikleri, gözleri buğulu...

Anne telaşlanıyor:

- Gel bakayım...

Annenin eli, küçüğün alnında dolaşıyor: Ateşi mi var? Termometre nerede? Her evde bir ısıölçer bulunur. Çocuğun bedenindeki ısıyı ölçmek gerekiyor. Koltuğun altına yerleştirilen termometre ile insan teni arasındaki temasın sonucunda ısı göstergesi durumu saptayacak.

- Kaç?
- 36.5...
- Çok şükür...

Küçüğün teniyle termometre arasındaki iletişim, bir canlıyla bir cansızın temasıdır; ama anneciğinin eli çocuğunun alnında dolaştı mı, işin içine *"insan sıcağı"* karışır; sevgiyle sevecenliğin tenselliğinde ana - çocuk bütünleşir.

*

Ya canlı bir insanla ölmüş insan arasındaki temasın boyutları nereye kadar ufuklanabilir?

Sevgili ölülerimizin sıcaklığını bir ömür boyu ruhumuzda duyumsamıyor muyuz; anne öteki dünyaya göçse de belleğimizin gözeneklerine sinmiştir, bilinçaltının dürtüsüyle sıralı sırasız hayatımıza karışır; bir şarkı söylenirken, bir gölge toprağa vururken, bir kuş kanat çırparken, bir söz düşüncemizde uçuşurken, bizi alır, ölmüş sevgiliye kavuşturur.

Gözlerini çoktan kapamış dostlarımız, soframızdan hiç eksilmezler; uzakları yakın ederler, zamanı aşarlar, varlıklarını yüzlerce yıl öncesinden bugüne taşırlar. *"Dostum Mozart"*ın bir parçasını dinlerken Başyazarımız *Nadir Nadi*'yi nasıl anımsamazsınız? Başyazarımız bir kahkaha atar, sonra da bilmediğini bilen bir bilgenin yaklaşımıyla çocuksu bakışının harmanından türeyen ünlü sorusunu patlatır:

"- Ya.. öyle mi?"

Sevgili ölülerimiz olmasa, bilmem ki bu hayata katlanabilir miydik? Yaşamı güzelleştiren onlardır. Onlar, eski bir bakır mangalın soğumuş külleri altındaki kor taneleri gibi toprağın altında yatarlar. Anılarımızı eşeleyip kor tanelerini aramaya gerek de yoktur; *"insan sıcağı"* zaman ve mekân içinde takvime ve kilometre taşlarına gereksinme duymadan yayılır.

*

Mapusaneci *Ali Mirza* anlatıyor:

"Sorğudan gelmişti, bitkindi, çok bitkindi. Ovduk. Omuzlarını, kollarını, sırtını, göğsünü, bacaklarını... Çay vardı, verdik. Çayı bile içemedi. Şöyle ağzını ıslattı o kadar... Sonra bir aspirin içirdik, yatırdık. Bakıyorum, uyudu mu? Hayır uyumadı. Uyuyamadı. Ne yapsak? Biraz daha ovmalı mı? Arkadaşımızı omuzlarından biraz daha çekiyorum. Başı göğsüme dayanıyor. O gergin, huzursuz bedeninde bir yumuşama oldu. Başı göğsümde, soluğu hafifledi. Biraz dinginleşti. Soluğu düzenli. Dalıyor, uyuyacak galiba, uyudu, evet... Başının altına yastık koymalı şimdi. Rahat etsin, omzundan yavaşça tuttum. Hemen tedirginleşti. Sakın, uyanacak mı yoksa? Birden anladım. Onu uyutan insan omzuydu. Artık hiç kıpırdamadım. Bilemiyorum, yedi saat mi, sekiz

saat mi, öyle uyudu. Hiç unutamadım bunu. Demek bir insan istiyormuş uyumak için. Omzumda saatlerce uyurken, ben onu düşündüm; çektiklerini, başını omzuma koyup uyuyuşunu..." (İnsan Sıcağı, Erdal Atabek, Çağdaş Yayınları)

*Rahmetli hocam Prof. *Tarık Zafer* Tunaya'nın bir kitabının adı *"İnsan Derisiyle Kaplı Anayasa"*dır. İnsan derisinin işlevi zamandan zamana değişir; derinin tenleşmesi ya da tenselleşmesi işlevine bağlıdır. Gazete kâğıdı da böyledir; kimi zaman yalnız kâğıttır, kimi zaman insan tenine dönüşür, insan teni kadar sıcaklaşır.

Yazıların sıcaklığını da termometre ile ölçmekte yarar bulunabilir.

Okuduğunuz bu yazının sıcaklığı bilmem ki kaç derece?

Ama bugünkü yazım, insan sıcağından yoksunsa, demek ki becerememişim, amacıma ulaşamamışım, eksik kalmış.

Eğer öyleyse, beni bağışlayın.

Mitterrand Ankara'da

14 nisan

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Fransa Cumhurbaşkanı **François Mitterrand,** General **Charles de Gaulle'ün** 1968'de gerçekleştirdiği ziyaretten 24 yıl sonra, Türkiye'yi ziyaret eden ilk Fransız Cumhurbaşkanı sıfatıyla dün Ankara'ya geldi. Kendisine Türkiye'de evsahipliği yapacak olan Cumhurbaşkanı **Turgut Özal** tarafından, Ankara Esenboğa Havaalanı'nda görkemli bir törenle karşılanan Mitterrand burada yaptığı konuşmada Türkiye'den övgüyle söz etti.

Mitterrand, **"Bugün, çok nadir, çok önemli ve çok derin bir anlama sahip olan bir an yaşadığımızı söylemek istiyorum. Nadir bir an, çünkü bugün bir devlet başkanı çok çeşitli ülkeleri ziyaret etmekle birlikte bu ülkelerin yalnızca birkaçı sizin ülkeniz gibi böylesine köklü bir tarihe sahiptir"** dedi.

Cumhurbaşkanı Özal da Mitterrand'dan önce yaptığı konuşmada, **"Bu ziyareti son dönemde her alanda ivme kazanan Türk-Fransız ikili ilişkilerinin eriştiği noktanın bir sonucu değil, yepyeni bir işbirliği döneminin başlangıcı olarak kabul ediyoruz"** ifadelerine yer verdi.

Cumhurbaşkanı Mitterrand'ın dünkü temasları çerçevesinde iki ülke arasında, biri siyasi istişareler protokolü, diğeri turizm işbirliği anlaşması olmak üzere iki belge imzalandı.

Cumhurbaşkanı Mitterrand, Dışişleri Bakanı **Roland Dumas,** Turizm Bakanı **Jean Michel Baylet,** Uzay ve Bilimsel İşbirliği Bakanı **Hubert Curien,** Sağlık ve İnsani Eylem Bakanı **Bernard Kouchner** ve Endüstri ve Ticaret Bakanı **Dominique Strauss - Kahn** ile 200 kişilik Fransız yönetici, işadamı ve gazetecilerden oluşan heyeti getiren Air France'a ait airbus tipi özel uçak Ankara'ya saat 14.00'te indi. Mitterrand, Cumhurbaşkanı Özal tarafından uçağın merdivenlerinde karşılandı. Bayan **Daniele Mitterrand'ın** Türkiye'ye gelmemesi nedeniyle karşılama törenine **Semra Özal** katılmadı. Karşılama töreninde TBMM Başkanı **Hüsamettin Cindoruk,** Başbakan **Süleyman Demirel,** Genelkurmay Başkanı Orgeneral **Doğan Güreş,** Dışişleri Bakanı **Hikmet Çetin,** Ankara Valisi **Erdoğan Şahinoğlu** ve Büyükşehir Belediye Başkanı **Murat Karayalçın** da hazır bulundular.

Havaalanından Anıtkabir'e geçen konuk Cumhurbaşkanı, mozoleye çelenk koydu ve şeref defterini imzaladı. Mitterrand, daha sonra Çankaya Köşkü'ne giderek Özal ile görüştü. Mitterrand, kaldığı Hilton Oteli'nde daha sonra Başbakan Süleyman Demirel ve Başbakan Yardımcısı **Erdal İnönü'yü** ayrı ayrı kabul etti.

Demirel - Mitterrand görüşmesine Dışişleri Bakanı Hikmet Çetin de katıldı. Görüşme sonrasında gazetecilerin sorularını yanıtlayan Demirel, **"İlişkilerimizi geliştirmek için çok iyi imkânlar ve fırsatlar var"** dedi.

Mitterrand ile yaptığı görüşmeden duyduğu memnuniyeti dile getiren Demirel, **"İki ülke arasında zaten köklü olan münasebetleri daha da geliştirecek ve genişletecek faydalı bir konuşma oldu"** diye konuştu.

Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Erdal İnönü de 20 dakika süren görüşme sonrasında yaptığı açıklamada, Avrupa'da Türkiye hakkında başka görüşlerin olduğu bir sırada bu ziyaretin ayrı bir anlam ifade ettiğini belirtti. İnönü, Lizbon'da AT'ye bundan sonra hangi ülkenin alınacağı konusunun görüşüleceğini hatırlattı ve **"Türkiye ile ilgili olarak geçen devreye göre çok daha olumlu bir yaklaşım beklediğimizi ifade ettim, o da umutlu olduğunu söyledi"** diye konuştu.

Bosna - Hersek Başbakan Yardımcısı'nın kendisini Saraybosna'dan telefonla arayarak tehlike içinde olduklarını bildirdiğini ve dünya liderlerine yardım çağrısında bulunulmasını istediğini anlatan İnönü, bu durumu Mitterrand'a aktardığını, Mitterrand'ın da Fransa Dışişleri Bakanı Dumas'a konuyla ilgilenmesi için talimat verdiğini söyledi.

İnönü, bir soru üzerine de PKK sorununun daha önce konuşulmuş olduğunu, ancak şimdiki görüşmede genel çerçeve içinde gündeme geldiğini söyledi.

Cumhurbaşkanı Turgut Özal, Fransa Cumhurbaşkanı François Mitterrand onuruna dün akşam Çankaya Köşkü'nde yemek verdi. Özal, yemekte yaptığı konuşmada, Mitterrand'ın ziyaretinin Türk - Fransız ilişkilerinin güçlenmesinde önemli rol oynayacağını belirtti. Konuşmasında Fransız dili ve eğitiminin Türkiye'de her zaman önem verilen bir konu olduğunu dikkat çeken Özal, Galatasaray projesinin bu konuda ileri doğru atılmış önemli bir adım olduğunu söyledi.

Özal konuşmasında Türkiye'nin parlamenter çoğulcu sistemi uygulamakta kararlı olduğunu belirterek terör konusuna da değindi. Özal Türkiye'nin AGİK ve Paris Şartı hükümlerine eksiksiz uyma ka-

rarlılığında olduğunu vurgulayarak sözlerini şöyle sürdürdü:

"Hukukun üstünlüğüne dayanan çoğulcu demokratik rejimde, devlet güçlerine ve halka karşı şiddet ve teröre başvurmaya yeltenenlerin, kanunların öngördüğü şekilde ve derecede mukabele görmelerinin doğal olduğunu belirtmeliyim."

Özal, Türkiye ile Fransa'nın yeni kurulmakta olan Orta Asya cumhuriyetlerinde birlikte daha iyi faaliyet gösterebileceklerini söyledi ve işbirliği teklifinde bulundu.

Konuk Cumhurbaşkanı Mitterrand da yaptığı konuşmada, Fransa'nın, hangi gerekçeye sarılırsa sarılsın, terörizmi kınadığını söyledi ve şöyle dedi:

"Birçok Batı ülkesinin dikkatini çeken ve sizin de bana sözünü ettiğiniz Kürt meselesi, ancak kişilere, devletler hukukuna ve kültürel kimliklere saygı gösterilmesiyle çözülebilir. Fransa, kimseye ders vermek niyetinde değildir, ancak anlayışsızlığın yerini diyoloğun alması için son zamanlarda bu gibi durumlarda bir dizi girişimde bulunmuştur."

Türkiye'nin ekonomik, kültürel, askeri ve siyasal boyutlarıyla Avrupa çerçevesinde telakki edildiğini belirten Mitterrand, AT'nin, haziran ayında Lizbon'da muhtemel genişlemeyi ele alacağını, o zaman topluluğun Türkiye'nin de içinden eksik olmayacağı ve geleceğe yeni ufuklar açmaya olanak sağlayacak değerlendirme ve karar öğelerine sahip olacağını söyledi.

Hikmet Çetin, Fransız meslektaşı Roland Dumas ile dün bir araya geldi.

Dışişleri Bakanı Çetin, **"Fransa'nın PKK'ya yaklaşımı, kesinlikle Türkiye'nin yaklaşımının aynıdır. Teröre hiçbir şekilde ödün vermediklerini, onaylamadıklarını belirtiyorlar"** dedi.

Fransız TV5 adlı kanalın, Ankara'da bulunan muhabiri **George Bortoli**'ye dayanarak verdiği habere göre Mitterrand, Özal ile Çankaya'da yaptığı görüşmede **"Türkiye'nin AT'ye üye olabilecek olgunluğa sahip olmadığını"** belirtti.

Fransız FR3 kanalı da Mitterrand'ın Türk yetkililere özellikle üç konuda açık mesaj verdiğini bildirdi. FR3, Fransız Cumhurbaşkanı'nın Ankara hükümetine insan haklarına tümüyle uymadıkça ve bu çerçevede Kürtlerin varlığının tanınması yolunda atılan adımlar sürdürülmedikçe Türkiye'nin AT'ye kesinlikle üye olamayacağını ilettiğini söyledi. Mitterrand, ikinci olarak da Fransa'nın, Türk hükümetinin demokratikleşme hareketlerine ilişkin samimiyetine inandığını belirtti, ancak Nevruz sırasında yaşanan olayların Türkiye'nin olumlu imajına gölge düşürdüğüne dikkat çekti.

Türk devlet adamlarına iletilen üçüncü mesaj ise Fransa'nın Türkiye'nin bölgede yer alan tek laik devlet olduğunu bildiği ve bunun öneminin de farkında olduğu temasıydı.

Yeniden Kavuşurken!..

MUSTAFA EKMEKÇİ *14 nisan*

Yazar *Ömer Polat* anlattı PKK fıkrasını, şöyle: PKK, Güneydoğu'da bir yerde, bir GMC'nin belli bir saatte, geçeceğini öğrenir; diyelim saat 11.00'de geçecektir GMC; gelgelelim bir türlü geçmez. Saat 12.00 olur, 13.00 olur, ı-ıh yok! Ellerinde tüfekleri, bombaları beklemekteler. Biri üzgün, mırıldanır:

- Allah vere de başlarına bir kaza filan gelmiş olmaya!

İki yanda ölenler de insan; ölene öldüren de acıyabilir; iş işten geçtikten sonra pişman olabilir! Burada, *Bekir Yıldız*'ın bir sözünü anımsadım. Kaç yıl önceydi. Hollanda'da bir kentin geniş salonunda konuşmalar yapıyorduk. Söz dönüp dolaşıp Kürtlere geliyordu. Bekir Yıldız, Urfalıdır. Oradakilerden biri Bekir Yıldız'a eleştiri getirdi, sordu:

- Sen Urfalısın, bizdensin. Kürtler sorununa neden bizim gibi yaklaşmıyorsun?

Bekir Yıldız, kızmıştı:

- Ben senin gibi değilim, dedi. Ben Anadoluyum. Hem Kürdüm, hem Ermeniyim, hem Türküm, hem Süryaniyim. Ben Anadoluyum. Sen bana böyle soru soramazsın!

Bekir Yıldız'ı kutlamıştım. Bekir Yıldız'ın bu yanıtı üzerine, hepimiz bir soluk almıştık.

İnsan Hakları Derneği'nde de Kürt kökenli arkadaşlar var; takılırız. *Binali* söylerdi, zaman zaman Kürtler kendi aralarında takılırlarmış; her halk içinde böyle espriler yaparlar; şöyle espriler: *"Kürdün iyisi olmaz, ama bu Kürt Kürtten iyidir!"* ya da *"Hasıl-ı kelâm, Kürt Müslüman değil vesselâm!.."* Kamuran İnan bir gün, *"Her şeyi kaldırsalar, kürdili hicazkârı kaldıramazlar!"* demişti. Türkler için az şey mi söylenir, şakadan... Cumhuriyetin ilk yıllarında, *Mustafa Kemal*'in şoförü bir Kürt kökenliymiş. Tek araba var; Başbakan *İsmet Paşa* da, o arabaya biniyor zaman zaman. Şoföre soruyor:

- Kürdoğlu boş musun?
- Boşum Paşam!
- Haydi beni, filan yere bırakıver.

Yıllarca kardeş gibi yaşamış iki halkın çocukları, kanlı bıçaklı mı olacaklar? Kim getiriyor, getirmek istiyor onları bu oyuna?

Giderek, işler milliyetçiliğe, ırkçılığa, şovenliğe mi dönüşüyor ne? Bu dünyadan insanca yaşayıp gitmek yok mu? Viyana'da, Hinthorozu *Erdal Bey*'e sormuşlar:

- Söyleyin yalan mı? Siz Güneydoğu'da insanlara b.. yedirmediniz mi?
- Kontrgerillanın işlediği cinayetlere seyirci kalmadınız mı?

Hinthorozu, bunların yanıtlarını vermesine vermiştir, ama ANAP iktidarının politikalarının yanlışları da, işi buralara getirmedi mi? Cinayetleri işleyenler, hemen yakalansa, in-

san haklarına aykırı davranışta bulunanlar hemen yakalanıp cezalarını görseler, barış içinde yaşama kolaylaşmaz mıydı?

Düşmanlıkları hiçbir zaman usum almadı... Karadeniz fıkralarını uyduranların Lazlar olduğunu duyardım; böyle şakacı halk görmedim! Gülmesini bilmeyen sevgiyi de bilmez. *Gültekin Gazioğlu*'nun oğlu *Önder*, Tandoğan'da Kubilay Sokak'ta, *"Ulaşcan"* adında bir kitap pazarlama yeri açmış. Kutlamaya gittim. Gültekin, Gazioğlu'nun kardeşi *Kahraman Gazioğlu*'yla söyleşiyorduk; konu Kürtlerden, Lazlardan açıldı. Kahraman Bey, gülerek şöyle dedi:

- Karadeniz'de de *"LAKO"* adında bir örgüt kurulmuş!

- LAKO mu, o ne demek?

- Laz Kurtuluş Ordusu! (Bunlar şaka ha!).

İnsan Hakları Komisyonu eski başkanı Karadenizli *Eyüp Aşık*, Güneydoğu gezisinden dönüşte, orada gördüklerini anlatmış arkadaşlarına, şöyle demiş:

- Güneyde öyle baskı var ki, bunun yarısı bize yapılsa, şimdi bağımsız devlettik! (O da çok şakacıymış.)

Beş ayı geçti yazı yazmayalı Cumhuriyet'e. Bu ilk yazım aylar sonra. Beş ayda neler yaptığımı okurlara anlatmak isterdim. Almanya'ya, Kıbrıs'a gittim çağrılı olarak. Almanya'da, Frankfurt'ta, *Aydın Engin* karşıladı, şöyle dedi:

- Mustafa Abi, buralarda yitmeye filan kalkma, yazacak yerin de yok artık!

Bir sokakta yitemeyecektim, yazacak yerim yok, diye. Öyle dokundu ki! Bu beş ay içinde, Çağdaş Gazeteciler Derneği Bursa Şubesi'nin yayımladığı *"Bursa-Çağdaş"* dergisine iki yazı yazdım. Bir de *"Avni"* gülmece dergisine, Sennur Sezer'in isteği üzerine bir yazı. *"Sabah"* gazetesinden, ÇDG üyesi *İzzet Kezer*' Cizre'de öldürülmesini protesto etmek için, 24 Mart salı günü Anıtkabir'e, oradan Başbakanlığa yürüdük. Anıtkabir'de, saygı duruşundan sonra, ÇGD Genel Başkanı olarak özel deftere, duygularımı, düşüncelerimi yazıyordum. Yazı uzamıştı. Yazarken bekleşen arkadaşlardan biri, şöyle demiş:

- Mustafa Abi'nin yazacak yeri yok ya, onun için özel deftere böyle uzun yazıyor!

Cumhuriyet'ten, okurlardan ayrı kalmak, evlat acısı gibi koydu. Yeniden başlarken, *"Nerede kalmıştık?"* diye bir yazı yazmayı düşündüm. 5 Kasım 1991 Salı günü hazırlayıp, gazeteye vermediğim, *"30 Yıl Önce!"* başlıklı yazıyı, bu kez yayımlamak isterdim. O yazıda, Nadir Nadiyi anmış, onun 4 kasım pazartesi günü *"30 Yıl Önce Cumhuriyet"* köşesinde çıkan yazısından alıntılar yapmıştım. Anlayacağınız, *"Ankara Notları"* nı, Nadir Nadi ustamıza yazdırmıştım. Seçimler bitmiş, ama hükümet daha oluşmamıştı. 1961'dekine benzer bir durum vardı. İşte, 5 kasımda hazırlayıp, tam İstanbul'a geçecekken, geri çektiğim, *"Ankara Notları"* buydu. Aradan beş ay geçti, konu hâlâ güncelliğini koruyor. Nadir Nadi'nin otuz yıl önce yazdıkları, alınacak dersler taptaze duruyor. 1971'de gazetesinden uzaklaştırılan Nadir Nadi de bir yıl sonra, okurların direnişi üzerine dönmüş.

Biz beş ayda, yine de erken yuvaya dönmüş sayılabiliriz. Yeniden kavuşurken Cumhuriyet'i Cumhuriyet yapan okurlara selam olsun!

Köy Enstitüleri okulların efendisiydi

FİGEN ATALAY *17 nisan*

"Çamlıbel'de bir gül açsa / Uykuları kaçar Bolu Beyi'nin / Çünkü kırmızıdır gül / Halkın ve toprağın uyanışına benzer / Bir değil bin gül açıyordu Anadolu'da / Ekmeği ikiye bölsen / Aydınlık sesi duyuluyordu halkın / Köyleri tutmuştu aşkın ve terin hünerleri / Bir oldular da Bolu Bey'leri Kapattılar Enstitüleri."

"Güller" adlı bu şiirin yazarı, Köy Enstitüsü çıkışlı ozan ve yazar **Mehmet Başaran**, Köy Enstitüleri'nin kuruluşunun 52. yıldönümünün kutlandığı bugün, Köy Enstitüleri'ni **"Cumhuriyetin yarattığı gerçek demokratik eğitim kurumları"** olarak nitelendiriyor. Köy Enstitüleri'nin, **"Cumhuriyet dönemi kazanımlarını kökleştirmeyi, demokrasiyi tabandan fışkırtmayı"** amaçladığını vurgulayan Başaran, **"Önce yozlaştırılmasalar, daha sonra da kapatılmasalardı, Türkiye'nin sancısını çektiği pek çok sorun aklın, bilimin ışığında çözüme kavuşacaktı. 27 Mayıs'çı Suphi Karaman'ın dediği gibi 27 Mayıs'ın yapılmasına bile gerek kalmayacaktı"** diyor. Mehmet Başaran, **"Köy Enstitüleri'ne, indirilen darbe, Türk toplumunun çok ötesine taşan, bütün geri kalmış ülkelere yönelen bir ihanetin ifadesidir"** dedi.

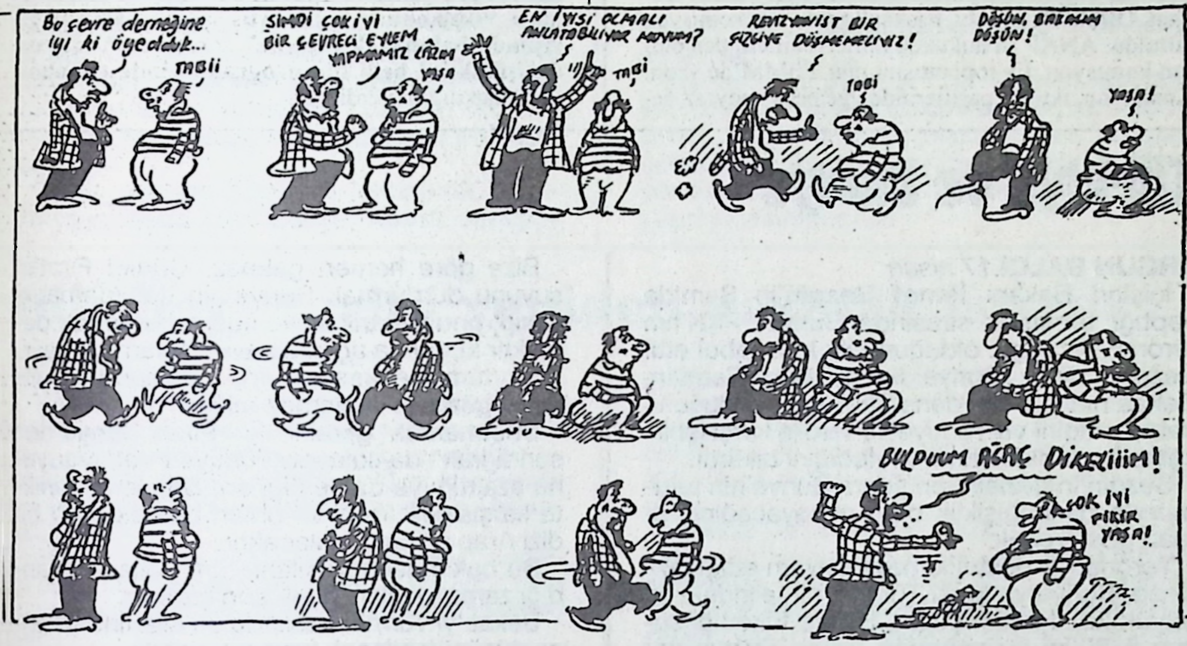
Köy Enstitüleri'nin kuruluşunun 52. yıldönümü şenliklerinin, geçmişe değil geleceğe duyulan özlemle ele alındığını da vurgulayan Mehmet Başaran'a göre, ülkemizin 21 kesiminde bugün, işlikleri, derslikleri, müzik salonları, meyve sebze bahçesi alanları, tarım alanları ve benzeri altyapısıyla üretici eğitimin gerçekleştirilebileceği eğitim alanları, çağdaş anlayışla öğretmen yetiştirmeye hazır beklemekte.

Köy Enstitüleri'nin 52. kuruluş yıldönümü, bugün Türkiye'nin pek çok yerinde törenlerle kutlanıyor. İstanbul'da Kartal Belediyesi'nce Hasan Ali Yücel Kültür Merkezi'nde düzenlenen Anma Programı'nda. **"Ferit Oğuz Bayır Düşün ve Sanat Ödülü"**'nü kazanan **Ahmet Ümit**'e ödülü verilecek, Kartal Belediyesi Tiyatro Topluluğu, **Talip Apaydın**'ın **"Köy Enstitüsü Yılları"** adlı kitabından bazı bölümleri oyunlaştıracak ve Mehmet Başaran'ın **"Sis Dağının Başında Borana Bak Borana"** adlı

kitabındaki **"Diyordu ki Toroslar'ın sana benzeyen yüzü"** adlı şiirini müzik eşliğinde sunacak.

Köy enstitüleri'ndeki eğitim çalışmalarından örnekler verildiği bir serginin de açılacağı törene katılanlar şunlar:

Ferit Oğuz Bayır, İlhan Selçuk, Vedat Günyol, Mehmet Başaran, Mustafa Ekmekçi, Can Yücel, Hasan Bilecikli, Ali Bozkurt, Tahsin Çayır, Emine Çayır, Aysel Esin, Mualla Eyuboğlu, Mustafa Eyuboğlu, Bahattin Fırtına, Sami Karaören, Mehmed Kemal, Mahmut Makal, Emin Özdemir, Prof. Bahri Savcı, Bilkan Tekfen, Pakize Türkoğlu, Süleyman Üstün, Nihat Dirim, Behzat Ay.

Köşk'e yetki tırpanı

17 nisan

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Koalisyon hükümetini oluşturan SHP ve DYP'nin hazırladığı demokratikleşme paketine **"Çankaya"**da girecek. SHP ve DYP grup yöneticileri arasında yapılan temaslar sonunda anayasa değişiklikleri sırasında cumhurbaşkanının yetkilerinin de azaltılması görüşü benimsendi.

TBMM Başkanı **Hüsamettin Cindoruk**'un başkanlığında yapılan Danışma Kurulu'nda, demokratikleşme paketi konusunda partiler arasında uzlaşmaya gidilmesinin kararlaştırılmasından sonra önerileri hazırlayan SHP ve DYP çalışmalarını yoğunlaştırdı. SHP Grup Başkan Vekili **Aydın Güven Gürkan** ile DYP Grup Başkan Vekili **Bekir Sami Daçe** önceki akşam bir araya gelerek pakette yer alacak anayasa değişiklikleri ve yasal düzenlemelerin bir dökümünü yaptılar.

Gürkan ve Daçe görüşmesinde, anayasanın 40 kadar maddesinin değiştirilmek üzere gündeme sokulması kararlaştırıldı. Seçmen yaşını 18'e, seçilme yaşını 25'e indiren, radyo-televizyonda devlet tekelini kaldıran ve siyasal partilerle ilgili anayasa değişikliği önerilerinin ise hemen düzenlenerek öteki partilere iletilmesi kararlaştırıldı.

Gürkan ve Daçe görüşmesinde, anayasanın 12 Eylül'ü öven başlangıç bölümünün yeniden yazılması konusunda da görüş birliğine varıldı. Ayrıca cumhurbaşkanının geniş yetkilerinin demokratikleşme önünde bir engel oluşturduğu dikkate alınarak bu konudaki anayasa değişikliklerinin de gündeme getirilmesi benimsendi. Böylece, cumhurbaşkanının, özellikle birçok konudaki atama yetkisi kaldırılacak.

DYP Grup Başkan Vekili Daçe, Cumhuriyet'in konuyla ilgili sorusunu yanıtlarken demokratikleşmenin gerçek anlamda sağlanabilmesi için bu işin Çankaya'da başlaması gerektiğini vurguladı. Daçe, bugünkü sistem ile cumhurbaşkanına geniş atama yetkileri tanındığını ve bunun devlet yönetiminde kaosa giden bir durum yarattığını belirterek **"Hem devletin uyum içinde çalışması hem de demokratikleşmenin gerçekleşmesi için bu yetkilerin gözden geçirilmesi gerekmektedir"** dedi.

SHP Grup Başkan Vekili Gürkan da anayasanın cumhurbaşkanına tanıdığı geniş atama yetkisinin demokratikleşme açısından büyük sıkıntılar yarattığını vurguladı ve demokratikleşme paketi içinde bu konunun da yer alması için çalışmaların sürdürüldüğünü bildirdi.

SHP ve DYP grup başkan vekillerinin birlikte yaptıkları çalışma sonrasında SHP'li Gürkan, önceki akşam Başbakan Süleyman Demirel ve Başbakan Yardımcısı **Erdal İnönü**'yle ayrı ayrı görüştü. Gürkan, Demirel ve İnönü'ye demokratikleşme konusunda iki parti tarafından yürütülen çalışmalar konusunda bilgi verdi.

SHP ve DYP'nin, öteki partilerin de benimsedikleri seçme ve seçilme yaşı, siyasi partilerle ilgili konular ve radyo-TV'de devlet tekeli ile ilgili anayasa

değişiklikleri bir-iki gün içinde öteki parti gruplarına iletildikten sonra bütün partilerin grup başkanvekilleri önümüzdeki hafta bir araya gelecek. Bu görüşmeler sonunda uzlaşmaya varılırsa söz konusu anayasa değişiklikleri öncelikle gerçekleştirilecek.

ANAP, anayasa değişiklikleri konusundaki hazırlıklarını yoğunlaştırdı. Bu amaçla, eski Adalet Bakanı **Oltan Sungurlu** başkanlığında bir komisyon kuruldu. ANAP'ın hukukçu milletvekillerinden oluşan komisyon, ilk toplantısını dün TBMM'de yaptı. Komisyon, iktidar partilerinden gelecek anayasa değişikliği önerilerine karşı nasıl bir yaklaşım gösterileceğini ve bunlara karşı önerilecek değişiklik konularını belirleyecek.

Erdal İnönü de anayasa değişikliği konusunda öncelikle gündeme getirilecek noktaların daha önce açıklandığını ve muhalefet partileriyle uzlaşma sağlanabilecek konulara öncelik verdiklerini anlattı. İnönü, **"Bu konuda konsensüs sağlanması için girişimde bulunacak mısınız"** sorusuna, **"Anayasa değişiklikleri belli bir program içinde ele alınıyor"** karşılığını verdi.

Türkiye ve Suriye

ERGUN BALCI *17 nisan*

İçişleri Bakanı **İsmet Sezgin**'in Şam'da yaptığı temaslar sırasında Suriye, PKK'nın terörist bir örgüt olduğunu ilk kez kabul etti. Sezgin ayrıca Suriye lideri **Hafız Esad'ın**, Bekaa'nın kendi denetimlerinde olduğunu kabul ettiğini ve Türkiye ile teröre karşı işbirliğine hazır olduklarını söylediğini bildirdi.

Sezgin'in gezisinden sonra Suriye'nin tutumunda bir değişiklik olup olmayacağını zaman gösterecek.

Teröristleri desteklemeye devam ettiği takdirde, Suriye'ye karşı Türkiye'nin elindeki en büyük koz Fırat'ın suları, Suriye tükettiği suyun %80'ini bu nehirden alıyor. Fırat'ın vanası ise Türkiye'nin elinde. Fırat, Suriye'nin tarım alanlarının büyük bölümünü sulayıp, Şam hükümetinin 1975 yılında yaptığı El Taura (devrim) barajında elektrik ürettikten sonra Irak topraklarına giriyor. Kimi Amerikalı uzmanlar, Türkiye GAP'ın tüm sulama ve hidroelektrik santralı projelerini devreye soktuğunda, Suriye'nin Fırat'tan yararlanma oranının % 40 azalabileceğini ileri sürüyorlar. Tahmin abartılı olabilir. Ama GAP tamamlandığında, Fırat'ın Suriye topraklarında bir ölçüde cılızlaşacağı kesin.

Şam yönetimi, GAP başlayalı beri Türkiye'ye karşı hırçın bir tavır içine girmiş durumda. Bir yandan kendi topraklarında doğup Hatay'ın Amik ovasını suladıktan sonra Akdeniz'e dökülen Asi nehri üzerinde baraj yaparak onu tümüyle denetimi altına alma niyetini açıklarken, öte yandan PKK'ya destek veriyor.

Bu tabloya bakıldığında Türkiye'nin şu anda koşuları ile en büyük çelişki içinde bulunduğu ülkenin Suriye olduğu kolayca görülebilir. Terör Türkiye için, su ise Suriye için yaşamsal konu. Suyun vanası Türkiye'nin, terörün ipleri ise Suriye'nin elinde.

Ancak, arada bir fark var, Türkiye su kozunu henüz kullanmıyor. Suriye ise terör silahını kullanıyor.

Şam yönetimi, İsmet Sezgin'e verdiği söze karşın PKK'yı desteklemeye devam ederse Fırat kozunu kullanmanın zamanı gelir mi?

Bize göre hemen gelmez. Çünkü Fırat'ın suyunu durdurmak Suriye'nin can damarını kesip, onu elektriksiz ve susuz bırakmak demektir ki, bu da açıkça savaş anlamına gelir.

Su tümüyle kesilmeyip, azaltılarak, Suriye'ye gözdağı verilemez mi?

Unutmamak gerekir ki, Fırat Suriye'den sonra Irak'ı da suluyor. Türkiye Fırat'ın suyunu azalttığı ya da kestiği an, Suriye ile birlikte karşısında Irak'ı ve onları destekleyen bir dizi Arap ülkesini bulacaktır.

Bu bakımdan, su silahı, tüm yolların tıkandığı zaman kullanılacak son çaredir.

Bekaa'yı vurmak, aslında su silahından önce düşünülebilecek bir çare olabilir.

Üstelik Bekaa, Suriye toprağı olmadığından, bir savaşa yol açması ihtimali azdır. Ancak bu tür operasyonların astarı yüzünden pahalıya mal olabilir. Başarıya ulaşamazsanız, siyasal ve askeri açıdan büyük prestij kaybına uğrayabilirsiniz. Başkan ın Tahran'daki Amerikalı rehineleri kurtarmak için düzenlediği operasyonun fiyasko ile sonuçlanması, hem Carter'ın ikinci seçilme şansını yok etmiş hem de ABD'yi çok ağır bir prestij kaybına uğratmıştı.

Günümüzde bu tür operasyonları en başarılı biçimde düzenleyen ülke İsrail. Aynı başarıyı sağlayacağına emin olmadan böyle bir girişimde bulunmak herhalde çok riskli olur.

Peki, kışkırtıcı tutumuna devam ederse, Suriye'yi hizaya getirmek için ne yapmalı?

Suriye'nin zayıflıklarını iyi değerlendirmeli.

Şam, sadece Türkiye ile sürtüşmüyor. Şeria nehrinin suları için İsrail ve Ürdün'le sürtüşen Suriye, Yarmuk nehri üzerinde de ufak barajlar inşa etmeyi tasarlıyor. Bu takdirde Yarmuk, ne Ürdün'ün ne de İsrail'in beklentilerini karşılayabilecek. Bu arada İsrail'in Golan tepelerini ele geçireli beri, Yarmuk'un bir bölümü üzerinde denetim sağlaması, Suriye'de büyük tedirginlik yaratmakta. Golan tepeleri sadece stratejik açıdan değil, Yarmuk'u kontrol etmesi bakımından da hem İsrail hem de Suriye için önemli.

Irak'la kanlı bıçaklı olan Hafız Esad yönetiminin ABD ile ilişkileri ise son zamanlarda i-

nişe geçmiş durumda. Soğuk savaşın sona ermesinin ardından Sovyet desteğini yitiren Suriye, ABD'ye yaklaşarak Körfez savaşında Irak'a karşı Washington'un safında yer almıştı. Oysa ABD, Suriye'yi hâlâ terörü destekleyen ülkeler listesinden çıkarmadı. Ayrıca bir ay kadar önce Suriye'ye füze götüren bir Kuzey Kore gemisini ABD'nin durdurmaya hazırlandığı yolundaki Washington kaynaklı haberler, Şam'ın sert tepkisine yol açtı. Bu arada Bush yönetimi, Lübnan'ı terk etmesi için Hafız Esad'a sürekli baskı yapmakta.

Özetle, içeride büyük bir ekonomik bunalım yaşamakta olan Suriye, Körfez savaşında Amerika'nın safına geçmesine karşın, uzun süredir içinde bulunduğu yalnızlıktan kurtulabilmiş değildir.

Şam hükümeti olumsuz tutumunu sürdürürse, ilginç bir rastlantı olarak hem İsrail'in hem de Türkiye'nin ortak düşmanı haline gelir ki, iki ülkenin birbirine yaklaşmasına yol açmak Hafız Esad'ın herhalde hiç istemediği bir şeydir.

Bekaa'yı vurmak ya da Fırat'ın suyunu kesmek gibi radikal önlemlere başvurmadan önce, Suriye'nin komşuları ve Batı ile olan çelişkilerini iyi değerlendirerek Hafız Esad yönetimine daha etkin bir diplomatik baskı yapmak mümkündür.

68'liler, tarihi yeniden yazmak istiyor

18 nisan

Haber Merkezi - **"Altmışsekiz kuşağı için, dün olduğu gibi bugün ve gelecekte de vazgeçilmez olan gerçek bir bağımsızlık, gerçek bir demokrasi, özgürlük ve insan hakları ideallerinin en iyi biçimde kavranılarak yaşama geçirilmesi..."**

68'liler Vakfı kuruluş senedinde, **"amaç"** maddesi böyle başlıyor. Bir yıla yakın bir süredir kuruluş çalışmaları yürütülen 68'liler Vakfı artık **"resmen"** var.

Yakın tarihe damgasını vuran 68 kuşağı, sonunda vakfını kurdu. Resmi adı **"Altmışsekizli Üniversiteliler Birliği Vakfı"** olan vakfın amacı, özetle **"68 geleneğinin yeniden ve daha üst düzeylerde üretilmesi için toplumu aydınlatan çalışmalar yapmak."**

122 kurucu üyesi olan vakfın geçici yönetim kurulunda şu isimler bulunuyor:

Namık Kemal Boya, Şaban İba, Gökalp Eren, Ahmet Naci Akgün, Aydın Çubukçu, Mustafa Zülkadiroğlu, Haşmet Atahan, Ali Rıza Dizdar, Selçuk Polat, Alaattin Anahtarcı, Celal Beşikteşe.

Kurucu üyeler arasında ise **Mustafa Yalçıner, Bozkurt Nuhoğlu, Hüsnü Okçuoğlu, Veli Yılmaz, Ziya Yılmaz, Salman Kaya, Ahmet Güryüz Ketenci, Hacı Tonak, Atilla Sarp, Ferit İlsever** gibi solun önde gelen isimleri yer alıyor.

68'liler Vakfı, kuruluş amaçlarını gerçekleştirebilmek için bilimsel araştırma yapacak enstitü ya da akademi gibi merkezler kuracak. Bunlardan ilki, kuruluş çalışmaları tamamlanan Deniz Gezmiş Enstitüsü olacak. Bu konuda vakıf tarafından yapılan açıklamada, Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının idam edilişlerinin, 20. yılı olan 1992'nin **"Deniz Gezmiş Yılı"** olarak değerlendirileceği belirtilerek şöyle deniyor:

"Son 20 yılı baz alırsak, 1972'de kurulan darağaçları bir başlangıçtı. Devlet eliyle cinayet işlenmemelidir. Olası yeni cinayetlerin ve sokak infazlarının önünü kesmek için 20. yılında resmi cinayet kararlarını mahkûm etmek zorundayız. Mahkûmiyet hükmünün mahkûm edilmesi, askeri yargının, olağanüstü dönemlerin idam kararlarının yargılanması gerekiyor. Geç kalınmıştır. 20. yılında Deniz Gezmiş, Hüseyin İnan ve Yusuf Aslan'ın siyaseten katledilmelerinin mahkûm edilmesinin, askeri yargı kararlarıyla işlenen bütün cinayetlerin mahkûm edilmesi için bir başlangıç oluşturacağına inanıyoruz."

68'liler Vakfı'nın açıklamasında, **"mahkûmiyetlerin mahkûm edilmesi"** için 1992 yılında konuyla ilgili olarak uluslararası bir adalet divanı kurulmasının, bir imza kampanyası açılmasının, paneller ve sempozyumlar düzenlenmesinin hedeflendiği bildirildi.

Bu arada, 68 kuşağının yaşadıklarını ve düşündüklerini belgelemek amacıyla vakıf, Deniz Gezmiş ve arkadaşlarından hareketle bir film yaptırıyor. Dönemin tanıklarıyla zaman zaman **"olay yerlerinde"** konuşularak gerçekleştirilen belgesel filmin çekimlerinin tamamlandığı ve montajının sürdürüldüğü kaydedildi.

İşçiler Irkçılığa Karşı

ŞÜKRAN KETENCİ *18 nisan*

1 Mayıs ile ilgili tabular ülkemizde yeni yeni kalkmaya başladığı için, geleneği de bilinmiyor. Dünya işçi sınıfı hareketi, sendikal örgütleri 1 Mayısları sadece bayram olarak kutlamıyor. İşçiler için en önemli sorunların gündeme getirilmesinde, kamuoyuna mal edilmesinde, siyasal iktidarların uyarılmasında bir araç olarak kullanıyor.

Dünya işçi sınıfı hareketi, sendikal örgütleri, işçiler ve sendikalardan, 1 Mayıslarda kendi ülkelerinin güncel, en önemli sorunları yanında, dünya işçi sınıfı için ortak sorunların da ele alınmasını istiyor. Dünya işçi sınıfı hareketi, sendikalar, bu yılın gündemini *"ırkçılığa karşı mücadele"* olarak belirlemişler. Dünya işçi sınıfı, insanlık için, son yıllarda hızla yeniden ivme kazanan ırkçılığı birlikte mücadele edilecek en önemli sorun olarak görmüşler. Uluslararası sendikal kuruluşlar, üyeleri ülkelerin sendikalarına yaptıkları duyurularda, kısaca bu yılın neden *"ırkçılığa karşı mücadele"* yılı olarak saptandığını açıklıyor. 1 Mayıs kutlamaları çerçevesinde de bu doğrultuda etkili mücadele verilmesini istiyorlar. 1 Mayıs 1992 kutlamalarında işçiler ve sendikalar, milyonlar, milyarlarla insan, dünyanın her köşesinde ırkçılığı, şovenizmi lanetleyecek, her tür ayrımcılığa karşı mücadele bayrağını yükseltecekler.

İşçilerin onca önemli, ortak sorunu varken, bu yılın gündemine *"ırkçılığa karşı mücadele"* elbette ki değişiklik olsun diye seçilmedi. Dünyanın ırklara göre yeniden paylaşılmaya kalkışılmasının yarattığı, daha da yaratacağı büyük acılar ve tehlikelere karşı işçi sınıfının duvar oluşturmasının görevi olduğu gerçeğinden hareket edildi. Irklar arasında gelişen ve tehlikeli bir biçimde büyüyen kavganın en büyük acılarını çekeceği, en büyük bedelleri ödeyeceği bilindiği içindir ki, işçilerden bu yaşamsal tehlikeye karşı caydırıcı etkili savaşım vermeleri istendi.

Bu yıl ülkemizde 1 Mayıs, anlamına uygun, özgür biçimde olmasa da ilk kez yasaksız bir havada kutlanmaya çalışılacak. Koalisyon iktidarının olumlu yaklaşımı, 1 Mayıs'ın henüz yasal işçi sınıfı bayramı olmamasına karşın hiç değilse yasaklanmadığı bir ortamda kutlanmasını sağlayacak. 1 Mayıs'a yönelik işçi sendikalarının, üç konfederasyonun attıkları olumlu bir adım daha var:

11 yıllık bir aradan sonra, sendikal faaliyete yeniden açılma hakkını alan DİSK 13 şubat kuruluş yıldönümü toplantısına Türk-İş ve Hak-İş'i davet ederek, yeni dönemde sendikal alanda üç işçi konfederasyonunun güçbirliğine ortam yaratmıştı. DİSK yıldönümü toplantısında doğan olumlu havanın ilk somut adımı olarak 1 Mayıs'ın ortak kutlanması girişimi için, Mülkiyeliler Birliği'nin Ankara'da düzenlediği panel de basamak yapılmış. DİSK Genel Sekreteri Türk-İş'i ziyaret ederek, ortak kutlama çağrısında bulunmuştu. Halen üç konfederasyonun 1 Mayıs'ı kapalı salonda birlikte kutlamaları hazırlık çalışmaları sürdürülüyor. Bu arada üç konfederasyonun birliktelik kararına karşın ayrı kutlama girişimleri de var.

1 Mayıs'ın birlikte kutlanılmasının elbette işçi konfederasyonları arasında barış, dayanışma anlamında bir başka güzelliği olabilir. Ancak 1 Mayıs hangi ortam ve koşullarda kutlanırsa kutlansın, ana gündeminin, mesajının Türkiye'ye özgü sorunlar yanında *"ırkçılığa karşı savaşım"* olması gerekiyor. Bu sadece Türkiye'deki işçi sendikaları konfederasyonlarının üst üye oldukları örgütlerin ilke kararına uymaları, sendikal disiplin, anlayış anlamında bir gereksinme de değil. Dünyanın ve ülkemizin içinde bulunduğu koşulların bir dayatması.

Bir eski Sovyetler Birliği'nden doğan yeni cumhuriyetlerin, Yugoslavya'nın içinde bulundukları acımasız, sıcak savaş ortamına göre Türkiye şanslı sayılsa da zorlu, sorunlu günler yaşıyor. Türkiye üzerinde çok büyük hesaplar yapılıyor, oyunlar oynanıyor. Bugüne kadar aynı fabrikalarda, değişik işyerlerinde çalışırken kader birliği yapan, yoksulluğu, ağır çalışma koşullarını paylaşan Türkiye işçi sınıfı, Türk-Kürt kökenli ayırımı ile karşı karşıya getirilmek isteniyor.

İşçilerin ırkçılığa karşı olmaları Türk-Kürt kökenli ayrımına karşı durmaları, işçi olmalarının, işçilik bilincinin, birey ve sınıf çıkarlarının ayrılmaz bir parçası. Bugüne kadar fabrikalarda, tarlalarda birbirine Türk-Kürt kökenli olmanın ayrımının sorusunu yöneltmeyi bile düşünmeden, birlikte çalışma, birlikte üretme, ayrımsız sorunlarını paylaşma bilincinde olan Türkiye işçi sınıfı, 1 Mayıs 1992 günü *"her tür ayrıma, her tür ırkçılığa hayır"* sloganı ile 1 Mayıs'ı kutlama bilinci ve kararlılığındadır. Her tür ayrımcılık ve ırkçılığı reddeden sözlerinin güçlü çıkması Türkiye'nin geleceğinde, bütünlüğünde olumlu yönde yönlendirici, belirleyici olması biraz da sendikacılık hareketinin dinamizmine, duyarlılığına bağlıdır.

Türk-İş, DİSK, Hak-İş üyesi oldukları uluslararası sendikal kuruluşların da belirlediği gündem doğrultusunda gerekli dinamizmi, duyarlılığı gösterirlerse Türk ve Kürt kökenli Türkiye işçi sınıfı kendi çıkarları, sınıf bilinci dolğrultusunda ırkçılığa karşı etkili mücadeleyi verecektir.

1 Mayıs kutlamaları her tür ayrımcılık ve ırkçılığın şiddetle protesto edildiği bir alan olabilecektir.

Yeniden Merhaba!

HİKMET ÇETİNKAYA *20 nisan*

Kadıköy'den kalkan vapur Karaköy'e yanaşıyor. Günlerden pazar ve aylaklığın en keyifli sabahı...

Ellerim ceplerimde yürüyorum. Karaköy'ün sokaklarına dalıyorum. Oradan bir taksiye atlayıp Ortaköy'de soluklanıyorum.

Aylak olmak güzel şey mi? Eh, cebinizde paranız varsa, salık verebilirim...

Kimi günler içimde bir hüzün. Kimi günler bir uçarılık. İkisi birbiren karışınca daha keyifli oluyor. Bu satırları bir buçuk ay önce yazmıştım. Hani o karlı İstanbul günlerinin ardından gelen, üç-dört gün süren yalancı baharda... O günlerde hep sormuşumdur kendime, *"Bizde eksik olan nedir"* diye. Yanıtını bildiğim halde yine de sormuşumdur...

Eksik olan şey karşılıklı sevgidir, hoşgörüdür, uzlaşmadır...

Politikada da, günlük yaşamda da bu eksikliği hep görmüş, çok yakından tanık olmuşuzdur. Öyle dostluklar vardır ki bir çırpıda silinip atılır, yok edilir; bireysel çıkarlar öne itilir. Kişi kendisinden başkasını düşünmez. Beş ay aradan sonra ilk yazım bu. Bağışlayın, oldukça zorlanıyorum. Onun için de 5 Kasım 1991'den sonra aldığım notları size aktarmakla yetineceğim...

Yine bir pazar sabahı telefon çalıyor... İlhan Selçuk telefonda. Hemen söze giriyor.

- Hikmet yine sesin kötü, canın sıkkın, belli... Gülüyorum... İlhan ağabey üsteliyor:

- Arkadaşlar ne yapıyor, onları aradın mı?

Duraksıyorum. O anda başka bir şey düşünüyorum. İlhan ağabey, durumumu anlıyor:

- Hikmet, istersen daha sonra konuşuruz...

- Yok ağabey, az sonra Yurdagül'e gideceğiz, Ankara'dan Hakkı, Işık, Tuncay gelmişler. Sabah kahvaltısı yapacağız.

İlhan ağabey kahkahayı basıyor:

- Demek paranız var, çok iyi...

Telefonu kapatıyorum... Celal Başlangıç'ı arıyorum. Evde çalışıyor...

- Ne yapıyorsun Celal?

- Yeni kitabımı hazırlıyorum...

Takılıyorum:

- On yumurta al, biraz da pastırma. Akşama arkadaşlarla sana geleceğiz.

Celal gülüyor:

- Ağabey senin yaşındakiler böyle ağır gıdalar almamalı.

Celal'e çok kızıyorum (!)

Zonguldak'taki grizu faciasını televizyondan izliyorum. Ertesi günü kimi gazetelerin başlıklarına bakıyorum...

"Madenler kapatılsın..."

Sorunu çözmek için tek çözüm. Oysa o yörenin insanının geçim yoludur ocakların altı ve üstü. Tam röportaj yapmanın sırası. Şükran Ketenci şimdi yazıyor olsa ne güzel anlatırdı o acı gerçeği. Kurtuluşu, salt madenleri kapatma aldatmacasında bulanları...

Hemen kendime geliyorum:

- Sus, fazla konuşma...

Karabağ sorunu gündemde. Azeri ve Ermeni milisleri çatışıyor. Biz yine arkadaşlarla birlikte oturup konuşuyoruz. Şenay Kalkan, Serpil Gündüz, Handan Şenköken'in hazırladıkları mantıyı yiyoruz. Ergun Balcı tam karşımda oturuyor. Yanında Ali Ulvi, İlhan Selçuk, İsmail Gülgeç var.

İlhan ağabey Ergun'a takılıyor.

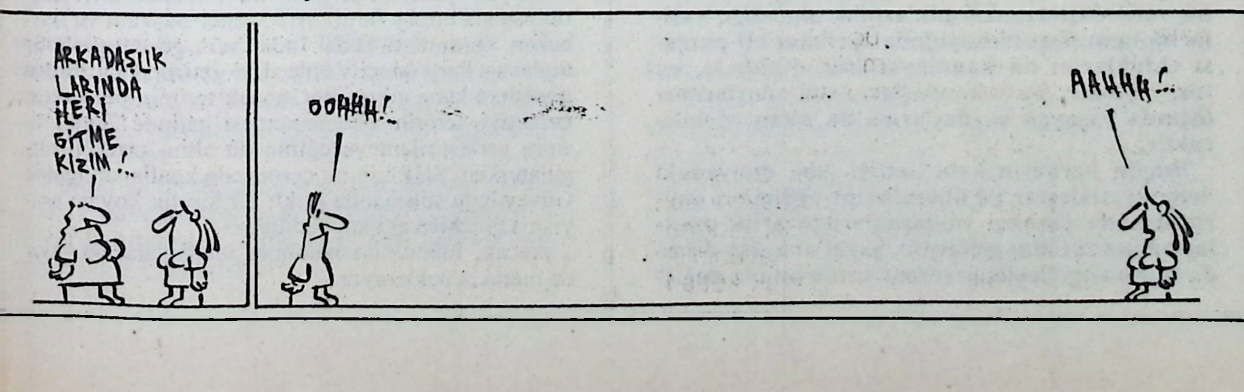
- Ergun senin burada ne işin var, Azerbaycan'a gitsene.

Hep birlikte gülüşüyoruz...

İlk günün yazısı bu. Dedim ya oldukça zorlanıyorum. Eski defterleri karıştırıyorum. Evet, beş ay aradan sonra çeyrek yüzyılı aşan bir süredir çalıştığımız gazetemizdeyiz yeniden. Biliyoruz. İşimiz oldukça zor. Ama hep birlikte zoru yeneceğiz, bunun inancı içindeyiz. Eğer insan sevgiyle doluysa, bireyci değilse ve yaşamdan tat alıyorsa tüm engeller aşılır. Füsun Özbilgen bir gün şöyle dedi bana:

- Ben hiçbir zaman mutsuz olmadım. Direncimi sevgiyle ördüm.

Zoru başarmak sevgiyle gerçekleşir... Zaten toplum olarak en büyük eksikliğimiz sevgi değil mi? O halde, herkese beş ay aradan sonra yeniden merhaba!..

Kürtçe yayın kavgası

22 nisan

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Cumhurbaşkanı **Turgut Özal,** Başbakan Süleyman **Demirel'in** görüşünün aksine Kürtçe televizyon yayınının anayasaya aykırı olmadığını açıklayarak, bu konudaki tartışmalara yeni bir boyut kazandırdı. Özal, **"Husus iyi incelendiğinde anayasaya aykırı bir yönü bulunmadığı görülecektir. GAP televizyonundan Kürtçe yayın yapılması, Kürt kökenli vatandaşlarımızın milletimizin ayrılmaz bir parçası olduğunu da gösterecektir"** dedi.

Başbakan Süleyman Demirel, Özal'a yanıt olarak **"Bugüne kadar aklı neredeymiş, bu tartışmanın hiçbir yeri yoktur"** diye konuştu.

Başbakan Yardımcısı ve SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, **"Konu hükümette görüşülmedi"** diyerek net bir görüş belirtmezken, SHP Genel Sekreteri Cevdet Selvi, Kürtçe yayın yapılabileceğini söyledi. RP de Kürtçe yayından yana olduğunu açıkladı. Cumhurbaşkanı Özal, pazartesi günü yapılan MGK'da, GAP televizyonundan Kürtçe yayın yapılmasını önerdi. Ancak Demirel, önceki gün böyle bir tartışmaya girmeyeceğini, Kürtçe yayının şu aşamada anayasaya aykırı olduğunu söyledi. Ancak Özal, tartışmayı burada bitirmedi. Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın ABD'ye gitmek üzere uçağa binişinden bir saat sonra Cumhurbaşkanlığı Basın Halkla İlişkiler Müşavirliği'nden gazetelere faksla geçilen demeci aynen şöyle:

"GAP televizyonunda Kürtçe yayınlara izin verilmesi hususu iyi incelendiğinde anayasaya aykırı bir yönü bulunmadığı görülecektir. Filhakika, anayasamızda buna engel açık bir hüküm yoktur.

Tabiatıyla bu bir yorum meselesidir. Ayrıca, bildiğiniz gibi, 'Kürtçe Yasağına İlişkin 19.10.1983 tarihli ve 2932 Sayılı Kanun' tarafımızdan '12.4.1991 tarih ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 23. maddesiyle' **yürürlükten kaldırıldığından anayasamızın 26'ncı maddesinde öngörülen kanuni engel de ortadan kalkmış bulunmaktadır.**

GAP televizyonumuzda Kürtçe yayın yapılması, mesela Kürtçe müzik, haber ve benzeri yayınlara izin verilmesi, Kürt kökenli vatandaşlarımızın milletimizin ayrılmaz bir parçası olduğunu da gösterecektir. Böyle bir yaklaşımın bu vatandaşlarımıza sahip çıktığımızın ve kendilerini bir parçamız saydığımızın da açık teyidi olacağını düşünüyorum.

Ayrıca, Kürtçe yayın olanağının sağlanması ile bu vatandaşlarımızın bir azınlık olmadığı, aksine toplumumuz mozayiğinin ayrılmaz bir parçası olduklarını da kanıtlayacaktır. Kaldı ki, bu tür yayınlar, bu vatandaşlarımızın sınırlarımız dışında yaşayan soydaşlarına da hitap edebilecektir.

Bugün herkesin kabul ettiği gibi, dünyadaki demokratikleşme ve liberalleşme eğilimleri doğrultusunda yasakçı yaklaşımlardan artık uzaklaşmamız zamanı gelmiştir. Şayet anayasa dışında bunu engelleyici mevzuat varsa bunun değiştirilmesi de TBMM'ce ele alınmalıdır. Bu bakımdan bu konunun toplumumuzun bütün kesimlerince ciddiyetle ele alınması yararlı olacaktır."

Başbakan Süleyman Demirel, Cumhurbaşkanı Özal'ın açıklamasını değerlendirirken, gergin bir ifadeyle, **"Bugüne kadar aklı neredeymiş"** dedi. Demirel, gazetecilerin konuya ilişkin sorusuna şu yanıtı verdi:

"Ben şimdi size bir şey söyleyeyim, GAP televizyonu bugün kurulmuş değil. Sayın Özal da Türkiye'de bugün var değil. Bugüne kadar aklı neredeymiş? Madem ki, böyle bir şey var, resmi dil Türkçedir denen bir devletin içinde, televizyonundan bir başka dille neşriyat yapılsa, bu anayasaya aykırı değildiyse, bu zamana kadar aklı neredeymiş? Bu tartışmanın bence hiçbir yeri yoktur. Benim söyleyeceğim bundan ibaret."

Demirel, koalisyon ortağı SHP'nin Grup Başkan Vekili **Aydın Güven Gürkan** ile Ankara Milletvekili **Mümtaz Soysal'ın** da basın toplantısında aynı görüşü dile getirdiklerinin anımsatılması üzerine, **"Olabilir. Bizim koalisyon protokolümüz var. Benim düşüncem bu. Ben farklı bir şey söylemiyorum. Benim dediğim şey şudur; bugüne kadar aklı neredeymiş, herkesin aklı neredeymiş?"** diye konuştu. Demirel, **"Cumhurbaşkanı'nın bu konuyu tartışma yönteminden rahatsız mısınız"** sorusuna, **"Yorum yok"** karşılığını vermekle yetindi.

SHP Genel Başkanı **Erdal İnönü** ise Kürtçe yayın konusunda yorum yapmaktan kaçındı. İnönü gazetecilerin bu konudaki sorularına önce **"Bilmiyorum"** yanıtını verdi. Gazetecilerin ısrarı üzerine, **"Hükümette tartışılmadı, görüşülmeden bir şey söyleyemem"** yanıtını verdi. Kürtçe TV yayınları ve Güneydoğu bölgesinde atılacak **"demokratik adımlar"** konusundaki tartışmalar, SHP içinde de arayışları yol açtı. Başbakan Süleyman Demirel'in Kürtçe TV yayınlarına karşı çıkmasına İnönü'nün de çekimser bir tavır sergilemesine karşın, SHP Genel Sekreteri **Cevdet Selvi, "Bunlar bizim programımızda vardır, bu konuda vaatlerimiz vardır. Bu ve benzeri konular koalisyon ortaklığına zarar verecek boyutta değildir. Ancak, biz olağanüstü halin bundan böyle uzatılmamasını, koruculuğun kalkmasını, ayrıca bölgedeki güvenlik güçlerinin de eğitim düzeylerinin yükseltilmesinden yanayız ve bunlar bir an önce hayata geçirilmelidir"** diye konuştu.

Selvi bunu **"partinin görüşü"** diye açıklarken, koalisyon içinde de SHP'nin bu konudaki tavrı doğrultusunda mesaj verdi. SHP Genel Başkanı ve Başbakan Yardımcısı Erdal İnönü'nün geçen günlerde toplanan Parti Meclis'inde dile getirilen bu türden görüşlere karşı çıkmadığı, ancak terörün önlenmesi gerektiği, terörün önlenememesi halinde demokrasinin yerleştirilemeyeceğinin de altını çizdiği vurgulanırken, SHP'nin bu çerçevede koalisyon içinde Güneydoğu sorununda farklı bir kimlik koyma arayışına gidebileceği kaydediliyor.

Ancak, İnönü'nün hükümet içinde alacağı tavır da merakla bekleniyor.

70 Milyonu Kim Verecek?

ATİLLA DORSAY *22 nisan*

Sarışın, balıketi, olaylı yılların yorgunluğuna karşın hâlâ güzel bir kadın. *Fatoş Güney. Yılmaz Güney*'in dul eşi.

Yaşamlarını ve yazgılarını ünlü bir erkekle paylaşmış ve onun ölümünden sonra omuzlarında onurlu bir mirasın yükünü bulmuş kadınlardan biri o da...

Tıpkı *Vera Tulyakova* veya *İsabel Peron,* Bayan *Tarkovsky* veya Bayan *Allende* gibi... Fatoş'un sanki yazılı olmayan bir *"görev anayasası"* var.

Hem Yılmaz'ın anısını canlı tutmak... Hem onu onca yüceltmiş olan kitlelerin gözünde hep ona *"layık olmak..."* ..hem de onun bölük - pörçük kalmış, oraya - buraya dağılmış eserlerini korumak.

Tek başına Yılmaz Güney Vakfı'nı kuran Fatoş Güney'in en büyük derdi. Yılmaz'ın filmlerini toparlamak. Kayıp olanları bulmak, yakıldı denenleri ortaya çıkarmak...

Nasılsa korunmuş olanların ise kötü kullanımdan, kadir - kıymet bilmemekten gelen yıpranmışlığını gidermek, onları çağdaş yöntemlerle onarmak, yeniden hayata kavuşturmak...

İlk ağızda negatifleri en çok yıpranmış, neredeyse kullanılmaz hale gelmiş olan 4 filmi kurtarmayı amaçlıyor Fatoş. Bunlar, Yılmaz'ın ilk yönetmenlik denemeleri olan *"Seyyithan"*, *"Aç Kurtlar"*, maceralı bir öyküsü olan ve Yılmaz Güney'in başlayıp *Atıf Yılmaz*'ın bitirdiği *"Zavallılar"* ve dünya sinemasının da en güzel filmleri arasında bulunan, Yılmaz'ın yazıp Zeki Ökten'in çektiği *"Sürü."*

Bu 4 filmin uzmanlaşmış laboratuvarlarda onarımı için gereken para ise 750 milyon TL. Evet, 750 milyon. Bu paranın acele bulunup bu 4 filmin yok olmaktan kurtarılması ve dünya sinemasına, sanatına kazandırılması gerekiyor.

Nasıl bulalım bu parayı? Nasıl dersiniz? Büyük Kulüp'te bir kumar gecesinin hasılatına el konmasını mı önerelim? Nurettin Sözen'in parklara harcadığı bol sıfırlı milyarlardan, ne de olsa sosyal demokrat başkandır diye pay mı talep edelim? Yoksa özel sektörümüze mi başvuralım? *"Sanat hâmisi"* etiketiyle dünyanın en pahalı sanatçılarını inanılmaz paralara İstanbul'a getirip yıldönümlerini kutlayan büyük şirketlerden *"sponsor"* mu arıyalım?

Yoksa o cicili bicili programlarıyla ömrümüzü şenlendiren özel televizyonlarımıza akan reklamların küçük, küçücük bir bölümüne mi göz dikelim?

Bu reklam, bu *"promosyon"*, bu *"sponsor"* çağında, 750 milyonun lafı mı olur? Üstelik bunu yapacak kişi veya kurumun adı, negatifleri onarılan bu filmlerden basılıp yıllar boyu dünyanın her yanında, festivallerde, toplu gösterilerde, arşivlerde veya TV programlarında oynatılacak kopyalarının jeneriğinde tekrar tekrar yazılmayacak mı?

Ama hayır. Bunların hiçbirini yapmayalım. Bu parayı doğrudan doğruya devletimizden talep edelim. Yalnızca devlet en büyüktür, en güçlüdür, en zengindir ve de sinemayı, sanatı korumak zaten onun *"asli"* görevleri arasındadır... diye değil.

Bunu özel anlam içeren simgesel bir jest olarak isteyelim devletten... Devlet bu parayı versin ki, artık film yakmaktan film korumaya doğru dönüşen ciddi bir zihniyet değişikliğini bize kanıtlasın...

Devlet de öğrenir çünkü... O yalnız tüm bir eğitim sistemini kurup vatandaşlarının eğitim, öğrenim gereksinmelerini karşılamakla kalmaz. Kimi zaman kimi vatandaşlarından da çok şey öğrenir, kimi bireylerden veya kurumlardan bilgi kapar, *"sosyal devlet"*, *"çağdaş devlet"*, *"insan haklarına saygılı devlet"* vb. kavramlar yönünde kimi tekil çabalar, girişimler ve uyarılarla dönüşüme uğrar. Devletimizin son yıllarda sözgelimi Kürt sorunu, insan hakları veya işkence gibi *"belalı"* konularda çeşitli kişilerden, kurumlardan ve onların yürekli uğraşlarından öğrendiği şeyler oldukça fazladır.

Devlet, sinema alanında da bir şeyler öğrendiğini artık kanıtlamalı. Sinemaya yalnızca denetlemek, yasaklamak, el koymak, yakıp yok etmek vb. amaçlarla değil, korumak, desteklemek, arşivlemek, onarmak gibi amaçlar için de yaklaşması gerektiğini ve bunu öğrendiğini kanıtlamalı. Güney'in tüm filmlerine el koyarak onları yok ekmekten *"Yorgun Savaşçı"*yı yaktırmaya, Kültür Bakanlığı *"arşiv"* indeki filmleri kötü koruma koşullarıyla kullanılmaz hale getirmekten ciddi bir devlet film arşivi kurmayı sürekli savsaklamasına dek, devletimizin bu konuda hiç de övünülecek bir geçmişi yok.

Artık bu yanlış yaklaşım dönemi bitmeli. Yakma-yıkmanın yerini kesinlikle koruma ve kurtarma almalı.

Yaralı sinemamız, geçmişiyle, bugünüyle ve geleceğiyle devletin himayesine mazhar olmalı. Onun için *"Sürü"* ve diğer 3 filmin onarımı için gereken 750 milyonu biz devletimizin vermesini bekliyoruz. Bu jest, 750 milyonun maddi değerinin çok ötesinde bir anlam ve bir umut içerecektir, sinemamız için...

Alfabeli çocuk ol!

RIFAT ILGAZ *23 nisan*

Çocukla çocuk olmak!.. Çocuk olabilmek...

Seksen yaşındaki bir büyükbaba için çok zor! Her ikimizde bir çatı altında yaşadığımıza göre ister istemez başarılması gerek... Çocuk haftasının günlerindeyiz de üstelik.

Gazeteleri açıyorum...

Zeki Faik İzer'in çıplak deseni var, sayfalarda. Bir bakışta anlaşılmıyor, kadın mı, erkek mi olduğu... Ustaca çizilmiş bir desen... Soruyorum bizim **Anıl'a**:

"Kadın mı, erkek mi?"

Bir bakışta veriyor yanıtı:

"Kız!"

Soru eksik, ama yanıt eksiksiz!

"Ne kadın, ne erkek... Kız bu!

"Anıl" şunu demek istiyor büyükbabasına:

"Kız oluşu önemli değil mi senin için? Neden kadın mı, erkek mi diye soruyorsun da kız oluşu üzerinde durmuyorsun? Onu çizen için kız oluşu çok daha önemli? Neden sanata, sanatçıya saygılı değilsin? Bu deseni çizenin amacı güzellik olduğu göre.

Neden onun amacını vurgulayacak biçimde sormuyorsun da kadın mı, erkek mi diye geçiştiriyorsun?"

Kızayım mı torunuma, beni suçladı diye. Tam tersi, gözlerim yaşarıyor, beni uyardığı için. Sanata da sanatçıya da saygılı olmalıyım. Çocukları da hiç küçümsememeliyim üstelik!

Devletin başkanı **Mustafa Kemal Paşa,** yurdunu saldırganlardan arındırdığı yıllarda ulusunun egemenliğini düşünürken bulmuş bir 23 Nisan Çocuk Bayramı'nı...

Çocuğu soyutlamamış bu ulusal bayramdan... Çocuksuz ulusun egemen olamayacağını düşündüğünden, ulusun kurtuluşunda ne yaşlıları anımsamış ilkin, ne gençleri...

Çocuklardan başlamış işe. Bugün Anıl'ın seksen bir yaşındaki büyük babası, 1920'lerde kaç yaşındaydı?

Dokuz yaşında değil mi? Tam çocukluğunun ilk yazında. Kurtuluş günlerinin cephe haberleri sıcağı sıcağına gelirdi Cide'mize.

Biz haberleşme odasının kopya kalemli yazıcıları, kopyalı kâğıtlara kalemi bastıra bastıra yazar, çoğaltırdık. Elimizden çıkan bu haberler Cide'mizin 120 köyüne dağıtılır, tüm köylülere duyurulurdu.

Demek ta o günlerde almıştık Kemal Paşa'nın çevresinde yerimizi. Anıl'la ilk anlaşması gereken biri olmalıydım bugün.

1920'ler çok mu gerilerde? Yaşama sevincinden neden uzaklarda kaldık?..

"Kilim gibi dokumada mutsuzluğu
gidip gelen kara kuşlar havada.
Saflar tutulmuş top sesleri gerilerden
tabanında depremi, karagüllelerin
Duymuyor musun?
Kaldır başını kan uykulardan
Böyle yürek, böyle atardamar,
Atmaz olsun!"

Bir savaştan başarıyla çıkmış, uygar uluslar arasında yerimizi almıştık.

Bunu ulusça da inanıyorduk, ilk yıllarda alfabemizi değiştirmiştik, çok sayıda okuryazar, yetiştirmek için.

Kurtuluş Savaşı'ndan ileri görüşlü komutanların öncülüğünde başarıyla çıkan halkımızı, köylümüzü yetiştirmek için çağına yakışır makineye tekniğe dönük yaygın okullar açmayı düşündük.

Bilgiye, beceriye önem vereceğimizi vurguladık konuşmalarımızda. Meslek okulları, köy enstitüleri kuracağız derken cami sayısından mescit toplamından çok imamlar, hatipler yetiştirmeye başladık. Kendi elimizde açtığımız okulları kapattık birer birer...

Bastığımız kitapları toplayıp kimini yok ettik, kimini yırttık. Yazarlarını da **"ibreti âlem"** için zindanlara attık!

Birkaç gün önce televizyonda üç yaşında bir yavru gördüm. Hiçbir oyun yanı yoktu, hem okuyordu cıvıl cıvıl hem yazıyordu... Varsın bilgelerimiz uyarsınlar analarını, babalarını **"Aman çocuğumuza beş altı yaşında sakın okuma yazma öğretmeyin"** diye.

Ben çocuklarımıza, yavrularımıza değil analarına, babalarına sesleniyorum:

"Tam çağı işe başlamanın doğan günle,
Bu içine tükürdüğün kitapları yeniden
Her satırında buram buram alınteri
Her sayfası günlük güneşlik.
Utanma suçun tümü senin değil,
Yırt otuzunda aldığın diplomayı
Alfabelik çocuk ol!"

Alfabelik çocuklardan başlıyor 23 Nisan Çocuk Bayramı...

Yaşlar büyüdükçe ulusun egemenliğine dönüşüyor. Bir de yaşını büyüte büyüte çağdışı olanlar var.

Hantal vücutlarıyla, besili göbekleriyle çağ atladığını sanalar da var. Onlara önerimiz:

"Yollar kesilmiş, alanlar sarılmış,
Tel örgüler çevirmiş yöreni,
Fırıl fırıl alıcı kuşlar tepende.
Benden geçti mi, demek istiyorsun,
Aç iki kolunu iki yanına:
Korkululuk ol!"

Bir şiirimde şöyle seslenmişim çocuklarımıza:

"Sev Türkçeni çocuğum,
Dilini sevenleri sev!"

Dolaylı yoldan şunu demek istiyorum kısaca:

"Dilini sevmeyenleri sevme!"

Biri çıkıp da **"Şimdi tayyareden indim"** diye konuşmaya başladı mı, biraz düşüneceksin.

"Hiç mi okul görmemiş bu adam" diye! Uçak gibi bir karşıtı olan sözü bırakıp da tayyare demekle neyi vurgulamak istiyor?

Bu kez de kitaplarımızı okula sokmayan **"Talim Terbiyecilere"** sorayım:

"Sizler neyi savunuyorsunuz? Açık söyleyin de çocuklarımız duysun.

Önce şunu açıklayın! Ne demek talim, terbiye?"

Her şey baş aşağı

SERVER TANİLLİ *23 nisan*

"**Hürriyet**" (özgürlük) kelimesi, Türk aydınlanma hareketi içinde ortaya çıkmıştır ve düpedüz uydurmadır; eski kültürümüzde ne bu kelime vardır ne de onun gerçekliği. Osmanlı rejimi despottu, padişah, iktidarını halktan değil gökten alıyordu ve yetkileri kuramda sınırlıydı sadece. Sivil-asker Osmanlı aydınları bu iktidarı işte bu "**hürriyet**"ten hareketle sınırlamaya kalkmışlar ve "**Kanun-u Esasî**"yi, yani anayasayı hemen hemen tek çare olarak görmüşlerdir. Öte yandan hürriyet, sonuna değin "**esir-î aşk**" olunacak "**efsunkâr**" (büyüleyici) bir sevgili olarak kalmıştır onların gözünde. Demokrasiyi ise İkinci Meşrutiyet'in çalkantılı yılları bir yana bırakılırsa hiç tanıyamadılar.

Bütün bunların yerli yerine oturmaya başlaması Cumhuriyet'le olur.

Bu bakımdan 23 Nisan 1920, aydınlanma tarihimizde başta gelen bir dönüm noktasıdır. O gün Türkiye Büyük Millet Meclisi Ankara'da açılırken "**ulusal egemenlik**" ilkesinin de temeli Anadolu'da atılmış oluyordu. Neydi olan?

Egemenlik, tarihimizde ilk kez gökten yere indiriliyor ve halk temeline oturtuluyordu. Halk da "**mazlum millet**"tir o günkü deyimle; içinde yalnız Türkün değil, Kürdün de içtenlikle yer aldığı o "**mazlum millet**"dir, emperyalizme karşı yeryüzünde ilk bağımsızlık mücadelesinin bayrağını açan. Aslına bakılırsa hilafet ve saltanat da daha o gün orada yıkılmıştı.

Ulusal tarihimiz, bu olayla başlar bir bakıma.

Büyük Millet Meclisi Hükümeti'nden Cumhuriyet'e giden yol, kan ve ateşle döşenmiştir. Cumhuriyet başlı başına bir devrimdir; yol açtığı yenilikler, özellikle laikliğe yönelik olanlar, Doğulu, hele hele Müslüman bir toplum için "**onsuz olmaz**" hareketlerdir.

Bugün bu olumlu mirasın üzerine tekrar eğilmek, yeni bir "**inşa**" hareketinde kullanmak zorundayız bu sağlıklı harcı. Kurumları yerli yerine oturtmalıyız. Meclis'i baş köşeye alıp her türlü iradenin üstüne çıkararak ve onu yeniden "**mazlum millet**"in gerçek temsilcisi kılıp emperyalizme karşı bağımsızlığın kalesi haline getirerek...

Başaşağı olmuştur her şey, ayakları üstüne dikmeliyiz!

Çocuk Tabloları

MÜŞERREF HEKİMOĞLU *24 nisan*

Yağmur değil, sulu kar, soğuk, kış geri gelmiş gibi. İliklerime kadar ıslandım merdivenleri çıkıncaya kadar. Salonda sırılsıklam herkes, ama bu kalabalığı görmek için ıslanmaya değer. Bir insan seli akar gibi. Dalga dalga, her kuşaktan yüzlerce kişi, salona sığmadı, sahneye taştı o kalabalık. Orkestra üyelerinin yerine yerleştiler. Çok hoş bir tablo. Başkente çağdaş bir konser salonu yapmayanların, yapmayı geciktirenlerin kulakları çok çınlamış olacak!

Bu konseri Milli Piyango düzenliyor. Halka dönük kültür ve sanat etkinlikleri dolğrultusunda. Bir tür kültür ve sanat piyangosu. Bu akşam en büyük ödül müzikseverlere. İdil Biret çalıyor! Kalabalıktan piyanosuna güç ulaşıyor. Ama gözleri parlıyor, sevgiyle selamlıyor başkentlileri. Çalmaya başlıyor. Her zaman düşünürüm, parmaklarında şeytan mı var, melekler mi? Bir kez sordum, belki ikisi de dedi. Daha neler var! Programda değişiklik yaptı, daha uzun çalmak için Haendel ve Bach çaldı. Kempf düzenlemeleri. Onu piyanonun büyük ustalarından Kempf düzenlemeleri. Onu piyanonun büyük ustalarından

Kempf ile birlikte dinlediğim konserleri anımsadım. Küçük bir kız, önceleri ayakta çalar piyanoyu, siyah bukleleri uçarak! Wilhelm Kempf ona hayran, *'benim büyük küçük dostum'* diye sesleniyor, birlikte çalışıyorlar. Büyükelçi Haluk Kura Paris elçiliğinde genç bir diplomatken, 1950'lerde dinlediği bir konseri anımsıyor, küçük kız herkesin gözlerini yaşartmış o akşam. Bu akşam da Kempf'in düzenlemeleriyle mutlandırıyor bizi, büyük müzik ustalanyla söyleşi, dans eder, ölümsüzlüklerini kanıtlar gibi. Tuşlarda ışıktan panltılarla bir aydınlanma çağını seslendirir gibi. Umudumuzu, yaşama sevincimizi yeşertiyor. Dahası tuşlarda bir yaşamın öyküsünü anlatıyor. Kocaman bir yüreğin, seçkin bir beynin öyküsü bu. Melekler de, şeytanlar da o yürekten, o beyinden kaynaklanıyor bence. Dünyaya, insanlara, özüne, sanatına sevgiyle, saygıyla bakmaktan, evrensel değerlere eş düzeye varmak özleminden, o özlemi dindirmek için verilen uğraştan! Üstün bir yetenek başka bir özelliğe, başka bir boyuta ulaşıyor o zaman.

Programın ikinci bölümünde Schumann'ın *"Çocuk Tabloları"*nı çaldı. İdil Biret. O tabloları değişik çağrışımlarla dinledim ben. Tüm çocukları kucaklayarak! Akları, karaları, sarıları, Kızılderilileri, çekik gözlüleri, savaş ateşinde doğanları, depremde anasını yitirip sıcak bir kucak özleyenleri, o kucağı bulamayıp soluğunu yitirenleri, doğal yaşamı güçlükle sürdürenleri, karanlığın faturasını özürleriyle ödeyenleri, dünyamıza gülümsemeden ölenleri.

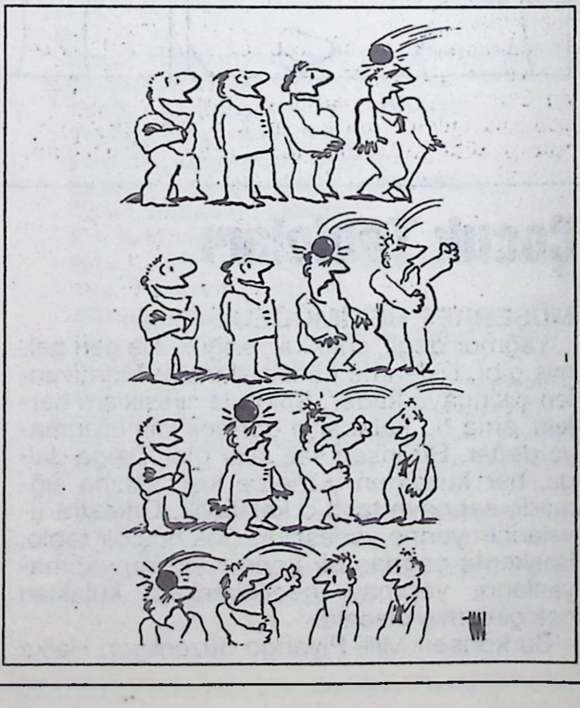
★★★

Çocuk Bayramı ilk kez ülkemizde kutlanıyor dünyada. Ulusal Egemenlik Bayramımızla birlikte kutlanıyor. Ulusal Egemenlik için savaşanlar o egemenliği dünyaya duyuranlar, bu bayram doğlrultusunda barış içinde özgür bir yaşam öngörüyorlar çocuklara. Bağımsızlıklarını tüm yaşamlarında hissetmelerini istiyorlar.

Çocuk Tabloları'nı dinlerken, o bayramın coşkusunu da hissettim yüreğimde. İdil Biret'i sevgiyle kucakladım. Milli Piyango yöneticilerine de teşekkür ettim.

Dışarıda hâlâ yağmur, ama biz başka bir yağmurla yıkandık, arındık içeride. Sokakta çocuklar, kulağımda gülüşleri. Umutla bakıyorum onlara her çocuk bir umut değil mi? Kimbilir nasıl yeşerecekler! Daha doğrusu biz nasıl yeşerteceğiz onları! Bitkiler gibi mi, insan gibi mi? Bitkiler de belli bir bakım, ışık, su, hava istiyor. Küçük bir bebeğin çağdaş bir insan olabilmesi de belli koşullara bağlı değil mi? Belli koşullar gerçekleşmeden çocuklar doğuyor, ölüyorlar sonra! İnsanca yaşamdan yoksun kalıyorlar! İyi bakılmıyor, iyi beslenmiyor, iyi eğitilmiyorlar. Kimbilir nice yetenekler gelişmeden geriliyor. Oysa çağdaş bir toplum, özürlülerin de belli bir eğitimle doğal çocuklarla eşdüzeye varmasını amaçlıyor. Örneğin UNICEF yardım için özürlü çocukların öteki çocuklarla birarada yetişmesi koşulunu öne sürüyor. Güzel bir bütünleşme için birlikteliği öngörüyor. Yoksa özürlüler aşağılık duygusuna, geri kalmışlığa ve de yalnızlığa gömülebilir. Oysa ülkemizde kimi okullarda öğretmenler sınıflarında özürlü öğrenci istemiyor. O öğrenciler nedeniyle genel başarı düzeyinin düşmesinden, kişisel başarılarının zedelenmesinden hoşlanmıyorlar! Çünkü öğretmenler genel başarı düzeyiyle değerleniyor. Bu çarpık sistemin de değişmesi öğretmenlerin de belli bir eğitim görmesi gerekiyor belki de. Sevindirici bir durum. Milli Eğitim Bakanı'nın bu konularda çağdaş yaklaşımları var.

Okul öncesi dönem için de annelerin eğitimi önemli kuşkusuz. Giderek kadına dayanıyor sorunlar. Ben de bu yazımı kadın sorunlarıyla ilgili devlet bakanına seslenerek sona erdiriyorum. Çevremden, telefonla, mektupla ya da doğrudan yoğunlaşan bir uyarı var. Prof. Dr. Necla Arat da gazetemizdeki köşesinde çok güzel vurguladı olayı. Yeni kurulan bakanlığın adıyla kadın sorunlarını içermesi isteniyor. Yoksa değişikliğinin gecikmelere yol açması kaçınılmaz. Gecikmenin faturası belirtilerek eleştiriler yapılıyor. Kadın vazoya konacak çiçek değil, ama bir ağaç gibi tek ve hür ve bir orman gibi kardeşçesine yaşamak için haklarını, özgürlüğünü hissetmesi, kimliğini bulması, demokratik yaşamda yerini alması, sorunların çözümüne, yanlışların düzelmesine, her şeyin yerli yerine oturmasına çalışmak gerekiyor. Yeni bakanlığın görevi sorunları canlı tutmak bence. Gündemden silmek değil!

Bir Anlayışsızlığın Önlenişi...

MERİÇ VELİDEDEOĞLU *24 nisan*

Anımsanacağı gibi, 1981 yılı Atatürk'ün doğumunun 100. yılıydı, türlü etkinliklerle bir yıl sürecek olan kutlamalar 5 ocak günü Devlet Başkanı Org. **Kenan Evren**'in konuşmasıyla başlatıldı. 12 Eylül iktidarı, 100. yılın kendileri gibi Atatürkçü (!) bir yönetim tarafından kutlanmasını, hem cumhuriyetimizin kurucusu hem de halkımız için büyük bir şans olarak kabul ediyordu.

Bizler bu şansın anlamını, o yılın mart ayında Sayın Evren'in bir meydan konuşmasından daha iyi anlayacaktık. Doğu illerinden birinde yaptığı bu konuşmada halka: Türkiye'deki bayramların çokluğundan yakınıp, 1 Mayıs ve 27 Mayıs'ı bayramlıktan çıkardıklarını, 23 Nisan Ulusal Egemenlik gününün de bir çocuk bayramı olduğunu, çocukların kutladığı şenlik dolayısıyla büyüklere bir gün bayram tatili verilmesini pek gereksiz gördüklerini bildirdi. Tümcesini bitirir bitirmez, yanı başındaki Milli Güvenlik Konseyi üyesi Org. **Ersin**'e dönerek alaycı bir gülümsemeyle baktı, çok ciddi olarak konuşmayı dinleyen Sayın Ersin Paşa da yarım bir tebessümle kendisini onayladığını gösterdi.

TV'nin 20.00 haberlerindeki bu konuşmayı, bu görüntüyü birlikte izlediğim sevgili **Velidedeoğlu** donup kalmıştı. Televizyonu kapatmamı istedi. Çok üzüldüğünde, konuşarak anlatarak bunu paylaşmak yolunu seçerdi. Bu kez öyle olmadı, uzun süre suskun kaldı, neden sonra: **"Görülüyor ki, ulusal egemenliğin anlamını biz şimdiye kadar hep yanlış anlamışız..."** dedi.

100. yıl kutlamalarına kalıcı bir yapıtla katılmak isteyen **Velidedeoğlu**, Atatürk'ün büyük **"Söylev"**nin üçüncü cildini oluşturan **"Belgeler"**i, Osmanlıcadan Türkçeye çevirme çalışmalarına başlamıştı. İlk kez gerçekleştirilecek bu çeviri, zorlu bir uğraşı gerektiriyordu. Osmanlıca dilbilgisi kurallarına uymayan başı sonu belirsiz tümcelere anlam kazandırabilmek bir bilmece çözer gibiydi. Bu yüzden haftalık pazar yazılarına ara vermişti. Oysa Sayın Evren'in konuşmasındaki büyük yanılgıyı kamuoyuna duyurabilmek için, kendisinin deyişiyle **"çorap söküğü"** gibi giden, çeviri çalışmalarını kesmesi gerekiyordu. Dinlenme saatlerinde bu konu üzerinde konuşmaya başladı. Bir gün **"Kimbilir, ulusal egemenlik kavramı üzerinde bugüne kadar kaç kez yazdım?"** dedi.

Merakla yazılarının toplu listesine şöyle bir göz gezdirdim. Bu konuyu işlediği yirmiyi aşkın yazısı (makalesi) olduğunu kendisine belirttiğimde, **"Demek ki, anlatamamışız"** derken ne denli üzüntü içinde olduğunu her 23 Nisan günü anımsarım.

Milli Güvenlik Konseyi çok hızlı çalışıp, 17 Mart 1981 tarihli 2429 sayılı yasa ile 23 Nisan gününü, resmi bayram günlerine tanınan tatil konumundan çıkardı. Oysa, 12 Eylül 1980'den az önce iki dinsel bayrama yarımşar gün eklenmişti. Bunu anımsayan Velidedeoğlu: **"Bu yarımşar günün kaldırılmasıyla istedikleri amaca ulaşabilirlerdi"** dedi, sonra, **"Ama buna güçleri yetmez, güçleri ancak ulusal bağımsızlık günümüze yetti"** diye ekledi. Çeviri çalışmasına ara vermeyi istemediğinden, gazeteye makale yazamıyor, bu durum O'na suskun kalmış gibi geliyordu. Gün geçtikçe üzüntüsü artıyordu. O yılın 23 Nisan günü, Org. Evren'in deyişiyle **"ilkokullar anaokullar"** düzeyinde bir bebe bayramı olarak kutlandı. İlk büyük tepki, 24 nisanda Sayın **Mümtaz Soysal**' ın, **Milliyet**'teki köşesinden geldi. Sayın Soysal, 23 Nisan'ın 19 Mayıs'tan, 29 Ekim'den daha önemli olduğunu vurgulayan yazısıyla gereken uyarıyı yaptı.

Böylece kamuoyu gibi, Velidedeoğlu da artık Milli Güvenlik Konseyi'nin yanılgısının ayrımına varıp, önümüzdeki yıl, yani 1982'de bunu düzelteceğini umuyordu. 1982'nin nisan ayına yaklaştıkça tedirginliği artmaya başladı, çünkü hatanın düzeltileceğine ait bir belirti yoktu.

1982 yılının 23 Nisan'ı, cumaya rastladığından, 18 nisan pazar günkü yazısında ulusal egemenliğin anlamını, İlk Meclis'in 23 Nisan 1924 tarihli oturumunda bugünün nasıl bayrama dönüştürüldüğünü, bunun ilk ulusal bayram olduğunu ve bugünü resmi bayram olarak ilk kutlayan Büyük Millet Meclisi'nin hemen tatile girmesiyle gösterdiği tarihsel bilinci ayrıntılarıyla, ayrıca; Milli Güvenlik Konseyi'nin, Türkiye Cumhuriyeti'nin temelinin atıldığı bugünü, resmi bayram günlerinin konumundan çıkarmasını, **Milli Mücadele**'nin Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın ve **Atatürk İlkeleri**'nin anlamına ters düşen tarihsel bir yanılgı olduğunu belirtip, beş gün sonra 23 Nisan'ı kutlayacak olan çocukların ileride bir gün mutlaka bunu düzelteceklerini vurgulayarak yazısını bitirdi.

Sonradan öğrendiğimize göre, bu yazının Cumhuriyet'te yayımlanmasıyla birlikte bu büyük yanılgıyı düzeltme girişimleri de başlamış. Danışma Meclisi Erzincan üyesi Sayın Kur. Alb. **Abdülbaki Cebeci** -kendi anlatımına göre- bu yazıdan esinlenerek 23 Nisan'ın yeniden resmi bayram günlerine alınması için bir yasa tasarısı hazırlayıp 61 arkadaşına imzalatarak Danışma Meclisi Başkanlığı'na sunmuş.

Ayrıca Danışma Meclisi bu öneriyi benimsese bile, Milli Güvenlik Konseyi kabul etmedikçe yasalaşamayacağını bilen Sayın A. Cebeci, durumu geniş açıklamalarla birlikte Konsey Başkanı'na ve konsey üyelerine mektupla da sunmuş.

Anlaşılan bu uyarıdan sonra MGK da Org. **Sedat Celasun**'un imzasıyla aynı doğrultudaki bir öneriyi Meclis Başkanlığı'na vermiş.

Önerinin yasalaşma sürecinde geçirdiği aşamalar, demokrasi anlayışımızın acı bir örneği olduğu kadar, bir gülmece yazarına konu olabilecek özelliktedir. Önce öneriyi reddeden Meclis Komisyonu'nun aynı öneriyi bir ay sonra rüzgâr fırıldağı gibi kabul etmesi, yasa tasarısını öneren 61 kişinin içinde yer alan komisyon üyelerinin kendi tasarılarını geri çevirmesi, bu örneklerdendir. Ama en ilginci, 18 Nisan 1983 tarihinde Danışma Meclisi Genel Kurulu'nda benimsenen tasarının yasalaşması için son kararı verecek Milli Güvenlik Konseyi'ndeki oturumdur. Şimdi buraya aktarmak istediğim bu kısa oturumun tutanağından önce izninizle, 23 Nisan'ın ulusal bayram olmasını isteyen **İlk Meclis'in 23 Ni-**

san 1921 günü yaptığı birleşimin havasını kısaca aktarmak istiyorum.

Büyük Millet Meclisi'nin toplanmasının birinci yıldönümü olan o gün, Meclis gündeminde yer alan iki öneri, 23 Nisan'ın **"âyâd-ı milliyeden, ulusal bayramlardan"** olmasını isteyen yasa tasarılarıydı. Bu iki öneri birleştirilip görüşülmeye başlanır. İlk sözü Konya Milletvekili Hoca Vehbi Efendi alarak şöyle konuşur:

Yahya Galip Bey (Kırşehir) - Hoca Vehbi Efendi hiçbir vakit doğru düşünmüyor, eğer sizin düşüncenizi bu millet taşımış olsaydı, bu meclis toplanmazdı. Bu öyle bir ulusal bayramdır ki, bunun üzerinde hiçbir bayram düşünülemez. Millet kurtuluş ve mutluluk beratını o gün almıştır.

Ali Şükrü Bey (Trabzon) - (...) Meclis'in kendi kendine ben bu işi yaptım, 23 Nisan'da burada toplandığım gün için bayram yapıyorum demesi uygun değildir. (...) Kendi kendimizi teselliden başka bir şey değildir.

Muhittin Baha (Pars) Bey (Bursa) - Efendim, 23 Nisan ile 22 Nisan arasındaki farkı düşünmek bugünün ulusal bayram günü olup olmadığına dair kesin karar vermek için iyi bir ölçüt olur. 22 Nisan'da bize hıyanet etmiş bir **Sultan** ve onun takımı vardı. Ulus başsızdı. (...) Ulus, burada, 23 Nisan'da ilk sözünü söyledi, yoktan bir ordu çıkardı; dağılan halkı bir araya topladı. Milletin başına musallat olan Halifeyi orada yalnız bıraktı. (...) 23 Nisan günü bu milletin, özgür ve bağımsız Anadolu'nun sonsuza dek ulusal bayramıdır. Daha üç milletvekili yasa tasarısının benimsenmesi doğrultusunda konuşur, en son olarak da ilk meclisin toplumsal görüşlü üyesi **Tunalı Hilmi**'nin yasadaki Osmanlıca **"âyâdı milli"** yerine, Türkçe **"milli bayramlar"** önerisiyle birlikte tasarı yasalaşır. Şimdi de 20 Nisan 1983 günü Milli Güvenlik Konseyi'nin 141. toplantısına dönelim. Oturuma, Cumhurbaşkanı ve Milli Güvenlik Konseyi Başkanı Org. Kenan Evren başkanlık ediyor. Katılanlar da bir eksiği ile, Konsey üyeleri: Org. Nurettin Ersin, Org. **Tahsin Şahinkaya** ve öneri sahibi Org. Sedat Celasun. İhtisas Komisyonu Başkanı Tuğgeneral **Cumhur Evcil** gündem konuşmasının bir yerinde: **"(...) Bu anlamlı günde kutlama törenlerinin amacına uygun ve görkemli yapılabilmesi için 23 Nisan gününün genel tatil günlerine dahil edilmesi gerekli ve yararlı görülerek hazırlanan kanun teklifi, Danışma Meclisi'nde kabul edilmiş ve şimdi yüksek onaya sunulmaktadır, arz ederim"** diyor.

Bundan sonra Konsey Başkanı Org. Kenan Evren şöyle konuşuyor: **"Esasında yine görkemli olarak kutlanıyor, görkemliymiş mörkemliymiş yok. Bu, bir çocuk bayramıdır, vilayetlerde, kazalarda vali ve kaymakamların nezareti altında toplanılır, bir geçit resmi yapılır. Görkemlisinden falan değil, velilerin katılması da değil; maksat memur velilerin katılmasıdır. (...) Bu sırf memur olanların, kamu sektöründe çalışanların isteğinden neşet etmiştir. Biz de peki buna uyalım demişizdir. Yoksa zaten çocuk bayramıdır (...) Efendim, tümü üzerinde başka söz almak isteyen var mı? Yok."**

Başka söz alan olmadığı için, maddelere geçilip yasa tasarısı kabul ediliyor ve böylece **"bayram geri geliyor"** diyor. Velidedeoğlu, ayrıca şunu da ekliyor: **"MGK Başkanı Evren, 23 Nisan 1921'de kabul edilmiş olan Ulusal Egemenlik Bayramı'nı sadece bir çocuk bayramı sanmaktadır. (...) Sayın Evren ya ulusal egemenliğin önemini bilmiyordu ya da ulusal egemenliği önemsemiyordu. (...) Oysa kendisi ulusal egemenlik sayesinde yapılan seçimlerle cumhurbaşkanlığı koltuğuna oturmuştur!"** (11 Haziran 1989)

Birkaç yıldır Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı uluslararası boyutlarda kutlanıyor. Pek çok ülkenin çocukları bu kutlamalara katılıyor. Ama bizler bu bayramın gerçek anlamının tohumlarını çocuklarımızın bilincine salmazsak, yaşamını bu yola adamış bir **Velidedeoğlu,** çocukluğundan başlayarak bu bilinçle yoğrulmuş bir **Soysal**, bir **Cebeci** artık yetişmeyebilir ve onların göğüsleyerek ortadan kaldırdıkları bu gibi yanılgılar kalıcı olur, dahası bunlara başkaları da eklenebilir...

Cumhuriyet Okuru...

İLHAN SELÇUK *26 nisan*

Cumhuriyet okuru kim? Bu soruyu yanıtlamak için anketler yapıldı. Mesleği? Yaşı? Öğretim düzeyi? İşçi mi? Memur mu? Yönetici mi? İşadamı mı? Kadın mı? Erkek mi? Köylü mü? Kentli mi? Kondulu mu? Varsıl mı? Yoksul mu? Öğretmen mi? Öğrenci mi? Doktor mu? Avukat mı?

Ne önemi var?

Hiçbir anketin saptayamayacağı değerlerin dünyasında yaşıyor Cumhuriyet okuru...

Kendi hesabıma ben her gün düşünürüm: Makinede yazdığım bu yazıyı gazetede okuyacak kişi kimdir? İkimizin arasında nasıl bir bağ var? Bir dosta sesleniyorum. Kaç yaşında olursa olsun!.. Mesleği ne anlam taşır ki? İster öğretmen olsun, ister hekim, isterse boş gezenin boş kalfası!.. Sanki son beş ay içinde ben boş gezmedim mi? Hayatımda kaç kez işsiz kaldım? Cumhuriyet okuru varsıl mı? Yoksul mu? Haydi canım sen de!.. Zengin olmak erdem değil, yoksul olmak suç değil. Okul görmemiş mi? Profesör mü? Dünya çapında bir uzmanla mı karşı karşıyayım? Önemi yok. Maganda mı? Entel mi? Her şeye dudak bükmesini seven bir *müşkülpesent* mi?

Erkek mi?

Kadın mı?

Hayır...

İnsan!..

★

Canım, herkes insan değil mi?

Evet, herkes insan.

İsa'dan önce de herkes insandı; İsa'dan sonra da insandı; mağara devrinde, taş devrinde, tunç devrinde, demir devrinde de insandı; 11'inci, 12'nci yüzyılda da insandı; ama, insanın insana yolculuğu bitmiyor ki, yıl geçtikçe, günler geride kaldıkça daha çok insanlaşmaya çalışmıyor muyuz?

Cumhuriyet okuru, insanın insanlaşması yolunda kendi benliğinin içinde yolculuğa çıkmış kişidir.

Çok güç bir yolculuk bu!..

Her dakika, her saat, her gün, insanın kendi kendisiyle hesaplaşmasını göze alması kolay mı?

İnsanlaşmak en güç iş...

☆

İnsanlaşmanın en zor yanı insanın insana saygısıdır. Cumhuriyet okuru bir robot değil, emirle oturup kalkan, kendisine tepeden bakılan bir ast değil. Düşünmesini bilen bir insan; senin gibi, benim gibi, eksikleriyle, yetersizlikleriyle, yetkinlikleriyle, yetileriyle bir insan...

- Merhaba!..
- Merhaba!..

Kaç günden beri bu köşede yazmaya başladım? Merhabalaşmak için vakit geç değil mi? Hayır. Birbirinden uzak kalmış iki dost, ilk kez karşılaştıklarında ne söyleyeceklerini bilemezler, sürekli gülümsemeler içinde hep benzer sözcükleri yinelerler:

- Nasılsın?
- İyiyim...

Söyleyecekleri öyle çok şey vardır ki konuya bir türlü giremezler.

Ben bu kez tuzağa düşmedim. Çünkü geçmişte birkaç kez Cumhuriyet'ten ayrı kaldığım için deneyimliydim. Beş ay uzak kaldıktan sonra *"Nasılsınız?"* diye sormadan konulara giriverdim; ama artık sırası geldi, hal hatır sorabilirim.

- Nasılsınız?

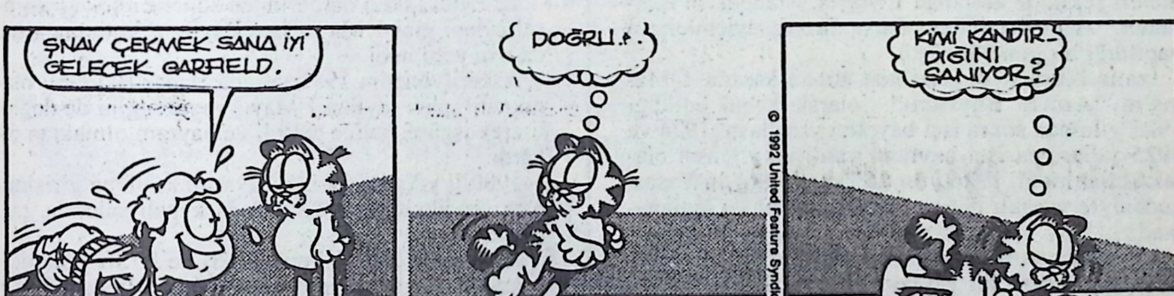
Cumhuriyet okurunun gözlerine bakıyorum. Sıcak mı? Öfkeli mi? Kırgın mı? Sevinçli mi? Gelen telgraflar, mektuplar, kutlamalara yanıt veremeyeceğim; ama ben hem çok sevinçli hem çok üzgünüm. Eğer benim elimde olsaydı ve gücüm yetseydi, Cumhuriyet okurunu kendi benliğinde çatışmaya sürükleyecek bir sınava sokmazdım. Beş aydan beri gazeteyi bırakanlar ya da alanların yüreklerinde kalan tortuların silinmesi için daha zamana gereksinme olduğunu biliyorum.

★

Yaşam sınavlardan oluşur.

Cumhuriyet okuru, beş aydan bu yana dünya basın tarihine yazılacak bir sınav daha verdi; iç gerilimini gazetesini alsa da almasa da yaşadı. Ne yazık ki insan ancak böyle sınavlardan geçerek insanlığını yüreğinde duyumsayabiliyor. Bana gelince *"Cumhuriyet okuruna layık olabilecek miyim?"* diye şimdi yüreğim daha çok pır pır ediyor.

Dünyanın hiçbir ülkesinde bu kadar duyarlı, bu ölçüde kimlik sahibi, bu çapta bilinçli okura rastlamak olanağı yoktur. Uygar dediğimiz dünyada, gazete okuru, gazetesine bu kadar sahip çıkabiliyor mu?

Genscher istifa etti

GÜNER YÜREKLİK *28 nisan*

BERLİN - Almanya'nın 18 yıldır dışişleri bakanlığı görevini yürüten **Hans Dietrich Genscher** dün istifa etti. Genscher'in beklenmedik istifası Almanya'da şaşkınlık yarattı. 65 yaşındaki Genscher, Hür Demokrat Parti (FDP) Başkanlık Divanı'nda dün açıkladığı istifasına gerekçe olarak çok uzun süredir hükümette bulunmasını gösterdi. **"Böyle bir karar almak kolay olmadı"** diyen Genscher, Federal Meclis üyesi olarak çalışmalarını sürdürmek istediğini söyledi. Genscher, 18 yılı dışişleri bakanlığı olmak üzere 23 yıldır federal hükümette görev yapıyordu. Genscher'in yanı sıra Hıristiyan Sosyal Birliği'nden (CSU) Sağlık Bakanı **Gerda Hasselfeldt** de dün istifasını sundu.

FDP Başkanlığı'ndan dün yapılan açıklamada,

Genscher'in ayrılmasıyla boşalan Dışişleri Bakanlığı'na halen Konut Bakanlığı'nı yürüten FDP'li **Irmgard Schwaetzer**'in aday gösterileceği bildirildi. Bugün yapılacak parti genel kurul toplantısında Schwaetzer'in adaylığı onaya sunulacak. Oylama bütünüyle formalite niteliği taşıdığı için Schwaetzer'e Almanya'nın ilk kadın dışişleri bakanı gözüyle bakılıyor.50 yaşındaki Schwaetzer, 1991 yılında Konut Bakanı olmadan önce Dışişleri Bakanlığı'nda 4 yıl süreyle Devlet Bakanı olarak görev yapmıştı. Schwaetzer dün gazetecilere yaptığı açıklamada, **"Bu, sevinçle kabul edeceğim zorlu bir görev"** dedi. Genscher'in istifasını açıklaması Almanya'da siyasi deprem yarattı. Başbakan **Helmut Kohl** dün bir basın toplantısı düzenleyerek Genscher'in istifasını kabul ettiğini açıkladı ve siyasal yaşamından övgüyle söz etti.

Genscher'in istifa edeceğini önceden bildiğini söyleyen Kohl, yıl sonunda hükümette önemli değişiklikler yapacağını duyurdu. Kohl, Sağlık Bakanı Gerda Hasselfeldt'in istifasını da üzüntüyle karşıladığını bildirdi. Hasselfeldt'in yerine aynı partiden **Horst Sechofer**'in getirileceği açıklandı.

Sağlık Bakanı Hasselfeldt'in başarısız yönetimi nedeniyle ağır eleştirilere uğradığı, Sağlık Bakanlığı'nda kendisine en yakın olan bir görevlinin casus olduğunun öne sürülmesinden etkilendiği ve istifa etmek zorunda kaldığı belirtiliyor.

Genscher'in kalbinden rahatsız olduğu, Kohl ile büyük bir uyuşmazlık içine girdiği, kamu sektöründeki grevlerden, ülkenin ekonomik durumundaki olumsuz gidişten, iki Almanya'nın birleşmesinden bu yana Doğu kesiminde sosyal bunalıma çare bulunamamasından etkilendiği öne sürülüyor. Genscher'in gelecek yıl yapılacak cumhurbaşkanlığı seçimlerinde adaylığını koyacağı da iddialar arasında.

Genscher'in eski sekreteri ve ikinci karısı **Barbara Genscher** de basına yaptığı açıklamada, eşinin istifa kararı almasında sağlık sorunlarının rol oynamadığını söyledi ve kendisinden sonra gelecek kişiye 1994'teki genel seçimlere kadar vakit tanımak istediğini, bu nedenle istifa ettiğini söyledi.

1 Mayıs 69 yılda 7 kez kutlandı

30 nisan

İSTANBUL (ANKA) - Amerikan işçilerinin 8 saatlik çalışma süresi için yaptıkları direnişle ortaya çıkan 1 Mayıs İşçi Bayramı, dünyada yüzden fazla ülkede 102 yıldır kutlanmasına karşın Türkiye Cumhuriyeti tarihinde 7 kez izinli kutlanabildi.

Uluslararası işçi kuruluşları tarafından ilk kez 1890 yılında kutlanan 1 Mayıs İşçi Bayramı, Osmanlı İmparatorluğu döneminde Selanik ve İstanbul'da da kutlandı.

Bu yıllarda işçilerin Kâğıthane tepelerinde eğlenmeleri şeklinde kutlanan 1 Mayıs, İstanbul'un işgalinden sonra işgalcilere karşı direniş eylemlerinin yapıldığı bir güne dönüştü.

İzmir İktisat Kongresi'nde alınan kararla 1 Mayıs'ın **"Amele Bayramı"** olarak kabul edildiği 1923 yılından sonra işçi bayramı yasallaştı. 1924 ve 1925 yıllarında işçi bayramı yasal ve yığınsal olarak kutlanırken, 1926 yılında Takrir-i Sükûn Yasası nedeniyle yasaklı döneme girildi ve 49 yıl kutlanamadı.

Ulusal bayram ve genel tatil günleri adıyla 1935 yılında çıkarılan bir yasayla 1 Mayıs Amele Bayramı'nın adı Bahar Bayramı olarak değiştirildi ve 1 Mayıs genel tatil ilan edildi. 1 Mayıs'ın İşçi Bayramı olduğu tartışmaları sürerken DP iktidarının son günlerini yaşadığı 1960 yılı mayıs ayında. Başbakan **Adnan Menderes** işçilerin bayramını kutlayarak şöyle dedi:

"Muhterem vatandaşlarım, bugün 1 Mayıs İşçi Bayramı. İşçi kardeşlerimize elemsiz, kedersiz birçok bayramlar idrak etmelerini ve onların saadetini temenni ederken, bu gayede kendilerine her zaman yardımcı olmanın en aziz emelimi teşkil ettiğini ifade etmek isterim."

1 Mayıs İşçi Bayramı, 49 yıl aradan sonra 1976 yılında DİSK'in girişimiyle Taksim Meydanı'nda yığınsal bir katılımla kutlandı.

Bir yıl sonra ise yüz binlerce kişinin katıldığı kutlamalarda Taksim Meydanı, kimin açtığı hâlâ belirlenemeyen ateşle kan gölüne döndü. Kurşunlar ve panzerlerle kalabalığın altında kalarak ezilenlerden 34'ü yaşamını yitirirken, bu olayla ilgili açılan dava 1989 yılında bütün sanıkların beraatiyle sonuçlandı.

1978 yılında ise yine Taksim Meydanı'nda büyük bir katılımla kutlamalar gerçekleştirildi. İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 1979 yılında 1 Mayıs günü sokağa çıkma yasağı koydu ve kutlamaları yasakladı.

12 Eylül askeri darbesinden sonra birçok toplumsal eylem gibi 1 Mayıs İşçi Bayramı kutlamalarına da izin verilmedi.

Askeri yönetim 1981 yılında Bahar Bayramı olarak tatil günü sayılan 1 Mayıs'ın niteliğini de değiştirerek işgünü haline getirdi ve bayram olmaktan çıkardı.

1980'li yıllarda ilk işçi bayramı kutlama girişimi, bazı sendikalarca 1987 yılında kapalı salonda gerçekleşti.

Aralarında bazı milletvekilleri ve DİSK yöneticilerinin bulunduğu bir grup ise 1988 yılında Taksim Anıdı'na çiçek oyarak 1 Mayıs'ı kutlarken polis, Taksim çevresinden 600 kişiyi gözaltına aldı. 1989 yılında ise Taksim Alanı'na girilmemesi için çok yoğun önlem alan polis, kalabalık bir gruba ateş açtı. 17 yaşındaki marangoz kalfası Mehmet Akif Dalcı öldü.

Gösterilerde çok sayıda kişi gözaltına alındı ve 200 kişi hakkında dava açıldı. 1990 yılında ise göstericilere yine ateş açan polis, Gülay Beceren adlı üniversite öğrencisinin felç olmasına yol açtı. Gösterilerde İstanbul'da 2 bin 400 kişi, çeşitli illerde yapılan izinsiz gösterilerde de binden fazla kişi gözaltına alındı. 1991 yılı 1 Mayıs'ı ise öncekilere oranla daha sakin geçti

. İstanbul'da gerçekleştirilen gösterilerde yüzlerce kişi gözaltına alındı.

MAYIS

PAMUKBANK

Cumhuriyet

İşlem tamam:
3 milyara kadar
Konut Destek Kredisi
Pamukbank'ta!

68.YIL / SAYI 24317 / 2000 TL (KDV içinde)

2 MAYIS 1992 CUMARTESİ

Gözaltında 1 Mayıs

▶İstanbul, Ankara, İzmir, Adana ve Mersin'de 300'e yakın gösterici gözaltına alındı. Polis bazı gazetecileri tartaklayarak filmlerine el koydu.

▶İstanbul, 1 Mayıs'ı adeta gözaltında geçirdi. Sabah saatlerinden itibaren kavşak, meydan ve vapur iskelelerinde kimlik kontrolü ve arama yapıldı. Taksim Alanı adeta kuşatıldı. Bağlantı yolları trafiğe kapatıldı. Taksim'e çıkan herkes polis tarafından arandı. Çok sayıda polisin yanı sıra panzerler ve özel eğitilmiş köpeklerle önlem alındı.

▶İzmir'de 1 Mayıs Gümrük Alanı'nda kutlandı. Mitingin ardından slogan atan gruba polisin müdahalesi sonucu çıkan panikte göstericilerden bazıları denize düştü. Polis denizden çıkanları gözaltına aldı. Devlet Bakanı Akın Gönen, 1 Mayıs'ın huzur içinde kutlandığını söyledi.

Haber Merkezi - On yılı aşkın bir süredir alanlarda kutlanmasına izin verilmeyen 1 Mayıs İşçi Bayramı bu kez kansız ama "bol gözaltılı" geçti.

Çeşitli illerde gerçekleştirilen korsan gösterilere karşın 1 Mayıs'ın kutlandığı izinli mitinglerde olay çıkmadı. İstanbul, Ankara, İzmir ve Adana'daki korsan gösteriler sırasında zaman zaman güvenlik güçleri ile göstericiler arasında çatışmalar çıktı. Yurt çapında çıkan olaylarda 300'e yakın kişi gözaltına alındı. Her yıl 1 Mayıs gerginliğinin odak noktasını oluşturan Taksim Alanı'nda sıkı güvenlik önlemleri alındı, alana çıkan tüm yollar polislerce denetlendi. 1 Mayıs kutlamalarını izleyen bazı gazeteciler tartaklanarak filmlerine el konuldu.

Başbakan Vekili Erdal İnönü

Arkası Sa. 17, Sü. 1'de

PKK'dan pusu: 6 er öldürüldü

Silvan'da çıkan çatışmada 6 komando eri öldü. Bingöl ve Mardin'de ise 25 PKK'lı öldürüldü.

4. Sayfada

Cezaevinde Dev-Sol infazı

▶Tunceli'de yakalanan Dev-Sol militanı Mehmet Sami Tarhan Bayrampaşa cezaevinde şişlenerek öldürüldü. Tarhan ile birlikte yakalanan Mürsel Göleli, sığınma istediği için koğuş değiştirdi ve ölümden kurtuldu.

4. Sayfada

KALDIRIMLARDA İNSAN TENHALIĞI
REFİK DURBAŞ'ın izlenimleri

17. Sayfada

3 SENDİKADAN ÇAĞRI: 82 ANAYASASI DEĞİŞTİRİLSİN

17. Sayfada

İzmir'de 1 Mayıs kutlamalarından sonra bir grubun Kürtçe sloganlar atması üzerine güvenlik kuvvetleri müdahalede bulundu. Çıkan taşlı sopalı çatışma sırasında 12 kişi hafif yaralandı, 100 kişi gözaltına alındı. Çevik kuvvete bağlı bazı polislerin, göstericileri copladıkları, bu arada bazılarının denize düştükleri görüldü. (Fotoğraf: ÜMİT OTAN)

Homeros'tan Türkmen kilimine, Yunus'tan zenci yontusuna

Birtakım aydınlarımız, Anadolu dilinin, şiirinin, anlatım zenginliğinden yararlanma gerekliliğini duymadı. Halk şiirine öykünme modası, halk ürünlerini baştacı etme, birtakım aydınlarımızda, yazarlarımızda tepkiyle karşılandı. Evlere kilim serme, duvarlara nakışlı çoraplar asma, heybe, çam bardak, demir işleri birer alay konusu oldu. Halk müziği dinlemek de bir alay konusuydu.

YAŞAR KEMAL'in yazısı

Söz üniversitede

Türkiye'nin üniversite yaşamına yakında 19 yeni üniversite daha katılacak. Üniversite kapısı önündeki büyük yığılmayı bir ölçüde eritmek amacıyla kurulacak bu üniversitelerin altyapılarının ve öğretim kadrosunun yeterli olup olmadığı tartışılırken, varolan üniversitelerde de başta öğretim üyesi açığı olmak üzere birçok sorun var. Bu konuda tartışma platformu oluşturmak amacıyla varolan üniversitelerin sorunlarını saptadık.

Türkiye, İran ve Türki cumhuriyetleri, Transavrasya ve doğalgaz hattının kaderini 10 mayısta çizecek

İpek Yolu ve doğalgaz zirvesi

▶Zirve Türkmenistan'da Türkiye, 10 mayıstaki zirvede, Orta Asya cumhuriyetlerinin doğalgazını Avrupa'ya taşıyacak boru hattının Ermenistan üzerinden geçmesini gündeme getirecek. Türkmenistan ise hattın İran'dan geçmesini arzuluyor.

IŞIK KANSU

ALMA-ATA/AŞKABAT - Başbakan Süleyman Demirel, Orta Asya cumhuriyetlerinin sorunlarını, Kazak Cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev'in bu ayın ortasındaki Washington ziyaretinden önce ABD Başkanı George Bush'a aktarmaya söz verdi.

Türkiye, İran ve Türki cumhuriyetler 10 mayısta İpek Yolu ve doğalgaz boru hattı sorunlarını çözmek üzere Türkmenistan'da bir araya gelecek.

Nazarbayev ile Demirel, önceki gün Baykonur Uzay Üssü'ne yapılan gezinden sonra, dün sabah saat 03.00'e kadar uzun bir görüşme daha yaptı.

Görüşmede Nazarbayev, Demirel'e, bu ay ortasında ABD'ye yapacağı resmi ziyareti hatırlattı. Ziyaret öncesinde Demirel'in bir mektup yazarak ya da bizzat telefonla görüşerek, Bush'a Orta Asya cumhuriyetlerinin sorunlarını ve Kazakistan'ın bölgedeki önemini anlatmasını isteyen Nazarbayev'in bu önerisini Demirel olumlu karşıladı. Demirel'e, Kazakistan'a birçok yabancı girişimcinin geldiğini ve birçok bağlantı yaptığını aktaran Nazarbayev, "Türk girişimciler, korkarım, Kazakistan'a yatırım yapmada çok gecikiyor" dedi.

Kırgızistan'da yayımlanan ortak bildiri ile önümüzdeki sonbaharda Türkiye'de yapılacağı açıklanan Avrasya zirvesi konusunda özellikle siyasi açıdan tereddütleri olan Kazakistan, yapılan görüşmeler sonrasında olumlu görüş bildirdi. Daha önce Ankara ya da İstanbul'da yapılması düşünülen zirvenin İstanbul'da yapılması da Kazakistan'da kararlaştırıldı. Türk tarafı, Kazakistan'ın da zirveye katılma kararını memnuniyetle karşıladı. "Eğer diğer ülkeler olumlu görüş bildirirse, biz de katılırız" yanıtını veren Özbekistan'ın da zirve kararına olumlu yaklaşacağına kesin gözüyle bakılıyor.

Kazakistan ile yapılan resmi görüşmelerde diğer Türki cumhuriyetler ile hizmet, iletişim ve ekonomi alanında-

Arkası Sa. 16, Sü. 6'da

Terörün siyah-beyaz fotoğrafı

▶ABD'nin Los Angeles kentinde, bir siyah sürücüyü döven dört beyaz polisin mahkemede beraat etmesi yüzünden çıkanlar olaylar diğer kentlere sıçradı. 30 kişinin öldüğü ayaklanmayı bastırmak için Los Angeles, San Fransisco, Atlanta ve Las Vegas'ta sokağa çıkma yasağı kondu.

▶Şiddet olaylarının sıçradığı sinema dünyasının kalbi Hollywood'da Çin tiyatrosu kundaklandı.

▶ABD Başkanı George Bush, Los Angeles'a 4 bin asker ve bin federal görevli gönderilmesi için emir verdi.

9. Sayfada

Amerika Birleşik Devletleri'nin güneybatı kentlerinde 30 kişinin öldüğü, 1000'den fazla kişinin yaralandığı şiddet olayları siyahlarla beyazlar arasında ırk çatışmasına dönüştü. Los Angeles'ta üç zenci, tanımadıkları bir insanı, derisinin rengi sadece beyaz olduğu için kıyasıya dövüyor.

burun

Kurtarılmış mizah sayfası

Yarın ve her Pazar

Savaş bitti acılar sürüyor

Saddam'ın çok uçlu yıldızın ortasında gülen bir resmiyle birlikte Bağdat başladı. Geniş bir alana yayılmış, iki-üç katlı evler, arada bir yeşillikler ve yıkılmış binalar... Fabrika ve benzer binaların hemen tümünde hasar var.

MUSTAFA BALBAY'ın Irak gezi notları yarın Cumhuriyet'te

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Mızrak ve Çuval

Bugün elinizde tuttuğunuz Cumhuriyet'te Cumhurbaşkanı Özal'a ilişkin iki haber var.

Birincisi Özal'ın ameliyatına ilişkin. Bu satırlar yazılıncaya kadar durum belli değildi; ama Houston Methodist Hastanesi'nde gerçekleştirilecek ameliyatla Cumhurbaşkanı'nın sağlığına kavuşacağı umut ediliyor. Biz de şimdiden kendisine geçmiş olsun diyoruz.

Özal'a ilişkin ikinci haber ise daha değişik bir konuyu gündeme getiriyor. Washington'dan bildirildiğine göre ABD yönetimi, Türkiye Cumhurbaşkanı'nın önerisini dikkate alarak Güneydoğu'daki Çekiç Güç'ün süresinin uzatılması için başvurusunu bu ay içinde yapacakmış.

Bilindiği gibi geçen salı günü Beyaz Saray'da yapılan toplantıda Sayın Özal, ABD Dışişleri Bakanı James Baker'a Beyaz Saray'ın Türkiye'ye yönelik politikasına ilişkin bir taktik vermişti. Güneydoğu'da konuşlanan Çekiç Güç'ün süresinin uzatılması için yetkisi Büyük Millet Meclisi'ne geçtiğini anımsatan Türkiye Cumhurbaşkanı, Amerikalılara, "Bir an önce harekete geçin, haziranı beklemeyin, yeni süre için hemen başvurun" demişti.

Gelen haberlere göre Özal'ın verdiği taktik ve Bush'un direktifiyle ABD Dışişleri Bakanlığı harekete geçmiş, başvuruyu bu ay içinde yapmaya karar vermiştir.

Büyük Millet Meclisi'nin Güneydoğu'daki Amerikan Çekiç Güç'üne ilişkin kararının ne olacağını şimdiden kestirmek güç-

* * *

Arkası Sa. 16, Sü. 5'te

Çekiç Güç için erken başvuru

UFUK GÜLDEMİR

WASHINGTON - Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın Beyaz Saray'da verdiği taktiği dikkate alan ABD yönetimi, Çekiç Güç'ün süresinin uzatılması için haziranda yapılması kararlaştırılan başvuru tarihini bu aya aldı.

Çekiç Güç konusu, Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın geçen salı günü Oval Ofis'te ABD makamları ile yaptığı görüşmede Dışişleri Bakanı James Baker tarafından gündeme getirilmişti. Baker "Bu konu bizim için çok önem taşıyor" diye lafa girince Özal bir an önce başvurulmasını telkin etmişti. ABD yetkililerine, daha önce hükümetin elinde olan Çekiç Güç'ün süresinin uzatılması yetkisinin artık TBMM'de olduğunu hatırlatan Özal, son tahlilde olumlu bile olsa TBMM'nin bu konuda karar almasının zaman alabileceğini belirtmiş. "Haziranı beklemeyin, yeni süre için hemen başvurun" demişti. Bunun üzerine de ABD Başkanı George Bush, odada bulunan Amerikalı yetkililere dönmüş ve Özal'ın dediklerini onaylar biçimde başını sallamıştı.

Özal'ın Washington'dan ayrılmasından hemen sonra ABD yönetiminde bu konuda tartışmalar başladı. Özal'ın taktiği ve Bush'un direktifi ile ABD Dı-

Arkası Sa. 16, Sü. 5'te

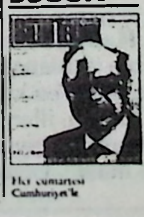
Özal ameliyat oluyor

▶Cumhurbaşkanı Özal'ın prostatındaki tümör, Houston Methodist Hastanesi'nde gerçekleştirilecek ameliyatla alınacak. Dr. Peter Scardino'nun yapacağı ameliyata ünlü cerrah De Bakey ile Özal'ın doktoru Cengiz Aslan da katılacak.

16. Sayfada

PROSTATTAN KORKMAYIN Haberi 16. Sayfada

BUGÜN

Her cumartesi Cumhuriyet'le

Yeni İpek Yolu

IŞIK KANSU *1 mayıs*

ALMA-ATA / ÇİMKENT - Başbakan **Süleyman Demirel**, ABD Başkanı **George Bush'a**, Türkiler gezisine çıkmadan önce bir mektup yazarak, Orta Asya cumhuriyetleri için acil yardım fonu kurulmasını önerdiğini açıkladı. Türkiye, Orta Asya cumhuriyetlerine anayasa taslağı ve devlet kuruluş şeması verecek. Türkiye'nin Kazakistan'dan orta menzilli füze teknolojisi istediği yolundaki savlar, Başbakan **Demirel** ve Dışişleri Bakanı **Hikmet Çetin** tarafından yalanlandı. Türk tarafı, bu cumhuriyetlere, Türkiye'den Çin sınırına uzanan demiryolu bağlantısı önerisinde bulundu. Başbakan Demirel, eski Sovyetler Birliği'nin en önemli uzay üssü olan ve Kazakistan topraklarındaki **"Baykonur Üssü"**ne giren ilk yabancı devlet adamı oldu.

Demirel, dün Kazak başkenti Alma-Ata'dan Çimkent'e, oradan da Türkistan bölgesine geçti. Burada Ahmet Yesevi Türbesi'ni ziyaret eden Demirel ve beraberindeki heyet, daha sonra Baykonur Uzay Üssü'nde incelemelerde bulundu.

Türkiye'nin, nükleer enerji alanında önemli bir yere sahip olan Kazakistan'dan orta menzilli füze teknolojisi istediği yolunda çıkan söylentiler üzerine Başbakan Demirel, **"Kazak Cumhurbaşkanı Nazarbayev ile sadece ekonomi konuştuk"** dedi. Dışişleri Bakanı Hikmet Çetin, aynı konuya ilişkin bir soruyu yanıtlarken de **"Tamamen yalan. Bana atfen yazabilirsiniz"** diye konuştu.

Moskova Büyükelçisi **Volkan Vural** da **"Kazakistan, dışarıya füze teknolojisi ile ilgili bilgi aktarabilir mi"** sorusuna, Kazakistan'ın, Sovyetler Birliği dağıldıktan sonra Rusya Federasyonu ile yaptığı anlaşmaları anımsatarak, **"Anlaşmalar böyle bir bilgi alışverişine olanak tanımaz"** yanıtını verdi.

Türk tarafının Alma-Ata'da yaptıkları resmi görüşmelerde, diğer Türki cumhuriyetler ile hizmet, kredi ve iletişim alanında varılan anlaşmalara benzer protokoller imzalanması ilke olarak benimsendi. Kazakistan ile yapılan görüşmelerde, Türkiye'den Çin sınırına uzanan ve Türki cumhuriyetlere ulaşmada önemli bir işlev üstlenecek demiryolu ağı da gündeme geldi.

Türk tarafının, Türkiye-İran-Türkmenistan-Özbekistan ve Kazakistan'dan geçerek Çin'e ulaşacak demiryolu önerisi, Kazak yetkililerce sıcak karşılandı.

Ancak, böyle bir demiryolu hattı gerçekleşmesi için İran sınırında 40 km, Türkmenistan sınırında da 40 km olmak üzere toplam 80 km'lik eksik olduğu da not edildi.

Başbakan Demirel, Alma-Ata'da Türk gazetecileri için düzenlediği basın toplantısında, Orta Asya Türki cumhuriyetleri açısından Türkiye'ye tarihi görev düştüğünü belirterek şunları söyledi:

"Rus Federasyonu bizim hareketlerimizden kolayca rahatsız olabilir. Buraların bizim ata yurdu olduğunu söylememizde ne olabilir? Kültürümüz, tarihimiz buradan başlar.

Komünizmin çökmesi, kapitalizmin, liberalizmin, demokrasinin zaferi sayılamaz. Bunun ispatı lazımdır.

Bu ülkelerde fevkalade düşündürücü bir manzara var. Bütün işlerini Ruslar görüyor. Bağları duruyor. Özlerinde bir Türk şuuru vardır. Yöneticiler, istikrarı muhafaza edebilir miyiz, diye kaygılıdır. Yeni bir devlet düzeni girmemiştir. Çöken rejim ile götürüyorlar."

Eski Sovyetler Birliği'nin Kazakistan'da bulunan Baykonur Uzay Üssü dünyada ilk kez Türk başbakanına açıldı. Kazakistan Cumhurbaşkanı Nazarbayev, Başbakan Demirel'e üssü gezdirdi ve yapılmakta olan bir uzay mekiğinin içine oturttu. Demirel'e fırlatma rampaları, roketler, uzay mekikleri ve diğer tesisler gezdirildi.

Sovyet üssü yine dünyada ilk kez Türk basın mensuplarına açıldı. Fotoğraf ve film çekmelerine izin verildi.

Kazakistan Cumhurbaşkanı Nazarbayev, Başbakan Demirel'e uzay üssü ve sürdürülen çalışmalar konusunda işbirliği önerisinde bulundu. Nazarbayev, **"Bu alanda işbirliği yapabiliriz, burada uçak da üretebiliriz. Uzaya göndermek istediğiniz uyduları buradan fırlatırız. Size uzay adamı yetiştirebiliriz. ABD'ye gitmenize gerek yok"** dedi.

Başbakan Demirel bu öneriyi memnuniyetle karşıladı ve **"Zaten ABD'ye de gittiğimiz yok"** dedi.

Başbakan Demirel'le uzay roketleri önünde fotoğraf çektiren Nazarbayev, **"Bu fotoğrafı ABD basını görürse 'Nazarbayev Demirel'e roket sattı' diye yazarlar"** şeklinde espri yaptı.

Nazarbayev, üssü gezen Kazakistan Müftüsü'ne de takılarak, **"Bu gördüğün roketler Cebrail'in çıktığı yere kadar gidiyor"** dedi.

Başbakan Demirel, fotoğraf çektirirken Türk gazetecilere, **"Bunun altına ne yazacaksınız"** diye sordu ve yanıtını da kendisi şu biçimde verdi: **"Hazır olun. Baba size yeni hediye olarak füze getiriyor."**

Demirel tesisleri gezdikten sonra yaptığı açıklamada, gördüklerinden etkilendiğini ifade etti.

Gözaltında 1 Mayıs

2 mayıs

Haber Merkezi - On yılı aşkın bir süredir alanlarda kutlanmasına izin verilmeyen 1 Mayıs İşçi Bayramı bu kez kansız, ama "bol gözaltılı" geçti.

Çeşitli illerde gerçekleştirilen korsan gösterilere karşın 1 Mayıs'ın kutlandığı izinli mitinglerde olay çıkmadı. İstanbul, Ankara, İzmir ve Adana'daki korsan gösteriler sırasında zaman zaman güvenlik güçleri ile göstericiler arasında çatışmalar çıktı. Yurt çapında çıkan olaylarda 300'e yakın kişi gözaltına alındı. Her yıl 1 Mayıs gerginliğinin odak noktasını oluşturan Taksim Alanı'nda sıkı güvenlik önlemleri alındı, alana çıkan tüm yollar polislerce denetlendi. 1 Mayıs kutlamalarını izleyen bazı gazete-

ciler tartaklanarak filmlerine el konuldu.

Başbakan Vekili **Erdal İnönü** dün Türkiye'de 1 Mayıs'ın tüm çalışanlar ve vatandaşlarla beraber yaşandığını belirterek **"Dünyada olduğu gibi Türkiye'de de 1 Mayıs'ın işçi bayramı olarak kutlandığı bir gün yaşadık"** dedi.

İstanbul'da 1 Mayıs, bazı sendikalar ve örgütlerin katılımıyla Sosyalist Parti tarafından Gaziosmanpaşa'da düzenlenen coşkulu bir mitingle kutlandı. İstanbul'un çeşitli semtlerinde korsan gösteri yapmak isteyen gruplardan 50'ye yakın kişi gözaltına alındı.

Gaziosmanpaşa'daki miting alanına öğle saatlerinden itibaren gruplar halinde gelinmeye başlandı. Çok sıkı güvenlik önlemlerinin alındığı miting alanına, açtıkları pankartlar ardında slogan atarak giren gruplar, emniyet güçlerince kimlik kontrolünden geçirildi ve üstleri arandı. Gaziosmanpaşa Belediyesi Fen İşleri Müdürlüğü'nde toplanan bir grup belediye işçisi ise miting alanına kadar davul zurna eşliğinde, güle oynaya geldiler.

Yürüyüş sırasında üzerinde **"Yaşasın 1 Mayıs"**, **"Özelleştirmeye son"**, **"1 Mayıs yasak değil, haktır"** yazılı pankartlar taşıyan işçilerin slogan atmadıkları görüldü.

Miting alanında üzerinde **"İşçi-memur ayrımına son"**, **"657'ye hayır"**, **"İş, ekmek, özgürlük"**, **"12 Eylül Anayasası ve tüm anti-demokratik yasalarına hayır"**, **"1 Mayıs yasallaşmalıdır"**, **"1 Mayıs kardeşlik çağrısıdır"** yazılı döviz ve pankartlar açıldı.

Mitingin açılış konuşmasını yapan Belediye İş Sendikası 2 No'lu Şube Başkanı **Zülfü Karaağaç**, 1 Mayıs'ın salonda kutlanmasının işçilere karşı bir ihanet olduğunu ileri sürdü. Gelecek yıl 1 Mayıs'ı Taksim'de kutlayacaklarını söyleyen Karaağaç, bazı çevrelerin 1 Mayıs'ı terör günü olarak göstermeye çalıştıklarını belirterek **"Ama 1 Mayıs'ı bizden söküp alamadılar"** dedi.

Sosyalist Parti Genel Başkanı **Doğu Perinçek** de yaptığı konuşmada, emekçilerin Dünya Bankası'nın uygulayıcısı DYP-SHP hükümetiyle karşı karşıya olduğunu söyledi.

Perinçek, Türkiye'nin ağırlaşan sorunları karşısında tek bir çıkış yolu bulunduğunu belirterek **"Türkiye'de arkada kalan yıllarda yükselen işçi hareketi ve ezilen Kürt halkının mücadelesi hâkim sınıfları üç maddelik bir uygulamaya zorladı: Onarım, operasyon ve reform"** diye konuştu.

Mitingde, memur sendikaları adına konuşan Eğit-Sen Genel Başkanı **İsmet Aktaş** da hükümetin memurlara kamu düzeni bozulur gerekçesiyle grev hakkı vermeyi düşünmediğini söyledi. Aktaş, bu konuda, **"Kamu düzenini bozacak esas olgu kamu çalışanlarının haklarının verilmemesi, taleplerimizin göz ardı edilmesidir"** dedi.

Sendika şubeleri adına konuşan Tez-İş Sendikası şube yöneticisi **Kâmil Kartal** ise 1 Mayıs'ın yasallaşmasını ve Taksim'in 1 Mayıs alanı ilan edilmesini istedi. Kartal, devlet terörüne ve yargısız infazlara son verilmesi gerektiğini belirterek **"İşçi-memur ayrımı kaldırılarak tüm çalışanlara özgür örgütlenme ve toplusözleşme, grev hakkı tanınmalı"** dedi.

Miting sonrasında gruplar, alanı polis kordonu altında slogan atarak terk etmeye başladılar.

Bu sırada miting alanından ayrılmasına karşın pankartlarını indirmeyen ve slogan atmayı sürdüren bir gruba polis müdahale ederek dağıttı.

Olaylar sırasında kolunda İstanbul Valiliği'nin "Basın" kolluğu bulunan muhabirimiz **Suat Kozluklu** ile Gerçek dergisi muhabiri **Ayla Önder**, polis tarafından dövülerek filmlerine el koyuldu. Bu sırada üç ayrı dergi muhabirinin de tartaklandığı öğrenildi.

İstanbul'da 1 Mayıs nedeniyle çok sıkı güvenlik önlemleri alındı. Sabah saatlerinden itibaren kentin önemli meydan, kavşak ve vapur iskelelerinde şüpheli şahıslar üzerinde kimlik kontrolleri ve aramalar yapıldı.

Özellikle Taksim Alanı'yla bağlantılı anacaddelerde belediye otobüslerindeki yolcular tek tek arandı. Taksim Alanı'nda trafik yan yollara kapandı. Alanın giriş ve çıkışları emniyet güçleri tarafından tutuldu.

Çıkabilecek olası olaylara karşı alanda çok sayıda polisin yanı sıra panzer ve özel eğitilmiş köpekler hazır tutuldu. Polis helikopterleri ise gün boyu kent üzerinde kontrollerini sürdürdüler. Üniversitelerin giriş-çıkışında da geniş güvenlik önlemleri alındığı, öğrencilerin kimlik kontrolü ve aramadan geçirildikleri gözlendi.

İstanbul Valisi **Hayri Kozakçıoğlu** ve İstanbul Emniyet Müdürü **Necdet Menzir**, saat 14.50'de bir askeri helikopterle kent üzerinde denetimler yaptılar.

Vali Kozakçıoğlu, incelemeleri sonrasında gazetecilere yaptığı açıklamada 1 Mayıs'ın sakin geçtiğini belirterek **"Herhangi bir korsan gösteri yok. İstanbul'da hayat gayet normal, trafik çalışıyor. Her şey yolunda. Herhangi bir tedirginlik ve heyecan yok"** dedi.

Konuşmasında 1 Mayıs'a katılanlara ve güvenlik kuvvetlerine teşekkür eden Kozakçıoğlu, taşkınlık yapılmadığını belirtti.

Öte yandan 1 Mayıs öncesinde İstanbul'da yaşanan gerginlik nedeniyle birçok ailenin çocuklarını okullara göndermediği öğrenildi.

Ayrıca polise, okullarda eylem olduğu şeklinde çok sayıda ihbar yapıldı. Ancak bu ihbarlar asılsız çıktı.

Fındıkzade Kızılelma Caddesi'nde korsan gösteri yapmak isteyen 8 kişi, hazırladıkları pankartlarla birlikte yakalanarak gözaltına alındı.

Beyazıt'ta da 1 Mayıs'la ilgili korsan gösteri yapmak isteyen göstericilerden 14'ü emniyet güçlerince yakalanarak gözaltına alındı. Çarşıkapı'da toplanan 40 kişilik bir grup, pankart açıp sloganlar atarak Tiyatro Caddesi'nde yürüyüşe geçti.

Ellerindeki molotofkokteylleri çöp yığınlarına ve 34 CAS 59 plakalı Mercedes marka otomobilin altına atan göstericiler daha sonra yan sokaklara dağılarak kaçmaya başladılar.

Çıkan yangınlar, çevredeki işyerlerinde bulunan yangın söndürme araçlarıyla söndürüldü. Yakalanan göstericiler ise halkın sloganlı tepkisiyle karşılaştılar.

Yapılan aramalarda şüpheli görülenler çeşitli emniyet amirliklerine götürülerek kimlik tespitinden geçirildi.

Görevli tüm emniyet birimlerine, şüpheli görülenler ile olaylar sırasında yakalananların ayrı tutulmaları ve birbirine karıştırılmamaları emri iletildi.

2 bin 603 olayda 581 kişi öldü

2 mayıs

AYDIN (ANKA) - İçişleri Bakanı **İsmet Sezgin,** koalisyon hükümetinin güvenoyu aldığı günden bu yana meydana gelen 2 bin 603 olayda 581 kişinin hayatını kaybettiğini, 452 kişinin de yaralandığını açıkladı. Hükümetin, terör sorununu hukukun içinde kalarak çözmeye kararlı olduğunu kaydeden Bakan Sezgin, **"Bu politikamız bir zafiyet olarak gösterilemez"** dedi.

Bakan Sezgin, seçim bölgesi olan Aydın'da düzenlediği basın toplantısında, bakanlığının çalışmaları hakkında bilgi verdi. Hükümetin önünde **"çözümü bulunan, ancak zorlukları da tartışılmaz boyutlarda bir sorunlar tablosu"** olduğunu ifade eden Bakan Sezgin, bunların tümünü çözme kararlılıklarını vurguladı. Bölücü terörist faaliyetlerin niteliği ve niceliği ile ilgili önceki dönemlerde ortaya konan teşhisin yanlışlığını savunan Sezgin, bunun, olayların büyümesine neden olduğunu ifade etti. Kürdistan devleti kurmayı amaçlayan bir örgütün iç ve dış mihraklardan aldığı destekle ve bazı sol örgütlerle de işbirliği yaparak eylemlerini büyük kentlere yayma gayreti içinde bulunduğunu belirten Sezgin şunları söyledi:

"Ülke ve ulusun bölünmez bütünlüğü tüm anayasalarımızın vazgeçilmez ve ödün verilmez temel kuralıdır. Tarihin çok uzun bir gelişme süreci içinde gerçekleşen bu kaynaşma ve bütünleşmeye dayanan Türk ulusu gerçeği ve olgusuna karşı ayrıcalığa, bölücülüğe ve sonuçta yok olmaya yol açacak davranışları insan hakları kapsamında görmek olanaksızdır."

Halktan aldıkları destekle terörün kökünü kurutma konusundaki kararlılıklarının arttığını ifade eden Sezgin, bu desteği, hükümetin uyguladığı politikanın bir zaferi olarak niteledi.

Sezgin, koalisyon hükümetinin görev yaptığı sürede meydana gelen olaylara ilişkin açıklamalarda bulundu. Bakan Sezgin, PKK ile ilgili bin 5 olayda 84 güvenlik görevlisinin öldüğünü, 160 görevlinin de yaralandığını bildirdi. Sezgin'in verdiği bilgiye göre bu olaylarda 161 vatandaş ve 236 örgüt mensubu ölürken 215 vatandaş ve 71 militan yaralandı. Sezgin, bu dönemde aralarında ölü ve yaralıların da bulunduğu 505 kişinin ele geçirildiğini ifade etti.

Bu dönemde sol kesimde bin 485 olay meydana geldi. Bu olaylarda 32 kamu görevlisi ile 12 vatandaş hayatını kaybetti. 54 militan öldü. 831 sanık da yakalandı. İrticacı kesimde meydana gelen 108 olayda 2 kişi ölürken 6 kişi yaralandı, 320 sanık yakalandı.

Ülkücü kesimde meydana gelen 5 olay sonucunda ise ölü ve yaralı bulunmazken 23 kişi ele geçirildi.

Bakan Sezgin, terör sorununu çözmek için alınan önlemleri anlatırken ve öncelikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde askeri ve sivil otorite arasındaki yetki karmaşasına son verildiğini söyledi. Emniyet ve jandarmanın personel, araç ve gereç yönünden takviye edildiğini de belirten Bakan Sezgin, 114 zırhlı personel taşıyıcısının satın alma işlemlerinin son aşamada bulunduğunu, illere 200 motosiklet dağıtıldığını, 212 aracın ise zırhlandırıldığını söyledi.

Amerikan kâbusu

3 mayıs

Dış Haberler Servisi - ABD'de çarşamba günü Los Angeles kentinde başlayıp hızla diğer kentlere yayılan şiddet olaylarında ölü sayısı 40'a, yaralı sayısı da 1900'e yükselirken gösteriler New York'a sıçradı. Başkan Bush, olayların büyümesi üzerine Los Angeles'a 5 bin federal asker göndererek düzen sağlamak için gerekli her türlü gücün kullanılacağını söyledi. Siyahların ayaklanmasına yol açan olayın kahramanı **Rodney King** ise ilk kez ortaya çıkarak şiddet olaylarına son verilmesini istedi.

Dört gündür Los Angeles, Atlanta, San Francisco, Las Vegas, Hollywood ve Georgia'yı altüst eden şiddet olayları son olarak New York'a sıçradı.

Harlem'de siyah göstericilerin iki beyazı arabalarından dışarı çıkararak dövdükleri, hastaneye kaldırılan yaralıların durumunun iyi olduğu bildirildi.

Polis yetkilileri, sayıları giderek artan göstericilerin kent içinde hızla yer değiştirdiklerini, bazı mağazaların camlarını kırdıklarını belirttiler. Yağmalama olaylarına rastlanmadığı, gösterilerle ilgili olarak 5 kişinin gözaltına alındığı kaydedildi.

New York'ta önceki gün boyunca olaylar çıkacağı söylentileri nedeniyle FBI, New York Times ve Birleşmiş Milletler'in, çalışanlarını iş saati bitiminden önce evlerine gönderdikleri öğrenildi. Göstericilerin, intikam alma ve ayaklanma çağrısı yaparken **"Adalet yoksa barış da yok"** şeklinde sloganlar attıkları kaydedildi.

Başkan Bush, önceki akşam Beyaz Saray'dan yaptığı ve televizyondan tüm ülkeye yayımlanan konuşmasında, Los Angeles'a 5 bin federal asker gönderdiğini açıkladıktan sonra, **"Düzeni yeniden sağlamak için gerekli her türlü gücü kullanacağım. Bu şiddetin sona ereceği konusunda size garanti veriyorum"** dedi. ABD Başkanı konuşmasında şiddet olaylarına son verilmesini isteyerek, sonuç ne olursa olsun yasaların işleyiş biçimine herkesin saygı göstermesi gerektiğini belirtti. Uygar bir toplumda cinayet, yağma ve vahşetin hiçbir mazereti olamayacağını ifade eden Bush, bu kararı California Valisi **Pete Wilson** ve Los Angeles Belediye Başkanı **Tom Bradley**'in isteği üzerine aldığını belirtti.

Bush ayrıca Los Angeles'ta devriye gezen 3 bin ulusal muhafızın federal otoritenin emrine verildiğini açıkladı. Bush, tümü ortak bir komutanlık altında birleştirilen güvenlik görevlilerinin ABD Genelkurmay Başkanı General **Colin Powell**'ın genel denetiminde çalışacaklarını kaydetti.

Bush'un açıklaması, Beyaz Saray'ın Los Angeles'ta bir siyahı döven 4 beyaz polisin jüri tarafından suçsuz bulunmasından sonra başlayan ve diğer kentlere de sıçrayan gösteri ve olaylardan derin kaygı duyduğunun belirtisi olarak yorumlandı.

Kent dışında bekleyen askerlerin artık kentte devriye gezmeye başlayacakları belirtildi.

Rodney King, 1991 yılında kendisini döven dört beyaz polisin beraat etmesi üzerine şiddet olaylarının başlamasından sonra dün yaptığı açıklamada, şiddet eylemlerine son verilmesini istedi.

King, avukatlarıyla birlikte yaptığı açıklamada sık sık sesi titreyerek, **"Hepimiz bir arada olabilir miyiz? Yaşlılar ve çocuklar için korkunç olan bu şeyi durdurabilir miyiz? Çarpışmayı kazandılar, ama savaşı kazanamayacaklar. Hepimiz bir gün mahkemeye çıkacağız"** dedi.

Bu arada ABD Genel Savcısı **William Darr,** Los Angeles'ta federal bir büyük jürinin King davasını yeniden ele alacağını söyledi.

Kanada Başbakanı **Brian Mulroney,** halka bir uyarıda bulunarak ülkesinin Los Angeles'ta yaşanan olaylara uzak olmadığını belirtti.

Bir grup göstericiyi kabul eden Mulroney, **"Los Angeles'taki gibi bir durum her yerde ortaya çıkabilir"** dedi. Mulroney, bu tip olayların ülkesinde de çıkmaması için ırk ayrımcılığından ve eşitsizlikten uzak durulması gerektiğini ifade etti.

Amerikalı yetkililerden edinilen bilgilere göre; şimdiye dek 40 kişinin öldüğü, 1900 kişinin de yaralandığı olaylarda 5200 kişi tutuklandı. Maddi hasarın ise 550 milyon dolar civarında olduğu tahmin ediliyor.

Bu durumda Los Angeles'taki olayların, ABD tarihinin en çok maddi zarara yol açan sivil karışıklığı olduğu kaydedildi.

Belediye ve sigorta yetkilileri, gerçek zararı tespit çalışmalarının ancak sokaklardaki şiddet olayları son bulunca başlayabileceğini ifade ettiler.

Devlet Bakanlığı basın bürosunun bildirdiğine göre Devlet Bakanı Prof. Dr. **Tansu Çiller,** televizyon programlarının uzamasının ardından Amerika'daki olayların yolları tıkaması sonucu uçağa yetişemedi. Bu nedenle önceden belirlenen program aksadı.

İlk THY uçağı pazar günü saat 18.30'da Amerika'dan hareket edeceğinden Tansu Çiller'in seyahati ile ilgili olarak düzenleyeceği basın toplantısı da zorunlu olarak 4 mayıs pazartesi saat 13.00'te Atatürk Havalimanı'nda yapılacak.

Yüce ile Cüce...

İLHAN SELÇUK *3 mayıs*

Hoca süzülmüştü...

Süzülmüşlüğün yorgun görüntüsünde güzelleşmiş, eski zaman bilgelerine dönmüştü...

Gözleri çekilmiş, avurtları çökmüş, bedeni zayıflamış, omuzları sivrilmiş, bilekleri incelmiş, teni kemiklerine yapışmıştı. Gücünü, kızgın çölde uzun yolculuğa çıkan gezginin matarasındaki su gibi damla damla harcıyor; tümcelerini düşüncesinin imbiğinden yavaş yavaş çekiyor, sözcüklerini özenle seçip ayıklıyor; tespih çeker gibi tane tane konuşuyordu.

Bedenindeki bütün organları yavaş yavaş erirken beyni pırıl pırıldı..

Mantığı gün geçtikçe saydamlaşıyordu...

O konuşurken ben zamanı düşünüyordum...

Kahrolası zamanı!..

Velidedeoğlu, Cumhuriyet'te ilk yazısını 3 Mayıs 1942'de yayımlamıştı; beş altı ay sonra yazarlığının 50'nci yılını yine Cumhuriyet'te dolduracaktı.

3 Mayıs 1992...

Bugün...

Hoca bugüne ulaşamadı; 5 Kasım 1991'de gazetesinden ayrılmak zorunda kaldı.

Ölüm Allah'ın emri..

Şu ayrılık olmasaydı.

Yarım yüzyıllık gazetesinden Velidedeoğlu'nu ayıran nedenleri bugün irdelemek istemiyorum; ama bunlar öyle hafife alınacak türden değildir. İleride bütün boyutlarıyla yazılması gereken bir olay yaşandı; Hoca gazetesinden uzak kaldı; bir süre sonra bana telefon etti:

- İlhan, ben Milliyet'ten öneri aldım, yazmamı istiyorlar, sen ne dersin?

Ne incelikli insandı...

Sevgili Oktay Akbal'ın dediği gibi *"yazmak yaşamaktır."* Hoca 88'ine girmişti; ama hiç sevmemişti 88 rakamını; bir yazısında vurgulamıştı; dört tane sıfırın üst üste konmasından oluşan bu şiş göbekli sayı, Velidedeoğlu'nu korkutuyordu.

87'yi aşmıştı...

Ah şu 88!..

Biliyordum ki Hoca'nın günleri sayılıydı. Kendisi de biliyordu bunu. Yazmazsa yaşayamazdı.

Yine de öğrencisine danışmak alçakgönüllülüğünü gösteriyordu.

- Hocam!.. Hemen başlasanız çok iyi olur. İnşallah yazarlığınızın 50'nci yıldönümünü birlikte Cumhuriyet'te kutlayacağız.

Ah, kahrolası zaman!..

5 Kasım 1991'de Cumhuriyet'ten ayrılmıştık...

Kış başlamıştı...

Hoca'nın eşi Sayın **Meriç Velidedeoğlu**'ndan dinledim; Hoca tedirginmiş:

"Şubatı atlatırsam mayısı bulurum.."

Her şeyi düşünürdü; kendi yaşamına başka birisi gibi eleştirel gözlerle bakan erdemli bir kişiydi. Erdemli ne demek!.. Hoca çağımızın ermişiydi.

Kuvaycıydı...

*"Kuvay-ı Milliyeci"*nin kısaltılmışıdır Kuvaycı; kalpaklıdır, yedi düvele korkusuz başkaldırmıştır, bağımsızlık şiarına bağlıdır, aydınlanma devriminin neferidir. Cumhuriyetin kurucusudur, özgürlüğün rüzgârını soluyup yüzünü güneşe çevirendir, uygarlık savaşımcısıdır.

3 Mayıs 1992...

Takvim yaprağı karabasan gibi düşlerime takılı kaldı; Hoca'nın 50'nci yılını nasıl kutlayacaktık?

Hoca süzülüyordu...

Süzülmüşlüğün yorgunluğunda güzelleşiyor, eski zaman bilgelerinin görüntüsüne dönüşüyordu; gözleri çekiliyor, avurtları çöküyor, bedeni zayıflıyor, omuzları sivriliyor, bilekleri inceliyor, teni kemiklerine yapışıyor; ama beyni akıl almaz bir gizemle günden güne saydamlaşıyordu.

Cüce şubat Hoca'yı vurdu.

Bu yıl 29 çekiyordu cüce şubat, ayın ortasında yapacağını yaptı; 24'ünde Hoca aramızdan ayrıldı.

Cücelik ile yücelik metreyle ölçülmez; ama ne kadar yüce olursanız olun, cücelerden korkun.

Anılar Denizi

HİKMET ÇETİNKAYA *3 mayıs*

Puslu ve ıslak bir İstanbul akşamı.

7 Ocak 1984...

Hıfzı Velidedeoğlu Hocamız ile konuşuyoruz.

Onurlu, ödünsüz bir yaşam...

Anlatıyor, dinliyoruz.

Velidedeoğlu Hocamız artık yaşamıyor. Ama, onun düşünceleri dimdik ayakta yaşıyor.

Neler yazmalıyım? O denli çok şey var ki yazılması gereken. Bana gönderdiği mektuplar, Cumhuriyet'ten ayrı kalışı. Daha pek çok anı.

1984 yılında şu soruyu sormuştum Velidedeoğlu Hocamıza:

- Hocam, türlü yazı ve kitaplarınızdan resmi ve özel yaşamınızın ana çizgilerini az çok biliyorum. Çağdaş ve ilerici görüşleriniz ve ödünsüz Atatürkçü devrimciliğiniz de biliniyor. Ama kabul edersiniz ki, herkesin olduğu gibi profesör ve yazarların da kamuoyunca bilinmeyen yaşantıları var. Önce izin verirseniz yaşantınızı ve yaşamınız boyunca izlemek fırsatını bulduğunuz toplumsal olayları genel çizgileriyle belirtmenizi rica ederim.

VELİDEDEOĞLU: *"Önümüzdeki ağustos içinde seksen yaşımı tamamlayıp seksen bire gireceğim. Türkiye'deki yaşam ortalaması bakımından oldukça uzun sayılan bu süre içinde, yetmiş, hatta yetmiş dört yıllık dönemi çok iyi anımsıyorum. Ondan önceki birkaç yılı da sürekli bir bağlantı içinde değil, kopuk kopuk olaylar biçiminde anımsamaktayım.*

Şunu hemen belirteyim, benimle aynı yaşta olanlar geriye doğru bakıp ülkemiz ve dünya olaylarını değerlendirme yeteneğine sahip iseler, tıpkı benim gibi göreceklerdir ki, son yetmiş beş yıllık dönem Türk ve dünya tarihinin en önemli olaylarını kapsamaktadır. Osmanlı İmparatorluğu da içlerinde olmak üzere koca koca imparatorluklar bu yıllar içinde yıkılıp tarihe karıştı. Daha doğru bir anlatımla, dünyanın dört bucağındaki geniş sömürge topraklarını kaybeden eski büyük devletler, yalnız kendi toprakları üzerinde birer ulusal devlet durumuna geldiler. Bu olgu sonucunda, yeryüzünün siyasal haritası birkaç kez değişti. Yalnız Avrupa'da değil, Asya, Afrika ve Amerika anakaralarında yeni yeni devletler doğdu. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra doğan bazı devletler de İkinci Dünya Savaşı sonunda tarihe karıştı. Benim yaşamımın ilk dönemlerinde, o zaman 'Düveli Muazzama' diye anılan beş-altı büyük devlet vardı. Bunların hepsi endüstri devrimini 19. yüzyılda ta-

mamlamış olan devletlerdi. Şimdi bunlardan ikisi dışındakiler büyük devlet kategorisinden çıkıp normal boyutlu ulusal devlet durumuna geldiler. Ayrı tuttuğum o iki devlet ise artık 'büyük devlet' *niteminin de üstünde* 'süper devlet' *nitemiyle anılır oldular. Bunlara* 'uzay çağı devletleri' *de denilebilir. Çünkü uzay, gazete okuyan herkesin bildiği gibi günümüzde bu iki süper devletin, yani Amerika Birleşik Devletleri ile Sovyetler Birliği'nin egemenliğindedir. Bu uzay egemenliği elektronik beyin sayesinde genişliyor. Çünkü bu buluş olmasaydı, insanoğlu akılları durduran sonuçlara ulaşamazdı. İnsanın, kendisinin yarattığı mekanik* 'süper beyin'*in egemenliğine girmiş gibi yazgıcı bir görünümü var. Atom bombasının felaketinden ve barışçı yolda kullanılan atom enerjisinin gücünden söz etmek istemiyorum. Şimdi bunlar herkese doğal geliyor. Uzayın milyarlarca kilometre uzağından yollanan resimlerin televizyon ekranında gözlerimizin önünde sergilenmesine de alıştık. Hastalıkların önlenmesi veya iyileştirilmesi alanlarında olağanüstü atılım ve ilerlemeler de yine son yetmiş beş yılda gerçekleşti. Bunları geriye doğru derinlemesine, aşama aşama düşündükçe aklım duruyor. Yetmiş beş yıl, eskiden asır dediğimiz yüzyıl biriminin üç çeyreğini oluşturuyor. Ama bana sorarsanız, dünya olaylarının ve teknik buluşların getirdiği yeni boyutlar karşısında seksen değil, sekiz yüzyıl yaşamış gibi hissediyorum kendimi."*

Velidedeoğlu Hocamız, bugün yaşamıyor. Ama biz onu, düşüncelerimizde ve anılarımızda hep yaşatacağız.

Dil birliği için ağız birliği yaptılar

5 mayıs

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Türkiye, bağımsızlığını kazanan Türki cumhuriyetler ile dil konusunda işbirliği yapmak için yeni bir adım attı. Türki cumhuriyetlerle ortak alfabe, yazım ve yazı oluşturulması sürecini hızlandırmak amacıyla Kültür Bakanlığı'nın düzenlediği **"Sürekli Dil Kurultayı"** başladı.

Kurultayda, Latin alfabesine geçiş aşamasında karşılaşılacak ekonomik ve kültürel güçlüklerin aşılması için de öneriler getirilmesi bekleniyor. Kurultaya katılan cumhuriyetlerin önündeki en büyük sorun olarak, matbaa makinelerinin değiştirilmesi için ekonomik kaynak bulunması ve alfabe devriminin nasıl yapılacağı ortaya çıktı.

Kültür Bakanı **Fikri Sağlar,** dil birliğinin sağlanmasının önemine değinirken, haziran ayında bütün Türki cumhuriyetlerin bakanları ile bir araya gelineceğini ve sürecin hızlandırılması için görüş alışverişinde bulunulacağını açıkladı. Dil ve kültürde sağlanan ortaklığın, birçok sorunun çözümünde en önemli etken olacağını vurgulayan Sağlar, **"Dil, kültürün ifadesidir. Akdeniz, Karadeniz, Hazar Denizi üçgeninde yaşayan toplumların temsilcileri, geçmiş ve bugünkü uygarlıklarının birikimlerini, yaşam deneyimlerini, doğaya egemenliklerini zenginleştirerek besleyecektir"** dedi.

Atatürk'ün kurduğu Türk Dil ve Tarih Kurumları'nın kapatılmasını üzüntüyle karşıladığını belirten Sağlar, bunların yeniden açılması için gereken çabayı göstereceklerini söyledi.

Sağlar, Türk Dil Kurumu'nun çalışmalarında, Türkçe'nin sadece Anadolu'daki tarihsel gelişmesinden değil, Orta Asya'daki değişik Türk lehçelerindeki sözcüklerden de yararlanmaya özen gösterdiğini vurguladı.

Kültür Bakanlığı Yayımlar Dairesi Başkanı **Ayla Kutlu** da, Türkçe'nin 200 milyona yakın kişi tarafından konuşulan, 27 değişik alfabesi olan dünyadaki yayın dillerden biri olduğunu söyledi.

"Dilimiz özgürlüğümüzdür" diyen Kutlu, Türkçe lehçeleri arasında birliği sağlamak amacıyla toplanan bu kurultayın ardından, sonbaharda da **"Edebiyatçılar Kurultayı"**nın toplanacağını bildirdi.

Sürekli Dil Kurultayı'na Azerbaycan, Kırgızistan, Özbekistan, Kazakistan ve Türkistan'dan temsilciler katılıyor. Cumhuriyet'in görüşlerini aldığı bazı temsilciler, ortak dile geçiş için ülkelerinde büyük istek olduğunu, ama teknik ve ekonomik zorluklar bulunduğunu dile getiriyor. Kırgızistan Ulusal Meclisi Kültür, Sanat, Bilim ve Eğitim Komisyonu Başkanı **Tölöğen Kasımbekoviç,** bu görüşü, **"İstek var, ama bırakın Latin alfabesini, Kiril alfabesini kullanarak, kitap basılması için bile kâğıt sıkıntısı var. Kâğıt yok, matbaa makineleri yok, Türkiye'nin bu konuda bize destek vermesi gerekir"** diye açıkladı. Ülkesinde, Latin alfabesine geçiş için geçen şubat ayında Cumhurbaşkanlığı himayesinde bir komisyon oluşturulduğunu ve kendisinin de bu komisyonun başkan yardımcısı olduğunu söyleyen Kasımbekoviç, ortak dile geçilmesiyle, Türk dili üzerindeki Arapça, Farsça ve Batı dillerinin egemenliğine de son verileceğini söyledi.

Türk dilinin dünya dilleri arasındaki yerini alacağına inandığını vurgulayan Kasımbekoviç, Kırgızca'nın Arap ve Fars etkisinin en az olduğu lehçe olduğunu belirtti.

Kazakistan Cumhuriyeti'ni temsilen kurultaya katılan **Asılbek Tasımoğlu**, ülkesinde, Latin alfabesine geçiş için çalışmaların hızla sürdüğünü söyledi. Kurultaya sadece Türklerin katıldığına dikkat çekerek, **"Aramızda yabancı yok, hepimizin hedefi aynı, varmak istedikleri nokta, düşünceleri aynı, yani ortak alfabeye geçmek"** dedi.

Türkçe'nin, Arapça ve Farsça'nın etkisiyle zaman içinde bozulduğuna değinen Tasımoğlu, Latin alfabesine geçişte, Türkiye'nin kendilerine destek olmasını istediklerini ve bunun etkilerini de şimdiden görmeye başladıklarını vurguladı. Tasımoğlu, bazı özel kuruluşların, kendilerine Latin harfleriyle basan matbaa makineleri göndermeye başladığını bildirdi.

Geleceğe Doğru...

CUMHURİYET *7 mayıs*

Cumhuriyet, 7 Mayıs 1924'te kuruldu.

Yıldönümlerinde görenektir; kuruluşumuzun öyküsünü anımsarız, anlamını yeniden düşünürüz, genç kuşaklara yansıtmaya çalışırız.

Bu konuya bugün bir sayfamızı ayırdık. Ancak, çok iyi bilindiği gibi Cumhuriyet'in tarihi ne bir gazete sayfasına sığar ne de bir kitaba!.. Çünkü Türkiye Cumhuriyeti'nin tarihiyle bütünleşmiş, eşanlamlı bir değer kazanmıştır.

Gazetemizin tarihi, geleceğimizi belirleyen, kimliğimizi oluşturan yaşam kaynağımızdır.

Emperyalizme karşı verilen Kurtuluş Savaşımızda mayalandık, Cumhuriyet devrimiyle özdeşleştik, demokrasinin gerçekleşmesindeki işlevimizi ilk günden benimsedik. Herkesin bildiği gerçektir: Bu gazetenin adını Atatürk koydu. Güncel dalgalanmaların üstünde kalan bu gerçek, bir fikir gazetesinde sığ siyasetlerden bağımsız bir uygarlık sorunu olarak düşünülmelidir.

1923, İslam ortaçağını yırtan bir uygarlık atılımının kararıdır. Batı'da yüzyıllar önce yaşanan laiklik olgusu Anadolu'da ürünlerini verirken Türkiye 'Aydınlanma Çağı'na Atatürk'ün öncülüğünde açıldı. Bu açılışın çok güç, kimi zaman sert savaşımlarla yürüyebilmesi de tarihsel bir zorunluk sayılmalıdır. Ulusal bağımsızlığımızın demokrasi düzeninde titizlikle korunmasını da, güncel siyasetlerin dalgalanmasında yitirmeyecek kadar bilinçle savunageldik.

68 yıldan beri özümsediğimiz fikir çizgisi, yalnız tutarlılığımızın değil, yaşama gücümüzün de kaynağıdır; geçmişini geleceğe bağlayamayan hiçbir fikir sürekli olamaz.

*

Kuruluşumuzdan bu yana insanlık çok değişmiştir.

1920'lerin dünyasında olmayan nice bilimsel ve teknolojik buluş yaşama girdi. Eğer geleceği düşünürsek, bu değişimi de çok geride bırakacak yeni dünyalara doğru yol aldığımızı söylemek bir kehanet olmaz. "Hayatta en gerçek yol gösterici, bilimdir." 21'inci yüzyıla yaklaşırken bu sözün ne gerçekçi bir kılavuz olduğu da bir kez daha ortaya çıkmıştır.

Ancak, bilimsel ve teknolojik devrim ne kadar yol alırsa alsın, insanlığın geçmişinden geleceğine doğru paylaştığı temel ilkelerin daha büyük güçle savunulduğu da izleniyor. Özgürlükleri paylaşmak, bağımsızlığı korumak, demokrasiyi toplumun gözeneklerine sindirmek, sömürüye karşı savaşmak, sosyal adaleti gerçekleştirmek, insan aklının çizdiği yolun göstergeleridir.

Cumhuriyet bu ilkeleri savunmaktan vazgeçemez; varoluşumuzun nedenlerine sımsıkı sarılmakla anlam ve hayat kazanıyoruz.

*

Son olarak şunu söylemekte yarar var: Cumhuriyet, 68 yıllık yayın yaşamının en güç dönemini geçiriyor. Okurlarımızın ve kamuoyunun yakından izlediği gibi bizi bu yıl çok sarsan bir bunalımın darboğazında yaşadık.

Henüz o darboğaz aşılmış değil. Bir şirket olarak kâğıt üzerindeki rakamlara bakıldığında durumun çok kötü olduğu da söylenebilir. Ne var ki Cumhuriyet yalnız rakamlarla dile getirilecek bir şirket değildir; kamuoyuna mal olmuş, ülke boyutunda kökleşmiş, okurlarıyla bütünleşerek anlam kazanmış bir kurumdur.

Cumhuriyet'siz bir Türkiye düşünülemez. Böyle olduğu içindir ki bunalımı yardığımızı şimdiden söyleyebiliriz. Tüm Cumhuriyetçilerle el ele, gelecek günlere daha umutla baktığımız bir aşamanın içinde çalışıyoruz.

Cumhuriyet, hayat kaynağının temel gücüne yine kavuşmuştur. O temel gücün Cumhuriyet fikri olduğunu da yinelemeye gerek yok. 69'uncu kuruluş yıldönümümüzü umutlarımız ve sevinçlerimizle birlikte kutlarken, Cumhuriyet'in gerçek sahibinin Cumhuriyet'in okurları olduğu gerçeğini bir kez daha yaşadığımızı belirtiyoruz.

Yaşadığımız deney, geleceğimizin yolunu bir kez daha çizmiş bulunuyor.

Nahcıvan Sorunu...

UĞUR MUMCU *7 mayıs*

Ermenilerin *Nahcıvan*'a saldırması ve Nahcıvan Cumhurbaşkanı **Aliyev**'in de Türkiye'den yardım istemesi ilginç ve duyarlı gelişmelere yol açabilir.

Azeriler ile Ermenilerin çatışmaları yeni değil; 1905 yılında *Karabağ* nedeniyle Ermeniler ve Azeriler arasında silahlı çatışmalar çıkmış; aynı çatışmalar 1917 Devrimi sonrasında da yaşanmıştı.

Olaylara şöyle kuşbakışı bakalım.

1918 yılında *Mondros Mütarekesi*'nden sonra Karabağ, İngilizler tarafından Azerbaycan'a, Nahcıvan da Ermenilere bağlanmış, Karabağ'ın Azerilere bırakılması Ermenilerin sert tepkileriyle karşılanmıştı.

2 Aralık 1920 günü imzalanan *Gümrü Anlaşması* ile Nahcıvan, geçici olarak Türkiye'ye bırakılmıştı. **Lenin** önderliğindeki Komünist Partisi Merkez Komitesi de 5 Temmuz 1921 günü aldığı kararla Karabağ'ın Azerbaycan sınırları içinde özerkliğini kabul etmişti. "

Nahcıvan" 16 Mart 1921 tarihli *Moskova Anlaşması* ile Azerbaycan'a bırakılmış, anlaşmanın 3. maddesiyle de Nahcıvan'ın özerkliği güvence altına alınmıştı.

Anlaşmanın 3. maddesi şöyleydi:

- *Taraflar... Nahcıvan kesiminin koruyuculuk hakkını üçüncü bir devlete bırakmamak koşulu ile Azerbaycan koruyuculuğunda bir özerk bölge oluşturulması konusunda anlaşmışlardır.*

Bu anlaşma, Türkiye, Ermenistan ve Gürcistan arasında 13 Ekim 1921 tarihinde imzalanan *Kars Anlaşması*'nın 5. maddesiyle de onaylanmıştı. Karabağ, 1923 yılında **Stalin** tarafından özerkliğinin korunması koşulu ile Azerbaycan'a verildi.

1922 yılında Azerbaycan, Gürcistan ve Ermenistan arasında *"Transkafkasya Sovyet Federe Devleti"* kuruldu. Bu devlet de uzun ömürlü olmadı. 1936 yılında Azerbaycan, Gürcistan ve Ermenistan birer Sovyet cumhuriyetine dönüştüler.

1989 yılında Karabağ'ın özerklik statüsünden ayrılarak Azerbaycan'a bağlanması üzerine olaylar yeniden başladı. Ermeni-Azeri çatışmaları Karabağ'dan sonra Nahcıvan'a da sıçramaya başladı.

Olayların gelişimi özetle böyle.

Bu olayları yeterince değerlendirmek için de Azerbaycan - Türkiye ilişkilerine de yine kuşbakışı bakmak gerekir. Azerbaycan'ın da içinde bulunduğu topraklar, İttihat ve Terakki döneminde *"Turan İmparatorluğu"* düşleri gören **Enver Paşa** ve arkadaşlarınca ele geçirilmek istenmiş, Enver Paşa'nın kardeşi **Nuri Paşa**, *"İslam Orduları Komutanı"* olarak Azerbaycan'a girmiş. **Talat Paşa** da 23 Eylül 1918 günü Almanya ile imzaladığı anlaşma ile *"Azerbaycan bağımsızlığının tanınması"* koşulu ile Osmanlı Ordusu'nun Azerbaycan'ı terk etmesine karar vermişti. Türkiye ile Azerbaycan arasında Kurtuluş Savaşı günlerinde de sıcak ilişkiler kurulmamıştı.

Mustafa Kemal, 5 Şubat 1920 günü kolordulara gönderdiği gizli yazılarla Azerbaycan konusunu üzerinde *"durum muhakemesi"* yapmış, Doğu Cephesi Komutanı **Kâzım Karabekir**'e 1920 yılı Mayıs ayında gönderdiği yazıyla da *"Azerbaycan hükümetini Bolşevik devlet zümresine katmamayı taahhüt"* etmiştir.

Azerbaycan'ın *"Bolşevikleştirilmesi"* Ankara ve Moskova hükümetlerinin anlaşma ve dayanışmaları sonucu gerçekleşmiştir.

Bugün dünyada yeni dengeler oluşuyor. Avrupa tek bir pazara dönüşürken, eski Sovyetler Birliği ve Yugoslavya'da etnik çalışmalar başlıyor, aynı günlerde, bir yandan Türkiye'de *"Türk-Kürt"* çatışmaları körüklenirken bir yandan da Türkiye, *"Azeri-Ermeni"* çatışmalarının içine sürükleniyor.

Türkiye, uluslararası diplomaside bir *"mayın tarlası"*nın içinden geçiyor!..

Çocuklarımız tüm yazarları okumalı, tanımalı

RIFAT ILGAZ *9 mayıs*

Siz bu satırları gazetemizde okurken ben İstanbul'a gene bir lisede öğrencilerin önüme koyduğu kitaplarımı imzalıyorum. Birkaç gün önceki Cumhuriyet'te Prof. **Kışlalı**'nın Sayın **Köksal Toptan**'la yaptığı bir söyleşi yayımlanmıştı. Kışlalı şöyle soruyordu: **"... Yurtdışında milyonlarca kişinin tanıdığı, yapıtları hemen tüm dillere çevrilmiş olan isimler, artık kendi ülkelerindeki ders kitaplarına da girebilecekler mi?"**

Sayın Toptan iki üç yazar üstünde durduktan sonra şöyle bir genelleme yapıyor:

"Bana göre hiçbir engel olmadan çocuklarımız herkesi tanımalı, okumalı. Bu, herkesin herkes tarafından mutlaka sevilmesi anlamına da gelmez.

Sadece Nâzım Hikmet'in değil, başkalarının da ders kitaplarına girmemesi bir yanlışlık. Hem bizim hem de dünyanın bugün geldiği nokta bu tartışmaları artık anlamsız hale getirdi. Bunlar önümüzdeki yıllarda hallolacak."

Doğru söylüyor Sayın Köksal Toptan, çocuklarımız iyi kötü tüm yazarları okumalı, tanımalı. Bakanımızın bir eğitimciye yakışır, çağına yakışır görü-

şüne uyarak bir lisenin çağrılısı olarak 50-60 kitabımı sergiliyor, çocuklarımızın istekleri doğrultusunda beğendikleri, seçtikleri yapıtlarımı imzalıyorum. Daha önce de Kabataş Lisesi'nde müdürleri Sayın **Korel Haksun** ve öğretmenlerin çağrısına uyarak bir yazar için yorucu olmakla birlikte en duygulandırıcı görevi başarmak için yerimi almıştım. Bu okuldan diplomalı oğlum da kitaplarımın editörü, yayıncısı olarak yanımdaydı. Yaptığım söyleşide yapıtlarımdan birini anlatırken onun tanıklığına da başvurmuştum.

Dolmuş mizah dergisinde dizi olarak Hababam Sınıfı yayımlanırken hafta sonlarında dergiye uğrar, okulda geçen olayları bana anlatırdı.

Salonda anılarını anlattıkça çocuklarla az önce izlediğimiz sahneler de canlanıyor, öğretmenler gözlerimizin önüne geliyordu.

Oğlumun yatılı olarak bu liseyi bitirmesi eski müdür **Faik Dıranas**'ın benim de Kastamonu'dan okul arkadaşım olmasından ileri geliyordu. Her şey o denli iç içeydi ki bu rastlantılar bile yeni yeni çağrışımlar yaratıyordu.

Şu rastlantıya bakın ki oğlumun oğlu **Kerem** de bu okuldan diploma almıştı. Geçmiş yılların Hababam Sınıfı olayları bugünün Kabataşlı öğrencileri tarafından tiyatro salonunda sergilenmişti. **"Kabataş'tan sevgilerle"** diye imzaladığım kitaplar bile bu kitapsever öğrenciler için yepyeni birer anı oluyordu bugün.

Evet, eski müdür Faik Dıranas, Kastamonu Lisesi'nden okul arkadaşımdı benim. 1928 yılında maarif vekili, Orta Anadolu turuna çıkmış.

Bakanlığın ileri gelen müdürleriyle Kastamonu'yu da şenlendirmişlerdi. Bakanlık kadrosu **Mustafa Necati**'nin başkanlığında Kastamonu'ya indikleri gün kent gazetesi Açıksöz'de benim de Mehmet Rıfat imzalı şiirim yayımlanmıştı.

Konuklar arasında bulunan **Faruk Nafiz**, **"Sazını Çalana"** adlı şiirimi okur okumaz lise müdürü **Nuri Bey**'den şairin bulunup getirilmesini rica etmiş. Aylardan temmuz...

Okul tatil... Ben mahallede çocuklarla tatilin tadını çıkarmaktayım. Müdürün hademesini karşımda görünce birden şaşırdım:

"Haydi, müdür bey seni istiyor!"

Müdür beni o güne kadar hayırlı bir iş için istememişti. Hademe ne için istendiğimi bilmediğinden çekiştire çekiştire alıp götürdü okula.

Yeni yazılan **"Han Duvarları"** şairiyle böylece tanışmış oldum. Açıksöz'de çıkan şiirimi yüksek sesle şairin, Mustafa Necati'ye okuması beni ayrıca duygulandırdı.

Tüm şiirlerimi okumak istemeleri en büyük ödüldü benim için.

Getirdiğim şiir defterimin temiz bir sayfasına yazılan şu satırlar belleğimin beton duvarlarına kazınmıştı sanki:

"Kastamonu'dan geçerken tanıdığım genç ve kıymetli Mehmet Rıfat'a takdirlerimle ve sevgilerimle..."

Bu vesileyle **Gazi Mustafa Kemal**'in inkılapçı arkadaşı Mustafa Necati'yi yakından tanımam beni böylece muallimler ordusunun gönüllü bir eri yapmıştı.

Ne çare 1930'da yeni harflerle öğretmenliğe başladığım yıl Mustafa Necati vakitsiz, çam gibi devrilip gitmişti.

Yeni harfler şiirlerimin İstanbul, Ankara dergilerinde de yayınını kolaylaştırmıştı.

Faruk Nafiz'in şiir defterime attığı tarih: 1928... Yani bundan tam 64 yıl önce...

Şair olarak, romancı, öykücü, oyun yazarı, köşe yazarı olarak dergilere, kitaplara geçtim. Kitap sergilerinde, fuarlarda, okullarda, kitapevlerinde, yayınevlerinde yerimi aldım.

Ya okul kitaplarında? Kültür Bakanı Sayın **Fikri Sağlar**'dan bakanlığı adına plaket almam da yetmedi. Türk demokrasisinde, Türk sanat yaşamında yerimi almam da...

Yapıtlarım çoğaldıkça üstelik adım azalıyor boyuna. Oyunlarım televizyonlara geçiyor, yılına göre yaratıcısının adı yok! Nerdeyse yapıtlarımın adı bile değişecek... Bakın Hürriyet gazetesinin dostça bir gerçeği vurgulayışına: 2 mayıs tarihli gazetenin **"Gelecek Filmler"**i tanıtma yazısına bir göz atalım:

"Efkan Efekan'ın yönettiği İlyas Salman'ın bu filmi daha önce de birçok kez ekrana gelmişti.

Hababam Sınıfı'nın benzeri olan filmde bir okula tayin edilen edebiyat öğretmeninin başına gelenler komedi türünde anlatılıyor." Filmin adı mı? Kızlar Sınıfı...

Bir de İnek Şaban'la ünlenen bir Şaban var. Soruyorum, bu Şaban adı bu oyuncuya babası tarafından mı kondu, anası tarafından mı?

Yine bugünlerde en büyük Şaban olarak doğdu sinema dünyamıza!

Biz okul kitaplarına girmek için bakanlığın Talim-Terbiye Kurulu'nda gelmeyecek sıramızı bekleyeduralım, yapıtlarımıza yeni yeni gönüllü ortaklar türemekte...

Yeşilçam Sokağı'nın bir yapımcısı yarışmaya giren bir filmi gözden düşürmek için "Hababam Sınıfı"nın yazarına değil de İnek Şaban'ın yazarına kim işkence eder demeye getiriyor. Oysa konu İnek Şaban değil, **"Karartma Geceleri"**dir. Daha da ileri giderek devlete karşı olan bu eserin yazarı, nasıl oluyor da uluslararası yarışmalara sokuluyor demektedir.

Demek istiyorum ki **"Şaban"** oyuncusuna yeni yeni olanaklar sağlarken, yazarına da hakaret vesilesi olmaktadır.

Vay, inek vaaay!.. Biz Sayın Bakan Köksal Toptan'ın çağına yakışır dileklerini yineleyelim: **"Bana göre hiçbir engel olmadan çocuklarımız herkesi tanımalı, okumalı!"**

Bütün umudum iyi niyetli genç okurlarımın okulda eğitilip yetiştirilmesinde, sergilerde, kitap fuarlarında yüzlerce, binlerce kitabın yazarı tarafından imzalanmasıyla bitmiyor.

Çağına yakışır bir kurulun ileri görüşlü, iyi niyetli, sanattan yana üyelerinin yorumlarıyla, incelemeleriyle okul kitaplarına geçirilmiş yeni yapıtları yetkili ellerden edinmesi gerekiyor. Önce yılların eskittiği bu kurulun laiklikten, devrimden yana, yerel olduğu kadar da evrensel üyelerin yönettiği bir kurul.

Gönül razı olmuyor bu kurula Talim-Terbiye Kurulu demeye! Milli Eğitim Bakanlığı'na önce aydınlık, gençlere güvenle yaklaşım, çağdaş bir dünya görüşü, barıştan, sevgiden yana bir bakanlığın düzenlediği yepyeni bir kurul!

Konut yağması

13 mayıs

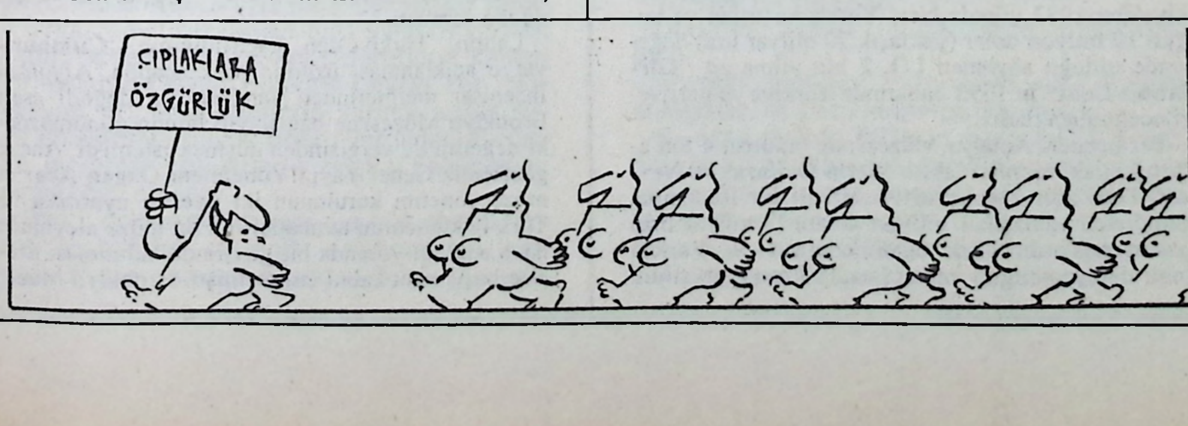
ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - TBMM KİT Komisyonu'nda hesapları onaylanmayan Emlakbank'ın, **"ortadirek"** için ürettiği konutların önemli bölümünün, ANAP dönemindeki kabine üyeleri, milletvekili, üst düzey yönetici ve bunların yakınlarına satıldığı saptandı. Emlakbank'ın ürettiği 1892 konuttan 245'inin **"genel müdürlük kontenjanı"** ile satıldığı **"ünlüler"** arasında, Cumhurbaşkanı **Turgut Özal'ın** kızı **Zeynep Özal**, oğlu **Ahmet Özal'ın** ortağı **Turgay Aksoylu**, doktoru **Cengiz Aslan**, Özel Kalem Müdürü **Hüseyin Aksoy**, dönemin Başbakanı **Yıldırım Akbulut**, yine dönemin bakanları **Halil Şıvgın, Mustafa Kalemli, Şükrü Yürür, Abdullah Tenekeci, Kâzım Oksay, Cemil Çiçek** ve **Ercan Vuralhan** da bulunuyor. Eski bakanlar Mustafa Kalemli, Şükrü Yürür ve Cemil Çiçek ile MGK eski Genel Sekreteri emekli Orgeneral **Sabri Yirmibeşoğlu**'nun üçer, Merkez Bankası Başkanı **Rüşdü Saracoğlu**'nun 2 ve Ziraat Bankası Genel Müdürü **Coşkun Ulusoy**'un 6, **İmren Aykut**'un da bir konutu, banka mensubu koşulları ile indirimli olarak satın aldıkları kaydedildi. Yürür ve Ulusoy'un haklarındaki iddialarla ilgili olarak dava açmaya hazırlandıkları öğrenildi.

Edinilen bilgiye göre normal başvurulardan konut bedelinin yüzde 50'si peşin alındığı halde, bu kişiler yüzde 25 peşin ödediler. Kalan borçta da normal faiz yüzde 36 iken, ayrıcalıklı satımlarda yüzde 15 olarak uygulandı. Banka personeli ayrıcalığından yararlanan 11 kişinin ise hiç peşin ödemeden konut sahibi olduğu öğrenildi. Halkalı'daki konutlardan ayrılan büyük bölümünün 1987 yılında satıldığı, değerlerinin de o dönemde 27 milyonla 100 milyon lira arasında değiştiği öğrenildi. Müdürlüğün kontenjanından konut sahibi olan bu "ünlülerin" adları şöyle:

Cumhurbaşkanı Özal'ın kızı **Zeynep Özal (Esat Bütün'e** devretti), eski bakanlardan **Kâzım Oksay** (iki konuttan birini **Sevtap Süel'e** devretti), ANAP'lı eski Meclis Başkan Vekili **Abdülhalim Aras (Ali Yılmaz** ile **Safiye Gül'e** devretti), eski bakanlardan **Şükrü Yürür'ün** oğlu **Cemil Yürür (Bekir Cumurcu**'ya devretti), eski bakanlardan **Ercan Vuralhan** (konutunu **Vesile-Serpil Gültekin'e** devretti), eski bakanlardan **Mustafa Kalemli** (iki konutundan birini **Hüseyin Çınar**'a devretti), **Halil Şıvgın,** eski bakanlardan **Ahmet Karaevli'**nin eşi **Naide Karaevli,** Cumhurbaşkanı Özal'ın manevi oğlu rekortmen halterci **Naim Süleymanoğlu,** ANAP Genel Başkan Yardımcısı **Fahrettin Kurt,** Cumhurbaşkanı Özal'ın eski Özel Kalem Müdürü, ANAP Milletvekili **Hüseyin Aksoy,** MGK eski Genel Sekreteri emekli Orgeneral **Sabri Yirmibeşoğlu** ile eşi **Türkân Yirmibeşoğlu,** Devlet Bakanı ve Hükümet Sözcüsü **Akın Gönen,** Emlakbank eski Genel Müdürü **Engin Civan** (2), Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu eski Başkanı **Kutlu Savaş, Muzaffer Başkaynak** (konutunu **Abdullah Ayaydın'a** devretti), **Nuh Mehmet Kaşıkçı, Rahmi Gümrükçüoğlu** (konutunu **İsmet Alver'e** devretti), eski bakanlardan **Halil Şıvgın'**ın kız kardeşi **Remziye Şıvgın,** Merkez Bankası Başkanı **Rüşdü Saracoğlu,** eski bakanlardan **Şükrü Yürür** (konutunu **Ali Nevzat Küçükoğlu'na** devretti), eski bakanlardan **Zeki Yavuztürk** (iki konutundan birini **Fatma İpsala'**ya devretti), **Şükrü Yürür Tevfik Ertürk'**ten oğlu **Cemil Yürür** de **Sabri Deliç'**den aynı yöntemle konut satın aldılar, **Oğuz Çarmıklı,** eski Beden Terbiyesi Genel Müdürü **Kemal Kâmiloğlu, Bülent Öztürkmen, Cahit Kavak,** Özal'ların aile doktoru **Tuncay Aslan** (2), **Tuncay** ve **Tuncel Aksoylu, Uğurtan Akıncı** (konutunu **Selçuk Öğrendil'**e devretti), eski Başbakan **Yıldırım Akbulut** (tahsisi yapıldı, ancak satış gerçekleşmedi), eski milletvekilleri **Abdülrezzak Ceylan, Adnan Ekmen, İbrahim Gürdal, İbrahim Aksoy, Hilmi Özen, Mehmet Ali Eren, Hüsnü Okçuoğlu** (iki konutundan birini **Osman Rasim Türkay'**a devretti), Ziraat Bankası Genel Müdürü **Coşkun Ulusoy** (üç konutundan ikisini **Mehmet Kazancı** ile **Ertuğrul Nasan Çubuktepe'**ye devretti), THY Genel Müdür Vekili **Ertuğrul Alper** ile MGK üyesi **Nejat Tümer'**in oğlu **Çetin Tümer** ve eski Hava Kuvvetleri Komutanı **Halil Sözer,** emekli Orgeneral **Sabri Deliç."**

KİT Komisyonu'na ulaşan raporlarda, bunların dışında banka mensubu olmamalarına karşın, banka mensuplarına uygulanan uygun olanaklar ile kendilerine konut satışı yapılanlar ile bu yolla edindikleri konut sayıları da şöyle belirtildi:

Eski bakanlardan ANAP TBMM Grup Başkan Vekili **Mustafa Kalemli** (3), eski bakanlardan **İmren Aykut,** eski bakanlardan **Şükrü Yürür** (3), eski bakanlardan **Cemil Çiçek** (3), Genelkurmay eski İkinci Başkanı **Mehmet Önder,** MGK eski Genel Sekreteri **Sabri Yirmibeşoğlu** (3), Ziraat Bankası Genel Müdürü **Coşkun Ulusoy** (6), Merkez Bankası Başkanı **Rüşdü Saracoğlu** (2), Emlakbank eski Genel Müdürü **Engin Civan** (2), Vakıflar Bankası eski Genel Müdürü **İsmet Alver** ve **Tarık Açıkalın.**

Aydınlanmanın İzinde...

SERVER TANİLLİ *15 mayıs*

O güzelim röportajlarından tanıdığım **Celal Başlangıç**, son birkaç haftadır Cumhuriyet'te çıkan küçücük değinmelerimi, artık özel bir köşede sürdürmemi istediğinde, duraksadım önce. Cumhuriyet'te köşe sahibi olmak çok büyük onurdur gerçi; ama bir cesaret işi de; onca ünlü kalemin arasında cüceleşmek var. Süreklilik, disiplini de gerektiriyor üstelik; aksatmadan yürütmelisiniz görevinizi. Öneriye direndimse de, başaramadım. İş, bir ad bulmaya kaldı köşeye; iddiası olmayan bir başlık bulmalıydım. Birkaç günlük aranıştan, eleyip tartmadan sonra o da oldu: *"Bir Bakıma"* adını taşıyor köşem. Türkiye'nin monologdan diyaloğa doğru evrildiği bir dönemde, *"bir bakıma"*dır söyleyeceklerim. Dediğim dedik olamam, yanılabilirim; yanılınca da değiştiririm düşüncemi, değiştireceğim.

Hem çağdaş olmanın şanındandır bu!

Şimdi at hazır, pusat hazır; kalıyor gideceğimiz menzili açıklamak.

Cumhuriyet'i izleyenler arasında, sanıyorum, hayli okurum vardır beni kitaplarımdan tanıyan. Bir tekrar da olsa, temel görüşümü bir kez daha açıklamakta yarar var işin başında. Yüz elli yılı aşkın bir süredir bu *'aydınlanma'*yı yaşıyoruz. Batı *'aydınlanma'*sından hayli gecikerek gelip girdiğimiz bir süreçtir bu. Aydınlanma, yani doğa, toplum ve insan üstüne ne varsa, *"aklın mahkemesi"*nin önüne çıkarılması; akla ve bilime uygun olanın aklanması, olmayanın mahkûm edilmesi. Akıl ve bilim, zaten bu ikisinin yol göstericiliğidir gerçeklere götüren. Aydınlanma hareketimizin yöneldiği bir toplum ülküsü de var. Bağımsız, demokratik ve laik bir toplum kurmanın kavgasını veriyoruz biz.

Bağımsızlık ülkümüzün temelinde, emperyalizme karşı çıkmak, ulusal bir toplum yaratmak var; bu toplum, bütün düşünce ve eleştirilere kapıları açık tutarken, din de yalnız ve yalnız vicdanlarda kalacak; devlet şu ya da bu dinin ya da mezhebin emrinde olamaz; hiçbir din ya da mezhebin ayrıcalığı da yoktur toplumda. Birey istediği gibi düşünüp inanacak, toplum ve devlet de istediği gibi örgütlenecektir. Bu bakımdan laiklik, özgürlüğün ve demokrasinin bir güvencesidir; onun savunucuları olmuş ve bugün de varsa şu ya da bu sisteme sıradan bir öykünmenin sonucu değil, yaşam dayattığı içindir ve önemli olan da yaşamdır.

İşte, temel görüşüm!

1923'te Cumhuriyet'i kuranların böyle bir toplum yaratmak istediklerine de inanırım. 1950'lerden başlayarak, ihanete uğrayan başta bu olmuştur ve önce bu yüzdendir Türkiye'nin bunalımdan bunalıma sürüklenişi, çırpınışı, Cumhuriyet'e ve onun mirasına yeniden sahip çıkmak, bizi aydınlığa götürecek yolun ilk durağıdır.

Ben, bu mirasa sahip çıkıyorum.

Bir şartla: Kürt halkının çektiği acıların pahasını da kabul ederek. O görkemli Ulusal Kurtuluş Savaşı'nı -pek haklı olarak- "mazlum millet" ideolojisiyle yürüttükten sonra, arkasından Kürt insanına sille üstüne sille indirerek bir kenara atılmış olmasını göz ardı edemem. Bir korkunç yanlıştı bu!

Bugüne gelinen aşamada ise Kürtlerin ulusal demokratik hakları önünde eğilmek, demokratlığın ölçütüdür; demokrasiyi kuracaksak Kürtlerle beraber kuracağız. Kürtler, üstelik türkülerimize varıncaya değin ortak olduğumuz, kız alıp kız verdiğimiz kardeş bir halktır. Anlaşamayacağımız hiçbir konu yoktur onlarla. Yeter ki yasaklarla, olmadı topla tüfekle değil; kollarımızı açarak yaklaşalım onlara.

Bir temel görüşüm de bu!

Bilmem anlatabildim mi?

Çalınan tarih bağışlanıyor

19 Mayıs

NEW YORK - Kültür Bakanı **Fikri Sağlar**, Türkiye'den 1983 yılında New York'a kaçırılan ve bugün 10 milyon dolar (yaklaşık 70 milyar lira) değerinde olduğu söylenen İ.Ö. 2 bin yılına ait **"Girlandlı Lahit"**'in 1993 baharında Türkiye'ye geri verileceğini açıkladı.

Bir benzeri Antalya Müzesi'nde bulunan 4 ton ağırlığındaki mermer lahiti, **Metin Özharat** ve **Nevzat Telli** adlı kaçakçılar Amerikalı bir işadamına Londra'da yaklaşık 1 milyon dolara (7 milyar lira) pazarlamışlardı. Türk hükümetinin New York'ta mali danışmanlığını yapan Lazard Freres şirketinin baş ortağı **Damon Mezzacappa**, lahti New York'taki **Brooklyn Müzesi'**ne sergilenmek üzere ödünç vermişti.

Lahtin, Türkiye'den kaçırıldığının **'Cumhuriyet'**te açıklanması üzerine Mezzacappa, Afyon'un İhçehisar mermerinden yapılmış bu değerli eseri Brooklyn Müzesi'ne bağışlayıp bunun günümüzdeki değerini de vergisinden düşmek istemişti. Ancak gazetemiz Genel Yayın Yönetmeni **Özgen Acar**'ın müze yönetim kurulunun iki üyesini uyarması ve Türk hükümetinin avukatlarının da müze aleyhinde dava açacağı yolunda bir girişimde bulunması üzerine başvurusu kabul edilmemişti. Brooklyn Müze-

si'nin ret kararından sonra lahti başka bir müze istemediğinden ve özel koleksiyoncular da satın almadığından Mezzacappa'nın avukatları New York'taki Türk Başkonsolosluğu'na başvurmuştu. Kültür Bakanı Sağlar, merkezi New York'ta bulunan ve Türk kökenli işadamı **Ahmet Ertegün**'ün başkanlığını yaptığı (American-Turkish Society) adlı vakıfla Mezzacappa arasında 31 Aralık 1991 tarihinde bir anlaşma imzalandığını söyledi.

Bu anlaşmaya göre Mezzacappa, lahti, adı geçen Türk vakfına bağışlayacak ve günümüzdeki değeri olan yaklaşık 10 milyon dolarlık bir geliri de Amerikan yasasının öngördüğü **"vergiden düşme"** olanağından yararlanacak.

Bunun karşılığında, Amerika'daki bu Türk vakfı ise lahti iki yıl süreyle Brooklyn Müzesi'nde geçici olarak sergileyecek, daha sonra Türkiye'deki bir müzeye bağışlayabilecek.

Brooklyn Müzesi'nde lahti inceleyen Sağlar, lahtin gelecek yıl baharda Antalya Müzesi'nde düzenlenecek Girlandlı Lahitler Sergisi'nde Türk kamuoyuna sunulacağını açıkladı.

Kafkasya Bunalımında Yeni Boyut

ERGUN BALCI *19 mayıs*

Ermeniler, Karabağ'ı Ermenistan'a bağlayan koridor üzerindeki Laçin'i ele geçirirken dün 10 günlük aradan sonra Nahcıvan'a yeniden saldırdılar. Böylece Türkiye ansızın çok tehlikeli bir bunalımın eşiğine geldi.

Erivan'ın zamanlamayı iyi yaptığını kabul etmek gerekiyor. Laçin'e karşı büyük saldırı, Bakü, **Muttalibov**'un darbesi ve Halk Cephesi'nin karşı darbesi ile sarsılırken başlatıldı. Azerbaycan Savunma Bakanı **Azad Alizade** önceki gün yaptığı açıklamada, Laçin'i savunmakla görevli bazı birliklerin Bakü'deki karışıklıklar üzerine başkente döndüklerini bildirdi. Ermeniler Laçin'in savunmasının zayıfladığı, Bakü'nün ise kargaşa içinde olduğu bir sırada büyük saldırıyı başlatmışlardır.

Türkiye Nahcıvan'da duruma müdahale etmek zorunda kalır ya da Karabağ'daki çarpışmalar geniş çaplı bir Azeri-Ermeni savaşına dönüşürse ne olur?

Bu sorunun yanıtını ararken, geçen hafta Karabağ ve Bakü'deki olayların heyecanı arasında dikkatlerden kaçan ilginç bir olayın üzerinde durmak gerekiyor. Cuma günü Özbekistan'ın başkenti Taşkent'te toplanan Bağımsız Devletler Topluluğu üyesi altı devlet (Rusya, Kazakistan, Özbekistan, Türkmenistan, Ermenistan ve Tacikistan) arasında ortak güvenlik anlaşması imzalandı. Kırgızistan, Beyaz Rusya, Ukrayna, Azerbaycan ve Moldova (eski Moldavya) ise anlaşmaya katılmadılar.

Taşkent anlaşmasına göre bu belgeye taraf olan ülkelerden biri saldırıya hedef olursa ya da saldırı tehdidiyle karşılaşırsa, bu saldırı, anlaşmayı imzalayan tüm üyelere yönelik kabul edilecektir. Taşkent doruğuna katılan Ermenistan Devlet Başkanı **Levon Ter Petrosyan**, toplantı sonunda yaptığı açıklamada anlaşmaya büyük önem verdiklerini, çünkü güvenlik konusunda başka seçenekleri olmadığını söyledi.

Şimdi ortaya çıkan tabloya göz atalım. Ermenistan ortak güvenlik anlaşmasının içinde; Azerbaycan ise dışında. Ortak güvenlik anlaşması, anlaşmaya taraf ülkelerden biri savaşa sürüklenirse, diğer ülkelerin ona yardım etmesini öngörüyor.

Başka bir deyişle, Ermenistan'la Azerbaycan arasında büyük bir savaş patlak verirse, başta Rusya olmak üzere anlaşmayı imzalayan diğer ülkeler Ermenistan'ın yanında yer alacaklar. Anlaşma uyarınca Azeri-Ermeni savaşını, Azerbaycan'la kendi aralarındaki bir savaş olarak kabul etmekle yükümlüler. Anlaşma, sadece Azerbaycan'la Rusya'yı değil, Azerbaycan'la Türkmenistan, Özbekistan ve Kazakistan gibi Türk cumhuriyetlerini de karşı karşıya getirebilecek.

Ayaz Muttalibov, Ermenistan karşısında yalnız kalmamak için Taşkent doruğuna katılacağını açıklamıştı. Ancak doruğun toplandığı sırada cuma günü iktidardan devrildi. Kaldı ki Rusya lideri **Boris Yeltsin**'in Muttalibov'a fazla yakınlık duyduğunu da hiç sanmıyoruz. Çünkü Muttalibov geçen yıl Moskova'da yapılan darbe girişimini önce desteklemiş, darbeciler çözülmeye başlayınca da *"Benim açıklamam yanlış anlaşıldı"* diyerek kıvırmıştı. Rusya, Çarlık döneminden beri Hıristiyan Ermenileri kollamış, Müslüman Azerilere ise soğuk bakmıştır. Muttalibov'un talihsiz açıklaması, bu soğukluğun giderilmesine kuşkusuz yardımcı olmamıştır.

Taşkent anlaşmasının Türkiye'yi çok yakından ilgilendiren bir yanı daha var. Tut ki, Nahcıvan'a saldırı düzenleyen Ermeniler cumhuriyeti işgale kalkıştı. Türkiye *"Arkadaş dur bakalım, ben buna seyirci kalamam"* diyecek. Ama Ermeniler durmadı.

Türkiye ne yapacak?

Duruma askeri müdahalede bulunabilir mi?

Erivan'ın arkasında Moskova var. Güvenlik anlaşması ile birbirlerine bağlanmışlar.

Şu mart ayında TRT'nin düzenlediği açıkoturumda konuşan eski bir diplomat ders veren bir hava içinde Demirel hükümetinin politikasını yeterince kararlı bulmayanlara gönderme yaparak *"Türkiye ne yapsın yani, savaşa mı girsin"* diyordu.

Hayır. Kimsenin Türkiye'nin savaşa girmesini istediği yoktu. Sadece biraz daha akılcı ve uzak görüşlü politika izlenmesini istiyordu, o kadar.

"Yürüyün" diye nara atanlarla *"Arkadaş, böyle politika olmaz. Biraz daha derli toplu tutum gerek"* diyenleri bir sepete koyarak *"ne yapalım, yani savaşa mı girelim"* demek kolay iştir.

Biraz daha zor olanı, ikisi arasındaki farkı kavramaktır.

Bir diplomatın da görevi budur.

Bir Krepen Pasajı Vardı...

MEHMED KEMAL *20 mayıs*

Krepen Pasajı'nın çarşı kapısından girince sola düşen meyhanenin sahibi Rüstem, biraz sonra gelip yanıma ilişti.

"Biliyor musunuz?" dedi. *"Buraları yıkıyorlar."*

"Neden?"

"Mülk sahibi davayı kazandı, bize çıkın diyor."

"Hani tarihi yapıydı burası?"

"Değilmiş, öyle karar vermişler."

Krepen Pasajı'nı yıllar öncesi bilenlerdenim. Vaktiyle Asmalı Mescit'te, Beyoğlu Balık Pazarı'nda bazı içkili yerler vardı. Devam edenlerin kesesine göre ucuz olan bu yerler, bir dönemin bohem sanatçılarının uğrağıydı. Onlar gidiyor diye buraya çokça gelenler oldu. Onları çekin, geleni de olmazdı, gideni de. "Lambo neresi, Cumhuriyet neresi, Mustafa'nın Şaraphanesi ne yana düşer, Laternalı Köşe hangisidir" diye soranlar vardır. Çoğu bugün yok. Şöyle bir düşünüyorum da buralara kimler gelmezdi? **Sait Faik, Cahit Irgat, Orhan Veli, Suavi Koçer, Haşmet Akal, Ferruh Başağa, Fikret Adil, Turhan Seyfioğlu, Salih Tozan...** Buraların çoğu yıkılmış, çoğu da kapanmıştır.

Gözlerimin önünden şöyle bir geçenler var. Park Otel'in balkonu, Lebon, Markiz, Nisuaz, Moskova, Petrograt, Sirkeci'de İstanbul Lokantası, Pandelli, Nil, Viyana, Fişer... Daha neresi? Gece klüpleri vardı: Klüp 12, Tosun'un Yeri, Fuaye, Kulis.

Demek Krepen Pasajı da tarihe karışıyor!.. Buranın gediklisi **Mösyö Rober**'e soruyorum:

"Mösyö Rober, bunlar birer kilise vakfı değil mi, nasıl yıkarlar?"

"İçlerinde kilise vakfı olanlar da var, olmayanlar da... Elbet bir punduna getirilenler de bulunur."

Krepen Pasajı'nda sıra sıra masalar dizilidir. Bir orta masa var ki oraya kim gelirse ilişir. Meyhanenin bol kadınlı masası orasıdır. Pasajdaki ünlü meyhaneler Bayram'ın Neşe'si ile içerideki İmroz'dur. Rüstem'in yeri garson **Memiş**'in yeridir. Memiş bir 'neşeli omlet' yapar ki tadı damaklardan çıkmaz.

Çiçek Pasajı bir gece Degüstasyon'la birlikte çökünce, oradaki içkili yerler kendilerine bir yer aradılar. Çoğu Krepen Pasajı'na taşındı. İçkiciler bir sürede burada barındı. Günün birinde Krepen Pasajı da yıkıldı. İmdada Çiçek Pasajı'nın onarılması yetişti. Ancak Çiçek Pasajı eskisi gibi olmadı. **Dalan**, belediye başkanı olunca pasajdakileri örgütledi, burasını turistik bir yere çevirdi.

Çiçek Pasajı gene var, ama yerli değil, ya-

bancı (yani turistik). Sanatçı keseleri de turistiğe pek dayanmıyor. Çiçekçiler kapandı, pasaj silme meyhane oldu.

Gidilen yerler güzel olduğu gibi gidilmeyen yerler de güzel... Kişinin ayağının alışması, dostlarını bulması da o yerleri güzelleştirir. Bana, bazen sorarlar:

"Nereye çıkıyorsun."

"Çıktığım belli bir yer yok."

"Bir yere çıksan da eskiden olduğu gibi biz de gelsek, belli bir yerde toplansak..."

"Olur" derim, ama gene belli bir yere çıkamam. Kentin trafiği beni öldürüyor. Akatlar'dan Babıâli'ye otobüsle de olsa, taksi ile de olsa, özel araba ile de olsa bir-bir buçuk saatte ancak ulaşabiliyorum. Akşamı da sabahı gibi. Caddelerin biraz tenhalaştığı saatleri seçeceğim de yoğun trafikten kurtulacağım. Geç kaldı mı, insanın hapı yuttuğunun resmidir. Eskiden böyle miydi? Sokaklar gibi insanın ruhu da sıkılıyor.

Şimdi konuştuğumuzda, *"Eskiden bir Krepen Pasajı vardı"* diye oyalanıyoruz. Oyalanmasak elden ne gelir ki!.. İmroz da, Kadir'in Yeri de arka sokağa taşındı. Krepen Pasajı da öteki yerler gibi bir hayal oldu...

Diyanette Alevi'nin 'adı' yok

22 mayıs

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Diyanet İşleri Başkanlığı'nın teşkilat ve görevleri hakkındaki yasa **"tepeden tırnağa"** değişiyor. Devlet Bakanı **Ekrem Ceyhun** tarafından hazırlanan yeni yasa taslağında Alevilerin isteklerine yer verilmemesi dikkat çekti.

Yasa taslağı, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın görevleri arasında, **"yurtiçinde ve yurtdışında bulunan vatandaş ve soydaşlar için Kuran kursları ve diyanet Kuran eğitim merkezleri açılmasını"** öngörüyor. Taslak, Diyanet İşleri Başkanlığı personelinde 657 sayılı Devlet Memurları Yasası'nda aranan genel koşulların yanı sıra **"itikadı, ibadeti, tavır ve hareketlerinin İslam törelerine uygunluğunun çevresince bilinir olması"** ilkesini de getiriyor. Yeni taslak, ibadet yerlerinin aydınlatma giderlerinin TEK (Türkiye Elektrik Kurumu), su giderlerinin de belediyeler tarafından karşılanmasını öngörüyor. Devlet Bakanı Ekrem Ceyhun tarafından hazırlanan Diyanet İşleri Başkanlığı'nın teşkilat ve görevleri hakkındaki yeni yasa taslağı diğer bakanlıkların görüşüne sunuldu. Bakanlıklardan gelecek yeni görüşler çerçevesinde taslağa son biçimi verilecek. Taslakta, eski yasada yer almayan **"Başkanlığın Amacı"** başlığıyla yeni bir madde yer alıyor. Taslakta, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın görevleri şöyle sıralandı:

"- İslam dininin itikat, ibadet ve ahlak esasları ile ilgili işlerini yürütmek, toplumu dini konularda aydınlatmak.

- İbadet yerlerini yönetmek.

- Dini konularda inceleme ve araştırmalar yapmak, yaptırmak, yurtiçinde ve yurtdışında dini faaliyetleri ve dini yayınları izlemek, derlemek ve bunları değerlendirmek, karşı yayınlarla bilimsel mücadele esaslarını hazırlamak.

- Yurtiçinde ve yurtdışındaki vatandaş ve soydaşlarımızın din hizmetleri ile ilgili işlerini yürütmek, dini eğitimlerini sağlamak üzere Kuran kursları ve diyanet Kuran eğitim merkezleri açmak.

- Dini konularda basılı, sesli ve görüntülü yayınlar yapmak veya yaptırmak.

- Mushaf'ların doğru basımını, sesli ve görüntülü yayınlarda doğru okunmasını sağlayıcı tedbirler almak.

- Hac ve umre ibadetlerinin dini esaslara uygun olarak yapılmasını ve bu konudaki koordinasyon ve işbirliğini sağlamak.

- Başkanlık personelinin dini ve mesleki eğitimlerini geliştirmek üzere hizmet içi eğitim merkezleri açmak, bu merkezlerin ihtiyacı olan öğretim elemanlarını yetiştirmek.

- Başkanlık hizmetleri için gerekli diğer tesisleri kurmak ve işletmek."

Taslakta, Alevilerin isteklerine yer verilmemesi dikkat çekti. Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Hanefi mezhebinin güdümünde kaldığını söyleyen Aleviler, kendileri için bir genel müdürlük ihdas edilmesini istemişler ve başkanlığın merkez, taşra ve yurtdışı teşkilatında da görev talep etmişlerdi. Ayrıca, başkanlıkta Alevi dedelerin de görev almasını istemişlerdi.

Taslakta, Din İşleri Yüksek Kurulu Başkanlığı'nın en yüksek karar ve danışma organı olduğu ve 16 kişiden oluşacağı belirtildi. Kurula bağlı olarak sayı belirtilmeden, **"yeteri kadar"** din işleri uzmanı ve uzman yardımcısının görevlendirileceğinin yer aldığı taslakta, kurul üyelerinin görev sürelerinin 7 yıl olduğu kaydedildi.

Taslakta, Din Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün görevleri şöyle yer aldı:

"İbadet yerlerini yönetmek, yurtiçinde ve yurtdışındaki vatandaş ve soydaşlarımızın din hizmetleri ve dini konularda aydınlatılması ile ilgili işleri yürütmek, Kuran kursları ve diyanet Kuran eğitim merkezleri açmak, bunlarla ilgili işleri yürütmek, din eğitimi, öğretimi ve müfredatı konularında ilgili kurumlarla işbirliği yapmak. Başkanlıkça verilecek benzeri görevleri yapmak."

Taslakta, araştırma, planlama ve koordinasyon ve bilgi işlem daire başkanlıkları kurulması da öngörüldü. Taslakta Diyanet İşleri Başkanlığı'nın yurtdışı teşkilatının din hizmetleri müşavirlik ve ataşeliklerinden oluşacağı, müşavirlik ve ataşeliklerin bakanlığı temsil edecekleri de belirtildi.

Yeni yasa taslağında başkan ile başkan yardımcılarının, Din İşleri Yüksek Kurulu başkan ve üyelerinin, genel müdürlerin, 4 yıllık dini yüksek öğretimi bitirmiş ve alanlarında hizmetleri ile tanınmış olmaları ve başkanlık teşkilatında vaizlik veya daha üst görevlerde veya din öğretimi yapan fakülte veya

yüksekokulların İslami bilimleri okutan bölümlerinde öğretim üyesi olarak toplam 10 yıl görev yapmış olmaları gerektiği de kaydedildi.

Diyanet İşleri Başkanlığı'nda sözleşmeli personel istihdamını da öngören yeni yasa taslağında mühürsüz ve onaysız Kuranıkerim yasağı getirildi. Bu yasağa uymayanlar, 6 aydan 2 yıla kadar hapis ve 10 milyon liradan 50 milyon liraya kadar ağır para cezasına çarptırılacaklar.

Taslakta, ibadet yerlerinin aydınlatma giderlerinin TEK, su giderinin ise belediyeler tarafından karşılanması öngörüldü. Ayrıca, ibadethanelere yüz metre mesafe içinde kumarhane, meyhane, içkili lokanta ve benzeri yerler ile ibadetin huzurunu ihlal edecek yerler açılamayacak ve alkollü içkilerin satılmasına da izin verilmeyecek.

Sevdalı Bulut

MÜŞERREF HEKİMOĞLU *22 mayıs*

Geçen gün bir telefon; bir demeğin genel sekreteri arıyor, büyük ozanımız **Nâzım Hikmet**'i anmak için düzenlenecek bir panelde konuşmamı istiyor. Kimi yazılarımda Nâzım'a dönük anılardan, olaylardan söz etmem nedeniyle onu iyi tanıdığımı düşünüyor.

- Yok dedim, Nâzım Hikmet'i bir panelde konuşacak kadar tanımıyorum. Yazdıklarım, dinlediklerimden kaynaklanıyor. Elbet şiirlerini, oyunlarını, masallarını da biliyorum, ama bu kadarı yeter mi? Nazım'a saygı için de önerinize olumlu yanıt veremiyorum...

Telefonu kapadım, düşündüm. Gençlik günlerimi, gizlice okuduğumuz şiirleri, Bursa Cezaevi'nden gelen haberleri. Kadıköy vapurunda birkaç kez gördüğüm güzel bir erkeği. Sonra rahmetli **Vâlâ Bey**'den dinlediklerimi, **Müzehher Hanım**'dan... Paris'te **Hıfzı Topuz**'un evinde bir söyleşiyi. Kasette Nâzım'ın sesi, **Abidin Dino**'ya soruyor: **"Mutluluğun resmini çizebilir misin?"** Sonra Moskova'da dinlediklerim var. Ankara'da Bir Aşk Masalı'nın bestecisi **Arif Melikof**'un anlattıkları... Sevgili **Ekber Babayev** günlerce Nâzım'ı anlattı bana. Arabada, parklarda... Moskova Havaalanı'nda karşılaştıkları günden ölümüne kadar birlikteler. Sonra saçları saman sarısı, kirpikleri mavi bir kadından dinliyorum Nâzım Hikmet'i.. Vera ile bir gece neredeyse sabaha dek konuştuk. Ertesi gün Kızlar Manastırı'na, mezarına gittik, eve döndük, yine konuşmaya başladık. Nâzım türü votkalar içtik sofrada. Yine sorular ve yanıtlar. Vera'nın yüzü gölgelendi, birden açıkladı: *"Bana kimse böyle şeyler sormadı bugüne kadar. Bunları hiç düşünmedim."*

Bir gazeteci değil, Nâzım'ı çok seven bir kişi olarak Vera'yı biraz didikledim gerçekten. Büyük ozanı iyi tanıyor muydu, kiminle evli olduğunun farkında mıydı, onu çok sevdi mi, neden bir çocuk doğurmayı düşünmedi?.. Vera, kocasını yitirdikten sonra daha iyi tanıyor bence.

Son karşılaşmamızda hissettim bunu. Evime geldi, dostlarımla tanıştı, hepsi Nâzım'dan dizelerle selamladı onu, kimi diplomat, kimi üniversitede öğretim üyesi, kimi politikacı, kimi kemancı. Vera, mutlu; sarıldı öptü beni.

- Ülkesinde herkes Nâzım'ı çok seviyor, şiirlerini biliyor. Acaba okul kitaplarında da yer alır mı? Çocuklar da onu okuyacak, tanıyacaklar mı diye sordu.

O gece sorusunu umutla yanıtladım, ama o umut soldu. Dilimizin en usta mimarına okul kitapları kapalı hâlâ! Geçen gece Sevdalı Bulut'u seyrederken düşündüm. Böyle çelişki olur mu? Nâzım Hikmet sahneleri dolduruyor, dalgalandırıyor, ama ortaokul ya da lise öğrencileri dizelerini okumuyor! Bu çelişkiyi de aşacağız elbet. Kurtuluş Savaşımızı onun kadar güzel kim anlatıyor?

Kimi zaman sarsılmak, silkelenmek hoşunuza gider mi? Yozluğu aşar, yeşerdiğini hisseder insan. Sıradağları geçip doruklara ulaştığını hisseder. Sevdalı Bulut'u izlerken böyle bir şeyler hissettim ben. Önce, ne oluyoruz diye şaşırdım biraz. O çarpıcı dekor, renk renk variller, gürültü patırtı derken oyun da sevdalandı, seyirciler de... Nâzım'ı yaşadık soluğumuz kesilerek. 1920'lerden 2000'lere doğru, gerçeğini de güzelliğini de yitirmeyen dizeler çınladı yüreğimizde ve beynimizde! Oyun ayrı bir şiir elbet. Dostlar'dan bir armağan tiyatromuza, bir sevgi ve saygı ürünü. Çok ince, zarif buluşlarla insana yaşama sevinci duyuran ayrıntılar var; o ayrıntılara damgasını vuran güzel ustalar, **Mehmet Güleryüzler, Mengü Erteller, Genco Erkallar, iki Zeynep'ler...** Tiyatro dalında boy veren genç oyuncular. Yanımda Macide Tanır, ötede tiyatro kürsüsünden **Sevda Şener, Sevinç Sokollu, Atilla Sav, Orhan Asena**, yönetici **Yücel Erten**. Hepimiz mutlu, seyrediyoruz oyunu. Güzel çarpıntılarla. Yeniden vurguluyorum, kalbimize de böyle çarpıntılar gerekiyor zaman zaman. Sevdalı Bulut'u 19 Mayıs öncesi bir akşam izlemek de güzel bir rastlantı. Yerimizde doğrulup düşünmek gerekir. Nereden nereye geldik ve nereye gidiyoruz!

Oyunun çok şiirsel sahneleri var, çok acımasız sahneleri de. Örneğin **Genco Erkal**'ın çırılçıplak bir sahnesi. Birden çarpılıyor insan. Bir gerçeği çok yalın biçimde vurguluyor. Çıplak ya da giyimli, sahnede tek başına ya da Dostlar'la birlikte, bütün içinde,

çağdaş düzeyini güzel koruyan bir sanatçımız Genco Erkal. Hiç ödün vermeden, sanatına, halkına saygı içinde sürdürüyor çizgisini. Her bahar yeni ufuklara götürüyor başkentlileri. Özellikle genç seyirciler onu büyük coşkuyla selamlıyor, sevgiyle, özlemle alkışlıyorlar.

Bu coşku ve özlemi de iyi yorumlamak gerekir bence. Bu sıcak diyaloğun uyarıcı bir yanı yok mu acaba?

Ben de çoktan sonbaharı yaşıyorum, ama güzellikleri coşkuyla kutlarım her zaman. Dostlar'ı gençlerle birlikte seyretmekten de çok hoşlanırım. Sevdalı Bulut'u da çok sevdim. Oyunu, soluğum kesilerek izledim baştan sona. Nâzım'la çınladı beynim ve yüreğim. **Mehmet Ulusoy**'a gülümsedim uzaktan; biraz bulutlandım, biraz sevdalandım, ama asıl Dostlar'la onurlandım.

Yazıma son verirken aklım takıldı birden. Bu tür oyunlar filme alınıyor, saklanıyor mu acaba? Saklanması gerekmez mi? Geçen hafta da yazdım. **Ulvi Cemal Erkin**'in piyano ve yaylısazlar beşlisi TRT arşivinde bulunamadı! Bestecinin kızı **İçten Erkin** özel arşivinden bir kaset verdi piyanist **Deniz Gelenbe**'ye.

Acı bir olay değil mi? Bir müzik yapıtı TRT arşivinden nasıl yok olur! O beşliyi ilk kez çalanların çoğu dünyamızda değil bugün. Oysa o kasette yaşıyorlar. Bir kaset iyi saklanmıyorsa o arşiv neye yarar?

Yargıda Paris Şartı

ŞÜKRAN KETENCİ *23 Mayıs*

Türkiye'de çok yaygın olan işkence iddialarını ortadan kaldırmaya, yargılamada insan hakları ilkelerini uygulamaya yönelik yasal değişiklikler Meclis'ten geçti. Kamuoyunda kısaca 'yargı reformu paketi' olarak bilinen, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu, Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Kanunu ve Terörle Mücadele Kanunu'nun bazı hükümlerinin yürürlükten kaldırılması, bazılarının üzerinde değişiklik yapılmasını öngören yasal düzenlemelerin yürürlüğe girmesi ile yaygın şikâyetlerin önemli ölçüde ortadan kalkacağı öne sürülüyor.

Yasanın gerek ön hazırlık, gerekse Bakanlar Kurulu ve Meclis Adalet Komisyonu'ndan geçiriliş aşamalarında görev alan Prof. Dr. **Erdener Yurtcan**, paketin bütününde, Türkiye'nin demokratikleşme sürecinde, insan haklarına dayalı bir yargılama sisteminin getirilmesinin hedeflendiğini ve bunda da büyük ölçüde başarıya ulaşıldığını söyledi. Yurtcan'ın yasa değişiklikleri üzerinde yaptığı ayrıntılı açıklamada, insan hakları ihlallerine yol açabilecek, suiistimale elverişli boşlukların ortadan kaldırılmasına ilişkin en önemli önlemler şöyle sıralanıyor:

•Kişinin gözaltına alınması ile birlikte, sorgulamanın her aşamasında yanında avukat bulundurması hakkı doğuyor. Avukat tutacak parası yoksa, barolar aracılığı ile avukatlık hizmeti devlet tarafından sağlanmış oluyor.

•Kişinin işkence görmesini önlemek üzere, işkence altında alınabilecek sorguların yargılamada delil olarak kullanılması olanağı ortadan kaldırılıyor. Ayrıca gözaltına alınma ile birlikte devreye avukatın sokulması ile de işkence şikâyetlerin büyük ölçüde ortadan kalkması bekleniyor.

•Gözaltı ve tutuklama sürelerine getirilen kısıtlamalar ile yargılamasız cezalandırma ve önemli insan hakları ihlallerinin ortadan kaldırılması hedefleniyor. Sürelerde ölçüler uluslararası sözleşmelerden alınmış. Ancak toplu suçlarda, sorgulamanın yetişmemesi halinde, yargı kararı olması koşulu ile bu sürelerde bazı sınırlı uzatmalar yapılabiliyor.

Prof. Yurtcan, çeşitli kuruluşlar ve baroların desteğini alan, ancak uluslararası insan hakları normlarında yapılan bazı sınırlı değişiklikler nedeniyle yasa taslağının Bakanlar Kurulu'nda ve Meclis Adalet Komisyonu'nda görüşülmesi aşamalarında, sınırlı tartışmalara konu olan yargı reformu paketinin bütünü için yargıda devrim değerlendirmesini yapıyor. Yurtcan, paketin hazırlanması sürecinde, belirleyici olan yaklaşım ve kaygıları şöyle özetliyor:

"Bir ülkede insan haklarının en önemli göstergesi, ceza adaleti mekanizmasının işlemesidir. Ceza mekanizmasının işlemesine baktığınız zaman, o ülkenin insan haklarında bulunduğu düzeyi de görürsünüz. Elbette tek başına, bir yasal düzenleme, insan haklarının geçerliliğinin kanıtı değildir. Ancak yasalarda boşluk bırakılmamış olması, insan hakları ihlallerine ortam yaratılmaması çok önemlidir.

Batı'yı ölçü aldığımızda bir kişinin suç zanlısı olarak gözaltına alınması ile savunma hizmetinin başladığını görürüz. Bununla kişiye güvence sağlamak hedeflenmiştir. Bu da iddia ile savunma arasındaki dengeyi sağlamış olacaktır. Türkiye'de bu konuda önemli eksiklikler vardı. Özellikle poliste yapılan soruşturmada suç zanlısı avukatlık hizmetinden yararlanamıyordu. Poliste işkence yapıldığı iddiaları ortaya çıkıyordu. Yeni değişiklikler bu iddiaları ortadan kaldırabilmek üzere yapıldı; bazı hallerde polisin de haksız işkence yapmakla suçlanmasını önleyecek. Mekanizmanın çalışması için kişinin emniyete, jandarmaya çağrılması ile birlikte, ifadesine

başvurulacaksa, kendisine yardım eden bir avukatı olacak. Yapılan bütün soruşturma, işlemler, tutanağa bağlanacak. Sorgulamanın her aşaması, bütün ayrıntıları ile kimlerin katıldığı dahil, bu tutanaklarda yer alacak. En önemlisi de kurallara uygun yapılmamış bir sorgulama ya da yöntemlerle elde edilen deliller asıl yargılamaya hiçbir biçimde delil olarak getirilemeyecek.

Türkiye'nin altına imza atmış olduğu uluslararası sözleşmeler, Avrupa Konseyi ve Birleşmiş Milletler sözleşmelerinin gereği olan bu uygulama böylece iç hukukumuza girmiş bulunuyor. Hukuka aykırı yollardan delil elde etmenin yolu böylece kesilmiş oluyor."

Prof. Yurtcan, parası olmayanlar için barolar aracılığı ile sağlanacak avukatlık hizmetinin, ucuz ve tartışılır bir hizmet olmaması için geçerli piyasa raicinden ücret belirlenmesi sisteminin getirildiğini anlatıyor.

Tutuklamanın yeniden düzenlendiğini belirten Prof. Yurtcan, getirilen çarpıcı iki değişikliği şöyle özetliyor:

"Tutuklama süreleri yasada açıkça belirleniyor. Tutuklu yargılamalarının belirli sürede bitirilmesi görevi veriliyor. Hazırlık soruşturması 6 ayda, yargılama iki yılda bitirilmek zorunda.

Haksız tutuklama ile ilgili şikâyetlerdeki tazminatlar yükseltilirken, yargılama sonunda kişinin aklanması halinde de tazminat hakkı yolu açılıyor."

Emektar köprüye şimdilik güle güle

24 mayıs

İstanbul Haber Servisi - Tarihi Galata Köprüsü, dün törenle İstanbullulara veda etti. 80 yıldır Haliç'in iki yakasını birbirine bağlayan köprü, karanfillerle uğurlandı. Köprünün onarılmak üzere İstanbul Ticaret Odası'nın önüne çekilmesi sırasında yeni köprünün kapakları açıldı ve yaya ulaşımı Haliç'te motorlarla gerçekleştirildi.

İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı **Nurettin Sözen**, köprü üzerinde yaptığı konuşmada, **"Onu şimdilik uğurluyoruz. Çok yakında yeni yerinde yeniden birlikte olacağız. Gelin gibi uğurladığımız köprümüze şimdilik güle güle diyoruz"** dedi.

1912 yılından bu yana İstanbul'a hizmet veren köprü için hazırlıklar dün erken saatlerde başladı. Balon ve çiçeklerle süslenen köprüde kent orkestrası da bir konser verdi.

Eski köprünün çekim işlemi nedeniyle yeni köprünün kapakları açıldı ve Eminönü-Karaköy arasındaki yaya ulaşımı motorlarla sağlandı. Saat 11.30'da köprüye gelen İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Nurettin Sözen, konuşmasına, **"Tarihi Galata Köprümüzünü onarılmak, yeni yerine yerleştirilmek üzere şimdilik uğurluyoruz. Onu uğurlarken diyoruz ki çok yakında gene görüşeceğiz"** diyerek başladı.

Yeni köprünün kısa sürede açılabilmesi için Karayolları, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı ve müteahhit firmayla temasların sürdüğünü belirten Sözen, eski köprünün onarıldıktan sonra Ayvansaray, Hasköy arasında İstanbul'a hizmet vereceğini söyledi.

Törene katılan Karayolları 17. Bölge Müdürü **Yaman Kök**, Cumhuriyet'e yaptığı açıklamada, yeni köprü üzerindeki çalışmaların bütün hızıyla sürdüğünü ve 15 hazirana kadar yeni köprü üzerinde trafik akışı sağlanacağını söyledi.

Törende daha sonra bayrak, balon ve çiçeklerle süslenmiş, üzerinde, **"Yakında görüşmek üzere"** yazılı pankart bulunan köprünün bir bölümü mankenlerin gösterisi ve müzik eşliğinde Sözen'in kullandığı vinçle bağlantı çubuğunun çıkarılmasından sonra çekildi.

"İnfaz'ın Saydamlığı...

ÖZGEN ACAR *25 mayıs*

Cuma sabahı *"Cumhuriyet"*in telefonları kilitlenmişti. Kimi okur kutluyor, kimisi de kınıyordu... Bazıları İstanbul Emniyet Müdürü **Necdet Menzir**'in *"terör odaklarına yapılan baskınların infaz olmadığı"* yolundaki demecini eleştiriyordu. Kimileri Sayın Menzir'e *"arka"*, kimileri ise *"karşı"* çıkıyordu.

Aynı gün devam sayfasında bu baskınlarda ölen 11 kişinin ortak *"vefat"* ilanı yayımlanmıştı. Bu ilana da değişik tepki alındı... Kimine göre teröristlerin *"vefat"* ilanı dahi yayımlanmamalıydı... Bazılarına göre ise cenaze namazı kılınan her kim olursa olsun mutlaka *"iyi bilinir"*di...

TÜSİAD Başkanı **Bülent Eczacıbaşı**'nın ekonomi sayfamızda görüşlerini bir makalede yayımlaması kimine göre *"Cumhuriyet"*e yakışmazdı. Bazıları ise *"gerçekten çok aydınlanmış"*tı...

Ertesi gün yine telefonlar çaldı: *"Adnan Hoca"* diye bilinen *"Adnan Oktar"*ın *"Son Mesaj"* gazetesinin reklamı *"Cumhuriyet"*te nasıl yayımlanırdı?

Demokrasi, her insanın düşüncelerini hiçbir baskı olmadan ve özgürce açıkladığı bir düzendi. *"Cumhuriyet"* de bu demokratik düzenin bir gazetesiydi. Gelen telefonlar demokrasinin ve basın özgürlüğünün doğal sonucu değil miydi?

Ortalıkta *"polisin infazı"* söylentileri yaygındı. Bu savlara karşı düşünceleri birinci kaynaktan öğrenmek *"Cumhuriyet"*in göreviydi. Bu görev de yerine getirilmişti. Nitekim *"Nokta"* dergisi yayınımızdan sonra *"İntihar mı, İnfaz mı"* sorusunu bu hafta kapak konusu yapma gereğini duşmuştu.

Öleni *"iyi bilen"* İslamiyetin bu güzel hoşgörü kuralının ardına sığınacak değiliz... Bize telefon eden ve hatta Marmaris'ten faks dahi çeken okurlarımızdan birinin İstanbul'da okuyan yetişkin bir çocuğu olsa, bir polis baskınında bu çocuk ölse, baba olarak nereye gidebilir, kime başvurabilirdi? Çocuğunun *"infaz kurbanı"* olduğunu kime anlatabilirdi? Böyle bir şey dilemeyiz, ama hiç kuşkusuz ilk başvuracağı yer demokratik çizgi ve insan haklarından sapmanın daima karşısında olan *"Cumhuriyet"* olmayacak mıydı? Çocuğunun *"vefat"* ilanını hangi gazetede yayımlatacaktı? Acısını kime duyurabilecekti bu değerli okurumuz? Biz bu soruları yanıtlamaya çalışırken daha aradan 24 saat geçmemişti!.. Cumartesi gecesi Bolu'nun Gerede ilçesinde Ankara politika muhabirimiz **Günseli Önal**, az daha *"infaz kurbanı"* olacaktı. Yerel seçimlerin nabzını tutmak için görevli gittiği Gerede'de bir *"muhbir"*, bayan muhabirimizi *"PKK teröristi"* olarak polise bildirmişti. Polis, yeterli araştırmayı yapmadan gece saat 22.00'de Günseli'nin kaldığı oteldeki odasını basmıştı. Karşısında uzun namlulu silahlar taşıyan ve üniformasız bir grup insanla karşılaşan Önal, o andaki korku, şaşkınlık ve şokun etkisiyle yanlış bir davranışta bulunsaydı acaba ne olurdu? Önal'ın ailesinin, arkadaşlarının vereceği *"vefat"* ilanını yayımlamayacak mıydık? Günseli, sana büyük geçmiş olsun...

Deniz Gezmiş ve arkadaşları yargılanmış, sıkıyönetim mahkemesinin öngördüğü cezaları *"infaz"* edilmişti. Bu *"infaz"*ın hukuksallığı 20 yıl sonra günümüzde parlamentoda dahi tartışılıyor. Bazı insanların Gezmiş ve arkadaşları gibi bir yargılama olanağından dahi yoksun ölümlerinin yasal dayanağı, demokrasinin saydamlaştırılmasına çalışıldığı şu günlerde Türkiye'de tartışılmayacak mıydı?

Kafkasya'da Ermenistan'ın yarattığı *"Nahcıvan"* ve *"Şuşa Koridoru"* olaylarına ilk dikkati çeken *"Cumhuriyet"* olduğunda meslektaşlarımız *"Paniğe gerek yok"* demişlerdi. Olayların ciddiyeti tırmanma eğilimi gösterdiğinde Babıâli'de birden savaş tamtamları duyuldu ve müdahale rüzgârları esti. Oysa, gazetemiz *"diplomatik arayışa"* öncelik tanıyordu.

Başbakan **Süleyman Demirel**, Başbakan Yardımcısı **Erdal İnönü**, Dışişleri Bakanı **Hikmet Çetin** ve bakanlığın üst düzey diplomatları Kafkasya'daki oldu bittiler karşısında çok tutarlı bir sınav verdiler.

Türkiye maceraya sürüklenmeden, Moskova ve Washington'un yanı sıra NATO ve AGİK'in harekete geçirilmesiyle Ermenistan'ın yayılmacılığı şimdilik durdurulmuştu...

Leyla Tavşanoğlu arkadaşımız haftanın konuğu olarak bu kez değişik bir yol izledi. İki farklı cinsten, iki uzman ile iki cinsiyet sorununu işledi. *"Andropoz"* ve *"menopoz"*u kıyasladı. Geçen hafta sonunda konuşmalarını tamamladığında, Amerikan Newsweek dergisi, arkadaşımıza bir sürpriz yaptı. Dergi kapağını *"menopoz"*a ayırmıştı. Bazı gazetelerimiz kendileri araştırma zahmetine katlanmadan *"menopoz"* kapağını *"iktibas"* etmişlerdi. Ardından New York Times gazetesinin *"andropoz"* ve *"menopoz"*u aynı gün ayrı ayrı işlediğini gördük. Ancak üzüntümüz yerini farklı bir duyguya bıraktı. *"Cumhuriyet"* dünya basını ile birlikte bu konuları araştırmayı, yabancı basınla birlikte aynı anda düşünmüştü.

Cumhurbaşkanı Sayın **Turgut Özal**, Houston'daki başarılı prostat ameliyatından sonra Ankara'ya döndü. Kendisine ve okurlarımıza sağlıklı bir gelecek diliyoruz.

Park Oteli'ne otel olmama kararı

REMZİ GÖKDAĞ *28 mayıs*

Park Oteli inşaatı Turizm Bakanlığı onay verirse durdurulacak. Turizm Bakanlığı'nın inşaatı mühürleme kararını İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne bırakmasının ardından bu kez de belediye, hazırladığı yeni planı uygulamak için Turizm Bakanlığı'ndan yetki istedi. Turizm Bakanı **Abdülkadir Ateş,** planın bakanlığa ulaşmasından sonra hemen incelemeye alınacağını ve kararın en kısa sürede verileceğini söyledi. Bakanlık kararının İstanbul'un yararına olacağını ifade eden Ateş, **"İstanbul'un güzelliğini bozacak bir plana evet demeyiz. Gerekirse her iki tarafın uzlaşması ve kavgaya girmeden sorunun çözümlenmesi için elimizden geleni yaparız"** dedi. Turizm Bakanlığı Müsteşarı **Korel Göymen** de Park Oteli'yle ilgili olarak **"her iki tarafın da yararına bir karar alınacağını"** söyledi.

Turizm Bakanlığı, Park Oteli'nin engellenemeyen yükselişi ile ilgili olarak 1991 yılının Aralık ayında İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne inşaatı mühürleme yetkisi vermişti. Belediye bu yetkiyi kullanarak inşaatı mühürledi ve yeni bir plan hazırladı. Belediye İmar Daire Başkanlığı'nca hazırlanan plan Belediye Meclisi'nin önceki günkü oturumunda oybirliğiyle kabul edildi. İmar Daire Başkanı **Mehmet Yıldız**'ın bu hafta içinde Ankara'ya Turizm Bakanlığı'na götüreceği planı onaylanırsa Park Oteli'nin son 7 katı yıkılacak, Ağa Çırağı Sokağı tekrar hizmete açılacak ve 33 katlı otel bloku yapılamayacak. Belediyenin, fazla katları yıkması ve Ağa Çırağı Sokağı'nı geri alması halinde inşaat sahiplerine milyarlarca lira tazminat ödemesi gerekiyor. Bu arada Park Oteli'nin durdurulması için açılan dava Danıştay'da sürüyor.

Turizm Bakanı Abdülkadir Ateş'in Park Oteli'yle ilgili olarak **"İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin alacağı karara uyarız"** şeklindeki açıklamalarından sonra, bakanlığın planı onaylayacağı tahmin ediliyor.

Öte yandan, Ayaspaşa Çevre Güzelleştirme Derneği'nin Park Oteli'nin durdurulması için açtığı davada, Danıştay'ın **"bilirkişi raporu"** istemesi üzerine bilirkişi heyetinin belirlenmesi çalışmalarına başlandı. Oluşturulacak bilirkişi heyeti Park Oteli'nde incelemeler yaptıktan sonra raporunu Danıştay'a sunacak.

Hacca yolculuk bu yıl da tartışmalı

30 mayıs

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Diyanet İşleri Başkanlığı bu yıl yalnızca uçakla hacca gidilebileceğini açıklamasına karşın, bazı özel firmaların otobüs ile hacı adaylarını Suudi Arabistan'a götürmeye çalıştıkları bildiriliyor.

Devlet Bakanı **Ekrem Ceyhun,** otobüslerle hacı taşındığı yolundaki haberlerin doğru olmadığını, ama turist vizesi ile Suudi Arabistan'a gitmek isteyenlere izin verildiğini söyledi.

Diyanet İşleri Başkanlığı ile hac organizasyonu yapan A grubu seyahat şirketleri, kadın hacı adaylarının başvurularını **"mahremsiz"** (eş ve evlenmeleri haram olan amca, dayı, dede gibi yakınları olmadan) kabul etmiyor.

Devlet Bakanı Ekrem Ceyhun, otobüslerle hacı taşındığı haberlerinin doğru olmadığını, ama turist vizesi ve kendi olanaklarıyla hacca gitmek isteyenlere izin verildiğini söyledi.

Ceyhun, Cumhuriyet'in konuya ilişkin sorusu üzerine, **"Bazı vatandaşlar Fransa'ya gider gibi, Avrupa'ya gider gibi eşini yanına almış, arabasına binmiş, Suudi Arabistan'a gitmek istiyorlar. Biz de bu vatandaşlara izin veriyoruz. Bunun dışında otobüsle gitmek gibi bir olay söz konusu değildir"** yanıtını verdi.

Suudi Arabistan Büyükelçiliği'nden edinilen bilgiye göre hacca tek başına gitmek isteyen kadınlara vize verilmiyor.

Ayrıca, Suudi Arabistan'ın yasal ve geleneksel düzenlemeleri çerçevesinde, hac zamanı dışında da bu ülkeye tek başına gitmek isteyen kadınlar, **"Yanlarında mahrem kişiler (eşleri veya evlenmeleri haram olan amca, dayı, dedeleri gibi yakınları) bulunmadığı sürece"** vize alamıyorlar. Yetkililer, hac döneminde, Suudi Arabistan hükümetinin belirlediği kontenjan oranında vize başvurularının, toplu halde Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından büyükelçiliğe yapıldığını sözlerine ekledi.

Diyanet İşleri Başkanlığı Hac Daire Başkan Vekili **Yücel Akın** da, Suudi Arabistan hükümetinin isteği doğrultusunda, kadın hacı adaylarının başvurularının, ancak **"mahremleriyle birlikte"** kabul edildiğini söyledi.

Diyanet İşleri Başkanlığı yetkilileri, Suudi Arabistan'ın, Türk kadın hacı adaylarına **"mahrem"** koşulunu 1979 yılından sonra koyduğunu söylediler.

Kadın hacı adaylarının başvurularına, Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından **"bu, bunun mahremidir"** diye şerh düşüldüğünü anlatan yetkililer, özel şirketler ile Diyanet'in, kendi organizasyonlarıyla gidecek adaylar için toplu olarak Suudi Arabistan Büyükelçiliği'ne vize başvurusu yaptıklarını bildirdiler.

Hac organizasyonunun Diyanet İşleri Başkanlığı aracılığıyla devlet eliyle yapıldığı 1979 yılına kadar, Suudi Arabistan Büyükelçiliği'ne başvuran kadınların **"mahremsiz"** de kabul edildiklerine dikkat çeken yetkililer, uygulamanın ulaşımın develerle sağlandığı dönemlerde kadınların güvenliğini sağlamak için başladığını, ama günümüzde işlevselliğini yitirdiğini söylediler.

Bu yıl 80 bin dolayında Türk hacı adayı gönderiliyor.

HAZİRAN

PAMUKBANK

Cumhuriyet

69. YIL / SAYI 24368 / 3000 TL (KDV içinde) — KURUCUSU: YUNUS NADİ (1924-1945) BAŞYAZAR: NADİR NADİ (1945-1991) — 25 HAZİRAN 1992 PERŞEMBE

Türkiye'nin ilk ve tek fotoğraflı kredi kartı Pamukbank Prestige Card...

PAMUKBANK PRESTIGE

ÖZALLAR KÜSÜP GİTTİ

TURGUT ÖZAL ZİRVEYİ TERK ETTİ

İçte kriz, dışta skandal

▶ KEİB zirve anlaşmasına Türk tarafının koyacağı imza, skandala yol açtı. Anlaşmaya birlikte imza koyma önerisinin Demirel tarafından kabul edilmediğini ileri süren Cumhurbaşkanı Özal, İstanbul'dan Marmaris'e geri döndü. Başbakan Demirel ise Özal'ın bu tavrını eleştirerek lüzumsuz bir alınganlık gösterdiğini söyledi. Bu olay, içte ve dışta bomba etkisi yaratırken gün boyunca hareketli saatler yaşandı.

Haber Merkezi - Cumhurbaşkanı Turgut Özal, Karadeniz Ekonomik İşbirliği Anlaşması'na kimin imza koyacağı konusunda dün öğlene kadar kendisine bir haber gelmemesi ve Başbakan Süleyman Demirel'in basın toplantısındaki sözleri üzerine, toplantıyla ilgili tüm angajmanları (bağlantıları) Başbakan'a devretti-

■ Arkası 17, Sü. 6'da

GÜNCEL

ÇÜNEYT ARCAYÜREK

Son Perde

İki önemli haber arka arkaya geldi.

TÖ, acele Marmaris'e döndü. Semra Özal, ANAP il başkanlığından nihayet istifa etti.

Günlerdir tartışılıyordu. Karadeniz Ekonomik İşbirliği'nin kuruluş belgesine Türkiye adına kim imza

■ Arkası Sa. 17, Sü. 2'de

BİRİ HÜKÜMETE, DİĞERİ ANAP'A KIZDI - Karadeniz Ekonomik İşbirliği Projesi'ni Başbakan Demirel ile birlikte imza atmak isteyen Cumhurbaşkanı Özal, bu isteğine dün öğle saatlerine kadar olumlu yanıt alamayınca ani bir kararla zirveyi terk ederek Marmaris'e gitti. Aynı saatlerde eşi Semra Özal'ın da ANAP İstanbul İl Başkanlığı'ndan istifa ettiği haberi geldi. Semra Özal da eşi ile birlikte Okluk Koyu'na dönüyordu. (Fotoğraf: BARIŞ BİL)

SEMRA ÖZAL GÖREVLERİNDEN AYRILDI

ANAP, 'Ana'sız kaldı

▶ Cumhurbaşkanı Özal'ın eşi Semra Özal, ANAP İstanbul İl Başkanlığı görevinden ve MKYK üyeliğinden istifa etti. ANAP Genel Başkanı Mesut Yılmaz, Semra Özal'ın istifasını, "Semra Hanım istifa ederek partimize büyük bir hizmette bulunmuştur. Kendisine müteşekkiriz" sözleriyle karşıladı. Semra Özal, istifa gerekçesini "Daha rahat bir çalışma ortamı yaratmak üzere" diye açıkladı.

İç Politika Servisi - Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın eşi Semra Özal, ANAP İstanbul İl Başkanlığı görevinden ve MKYK üyeliğinden istifa etti. Semra Özal, istifa mektubunu Mesut Yılmaz'a iletmek üzere dün sabah İstanbul İl Başkanvekili Zeki Aytaç'a verdi. Semra Özal'ın mektupta istifa gerekçesini "Daha rahat bir çalışma ortamı yaratmak üzere" diye açıkladığı belirtildi. ANAP Genel Başkanı Mesut Yılmaz, Semra Özal'ın istifasını, "Semra Hanım istifa ederek partimize büyük bir hizmette bulunmuştur. Kendisine müteşekkiriz" sözleriyle karşıladı.

Önceki gün İstanbul İl Yönetim Kurulu toplantısından sonra bir basın toplantısı düzenleyerek "Görevinin başında olduğunu ve eskiden olduğu gibi çalışmalarını sürdüreceğini" açıklayan Semra Özal'ın istifası ANAP İstanbul milletvekilleri tarafından genellikle olumlu karşılandı. İstanbul İl Başkanvekili Zeki Aytaç da istifayı "Zamanında ve isabetli bir karar" olarak değerlendirdi.

Edinilen bilgiye göre Semra Özal önceki günkü yönetim ku-

■ Arkası Sa. 17, Sü. 7'de

Tiflis'te darbe girişimi

▶ Gürcistan'ın eski Devlet Başkanı Gamsahurdiya yanlıları önceki gece televizyon merkezini ele geçirdiler. Hükümet güçlerinin dün düzenledikleri operasyonda televizyon merkezi geri alındı. Çatışmalarda 40 kişi öldü, en az 100 kişi yaralandı.

▶ Devlet Konseyi Başkanı Şevardnadze halka hitaben yaptığı konuşmada "oyun bitti" diyerek tüm halkı normal yaşamını sürdürmeye çağırdı. ■ 8. Sayfada

ERMENİSTAN BDT'yi YARDIMA ÇAĞIRDI ■ 8. Sayfada

MİTSOTAKİS KIBRIS KONUSUNDA UMUTLUYUZ ■ 8. Sayfada

İsrail'de zafer İşçi Partisi'nin

▶ 120 sandalyelik parlamentoda (Knesset) İşçi Partisi, 45 koltuk kazanırken Başbakan Şamir'in sağcı Likud Cephesi, ancak 32 koltuk alabildi. İşçi Partisi'nin sol grup Meretz'le koalisyon yapması bekleniyor.

▶ Ürdün ve FKÖ, seçimlerden İşçi Partisi'nin zaferle çıkmasından memnun olduklarını bildirdiler. Rabin, işgal altındaki topraklarda yerleşim bölgesi kurma politikasına son vereceğini söyledi. ■ 9. Sayfada

Karadeniz Ekonomik İşbirliği Toplantısı başladı. Ankara, ortak bildiri yayımlanması için çalışıyor

Türkiye'nin 2 beklentisi

1-Ortak banka kurulsun 2-Özel sektör işbirliğinde öncelik alsın

HAKAN GÜLDAĞ

Karadeniz Ekonomik İşbirliği Projesi ile ilgili olarak Türkiye'nin beklentileri ve hedefleri, taraf ülkeler ile ortak bir bankanın kurulması ve özel sektörün işbirliğinde öncelik alması etrafında yoğunlaşıyor. KEİB görüşmelerinde Türk heyeti belirlediği hedefler çerçevesinde çalışmalarına hız verdi. KEİB ile ilgili olarak görüşmeleri yürüten yetkililer, projenin Türkiye açısından iki önemli yeniliğe sahip olduğuna dikkat çektiler.

Bunlardan birincisi, Türkiye'nin "ilk defa çok taraflı bir ekonomik işbirliği"ne katılması. İkincisi, Türkiye'nin, başta eski SSCB'yi oluşturan cumhuriyetler ile Romanya, Bulgaristan ve Arnavutluk gibi ekonomileri kısa bir süre öncesine kadar merkezi planlamaya dayanan ülkelerle "ilk defa özel sektörün lokomotif rol oynayacağı bir işbirliğine" gidiyor olması. Proje çerçevesinde işbirliğine gidilecek ülkelere göre Türkiye'nin bu ülkelerin henüz yönelmeye başladığı "piyasa ekonomisi" sisteminde tecrübe kazanmış olmasının önemli bir avantaj oluşturduğu düşünülüyor. Yetkililer Türkiye'de KEİB çerçevesinde ticari ve ekonomik işbirliğine gidilecek ülkelere göre gelişkin bir özel sektör olduğuna, özel sektörün, ağırlık kazanacağı bir işbirliğinde Türkiye'nin lider bir rol oynayacağına dikkat çekiyorlar. Türkiye'nin gerek coğrafi konumu gerekse işbirliğine gidilecek bazı ülkelerle var olan ilişkileri dolayısıyla Yunanistan'a göre de avantajlı bir konumda bulunduğu kaydediliyor.

Yetkililere göre, kurulacak bir ortak bölgesel bankanın oluşturulmasında da Türkiye diğer ülkelere göre hem önemli potansiyellere sahip, hem de bankacılık alanındaki başarıları ile böyle bir ortak bankanın teknik olarak da altından kalkabilecek tecrü-

■ Arkası Sa. 16, Sü. 4'te

Siyaset ekonomiyi gölgede bıraktı

HALUK GERAY
ARZU ÇAKIR

Karadeniz İşbirliği Bölgesi'nin kuruluş çalışmaları dün başladı. Bölgede yaşanan sıcak siyasal çekişmeler nedeniyle KEİB toplantısı çalışmalarında, ekonomik konulardan çok, siyasi konular ön plana çıktı. Türkiye, siyasetin ön plana çıkması karşısında, KEİB zirvesi sonunda ortak bildiri yayımlanması girişimi başlattı. Türk ve Rus

■ Arkası Sa. 16, Sü. 3'te

İSTANBUL TURU - Ermenistan Devlet Başkanı Levon Ter Petrosyan dün İstanbul'u gezdi. Petrosyan önce Ermeni Patrikhanesi'ni, ardından Ermeni şair Petrok Turyan'ın mezarını ziyaret etti. Petrosyan patrikhanedeki şeref defterine, "bu görkemli binada Ermeni ruhunun yaşadığını görmekten mutluluk duyduğunu" yazdı. (Fotoğraf: SUAT KOZLUKLU)

Petrosyan: Elçibey ile görüşmeye hazırım

KÜRŞAT AKYOL

Azerbaycan Cumhurbaşkanı Ebulfez Elçibey ile Ermenistan Devlet Başkanı Levon Ter Petrosyan'ın Karadeniz Ekonomik İşbirliği (KEİ) zirvesine katılmak için İstanbul'da bulunmaları, bir Azerbaycan-Ermenistan zirvesi beklentisine yol açtı. Liderlerin böyle bir olasılığı dışlamayan açıklamaları bu beklentiyi daha da artırdı. Önceki gün İstanbul'a gelen Ermenistan Devlet Başkanı Levon Ter Petrosyan, Azerbaycan Cumhurbaşkanı Ebulfez Elçibey ile görüşmeye hazır olduğunu açıkladı. Azerbaycan Cumhurbaşkanı Ebulfez Elçibey ise Petrosyan ile görüşüp görüşmeyeceğinin bugün belli olacağını söyledi.

KEİ zirvesine katılan liderler ve delegeler onuruna dün akşam zirvenin yapıldığı Çırağan Sarayı bahçesinde verilen resepsiyona katılan gazeteciler, Ermenistan ■ Arkası Sa. 16, Sü. 7'de

İSO'dan acil önlem talebi

▶ Ekonomiye acil önlem isteyen İSO Başkanı Memduh Hacıoğlu bir dizi önemler sundu. Başbakan Yardımcısı Erdal İnönü, işadamlarıyla tek tek konuşacaklarını ve sanayiye büyük önem verdiklerini söyledi.

■ 16. Sayfada

Bakanlıkta imza skandalı

▶ 32. Gün'ün Cumhurbaşkanı Turgut Özal'a suikast girişiminde bulunan Kartal Demirağ'la görüşmesine izin veren Adalet Bakanı Oktay'ın onayını Bakanlık Müsteşarı Arif Yüksel'in iptal etmesi imza skandalına neden oldu.

■ 4. Sayfada

▶ Demirel: Hükümetin misyonu yeni başlıyor.
4. Sayfada

▶ SS'ler Özal'ı bekliyor.
5. Sayfada

▶ Seçimle rektör yasası kazaya uğradı.
4. Sayfada

▶ Konuk yazar Prof. Coşkun İlhan Demir'in yorumu "Doğramacı'nın son oyunu"
4. Sayfada

▶ Olağanüstü halde yasa kargaşası Av. Hasip Kaplan'ın yazısı
5. Sayfada

BORSA	DOLAR	MARK	ALTIN (gr)
⇧	⇩	⇧	⇨
Önceki 3940.34	Önceki 7065	Önceki 4515	Önceki 78.600
Dün 3982.53	Dün 7040	Dün 4520	Dün 78.600

TV / 10. Sayfada

Frank Capra'nın başyapıtı

İstanbul / Arka Sayfada

Tramvayın ikinci hayatı

Festival / 11. Sayfada

Stadyumda rock'n roll

Kitap / Bugün

Cinayete bekleriz!

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Fuzuli Sorunlar

Bugün gazetemizin manşetinde "Özallar küstü" tümcesini okuyacaksınız.

Cumhuriyet'in ölçülerine göre abartılı bir başlık mı?

Hayır...

Bilindiği gibi "küsmek", genelde çocuksu bir davranış sayılır ve bir cumhurbaşkanı için kullanılmasında haklı bir neden bulunmalıdır; ama, teslim edilmelidir ki Sayın Özal ve eşinin davranışlarını vurgulayacak daha uygun bir sözcük bulmak çok güçtür.

Önce Cumhurbaşkanı'nın davranışını ele alalım. Devletin anayasal kurallar içinde devamlılığı ilkesi geçerlidir. Bu kapsamda, Sayın Özal'ın "Karadeniz İşbirliği benim fikrimdi, anlaşmayı da ben imzalayacağım" hevesinde çocuksu bir gösteriş uç vermiyor mu? Türkiye Cumhuriyeti'nin anayasal düzenine göre başbakanın imzası, yeterli ve gereklidir; cumhurbaşkanı anlaşmayı imzalasa da imzalamasa da bir şey değişmez; daha başka deyişle cumhurbaşkanının imzası böyle bir anlaşmada fuzulidir.

Koskoca Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nde anlaşma ve antlaşmaları hangi yetkilinin imzalaması gerektiği, kuralları, görenekleri ve yasaları çoktan belirlenmiştir; 1923'ten bu yana bu konuda bir sorun çıktığı da görülmemiştir.

İlk kez Özal'ın cumhurbaşkanlığında imza sorunu ortaya çıkıyor.

Çünkü imza töreni, televizyonlarda yayımlanacak, bir tür

* * *

■ Arkası Sa. 17, Sü. 1'de

Park Otel'e 3. mühür

▶ Park Otel'in son 8 katının yıkılarak yanındaki Alman Konsolosluğu'nun seviyesine indirilmesini öngören planın bir hafta içinde yapılacağı belirtildi.

İstanbul Haber Servisi - Park Otel, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'nca onaylanarak kesinleşen plana göre dün üçüncü kez mühürlendi. Beyoğlu Belediye Başkanı Hüseyin Aslan tarafından mühürlenen Park Otel'in son 8 katının yıkılarak yanındaki Alman Konsolosluğu'nun seviyesine indirilmesi için gereken 1/1000 ölçekli planın da bir hafta içinde yapılacağı belirtildi. Planın hazırlanıp onaylanmasının ardından Park Otel'in fazla katları temmuz ayı içinde yıkılacak. Yıkımdan sonra inşaat sahibine verilecek tazminatın nasıl ödeneceği henüz belli olmadı. Hüseyin Aslan, "Yıkımdan sonra verecek tek kuruşumuz yok. Hükümetin bu konuda desteği şart" dedi.

Park Otel'in durdurulmasını ve 33 katlı otel blokunun yapılmamasını içeren planın Bayındırlık ve İskân Bakanı Onur Kumbaracıbaşı tarafından onaylanmasının ardından İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Nurettin Sözen, Beyoğlu Belediye Başkanı Hüseyin Aslan'a bir yazı göndererek inşaatın mühürlenmesini istedi. Yazının Beyoğlu Belediyesi'ne ulaşmasından sonra belediye dün dünyaca yöneticilerinin

■ Arkası Sa. 17, Sü. 1'de

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

PKK ve Din

Önce şu sözleri okuyalım, sonra olayı yorumlayalım:

"Her halk ve milletin üzerinde bir zulüm musallat olmuş ve Allah-ü Teala C.C. o halk ve milletin üzerindeki zulmü tamamıyla kaldırmak için o halkın veya milletin içerisinde bir kişiyi layık görür ve o kişileri büyük zekâlara sahip kılar ve mazlum halkın önderlik yapmasını emreder. Mazlum Kürt halkından 35 milyon Kürt insanından güçlü zekâyı başaramamış ve önderimiz Öcalan'a nasip kılmıştır."

Görüyorsunuz, daha önceki gün kundaktaki çocukları

■ Arkası Sa. 17, Sü. 7'de

Trilyonluk dosyalar var

KEMAL YURTERİ *1 haziran*

ANKARA - Başbakanlık Teftiş Kurulu, 1992 yılının ilk dört ayı içerisinde 498 yolsuzluk dosyasını incelemeye aldı. Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanı **Turhan Güven**, kurula çok sayıda dosya geldiğini belirterek, incelemeye alınan dosya sayısının sürekli arttığını ifade etti. Güven, müfettişlerin incelediği yolsuzluk dosyaları arasında, içeriği trilyonlarca liraya ulaşan dosyalar bulunduğunu ve suçların zaman aşımına uğramaması için soruşturmaların hızla sürdürüldüğünü söyledi.

Koalisyon hükümetinin, **"yolsuzlukların hesabını soracağız"** sözü, Başbakanlık Teftiş Kurulu'nun incelediği dosya sayısında rekor artışa neden oldu. Teftiş Kurulu'nun, 1985 yılında 522, 1986'da 539, 1987'de 882, 1988'de 383, 1989 yılında 340, 1990'da 357 ve 1991 yılında 265 dosyayı incelemesine karşın, 1992 yılının ilk dört ayında Teftiş Kurulu'na iletilen dosya sayısı 498'e ulaştı.

Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanı Turhan Güven, kurula bu dosyaların dışında yapılan çok sayıda başvurunun da ilgili bakanlıkların teftiş kurullarına iletildiğini söyledi. Güven, Başbakanlık Teftiş Kurulu'nun çalışmalarına ve sürdürülen yolsuzluk soruşturmalarına ilişkin Cumhuriyet'in sorularına şu yanıtları verdi:

- Kurulun son dönemdeki çalışmaları hangi aşamada?

GÜVEN- Kurul doğrudan Başbakanlığa bağlıdır. Teftiş Kurulu'nun görevi, bakanlıkların teftiş kurulları arasında eşgüdümü sağlamaktır. Birkaç bakanlığın çalışmasını ilgilendiren konularda , soruşturmaya gerek varsa, o zaman devreye girer. Kurul, özellikle son altı ay içerisinde oldukça geniş kapsamlı ve içerikli bir çalışma dönemi başlatmıştır. Eskiden devam eden soruşturmaların yanı sıra bu dönemde intikal eden soruşturmalar sayısal olarak rekor düzeydedir. Yılın ilk dört ayında gelen evrak sayısı 498'dir. Bu dosyaların hepsinin aynı ciddi boyutlarda olduğunu söylemek mümkün değildir. Biz, bir konu ile ilgili incelemeyi yapar, gerekli çalışmaları bitirdikten sonra Sayın Başbakan'dan izin alarak, soruşturmaya geçeriz. Soruşturmanın bitiminde, dosyayı, gerek görülürse, cumhuriyet savcılıklarına veririz. Burası mahkeme değildir, biz yalnızca soruşturma yaparız, yargılamayız. Kurul gerekli gördüğü durumlarda Başbakan adına ilgili konuların uzmanlarını ister ve soruşturmayı bu uzmanlarla yürütür. Örneğin, son olarak hayali ihracat soruşturmasında konuyla ilgili 25'i aşan insanla çalıştık. Bu soruşturma daha sonra Meclis'te kurulan bir komisyona devredildi. Dosyaları onlara teslim ettik.

- Hayali ihracat soruşturması daha önce başlatılmıştı. Sizin soruşturmanızın o soruşturmadan farklı bir içeriği mi var?

GÜVEN- Evet, farklı bir yönü var. Bu soruşturmada, hayali ihracata neden olan tüm kamu görevlilerinin araştırılması için Başbakan'dan olur alındı. Eskisi, hayali ihracat üzerinde bir inceleme yapılması amacını taşıyordu. Orada , daha çok, konu araştırıldı, burada sorumlular araştırılmıştır. Bu konuda 1983 yılından başlayarak, Türk Ceza Kanunu'nun 104. maddesindeki ve daha yukarıdaki maddelerden dolayı zaman aşımı söz konusu olmuştur. Bunlar için dava açmak artık mümkün değil. Bu dosyalardaki bazı kamu görevlileri için soruşturma izni verildiği tarihte bile zaman aşımı söz konusu olmuştu. 1987, 88, 89 yıllarındaki yapılan işlemler için bunlar söz konusudur. Maliye Bakanlığı Hesap Uzmanları Kurulu tarafından o dosyalarda vergi mükellefi bazında işlemler yapılmıştır. Ama, devletin yine 300 milyar liraya yakın kaybı söz konusudur. Kamu görevlileri olup bu zarara sebebiyet verenlerin bir bölümü için zaman aşımı var. Bunların bir bölümü için de soruşturmalar sürmektedir.

- Açıklanan, soruşturmaları bitirilmiş, kamuoyunda bilinen dosyalar var. Örneğin, Emlak Bankası olayı.

GÜVEN- Sansasyonel görüntü veren olaylarda kamuoyunun ilgisi çok fazla. Bunun yanında devletin zararının işin sansasyon yönünden fazla olduğu, gözden kaçıyor. Bunlar, rutin bir çalışma sonucu ortaya çıkar, kamuoyu bunlara fazla ilgi göstermiyor. Böyle çalışmalar çok fazladır, ancak bunlara **"bu da varmış"** diye bakılıyor. Devletin zararının çok az olduğu kebapçıdan alıp getirilen birkaç milyonluk kebap hesabına daha fazla ilgi var. Kamuoyunun ilgisine saygı duyuyorum. Devletin bir kuruşunun zarara uğraması ile bir trilyonunun zarara uğraması arasında rakamsal orandan başka bir fark yoktur. Önemli olan kasıt unsurudur. Miktar, suç vasfını değiştirmez. Yalnızca cezanın az ya da çok olmasını etkiler. Emlak Bankası olayında evlerin kimlere verildiğiyle ilgilenildi, oysa devlet orada trilyonluk zarar içinde.

- İktidar partileri, yolsuzlukların soruşturulması savını seçim meydanlarında sık sık yinelediler, şu an iktidardalar. Halkta bir beklenti doğdu. Siz bu beklentilere yanıt verildiğini söyleyebilir misiniz?

GÜVEN- Türkiye'de nerede bir yolsuzluk iddiası ortaya atılmışsa, gerek Başbakanlık Teftiş Kurulu, gerekse de bakanlıkların teftiş kurulları orada derhal soruşturmaya başlamışlardır. Ancak, devletin her ünitesinde ne olduğunu bilebilmek uzun süre ister. Bir bakanlığın bütün çalışmasını dilim dilim incelemek, çok kısa sürede yapılamaz. Bizim burada yaptığımız 6 ay içerisinde ya da daha önce bildirilen bazı varsayımları değerlendirme çalışmasıdır. Bunlar da verdiğim sayılara göre az değildir. Yapılan bir şey hakkında bir ihbar, iddia gelmiyorsa bunu resen almak mümkün değil. Türkiye'de bütün iddiaların üzerine gidilmektedir. Bazıları incelemeye alınmış, geniş soruşturmalar sürmektedir. Bugüne kadar cumhuriyet savcılıklarına, Danıştay'a dosyalar gönderilmiştir. Elimizde yüzlerce dosya var daha. Örneğin, Türkiye bütçesinden yüzde 2.5 pay alabilen bir Sağlık Bakanlığı'nın tamamının soruşturulması hemen bitmez.

- Kısa sürede bu kadar dosyanın gelmesi, bu konuların bugüne değin soruşturulmadığı izlenimini uyandırıyor. Bu artışın ve bazı dosyaların soruşturmalarının bitirilememiş olmasının nede-

ni nedir?

GÜVEN- Konu ile ilgili başvuru yapılmış, hatta yargıya intikal etmiş dosyalar var. Kesin karar verilmiş durumlar bile, iktidar değişince yeniden gündeme getirilmektedir. Örneğin, 1953 yılında açılmış olan, ancak 1971 yılında biten bir dava, açanın tatmin olmamasından dolayı 1992 yılında yeniden gündeme getirildi. Bakanlıkların teftiş kurullarının yeterince ilgilenmediği durumlar da var. Bu, denetime verilen önem ile ilgilidir.

- Soruşturmaların büyük bölümünün tamamlanması ne kadar sürer?

GÜVEN- Teftiş Kurulu Başkanı olduğum zaman, iktidar değişiklikleri sonucu yolsuzluk soruşturmalarında artış olmasının normal olduğu görüşündeyim. Ama bu bir süre sonra kesilir, normale döner sanıyordum. Fakat 5 aydan beri azalmadan, tersine artarak gelen bir sayıyla karşı karşıya kaldım. Her geçen gün oldukça yüklü dosyalar geliyor. Soruşturmanın boyutları önceden kestirilemiyor. Soruşturma başlayınca genişliyor. Zaman tahmini yapmak güç. Örneğin, bir göçmen konutları olayı var.

Soruşturma halen sürmektedir, her geçen gün büyümektedir. Her müfettişin üstünde oldukça fazla iş vardır. İşlere yetişmeye çalışıyoruz.

Memur Niçin Kan Ağlıyor?..

İLHAN SELÇUK *1 haziran*

Sanırım niçin sorusunun yanıtı, 21'inci yüzyıla doğru ülkemizde de aydınlanmaya başladı. 1.200.000 memur ailesi, çoluğuyla çocuğuyla, bu yanıtı öğrenmeden ağlama durmayacak, yakınma bitmeyecek, gözyaşları hiç dinmeyecek, bir eski şarkı gibi:

Dizlerine kapansam...
Kana kana ağlasam.

*

Yakınmak, dövünmek, saçını başına yolmak, çağımızın insanına yakışmaz.

Eğer memur, ulusal gelirden kendisine düşen payın eksik ve az olduğunu ileri sürüyorsa; örgütlenmeli, hakkını aramalı, demokrasiye katkısını gerçekleştirmeli...

Değil mi?

Osmanlı'nın Babıâli kafasıyla her şeyi *"devlet baba"* nın 'ihsanı'ndan beklersen...

Toplu sözleşme hakkın yoksa...

Sendikan yoksa...

Ne olur?

Yanıt:

"Bir işyerinde çalışan, aynı işi yapan bir memur ile işçi ücreti arasındaki fark belirgin hale gelmiştir. İlkokul mezunu bir büro işçisinin (vasıfsız işçi) eline, ikramiye ve sosyal yardımlar dahil edilince, ortalama 5.5 - 6 milyon net ücret geçmektedir. Aynı nitelikte bir devlet memurunun aldığı maaş ise 1 milyon 500 bin dolaylarındadır."

Ağlamayı, dövünmeyi, yakınmayı, saçını başını yolmayı, gözyaşı dökmeyi bir yana bırakıp çağdaş insan gibi örgütlenmeye girişmesi memur için tek çözüm yoludur.

*

Ülkenin, okumuş yazmış, devlet deneyimi görmüş, çoğu kentlerde yaşayan milyonlarca çalışanını bunca yıl demokratik örgütlenmelerin dışında bırakan siyasal rejim, buram buram faşizm ve ilkellik kokuyor.

Beğenmediğimiz 27 Mayıs'ın düzenlediği 1961 Anayasası memura sendika kurma hakkını veriyordu; ama, bu yolda örgütlenmeye çalışanların canına okuduk.

Polis, dernek kurmaya kalkıştı...

Ezdik, geçtik... Başımız göğe ermedi; öğretmeni, memuru, polisi demokrasiye layık görmediğimiz için zararlı çıkan ülke oldu. Eğer 2000'e doğru Türkiye'de devlet daireleri çözülmüşse, rüşvetten ve yolsuzluktan geçilmiyorsa, halkın hiçbir işi doğru dürüst görülmüyorsa, suçlusu kim?

Biz...

Demokrasiyi devlet dairesinden içeriye sokmayan kafa, rüşvete, yolsuzluğa, çürümeye, üçkâğıda *"buyrun efendim"* diyerek yol halısı sermiştir. Beş yılda memur maaşlarında meydana gelen aşınma, en düşük ücretlilerde yüzde 80, en yüksek basamakta yüzde 57 oranındadır. Evine ekmek götüremeyen, kirasını veremeyen, çocuklarının okul masrafını karşılayamayan memur ne yapabilir? Açlık korkusu insanlarda nasıl bir baskı yaratır?

Memur, iş yaptırmak için devlet dairesine başvuran yurttaştan hıncını çıkarır.

Çalışmak içinden gelmez.

Ayaklarını sürüyerek dairesine gider, her başvuruya aynı yanıtı verir:

- Bugün git, yarın gel!..

Rüşvet alır... Yolsuzluklara bulaşır...

Yaşamı kararır...

*

İşçinin durumu memura göre daha iyi de, tüm alınteri kesimi nasıl yaşıyor?

1979 yılı 100 kabul edildiğinde, maaş ve ücretli kesiminin ulusal gelirden aldığı pay 1990'da 48.5'e düştü, daha açık deyişle yarıdan çok azaldı.

2000'de ne olacak?

Memur maaşı da, işçi ücreti de, demokrasinin yazgısına bağlıdır. Çağdaş demokrasi, ulusal gelirin paylaşımında özgürce pazarlık rejimidir. Demokrasi kitapta ya da gökyüzünde geçerli bir düzen değildir; hayata geçirilmezse yok demektir.

Vergi paketi önce TÜSİAD'da

TUNCAY ÖZKAN *3 haziran*

ANKARA - Maliye ve Gümrük Bakanlığı, 1993 yılında uygulamayı düşündüğü yeni vergi paketini, hükümet üyelerinden önce TÜSİAD'ın görüşüne sundu. TÜSİAD Başkanı **Bülent Eczacıbaşı**, kamu ile özel kesim arasında bu tür diyalogların önemli olduğunu belirterek, **"Bize sorulmazsa, hatalı olur"** dedi.

Maliye ve Gümrük Bakanlığı'nın, yeni vergi düzenlemesi getirirken, en zor vergi topladığı kesim olan işadamlarının onayını almak istemesi, vergi paketi taslağına ilişkin hazırlıklarda tartışmalara neden oldu. Taslağın Maliye Bakanlığı'nca öncelikle işadamlarının görüşüne sunulması bakanlar arasında eleştiri konusu oldu. Kabinedeki kimi bakanlar, paketin, vergi alınamayan işadamlarına yönelik olduğunu anımsatarak, onların görüşü alınıp hazırlanacak taslağın, yine iş kesimi tarafından engellenebileceğini dile getiriyorlar.

TÜSİAD da Maliye Bakanlığı'nın taslak konusunda kendilerine görüş sormasının doğal olduğunu açıkladı.

TÜSİAD Başkanı Bülent Eczacıbaşı, Cumhuriyet'in konuya ilişkin sorusu üzerine, taslağı incelediklerini belirterek, şunları söyledi:

"Taslak üzerindeki çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Bu nedenle taslakla ilgili görüş belirtmem veya bizim görüşümüzü açıklamam yanlış olur. Ancak, birkaç gün sonra görüşlerimizi açıklayabiliriz. Bu konularda kamu kesiminin özel kesimle girdiği diyalog; gelişmeyi, ilerlemeyi sağlayacak bir yöntemdir. Kapalı kapılar ardında alınan kararlardan, yanlışlardan dönülemediğini, daha önce gördük. Her uygar Batılı ülkede, rutin olarak yapılan bir iştir bu. Bize sorulması demek, bizim görüşlerimizi belirtmemiz demek, bizim dileğimizin olması demek değildir. Olumlu buldukları yerleri alırlar. Son kararı kendileri verirler, ancak taslağın bize gönderilmesinde eleştirilecek bir yan yok. Bugüne kadar pek çok konuda görüş alınmaması hatalı olmuştur. Kapalı kapılar ardında alınan kararlardan çoğu kez geri dönülmemiştir, bu da bir hata olmuştur."

Hazırlıkları yapılan ve TÜSİAD'ın görüşüne sunulan vergi paketinin içinde, gayrimenkul alım satımında ödenen tapu harçlarının yeniden değerlendirilmeye tabi tutulmuş kıymetler üzerinden yapılması, gelir vergisi stopaj oranlarının yeniden düzenlenmesi, kurumlar vergisi istisna ve muafiyetlerinin daraltılması, vergi yükümlülerinden çeşitli fonlar için yapılan kesintilerin fon payı adı altında birleştirilmesi, ithalattan alınan vergi, resim ve fonların azaltılması gibi konuların yer aldığı öğrenildi.

Hükümetin TBMM'ye sunduğu ve halen Plan ve Bütçe Komisyonu'nda görüşülen diğer vergi paketi de yoğun eleştiriler alıyor. TOBB eski Başkanı **Yalım Erez**'in de paketi eleştirdiği öğrenildi. Erez'in bakanlarla yaptığı özel görüşmelerde, düzenlemelerin vergi sorununa kaynak yaratacak düzeyde olmadığı yolundaki yakınmalarını dile getirdiği ve **"Bu paketle vergi toplanamaz, vergiye ilişkin sorunların yanından dahi geçemeyen bir çalışma"** dediği ifade ediliyor.

KOMKAR ve PKK

UĞUR MUMCU *3 haziran*

Türkiye'de son zamanlarda depreşen bir hastalık var. Bu hastalık, *"bilgi sahibi olmadan fikir sahibi olmak"* diye tanımlanabilir.

Herhangi bir konuda bilgi sahibi olmak, o konuda incelemeyi, araştırmayı ve okumayı gerektirir. Kürt sorunu, birçok insanın bilgi sahibi olmadan kesin yargı sahibi olduğu konuların başında geliyor.

Azerbaycan olayı da öyle değil mi?

Yakın tarihimizdeki Kürt ayaklanmaları ve bugünkü Kürt örgütleri konusunda da kamuoyu sağlıklı bilgi sahibi değildir.

Nasıl olsun ki?

Yasaklar yüzünden kamuoyu ve bu konuyu yeterince öğrenemedi. Bugün, yaşanan olay, *"Kürt ulusçuluğu"*dur, kimse kimseyi kandırmasın, Marksistlik, sosyalistlik, Leninistlik gibi etiketler de kimseyi aldatmasın.

"Kürt ulusçuluğu", bugün iki ana koldan gelişiyor. Birinci kol, PKK; ikincisi *"Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi"* ve bu partiye bağlı, kısa adıyla *"KOMKAR"* olarak bilinen *"Almanya Kürdistan İşçi Dernekleri Federasyonu"*dur. Marksist eğilimli KOMKAR grubu, PKK karşısında etkinliğini gün geçtikçe yitiriyor. PKK, 1978 yılında kuruldu. PKK, 1985 yılında *"Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi"*ni ve silahlı örgüt ARNK'yı kurdu.

Almanya ve İsveç'te de örgütlenen KOMKAR ile Suriye denetimindeki *"Bekaa Vadisi"*nde genel karargâhını kuran PKK arasında Avrupa'nın birçok kentinde örgütlenme savaşı yaşandı. PKK, avukat **Kemal Burkay** liderliğindeki TKSP ve KOMKAR ile hem propaganda hem silahlı çatışmaya girdi.

TKSP ve bağlı kuruluşu KOMKAR, silahlı eylemlerden yana değildi. PKK ise silahlı eylemlerden yanaydı; ayaklanma ve terörü amaçlıyordu. **Sezen Aksu**'nun *"bir kedim bile yok anlıyor musun"* şarkısının sözlerini yazan Kemal Burkay, 1983 yılında *"Devrimcilik mi? Terorizm mi? PKK Üzerine"* başlıklı bir kitap yayımladı.

PKK, Burkay'ın bu kitabına *"Devrimcilerdeki (Kafa Karışıklığı) mı, Yoksa Bir Küçük -*

burjuva Reformistinin İflah Olmazlığı mı?" başlıklı bir kitapla yanıt verdi.

Bu ideolojik atışmayı 3 Mayıs 1987 günü Hannover'de KOMKAR Genel Yönetim Kurulu üyesi, Kürdistanlı İşçiler Komitesi Başkanı ve TKSP üyesi **Ramazan Adıgüzel**'in PKK tarafından öldürülmesi olayı izledi. Bu cinayetten sonra KOMKAR'ın yayın organı *"Denge KOMKAR"* dergisinin Almanya'da yayımlanan 29 Mayıs 1987 günlü sayısında bu cinayet şöyle anlatıldı:

- ... *Bu alçakça plan cinayet şebekesi PKK tarafından üstelik* "devrimcilik" *ve* "ulusal kurtuluşçuluk" *adına sahneleniyor. (...) Zaten Apocu hareket, ortaya çıktığı günden beri diğer yurtsever, devrimci, ilerici ve Kürdistanlı ve Türkiyeli örgütlere saldırarak bugüne geldi. Apocu şefler, tabana sürekli olarak bu güçleri düşman olarak gösterdiler. Onlara* "hain işbirlikçi" *deyip, kendi yüzlerini saklamaya çalıştılar. Onlarca yurtseverin kanına girdiler. Hemen hemen tüm örgütlerden insan katlettiler.*

Ramazan Adıgüzel'den sonra *"Fransa Kürdistan İşçi Derneği"* Başkanı KOMKAR grubundan **Hüseyin Ali** de 16 Haziran 1987 günü Fransa'da öldürüldü.

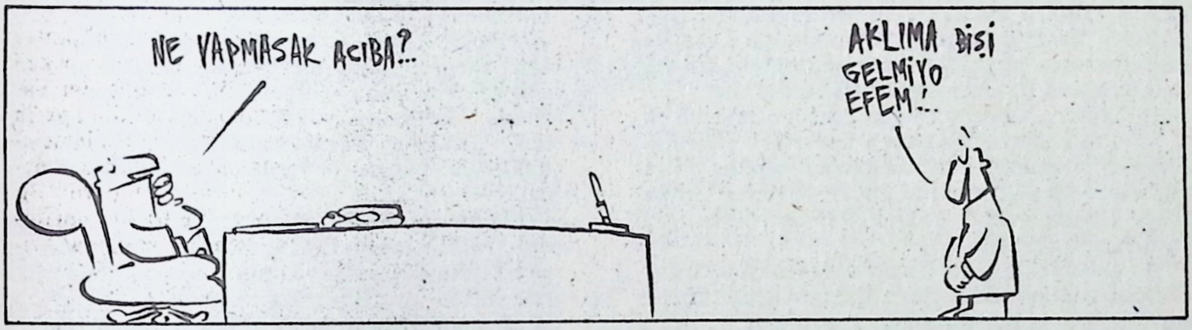
"Denge KOMKAR" bu cinayeti 14 Ağustos 1987 günlü sayısında şöyle duyurdu:

- *Hüseyin Ali yoldaş, sömürgeci-faşist rejimin yurtseverlik maskesi ardına sığınmış paralı katiller Apocular tarafından arkadan vurularak katledildi.*

Bu alıntılardan şu sonuç çıkıyor:

PKK'nın bir cinayet ve terör örgütü olduğunu yazanlar yalnızca Türk yazarları değil, KOMKAR gibi Kürt yayın organlarıdır. PKK'yı bir *"cinayet örgütü"* olarak suçlayanlar da yine Kürt TKSP ve KOMKAR gibi parti ve örgütlerdir. Katilin, sağcısı, solcusu, devrimcisi, karşı-devrimcisi olmayacağı gibi Kürdü ve Türkü de olmaz. Katil katildir!

Kimseye, sahip olduğu ideolojiye ve etnik kökene göre de rütbe ve ödül verilmez.

Özal'a ağır suçlama

4 haziran

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - TBMM Hayali İhracat Araştırma Komisyonu Başkanı DYP Aksaray Milletvekili **Mahmut Öztürk**, Cumhurbaşkanı **Turgut Özal**'ın, Başbakanlığı dönemindeki uygulamaları ile hayali ihracata olanak sağladığını, sonra da devletin ilgili birimlerinin tüm uyarılarına karşın gerekli soruşturmaları yaptırtmayarak, bu olayların zaman aşımına uğramasına neden olduğunu öne sürdü.

Özal'ın, hayali ihracatçıları korumaya yönelik işlemleri çoğunlukla, dönemin DPT Müsteşar Yardımcısı **Bülent Öztürkmen** aracılığıyla gerçekleştirdiğini de öne süren Öztürk, **"Sayın Özal'ın hakkı Yüce Divan'dır"** dedi. Hayali ihracat yaptıklan belirlenen firmalara, 1984-88 yılları arasında ödenen vergi iadesinin 8-10 trilyon lira olduğunu da belirten Öztürk, başta Cumhurbaşkanı Özal olmak üzere dönemin ilgili bakan ve bürokratlarının komisyona çağrılarak, ifadelerine başvurulacağını açıkladı.

Ellerinde bulunan ve aralarında **Turan Çevik, Menteşoğulları** ve **Uğur Süzer**'in de yer aldığı 456 firmaya ait 950 rapordan yüzde 70'inin zaman aşımına uğradığını da kaydeden **Öztürk**, komisyon olarak bu dosyalar için zaman aşımını ortadan kaldıracak bir yasa önerisinde bulunabileceklerini söyledi. Komisyonun Başkan Vekili SHP Tunceli Milletvekili **Kamer Genç** de, Cumhurbaşkanı Özal ile dönemin ilgili Bakanları **Kaya Erdem** ve **Ahmet Kurtcebe Alptemoçin** olmak üzere ilgili bürokratların pasaportlarının iptal edilerek, yurtdışına çıkışlarının önlenmesi gerektiğini kaydetti.

Komisyon Başkanı Öztürk, Başkan Vekili Genç ve üye SHP Antalya Milletvekili **Faik Altun** ile birlikte, TBMM'de dün bir basın toplantısı düzenleyerek, komisyonun görev yaptığı 4 ay içindeki çalışmalarına ilişkin bilgi verdi.

Hayali ihracat olayına ilişkin bazı belgelerin DPT'de, yok edildiğini saptadıklarını anımsatan Öztürk, **"Hayali ihracatçılar ne zaman sıkışmışsa, hükümet bir karar ya da tebliğ çıkarıp, sakıştıkları sorunları çözmüş, paralarını almalarını sağlamış. Bütün bu işler, tek elden yönlendirilerek,**

ilgili kurumlar pasifize edilmeye çalışılmış" dedi.

Bu olaylar hakkında gerekli yasal işlemlerin zamanında yapılmasının kasıtlı olarak geciktirildiğini de öne süren Öztürk, ellerine bu yönde ulaşan belge ve bilgileri de örnekler vererek açıkladı.

Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı kontrolörlerinin, Cumhuriyet savcılıklarına gönderilmesini istediği dosyaların, DPT'ye gönderildiğini, burada 8-10 ay kadar tutulan dosyaların daha sonra yeniden Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı İhracat Genel Müdürlüğü'ne iletildiğini kaydeden Öztürk, **"Bu kez, dönemin DPT'den sorumlu Başbakan Yardımcısı Kaya Erdem imzalı bir yazı ile dosyalar yeniden incelenmek üzere DPT'ye gönderiliyor. DPT, bir süre daha tutuyor, bu arada kontrolörler, dosyalar, savcılığa gönderilsin diye yeniden başvuruyor. Ama DPT, 1988'in sonunda dosyaları, hiç alakası yokken, Maliye Bakanlığı'na gönderiyor. Burada da bir süre oyalanan dosyalar, zaman aşımına uğruyor. Bakanlık da, bu evraklar bizimli ilgili değil diye yeniden dosyaları İhracat Genel Müdürlüğü'ne iletiyor"** diye konuştu.

Devlet Bakanı **Kilercioğlu**'nun da, söz konusu 27 dosya üzerinde işlem yapılamayacağını, çünkü zaman aşımına uğradıklarını belirttiğini anımsatan Öztürk, **"Hayali ihracatçılar hakkında Ceza Yasası uyarınca bir işlem yapılmaması için, bu dosyalar zaman aşımına uğratılmışlardır"** dedi.

Bu konuda, dönemin yöneticilerinin devletin elini kolunu bağlayan **"kelepçe kararlar"** çıkararak, **"hayali ihracatçıların önlerine adeta daha iyi yürümeleri için halı serildiğini"** savunan Öztürk, **Kaya Erdem** imzalı 2 Ekim 1985 tarihli genelgeyi buna örnek gösterdi.

Bu genelge ile, ilgili kurumlardan, hayali ihracatla ilgili yapılan incemelerin durdurularak, belgelerin DPT'ye gönderilmesinin istendiğini kaydeden Öztürk, DPT ile Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarları arasında yapılan ve bu kurumların birkaç üst düzey yöneticisinin dışında kimsenin bilmediği bir protokolle de , Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın teftiş birimlerinin devre dışına çıkarıldığını savundu.

Bu protokolle, Bakanlar Kurulu'nun konuya ilişkin aldığı bir kararın bile yürürlükten kaldırıldığını kaydeden Öztürk, protokol ile hayali ihracatçılara DPT emri ile ödeme yapılması olanağının da yaratıldığını öne sürdü.

Öztürk, **"kelepçe kararlar"**'a bir başka örnek olarak da dönemin Emniyet Genel Müdürü, Malatya Valisi **Saffet Arıkan Bedük**'ün, tüm emniyet birimlerine gönderdiği 20 Aralık 1985 tarihli faks emrini gösterdi. Öztürk, Bedük'ün bu faks emri ile, emniyet birimlerinden, hayali ihracat olaylarıyla ilgili ellerinde bulunan incelemeleri durdurup, belge ve bilgileri genel müdürlüğe göndermelerini istediğini söyledi.

Bu emir ile emniyet birimlerinin devre dışı tutulduğunu belirterek, **"Genel müdürlük, kendisine gelen belge ve bilgileri ne yapmış, o da belli değil"** diyen Öztürk, **"Bir Emniyet Genel Müdürü'nün, karakolara faks çekip, 'Kaçakçılara hiçbir şey yapmayın' emrini vermesi, Türkiye'nin tarihinde görülmüş şey değildir"** diye konuştu.

Cumhuriyet tarihinde, örneği görülmemiş bir başka uygulama ile de, bir bakanın aldığı bir kararla, diğer bakanların, kendilerine yasa ile verilen görevleri yerine getirmelerinin önlendiğini öne süren Öztürk, dönemin Maliye Bakanı **Alptemoçin**'in yayımladığı bir genelge ile bunu yaptığını söyledi. Öztürk, Alptemoçin'in genelgesi ile, **"DPT'nin talimatı olmadan, hayali ihracat olaylarının üzerine gidilmemesinin"** istendiğini belirtti.

2 Nisan 1987'de çıkarılan bir genelge ile konuyla ilgili tüm yetkilerin, DPT Müsteşar Yardımcısı **Bülent Öztürkmen**'de toplandığını, bu işleme dönemin müsteşarı **Yusuf Bozkurt Özal**'ın hiç ses çıkarmadığını savunan Öztürk, bu uygulamayı **"diktatör genelgesi"** olarak niteledi.

Kaya Erdem'in 22 Nisan 1987'de, hayali ihracatla ilgili bir işlem yapılmaması için yeni bir yazı daha kaleme alıp, ilgili birimlere gönderdiğini kaydeden Öztürk, hayali ihracatın asıl çekirdeğini oluşturan uygulamanın ise, konuyla ilgili yetkileri kendisinde toplayan Öztürkmen imzalı 29 Temmuz 1987 tarihli bir yazısı ile başlatıldığını iddia etti. Bu yazı ile, ihracata ilişkin imalatçı faturaları konusunda yapılan işlemlerin durdurulmasının istendiğini belirten Öztürk, dönemin Başbakanı Özal'ın da 12 Kasım 1987'de yayımladığı bir yazı ile ilgili kurumlardan, konuya ilişkin ellerinde bulunan belge ve bilgilerle ilgili yürütülen işlemlerin durdurulmasının istendiğini bildirdi. Özal ile Öztürkmen'in bu genelgelerinin aynı içeriğe sahip olduklarını, yalnız altlarındaki imzaların farklı olduğunu savunan Öztürk, **"Özal ayrı olarak, buna aykırı davrananlar hakkında yasal işlem yapılacağını bildiriyor"** dedi.

Ellerindeki dosyalardan örnekler de veren Öztürk, Alman Interpol'ünün, Almanya'ya ihracat yapan 12 firmanın esrar ve eroin kaçakçılığı yaptıklarına ilişkin uyarılarına karşın, bunlar hakkında bir işlem yapılmadığını, bu firmalara yaptıkları ihracata karşılık, vergi iadesi ve teşvik primi ödenmesine devam edildiğini söyledi. Öztürk, bu konuda Bedük'ün emri nedeniyle, polisin de bir işlem yapamadığını savundu.

Diyarbakır'da 33 firmanın yaptığı hayali ihracat olayında, ihracatı yapan, ihraç edilen malı satan ve malın nakliyesini yapan firmaların tümüyle hayali olduklarını belirten Öztürk, gümrük çıkış beyannamelerinin Cizre'de bir otelde imzalatıldığını da bildirdi. Öztürk, tüm bu işleri yapan gümrük memuru **Bilal Yıldız**'a, devletin hiçbir şey yapamadığını, bu kişinin iki yıl görevinin başında kalmaya devam ettiğini söyledi.

Hayali ihracat yapan bir şirketin başında görünen İstanbullu bir kuaföre, dönemin Maliye Bakanı Alptemoçin'in madalya verdiğini, ayrıca bir başka olayda da bir işçinin şirket yöneticisi olarak göründüğünü kaydeden Öztürk, polisin yurtiçinde ve yurtdışında ayrı adlar kullanan **Halim Selim** adlı bir kişiden aldığı ifadede, hayali ihracat olayına ilişkin bazı önemli siyasetçiler ile profesörlerin adlarının geçtiğini, bu ifade metninin o tarihte, dönemin İçişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı **Tuncer Perçinler** tarafından **"gereği yapılmak üzere"** Başbakanlık'a gönderildiğini de kaydetti.

Öztürk, devletin, hayali ihracat yaptıkları belirlenen Menteşoğulları firmasına, bugünün değeriyle 100 milyar, Süzer Elektrik'in sahibi **Uğur Süzer**'e

de yine bugünün değeriyle yaklaşık 50 milyar lira ödediğini ve bu paraların geri alınamadığını kaydetti.

Öztürk, Süzer'in içinde binde 2 oranında altın bulunan ve sigorta teli olarak bile kullanılamayacak teli "**altın tel**" olarak ihraç ettiğini söyledi. Bu teli gazetecilere de gösteren Öztürk, DPT'nin, telin metresi için gösterilen 7 dolarlık değeri de kabul ederek, ödemelerin bu değer üzerinden yapıldığını da bildirdi.

Öztürk, bir gazete kupürünü de göstererek, Cumhurbaşkanı Özal'ın oğlu **Efe Özal**'ın, ABD'ye gittiğinde Süzer'in evinde balayı yaptığını belirtti. Öztürk, tüm bu firmaları ödemelerin özel emirle yapıldığını aktardı.

Öztürk, bir başka olayda da, ihraç edilmek istenen üründen şüphelenen gümrük görevlilerinin bu ürünlerin alındığını belirten Mısır Elçiliği'ne yazı ile başvurduğunu, ancak bazı devlet görevlilerinin bu telgrafı bu kaçakçılara ilettiğini, kaçakçıların da Mısır Büyükelçiliği adına gümrüğe yanlış bilgi verdiğini söyledi.

Öztürk, daha sonra Mısır Büyükelçiliği'nin gönderdiği yazıdan Mısır'da söz konusu ürünün olmadığının anlaşıldığını da söyledi.

Öztürk basına dağıttığı bir belgeye ilişkin bilgi verirken de, Başbakanlık Teftiş Kurulu eski Başkanı **Kutlu Savaş**'ın, 10 Nisan 1989'da gizli bir yazı ile dönemin Başbakanı Özal'a başvurarak, hayali ihracat olayıyla ilgili soruşturma izni istediğini, ancak Özal'ın, soruşturma iznini zamanında vermeyerek, konunun zaman aşımına uğramasına neden olduğunu söyledi. Öztürk, bu dosyanın ancak 1.5 yıl sonra, 28 Ağustos 1990'da, dönemin Başbakanlık Müsteşarı **Sebahattin Çakmakoğlu**'na iletildiğini de kaydetti. Başta Özal olmak üzere olayla ilgili bakan ve bürokratların komisyon olarak ifadelerine başvuracaklarını da belirten Öztürk, **"Sayın Özal'ın hakkı Yüce Divan'dır"** dedi.

Öztürk, ellerindeki bilgi ve belgeleri de anımsatarak, **"Köşklerinde nasıl rahat oturuyorlar, hala şaşıyorum!"** dedi.

Komisyonun Başkan Vekili **Kamer Genç** de, DPT'nin hâlâ bazı dosyaları kendilerinden sakladığını savundu. Genç **"Özal çıkıp bu konularda gerekli açıklamaları yapmadıkça bu iş onun üzerindedir. Çankaya'da oturması da mümkün değildir"** dedi.

Bu yıl da geçti; laf çok, çözüm yok

HÜRRİYET UYMAZ *5 haziran*

Müsteşarlık, genel müdürlük ve tekrar müsteşarlık olarak resmileşen, geçen yaz da bir bakanlığa kavuşan "**çevre**" konusunda bugüne kadar yapılanlar hep sözde kaldı. Çevre sorunları, ilgilisi, ilgisizi tarafından yüzlerce kez dile getirildi ama ne var olan yasalar uygulanabildi ne de gereken yasalar çıkarılabildi. Çevre sorunlarına şöyle bir göz atıldığında da bu durum açıkça ortaya çıkıyor:

TERMİK SANTRALLAR- Yıllardır sürüp giden Aliağa ve Gökova termik santralları konusunda tartışmalar bu yıl da sürdü. Çevreciler ve yöre sakinlerinin tepkilerine karşın, bu iki santral konusunda nihai karara bu yıl da varılamadı. Gökova Termik Santralı, yeşilin ve mavinin göbeğinde, gri ve soğuk yüzüyle yükselmeye devam ediyor. Aliağa Termik Santralı için ise Danıştay "**hayır**" dedi. Bunun yerine bölgede, enerji gereksinimini gidermek için bir "**doğalgaz santralı**" kurulması planlandı. Ancak bu kararın değişmeyeceğine ilişkin hiçbir garanti yok.

ALTIN ARAYICILARI- "Yeni Zelanda'dan kovulan" altın arayıcıları Bergama, Trabzon gibi birçok bölgede, büyük çapta doğal ortamları kapatarak çevreye zarar vermeyi sürdürdü. Bu bölgelerde, siyanür kullanarak altın çıkarmayı planlayan dev uluslarası şirketlere Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, önce altın arama izni veriyor, sonra da işletme ruhsatı, ama tüm bu girişimler bakanlıkça bir "**devlet sırrı**" gibi gizlendiği için kaç uluslararası şirkete işletme ruhsatı verildiği ya da verilmesi düşünüldüğü bilinemiyor.

HAVA KİRLİLİĞİ- 1991'de de birçok ilde Dünya Sağlık Örgütü'nün kabul ettiği maksimum değerlerin çok üstüne çıkarak önemli bir sorun olmaya devam etti. Başta İstanbul, Eskişehir, Erzurum olmak üzere birçok kentimizde hava kirliliği, "**alarm**" verilmesini gerekli kılan boyutlara ulaştı. İstanbul Valiliği, geçen mart ayında kentteki aşırı hava kirliliği nedeniyle hasta, yaşlı ve çocuklara sokağa çıkmama çağrısında bulundu. Ancak hava kirliliğine yol açan düşük kaliteli, kükürtü bol, yarısı su olan linyitleri İstanbul bölgesinde çıkaran kömür üreticileri için bu yıl da herhangi bir önlem alınmadı. Kömür üreticileri, gelecek yıl da birçok kentin havasını zehirleyecek olan düşük kaliteli linyitleri üretmeyi sürdürüyor.

DENİZ KİRLİLİĞİ- Geçen yıl boğazlarda iki koyun faciası yaşandı. Önce 22 bin canlı koyun yükü ile Rubinion-18 adlı gemi Rumelihisarı önlerinde battı. Ardından 1200 canlı koyun, 400 büyük baş hayvanla aynı şirkete ait Rubinion-14 adlı gemi Çanakkale Boğazı'nda. Çevrecilerin ve uzmanların, ortama vereceği zarar nedeniyle gemilerdeki koyunların çıkarılması gerektiği yolundaki görüşlerine itibar edilmedi ve koyun leşleri denizin dibinde bozulmaya terk edildi. Gemide bulunan 10 ton yağ ve yaklaşık 100 ton yakıt bile dışarı çıkarılmadı. Güvertede yem sevkıyatı yapılan kanallar gibi pek çok bölüm yeterince kapatılmadı ve bunlardan daha da önemlisi, Çevre Bakanı **Akyürek**'in **"Koyun yüklü batık gemi, denizlerimizi kirletmiyor"** demeci üzerine Türk makamlarınca açılan tazminat davası, batık gemi firmasınca kullanılarak düşürüldü ve Türk hükümetinin tazminat talebi reddedildi.

ORMAN TALANI- Ağaçlandırma çalışmalarının ihmal edilmesinin ve var olanların da kesilmesinin bedelini geçen kış Türkiye, çığ felaketlerinde 200'ü aşkın yurttaşını kaybederek ödedi. Ülkemiz, geçen yıl da Kıbrıs adası büyüklüğündeki bir toprak parçasının denizlere akıp gitmesine seyirci kaldı. Bu soruna 1991'de de gereken önem verilmedi

ve ülkede geçen yıl ancak 56 bin hektarlık bir ağaçlandırma gerçekleştirilebildi. 1982 Anayasası'yla orman yıkımına getirilen yasal dayanaklar, geçen yıl da yürürlükten kaldırılamadı. Ormancılara göre bu yüzden, 1983-1991 döneminde **"Orman olarak muhafazasında yarar yoktur"** gerekçesiyle 2.3 milyon dönüm orman alanı, ormancılık dışına çıkarılarak **"kapanın eline bırakıldı".**

VERİMLİ TARIM ARAZİLERİ- Daha önceki yıllarda olduğu gibi geçen yıl da 1. sınıf tarım arazileri, gecekondu, sanayi ve turizm merkezi kazanmak uğruna betona yenilmekten kurtulamadı. İkinci konut ve turizm tesisleri adına geçen yıl da koylar kapatıldı, adalar bile 49 yıllığına işgal edildi.

ÇÖP SORUNU- Önceki yıl yürürlüğe giren **"Katı Atıkların Kontrolü Yönetmeliği"** 'ni geçen yıl dileyen kuruluşlar **"gönüllü"** uygulayacaklardı. Ancak bu süre zarfında, boş ambalaj kaplarını geri toplayan bir tek gönüllü kuruluş olmadı. 1 Şubat 1992'de başlayan zorunlu uygulamaya karşı ise yönetmeliği uygulamakla yükümlü firmalar, ÇEVKO adlı bir vakıf çatısı altında birleşerek karşı çıktı

- Özetle, havasından suyuna, denizinden toprağına kadar çevremiz bu yıl da kirlenmekten kurtulamadı. Çevre, bu yıl yeni Çevre Bakanı **Doğancan Akyürek**'ten gelecek 5 Haziran Çevre Günü'nde de yine benzer bir kara tablo çizmemek için vaatlerini yaşama geçirmesini bekliyor.

MİT ve Sivilleşme...

UĞUR MUMCU *7 haziran*

MİT Müsteşarı Korgeneral **Teoman Koman**'ın da görevinden ayrılmak istediği ileri sürülüyor.

Bakanlar Kurulu'nun, müsteşarlığa Korgeneral Koman yerine bir sivil bürokratı ataması sivilleşme özlemlerine de uygun düşer.

1983 yılında çıkartılan *"Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu"*na göre MİT müsteşarı, Milli Güvenlik Kurulu'nun *"görüşü"* alındıktan sonra başbakanın *"inhası"* ve cumhurbaşkanının da *"onayı"* ile atanıyorlar.

Müsteşar yardımcıları, MİT müsteşarının *"önerisi"* üzerine başbakanın *"inhası"* ve cumhurbaşkanının *"onuyı"* ile atanıyorlar. MİT daire başkanları da MİT müsteşarınca atanıyor .

Yasada, *"asker seçin"* ya da *"ille sivil olsun"* diye bir kural yok. Başbakan, istediği kişiyi -asker ya da sivil- belirler; müsteşar, Milli Güvenlik Kurulu'nun görüşü alındıktan sonra atanır.

Kamuoyunda asker kökenli MİT müsteşarlarının *"ordudaki darbe hazırlıklarını"* hükümete haber vermedikleri, darbelerin bu yüzden önlenemediği yolunda iyi niyetli, ancak yanlış bir düşünce ağırlık kazanıyor.

Örneğin, 27 Mayıs ihtilali olduğunda o zamanki adıyla *"Milli Emniyet Başkanı"* bir asker değil, sivil bir bürokrattı. Bu sivil bürotratın adı da **Celal Tevfik Karasaban**'dı.

12 Mart 1971 darbesi hazırlandığında müsteşar, Korgeneral **Fuat Doğu**'ydu. 12 Eylül'de de Korgeneral **Bülent Türker.**

İhtilal, Genelkurmay Başkanlığı Erkân Dairesi, Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alay Komutanlığı, Kara Harp Okulu ve İstanbul sıkıyönetim karargâhındaki genç subaylarca hazırlandı.

12 Mart darbesinden önce hazırlıkları tamamlanan *"9 Mart darbesi"*, Kara ve Hava kuvvetleri komutanları ile Deniz Kuvvetleri karargâhında örgütlendi.

MİT, bazı general ve albaylar aracılığı ile darbeciler arasına sızarak 9 Mart darbesini önledi. Solcu olduğu ileri sürülen 9 Mart darbesi yerine 12 Mart darbesi yapıldı.

MİT, Korgeneral **Nurettin Ersin**'in görev süresinde, İstanbul'da Erenköy'deki Ziverbey Köşkü ile Ankara'da Muhabere Okulu Radyosu ve Atatürk Orman Çiftliği Marmara Köşkü'nde kurulan işkenceli sorgu ekiplerini yönetti.

"Kontrgerilla" kavramı da bu işkenceli sorgularda duyuldu. İşkenceciler, sorgudan geçirdikleri subaylara ve yazarlara *"Burası kontrgerilla. Burada anayasa-babayasa yok"* diye gözdağı verdiler.

12 Eylül darbesi, Genelkurmay Başkanı'nca örgütlendi. *"Orduya karşı ihtilal yapılmaz."* Bu söz, **Troçki**'nindir. Orduyla darbe yapılır, ordu içinden bir grupla ihtilal yapılır, ordu içinden çıkan bir grup, sivillerle birleşip ordu üst yönetimine karşı ayaklanabilir, ama orduya karşı ihtilal yapılamaz. 12 Eylül günlerinde MİT müsteşarı sivil de olsa durum değişmezdi.

12 Eylül öncesi parlamento, işlevini; hükümet ise etkinliğini yitirmişti. Bu koşullarda doğan iktidar boşluğunda Silahlı Kuvvetler'in yönetime el koyması *"yağmurun yağması gibi"* doğal bir olay olmuştu.

Darbenin geleceğini bilebilmek için MİT müsteşarı olmaya da gerek yoktu. Sokaktaki adam da bu koşullarda bir darbenin geleceğini biliyordu.

Eski Milli Emniyet Başkanlarından General **Behçet Türkmen** -12 Eylül'ün Dışişleri Bakanı **İlter Türkmen**'in babası- Milli İstihbarat görevlilerine CIA'nın aylık vermesini sağlayan ilişkileri kurmuştu. Aynı Milli Eğitim Başkanlığı'na bir süre vekâlet eden Başbakanlık Müsteşarı sivil bürokrat **Ahmet Salih Korur** da ulusal onuru zedeleyen bu ilişkileri kesmişti.

Bu örnekler gösteriyor ki önemli olan, darbe koşullarının doğup doğmamasıdır. Bu ko-

şullar doğarsa darbeyi ne asker müsteşar önleyebilir, ne de sivil!

Milli Emniyet'in asker kökenli başkanı Türkmen ile sivil başkan vekili Korur örnekleri de MİT'in başına gelecek kişinin üzerinde sivil elbise ya da üniforma olup olmamasının da pek o kadar önemli olmadığının kanıtıdır.

Önemli olan müsteşarın görev anlayışı, kişiliği ve MİT'i kendi yasasında yazılı olan *"devlet güvenliği ile ilgili istihbarat hizmetlerinden başka hizmet istikametlerine"* yöneltip yöneltmediği ve MİT memurlarını işkenceli sorgularda görevlendirip görevlendirmediğidir.

Koalisyona 'güvenoyu'

8 haziran

İç Politika Servisi - Partiler için önemli bir sınav niteliği taşıyan, 341 belediye başkanlığı için oy kullanılan seçimlerden DYP birinci parti olarak çıktı. Kamuoyu yoklamalarının aksine SHP seçimlerde ikinci sıraya oturdu. ANAP ise üçüncü parti olurken, DSP büyük bir oy kaybına uğradı. Kesin sonuçları alınan 336 merkezde DYP 170, SHP 71, ANAP 51, RP 27, MÇP 14, DSP 1 yerde belediye başkanlığı kazanırken Samsun'un Büyüklü ile Sivas'ın Kurtlapa beldelerinde bağımsız adaylar seçimin birincisi oldu.

Sonuçlara göre, seçim yapılan yerlerde DYP'nin toplam oyu 177 bin 610, SHP'nin 117 bin 221, ANAP'ın ise 93 bin 082 oldu. RP 336 merkezden toplam 76 bin 152, DSP 12 bin 121, MÇP 19 bin 657, SP iiise 1157 oy aldı. Yalnızca bir merkezde seçime giren IDP'ye sandıktan hiç oy çıkmadı.

20 Ekim 1991 genel seçimlerinde bu merkezlerde kullanılan toplam geçerli oyların partilere göre dağılımı şöyleydi. ANAP 117 bin 597 (yüzde 23.07), DYP 148 bin 317 (yüzde 29.09), SHP 101 bin 182 (yüzde 19.85), RP 99 bin 197 (yüzde 19.46) DSP 41 bin 357 (yüzde 8.11), SP 1999 (yüzde 0.39). Buna göre bu merkezlerde DYP ve SHP oylarını artırırken, ANAP'ın oylarında önemli oranda düşüş görüldü. 1991 genel seçimlerine göre seçimlerin gerçekleştirildiği 341 merkezin 126'sında DYP, 59'unda SHP, 69'unda ise ANAP birinci partiydi. Seçimlerden önce yapılan kamuoyu yoklamalarından DYP'ninki hariç tümünde ANAP ikinci parti, SHP ise üçüncü parti olarak görülüyordu. İktidar ortakları DYP ve SHP genel seçimlerde yüzde 49.75 olan oy oranlarını bu seçimlerde yüzde 60'a yaklaştırdılar. Parti merkezlerinde büyük bir sevinç yaşanırken seçim sonuçları **"Koalisyona güvenoyu"** olarak değerlendirildi.

Seçim yapılan beldelerden yedisinde seçim sonuçlarına itiraz edilirken, üç yerde de oyların eşit çıkması sonucu yeniden sayım yapıldı.

58 bin 596 ile en fazla seçmenin bulunduğu yerlerden Van'da belediye başkanlığı seçimini geçerli 32 bin oydan 9 bin 761'ini kazanan SHP adayı **Mesut Öztürk** aldı. 84 bin 485 seçmenli Şanlıurfa'da ise 1989 yerel seçimlerinin galibi SHP birinciliği DYP'ye kaptırdı. Burada DYP adayı **Esat Akgöz** 13 bin 736 oy alarak belediye başkanı seçildi. SHP ise ikinci parti oldu.

ANAP Genel Başkanı **Mesut Yılmaz**'ın seçim bölgesi Rize İyidere'de DYP'nin seçimi kazanması partilileri sevindirdi. İstanbul'da seçim yapılan sekiz merkezde DYP dört, SHP ve RP ikişer belediye başkanlığı kazandılar.

Belediye başkanlığını RP'nin kazandığı Kartal, Samandıra'da çarşaf giymiş bir erkek oy kullanırken yakalanınca SHP, DYP ve ANAP seçime itiraz etti. Sarıyer Bahçeköy'de de beş oy farkla seçimi DYP'ye kaptıran SHP sonuçlara itiraz etti.

ANAP, genel seçimlerden başarıyla çıktığı İstanbul'dan hiç belediye başkanlığı kazanamadı ve dördüncü parti durumuna geldi. Kesinleşen sonuçlara göre SHP'nin ikinci parti olması, SHP'de sevinç yaratırken, kamuoyu yoklamalarında ikinci parti olarak belirlenen ANAP'ta hayal kırıklığı yaşandı.

Radyoculuğun Onuru!

MAHMUT TALİ ÖNGÖREN *9 haziran*

Artık tüm yollar Roma'ya çıkmıyor. Şimdi tüm yollar tecimsel televizyonlara açılıyor. Ya radyo? Önce TRT'nin kötü yola düşmesine çalışılıyor. TRT ne denli çok kötü yola düşerse, salt reklamla gelirini sağlayacak tecimsel televizyonların yolu da o denli açık olacak. Ya radyo mu? O da ne? Gramofon gibi bir şey mi?

Radyoyu bir bilmeyene sormalı. Yani TRT'ye... Hani şu televizyonu ile dünyanın ikinciliğine konan TRT'ye... Estağfurullah, hiç dünya ikincisi olur mu? Bana sorarsanız, birinci. Dünya birincisi! Radyoyu ihmalde birinci...

Henüz ortada *"özel radyo"* yok. Ama ufukta *"özel radyo"* kurmaya soyunanlar görünüyor. Yani yine gelirini salt reklamdan elde edecek tecimsel radyoya soyunanlar... Onlar soyunadursunlar, TRT'nin kılı bile kıpırdamıyor. *"Yahu radyo ölmedi mi? Bunlar niçin radyoya soyunuyorlar? Radyodan ne bekliyorlar?"* diye sormak bile usuna gelmiyor.

Radyonun tüm dünyada gerek teknik alandaki ve gerek izlence yapım biçimindeki gelişmeler sonucunda canlandığını TRT'ye nasıl anlatsak acaba? TRT'nin radyoları en eski aygıtlarla, en köhnemiş yönetim biçimleriyle ve kalıplaşmış yayıncılık anlayışıyla yaşamlarını sürdürüp durmakta. Radyo vericileri ve verici elemanları da PTT'nin elinde. İzlenceleri TRT hazırlayacak, yayının teknik yanını PTT götürecek. Bu da TRT radyoculuğunun tuzu biberi...

Hem de verici elemanlarının PTT'den TRT'ye dönmek için açtıkları tüm davaları kazanmış olmalarına karşın... Bir yandan radyoculuk anlayışı batarken, öte yandan hukuk ayaklar altına alınıyor. Şimdi, bu TRT'ye birincilik verilmez de kime verilir? Hiç olmazsa, kazanılan davalar sonucunda vericileri ve elemanlarını TRT geri almaya çalışsa ya. Ama hükümetin yüce katından TRT'nin dünya birincisi katına dek buna aldıran bir kişi varsa, bize de söz söylemek düşmezdi.

TRT'nin radyo aygıtları çürümüş. Yatırımlar, alım satımlar hep televizyona yönelmiş. TRT radyolarının bir naklen yayın aracı bile yok. Ama TRT Televizyonu'nun milyarlık aygıtları sıra sıra... Sırası geliyor, bu milyarlık aygıtları uçaklara bindirip uzaktaki ülkelere göndererek naklen TV yayınlarını gerçekleştirmek amacıyla tehlike atmayı hiçbir TRT yöneticisi umursamıyor. Aynı umursamazlık TRT radyolarının teknik donanımının yenileştirilmesini de unutturuyor yöneticilere.

TRT radyolarından *"canlı"* yayımlar yapılmakta yıllardan beri. En güncel olayların bu gibi yayınlarda yerinden, yani naklen verilmesi gerekir. Önce TRT'nin o dehşetli denetimi *"en güncel olaylar"*ın naklen yayımlanmasını engellemektedir. Arkasından da teknik yetersizler... Radyodan naklen yayım yapmak için artık koskocaman naklen yayın arabalarına da gerek yok. Radyo naklen araçları o denli küçüldü ve o denli rahat taşınabilir duruma getirildi ki, hem olayı kolaylıkla izlemek hem de teknik bakımdan güçlü yayın yapmak olanaklı... Ama yıllarca önce *"canlı"* yayınları gerçekleştirmeyi sağlayan, sonra da sürdüren radyo yöneticilerinin ve şimdikilerin bunlar hakkındaki bilgisi sıfır derecede. Bu gibi yetersizlikleri ve eksiklikleri yönetime ileten ve radyoyu kurtarmaya çalışan yayın ve teknikle ilgili TRT elemanlarının bulunduğuna eminim. Ama onları kim dinler! Varsa yoksa, televizyonda dünya ikinciliği...

Bir de radyodan televizyona bir akın var ki TRT'de, sormayın gitsin. Kiminde ekran şöhreti merakı, kiminde radyonun artık öldüğü kanısı, kiminde çürütülmüş radyodan kaçma kaygısı, kiminde radyoyu bir küçümseme, bir küçümseme... Hiç radyocudan hemen televizyoncu olur mu? Olmadığı her gün ekranda kanıtlanıyor. Aldıran kim? Hiç olmazsa radyodan televizyona atlayanlar kısa süreli de olsa bir eğitimden geçseler... Ama *"Eğitim mi? O da ne?"* diye soranları duyar gibiyim.

Herhalde bir gün radyoculuğun onurunu koruyanlar da çıkacaktır. Ama ne zaman?

TÜBİTAK, Atık Borsası kuruyor

TAYFUN GÖNÜLLÜ *9 haziran*

TÜBİTAK, Türk ekonomisine hem artı değer kazandıracak hem de çevre kirliliğinin önlenmesinde büyük rol oynayacak **"Atık Borsası"** adı altında yeni bir proje geliştirdi.

Proje, sanayi atıklarının bir başka alanda kullanılarak değerlendirilmesini öngörüyor. TÜBİTAK, ilk planda sanayiye giren ve çıkan maddeleri saptıyor. Bu envanter çalışmasına İzmit bölgesinden başlandı.

Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu Endüstriyel Projeler Başkan Yardımcısı Dr. **Can Apak** koordinatörlüğünde başlatılan projede, **"Bazı sanayiler için gayri safi denilen bir madde, başka bir sanayi için son derece saf olabilir"** görüşünden hareket ediliyor. Dr. Apak, **"Dolayısıyla değişik hammaddelerde, değişik kaliteler bulunabilir"** diyor.

Apak, **"Sadece hangi sanayiye ne giriyor, ne çıkıyor? Bütün iş bunu belirlemekten geçiyor"** dedi. Atıklar, kullanım alanı olmadığı ve koordinasyon sağlanamadığı için yıllardır çevreye deşarj ediliyor. Projeyle ilgili Dr. Apak şu bilgileri verdi:

"Sanayi hammaddesi denilen şey, belirli bir saflıkta bulunur. Açığa bir ürün, bir de yan ürün çıkar. Eğer, yan ürünün hazır olarak kullanılacak bir yeri yoksa, biz buna atık diyoruz".

Apak, görüşlerini kâğıt sanayiinden verdiği bir örnekle şöyle sürdürdü:

"Bu sanayide odunlar parçalanır. Sonra kükürtlü ortamda yıkanır. Yıkandığı zaman ağaç liflerini birbirine yapıştıran lignin denen bir reçine ortaya çıkar. Bu lignin de yıllardır İzmit Körfezi'ne dökülür. Çünkü hiçbir kullanım yeri yoktur. Ancak daha sonra bunun bazı sanayilerde yapıştırıcı olarak kullanımı ortaya çıktı."

Çelik sanayiinde de ortaya çıkan curufun belirli özellikleri bulunan bir yan ürün olduğunu belirten Apak, bugün binlerce ton curufun çimento ve asfalt dolgusu olarak kullanılmaya çalışıldığını, başka atacak yerin de bulunmadığını söyledi. Bununla birlikte Apak, bu curufa kendi özelliklerine uygun bir yer bulunması durumunda, atık maddenin hammaddeye dönüşebileceğini kaydetti.

Prejenin birinci aşamasında işletmelere hangi maddelerin girdiği ve atık olarak ne çıktığı belirlenecek.

İkinci aşamada, sanayiden çıkan maddeleri ufak değişikliklerle başka tarafa yarayabilecek maddeler haline getirilecek.

Bunu sağlamak için atığı üreten kuruluşların bunu işleyerek daha değerli madde haline getirmesine yardımcı olunacak veya atığı alan kuruluşların bunu işleyerek normal haliyle kullanamayacakları maddelerin kullanılmasını sağlamak için deneysel hazırlık projeleri yapılacak.

250 milyar liralık post kavgası

10 haziran

Ekonomi Servisi - Kurban Bayramı'nın gelmesiyle post kavgası yeniden alevlendi. 250 milyar liralık bir pazar oluşturan kurban derilerini toplama yetkisinin 6 yıl aradan sonra yeniden Türk Hava Kurumu'na (THK) verilmesi, THK ile dini kurumları karşı karşıya getirdi.

Kurban derilerini toplama yetkisi, yönetmelik değişikliği ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'ndan (Fak Fuk Fon) alınarak, 6 yıl aradan sonra yeniden Türk Hava Kurumu'na verildi.

THK Yönetim Kurulu Üyesi **Bilge Ezel**, son 6 yıldır deri toplayan Fak Fuk Fon'un görevini tam olarak yerine getirmediğini belirtti. Kurumun en son 1985 yılında 1 milyon 910 bin küçük baş hayvan derisi topladığını belirten Ezel, **"Bu rakam, deri toplama yetkisi 1986 yılında bizden alınıp Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'na verildikten sonra, 1990 yılında 573 bine düşmüştür. Azalma oranı yüzde 80'dir"** dedi.

Ezel, bu bayramda, kurban derilerini en kısa sürede toplamak için İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyük kentlerde kurban büroları oluşturduklarını açıkladı.

Kurbanlardan çıkarılacak bağırsakların ilk kez özel buzlu varilli, naylon torbalı araçlarla toplanacağını belirten Ezel, **"Bu bağırsaklar, özenle korunup ilgili yerlere ulaştırıldıktan sonra ameliyat ipi kat-küt yapımında kullanılacaktır. Çünkü, bu ameliyat ipi maalesef yurtdışından ithal edilmektedir"** dedi.

THK Başkanı **Atilla Tacay** da, sokaklarda dolaşarak kurban derisi toplama yetkisinin sadece THK'da olduğunu vurgulayarak, Yargıtay kararı uyarınca isteyenlerin kurban derilerini götürüp istedikleri kuruma verebileceklerini ancak, bunların sokaklarda dolaşamayacaklarını söyledi.

250 milyar liralık pazarda THK'nın dışında 40 kadar derneğin de kurban derisi toplamaya hazırlandığı bildirildi.

Başta vakıflar ve Kuran kursları olmak üzere, dinci kesimin de derileri toplayabilmek için yoğun faaliyet yürüttükleri belirlendi. Bu şekilde bazı vakıf ve kurumlar ise el ilanı bastırarak kurban derisi bağışında bulunulması çağrısında bulundu.

Kurban derileri kurum ve vakıflarca bir türlü paylaşılamazken, Türkiye Deri Sanayicileri Derneği de, derilerin yeterince iyi değerlendirilemediği tartışmasını başlattı.

Bu nedenle uğranılan zararın 41.4 milyar olduğunu belirten dernek, her Kurban Bayramı'nda yaklaşık 195 milyar liralık bir gelir potansiyeli olan kurban derilerinin ekonomiye kazandırılması için atağa geçti.

Bu amaçla, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı, Devlet Bakanı **Cavit Çağlar,**

TRT Genel Müdürlüğü ve Diyanet İşleri Başkanlığı'na birer mektup gönderen dernek, kaybın önlenmesi için bir an önce tedbir alınmasını istedi.

Dernek Başkanı **Turgut Koşar**'ın imzasını taşıyan mektupta, Türkiye'de Kurban Bayramları'nda yaklaşık 3 - 3.5 milyon kurban kesildiği belirtildi. Bir adet tuzlanmış yaş koyun derisinin ortalama 45 bin lira, sığır derilerinin bir kilosunun da ortalama 7 bin lira değerinde olduğu belirtilen mektupta, bu fiyatlar göz önüne alınarak yapılan hesaplamaya göre, sadece Kurban Bayramı'nda hayvan derisi ve bağırsaklardan elde edilen gelirin 195 milyar lira olduğu bildirildi.

Türkiye'de üretilen deri giysilerinin yüzde 80'ninin yurtdışına satıldığı vurgulanan mektupta, sadece kurban deri ve bağırsaklarının bu amaçla değerlendirilmesiyle bir yılda 448 milyar liralık döviz girdisi sağlanabileceği vurgulandı.

Söyleşi

UĞUR MUMCU *11 haziran*

Bugün gazetecilikteki araştırma konuları ile okuma daha doğrusu *"okumama alışkanlığı"* üzerinde söyleşelim.

Gazeteci, her konuyu bilen ve her konuyu yazan insan değildir. Gazeteci, haber ve bilgi kaynağına en çabuk ulaşan ve bu kaynaklarından derlediği haber ve bilgileri yazan ve yayın organları aracılığı ile kamuoyuna sunan adam demektir.

Gazetecilik, araştırmayı gerektirir.

Örneğin terör konusunda, örneğin enflasyon konusunda, örneğin Kürt sorunu konusunda. Ve tabii, bütün bu olaylara ışık tutacak yakın tarih konusunda.

Türkiye'de basının görevi bu konuları araştırmak olmalıydı. Bu görevi yapan gazeteler ve gazeteciler var. Ancak bir kısım gazeteci de araştırma ve soruşturma yapmak şöyle dursun, araştırma ve soruşturma yapanları karalamak için seferber olur.

Söz gelişi, *"İpekçi cinayeti"*ni araştırdınız, bu cinayet ile ilgili ülkücü eylemciler ile kaçakçılar arasındaki ilişkiyi buldunuz.

Başlarlar suçlamaya...

Hele büyük paraların döndüğü kaçakçılık olaylarına el atıp, yeraltı dünyasını ad ad sergilediniz mi gazete köşelerinden başlarlar yaylım ateşlerine.

Bugün PKK ve **Abdullah Öcalan** hakkında araştırma ve inceleme yapmak da birtakım çevrelerin tepkilerini çeker.

PKK olayı nasıl başlamış? Nasıl gelişmiş? Marksist-Leninist olarak yola koyulan PKK, bugün niçin dinsel görüşlere sarılmış?

Öcalan, öğrencilik yıllarında Maliye Bakanlığı'ndan burs almış mı? 1972 sıkıyönetiminde Öcalan'a neden bu kadar yumuşak davranılmış? Sıkıyönetimin elinden üç aylık bir ceza ile kurtulmasını nasıl başarmış?

Bunları araştırmak pek de güç iş değildir. Dava dosyaları mahkemelerde duruyor, isteyen gider araştırır.

Bu konuları araştırmak için büyük engellerden biri devlet yasaklarıdır.

Örneğin, Genelkurmay Başkanlığı, 1972

yılında kendi yayını olan *"Türkiye Cumhuriyeti'nde Ayaklanmalar (1924-1938)"* adlı kitabı yine kendisi yasaklamıştır.

Bu kitap hakkındaki yasağın kaldırılması için bu köşede birkaç yazı yazdım. Eski Genelkurmay Başkanı Sayın **Torumtay** ile Genelkurmay Başkanı Sayın **Doğan Güreş** ile kitap üzerindeki yasağın kalkması için görüşmeler yaptım.

Sayın Güreş, konuyu inceletti ve sonunda yasağın kaldırılması emrini verdi.

Böylece Kürt ayaklanmaları konusunda araştırmacıların karşılaştıkları bir engelde kalkmış oldu. Kürt ayaklanmaları konusunda kamuoyu yeterince bilgi sahibi olamazsa PKK olayını da gereğince değerlendiremez.

Değerlendirmediği için de saplantı ve önyargılar, olayın gerçek boyutlarının kamuoyundan gizlenmesine yarar. Gazeteci varsayımlar ile değil somut olgular, belgeler, kanıtlar ve haberlerle ilgilenir. Bütün bunları araştırır, inceler ve yazar. Üzüntüyle görüyoruz ki basında araştırma, inceleme ve soruşturma pek ilgi görmüyor. Yüzeysellik, her konuda olduğu gibi gazetecilik alanında da kendini gösteriyor. Gazete satışları da gün geçtikçe düşüyor.

Almanya'da her 1000 kişiden 400'ü, Amerika'da her 1000 kişiden 262'si, Fransa'da her 1000 kişiden 191'i, eski Sovyetler Birliği'nde her 1000 kişiden 314'ü gazete okurken bu sayı Türkiye'de 1000 kişide 56-60 dolaylarında dolaşıyor. Bu sayı Yunanistan'da 1000'de 133, Kuveyt'te 1000'de 97 ve Malezya'da da 1000'de 323'tür. UNESCO, her 1000 kişiden 100 kişisi gazete okuyan ülkeleri kalkınmış ülke saymıyor! Kitap satışlarında da aynı düşüşler yaşanıyor. 1945 yılında okur başına düşen kitap sayısı 10.2 iken bu sayı son yıllarda 5.3'e düşüyor... En çok kitap yayını 1965 yılında yapılmış, bu yılda okur başına üretilen kitap 27.8 olmuş, en düşük sayılar da 1980 sonrasına rastlıyor. 1960 ihtilali, ülkede kitap yayınını hızlandırmış, bu sayı 12 Mart ve 12 Eylül dönemlerinde düştükçe düşmüş...

Amerika'da bir yıl içinde 131 milyon, eski Sovyetler Birliği'nde 2 milyar, Fransa'da 50 milyon, Almanya'da 41 milyon, Yunanistan'da 24 milyon kitap basılıyor.

Türkiye'de?

Türkiye'de bu sayı 6 milyondur!

Gazete okumuyoruz; kitap da okumuyoruz. Araştırma ve inceleme de yapmıyoruz.

Ya ne yapıyoruz?

"Bilgi sahibi olmadığımız konularda fikir sahibi" olup, içi boş kalıplar ve fetiş haline getirilmiş sloganlarla düşünce üretiyoruz!

'Düşünce sansürüne son' vaadi kâğıt üzerinde

ALİ TEVFİK BERBER *15 haziran*

Koalisyon hükümetinin yasakların kaldırılması konusundaki vaatleri, 7 aylık sürede, idari tasarruflarla sağlanan özgürlüklerin dışında şimdilik kâğıt üzerinde kaldı. Gerek Adalet Bakanlığı'nın, gerekse Kültür Bakanlığı'nın bu amaçla hazırladıkları yasa tasarıları onay için Başbakanlık'ta sıra bekliyor.

Öte yandan, yayın toplatmaları ve cezalar eskisi kadar olmasa da yine sürüyor. Hükümetin 7 aylık iktidarında çoğunluğu Terörle Mücadele Yasası'nın bölücülükle ilgili 8. maddesi gerekçe gösterilerek 13 kitap, 17 dergi ve bir gazete toplatıldı.

DYP-SHP koalisyonunun tüm olumlu açıklama ve çabalarına karşın toplumun acısını çokça çektiği yasakların ve sansürün kaldırılması konusunda bugüne kadar tek bir somut yasa değişikliği sağlanamadı.

Bu konudaki gelişmeler ancak hazırlanıp kamuoyuna duyurulan birkaç yasa tasarısıyla sınırlı kaldı. Düşünce özgürlüğü önünde engel oluşturan bazı yasa maddelerinde değişiklikler öngören bu tasarılar şimdilik Başbakanlık'ta bekliyor. Onay alan tasarılar önce komisyonlarda, daha sonra da TBMM Genel Kurulu'nda görüşülüp kabul edilmesinden sonra yürürlüğe girebilecek.

Kültür Bakanlığı'nca bugüne kadar Muzır Yasası, 5680 sayılı Basın Yasası ile Sinema ve Video ve Müzik Eserleri Yasası'nda bu konuda **"olumlu"** değişiklikler getiren yasa tasarıları hazırlandı. Bu tasarılarda 1927 yılında kabul edilip ANAP tarafından 1986 yılında yapılan değişiklik ve düzenlemelerle işlerlik kazandırılan 1117 sayılı Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Yasası'nda önemli değişiklikler öngörüldü.

Tasarıda ayrıca yasaklamalar konusunda çok fazla eleştiriye hedef olan Muzır Kurulu'nun da tümden kaldırılması planlandı. Basın Yasası'nın özellikle yurtdışında basılan yayınlar hakkında Bakanlar Kurulu'na ve İçişleri Bakanlığı'na yetki tanıyan 31. maddesi ile ek 1, 3 ve 4. maddelerin değiştirilmesi öngörüldü. Son olarak hazırlanıp kamuoyuna açıklanan bir başka tasarıda da sinema filmlerinde sansür ve denetimi tamamen kaldıran değişiklikler bulunuyor.

Öte yandan Kültür Bakanlığı'nın kendi yetki alanı dışındaki Polis Vazife ve Selahiyat Yasası ile Terörle Mücadele Yasası'ndaki, yayın özgürlüklerine kısıtlama getiren bazı maddelerin değiştirilmesi için de ilgili bakanlıklara öneriler getirildiği öğrenildi.

Kültür Bakanı **Fikri Sağlar**, yayın yasaklarında üç türlü sınıflama yapıyor. Sağlar'a göre ilk sınıflamada yer alan idari yasaklar koalisyon hükümeti iktidarında tamamen kaldırıldı. Göreve gelir gelmez, özellikle kütüphanelerdeki yasaklamalara son verdiğini anlatan Sağlar, kütüphanelerde 'Y.K' (Yasak Kitap) rumuzlu tüm kitapların özgürlüklerine kavuşturulduğunu bildirdi.

Daha önce çeşitli gazete ve haber dergilerinin girmediği kütüphanelere bu yayınların muntazam olarak alınmasını sağladıklarını belirten Sağlar, idari

yasakların bir başka boyutunu oluşturan kütüphanelere belli kitapların satın alınmaması uygulamasına da son verilerek çağdaş yazar ve sanatçıların eserlerinin alınmasına başlandığını söyledi.

Sağlar'a göre ikinci sınıflandırmayı oluşturan Bakanlar Kurulu yasaklamaları ise TCK'nın 141, 142 ve 163. maddelerinin yürürlükten kaldırılmasıyla otomatik olarak son buldu. Buna karşılık mevcut yasal düzenlemelerden kaynaklanan yasaklamalar şimdilik sürüyor. Yasal sınırlamaların kaldırılması için de öneriler, tasarılar halinde Başbakanlık'ın ve bakanların görüşlerine ve değerlendirmelerine sunuluyor.

Basın Kanunu'yla ilgili olarak Kültür Bakanlığı'ndan ayrı olarak Adalet Bakanlığı'nın da hazırladığı yasa tasarısı, geçen günlerde kamuoyuna ve Başbakanlık'a sunuldu.

Bu yasa tasarısında da yürürlükteki 5860 sayılı Basın Yasası'nın, yurtdışında basılan yayınların yasaklanmasında Bakanlar Kurulu ve İçişleri Bakanlığı'na yetki veren 31. maddesi ile basın özgürlüğüne sınırlamalar getiren ek 1, 3 ve 4. maddelerin kaldırılması öngörülüyor.

Adalet Bakanlığı ayrıca özellikle Cumhurbaşkanı **Turgut Özal**'ın çeşitli basın organları ve gazeteciler hakkında açtığı davalara dayanak oluşturan Türk Medeni Kanunu'nun 214. maddesinin kaldırılması için de çalışma yürütüyor.

Konunun uzmanları tasarılarda belirtilen düzenlemelere ek olarak öncelikle anayasada ve TCK'da düşünce özgürlüğü önünde engel oluşturan birçok yasa maddesinin değiştirilmesi gerektiğine dikkat çekiyorlar.

Uzmanlarca özellikle 1982 Anayasası'nın düşünce açıklama ve yayma, bilim ve sanat, basım ve yayımla ilgili 13, 14, 24, 26, 27, 28 ve 31. maddeleri ile TCK'nın düşünce özgürlüğü önünde engel oluşturan 132, 136, 137, 155, 158 ve 159. maddelerinin değiştirilmesi ya da kaldırılması gerektiği belirtiliyor.

Yasakların kaldırılması yönünde şimdilik yasa tasarısı bazındaki çalışmaların yanı sıra hükümetin yasaklar ve sansüre karşı yaklaşımının, yetkili merciler üzerinde etkili olduğu savunuluyor. Bu olumlu etkileşim nedeniyle yetkililerin yayınlara yaklaşımının daha hoşgörülü olduğu görülüyor.

Ancak özellikle cezaevlerinde ve silahlı kuvvetler içinde oluşturulan yasak yayınlar ve bu yayınlarla ilgili genelgeler hâlâ varlığını sürdürüyor.

Öte yandan yasal mevzuatın hâlâ yürürlükte olması nedeniyle eskisi kadar olmasa da yasaklamalar ve toplatmalar yine sürüyor.

Koalisyon hükümetinin 7 aylık iktidarında çeşitli gerekçelerle 13 kitap toplatıldı. Bu kitapların yazarları ve adları şöyle: Sosyolog **İsmail Beşikçi**'nin **"Ortadoğu'da Devlet Terörü"**, **"Kürtlerin Mecburi İskanı"**, **"UNESCO'ya Mektup"**, **"Başkaldırının Koşulları"**, **"Bilim - Resmi İdeoloji - Devlet- Demokrasi ve Kürt Sorunu"**, **"Kürt Aydını Üzerine Düşünceler"**, **"Zihnimizdeki Karakolların Yıkılması"**, **"Cumhuriyet Halk Fırkasının Tüzüğü (1927) ve Kürt Sorunu"**, **"Bilim Yöntemi, Doğu Anadolu'nun Düzeni 2."**; **Mehmet Bayrak**'ın **"Kürt Halk Türküleri"**; **Mirzali Çimen**'in **"Dünü ve Bugünü ile Gerikalmışlık Sorunu"**; Metin Dağlum'un **"Sonsuzluk Ülkesinde Masallar"**; **Bülent Habora**'nın **"Bodur Başkan'ın Öteki Dünya Anıları"** adlı kitapları. Toplatma gerekçelerinin önemli bir bölümünü Terörle Mücadele Yasası'nın 8/2. maddesi oluşturdu.

40 yıllık bilanço: 7 bin 850 yasak

ALİ TEVFİK BERBER *15 haziran*

Toplumumuz artık haklı olarak kültürel ve düşünsel gelişiminin önündeki engellerden kurtulmak istiyor; istediği her bilgiye rahatça ulaşabilmeyi, neyin doğru, neyin yanlış olduğuna kendi bilgileri ve değerleriyle karar verebilmeyi, duygu ve düşüncelerini başkalarıyla sorunsuz paylaşabilmeyi özlüyor.

Ülkemizdeki demokratikleşme isteklerinin en önemli unsurunu oluşturan bu yasaksız, sansürsüz Türkiye beklentisinin ardında, doğal olarak yıllardır uygulanagelen yasaklamaların oldukça kabarık bilançosu yatıyor.

Tespit edilebildiği kadarıyla, yalnızca son kırk yılın yasak yayın bilançosu 6 binlerde dolaşıyor. Yasaklama bilançosunun belirlenebilen en alt sınırını oluşturan bu rakam, 5 bini aşkın yazılı yayını, bin kadar sinema filmi ve müzik kasetini içeriyor. Yanlızca, Milli Kütüphane'nin **"Yasak Yayınlar Bölümü"** 7 bin 851 yayından oluşuyor.

1980 sonrası ise yasaklı Türkiye'nin en yasaklı döneminin ifadesi. Yeni uygulamalar ve yasal düzenlemelerle yasaklamaların rekor seviyelere ulaştığı bu dönemde 650'si kitap olmak üzere 2 bin 500 yazılı yayın, 200 sinema filmi ve 50 kadar müzik kaseti yasaklar bilançosuna eklendi. Bunlarla da yetinilmeyip yargı organlarının denetimi dışında, adli kolluklar ve yargı organlarının herhangi bir suç unsuru görmediği, günlük yaşamda özgürce alınıp okunabilen yüzlerce yayın, idari ve keyfi tasarruflarla yasaklamalara uğradı.

Kitap, dergi ve gazetelerden oluşan 500 yayın cezaevlerinde; 350'ye yakın kitap da ordu mensupları ile askeri öğrencileri için sakıncalı bulundu. Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'nca, Milli Eğitim Bakanlığı yayınlarından oluşan 40 kitap **"içerik ve şekil"** açısından sakıncalı bulunarak imha edildi.

1980 sonrası yayın imhaları açısından, aradan geçen onca yıla karşın Türkiye'ye **Abdülhamit** dönemini yaşattı.

Daha önce yargı organlarınca aklanmış ya da herhangi bir suç unsuru bulunmamış 39 ton kitap yakılarak geri kalanı ise SEKA fırınlarında hamur edilip bıçaklanarak toplam 100 tonu aşkın yayın imha edildi.

Öte yandan yasaklanan yayınların sorumluları hakkında binlerce yıl hapis istemiyle dava açıldı. Yüzlerce yazar ve sanatçı yargı organları önüne sa-

nık olarak çıkarıldı. Birçoğu cezaevlerine atıldı. Örneğin yalnızca siyasi dergi sorumluları ve yazarları hakkında 5 bin yıldan fazla ağır hapis cezası verildi.

Birçok yazıişleri müdürü, dergilerinde yayımlanan yazılar nedeniyle insan hayatını kat kat aşan hapis cezalarına çarptırıldı. 1984 yılında oluşturulan devlet güvenlik mahkemelerinde yüzlerce yayın toplatıldı. 1986 yılında gerçekleştirilen yasal düzenlemelerle işlerlik kazandırılan Muzır Yasası uyarınca binlerce yayın hakkında toplatma kararı verildi, sorumluları milyarlarca liralık para cezasına çarptırıldı.

Yasaklama gerekçelerinin büyük bir bölümü Terörle Mücadele Yasası'yla yürürlükten kaldırılan TCK'nın 140, 141, 142 ve 163. maddelerine dayandırıldı. Ayrıca suç sayılan eylemleri överek suça teşvik, Türkiye'nin yurtdışındaki itibarını zedelemek, devlet büyüklerine hakaret ile müstehcenlik savları diğer yasaklama gerekçelerini oluşturdu.

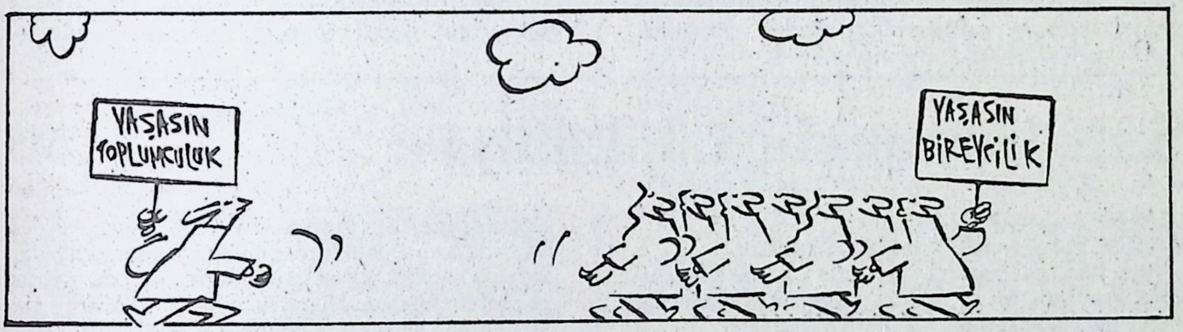
Yukarıda genel hatlarıyla özetlemeye çalıştığımız uygulamalarla oluşturulan kara tablo; kütüphanelerde ve okullarda görülen yayın yasakları, televizyonda suç aleti olarak sergilenen kitap, dergi ve gazetelerle daha da karartılabilir.

Ancak bu uygulamalar sonucu nereden gereye geldiğimizi gözler önüne sürecek iki veriye dikkat çekelim:

Yapılan bir araştırmaya göre ülkemizde 1945 yılında profesyonel okur başına 10.2 kitap düşerken tam 45 yıl sonra bu oran 5.3'e düştü.

Son yıllarda kitap fiyatlarında görülen aşırı artışlar ve baskılar sonucu şartlara dayanamayan yüz kadar yayınevi, yayın hayatından çekildi. 60 yayınevi kitap üretimini durdurdu.

Dahası, bunlara paralel olarak 1980'lerde faaliyette bulunan 1500 kadar kitabevinin yüzde 80'ni kırtasiyeciye dönüştü.

Unuttuğumuz Sınıfsallık, Közienen Ulusallık...

İLHAN SELÇUK *16 haziran*

Balkanlar...

Kafkasya...

Ortadoğu...

Yeryüzünün sıcak bölgelerinde kan gövdeyi götürüyor. Sovyetler'in dağılmasından sevinç duyarak *"Yeni Dünya Düzeni"*nde barışın gerçekleşeceğini umanlar, kaygılı gözlerle olan bitenleri izliyor ve düşünüyorlar.

Ne oluyor?

İnsanoğlu, olan bitenlerin nedenlerini ve kökenlerini kavrayamazsa, dünyayı karmakarışık bir salhaneye benzetebilir; 18'inci yüzyılda ümmetten millete geçiş sürecinde uygarlık sahnesine çıkan milliyetçiliğin, 21'inci yüzyıla doğru ortalığı mezbahaya çevirmesine şaşıp kalır.

Gerçek şu ki Sırplar, Karadağlılar, Bosnalılar, Hırvatlar, Arnavutlar, Gürcistanlılar, Ermeniler, Azeriler, Araplar, Yahudiler, Türkler, Kürtler, Yunanlılar ve başkaları birbirleriyle kanlı bıçaklıdırlar. Yeryüzünü yöneten tekelci kapitalizmin doruklarına da kimi zaman ona, kimi zaman buna destek verip, sureti haktan görünerek milliyetçilikleri birbirine tokuşturan zengin patronlar kurulmuş...

*

Sovyetler'in devlet düzeni, Marksçılıktan esinlenmişti; anayasası sınıfsallığa dayanıyordu. Ne var ki Marksçılık Moskova'nın tekelinde değildi; 19'uncu yüzyılın ortasında Avrupa'da ortaya çıkan bu öğretiyi, devlet düzenleri dışında benimsemiş nice bilim adamı, yazar, birey, kurum, parti, dernek vardı ve bütün dünyayı sarmış sosyalist akımın felsefesi, siyasal yaşamı etkilemekle birlikte üniversiteleri de kapsamıştı. Çağdaş insan, tarihsel ve toplumsal olaylara yaklaşırken sınıfsallığın anahtarlarını da kullanıyordu; yeryüzünde yalnız ümmet ya da millet yoktu; toplumsal yapılardaki sınıfsallık, köylüden işçiye dönüşerek sürmüştü; ulusun ideolojisi milliyetçilikse, emekçi sınıfının ideolojisi sosyalizm olmalıydı.

Ancak, sosyalizm deyince de gözler Sovyetler Birliği'ne çevriliyordu. Sosyalizmle bir *"devlet"*i özdeşleştirmenin sakıncalarını hesaplamak gerekmiyor muydu? Sovyet dene-

mesi 21'inci yüzyıla doğru yıkılınca, *"komünizme geçiş"* yerine *"liberalizme dönüş"* bütün dünyada kaçınılmaz biçimde gündeme girdi.

Liberalizmin, tarihle eşzamanlı ve eşanlamlı ideolojisi, milliyetçiliktir.

*

*'Erken sosyalizm'*in sahneden çekilmesi, *'geç milliyetçilik'*leri ortaya çıkarınca, Kafkasya kaynamaya başladı; 19'uncu yüzyıl sonu ve 20'nci yüzyıl başında yaşanıp siyasal sözlüğe yazılan *"Balkanlaşma"* hortladı. Ortadoğu'da ümmetten millete geçişin sancılarını, İsrail'in konumu öteden beri körüklüyordu. Kürtlerin kimliklerini sınıflaşmada değil, uluslaşmada aramaya başlamaları, Anadolu'nun güneyi ve Irak'ın kuzeyini sürekli çatışma alanına dönüştürdü.

Eşitsiz gelişme, Batı ve Doğu Anadolu'yu birbirinden uzaklaştırdı; Türkiye'de sosyal adaleti, sınıfsal bilinci, sosyalizmi savunan aydınları ezerek, partileri kapatarak, örgütleri yok ederek, şoven duyguları pompalayarak geldiğimiz nokta neresi?

Bugün siyasal edebiyatımız, *sermaye-emek* çelişkisi yerine, *Türk-Kürt* çelişkisi üzerine gelişmektedir.

Demokrasi tartışması, ekonomik liberalizmin dar kapsamı dışına çıkamadıkça ve emekçilerin örgütlenmesi süreci canlanmadıkça, bu çerçeveyi kurmak çok güç!..

18'inci yüzyıl milliyetçiliğinin Anadolu'da hortlaması; Balkanlar, Kafkasya ve Ortadoğu üçgeni ortasındaki Anadolu'da bir yazgı mıdır? Etnik çelişkinin dışavurumunda sosyalizmle birlikte sosyal demokrasi de geriye itildikçe, şoven duygulara dayanan çatışmalar keskinleşip bilinecek...

*

Sınıfsallık yerine ulusallığın geçerlik kazanmasında gözlerimiz Orta Asya'ya çevriliyor.

Güzel...

Ancak Dimyat'a pirince giderken evdeki bulgurdan olmak tehlikesi de unutulmasın!..

SSK hastaneleri dökülüyor

GÜNDÜZ İMŞİR *17 haziran*

"SSK hastaneleri bitmiş kardeşim..."

SSK'yla ilgili bugün çevrenizde kiminle konuşursanız konuşun, bu sözler dudaklarından dökülecektir. Üstelik SSK'nın bu tümceyi hak etmesi öyle kısa bir sürede gerçekleşmedi. Yıllardır sürekli uygulanan yanlış politikaların oluşturduğu hatalar zinciri günümüze kadar birbirini tamamlayarak geldi. Bugün geldiği durum ise içler acısı. Bir yanda toplam 900 milyar lira alacağı nedeniyle SSK'yı boykot eden ilaç sanayi, öte yanda yine borçlarını ödemediği gerekçesiyle üniversite hastaneleri tarafından sevkleri çevrilen SSK.

1946 yılında ilk kez İşçi Sigortaları Kurumu adıyla kurulan ve bugün 19 milyon 911 bin kişiye sağlık hizmeti veren SSK bu duruma nasıl geldi?

Bu sorunun yanıtını vermek için öncelikle kurumun göstergelerine bakmak gerekiyor. SSK'dan bugün 3 milyon 300 bin sigortalı işçi, 8 milyon 613 bin eş ve çocukları, 1 milyon 848 bin ana ve babaları, 41 bin malul aylığı alanlar, 898 bin yaşlılık aylığı alanlar, 2 milyon 22 bin eş ve çocukları, 146 bin ana ve babaları, 33 bin iş görmez, 510 bin dul ve yetim ve 2,5 milyon yurtdışında çalışan işçi sağlık hizmeti alıyor. Yurt çapında 103 hastanesi ve 22 bin 174 hasta yatağı bulunan SSK'nın ayrıca 32 kan merkezi var. Yoğun nüfus artışına karşın, son 7 yıldır yeni bir tek hastane bile kurmayan SSK, sağlık hizmetlerinin yüzde 90'ını kendi oluşturduğu sağlık tesislerinde veriyor.

SSK'da ilk sorun ise sağlık hizmetlerinin iyi yürütülememesinden kaynaklanıyor. Çünkü mevcut olanaklar iyi kullanılamıyor. Örneğin İstanbul'da hangi büyük SSK hastanesine bakarsanız bakın bir dahiliye veya hariciye bölümünde en az 40 hekim çalışıyor. Oysa hastanelerin dahiliye ve hariciye polikliniklerine baktığınızda sayıları 2 veya 4'ü geçmiyor. Kurum poliklinik açmayı düşünmediği için de, sayıları yetersiz polikliniklerin önünde mahşeri kalabalık oluşuyor. Uzmanlar ise bir poliklinik açılmasının hiç de zor olmadığını, bir oda, bir muayene masası, bir sekreter, bir stetoskop ve bir tansiyon aletinin yeterli olduğunu belirtiyorlar. Hastane bahçelerine konulacak prefabrik polikliniklerin ise kuyrukları önemli oranda azaltacağı vurgulanıyor.

SSK'da ikinci hatalı uygulama da yataklarını kullanma kapasiteleri. Halen SSK hastanelerinde yatak kullanma kapasitesi yüzde 67-70 oranında. Bir başka deyişle her 100 yataktan 70'i dolu, 30'u boş. Bu rakam büyük şehirlerde yüzde 90'ının üzerine çıkarken, küçük yerleşim bölgelerinde ise hasta yataklarının yarıdan fazlasının boş olduğu görülüyor.

SSK'da diğer hatalı bir uygulama da ilk basamak sağlık hizmetlerinin iyi yürütülememesinden kaynaklanıyor. Bugün İstanbul ilinde hâlâ pek çok işyeri mecbur olduğu halde işyerinde hekim bulundurmamakta veya bulundurduğu hekimi göstermelik çalıştırıyor. Kurumun bu konuda hiç bir tasarrufu da bulunmuyor. Oysa SSK'nın işyeri hekimi bulundurmayan ve yasal statüye göre çalıştırmayan işyerlerini sağlık hizmetinden yoksun bırakması halinde konunun çözüleceği belirtiliyor. Böylece de işyerinde çok basit olarak hallolacak sağlık sorunlarının hastanelere taşınmayacağına dikkat çekiliyor. SSK dispanserleri ise adeta birer sevk merkezi konumunda bulunuyor. Hastalanan sigortalılardan ancak üçte biri SSK dispanserine başvuruyor. Üçte ikisi ise hastane polikliniğine doğrudan başvuruyor. Dispansere başvuran bu üçte birin büyük bölümü ise yine hastanelere sevk ediliyor. Uzmanlar bu sorunun çözümü için ise şu önerileri sıralıyorlar:

"İlk basamak sağlık hizmetleri işyeri hekimle-

ri ve SSK dispanserlerinde başarıyla uygulanmalı. SSK ilk basamak sağlık hizmetlerinde yeni düzenlemeler yapmalı, gerekli desteği yarattıktan sonra, düzenli bir sevk zinciri oluşturmalıdır."

SSK hastanelerinde hasta sirkülasyonunun ise yavaş olduğu belirtiliyor. Yapılan istatistikler de SSK hastanelerinde bir hastanın kalış süresi 7.1 olarak ortaya çıkıyor. Özel hastanelerde ise bu oran 3.8 olarak saptanıyor. SSK'nın süreyi özel hastaneler seviyesine çekmek için hiç bir çalışmada bulunmaması da yatakların boş yere işgalini getiriyor. SSK ameliyathane olanaklarından da yeterince yararlanamıyor. Çoğu kez ameliyatlar saat 13.00'de kesiliyor. Hemen hiç bir ameliyathane mesai saati sonuna kadar çalıştırılmıyor. Oysa bu işlemin gerçekleşmesi durumunda ameliyat kapasitesinin SSK hastanelerinde en az yüzde 30 arttırılması olası. Bu da hastalara 3-5 ay sonrasına verilen ameliyat randevularının engellenmesi anlamına geliyor.

SSK'da yaşanan bir diğer sorun da hekim azlığı olarak karşımıza çıkıyor. Bugün SSK'da çalışan hekim sayısı 5420. Ülke nüfusunun üçte birine hizmet götürmeyi planlayan bir kurum olarak SSK'nın eldeki verilere göre ülkedeki hekim sayısının en az üçte birini çalıştırması gerekiyor. Ancak ülkemizde 50 bin 639 hekim bulunmasına karşın, SSK'da hekim azlığı dikkat çekici boyutlara ulaşıyor. SSK'da hekimin dışında diğer personellerde de büyük açıklar gözleniyor. Bugün SSK'da 397 dişhekimi, 847 eczacı, 5 bin hemşire görev yapıyor. Oysa bu rakamlar Türkiye ortalamalarıyla karşılaştırıldığında son derece düşük kalıyor. Örneğin, Türkiye'de 10 bin 514 diş hekimi varken bu sayı SSK'da sadece 397. Yine Türkiye'de 44 bin 984 hemşire varken bu sayı SSK'da 4924.

Eski partiler zengin olarak doğuyor

20 haziran

İç Politika Servisi - 12 Eylül'de kapatılan siyasi partilerin yeniden açılmasından en kârlı Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) çıkacak. 1980 değerlerine göre CHP'nin taşınır ve taşınmaz mal varlığı yaklaşık 1 milyar lirayı buluyor.

Bu rakam bugün bazı hesaplamalara göre trilyonla, bazılarına göre de yüzlerce milyarla ifade ediliyor.

Adalet Partisi'nin (AP) 340, Milli Selamet Partisi (MSP) ile Milliyetçi Hareket Partisi'nin (MHP) ise 16'şar milyon lira mal varlığı olduğu öğrenildi. En az mal varlığı olan partinin ise 8 lira ile Genç Demokratlar Partisi olduğu saptandı. Partilerin 1980'de milyonlarla ifade edilen mal varlıkları bugün milyarları buluyor. Yasaya eklenen bir maddeyle açılması sağlanan Demokrat Parti'nin (DP) mal varlığının ne kadar olduğu ise henüz saptanamadı.

Mal varlığı açısından en zengin parti olarak CHP göze çarpıyor.

Hazine kayıtlarına göre bu partinin taşınır taşınmaz mal varlığının toplam değeri 1 milyar 1 milyon 226 bin 796 lira.

CHP'nin, aralarında **Atatürk** ve **İsmet İnönü**'nün resimlerinin de bulunduğu 99 kalem demirbaşının değeri ise sadece 8 milyon 72 bin 476 lira. Taşınır mal varlıkları içerisinde bir seçim otobüsü ile 10 adet araç da yer alıyor.

1980 rakamlarına göre Ankara Çevre Sokak'taki genel merkez de dahil olmak üzere çeşitli illerdeki toplam 53 bina, daire ve dükkânın değeri ise 63 milyon 158 bin 910 lira olarak belirlendi.

AP'nin mal varlıklarının, bugünkü değeriyle 2-3 milyar lira civarında olduğu belirtiliyor. 1980'deki AP yöneticileri, taşınmaz mal varlığı olarak Ankara'daki genel merkez binasının yanı sıra Mersin ve Samsun'da il binaları, Genel Başkan **Süleyman Demirel**'in Mercedes marka makam otobüsü ile 6 tane Murat marka otomobil ve bir seçim otobüsü bulunduğunu bildirdiler.

Bu arada AP'nin mal varlığının Hazine'ye devredilmek üzere kayyuma teslim edilmesi sırasında Genel Başkan Süleyman Demirel'in makam koltuğunun kendisine ait olduğunu belgelenerek geri alındığı bildirildi.

MHP Genel Başkanı **Alpaslan Türkeş**'in üzerine kayıtlı mallara, 12 Eylül yönetimi partiye ait olduğu iddiasıyla el koymuş ve onları da Hazine'ye devretmişti.

Ancak yeni yasa, bu malların Türkeş'e iadesini öngörüyor.

Yasanın yürürlüğe girmesiyle Alpaslan Türkeş'e verilecek mal varlığı listesi şöyle:

Ankara Bahçelievler'deki genel merkezin bulunduğu apartman, Beşiktaş Serencebey yokuşunda 8 daire, İstanbul Yakacık'ta bir köşk, Üsküdar'da bir arsa, Gebze'de bir dükkân, Bandırma'da bir arsa, Gelibolu'da 2 dönüm tarla, Eskişehir'de bir bina, Ankara'da 20 dönüm arsa, G. Osmanpaşa ve Dikmen'de birer daire.

Uluğkent ve Mutluköy yapı kooperatiflerinde birer daire, Karınca Yem Sanayii'nde 50 bin, Hergün Gazetesi'nde 2 milyon 537 bin liralık hisse, banka hesaplarında toplam 20 milyon 343 bin 509 lira nakit para.

12 Eylül döneminde kapatılan diğer partilerin mal varlıkları Hazine kayıtlarına göre ise şöyle:

Milli Selamet Partisi (MSP) 16 milyon 819 bin 630, Cumhuriyetçi Güven Partisi (CGP) 2 milyon 722 bin 342, Türkiye Birlik Partisi (TBP) 2 milyon 78 bin 191, Millet Partisi (MP) 5 milyon 613 bin 340, Türkiye Sosyalist İşçi Partisi (TSİP) 1 milyon 241 bin 826, Türkiye İşçi Köylü Partisi (TİKP) 1 milyon 72 bin 680, Türkiye İşçi Partisi (TİP) 352 bin 486, Sosyalist Devrim Partisi (SDP) 204 bin 439, Nizam Partisi 234 bin 364, Vatan Partisi 8 bin 753, Sosyalist Vatan Partisi 26 bin 520, Hürriyetçi Demokratlar Partisi 222 bin 765, Türkiye Ulusal Kadın Partisi 60 bin 24, Demokrat Parti 123 bin 988, Yeni Türkiye Partisi (YTP) 26 bin 618, Genç Demokratlar Partisi ise sadece 8 lira. 12 Eylül'den sonra 1983'te kurulan, ancak zamanın Milli Güvenlik Konseyi tarafından kapatılan Büyük Türkiye Partisi'nin mal varlığı ise 1 milyon 156 bin 758 lira olarak saptandı.

Türkiye nükleer pazarlık sahası

HALUK GERAY *22 haziran*

ANKARA - Hükümetin nükleer enerji santralları kurma kararlılığında olduğunu açıklaması, nükleer enerjiyle ilgili olarak uluslararası ilginin Türkiye'ye yönelmesine neden oldu.

Kanadalıların önümüzdeki hafta Türkiye'ye geleceğinin açıklanmasından sonra, Fransızlar ve Almanlar, **"Biz de varız"** diyorlar. Arjantin ve Rusya geçen aylarda Türkiye'ye önerilerde bulunmuşlardı.

Çalışmalarına 1983 yılında başlanan yaklaşık 2 milyar dolarlık Akkuyu nükleer enerji santralıyla ilgili projenin, dönemin Başbakanı **Turgut Özal** tarafından yap-işlet-devret modeliyle yapılmasının istenmesi sonrasında, Kanadalılarla başlayan pazarlıktan sonuç alınamamıştı.

Türkiye'nin nükleer enerji politikalarıyla ilgili kaynaklar, nükleer enerji projelerinin, yap-işlet-devret sistemiyle yapılamayacağının anlaşıldığını belirterek, yeni nükleer enerji santralı kurulmasına yönelik çalışmalarda bu modelin uygulanmaması gerektiğini bildiriyorlar.

Kanadalılarla sürdürülen görüşmeler, Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın Kanadalı bankalara **"garanti yazısı"** vermemesi nedeniyle çıkmaza girmişti. Kaynaklar, önümüzdeki hafta Türkiye'ye gelecek olan Kanada heyetinin amacının görüşmeleri **"canlandırmak"** olduğunu belirtiyorlar.

Kanadalıların geleceğinin açıklanmasından sonra Cumhuriyet'e açıklamalarda bulunan Alman ve Fransız firmaları da, Türkiye'nin nükleer enerji projelerine teklif vermeye hazır olduklarını açıkladılar.

Kaynaklar, Fransız Framaton ve Alman Siemens'in nükleer enerji bölümlerinin birleştirilmesiyle oluşmuş, Alman Fransız NPI (Nuclear Power International) firmasının Türkiye'ye ilgi göstermesinin önemini belirtiyorlar. NPI firmasının Paris'teki merkezinden telefonla Cumhuriyet'e açıklamalarda bulunan üst düzey bir yetkili, Türkiye'nin, **"somutlaşmış"** bir proje başlatılması ve kendilerinden teklif istenmesi durumunda, projeye öneri vermek isteyeceklerini söyledi.

Alman, Siemens, firmasının enerjiyle ilgili bölüm temsilcileri de, Türkiye'nin, nükleer enerjiyle ilgili yapacağı her türlü girişimde, **"hiç tereddütsüz"** Almanya'nın ve Siemens'in yer alacağını bildirdiler.

Siemens yetkilileri, ilgilerinin, hem ortak bulundukları NPI hem de tek başına Siemens için geçerli olduğunu bildirerek, gerekirse tek başlarına, Türkiye'nin nükleer projelerine teklif vereceklerini belirtiyorlar.

İsviçre kökenli, Asean Brown Bovery (ABB) firmasının Türkiye yetkilileri, Zürih merkezlerinin bu konuda yetkili olduğunu bildirerek, hükümetin, öncelikle nükleer enerji konusundaki projelere açıklık getirmesi gerektiğini kaydediyorlar.

Arjantin'in önerisi de hükümetçe değerlendiriliyor. Arjantin ile Türkiye arasında imzalanan **"nükleer işbirliği"** anlaşması çerçevesinde, Arjantin, elindeki tüm nükleer teknolojiyi Türkiye'ye vererek, Orta Asya cumhuriyetlerinden Endonezya'ya kadar olan bir saha içinde, üçüncü ülkelerde ortak yatırım yapmayı öneriyor.

Nükleer teknoloji uzmanları, Arjantin'in, güvenli nükleer teknolojiye sahip olduğu konusunda kaygılarını dile getiriyorlar. Rusya Federasyonu ise geçtiğimiz aylarda, Dış Ekonomik İlişkiler Bakanı **Pyotr Aven**'in Türkiye ziyareti sırasında, iki ülke arasında nükleer teknoloji işbirliği yapılmasını önermişti.

Uzmanlar Türkiye'nin 1970'lerin ikinci yarısından beri nükleer enerji konusunda çalışmalar yaptığını, ancak bu çalışmaların çeşitli nedenlerle uygulamaya geçemediğine dikkat çekiyorlar. Türkiye, 1977 yılında nükleer enerji santralı kurmak istemiş, ancak, teklif vermek isteyen Kanada firması, bir yetkilinin, Türkiye'nin nükleer silah yapacağı yolunda vermiş olduğu bir demeç nedeniyle, teklifini geri çekmişti.

1980 askeri darbesinden sonra işbaşına gelen hükümet de nükleer enerji alanında teklifler istemişti. Kanadalılarla görüşme sürdürülürken, 1983 yılındaki genel seçimlerle iktidara gelen ANAP **"parasal kısıtlılıklar"** nedeniyle, nükleer enerjinin yap-işlet-devret modeliyle yapılması kararını vermişti.

Neden Oluyor Hep Bunlar?..

HİKMET ÇETİNKAYA *23 haziran*

TBMM Başkanı **Hüsemattin Cindoruk** şöyle diyor:

"Bir karikatürden 14 yıl hapis cezası alınıyorsa demokratikleşmede geç kalmışız demektir..."

Değişen çağdaş dünyada birey öne geçiyor. Günümüz Türkiyesi'nde ise bunun tam tersi yaşanıyor. Özgürlükler kısıtlanıyor, en doğal hak olan örgütlenme, kimi çevrelerce *'öcü'* olarak nitelendiriliyor.

Önceki gün SBP İstanbul İl Kongresi yapıldı. SBP yöneticilerinin, bir süre önce *"Kürt sorununa henüz vakit varken barışa bir şans"* başlıklı metni imzaya açtıkları için Yargıtay'ca görevden alınmaları isteniyordu. İşte bunun için SBP il yönetimi önceki gün olağanüstü toplandı. Seçiler yapıldı yine eski yöneticiler göreve getirildi.

Şimdi ne olacak?

Bize kalırsa olması gereken anayasadan başlayıp, hukuksal yapıda değişiklikler yapılmasıdır. Bir başka deyişle Türkiye'nin çağdaş dünyaya ayak uydurmasıdır. Eğer tüm bunlar yapılmazsa Türkiye *"demokrasi"* diye diye çağdaş dünyadan kopup gidecektir.

Çünkü, demokrasinin kuralları bellidir.

Hükümetin istediği süre 500 gündü. 200 günü uçup gitti. Demokratikleşme yolunda henüz gözle görülür bir şey yapılmadı.

Ama **Alparslan Türkeş**'in 12 Eylül sonrası Hazine'ye devredilen malları geri verildi.

Ülkede demokrasi rüzgârları estirilirken sanatçı **Melike Demirağ**'ın Almanya'dan geçtiği notlara bir bakalım:

"Bu son beş ay içinde Türkiye'ye beşinci gelişimdi. Mayısta Yeşilköy'den Alman pasaportuyla yurda girdim. Yeni çıkan kasetimin hazırlıklarını ve 6 TV çekimi yaptım. Üç hafta İstanbul'da kaldıktan sonra tekrar Köln'e dönmek üzere 8 haziran günü saat 17.40'ta kalkacak THY'nin TK 673 sefer sayılı uçağına bindim. Uçak harekete hazırlanırken bir sivil polis yanıma geldi; kimliğini göstererek havaalanı emniyetine gitmem gerektiğini söyledi. Yolda nedenini sorduğumda benimle ilgili 'tahdit' *olduğunu söyleyince kan beynime sıçradı.*

Emniyet amirliğinden bir yerlere telefonlar edildi, birileri bir yerlere gidip geldiler. Bana söylenen hakkımda tahdit bulunduğu ve 'tut emri' *olduğu, hatta bu durumda yurda girerken müdahale edilmesi gerektiğiydi. Türkiye'ye bu gelişimin beşinci kez olduğunu ve her seferinde pasaporttan geçtiğimi hatırlatarak bu saçmalığa son verilmesini istedim. Koşuşturma 10 dakika kadar sürdü. Sonunda amir pasaportumun geri verilmesini söyledi, verdiler. Tekrar uçağa geldiğimde eşyalarım hostesin elindeydi..."*

Sanatçı Melike Demirağ, şimdi kendi kendine şu soruları yöneltiyor ve yanıt arıyor:

"Tahdidim varsa nasıl girdim, nasıl çıkardılar? Tahdidim yoksa bu yapılan iş nedir? Türkiye'de yasalar mı geçerli, yoksa emniyet mensuplarının keyfine mi kalmışız?"

Ardından da bir küçük not iletiyor Melike Demirağ:

"Türkiye'ye ilk gelişimizde, hakkımızdaki tüm davalardan aklanmış olduğumuz halde hâlâ dokuz tahdidimiz vardı. Avukatımız sevgili **Halit Çelenk,** *aylarca uğraşıp yedisini kaldırmıştı. Geriye döneceğimiz tarihten bir gün öncesi saat 17.00'ye kadar bilgisayarda iki tahdit duruyordu. Bile bile gideceğimizi İçişleri Bakanlığı'na duyurduk ve ertesi gün öğleyin gazetecilerle birlikte havaalanına girdik, pasaportlarımızı polise uzattık. Hayret, tahditler uçup gitmişti. Demek ki bunlar yedi canlı... Bir süre sonra tekrar hortluyorlar..."*

TBMM Başkanı Hüsamettin Cindoruk ne diyordu:

"Bir karikatürden 14 yıl hapis cezası alınıyorsa demokratikleşmede geç kalmışız demektir..."

DYP-SHP koalisyonu demokratikleşmede biraz ağır gidiyor. Verilen sözler nedense hemen unutuluyor iktidar olunduğunda...

Sonra?

Bir de Başbakan **Süleyman Demirel**'in konuşmalarını anımsatıyoruz:

".. Ve bir ülkenin sokaklarında düşüncesini olduğu gibi söyleyebilen insanların bulunması ve akşam olup evini kapattığı zaman korkusuzca kimsenin kapısını çalıp 'gel buraya' *diyemeyeceği, sabahın alacakaranlığında kapısı çalındığı vakit* **-Churcill'in tabiriyle, onların şartları için söylüyorum-** 'Bu, sütçüden başka kimse değildir' *güveni içinde bulunabileceği bir ortam yapmaya çalışıyoruz. Bu, demokrasi dediğimiz olaydır, demokratikleşme dediğimiz olaydır..."*

Demirel bunları söylüyor, ama DYP grubunda gözaltı süresinin kısaltılmasına ilişkin yasaya karşı çıkılıyor... Çocuklar DGM'de yargılanıyor, gece yarıları insanlar evlerinden alınıp götürülüyor, 15-16 yaşlarında çocuklar kayboluyor...

Acaba neden oluyor bunlar?

Neden oluyor, hiç düşündünüz mü?

Fazlanın Eksikliği Noksanlık Sayılmaz....

İLHAN SELÇUK *26 haziran*

Bir başka konuyu ele alacaktım bugün; ama, herkes *'imza'*yı konuşuyor. Gazetelerde kocaman başlıklar: *"Skandal!.."* Haddine düşmüşse, bir başka konuyu ele al!.. Cümle âlem imza ile haşır neşir. *'Fuzuli Şagil'* gibi hiç hakkı olmadan imza sorunu gündeme oturdu. Zaten biz saçma sapan sorunlarla ve konularla günümüzü gün etmekte birebiriz.

*

İmzanın kendine özgü bir tarihçesi var.

Eskiden hahamlar kimi belgeyi okuduklarını belirtmek için altına bir işaret çakarlarmış; papazlar da bir istavroz çizerlermiş. Ancak bu işaretlerin ayrımı güçleştiğinden, adlarını belirten harfler koymaya başlamışlar, derken ortaya imza çıkmış... Okuması yazması kıt Hıristiyan toplumlarda bugün bile imza yerine haç kullanılıyor. Türkiye'de imza yerine parmak basan kişilerin sayısı az buz değildir.

Çağımızda imza yüzünden kişinin başına çok bela gelebilir. Okkanın altına gitmek var. Kimin nereye imza atabileceği yasalarla belirlenmiştir. Resmi belgelerde yetkisi olmayanın imza atması neye yarar? Ya da atılan imza sorumluluk doğurmuyorsa kâğıdı kirletmekten gayrı ne anlamı olabilir? Yargıç, kararın; borçlu, senedin; mal sahibi, satışın; zabıt kâtibi, tutanağın; noter, belgenin altına imza çakmadan iş yürümez. Bir tabloyu getirirler, beğenirsin; ama, imzasına da bakarsın:

- Kimin?
- **Fikret Mualla**'nın...
- Hani imzası?

Resmin altında imza yoksa, değeri kuşkuludur, bilirkişilerden rapor istenir...

Kimi belgede imza olsa da kuşku sürer; imza, sahibinin mi, değil mi? Al başına belayı!.. Uzmanlara başvurulur, iş uzar. Kimi zaman bir başka sorun çıkar: Belgenin altındaki imza, sahibinindir; ama, tehdit ve baskı altında imzalanmıştır.

- Bu imza senin mi?
- Evet; ama, işkence ettiler, başıma tabanca dayadılar, korkudan imzaladım...

Çağımızın karmaşık yaşamında imza sorunu her aşamada kurallara bağlanmıştır.

Devlet hayatında kimin neyi imzalayacağı daha işin başından bellidir. Kaymakam ya da nüfus memuru hangi yazının altına imza atabileceğini göreve başlarken öğrenir de, devletin başındaki Cumhurbaşkanı bilmez mi?

*

Karadeniz Ekonomik İşbirliği belgesinin altına imza atmak için bizim Cumhurbaşkanı neden bu kadar heveslendi? Televizyon icat olalı, bu tür imza törenleri ekranlara yansıtılıyor. Geçenlerde **Bush** ile **Yeltsin**'i imza töreninde izledim. Her iki liderin iki yanında ayakta adamlar duruyorlar. İmzacılar masaya oturmuşlar. Kendilerine uzatılan belgelere imzaları çakıyorlar. Sonra ayağa kalkıyorlar, el sıkışıyorlar, tarihsel bir an yaşanıyor, dünya âlem seyrediyor. Eskiden böyle işler, kapalı salonlarda dört duvar arasında kalır, dışarı yansımazdı. Şimdi görsellik, iletişim, medya, propaganda, fiyaka geçerli. Özal da ülkeyi *'bizzat'* çekip çevirdiği ve dış politikayı *'bilfiil'* yönettiği sanısını yaratmak için elinden geleni ardına koymuyor:

- Ben imzalayacağım...

Başbakan bu isteğe karşı işi ağırdan alınca Turgut Bey öfkeleniyor, çekip gidiyor; 1923'ten beri Cumhuriyet devletinde ilk kez böyle bir olay yaşanıyor.

*

Peki, şimdi ne olacak? Hiiiç... Özal'ın imzası zaten fuzuliydi... İmzalamazsa bir şey değişmez. Bilindiği gibi bir şeyin eksikliği noksanlık yaratmıyorsa, o şey gereksiz demektir.

Ancak *'gereksiz imza'* gibi bu yazı da boşunadır!.. Yazık değil mi harcanan mürekkebe!..

11 dalda 11 ödül

28 haziran

Her yıl **Yunus Nadi** adına düzenlenen ve bu yıl 11 ayrı dalda yapılan yarışmada 11 kişiye ödül verildi. İlk kez 1946-1947 döneminde gerçekleştirilen ve bu yıl 46'ncısı düzenlenen Yunus Nadi Ödülleri'nde, afiş "Yunus Nadi Ödülleri 1993" dışında konu bütün dallarda serbestti. 432 kişinin 640 yapıtıyla katıldığı yarışmada ödül kazananlarla ilgili ayrıntılı bilgi bugün Cumhuriyet Dergi'de Yunus Nadi Ödülleri'ni kazananlar, ödüllerini 29 Haziran 1992 Pazartesi günü saat 19.00'da Türk ve İslam Eserleri Müzesi'nde (İbrahim Paşa Sarayı) yapılacak törenle alacaklar. Ödül kazanlar şöyle: **Karikatür: (Paylaştırıldı) Alper Susuzlu - Eray Özbek, Afiş: Zafer Baran, Fotoğraf: Emine Ceylan,** Uzun Metrajlı Film Senaryosu: **Cemal Şan**, Sosyal Bilimler Araştırması: **Murat Balamir**, Yayımlanmış Roman: **İnci Aral**, Yayımlanmamış Roman: **Derviş Zaimağaoğlu**, Öykü Kitabı: **Erhan Bener**, Yayımlanmamış Öykü Kitabı: **Cihat Burak**, Şiir Kitabı: **Ahmet Erhan**, Yayımlanmamış Şiir Kitabı: (Bu dalda hiçbir yapıt yeterli oyu sağlayamadı.)

Karadeniz'de silah üretimi

TUNCAY ÖZKAN / CEMİL CİĞERİM
30 haziran

ANKARA/SAMSUN - Sanayi ve Ticaret Bakanı **Tahir Köse**, Trabzon, Rize, Giresun, Ordu ve Gümüşhane'de kurulan kooperatifler aracılığıyla temmuz ayında silah üretimine başlanacağını açıkladı. Köse, bu kooperatiflerin KOSGEB, MTA ve Halk Bankası tarafından finanse edileceklerini bildirdi.

Tahir Köse, Karadeniz Bölgesi'nde kaçak olarak yapılan silah imalatına son vermek, silah ustalarını bir araya getirmek, yeni iş olanakları sağlamak amacıyla geliştirdikleri **"hafif silah projesi"**yle yılda 30 bin silah üreteceklerini söyledi. Amaçlarının bölgede yaşayan ve uzun zamandan beri beceriye dayalı bir şekilde silah üretimi yapan, ancak bunları kaçak olarak piyasaya sunan sanatkârların sorunlarına çözüm getirmek olduğunu bildiren Köse, **"Bu proje ile nüfus erozyonu da önlenecektir"** dedi.

Sanayi ve Ticaret Bakanı Tahir Köse, konuyla ilgili olarak Cumhuriyet'in sorularını şöyle yanıtladı:

- Sanayi Bakanlığı'nın Karadeniz'de silah fabrikası açma projesini uygulamaya koyacak mısınız?

KÖSE- Karadeniz'de illegal yolla silah imal ediliyordu. Bu insanlarımızın emeğini değerlendirmek için çalışmalar yaptık, proje hazırladık. Bu potansiyeli değerlendireceğiz.

Karadeniz'deki bu insanlarımızı kooperatifleştirdik çeşitli illerimizde. Bunları KOSGEB ve MKE'den vereceğimiz kredilerle destekleyeceğiz. Bu insanlarımız silah parçaları üreteceklerdir. Bunları biz onlardan alacağız.

MKE vasıtasıyla da monte edip silah haline getireceğiz.

Bu insanlarımıza da iş sağlamış olacağız. Bu silah üretim kooperatiflerini Rize, Trabzon, Ordu, Giresun'da kuracağız.

Birkaç kooperatif de Gümüşhane'de var. Bu illerimizde faaliyet göstereceğiz.

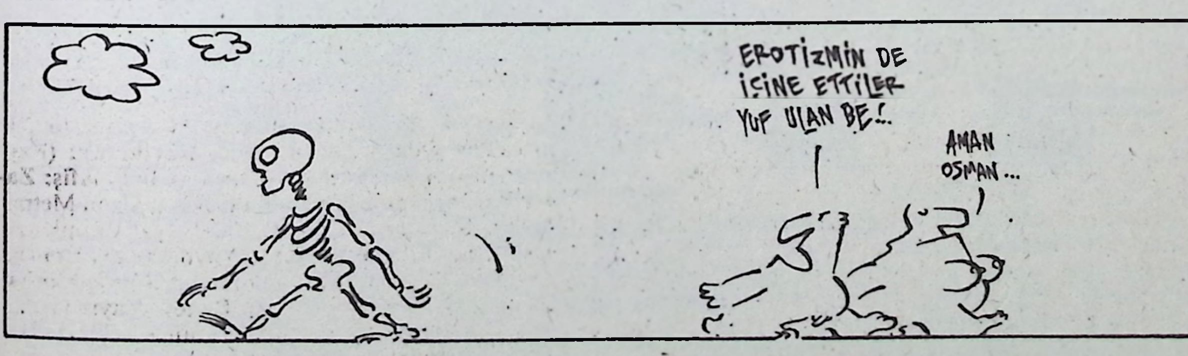
- Buralarda hangi marka silah üretilecek?

KÖSE- Patent çok önemli değil. Toplu tabancalar da üreteceğiz, diğerlerini de. Burada üretilen parçalar çok ufak değişiklikle hemen her tabancaya monte edilecek nitelikte olacak. MKE bu projeyi özgün geliştirdi ve bir taklit yok. Parasal açıdan bir sıkışma olursa Halk Bankası'ndan bir olanak sağlayacağız.

- Üretime ne zaman başlanacak?

KÖSE- Son çalışmalarda bir aksaklık çıkmazsa temmuz ayı içinde bu konudaki ilk çalışmalarımızı başlatacağız.

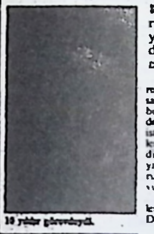
Cumhuriyet

Pamukbank Prestige Card için Hizmet Ekibi'ni yılın 365 günü, günün 24 saati arayabilirsiniz. (1) 288 14 14
PAMUKBANK PRESTIGE

14 TEMMUZ 1992 SALI

Üniversitelerdeki yeni düzenlemeleri gerekçe gösterdi

Doğramacı istifa etti

10 yıldır görevdeydi.

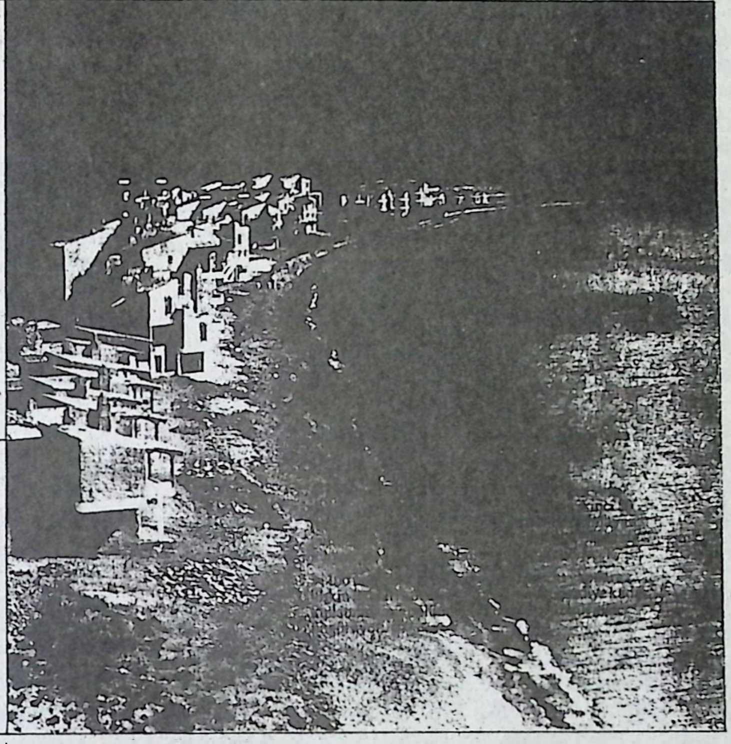
▶ 12 Eylül'le birlikte üniversitelere damgasını vuran Prof. İhsan Doğramacı istifasını Başbakanlığa yazılı olarak gönderdi. Doğramacı istifa gerekçesinde yapılan yeni düzenlemelerin karışıklıklara yol açacağını ileri sürdü.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - YÖK Başkanı Prof. İhsan Doğramacı, 1982 yılından bu yana sürdürdüğü görevinden istifa etti. Prof. Doğramacı, istifa gerekçesinde, üniversitelerle ilgili olarak getirilen yeni düzenlemelerde karışıklıkların yaşanacağını, bu aşamada sorumluluk almak istemediğini vurguladı.

12 Eylül'le birlikte üniversitelere damgasını vuran Prof. Doğramacı, Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı'ndan ayrılmak istediğini Başbakan Süleyman Demirel'e sözlü olarak iletti. Prof. Doğramacı, dün sabah saatlerinde de istifasını Başbakanlığa yazılı olarak gönderdi. Doğramacı'nın, istifa gerekçesinde, üniversitelerle il-

■ Arkası Sa. 16, Sü. 3'te

DANIŞTAY'DAN ÜST ÜSTE REKTÖRLÜĞE EVET ■ 3. Sayfada

Dünyanın dolar milyarderleri arasında yer alan bir Türk

Sabancı: Gol atan futbolcuya benziyorum

▶ "İlk milyara gelmek çok çok zor olur, ama onun on defa daha büyümesi daha kolay olur. Yeter ki evin, ailenin, vatanın içinde huzur olsun. Yeni şirketler kurma, daha büyük boyutlu işler yapmayı doğurur. Ben golü atan bir futbolcuya benziyorum."

LEYLA TAVŞANOĞLU

ABD'de yayımlanan Forbes Dergisi'nin dünyanın en zengin dolar milyarderleri arasında gösterdiği işadamı Sakıp Sabancı, "Dünya malı dünyada kalır. Yarın ölecek gibi çalışalım, devam edelim. Parayı değil, başarıyı kovalayalım" dedi.

Dergide dünyanın önde gelen 291 dolar milyarderleri klasmanında yer alan Sakıp Sabancı'yı, Sabancı Holding

■ Arkası Sa. 16, Sü. 3'te

MİT'e sivil isim aranıyor

▶ MGK'nın bu ay sonunda yapacağı toplantısında MİT Müsteşarlığı için belirlenecek sivil isim için çeşitli adaylar üzerinde duruluyor. Sivil kişiler arasında, Olağanüstü Hal Bölgesi eski valilerinden İstanbul Valisi Hayri Kozakçıoğlu ve halen Olağanüstü Hal Bölge Valisi Ünal Erkan'ın adı geçiyor.

■ 5. Sayfada

Viranşehir'de kan davası: 15 ölü

▶ Şanlıurfa'nın Viranşehir ilçesine bağlı Canlı mezrasında büyük bir vahşet yaşandı. Tarla ihtilafından 16 yıl önce başlayan kan davası dün de 15 cana mal oldu.

▶ Sermastanlıların yaşadığı mezrayı basarak evleri ateşe veren Soslkanlılar alevlerden kaçan 9'u çocuk ve kadın 13 kişiyi silahla taradı. 2 kişi de karşı ateşten öldü. Bölgede geniş güvenlik önlemleri alındı.

EYYÜP SEYREK

VİRANŞEHİR — Şanlıurfa'nın Viranşehir ilçesinde bir aşiret mensupları, aralarında kan davası bulunan diğer bir aşiretin oturduğu mezrayı basarak aralarında bebeklerin de bulunduğu 13 kişiyi öldürdü. Mezradaki evleri de ateşe veren kabile mensuplarından 2 kişi öldürülürken, Kuran Aşireti'ne bağlı olan her iki kabile üyelerinin yaşadığı yerleşim birimlerinde yeni bir çatışma olasılığına karşı geniş güvenlik önlemleri alındı.

Kuran Aşireti'ne bağlı Soslkan kabilesi ile Sermastan kabilesi arasında 16 yıl önce "tarla ihtilafından" kaynaklanan kan davasının bugüne sürdüğü bildirildi. 20 gün kadar önce Viranşehir merkezinde Soslkan kabilesinden 5 kişinin öldürülmesi, olayların yeniden başlamasına neden oldu.

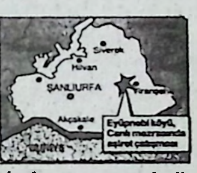
Çevre köylerde oturan Soslkan kabilesinden 70-80 kişilik bir grup, Sermastan kabilesi taraftarlarının yaşadığı Eyüpnebi köyü Canlı mezrasına dün saat 08.00 sıralarında baskın düzenledi.

Viranşehir ilçe merkezine 20 kilometre mesafede olan Canlı mezrasını basan Soslkan kabilesi mensupları, ellerinde benzin bidonları ve silah olduğu halde saldırıya geçtiler. Aile bireylerinin içeride olduğu evleri benzin dökerek ateşe veren Soslkanlılar, alevlerden dışarı kaçarak canlarını kurtarmaya çalışan kadın, çocuk, yaşlı, genç ayrı-

■ Arkası Sa. 16, Sü. 7'de

21 PKK'LI ÖLDÜRÜLDÜ 16. Sayfada

KASIMPAŞA'DA ÇATIŞMA: 2 ÖLÜ ■ 3. Sayfada

Memur yarın iş bırakacak

İş - Ekonomi Servisi - Memur sendikaları dün çeşitli illerde düzenledikleri yürüyüş, basın toplantıları ve bordro yakma eylemleriyle zamlı maaşların ödeneceği 15 temmuzu "kara gün" olarak ilan ettiler. Türkiye genelinde yarın belediye ve sağlık memurlarının iş bırakma eylemi yapacağı, diğer memurların da değişik eylemlerle aynı gün destek gösterileri düzenle-

■ Arkası Sa. 17, Sü. 1'de

Dışişleri Bakanı Çetin, Baker'ın mektubuna yanıt gönderdi

'Denktaş seçimle geldi'

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Dışişleri Bakanı Hikmet Çetin'in, ABD'nin Kıbrıs konusundaki mektubuna gönderdiği yanıtta, KKTC Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş'ın Kıbrıs sorununun çözümünde önemli bir yer tuttuğu vurgulanarak Denktaş'ın demokratik seçimlerle cumhurbaşkanı ol-

■ Arkası Sa. 16, Sü. 7'de

RUMLARIN TUTUMU UMUTLARI KIRIYOR
DERVİŞ EROĞLU'nun yazısı 8. Sayfada

GÜNCEL
CÜNEYT ARCAYÜREK

İki Gün İki Sorun

James Baker'in son mektubu TÖ'den saklanmış.

Sayın sahibi, Okluk koyundan iki günlüğüne Çankaya'ya gelen TÖ

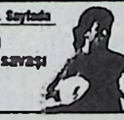
Demeç veriyor, önüne geleni yine suçluyor.

Sayına göre Dışişleri Bakanı Hikmet Çetin mektubu Okluk'a göndermemiş. TÖ, mektubu, sızdırdığı sanılan Rauf Denktaş'ın elinde görmüş.

■ Arkası Sa. 17, Sü. 1'de

BORSA	DOLAR	MARK	ALTIN
Önceki 4384.34	Önceki 7000	Önceki 4070	Önceki 78.800
Dün 4356.39	Dün 6950	Dün 4035	Dün 78.400

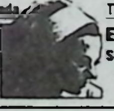
Ekonomi / 8. Sayfada
Avrupa'da paraların savaşı kızıştı

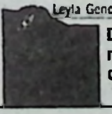
Futbol / 15. Sayfada
Hakan Völler gibi olacak

Macaristan / Arka Sayfada
Sekste post-komünizm devri

TV / 10. Sayfada
Erksan'ın son filmi

Leyla Gencer / 11. Sayfada
Dünyanın tüm mutluluğu o seste

Rabin: Şam'a gitmeye hazırım

Dış Haberler Servisi - İsrail'de, hükümetini dün parlamentonun (Knesset) onayına sunan İşçi Partisi lideri İzak Rabin, Ortadoğu'da barışı sağlamak için Arap liderleri ve Ortadoğu barış görüşmelerine katılan Ürdün-Filistin ortak heyetini Kudüs'e davet etti. Rabin, Lübnan, Ürdün ve Suriye'ye gitmeye hazır olduğunu açıkladı.

İsrail'de 23 haziranda yapılan seçimlerin galibi İşçi Partisi lideri Rabin, 17 bakandan oluşan kabinenin Knesset tarafından onaylanmasından hemen önce yaptığı konuşmada, Ürdün, Lübnan ve Suriye liderlerini Kudüs'e davet etti. Reuter'in haberine göre, Rabin "Ürdün Kralı'nı ve Suriye ile Lübnan devlet başkanlarını İsrail parlamentosundaki bu kürsüye davet ediyorum. Kudüs'te barış konuşmak için" dedi. Bu üç ülkenin başkentlerini ziyaret etmeye hazır olduğunu belirten Rabin, "Barışa hizmet etmek için, bugün ya da yarın, Amman, Şam ve Beyrut'a gitmeye hazırlanıyorum. Barışın zaferinden daha büyük bir zafer olmadığı için" dedi.

AFP'nin haberine göre Rabin, Arap liderlerden, eski Mısır lideri Enver Sedat'ın 1977 yılında gösterdiği cesareti göstermelerini istedi. Mısır'ın eski Devlet Başkanı Enver Sedat 1977 yılında Kudüs'ü ziyaret etmişti.

Rabin, Filistinlilere de çağrıda bulunarak, özerklik görüşmeleri süresince İsrail'e karşı ayaklanmayı ve saldırıları durdurmalarını istedi.

Cevdet Kudret'in ardından

Cömert geldi, cömert gitti

YAŞAR KEMAL

Cevdet Kudret toprağa verildi

▶ Yedi Meşale şiir hareketinin son temsilcisi Cevdet Kudret dün Teşvikiye Camii'nde kılınan cenaze namazından sonra Aşiyan'da toprağa verildi. ■ 17. Sayfada

Cevdet Kudret'i uzun yıllardır tanıyordum. Aydınlık, sevgi dolu, güzel gülen bir insandı. İnsanın hası derler ya, işte onlardandı. Onun aydınlık kişiliği bütün yapıtlarına da yansımıştır. Son "Yedi Meşale" uydu. Onun ölümüyle bu dünya da kapandı. "Yedi Meşale" ne kadar etkiliydi, edebiyatımıza ne getirmişti, burada onu yargılamak hiç işimiz değil. Onu zaman ve edebiyat tarihçileri değerlendirecek, yargılayacak, hükmünü verecek. İlk işi şiirdi. Burada durmadı, oyunlar yazdı. Burada da durmadı, romana geçti. Ben burada onun romancılığından, ancak da olsa, söz etmek isterim. Romanında, yaşadığı sürece değeri bilinmemiş bir

■ Arkası Sa. 17, Sü. 3'te

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Araştırmadan

Geçen aylarda bir beyin ameliyatı geçiren ünlü yazar Aziz Nesin, bir süre okuma güçlüğü çekince gazeteci Varlık Özmenek'e yazdığı mektupta "Şimdi" demiş "tam yazar oldum hiç okuyamıyorum."

Attila İlhan'ın da düşündürücü çok güzel bir sözü var:

"Biz alfabe milletiz."

Sözü, İkinci Dünya Savaşı'nda Türk hükümetinin Nazilerle işbirliği yaparak Türk Musevilerini gaz odalarına gönderdiklerine ilişkin sava getirmek istiyorum.

■ Arkası Sa. 17, Sü. 7'de

Budiaf Suikastı...

UĞUR MUMCU *1 temmuz*

Uygarlık ilerledikçe devlet ve hükümet başkanlarına yönelen suikastlar ile siyasal suçlardan dolayı verilen idam cezaları ve infazlar da artıyor! 20. yüzyılın ilk suikastı İtalya Kralı **1. Umberto**'nun öldürülmesi ile başladı. 1901 yılındaki ikinci büyük suikastta ABD Başkanı **McKinley** öldürüldü. Yunan Kralı **George** ve Meksika Devlet Başkanı **Medera**, 1913 yılında düzenlenen suikastlar sonucunda öldürüldüler.

Avusturya-Macaristan Veliahtı **Ferdinand'ın** 1914 yılında Saraybosna'da öldürülmesi, 1. Dünya Savaşı'nın başlamasına yol açtı.

1917 yılında ailesi ile birlikte Rus Çarı **Nikolay** kurşuna dizildi. 1922 yılında Polonya Devlet Başkanı General **Narutawich**, 1934 yılında Sırp Kralı **Aleksandr** ve Avusturya Başbakanı **Doifuss** da suikastlara kurban gittiler.

Ürdün Kralı **Abdullah İbni Hüseyin** ve Pakistan Başbakanı **Liyakat Ali Han** 1951'de, Guatemala Devlet Başkanı General **Somoza** ve Srilanka Devlet Başkanı **Bandransika** 1956'da, Guatemala Devlet Başkanı **Armas** 1957 yılında öldürüldüler.

Irak Kralı **Faisal** ve Başbakanı **Nuri Sait Paşa** 1958 yılında düzenlenen darbe sırasında öldürüldüler. 1961 yılında Kongo Devlet Başkanı **Lumumba** ile Dominik Devlet Başkanı **Dolino**, 1963 yılında da ABD Başkanı **Kennedy** öldürüldüler.

Yine 1963 yılında Güney Vietnam lideri **Diem** ve Irak ihtilali lideri General **Kasım** da öldürüldüler.

1965 yılında İran Başbakanı **Mansur**, 1966 yılında da Güney Afrika Başbakanı **Verwnerd'ın** adları da suikast kurbanları arasına girdi.

70'li yıllar suikast, idam ve infaz grafiği Ürdün Başbakanı **Vasfi Tal'in** öldürülmesi ile başladı.

1973 yılında Şili Devlet Başkanı **Allende** ve Bolivya'nın eski Başkanı General **Torez**, Suudi Arabistan Kralı **Faisal**, Bangladeş Devlet Başkanı **Mucibirrahman**, 1977 yılında Güney Kore Devlet Başkanı **Park Cunk Hee** ve Afganistan Devlet Başkanı **Terakki** öldürüldüler.

Pakistan'ın devrik Başbakanı **Butto**, 1979 yılında idam edildi.

80'li yıllar, Liberya Devlet Başkanı **Tolbert'in** darbeci askerlerce linç edilmesi ile başladı.

1981 yılında İran İslam Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recai ve Başbakan **Manohor** öldürüldüler.

Aynı yıl, Mısır Devlet Başkanı **Enver Sedat** öldürüldü. Lübnan Devlet Başkanı **Cemayel** 1982 yılında, Grenada eski Devlet Başkanı **Bishop** ve Filipinler muhalefet lideri **Aquino** 1983 yılında öldürüldüler.

1984 yılında Hindistan Başbakanı **Gandi**, 1986 yılında İsveç Başbakanı **Olof Palme**, 1987 yılında Ürdün Başbakanı **Reşit Kerami**, 1988 yılında Pakistan Devlet Başkanı General **Ziya-Ül Hak** ile Lübnan Başbakanı **Rene Muavat**, 1989 yılında da Romanya Başkanı **Çavuşesku** öldürüldüler.

Sadrazam **Mahmut Şevket Paşa** 1913 yılında İstanbul'da, eski sadrazam **Talat Paşa** 1921 yılında Berlin'de, eski Bahriye Nazırı **Cemal Paşa** 1922 yılında Tiflis'te düzenlenen suikastlarla yaşamlarını yitirdiler.

1926 yılında eski Maarif nazırlarından **Şükrü Bey** ve Dr. **Nazım**, Dahiliye nazırlarından **İsmail Canpulat** ile Maliye Bakanı **Cavit Bey**, **Atatürk**'e karşı düzenlenmek istenen *"İzmir suikastına"* karıştıkları gerekçesiyle İstiklal Mahkemesi kararı ile asıldılar. 1961 yılında Başbakan **Menderes**, Maliye Bakanı **Hasan Polatkan** ve Dışişleri Bakanı **Zorlu** idam edildiler.

1980 yılının Mayıs ayında eski Gümrük ve Tekel bakanlarından **Gün Sazak** ve aynı yılın temmuz ayında da eski Başbakanlardan **Nihat Erim** suikast sonucu öldürüldüler. 1991 yılının Mayıs ayında Hindistan Başbakanı **Rajiv Gandi** öldürüldü.

1928 yılında Mısır'ın İsmailiye kentinde **Hasan el Benna** tarafından kurulan *"İhvanül Müslimin-Müslüman Kardeşler"*, 1940'lı yıllardan bu yana çeşitli suikastlar düzenliyor.

Örgüt, 1954 yılında Mısır Cumhurbaşkanı **Nasır'a** suikast düzenledi. Başarısız suikast girişiminden sonra örgüt liderleri bir askeri mahkemede yargılanarak idam cezalarına çarptırıldılar.

Suikastçıları idam cezasına çarptıran mahkeme üyesi **Enver Sedat**. **Nasır'ın** ölümünden sonra devlet başkanlığına seçildi ve aynı terör örgütünün bir fraksiyonu tarafından 1981 yılında Kahire'de bir geçit töreni sırasında öldürüldü.

Yirminci yüzyılın son otuz yılı bütün dünyada terör ve suikastlar ile geçti.

Bu suikastlar, son otuz yılda büyük artış gösterdi.

"İslami Selamet Cephesi" tarafından düzenlendiği sanılan Budiaf suikastı, Cezayir'de yeni bir baskı dönemine, kargaşalara ve sonu kestirilemeyecek bir kanlı sürece yol açabilir...

Biz karikatürcülerin işi, herkesi eleştirmek

TAN ORAL *2 temmuz*

1992 **Yunus Nadi** Ödülleri'nde karikatür dalında birinciliği **Eray Özbek** ile paylaşan **Alper Susuzlu**, resimden karikatüre geçmiş bir sanatçı. Başlangıçta güvercinli, yumruklu karikatürler çizen Susuzlu, sonradan daha yansız, ama herkesi eleştiren karikatürlere yönelmiş.

- Bu yılın Yunus Nadi Ödülleri'nde, karikatür dalındaki birinciliği paylaştınız. Sizi tanıdığım kadarı ile daha önce resim yapıyordunuz. Karikatüre nasıl yöneldiniz?

- Resim sanatında doğal olarak, renk ağırlıklı bir çalışma yapıyordum. Ve resim, önceki yıllarda, tepki duyduğum kimi olaylar karşısında, benim sözcülüğümü yapamıyordu. Benim uyguladığım resim, daha çok duyguları açıklamaya yönelikti. İşte karikatür bu noktada gelip kucaklaştı benimle.

- İlk karikatürlerinizle, ödül alan çizgileriniz birbirinden çok farklı. Bunu açıklar mısınız?

- Karikatür çizmeye başladığım ilk yıllarda, resimden geldiğim için iyi desen çiziyor olmama karşın karikatürün, doğayı ve insanı bozarak çizilebileceğini sanıyordum. O nedenle gerçek çizgimi ortaya koyamadım. Daha sonra çizgilerime resim bilgilerimi de eklemeye başlayınca yaptıklarım iyiden iyiye resim gibi olmaya başladı. Bu süreç içinde izlediğim çizerlerden ve mizah hakkında okuduğum yayınlardan işin ne olduğunu çözmeye başladım. Çok çalışarak tabii. Karikatüre geç başladım, 1983'te. Ama o yıldan günümüze kadar bin sayfalık bir fotokopi kitabı meydana getirdim.

- Anlayış farklılıkları da var mıydı eski ve yeni çizgilerinizde?

- Çizgi bağlamında çok daha iyi çizebileceğime inandığım halde bunu nedense ortaya koyamadım. O zamanki bakış açım, simgeci bir yaklaşımdaydı. Bu da sanıyorum o günlerin koşullarından kaynaklanıyordu.

Güvercinli, yumruklu karikatürlerdi bunlar ve fazlaca sekterdiler. Dönüp geriye baktığımda, şimdi olsa onları çizmezdim diyorum. Ama çizildiler. Bugün onların karikatür olmadıkları kanısındayım. Biraz taraflı bir bakış vardı. Yan tutma vardı onlarda.

Şimdiki düşüncelerim yansız ve dünyaya sanki bir kritikçi gibi bakıyorum. Yani İsa dünyaya nasıl ki insanları bir araya getirsin diye gönderildiyse, karikatürcü de dünyaya herkesi, kim olursa olsun eleştirsin diye gönderildi gibi. Bunu da doğru buluyorum. Aynı toplumsal örgüt içindeki insanların kendilerini eleştirmediklerini düşünürseniz oradaa ilerleme olanaksızdır. Sanatçının görevi, yanlışı gördüğü yerde, bu kendi yandaşı da olsa, eleştirmektir.

- Son yıllarda size verilen ödüllerin bu anlattıklarınızla ilgisi var mı?

- Sanırım talihim açılmış olmalı. Bu yıl oldukça iddialı çalıştım. Ödüllere şöyle bakıyorum; olayları kendiliklerine bırakmaktan ve kendimi sınamaktan korkmamam gerektiğini düşünüyorum. O korkumu yendim. Yenilgiyi kabul edemezdim eskiden. Katıldığım bir yarışmada kaybedince, yarışmalara katılmamaya karar veriyordum. Yenilmeyi sevmiyordum. Sonradan insanın kendini sınamasının, bir öğrenci gibi sürekli sınavlara girmesinin gerekli olduğunu düşündüm.

- Ödül almanızın Kıbrıs'taki etkileri nasıl oldu?

- İlk kez ben ödül aldığımı basına açıklamıyorum? Bundan çok mutluyum. İlk kez aldığım bir ödülü basından ben izliyorum. Sıradan bir vatandaşa kadar her yöreden insanlar bu önemli ödülü telefonlarla kutladılar.

Üstelik gümrükte çok rahat bir çıkış yaptım. Pasaporttan önce ödül için tebrik ettiler beni. Yine ilk kez torpilli bir çıkış yaptım Kıbrıs'tan. Bundan sonra daha da geniş bir yankı yapacaktır sanıyorum.

Bugün BRT'den telefon ettiler ve bir program yapmak istediklerini söylediler. BRT yine ilk kez ben vermediğim halde benim ile ilgili bir haberi yayımlıyordu. Avrupa'da, içinde birincilikler ve nişanlar da olan ve on ikiye varan ödüller almış olmama karşın, Yunus Nadi Ödülü beni gerçekten, bir Kıbrıslı ve Cumhuriyeti lise yıllarından beri okuyan biri olarak ayrıca onurlandırdı.

Emekçi, Beyinsel Gücünü Örgütlemeli...

İLHAN SELÇUK *3 temmuz*

Abdullah Baştürk, tam bir işçi lideriydi; kişiliği alınteriyle yoğrulmuştu; güven verici kimliği liderliğinin sigortası gibiydi; yaklaşımları yuvarlak değil köşeliydi; yaşamın örsünde eziyetin çekiciyle dövülmüş, biçimlenmiş, bilinçlenmişti.

Bir gün İzmir'e giderken uçakta karşılaştık. O sırada DİSK'e paralarının geri verilmesi ve mallarının iadesi gündemdeydi. Kendi kendime soruyordum:

- Bu kadar büyük bir malvarlığını ve parayı işçi örgütüne geri verirler mi?

Kuşkuluydum...

Baştürk umutluydu; her zamanki gibi alaylı gülücüklerin ve iğneli sözcüklerin gergefinde gerçekleri işlemeye çalışıyordu. Kahpe felek bakalım ne gösterecekti!.. Ben de üstüne üstüne gidiyordum; egemen güçler, bu parayı ve malvarlığını işçiye vermezdi; ama, diyelim verdi; bu kez DİSK yöneticileri arasında çatışma yaratmaya çalışacak, kişileri birbirine düşürecekti; keratalar işçi liderleriyle oynamasını iyi biliyorlardı. Bunlardan hiçbiri olmasa bile, eline büyük akçalı güç geçen DİSK ne yapacaktı? Haydi bunu bir yemekte

birkaç kadeh içerek düşünelim...
Baştürk Kafkasyalı gözleriyle maviş maviş gülüyordu.

*

O gün konuştuklarımızı yazmak istiyorum; Abdullah Baştürk gözlerini hayata kapadı; ama, gözü açık gitmedi...
DİSK yürüyor...
DİSK'in kapısına 1980 yılında kilit vurulmuştu. Yazık ki egemen sınıf, bu iş için, Türk ordusunun beş generalini kullanabildi. Kilit açıldığında dünya 1990'lara gelmiş, insanlık tarihini değiştiren çok büyük olaylar yaşanmıştı; köprülerin altından çok su akmıştı; **Heraklit** *"Aynı suda iki kez yıkanılmaz"* dememiş miydi? Bu sözün anlamını en iyi kavrayacak kişi *"emekçi"* olmalıydı.
12 Eylül soldaki bütün örgütlerin ve kurumların üstünden buldozerle geçmiş, sağdakilerin yoluna pırıl pırıl asfalt döşemişti. Sermaye kesimi artık bilgasayarlı donanımlarda en yetkin kadroları elinin altında bulunduruyordu; üniversiteler açıyor, kurumlaşıyordu. İşçi sınıfının dünyasında ise korku kol geziyordu; 12 Eylül'ün hışmı ve karanlığı, 1990'lara bile yansımıştı; sol kesimin en yetkin kadroları yaşayabilmek için holdinglere kapılanmak zorunda kalmışlardı; çünkü, 12 Eylül'ün *"sınıfsal devleti"* kapılarını sola kapamış, sağa açmıştı.
Para ve güç sağdaydı...
DİSK ne yapabilirdi?
Eğer eline maddi güç geçerse, önce solun beyinsel gücünü örgütleyecek ve kurumlaştıracak girişimlere yönelmeliydi. Bilgisayar çağında beyinsel gücünü kurumlaştıramayan bir sol, haritasız ve pusulasız bir gemiye benzerdi. Türk-İş'in hali pür melâli ortadaydı. DİSK, ülkenin soldaki beyinsel gücünü, kuracağı örgütlerin çatısı altında donatmalıydı. Taban zaten demokrasi ve sosyal adalet bilincinde hayli yol almıştı; toparlanması kolaydı. Bu kez işe aşağıdan değil yukarıdan başlamak zorunluydu.

*

DİSK'in Ören'de yapılan genişletilmiş başkanlar kurulunda bir dizi karar alındı. Türkiye, 1.5 milyon memurun sendikal haklarına kavuşmasının arifesindedir. Koalisyon hükümeti bir an önce bu *"görevi"* yerine getirmeli, yolu açıp düzlemeli, çalışanın hakkını vermeli... Ancak 2000'e yaklaşan Türkiye'de sendikacılık salt içgüdülerle, yukarıdan verilen haklarla, ücret grevleriyle, alınteri nutuklarıyla yürüyecek bir siyaset olmaktan çıkmıştır. Emekçi, en azından, işveren kadar donanımlı ve ufuklu örgütlenmeleri uluslararası boyutlarında oluşturmalı...
Ücretlerden yakınmak, enflasyona toplusözleşmelerle yetişmeye çalışmak, soyut emek edebiyatı yapmak günümüzde emekçiye yetmiyor...
DİSK, yalnız kol gücünü değil, beyinsel gücü örgütlemek zorundadır.

CHP'nin Yeniden Açılması Üzerine...

HİKMET ÇETİNKAYA *4 temmuz*
Cumhurbaşkanı **Turgut Özal**'ın, 12 Eylül askeri yönetiminin kapattığı siyasi partilerin yeniden açılmasını öngören yasayı onaylayacağını daha önce yazmıştık...
Özal, yasayı onayladı ve özellikle sosyal demokrat kesimde beklenen kavga da böylece başladı...
SHP lideri **Erdal İnönü**, *"CHP, SHP'ye katılsın. Sonra adımız CHP olur"* diyor. Parti içi muhalefet ise tam tersini söylüyor.
"SHP ,CHP'ye katılmalıdır..."
CHP'yi oluşturma girişimlerinde bulanan ekibin sözcülerinden **Erol Tuncer**'in açıklaması ise şöyle:
"CHP açık kalmalı, SHP ile DSP bu çatı altında birleşmeli..."
Tartışma bakalım daha ne kadar sürecek?
Önemli olan sosyal demokratların birlikteliğidir. Onun için önce bu birliktelik sağlanmalıdır. SHP içindeki kavga ve DSP'nin tutumu sanırız CHP hareketine olumsuz etki yapacaktır.
SHP kulislerinde şimdilerde yaygın hava şu:
"20-25 milletvekili SHP'den ayrılıp CHP'ye geçecek..."
Yaklaşık iki aydır böyle bir senaryo gündemde...
Kimi SHP'lilerle konuşurken soruyoruz:
"CHP mi SHP'ye, SHP mi CHP'ye katılmalı?"
Değişik yanıtlar alıyoruz.
Şöyle:
"CHP kurultayı toplanmalı, SHP'ye katılma kararı almalıdır. Daha sonra SHP kurultayı toplanmalıdır. Adı CHP olarak değiştirilmelidir. Bunun dışında bir formül geçersiz olur..."
Bunun tam tersi bir görüş:
"SHP kurultayı toplanmalıdır. SHP, CHP olarak adını değiştirmelidir. SHP, CHP'ye katılmalıdır..."
İnönü ne diyor?
SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, öteden beri *"Ben olaya SHP'li olarak bakıyorum"* diyor. İnönü'nün böyle düşünmesi doğal.
Şöyle konuşuyor İnönü:
"CHP'liler bana soruyorlar, kurultay olduğunda biz ne yapacağız, diye. Ben de diyorum ki, en basit şey SHP'ye katılma kararı a-

lınmalıdır. SHP içinde CHP'yi devam ettirmektir. CHP'nin son genel yönetim kurulu, dedeler ki, biz CHP adını size vereceğiz, onu da alınız."

CHP yönetiminin sözcüsü Erol Tuncer ise amaçlarının SHP ve DSP'yi CHP çatısı altında birleştirmek olduğunu söylüyor.

Erol Tuncer'in açıklamasına şöyle bir göz atalım:

"Bu yaklaşımımızla CHP örgütünden, CHP'li tabandan, CHP'li olmayan, ama sol kesimden biz büyük bir destek aldık..."

Erol Tuncer ve arkadaşlarıyla konuşurken, onların tek amaçlarının solu CHP çatısı altında toplamaktan başka bir düşünceleri olmadığını gözledik.

Onlara çeşitli sorular yönelttik, onlar da bize görüşlerimizi sordular, anlattık.

SHP'de eksik olan, onu bir türlü dinamik bir siyasal parti konumuna getirmeyen etken şuydu:

"Sağlıksız örgütlenme..."

1980 öncesi CHP'de böyle bir bozukluk yoktu. Örgüt disiplini vardı. Öyle belediye başkanları, parti genel sekreterine, genel sekreter yardımcısına kafa tutamaz, telefonu *'çak'* diye yüzlerine kapatamazdı.

Dün Milliyet'te yer alan CHP'li eski bakanlardan **Tarhan Erdem**'in açıklamasının son bölümünü doğruyu bulmak bakımından aktarıyoruz:

"Eskimiş kurum ve örgütlerin yenilenmesi kararı diğer bütün doğruların önündedir..."

Yine eski bakanlardan **Necdet Uğur**'un açıklaması da şöyleydi:

"CHP'nin yeni baştan kurulması çeşitli açılardan yararlı bir girişimdir. CHP herhangi bir parti değildir. Cumhuriyet'in ve devrimlerin ve bugünkü çağdaş Türkiye'nin oluşumunda büyük katkısı vardır. Bu katkı tarihin bir malı olmuş da değildir..."

Sosyal demokrat tabanda CHP olayına sıcak bakıldığını söyleyebiliriz...

Hem SHP'liler hem de DSP'liler, *"CHP solu birleştirir"* değerlendirmesi yapıyorlar...

Şunu da söyleyenler var:

"CHP misyonunu tamamladı..."

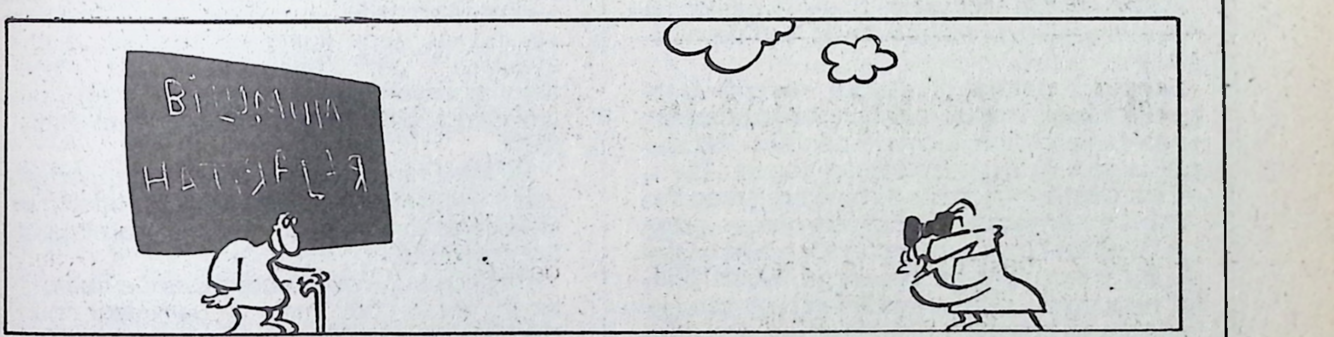
Bize göre tamamlamadı...

CHP çağdaş bir siyasal partiydi. Çağa ayak uydurduğu gibi, yenileşmeye de açıktı. CHP üstelik siyasi kadrolarını yetiştiren bir okuldu.

CHP 9 eylül günü yeniden açılacak...

Bu tartışmaların yapılması, yani *"SHP mi CHP'ye katılsın"* ya da *"CHP'mi SHP'ye katılsın"* ikilemi, sonucu değiştirmeyecektir.

Çünkü, CHP açılacak, her şey yerli yerini bulacaktır...

Türk afişleri dünya turuna çıktı

4 temmuz

Kültür Servisi - Grafikerler Meslek Kuruluşu'nun yapımını üstlendiği **"Türkiye'den Afişler"** sergisi, gezisine Yeni Dünya'dan başladı.

Kapsamlı bir programla, dünyanın önemli merkezlerini dolaşması tasarlanan serginin ilk durağı, Kanada'nın Toronto kentiydi.

Üç milyon nüfusuyla ülkenin en büyük ve en modern kenti olan Toronto, Türk afişlerini Harbourfront Kültür Merkezi'ndeki York Quay Galerisi'nde konuk etti.

Kanada Grafik Tasarımcıları Derneği'nin (GDC) düzenlediği Toronto'daki sergide **Yurdaer Altıntaş, Zeynep Karafakioğlu Ardağ, Uğurcan Ataoğlu, Serdar Benli, Savaş Çekiç, Şahin Aymergen, Gülizar Çepoğlu, Joelle Danon, Yeşim Demir, Sertaç Ergin, Bülent Erkmen, Mengü Ertel, Sadık Karamustafa, Mesut Kayalar, Hakkı Mısıloğlu, Cemalettin Mutver, Emre Senan, Mahmut Soyer, Haluk Tuncay, Mehmet Ali Türkmen, Leyla Uçansu** ve **Emrah Yücel**'e ait yetmiş dokuz afiş yer aldı.

Kalabalık bir izleyici topluluğunun katılımıyla gerçekleşen açılış töreni, GDC Ontario Şubesi Başkanı **Jennifer Coghill**'in sunuş konuşmasıyla başladı. Daha sonra Grafikerler Meslek Kuruluşu adına Toronto'ya giden sergi sorumlusu **Sadık Karamustafa,** serginin oluşumunu anlatan kısa bir konuşma yaptı.

Serginin Kanadalı düzenleyicilerini ve açılış

kokteyline katılan konukları en çok şaşırtan konu, sergideki afişlerin sunuluşundaki profesyonellik oldu.

Gerçekten de Grafikerler Meslek Kuruluşu, uzun bir dünya turuna çıkan Türk tasarımcılarının yapıtları için, çok iyi düşünülmüş, rahat izlenen, eksiksiz bilgi veren, sökülür takılır bir sergi sistemi geliştirilmiş ve uygulamıştı. Her şey en küçük ayrıntısına kadar Türkiye'de yapılmış, Kanada'ya özel ambalajlar içinde hazır gitmişti.

İzleyenleri şaşırtan ikinci konu, afişlerin tasarım kalitesi ve baskı teknikleriydi. GDC İkinci Başkanı **Albert Ng "Türk afişleri çok renkli, hareketli ve atak"** dedi. **"Sanırım, yaygınlaşan bilgisayar kullanımının da etkisiyle Kanada'da, bu canlılıkta işlere kolay rastlanmıyor."**

Kanada'daki organizasyonun gerçekleşmesi için önemli katkılar sağlayan Kanada'da yaşayan Türkler ise bu serginin, çağdaş Türkiye imajının dünyaya tanıtılması açısından önemli bir görev üstlendiğini söylediler.

ABD'de yaşayan ve Toronto'da sanat galerisi işleten bir ressam, geçen ay büyük paralar harcanarak yapılan New York'taki yürüyüşün hiçbir yararı olmadığından yakınarak **"New York'a keşke mehter takımı yerine bu sergiyi götürseydik, daha çağdaş ve kalıcı bir iz bırakırdık"** dedi.

Aynı çevreler, çeşitli başvurulara rağmen, Türkiye Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı'nın, önemli bir kültür olayı olan sergiye ilgi göstermediğini öğrenince, şaşkınlıklarını gizleyemez oldular.

"Türkiye'den Afişler" sergisi daha yolun başında. Çok yakında yayımlanacak olan **"Türk Afişleri"** kitabıyla birlikte, hangi ülkelerde ve hangi kentlerde konaklayacağı belli olacak.

New York, Montrael, Londra ve Paris'te açılması için görüşmeler şimdiden yapıldı.

Serginin önemli bir özelliği de Türkiye'de üretilen yeni afişlerin GMK tarafından değerlendirilerek yeni sergilere katılacak olması. Böylece **"Türkiye'den Afişler"** sergisi, dünyayı hep yenilenerek dolaşacak.

Çağımızın Hayaleti: Self-Determinasyon...

ERGUN BALCI *6 temmuz*

Karl Marx, 1848'de Komünist Manifestosu'nda *"Avrupa üzerine bir hayaletin gölgesi düşüyor. Bu komünizmdir"* diyordu.

Günümüzde dünyanın üzerine başka bir hayaletin gölgesi düşmektedir: Self determinasyon.

Self-determinasyon (kendi kaderini tayin hakkı) ilkesi, soğuk savaşın bitiminden bu yana binlerce, on binlerce can aldı. Uluslar parçalandı, yüz binlerce insan göçmen durumuna düştü, toplumlar birbirine düşman kesildi. Ve dünyamız yüz seksen derece çelişkili iki eğilimi aynı zamanda yaşamaya başladı. Bir yanda Avrupa Topluluğu üyesi 12 ülke ekonomik, siyasal bütünleşmeyi gerçekleştirmeye çabalarken, öte yanda görülmemiş bir parçalanma süreci ortaya çıktı.

Eski Yugoslavya'da Slovenya, Hırvatistan, Bosna-Hersek, Makedonya birlikten ayrıldılar.

Sovyetler'de cumhuriyetlerin Moskova'dan kopmasının ardından bu kez Tatar, Çeçen, İnguş, Yakutlar Rusya içinde daha geniş özerklik ya da bağımsızlık için mücadeleye başladılar. Bu da yetmedi. *"Self-determinasyon içinde self-determinasyon"* diye adlandırılabilecek olgu yaşanmaya başlandı. Self-determinasyon hakkını kullanarak Moskova'dan ayrılan Moldova'da, şimdi Rus azınlıkla, 150 bin dolayındaki Gagavuz Türkleri self-determinasyon hakkı uyarınca bağımsızlık istiyor. Gürcistan'da Güney Osetyalılar merkezden ayrılma mücadelesi veriyor. Moskova'dan kopan Ukrayna'da bu kez Kırım, Kiev'den ayrılmak istiyor. Dağlık Karabağ'da Ermeniler, self-determinasyon hakları olduğunu öne sürüyorlar.

Self-determinasyon hakkı, burjuvazinin ortaya attığı bir ilke.

Rus Marksistleri bu ilkeyi ateşli biçimde savundular. Ama ilginç bir rastlantı olarak burjuvazi de, Marksistler de self-determinasyon ilkesini parçalayıcı değil, bütünleştirici, birleştirici anlamda kabul etmişlerdir.

Büyük Fransız Devrimi tarafından ortaya atılan self-determinasyon ilkesi, feodaliteye, krallıklara karşı ulusal devletin kurulmasını öngörüyordu.

Böylece burjuvazi kendi pazarına sahip olacak, pazarın büyümesi ve gelişmesi önündeki feodal engeller kalkacak, yapay bölünmelerin sonu gelecekti.

Marx ve **Engels**, self-determinasyon hakkına, genellikle bu ilkenin burjuva anlamına yakın biçimde bütünleştirici açıdan bakarlar. İki düşünür, ekonomik gelişme için büyük birimlerin kurulması gerektiğine, ayrıca bütünleşmiş büyük burjuva toplumlarında proletaryanın daha rahat gelişip örgütlenebileceğine inanıyorlardı. Bu nedenle İtalyan, Alman ve Polonya ulusları gibi toplumları desteklemiş, ama Sırp, Hırvat, Çek, Sloven gibi köylü toplumların self-determinasyon haklarına fazla yakınlık duymamışlardı.

Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin 1898'de Minsk'te toplanan 1. kongresinde kabul edilen self-determinasyon ilkesi ise özellikle Çarlık İmparatorluğu'na dahil ulusları hedef alıyordu. **Lenin**, uluslara self-determinasyon hakkını tanımayan bir devri-

min gerçek devrim olamayacağını düşünüyordu.

Ama enternasyonalist olan ve milliyetçiliği geçici bir evre olarak gören Bolşevik lider, self-determinasyon ilkesi yüzünden işçi sınıfının parçalanmasına da karşıydı.

Lenin'e göre self-determinasyon hakkı, boyunduruk altındaki ulusların kurtuluşuna, işçi sınıfının ise birleşip bütünleşmesine yönelik bir ilke idi. Bolşevik lider, bu nedenle Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin 1903 yılındaki 2. kongresinde Yahudi İşçileri Sendikası *"Bund"*un tüm Yahudi proletaryasının tek temsilcisi olma isteğine şiddetle karşı çıkmıştır. Lenin'e göre parti içinde ulusal özerklik partiyi, devlet içinde milliyetlere tanınacak kültürel özerklik de işçi sınıfını güçten düşürürdü. Lenin bu konudaki görüşünü 1903 yılında özerklik isteyen Ermeni Marksistlere açıkça ifade etmiştir. Ona göre proletarya özerklikle ilgilenmiyordu. İstedikleri, siyasal özgürlük ve ayrılma hakkını da içeren self-determinasyon ilkesi idi. Ulusların ayrılma hakkı vardı, ama o hakkı kullanmadılar mı, bütünlüğü tehlikeye düşürebilecek özerklik gibi hakları isteyemezlerdi.

Lenin'in savunduğu self-determinasyon hakkı, her durumda geçerli olan bir ilke de değildi, kendi deyişi ile *"Boşanma hakkını savunmak, her durumda boşanmayı onaylamak anlamına gelmezdi."*

Bolşevikler, 1920 yılında Batı'da devrimden umudu kestikten sonra Lenin'in bir zamanlar savunduğu ayrılma hakkı, yerini birleşme hakkına terk ederken self-determinasyon ilkesinde ağırlık özgürlükten, eşitlik kavramına kaydı. 1921'de ayrılma hakkını kullanmaya kalkışan Gürcistan'ın Stalin'in gönderdiği Bolşevik birlikleri tarafından işgali, bu değişikliğin somut göstergesi idi.

Bir türlü çözümlenemeyen milliyetçilik sorununu Stalin, sonunda Rus milliyetçiliği ile çözümlemeye kalkışmış, ülkede Çarlık Rusyası'nda bile görülmeyen bir Ruslaştırma kampanyası başlatmıştır.

Self-determinasyon ilkesi, gerek Fransız Devrimi'nde ortaya atıldığı şekli ile gerekse Marksist doktrinde kendi başına bir amaç değil, sağlıklı bütünleşmeye giden bir araçtır. Nihai amaç parçalanmak değil, birleştirmek, bütünleşmektir.

Burjuvazi de, onun can düşmanı Marksizm de bu gerçeği 19. yüzyılda görmüşlerdi. Günümüzde tanık olduğumuz self-determinasyon, deyiş yerinde ise zincirlerinden boşalmış, sınır tanımayan, daha üst düzeyde birleşme hedefine yönelik olmayan bir kavram, dünyaya korkulu düş gördüren bir *hayalet*" olarak ortaya çıkıyor. Bu olgunun belki de en tehlikeli yanı, demokrasinin sınırının ne olması gerektiği sorununu akla getirmesi. Tehlikeli, çünkü self-determinasyonunun bu sağlıksız patlamasının sorumlusu demokrasi değil, Doğu Avrupa'dan eski Sovyetler, Çin ve Sri Lanka'ya kadar toplumların yıllardır baskı altında, ekonomik ve sosyal eşitsizlik içinde yaşamış olmalarıdır.

Soruna bu açıdan bakıldığında *"çağımızın hayaleti"*nin üstesinden yine demokrasi ile gelinebileceği görülebilir.

Tartışılacak konu, demokrasi ilacının *"şok tedavisi şeklinde mi"* yoksa her hastanın özelliklerine, bünyesine uygun biçimde mi verilmesi gerektiğidir.

Zorbalık...

MAHMUT TALİ ÖNGÖREN *7 temmuz*

"Özel televizyoncuların bir haksız rekabeti önlemek için, TRT'nin de kullanmakta olduğu dünya standartlarındaki teçhizatı kullanması gerekir. Ö
meğin, bir yarı amatör kamera ve kayıt cihazıyla herhangi biri çıkıp, ben özel televizyoncuyum, ben de özel TV yayıncılığına soyundum diyememeli. Çünkü bütün dünyada, Uluslararası Telekomünikasyon Birliği'nin bir organı olan CCIR standartları geçerli. Bütün dünyadaki radyo-TV kuruluşları bu standartlara uymak zorundadır."

Bütün dünyada, evet. Ama Türkiye'de değil... Türkiye'de herkes özel radyo ve TV kurabilir ve derme çatma teknik donanımla da bu işi götürebilir.

Çünkü Türkiye'de özel radyo ve TV kurulmasına izin veren yasanın çıkmamasına karşın özel radyoların ve televizyonların kurul-

masına ve yayın yapmasına da göz yumuluyor.

Sonuçta da *"Türkiye'deki bazı kapkaççı şirketler Avrupa standartı dışındaki vericilerin patentini alarak, özellikle Star1'e standart dışı pek çok vericiyi satmış durumdalar."* Bir başka anlatımla, bugün Türkiye'de kurulmasına göz yumulan özel radyolar ve televizyonlar hem yapım hem de yayın bakımlarından teknik yetersizliğe sahip aygıtlar kullanabilmektedirler.

Devletin bu konuda bir *"altyapı düzenlemesi"* yapması gerekiyor. *"Şimdi bu altyapı olmadığı için özel TV'ciler o çatıya bir tane, bu tepeye bir tane verici yerleştiriyorlar. Ve sadece İstanbul'a yayın yapabilmek için 16 tane verici kullanmak zorunda kalıyorlar.*

Oysa Çamlıca Kulesi gibi 4 tane kuleyle, en optimum yerler seçilerek bütün FM yayınları, TV yayınları, bu kuleden yapılabilir. Böylece 16 frekans kullanmak yerine 4 frekans kullanarak bütün telekomünikasyon işi halledilebilir.

Örneğin Star1, bir program için 16 frekans bandı yerine 4 frekans bandıyla İstanbul'a yayın yapabilir. Şu anki çok büyük bir ziyankârlık. Aynı şey Teleon, Show TV için de geçerli."

Yukarıda tırnak içinde belirttiğim sözleri *"Medya"* adlı dergide Elektronik Yüksek Mühendisi **Alev Erlevent** söyledi. Bu görüşlerden sonra insanın aklına ister istemez kimi teknik uzmanların savurdukları palavralar geliyor:

"Türkiye'de TV izlence kanalları 24'e kadar çıkabilir."

Oysa Sayın Erlevent bu düşüncede değil: *"Bütün Türkiye'yi kapsayacak şekilde en fazla 6 program kanalı olabilir. Bugün TRT'nin 4 kanalı var.*

Ancak bunlardan sadece TV1'in çok büyük bir kapsama alanı var. TV2 daha az. TV3 ve TV4 diye gidiyor. PTT, bugün çok fazla sayıda verici imal ettiriyor. Bu program kanalları yeni yeni yayılıyor. Henüz TV2 şebekesi tamamlanmış değil. Şimdi Star1'in, Show TV'nin, Teleon'un kullandığı frekanslar, PTT henüz sistemi tamamlamadığı için, TRT'ce kullanılmayan ama planlarda var olan frekanslardır.

Özel TV'ler şu anda devlet televizyonunun kanallarını gasp ediyorlar. Bu anlayışla, demek ki Türkiye çapındaki vericiler ancak 6 program kanalına izin veriyorlar. Telekomünikasyon kuleleriyle bu 7 program kanalına çıkartılabilir. 8 program kanalında soru işaretleri vardır." Kısacası, Türkiye'de 8'in üzerinde TV izlence kanalı kurabilmek kesinlikle söz konusu olamaz. Oysa Türkiye'de özel TV kurmak istediklerini açıklayanların sayısı çoktan 20'yi aştı. Kimi uzmanlar da Türkiye çapında 24 TV kanalının kurulabileceğini çekincesizce açıklıyorlar. Tüm bunların anlamı nedir?

Ülkemizde bir radyo-TV karmaşası ve zorbalığı yaratılmıştır. *"Teknoloji gelişiyor"* sözde nedeninin arkasına sığınarak özel radyoların ve televizyonların kurulmasına başlanılmıştır.

Ortada bu durumu yasallaştıran bir hukuk düzeni yoktur. Devlet ise bu zorbalığa göz yumuyor.

Yeni kurulan özel radyolar ve televizyonlar ise gerek stüdyo ve verici donanımı ve gerek frekans seçimi konularında Türkiye'nin de imzası bulunan uluslararası anlaşmaları hiçe sayarak derme çatma yollar ve yasadışı uygulamalar sonucunda istedikleri gibi davranmakta ve ortaya karmakarışık bir durumun çıkmasına yol açmaktadırlar.

Sonuçta ne olur?

Ne olacak, kabak TRT'nin başına patlar. En sonunda, TRT'nin elemanları teker teker nasıl özel televizyonlara kaptırılıyorsa, TRT'nin stüdyoları, vericileri ve elbette radyo ve TV kanalları da gün gelir *"özelciler"*in eline geçer. Ama karışıklık son bulmaz. Bugün özel radyolardan ve televizyonlardan büyük paralar kazananlar daha çok kazanırlar. İşte sonuçta bu olur.

Antik kentin ortasına...

MEHMET AKA *8 temmuz*

SİLİFKE - Günümüzden 2500 yıl öncesinde 7 milyon kişinin yaşadığı, İçel'in Silifke ilçesine bağlı Uzuncaburç kasabasındaki antik Olba kentinde, Zeus Tapınağı yanına tuvalet, lojman ve kafeterya temeli atıldı. Birinci derecede SİT alanı olan bölgede Antalya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu kararıyla atılan temeli, Belediye Başkanı **Veli Yılmaz, "Tuvaletini yapamayan turisti buraya nasıl çekeriz?"** diye savundu.

Helenistik dönemden günümüze kadar ayakta kalan yapılarıyla direnen antik Olba kentinin sütunlu yolu üzerinde ilerleyen yerli ve yabancı turistler gördükleri manzaranın şaşkınlığından kendilerini alamıyorlar. Şaşkınlıkları ne Zeus Tapınağı'nın görkeminden ne de *"Yazgı Tanrıçası"* Tyche'ye adanan ve İ.Ö. birinci yüzyılla tarihlendirilen Tyche Tapınağı'ndan kaynaklanıyor.

Doç. Dr. **Kemal Açıkgöz "gözleriyle görmesine karşın inanamadığı"** şaşkınlığının nedenini şöyle açıklıyor:

"Böyle bir şey olamaz. Adamlar Zeus Tapınağı'nın neredeyse içine tuvalet temeli atmışlar. Tapınak duvarlarında tahribat meydana gelmiş. Tarihi değerleri koruyor muyuz, yok olmaları için çaba mı gösteriyoruz, belli değil."

Uzuncaburç'un SHP'li Belediye Başkanı Veli Yılmaz, ANAP iktidarı döneminde böyle bir tesis kurulması için girişimlerde bulunduklarını, ancak bu konuda sağlanan ödeneğin Anamur'a gönderildiğini vurguladıktan sonra şöyle anlatıyor inşaatın öyküsünü:

"İktidar değişince Fikri Sağlar'a gittik. 'Bize gönderilen tahsisatı ANAP'lı Bakan Rüştü Kazım Yücelen'in araya girmesiyle Anamur'a gönderdiler. Hakarete uğradık' **dedik. Bunun üzerine Kültür Bakanlığı bizden inşaat yapılacak yer için arsa istedi. Bakanlıkla belediyemiz arasında bir protokol yaparak arsayı verdik. İnşaat için daha uygun bir yer olmadığından burayı vermek zorunda kaldık. Yani daha uygun bir yer bulamadık. Çünkü buraya biletçiler için de gişe yapılacak. Binayı tuğladan ve ahşaptan yaparak çirkin görünüm vermemesini sağlayacağız."**

Yöreyi gezen turistlerin tuvalet gereksinimlerini karşılayamaması üzerine böyle bir tesis yapıldığını anlatan Başkan Yılmaz, **"Tuvaletini yapamayan turisti buraya nasıl çekeriz. Turistler** 'pisliğimizi poşetle taşımak zorunda kalıyoruz' **diyorlardı"** diye sürdürüyor gerekçelerini. Lojman konusunda ise **"Turist geliyor, gidemiyor. Böyle çaresiz kalan turistleri burada misafir edeceğiz"** diye konuşuyor. Antik Olba kentinin talihsizliği sadece son inşaattan kaynaklanmıyor. Silifke'ye 30 kilometre uzaklıktaki yayla sayılan bir bölgede kurulması gözden uzak kalmasına yol açmış.

Belediye Başkanı Veli Yılmaz, **"Yazacaksanız, 1987-1988 yılları arasında yapılan suiistimallerle SİT alanı içine yapılmış evleri yazın. Yıllardır Kültür Bakanlığı buraya tek kuruş göndermedi. Antik açıkhava tiyatrosunun kurtarılması, Uzuncaburç hakkında bilinmeyen her şeyi ortaya çıkartacak. M.Ö. 1300 yılında inşa edilen höyüğün açılması için yaptığımız müracaatlardan hiçbir sonuç alamadık"** diyor.

İçel Kültür Müdürü **Yusuf Ziya Ak**, inşaatın Antalya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından verilen izinle başlatıldığı belirtirken, **"Uzuncaburç'a daha fazla turistin gelmesi için bu tesislerin gerekli olduğuna inanıyorum"** diyor.

Yunan halkında Türk korkusu

STELYO BERBERAKİS *8 temmuz*

ATİNA - Yunanistan'da yayımlanan en güvenilir gazetelerden biri olan bağımsız Kathimerini, iki hafta üst üste yayımladığı kamuoyu araştırmasında Yunan halkının çoğunun Türkiye'yi Yunanistan için hâlâ bir tehdit olarak görmeye devam ettiğini gösterdi.

13-15 mayıs tarihlerinde ve 2 bin kişi arasında yapılan ilk kamuoyu araştırmasına göre Yunanlıların endişelendiği üç büyük sorun var. Bu sıralamanın en başında enflasyon, ikinci sırada uyuşturucu kullanımı, üçüncü sırada da ülkenin dış siyaseti yer alıyor. İşsizlik, cinayet gibi diğer sosyal sorunlardan daha az endişe duyulduğu anlaşılan aynı kamuoyu araştırmasında demokratik ilkeler ve ahlak gibi konular karşısında hiç bir endişe gözlenmiyor.

Yunanlıları endişelendiren üçüncü büyük konu olan dış politika alanında **"Yunanistan'ın en çok hangi ülkeden tehdit edildiği"** yolundaki soruya verilen yanıtların yüzde 68'inde **"Türkiye"**nin adı verildi. Yanıtların yüzde 35.5'i **"Üsküp"** (yani Makedonya Cumhuriyeti), yüzde 4.1'i **"Arnavutluk"**, yüzde 1.7'si **"Bulgaristan"** yüzde 3.7'si ise **"diğer ülkeler"** olarak dağıldı.

Yunanistan Başbakanı **Konstantin Mitsotakis'in "Yunanistan Türkiye'den tehdit edilmiyor"** yolundaki açıklamasından sonra yinelenen kamuoyu araştırmasında Türk-Yunan diyaloğunun **"şartlı"** olarak sürdürülmesini isteyenlerin çoğunlukta olduğu görüldü. Buna göre Yunanlıların yüzde 47'si Türkiye ile diyaloğa **"evet"** ama, **"ilk önce Kıbrıs sorununun çözümü ve Ege'deki hava sahası ihlallerinin sona ermesi"** şartını koşuyor. Bu soruya yanıt verenlerin yüzde 44.8'i ise Türk-Yunan diyaloğunun bugünkü şartlar altında sürdürülmesinden yana olduklarını belirttiler. Diyaloğu destekleyenler Kıbrıs sorununun ve Ege'deki ihlal olaylarının bu diyaloğun sürdürülmesiyle daha kolay sona ereceğine inanıyor.

Kamuoyu araştırmasında iktidardaki sağ eğilimli Yeni Demokrasi Partisi'nin iç siyasetini desteklemeyenlerin çoğunlukta olmasına karşın hükümetin aleyhinde olumsuz ya da ana muhalefet PASOK'un lehinde olumlu herhangi kesin bir tablo çizilmiyor. Buna karşın Yunanlıların çoğu, bugünkü siyasi liderlerin siyaseti bırakmalarından yana bir tutum içindeler. Parti liderlerinin daha genç olmasını isteyenler hükümet partisi YDP liderliği için eski Devlet Bakanı **Miltiades Evert** ve eski Dışişleri Bakanı **Andonis Samaras'**ı seçiyor.

Ana Muhalefet PASOK liderliği için ise tercihlerin çoğu şu anda kanser hastalığı ile boğuşan **Yeorgios Yenimattas** (yüzde 31.6) ile **Konstantinos Simitis'**e (yüzde 22.7) veriliyor. Başbakan Mitsotakis tercih sıralamasında yüzde 29 ile sondan 8'inci sırada yer alırken, PASOK lideri **Andreas Papandreu** aynı sıralamada yüzde 46.8 ile en popüler ilk 7 siyaset adamı arasında bulunuyor. Cumhurbaşkanı Karamanlis yüzde 66.8 ile tercih tablosunun ikinci sırasındaki yerini koruyor.

TBMM'nin bir yıllık bilançosu

9 temmuz

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Hükümet birinci yasama yılında Meclis'e gönderdiği 161 adet yasa tasarısından 48'ini yasalaştırabildi. Halen meclis komisyonlarında 70 yasa tasarısı ile 40 adet kesin hesap kanunu tasarısı bulunuyor.

Devlet Bakanı Hükümet Sözcüsü **Akın Gönen** önceki gün düzenlediği basın toplantısında Meclis'in verimli bir çalışma dönemi geçirdiğini vurgulamıştı. Ancak TBMM Başkanı **Hüsamettin Cindoruk**'un dün düzenlediği basın toplantısında verdiği rakamlara göre aynı yargıya varmak mümkün değil. Denetimin, Meclis'in temel işlevlerinden biri olmasına karşın, milletvekilleri tarafından verilen 362 soru önergesinden 55'i yanıtlandı, 30'u düştü, 13'ü ise geri alındı. 235 sözlü soru önergesi hâlâ gündemde beklerken, 29 önerge ise gündeme girmek için sıraya girdi. Toplam 292 olan yazılı soru önergesinden 192'si yanıtlanırken, 3'ü sözlü soruya çevrildi. 77'si ise hâlâ işlem aşamasında bekliyor. Meclis'e verilen 11 Meclis araştırması önergesinden dördü kabul edildi, yedisi reddedildi. Meclis soruşturması komisyonlarından üçü çalışmalarını sürdürüyor. Bir komisyon ise henüz çalışmalarına başlamadı.

TBMM, Meclis araştırması önergelerinin görüşülmesi bakımından da verimli bir çalışma sergileyemedi. Toplam 68 olan Meclis araştırması önergesinden ikisi reddedildi, yedisi kabul edildi. 59 önerge ise gündemde bulunuyor. Yine verilen sekiz adet gensoru önergesinden ikisi ilgili Bakan **Güler İleri**'nin istifası nedeniyle işlemden kaldırıldı. Görüşülen beş önerge ise reddedildi. Bir önerge ise işlem görüyor.

6 Kasım 1991 tarihinden itibaren fiilen çalışmalarına başlayan TBMM Genel Kurulu'nda, bugüne kadar yapılan 93 birleşimden ikisinde toplantı yeter sayısı sağlanamadı. Meclis'e bu yasama yılında geçmiş dönemden intikal eden 212 ve bu yasama yılında da 12 olmak üzere toplam 224 kanun hükmünde kararname geldi. Milletvekilleri de 415 adet yasa önerisi verdi.

Kanun hükmünde kararnamelerden 23'ü, 13 adet yasa oldu. 13 adedi de gündemde yer alıyor. 188 kanun hükmünde kararname ise halen ilgili komisyonlarda bekliyor. Yasa önerilerinden 46 adedi 11 yasa olurken, altısı öneri sahiplerince geri alındı. 22 adedi de gündemde. Halen komisyonlarda 340 yasa önerisi bulunuyor.

Bu yasama yılında bir adet içtüzük önerisi karar oldu. Yasaların dışında, 39 adet TBMM kararı alındı.

Yasama dokunulmazlıklarının kaldırılması hakkında, 18. dönemden intikal edenlerle birlikte, Meclis'e 100 adet Başbakanlık tezkeresi geldi. Bunlardan biri hükümete geri verildi. Halen 99 adet dosya komisyonda bulunuyor.

TBMM Dilekçe Komisyonu'na vatandaşların kendileri veya kamuyla ilgili dilek ve şikâyetleri hakkında 1604 adet dilekçe gönderildi. Bu dilekçelerin 315'i görüş alınmak üzere ilgili kurumlara gönderildi. 1068 dilekçe ise komisyonca karara bağlandı. Geri kalan 221 dilekçe halen komisyonda inceleniyor.

Meclis içtüzük çalışmaları da bu yasama yılında sonuçlandırılamadı. Bu amaçla oluşturulan ve Meclis'teki siyasi partilerin temsilcilerinden oluşturulan özel komisyon, önceki dönemden süregelen içtüzük çalışmalarını biraz daha geliştirdi. Partiler arasında genelde bir mutabakat sağlanabildi ve bir metin hazırlandı. Üzerinde tereddüt gösterilen birkaç maddenin, Anayasa Komisyonu ve genel kurulun hakemliğine bırakılması uygun görüldü.

TBMM Başkanı Cindoruk, bu konuda şunları söyledi:

"Sonuçlanan bu çalışmanın artık daha fazla bekletilmesinin anlamı yoktur. İkinci yasama yılının başlarında bu içtüzük meselesini kesinlikle halledeceğiz."

Çalışmaların önemli bölümünün gelecek yasama yılına sarktığı yasama döneminde, TBMM, milletvekillerinin tatil ihtiyacına yönelik bir öneriyi de değerlendirdi.

Vakıflar Bankası'nın, Antalya'daki bir tatil sitesini TBMM'nin satın almasını öneren yazısını değerlendiren Başkanlık Divanı, bu öneriyle ilgili bir ön araştırma yapılmasını ve gerekirse yerinde tetkiklerde bulunmak üzere bir heyet gönderilmesi için Meclis Başkanı'na yetki verilmesini kararlaştırdı.

Her keseye uygun kiliseler

BÜLENT ECEVİT *10 temmuz*

Antalya'nın buram buram tarih kokan Kaleiçi'nde bir kiliseniz olsun ister misiniz? İ.Ö. II. yüzyılda Bergama Kralı II. Attalos, bir gün kendisine bağlı kabileleri, hükümranlık hudutlarını genişletmek ve yeni liman şehirleri kurmak amacıyla güney kıyılarına gönderir.

Der ki; **"Gidin, bana yeryüzünde öyle bir güzel yer bulun ki, bütün kralların gözü kalsın bu yerde."** Kabileler aylarca Ege ve Akdeniz kıyılarını dolaştıktan sonra bugünkü Kaleiçi'ni bulurlar.

Kaleiçi'nde yaşam o günden bugüne kadar kesintisiz sürmüş. Bizans çağından kalan, daha sonra Rumlar tarafından restore edilip kamu malı olarak ibadete açık olan kiliseler, günümüzde, şahısların tapulu mülkleri haline gelmiş, alıcı bekliyor. Cumhuriyet dönemine girildikten sonra Türkiye'nin her yerinde olduğu gibi Kaleiçi'nden de kadastro geçip, tapular verilmeye başlanmıştı. Geri kalan 2 kilisenin tapu kayıtlarını incelediğimizde, 1945 ve 46 yıllarında kadastro geçerken, Hazine'ye yazıldığı görülüyor.

108 ada, 9 parselde bulunan 200 metrekarelik küçük kilise, 1945 yılında Hazine malı olarak kayde-

dildikten sonra **Hüseyin Ak,** 15.3.1951 tarihinde Hazine'den satın alıyor. 1981 yılında Hüseyin Ak öldükten sonra, mirasçılarından kızı **Raife Erbaş'ın** üzerine geçmiş. Raife Erbaş"ın oğlu **Mustafa Erbaş,** tapulu mülkleri olan kiliseyi satmayı düşündüklerini belirtiyor. Erbaş'a göre bu kilisenin değeri bugün 750 milyon lira. Antalya'da turizm hızla gelişirken, burayı almak isteyenler lokanta, şaraphane veya diskotek yapmayı düşünmüşler. Erbaş, **"Burası dedemden kaldı bize. Tapulu malımız. Ancak bir ibadet yeri olduğu için burası sanatevi veya halı-kilim mağazası olabilir"** diyor. Kapısı olmayan, duvarları yer yer yıkılmış, sıvaları dökülmüş olan bu kilisenin sahibi Mustafa Erbaş'a sorduk:

- Sayın Erbaş, siz bu kiliseyi ne yapmayı düşünüyorsunuz.

"Satmayı düşünüyoruz. Kendimiz restore etmeye kalksak 200-250 milyon lira masraf olur. Ben size bir şey söyleyeyim: Şimdi siz, burası kilise diye yazarsanız, bakanlık benim elimden almaya çalışacak. Kaça alır? Gelir bilirkişi, der ki, 150-200 milyon.

Ama buraların değeri 750-800 milyon. Biz, bu devlete çok yer bağışladık. Şu andaki Kaleiçi Yat Limanı'nda bizim aileye ait 21 adet yer vardı. 70'li yıllarda Turizm ve Tanıtma Bakanlığı buraları istimlak etti ve 121 bin lira değer biçti. O parayı da vermedi zaten. Ama oraya yazmadı ki **'Hüseyin Ak ve varislerinin bağışıdır'** diye. Biz bunu beklerdik. Şimdi de burasını kilise diye yazacaksınız, bakanlık el koyacak."

- Peki, bu kiliseyi satmayı düşündüğünüzü söylediniz. Bir müşteri çıksa kaça satarsınız?

"750 milyon liradan aşağıya satılmaz. Oraların değeri öyle."

133 ada 2 parselde bulunan son kilise, diğerinden iki kat daha büyük. Duvarlarındaki işlemeler, boyamalar bozulmamış. İkinci katındaki işlemeli tahta bölmeler olduğu gibi duruyor. Bu kilise de 1946 yılında Hazine'ye verildikten sonra 9.12.1952 yılında **Mehmet Fehmi Dönmez'e** 1010 liraya satılmış. Hemen ertesi gün de **Semiha Dönmez'e** hibe edilmiş. 11.02.1953 tarihinde de tapuda kilise olarak geçen bu yerin kaydı **"depo"** olarak değiştirilmiş. Daha sonra 8.10.1953 tarihinde, **Ömer Lütfü Lülü,** 6 bin liraya satın aldıktan sonra 1985 yılında **Mustafa Volkan Lülü** ve **Ali Noyan Lülü'ye** kalmış. Son olarak **Vehbi Koç'un** kızıyla damadı **Suna** ve **İnan Kıraç,** 50 milyon liraya 30.5.1991 tarihinde satın alırlar.

Bu kilisenin çatısında görünen **"1863"** tarihinin, o yıllarda kilisenin bakımdan geçtiğinin göstergesi olabileceğini belirten Antalya Müze Müdürü **Kayhan Dörtlük,** bu kiliselerin kayıtlarının Fener Patrikhanesi'nde olabileceğini söylüyor.

Kaleiçi'ndeki kiliselerden çıkan ikonalar ise Antalya Müzesi'nde sergileniyor.

Antalya'ya yerleşen ve Erbaş'lara ait kilisenin yanında bir kafeterya işleten tiyatro sanatçısı **Ayla Aslancan,** kilisenin içindeki pislikleri göstererek **"Buraya zaman zaman turistler geliyor. Ancak içini görünce kendilerine karşı saygısızlık yaptığımızı düşünüyorlar"** diyor.

Ayıların emekliliği için para aranıyor

GÜNEŞ GÜRSON *11 temmuz*

ANKARA - Dans eden ayıların emekliye ayrılması için, maddi kaynak ve koruma alanı aranıyor. Ayıların koruma altına alınması için, uluslararası örgütler devreye girdi. Merkezi Londra'da bulunan Dünya Hayvanlarını Koruma Derneği, Türkiye'ye maddi kaynak ve teknik bilgi yardımı yapacak.

Ayıların koruma altına alınması düşüncesini ilk kez ortaya atan Turizm Bakanlığı, bu projeyi gerçekleştirebilmek için, Orman Bakanlığı Milli Parklar Av ve Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü ile Av ve Yaban Hayatını Koruma ve Geliştirme Vakfı'ndan yardım istedi.

Turizm Bakanlığı Müsteşarı **Korel Göymen,** Türkiye'de koruma altında olan 3 bin civarında ayı bulunduğunu, ancak 200-300 kadar ayının Çingenelerin elinde bulunduğunu ve oynatıldığını belirterek, **"Dünya Hayvanlarını Koruma Derneği'nden teknik destek alınacak. Dernek, ayrıca gönüllü olan çeşitli kişi ve kuruluşlardan maddi katkı sağlamaya çalışacak. Ancak, kaynağın ne kadar olacağı belli değil. Orman Bakanlığı da, bir koruma bölgesi belirlemeye çalışıyor. Ayılar evcilleştikleri için, normal doğa koşullarında yaşayamazlar"** dedi.

Göymen, derneğin 1-ay içinde projenin ana hatlarını içeren bir protokol taslağı hazırlayacağını da ifade ederek, **"Bu projenin fizibilitesi henüz hazır değil"** dedi. Finansmanın sağlanmasından sonra büyük kentlerde ve turistik merkezlerdeki ayı oynatıcılarına bir çağrı yapılarak ayıların toplanacağını ve kısırlaştırılacağını, bu çağrılara uymayanların da valilikler tarafından denetleneceğini belirten Göymen, Yunanistan ve Hindistan'da da dans eden ayıların koruma altına alınması yönünde çalışmaların yapıldığını söyledi. Göymen, Orman Bakanlığı ile Av ve Yaban Hayatını Koruma ve Geliştirme Vakfı ile işbirliği yapacaklarını da aktararak, ayıların sürekli yaşayacakları koruma alanının belirlenmesi çalışmalarını Orman Bakanlığı'nın yürüttüğünü söyledi.

Orman Bakanlığı yetkilileri de, evcilleşmiş olan ayıların doğaya salınması halinde avlanıp, beslenemeyeceklerini vurgulayarak, **"Ayıları koyacak yer yok. Hayvanat bahçeleri de ihtiyaç olmadığı için almıyorlar. Ayıyı koruma altında, etrafı çitle çevrili bir alana koyamazsanız, avlanamaz. Tırnakları sökülmüş, burnu delik. İnsanlara da alışmış. Doğaya salınması halinde, insanların yanına gider, yiyeceklerine saldırabilir. Çünkü yapıları bozulmuş"** dediler. Evcilleşmiş olan ayıların, belirli bir alanda koruma altına alınması ve ölene kadar orada beslenip, bakılması gerektiğini söyleyen yetkililer, bir ayının yıllık bakım ve beslenme masrafının en az 6-7 milyon lira olduğunu da sözlerine eklediler.

Böyle mi Olurdu?..

MEHMED KEMAL *11 temmuz*

Aşık Veysel, bir köylü çocuğu olduğu için, toprağı fabrika gibi sever, *"Benim sadık yarim kara topraktır"* der. Ülkemizde dövüş de, seviş de hep toprak yüzünden olmuştur. *"Toprak reformu mu, tarım reformu mu?"* tartışmaları son yüzyılımızı almıştır. Yanıbaşımızda kolhoz denemelerini gördüğümüz halde bir çözüm bulamamışızdır.

Gazetede okudum: Sovyetler'in dağılışından sonra Rusya'da isteyene toprak vereceklermiş. Vaktiyle devletin halktan aldığını şimdi yeni yönetim isteyene satmak istiyor. Toprak dağıtmıyor, toprak satıyor. Toprağı satın alacak köylü de kalmamış... 1917 Devrimi'nden sonra 7 kasımda iktidara gelenlerin ilk işi bir toprak kararnamesi çıkarmak olmamış mıydı? Bir kararname ile alınan, başka bir kararname ile satılıyor.

Çarlık Rusyası'nda çağdaş üretim mekanizması olmadığından üretim de azdı. Devrime soyunanlar, *'barış', 'ekmek', 'toprak'* diyerek iktidara geldiler. Bu sloganlarla iktidara gelmek kolaydı da, iktidarda kalabilmek zordu. **Lenin**'i adı NEP olan yeni bir ekonomiye yönelten buydu. Askerler, işçiler, köylülerle de rejimi pekiştiriyordu. Bu üç gücün istekleri barış, ekmek, topraktı. Devrimin araçları da vardı (bugünkü televizyon gibi): Telefon ve telgraf... Bununla hükümeti ele geçiriyorlar, Kışlık Saray'ı basıyorlardı.

Devrim liderleri işin başında birbirleri ile geçiniyorlardı. **Kerensky**, *"Lenin'le aramdaki fark 20 dakika"* dermiş. Kışlık Saray'a Lenin 20 dakika önce girmiş. Ah, tarihi değiştirecek olan şu 20 dakika!..

Gerçekten Lenin 20 dakika geç girse tarih değişir miydi? Yani iktidara Kerensky gelir, Lenin avucunu mu yalarmış... Bir varsayım..

Böyle varsayımlar için teoriler uyduranlar vardır. **Kleopatra'**nın burnuna değin uzanır.

Ya **Stalin'**le **Troçki** arasındaki fark ne olacak? Lenin'in ölümünden sonra Stalin yerine iktidara Troçki gelseydi sosyalizm böyle mi olurdu?

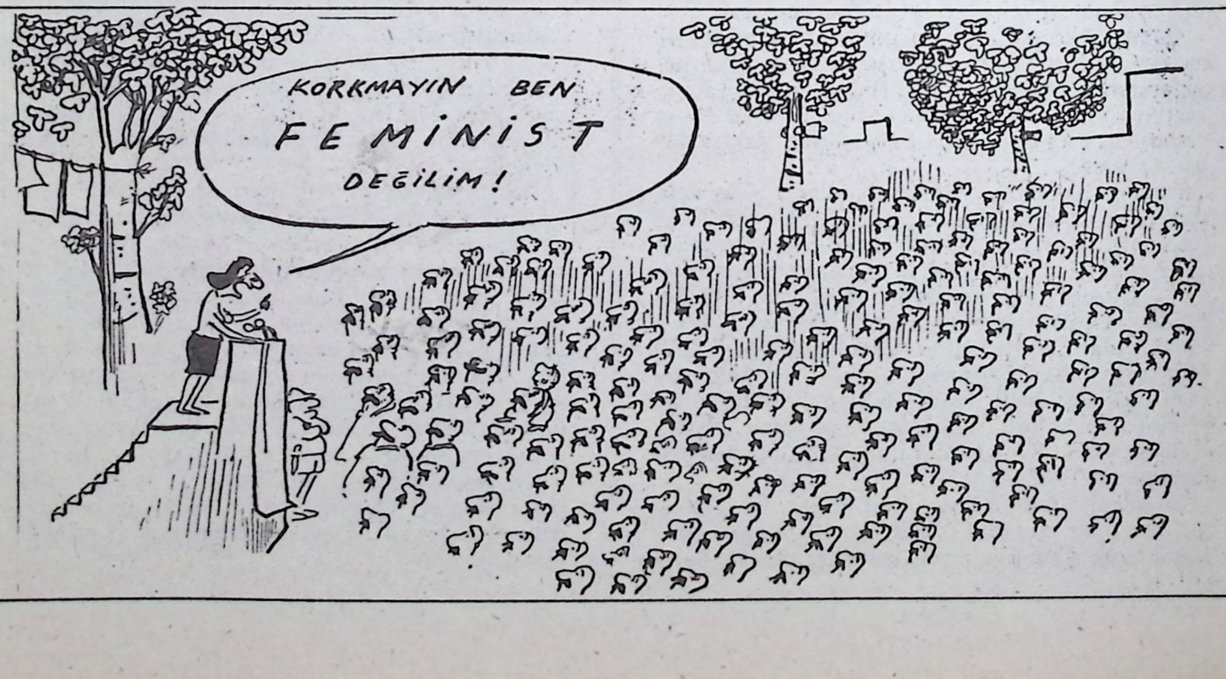
Bugünkü sosyalizmin dağılışında suç kimin? Stalin tek ülkede sosyalizm diyordu, şimdi sosyalizmi yayanlar ne diyecekler? Ülkeler de darmadağın oldu, sosyalizm de... Toprak satıyorlar; sıra fabrikalara, iletişim araçlarına, hastanelere gelecek...

Stalin dönemi için çok söylendi, daha da söylenecek... Peki, Gorbaçov için ülkeyi sattı mı denecek? Gorbaçov bir sattı, Yeltsin üstüne tüy dikti...

Elimin altında bir kitap var: **"Stalin Dönemi"**. Sosyalizm üstüne dolgun çevirileri olan **Alaattin Bilgi** dilimize aktarmış. Kitabın yazarı da **Anna Louise Strong**. Yazar, **John Reed** geleneğini sürdürenlerden biri. John Reed ise biliyorsunuz. **"Dünyayı Sarsan On Gün"**ün yazarı... İkisi de sosyalizmin ilk yıllarına sevgiyle bakıyorlar.

"...Kapitalizmin üretim mekanizmasını geliştirip mal fazlasını doyurucu bir biçimde dağıtamadığı zaman sosyalizmin geleceği bekleniyordu. Sosyalizm demek, kapitalizmin kusurlarını bilen ve kolektif iktidarın bolluğu getirebileceğine inanmış teknik bakımdan usta işçiler demekti."

Bunlar iktidarı alıp ortak zenginliği kullanacaklardı. Şimdi sıra kapitalizmin yanlışlarını bir an önce ortaya dökmekte... Beklemeye değer.

Zakkum Çiçekleri Acıdır, Bilir misin?..

HİKMET ÇETİNKAYA *12 temmuz*

Gözlerinde bir yağmur bulutu...

Saçları daha beyazlaşmış, bıyıkları da öyle. Yüzündeki şişlik inmiş. Tam bir yıl sonra, yine Urla iskelesinde buluştuk.

Sarıldık, öpüştük...

"Çok iyi gördüm seni."

Sadece gülümsedi. Boyuna yaklaşan pembe güllerden bir tanesini kopardı ve uzatırken şöyle dedi: *"Boyum sekiz santim kısaldı, farkında mısın?"* Yan yana geldik. Gerçekten benden uzun boylu olan arkadaşım, şimdi benim boyumdan küçüktü... *"Yok canım"* dedim ve ekledim:

"Sana öyle geliyor, yine benden uzunsun..."

Hava limonata gibi serindi. Bahçedeki hanımelinin kokusu sarmıştı her yanı. Uzaktan geçen araçların ışıkları vuruyordu yüzüne...

"Ama son gördüğümden daha sağlıklısın."

Gülümsedi: *"İyiyim diyemiyorum, ama alıştım böyle yaşamaya..."*

Sekiz ay hastanede yatmıştı. Şimdi çıkmış, dinleniyordu. Gözlerindeki yağmur bulutu kayboldu bir temmuz akşamında. Çay bardağına koyduğu rakısından bir yudum aldı:

"Özlemişim içmeyeli, güzel şey şu rakı."

Yüzüne baktım:

"Doktorun izin verdi mi içmene?"

Kızdı her zamanki gibi:

"Canım ara sıra iç dedi, dokunmaz."

Yaklaşık 25 yıllık arkadaşımdı. En zor günlerde yanında olur, acıyı, sevinci bölüşürdü. Hiç sarhoş olduğunu görmedim. Ama üçüncü kadehten sonra iki üç bara uğrar, gecenin bir vaktinde eve giderdi. İşte o zaman iki şeye kızardı:

"Polislere ve minibüs şoförlerine..."

Kaç kez karakolda sabahladığını anımsamıyordu kendisi de. Onu tanıdığım yıllar ne saçlarına ak düşmüştü ne de bıyıklarına.

İki özelliği vardı:

"Birincisi yalan söyleyenlerden nefret eder, ikincisi ise parayı sevmezdi..."

Emekli ikramiyesini iki ayda bitirdiği zaman şöyle demişti, hiç unutmam:

"Oh be dünya varmış."

Bir gün Bodrum'a gittik birlikte. Yüreğinde kahpeliklerin sesi çarpıyordu. İnatçı kişiliği ve direnci bu çarpıntıya rüzgâr oluyor, öfkesi hüzün dolu akşamlarda çığlığa dönüşüyordu... Hep anılarını dinledim. Zaten ikinci kadehten sonra bir Anadolu kasabasında geçen çocukluğunu anlatır, genç delikanlılık düşlerinde İstanbul'un resmini çizerdi:

"İstanbul'un o yıllar nüfusu 500 bindi, bilir misin?"

Rakı şişesini kaptı, ikincisini dolduracaktı çay bardağına. Karısı *"Olmaz"* dedi. Bizimki diretti: *"Sen içiyorsun ya!"*

İnatçıydı, ikincisini koydu... Politikayı severdi. Hiçbir zaman *"ilçe başkanı olayım"* demedi. Kendi çıkarları için kimseye yanışmadı. Bankada da hiçbir zaman beş kuruşu olmadı. Ay ışığı Urla iskelesinin üzerine düşmüştü... Gülümsüyordu, yaşamı seviyordu. Balıkçı teknelerinde bir şarkı yükseliyordu tam bu sırada: *"Seni ben ellerin olsun diye mi sevdim..."* Gurbete alışılmamış bir yalnızlığı yaşar gibi oldu. Elini omzuma dokundu ve şöyle dedi: *"Zakkum çiçekleri acıdır, bilir misin?"* İki zakkum çiçeğini o getirip dikmişti bahçeye. Lacivert bir aydınlık denizin başladığı yerde bitiyordu... Dedim ki:

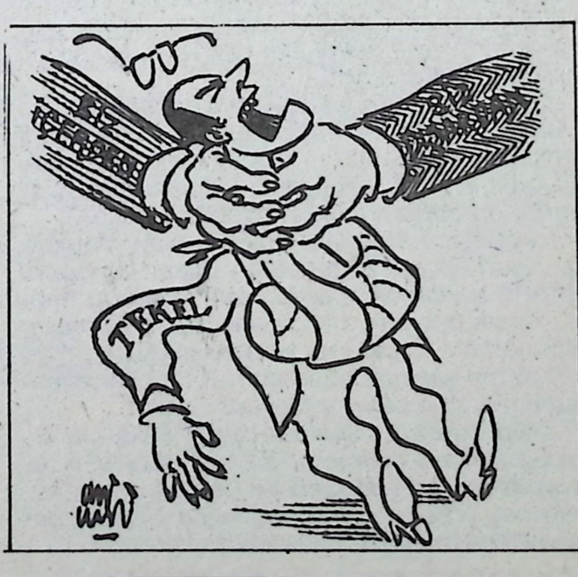
"Politikada neler oluyor, CHP olayına ne diyorsun?" *"Ben SHP'li olarak kalacağım..."*

Politikayı severdi, bir de güzel kadınları...

Baktım, politikaya eskisi gibi sıcak değil, güzel kadınlara karşı yine de sınırsız bir sevgi var içinde... Sağlığına kavuşmuş, eskisi gibi yaşama sımsıcak bağlı. Yine sabahları erken kalkıyor, geceleri uyku tutmuyor belli... Saçları daha ak, bıyıklar da öyle. Boyu sekiz santim kısalmış, ben çok sevindim. Artık benimle yarışamaz (!) İçindeki özlem, sevgi, yaşama bağlılığı hiç eksilmemiş. Sekiz ay direndi ve sonunda yendi hastalığını... Şimdi Urla iskelesinde mavilerle dertleşiyor; anlamlı yol ayrımlarının, kavgaların, dostlukların sevgisini dokuyor. Pembe gülleri, zakkum çiçeklerini, hanımelini, çimenleri suluyor... Dün sabah arkadaşımın gençliğini yaşadığı Yeşildirek'ten geçerken Urla iskelesindeki o geceyi anımsadım...

Ve dedim ki:

"Yaşamak güzel şey!"

Cevdet Kudret İçin...

İLHAN SELÇUK *14 temmuz*

"Kamburun biri bir gece hamama gitmiş. Geceyarısı cinler çıkmış ortaya. Adamın çevresini kuşatıp başlamışlar 'Çarşambadır çarşamba' *diye dönmeye. Adam bakmış ki kurtuluş yok, o da cinlere uymuş, onlarla birlikte* ''Çarşambadır çarşamba' *diye dönmeye koyulmuş. Cinler adamı beğenmişler, sırtından kamburunu alıp vücudunu dümdüz eylemişler. Adam ertesi gün bir kambur arkadaşına rastlamış, başından geçenleri anlatmış. Kamburcağız geceleyin hemen hamama koşmuş. Geceyarısı cinler gene çıkmış ortaya, gene* 'Çarşambadır çarşamba' *diye dönmeye başlamışlar. Kambur da onlarla birlikte dönmeye koyulmuş, ama günlerden perşembe olduğu için* 'Perşembedir perşembe' *der dururmuş. Cinler dermiş* 'Çarşambadır çarşamba', *adam dermiş* 'Perşembedir perşembe...' *Cinler kızmış, öbür adamın kamburunu da bunun sırtına yüklemişler, tutup kolundan kapı dışarı etmişler. İşte böyle, benim okuyucularım! Eskiden beri tutumum hiç değişmedi: Perşembe günleri 'Perşembedir perşembe' dedim, sırtıma başkasının kamburunu yükleseler dahi, çarşamba demedim."*

Yukarıdaki yazıyı, **Cevdet Kudret** 1961'de yazmış, son çıkan kitabı *"Kalemin Ucu"*na önsöz yerine koymuş. Gerçekten de *'İyi Saatte Olsunlar'*a yüz vermeyen, bildiğinin doğrusuna giden, eşi bulunmaz bir insandı Cevdet Kudret, bu dünyadan giderken bir kitaplık armağan etti yeni kuşaklara...

*

Cevdet Kudret yaşamını anlatırken diyor ki: *"1907 yılında İstanbul'da doğdum. Yoksul bir ailenin çocuğuydum. Görülüyor ki daha ilk adımda, küçük bir azınlığın keyifli yaşamına değil, büyük çoğunluğun sıkıntılı yaşayışına aday olarak gelmiştim dünyaya. Bu sıkıntı bir ömür boyu sürdü.*

Özel yaşayışımı etkileyen ikinci olay Birinci Dünya Savaşı'nın başlaması. O sırada yedi yaşında idim. Babam askere alınmış, evdeki iki kadınla iki çocuk ortada kalmıştı. Birkaç yıl sonra da babamın ölüm haberi geldi.

Yaşayışımı etkileyen üçüncü olay, Demokrat Parti işbaşına geçtikten birkaç ay sonra Bitlis'e sürülmek istenişimdir. O sırada 'İnönü Ansiklopedisi'*nde çalışıyordum. Gitmeyip istifa ettim. Tam yirmi yıl açıkta kaldım."*

Yetmiş yaşına basarken nasıl bu kadar yaşayabildiğine şaşıyor Cevdet Kudret:

"Yedi Meşale yıllarında bile (1928) altı arkadaşımın en çelimsizi, en sağlıksızı idim. İyi koşullar altında yetişen ve çok sağlıklı görünen beş arkadaşımın genç yaşta ölüp de benim 70 yaşa ulaşmama hâlâ şaşarım."

Peki, ya 75 yaşında ne düşünüyor yazar:

"Affedersiniz, yaşıyorum. Sizden daha genç kimseler art arda devriliyor, siz hâlâ ayaktasınız. Bu hal, insanlarda düş kırıklığı yaratıyor. Hani, otobüs, dolmuş, hastane, vb. kuyruğunda açıkgözlük edip öne geçmeye çalışanlar vardır, hiç hoşa gitmezler hani... Yaşama kuyruğunda açıkgözlük edip sona kalanlar da öyledir, hoşa gitmezler. (...) Ne var ki yaşamak gibi ölmek de insanın elinde değil."

*

Cevdet Kudret öylesine alçakgönüllü ve sevecen ki, uzun yaşamasından ötürü sıkılıyor, utanıyor, ölen arkadaşlarına karşı suç işlemiş gibi bir duyguya kapılıyor, kendisini bağışlatmak istiyor. Kimi insan, genç yaşında defterini kapatır, tüketmekten gayrı bir iş yapmaz; kimi insanın da yaşlandıkça bereketi artar, türetimi çoğalır, insanlığa katkıları bitip tükenmez. Genç yaşında asalak olanla, ihtiyarlığında üretici olan arasında bir seçim yaparsak, hangisini yeğleriz? Cevdet Kudret seksenine bastığında gençti. Ama dingin bir genç... Kimi zaman hava durulur, çevre sessizdir, ağaçlar yakınlaşır, gök saydamlaşır, yapraklar doğanın dinginliğini özümserler, insanın ruhu da çevreye uyarak dengelenir, bilgelik evrene egemen olmuştur, düşünmenin zamanıdır artık... Cevdet Kudret'le ne zaman karşılaşsam, zamanı ve mekânı aşan dinginliğin güvencesini yüreğinde taşıyan bir yalvaçın yanındaymış duygusuna kapılırdım.

Yaşarken gerçek değerini yeterince duyumsayamadığımız ve duyuramadığımız bir yazarımızı yitirdik. Zamane cinleri, kambur üstüne kamburu Cevdet Kudret'in sırtına vurmak istediler; ama o dimdik yaşadı. Öldü, demeye dilim varmıyor.

Doğramacı

UĞUR MUMCU *15 temmuz*

Üniversitelerimizde rektör seçimleri nedeniyle oluşan tepkilerin sonunda YÖK Başkanı Prof. Dr. **İhsan Doğramacı** görevinden ayrılmak zorunda kaldı.

Öğretim üyelerinin gösterdikleri tepki "*demokratik tepki*"dir. Üniversite öğretim üyelerinin kendi kendilerini yönetemeyecekleri varsayamına dayalı YÖK modeli, 12 Eylül ürünü bir "*paşa tasarrufu*"ydu.

Bu modele, zamanında tepki gösterilebilseydi, durum, hiç şüphe yok, bugünkünden çok farklı olurdu.

Tepki, demokratiktir, demokratik olduğu ölçüde uygarcadır, ancak ne yazık ve acı ki, tepki on yıl ara ile gösterilebilmiştir!

Prof. Dr. Doğramacı başarılı bir çocuk hekimi ve ünü sınırlarımızı aşan bir öğretim üyesidir. Kişisel özellikleri ve nitelikleri ile son otuz-kırk, belki de elli yıldır üniversitelerde ve kamuoyunda adından söz ettirmesini bilmiştir.

Şu gerçeği de yazalım; Hacettepe Üniversitesi ile Bilkent Üniversitesi'nin kuruldukları arazileri bu üniversitelere bağışlayan da Doğramacı'dır. Bilkent Üniversitesi'ne büyük para bağışlarında bulunan da Doğramacı'dan başkası değildir.

Bunlar gerçeklerdir; aynı Doğramacı'nın 12 Eylül askeri rejiminin emir ve komutasına uyarak üniversiteleri birer kışla gibi yönetmeye soyunduğu da gerçektir.

Doğramacı'nın YÖK'ün ilk rektör ve dekanlarını, "*Aydınlar Ocağı*" adlı İslamcı kuruluşun onayını almış olan öğretim üyeleri arasından belirlemesi de "*Doğramacı olayı*"nın bir başka gerçeğidir.

1970 öncesinde üniversite özerkliğini bile az bulup, fakültelerin üniversitelere karşı özerk olmaları görüşünü savunacak kadar özerklik yanlısı olan ve özel söyleşilerinde "*Atatürk kadar laik olduğunu*" söyleyen Doğramacı, 12 Eylül'den sonra nasıl olmuş da üniversitelerimizi lise düzeyine indiren modelin başına geçmiş ve bu üniversitelere rektör ve dekanları "*Türk-İslam sentezi*" tezgâhlarından geçmiş öğretim üyeleri arasından seçmiştir?

Konu, kişisel değil yapısaldır. Doğramacı olmazsa, 12 Eylül bir başka Doğramacı'yı bulacaktı. Türkiye, 12 Eylül'den önce anarşi ve terör sürecine sokuldu. Bu süreç, yağmurun yağması gibi doğallıkla askeri rejimi getirdi. Toplum yaşamı, bölgeyi Sovyetler'e karşı İslamlaştırma amacı güden "*yeşil kuşak*" teorisi gereğince İslamcı ideoloji ile kuşatıldı. Devlet, 12 Eylül generalleri ve Suudi kökenli "*Rabıta Örgütü*"nce adım adım İslamcı düşünceye açıldı. Üniversiteler, ABD kaynaklı ve Suudi Arabistan destekli İslamcılık ile yönlendirilmek istendi.

Ekonomiye de asker eliyle yön verildi. Bu işi kotarmak için de MESS Başkanı **Özal**, 12 Eylül hükümetine başbakan yardımcısı olarak atandı.

Din ve dince kutsal kavramlar, siyasal amaçlarla sömürüldü; "*tarikat-ticaret-siyaset*" üçgeni, 12 Eylül'e damgasını vurdu.

Bugün artık, 12 Eylül'ün topluma uygun gördüğü çerçeve dar geliyor.

Yeni bir süreç başlıyor. Bu süreç, çoğulcu demokrasiye doğru açılıyor. Dipten gelen dalgalar, 12 Eylül modelini kırıp aşıyor.

12 Eylül'ün simgelerinden biri Özal'dır; öbürü de Doğramacı.

Siyasal Partiler, 1987 seçimlerini boykot etmeyi göze alabilselerdi, bugün Özal sorunu çoktan çözülmüş olurdu. Aynı partiler, 1987 genel seçimlerinde gösteremedikleri cesareti, hiç olmazsa cumhurbaşkanlığı seçimlerinde göstermiş olsalardı. Özal, bugünkü ayrıcalıklı konumunu koruyamazdı.

Partilerin gösteremedikleri tepkileri, geç de olsa, üniversiteler gösterdiler. Doğramacı, bu tepkileri karşısında daha fazla direnemedi.

12 Eylül'ün üniversitelere atadığı "*0askeri kayyum*" on yıl öğretim üyelerini yönetti.

Ne ilginç bir ülkeyiz; üniversitelere özerklik veren yasa, tek parti döneminde -1946 yılında- çıkarılıyor; çok partili düzende, tek parti döneminde getirilen özerkliği yok edip, üniversiteleri emir-kumanda zinciri içinde yönetmeyi hüner sayıyoruz.

Özerk üniversite, özerk ve özgür kişilik ister. Son on yıl, üniversitelerde yok edilen işte bu kişiliktir. Üniversitelerin asıl kaybı da budur!

Bosna-Hersek Haritadan Silinirken

ERGUN BALCI *17 temmuz*

Bosna-Hersek'te yaşanmakta olan trajedinin boyutları giderek genişliyor. Slovenya ve Hırvatistan, Müslüman göçmenlere kapılarını kapattılar. Müslümanlar tam bir çaresizlik içinde. Kaçamazsın, kapılar kapalı; savaşamazsın, silah yok. Sırplar, ülkenin büyük bölümünü denetimleri altına almış durumdalar. Hırvatlar da sessiz sedasız Hırvatistan'a yakın bölgeleri ele geçiriyorlar. Böylece Müslü-

manlar cendere içinde her geçen gün biraz daha sıkışıyorlar. Müslümanlar yaklaşık %46 oranla ülkede en büyük topluluğu oluşturuyorlar. Ama ellerinde kalan topraklar ülkenin ancak %15'i dolayında. Bu oran daha da azalacak. Halen Bosna-Hersek'in %85'ine yakın bölümü Sırbistan'la Hırvatistan arasında paylaşılmış durumda. Bu kanlı paylaşım savaşında Müslümanlara, %7-8'den fazla toprak kalacağını sanmıyoruz. Zaten geçen yıl Sırplarla Hırvatlar arasında yapılan görüşmelerde Müslümanlara %5 dolayında toprak bırakıldığına ilişkin haberler çıkmıştı.

Peki, Batı bu trajedi karşısında ne yapıyor? Bol bol toplantılar yapıyor. Sırbistan'ı kınıyor. Gözdağı veriyor. Zaman zaman tehdit ediyor. Müslümanların acısını anladığını, paylaştığını bildiriyor. Yiyecek yardımı yapıyor. Özetle Batı, yaşlı kıtanın ortasındaki bu facia karşısında bir şey yapmıyor; yapamıyor. Bu olgunun çeşitli nedenleri var.

Önce Batı Avrupa ülkeleri kendi aralarında anlaşabilmiş değiller. Örneğin Fransa Cumhurbaşkanı **François Mitterrand**'ın geçen ay AT ortaklarına haber vermeden Saraybosna'ya gitmesi, müttefikler arasında tedirginlik yarattı. Mitterrand bir anda tüm dikkatleri üzerinde toplarken, diğer liderler gölgede kalmıştı. Fransa, Sırbistan'a karşı yaptırım uygulanmasına uzun süre direnmiş, bu yüzden ortakları ile anlaşmazlığa düşmüştü. Şimdi ise Sırbistan'a karşı en sert şekilde davranılmasını savunan ülkelerden biri. Bu tutumu da, İngiltere ve İtalya'nın daha temkinli politikaları ile bir ölçüde çelişiyor.

Batı Avrupa ülkeleri yalnızca kendi aralarında değil, ABD ile de uyum sağlayamamış durumdalar. Mitterrand'ın Saraybosna gezisinden en çok tedirgin olan liderlerden biri Başkan **Bush**'tu. Beyaz Saray, Mitterrand'ın ziyaretini Fransa'nın ABD'yi Avrupa'da devre dışı bırakma niyetinin yeni bir göstergesi olarak yorumladı. Paris ise Washington'un Avrupa'ya Bosna-Hersek bunalımı konusunda bol bol *"nasihat"* verdiğini, ama iş eyleme gelince yan çizdiğini ileri sürüyor.

Helsinki'de yapılan AGİK zirvesinde Atlantik'in iki yakası biraz daha uyumlu bir görünüm sergilediler. BAB (Batı Avrupa Birliği) ile NATO'nun, Sırbistan'a karşı yaptırımları denetlemek için ortak abluka uygulamaları kararlaştırıldı. Abluka kararı önce BAB tarafından alındı. Daha sonra, (ABD'yi gücendirmemek için olsa gerek), ablukaya katılması için NATO'ya çağrıda bulunuldu. Ancak gerek BAB gerekse ABD, ablukanın hava ve deniz kuvvetleri tarafından uygulanacağını, kara birliklerinin operasyona katılmayacağını belirttiler. Gerçek şu ki, Sırbistan'a bir askeri müdahaleyi kimse istemiyor. Başkan Bush, seçimlere kısa süre kaldığı bir sırada Sırbistan'da batağa saplanmaktan korkuyor. Dağlık bir Balkan ülkesine yapılacak müdahalenin, çölde **Saddam Hüseyin'**in ordusuna karşı düzenlenen saldırıdan çok daha tehlikeli ve kanlı olacağının bilincinde. Aynı kaygı, Avrupa ülkeleri tarafından da paylaşılıyor. İngiltere ile İtalya, kara kuvvetlerinin katılacağı bir askeri müdahaleye karşı olduklarını açıkça ifade ettiler. Peki, kara kuvvetleri katılmasın da sadece Sırp mevzileri havadan bombalansın. Olmaz mı? Batılılar şimdilik buna da yanaşmıyorlar. Ve Bosna-Hersek dünyanın gözleri önünde haritadan siliniyor.

Korucuların zararı, yararından çok

ERGÜN AKSOY *18 temmuz*

DİYARBAKIR - Güneydoğu Anadolu bölgesinde PKK'ya karşı uygulamaya konulan **"köy koruculuğu"** sistemi ile ilgili tartışmalar sürüyor. Uygulamanın hiçbir yararının görülmediği, zararının daha çok hissedildiği ileri sürülüyor. TOBB Yönetim Kurulu üyesi **Felat Cemiloğlu**, **"Koruculara 5 yıl içerisinde ödenen 1.5 trilyon lira ile bölgede 150 fabrika kurulur ve 45 bin kişi çalışma olanağı bulurdu ve bu kadar kan da akmazdı"** dedi. 5

yıllık süre içerisinde koruculardan 172'sinin öldürüldüğü, 500'den fazlasının da görevden uzaklaştırıldığı öğrenildi.

1987'de PKK'nın eylemlerini arttırmasıyla birlikte 442 sayılı Köy Kanunu'nda değişiklik yapılarak yürürlüğe sokulan geçici köy koruculuğu sistemiyle silahlı olarak görev yapanların sayısının 5 bini bulduğu belirlendi. Olağanüstü Hal Bölgesi dışındaki illerde de uygulanan köy koruculuğunun devlete olan maliyetinin de her geçen yıl katlanarak arttığı belirtiliyor. 1988'den bu yana memur katsayıları ile orantılı bir şekilde maaşları yükselen koruculara her ay maaş olarak 56 milyar lira ödeniyor. Beş yıllık uygulama süresi içerisinde koruculara salt maaş olarak 860 milyar liralık bir ödeme yapılırken bu rakamın cephane, yaralıların tedavi ücretleri ve gıda harcamaları eklendiğinde 1.5 trilyon lirayı bulduğu kaydedildi.

Beş yıllık süre içerisinde koruculardan 172'si PKK militanları tarafından öldürülürken 500'den fazlası da kaçırma, silah kaçakçılığı ve görevi kötüye kullanma gibi gerekçelerle işten uzaklaştırıldı.

Geçici köy korucularına bugüne kadar 1.5 trilyon liralık bir harcama yapılması, Güneydoğu'da yeni bir tartışma başlattı. Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı ve TOBB Yönetim Kurulu üyesi Felat Cemiloğlu, koruculara ödenen paraların boşa gittiğini söyledi. Cemiloğlu bu konuda şöyle dedi: **"Koruculara verilen parayla bu bölgeye yatırım yapılsa işsizlik diye bir şey kalmaz. Birçok problem de çözümlenmiş olur. Koruculara verilen para ise 1.5 trilyonu aşıyor. Güneydoğu'da bu parayla 150 fabrika kurulurdu, 45 bin kişiye de iş olanağı yaratılırdı. Bununla kalmayıp yan sanayi de gelişecekti ve böylece çalışan kişi sayısı da artacaktı. Anlaşılan koruculara ödenen 1.5 trilyon boşa gitmiş. Bundan sonra da boşa gidecek. Oysa koruculuk sisteminin getirilmesiyle olaylar sona ermedi. Üstelik arttı. Hiçbir sorun çözümlenmedi. Bölgede büyük bir yoksulluk yaşanıyor. Şu anda koruculara ödenen ayda 56 milyarla bu bölgede 12 ayda 60 fabrika kurulur."**

Cemiloğlu, konuyu TOBB Yönetim Kurulu'nun ilk toplantısında gündeme getireceğini de söyledi.

SHP İl Başkanı **Vahit Yiğit** ise koruculuk sistemine başından beri karşı olduğunu belirterek **"Bölgeye yarardan çok zarar verdi. Koruculara ödenen parayla bu bölgeye büyük yatırımlar yapılabilirdi. Ancak bu yapılamadı. Önümüzdeki dönemde bu sistemin kaldırılıp harcanan para da bölgeye yatırım olarak aktarılmalıdır"** dedi.

HEP İl Başkan Av. **Hüseyin Turhallı**, koruculuk sisteminin bir siyasal tercih olduğunu, bu uygulamanın geçmiş dönemlerde de kullanıldığını söyledi. Turhallı, **"Devlet mevcut düzenin bozulmaması için ekonomik yoksunluğu kabullenmiştir. Koruculuk da bunun bir parçasıdır. Halk yoksul bırakılacak, böylece ekonomik olarak devlete bağımlı kılınacak"** dedi.

Turhallı, bölgede büyük yeraltı ve yerüstü zenginliklerin bulunduğuna dikkat çekerek özetle şöyle konuştu: **"Bu zenginliklerin kullanılması bölge insanına büyük bir refah düzeyi sağlayacaktır. Ekonomik refaha ulaşan insanlar, siyasal ve sosyal refahı da arayacaklardır. Devlet, bölge insanının sosyal ve siyasal refah talepleriyle karşılaşmamak için sadece tüketici durumunda bulunan ve Kürdü Kürde kırdırmak politikası olan köy koruculuğu sistemine sarılmıştır. Bu aynı zamanda batıdaki insanın refahından da pay çalınması demektir. Bu insanlara ödenen para ortadadır. Harcanan bu paranın Türkiye'de yaşayan tek bir kişiye bile zerre kadar faydası yoktur."**

Devletin kesesi hep delik

SERTUĞ ÇİÇEK *18 temmuz*

ANKARA - Cumhuriyet tarihi boyunca, hiçbir zaman devlet gelir-gider dengesinin sağlanamadığı Türkiye'de, 70 yıldır yapılan bütçelerin 42'si açık verdi. Konsolide bütçe gelirlerinin yaklaşık 100 trilyon lira olarak gerçekleştiği 1991'de, devletin elde ettiği her 100 lira karşılığında, 132 liralık harcama yapıldı. Konsolide bütçe fazlasının cari fiyatlarla 103 milyon lira olduğu 1941 yılında, her 100 liralık gelirin 13 lirası harcanmadı. Katma bütçeli idareler, 1991 yılında elde ettikleri her 100 liralık gelir karşılığında 878 liralık harcama yaptılar.

Maliye ve Gümrük Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü'nce hazırlanan **"Bütçe Gider ve Gelir Gerçekleşmeleri (1924-1991)"** başlıklı çalışmadaki verilere göre, Cumhuriyet tarihinin ilk konsolide bütçe açığı 1925'te 28 milyon 800 bin lira olarak gerçekleşti. Daha sonraki 5 yıl boyunca fazla veren konsolide bütçe, 1931, 1932, 1933, 1939, 1944, 1949, 1950, 1953, 1954, 1955, 1956, 1957, 1960, 1961, 1964, 1965, 1966, 1967 ve 1969 yıllarında açık verdi. 1971'den 1991'e değin yalnızca 1975 yılında fazla veren konsolide bütçenin, 1992 yılında da 32 trilyon lira açık vermesi hedefleniyor.

Konsolide bütçenin o zamana kadarki en büyük açığı verdiği 1977 yılında, devletin elde ettiği her 100 lira karşılığında 119.68 liralık kamu harcaması yapıldı. Açığın gayri safi milli hasılaya (o yıl içinde ülkede üretilen bütün mal ve hizmetlerin parasal toplamı) oranı, 1977 yılında yüzde 4.69 oldu. Bu oran, daha sonraki yıllarda yüzde 1'in altına düşmeyerek, 1991 yılında yüzde 6.98'e ulaştı. Cumhuriyet tarihinin en büyük konsolide bütçe açığının gerçekleştiği 1991 yılında, devletin elde ettiği her 100 lira karşılığında 132 liralık kamu harcaması yapıldı. 1992 mali yılı konsolide bütçesinde de her 100 liralık kamu geliri için yaklaşık 180 lira harcama yapılması planlanıyor.

Konsolide bütçenin en büyük fazlayı verdiği 1941 yılında, elde edilen her 100 liralık gelirin yaklaşık 13 lirası harcanmadı. Bütçe fazlasının gayri safi milli hasılaya oranının yüzde 3.44'le en yüksek olduğu 1941 yılında, cari fiyatlarla 103 trilyon lira devlet kesesinde kaldı.

Katma bütçeler de, 1947 yılından bu yana sürekli

açık veriyor. 1947'de 100 liralık katma bütçe geliri karşılığı 104 liralık harcama yapılırken, 1991 katma bütçesinde bu rakam 878 liraya çıktı. 1980 yılında, cari fiyatlarla 137 milyar 204 milyon lirayla rekor düzeyde açık veren katma bütçe rakamlarına göre, her 100 liralık gelir karşılığı 1110 lira harcama yapıldı.

Konsolide bütçe açığının gayri safi milli hasılaya oranı, 1972'de binde 15, 1973'te binde 72, 1974'te binde 91 olarak gerçekleşti. 1975 yılında, cari fiyatlarla 2 milyar 468 milyon lira fazla veren konsolide bütçe, 70'li yılların ikinci yarısında yaşanan ekonomik sıkıntılarla birlikte önemli açıklar vermeye başladı. 1976'da binde 66 olarak gerçekleşen konsolide bütçenin gayri safi milli hasılaya oranı, 1977'de yüzde 4.69'a fırladı. Bu oran, 1978'de yüzde 1.85, 1979'da yüzde 2.74, 1980'de yüzde 3.59 oranlarında gerçekleşti. 12 Eylül askeri yönetimiyle birlikte 1981, 82 ve 83 yıllarında, sırasıyla yüzde 1.47, yüzde 1.63 ve yüzde 1.88 olarak gerçekleşen bu oran, ANAP iktidarları döneminde, 1985 yılı hariç, yüzde 2.77'nin altına düşmedi. Cari fiyatlarla 1984'te konsolide bütçe 508 milyar 291 milyon 900 bin lira açık verirken, her 100 liralık gelir karşılığında yapılan kamu harcaması da 108 liradan 113 liraya çıktı. 1985 yılında yüzde 1.85 olarak gerçekleşen bütçe açığının gayri safi milli hasılaya oranı, 1986'da yüzde 2.94, 1987'de yüzde 4.01, 1988'de yüzde 3.84, 1989'da yüzde 4.40, 1990'da yüzde 4.10 oldu. Böylece, ANAP'ın iktidara geldiği 1983 yılında, her 100 liralık konsolide bütçe geliri karşılığı, 108 lira olan harcama miktarı, 1991'de 132 liraya kadar çıktı.

Maliye ve Gümrük Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürü **Erdoğan Öner**, çalışmaya yazdığı önsözde, bütçelerin toplumsal yaşama işlerlik kazandıran, ona yön veren mali programlar olduğunu belirterek şöyle dedi:

"Kamu ekonomisinin büyüklüğü, yapılacak hizmetler ve öncelikleri ile vergi yükünün dağılı-

'Alternatifsiz İktidar' ve Muhalefet...

İLHAN SELÇUK *20 temmuz*

Türkiye'de bugün bir iktidar var: DYP-SHP koalisyonu. Herkesin gözü, elbette iktidardadır. Askerlikte komutan *"yaptığı ve yapmadığı işlerden sorumlu"* değil mi? Parlamenter rejimde hükümettir sorumlu olan. Ya muhalefet ne yapar? Muhalefet eleştirir...

Sırtında yumurta küfesi yok muhalefetin; daha güzel ve mutlu bir toplum için -lafla olsa bile- ufuk açmak, kitlelere umut verir, geleceği pembeleştirir.

Yurttaş düşünür:

- İktidarda iş yok!.. Ama bu hükümet giderse; yerine gelecek olan, işleri düzeltecek...

*

1950'de iktidara geçen Demokrat Parti muhalefetteyken öyle bir rüzgâr estirmişti ki önünde kimse duramazdı. 27 yıllık CHP iktidarı bir yıkılsa, herkesin tuttuğu altın olacak, *"nurlu ufuklar"* açılacaktı önümüzde..

Ya CHP muhalefeti?

Dağlara taşlara *"Umudumuz Ecevit"* diye yazan çoşkulu muhalefet 1970'lere damgasını vurdu. Halk inanıyordu: Demokratik sol bir kez hükümetini kurdu mu, iş tamamdı.

Muhalefet, halk kitlelerinde güven yaratamadığı zaman, iktidar seçeneği oluşturabilir mi?

*

Türkiye, İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana çok partili rejimin salıncağında kolan vuruyor; ara rejimleri saymazsak, kırk yıldan beri, al gülüm ver gülüm, iktidarla muhalefet ilişkileri kimi zaman zehir zemberek, kimi zaman tatlı sert sürüp gidiyor.

1980'lere askeri yönetimle girmiştik; üç yıl sürdü postallı rejim, sonunda siyasal iktidarı -Amerika'nın da isteğiyle- ANAP'a teslim edip 1983'te çekildi.

1991'e kadar 1983 rejimi sürdü.

Nedir 1983 rejimi?

12 Eylül hukukuna göre oluşturulan parlamento aritmetiğinde ANAP düşük oy oranıyla büyük Meclis çoğunluğu sağlıyordu. Siyasal yasakların güdümü altında, Türkiye, uzun yıllarını ANAP'ın şu sloganıyla birlikte yaşadı: *"Alternatifimiz yoktur!.."*

ANAP *"alternatifsiz siyasal iktidar"* dı; ama, muhalefet göstermelik miydi?

Hayır... 12 Eylül'ün buldozeri, ANAP dışındaki partilerin tabanını öylesine korkutmuş

ve sindirmişti ki halk muhalefetinin canlanması çok güçtü. Bu nedenle ANAP lideri, televizyon ekranında her gün konuşuyor ve yineliyordu:

"Alternatifimiz yoktur!..."

Daha açık deyişle *"muhalefetsiz iktidar"* düşleminin keyfini sürüyordu ANAP hükümeti...

*

Tüm eksilere karşın, halk, artılara artı katarak bir muhalefet oluşturabildi.

ANAP'ı iktidardan indirdi.

Bugün DYP-SHP koalisyon hükümeti, siyasal iktidarı belirliyor. Ya muhalefeti kim belirliyor? İşte bu sorunun yanıtı biraz karışık, gölgeli, ikircikli, tartışmalı gibi görünüyor. 1990'lar Türkiyesi'nde muhalefet lideri gerçekten kimdir? **Mesut Yılmaz** mı? **Necmettin Erbakan** mı? **Alparslan Türkeş** mi? **Bülent Ecevit** mi? Yoksa **Turgut Özal** mı? Darmadağınık muhalefetin içinde, güven ve umut rüzgârları estiren var mı? Hiç kimse *'var'* diyemez. Sanırım ANAP ektiğini biçiyor; çünkü 80'lerde *"alternatifsiz iktidar"* arayışı içindeydi.

Buldu mu dersiniz?

Elmalı Definesi Türkiye'nin kültürel mirası

ÖZGEN ACAR *25 temmuz*

Boston'daki bir federal mahkeme, Elmalı'dan kaçırılan **"Yüzyılın Definesi"** konusunda Türkiye'nin lehinde önemli bir ara karara vardı.

Yargıç **D. J. Skinner**, Türkiye Cumhuriyeti'nin, 10 milyon dolarlık (yaklaşık 70 milyar lira) değerindeki definenin geri verilmesi yolunda açtığı davayı kabul etti.

Yargıç Skinner 11 sayfalık kararında, **"Definenin ABD'ye yasadışı yollardan geldiğini bile bile kaçakçılardan satın alan ve bunları gizleyen"** 3 Amerikalı ortağın "Türkiye'nin dava açma hakkı bulunmadığı" yolundaki dört başvurusunu ise reddetti.

Antalya'nın Elmalı ilçesindeki Bayındır köyünde 8 yıl önce üç kişi, İ.Ö. 6'ncı yüzyıla uzanan 1900 adet gümüş sikke bulmuştu. **"Yüzyılın Definesi"** denilen bu define Almanya'ya kaçırılmıştı.

Fuat Üzülmez, Edip Telli ve **Nevzat Telli** adlı uluslararası alanda ünlü üç eski eser kaçakçısı, defineyi, Boston'da üç Amerikalının kurduğu **'OKS Ortaklığı'**'na iki aşamada 3.5 milyon dolara (yaklaşık 25 milyar liraya) satmıştı. Uluslararası antika tüccarları, definenin günümüzdeki değerinin en az 10 milyon dolar (yaklaşık 70 milyar lira) olduğunu bildiriyorlar.

Gazetemizdeki yayın üzerine Türk hükümeti bu defineden 10 sikkeyi 1988 yılında Los Angeles'ta, üç sikkeyi de Zürih'teki müzayedelerden geri almıştı. Defineyi, dünyaca ünlü yelken yarışı **"Amerika Kupası"**'nı kazanan ve Amerika'nın en zengin 400 kişisinden biri olan **Willam Koch**, iki ortağı ile birlikte satın almıştı.

Öteki iki ortak, arkeoloji eğitimi görmüş **Jonathan Kagan** ve **Jeffry Spier** idi. **Kagan,** Türk hükümetinin New York'taki ekonomi danışmanı, Spier ise Manisa'daki Sart kazılarına katılmış Amerikalı bir arkeologdur.

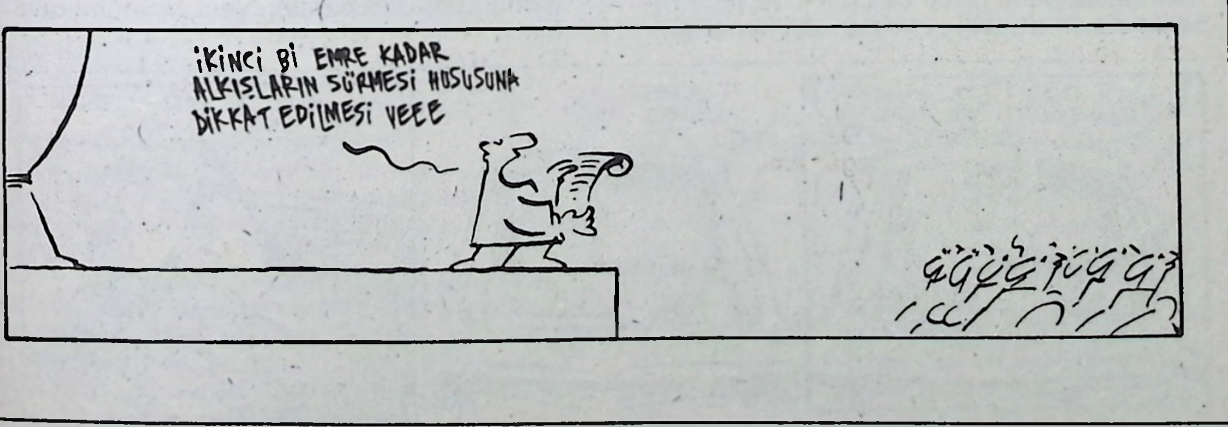
Federal Yargıç Skinner, üç ortağın, **"Türkiye'nin dava açmasını gerektirecek koşulların bulunmadığı"** yolunda yaptığı 4 başvuruyu esastan reddetmekle kalmadı, davanın bundan sonraki aşamalarında Türkiye lehine önemli **"yeşil ışıklar"** yakmış oldu.

Yargıç, kararında **"definenin Türkiye Cumhuriyeti'nin kültürel mirasının eşsiz ve önemli bir parçası olduğunu"** da vurguladı.

Yargıç, Türkiye'nin, definede yer alan tüm sikkeleri inceleme isteğini de kabul etti.

Yargıç Skinner, davanın özünü görüşmek için duruşmayı 14 eylüle erteledi.

Türk hükümetinin avukatı **Lawrence Kaye**, yargıcın kararının, definenin Türkiye'ye geri verilmesinde çok önemli bir aşama oluşturduğunu ve kendisinin karardan çok memnun olduğunu, durumun Türk hükümetine iletildiğini söyledi.

2'nci Ne Demek, 3.'yü Kurmazsak Gücenirim...

İLHAN SELÇUK *28 temmuz*

Çağdaş uygarlığın belgeleri var; *'İnsan Hakları Bildirisi'* en başta geliyor. *'1789 İnsan Hakları Bildirgesi'* durup dururken ortaya çıkmadı; öncesi de var sonrası da!.. 1948'de Birleşmiş Milletler'ce benimsenen *'Bildirge'*den sonra, Avrupa Konseyi 1953'te bir metin yayımladı. İkinci Dünya Savaşı ertesinde hazırlanan anayasalarında Avrupa ülkeleri, uygarlığın gelişme sürecine yakışır hukuk mantığını benimsediler. Ne var ki insanlık durduğu yerde durmuyor; yeni aşamalara geçiyor; *Helsinki Konferansı*'nın ardından Paris Şartı da gerçekleşince, evrensel demokrasi, elle tutulur, gözle görülür niteliğe dönüştü. Paris Şartı *'yeni bir demokrasi, barış ve birlik çağı'*nın temel belgesidir.

Altında Türkiye'nin de imzası var...

Belgeden birkaç satır:

"Zamanımız, halklarımızın onlarca yıldır yüreklerinde besledikleri umut ve beklentileri gerçekleştirme zamanıdır. Bunlar, insan haklarına ve temel özgürlüklere dayalı demokrasiye sarsılmaz bir bağlılık, ekonomik serbestlik ve toplumsal adalet yolundan elde edilecek refahla tüm ülkelerimiz için eşit güvenliktir."

Nasıl? Yüzyıllardan beri çok yinelenmiş, bilinen, yabancı gelmeyen sözler değil mi?

Okumayı sürdürelim:

"İnsan hakları ve temel özgürlüklere her insan doğduğu anda sahip olur, bunlardan feragat edilemez ve hukukun güvencesi altındadır. Devletin birincil sorumluluğu bunları korumak ve geliştirmektir. Bunlara saygı, aşırı güçlü bir devlete karşı asli bir güvencedir. Bunlara uyulması ve eksiksiz işlerlik kazandırılması özgürlük, adalet ve barışın temelidir."

Ne güzel değil mi? İlerici bir yazarın köşe yazısı gibi, *'Paris Şartı'*nın ağzından bal damlıyor. Sonra? "*Her ferdin düşünce, vicdan ve din ya da inanç özgürlüğüne; ifade özgürlüğüne; dernek kurma ve sükûnu bozmayan şekilde toplanma özgürlüğüne; seyahat özgürlüğüne hakkı olduğunu ve hiç kimsenin keyfi olarak gözaltına alınmayacağını ya da tutuklanamayacağını; işkence ya da diğer zalimane, insan onuruyla bağdaşmayan ya da insanı alçaltan bir muamele ya da cezalandırmaya tabi tutulamayacağını (...) hiçbir ayrım yapmaksızın teyit ederiz."*

İyi mi? "*Bir ulus içindeki azınlıkların soy, kültür, dil ve din yönünden sahip oldukları kimliğin korunacağını ve azınlıklara mensup kişilerin hiçbir ayrım yapılmaksızın kanun önünde tam bir eşitlik içinde işbu kimliği serbestçe ifade etmek, korumak ve geliştirmek hakkına sahip olduklarını teyit ederiz."*

*

Uzatmayalım...

*'Paris Şartı'*na herkes *'evet'* diyor mu?

Öyleyse ilk iş 12 Eylül Anayasası'nı değiştirmek değil mi? Bu değişimi kim sağlayacak? İktidarda 8 yıl kalan ANAP yüzde 22 halkoyuyla Meclis'in 3'te 2'sini elinde tutuyordu; ama, '82 Anayasası'na sahip çıktı; yağdanlıklar da sus pus oturdular. Şimdi anayasayı değiştirip demokratikleşme isteyen koalisyon hükümeti iktidardadır.

Haydi işbaşına!.. Ne var ki işbaşı yapmak için vakit yok. Çünkü şu sırada daha önemli davalarımız var: *Lozan zafer mi , hezimet mi? İkinci Dünya Savaşı'nda* **İsmet Paşa** *Yahudileri fırınlarda yakmadı mı? Çanakkale zaferinde* **Atatürk'***ün işi ne? Tek parti yönetiminde jandarma kaç köylüye sopa çekti?*

Yarım yüzyıl öncesiyle uğraşmaktan, günümüze gelemiyoruz.

12 Eylül faşizmi milyonların canına okudu; yüz binlerce suçsuzu cezaevine tıktı; on binlerce kişiyi işkenceden geçirdi; onlarcasını astı; ama, hesap soran, kurcalayan yok; **Kenan Paşa** Marmaris'te oturuyor, biz Atatürk'le uğraşıyoruz; Cumhuriyet devletini kuranları mahkûm edip *'2'nci Cumhuriyet'*i kuracağız. 2'nci cumhuriyet ne demek? 3'üncüyü, 4'üncüyü, 5'inciyi kurmazsak vallahi gücenirim. Yalnız bir şartım var: Numarası kaç olursa olsun, kuracağımız cumhuriyet tam demokrasiyi içermeli. Yoksa yalnız numarasını değiştirmek, yeni bir numara olur.

Halk Ne Yapsın, Söyler misiniz?

HİKMET ÇETİNKAYA *29 temmuz*

Doğu ve Güneydoğu'daki SHP'li il, ilçe ve belediye başkanları, Van'daki MYK toplantısında iktidar ortağı partilerini sert bir dille eleştirdiler.

Eleştiriler, insan hakları, koruculuk, olağanüstü hal, güvenlik güçlerinin yöre halkı üzerindeki baskısı, aydınlanmayan cinayetler ve işsizlik gibi konularda yoğunlaşıyordu.

SHP Batman İl Başkanı **Hüseyin Demir**, yörede insan haklarının hiçe sayıldığını, geçmişe göre halkın üzerindeki baskıların daha da arttığını söylüyor ve ekliyordu:

"Olağanüstü hal bizi sıkıntıya soktu, politika yapmamız bile zorlaştı..."

İnsan hakları ve demokrasi...

İki önemli öğe göz ardı ediliyor Türkiye'de. Dün yazmıştık, bugün de yineleyelim:

"İnsan Hakları Bakanlığı neden kurulmuyor? Bu konuda Devlet Bakanı **Mehmet Kahraman** *bir açıklama yapamaz mı?"*

Konuşmacılar SHP'yi eleştirmekte haklı. Çünkü o yörede politika yapan SHP'lilerin işi çok zor. Önce, 1991 seçimlerinde seçmene verdikleri söz var.

Diyeceksiniz ki:

"Canım, SHP Güneydoğu'da HEP'le birlikte seçimlere girdi..."

O ayrı bir konu. Tartışılır. SHP Batman İl Başkanı diyor ki:

"Güvenlik güçleri halkı ya korucu ya da terörist olmaya zorluyor..."

Halk gerçekten ne yapsın bu durum karşısında? Bölgedeki görevli gazeteci arkadaşlarımızdan öğreniyoruz. Halkın üzerinde baskı yoğun bir biçimde artıyor. Demokrasi ve insan haklarını savunan SHP ise geride kalıyor, izliyor olup bitenleri.

Baskıcı bir çözüm demokrasi getirir mi?

İşte bu yapılıyor. Onun için de halkın yılgınlığı iç göçü hızlandırıyor.

Bir avukat arkadaşımız anlatıyordu göçü...

"Devletle gerilla arasında kalan halk, kurtuluşu, yöreyi terk etmekte buluyor..."

SHP Genel Başkanı ve Başbakan Yardımcısı **Erdal İnönü**, olup bitenler karşısında elbet duyarsız değil. Ancak demokrasi ve insan hakları konusunda hükümet nedense pek aceleci davranmıyor.

İnönü'nün sözleri ilginç:

"Biz isteriz ki olağanüstü hal ekonomi için olsun; insanlara baskı için olmasın..."

İnönü'nün bu sözlerine **Necdet Saylı** adlı bir yurttaştan yanıt geliyor;

"DSİ 17. Bölge Müdürlüğü'nde 16 yıldan beri onurlu mevsimlik işçi olarak çalışıyordum. Geçen günlerde ANAP'lı müdürle kendim de dahil bine yakın işçinin işine son verdiler ve kendi adamlarını aldılar..."

Güneydoğu'da işsizlik ve açlık bugünün sorunu değil.

Ama ortada da bir gerçek var:

"Olağanüstü Hal'in ekonomiyle ne ilgisi var?"

İnönü'ye şöyle diyor bir yurttaş:

"Terörü önleyelim diyorsunuz. Aç kalan insan ya dağa çıkacak ya fuhuş yapacak ya da hırsızlık. Ben çocuğumu Ankara'ya size gönderip dağa çıkacağım..."

SHP lideri bakıyor yurttaşa ve şöyle diyor: *"Allah göstermesin, dağa çıkmak çözüm değil..."*

Elbet dağa çıkmak çözüm değil. Ama demokratik istemlerin yerine getirilmesi bir çözüm yolu. Koruculuk sistemi de eleştiriliyor SHP'liler tarafından...

"Korucular silahlarını kendi çıkarları için kullanıyorlar..."

Bu savlar zaman zaman gazetelerde de yer alıyor. SHP'liler SHP'yi eleştiriyor Van ve Muş'ta yapılan toplantılarda. Bakalım iktidar ortağı SHP bu eleştiriler ışığında neler yapacak bundan sonra.

Hükümet 250. gününü doldurdu. Şimdilik yapılan işler fazla değil...

Kimi SHP'li bakanlar da bunun farkında...

Kayacan...

UĞUR MUMCU *30 temmuz*

Son günlerde, Ankara'da, terörün artacağı ve ağustos ayının başında büyük kentler ile Güneydoğu'da büyük hedeflere yöneleceği söyleniyordu.

MİT Müsteşarı **Teoman Koman**, geçen ay gazetecilere yaptığı konuşmada açıkça terörün artacağı uyarısında da bulunmuştu.

Eski Deniz Kuvvetleri komutanlarından ve eski CHP milletvekili Oramiral **Kemal Kayacan**'ın İstanbul Göztepe'deki evinde öldürülmesi son yıllarda generallere yönelen saldırıların artarak devam edeceğini gösteriyor.

Eski MİT Başkanı Orgeneral **Adnan Ersöz**, eski Olağanüstü Hal Bölgesi'ndeki Asayiş Birlikleri'nin iki eski komutanı, emekli korgeneraller, **İsmail Selen** ve **Hulusi Sayın** ile 12 Mart döneminde, İstanbul sıkıyönetimindeki sorguları yöneten emekli Tümgeneral **Memduh Ünlütürk** ve Adana'da Tuğge-

neral **Temel Cingöz**, son iki yılda terör kurşunlarına hedef oldular.

Bu kanlı terörün ve bu kurt kapanlarının hedefi, Silahlı Kuvvetler'dir!

Silahlı Kuvvetler'de önemli ve duyarlı görevlerde bulunan generaller, evlerinde birer birer kurşunlanarak öldürülüyorlar. Böylece Güneydoğu'da görev yapan generaller korkutulmak ve sindirilmek isteniyor. Amaç budur.

Oramiral Kayacan, Silahlı Kuvvetler'den yıllar önce emekli olmuş; emekli olur olmaz da CHP'ye girmişti. Kayacan'ın son olaylarla da uzaktan yakından ilgisi yoktu.

Öyleyse, teröristler neden Oramiral Kayacan'ı hedef seçtiler?

Eski bir kuvvet komutanı olduğu için!

Yalnızca bu nedenle mi? Hayır, savunmasız bırakıldığı için!

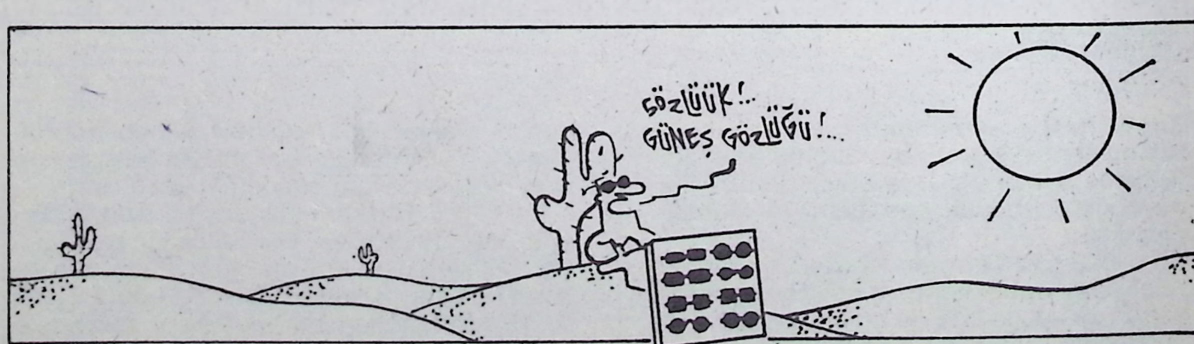
Hem terörün artacağını, tırmanacağını söyleyip hem de teröre hedef olabilecek olan emekli generallerin savunmasız bırakılmaları, akıl alacak bir aymazlık mıdır?

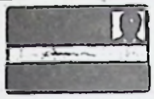
Türkiye, karanlık güçlerce yeniden bir kanlı sürece sokuluyor.

Emekli generallerin evlerinde *"Sıra acaba bizde mi?"* diye düşünecekleri ortam hiç de tekin günlerin habercisi değildir!

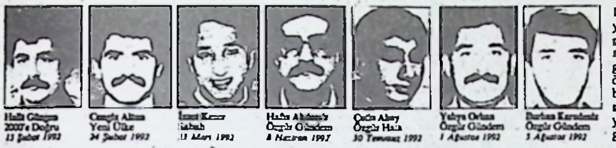

Göreceksiniz...
Siz de kredi kartınızı değiştireceksiniz!
PAMUKBANK PRESTIGE

Cumhuriyet

68. YIL / SAYI 24410 / 3000 TL. (KDV içinde) — KURUCUSU YUNUS NADİ (1924-1945) BAŞYAZAR NADİR NADİ (1945-1991) — 6 AĞUSTOS 1992 PERŞEMBE

Güneydoğu'da son 6 ayda 7 gazeteci öldürüldü. Dün de Diyarbakır'da saldırıya uğrayan Özgür Gündem muhabiri Burhan Karadeniz ağır yaralandı.

Gazeteciye kurşun

Halit Güngen, 2000'e Doğru, 13 Şubat 1992 — Cengiz Altun, Yeni Ülke, 24 Şubat 1992 — İzzet Kezer, Sabah, 13 Mart 1992 — Hafız Akdemir, Özgür Gündem, 8 Haziran 1992 — Çetin Ababay, Özgür Halk, 30 Temmuz 1992 — Yahya Orhan, Özgür Gündem, 1 Ağustos 1992 — Burhan Karadeniz, Özgür Gündem, 5 Ağustos 1992

▶ Türkiye'de 82 yılda 28, son altı ayda ise 7 gazetecinin öldürülmesi basına yöneltilen saldırıların yeniden gündeme gelmesine yol açtı.

DİYARBAKIR (Cumhuriyet) - Güneydoğu'da son altı ay içinde yedi gazetecinin "kimliği belirsiz" kişilerce öldürülmesinin ardından dün sabah erken saatlerde de Özgür Gündem Gazetesi Diyarbakır muhabiri Burhan Karadeniz sokakta yine kimliği belirsiz kişilerce kurşunlanarak ağır yaralandı. Karadeniz, Diyarbakır Devlet Hastanesi'nde tedavi altına alındı. Birkaç gün önce gazetemizde yayımlanan "Güneydoğu'da gazeteci olmak" başlıklı haberde "Bu mesleği sürdürmekte kararlıyım" diyen Karadeniz'in uğradığı silahlı saldırı bölgede görev yapan gazetecilerde büyük bir tedirginliğe yol açtı. Güneydoğu'daki gazeteci cinayetleri, 15 yıl süren Vietnam savaşında 40 ve halen savaşın sürdüğü Bosna Hersek'te 30 gazetecinin yaşamını yitirmesiyle kıyaslandığında yaşanan olayın ne kadar ciddi boyutta olduğunu gözler önüne serdi. Türkiye'de son 82 yılda 28 gazetecinin uğradıkları saldırılarda yaşamlarını yitirmesine karşılık son altı ayda 7 gazetecinin öldürülüp, birinin de ağır yaralanması basına yöneltilen saldırıları yeniden gündeme getirdi. Özgür Gündem Yayın Kurulu'nun yaptığı açıklamada bugüne kadar iki muhabirlerinin aynı tür saldırılarda yaşamlarını yitirdikleri, Karadeniz'in de durumunun ciddiyetini koruduğu belirtilerek "Sıkılan kurşunlar Güneydoğu'da yürütülen kirli savaşın devamından yana olanların namlularından çıkmıştır" denildi. İçişleri Bakanı İsmet Sezgin, olayın bir iç çekişmeden kaynaklanabileceğini belirterek "Olay, maalesef doğru. Olağanüstü Hal Valisi Ünal Erkan benim adıma hastanede ziyaret etti. Maalesef, yolda giderken, bir suikasta maruz kalıyor, bir vatandaşımız da

■ Arkası Sa. 17, Sü. 3'de

K. Irak'a PKK kıskacı

▶ PKK'nın Kuzey Irak Kürt liderlerini ihanetle suçlayarak Kuzey Irak'a bir süre önce başlattığı ambargo etkili oldu. Her gün binlerce aracın geçtiği Habur sınır kapısından geçişler "sıfır"a indi. Habur Gümrük Müdürlüğü yetkilileri, "giriş-çıkış yapan şoförlere her türlü kolaylık sağlanmasına karşın kimsenin geçmediğini" belirttiler.

▶ Kürdistan Yurtseverler Birliği'nin (YNK) Türkiye Temsilcisi Seçil Kazaz, PKK'nın ambargo konusunda yaptığı çağrılara, Güneydoğu'da halkın uyması sonucu bölgede açlık tehlikesinin baş gösterdiğini belirterek, "PKK'nın ambargosu, BM ve Saddam'ın ambargosundan daha etkili oldu" dedi.

□ 17. Sayfada

Grev 8. gününü doldurdu, taraflar hâlâ anlaşamadı

Çöp kentlerde yaşamı zehir etti. İnsanlar çöp dağları ile karşılaşmamak için yolunu değiştiriyor, talihin yaver gitmediği anlarda ise bakmamaya çalışıyor, kokuyu hissetmemek için burnunu kapatmak zorunda kalıyor. (Fotoğraf: ZAFER AKNAR)

Kokudan geçilmiyor

▶ Çöp toplama işçilerinin yaptığı grev 8. gününe giren grevi sona erdirmek için görüşmeler sürerken biriken çöplerin yaydığı koku kentlerde dayanılmaz hale geldi. Gaziosmanpaşa'da sokaktaki çöpleri toplayan kişilerle, grevciler arasında tartışma çıktı. Polis 20 işçiyi gözaltına aldı. Sendika başkanı Fuat Alan'ın bugün Ankara Belediye Başkanı Murat Karayalçın'la görüşmesi bekleniyor.

▶ Başkanların pazarlığı Önceki akşam sıkı bir pazarlık yapıldı Florya'da. Sözen rahat bir kıyafetle sendika başkanı Fuat Alan'ı belediye konutunun arka bahçesinde karşıladı. Başkanlar kentlinin yaşamını zorlaştıran grevi bir an önce sona erdirmek için samimi görünüyorlardı. Nitekim görüşmelerde ücret dışındaki maddelerde anlaşmaya varıldı.

■ 17. Sayfada

Özal rektörleri atadı

▶ Cumhurbaşkanı Turgut Özal, üniversitelerin seçtiği adayları tercih etti. 10 eski rektör yeniden görevde. Cem'i Demiroğlu, Yüksel Bozer, Yılmaz Büyükerşen yerlerini korudular.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Cumhurbaşkanı Turgut Özal, uzun süredir beklenen üniversite rektörlerini atadı. Rektörlerin atama kararnameleri, Kemal Gö... Başbakanlığa iletildi. Atama kararnamesine göre, 10 eski rektör, yeniden aynı göreve getirildi. Cumhurbaşkanı Özal'ın, genellikle üniversiteler tarafından en çok oyu alan adayları atadığı dikkat çekti.

Kim, nereye atandı? TAM LİSTE

■ 16. Sayfada

■ Arkası Sa. 16, Sü. 7'de

GÜNCEL

CÜNEYT ARCAYÜREK

Asıl Amaç

Erdal İnönü'ye göre "işler iyi gidiyor."

Oyuna hemen yanı başında oturan, partinin genel sekreteri Cevdet Selvi pek öyle düşünmüyor. Basına kapalı toplantıda il başkanlarıyla konuşurken ortaya bindiriyor, DYP kanadının "çok sayıda partiliyi işe aldığını" söylüyor.

CHP'den miras özellikleri var SHP'nin. "Biz" diyormuş Cevdet Selvi, "Devleti koruyalım derken, partizanlık yapmayalım derken koalisyon ortağımız olağanüstü

■ Arkası Sa. 17, Sü. 3'de

Aaa... Müze soyulmuş!

Efes Müzesi'nden kaçırılan Roma dönemine ait Medusa kabartması ve mermer kolları ile başı kırık erkek heykeli.

3 Haziran 1992 tarihli Cumhuriyet

▷ 2 Haziran Tarihi eserde suçüstü: 5 kişi 7 milyar değerindeki eski eserle İstanbul'da yakalandı.

▷ 10 Haziran Efes Müzesi'nde depo zincirinin kırıldığı fark edildi. 4 eski eserin çalındığı ortaya çıktı.

▷ 5 Ağustos Ele geçenlerle, müzenin açıklaması birbirini tamamlıyor. Aydın polisi hâlâ ipucu arıyor.

16. Sayfada

Dün de bu eserler ele geçti

Erken Bronz çağından Osmanlı dönemine dek uzanan tarihi çanak-çömlek ve benzeri eserler.

Roma dönemine ait 8 adet kadın figüründen biri

Roma dönemine ait 12 adet kandilden biri

Operasyonlarda ele geçirilen iki eser: Roma Dönemi Eyalet Sanatı'na ait çocuk mezarlarının üzerinde kitabe, girlant, erkek ve kadın portreleri ile koç başı ve rozetler yer alıyor.

▶ İstanbul'da yapılan iki operasyonda erken bronz, Roma, Osmanlı dönemine ait eserler kaçırılırken ele geçirildi. ■ 16. Sayfada

BORSA	DOLAR	MARK	ALTIN
Önceki 4190.70 Dün 4174.87	Önceki 7118 Dün 7130	Önceki 4820 Dün 4828	Önceki 81.200 Dün 81.000

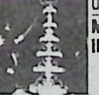
Kitap / Yarın

Neden ayrılır sevgililer?

Olimpiyat / 15. Sayfada

Ali Kayalı bronz madalya aldı

Ulaşım / 17. Sayfada

Metroda ilk adım

Atom Bombası / Arka Sayfada

Kaç yıl oldu Hiroşima'da öleli?

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Sekizinci?..

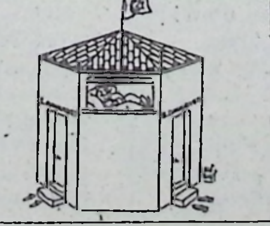
Güneydoğu'da bir gazeteci daha vuruldu. Bir yılda öldürülen gazeteci sayısı yedi. Önceki günkü Cumhuriyet'te "Güneydoğu'da gazeteci olmak" başlığıyla konu ayrıntılı biçimde işlendi.

"Güneydoğu'da gazeteci artık namlunun ucunda. Faili meçhul cinayetler nedeniyle bölge halkının yaşadığı 'korku' basına da yansıdı. Bu yıl içinde yedi gazetecinin öldürülmesi ve bugüne kadar faillerinin yakalanamaması çeşitli soruları gündeme getirirken, objektif gazetecilik yapmanın koşullarını da zorluyor. Bölgede görevli gazeteciler, özellikle siyasal haberlerde ince eleyip sık dokuma yöntemini kullanıyorlar. Bazı gazetecilerin, haberlerinin çarpıtılmasını önlemek için 'işten atılma' riskini göze alıp gazetenin yönetici kadrosuyla pazarlığa giriştiği bile oluyor."

Vurulan Burhan Karadeniz, işte bu ortamda yaşayan gazetecilerden biridir. Özgür Gündem'in muhabirlerinden Karadeniz, olacakların haberini önceden vermişti. Önceki gün yayımlanan Cumhuriyet'te Karadeniz'e ilişkin şu satırların altı çizilmeli: "Meslekte oldukça yeni. Altı aydır gazetecilik yapıyor. Bu kısacık zaman dilimi içinde üç kez gözaltına alınmış. Güneydoğu'da gazetecilik için 'ateşten gömlek' tanımlamasını yapan Karadeniz 'namlular gerçeğin peşinden koşan emekçi insanlara doğrultulmuştur. Eğer karanlık güçler bir gazeteciyi hedef almışsa, kurtuluş yok gibi' diyor."

Salı günü gazetemizde bu sözleri yayımlandıktan sonra meslektaşımız çarşamba günü vuruldu.

■ Arkası Sa. 17, Sü. 1'de

Kıbrıs görüşmelerini etkileyecek iddia:

Vasiliu ile Gali dost

▶ BM Genel Sekreteri Butros Gali ile Kıbrıs Rum yönetimi lideri Vasiliu'nun dostluklarının eskiye dayandığı ve iş ilişkileri nedeniyle birbirlerini yıllardır tanıdıkları belirtiliyor.

Osman Kaşıkçı'nın haberi

■ 8. Sayfada

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Yeni Güç Odakları...

Türkiye'de son zamanlarda uluslararası sermayeden güç alarak oluşan ve devlet katkısıyla gelişen güç odakları kimlerdir?

Bu güç odaklarından biri İslamcı sermayedir.

Son yıllardaki gülsuyu ile yıkanmış güç odakları "siyaset-ticaret-tarikat" üçgeninde gelişti. Suudi kökenli İslam bankerleri, Krallık Sarayı ile Başbakanlık merdivenleri arasında salıncaklar kurarak siyasal etkinlik kazandılar.

Bugün İslamcı yayın organları, bu İslamcı bankerlerden aldıkları mali destekler ve paralı ilanlar ile çıkıyorlar.

■ Arkası Sa. 17, Sü. 7'de

Sermaye-Emek... Türkçü-Kürtçü!..

İLHAN SELÇUK *1 ağustos*

Soru:

- Ülkemizde demokrasi, sermaye-emek çelişkisine mi oturacak, Türkçü-Kürtçü çatışmasına mı?

Batı'daki tarihçesi, demokrasinin sermaye-emek çelişkisi üzerinde geliştiğini gösteriyor. Sanayileşmeyle atbaşı gidiyor demokrasi; önce feodallere karşı burjuva sınıfı başkaldırıyor; siyasal iktidar soyluların tekelinden kurtarılınca, sermaye sınıfıyla emekçi kitleleri arasında hesaplaşma başlıyor. Siyasal demokrasiden sosyal demokrasiye geçiş kolay olmuyor, ama alınterinin hakkını savunanlar, parlamentoya ağırlıklarını koyuyorlar.

Demokrasinin alfabesi bu!..

Kapitalizmden sosyalizme geçişin tarihsel çabalarını da bu süreçte aramak zorundayız. Sınıflar arası çatışma Rusya'da, Çin'de, İngiltere'de, Almanya'da değişik dışavurumların halkalarını oluşturur.

Sosyalist akımlar, insanlık tarihinin vazgeçilmez bir sürecini oluşturur; Avrupa'da ya da Asya'da değişik renklere bürünür; diktacı sosyalist partiyle, demokratik sosyalist parti arasındaki ayrım, Batı ile Doğu tarihinin farklılaşmasını da içeriğinde taşır.

Demokrasinin ise beşiği Batı'dır; sermaye ile emek bu beşikte birlikte büyüdüler.

*

Peki, sermaye ile emek çelişkisini geriye iten bir demokrasi icat edilebilir mi?

Devridaim makinesinin mucidi Con Ahmet, ülkemizin çok partili rejiminde, uzun süre solsuz ve sağsız demokrasinin ihtira beratını elinde tuttu. Sendikacılık yasak, toplusözleşme yasak, grev yasak, sendikayla siyasal parti ilişkileri yasak, sol fikirler yasak, alınteri edebiyatı yasak; ama, bu yasaklar üzerine demokrasi yükselebilir miydi?

Peki, 21'inci yüzyıla 8 kala durum nedir?

12 Eylül hukukunun antidemokratik yasaları kaç cilt tutuyor? Çalışan kitlenin memur kesiminde toplusözleşme ve grev yasak. Öğretmen kitlesinin eli kolu bağlanmış. Sendikalara siyaset yasak. Bankalar kesiminde çalışanlara grev yasak. Emekçinin örgütlerini kurup haklarını savunması için tüm olanakların suyu 12 Eylül'de kurutulmuş.

Üniversite rektörlerini bile cumhurbaşkanının atadığı bu ülkede, sermaye kesimindeki kurumlaşma alabildiğine gelişmiş; emekçi kitlelerinde sıfıra sıfır, elde var sıfır...

Evet, Avrupa'da demokrasinin tarihçesi, sermaye-emek çelişkisi üzerinde yükseldi. Bugün de durum değişmiş değil; üretilen ulusal gelirin paylaşımı, parlamentoda dengelenen sermayeci-emekçi güçleri arasında demokratik tartışmayla gerçekleşiyor.

Gerçi bilimsel teknolojik devrim, bilgisayarlaşma, robotların üretim sürecine katılması, uygar dünyada sınıfsallığın geleceği üzerine bir tartışma başlattı; ama, bu dönüşüm zengin-yoksul çelişkisini yeryüzünde yumuşatacağına sertleştirdi. Türkiye'de ise yaşanan dönem, ilk sanayi devrimini gerçekleştirme çabalarında belirginleşiyor.

*

12 Eylül hukukunu tasfiye ederek demokratikleşmeyi gerçekleştirmek kolay değil...

Tam bu sırada, demokrasi tartışmaları, özünden uzaklaşarak Türkçü-Kürtçü kavgasına mı dönüşüyor? Sermaye-emek çelişkisi tümden geriye doğru itildi.

Ne var ki etnik çatışmalar yalnız bize özgü değil; bütün dünyayı sarmış durumda. Türkiye'de emekçi kitleleri ağırlıklarını parlamentoda duyuracak düzeye ulaşırken öne çıkan çelişki Türkçü-Kürtçü kavgasına dönüşürse, tarihin yine gerisinde kalacağız.

Sosyalizmin, Sovyetler'deki yıkıntısından karamsarlığa düşen çoğu kıdemli Marksistin, kimliklerini Kürtçülükte aramaları da bir talihsizlik!.. Emekçi kitleleriyle özdeşleşmek yerine, ya Kürtçülere ya da Türkçülere sarılarak demokrasi yapmak olanaksızdır. Sınıfsallığın bilincinde saydamlaşmamış bir savaşımda çağdışılığın tehlikesi ağır basar.

Aracı vurgununa fren

SERTUĞ ÇİÇEK *1 ağustos*

ANKARA - Sebze-meyvenin tarladaki fiyatı, pazara gelinceye kadar 10 kat artıyor. Her yıl 6 milyon tondan fazlası pazarlama aşamasında ziyan olan sebze-meyve için tüketicinin verdiği paranın ortalama yüzde 24'ü üreticiye kalıyor. Ziraat Mühendileri Odası Başkanı **Mahir Gürbüz,** aracıların fiyatları maliyetlere göre değil, **"kâr hırsıyla"** belirlediklerini savundu. Türkiye Ziraat Odaları Birliği Başkanı Dr. **Erol Baraz,** çiftçilerin örgütlenerek, hallere girmesi gerektiğini, ancak Türk çiftçisinin buna hazır olmadığını söyledi.

Sanayi ve Ticaret Bakanı **Tahir Köse,** Hal Yasası'nın **"üretici ve tüketiciyi koruyacak"** biçimde değiştirileceğini bildirdi. Geçmiş yıllardaki teşviklerin kaldırılması, sebze-meyve ve ihracında durgunluğa yol açtı. Sektörü "uykuya dalmış" diye niteleyen Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı yetkilileri, sebze-meyve ihracatına teşvik verilmesi için çalışmaların sürdüğünü söylediler.

Sebze-meyve fiyatlarının tarladan pazara gelinceye kadar önemli oranlarda artmasının önüne geçmek, özellikle toptancı hallerindeki yapay fiyat artışlarını önlemek amacıyla Hal Yasası'nda değişiklik yapılması çalışmaları başladı. Sanayi ve Ticaret Bakanı Tahir Köse, Cumhuriyet'e yaptığı açıklamada, Hal Yasası'nın değiştirilmesi için çalışmaların başladığını bildirdi. Köse, şöyle konuştu:

"Çıkaracağımız Hal Yasası ile hem üreticiler hem de tüketiciler korunacaktır. Bugün var olan şikâyetlerin önemli bir kısmı çözüme kavuşturulacaktır. Taslağa, iki ay içinde son şeklini verip, kamuoyunda tartışmaya açacağız. Gelecek görüşler değerlendirildikten sonra yeni bir düzenleme yapıp Meclis'e sevk edeceğiz."

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın Hal Yasası'nda yapılacak değişiklikler konusunda çeşitli meslek kuruluşlarından görüş istediği belirtilirken, yeni yasa hazırlıklarının, **"Tarladaki ürünün en az aracı kullanılarak tüketiciye ulaştırılması ve bu aşamada fiyatının aşırı artmaması"** öngörüsüyle yapıldığı kaydediliyor.

Ziraat Mühendisleri Odası Başkanı Mahir Gürbüz, Cumhuriyet'in konuya ilişkin sorularını yanıtlarken, büyük kentlere gelen sebze-meyvenin yarısının hallere uğramadan tüketiciye ulaştığını bildirdi. Gürbüz, sebze-meyvenin kentlere genellikle 4 ayrı yolla ulaştığını belirterek, bu yolları şöyle sıraladı:

"1. Üretici - İlk toplayıcı - Nakliyatçı - Semt pazarcısı - Tüketici.

2. Üretici - Sevkıyatçı tüccar - Bölge hali komisyoncusu ya da kooperatif - Nakliyatçı - Toptancı hal komisyoncusu - Perakendeci - Tüketici.

3. Üretici - Bölge hali komisyoncusu - Nakliyatçı - Toptancı hal komisyoncusu - Perakendeci - Tüketici.

4. Üretici - Bölge hal komisyoncusu - Nakliyeci veya hal komisyoncusu - Semt pazarcısı - Tüketici."

Gürbüz, ürünlerin hale uğramadan tüketiciye ulaştırılmasının sistemin önemli bir halkasını oluşturduğunu belirterek, **"Aralarında kimi farklar olmasına karşın, bu 4 sistemde tüketicinin ödediği fiyatın ancak ortalama yüzde 24'ü üreticiye yansımaktadır"** dedi. Aracıların, fiyatları maliyetlere göre değil, **"tekelci örgütlenmeye göre, kâr hırsıyla"** belirlediklerini ileri süren Gürbüz, **"Bu anlayış, sistemin belediye halleri dışına çıkma eğilimini arttırmaktadır. Örneğin Ankara'da sebze-meyvenin yüzde 60'ı hale uğramadan tüketiciye ulaştırılmaktadır"** diye konuştu.

Kentlerdeki toptancı hallere, kent gereksiniminin çok altında mal geldiğini belirten Gürbüz, şöyle devam etti:

"Bu nedenle, fiyat yapay olarak yükselmektedir. Tüketici, adeta fazla bedel ödemeye mahkûmdur. Haldeki arz sınırlılığından kaynaklanan yüksek fiyat, pazarlara hale uğramadan ürün satanların da aynı fiyatı uygulamaları ve böylece aşırı kazanç sağlamaları sorununu getirmektedir. Fiyatın belirlenmesinde, üreticinin etkisi hiç denecek kadar azdır. Çünkü ilk toplayıcılar ve tüccarlar üreticinin gerek duyduğu kaynağı avans olarak daha önceden vermekte, adeta alivre alım yaparak, ürünleri diledikleri fiyatla kapatmaktadırlar."

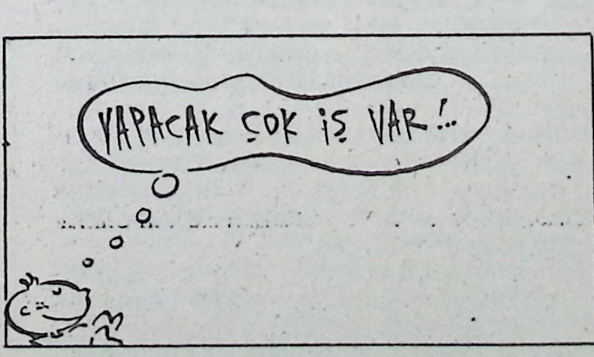
Gürbüz, sorunların aşılabilmesi için üretici ve tüketicilerin bilinçli bir örgütlü yapı içinde olması gerektiğini savundu. Türkiye Ziraat Odaları Birliği (TZOB) Başkanı Dr. Erol Baraz, sebze-meyve fiyatlarının tarladan manava gelene kadar bazen 10 kat arttığını söyledi. **"Tüketicinin ödediği paradan üreticinin eline geçen miktar yüzde 11'e kadar düşebiliyor"** diyen Baraz, bazı ürünlerde aracı sayısının 20'ye yaklaştığını bildirdi.

Her yıl 6 milyon tondan fazla sebze-meyvenin ziyan olduğunu kaydeden Baraz, **"Bu, dağıtım teknolojisindeki yetersizlikten kaynaklanıyor. Ambalajlama, mesafeye göre ürün seçimi, soğuk hava deposu zinciri gibi konularda yeterli değiliz"** diye konuştu. Pazarlama-dağıtım ağının yetersizliği nedeniyle, geçtiğimiz günlerde İstanbul'daki pazarcı eylemi nedeniyle birçok üreticinin zor duruma girdiğini belirten Baraz, **"Ürünü günlük toplamak ve aynı gün pazara ulaştırmak zorundasınız. Aksi takdirde, ekonomik değeri kalmaz"** dedi.

Fiyattaki yükselmenin, bu koşullarda kaçınılmaz olduğunu söyleyen Baraz, şöyle konuştu:

"Üretici ve tüketici örgütsüz. Aracının para kazanabileceği bir ortam var. Aşırı kâr edebileceği. Şimdi, böyle bir ortam varken 'dur, 10 yerine 5 kazan' diyemezsiniz. Ya bu ortamı değiştireceksiniz ya da bu sonuca razı olacaksınız. Çiftçinin teşkilatlanarak hallere girmesi gerekiyor. Ancak Türk çiftçisi şimdilik buna hazır değil. Buna inanması lazım. Değişen şartlara uyum göstermesi lazım."

Sivilleşme...

UĞUR MUMCU *2 ağustos*

MİT Müsteşarı Korgeneral **Teoman Koman** ile yardımcısı Tümgeneral **Ömer Uruk**, görevlerinden ayrıldılar. Başbakan **Demirel**, önümüzdeki günlerde MİT müsteşarlığı için bir atama yapacak.

MİT müsteşarının Silahlı Kuvvetler'de görevli bir asker olması yasal zorunluluk değil. Ancak son yılların MİT müsteşarları, hükümetlerce hep generallerden seçildi.

Fuat Doğu, Nurettin Ersin, Bahattin Özülker, Bülent Türker, Hayri Ündül, Burhanettin Bigalı, Teoman Koman.

Bu sayın generallerin hepsi de Silahlı Kuvvetler'de görevliydiler.

Son üç atamayı yapan da sivilleşme şampiyonu (!) eski Başbakan **Özal**'dı.

MİT'e sivil müsteşar atanması süreci nasıl başladı?

Bir süre önce Genelkurmay Başkanı Orgeneral **Doğan Güreş,** MİT müsteşarlığı ve yardımcılığı için Silahlı Kuvvetler'de görevli general görevlendirmek istemediklerini hükümete bildirdi.

"MİT'te sivilleşme" adıyla sunulan süreç böyle başladı. Bu sürecin Genelkurmay tarafından başlatılması ilginç değil mi?

Bu *"sivilleşme"* kavramı son yıllarda hep yanlış kullanılıyor.

Söz gelişi, 1987 yılında Genelkurmay Başkanlığı'na Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral **Necdet Öztorun** yerine Genelkurmay 2. Başkanı Orgeneral **Necip Torumtay**'ın atanması da Özal yanlısı kalemler tarafından basına *"sivilleşme"* diye sunulmamış mıydı?

İşin içyüzü hiç de böyle değildi.

Başbakan Özal, şu ya da bu nedenle Genelkurmay Başkanlığı'na atamayı uygun görmediği Öztorun yerine Genelkurmay Başkanı **Ürüğ**'a *"Görev sürenizi uzatalım"* önerisinde bulunmuştu! Ürüğ bu öneriyi benimseseydi, o günlerde basına *"İki Necdet olayı"* diye sunulan o yapay ve o düzmece sivilleşme senaryoları yazılıp oynanmayacaktı.

Bu nasıl sivilleşmeydi ki operasyon, 12 Eylül cuntasının emir ve kumanda zinciri ile ve emirle başbakan yardımcılığı koltuğuna oturtulan bir siyasetçi tarafından yapılmaktaydı?

Bu nasıl sivilleşmeydi ki Başbakan, el altından *"2000 yılına kadarki atamaları yapmışlar"* demagojisi ile suçlanan iki orgeneralden birine *"Görev sürenizi uzatalım Paşam"* önerisinde bulunmaktaydı?

Korgeneral rütbesindeki MİT müsteşarlarının *"darbeleri hükümetlere haber vermedikleri"*, demokrasinin bu yüzden kesintilere uğradığı yolundaki varsayımlara dayalı eleştiriler, olayları hiç izlemeyen, bu konularda hiçbir inceleme yapmayan ve sivilleşmeyi hiç, ama hiç anlayamayan çevrelerden gelmektedir.

Örneğin, 27 Mayıs 1960 gününe kadarki - o zamanki adıyla- Milli Emniyet başkanları, General **Naci Perker**, Tümgeneral **Behçet Türkmen**, hukukçu **Ahmet Salih Korur**, Prof. **Hüseyin Avni Göktürk** ve diplomat **Celal Tevfik Karasapan**'dı.

26 Mayıs 1960 günü Milli Emniyet Başkanlığı'nda Celal Tevfik Karasapan bulunmaktaydı!

Sivil MİT Başkanı sivil Başbakan'a ihtilali neden haber vermedi?

Ya da veremedi?

İhtilaller ve darbeler, bu tür bürokratik atama işlemlerine bağlanarak önlenemez.

İhtilaller ve darbeler bu yolla önlenebilseydi, ne her ittihatçının peşine bir hafiye takan **Abdülhamit** tahttan indirilirdi ne de Bolşevikleri adım adım izleyen Rus Çarı!

İhtilal ve darbe koşulları bir kez doğmaya görsün, ne MİT dinler ne ajan ne müsteşar...

Bu açıdan, MİT müsteşarlığında asker ya da sivil kökenli bir bürokratın bulunması önemli değildir.

Önemli olan, MİT'in kendi yasasında yazılı görevleri yapması ve *"devletin güvenliği ile ilgili hizmet istikametlerine"* yöneltilip yöneltilmemesidir.

Önemli olan ihtilal ve darbe koşullarının doğmalarına engel olabilmektir.

Kaldı ki ihtilal ve darbe koşulları bir kez doğdu mu darbenin ve ihtilalin hükümetlere MİT müsteşarları tarafından bildirilmesine de gerek yoktur.

Aklı başında bir hükümet, MİT müsteşarının uyarısını beklemeden, darbenin geleceğini, oluşan koşullardan *"açık istihbarat"* yoluyla da öğrenip anlayabilir.

Gücü de varsa darbeyi önler... 27 Mayıs da 12 Mart ve 12 Eylül de neredeyse davul zurnayla geldi. Sokaktaki adam bile hele 12 Eylül'de, darbenin yapılacağını bilmekteydi.

Demokrasi ve darbelerin yazgıları, Ankara'nın Yenimahalle semtindeki bir devlet kurumunun başına getirilen bürokratın asker mi sivil mi olmalarına değil, çok daha başka koşullara ve kurumlara bağlıdır.

Sivilleşme; düşünce ve örgütlenme özgürlüklerinde, sivilleşme; sendikal haklarda, sivilleşme; memur grevlerinde, sivilleşme; genel grevde, sivilleşme; özerk kurumlarda, sivilleşme; devletin saydamlığında, sivilleşme; çoğulcu demokrasinin ergin, etkin ve yetkin sivil kurumlarında aranmalıdır.

Ve toplumsal kesimlerin partiler, sendikalar, dernekler olarak örgütlenip devlet çarklarında ağırlıklarını duyurmalarında..

Binlerce kokmuş tepe: İstanbul

2 ağustos

İstanbul Haber Servisi - Nüfusu 10 milyona dayanan İstanbul'da temizlik işçilerinin başlattıkları grevin üçüncü gününde, kentin dört bir yanında yaklaşık 120 bin ton normal çöp, 24 bin ton da tehlikeli çöp birikti.

Belediyeler, çöplerin insan sağlığını tehdit etmemesi için İstanbullulara, çöplerini mümkün olduğunca evde kalın torbalar içinde biriktirmeleri çağrısında bulunuyor. Ancak üç gündür kentin pek çok yerinde oluşan çöp dağları, bu çağrının pek dikkate alınmadığını gösteriyor. Torbaya koymak bir yana, açıktan açığa rasgele dökülen çöpler, daha şimdiden kokmaya ve çürümeye başladı. İstanbulluların çöpleri ortadan kaldırmak için yaktıkları da gözleniyor.

Özellikle dün meydana gelen bu yangınlar itfaiye görevlilerine soluk aldırmadı. İtfaiye ekipleri, dün, yaklaşık 20 çöp yangını olayına müdahale etmek zorunda kaldı. Çöplerin birikmesiyle bu yangınların da artacağını belirten yetkililer, çok daha yoğun çalışmak zorunda kalacaklarını söyledi.

Uzmanlar, yakma işlemi sırasında zehirli gazların havaya karışabildiğine dikkat çekerek, çöplerin yakılmaması, mümkünse gömülmesi gerektiğini belirtiyor. Katı Atık Türk Milli Komitesi'ne göre İstanbul'da kişi başına günde 2.5-6 kilogram arasında çöp üretiliyor. Bunun içindeki tehlikeli çöp miktarı ise yine kişi başına 50-1500 gram arasında değişiyor.

Özellikle enfekte hastane çöpleri, diğer çöplerle birlikte gelişigüzel atıldığında, bu miktar 5-10 kat artıyor. Bu nedenle enfekte ve zehirli çöplerin kalın torbalar içine konarak, mümkünse sokağa bırakılmaması gerekiyor.

İstanbul Belediyesi Sağlık Daire Başkanı **Şeref Solak**, Anakent Belediyesi'nin 130 kişilik bir ekiple çöpleri ilaçladıklarını belirtti.

'Görüşlerimizden taviz vermeyiz'

NÜVİT TOKDEMİR, FİGEN YANIK *3 ağustos*

DİKİLİ - Dikili Şenliği'nde dün **"Bilgi Edinme Hakkı ve Türk Basınında Cumhuriyet Olayı"** tartışıldı. Gazetemiz yazarı **İlhan Selçuk**, Cumhuriyet gazetesinin demokrasi tarihiyle özdeşleştiğini belirterek, **"Cumhuriyet gazetesinin görüşünü değiştirmek istediler. Ama olmadı, okur buna izin vermedi. Demek oluyor ki Cumhuriyet okurunun bir bilinci var. Cumhuriyet görüşlerinden taviz vermez"** dedi.

Panelin başlangıcında Kürt kökenli küçük bir grup sloganlar atarak olay çıkarmak istedi, ancak izleyenlerin yoğun tepkisiyle karşılaştı. Oturum, bütün basın şehitleri ve Özgür Gündem gazetesi muhabiri **Yahya Orhan** için bir dakikalık saygı duruşuyla başladı. Davetli olmalarına karşın **Hasan Cemal** ve **Okay Gönensin**, işlerinin yoğunluğu gerekçesiyle panele katılmadılar. Paneli yöneten gazetemiz Genel Yayın Koordinatörü **Hikmet Çetinkaya**, 5 Kasım 1991'de görevden ayrılıp 8 Nisan 1992'de yeniden dönüş sürecini anlattı ve **"Gazetemizin yazarlarıyla birlikte çoğunluğu genç, 80 çalışanı Cumhuriyet'i Cumhuriyet yapan özelliklerin değiştirilmek istenmesine karşı çıkmış ve görevlerinden ayrılmışlardır. 8 nisan tarihinde de Cumhuriyet'i yeniden Cumhuriyet yapmak için görevlerine dönmüşlerdir"** diye konuştu.

Panelistlerden gazetemiz yazarı **Şükran Ketenci** de Babıâli'nin genel olarak bir olumsuzluğa sürüklendiğine değinirken, **Nadir Nadi** gazeteciliğinin önemini vurguladı.

Yine gazetemiz yazarlarından **Mustafa Ekmekçi** de Cumhuriyet'in diğer gazetelerden farklı yönüne değinirken, **"İnsanlar her an sınavlardan geçer. Sansürlü baskıcı yerlerde çalışamam. Bu nedenle Cumhuriyet önemlidir. Cumhuriyet'i Cumhuriyet yapan ilkeleri ve okurlarıdır"** dedi.

Daha sonra konuşan İlhan Selçuk, konuşmasının başında panel öncesi küçük bir grubun **"müdahalesine"** değinirken, **"İnsanların daha serinkanlı daha dostça ve daha yakın konuşabilmesi mümkünken niye karşılıklı sesler yükseltilsin. Fikrimizi çok alçak sesle bile söylersek fikir güçlüyse o çok yükselir. Devlet terörüne hepimiz karşıyız"** dedi ve Cumhuriyet'le ilgili gelişmeleri şöyle özetledi:

"Cumhuriyet'te yaşanan olay ilk değil. Üçüncü kez yaşanıyor. 1963, 1972 ve 1991'de, 12 Mart cuntası geldiği zaman Cumhuriyet'i kapattılar. Nadir Nadi görevinden uzaklaştırıldı. Yönetim kurulu karar verdi buna. Beni de alıp götürdüler. Maltepe Zırhlı Tugay'ında sekiz ay yattım. O sırada Cumhuriyet'in yönetimi de değişti, dünya görüşü de. Gazetenin tirajı 40 binlere düştü. Tabii yine aile şirketidir, toplandılar. 'Nadir Nadi ve arkadaşlarını çağıralım şu gazete de canlansın' dediler. 1972'de yine benzer bir olay. Bu kez Ziverbey'e götürdüler. Bu da tabii devlet terörü. Tekrar döndüğümüzde bir sene içinde ancak eski tirajımıza kavuştuk. Fakat o zaman gazeteye geldiğimizde Cumhuriyet bugünkü kadar tahribat geçirmemişti ve borçlanmamıştı. Bugün 60 milyar borcumuz var."

Selçuk, Cumhuriyet gazetesinin Sabah, Milliyet ve Hürriyet gibi üç büyük grubun dışında kendine özgü bir yapısı olduğunu vurgularken konuşmasını şöyle sürdürdü:

"Cumhuriyet gazetesi nedir? Dünya görüşümüz şovenizmin, ırkçılığın dışındadır. Biz kendi fikirlerimizden en ufak bir ödün verdiğimiz zaman Cumhuriyet Cumhuriyet olmaktan çıkar. Cumhuriyet gazetesindeki olay nedir, diye sorduğunuzda bugün, zaten yanıt verilmiş durumdadır. Nadir Nadi'nin ölümünden sonra ortakla-

rın tutumu değişti. Bugün Sabah gazetesinde olan arkadaşlar yönetimi ele geçirdiler. Bunun üzerine ayrılmak zorunda kaldık. Cumhuriyet'i Sabahlaştırmak istediler. Şimdi bugün Sabah gazetesine baktığınız zaman bütün bu arkadaşlarımızı orada görüyorsunuz. O dünya görüşüne sahip olabilirler, ama Cumhuriyet'i Sabahlaştırmak istedikleri zaman olmuyor. İşte görüldü ki 35 bine düştü tiraj. Demek oluyor ki Cumhuriyet okurunun bir bilinci var."

Selçuk, gazeteye dönüş sürecinde de ortakların iflasa gidişi gördüğünü ve kendilerine "gelin" dediklerini belirtirken **"8 nisandan bu yana hacizler ve tedbirler altında çalışıyoruz. Tam batıncaya kadar gelin demediler. Şu anda İmar Bankası'na 16-17 milyar borç var. Aylık faizi 1.8 milyar lira. Cumhuriyet alacaklılarla kuşatılmış durumda. Giden arkadaşların kıdem tazminatı 8 milyarı buluyor. El birliğiyle bu işin içinden çıkacağız. Batmamızı isteyenler var. Karanlık güçler var. Ama biz oksijen çadırını yırttık. Cumhuriyet'in yaşaması basın özgürlüğü için gereklidir"** diye konuştu. Selçuk, Cumhuriyet'in tirajının neden eski düzeyine gelmediği yolundaki bir soruyu yanıtlarken de, diğer gazetelerin araba filoları, oteller verdiğini, pornografi yaptıklarını, buna karşın son aylarda 600 bin tiraj kaybının olduğunu belirterek **"Bu tirajı pornografi yapan, araba, ev veren özel televizyonlar aldı. Bugün bizim tirajımız artar, ama bu nihayet para sorunudur. Eğer etrafımızdaki kuşatmayı yarabilirsek, hacizlerden, tedbirlerden kurtulursak biz o zaman tirajımızı arttıracağız. Cumhuriyet okuru da ne yapacağını bilir"** diye konuştu.

Daha hızlı, daha güçlü, daha zengin

ZAFER ARAPKİRLİ *5 ağustos*

Barselona Olimpiyat Oyunları açılış töreninin naklen yayını sırasında, BBC Televizyonu sunucusu, İsveç kafilesi geçerken "**Bayrağı taşıyan sporcuyu herhalde tanıyorsunuz. Dünyanın en zengin amatör sporcusu"** diyordu. İsveç takımının en önünde yürüyen sporcu, ünlü tenisçi **Stefan Edberg'**den başkası değildi. Olimpiyatların bugüne gelişini ve son yıllardaki gelişmeleri yakından izlemeyenler için kuşkusuz, bu görüntü hayret vericiydi. Dünyanın önde gelen tüm tenis turnuvalarında milyonlarca dolar kazanan, attığı her imza, televizyonda her görünüşü, giydiği her şey servet değerindeki rakamlarla ifade edilen Edberg, **"amatör"** sporcular arasında olimpiyat geçit törenini **"şereflendiriyordu."**

Aslında tenise gelene kadar, **"sporların anası"** olarak anılan atletizm bile paraya, ticarete ve profesyonelliğe öylesine bulaşmıştı ki, en az Stefan Edberg kadar zengin bir yığın **"amatör atlet"** Barselona pistlerinde boy gösteriyordu. İngiltere'de yayımlanan haftalık The Economist dergisinin son sayısında yer alan özel bir bölümünde, sporun **"boğazına kadar paraya batışı"** ayrıntılarıyla incelenirken, bu olaydan dört adam ve bir de teknoloji sorumlu tutuluyor.

Bu dört kişiden birincisi, sporun paketlenerek satılabileceği fikrini ilk kez keşfeden ve sonradan IMG adlı vakfı kurarak bu işten milyarlarca dolar kazanan avukat **Mark McCormack.** İkinci isim ise, şimdi hayatta olmayan, Adidas firmasının ünlü patronu **Horst Dassler.** Daha 1960'lı yıllardan başlayarak atletlere inanılmaz boyutlarda **"hediyeler"** yağdırmış. 1970'lerde ise FIFA'nın hâlâ başında bulunan **Joao Havelange'**ı da işin içine sokarak 1988 Seul Olimpiyatları'na gelindiğinde olimpiyatları resmen **"satış"**a çıkarmanın öncülüğünü yapmıştı.

Üçüncü adam ise, son 30 yıldır televizyonun sporla işbirliği ve sporun televizyonda pazarlanması çağına öncülük eden ABC yayın kuruluşu patronlarından **Roone Arledge.** Tabii dördüncü adam ise, **"teknolojiyi keşfeden"** her kim ise, bu unvana o layık görülüyor... Son 30 yıl içinde sporun, en verimli ve ortalıkta en çok paranın döndüğü **"piyasa"**lardan biri haline gelmesinde gerek tek tek sporcuların, gerek takımların yöneticilerinin, gerek spor olaylarının parasal destekçiliğini ya da artık hepimizin çok iyi öğrenmeye başladığı **"sponsorluğunu"** yapanların rolü büyük. Peki bu para nereden geliyor?.. Bu kişiyi çok yakından tanıyorsunuz: Bir gün seyirci rolünde stadyumlara gelen, bir gün yine seyirci rolünde televizyonun karşısına oturan, her aybaşında vergisini tıkır tıkır ödeyen, reklamlara esir olup, iki ayda bir gidip ünlü markalardan spor malzemesi satın alan **"sıradan insan"...** Yani, siz, ben, öteki... Spordan para kazanan, sporcu ve sponsor, faturayı ödeyen de sıradan vatandaş. Peki bu alışverişte aracılığı kim yapıyor? Bu rolü de yayıncılar üstlenmekte. Çağın belki de en kârlı buluşu niteliğindeki televizyon, bu işin pazarlandığı en büyük **"tezgâh"** niteliğini taşıyor. Başka bir deyişle, spor dünyasında para **"ağaçta değil, ekranda"** yetişiyor.

Rakamlara şöyle bir göz atıldığında bunun boyutları hemen göze çarpıyor: 1974 yılında Amerikan Ulusal Basketbol Ligi'nin (NBA) televizyon yayın hakları tam 9 milyon dolardı. Bugün ise bu rakam 219 milyon dolara (yaklaşık 1.5 trilyon) fırlamış durumda. 1988 ile 1991 yılları arasında Avrupa Yayın Birliği'nin (EBU), Uluslararası Amatör Atletizm Federasyonu'na (IAAF) ödediği rakam ise 6 milyon dolar iken 1992 ve 1995 yılları arası için imzalanan sözleşmenin tutarı 91 milyon dolar. Olimpiyat yayın hakları 90 milyon. FIFA; 1990, 1994 ve 1998 dünya kupalarının her birini 78 milyon dolara satmış. İngiltere'de bu yıl başlayacak **"Süper Lig"**in yayın hakları ise yılda tam 110 milyon dolara, uydu televizyonu SKY ile BBC'nin ortak ihale teklifine verilmiş bulunuyor. Kısacası televizyonun pazardaki önemi astronomik boyutlarda. Çark öylesine iç içe işliyor ki biri olmadan öteki yok. Televizyon yoksa seyirci yok. Seyirci yoksa sponsor yok. Sporcu mu?.. O her zaman vardı.. yine de olacak.. ama daha güçlü, daha hızlı, daha yüksekte ve daha zengin...

Aaa... Müze soyulmuş!

SERDAR KIZIK *6 ağustos*

İZMİR - Selçuk'taki **"Efes"** ve Yatağan'ın Eskihisar Köyü'ndeki **"Stratonikeia"** antik kentlerinin tarihi eser depoları soyuldu ve bazı mermer heykeller çalındı. Efes soygununu yapanlar çaldıkları eserleri İstanbul'da pek çok antika kaçakçılık olayına adı karışan **Nihat Kolaşın'a** satarken yakalandı. Ancak, deponun soyulduğu üç hafta sonra farkedildi. Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürü Prof. Dr. **Engin Özgen, "Efes'teki soygunun amfitiyatroda verilen festival konserleri sırasında güvenliğin delinmesinden kaynaklanmış olabileceğini"** söyledi. Yatağan'daki depo daha önce de soyulmuş ve bir de cinayet işlenmişti.

3 Haziran 1992 tarihli Cumhuriyet'te **"Tarihi Eserde Suçüstü"** başlıklı bir haber yayımlanmış ve aralarında adı pek çok antika kaçakçılığı olayına karışan Nihat Kolaşın ve yeğeni **Ali Kolaşın'**ın yakalandığı duyurulmuştu. Adliyeye gönderilen sanıkların bazılarının tutuklu, bazılarının da tutuksuz yargılanması kararlaştırılmıştı. Haberimizde, Roma dönemine ait mermerden yapılmış bir erkek gövdesinin de **"torso"** fotoğrafı yayımlanmıştı. **"Efes'ten geldiği"** bildirilen bu heykel ve öteki eserler mahkeme kararıyla İstanbul'da Türk ve İslam Eserleri Müzesi'nde güvenlik altına alınmıştı. Bu olaydan 8 gün sonraki gelişmeyi Efes Müzesi'nden bir yetkili şöyle açıkladı :**"Ören yerindeki denetim sırasında deponun zincirinin kırılmış olduğu görüldü. Sayım yapıldı. Biri depodan ve dördü de açık sergi alanından olmak üzere dört adet eski eserin çalındığı saptandı."** Heykellerden biri müze depo kayıtlarında şöyle tanımlanıyor:

"1977 Efes kazıları sırasında antik kütüphane önünde çıkarılan, 77 cm. boyunda, 45 cm. genişliğinde, 22 cm. derinliğinde çıplak 'torso' mermer heykel. Heykelin kolları dirseklerinden, bacakları kalçanın bir altından kırık. Kalça yanlarındaki destek çıkıntılarından bir yere dayanmış olduğu anlaşılıyor. Vücut hafif sağa eğilimli."

Olay hakkında konuştuğumuz Selçuk ve Aydın emniyet yetkilileri, **"Soruşturmanın sürdüğünü bugüne değin soyguncular ile eserlerin nerede olduklarına ilişkin bir ipucu bulunmadığını"** söylemekle yetindiler. Oysa bu tanımlamadan sonra heykelin fotoğrafını görünce bunun İstanbul'da Kolaşın'lara satılmak istenen, mahkemece Türk İslam Eserleri Müzesi'nde güvenlik altına alınan ve 3 haziranda gazetemizde fotoğrafı yayımlanan eser olduğunu saptadık.

Polis ve Kültür Bakanlığı yetkililerinin olayı bugünkü yayınımız üzerine bir de bu açıdan değerlendirmeleri bekleniyor. Efes deposundan çalınan öteki eserler ise şöyle:

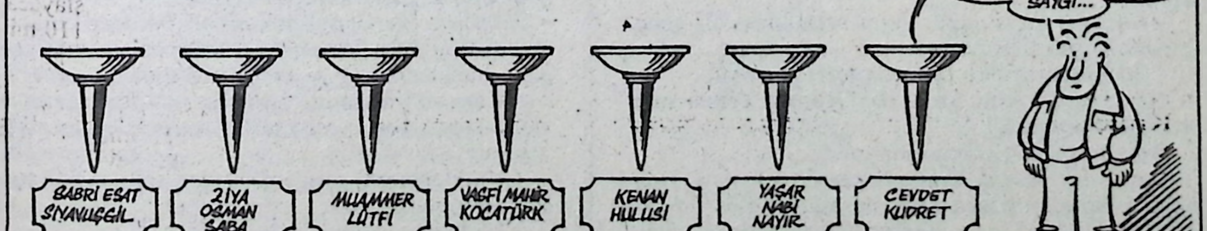
1. Efes'te çıkartılan 99 cm. yüksekliğinde mermer Herakles heykeli, İS 2. yüzyıla ait.
2. 1974'te bir ev inşaatı sırasında bulunan 44 cm. boyunda Girlandlı lahit parçası. Üzerinde bir Meduza kabartması bulunuyor.
3. Roma dönemine ait 97 cm. yüksekliğinde giyimli kadın heykeli.
4. Roma dönemine ait 52 cm. yüksekliğinde mermerden yapılmış çıplak erkek torsosu.

Efes soygunu hakkında Ankara'dan kendisiyle konuşan bir muhabirimize Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürü Prof. Dr. Engin Özgen, **"Efes amfitiyatrosunda verilen festival konserleri nedeniyle sahnede ses ve ışık düzenlemesi için pek çok kişi belirsiz saatlerde buraya girip çıkmakta ve antik kentin güvenlik sistemi bozulmaktadır. Soyguncuların bir konser bağlantısı sırasında güvenliği deldiğini sanıyoruz. Bu konuda açıklama yapılacaktır"** demekle yetindi.

Prof. Özgen'in varsayımı kabul edilecek olursa Efes'teki soygunun 31 mayısta yapılan İstanbul Senfoni Orkestrası'nın **"Bahar Konseri"** gecesi ya da öncesindeki hazırlıklar sırasında olması gerekiyor. Bundan önce tiyatroda başka bir konserin verilmediği biliniyor. Buna karşılık İstanbul Mali Şube ekiplerinin soyguncuları **"kaçakçı"** zannıyla 31 mayıstan önce takibe aldıkları biliniyor.

Bu yıl şu ana kadar Efes'te 11 konser düzenlendi. Sırada 8 konserin daha olduğu bildiriliyor.

Bu arada Yatağan'ın Eskihisar Köyü'nde bulunan **"Stratonikeia"** antik kenti deposundan 27 temmuz günü iki eserin çalındığı ortaya çıktı. Bir telefon ihbarı üzerine yapılan incelemede, Roma dönemine ait çıplak kafalı, uzun kulaklı ve büyük dudaklı, mermerden, İS birinci yüzyılda yapılmış **"satir"** tiyatro maskı ile Roma dönemine ait üzerinde sandalyede oturan bir kadını gösteren ve yaklaşık bir metre boyunda kırık mezartaşının da çalındığı ortaya çıktı. Olayla ilgili tutanakta müze bahçesinin giriş kapısının zorlanmadığı, kapı kilidinin kapalı olmadığı belirtildi. Öte yandan bu deponun 20 yıl önce bir kez daha soyulduğu ve hatta olayda eserleri taşıyan bir taksi şoförünün öldürüldüğü anımsatılıyor.

Güle oynaya cezaevine gittiler

REFİK DURBAŞ *7 ağustos*

Çocukların ellerinde **'barış'** nakışlı balonlar. Gençlerin yüzünde bir **'özgürlük'** esintisi. El ele, kol kola Cankurtaran'dan Piyer Loti'ye yürüyorlar, oradan Sultanahmet'e...

Flamalar dalgalanıyor: **"Özgürlük ve demokrasiyi cezaevleri değil, kültürevleri yaratacak", "Özgürlük hemen şimdi."**

Gençler halaylar eşliğinde türkü çığırıyor: **"Karadır kaşların ferman yazdırır..."**

Çocuklar oyunlar eşliğinde ağabeylerine eşlik ediyor: **"Dağ başım duman almış.."**

Cankurtaran'ın, Kadırga'nın, Sultanahmet'in bütün sokakları sanki bir ışık seli içinde. Bu ışığın halesinde barışın kokusu var, özgürlüğün rengi var, demokrasinin sesi var. Işık büyüyor büyüyor, Sultanahmet cezaevinin kapısında bir **'top'** halinde duruyor...

Bu ışıkla Sultanahmet Meydanı geçiliyor. Ama önce toplu olarak bir hatıra fotoğrafı çektiriliyor. Gençler, çocuklar, gökyüzü, ağaçlar, her şey bir **'şenlik'** içinde...

Ve **'şenlik'** içinde Sultanahmet cezaevi önüne varılıyor. Şimdi söylenen bütün türkülerin, şarkıların, şiirlerin tek bir adı var: **"Dostların arasındayız / Güneşin sofrasındayız..."**

Saat 19.00. Güneş, henüz ışığını ufkun ardına atmamış. Daha dün nice görüş gününün acısını ve sevincini konuk eden **"Baron'un Kahvesi"**'nin yerinde şimdi bir otelin girişi. Çevrede birçok şey değişmiş, ama cezaevi öylece duruyor. Elbet o görüş günlerinin hüznü de yok şimdi, **"Komutan"**'ın ziyaret gün ve saatlerini bildiren uyarısı hâlâ dursa da kapının ön yüzünde...

Cezaevi kapısında adımımı atıyorum. Hemen yanımda **İbrahim Balaban** ve **Müşir Kaya Canpolat.** Müşir Kaya avukatların görüşme yerini gösteriyor. Yüzünde bir hüzünden çok, bir sevincin işareti...

Balaban, **Yavuzer Çetinkaya**'nın afişini gösteriyor: **"Yavuzer ile bir akşamüstü, 29 ağustosta..."**

- Ama yetişemeyecek, diyorum. Sözcükler boğazımda düğümleniyor. Kalabalık sel halinde avluya akıyor.

Eskiden görüşme yeri şimdi sergi salonuna dönüştürülmüş. Avlu, bağrına basıyor kalabalığı. Pencerelerde cezaevi sahiplerinin kırmızı flamalara çizilmiş suretleri...

Hasan İzzettin Dinamo, İbrahim Balaban, Rıfat Ilgaz, Hasan Hüseyin, Orhan Kemal, Nâzım Hikmet, Enver Gökçe, Kerim Korcan, Sabahattin Ali, Aziz Nesin... Hepsi de **"Hoşgeldiniz"** der gibiler...

- Kapıları kapatmalı.. diyor arkamdaki bir genç. Yaşlı biri yanıtlıyor onu:

- Bu kadar meraklı olmayın içeri girmeye...

Ne diyordu **Ahmed Arif: "Akşam erken iner mahpushaneye..."**

Ama bu akşam erken inmiyor.

Beyaz bir sevinç içinde her şey ve herkes. Herkes anılarından başka ne konuşabilir böyle bir akşamda? Ve hep anılar konuşuluyor, aydınlık yüzünü kızartıp sinema makinesinin ışığı perdeye düşene kadar.

Biraz sonra film başlayacak. Balaban'la Müşir Kaya yan yana oturuyor. Balaban'a duygularını soruyorum. **"Ben burada az yattım"** diyor. Edirne cezaevine **'boyacı başı'** olarak göndermişler onu. Ama Balaban **'ressam başı'** olmuş. Kısa bir süre sonra Bursa'ya nakli mekân yapmış...

Müşir Kaya Canpolat ise hep avukat olarak gelmiş cezaevine. Bu avluya ise bir kez girmiş. O da **"Salacak Canavarı"** bu avluda idam edilirken. O zamanlar Avukat **Yılmaz Dereli**'nin yanında staj yapıyormuş. Dereli de **"Salacak Canavarı"**'nın savunma avukatıymış...

Zihni Anadol da iki kez girip çıkanlardan. İkinci girişini anlatıyor: Yıl 1958. Seçimler olmuş, Vatan Partisi de seçimlere katılmış. Ama seçimlerden sonra partiyi kapatmışlar. Dr. **Hikmet Kıvılcımlı** ile arkadaşları da içeriye... **"Dallas vardı o zaman Amerika'da"** diyor Anadol, **"Dünyada komünizm rüzgârları esiyordu. Bizi içeri attılar, 50 milyon dolar aldılar Amerika'dan."**

Mehmet Ali Aybar, Cenan Bıçakçı ile gelmiş. Oldukça sakin görünüyor. **"Benim zamanımda avluyu bölen bu duvar yoktu"** diyor, sonra eliyle bir kuleyi gösteriyor, **"İşte şurada yattım ben."** Cezaevinin otele dönüştürülmemesi için savaşım verilmesi gerektiğinden söz ediyoruz, demokrasinin **'sol'** kanadının kırıklığından, özgürlüklerden, barıştan...

Osman İşçi, 1951-52'de konuk olmuş Sultanahmet'e. Deri-İş Sendikası'nı kuranlardan. Savunmasını da kendisi yapmış, **"Aleni olsun istedim, gizli yaptılar"** diyor. O günlerin zor koşullarından söz ediyor: **"Bir karavana gelirdi, sade su... İçinde iki-üç fasulye, kurtlar yüzerdi içinde... Ne günlerdi o günler..."**

Şimdi gökyüzünde yarım bir ay. Orhan Kemal'in tamamı Sultanahmet cezaevinde çekilen **"72. Koğuş"** filmi başlıyor. Koğuşların pencerelerine bakıyorum. Ne kadar tanıdık yüz var. İşte bu pencerede Nâzım Hikmet, şunda Orhan Kemal, şurada Mehmet Ali Aybar... Hepsini saysam bu yazı bir dizi olur.

Hep birlikte filmi izlemeye başlıyoruz. Hapishanede yatan insan geceyi ve bahçeyi görmezmiş. Ama bu akşam her şey ayan beyan. Her şey ve herkes görülebilir berraklıkta...

Kalabalığa bakıyorum. Asıl ev sahiplerinden Mehmet Ali Aybar, Zihni Anadol, İbrahim Balaban, Nuran Akşit, Osman İşçi protokolde değil, kalabalığın arasındalar. Filmi izlemekten çok, gözleri yattıkları koğuşların pencerelerinde...

Gençler sigaralarını yakmışlar. Perdede cezaevinin sureti. Derinden sinema makinesinin sesi geliyor. Makinenin ışığı seyircilerin sırtına düşüyor.

"Cezaevi" diyorum, **'sinema'** da olsa cezaevinde, cezaevine benziyor işte! Dört duvar arasına sıkışıp kalmış bir sinema...

Çocukluğumun resmi perdeden inip sesini sesimin üzerine koyuyor:

- Ne kadar özlemişim seni...

Madalyonun İki Yüzü..

İLHAN SELÇUK *7 ağustos*

Masamın üstündeki gazete yığınına bir göz attım; Bosna-Hersek'teki katliam manşetlerde dalgalanıyor. Elbette dalgalanacak; ama, Güneydoğu'da vurulan çiçeği burnunda gazeteci **Burhan Karadeniz**'e ilişkin habere yeterince yer verilmiş mi?

Son altı ay içinde Olağanüstü Hal Bölgesi'nde yedi gazetecinin öldürülmesi ne anlam taşıyor? İstanbul basını Diyarbakır'a çok mu uzakta yaşıyor? Terör kurbanı kim olursa olsun, ayrım yapılmamalı. Her tür ayrımın karşısında olmak gerekmez mi! Irk ayrımı lanetlenmeli!.. Kadın-erkek eşitliği savunulmalı!.. Etnik ayrımcılık çağdışılıkla eş anlamlı değil mi!.. Terörün karşısında sınıfsal ayrım gözetilir mi!.. Terör kurbanının mezhebine, dinine, soyuna, cinselliğine, hangi sınıftan olduğuna göre ahkâm mı keseceğiz? **Kemal Kayacan**'a **'oh olsun'** deyip yalnız Burhan Karadeniz'e saldırıyı kınarsak, insanlığa sığmayacak bir tutuma düşmez miyiz? Bir devrimci, insanın insanlaşması yolunda en yüksek bilinç düzeyine ulaşmış insan olmalı!..

☆

Okurum **Arzu Özkuş**'tan aldığım mektubu yayımlarken öldürülen kişilerin tümünün de insan olduğunu unutmaktan bizi belki alıkoyar diye düşünüyorum. Ya öldürülenlerin yakınları? Onların -ister Kürt, ister Türk, ister asker, ister sivil olsun- yüreklerinde nasıl bir dağlanma ve benliklerinde nasıl bir hesaplaşma olduğunu düşünen var mı?

Arzu Özkuş yazıyor:

"Sayın Selçuk,

Ben bir Cumhuriyet okuruyum. 19 Temmuz 1992 tarihli makalenizi okuduktan sonra, size teşekkürlerimi iletmeye ve uzun zamandır kiminle paylaşacağımı bilemediğim bir konuyu size yazmaya karar verdim.

Tek kardeşim olan Piyade Üsteğmen Hakan'ımı makalenizin son bölümünde belirttiğiniz gibi 10 ay önce 6 Ekim 1991 tarihinde Erzurum-Tuzluca karayolunda otobüsü durdurup, yanında eşi ve beş aylık bebeği olduğu halde dağa kaldıran, öldürecekleri yetmiyormuş gibi dağ bayır 2 kilometre yürüterek her adımda ölüme bir adım daha yaklaştıklarını yüreklerine dağlayan, bu manevi işkence sonunda kardeşimi karısının ve beş aylık bebeğinin önünde öldürenleri ve bu eylemleri destekleyenleri acıyla kavrulan yüreğimin her bir zerresiyle kınıyorum.

Şehit ettikleri o insan ki ne o anda üstlendiği görevi ne de kişiliği gereği Kürtlere hiçbir zararı dokunmayacak biriydi. O insanlık vasıfları öyle üstün bir insandı ki bedensel organlarını Kürt veya Türk ayrımı gözetmeksizin insanlık yararına bağışlamıştı. O öyle bir insandı ki yaşamında bir karıncayı bile incitmekten korkar, incitenleri uyarırdı.

Şimdi lütfen söyleyin Sayın Selçuk, ben yaşamı, duyguları ve düşünceleri altüst edilmiş bir insan olarak artık eskisi gibi idam cezasının kaldırılmasını nasıl isteyebilirim? Ya da benim kardeşimi ve diğer masum insanları hunharca şehit eden teröristlere insanca davranılmasını nasıl dileyebilirim? **Leyla Zana** *ya da* **Hatip Dicle** *gibi Meclis kürsüsünden seslenen, gazetelere PKK yanlısı demeçler verenleri nasıl affedebilirim? Kimden yana olduklarını yüzüne bakarak anlayamayacağım insanları Türk ya da Kürt ayrımı yapmaksızın eskiden olduğu gibi nasıl sevebilirim? Ben kafamdaki bu düşünce ve duygu karmaşasıyla yaşamımın sonuna dek nasıl dingin yaşayabilirim? Sizden ricam Sayın Selçuk, lütfen Güneydoğu sorunu ilk sayfalardan geri sayfalara atılmasın; biz şehit ailelerinin acıları resimlerde, yan sütunlarda kalmasın; üstüne gidilsin, gidilsin ki nice Hakan'lar gitmesin yaşamdan..."*

☆

Arzu'nun mektubu beni düşündürdü...

Adı, Arzu değil, Berivan da olabilirdi, Türk ya da Kürt, ne değişirdi? İnsanları kan davalarına bağlayan tohumlar bu topraklara ekiliyor. Yine de gelin biz idam cezalarına karşı çıkalım; Türk ya da Kürt ayrımcılığı yapmadan Anadolu'da kardeşçe yaşamayı deneyelim ve sürdürelim. Çok mu güç? Ya da soruyu tersine çevirelim: Birbirimizi boğazlamak daha mı kolay?

O bir öğretmendi...

MEHMET AKA *11 ağustos*

ŞANLIURFA - **"Şimdilik, son, basın şehidi olan Yahya Orhan'ın, şimdilik son diyorum, çünkü bu yazının yayımlanacağı cumartesi gününe kadar başka gazeteci arkadaşlarımızın öldürülüp, öldürülmeyecekleri belli değil..."**

Geçen cumartesi günü Özgür Gündem'deki sütununda yukarıdaki satırları kaleme alırken 6 ay içerisinde 7 gazetecinin yaşamını yitirmesine yol açan saldırıları kınayan **Hüseyin Deniz**, 8. kurbanın kendisi olabileceğini düşünemiyordu kuşkusuz...

İlk kez 5 yıl önce Kızıltepe Belediye Başkanlığı seçimlerinde tanıdım Hüseyin'i. 2 günü buz gibi bir otel odasında sobayı yakmaya çalışırken, sohbet ederek geçirdik.

Küçük bir ilçede gazetecilik yapmasına karşın, bilgi ve kültürel birikimi ile olayları geniş bir perspektiften görüp yorumlar getiriyordu. Güneydoğu'nun çeşitli yerleşim birimlerinde ilkokul öğretmenliği yapmış, 12 Eylül'de tutuklanmış ve yaşamının 5 yılını cezaevlerinde geçirdikten sonra "sakıncalı" damgasını yiyerek çok sevdiği mesleğinden uzaklaştırılmıştı bu kez.

O her zaman bir öğretmen olarak gördü kendisini. Gazetecilikte de hep doğruyu vermeye çalıştı okurlarına.

Cumhuriyet'te geçen günlerde yayımlanan **"Güneydoğu'da gazeteci olmak"** başlıklı haberden sonra arayarak **"Bu tür saldırıları belki böyle haberler önler. Tüm basın elbirliğiyle olayın üzerine böyle giderse mutlaka çekineceklerdir"** diyordu.

Yaşamı süresince kimsenin kalbini kırmamaya çalıştı. Cumhuriyet'teki 6 yılı aşkın muhabirlik döneminde son derece titizlikle kaleme aldığı özlü haber, röportajları ile dikkati çekti ve hemen herkesin sevgisini kazandı.

Önceki gün 17-18 yaşlarındaki 2 kişinin Ceylanpınar ilçe merkezindeki saldırısı sonucu ağır yaralanan Hüseyin, yaklaşık 26 saat direndi yaşama yeniden dönebilmek için. Ailesi, arkadaşları, gazeteciler, doktorlar seferber oldular başında. Üç ameliyat geçirdi bu sırada. Neredeyse baştan hiç umut vermeyen doktorları yanıltacaktı beynindeki kurşuna karşı yeniden yaşama dönerek. Ancak Hüseyin'in yaşama dönebilme çabasında çevresindekiler dışında destek çıkan olmadı. Böbreklerinin çalışmaması yüzünden hemodiyaliz aygıtına bağlanması gerekiyordu.

Ama 300 bin nüfuslu Şanlıurfa'daki sağlık kurumları ve hastanelerde bu aygıt yoktu. Koma durumunda Diyarbakır Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'ne kaldırılması gerekiyordu.

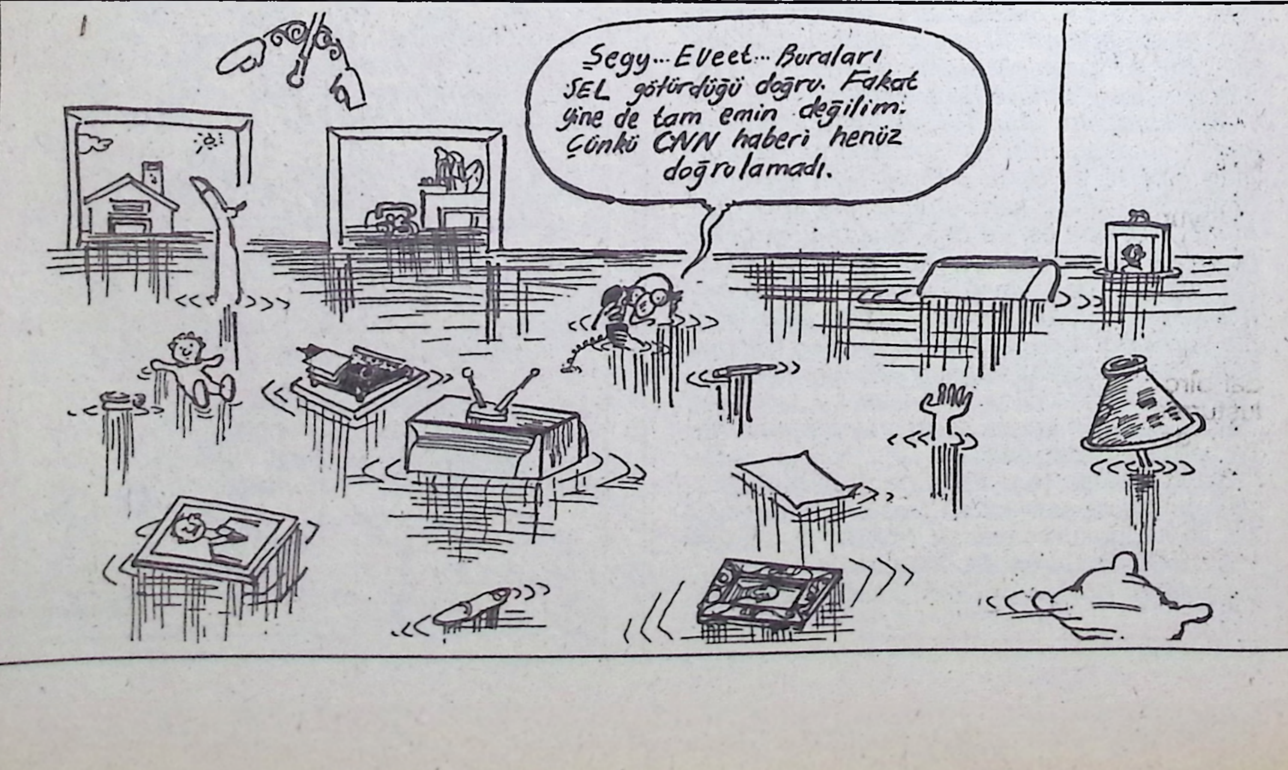
Ama 3 saatlik yola dayanacak kadar düzenli atmıyordu kalbi. Gazeteciler bir helikopterle sevkinin yapılması için aramadık yetkili bırakmadılar. Ama bürokratik işlemler Malatya'dan Diyarbakır'a, ondan Ankara'ya, Ankara'dan da tekrar Şanlıurfa'ya uzayacak genişleyecekti.

En büyük çabayı harcayanlardan biri 24 saat başından ayrılmayan doktor **Cumhur Başıbüyük** oldu Hüseyin için.

Ancak o da elinden geleni yaptığını, kısa zamanda Diyarbakır'a götürülmesi gerektiğini söylüyordu. Riski biliyor, ancak başka bir çözüm yolu da göremiyordu.

Şanlıurfa'dan Diyarbakır'a uğurladıktan 2 saat sonra ölüm haberini aldık Hüseyin'in. Büyük şevkle bir an önce çıkarmak için çabaladığı yeni kitabını göremeden yaşama yumdu gözlerini.

Öğretmen, Uluslararası Yazarlar Birliği üyesi, gazeteci Hüseyin Deniz, geride gözü yaşlı bir eş, 4 çocuk ve kendisini her zaman sevecek, anacak olan dostlar bıraktı...

Bosna ve Batı'nın Önlenemeyen İkilemi...

ERGUN BALCI *12 ağustos*

Bosna-Hersek bunalımı, Batı'yı 2. Dünya Savaşı'ndan bu yana belki de en büyük ikilemin içine sokmuş görünüyor.

Bosna'ya yapılacak askeri bir müdahalenin Körfez Savaşı'ndan çok daha kanlı olacağı konusunda herkes görüş birliği içinde. Bu bakımdan kara harekâtına kimse yanaşmıyor. Hava saldırısı konusunda ise kara harekâtında olduğu gibi tam bir görüş birliği olduğu söylenemez. Çoğunluk, hava saldırılarının Sırpları yola getirmeye yetmeyeceği, Sırp milislerin misilleme olarak Bosna'daki BM gücüne saldıracağı görüşünde.

Ama bu görüşe karşılık, etkili hava akınlarının Sırplara karşı caydırıcı rol oynayacağını, **Slobodan Miloseviç**'in Batı'nın kararlı olduğunu anlayarak hizaya gelebileceğini savunanlar da var.

Batı Avrupa ile ABD'nin yürüttüğü mantık şöyle: Sırbistan, Irak çölüne benzemez. Oraya bir girdik mi, bu adamlar gerilla savaşı ile bize kan kustururlar.

Havadan bombalasak, Sırplar hizaya gelmezse fiyasko olacak, dünyaya rezil olacağız. Bu kez prestijimizi kurtarmak için savaşı tırmandırmak zorunda kalacak, kaçmaya çabaladığımız batağa sürükleneceğiz.

En iyisi, Müslümanlara el altından baskı yaparak, Sırpların koşullarının hiç olmazsa önemli bölümünü kabul ettirmeye çalışmak.

Bu mantığa göre Batı Avrupa hükümetleri Bosna'da bir serüvene sürüklenmeyecek, hem de Başkan **Bush** seçimlerin yaklaştığı sırada tehlikeli bir kumara girmeyecektir.

Ne var ki bu mantığın aslında bir çözüm getirmeyeceğini Batı da biliyor. Sözgelişi Miloseviç, Bosna'daki başarısından yüreklenip şansını Kosova'da denemeye kalkışır, bu bölgeyi de tümüyle Belgrad'a bağlamaya çalışırsa ne olacak? Bunalıma Arnavutluk ve 700 bin kişilik Arnavut azınlığın yaşadığı Makedonya sürüklendi mi, yangın kısa sürede Yunanistan'la Bulgaristan'a da sıçrar.

Buyurun yeni Balkan Savaşı'na.

Tut ki, Miloseviç, temkinli davranarak şansını zorlamadı ve Kosova'ya müdahale etmedi. Ama Miloseviç'in *'etnik temizlik'* ve sözüm ona Sırp azınlığı koruma politikasının başansı, Baltık'tan BDT cumhuriyetlerine kadar birçok rejim için çok tehlikeli bir örnek oluşturmaz mı? BDT ülkelerinin büyük çoğunluğunda önemli miktarda Rus azınlıkları yaşıyor. Moskova'da desteğini giderek yitiren Boris Yeltsin'in yerine, aşırı milliyetçi bir lider gelirse, Miloseviç'in kumarını o da oynamaya kalkışmaz mı?

Yukarı tükürsen bıyık, aşağı tükürsen sakal.

Batı bu ikilemle boğuşurken Bosna-Hersek'te toplama kamplarının ortaya çıkması ilginç gelişmelere yol açabilecek nitelikte görünüyor. Basında ve radyoda ayrıntılı biçimde verilen, televizyonda görüntüleri sergilenen toplama kampları Batı kamuoyunda büyük tepki yarattı.

Hükümetlere, Bosna-Hersek'e müdahale için yapılan baskı hızla artıyor. Toplama kampları, Avrupa'nın en duyarlı olduğu konuya, Yahudi soykırımına çağrışım yaptığı için yönetimler çok güç durumda kaldılar.

Olay Bosna-Hersek'teki iç savaş boyutunu aşıp Avrupa'nın göbeğinde yeni bir Nazi vahşeti niteliğine büründü. Batı hükümetlerinin bu duruma uzun süre seyirci kalmaları çok zor. Bir şey yapmadıkları takdirde yanı başlarında yeni bir soykırıma izin vermekle suçlanacaklar. Toplama kampları,

Başkan Bush'u da çok güç durumda bıraktı. Bush, Bosna'da oynayacağı kumarın, Beyaz Saray'a tekrar seçilme şansını olumsuz etkileyeceğini düşünüyordu. Amerikan askerlerinin Bosna-Hersek'te ölmeleri halkta tepki yaratabilir,

Demokratların eline ise iyi bir koz geçerdi. Ama şimdi durum tersine dönüyor. Toplama kampları ortaya çıktıktan sonra, duruma seyirci kalması, halkta **'güçsüz bir başkan'** olduğu izlenimini yaratacaktır.

Üstelik Demokratlar, Bush'u çekingenlikle suçlamaya başladılar bile. **Bill Clinton,** 10 gün kadar önce yaptığı konuşmada, ABD Başkanı'nın politikasını eleştirerek, Bosna-Hersek'teki Sırp mevzilerine hiç olmazsa sınırlı hava akınları düzenlenmesini istedi.

Clinton bu konuşmayı yaptığında toplama kampları olayı henüz patlamamıştı.

Bush, Clinton'a verdiği yanıtta, Demokrat adayı, ABD'yi bir serüvene sürüklemek istemekle suçlamıştı. Ancak kamuoyunun ayağa kalktığı, halkın kendisinden kararlı bir davranış beklediği bugünkü ortamda Clinton'a aynı suçlamayı yöneltmesi herhalde çok zor olur. Şu anda Clinton, Bosna-Hersek'te daha atak ve kararlı bir politika izleme yanlısı olarak görünürken, Bush, toplama kamplarının ortaya çıkmasından sonra bile karar veremeyen, bocalayan bir başkan izlenimi vermektedir. Özetle, toplama kamplarının ortaya çıkmasından sonra ABD ve Batı Avrupa hükümetleri istemeye istemeye Bosna-Hersek'e müdahaleye doğru itilmekte, bu arada içine düştükleri ikilem daha da büyümektedir. Müdahale etseler, sonuç fiyasko olabilir; etmeseler, bu kez kamuoyundan gelen tepkiler hepsini yıpratacaktır. Görünüm şimdilik böyle...

Devlet liselerinde kolej eğitimi

FİGEN ATALAY / AYŞE SAYIN *12 ağustos*
Milli Eğitim Bakanlığı 1992-1993 öğretim yılında 26 lisede hazırlık sınıfı uygulaması başlatacak. Ağırlıklı yabancı dil programı uygulayacak bu liselerde öğrenim süresi 4 yıl olacak. İngilizce eğitim yapılacak hazırlık sınıflarında, bu yıl toplam 4 bin 560 öğrenci öğrenim görecek.

Bu uygulamayı başlatacak okullarda, hazırlık sınıfı kontenjanlarını doldurabilmeleri halinde önümüzdeki öğretim yılında lise 1. sınıf olmayacak. Kontenjanın doldurulamaması halinde ise hazırlık şubelerinin yanı sıra lise 1. sınıf şubeleri de bulunacak.

Ağırlıklı yabancı dil programı uygulayacak okullar, hazırlık sınıflarına öğrenci seçerken, bu okulların orta son sınıflarını bitirmelerine karşın diploma notları hazırlık sınıfı için yeterli olmayan öğrenciler, öğrenimlerini başka liselerde sürdürmek zorunda. Bu durum, öğrencilerin ve velilerin protestolarına neden olurken, okul yöneticileri, soruna çözüm bulamadıkları için üzgün.

Milli Eğitim Bakanı **Köksal Toptan**'ın, Anadolu liselerinde yığılmayı engellemek ve lise bitiren öğrencinin en az bir yabancı dili iyi öğrenmesini sağlamak amacını taşıyan tasarımı birkaç okulla sınırlandırılmadı.

Türkiye'de bulunan toplam 4 bin 89 liseden, yaklaşık binde 6.5'ini oluşturan, 18 ildeki 26 lisenin bu uygulamaya geçmesi kararlaştırıldı.

Pilot bölge uygulaması olarak devreye girecek hazırlık sınıfı uygulaması için seçilen okullarda, okulların büyüklüğüne göre 2 ile 5 şube, bu amaç için ayrılacak.

Öğrenciler, bu okullara kayıtlarını yaptırırken, herhangi bir sınava tabi tutulmayacaklar. Bu okullara diploma notu (ortaokul 1, 2 ve 3. sınıf ağırlıklı not ortalaması) 8 ve daha üzeri olanlar başvurabilecekler.

Başvuruların, belirlenen kontenjandan daha fazla olması durumunda, başvuran adaylardan diploma notu en yüksek olana göre bir sıralama yapılacak. Okul müdürlüklerine şahsen yapılacak başvurular, bugün başlayıp, 21 ağustosta sona erecek. Bu kapsamda, İstanbul'da 5, Ankara ve İzmir'de de 3 liseye hazırlık sınıfı eklenecek. Hazırlık sınıfları, 40'ar kişiden oluşacak. Pilot bölge uygulaması için belirlenen okullar, öğretmen yeterliliği ve öğrenci kapasitesinin yüksek olduğu okullar arasından seçildi.

Bu okulların hazırlık sınıflarında ders verecek öğretmenlere, öğretim yılı başlamadan önce özel bir seminer verilecek.

21-31 temmuz tarihleri arasında aday kaydı yapan Kabataş Lisesi'ne orta son sınıf başarı ortalaması en az 8 olan 590 öğrenci başvurdu. 200 kişilik hazırlık kontenjanı için 4-8 ağustos tarihlerinde kesin kayıt yapıldı. Diploma notu en yüksekten başlamak üzere yapılan sıralamada en son kesin kaydı yapılan öğrencinin not ortalaması 9.06 idi.

Haydarpaşa Lisesi'nde de hazırlık sınıfı için diploma notu ortalamaları 9.93 ile 8.74 arasında değişen 160 öğrenci alındı. 200 hazırlık sınıfı kontenjanı bulunan bu okulda da kontenjan açığı önümüzdeki günlerde doldurulacak.

Bu uygulamadan en çok zarar görenler, Haydarpaşa Lisesi gibi orta bölümü olan liselerde öğrenim görenler. Bu lisenin orta son sınıfını bitiren öğrenciler arasından yalnızca 11'i hazırlık sınıfına geçebildi.

Diğerleri ise Cumhuriyet ve Burhan Felek liselerinden birine kaydolmak zorunda. Diploma notları yeterli olmadığı için 3 yıldır öğrenim gördükleri ve mezun olmayı ümit ettikleri liseden ayrılmak zorunda kalan öğrenciler, kendilerine haksızlık yapıldığını düşünüyorlar.

Bu öğrencilerin velileri, **"Haydarpaşa Lisesi yeni bir uygulamaya geçiyor olabilir. Ama bundan bizim çocuklarımız neden zarar görüyor? Orta bölüme yeni öğrenci alınmazdı, ama halen öğrenim görenleri sokağa atmak yerine ayrı şube açarak mezun edebilirlerdi. Biz çocuklarımızı Haydarpaşa Lisesi mezunu olsunlar diye bu okula kaydettirdik. Şimdi lise öğrenimleri için iki okul gösteriyorlar. Bu durumu şiddetle protesto ediyoruz"** dediler.

Doğa ve İnsan

MÜŞERREF HEKİMOĞLU *14 ağustos*
Ören günleri Assos kıyılarında sona erer yaz aylarında. Balkonda oturur, güneşi uğurlarım. Şiirsel anlar yaşarım. Assos'a gitmeyi düşlerim, turkuvaz sularda yüzmeyi. Önceki gün o düş gerçekleşti. Assos sevdalısı bir dostum geldi Ankara'dan. Ver elini Assos. Kadırga'da denize girmek büyük mutluluk gerçekten. Ege'nin mavisi başka burada. İznik çinilerinin mavisini yaratan ustalar da bu sularda yüzdü belki de... Su birden derinleşiyor, bir kulaç, bir kulaç daha denizi yaşıyorsun tepeden tırnağa. Bizim koyda poyrazlı günlerden sonra Assos'ta sessizliğin müziğini dinliyorum. Dalgalar çakıllara vuruyor, beyaz bir çizgi oluşturuyor, o beyaz çizgi dağlarda yankılar yapıyor sonra. Assos'un mavi konseri bu! Korkarım gelecek yıllar dinleyemeyeceğiz! Doğamızı hızla yitiriyoruz. Assos'un dokunulmazlığı da sona eriyor artık. Çok uyduruk yapılar yükseliyor! Bu mavi sular da kirlenecek yakında! Denizin saydamlığını, dalgaların dağlara yansıyan şarkısını masal türü dinleyecek çocuklar. Son yirmi yılda nice güzel gerçek, masala dönüştü değil mi? Ailemizin küçüklerine güç anlatıyorum kimi güzellikleri. Dinlerken tepki gösteriyor, niye resmini çekmedin diye kızıyorlar

bana! Kaç albüm dolardı kimbilir. Çiftehavuzlar'dan başlayarak nerelere gelirdi! Örneğin Altınoluk'ta oksijen cenneti var. Ama eski Altınoluk nerede? Son yıllardaki çarpık kentleşme cehennem görüntüsünde! O dizi apartmanları yükseltenler doğayla hiçbir uyum düşünmemişler! Mimarlarımızın tepkisi olmaz mı bu uyduruk yapılara? **Cengiz Bektaş**'ın kulakları çınlasın! Kaçanı yakalamak için Güre'de güzel bir savaşı var, ama sanırım yalnızlığı da... Belli değerlere bağlananlar giderek yalnızlaşıyor ülkemizde. Ama ne çıkar, yaşamımız o değerlerle anlam kazanıyor değil mi?

Kadırga'nın çakıllarına uzanan iki kişi konuşurken kalbim çarptı o gün. Biri yaşlı, öteki orta yaşlı iki İstanbullu, Bakırköy'de denize girerlermiş vaktiyle, biri cankurtaranmış delikanlılık çağında. *"Para da almazdım, boğulanları kurtarmanın sevinci yeterdi"* diyor. Paranın sağlayamadığı bir parıltıyla gülümsüyor! Beri yanımda da TV'de bir gecede kazanılan milyonlardan söz ediliyor! Dalgıçla söyleştik biraz. Birkaç yıldır Kadırga'da dinlendiklerini anlattı. Küçük motelin mutfağını övdü bize. Özellikle baklavayı. Derin sularda yüzerek açlığımız da derinleşti anlaşılan, lokantaya koştuk hemen, nar gibi barbunyalar yedik. Üç barbunya otuz beş bin lira deniz kıyısında, ucuz mu, pahalı mı siz karar verin. Sonra baklava istedik. Özelliğini sordum garsona. *"Yengenin baklavası, evde yapıyor"* dedi. Yengeye teşekkür ettik. Behramkale'ye tırmandık sonra, aşağıya indik, çay içtik, Midilli'yi seyrettik, Safho'ya el salladık. Bu güzel kıyılar vaktiyle nelere tanık olmuş değil mi?

Güzelliklere, aşklara, öykülere. Kuşkusuz yine olacak. Belki de her şey yeniden başlayacak.

Çirkinleşmenin sınırı bitecek bir yerde. Kadırga'da rastladığım İstanbullu, Bakırköy'den, Florya'dan denize giremediği için geliyor bu kıyılara. Hepimiz öyle değil mi, güzelim Boğaz ya da Marmara kirlenmeseydi Ege, Akdeniz yolları açılır mıydı İstanbullulara? Pekiyi buraları kirlenince ne olacak? Nereye gideceğiz? Yabancılar ülkemize geliyor bugün. Çevre kirlenmesi önlenmezse onlar da gelmez kuşkusuz. Turizme bağlanan umutlar da solar çok geçmeden. Yeşerme gücü de sevgiden kaynaklanır her şeyden önce. Çevre bilinci; doğamızı, insanımızı severek oluşur, derinleşir ancak. Sevmeyi bilmeyenlere öğretmek hiç kolay değil, ama güçlüğü de aşmak zorundayız. Sevenler aşıyor, çevre kirlenmesine karşı tepki gösterenler belli bir duyarlılığın oluştuğunu kanıtlıyorlar ülkemizin her köşesinde.

Galiba önce karar vermek gerekiyor, çevremizi seviyor muyuz, doğamızı seviyor muyuz, denizimizi, dağlarımızı seviyor muyuz?

Olanak bulursanız Assos'a gidin bir gün, Kuzey Ege'nin mavisini görün, derin sularda birkaç kulaç atın, doğayı sevmeyi öğrenebilirsiniz, korumak özlemini çok derinden duyabilirsiniz.

Doğa büyük öğretmen bence, insana çok şey öğretiyor. Savaşmayı, barışmayı, direnmeyi, sevmeyi, sevginin üretkenliğini, sevgisizliğe duyulan küskünlüğü. Assos'a gitmek armağan türü bir öneri okurlarıma. O mavi mutluluğu herkesin yaşamasını diliyorum. Yoksa bahçede bir ağaç, evde bir saksı da bir şeyler öğretir insana. Severseniz saksıda çiçekler güler değil mi, sevmezseniz küser, boyunlarını bükerler. Çünkü onlar da dertleşmek, söyleşmek ister. Doğa ve insan diyaloğu sevgiyle gelişir geçmişten geleceğe güzel ürünler verir. Kimi zaman gözlerimizden utandığımız görüntüler de bu diyaloğun kopukluğundan, sevgiyle oluşmamasından kaynaklanıyor bence...

Güzel doğamız o diyaloğu oluşturmayı da bize öğretecek elbet.

Uğur Mumcu beraat etti

14 ağustos

İstanbul Haber Servisi - Gazetemiz yazarlarından **Uğur Mumcu**, eski Milli Savunma Bakanı **Ercan Vuralhan**'ın açtığı davadan beraat etti. Kamuoyunda **'arızalı zırhlı araç alımı'** olarak bilinen dava geniş tartışmalara neden olmuştu.

ANAP dönemi Milli Savunma Bakanı Ercan Vuralhan, Uğur Mumcu'nun, seks oteli sahipleri ile ortaklıklar kuranların, yasalara aykırı yollarla, arızalı zırhlı araç ve kurşun geçiren yelek alımları ile ilgili yazılarında kendisinin küçük düşürüldüğünü iddia ederek dava açmıştı.

Uğur Mumcu, İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde dün yapılan duruşmada, yapılan inceleme ve soruşturmalarda yayınların gerçek olduğunun kanıtlandığını söyleyerek, **"Haber gerçek ise gazeteci yayından sorumlu olmaz. Yayınlar, kamu yararı amacıyla yapılmıştır"** dedi. Uğur Mumcu, 7 sayfalık savunmasında özetle şunları söyledi:

"Ben bu yayınları yine de yapmayacaktım. Bütün devlet yetkililerine gittim. 'Bu zırhlı araçlar kurşun geçiriyor, önlem alın' **dedim. Ama hiçbir cevap alamadım. Bu yayınlarda kamu yararı varsa o zaman kişisel haklar ikinci planda gelir. Kamu yararı amacıyla yayın yaptım. Tek tek sergilediğim ilişkiler üzerine eğer adalet zamanında işleseydi, sanık sandalyesinde bulunması gereken tek bir kişi vardı: O da Ercan Vuralhan'dı. Yayınlarımız, seks oteli sahipleri ile ortaklık kuranların yasalara aykırı yollarla, arızalı**

araç ve kurşun geçiren çelik yelek satın almalarını engelledi. Ben bu konuyu kamuoyuna sunarak görevimi yaptım. Beraatimi istiyorum."

Uğur Mumcu'nun avukatı **Turgut Kazan** ise yaptığı savunmada, söz konusu yazılarda Vuralhan'ın bütün ilişkilerinin ortaya konmaya çalışıldığı, zırhlı araç satışı ve bu araçların delinişinin belgelerle açıklandığını belirterek şunları söyledi:

"Her yazı bomba gibi patlamış, tartışılmış, çeşitli kademelerde komisyonlar kurulmuş, araştırmalar yapılmıştır. Şimdi Vuralhan, 'Ben küçük düşürüldüm, gazeteciyi hapsedin' diyor. Eğer bir bakanın ilişkileri, kamuoyunun ilgisini çekecek nitelikler taşıyorsa ve raporda söylendiği gibi şüphe davet ediyorsa, gazeteci bunu bin kez de, on bin kez de yazabilir. Ta bir araştırma yapılmasını ve gerçeğin ortaya konmasını sağlayana kadar. Vuralhan, Milli Savunma Bakanı'dır. Onun ilişkilerini açıklamakta kamu yararı vardır. Müvekkilimizin gazetecilik görevi yaptığını belirtiyor, bu gerçeğin tescilini istiyoruz."

Savunmalardan sonra İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi, suçun unsurlarının oluşmadığına karar vererek, Uğur Mumcu ve dönemin Cumhuriyet Gazetesi Yazıişleri Müdürü **Okay Gönensin** hakkında beraat kararı verdi.

Atığınız mı var? Buyurun doğaya...

TUNCAY ÖZKAN *15 ağustos*

ANKARA - Türkiye'nin kalkınmasında önemli yer tutan endüstri tesisleri, gerekli arıtma ve modernizasyondan yoksun olmaları ve kuruluş yerlerinin yanlış seçimi nedeniyle doğal yaşamın belalısı haline geldiler.

En kirletici sanayi kolları arasında; gübre, demir-çelik, selüloz-kâğıt, şeker, maden, petro-kimya, deri ve enerji ön plana çıkıyor. Bunların yanı sıra evsel atıkların da önemli bir kirletici olarak çevreye zarar verdiği kaydediliyor. Kirleten tesislerin en yoğun olduğu iller arasında; İstanbul, Kocaeli, Bursa, Adana, Kayseri, Ankara, Sakarya geliyor. Çevre Bakanlığı'nın 1991 istatistiklerine göre 400 endüstri tesisi, çevre kirliliği yaratıyor.

Ekonomi ile ekoloji arasında çatışmaya yol açan ve ekonomiyi ekolojinin düşmanı haline getiren yapılanmada, en önemli sorunun, iki olgu arasındaki dengenin sağlanması olduğu belirtiliyor.

Türkiye, her iki konuda da büyük sıkıntılar yaşıyor. Yapılan araştırmalar, sanayi tesislerinin büyük kısmının halen arıtma tesislerinden yoksun olduğunu gösteriyor.

Çevre Bakanlığı tarafından yapılan araştırmalar ile TBMM Çevre Komisyonu'nun hazırladığı rapora göre Türkiye'nin doğal kaynaklarının kirlenmesinde etkili olan başlıca endüstri kolları ve yol açtıkları zararlar şöyle sıralanıyor:

Gübre endüstrisi: Bu sektörde faaliyet gösteren kuruluşlar Azot Sanayi, Gübre Fabrikaları, Akdeniz Gübre, İstanbul Gübre, Bandırma Gübre, Ege Gübre, Toros Gübre ve Kimya Endüstrisi, Türkiye Demir Çelik İşletmeleri, Petkim Petrokimya şirketleri olarak sıralanıyor.

Üretim sırasında gübrenin cinsine bağlı olarak, çeşitli atıklar ortama veriliyor. Atıkların cins ve miktarları başta kullanılan hammaddelerin kalitesine, tesisteki makine ve donatımın tipi ve üretilen gübrenin özelliklerine bağlı olarak değişiyor.

Bu tesislerde oluşan atıklar arasında amonyak, nitrik asit, sülfirik asit, fosforik asit, amonyum nitrat, amonyum sülfat, amonyum fosfat, kükürt dioksit, karbon dioksit, florlu gazlar ve toz emisyonları bulunuyor. Bunlar özellikle hava ve su kaynaklarımızı kirletiyorlar.

Enerji endüstrisi: Türkiye'de enerji ihtiyacı kömür (yüzde 28), petrol ve dogalgaz (yüzde 47), odun, tezek ve bitki artıkları (yüzde 16) ile su kaynakları (hidrojen), jeotermal ve elektrik (yüzde 9) ile karşılanıyor. Enerji kaynaklarının önemli bir kısmını oluşturan linyitlerin düşük kaliteli oluşu, önemli çevre sorunları yaratıyor. Toplam elektrik enerjisinin yüzde 60'ının üretildiği termik santrallarda önemli kirletici etkenler; kükürt dioksit, azot oksitler, toz emisyonları olarak belirleniyor.

Kullanılan kömürün düşük kalorili olması, buna karşılık yüksek kükürt içermesi, termik santralları önemli bir kirletici yapıyor.

Çimento endüstrisi: Çimento endüstrisi, 41 fabrika ile 24.5 milyon tonu bulan üretim kapasitesine ulaşmış durumda.

Bu üretimin yüzde 60'a yakın kısmını özel sektör gerçekleştiriyor. Çimento fabrikaları, çıkardıkları çimento tozu ile kullandıkları yakıtlardan kaynaklanan kirlenmelere neden oluyorlar. Bu kirlilik, toprak ve bitki örtüsü ile havayı etkiliyor.

Kâğıt-selüloz endüstrisi: Türkiye'de bu alanda üretim yapan tesislerin sayısı 39 adet olup bunların 35'i özel sektör ait. Özellikle havaya verdiği kükürt dioksit miktarının çok olması nedeniyle, hava kirliliğine neden oluyor.

Bu sırada su kirlenmesine de neden olan bu sanayi kolu, ağacı hammadde olarak kullanmasından dolayı ayrıca bir dizi soruna daha yol açıyor. Ancak, bu tesislerde yapılacak düzenlemelerle kükürt dioksit açısından gerekli korunma sağlanabiliyor.

Maden tesisleri: Bu alanın en büyük iki işletmesi Karadeniz Bakır İşletmeleri'ne ait Murgul ve Samsun tesisleri. Bu tesisler, bulundukları yörelerde doğanın yok olmasına neden olmalarıyla tanınıyorlar. Arıtmadan yoksun uygulamalar ve hatalı tercihler nedeniyle tesislerden önemli miktarda kükürt dioksit ve sülfirik asit bölgeye veriliyor.

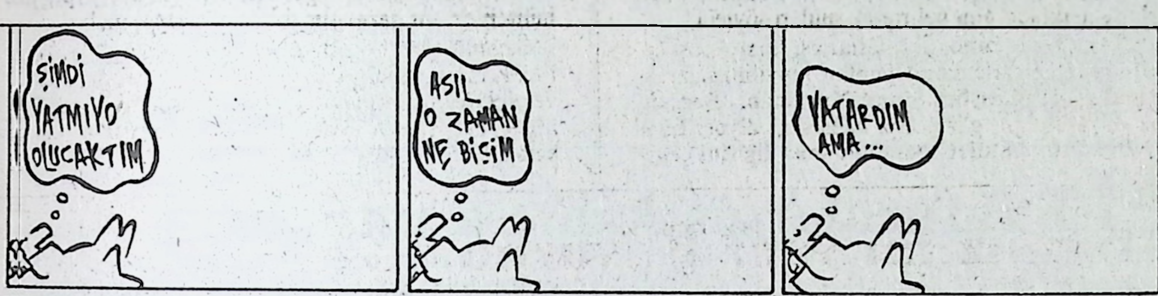
Demir-çelik endüstrisi: Karabük, Ereğli, İskenderun'da kurulmuş bulunan ve Sıvas'ta kurulmakta olan demir ve çelik endüstrisinde baca gazları, duman, aromatik hidrokarbonlar, katran bileşikleri ve kükürt dioksit ile kirlenmeye yol açıyorlar.

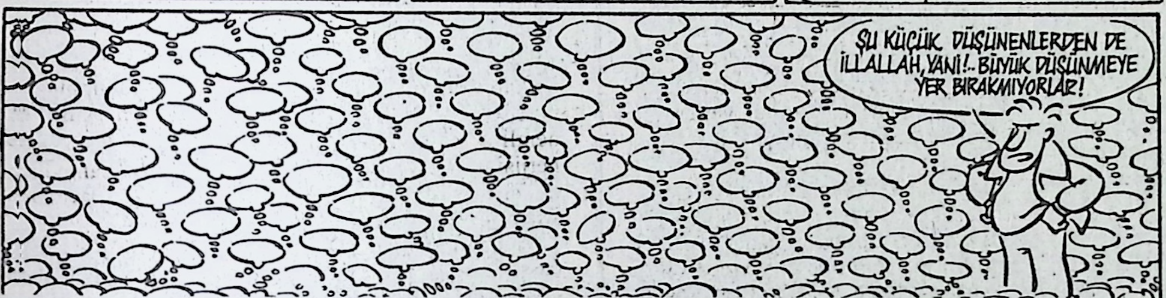
Şeker-tekstil: Arıtmaları uygun olmadığından baca gazları ile çevrelerini kirletiyorlar. Kükürt dioksit, duman ve toz yayarak, çevre kirliliğine neden oluyorlar.

Petrokimya-tarımsal mücadele ilaçları endüstrisi: Yarımca ve Aliağa'da bulunan petrokim-

ya tesisleri çok yönlü kirliliklere neden oluyorlar. Kükürt, duman, hidrokarbonlar ve amonyak olarak dışarıya verdikleri atıklar, çevreyi kirletiyor. Tarımsal mücadele için ilaç üreten fabrikalar da özellikle İstanbul, İzmir ve İzmit'te önemli çevre kirlenmelerine yol açıyorlar. Baca gazları etkili kirleticiler olarak biliniyor.

Deri endüstrisi: Deri fabrikaları özellikle, İzmir ve İstanbul'da rahatsız edici kokular başta olmak üzere, çok çeşitli kirletici etkilere sahip bulunuyorlar. Bunlar ayrıca, su ve toprak kirlenmesine de yol açıyorlar.

İki Kere İki Kaç?..

ERDAL ATABEK *17 ağustos*

- İki kere iki kaç?
- Bir dakika, bakanlık yeni bir genelge göndermişti ama... Siz yandaki masaya geçin de arkadaşlar bir baksın.
- İki kere iki kaç?
- Neden soruyorsunuz? Öyle olur olmaz şeyleri konuşmam ben. Ne demişler, 'Söz gümüşse sükût altındır'. Bana ne kardeşim, milletin derdi bize mi kaldı? Yani şurda canın çıksa dönüp de, 'halin nedir arkadaş' diyen mi var? Sen işine bak arkadaş. Bana sorarsan sen de ortada fazla dolaşma...
- İki kere iki kaç?
- Televizyondan mı geliyorsunuz? Hanım koş bak televizyondan gelmişler. Gel gel, bak arkadaş ne soruyor?

Bir de 'senin kısmetine kaldıksa' diyordun. Hanım benim kısmetsiz olduğumu söyler de. Bak kısmet nasıl kapımıza geldi. Bugün de iki kere telefonla aramıştım.

Araba mı çıktı? Birden söylemeyin, hanımın kalbi var. Araba çıktı değil mi? Araba mı? Araba ha. Ay fena oluyorum...

- İki kere iki kaç?
- Hey Corc, versene borç, olmaz Maykıl bende de yok... Ne bu böyle? Yonca'nın yeni bestesi mi? Anket mi yapıyorsunuz? Kessin şu müziğin sesini be, duyamıyorum. Vallahi tutar bu. İki kere iki kaç? / Tabanları yağla kaç / Elinde bakraç / Saç yavrum saç...

Nesi varmış bunun? Şarkı sözlerini dinlemiyor musunuz? Bu da öyle bir şey işte...

- İki kere iki kaç?
- Bi dakka, dövizleri bir soralım. Alooo? Doların durumu ne? Markı da söyleyiver. Sizin miktar ne kadardı?

Döviz istemiyor musunuz? Bizim işimiz bu kardeşim, kusura bakmayın. Döviz alıp satacaksanız gelin. Ha, sahtelerine de çok dikkat edin, gene sahte dolar sürdüler.

- İki kere iki kaç?
- İşte biz bundan adam olmuyoruz. Herkes bir şey soruyor.

Bize artık soru lazım değil, bize cevap lazım cevap, anlaşıldı mı? Bu memlekette kesin şart koyacaksın, hiç kimse cevabını bilmediği soruyu sormayacak.

Bak ortalık nasıl düzelir. Ama güçlü adam lazım, güçlü. Öyle mıymıyla dımdımla olmuyor.

- İki kere iki kaç?
- Tamam, siz merak etmeyin. Bir kolaylık yaparız. Burada niçin varız? Vatandaşa hizmet için varız.

Senin bir derdin var, benim de elimde çarem var. Yalnız biliyorsunuz, danışma ücrete tabidir. Malum, serbest piyasa...

- İki kere iki kaç?
- Bravo, çok beğendim. Sofistike. Bakın bütün dünya Hamlet'in sözlerine takılmıştır:

To be or not to be...

Ama sizin söylediğiniz konsept antik çağlardan beri dünyayı yönetir. İyi de kim farkında? Sanat kontrastlardır, ya bilgi? Bilgi de düalite değil mi? Bizde felsefe yok felsefe... Düşünen kafalar çıkmıyor. Çok beğendim. Bir gün buluşalım da şöyle enine boyuna konuşalım. Biz artık köşemize çekildik.

- İki kere iki kaç?
- Afedersiniz abi, sizi tanımıyorum. Şimdi durup dururken bir şey söyleriz, başımız derde girer. Yo ben kimseden korkmam, ama böyle gelip de şifre gibi soruverince tuhaf oldum. Bak alınma abim de öyle bir şey dersin, arkadan açarlar 'Alo Polis'i terörist falan derler, bildin mi? Kimseye güven olmuyor bu zamanda güzel abim, kusura bakma, ben ufak ufak gidiyorum. İşim var da...
- İki kere iki kaç?
- Güneydoğu'da üç. Birinin faili meçhul...

PTT faturalarına kalite kontrolü

17 ağustos

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - PTT, İstanbul'da 650 bin, Ankara ve İzmir'de 500 bin, diğer illerde de 300 bin liradan yüksek ücret yansıyan telefon faturalarını kontrol ettikten sonra aboneye gönderiyor. Her ay 500 binden fazla faturanın kontrol edilmesine karşın, PTT'ye yapılan itirazların ortalama yüzde 13.5'inde, aboneler haklı çıkıyor.

PTT Genel Müdürlüğü'nden edinilen bilgilere göre 8.5 milyon dolayındaki telefon abonesinin ortalama binde 2'si, her ay gelen faturaya itiraz ediyor. 1992 Ocak-Nisan dönemi ortalamalarına göre yapılan itirazların yüzde 13.5'inde aboneler haklı çıktı.

PTT yetkilileri, Cumhuriyet'e yaptıkları açıklamada, İstanbul'da 650 bin liranın, Ankara ve izmir'de 500 bin liranın, diğer illerde de 300 bin liranın üzerindeki bedelleri yansıtan telefon faturalarının kontrolden geçtiğini belirterek, **"Bu faturalar abonelere sevk edilmeden önce kalite kontrolüne tabi tutulmakta, hatalı olanlar varsa düzeltildikten sonra abonelere gönderilmektedir"** dediler. Yetkililer, şöyle devam ettiler:

"Konu, Muhasebe ve Finansman Dairesi Başkanlığı'nca, gerek tahakkuk eden borçlara yapılan itirazların, gerekse diğer nedenlerden yapılan itiraz ve şikâyetlerin adetleri ve bunların ne şekilde sonuçlandırıldığı, ünitelerimizden alınan aylık istatistik bilgiler ile takip edilmekte ve aksaklık görülen üniteler hemen uyarılmaktadır."

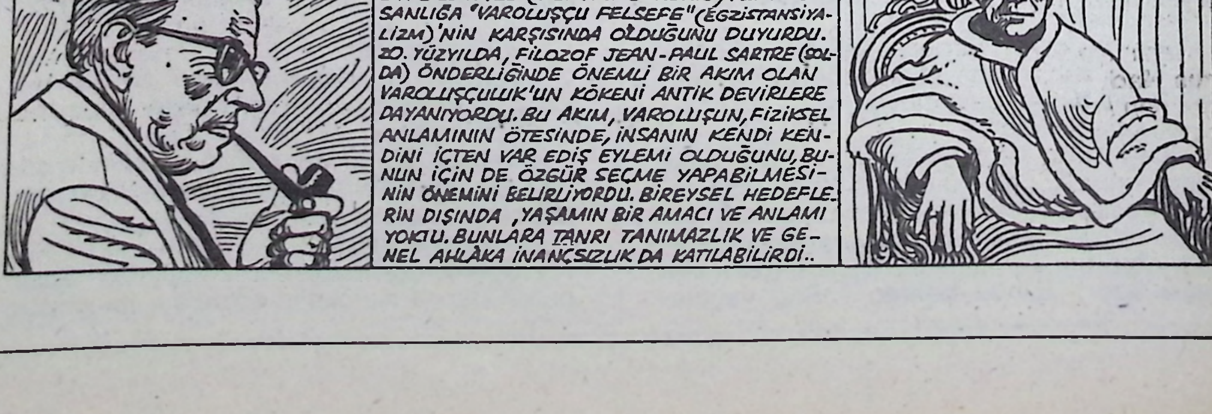
Faturaların ortalama yüzde 6'sının **"yüksek ücretlendirilen fatura"** kapsamına girdiği ve bunların kontrol edilerek, aboneye yollandığını belirten yetkililer, **"Abone şikâyetlerinin, çok yüksek düzeyde seyretmemesine rağmen, en aza düşürülmesi için her türlü önlem alınmakta ve azami gayret sarf edilmektedir"** bilgisini verdiler.

PTT yetkilileri, Türkiye genelinde, nisan ayı sonu itibariyle 4 bin 375 otomatik telefon santralı bulunduğunu, yeni telefon ya da nakil istemlerinin 11 ilde kısmen olmak üzere toplam 22 il, 286 ilçe merkezi ile 1701 köy ve kasabada beklemesiz karşılandığını bildirdiler. Yetkililer, telefonun tesis veya nakil edileceği santral sahasında şebeke ve santralın uygun olmaması halinde, istemlerin gecikmeli olarak karşılandığını sözlerine eklediler.

Alo Bilgi, Alo Tel gibi şirketlerle yürütülen Audiotex hizmetinden şimdiye dek toplam 198 milyar 51 milyon lira gelir elde edildiğini bildiren yetkililer, hedeflenen kâr oranının gerçekleştirildiğini söylediler.

Kullanımı 1987'de başlayan araç telefonu sistemiyle 66 yerleşim biriminde 55 bin aboneye hizmet verildiğini belirten yetkililer, çağrı sisteminden yararlanan abone sayısının da 67 bin olduğunu kaydettiler.

Video konferans sisteminin 1987 yılında hizmete girdiğini anımsatan PTT yetkilileri, bugüne dek 21 konferans görüşmesi olduğunu belirttiler. Yetkililer, **"Bu hizmet, 2MBİT/sn hızında sayısal iletişim ortamı bulunan her yerden her isteyene verilebilmektedir"** dediler.

CHP Tünelindeki Işık

CÜNEYT ARCAYÜREK *19 ağustos*

Bülent Ecevit, dün CHP'den kalabalık bir heyetle buluştu. DSP lideri, danışıyor, düşünüyor, böylesi önemli görüşmelere tek başına katılıyor. CHP heyeti ise Ecevit'in ya da **İnönü**'nün karşısına eski yönetim kurulunun bütün üyeleriyle çıkmayı yeğliyor. CHP'nin açılmasına yaklaşık yirmi gün kaldı. **Erol Tuncer**'in başkanlığındaki CHP heyeti, Ecevit'le dünkü müzakerelerde *"birleşme ya da bütünleşme"*de yine başarılı bir sonuç alamadı. Oysa, basına önceden sızdırılan haberlere göre CHP heyeti, Ecevit'ten tüm sosyal demokrat ve demokratik sol kesiminin CHP'de bütünleşmesi konusunda *"daha uzlaşmacı bir tavır almasını"* isteyecekti.

Dünkü ortak toplantıdan sonra Ecevit, karşı çıkılması olanaksız bir çerçeve çiziyor. Bütünleşmeye elbette hayır demiyor; ama DSP'yi bırakıp CHP'ye gelemeyeceğini söylerken, sorunu *"evladını terk etmekle"* eşdeğer tutuyor. Erdal İnönü, CHP'nin SHP'ye katılmasını, ancak o zaman SHP'nin ad değiştirerek CHP olabileceğini önkoşul görürken, Ecevit dün DSP'nin koşa koşa CHP'ye katılamayacağını bir kez daha duyumsatıyor.

CHP tartışmalarının başladığı günle bugün arasında hemen hiç fark yok!

Bu gerçeğe karşın CHP, içerik yönüyle hayli zengin, ne var ki her satırında duraksamalara yol açacak bildiriler yayımlamayı sürdürüyorlar.

Örneğin, Gaziantep'teki son bölge toplantısından sonra yayımlanan bildirinin hemen her cümlesi kimi çağrışımlar yapıyor:

"CHP açılacak ve sonsuza kadar yaşayacaktır" deniliyor.

İnşallah!

"Sağlıklı büyüme ve bütünleşme CHP ilkeleri doğrultusunda olacaktır."

Acaba?

"Hiçbir kimse CHP'den büyük değildir, olamaz."

SHP'ye ve DSP'ye göre bu yargı kuşkulu.

"Bütünleşme, büyümenin sorumluluğu yalnız CHP'nin değil, aynı zamanda SHP ve DSP'nindir."

Oysa İnönü, sorumluluğu CHP yönetimine bırakıyor. Ecevit açıktan söylemiyor, ancak ön isteklerinin kabul edilmediği ortamda bütünleşmeden söz etmeyi olanaksız görüyor.

Bildirinin son cümlesi: *"Bütünleşme şansı CHP'nin açılmasıyla ele geçirilmiştir. Bu olanak boşa harcanmamalıdır."*

Gerek SHP'de, gerekse DSP'de onca yıldır yürütülen çalışmaların bir ad uğruna bir anda heba edilemeyeceğini CHP yöneticilerinin bilmesi gerekiyor. Üstelik hedefi açıklamış, bir kenara çekilmiş İnönü'den sonra dün de Ecevit *"bazı güçlükleri aşmanın gerekliliğine"* değiniyor.

Altını çizdiği bazı koşullar arasında, örneğin 9 eylüldeki kurultayda geçici bir yönetimin seçilmesini istemesi hayli ilginç.

Partinin para sıkıntısı çekeceğini dikkatlere sunuyor.

CHP, SHP'ye katılmazsa erken seçime gidilir diye bir tezgâh açıldığına değiniyor. Ad vermeden doğrudan İnönü'yü suçluyor.

CHP'ye katılacak milletvekillerinin, daha şimdiden hükümet bunalımı olmayacağını söylemelerine karşı çıkıyor.

Bu gidişin, partinin o milletvekillerinin egemenliğine düşeceğini ad vermeden söylüyor, bu kez **Baykal**'ı eleştiriyor.

Ecevit, kapalı ya da basına açık toplantılarda özenle bütünleşmeye olasılık tanıyan tek cümle söylemiyor.

Sonuç açık: Bütünleşme yolunda tünelin ucunda hâlâ ışık görünmüyor.

Geçen Yıl, Bugün...

İLHAN SELÇUK *20 ağustos*

Geçen yıl **Nadir Bey**'in ardından aşağıdaki yazıyı yazmıştım.

*

Nadir Nadi onaltı yaşındadır. Babası **Yunus Nadi Bey**'*in zoruyla Profesör* **Karl Berger**'*den keman dersleri alıyor. Ama, her ders bir işkencedir; Nadir müziği sevmiyor.*

Sonra bir gün dünya değişiveriyor...

Nasıl?

Nadir Nadi anlatıyor:

"Notayı sehpaya koydum ve çalmaya başladım. Birinci temayı kafamdaki piyanist işliyor, bense ona kemanımla eşlik ediyordum. Daha ilk notalarda içimi birden bir aydınlık kapladı. O ana değin ömrümde rastlamadığım harika bir şeydi bu. Sonatın bütün güzelliğini yudum yudum tadıyordum. Sanki tanrısal bir dile ilk kez kavuşmuştum. Yüz elli yıl önce yaşamış bir sanatçının insanlara söylediklerini ben, aradan bunca zaman geçtikten sonra şimdi aynı inanç, aynı heyecanla kelimesi kelimesine yineliyor, adeta **Mozart**'*la özdeşleşiyordum. Nefes alışlarım hızlanmış, yanaklarım pembe pembe olmuştu.*

Andante'yi bitirip de kemanımı ve notaları toplarken hocam:

- İyi çaldın,

demekle yetindi.

Camlı kapıyı yavaşça açarak kızıyla birlikte içeri giren akortçu Bay **Grabowsky** *de hayret dolu bakışlarıyla:*

- Ne kadar ilerlemişsiniz şaştım doğrusu! Sizi kutlarım, demekten kendini alamadı. Kızı ise bir şey demeksizin, başı eğik, saygılı, sessiz öyle duruyordu. İşhanının loş merdivenlerinden inip de ışıkları parlayan İstiklal Caddesi'ne çıktığım zaman; bir saat önce özgürlüklerine imrendiğim insanlar şimdi beni ilgilendirmiyordu. Kendimi alabildiğine özgür duyuyordum. İçimin aydınlığı yanında caddenin ışıkları sönük kalıyordu. Deminki inanılmaz müzik, tüm varlığımı sarmıştı. O güzelliği yitirecekmişim korkusuyla vitrinlere bile bakmaksızın doğruca okula döndüm. Benim için burası da artık bir tür cezaevi değil, koca bir saraydı." Nadir Nadi duyarlıydı. Duygulu insan duyarlı olmayabilir; Nadir Nadi duygularını içine bastıran bir duyarlıydı; kimi zaman ruhunun radarına en önemsiz görünen bir davranışın ya da sözcüğün gölgesi düşer, ne kadar zaman geçerse geçsin silinmezdi.

Nadir Nadi anlatıyor: "Çok küçüktüm, bir gün annem arkadaşlarından birine misafirliğe giderken beni de götürdü. Evin ben yaştaki kızıyla kaynaştık. İçimde kıza karşı tarifsiz bir duygu uyanmıştı. Oynarken geçen saatlerin farkına bile varmadım. Kendime geldiğimde birden gölgelerin uzadığını, güneşin yavaş yavaş çekildiğini ve ayrılma saatinin yakınlaştığını hissettim.

Hüzünlendim. Kız bendeki değişikliği hemen anladı; yüzüme dikkatle bakarak sordu:

- Sana ne oldu?

- Hiç! Üzülüyorum.

- Neden?

- Çünkü akşam oluyor. Akşam olunca ayrılacağız.

Kız:

- Boşuna üzülüyorsun, dedi bugün akşam olmayacak ki."

Ama akşam oluyor.

*

Nadir Bey'in ölümünden çok kısa bir süre sonra gazeteden ayrılmak zorunda kaldım. Bu ayrılık beş buçuk ay sürdü. Cumhuriyet okurunun *"saptayıcı"* tutumuyla yine gazeteye döndüm; arkadaşlarla birlikte ve binbir güçlük içinde darboğazdan çıkmaya çalışıyoruz. Yirmi yıl önce de buna benzer bir olay yaşamıştık; ama o zaman Nadir Bey vardı... Şimdi yok mu? Hayır, var!.. Düşünüyorum da Nadir Bey'e layık olmanın en kestirme yolu elbirliğiyle Cumhuriyet'i içine itildiği *"mali"* çıkmazdan kurtarmaktır. Nadir Nadi *"duygularını içine bastıran duyarlı"* bir insandı. Gözyaşından, aşırı duygusallıktan uzak, uygar bir kişiliği vardı. Bu güzel adamın da bizden istediği Cumhuriyet'i Cumhuriyet olarak sürdürmemizdir. O'nu, yılda bir kez değil, her sabah anmanın en gerçekçi yolu bu olmalı!..

Nadir Bey'i anarken

SAMİ KARAÖREN *20 ağustos*

Cumhuriyet'te çalışıp da kendisinin yakınlığını kazananların gönlünden (ve dilinden) hiçbir zaman düşmemiştir **Nadir Bey.** Düşmeyecektir de... Ölümünün birinci yılında bugüne özgü (mahsus) değil onu anmamız. Geride öyle üstün nitelikler bırakarak dünyamızdan ayrıldı ki, onun bu nitelikleri ve inançlı yolu kendisini sık sık anmamıza, bizlere gösterdiği sıcak dostluğu anımsamamıza vesile olmuştur hep. **Nadir Nadi,** türü kişiliğine özgü, az yetişir insanlardan biriydi. Çok iyi yetişmişti. Bu yetişkinlik onu alçakgönüllü, sevecen, hoşgörülü kılmıştı. Sorumluluk duygusu yüksek, gerçek bir aydın, özgürlükçü, yurtsever, inanmış bir Atatürkçü düşünürdü. Evet, çağdaş düşünceyi yansıtarak, yurdumuza aydınlık saçan toplumcu, gerçekçi bir düşünür. Gazetesini Atatürk Devrimi'nin ilkelerine bağlılıktan bir an ayırmamış, bu yolda büyük savaşımlar vermiştir.

Babası **Yunus Nadi**'nin Kurtuluş Savaşı yıllarında, Atatürk'ün yanında yer alarak, bağımsızlık uğruna nelere katlandıklarına, Cumhuriyet Türkiyesi'nin nasıl kurulduğuna, küçük yaşında tanık olmuş, bu tanıklığı eğitimiyle birlikte, zamanla gelişerek yurt sorunları karşısında bilinçli, çağına yakışır bir kişiliğe kavuşturmuştu kendisini. Bu inançla iyi bir gazeteci, büyük bir başyazar oldu. Dilimizin en usta yazarlarından biriydi. Öz Türkçeyi, Dil Devrimi'nin amacına en uygun ve yerinde kullanarak aydınların benimsenmesine çok katkıda bulundu.

Sanatın, sanatçının dostuydu. Müzik, özellikle evrensel değerdeki klasik Batı müziği, onun vazgeçilmez tutkusuydu. Savsız, amatörce keman da çalardı. Mozart tutkunluğu ona, o tadına doyulmaz **"Dostum Mozart"** kitabını yazdırdı. Bu ve öbür kitapları, aydınların, gençliğin geniş ilgisini çeken, çok basılan yapılan kitaplar oldu.

Hiçbir zaman patron tavrı takınmadı. Bizlere hep yakın bir dost, sıcak bir arkadaş gözüyle bakar, uzun söyleşilerde bulunmaktan hoşlanırdı. Bu söyleşiler evinde, akşamüstülerin içkili toplantılarında olduğu zamanlar, eşi **Berin Hanım** da katılarak, şakaları, takılmalarıyla ayrı bir renk katardı. O Nadir Beyli söyleşilerin tadı unutulamaz. Gerçek bir **'beyefendi'**ydi. Ama o böyle seslenmelerden hoşlanmazdı.

Biz ona **Nadir Bey** derdik içten bir sevgiyle.

Onu hep özlüyoruz, özleyeceğiz. Gazetesinde, onun inançlı yolunda çalışmalarımızı sürdürmekteyiz; göçtüğü sonsuzluk evreninde rahat uyumasını dileyerek...

İstihbarat Yetersizliği...

HİKMET ÇETİNKAYA *21 ağustos*

Şırnak savaş alanı gibi...

İçişleri Bakanı **İsmet Sezgin**, dün düzenlediği basın toplantısında, çatışmanın öğle saatlerinde yeniden şiddetlendiğini açıklıyordu. Şırnak'a giremedikleri için Cizre'de bulunan arkadaşlarımız, olayın ciddi bir boyutta olduğunu anlatıyorlar, ellerindeki bilgileri şöyle aktarıyorlardı:

"Dün saat 11.00'de güvenlik güçleri evlerin boşaltılması için anons yaptı. Yurttaşlar dışarıya çıktığında silah sesleri birden yoğunlaştı. Karşılıklı çatışma sürüyor..."

Şırnak'tan Cizre'ye dönen bir şoför ise şöyle diyordu:

"Şırnak sokaklarında cesetler gördüm..."

Şu ana dek elimizde ölü sayısına ilişkin resmi sayı dört.

Ancak gelen haberler, ölü sayısının fazla olduğu yolunda.

Güneydoğu'ya özgü fısıltı gazetesi durmadan bilgi dağıtıyor bu konuda.

Cizre'deki arkadaşlarımız, *"Şırnak'ta savaş var"* deyip ekliyorlardı:

"Halk, PKK militanlarıyla güvenlik güçlerinin arasında kalmış durumda. Karşılıklı çatışma, giderek yoğunlaşıyor aldığımız haberlere göre..."

Şırnaklı yurttaşlar ise şöyle konuşuyorlardı:

"Sabaha karşı silah sesleri azalmıştı. Öğle saatlerinde yeniden başladı. Kimsenin can güvenliği kalmadı."

Şırnak'a giriş ve çıkış yasak. O nedenle bilgi almak oldukça zor. PKK militanlarının ağır silahlar kullandıkları da bir gerçek. İçişleri Bakanı İsmet Sezgin'in belirttiği gibi silahlı PKK'lı sayısı ise binin üzerinde. Olay PKK'nın ilk büyük eylemi.

Şırnak'ta bir jandarma tugayı var, yeterli sayıda da güvenlik gücü. PKK militanları Cudi Dağı'ndan Şırnak'a iniyor, roketatarlar ve uzun namlulu silahlarla. Şırnak'ı içten ve dıştan kuşatıyor.

Elektrikleri kesiyor. Açıkçası Şırnak'ı ele geçiriyor.

İşte üzerinde durulacak asıl konu bu. Yetkililerin *"bir avuç terörist"* diye nitelendirdiği Şırnak'ta çatışmanın boyutu, öyle önemsenmeyecek bir biçimde değil.

PKK militanları ağır silahlarıyla Şırnak'a iniyor. Binin üzerindeki silahlı PKK'lıyı kimse görmüyor. Üstelik bin PKK militanı evlere sığınıyor. Önceden hazırladığı planı uygulamaya başlıyor.

Şimdi sormak gerekir:

"Devletin istihbarat birimleri ne yapıyor? Şırnak'taki Jandarma Tugayı önceden bu baskını haber alamıyor mu?"

Demek ki alamıyor... İçişleri Bakanı İsmet Sezgin de *"İyi istihbarat yapamıyoruz"* diyor dün yaptığı açıklamada...

Dün sabah özel harekât timinin aracına Şırnak'ta ateş açılıyor.

Üstelik bölge valisinin *"Şırnak'ta devlet var"* dediği saatlerde.

AA'nın haberine bir göz atalım:

"...Bir yetkili, Şırnak merkezinde genel arama yapıldığını ve sokağa çıkma yasağının devam ettiğini söyledi. Yetkili, çatışmada öldürülen terörist sayısı konusunda kesin bir rakam söylemenin mümkün olmadığını kaydetti. Bu arada, Şırnak şehir merkezinde bu sabah saat 09.15 sıralarında jandarma tugayından emniyet müdürlüğü binasına giden özel harekât timine ait araca ateş açıldı.

Güvenlik kuvvetlerinin araçtan atlayarak anında karşılık verdiği çatışmada ölü ele geçirilen teröristler olduğu bildirildi."

Şırnak savaş alanı gibi... O zaman bu noktaya nasıl gelindi?

Arkadaşımız **Celal Başlangıç**'ın, teröristlerce öldürülen emekli Korgeneral **İsmail Selen**'le 24.5.1991 yılında yaptığı söyleşiyle yazımızı noktalayalım:

Selen anlatıyor:

"84 günün 10 günü tanışma, 46 günü bölgeyi gezme ile geçti.

Bununla başarı ölçülür mü? Temel sorun, olaya konacak teşhis ve çözüm konusunda Genelkurmay'la aramızdaki çelişkiden kaynaklanıyor.

Onlar 'iki çapulcu' *olarak bakıyorlar.*

Oysa adamlar dağda alay kurma aşamasına gelmişler. Cudi'de, Pervari'de, Herakol dağlarında ikili yönetim var. Gündüz bizde, gece onlarda. Eğitimimiz çok eksik. Bizim asker dağda su içmesini bile bilmiyor. Sıcakta, bir matara suyu bir dikişte içiyor. Dudakları patlıyor.

Adamlar bir matara suyla, bir hafta idare ediyor. Bizimkilere, bir öğün yemek gitmese 'öldük, bittik' *diye feryadı basıyor.*

Durum ortada. 1984'ten beri adamlar ne mesafe almışlar, bizim bulunduğumuz yer ne... O zaman teşhiste bir hata var. Olayın bir yanı da iç çekişmedir.

Bu işi Kara Kuvvetleri mi çözecek, jandarma mı? Eğer dedikleri gibi bunlar iki çapulcuysa, jandarma bu işi çözer.

O zaman Genelkurmay Başkanı'nın bölgede işi ne? İçişleri Bakanı'nın gelmesi lazım. Yok eğer bu bir isyansa, o zaman jandarmanın işi ne?

Ancak biz demokratik bir ülkeysek ve bu işi demokrasi içinde çözeceksek, olayı jandarma, Olağanüstü Hal Bölge Valiliği, İçişleri Bakanlığı'na bağlı olarak yürütmeli."

Talim Terbiye yasakla 'terbiye' ediyor

24 ağustos

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Milli eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu'nun **"eğitim öğretim açısından sakıncalı bulduğu kitaplar"**a ilişkin kararının yankıları sürüyor. Talim Terbiye Kurulu Başkanı **Ömer Okutan,** dün gazetemizde yayımlanan kitaplarla ilgili kendilerine tavsiye kararı için başvuruda bulunulmadığını öne sürerken, Bilgi Yayınevi sahibi **Ahmet Küflü, Hemingway, Halikarnas Balıkçısı, Haldun Taner** gibi yazarların kitapları için yaptıkları başvuruya karşın, kurul tarafından **"gerekçe gösterilmeden"** reddedildiğini söyledi.

Yayınevlerinin büyük bölümünün de Talim Terbiye Kurulu'nun **"kültür kitaplarını incelemesi ve menfi karar vermesini protesto etmek"** amacıyla uzun süredir Milli Eğitim Bakanlığı'na **"tavsiye istemiyle kitap göndermedikleri"** belirlendi. Kültür Bakanı **Fikri Sağlar,** Talim Terbiye Kurulu'nun kararını **"çağdışı bulduğunu"** açıkladı.

Milli Eğitim Bakanlığı Terbiye Kurulu Başkanı **Ömer Okutan, "eğitim öğretim açısından sakıncalı bulunan kitaplar"**la ilgili habere ilişkin olarak bu kitaplarla ilgili başvuru olup olmadığını araştırdıklarını söyledi.

Okutan, kurulun yalnızca tavsiye kararı isteyen kişi ve kuruluşların başvurusu üzerine kitapları incelediğini belirterek, bu kitaplarla ilgili başvuruların ve kararların araştırılması için uzmanlarına yaptırdığı incelemenin sürdüğünü söyledi.

"Yasak kitap" diye bir şey olmadığını savunan Okutan, kurulun MEB Temel Eğitim Yasası uyarınca görevini yaptığına dikkat çekti. Okutan yaptıkları araştırma sonucu Ernest Hemingway'in kitaplarının **"tavsiye edilen kitaplar"** içinde yer aldığını belirtirken, Bilgi Yayınevi, Milli Eğitim Bakanlığı Yayımlar Dairesi Başkanlığı'na, 20 Nisan 1992'de yazdığı yazıda, aralarında bu yazarın yapıtlarının da bulunduğu 14 kitabın **"sakıncalı bulunuş nedenini"** sordu.

Cumhuriyet'in sorularını yanıtlayan Bilgi Yayınevi sahibi Ahmet Küflü, Talim Terbiye Kurulu'nun kitapları reddetme gerekçesini açıklamadığını belirterek, **"Bu nedenle bir yazıyla Yayımlar Dairesi Başkanlığı'na kitapların reddediliş gerekçesini sordum, ancak hâlâ yanıt alamadım"** dedi.

Küflü'nün Yayımlar Dairesi Başkanlığı'na gönderdiği yazının konusu, **"Eğitim ve öğretim açısından uygun bulunmayan 14 kitabımızın hangi nedenlerle sakıncalı görüldüğünü öğrenme isteğimiz"** diye belirtiliyor.

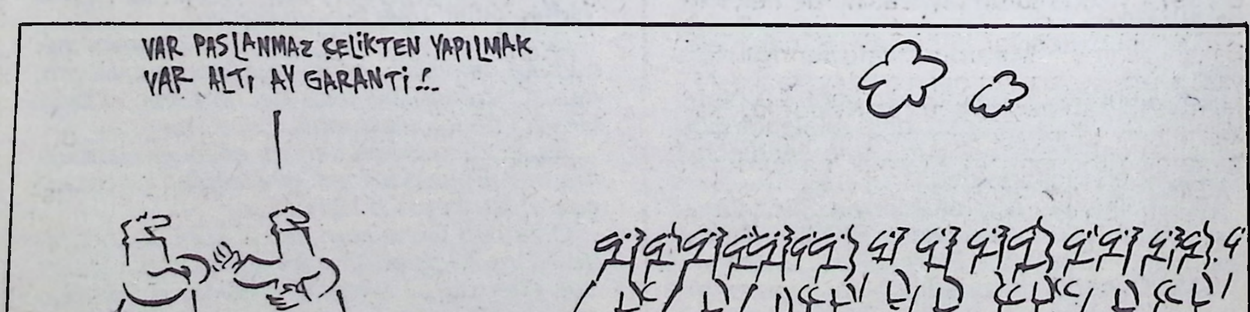
Öte yandan birçok yayınevinin, Talim Terbiye Kurulu'nun tavrını protesto etmek için kültür kitapları göndermediği belirlendi.

Metis Yayınevi sorumlusu **Müge Gürsoy,** Talim Terbiye Kurulu'nun tavrını bildikleri için kendilerinin de bu olayı protesto ederek, Talim Terbiye Kurulu'na kitap göndermediğini söyledi. Yayıncılar Birliği Başkanı **Aygören Dirim,** artık yayınevlerinin kitap göndermemeyi tercih ettiklerini belirterek, temel sorunun, Talim Terbiye Kurulu'na **"kültür kitaplarını"** da denetleme yetkisi veren yasa maddesi olduğunu söyledi.

Kültür Bakanı Fikri Sağlar, Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu'nun bazı yazarların eserlerini **"sakıncalı"** bulmasını **"çağdışı"** olarak niteledi.

Sağlar, konuyla ilgili yaptığı açıklamada, devletin zaten müfredat programları aracılığıyla öğrencilerin eğitimini belirlediğini ifade ederek, buna ek olarak öğretmenler dışında bir gücün çocuklara, **"bu kitabı oku, şu kitabı okuma"** demesinin çağdaş dünya gerçekleri ile bağdaşmadığını vurguladı.

Sağlar, **"Madem ki çocuklarımızı öğretmenlerimize teslim ediyoruz, o halde neden okunacak kitapları da doğrudan öğretmenlerimiz belirlemiyor? MEB Talim Terbiye Dairesi'nin merkezi denetimi, artık çağın gerisinde kalmış bir uygulamadır"** dedi.

Şırnak'ta Acı, Antalya'da Gözyaşı...

HİKMET ÇETİNKAYA26 *ğustos*

Başbakan **Süleyman Demirel**'in önceki gün yaptığı basın toplantısında altı çizilecek bir tanısı var.

Şöyle:

"Terör, geçmiş yıllarda dağlara taşlara kök salmış, halkı arkasına almış. Halkı, devletin yanına alacağız."

Güneydoğu'da yaşanan kanlı olayların özeti bu. Bugün PKK, Güneydoğu'da gerçekten halkı yanına almıştır.

Bunun nedeni açık seçik bellidir. Çünkü, Güneydoğu'da izlenen politikalar soruna çözüm değil, çözümsüzlük getirmiştir.

Geçen yıl Diyarbakır'daydık ve konuştuğumuz çoğu kişi şöyle diyordu:

"Halk PKK ile devlet arasında sıkışıp kaldı, ne yapacağını bilemiyor..."

Bir yandan PKK baskısı, öte yandan güvenlik güçlerinin baskısı. Bu yörede yaşayan insanlar çaresizliğin içine itilmiş...

Halk Şırnak'tan göç ediyor. Hükümet Şırnaklılara *"göçü durdurun"* çağrısı yapıyor. 13 bin Şırnaklıdan 10 bini kenti terk ettiğine göre olayın bir başka yüzü var. Durum apaçık ortada.

Güneydoğu insanı ne istiyor? İstediği, baskıdan uzak insanca bir yaşam. Yıllardır bu yaşam verilmedi yöre insanına. Verilmediği için de PKK boy verdi, gelişti. Baskı, halkı istemeyerek PKK'nın yanına çekti.

1976 yılında Diyarbakır'a gitmiştim röportaj yapmak için. Bir gün kenti gezerken, subay lojmanlarının bulunduğu -Turist Oteli çevresindeydi- sokağa giremedim. Çünkü o sokağa girmek yasaktı!

Sormuştum:

"Nasıl olur da sokağa yasak konulur?"

Yanıt şu olmuştu:

" Ne yazık ki böyle..."

Güneydoğu insanı yıllarca hem devlet baskısı hem de ağaların baskısı altında ezildi. 1974 yılında tütün piyasasını izlemek için Silvan'daydım. O dönemin Gümrük ve Tekel Bakanı rahmetli **Mahmut Türkmenoğlu** piyasayı açtı ve alımlar başladı. Diyarbakır AP Milletvekili rahmetli **Mahmut Kepoğlu,** Bakan'ın tam yanı başındaydı ve elinde bir torba vardı. Türkmenoğlu, Kepoğlu'na sordu:

"Elindeki çuvalda ne var Sayın Kepoğlu?"

Bakan, AP Milletvekili'nin elindeki çuvalın içinde ne olduğunu biliyordu aslında...

Kepoğlu gülerek yanıt verdi:

"Tütün koçanları ve mühürler..."

Türkmenoğlu, Kepoğlu'nun elindeki çuvalı alıp masaya boşalttı. İçinden koçanlar ve mühürler döküldü. Mahmut Kepoğlu'nun binlerce dönümlük arazisinde Cenanlar çalışırdı. Koçanlar, mühürler onlarındı. Cenanların okuma yazması yoktu. Karın tokluğuna ve Kepoğlu'nun yanında çalışırlardı.

Mahmut Türkmenoğlu şöyle demişti Mahmut Kepoğlu'na:

Koçan Kimin üzerineyse tütün parasını o alacak..."

Kepoğlu çok şaşırmıştı: "Olur mu Sayın Bakanım, bu işi yıllardır böyle yaparım..."

Türkmenoğlu o gün Tekel müdürünü de görevden almıştı. Güneydoğu insanı yıllardır hem devlet hem de ağaların baskısı altında ezilmişti.

Bu yöre insanı kime sığınacaktı?

Şırnaklılar niçin yolara dökülüyor, kenti terkediyor? Değişik sorular geliyor aklımıza. Olayları izleyen arkadaşlarımızın izlenimlerini okuyoruz.

Hürriyet'ten **Koray Düzgören**'in notları şöyle başlıyor:

"Şırnak olaylarında başından beri akılları kurcalayan, yanıt arayan soruların hiç hoş olmadığı ortaya çıkıyor. Güvenlik güçlerinin kuşatması altındaki Şırnak'ta sis örtüsü kalktıkça, bazı ciddi iddialar ve önemli bulgulardan söz ediliyor. Yaygın iddia şu: PKK militanları kente girmedi. İlk gün, yani salı akşamı Şırnak'ı çevreleyen tepelerden emniyet müdürlüğü, jandarma tugayı ve bazı resmi binalara roket ve havan atışı yapıldı. Militanlar, yoğun ateşten sonra dağlara doğru kaçtılar. Ardından güvenlik güçleri ellerindeki hafif, ağır tüm silahlarla tepelere saatler boyu ateş açtılar. Şırnak'ta görüştüğümüz birçok vatandaş, özellikle ikinci gün, gündüz saatlerinde güvenlik güçlerinin hedef göz etmeksizin tank ve ağır silahlarla yoğun ateş açtığını söylüyor. Bu iddiayı Şırnak Valisi Mustafa Malay da doğruluyor ve (tam bir kör dövüşü şeklinde) ateş açıldığını belirtiyor."

Şırnak'ta hiçbir şey açık değil...

Halk tedirgin ve korku içinde...

Bugüne dek DYP-SHP hükümeti ne yaptı? Şimdi bu soru gündemde... Şırnak Milletvekili Mahmut Alınak anlatıyor:

"Kenti terk eden binlerce insanın dramını gördük. Bu insanları kimsenin kitlesel göçe zorlamaya hakkı yok."

PKK Güneydoğu'da kanlı ve insanlık dışı eylemlerini sürdürüyor.

Yedi er kurşuna diziliyor Lice'de otobüsten indirilerek. Yirmi yaşında gencecik yedi insan. Kimi evli, kimi nişanlı, kimisinin sevgilisi var. Anneleri var, babaları, kardeşleri var.

Dün Antalya'da şehit pilot binbaşı **Oğuz Özkan**'ın cenaze töreninde herkes gözyaşı döküyor.

On üç yaşındaki **Onur**, babasının resmini öpüyor hıçkırarak:

"Babacığım çok özlemiştim seni..."

Üç sınırın kesiştiği yerde, Zeki Müren'le

MUSTAFA SAĞLAMER *30 ağustos*

Doğusunda, bağırsanız sesinizi duyuracağınız yakınlıkta Fransa. Güneyinde, hapşırsanız mikrobunuzu bulaştıracağınız İsviçre. Savaşta bombalardan uzak kaldığı için, birkaç yüzyıllık görkemli yapılar: Almanya'nın Freiburg'u...

Kentte yaşayan hemen herkes, en.büyük özelliği sorulduğunda, **"Dünyanın dört bir yanından öğrencileri barındıran üniversitesi"** yanıtını veriyor.

Öyle Marmara Üniversitesi gibi dişçiliği Nişantaşı'nda, halkla ilişkileri Dolapdere'de, akademisi Anadoluhisarı'nda olan bir garip dağınıklık değil. Tam bir kampus.

Öyle olunca da, tıp fakültesinin kütüphanesinde ekonomi öğrencisini, güzel sanatların sergisinde, bitişik binadaki ilgisiz bir okulun öğrencisini bulabiliyorsunuz. Demek ki **"ne ilgisi var"** değilmiş bu iş...

Yalnız, eğer turistseniz ve öyle derinlemesine bakmaya gerek duymuyorsanız, Freiburg'un en önemli özelliği, kuşkusuz, kentin her tarafına yayılmış olan kanallar.

Ortaçağ'da kanalizasyon olarak kullanılan bu kanallardan, şimdi pırıl pırıl, içilecek nitelikte sular akmakta.

Hele hava sıcaklığının 30'ları, 35'leri bulduğu bu ağustos günlerinde serin suların değeri daha bir anlaşılıyor. İçki satıcıları da çok seviyor kanalları. Kafayı bulduktan sonra ayağı takılıp düşen ya da serinlemek için kafayı kanala sokanlar, kaldıkları yerden devam etmek üzere yeniden masaya dönüyorlar

Freiburg kanalları, tarih ve gelişim itibariyle bizim Göksu Deresi'ni de andırıyor. Tek farkla: Biz dereyi (hatta birçok dereyi) kanalizasyon yaptık; onlar, kanalizasyonu (hatta kanalizasyonları) dere...

Öteki turistlere oranla çok daha şanslı olduğumuza, yalnızca Claudia Shiffer'ı düşünerek karar vermeyin. Bize kenti karış karış gezdiren genç ve gerçekten adaşları Shiffer ve Cardinale'den de güzel Freiburglu Claudia, aynı zamanda bir gönül insanı. Fakir ülke insanına karşı merhamet duyguları iyice gelişmiş. Yirmilik rehbere ayak uyduramayıp, yüzümüze çarptığımız kanal suyu da kâr etmeyince, Claudia **"çok özel"** dediği bir öğrenci lokaline oturtuyor bizi. Freiburg bağlarının ünlü üzümünden yapılma soğuk beyaz şarap, **"Bir daha ne zaman içeceğim!"** endişesindeki turistlerin -ve elbette bizimher oturdukları yerde istediği tek serinletici. Bu arada Claudia, garsona **"Türk"** filan gibi bir şeyler söylüyor. Adam mutfak tarafında kaybolur kaybolmaz İspanyol müziği sona eriyor, **Zeki Müren** başlıyor.

Buranın müdavimi olduklarına kuşku duyulamayacak kadar öğrenci kılıklıların bir bölümü, elleriyle masanın üstünde tempo tutuyorlar. Çok severlermiş parçayı. Ama anlamını bilmezlermiş. Daha önce sözlerini bilmemekle birlikte, iki dinleyişte ezberleyip, umumi arzu üzerine bir kâğıda yazıyor ve kopya edilmek üzre masadan masaya dolaştırıyoruz:

Ahımı, hicranımı sakladım, gizli tuttum / gönlümü yıllar yılı hayalinle avuttum / o gençlik günlerimiz dönmez asla geriye / yazık ki, dönse bile, o sevdayı unuttum...

Her okuyan, yüzümüze dönüp, öyle bir bakıyor ki, sanki biz biz değiliz, **Orson Welles**'iz. Bu şarkı, sanki o şarkı değil de, **"I Know What It is to be Young..."**

Freiburg Telefon İdaresi'yle yaptığımız anlaşma gereğince, Claudia Hienerwadel'ın numarasını sizlere veremiyoruz. Ancak daha önce de belirttiğimiz nedenle, bizim gibi insanlarla ilişki kurmayı çok seven bu mimarlık öğrencisi mektuplarınızı bekliyor. Adresi; Mühlematten 22, 7801 Umkirch Almanya.

İşte böyle... Almanya bir zengin ülke; Freiburg, buna kültürü de eklemiş bir kenttir.

EYLÜL

[redacted]

Cumhuriyet

Göreceksiniz...
Siz de kredi kartınızı değiştireceksiniz!
PAMUKBANK PRESTIGE

68. YIL / SAYI 24457 / 3000 TL. (KDV içinde) — KURUCUSU YUNUS NADİ (1924-1945) BAŞYAZAR NADİR NADİ (1945-1991) — 22 EYLÜL 1992 SALI

Washington, K.Irak'taki Kürtler için insani yardım koridoru açmak istiyor

ABD'den Kürt yardımı

▶ABD hükümeti, yardımla ilgili talebini geçen hafta Ankara'ya ileterek Çekiç Güç uçaklarının kullanımına izin verilmesini istedi. Ankara, ABD'nin bu talebini değerlendiriyor.

▶ABD, yardım için harekete geçilmezse, bölgede açlık tehlikesiyle karşı karşıya kalan en az 300 bin kişinin kış aylarında Türkiye'ye yönelik yeni bir göç dalgası başlatabileceği uyarısında bulundu.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - ABD hükümeti, Kuzey Irak'taki Kürtlere Türkiye üzerinden yeni bir insani yardım koridoru açmak için harekete geçti. ABD, bu "niyetini" geçen hafta Türkiye'ye ileterek Çekiç Güç uçaklarının kullanımına izin verilmesini talep etti. Ankara, insani yardıma karşı çıkmayacağını bildirerek Çekiç Güç uçaklarının kullanılması konusunda değerlendirmelere devam edeceğini, ABD yetkililerine aktardı. ABD, yardım için harekete geçilmezse, bölgede açlık tehlikesiyle karşı karşıya kalacak en az 300 bin kişinin Türkiye'nin "kapısına dayanacağı" uyarısında bulundu.

Yardım operasyonunun olabilirliği konusunda ABD ve İngiltere'nin kendi arasındaki sürekli görüşmelerde bulunduğu, bu değerlendirme çalışmalarında PKK faktörünün yarattığı tehdit ve kış aylarında yardımın devamlılığının sağlanıp sağlanamayacağı üzerinde duruluyor. Kuzey Irak'taki Kürt yönetiminin, bölgede "sürekli ordu" oluşturulması kararının dün açıklanması, planlanmakta olan operasyona "güvence" verilmesi çabası olarak değerlendiriliyor.

ABD ve İngiltere tarafından geliştirilmekte olan plana göre Birleşmiş Milletler personeli, Habur sınır kapısına yakın bir yerde üslenecekler. Buradan kamyonlar ve helikopterler, insani yardım malzemelerini Kuzey Irak'a gönderecekler. Her iki hükümet de bu bölgede, PKK'nın yarattığı güvenlik tehdidini değerlendiriyorlar. Bu değerlendirmeler sırasında Türkiye'nin görüşlerinin de alındığı belirtiliyor.

Diplomatik kaynaklardan alınan bilgilere göre Kuzey Irak'taki yönetimin temsilcileri olan Kürdistan Demokratik Partisi (KDP) lideri Mesut Barzani ve Kürdistan Yurtsever Birliği (KYB) lideri Celal Talabani'nin ABD ve Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde geçen aylarda yaptığı taleplerden sonra İngiltere ve ABD, yeni bir insani yardım harekâtını başlatmak üzere kendi aralarında görüş birliğine vardılar.

Türk hükümeti ile görüşmeleri üstlenen ABD yönetimi, Ankara'daki ABD elçiliği kanalıyla Dışişleri Bakanlığı'na geçen hafta başvurarak yeni bir insani yardım operasyonu başlatılmasının gerekli olduğunu Türk tarafına aktardılar. Kaynaklar, bu girişimi doğrulayarak ABD'li yetkililerin ellerinde bulunan bilgi ve istihbaratın değerlendirilmesi sonucu, Kuzey Irak'ta önümüzdeki kış aylarında "açlık tehlikesi" altında

■ Arkası Sa. 15, Sü. 7'de

Kürt ordusu kuruluyor

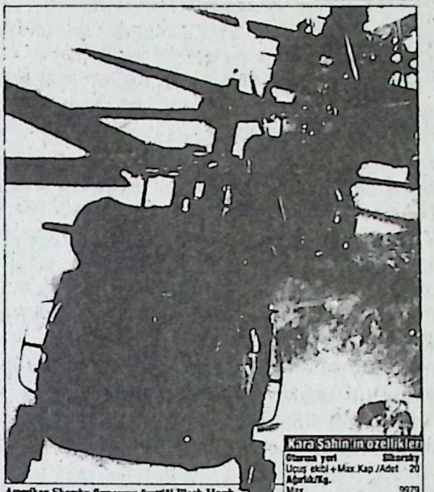
▶ Kürdistan Yurtsever Birliği Başkanı Celal Talabani ile Irak Kürdistan Demokratik Partisi lideri Mesut Barzani peşmerge kuvvetlerini birleştirme kararı aldılar. Talabani ve Barzani kuvvetlerinin birleşmesi ile 50 bin kişilik bir ordu kurulacak.

▶ Kürt savunmasından sorumlu general Kemal Müftü, ayrıca askere alma yoluyla 50 bin kişinin daha orduya katılacağını söyledi.

■ 8. Sayfada

LÜBNAN PKK VE DEV-SOL KAMPLARINA EL KOYUYOR

■ 15. Sayfada

Amerikan Skorsky firmasının ürettiği Black Hawk savaş helikopterlerinin performansı Güneydoğu'da görev yapan askeri yetkililerce beğenilmişti.

Kara Şahin'in özellikleri	
Üretim yeri	Sikorsky
Uçuş ekibi + Max.Kap./Adet	20
Ağırlık/Kg.	
Max	9979
Ekstra yükle	11113
Boş ağırlık	3629
İç ölçüler	
Yolcu kabini/m	3.84
Yükseklik/m	1.37
Alan/m²	9
Hacim/m³	10.4
Max.taban yükleme/DAN/m²	1465
Dış ölçüler	
Uzunluk/m	19.76
En/m	4.38
İtici kuvvet	
Motor türü	GET
Acil durum gücü/KW	1342
Yakıt	
Standart/litre	1363
Ek depo/litre	530
Ortalama yakıt tüketimi	
Ekonomi uçuşunda	2000
[illegible]	533
[illegible]	3.8

Savunma sanayiinde son söz

3 ihale de ABD'nin

855 milyon tutarındaki helikopter projesini Skorsky firması, 2. paket F-16 projesi kapsamındaki motor ihalesini General Electric firması, iki adet insansız hava aracı ihalesini de yine ABD'nin American Aerospace Industries ve General Atomics firmaları arasında paylaştırıldı. ■ 15. Sayfada

Diyarbakır'da Musa Anter'le aynı otelde kalan yazar Vecihi Timuroğlu:

'Anter, Hizbullah tehdidi altındaydı'

GÜNCEL
CÜNEYT ARCAYÜREK
Sonuç Beklentisi...

Önceki gece, yazar Musa Anter'in öldürüldüğü haberiyle başkentin hemen her kesimi sarsıntı geçirdi.

Öyle ki dün sabah konuştuğumuz TBMM Başkanı Hüsamettin Cindoruk, üzüntüsünü dile getirirken Musa Anter'in son za-

■ Arkası Sa. 15, Sü. 1'de

▶ Basın Konseyi Başkanı Oktay Ekşi, Başbakan Demirel'e gönderdiği telgrafta, 'Musa Anter'in de faili sizden başka herkesçe malum katiller tarafından alçakça öldürülmesi karşısında ne gibi bir açıklama yapabileceğinizi merak ediyoruz'dedi.

▶ İçişleri Bakanı İsmet Sezgin, Anter'i kontrgerilla öldürdü iddiaları üzerine 'Kontrgerilla diye bir örgüt yoktur.'dedi.

▶ Yazar Vecihi Timuroğlu, Musa Anter'in Hizbullahçılar tarafından Türk-İslam sentezi kitabından dolayı tehdit edildiğini açıkladı. ■ 4. Sayfada

▶ Diyarbakır'da önceki gün öldürülen Musa Anter'in cenazesi dün sabah morgtan polis tarafından alınarak Nusaybin'in Akarsu bucağına bağlı Zıwınge köyünde toprağa verildi. Bölgede geniş güvenlik önlemleri alındı.

▶ Diyarbakır'ın Seyrantepe semtindeki olaya giden Diyarbakır Söz gazetesinin üç muhabiri silahlı kişiler tarafından kaçırıldı. 6.5 saat sonra Adıyaman- Kahramanmaraş yol ayrımında serbest bırakılan gazeteciler, 'Bize sürekli cinayeti hangi polis ihbar etti, sorusunu sorarak dövdüler'dediler. 15. Sayfa

SHP'den bir istifa daha

▶TBMM'de CHP'nin grubunu oluşturacaklardan İstanbul Milletvekili Algan Hacaloğlu da, dün SHP'den istifa etti. Hacaloğlu ile CHP'nin grubunu oluşturacak milletvekillerinin sayısı 21'e ulaşırken, SHP'nin sayısı 52'ye düştü.

■ 5. Sayfada

Rahşan Ecevit:

'Partiyi küçültmedim'

▶ Rahşan Ecevit suskunluğunu bozarak kendisine yöneltilen "Partiyi küçülttü." suçlamalarını yanıtladı. Rahşan Ecevit, iddiaların doğru olmadığını belirterek "Partiyi büyütmek istifa eden arkadaşlarımızın göreviydi. Ancak görevlerini yapmadılar" dedi. 5. Sayfada

YURDA DÖNDÜ, İŞKENCE GÖRDÜ, TUTUKLANDI. ■ 4. Sayfada

CEZAEVİ OLAYINDA SORUŞTURMA. ■ 4. Sayfada

Abhazya'da ölümle yaşam iç içe

Kafkasya'da 72 kavim iç içe geçmiş. Tarih boyunca savaşlar, göçler, acılar olmuş olmaya devam ediyor. Gürcülerle savaşan Abhazların cephesinden bir görüntü. Gitarının tellerine kaygısızca vurmuyor elbet. Makinalı tüfek ve top seslerine baskın gelmeye çalışan sesi, hüznün sarmallarına dolanıyor. Belki, özgürlüğe dair bir şeyler mırıldanılıyor belki de gelecek güzel günlere hasret ifadesini buluyor dizelerde. Ama Kalaşnikof dizi dibinde. Müziği yaratan eller bir an içinde tetiğe uzanıp ölüme dair şarkılar bestelemeye hazır. Yaşam sevinci ile ölüm arasındaki bu gidiş-geliş, bu kendiliğinden oluşmuş düzen şaşırtıcı. Az ötede, çocuksu bir heyecanla kağıt oynayanlar her an masadaki oyunu cepheye taşımaya hazır. Savaş oyununu kaybedenin gitar tellerinden aşk şarkıları yükseltmeye ya da -belki- "pişti" diyerek kağıdı masaya vurma şansı kalmayacak. (SUAT KOZLUKLU)

ABHAZLAR 'MİSAFİRLERİNE' KIZGIN [illegible] haberi 10. Sayfada

Fransızlar Avrupa'yı rahatlattı
'Evet' piyasaları sakinleştirdi

▶Fransızların küçük bir farkla da olsa Avrupa Birliği için büyük öneme sahip Maastricht referandumunda "evet" demeleri geçen hafta büyük dalgalanmalar yaşayan para piyasalarının sakinleşmesine yol açtı.

■ Avrupa Para Sistemi'ndeki krizden en fazla etkilenen para birimlerinden biri olan İngiliz Sterlini ise dün yine değer kaybetti. Sterlin mark karşısında yüzde 2.25 geriledi. Bu arada AT üyesi olmasına karşın krizden önemli ölçüde etkilenen İsveç'te ise iktidar ve muhalefet bir "kemer sıkma" programında anlaştı. ■ 6. Sayfada

Fransa'da 'sancılı' zafer

▶ Fransızlar Maastricht'e evet dediler. Böylece geçen hafta karaya oturan Avrupa birliği gemisi tekrar açık denizlere çıktı. Çıktı ama fena halde yara alarak. Şimdi Avrupa birliğinin kaderi, yaranın nasıl ve ne hızla kapatılacağına bağlı.

■ 9. Sayfada

Ankara 'evet'i olumlu karşıladı

▶ Maastricht Anlaşması'nın Fransa'daki oylamada kabul edilmesi Ankara'da memnunlukla karşılandı. Türkiye, Maastricht anlaşması, AT ülkeleri tarafından ne kadar çabuk onaylanırsa, genişleme yönündeki tartışmaların o kadar çabuk gündeme gireceğine inanıyor. ■ 9. Sayfada

BORSA	DOLAR	MARK	ALTIN
Önceki 4240.77	Önceki 7550	Önceki 5050	Önceki 65.000
Dün 4171.02	Dün 7600	Dün 5050	Dün 64.350

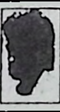
Yaşam / 7. Sayfada

Çukurova'da salça zamanı

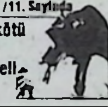
TV / 10. Sayfada

Seyirlik film bulmak çok zor

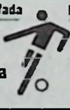
Jackson / 11. Sayfada

Hem kötü hem tehlikeli

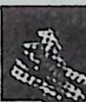
Futbol / 14. Sayfada

Gözler şimdi 4 yabancıda

Moda / Arka Sayfada

Ayakkabının güzelliği itici görünümünde

Yardım konvoyu topçu ateşine tutuldu

Bosna'da 3 Türk öldü

▶ Bosna-Hersek'in Mostar kentinde geçen perşembe günü bir yardım konvoyuna açılan topçu ateşi, 3'ü Türk, 7 yabancı Müslümanın ölmesine neden oldu. Hırvat Savunma Konseyi, cenazelerin Mostar'da kaldırıldığını açıkladı. Ölenlerin kimlikleri hakkında henüz bilgi alınamadı. Aynı saldırıda bir Türk'ün de yaralandığı ve tedavi altında olduğu bildirildi.

▶ BM Çocuk Fonu UNICEF'in başkanı Grant, Bosna-Hersek'te son 6 ay içinde 1000'in üzerinde çocuğun öldüğünü bildirdi. Grant, 3 binin üzerinde çocuğun da yaralandığını belirtti. ■ 9. Sayfada

BUSH'UN GERÇEK RAKİBİ CLİNTON DEĞİL, EKONOMİ

■ 8. Sayfada

Soyguncular özür diledi

▶ Gümüşsuyu'nda bir turizm şirketini soymak amacıyla basan silahlı 3 kişi içeride bulunanları etkisiz hale getirdikten sonra kasanın yerini sordular. Kasanın olmadığını öğrenen soyguncular personelden özür dileyerek olay yerinden kaçtılar.

İstanbul Haber Servisi - Gümüşsuyu'nda bir turizm şirketine soygun amacıyla gelen silahlı üç kişi, içeridekileri etkisiz hale getirdikten sonra şirket kasasının yerini sordu. Kasanın olmadığını öğrenen soyguncular, personele, "yanlış geldik, şu bu kusura bakmayın özür dileriz" diyerek, olay yerinden yaya olarak kaçtı.

Gümüşsuyu Gümüşkonak Apartmanı 44 numarada bulunan İremtur Acentası'nın merkez binasına dün saat 11.45'te gelen yüzleri siyah poşetle örtülü silahlı üç kişi, içeride bulunan 15 personeli etkisiz hale getirerek bir odaya topladılar. Burada personele yanlış bir harekette bulunmadıkları sürece bir şey yapmayacaklarını söyleyen soyguncular, çalışanları yere yatırdılar. Bir süre bekleyen soyguncular, 15 kişilik personeli tuvalete kapatarak, şirket sorumlusu Ferzan Kurban'dan şirket kasasının yerini sorarak, açmasını istedi. Kurban'ın burada kasanın [illegible] bürosu [illegible] demesi üzerine soyguncular kendi yöntemleri ile kasayı arama-

■ Arkası Sa. 15, Sü. 6'da

GÖZLEM
UĞUR MUMCU
Anter ve Soysal...

Kürt aydınlarının simgesi, güler yüzlü, sevecen ve çelebi kişilikli Musa Anter ile Atatürkçü, yiğit gazeteci ve yazar İlhami Soysal, aynı gün, aynı saatlerde öldüler.

Biri hain ve alçak kurşunlarla Diyarbakır'da, biri Ayvalık yakınlarında trafik kazasında.

Her ikisinin yaşamı da acılarla, hapislerle, işkencelerde geçti.

Musa Anter, 1917 yılında Mardin ili Nusaybin ilçesi Akarsu bucağı, eski adı "Zivinge" olan Eskimağra Köyünde doğdu.

■ Arkası Sa. 15, Sü. 7'de

'Bakkal'ın pahalı deterjana karşı savaşı

ÖZGEN ACAR *1 eylül*

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Bakkallar ve Bayiler Federasyonu, bugün tüketiciyi pahalı deterjana karşı uyarma eylemine başlıyor.

Federasyon Başkanı **Bendevi Palandöken** formülü aynı ama fiyatları farklı deterjanlardan ucuz olanının alınmasını isteyeceklerini belirterek **"Tüketicide oluşmuş marka imajını kırarak çok uluslu firmaların pazarını tıkamak istiyoruz"** dedi.

Deterjan üreticisi firmalar ise, deterjan sektöründeki maliyetleri göz ardı ederek fiyat artışlarını eleştirmenin tutarsızlık olduğunu savundular. Firmalar, sorunun pazarın işleyişinden kaynaklandığını belirttiler. Bakkallar ve Bayiler Federasyonu Başkanı Bendevi Palandöken, 157 odaya bağlı 550 bin bakkalın katılacağı **"tüketici-bakkal el ele"** kampanyasıyla tüm tüketicileri **"şişirilmiş deterjan fiyatlarına"** karşı uyaracaklarını söyledi.

Palandöken **"Biz zamların asıl sorumlusunu tüketiciye göstermek istiyoruz"** diyerek şu görüşleri dile getirdi: **"Tüketicide marka imajı çok kuvvetli. Kimyasal formülü aynı ama promosyonla yanında tabak, çanak verilerek fiyatı şişirilmiş üç deterjan firması piyasaya hâkim. Promosyonda tüketiciye verilen döküntüler, bir de toptancıya verilenler var. Bu piyasa 2 trilyonluk bir pazar. Biz kalite ile yarışı istiyoruz, promosyonla değil. Promosyonla fiyatlar yüzde 50 şişiriliyor. Biz fiyatları farklı olan deterjanlardan ucuz olanı alın diye çağrıda bulunacağız."**

Omo, Omomatik, Domeks deterjanlarını üreten Lever-İş Satış Direktörü Taner Karamollalıoğlu deterjan fiyatlarındaki artışın, yıllık enflasyon rakamı altında kaldığını belirterek şöyle konuştu:

"Lever olarak baktığımızda deterjan fiyatlarının 1990 yılında yüzde 35 (enflasyon yüzde 64), 1991 yılında yüzde 65 (enflasyon yüzde 71) arttığı görülmektedir. 1992 yılında ise son 8 aydaki fiyat artışları çeşitli mamul yapılarına göre değişmekle birlikte, ana mamullerde yüzde 4 ile 36 arasında olmuştur.

1992 yılı sonu itibariyle beklentimiz yine de deterjan fiyatlarının yıllık enflasyon rakamı altında kalacağı şeklindedir." Karamollalıoğlu **"Deterjan sektörünü ülke gerçeklerinden soyutlamak imkansız olduğuna göre sektörün önemli maliyet unsurları olan, devalüasyon, gümrük vergi ve fonları, hammadde girdileri, işçilik maliyetleri göz ardı edilerek, belli periyotlardaki fiyat artışlarını eleştirmek tutarsızlıktır"** diye konuştu.

HEP'in Bölücülüğe Bakışı...

İLHAN SELÇUK *4 eylül*

Saydım... 18 milletvekili...

HEP (Halkın Emek Partisi) adına bir açıklama yapmışlar; *Mahmut Alınak, Orhan Doğan, Selim Sadak, Mahmut Kılınç, Nizamettin Toğuç, Sedat Yurttaş, Muzaffer Demir, Remzi Kartal, Mehmet Sincar, Hatip Dicle, Naif Güneş, Mahmut Uyanık, Zübeyyir Aydar, Ahmet Türk, Ali Yiğit, Leyla Zana, Sırrı Sakık, Emin Sever,* kamuoyuna bir şeyler duyurmak istiyorlar; ama, ne basında yeterince yer bulabiliyorlar, ne de televizyonda sesleri işitilebiliyor; herkes bu politikacılara kızıyor.

HEP küçük bir parti... Dışlanmış... Horlanıyor...

*

1960'ları anımsadım. Türkiye İşçi Partisi yeni kurulmuştu; ama, öyle bir hava vardı ki, yasal yasak yokken, gazeteler sözleşmişler gibi TİP'i aforoz etmişlerdi. Parti ne söylese boş... Damgayı yemişlerdi:

- *Komünistler!...*

Toplum, TİP'e yavaş yavaş alıştı.

Solculuk bulaşıcı hastalık gibiydi; Babıâli'de çok satışlı gazetelerden hiçbiri, başlangıçta TİP'in haberlerine yer vermezdi. Parlamenter demokrasinin sol ile sağ arasında sermaye ve emek çelişkisi üstüne yükseldiğini anlayıncaya kadar iş işten geçti; Türkiye 20'nci yüzyılı bitirdi.

21'inci yüzyıla 8 var... Şimdi HEP'e nasıl bakılıyor:

"- Aman uzak durun, yaklaşmayın, ülkeyi bölecekler, Kürtçü partiye yaşam hakkı yok!.."

*

Masamın üstünde HEP'in açıklaması duruyor; yukarıda adlarını saydığım milletvekilleri diyorlar ki:

"Şırnak olaylarını görüşmek üzere 28 Ağustos 1992'de toplanan Meclis çalışmaları, sonuçları itibariyle bekleneni verememiştir. Olayların sonuç ve sebepleri aydınlığa kavuşturulamamıştır. Olayları yerinde incelemek üzere bölgeye Meclis adına bir heyet gönderme kararı alınamamıştır. Koalisyon partileri, halktan kopuk, sadece ildeki yetkililerden aldıkları bilgilere göre olayları izaha çalışmışlardır. Muhalefet partileri olayları inceleterek Meclis'e sunum görevlerini yerine getirememişlerdir. Sonuç olarak bu olağanüstü toplantıdan sadece bir bildiri sunulabilmiştir.

Türkiye'nin bütünlüğünü vurgulayan ve teröre karşı ortak mücadele isteyen bildiriyi HEP dışındaki diğer partiler imzaladılar. Bu olay basına 'HEP'liler ülke bütünlüğü bildirisini imzalamadılar' *diye geçti.*

Bir manada HEP'lilerin ülke bütünlüğüne

karşı oldukları imajı verilmek istendi.

Bu kesinlikle doğru değildir. HEP (Halkın Emek Partisi) ülkemizin bütünlüğü konusunda herkesten daha çok duyarlıdır. Bu konuda yapılan bütün spekülasyonları reddediyor ve maksatlı buluyoruz."

*

Açıklamanın tümünü yayımlamak için bu köşe elverişli değil; ama bu kadarı da yeter. HEP, özetle Güneydoğu sorununun demokrasiyle çözüleceğini vurguluyor, askeri çözümün çözümsüzlük getireceğini inancını savunuyor.

Doğrudur...

HEP'in çözüm olarak ortaya koyduğu koşulların ne olduğunu kamuoyu yeterince bilmiyor. Ancak bu partinin milletvekilleri *"Biz ülkenin bütünlüğüne karşı değiliz, tersine ülkemizin bütünlüğü konusunda herkesten daha çok duyarlıyız"* diye açıklama yaptıkları zaman altını çizmek gerekir.

Geriye şu soru kalıyor:

HEP içtenlikli mi?

Partinin *"Şırnak Raporu"*nu okuyan bu konuda kuşkuya düşebilir. Ancak kuşku, kanıtlanmadığı sürece bir değer taşımaz.

Güneydoğu'da yaşayan Kürtlere, sorunlarını Meclis'e yansıtmak için olanak sağlamalı... HEP, bu davayı taşıyabilecek güçte, çapta ve donanımda mıdır? Bilemem.

Ancak durup dinlemeden, ne olduğunu anlamadan, HEP'li milletvekillerini *"vatan haini"* ilan etmek de özgürlükçü demokrasi anlayışına sığamaz.

Temsil

UĞUR MUMCU *5 eylül*

Son yıllarda en çok kullanılan siyasal içerikli söylemlerden biri, *"Milli birlik ve beraberlik ruhu"* der.

Türkçemizde *"birlik"* de *"beraberlik"* de aynı anlama gelir. *"Birlik"* ve *"beraberlik"* aynı kavram içinde kullanılarak amaç vurgulanıyor. Hem birlik oluyoruz ulusça, hem beraber! Anayasaya göre Cumhurbaşkanı, *"Türk milletinin birliğini"* temsil eder; devlet organlarının *"düzenli ve uyumlu çalışmasını"* da gözetir. Cumhurbaşkanı, TBMM ve TBMM Başkanı **Hüsamettin Cindoruk** ile sürekli çatışma içindedir. En son çatışma konusu, Cumhurbaşkanı'nın TBMM'yi açarken hangi kürsüde konuşacağıdır?

Üstteki kürsüde mi? Alttaki kürsüde mi?

Özal, Türk milletinin temsilcisi olarak *"altı da bir üstü de bir"* diyerek herhangi bir kürsüde konuşabilirdi.

"Milli birlik ve beraberlik ruhuna en çok ihtiyaç duyduğumuz şu son günlerde" sözlerinin bir siyasal tekerleme gibi kullanıldığı ülkemizde bu *"kürsü sorunu"* milli birlik ve beraberliği bozmaz mı?

Sayın Özal ile Sayın Cindoruk arasındaki bir başka sorun da açılış konuşmasında Cumhurbaşkanı'nın, Meclis kapısında, TBMM Başkanı tarafından mı yoksa TBMM Başkan Vekili tarafından mı karşılanacağıdır.

Sayın Özal, siyasete 12 Eylül 1980 günü başlarken Genelkurmay Başkanlığı kapısında nöbetçi subayı tarafından karşılanıp Genelkurmay 2. Başkanı Orgeneral **Öztorun**'un odasına götürülmüş, sivil demokrasimizin öncüsü Özal'ın *"siyasete duhul işlemleri"* Genelkurmay nizamiyesinde böyle başlamıştı.

Bu yüzden Sayın Özal'ın karşılama ve uğurlama törenlerini anayasal sorun yapması, siyasal geçmişi, geniş hoşgörüsü ve kaynağını 12 Eylül ruh ve felsefesinde bulan demokratik anlayış ile pek bağdaşmaz.

Özal, Bakanlar Kurulu ve Başbakan **Demirel** ile de çatışıyor.

Demirel, Özal'ın *"ağabeyi"* değil midir?

Ağabey ve kardeş arasına emir ve komuta düzeni içinde ve milli birlik ve beraberlik ruhu ile 12 Eylül generalleri girmiştir.

Cumhurbaşkanı, Adalet Bakanı **Seyfi Oktay** ve Milli Eğitim Bakanı **Köksal Toptan** ile de kavga halindedir. Cumhurbaşkanı, devlet organları arasında düzenli ve uyumlu çalışmayı nasıl sağlayacaktır?

Oktay ve Toptan'ı istifaya zorlayarak...

Eski Genelkurmay Başkanı **Necip Torumtay,** Özal'ın Körfez savaşında izlediği kişisel siyasete isyan ederek görevinden ayrılmış değil miydi?

Körfez savaşından sonra *"bir koyup yirmi alma"* siyaseti bu istifa işleminden sonra başlamış, PKK terörü ve Kıbrıs sorunu da bu şans ve talih oyununun ikramiyeleri olarak tombaladan çıkmıştır.

Bu gibi askeri konulara girmek, demokrasinin *"asgari müşterekleri"* ile *"askeri müşterekleri"*ni birbirine karıştırmak olur ki bundan da azgelişmiş demokrasimiz ve sivil geleneklerimiz pek kazançlı çıkmaz.

Örneğin, Sayın Özal, Orgeneral Öztorun'a Genelkurmay Başkanlığı yolunu kapatarak *"sivil darbe"* olarak görülmüş ve basındaki yandaşlarınca o günlerde *"İki Necdet operasyonu"* olarak sık sık alkışlanmıştı.

Aynı Özal'ın aynı günlerde Genelkurmay Başkanı Orgeneral **Üruğ**'a *"Paşam, görev sürenizi uzatalım"* diye ısrar etmesi de gözden kaçmıştır.

Özal yanlısı köşe yazarları ile köşebaşı ve Köşk yazarlarının teğet geçtikleri bu konu Ö-

zal'ın sivilleşme anlayışı konusunda ipuçları vermektedir.

Özal'ın sivilleşme siyaseti, Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği'ne eski Kara Kuvvetleri Komutanı *"Yamak Paşa"*nın atanması ile de sürmüştür. Bu sivilleşme, küskünlük, dargınlık ve çatışma siyasetine en son ANAP Genel Başkanı **Mesut Yılmaz** da eklenmiştir. Cumhurbaşkanı, Mesut Yılmaz ile de küstür. Ulus birliğini temsil etmesi gereken Özal'ın, TBMM'de başta kendi eski partisi olmak üzere ulus temsilcilerinin büyük bir kesimi ile ters düştüğü aritmetik biçimde kanıtlanmıştır.

Cumhurbaşkanı TBMM'yi, TBMM Başkanı'nı, hükümeti ve ana muhalefet partisi başkanını dışlayarak *"Türk milletinin birliğini"* **Celal Talabani** ve **Mesut Barzani** ile birlikte, ABD damgalı *"Yeni Dünya Düzeni"* kapsamında ve serbest pazar ekonomisine uygun olarak *"milli birlik ve beraberlik ruhu içinde"* işte böyle *"temsil"* ediyor ve devlet organlarının *"düzenli ve uyumlu çalışmasını"* da yine işte böyle gözetiyor.

Kuran kursundan liseye

AYŞE SAYIN *6 eylül*

ANKARA - Milli Eğitim Bakanı **Köksal Toptan,** koalisyon ortaklarının din derslerinin zorunlu olmaktan çıkarılması konusunda anlaşmaya varmasına rağmen, hazırladığı ilköğretim yasa taslağında din dersini zorunlu dersler kapsamına aldı. Milli Eğitim Bakanlığı'nın, Temel Eğitim ve ilköğretim yasalarında yapacağı değişikliğe göre, ilkokuldan sonra 3 yıl Kuran kurslarında eğitim görenler zorunlu eğitimlerini tamamlamış sayılacaklar.

Milli Eğitim Bakanlığı'nca hazırlanıp Başbakanlığa gönderilen taslakta ayrıca,**"din dersi"** de yine zorunlu dersler arasında gösteriliyor.

Milli Eğitim Temel Eğitim Yasası'nın 24. maddesine konulan ek geçici 3. maddeye göre, Kuran kurslarını bitirenler **"ortaokul bitirme sınavı"**na girerek, bir üst eğitim kuruluşuna devam edecek. Yasanın değiştirilen 24. maddesi geçici 3. fıkrası şöyle:

"Milli Eğitim Bakanlığı'nın öngöreceği, onaylayacağı, gözetim ve denetimini yapacağı ortaöğretim programları ile yönetmeliklerin uygulanması şartıyla 5 yıllık ilkokul üzerine en az 3 yıl süreli Çıraklık Eğitim Merkezleri ve Diyanet Kuran Eğitim Merkezlerinde verilen eğitim de zorunlu eğitimden sayılır. Bu merkezlerden mezun olanlara sertifika verilir. Bunların bir üst öğrenime gidebilmeleri için yönetmelikle belirlenecek derslerden ortaokulu dışardan bitirme sınavına katılmaları ve diploma almaları şarttır."

Yasa taslağında, zorunlu eğitimin 2000 yılına kadar 8, daha sonra da 11 yıla çıkarılması öngörülüyor.

Hükümetin koalisyon ortakları arasında tartışmaya yol açan **"din dersi"** de 222 sayılı İlköğretim Yasası'nda değişiklik öngören taslakta da yine **"zorunlu dersler"** kapsamında gösteriliyor. İlköğretim Yasası'na eklenen geçici 3. madde ile genel, mesleki ve teknik ortaöğretim bünyesindeki ortaokullarda, öğrencilerin haftada en az 3 saat Türkçe, 2 saat matematik, 1 saat sosyal bilgiler, 1 saat fen bilgisi ile 1 saat din kültürü ve ahlak bilgisi dersini almaları gerektiği belirtiliyor.

Kuran Kursu mezunlarının zorunlu eğitimini tamamlamalarını öngören madde gerekçesinde, bunun nedeni, ilköğretimin **"hayata hazırlama"** amacını gerçekleştirmesi olarak gösteriliyor. Bu maddenin gerekçesi şöyle:

"3 yıl süreli Kuran kurslarında eğitim-öğretim gören ilkokul mezunlarından 'hafızlık belgesi' alanlar, 'cami görevlileri' **olarak hayata atılmaktadır. Ülkenin bu tür elemanlara da ihtiyacı vardır. Halen bu kurslara devam eden 6 bin 555'i kız, 11 bin 206'sı erkek olmak üzere 17 bin 761 çocuğumuz bulunmaktadır. Bir itibarla, Çıraklık ve Diyanet kuran eğitim merkezlerinde yetişenler, bir iş, bir meslek edindiklerinden, buralarda verilen eğitimle, 1739 sayılı Milli Eğitim Kanunu'nun 23/2'nci maddesinde belirlenen ilköğretimin** 'hayata hazırlama' **amacı gerçekleşmiş olmaktadır."**

Milli Eğitim Bakanı Köksal Toptan daha önce

yaptığı açıklamada, **"din derslerinin zorunlu olmasından yana olduğunu"** bildirmişti. Toptan'ın bu açıklaması, DYP ve SHP grup başkanlarının tepkisine yol açmıştı. DYP Grup Başkan Vekili **Güneş Müftüoğlu**, iki partinin grup yöneticilerinin katılımıyla hazırlanan Anayasa değişikliği önerisinde din ve ahlak derslerinin zorunlu olmaktan çıkarıldığını açıklamıştı. Bakan Toptan bunun üzerine, görüşünün **"kişisel olduğunu"** belirterek,""**Uygulama gözden geçirilir, uygulamaya ilişkin birtakım şikayetler bana da geliyor. Öğretilen zaten din dersi değil, din kültürü ve ahlak bilgisi. Din kültürü ve ahlak bilgisi öğretilmeli, bu her yerde böyle"** demişti.

10 bin öğretmene güvenlik soruşturması

UFUK TEKİN *7 eylül*

ADANA - Milli Eğitim Bakanlığı, Doğu ve Güneydoğu'da görevlendireceği öğretmen adayları hakkında **"güvenlik soruşturması"** yapmayı kararlaştırdı. Geçen dönem sınav yapmadan işe aldığı 17 bin öğretmen için güvenlik soruşturmasına gerek duymayan bakanlığın, terör olaylarındaki hızlı tırmanma nedeniyle böyle bir yola başvurduğu belirtildi.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından atandığı halde henüz göreve başlatılmayan binlerce öğretmen de **"bölge halkına uyum sağlamaları"** amacıyla özel eğitimden geçirilmeye başlandı.

Yanlış personel politikası ve terör göçü nedeniyle ortaya çıkan açığı gidermek üzere acil olarak 10 bin öğretmeni istihdam etmeyi kararlaştıran Milli Eğitim Bakanlığı, eskiden olduğu gibi aday öğretmenleri güvenlik soruşturmasından geçirecek. Daha önce gazetelere verdiği iş ilanını, **"yanlışlıkla oldu"** diye geri çeken MEB, il milli eğitim müdürlüklerine gönderdiği bir genelgede, öğretmenlik için başvuracakların mutlaka güvenlik soruşturmasından geçirilmesini istedi. Milli eğitim müdürlükleri de bu uyarı üzerine 3 eylülden başlayarak başvurularını kabul etmeye başladığı üniversite mezunlarına **"personel güvenlik soruşturması"** ve **"arşiv araştırması"** formları vererek doldurmalarını istiyor.

Daha önce karakola veya cezaevine herhangi bir nedenle düşülüp düşülmediği gibi soruların yöneltildiği güvenlik formlarının, doldurulduktan sonra il emniyet müdürlüğü ve Emniyet Genel Müdürlüğü arşivlerince de ayrı ayrı kontrol edileceğine dikkat çekilerek adaylar uyarılıyor.

Milli Eğitim Bakanlığı, ilk kez sınav yapmadan geçen şubat ayında başvurularını kabul ettiği çoğu ilkokul öğretmen adayı 17 bin üniversite mezunu hakkında güvenlik soruşturması işlemi yapmamıştı. Bakanlık bu başvurular sırasında sadece adaylara **"Hakkınızda bilgi alınacak kişiler kimlerdir"** sorusunu yazılı olarak yönelttiği bir formu doldurtmakla yetinmişti. Ancak bakanlık, bu sorulara aldığı yanıtlarda adı geçenlere de herhangi bir soru yöneltmeden atama işlemi yapmıştı. Geçen şubat ve mart aylarında alınan başvurular aradan 5 ay geçmesine karşın atamayla sonuçlanmayınca gazetelerde **"Güvenlik soruşturmaları mı yapılıyor?"** sorusu yöneltilmişti. Bu sırada bir MEB yetkilisi, **"Kesinlikle hayır. 17 bin kişinin dosyasındaki bilgiler teker teker kontrol ediliyor. Elimizdeki personel sayısı az olunca atama işlemi gecikiyor, güvenlik soruşturması değil"** yanıtını vermişti. MEB'den bir diğer yetkili de **"Bu dönem neden güvenlik soruşturmasına gerek duyuldu"** sorusuna yanıt verirken, terör olaylarındaki tırmanmaya dikkat çekerek şöyle dedi: **"Bu dönem başvurularını aldığımız mezunların atamalarını ikinci döneme yetiştirmeye çalışacağız. Atamaya açık illerin büyük bölümü Güneydoğu ve Doğu'dadır. Öğretmen adayına 5 merkezden birini seçme olanağı tanındı ama bu 5 merkez de hassas bölgededir, soruşturmanın nedeni de bu."**

Deniz Baykal 'nihayet' genel başkan

10 eylül

ANKARA **(Cumhuriyet Bürosu)** - 12 Eylül'ün kapattığı CHP, 13 yıl aradan sonra yapılan 25. kurultay ile yeniden açıldı. Genel başkanlığa 227 oy farkla SHP Antalya Milletvekili **Deniz Baykal** seçildi. İlk turda kullanılan 1151 oyun 679'unu Deniz Baykal, 452'sini CHP Genel Sekreter Yardımcısı **Erol Tuncer** aldı, 20 oy geçersiz sayıldı. Baykal böylece **Erdal İnönü** ile SHP içinde girdiği genel başkanlık yarışını CHP içinde kazanarak **Mustafa Kemal Atatürk, İsmet İnönü, Bülent Ecevit**'ten sonra partisinin 4. genel başkanı oldu.

Genel başkan seçildikten sonra yaptığı konuşmada Baykal, CHP'li ve CHP içinde yer almamasına karşın aydınlık ve ışıklı insanlarla birlikte omuz omuza Türkiye'yi sırtlamayı hazır olduğunu açıkladı.

CHP Genel Yönetim Kurulu (GYK) üyeleri ve yaklaşık 400 delege, dün kurultay öncesi Anıtkabir'i ziyaret ederek, Atatürk'ün manevi huzurunda saygı duruşunda bulundu, kabre çelenk koydu. Kurultay salonuna ilk olarak SHP Genel Başkanı, Başbakan Yardımcısı Erdal İnönü geldi. İnönü'nün sade bir vatandaş gibi kurultayı izlemek istediğini belirtmesi üzerine, giriş kapısında herhangi bir karşılama yapılmadı. Salona saat 10.10 sıralarında, bir grup SHP yöneticisi ile birlikte giren İnönü, izleyiciler tarafından **"İnönü, İnönü"** sloganlarıyla karşılandı.

Genel başkan adaylarından **Erol Tuncer**, salona girmek için bir süre giriş merdivenlerinde bekledi. Bu sırada bir partilinin, **"İlerleyelim, sosyal demokrasi tıkandı"** diye espri yapması üzerine, salona eski Ticaret Bakanı **Teoman Köprülüler** ile birlikte saat 10.50'de girdi. Tribünlerde bulunan bir

grup partili, "**Başkan Erol**" diye bağırırken, bir bölümü de "**Baykal, Baykal**" temposu tuttu.

Diğer genel başkan adayı ve SHP Antalya Milletvekili Deniz Baykal, salona saat 11.05'te **Ali Topuz, Ertuğrul Günay, Hasan Fehmi Güneş** ve **Celal Doğan** ile birlikte kolkola girdi. Salona girmeden önce Baykal için yoğun tezahürat yapıldığı dikkat çekti. Salonda bir tur atan Baykal ve arkadaşlarını, delegeler tepkisiz izledi. Tribünlerdeki partililer tarafından çiçek yağmuruna tutulan Baykal için,"**Baykal geliyor, işte Baykal, işte örgüt, yaşasın CHP**" sloganları atıldı. Bu sırada meydana gelen kargaşa nedeniyle Ali Topuz bir sandalyeye takılarak, yere düştü. Adayların da salona gelmesi üzerine, kurultayın en yaşlı üyesi **İlyas Kılıç**, kurultayı açtı.

CHP'nin 1979 kurultayında da aynı görevi yapan eski Kocaeli Belediye Başkanı **Erol Köse**, oybirliği ile divan başkanlığına seçildi. Partinin tüzel kişiliğini kazandığını bildiren Köse, CHP'nin ulusa ve partililere hayırlı olmasını diledi. Divanın oluşmasından sonra, 67 il başkanının ortak önergesi ile "**CHP açılacak, sonsuza dek yaşayacaktır**" kararı görüşmeye açılmadan oybirliğiyle onaylandı. Bu karar, delegeler ve izleyiciler tarafından ayakta alkışlandı.

CHP Genel Yönetim Kurulu adına konuşan Erol Tuncer CHP'nin 2000'li yılların arifesinde yeni bir umut olarak doğmak zorunda olduğunu kaydederek, "**Silahların gölgesinde kapatılmış partimizi ak oylarımızla yeniden açacağız. Böylece CHP siyasal yaşamda onurlu yerini alacaktır**" dedi. Tuncer, sol tabanın bir çatı altında birleşmesi gerektiğini söyledi.

Deniz Baykal da, taraftarlarının yoğun alkış ve sloganları altında konuştu. Sosyal demokratların şu anda içinde bulundukları tablodan kimsenin memnun olmadığını belirten Baykal, "**Birbirimize karşı olan duygu ve düşüncelerimizi sıfırlayıp yeni bir başlangıç yapalım**" dedi.

"**CHP, bugün hepimizin umudu olarak doğuyor**" diyen Baykal sözlerini şöyle sürdürdü: "**CHP kavgaya değil, inşaaya, kalkınmaya, büyümeye geliyor, doğuyor. Tarımın, emeğin, çalışan herkesin hakkını vermeye, geliri, refahı arttırmaya geliyor.**"

SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, saat 12.30'da salondan ayrıldı. Kurultayda, 67 il başkanının ortak önerisi üzerine CHP'nin aynı adla ve amblemle devamı oya sunuldu ve oybirliğiyle kabul edildi. Verilen bir başka önerge ile CHP Tüzüğü'nde yapılan değişiklikle 20 olan Genel Yönetim Kurulu (GYK) üye sayısı 44'e çıkartıldı.

Verilen öğle yemeği arasından sonra 40 il başkanının imzalarını taşıyan önergeyle Deniz Baykal, 21 il başkanının imzasıyla da Erol Tuncer, CHP genel başkanlığına aday gösterildi.

Her iki adayın delegelere hitap etmesinden sonra, seçimler için saat 16.00'da hazırlıklara başlandı. Ancak, 20.30 sıralarında seçime geçilebildi.

Delegelerinin oy kullanımı saat 22.00 sıralarında tamamlandı. Daha sonra oy ayrımına geçildi. Yaklaşık yarım saat süren oy sayımı sonucunda Deniz Baykal'ın 679, Erol Tuncer'in ise 452 oy aldığı belirlendi. Divan başkanlığı, kurultaya 1346 delegeden 1151'inin katıldığını, bu delegelerin kullandığı oyların 20'sinin boş çıktığını, 1131 oyun geçerli sayıldığını açıkladı.

Sonuçların kesinleşmesinin ardından Baykal ve Tuncer el ele tutuşarak delegeleri selamladılar.

Açıklamasında sonra kürsüye önce Baykal, ardından da Tuncer geldi. Baykal ve Tuncer, birbirlerinin ellerini tutup havaya kaldırırken, salondaki CHP'liler, yoğun bir alkış temposu ile "**İşte CHP**", "**Tuncer-Baykal, işte CHP**" sloganları attılar. İlk konuşmayı yapan Tuncer, demokrasinin doğal bir gereği olarak, bir barış ortamında gerçekleşen yarışma sonunda CHP'nin 12 yıl aradan sonra yeniden açıldığını belirterek, "**Bugün bir barış ortamında yeni bir gelenek yaratmanın mutluluğu içindeyim. Sayın Baykal, ak oylarınızla genel başkan olmuştur. Sayın Baykal'ın şahsında şekillenecek CHP'de sade bir CHP'li olarak bana düşecek her görevi yerine getirmeye hazırım**" dedi.

Baykal da konuşmasına, CHP'nin ülkenin siyasal yaşamındaki hak ettiği yeri kurultayla birlikte resmen aldığını belirterek, genel başkanlık görevinin kendisine verilmesi nedeniyle teşekkür etti.

Baykal, Türkiye'nin ve bölgenin önemli sorunlarının bulunduğunu, Türkiye'nin bir darboğazın içinde olduğunu anımsatarak, bu ortamda bu sorumluluğu yüklenip yola çıkarken geleceğe umutla baktığını söyledi.

Baykal, CHP'li ve CHP içinde yeralmamasına karşın, aydınlık ve ışıklı insanlarla birlikte, omuz omuza Türkiye'yi sırtlamaya hazır olduğunu açıkladı.

Demokratik bir yarışma yaptıklarını, bu yarışmada parti içi demokrasinin kurallarını işlettiklerini belirten Baykal, "**Bu bir bayrak yarışıdır. Bu bayrağı şanına yaraşır bir şekilde gidebildiği yere kadar götüreceğim.**

CHP, hepimizden büyüktür, hepimizin üzerindedir. CHP hepimizin üzerinde en büyük dayanak noktamızdır.

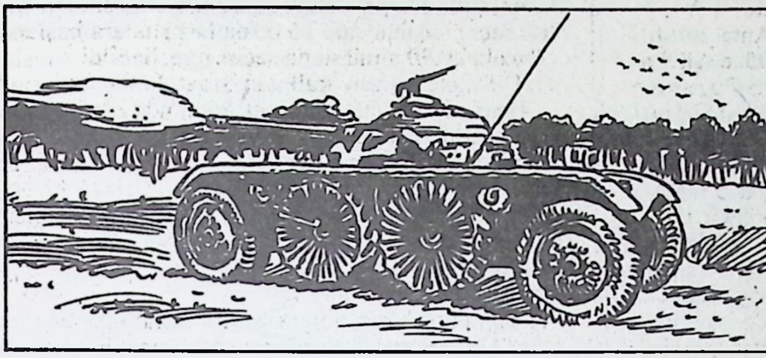
Artık Türkiye, CHP ile siyasetini en yüksek düzeyde gerçekleştirecektir" dedi. "**İnançlıyız, iddialıyız, Türkiye'yi yönetme iddiasını taşıyoruz**" diyen Baykal, sözlerini, "**Allah bizi mahçup etmesin**" diye noktaladı.

TÜSİAD'dan hükümete bombardıman

11 eylül

İş - Ekonomi Servisi - Sanayici ve işadamlarını terör ve enflasyon korkusu sardı. Dün toplanan TÜSİAD Yüksek İstişare Konseyi'nde, ciddi boyutlara ulaşan terörün, ülkenin bütünlüğünü tehdit eder hale geldiği vurgulandı. TÜSİAD, "**Acil ve cesur kararlar alınmasını**" istedi.

Enflasyonun, hükümetin öngördüğü yüzde 52'lik hedefin çok üstünde gerçekleşeceği dile getirilirken sanayide "**alarm zillerinin çaldığı ve KİT'lerde**

ZIRHLI KEŞİF ARACI..

1951'DE BUGÜN, FRANSIZ YAPIMI BAZI SİLAH VE ASKERİ ARAÇLAR DENENMİŞTİ. ZIRHLI ARAÇLAR ARASINDA BİR TANESİ BÜYÜK İLGİ TOPLAMIŞTI. BİÇİM OLARAK TANKI ANIMSATAN ARAÇ 8 TEKERLEKLİYDİ. UÇLARDA BULUNAN TEKERLEKLER LASTİKLİ, ORTADAKİLER ÇELİKTİ. HERHANGİ BİR ARAZİ GÜÇLÜĞÜNDE BUNLAR HAREKETE GEÇİYORDU. İKİ YÖNDE DE SÜRÜLEBİLEN VE EN ÇOK SAATTE 150 KİLOMETRE HIZ YAPAN ARAÇTA BİR DE TOP BULUNMAKTAYDI. ZIRHLININ DAHA ÇOK KEŞİF AMACIYLA KULLANILMASI DÜŞÜNÜLMÜŞTÜ.

tam bir çöküş içinde bulunulduğu" savunuldu.

Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği'nin (TÜSİAD) bu yıl ikincisi yapılan Yüksek istişare Konseyi tolantısında hem siyasi hem de ekonomik açıdan karamsar bir tablo çizildi.

Toplantının basına kapalı bölümünde söz alan sanayicilerin özellikle Güneydoğu olayları üzerinde durmaları, ekonomik çözüm için özelleştirmeyi savunmaları dikkat çekti.

Toplantının açış konuşmasını yapan TÜSİAD Yüksek İstişare Konseyi Başkanı **Rahmi Koç**, hükümetin kuruluşunun ardından 9 ay geçtiğini ve bu dönemde terörün ön plana çıktığını söyledi. **"İnsanın kendi canı, malvarlığından daha kıymetlidir"** diyen Rahmi Koç, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Can emniyeti olmadı mı ve terör kol gezdi mi, hayatın ne tadı kalır ne de tuzu. İnsanlar başka hiçbir konuyla alakadar olmazlar. Bizler burada Güneydoğu'da olanı biteni tam manasıyla hissedemiyoruz.

Oralarda bayileri ve tanıdıkları olanlar bilirler. Durum hiç de iç açıcı değildir. Bazı kıymetli bayilerimiz işlerini terk edip İstanbul'a yerleşme çabası içindedirler. O bölgedeki satışlarımız büyük ölçüde yavaşlamıştır. Verilen beyanatlardan hükümetimizin bu konudaki kararlılığından şüphemiz yoktur.

Fakat zaman zaman bizleri hayrete düşüren ve cevap bulamadığımız çelişkiler duyuyoruz ve okuyoruz.

Ciddi boyutlara ulaşan ve memleketin bütünlüğünü tehdit eden bu gelişmeler, particilik ve iç politika bir kenara bırakılarak, memleketin ve milletin yüksek menfaatları ön planda tutularak ele alınmalıdır. Biz işadamlarına herhangi bir vazife düşüyorsa memnuniyetle amede olduğumuzu bildiririm."

Rahmi Koç ekonomik konulardaki görüşlerini açıklarken olumlu gelişmeler kaydedilmekle beraber **"gerekli olan cesur kararlar ve köklü tedbirlerin alınamadığını"** belirtti.

Koç, kamu açıklarını azaltmada, vergi toplamada, özelleştirmede bir gelişme sağlanamadığını kaydederek **"Bu tedbirlerin gecikmesi, müspet gelişmeleri çok kısa sürede tekrar menfi duruma getirebilir"** dedi. Koç, vergide köklü ve cesur önlemlerin alınmasını isterken **"vergi ödemeyenlerin de, vergi kaçıranların da ağır cezaya çarptırılmasını"** önerdi.

Ekonomik konularda Koç'un üzerinde durduğu ikinci konu ise toplusözleşme görüşmeleriydi. Koç, bu görüşmelerde sanayinin dış rekabet gücünün zayıflatılmaması ve devamlı nüfusu artan ülkemizde istihdamın zedelenmemesi gerektiğini savunarak **"Bu devir toplusözleşmelerde bir avuç mutlu azınlık yaratmamaya dikkat etmeliyiz"** dedi.

Koç, bu görüşlerini aktardıktan sonra hükümete çok iş düştüğünü belirterek şu uyarılarda bulundu:

- Politik düşünceleri bir tarafa bırakarak acil ve cesur kararların bir an evvel alınması gerekir.
- Hükümet üyelerinin aynı hedef istikametinde çalışmaları ve karar almaları icap eder.
- Hükümet üyeleri, her gün televizyona çıkıp, bir beyanat vermeye mecbur olduklarını hissetmemelidirler. Bu kadar sık yapılan beyanlar ve verilen sözler, tatbikatla sonuçlanmadığı takdirde, inandırıcılık vasfını kaybetmektedir.

TÜSİAD Yönetim Kurulu Başkanı **Bülent Eczacıbaşı** da konuşmasının ilk bölümünü teröre ayırdı. Eczacıbaşı **"Ülkemizin bütünlüğüne yönelen ve ulusal birliğimizi hedef alan saldırılarla mücadele elbette hepimiz açısından en öncelikli sorunumuzdur. Ulusça güç dönemden geçmekteyiz"** dedi.

500 büyük sanayi şirketinin 1991'de toplam net zararının 6 trilyon liraya yaklaştığına işaret eden Eczacıbaşı, bu listede yer alan 86 kamu kuruluşunun net zararının ise 13.2 trilyon liraya ulaştığına ve bu rakamın aynı yıl içinde toplanan Kurumlar Vergisi'nin neredeyse iki katına eşit olduğuna dikkat çekti.

"Her iki kesime ait ortaya çıkan tablo sanayimizde alarm zillerinin çalmakta olduğunu göstermektedir" diyen Bülent Eczacıbaşı, KİT zararlarının boyutlarının artık ekonominin taşıyabileceği ölçüleri aşmakta olduğunu söyledi. Eczacıbaşı, sanayinin içinde bulunduğu sorunları 7 temel başlıkta topladı:

- Yüksek faizler ve enflasyon.
- İthalatta haksız rekabet.
- Kamu kuruluşlarının haksız rekabeti.
- Pahalı girdiler ve altyapıdaki eksiklerin getirdiği maliyet sorunları.
- İşçi-işveren ilişkilerindeki sorunlar.

- Belirsizliği arttıran uygulamalar.
- Ücretler üstündeki vergiler.

TÜSİAD Başkanı **Bülent Eczacıbaşı**, bu sorunların, sanayinin durumunu anlayan, kalkınmada sanayiden neler beklenildiğini iyi değerlendiren, işbirliğine açık bir tutumla çözülebilecek nitelikte olduğunu da sözlerine ekledi.

Yüksek İstişare Konseyi'nin basına kapalı bölümünde ekonomik durumla ilgili en karamsar tabloyu **Ali Koçman**'ın çizdiği belirtildi. Toplantı çıkışında gazetecilerin sorularını yanıtlayan Ali Koçman, terörü, hızlı nüfus artışını ve istihdamı Türkiye'nin önünde çok büyük sorunlar olarak gördüğünü belirtti.

Nüfus artışının ve işsizliğin bu boyutlarda büyümeye devam etmesi halinde özelleştirme konusundaki isteklerin giderek yavaşlayacağını savunan Ali Koçman, **"Öyle ki devletin asgari ücretten maaş dağıtır duruma geleceğinden endişe ederim"** dedi.

Güneydoğu olaylarının ekonomiyle ilgili bulunduğunu belirten Ali Koçman, ekonominin bölgeden kaçmasıyla sorunun daha da artabileceğini kaydetti. Koçman, Güneydoğu sorununun dış politikada öncelikli sorun haline gelmemesi için önemli çabaların gösterilmesi gerektiğini belirtti.

Toplantıdan sızan bilgilere göre söz alan konuşmacılar Hazine'nin borçlanmasında çok büyük artışlar olduğuna, bunun önümüzdeki yılın ilk yarısında hükümeti çok zorlayacağına dikkat çektiler. İşadamları, Hazine'nin hızla borçlanmasının enflasyon tahminlerini ters etkileyeceğini ve yıl sonu enflasyonunun hedefin çok üzerinde çıkma tehlikesi bulunduğuna işaret ettiler.

Toplantıda terör ve enflasyon sorununa değinen **İsak Alaton**'un da **"Terör ve enflasyon, ekonomik yönetimsizliğin neticesidir. Ekonomiyi iyi yönetirsek enflasyonun hakkından geliriz. Ekonomiyi iyi yönetmek için de özelleştirmede şarkı söylemeyi bir tarafa bırakıp, kan kaybına yol açan bazı üniteleri pat pat kapatmalıyız"** dediği öğrenildi.

Metropolde metro heyecanı

12 eylül

İstanbul Haber Servisi - Taksim - 4. Levent arasında yapılacak İstanbul metrosunun, Taksim-Şişli bölümünün temeli Bayındırlık ve İskan Bakanı **Onur Kumbaracıbaşı** ile İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı **Nurettin Sözen** tarafından atıldı.

İTÜ Taşkışla binası ile Atatürk Kitaplığı arasında kalan parkta yapılan törende konuşan Bayındırlık ve İskan Bakanı Onur Kumbaracıbaşı, İstanbul'un 100 yıllık metro özleminin yakında giderileceğini belirterek, **"Uzun yıllar bekledikten sonra bu projenin temelini atıyoruz. Bu çalışma, Türkiye'de çağdaş taşımacılıkla ilgili önemli bir adım olacaktır"** dedi.

Bu tür büyük projelerin gerçekleştirilmesinde vatandaşların da desteğinin şart olduğunu söyleyen Kumbaracıbaşı sözlerini şöyle sürdürdü:

"Böyle bir çalışmadan hükümetimiz adına büyük kıvanç duyuyorum. İstanbul metrosu, belediyelerimizin üzerinde geçmiş dönemde uygulanan baskıların kaldırıldığında verimli çalışabileceğini gösteren güzel bir örnektir. Metro, diğer büyük illerimizde de bir özlem haline gelmiştir. Hükümetimiz belediyelere yardımcı olmayı amaç saymıştır."

Nurettin Sözen de metronun hizmete girmesiyle İstanbul'da gerçek anlamda tarihsel dönüşümün gerçekleştirileceğini ve metronun zaman içinde gelişeceğini belirterek, **"Metro zaman içinde örümcek ağı gibi İstanbul'u yer altında örecektir"** dedi.

Bu günekadar hazırlanan metro projelerinin uygulamaya geçemediğini ifade eden Sözen şunları söyledi:

"Bu olay, benim gibi halkın oyları ile yönetime gelmiş ve halkına verdiği sözleri bir bir yerine getirme mücadelesini sürdüren bir kişi için tarif edilmesi mümkün olmayan bir mutluluktur.

İki yıl içinde metronun bir bölümü hizmete girmeye başlayacak."

Taksim - 4. Levent arasındaki 7 kilometre uzunluğunda olan tünelin yapımı, 1994 yılı sonunda tamamlanacak.

İki bölüm halinde inşa edilecek metronun Şişli - 4. Levent arasındaki tünel kazısını Tekfen 624 milyar liraya yapacak. Taksim - Şişli arasında kalan ikinci bölüm de Garanti-Koza, Enka, Doğuş konsorsiyumu tarafından 757 milyar liraya yapılacak.

1988 yılında Parsons Brinckerhoff Inc.-Kaiser Engineer Inc. firmaları tarafından hazırlanan ve onaylanan İstanbul metro projeleri Topkapı - 4. Levent arasında 13 istasyon ve 16 bin 207 metrelik hatı içeriyordu.

Bugün yapımına başlanan proje 7 kilometrelik Taksim - 4. Levent arasını içeriyor.

Bu bölgede Taksim, Şişli, Osmanbey, Mecidiyeköy, Levent, 4. Levent istasyonları bulunuyor. İstasyon araları 1 - 1.5 kilometre, istasyon boyları 180 metre uzunluğunda olacak.

Günde 20 saat çalışacak 10 milyon yolcu taşıyacak metronun en kalabalık olan saatlerde taşınan yolcu sayısının 75 bine yükseleceği belirtiliyor.

Tünel hatları Cumhuriyet ve Halaskârgazi caddeleri boyunca 25-30 metre derinlikte ve gidiş dönüş yönlerinde 32 metre aralıklı 5,4 metre çapında iki ayrı tünel halinde inşa edilecek.

Metronun tünel kazma, betonlama işlemleri İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin finansmanı ile, açılan tünelin elektrik ve mekanik aksamının satın alınması ve montajı ise dış finansman ile sağlanacak. Kazılması 1994 yılında tamamlanacak olan metro tünelleri 1995'te işletmeye açılacak.

Rüzgâr Eken Fırtına Biçer...

HİKMET ÇETİNKAYA *13 eylül*

SHP MYK'nın, CHP'nin oluşumunu değerlendirmesinin ardından kimi gelişmeler beklenebilir. Yani kimi SHP milletvekillerinin istifası gündeme gelebilir... SHP lideri ve Başbakan Yardımcısı **Erdal İnönü**, açık açık şöyle konuşuyor:

"SHP'den kopmalar olabilir. Ancak bu SHP'ye zarar vermez."

İnönü, *"Giden gider"* diyor ve ekliyor:

"O zaman SHP'de daha sağlıklı bir yapı oluşur." Acaba CHP siyasal yaşamımızda üçüncü parti mi olacak? Kimi CHP'liler tedirginlik içinde. Gelişmelere baktıkça değişik varsayımlar ortaya çıkıyor: *"CHP nereye götürülmek isteniyor anlamaya çalışıyoruz."*

Bu arada SHP örgütleri, bir hayli karışık. Kimi il, ilçe ve belediye başkanları istifa eşiğinde, kimileri beklemede... Dün Cumhuriyet'te çıkan kimi belediye başkanları, SHP içinde Deniz Baykal'ı destekliyorlardı. Şimdi onlar bile tedirgin.

Sorun şu:

"CHP'ye geçersek durumumuz ne olur?"

Kimileri sert, kimileri yumuşak...

Şöyle diyorlar: **Hamza Kırmızı** (Ankara-Keçiören): *"CHP'deki gelişme,beklediğimiz bir olay. Özlemimiz. Sosyal demokratların bir araya gelemeyişini, CHP'nin yeniden açılmasıyla sağlayabileceğimize inanıyorum. Türkiye'deki sosyal demokratlar, CHP'nin yeniden açılmasıyla bir araya gelebilirsek, iktidar olma olanağını çok daha kolay yakalarız. Sorun, güçlü bir CHP'nin giderek güçlenmesi ve tüm sosyal demokratlara hitap ederek, Türkiye onurunu kucaklayacak çağdaş CHP'nin ortaya çıkarılmasıdır. Bunun için, örgütlenme çalışmaları yasal genel merkez , bundan sonra çabalarını sürdürecek. Ama tabanda, CHP olayını giderek güçlendirmek gerekir. Orada buluşuyoruz, ayrıldığımız eski yuvamızda buluşacağız. SHP bizim partimiz. Şimdi CHP'yi açtık. CHP'yi açanların yüzde 90'ı SHP'li, CHP'ye geçeceğiz, ama bireysel değil."*

Atay Aktuğ (Trabzon Belediye Başkanı): *"CHP'nin açılması tıkanmış olan siyasete renk katacaktır. CHP, mazisine sahip çıkarak ilke ve prensipleriyle çağdaş siyasal bir parti olacaktır. İnanıyorum ki genç kitlelerin CHP'ye katacağı dinamizmle çağdaşlaşma yolunda CHP aslolan görevini yapacaktır. Örgütlenme çalışmalarının başlamasından sonra durumu gözden geçireceğim. Solda bütünleşmenin sağlanması için her türlü özveriye hazırım."*

Mehmet Işık (Giresun Belediye Başkanı): *"Kökenim CHP'li, ancak bugün SHP'nin oyları ile belediye başkanı seçildim. Şu anda olayları izliyorum, olayların gelişmesini bekliyorum. İsteğim, tüm sosyal demokratların CHP çatısı altında birleşmeleridir."*

İsmail Özay (Çanakkale Belediye Başkanı): *"Halen Sosyaldemokrat Halkçı Parti'nin bir üyesiyim. Bundan da onur duyuyorum. Tabii ki bir süre sonra CHP oluşumunda yer alacağız, ama bu konuda somut bir zamanlama veremem."* Gazetelerde çıkan haberleri izlerseniz bir kavga başlamak üzere... Transfer haberleri çıkıyor, ardından da yalanlamalar. DSP İstanbul Milletvekili **Hüsamettin Özkan** ile Edirne Milletvekili **Erdal Kesebir,** partilerinden istifa edip CHP'ye geçeceklerini öğrenince *"Neler oluyor"* diyerek açıklama gönderiyorlar:

"CHP'ye geçeceğimiz biçiminde yayılan haberlerle bir ilgimiz yoktur..." Bu haberler niçin çıkıyor? Herhalde sosyal demokrat kamuoyu oluşturmak için değil. Kimileri ortalığı bulandırmak istiyor, işte o kadar. Bir de *'altı ok'* kavgası var... Her şey tamam, sanki *'altı ok'* eksik. Diyorlar ki:

"Altı ok bizim, SHP'nin değil..."

SHP'den milletvekili seçilmiş, ama SHP'ye hücum ediyor:

"Bu parti sosyal demokrat olamaz..."

Kimse sormuyor: *" Önseçimlerde aklın neredeydi? Niçin aday adayı oldun?"*

Bir başkası şöyle diyor: *"SHP, Kürtlerin ve Alevilerin partisi..."* Kimse sormuyor: *"Yahu, sen önseçimlerde babam Kürt, annem Alevi diyerek listenin ikinci sırasına yerleşip milletvekili seçilmedin mi?* Böyle kafalarla CHP nereye kadar gidecektir? O zaman CHP lideri Sayın **Deniz Baykal,** SHP'nin ve DSP'nin içini nasıl boşaltacaktır? CHP Genel Başkanı ve yöneticileri çok dengeli hareket etmelidir. SHP'yi aşağılamadan, geldikleri partiyi inkâr yoluna sapmadan yürümelidirler... Sakın ola ki, *"şu gelecek, bu gelecek"* hesabı yapılmasın. Üç-dört ay sonra şimdi kolkola, omuz omuza olanların bir bakarsınız yolları ayrılır... Deneyimli siyasetçiler zaman zaman şöyle konuşuyor:

"Politikada kimse kimseye güvenmesin..."

Onun için oyun kuralına göre oynanır. Şimdilerde bir CHP rüzgârı esiyor. İstifalar, transferler gündeme geliyor. Bu durum hem Demirel'in hem de İnönü'nün canını sıkıyor elbet. Ama ne yapacaksınız. Olayı görüp *"Evet hükümet sarsılabilir"* diyemezsiniz. Ama kimi formülleri sıralayabilirsiniz...

"Bakanların sayısını arttıralım..."

Bir başka yol:

"SHP'den ayrılmak isteyenlere çengel atalım..."

Daha bir dizi formül...

Onun için politikada rüzgâr eken fırtına biçer. Bu gerçek unutulmamalıdır.

Bugünkü Köşe Yazarları...

İLHAN SELÇUK *14 eylül*

Eskiden Babıâli'de köşe yazarı denince kim akla gelirdi? **Refi Cevat Ulunay, Peyami Safa, Naci Sadullah, Abidin Daver, Burhan Felek** vb...

Nâzım Hikmet kısa bir süre köşe yazarlığı yaptı; vurucu ve ufuklu yazıları bugün de geçerli...

Burhan Felek, leblebi çekirdek, lâtilokum, bir solukta okunan rahat Türkçesiyle hiçbir iz bırakmadan şeyh-ül muharririn olup çıktı...

Refi Cevat'ı çok severdim, kendine özgü biçemi, Osmanlı kimliğiyle bir renkti...

Peyami Safa, avuç içi kadar yerde çevresinin el falına bakan bir yazı ustasıydı.

Naci Sadullah, her zaman delikanlı edasıyla heyheylenip kalemini kılıç gibi kullanırdı.

Hepsini sayıp dökmeye olanak yok; Babıâli çok köşe yazarı gördü; kalem erbabı, Pehlivanlar Kahvesi, Meserret Kıraathanesi, İstanbul Lokantası arasında *'yokuş'*u inip çıktı; Vakit Yurdu'nun önünde soluklandı. Bizim kuşak mürekkep kokusunu genzine çektiği zaman, bütün köşeleri bu ustalar tutuyordu. Daha sonrasını sayıp dökmeye gerek yok; bugünlere gelmek için yazıya gelişigüzel bir giriş yaptım.

*

Peki, bugün Babıâli'de köşe yazarlığı ne durumda? Kimler var, kimler yok? Yeni köşe yazarlarımızı tanıtayım; **Turgut Özal, Mesut Yılmaz, Süleyman Demirel, Deniz Baykal, Erdal İnönü...** Maşallah en başta Turgut Özal geliyor, hangi gazetede hangi köşede çalıştığını söylemek de zor... Çat orada, çat burada... Çat kapının arkasında...

Bilin bakalım nedir?

Süpürge!..

Hayır, elektrik süpürgesi çıkmadan önce; bu bilmece bildirmece, dil üstünde kaydırmacanın yanıtı süpürgeydi; ama, şimdi dünya değişti, doğru yanıt ne:

Turgut Özal!..

Maşallahı var Cumhurbaşkanımızın, o kadar gazetede o kadar köşeyi nasıl da idare ediyor? Her gün ben diyeyim altı, siz deyin yedi tane müstear isimle yazı yazmak kolay mı?

12 Eylül askeri darbesiyle birlikte siyasal dünyamızda yıldız gibi parlayan Özal'ın gazeteciliği de çok hızlıymış; 1980'lerde Babıâli'ye bir yeni yöntem getirdi; geceleri ve gündüzleri kimi köşe yazarını arayıp uyardı:

- Yazını okudum, o iş öyle değil...
- Peki efendim, nasıl?
- Şöyle şöyle...
- Yazabilir miyim bu söylediklerinizi?
- Elbette...

Özal, bu kadarla da kalmadı; yayın müdürlerine telefon etmek, patronları yönlendirmek, bir gazeteden ötekine transferleri güdümlemek, gözüne kestirdiği gazeteciyi Babıâli'de kollamak gibi işler yaptığı söylentileri de yayıldı. Bunlar kulaktan kulağa duyulunca, iş kızıştı; şimdi Babıâli'de Özal yağdanlıklarının sendika kuracakları söyleniyor.

Herkes günde bir yazıyı zor çıkarıyor; Özal tek başına bir sürü köşeyi dolduruyor.

*

Eh, Özal böyle yapar da başkaları dururlar mı? Cumhurbaşkanı her gün tek başına tüm köşeleri dolduramaz ya!.. Turgut Bey'in yüz vermediği köşe yazarları bu kez ötekilere asılmaya başladılar; gazetecilik büsbütün şirazesinden çıktı. Öteki liderler de ister istemez köşe yazarlığına başladılar; her sabah gazeteleri açıyorum, yazıyorlar; hepsini teker teker okuyorum, her köşede onların fikirleri, onların düşünceleri, onların dolduruşları...

Vallahi ben bu işi bırakacağım, liderlerin hiçbiri beni gözetmiyor, konu vermiyor, telefon etmiyor; kendi kafasını kullanmaya çalışan köşe yazarlarının işi zor.

Zaten şunun şurasında kaç kişiyiz?

Suriye-İsrail: Buzlar Eriyor

ERGUN BALCI *15 eylül*

Bosna-Hersek bunalımı ve Güney Irak'ta uçuşa yasak bölge ilan edilmesinin heyecanı arasında Ortadoğu barış görüşmelerindeki önemli olaylar gözden kaçtı.

Oysa, geçen hafta, Suriye-İsrail ilişkilerinde tarihi gelişmelere yol açabilecek girişimler yapıldı. İsrail Başbakanı **İzak Rabin**, perşembe günü İsrail radyosuna verdiği demeçte, Suriye'nin İsrail'le barış antlaşması yapmayı kabul etmesine karşılık, Golan tepelerinin "bir bölümünden" çekilebileceklerini söyledi. Bilindiği gibi İsrail, 1967 savaşında ele geçirdiği Golan tepelerini 1981'de ilhak etmişti. İzak Rabin, gerçi konuşmasında Golan tepelerinden ancak *"kısmi çekilmeyi"* kabul edebileceklerini belirtti. Ancak, kendinden önceki **İzak Şamir** hükümetinin Golan tepelerinden çekilmenin kesinlikle söz konusu olmadığını sık sık vurguladığı anımsandığında, İzak Rabin'in açıklamasının önemi anlaşılabilir. Suriye, İsrail'in önerisini kabul eder mi?

Şam hükümeti, İsrail'in Golan'ın tümünden çekilmesi gerektiğini, *"kısmi çekilmeyi"* kabul etmeyeceğini belirtiyor. Ama iki ülke arasındaki gerginliğin giderek azaldığı, diyalog yollarının açılmaya başladığı da gerçek. Geçen hafta International Herald Tribune gazetesi, Suriye ile İsrail'in, iki ülke arasında barışçı çözüme dönük müzakerelerin genel ilkelerinin saptanacağı ortak bir belge üzerinde çalıştıklarını haber veriyordu. Gazete, bu girişimi, iki ülkenin aralarındaki düşmanlığı sona erdirme arzularının *"yeni bir işareti"* olarak niteliyordu. Herald Tribune, aynı zamanda Suriye hükümetinin *"sessizce"* bir iki aydan beri ülkede yaşayan Yahudi kökenli Suriyelilerin yurtdışına çıkmalarına izin verdiğine dikkat çekiyordu.

İzak Rabin'in geçen hafta barış antlaşmasına karşılık Golan'dan kısmi çekilmeye hazır olduklarını açıklamasının ardından, Suriye'nin Tahran Büyükelçisi **Ahmed Hasan**, İran basınına verdiği demeçte, İsrail'in Golan konusunda yaptığı açıklamayı *"olumlu"* karşıladıklarını belirterek *"İsrail, Golan'ın Suriye toprağı olduğunu kabul etti"* dedi.

Suriye ile İsrail arasındaki bu yakınlaşmadan en çok kim kuşkulanıyor? Doğal olarak Filistinliler. Bu insanlar, Filistin sorununda bir ilerleme sağlanmadan Suriye ile İsrail'in bir antlaşmaya varmalarından korkuyorlar. Başka bir deyişle, **Hafız Esad'**ın, 1979'da Mısır Devlet Başkanı **Enver Sedat**'ın yaptığını tekrarlamasından çekiniyorlar.

Hafız Esad, Enver Sedat'ın 1979'da İsrail'le ayrı barış antlaşması imzalamasını, *"ihanet"* olarak nitelemişti. Ama İsrail'i, Golan'ın tümünü geri vermeye ikna edebilirse, büyük bir olasılıkla kendisi de Tel Aviv'le ayrı barış antlaşması imzalamakta tereddüt etmez. Çünkü Ortadoğu'da bağımsız bir Filistin devleti, sadece İsrail'in değil, Ürdün ve Suriye'nin de çıkarlarına uygun değildir. Bölgede kurulacak dinamik, demokratik bir Filistin devleti, Suriye'de azınlıktaki Alevi diktatörlüğünü temellerinden sarsacak çalkantılara yol açabilir.

Soğuk savaşın sona ermesi ve Sovyetler Birliği'nin dağılması Hafız Esad'ı en büyük desteğinden yoksun bıraktı. Şam, bu bakımdan İsrail'le gerginliği daha uzun süre devam ettirebilecek durumda değildir.

Peki, Suriye'nin İsrail'le ilişkilerini normalleştirmesi Türkiye'yi ne yönde etkiler?

Bölgede savaş tehlikesinin ortadan kalkıp istikrarın sağlanması, kuşkusuz Türkiye'nin de arzu ettiği bir gelişmedir. Ama soruna başka açıdan da bakılabilir. Türkiye'nin Suriye ile terör ve su konularında sorunları var. Suriye'nin İsrail'le başının dertte olması, bu açıdan Türkiye için bir avantaj oluşturuyordu. Şam, bir noktadan sonra Türkiye'nin *"İsrail kartını"* oynayabileceğini ve iki ateş arasında kalabileceğini düşünmek zorundaydı.

Hafız Esad yönetimi, İsrail'le ilişkilerini normalleştirdiği takdirde, Türkiye'ye karşı daha pervasız davranabilir.

Ankara'nın, sorunun bu yanını da herhalde gözden kaçırmaması gerekir.

Patronları topa tuttular

15 eylül

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Hükümet üyelerinin TÜSİAD'a yönelik eleştiri bombardımanı dün artarak devam etti.

Devlet Bakanı **Cavit Çağlar**, Tarım ve Köyişleri Bakanı **Necmettin Cevheri** ve Ulaştırma Bakanı **Yaşar Topçu**'dan sonra dün de Devlet Bakanları **Mehmet Batallı, Ömer Barutçu** ve **Erman Şahin** ile Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı **Ersin Faralyalı** TÜSİAD'ı eleştirdi.

Bakanların TÜSİAD'a açtıkları savaşta Başbakan **Süleyman Demirel, "Ben böyle tartışmalarda mecbur olmadıkça yer almam"** derken, Devlet Bakanı **Mehmet Batallı**, geçmiş yıllardaki yüksek enflasyonlardan ANAP hükümetleri kadar TÜSİAD'ın da sorumlu olduğunu öne sürerek, **"Enflas-**

yonun düşmesi hesaplarına gelmiyor, çocuğun elinden ekmeği aldığın zaman ağlar" dedi. Devlet Bakanı Ömer Barutçu TÜSİAD'ın ağzına geleni söylememesi gerektiğini vurguladı. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Ersin Faralyalı, TÜSİAD'ın hükümete inanmadığı için yanlış plan yaptığını savundu. SHP'li Devlet Bakanı Erman Şahin ise, TÜSİAD'ın bazı eleştirilerinin haklı olduğunu ancak hükümetin de savunmasının bulunduğunu söyledi.

Demirel, gazetecilerin,""**TÜSİAD'a bakanların tepkileri sürüyor. Nasıl değerlendiriyorsunuz"** sorusuna, "**Ben o tartışmaya girmem. Tartışma açmak gerekirse kendim açarım"** yanıtını verdi.

Demirel, Yeni Zelanda Başbakan Yardımcısı ve Dış İlişkiler ve Ticaret Bakanı **Donald Mc. Kinnon**'u kabulünden sonra gazetecilerin TÜSİAD konusundaki sorulannı yanıtsız bıraktı. Demirel, Cumhuriyet muhabirine, "**Ben böyle bir tartışmada mecbur olmadıkça yer almam"** dedi.

Batallı, dün düzenlediği basın toplantısında, TÜSİAD'ın enflasyon, terör ve diğer ekonomik konularda hükümeti "**insafsızca"** eleştirdiğini söyledi.

TÜSİAD üyelerinin hükümet çalışmalarını değerlendirirken küçük ve orta ölçekli sanayicilerin dertlerini göz ardı ettiğini öne süren Batallı, şöyle devam etti:

"Kendilerinin doğruları bildiklerini iddia etmektedirler. Bu durumda, sadece kendi çıkarlarını düşünmektedirler. Gerçekten, bütün hür teşebbüsün yasal temsilcisi TOBB'dir.

Türkiye'deki ekonomi politikalarını sadece büyük sanayicilerin bir örgütü olan TÜSİAD gözlüğü ile değerlendirmek fevkalade yanlış yorumlara yol açar."

Nisan-Haziran 1992 döneminde enflasyonun yüzde 3'ün altında olmasına karşın, aynı dönemde, TÜSİAD üyelerinin ürettikleri otomobil, ilaç ve beyaz eşya gibi ürünlere "**enflasyon hızının 3-5 misli zam yapıldığını"** belirten Batallı, "**Biz ANAP hükümeti değiliz. ANAP hükümetine yön vermeye çalışmış bulunan TÜSİAD, aynı şeyi şimdiki hükümet döneminde de yaptırmak istiyorsa, boşuna gayret sarfediyor. Zaten TÜSİAD'ın feryadının sebebi de budur"** diye konuştu. ANAP iktidarları dönemlerinde enflasyon hızının yüzde 60-70'lere çıktığını, bı [illegible] NAP iktidarı kadar TÜSİAD'ın da sorum [illegible] savunan Batallı, şöyle konuştu: [illegible] **D dahil herkese, her ke [illegible] ktır. Eğer TÜSİAD'ın e [illegible] ısunda bir fikri varsa, [illegible] Dışardan gazel okum [illegible] JSİAD üyeleri daha iyisi [illegible] lar, parlamentoya gire [illegible] ı buralardan söylesinler."**

Batallı, TÜSİA [illegible] çıkarlarından çok **milletin çıkarları doğrultusunda hareket etmeye"** çağırdığı konuşmasından sonra, gazetecilerin sorularını yanıtladı. "**TÜSİAD'ın bu çıkışının siyasi bir yönü var mı, ANAP dolaylı olarak konuşturuyor olabilir mi sizce"** sorusuna, "**Düşünüyoruz, öyle düşünüyoruz"** yanıtını veren Batallı, enflasyon ve faiz oranlarındaki düşmenin devam edeceğini söyledi.

Batallı, "**TÜSİAD'cıların rahatsız olduğu konu şudur, ne zaman menfaatlerına dokunsanız, onlar ağlamaya başlarlar. Ama biz enflasyonu düşürmeyi vaat ettik. Bunu seçim meydanlarında gezerek de, açık yüreklilikle bunu her yerde söyledik. Bunu söylemeye devam edeceğiz. Onların rahatsız olduğu konu budur zaten"** diye konuştu. Batallı, soru üzerine, TÜSİAD'ın enflasyonun düşürülmesine karşı çıkan "**enflasyon lobisi"**nden olduğu fikrine katıldığını belirterek, "**Çocuğun elinden ekmeğini aldığın zaman ağlamaya başlar"** dedi. Batallı, enflasyonun düşmesinin TÜSİAD'ın "**hesabına gelmediğini"** savundu.

Devlet Bakanı Ömer Barutçu da TÜSİAD'ın hükümete yönelik eleştirilerini yanıtlarken, "**TÜSİAD'ın, incelemeden, herhangi bir şeye bakmadan, ağzına geleni söylemesi gibi bir durum içinde olmaması lazım"** dedi.

Barutçu, şöyle devam etti:

"Kaldı ki bu yaptıkları iş onların işi değil, şahsı adına konuşsun herkes. Ama TÜSİAD değil TOBB mesleki bir kamu kuruluşudur. Kanun müşavir müessese olarak Odalar Birliği'ni görevlendirmiş. Bunların, kendilerinin üst kuruluşu olan Odalar Birliği'ni bir tarafa bırakmak suretiyle, hiçbir şeyi tetkik etmeden beyanda bulunmalarını doğru bulmuyorum."

Barutçu, ANAP İstanbul Milletvekili Adnan Kahveci'nin, TÜSİAD'a hak verdiğine ilişkin açıklamasının anımsatılması üzerine de, "**Adnan Kahveci son zamanlarda bir bunalım içinde. Ben kendisine hak veriyorum.**

Kahveci, bu sıralarda ne söylediğini bilmiyor, mazurdur" diye konuştu.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Ersin Faralyalı, UBA'ya yaptığı açıklamada, TÜSİAD'ın, hükümetin yılbaşındaki uyarılarına karşın enflasyonist bir beklenti içine girdiğini savunarak, "**Biz hükümet olarak 'enflasyonu düşüreceğiz, faizler düşecek, hesabınızı ona göre yapın' demiştik. Ama inanmadılar. Onun çırpınışı içindeler"** dedi. Faralyalı, "**Bu kavgadan sonra hükümet olarak bir taviz ya da teşvik türü bir taviz verecek misiniz"** sorusuna "**Ne münasebet. Tavizin 't'sini beklemesinler"** yanıtını verdi. TÜSİAD yöneticilerinin geçmişte faizlerin düşmesini, kamu borçlarının azalmasını istediğini kaydederek, "**Buyurun hepsini yaptık. Şimdi ne istiyorsunuz daha? Niye hâlâ yatırım yapmaktan korkuyorsunuz?"** diye konuştu.

Tarım ve Köyişleri Bakanı Necmettin Cevheri de TÜSİAD yönetimine hiçbir taviz verilmeyeceğini söyleyerek, şöyle konuştu:

"Diyorlar ki, özelleştirmede yavaş hareket ediyorlar. Biz bilmiyor muyuz, bir günde özelleştirme yapabileceğimizi. Ama binlerce çalışanı var bu kurumların. Onları ne yapacaksınız? Biz onlar gibi değil, hükümet gibi düşünmek, vatandaşı, çalışanı da düşünmek ve korumak zorundayız." Koalisyon hükümetinin SHP'li bakanlarından Erman Şahin de TÜSİAD ile hükümetin sağ kanadının fikirsel yakınlığı olduğunu belirterek, "**Tartışmalar sorunlara sağıyla soluyla herkesin sahip çıktığını gösteriyor"** dedi. Şahin, TÜSİAD'ın bazı eleştirilerinin haklı olduğunu da belirterek, "**Ancak bizim de savunmamız var. Enflasyon, terör gibi sorunları 9 ayda çözemezdik. Bunları biz yaratmadık. Elimizden geleni yapıyoruz"** dedi.

Veryansın...

İLHAN SELÇUK *16 eylül*

Koalisyon hükümetinin bakanlarıyla TÜSİAD arasında ilginç bir tartışma başladı.

*"Taraflar"*a bir göz atmakta yarar var.

Kimle kim tartışıyor?

*

TÜSİAD bir dernek...

Adı üstünde, *"Türk Sanayici ve İşadamları Derneği!.."* Yürürlükteki yasalara göre derneklerin siyaset yapması yasaktır; ama, derneğine göre bu iş değişir. TÜSİAD en etkili işadamlarını çatısı altında toplayan güçlü bir kurumdur; bir *"baskı grubu"*dur. *"TÜSİAD yazarları"* diye anılan gazeteciler basının köşelerini tutmuşlardır. Derneğin üniversitede ve dışında, uzmanlardan ve profesörlerden oluşan kadroları da azımsanamaz; dünyaya ve Türkiye'ye dönük yayınları ilgiyle izlenir; hükümetlere ilişkin yargıları bir tür gösterge sayılır. Ülkemizde en büyük holdinglerin ikinci kuşak patronları, şimdi TÜSİAD'ı yönetiyorlar. İyi yetişmiş, dünyayı ve Türkiye'yi bilen yöneticilerin 12 Eylül'den sonra ülkenin siyasal dengelerinde ağırlıkları arttı; ama, bugün TÜSİAD'ın başında bir **Vehbi Koç** bulunsaydı, koalisyon hükümetiyle dernek arasında ortalığı toz dumana boğan bir çatışma çıkar mıydı? Sanmıyorum.

İş dünyasının yasal sözcüsü TOBB (Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği), koalisyon hükümetinin yanında yer alıyor.

TÜSİAD öne fırladı.

*

Koalisyon hükümeti bir programla kuruldu, bir de önüne süre koydu: 500 gün!..

Daha 500 gün dolmadı!..

Demirel hükümetinin *"demokratikleşme paketi"* de şu güne dek tam anlamında açılmadı; kamuoyu bu sonbaharı bekliyor; eleştirilerin zamanlaması çok önemlidir.

Peki, TÜSİAD bu sabrı neden gösteremedi? Eğer amaç, DYP-SHP koalisyonu için siyasal bir ortam hazırlamaksa, koalisyon hükümetine çıkışların zamanlaması erkendi. Böyle bir amaç yoksa, Hükümet-TÜSİAD çatışmasının anlamını saptamak kolay değil; çünkü TÜSİAD, ana muhalefet partisi ANAP'ın da önüne geçmiş bulunuyor.

Gazete manşetleri, TÜSİAD ile koalisyon hükümetinin bakanları arasındaki siyasal çatışmanın haberleriyle dolup taşıyor; işadamlarının fotoğrafları muhalefet liderlerinin resimleri gibi birinci sayfaları dolduruyor; Türkiye'nin politika gündemini işadamları derneğinin iktidarla çatışması oluşturuyor.

Koalisyon hükümetine verilmesi gereken 500 gün dolmadan ortaya ilginç bir tablo çıktı. Oysa elinde sihirli değnek bulunmayan hiçbir siyasal iktidar, toplumun yüzde 70 geliri *"kâr-faiz-rant"* üzerine payandalanan bir ekonomik düzende yedi-sekiz ayda gül bahçesi yaratamaz. Öyle bir devletiz ki, vergi alamıyoruz, yüksek faizle borçlanıp işlerimizi yürütmeye çabalıyoruz. Bozuk düzen, yılların kireçleşmiş alışkanlıklarıyla sürüp gidiyor.

Bir düzen sorunu bu...

*

Devlet Bakanı Sayın **Cavit Çağlar** veryansın etti:

"Bunlar götürmeye alışmış. Herhalde şimdi götüremediklerinden rahatsızlar. Alışmışlar hep cakkaya cukkaya, hep bana hep bana yutmaya. Onlar babalarının çocuğu, otursunlar popolarının üstüne.

Son dört aydır enflasyon düşüyor; ama, araba, ilaç, buzdolabı fiyatına hep zam yapıyorlar. İndireyim gümrük duvarlarını; otomobilde, ilaçta, buzdolabında, sıkıysa rekabet etsinler, göreyim."

Halk bu sözleri nasıl yorumlar?

TÜSİAD'ın yöneticileri, bir de olayın bu yanını değerlendirmek zorundalar. Son dönemlerde kimi ünlü patronun Türkiye'de sergilediği savurganlık, lüks, görgüsüzlük, saltanat geniş kitleler üzerinde nasıl bir birikime yol açıyor?

Koalisyon hükümetiyle TÜSİAD arasındaki kavganın bir değil, birçok boyutu var.

HEP ve PKK

UĞUR MUMCU *20 eylül*

PKK, HEP'e nasıl bakıyor? HEP ve PKK arasında bir ilişki var mı?.. Varsa, bu ilişki ne tür bir ilişkidir? Bu soruları ve konuları *"kahrolsun"* ya da *"yaşasın"* gibi sözcüklerin ve sloganların dışında elden geldiğince soğukkanlı olarak ele almakta yarar var. Bunun için başvurulacak bilgi kaynakları, doğrudan doğruya PKK tarafından yayımlanan gazete ve kitaplardır. PKK, Almanya'da gazete çıkarıyor, kitaplar yayımlıyor. Bu gazete ve kitapların izlenmesi bu konulara kendiliğinden ışık tutuyor. *"Serxwebun"* PKK'nın Almanya'nın Köln kentinde yayımlanan yayın organının adıdır. PKK'nın HEP'e nasıl baktığını bu gazetenin 1992 yılı Haziran sayısında yer alan *"Gerillanın yoğun saldırılarıyla savaş şiddetlenerek büyüyor"* başlıklı haber-yorumdan

öğreniyoruz. Okuyalım:

- *Haziran ayında yapılan belediye seçimlerinde HEP'in desteklediği bağımsız adayların başarılı olmaması basında yoğun çarpıtmalı yorum ve haberlerle işlendi. Bu durum, PKK'nın başarısı olarak gösterildi. HEP'in PKK'lı olması mümkün değil. HEP, yasal bir örgütlenme iken, PKK topyekûn bir ulusal ve aynı zamanda sınıfsal bir kurtuluş hareketidir. HEP, demokratik açılımları başardığı ölçüde partimizce de desteklenebilir bir oluşumdur.* (Serxwebun, Haziran 1992, s:2, sütun 3, paragraf 2)

PKK parti, ERNK cephe örgütü ve ARGK da PKK'nın silahlı gücüdür. PKK, *"öncü parti"* olduğunu ileri sürüp bütün eylemleri ve siyasal akımları kendisi yönetmek istiyor.

PKK'ya göre HEP, bir öncü parti değildir. HEP, demokratik açılımları -yani PKK'nın amaçlarını savunduğu ölçüde- desteklenebilir bir siyasal partidir.

PKK, bu amaçla *"HEP, demokratik açılımları başardığı oranda partimizce desteklenebilir oluşumdur"* diyor.

PKK ile HEP arasındaki ilişkileri, görüldüğü gibi HEP'in tutumu belirlemektedir.

HEP, PKK yörüngesine girdiği ölçüde desteklenecektir. Bunu da açık açık yazıyorlar.

PKK, nasıl bir yol ve yöntem izliyor?

Bu sorunun yanıtını da PKK'nın 25-31 Aralık 1990 günü toplanan 4. Kongre'ye sunulan *"Politik Rapor"*unu okuyarak öğreniyoruz. Bu *"Politik Rapor"* Almanya'da kitap olarak basılmış. Kitabın 148. sayfasını açıp birlikte okuyalım:

-.. *Partinin temel eylem taktiği zora dayalı siyasal mücadele ve bunun da yoğunlaşmış biçimi olarak silahlı savaşımdır. Partinin zor anlayışında sadece silahlı zor yer almaz. Bunun en önemli yanı da halkın zorudur. Halkın siyasal zoru dediğimiz halk ayaklanması da taktiğin önemli bir parçasıdır. Halkın ayaklanması, halkın gösterileri ve halkın düzeni zorlaması da bir şiddet olayıdır ve zoru simgeler. Silahlı şiddet kadar siyasal şiddet de devrimimizde önemli bir rol oynayacaktır. Bu, daha şimdiden kanıtlanmıştır. Bunlardan biri gerilla diğeri de halkın cephesel çıkışıdır. Silahlı olana gerilla, silahsız olana da siyasal zor diyoruz. Dolayısıyla bizim baştan beri gündemleştirdiğimiz, zora dayalı bir devrim anlayışıdır.* (s: 148-149)

Bu ayaklanmada öncü PKK'dır. PKK, cephe taktiği içinde bazı örgütler kurar ya da kurulmuş örgütlerle eylem birliğine girer.

PKK halk ayaklanmasını sağlamak için nasıl bir taktik izliyor? Bunu da doğrudan doğruya PKK'nın kitap halinde yayımlanan *"Politik Rapor"*una bakarak yanıtlayalım:

-PKK'nın şu andaki örgütlenmesi ve donanımı, aniden vurma-kaçma, pusuya düşürme ve geriye çekilme düzenine göre hazırlanmıştır, özü budur. (s: 154)

Olaylara bu açıdan bakarsanız, olup bitenlere hiç şaşırmazsınız.

PKK, hem Nevruz olaylarında hem Şırnak'ta *"aniden vurup-kaçma"* taktiği ile güvenlik güçlerini halk ile karşı karşıya bırakıp kaçmıştır.

PKK, Almanya'daki yayın organlarında *"Ulusal Meclis"* ve *"Savaş Hükümeti"* kurmaktan ve *"ayaklanma"*dan söz ediyor. Bu amaçla siyasal etkinliğini arttırmaya ve cepheyi genişletmeye, HEP'i de cephe içindeki kuruluşlardan biri olarak kullanmaya çalışıyor. Çoğulcu demokraside şiddete ve zora başvurmamak koşulu ile bütün siyasal düşüncelere söz ve örgütlenme hakkı verilir.

HEP.. de bu hak ve özgürlüklerden öteki partiler gibi yararlanması gereken bir yasal kuruluştur.

PKK, şiddete ve zora başvuran, savaş ve ayaklanma taktiklerini de kongresine sunduğu raporla açıklayan ve 1992 yılında ayaklanma başlatacağını yayın organlarında açık açık duyuran bir şiddet örgütüdür.

HEP'in yasal konumundan çıkıp çıkmayacağı, PKK'nın yörüngesine girip girmeyeceği, PKK ile özdeşleşip özdeşleşmeyeceği ve PKK'dan emir ve talimat alıp almayacağı, HEP'in dün seçilen yeni yöneticilerinin tutumlarına bağlıdır.

Azeri ordusunda Türk general

EVREN DEĞER *21 eylül*

ANKARA - Azerbaycan milli ordusunun kuruluş çalışmalarını bir Türk generali yürütüyor. SHP'den Trabzon milletvekili adayı olup kaybeden ve halen SHP üyesi olan Azeri kökenli emekli hava tümgeneral **Yaşar Demirbulak**, bu iş için 4 aydır kollarını sıvamış ama **"Oluşum 5-6 yıl alır"** diyor. Demirbulak, **"Batılı ve modern anlamda bir milli ordu kurmayı amaçlıyoruz"** dedikten sonra ekliyor, **"Bu aşama aşama olacak. İlk planda yapılacak iş, eğitimli bir askeri nüve oluşturmak. Şimdi bunun için çalışıyoruz."**

Azerilerin tanımıyla **"harbi işler üzerine devlet müşaviri"** olan Yaşar Demirbulak, Azerbaycan Devlet Başkanı **Ebulfeyz Elçibey**'in 7 danışmanından biri. Demirbulak'ın bu göreve getirilişi bir anlamda rastlantıların sonucu, Demirbulak, Elçibey ile tanışmasını ve göreve atanışını şöyle anlatıyor:

"Elçibey, KEİ (Karadeniz Ekonomik İşbirliği) toplantısı sırasında beni şahsen tanımamasına rağmen, Azerbaycan Kültür Derneği vasıtası ile İstanbul'dan aradı. Bana 'Seninle görüşmek isti-

yor, eğer kabul edersen seninle beraber Azerbaycan'a gitmek istiyor' **dediler. Bu olay perşembe günüydü. Cumartesi sabah, Hilton'da görüştük ve öğleden sonra da Azerbaycan'a gittim. Hepsi, o kadar."**

Azerbaycan'daki görevinin Türkiye ile Türk hükümeti ile hiçbir ilgisi olmadığını belirten Demirbulak, Kars doğumlu. 1955 yılında Hava Harp Okulu'nu bitiren Demirbulak, daha sonra pilotaj eğitimini Kanada'da yaptı. 1957'de Türkiye'ye dönen Demirbulak, daha sonra Hava Kuvvetleri Komutanlığı bünyesindeki çeşitli birliklerde pilot olarak görev yaptı. 1967 yılında Hava Harp Akademisi'nden mezun olan Demirbulak, 1 yıl süreyle İngiltere'de İngiliz Kraliyet Akademisi'nde eğitim gördü. Demirbulak, Washington'da askeri ataşelik de yaptı, 1979'da general oldu, 1988 yılında ise kadrosuzluk nedeniyle emekliye sevk edildi.

Emekli hava tümgeneral Yaşar Demirbulak'la Azerbaycan milli ordusunun kuruluşuna ilişkin yaptığımız söyleşi şöyle:

- Azerbaycan'da işleviniz nedir?

Demirbulak- Ana fonksiyonum Azerbaycan milli ordusunun kuruluşu. Karabağ ile direkt bir ilişkim yok. Azerbaycan milli ordusunun kuruluşu uzun bir işlem. Teşkilat organizasyonunu hazırladık. Zaten kendilerinde bazı temeller vardı. Karabağ olayları başlayınca iyi, kötü bir organizasyon yapmışlar. Bizim yaptığımız bu organizasyonu biraz daha modern ve Batılı anlamda bir ordu kurulmasına çalışmak. Ama bu en az 5-6 sene sürecek bir süreç.

- Bugüne kadar milli ordunun kuruluşu için neler yapıldı?

Demirbulak- Bir kere rütbe işaretlerini değiştirdik, bizim rütbelere benzettik, yıldızlar yaptık. Ancak yıldızlar, bayraklarında olduğu gibi sekiz köşeli. Tabur, alay isimlerini getirdik. Şimdi rütbe isimlerini değiştiriyoruz. Yani milli ordu aşama aşama kurulacak.

- Aşamalar nasıl olacak?

Demirbulak- İlk aşamada, çekirdek personelle bir ordu kurulacak. Önce kendisine eğitimci yetiştirmesi lazım. Yani kendi personelini, silahlı kuvvetlerini idame ettirecek eğitimci personel yetiştirmek. Bu arada Türkiye'deki askeri okullara öğrenci gönderiliyor.

Hem içerde hem dışarda bu eğitimci personeli yetiştirmekle Azerbaycan milli ordusunun nüvesi atılmış oluyor.

Diğer taraftan acil olarak Karabağ için bir kuvvet yaratmak gerekiyor. Onun için de muhtelif yollar deneniyor, kendi içlerinde eğitim birlikleri organize ediliyor.

- Ermenistan bu işe nasıl hazırlanmış?

Demirbulak- Ermenistan'ın avantajı şu olmuş, Ermenistan deprem sırasında bu işi daha önceden planlamış ve o zamanki Sovyet ordusunda görev yapan Ermeni askerleri Ermenistan'a yardım etmesi için hepsini Ermenistan'daki birliklere tayin ettirmiş. Ermenistan bu işe planlı ve programlı başlamış. Dolayısıyla Ermenistan'daki Rus birliklerinde görev yapan Sovyet vatandaşlarının büyük çoğunluğu Ermeni olmuş. Sovyetler çöküp de, Ermenistan bağımsızlığını ilan edince, çekirdek hazır. Azerbaycan'ın böyle bir şansı hiç olmamış. Ermeniler, hem personel, hem de silah araç gereç yönünden hazırlıklı girmişler bu işe. Azerbaycan'da ise milli ordunun "m"si bile yok.

Ben gider gitmez Elçibey'e bir direktif çıkarttırdım; birleşik komutanlık kurulması yönünde. Şimdi milli ordu geliştikçe, o birlikler yerlerini milli orduya terk ediyorlar, kalanlar da milli ordunun emir komutasına giriyorlar.

Şu anda cephede çarpışanlar ise gönüllüler ve mahalli birlikler.

- Azerbaycan'daki en önemli sorun sizce nedir?

Demirbulak- Azerbaycan'daki en önemli sorunlardan birisi henüz uluslaşma sürecinin tamamlanmamış olmasından kaynaklanıyor. Komünist rejim döneminde, her şey devletin olduğu ve bilhassa Azerilere ikinci sınıf vatandaş muamelesi yapıldığı için bir türlü sahiplenme duygusunu benimseyememişler.

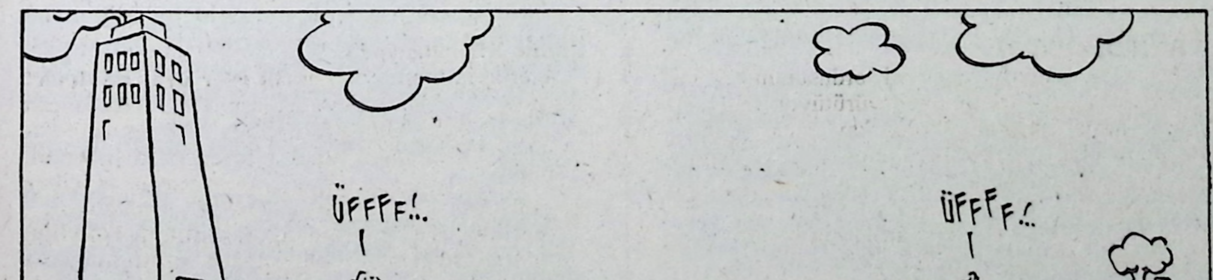
Bir diğer önemli sorun da yetişmiş insan gücü sorunu. Hem askeri sahada hem de diğer sahalarda. Senelerce Ruslar buna imkân vermemişler. Azerileri tekniğin teknolojinin ihtiyacı olan sahalardan diğer sahalara kaydırmışlar.

Bunlar aşıldığı takdirde Azerbaycan'ın ekonomik potansiyeli bütün güçlükleri aşacak durumda. Biraz zamana ihtiyaç var.

- Azerbaycan'da sizden başka askeri yetkili var mı?

Demirbulak- Orada benden başka askeri personel olarak kimse yok. Bir de eski ülkücülerden orada cephede olanlar var, normal olarak gönüllü olarak gidiyor, savaşıyorlar.

Onun dışında T.C. devletinin resmi, gayriresmi orada hiçbir personeli yok. Benim de Türk hükümeti ile hiçbir ilişkim yok.

Ayaz, darbe heveslilerini uyardı

24 eylül

İstanbul Haber Servisi - Milli Savunma Bakanı **Nevzat Ayaz, "Askeri darbe"** söylentilerinin maksatlı olarak çıkarıldığını belirterek, **"Bu gibi varsayımları ve teorileri herkes unutsun. Darbeler artık tarihe kavuşmuştur"** dedi.

Ayaz, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki terörle mücadelede, **"yurt savunmasını üstlenmiş"** askeri birliklerin kullanılmadığını, bu görevi jandarma ve polis güçlerinin sürdürdüğünü bildirdi. Demokratikleşme sürecinde, Genelkurmay Başkanlığı'nın kendi bakanlığına bağlı olmamasının herhangi bir engel yaratmadığına değinen Milli Savunma Bakanı Ayaz, konunun anayasal bir sorun olduğunu belirterek, herhangi bir tartışmaya girmeyeceğini söyledi.

Türkiye Dış Basın Derneği'nin Sepetçiler Kasrı'nda düzenlediği sohbet toplantılarından ilki dün yapıldı.

Toplantıya konuşmacı olarak katılan Milli Savunma Bakanı Nevzat Ayaz, yerli ve yabancı basın mensuplarının çeşitli sorularını yanıtlarken, bakanlığının çalışmaları hakkında da bilgi verdi.

Milli Savunma Bakanı Ayaz, Doğu Bloku'nda yaşanan son gelişmelerin ardından NATO'nun yeni stratejiler saptadığını belirterek, üye ülkelerin silahlı kuvvetlerinde reorganizasyonlar yapıldığını hatırlattı.

NATO'ya karşı Warşova Paktı tehdidinin ortadan kalkmış olmasına karşın, Türkiye'nin çevresinde meydana gelen yeni oluşumların aynı görüntüyü vermediğini ifade eden Nevzat Ayaz, bu açıdan Türkiye'nin savunmasına daha bir önem verdiğini bildirdi. Türk Silahlı Kuvvetleri'nde bu bağlamda yeniden yapılanmaya gidildiğini belirten Bakan Ayaz, konuyla ilgili planlamanın geçen ağustos ayında tamamlandığını söyledi. Ayaz, özellikle kara kuvvetlerindeki asker sayısının indirildiğini hatırlatarak, **"ordunun, vurucu gücü yüksek, hareket kabiliyeti fazla ve elektronik sistemlerle donatılmış bir yapıya kavuşturulduğunu"** anlattı.

Ayaz, savunma sanayiinin gelişmesine önem verdiklerini, silahlı kuvvetlerin gereksinimi olan araç ve gereçlerin önemli bir bölümünün Türkiye'de imal edildiğini vurguladı. Bu konuda F-16 uçaklarını ve ihalesi yeni yapılan **"Black Hawk"** helikopterlerini örnek gösteren Bakan Ayaz, dünyada halen kullanılan 3 bin 600 F-16 savaş uçağı arasından seçilen **"en mükemmel"** 9 uçaktan "3'ünün Türkiye'de imal edildiğini bildirdi. Ayaz, deniz kuvvetlerinin gereksinimi olan denizaltı, hücumbot ve fırkateynlerin de, Gölcük tersanelerinde yapıldığını ifade etti.

Ayaz, Türkiye'nin bölgesinde bulunduğu gelişmelerle ilgili görüşlerini de açıkladıktan sonra kendisine yöneltilen soruları yanıtladı. Ayaz, Alman DPA Ajansı muhabiri **Baha Güngör'ün, "Türkiye'de askeri darbe olacağı söylentileri dolaşıyor. Bazı yabancı basın organları da bu haberlere yer veriyor. Siz bu haberleri nasıl değerlendiriyorsunuz"** sorusunu şöyle yanıtladı:

"Bugün darbe söylentilerini üretenler belli bir özlem içindeler ve bunu maksatlı olarak yapıyorlar. Türkiye'nin bu psikolojik baskıdan kurtulması lazım. 10 yılda bir askeri darbe olacak gibi varsayım ve senaryolar artık tarihe karışmıştır. Türkiye'nin yeniden 30 yıl daha geriye gitmesini kimse isteyemez.

Demokratik bir ülkede genelkurmay başkanı da konuşsun istiyoruz ve konuşuyor. Ancak bu kez, neden konuştu diye çeşitli spekülasyonlar yapılıyor. Artık darbe teorilerini herkes unutsun."

İngiliz Independent gazetesi muhabiri **Hugh Pope** da, Türkiye'nin Azerbaycan-Ermenistan anlaşmazlığı ve çatışmasında direkt taraf olup olmadığını, Azerbaycan milli ordusu için Bakü'ye general gönderip göndermediğini sordu.

Ayaz, yanıtında, Türkiye'nin bu iki ülke arasındaki sorunun uluslararası anlaşmalar çerçevesinde çözülmesinden yana olduğunu belirterek **"Bizim direkt bir taraf olmamız söz konusu değil. Ancak, Azerbaycan halkı bizim soydaşımızdır. Ermenistan'ın işgal ettiği toprakları geri vermesi gerekir.**

Azerbaycan'a görevli olarak hiçbir üniformalı subay ya da general göndermemiz söz konusu değildir. Gazete haberlerine göre, orduyla ilişkisi olmayan emekli generalleri danışman olarak almışlar, bu bizi ilgilendirmez" dedi.

Ayaz, kendisine yöneltilen öteki soruları da şöyle yanıtladı:

- Avrupa'nın birçok ülkesinde genelkurmay başkanlığı, savunma bakanlıklarına bağlıdır. Türkiye'de ise, Başbakanlık'a bağlı. Bu durum demokratikleşme açısından bir engel değil mi?

- Bu durum, demokratikleşme açısından herhangi bir engel teşkil etmez. Ancak bu anayasa konusu ol-

duğu için, benim herhangi bir tartışmaya girmem söz konusu değildir. Anayasanın yeniden düzenlenmesi sırasında, demokratik sistem içerisinde konu yeniden ele alınır.

- Son günlerde, G. Doğu'daki terörle mücadele sırasında askeri birliklerin Alman silahlarını kullandığı yönünde yeni iddialar var. Hatta SAT-1 TV'si bu akşam bir program yayımlayacak. Bunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

- Terörle mücadele polis ve jandarma tarafından yürütülmektedir. Ancak, gerek duyulduğunda vatan savunması yapan birliklerden takviye alınmaktadır. Görev sona erdiğinde de o birlikler eski yerlerine dönmektedirler. Burada, vatan savunması yapan askeri birliklerin ve kullandıkları araç ve gereçlerin terörle mücadelede kullanılıyor gibi gösterilmesi maksatlı ve yanlıştır.

- Kuzey Irak'ta bir Kürt devleti kurulma çalışmaları sürdürülüyor. Türkiye ise, Irak'ın parçalanmasına ve bir Kürt devleti kurulmasına karşı çıkıyor. Devlet olma yolunda önemli adımlar atılan Kuzey Irak için ileride ne yapmayı düşünüyorsunuz?

- Irak'ın toprak bütünlüğünü korumasını sadece Türkiye istiyor değil. ABD başta olmak üzere, İngiltere, Fransa, Almanya ve diğer ülkeler de aynı görüşte.

Irak parçalanırsa, orada huzur sağlanır mı? Önce bunu düşünmek lazım. Ardından neler gelebileceğini tahmin etmek lazım. Evet biz, Kuzey Irak'ta bir Kürt devleti kurulmasına karşıyız. Ancak, bu yöndeki çalışmaları önlemek için oraya tek başına bir askeri müdahalede bulunmamız şimdilik söz konusu değildir.

İlhami'yi Uğurlarken

MÜŞERREF HEKİMOĞLU *25 eylül*

Şişli Camii'nin avlusunda yalnız onun tabutu duruyor, yanında kocaman çelenkler, bayrağın üzerinde de birkaç kır çiçeği, kimbilir hangi bahçelerden, belki Ören'den belki başka yerlerden. Avluyu dolduran kalabalığın da bir başka niteliği var.

Bir protokol kalabalığı değil. Gönül protokolünden, sevgiden oluşuyor. Eski dostlardan, ortak düşlerden, düşünce ve eylem birlikteliğinden, sonra ayrı düşüncelere, çevrelere karşın yeşerebilen güzel insan ilişkilerinden, insan olmanın onurunu güzel taşıyan bir kişiye duyulan saygıdan, hayranlıktan. Yanına gittim bir aralık, kalk da bak, dedim. Ne güzel uğurlanıyorsun. Görmekten hoşlanacağın, görülünce gülümseyeceğin herkes burada. Benim **Bahrikuş** diye çağırdığım **Bahriye Soysal**'ın yanında otururken kimler geldi, kimler geçti, yıllar nasıl geriye döndü!

O yıllar boyunca sönen ve parlayan yıldızlarıyla yokuşumuzun Rüzgârlı Sokak'ın tarihinden yapraklar çevirdim hayalimde. İlhami de karanlığı delen kişilerden biri mesleğimizde. Çok kişinin yıldızı söndü, soldu ama parıltısını yitirmedi hiç.

Sıradağlar arasında güzel bir tepe. Yıllar ve koşullar o tepeyi aşındırmadı hiç. Çünkü o tepeyi onurlu bir savaş oluşturuyor. Ölümünden sonra yayımlanan yazıları okusaydı gözleri nasıl parlardı kimbilir.

Benim gözlerim de umutla parladı doğrusu. Tepeler azalıyor, sıradağlar hatta düzlüklerle mesleğimiz büyük erozyon yaşıyor, ama bir ölüm olayı gerçek değerleri yerine oturtuyor yeniden.

Kimi yıldızlar kayarken de aydınlatıyor dünyamızı. Bu aydınlık çizginin doğrultusunu iyi görmek gerekir.

O aydınlık nereden kaynaklanır, hangi deneylerden, birikimlerden?

Dostluğuyla övünür, onurlanırım her zaman. Ankara'da uzun yıllardan sonra ayrıldık. Onlar İstanbul'a taşındılar, ama yaz gelince Ören'de buluşuyoruz. Çok mutluyum bu yaz, güzel günlerimiz, gecelerimiz, söyleşilerimiz var. Her söyleşiden sonra kalbim çarpar, uykum kaçar, sevginin ötesinde duygularla kucaklarım onları. Bu güzel günler gölgelenmesin diye düşünürüm. Acı olaylar bir yaz yağmuru gibi geçmiş yaşamlarından, acı birikimleri de güzel anlatıyorlar. Mutlu bir aşamaya varmışlar artık. Hoşgörünün güzelliğine. Üç kuşak bir arada ne güzel birliktelik içindeler! **Alev Sürmen**'e babasının kızı derim her zaman. Cenazede güzel kanıtladı bunu. Küçük **Kerem**'e de dedesinin torunu diyorum. **İlhami**'ye sevginin bir başka boyutunu duyuran çocuk. **Bülent Sürmen** de damat değil, oğul bence. Kuşak ayrılığına karşın doğrultu birlikteliğinin güçlü ilişkisini yaşıyorlar. Bahrikuş için özel bir yazı gerekir doğrusu. Kimi olayları birlikte yaşadık, onu yakından tanıdım. Bir evliliğin nasıl güzelleştiğini, bir erkeğe eş olmanın boyutlarını gördüm onda.

Olaylar bastırır, ama yakınmaz, sızlanmaz hiçbir zaman. Dikilir yürür, mahkemeye, hapishaneye, hastaneye, kapıları zorlar, İlhami'ye ulaşır, evine dönüşünü, yaşama dönüşünü umutla bekler. Bu yaz **Özden** ve **Metin Toker**'in de katıldığı bir balkon söyleşisinde, İlhami'nin Akis'te çalıştığı dönemden söz ettik bir aralık.

Meclis'te en uzun oturumlardan biri, İlhami derginin sayfalarını bağlamak için sabahlıyor, kızının doğumunu dolaylı bir telefonla öğreniyor, eşinin yanına dergi baskıya girince koşuyor ancak.

Mesleğine büyük sevgisi ve saygısı var. Dinlerken gözlerim yaşarır kimi zaman, bir fikir işçisinin eşine, kızına, ailesine, dostlarına

ayıracak çok az zamanı oluyor. İlhami de dışarıdaysa çalışır, içerideyse eşini, kızını özler parmaklıkların arkasında.

Aile üçüncü kuşağa vardı, yaşamında mutlu bir dönem başladı. Ören'de mavi günleri uzatmaya karar vermişlerdi, bir trafik kazası kararı noktaladı.

İdam cezasıyla yargılanırken aklandı, enfarktüslere meydan okudu, kalbi, hasta yüreği dipdiri, sigarasını savuruyor, dost uyarılarına gülümseyerek bir sigara daha yakıyor. Burada da ödün vermiyor. Sakınarak yaşamaktan hoşlanmıyor. Kalbi durabilirdi, trafik kazasında yitirdi yaşamını!

Arabada yalnız ve belki de sigarasını tüttürerek...

Demokrasi Kime Battı?

CÜNEYT ARCAYÜREK *26 eylül*

Kimi eksikliklerine, içimize sindiremediğimiz yönlerine karşın demokrasinin nimetleriyle yaşıyoruz. Türkiye'de açık bir rejim var.

Ne var ki, dün bir buçuk saat süren basın toplantısının bir saat on beş dakikalık bölümünde Başbakan'a beş soru yöneltiliyor, beş soru da Türkiye'de *"darbe olasılığı"* içerikli. Açık rejimin erdemlerini sıralayan **Demirel**, basına, basın aracılığıyla darbe baykuşlarına soruyor:

"Bunu yıkıp yerine ne koyacaksınız?"

Başbakanı izleyen kalabalık bir basın grubu dingin, susuyor.

Demirel yanıt veriyor:

"Sessizlik... Suskunluk!" diyor. 12 Eylül'ü Türkiye'yi derinden saran icraatıyla anımsayanlar, masum bir yazı, bir haber karşısında asker yöneticilerin davranışlarını günü birlik yaşayanlar, sanki yakın geçmiş gözlerinin önünden yıldırım hızıyla geçmiş gibi, sessizliğin ve suskunluğun bir kez daha ruhlarına, bedenlerine, topluma, bireylere olumsuz etkilerini düşünüyorlar.

Türkiye'nin özgür insanlar ülkesi olmasını akıllarına sığdıramayanlara; Başbakan *"hem şaştığını, hem de acıdığını"* söylüyor. Katılmamak elde mi?

Bir çeşit içini boşaltıyor Demirel. 12 Mart'larda, 12 Eylül öncelerinde *"bunları"* söylediğine değinen Başbakan, yinelemelere hayret edenlere sade bir gerçeği duyumsatıyor. *"Ama"* diyor, *"on iki y*[illegible] *buradayım, çünkü haklıyım."*

Ya *"burada olmay*[illegible] - örneğin **Kenan Paşa'**[illegible] 12 Eylül'leri yapanları sor[illegible] ış-turmaya gerek görmed[illegible] bir anlatımla duyuruyor.

Öylesine benzetmeler [illegible] darbe kuşkularıyla, darbe olasılıklarıyla yoğrulan gergin havayı dağıtıyor.

Örneğin; demokrasi denilen şey bayramdan bayrama giyilen, sıkıştıkça dolaptan indirilen bayramlık bir elbise değil.

Saptamalarından birinde gerçek payı fazla. Dışardan bakanlar Türkiye'yi güçlü görüyor, ne var ki, biz içerdekiler...

Ülkeyi, kendimizi, rejimi zavallılıkla nitelemek için fırsatlar arıyor, hatta fırsatlar yaratıyoruz. Başbakan, *"söylentileri abartmamamızı"* salık veriyor.

Pekala.

Ama, Başbakan, iki darbeden geçmiş, söylentilerin etkisinde ki, basın toplantısının önemli bölümünü darbelere, darbelerle ilgili sorulara ayırıyor. Besbelli Başbakan da sıkıntıda. Söylentilerin etkisiyle kimi işlerin nasıl gölgeleneceğinden, geçmiş deneyimleriyle bu söylentilerin sanki gerçeği yansıtıyormuş gibi yaratacağı dalgalanmalardan kaygılı görünüyor.

Açıktan söylemiyor ama, darbelerin tahribatına değinirken, bir iki kez *"halkın demokrasiye sahip çıkmasını ve.. Sesini yükseltmesini"* öneriyor.

Panik, söylentileri abartmak, demokrasi dostlarını oyuna getirebilir.

Terör, evet bir bela. *"Sorunun altından kalkmak için* 'mucizevi ilaç' *aramanın"* anlamı var mı? İlacı askeri rejimde, darbede görmenin özgürlüğe alışmış, sorunları demokratik haklar içinde çözmeye yönelmiş kitlelere getireceği yarar ne?

Bir veya birkaç kişinin söyledikleriyle yaptıklarına bakacak yerde, *"Müesseseleri, özellikle Meclis'i korumak"* herkesin, hepimizin görevi değil mi?

Başbakan, konuşmasından sonlarında *"rejimin sahibi ben değilim, sahiplerinden biriyim"* derken; bu kez, herkesten korkmadan, çekinmeden darbeye *"olmaz"* demesini, karşı çıkmasını istiyor.

Bunaldık, darbe gelsin diyenlere yanıtı çok açık: Serbest olmak, hür olmak, istikrarda yaşamak... *"Battı mı?"* diye soruyor.

Sonlarda ıstırabını dile getiriyor: *"Demokrasinin tartışılabilir olmasından azap duyuyorum."*

1 kasım yerel seçimlerinden sonraki olası gelişmelere değinirken, bugün de o gün de güvenoyuna gidip, güven tazeleyebileceğini söylüyor.

Hem partilerden ayrılmaların yarattığı yeni havaya, hem de darbe söylentilerine uygun düşecek şöyle bir benzetme yapıyor:

"Yumurtayı yanlış follukta aramayın!"

Arayanlara duyurulur.

Sinop işsizlikten yürüdü

HAKAN KARA
CENGİZ DEMİREL *27 eylül*

SİNOP - Sinop işsizliğe karşı yürüyüşe geçti. İki büyük sanayi tesisinin kapanması, Türk-Amerikan ortaklı Savunma ve Dinleme Tesisi'nin de kapatma kararı almasının ardından gerçekleştirilen **"Sinop'u kurtaralım"** yürüyüşüne il ve ilçelerdeki tüm sendika yöneticileri, siyasi parti temsilcileri, işçiler, belediye çalışanları, esnaf, balıkçılar, Sinoplu kadınlar ve çocuklar katıldı.

Yaklaşık 7 bin kişilik kalabalık, polis engelini aşarak, yürüyüş güzergâhı olarak gösterilen Tuzcular Caddesi'ndan değil, Sinop'un anayolu olan Sakarya Caddesi üzerinden Konak Alanı'na yürüdü. Yol boyunca **"Ankara uyuma Sinop geliyor", "Topçu istifa, Vali Merkeze", "Fabrikalar açılsın, işçiler çalışsın"** sloganlarını atan yürüyüşçüler, balkonlara çıkan yurttaşlar tarafından alkışlarla desteklendi. Esnaf dükkânının kapısına **"Mitingdeyim, kapalıyım"** levhası astı.

Yürüyüşün ardından Konak Alanı'nda gerçekleştirilen mitingde konuşan DYP Sinop Milletvekili **Cafer Keseroğlu, "Sorunları çözmek için elimizden geleni yapıyoruz"** demesine karşın, kalabalık tarafından yuhalandı.

Sinoplular dün sabahın erken saatlerinden itibaren Sanayi Çarşısı'nda toplanmaya başladılar. ilk gelenler SÖKSA ve Sinop Cam Sanayii işçileri oldu.

Alan çevresinde polis tarafından yoğun güvenlik önlemleri alındığı dikkat çekti. Yürüyüşe katılacaklar, polis tarafından üzerleri arandıktan sonra alana alındılar. Ellerinde, **"Sinop'u kurtaralım", "Sinop bombalandı", "3 milletvekili biri bakan, Sinop'ta gel de ekmek kazan", "Fabrikalar açılsın", "Ana-baba işsiz, çocuklar aç"** pankartları taşıyan kalabalık saat 11.00'de yürüyüşe başladı. Sinop Belediye Başkanı **Ali Karagülle**, sendika ve siyasi parti temsilcileri yürüyüşçülerin başına geçtiler. İlk sıranın arkasında, kazaklarına **"Fabrikalar açılsın"** kâğıtları iğnelemiş çocuklar, kadınlar yer aldı.

Bu arada DYP Sinop Milletvekili ve Ulaştırma Bakanı **Yaşar Topçu**'nun istifa etmesini isteyen sloganlar atan kalabalık, Sinop Valilik binasının önünde **"Vali merkeze"** diye bağırmaya başladı. Bir grup, valilik önüne çökerek Vali **Adil Yazar**'ın Sinop'ta yaşanan sorunlara karşı duyarsız kalmasını protesto etti.

Bu kez yürüyüşçülerin önüne elinde Türk bayrağı taşıyan bir işçi geçti. Kalabalık **"Ankara uyuma Sinop geliyor"** sloganını atmaya başladı.

Kalabalığın valilik önüne ulaştığı sırada başlayan yağmur giderek yoğunlaştı. Miting bardaktan boşanırcasına yağan yağmurun altında gerçekleştirildi. Kalabalığın bir kısmı çevredeki inşaatlara, dükkânların önünde bulunan tentelerin altına sığındı. Yürüyüşe destek için gelen bir grup Paşabahçe işçisi ise miting alanında alkışlarla karşılandı.

Mitingde konuşan organizasyon komitesi ve Kristal-İş Sinop Şube Başkanı **İsmail Usta**, Şişe Cam'ın kapanmaması için işçiler olarak ellerinden gelen tüm fedakârlığı gösterdiklerini, işverene düşük zamla çalışmayı önerdiklerini belirterek, **"Yine de fabrikanın kapanmasına engel olamadık"** dedi.

Sinop'ta ekonomik yaşamın felce uğradığını belirten İsmail Usta, **"Sinop bugüne kadar ne böyle bir kalabalık, ne de böyle bir eylem gördü. Sinoplu birbirine kenetlenmiştir. Yöneticiler buradan yükselen sese kulak vermek zorundadırlar. Fabrikaların açılmasını ve dinlenme tesislerinin üniversiteye dönüştürülmesini istiyoruz"** diye konuştu.

Miting alanına gelen DYP Milletvekili **Cafer Keseroğlu** kalabalık tarafından yoğun tepki gördü. Keseroğlu'nun, **"Bu tepkiyi göstermekte haklısınız. Bizi suçluyorsunuz ama izin verin ben de kendimi savunayım"** sözlerine karşılık kalabalık, yuhalamayı sürdürdü.

Maastricht Bölünmesi

ERGUN BALCI *28 eylül*

Avrupa'da Maastricht tartışması tüm şiddeti ile sürüyor. Bu tartışma sırasında yaşlı kıta iki kampa bölünmekte olduğu izlenimini veriyor.

Başını Almanya ile Fransa'nın çektiği grup, Maastricht anlaşmasının yeniden görüşülmesine ya da öngördüğü hedeflerde değişiklik yapılmasına kesinlikle karşı çıkıyor. Geçen cuma Brüksel'de yapılan Hıristiyan Demokrat Partileri toplantısına katılan Lüksemburg, Belçika, Hollanda ve Yunanistan başbakanları, Şansölye **Helmut Kohl** ile birlikte Maastricht anlaşmasına bağlılıklarını ve anlaşmanın yeniden görüşülmesine gerek olmadığını vurguladılar. Böylece Belçika, Hollanda, Lüksemburg ve Yunanistan, Fransa ile Almanya'ya resmen katılmış oldular.

Karşı kampta ise İngiltere ile Danimarka yer alıyor. Danimarka, gelecek yıl Maastricht anlaşması konusunda yeni bir referandum yapmayı planlıyor. Ama referandumdan önce anlaşmaya bazı ekler yapılmasını istiyor. İngiltere'nin durumu ise ilginç. Bu ülke 10 gün önce Avrupa'yı sarsan mali depremden ve Avrupa Döviz Sistemi'ndeki (ERM) üyeliğini askıya almasından sonra Maastricht anlaşması konusunda Danimarka'nın *"radikalizmini"* bile geride bırakan bir tutuma girdi. Başbakan **John Major,** geçen hafta başında

yaptığı açıklamada, Maastricht anlaşmasını parlamentonun onayına sunmadan önce Danimarka'nın tutumunun açıklığa kavuşmasını bekleyeceğini söylemişti. Major, perşembe günü Avam Kamarası'nda, sterlin krizinin görüşüldüğü sırada yaptığı açıklamada ise Maastricht anlaşmasının İngiliz parlamentosunda onaylanması için yeni bir koşul öne sürerek Avrupa Komisyonu'nun AT ülkelerinin içişlerine giderek daha fazla karışma eğiliminin frenlenmesini istedi. Major *"Bu konuda tatmin olduktan ve Danimarka'nın tutumu açıklığa kavuştuktan sonra anlaşmayı parlamentonun onayına sunacağız"* dedi.

Böylece AT içinde Danimarka'dan sonra İngiltere ikinci *"asi çocuk"* olarak sahnede boy göstermeye başladı. İngiltere, Fransa'daki referandumdan bir gün sonra 21 eylülde AT Dışişleri Bakanları'nın New York'ta yaptığı toplantıda Maastricht anlaşmasının yeniden görüşülmesini istemiş, bu isteği diğer 11 AT ortağı tarafından reddedilmişti. The Independent gazetesi, haberi 1. sayfada manşette, yedi sütundan *"İngiltere Maastricht konusunda yalnız kaldı"* başlığı ile vermişti.

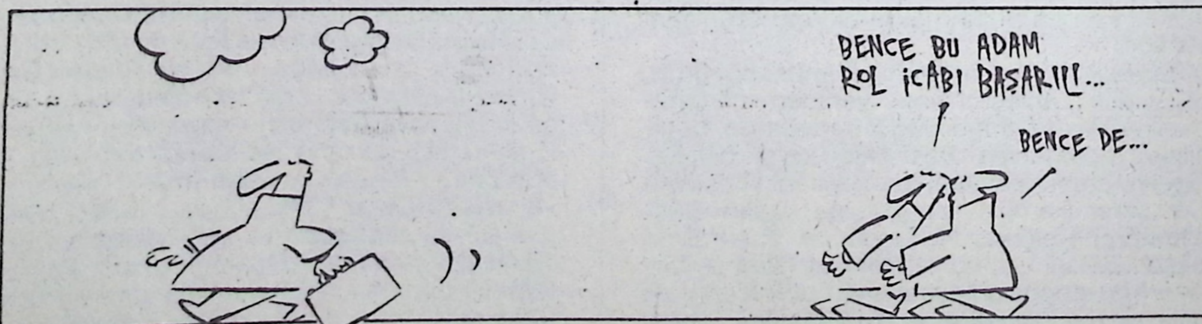
Maastricht anlaşması konusundaki bu bölünmenin yanı sıra bir de ekonomik gerçeklerin zorlaması ile meydana gelebilecek bölünme var.

AT içinde ekonomileri güçlü olan Almanya, Fransa, Hollanda, Belçika ve Lüksemburg'un tek para birimi ile ortak Merkez Bankası hedeflerine doğru programlanan şekilde yol almaları bekleniyor. Buna karşılık ekonomileri daha zayıf olan İngiltere, İtalya, Portekiz, İspanya, İrlanda ve Yunanistan'ın tek para birimine daha uzun vadede geçmeleri düşünülüyor. Henüz somut niteliğe kavuşmamış olan bu tasarıya *"iki vitesli Avrupa"* deniyor.

Avrupa'da son 10 gün içinde ortaya çıkan diğer ilginç bir gelişme ise Alman-Fransız yakınlaşması. Fransa'daki referandumun ardından Fransız Frankı'nın hedef olduğu ağır baskıları Fransa ve Almanya merkez bankaları birlikte göğüslediler. Frank, Alman Merkez Bankası'nın desteği sayesinde devalüe edilmekten kurtuldu. Bonn'la Paris arasındaki bu yakınlaşmaya karşılık, Almanya ile İngiltere arasındaki ilişkiler giderek gerginleşiyor. ingiltere, önceki hafta meydana gelen mali depremden Almanya'yı sorumlu tutarak Alman Merkez Bankası'nın izlediği yüksek faiz politikasını eleştirmişti. Almanya ise Başbakan Major'un, Maastricht anlaşmasını onaylamak için koşullar öne sürmesinden tedirginlik duyuyor ve İngiltere'nin bu işten sıyrılmak istediğinden kuşkulanıyor.

Özetle, AT'nin hızlı biçimde birleşmesini öngören Maastricht anlaşmasının, şimdilik ortakların bölünmesine yol açtığı gözleniyor. *"Acele işe şeytan karışır"* atasözü yoksa doğrulanıyor mu dersiniz?

Taraftarlar!
Takımınıza destek olun...
Gönül Üyesi olun,
Pele'li armağanlarınızı alın!
BANK24

Cumhuriyet

Gönül Üyesi Kartı'nızla
bir işlem yapın,
kampanyaya katılın!
15 Kasım 1992'ye kadar!
PAMUKBANK

[illegible] YIL / SAYI 24437 / 4000 TL (KDV içinde) — KURUCUSU YUNUS NADİ (1924-1945) BAŞYAZAR NADİR NADİ (1945-1991) — 22 EKİM 1992 PERŞEMBE

Rusya: Şiir, güzellik ve aşk ülkesi

Prens 3. İvan'ın mektubuyla 500 yıl önce başlayan Türk-Rus ilişkileri Türk edebiyatına Puşkinleri, Dostoyevskileri, Tolstoyları kazandırdı. Çaykovsky'nin, Gorki'nin ülkesi Rusya. Nazım Hikmet'i orada toprağa verdik. Plevne'de onlara karşı kale savunduk. Rus şairlerini okuduk, romancılarının kahramanlarına bir okudukbir daha unutmadık.

GÖKHAN AKÇURA, FARUK TOĞLACI ve ATAOL BEHRAMOĞLU araştırdı, yazdı

11. Sayfada

Memur direniyor

Belediye önünde toplanarak hükümeti protesto eden sendikalı memurlar, "Göstermelik yasa istemiyoruz" [illegible], "Grev ve toplu sözleşme hakkımızı [illegible]", "Yaşasın grev-toplu sözleşmeli sendikal mücadelemiz" sloganları attı. Zabıtalar da üniformayla katıldığı eylem, halay ve türkülerle sürdü. (Fotoğraf: HAYRETTİN SAĞANAK)

Koalisyon sözünü tutmadı

▶ DYP-SHP hükümeti, koalisyon protokolüyle memur sendikacılığının önündeki tüm engelleri kaldıracağını ilan etti. 11 ay geçmesine karşın, 1991'de ANAP hükümetince memur sendikalarını yasaklayan kararname kaldırılmadı.

Memurdan hükümete protesto

▶ Bem-Sen ve Sağlık-Sen üyesi yüzlerce memur, dün İstanbul Belediyesi önünde toplanarak hükümeti protesto etti. Gösterici memurlar, 'bir yıldır iktidarda olmasına karşın memura sendika sözünü ağzına almadığı' için koalisyon hükümetini suçladı.

Sendikacılar yargı önünde

▶ 32 memur sendikasının yöneticisi, 15 temmuzda gerçekleştirdikleri 'hak direnişi' nedeniyle yarın yargı önüne çıkıyor. Sendikacılar Başbakan Demirel, Adalet Bakanı Oktay ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Moğultay'ı duruşmaya çağırdı. 15. Sayfada

Cezaevleri

Açlık grevi sona erdi

▶ Müsteşar Yusuf Kenan Doğan, açlık grevlerinin sona ermesinin "karşılıklı anlayış ile sağlandığını" bildirdi.

▶ Adalet Bakanı Seyfi Oktay, hazırladıkları cezaevlerinde reform paketinin, bu yasama döneminde yasalaşacağını söyledi. 3. Sayfada

İŞKENCEYE KAYITSIZLIK, DESTEKLEMEKTİR
[illegible] yazısı 4. Sayfada

Kuzey Irak

'Alternatif hükümet' yarın

Haber Merkezi - Irak'taki Saddam yönetimine muhalefet eden parti ve grupların tümü yarın Kuzey Irak'ta kurulan federe Kürt devletinin başkenti Erbil'de bir araya geliyor. Toplantıda tüm Irak'ı kapsayan bir "alternatif hükümet" kurma kararı alınması bekleniyor. Toplantıya 30'un üzerinde parti ve grup temsilcisinin yanı sıra dini liderler de katılıyor.

Kuzey Irak'ta ekim ayı başında federe devletin kurulma-

Arkası Sa. 15, Sü. 1'de

HAKKURK'A HAVA OPERASYONU 15. Sayfada

Ş.URFA: 8 HİZBULLAHÇI YAKALANDI 15. Sayfada

Seçim küçük, masraf büyük

1 Kasım yerel ara seçimler için partilerin yaptığı harcama 20 milyar lirayı aşıyor

▶ DYP ve SHP yaklaşık 8'er milyar, ANAP 3 milyar, MÇP 1 milyar, RP ve İşçi Partisi ise 500'er milyon lira harcadı.

AYŞE YILDIRIM'ın haberi 5. Sayfa

GÜNCEL

CÜNEYT ARCAYÜREK

Karşı Atağa Karşı Atak

Başbakan Demirel, dün giderek hızlanan TÖ konusunu "zihin karışıklığına sebep olan tartışma" diye niteledi.

"Grup" toplantısındaki konuşması, beklentileri boşa çıkardı. Soruna enine boyuna takılan irdelemeler yapmadı.

Oysa TÖ, her gün konuşuyor. Dernek kabulünde, yakınındakilerle, böylesi fırsatlar ele geçiremezse herhangi bir vesileyle Çankaya'dan inmeye karar verdiğini duyuruyor.

Başbakan'ın partisi DYP ile hükümet ortağı SHP, TÖ'yü

Arkası Sa. 15, Sü. 1'de

Madonna'nın 'kozalık' olarak nitelendiği kitabının hazırlığında karşılaştığı en büyük sorun 'giysilerini yeniden giymek' olmuş.

Madonna'nın 'Seks'i tezgâhta

▶ Ünlü pop yıldızı Madonna'nın 'Seks' adlı kitabı satışa çıktı. Kitapta yok yok. Hangi çılgınlığın peşine düşerseniz kitapta bulmak mümkün. Madonna, "Seks aşk değildir" diyor. 15. Sayfada

Af Örgütü raporu

G.Doğu'da kurban çocuklar

▶ Uluslararası Af Örgütü'nün dünyada çocuklara yönelik insan hakları ihlallerine dair raporunda, Güneydoğu'daki olaylar arasında güvenlik kuvvetleri kadar PKK'nın da Kürt çocuklarına kötü davrandığı ve öldürdüğü öne sürüldü.

[illegible] haberi 3. Sayfada

Ankara

Çekiç Güç'e formül aranıyor

▶ Dışişleri Bakanlığı kaynakları, Çekiç Güç'e karşı seçeneklerin değerlendirileceğini bildiriyorlar. Dışişleri Bakanlığı, Çekiç Güç'ün üç açıdan yararlı olduğu görüşünde: 1- Saddam Hüseyin'e karşı caydırıcılık 2- İnsani yardıma ortam hazırlama 3- Dünyayla birlikte hareket etme

5. Sayfada

Bugün Kitap

Umberto Eco'nun 2. romanı 'Foucault Sarkacı' dilimize kazandırıldı. Yazarın deyişiyle roman "düşüncelerin serüveni"

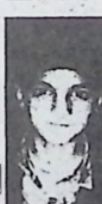
Sigortacılara savunma savaşı

SİGORTA SEKTÖRÜNÜN BUGÜNKÜ DURUMU, SORUNLARI, ÇÖZÜM ÖNERİLERİ...
YARIN CUMHURİYET ÖZEL SİGORTA EKİ'NDE

Hasanpaşa'daki çatışmada öldürüldüğü öne sürülen Dilek Arslan'ın oğlu 9 yaşındaki Özgür Cihan ifade verdi:

Evden çıkarken annem sağdı

CİHAN - İfadesi olaya yeni boyutlar getirdi.

▶ Kadıköy 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nde 12 polisin yargılandığı duruşmanın dünkü oturumunda Hatice Dilek Arslan'ın, olay sırasında evde bulunan 9 yaşındaki oğlu Özgür Cihan tanık olarak dinlendi. Cihan, ifadesinde, polislerin kendisini evden çıkardıkları sırada annesinin hayatta olduğunu anlattı. Bir polisin annesinin kafasına ayağıyla bastığını söyledi. 3. Sayfada

Baskına soruşturma

Hasanpaşa soruşturmaları sürdü, ancak olay hâlâ sır.

1 KASIM ARA YEREL SEÇİMLERİNE DOĞRU

GAZİEMİR

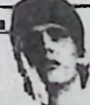
▶ İzmir Gaziemir'de seçim yarışı koalisyon ortakları arasında en hızlı biçimde sürüyor. 5. Sayfada

[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
Önceki 3712.14 Dün 3821.03	Önceki 7700 Dün 7810	Önceki 6100 Dün 6180	Önceki 86.000 Dün 86.000

Para / 8. Sayfada
Bankalarda repo karmaşası

Ortadoğu / 9. Sayfada
Barış, Amerikan seçimini bekliyor

TV / 10. Sayfada
Arka mahallede yaşam mücadelesi

Futbol / 14. Sayfada
F.Bahçe ve G.Saray umutlandı

Yaşam / Arka Sayfada
Şimdiki çocuklar bir harika

Salih Şanver'i kaybettik

İstanbul Haber Servisi - Gazetemizin yazarlarından ve mali müşavirlerinden Prof. Dr. Salih Şanver, geçirdiği kalp krizi sonucu yaşamını yitirdi. Prof. Salih Şanver'in cenazesi, bugün saat 12.00'de Marmara Üniversitesi Bahçelievler Kampusu'nda yapılacak törenden sonra Levent Camisi'ne getirilecek. Burada kılınacak öğle namazının ardından Zincirlikuyu Mezarlığı'nda toprağa verilecek.

Geçen hafta Taksim İlkyardım Hastanesi'ne kalp yetmezliği şikâyetiyle kaldırılan Prof. Salih Şanver, cuma günü hastaneden çıktı. Önceki güne kadar kendini iyi hissetten ve Marmara Üniversitesi ile İstanbul Üniversitesi'ndeki derslerine de giren Prof. Şanver, önceki gece

Arkası Sa. 15, Sü. 7'de

Prof. Dr. Şanver 60 yaşındaydı.

2. Dünya Savaşı yıllarında varlık vergisi — Prof. Dr. SALİH ŞANVER'in yazı dizisi 12. Sayfada

Almanya'nın faiz oranlarını düşürmesi piyasayı dalgalandırdı

Faiz indi, dolar tırmandı

İş Ekonomi Servisi - Dolar yatırımcılarının "Almanya'nın faizleri indirecek" beklentisi sonunda gerçekleşti. Almanya Merkez Bankası önceki akşam aldığı kararla faiz oranlarını düşürdü.

Almanya'nın faizleri düşüreceği beklentisi, son günlerde doların değerinin hızla yükselmesine yol açmıştı. Alman Merkez Bankası (Bundesbank) önceki akşam yaptığı toplantıda açık piyasa işlemlerinde uygulanan faiz oranlarını yüzde 0.255 oranında düşürdü. Bundesbank'ın lombard faizini yüzde 10.75'den yüzde 10.50'ye indirmesi üzerine Belçika, Hollanda, Norveç ve İtalya'da faiz oranlarında küçük indirimlere gittiler.

Avrupa'daki bu faiz indirimi uluslararası borsalarda yatırımcıları dolara yöneltti. Önceki günü 1.5100 mark değerinden kapatan dolar dün 1.5190 marka kadar yükseldi.

Yurtdışı piyasalardaki bu gelişmeler yurt içi döviz piyasalarına da yansıdı. Dolar 20 liralık artışla 7810 liraya yükseldi. Doların fiyatına bağlı olarak hareket eden altın fiyatları da yükseldi. 24 ayar külçe altının fiyatı 86 bin 800 liraya, cumhuriyet altını da 579 bin liraya yükseldi.

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Devirme Planı...

DYP ve SHP, Cumhurbaşkanı Özal'ı indirmek için bir plan yapmışlar, plan, bir anayasa değişikliği ile Özal'ın Çankaya'dan indirilmesini öngörüyor.

Seçimiş cumhurbaşkanının bu yollarla indirilmesi hiç de demokratik olmaz.

Kaldı ki iktidar partilerinin cumhurbaşkanının düşürülmesi için öngörülen 270 sayısına da ulaşmaları kolay değildir.

Bu durumda anahtar yine Refah Partisi ve Erbakan olacaktır!

Arkası Sa. 15, Sü. 7'de

Beş Türk Denizcisi Şehit...

HİKMET ÇETİNKAYA *3 ekim*

Havada yağmur sıkıntısı vardı...

Ekim ayının başı, ama Ege acımasız bir yazı yaşıyordu. Kıyı kasabaları kendi yalnızlığı içine gömülse bile son turistler Ege kıyılarına akın ediyordu. Sabahın ilk ışıkları Çeşme Kalesi'ne düşüyor. Çarşıda bir hareketlenme gözleniyor. Kulaktan kulağa uzanan fısıltı yayılıyor:

"Amerikan uçak gemisinden fırlatılan bir füze Türk muhribine isabet etmiş. Çok sayıda ölü ve yaralı varmış..."

Acaba doğru mu?

Televizyon sabah haberlerinde olayı doğruluyor. Olay sonucu beş Türk denizcisi şehit düşüyor. Yaralı sayısının ise on dört olduğu öğreniliyor. Gazeteler haberin peşine takılıyor erken saatlerde. Helikopter ve uçak kiralanıyor. Ege Denizi'nde NATO'nun *"Kararlılık Gösterisi"* tatbikatı Çeşme'nin 80 mil açığında sürerken ilk gelen haberlere göre olay şöyle gelişiyor: Amerikan Deniz Kuvvetleri'nin Saratoga uçak gemisinden fırlatılan Sea Sparrow güdümlü füzesi TCG Muavenet muhribine isabet ediyor. Saatler gece yarısını 11 geçeyi gösteriyor. Vurulan Türk muhribinin ise Pisara Adası'nın 20 mil açıklarında bulunduğu saptanıyor. Olayın karanlık yönleri olduğu duyumları geliyor bu arada.

Güdümlü füzenin Saratoga uçak gemisinden gönderilmesinin hemen ardından adı belirlenemeyen bir başka gemi tarafından füze ihbarında bulunulduğu bildiriliyor.

CNN Televizyonu'nun dün yaptığı canlı yayında, bir muhabir Napoli'deki Amerikan Deniz Kuvvetleri'nden Albay **James Mitchell**'le soruyor:

"Bu gibi tatbikatlarda füze kullanılmaması gerekmiyor mu?"

Amerikan Albay yanıt veriyor:

"Evet, ama yanlışlıkla kullanılmış."

CNN muhabiri Albay Mitchell'i sıkıştırıyor:

"Albayım siz füzelerin yanlışlıkla ateşlendiğini söylüyorsunuz, yani bir insan hatası olduğunu belirtiyorsunuz..."

"Evet, öyle..."

CNN muhabiri:

"Ama atılan füzenin Türk muhribinin kaptan köşküne, daha doğrusu radar merkezine isabet etmesine ne diyorsunuz? Yani üstünkörü bir atış değil bu, öyle değil mi?

Amerikalı albay soruya yanıt vermiyor...

Diyor ki;

"Şu aşamada böyle bir soruya yanıt veremem, yorum yapamam..."

Dünya televizyon ve radyoları olayı dün sabah birinci haber olarak duyuruyorlar...

BBC, Saratoga uçak gemisinin 35 yaşında olduğunu, çağdaş bir teknolojiden yoksun bulunduğunu bildiriyor. Daha değişik yorumlar ve varsayımlar var. Örneğin bir Amerikalı subay şu bilgiyi veriyor:

"Bu füzeler uçaklar için kullanılır. Onun için çok şaşırdım..."

Bir diğeri:

"Türk muhribinin kaptan köşkünde çıkan yangın söndürülebilirdi..."

Şu saatlerde TRT ve özel televizyonlar olay yerine gitmek için izin bekliyorlar...

Saratoga, Amerikan Deniz Kuvvetleri'nin en önemli uçak gemilerinden birisi. Körfez savaşında da görev yapan Saratoga'da yaklaşık 5 bin personel bulunuyor. Anlatılanlar, BBC muhabirinin *"çağdışı"* saptamasına karşı, çağdaş teknolojiye sahip.

Sabahın ilk ışıkları Çeşme Kalesi'ne vururken beş denizcimizin şehit düştüğünü öğreniyoruz.

Gazeteciler, olay yerine gitmek için sabırsızlanıyorlar...

Telsizden konuşmaları dinliyoruz...

"Filanca televizyon uçak tutup olay yerine gitmiş..." "Yok canım. Şimdi ne yapacağız biz?" "Genelkurmay izin verdi mi?" "Almaya çalışıyoruz. Koordinatları aldınız mı?" "Evet aldık. İzin bekliyoruz..."

Bu sırada iki helikopter Hava Eğitim Komutanlığı pistine iniyor. Resmi bir açıklama yapılmamakla birlikte ölü ve yaralı getirdiği öğreniliyor.

Soruyoruz:

"Yaralı sayısı on beşin üzerinde mi?"

Ne yazık ki yanıt alamıyoruz. Olayın ise Sığacık açıklarında meydana geldiğini saptayabiliyoruz...

İnsanın aklına değişik sorular geliyor. Birincisi şöyle:

"Türk Deniz Kuvvetleri'ne bağlı Muavenet muhribi, tatbikat alanında bulunmaması gereken bir yerde miydi?" "İki güdümlü merminin köprü üstündeki komuta merkezine isabet etmesi bir rastlantı mıdır?"

Üçüncüsü;

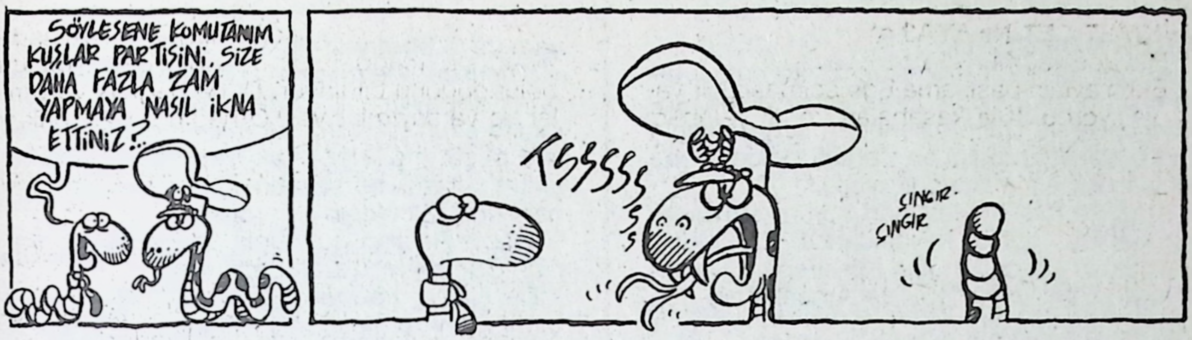
"Eğer mermiler gerçekten güdümlü ise insan hatasıyla ateşleme yapılsa bile niçin başka yöne güdülemedi, yani yönlendirilemedi?"

Dördüncüsü:

"Gerçekten mermiler Amerikan uçak savaş gemisinden mi atıldı? Ateşlemeden sonra uyarıda bulunan gemi var mı? Eğer varsa hani ülkenin gemisi?"

Beşincisi ve en önemlisi:

"Türk muhribinin erken uyarı sistemi yok muydu? Gönderilen mermilerin gemiye çarpmadan yok edilmesi olası değil miydi?"

Kraliçeye Madalya...

İLHAN SELÇUK *4 ekim*

Sayın Madam **Matild Manukyan!..**

Tanıştırmaya gerek yok, hepiniz kim olduğunu çok iyi biliyorsunuz, çünkü bu köşede Sayın Bayan'a ilişkin iki yazı daha önce çıktı, bu üçüncüsüdür. Manukyan genelevler kraliçesi.. Vergi rekortmeni..

Daha önce yazılarımdan ötürü Madam'dan altın yaldızlı başlıklarla donanmış mektuplar aldım; aramızda yazışmalı bir dostluk başladı; ilginç bir kadın. Bizim arkadaşların yerinde olsam, uzun bir röportajla Manukyan'ı kamuoyuna daha enlemli ve boylamlı tanıtımın yollarını arardım. Çünkü gazeteciliğin en renkli işlevlerinden biri, kişiler aracılığıyla toplumsal gerçeklerin üstüne yürümektir.

Madam Matild Manukyan da güncel Türkiye'nin en görkemli simgelerinden biri değil mi!..

*

İstanbul Ticaret Odası (İTO) 1991 yılında yıldızı parlayan vergi rekortmenlerine Atatürk Kültür Merkezi'nde düzenlediği törenle ödül dağıtmış. Matild Manukyan ikinci sırada..

Devlete 5 milyar ödemiş; ama diyor ki:

"Gelecek yıllarda daha çok vergi ödeyeceğim, şampiyonluğu kaptırmayacağım.."

Madam, İTO'nun törenine katılmış.. Hakkıdır.. Sayın Manukyan böyle törenlere, Rolls-Royce ile gelir, daha aşağısı idare etmez. Madam'ın giyimi kuşamı, alı moru, yüzükleri küpeleri, takıları, saçı başı hiç kuşkusuz parasal gücüne layık, cafcafına da uygundur. İş kadınıdır Madam.. Kadınlarımız son yıllarda büyük atılımlar yaptılar, işdünyasının önemli şirketlerinde, holdinglerinde, kurumlarında önemli yerlere geldiler; kadın özgürlüğünün piyasada dışavurumunu simgeleyen çok örnek var. Matild Manukyan bileğinin hakkıyla bugün vardığı yere gelmiş. Piyasa ekonomisinde kadın pazarlaması, güçlükler ve tehlikelerle dolu bir alandır. Madam, *'Genelev Kraliçesi'* nasıl oldu? Kolay mı sanıyorsunuz? Bu işleri yürütmek, değme babayiğitin harcı değildir. *'Vergi Rekortmeni'* Manukyan çok yaman bir iş kadını olduğunu kanıtlamış demektir. Ne var ki İTO'nun töreninde, Manukyan'ın yüzünden sıkıntılar başgöstermiş.. Ödülünü kim verecek Madam'ın? Altın madalyasını kim göğsüne takacak?.. Ne söyleyecek?

- Sayın Bayan!.. Keşke herkes sizi örnek alsa da Türkiye köşeyi dönse..

*

Ülkemiz son yıllarda büyük atılımlar yaptı, başımız göğe erdi, çağ atladık..

Ama ne atladık!..

Bir toplum ki ensesi kalınları vergi vermez; ama, yüksek faizli devlet bonosu piyasaya çıktı mı kapışır, yağma Hasan'ın böreği paylaşır..

Bir devlet ki..

Vergi toplayamaz.. Borçlanır.. Vergi toplayıp bütçesini denkleştireceği yerde, iç ve dış borçlanmayla idare etmeye uzun yıllardan beri alışmış bir devlet düzenini kim, nasıl değiştirebilir? Çok güç.. Çünkü halk, uyanıp da *"hakça vergi düzeni"* kuracak bir siyasal partiye Meclis'te *"ezici çoğunluk"* sağlayamazsa, bu iş sürüncemede kalır. Ne enflasyona ne de sosyal adaletsizliğe son verilebilir; ekonomide sürekli gargarayla vakit geçirilir, yıllar boyu aynı laflar yinelenir.

*

Bir ülke ki vergi rekortmeni *'genelev kraliçesi'*dir.. O ülke kutsaldır..

O ülke bölünemez..

O ülke özel mülke kurban olsun!..

Petrol Kavgası...

UĞUR MUMCU *7 ekim*

Kuzey Irak'ta *'Çekiç Güç'*ün koruması altında kurulan *'Kürt Federe Devleti'*, Erbil, Süleymaniye ve Dahok illerinden sonra zengin petrol yatakları bulunan Kerkük bölgesini de sınırları içine almaya çalışıyor.

Amerika için öteden beri sorun, Musul ve Kerkük'teki petrol kaynaklarıdır. Bu petrol kaynakları şimdi, kurulan Kürt Federe Devleti eliyle Batılı şirketlerin ve Amerika'nın tam denetimine geçiyor.

Batılı devletlerin Ortadoğu sorunu ile bu kadar yakından ilgilenmelerinin ana nedeni, petrol kaynakları ve gelirleridir.

ABD'nin Ortadoğu petrolleri için ilk adımı, 1933 ve 1936 yıllarında Suudi Krallığı ile yaptığı anlaşma sonucu *'Aramco'* kısa adıyla bilinen *'Arabian - American Oil Company'*nin kuruluşu ile atılmıştı.

Ortadoğu, 16 Mayıs 1916 günlü *'Sykes-Picot'* anlaşması ile İngiltere ve Fransa arasında paylaşılmış, 24 Nisan 1920 günlü *'Sen Remo Anlaşması'* ile de Irak, Ürdün ve Filistin, İngiltere; Lübnan ve Suriye de Fransız mandasına bırakılmıştı.

10 Ağustos 1920 tarihli *'Sevres Anlaşması'* ile de Ortadoğu'daki Osmanlı egemenliğine son verilmiş, Musul ve Kerkük petrol kaynaklarını da içine alan bölgede özerk Kürt devleti kurulması kararlaştırılmıştı.

O tarihte, Osmanlı İmparatorluğu'nun toprakları arasında bulunan Arap yarımadasında Mekke Şerifi **Hüseyin**, İngiltere'nin Mısır'daki Yüksek Komiseri **Henry McMohon**'dan aldığı destekle ayaklanarak *"Hicaz Krallığı"*nı kurmuştur. Şerif Hüseyin'in krallığı da çok sürmemiş, Şerif Hüseyin, Necd Sultanı **Abdülaziz**'e yenik düşünce bugünkü Suudi Krallığı'nın oluşumuna yol açan süreç başlamıştı. Açılan bu süreç içinde 1933 ve 1936 yıllarında yapılan anlaşmalarla Amerika, Suudi petrollerinde söz sahibi olmuştur.

Amerika, İran'da da petrol savaşı vermiştir.

İran'da petrol yatakları ilk kez **d'Arcy** adındaki bir Kanadalı mühendis tarafından bulunmuş, İran Şahı **Nasrettin**'den *'imtiyaz hakkı'* alan Kanadalı mühendis, bu hakkını İngiltere'ye devredince *'Anglo Persian'* petrol şirketi kurulmuştu. Aynı yıllarda Almanya da *'Deutsche Bank'* aracılığı ile *'Europaeische Petroleum Union'* adlı bir şirket kuruyor, bu şirkete Osmanlı İmparatorluğu'nu da ortak alıyordu. Bu şirketin adı *'Türkisch Petroleum'*du. Bu şirketin yüzde elli oranındaki payı İngilizlerin *'Anglo Persian'* şirketi tarafından satın alınmıştı.

İngilizler, bu iş için Erzurumlu bir Ermeni'yi kullanmışlardı. Bu Ermeninin adı **Sarkis**, soyadı da **Gülbekyan**'dı.

'Türkisch Petroleum' şirketindeki Alman ortaklık payları, 1. Dünya Savaşı yıllarında İngiltere'nin tek yanlı kararı ile İngiltere'nin eline geçti. İngilizler, *'Irak Petroleum'* adlı bir şirket kurarak bu şirketin yüzde 5'lik pay senetlerini Gülbekyan'a verdiler.

'Anglo Persian' şirketinin adı da *'Anglo Iranian Company'* olarak değiştirildi.

Bu şirket, İran Başbakanı Dr. **Musaddık** tarafından millileştirilmiş Şah da Roma'ya kaçmıştı. *'İngiliz Entellijans Servisi'* ve Amerikalılar hemen harekete geçtiler.

1953 yılı Ağustos ayında General **Zahidi**, Amerikalılardan aldığı destekle Dr. Musaddık'ı devirdi. Tahtını Amerikalılara borçlu olan Şah, petrol kaynaklarını Amerikalılara açarak Musaddık'ın millileştirdiği petrol kaynaklarını Amerikan şirketlerinin de ortak oldukları Batılı petrol şirketlerinin oluşturdukları bir konsorsiyuma devretti. Suudi Arap petrolleri ve sonra da İran petrolleri böylece Batılı şirketlerin ellerine geçmiş oldu. Musul ve Kerkük petrolleri üzerindeki pazarlıklar, Lozan Konferansı'nda da yapılmıştı.

Türk delegasyonu başkanı **İsmet Paşa**, tartışmalar sırasında Musul konusunda *'plebisit'* yapılmasını önermiş, İngiliz delegasyonu başkanı **Lord Curzon**, *'Kürtlerin plebisitin anlamını bile bilmediklerini'* ileri sürerek bu öneriyi ret etmişti.

Lozan Anlaşması Musul sorununu çözememiş, sorunun çözümü *'Cemiyet-i Akvam'*a bırakmıştı. *'Cemiyet-i Akvam'*, Macar, Belçika ve İsveç temsilcilerinden kurulu bir komisyonu görevlendirdi. Komisyon, 16 Ocak 1924 günü kararını verdi:

- *1928 yılında bitecek İngiliz mandasının uzatılması ve Kürtlere özerklik verilmesi..*

O günlerde *'Nasturi Ayaklanması'* başlamıştı. 12 Eylül 1924 günü başlayan bu ayaklanma aynı ayın 28'inde bastırıldı.

Komisyon kararını 16 Ocak 1925 günü vermişti.

'Şeyh Sait Ayaklanması' 13 Şubat 1925 günü başladı. Şeyh Sait Ayaklanması'nı, 9 Ağustos 1925 günlü *'Raçkotan Ayaklanması'* izledi, bu ayaklanmayı 16 Mayıs 1926 günlü *'1. Ağrı Ayaklanması'*.

Türkiye, bu ayaklanmaları bastırdı, ancak Musul'dan da vazgeçmek zorunda kaldı.

5 Haziran 1926 tarihli anlaşma ile Musul petrolleri İngilizlere terk edildi.

'Körfez savaşı' sonrasında Kuzey Irak'ta Amerikalılar ve öteki Batılı devletlerin destekleri ile oluşan Kürt devleti, Batılı petrol şirketlerine Musul ve Kerkük petrollerini açacak.

Bütün amaç da bu değil miydi?

'Kürt devleti tehlike değil'

TURAN YILMAZ *10 ekim*

ANKARA - Cumhurbaşkanı **Turgut Özal'ın**, son iki gündür yüksek yargı organlarına yaptığı ziyaretler sırasında, "Kuzey Irak'ta alınan Kürt federe devleti kararını, Türkiye açısından bir tehlike unsuru olarak görmediği" görüşünü dile getirdiği öğrenildi.

Kuzey Irak'ta bugüne kadarki gelişmeyi normal bir süreç olarak niteleyerek, bu gelişmenin Türkiye'ye bir zararının olamayacağını belirten Özal'ın, Kürtlerin bölgede kalıcı bir devlet kurabileceklerine inanmadığını söylediği de kaydedildi. Türkiye'de yaşayan Kürtlerin ülkenin her yerine yayılıp, toplumla kaynaştığını da belirten Özal'ın, Türkiye'nin Irak gibi olmayacağını vurguladığı da bildirildi.

Anayasa Mahkemesi, Yargıtay ve Danıştay'ı ziyaret ederek, bu yüksek yargı organlarının yöneticileri ile görüşen Cumhurbaşkanı Özal'ın ağırlıklı olarak Kuzey Irak'taki gelişmeler ile Güneydoğu sorunu üzerinde durduğu öğrenildi.

Cumhuriyet'in saptamalarına göre, Özal, Kuzey Irak'ta Kürt federe devleti ilanıyla sonuçlanan gelişmeleri, "normal bir süreç" olarak niteledi. Kuzey Irak'ta kararı alınan Kürt federe devletini, bir devlet olarak görmediğini, bölgede böyle bir devletin kalıcı bir biçimde kurulabileceğine inanmadığını da belirten Özal'ın, Türkiye'nin de, bölgede kalıcı bir Kürt devletini kabul etmesinin söz konusu olamayacağını vurguladığı kaydedildi. Bugün için Kuzey Irak'ta alınan federe devlet kararının, Türkiye açısından bir tehlike unsuru olamayacağını, bu devletin Türkiye'ye bir zararının olamayacağını da savunan Özal'ın, **"Bunlar, öyle söylendiği gibi bir devlet kuramazlar. ama, şimdiden hemen ortaya çıkıp, bunları peşinen düşman gibi görüp, düşman ilan edip, karşımıza almanın da bir yararı yok. Bunları düşman olarak görmemek lazım"** dediği öğrenildi.

Yüksek yargıçlarla yaptığı görüşmelerde, Irak lideri **Saddam Hüseyin'in** mutlaka iktidardan uzaklaştırılması gerektiğini de vurgulayarak, ancak Saddam'ın iktidardan uzaklaştırılması halinde bölgede istikrarın olabileceğini savunan Özal'ın, Kuzey Irak'ta alınan devlet kararının, Saddam'ın iktidarına son verilmesi açısından yararının olabileceğini söylediği de kaydedildi.

Edinilen bilgiye göre, Özal; Türkiye'nin, Kuzey Irak'taki Kürtlerle, Amerika ve Avrupa ülkelerinin yaptığı gibi ilişkilerini geliştirerek sürdürmesi gerektiğini de belirtti.

Özal, Türkiye'nin bu yönde atacağı adımların, ulusal çıkarları açısından yararlı sonuçlar verebileceğini de vurguladı.

Saddam Hüseyin'in PKK'yı desteklediğini anımsatan Özal, PKK'yı Kuzey Irak'tan çıkarmak için çatışmaya giren Kuzey Iraklı Kürtlerin bugünkü mücadelesine de dissat çekerek, bu gelişmenin de Türkiye'nin yararına olabileceğini belirtti.

Özal'ın, yüksek yargıçlarla yaptığı görüşmelerde, Türkiye'nin Irak gibi bölünüp parçalanmasının mümkün olamayacağını vurguladığı da kaydedildi. **"Türkiye, Irak gibi olmaz. Çünkü, bizdeki Kürtler, öyle tek bir bölgede yaşamıyor. Her bölgede yaşıyorlar"** diyen Özal'ın, Kuzey Irak'ta kurulacak bir Kürt devletinin Türkiye'den herhangi bir biçimde toprak almasının mümkün olamayacağını da ifade ederek, **"Bizimkiler, onlarla birleşmez"** dediği öğrenildi.

Türkiye'de bugün için, bu topraklarda yaşayan herkesi bir şemsiye altında toplayabilecek bir kavrama gereksinim olduğunu belirten Özal'ın, **"Eskiden bu topraklarda yaşayan herkes, Rum da, Ermeni de, 'Ben, Osmanlıyım' dermiş. Şimdi de herkes çıkıp 'Ben Türküm' diyebilmeli. Bunun için de bazı şeylerin yapılması gerekir. Yani, isteyen çıkıp, 'Ben Türküm, ama Kürt asıllı Kürtüm' diyebilme imkânına sahip olabilmeli. Bunu söylemesinin de hiçbir zararı olmaz"** dediği öğrenildi.

Görüşmelere katılan yüksek yargı organlarından alınan bilgiye göre, Kürtçe üzerindeki hassasiyeti de üstü örtülü bir biçimde eleştiren Özal, bu konuda daha esnek olunması gerektiğini belirterek, kendilerinin Kürtçe konuşmayı yasaklayan yasayı yürürlükten kaldırdıklarını anımsattı. Özal, bu konuda, **"Birileri çıksa, uydu yardımıyla Kürtçe TV yayını yapsa, siz bunu nasıl kontrol edebilirsiniz, bu konuda ne yapabilirsiniz?"** örneğini verdi. Özal, bu konularda korkulmaması gerektiğini de vurguladı.

Güneydoğu'daki terörü önleyebilmek için devletin gerekli güvenlik önlemlerini alacağını, bunu yapmasının normal olduğunu da belirten Cumhurbaşkanı, ancak bölgedeki sorunun yalnız bu önlemlerle çözülebilmesinin mümkün olmadığını ifade etti.

Özal, sınır yöresindeki küçük yerleşim birimlerinin, daha iç kesimlerde, yaşam koşullarının da daha uygun olduğu yerlerde birleştirilmesini, sorunun çözümü için önerdi.

Özal, Güneydoğu sorununu ççözebilmek için, "Kürt meselesini ayrı, PKK meselesini ayrı değerlendirip, buna göre gerekli önlemlerin alınması gerektiğini" de savundu.

Özal, Güneydoğu ve Kürt sorunu ile ilgili temaslarını dün de Danıştay'ı ziyaret ederek sürdürdü. DAnıştay Başkanvekilleri **Orhan Karayalçın** ve **Salim Özkan** ile, 10 daire başkanı ve başsavcı vekilinin katıldığı 2 saatlik görüşme ile ilgili olarak Özal, **"Türkiye'nin en önemli meselesi Güneydoğu meselesidir"** dedi. Özal, konuyla ilgili olarak önümüzdeki günlerde basın organları yöneticileri ve üniversite rektörleri ile de görüşeceğini bildirdi.

Görüşmeleri konusunda bir açıklama yapmayı düşünmediğini belirten Özal, **"Şu şunu söyledi, bu bunu söyledi. Buradan şu çıktı gibi bir fikir peşinde değilim"** diye konuştu. Görüşme yaptığı kuruluşların yöneticileri ile yeniden bir araya gelebileceğni belirten Özal, ortaya çıkacak görüşler konusunda hükümetle temas edebileceğini bildirirek, **"Milli Güvenlik Kurulu var. Başka şeyler var"** anımsatmasında bulundu. Özal, görüşmelerinin, a-

macını şöyle dile getirdi:

"Türkiye'nin üst yönetimiyle böyle bir konuyu değil de başka hangi konuyu konuşacağız. Tabii bu bir karar verme veya teklif getirme konusu değildir. Herkesin kendi görgü ve bilgisi dahilinde bu konu üzerinde mütalaası nedir? Çözüm yolları bulmaya çalışıyoruz. Tabii ki ülkemizin önemli yönetim kademesinde veya tesir yerinde olan insanlarla bu fikirleri derleyip, toparlamak lazım. Herkesin fikrini almaya çalışıyoruz."

TÜSİAD ekrandan halka açılıyor

İLKİN AYDIN *13 ekim*

Türk Sanayici ve İşadamları Derneği (TÜSİAD) kendi adına program hazırlatarak TRT'nin birinci kanalı aracılığıyla "halka inecek". TÜSİAD üyesi 60 işadamı dün bir toplantı yaptı ve halka verilecek mesajların içeriğini tartıştı.

Programda işadamlarının sadece para kazanan kişiler değil toplumun çıkarlarını en çok düşünen kesim olduğu vurgulanacak. Ayda bir yayımlanacak programların her biri 500-600 milyon liraya mal olacak.

Özel kanalların TÜSİAD'a program yaptırma hevesleri boşa çıktı. Üyeleri arasında özel televizyon kanalı sahiplerinin bulunmasına rağmen TÜSİAD dün, 2,5 saat süren kapalı toplantı sonucunda kendi programlarını TRT'nin birinci kanalına reklam karşılığı yaptırma kararı verdi.

Aralarında Başkan **Bülent Eczacıbaşı, Halis Komili, Feyyaz Berker, İshak Alaton** ve **Üzeyir Garih**'in de bulunduğu 60 TÜSİAD üyesi dün Sheraton Oteli'nde, basına kapalı bir toplantıda buluşarak, televizyona program hazırlatma konusunu netleştirdiler.

TÜSİAD üyesi işadamları toplantının başında televizyon programı ile mesaj vermek üzerinde fikir birliğine varırken, söz alan konuşmacılar bunun nedenini şöyle açıkladılar:

"TÜSİAD toplumun tanıdığı gibi sadece bir zenginler kulübü, para babalarının oluşturduğu bir kulüp değildir.

Ülkenin çıkarlarını en çok düşünen, bu konuda araştırmalar, etütler yapan, yaptıran ve bunların sonuçlarını mesajlarla kamuoyuna ileten bir dernektir.

Araştırmalarımızın sonucunu bundan sonra televizyon kanalları ile tüm topluma iletmeliyiz."

TÜSİAD üyelerinin üzerinde durdukları ikinci konu ise programı yayımlatmak için hangi kanalı seçecekleri oldu. **"Daha saygın ve daha geniş kitlelere sesleniyor"** gerekçesi ile TRT'nin ve özellikle de TRT'nin birinci kanalının seçilmesi de fikir birliğine vardıkları konuların başında geldi.

Ayda en az bir defa yayımlatılması konusunda söz alan konuşmacılar, programın ana haber kuşağından sonra olması konusunda da ısrarcı olmak gerektiğini belirttiler.

Programlarda ele alınacak konuların sadece para ile ilgili olmaması gerektiğini belirten işadamları, Türkiye'nin sosyal problemleri ile ilgili programlar hazırlatmanın da yararı üzerinde durdular.

Programın metodu ve işlenecek konular 2,5 saatlik toplantının en fazla tartışılan bölümleri oldu.

Söz alan bir TÜSİAD üyesi, servet beyannamesinin yeniden getirileceği konusunda haberler okuduğunu, bu konuya açıklık getiren bir programın hazırlanmasını önerdi.

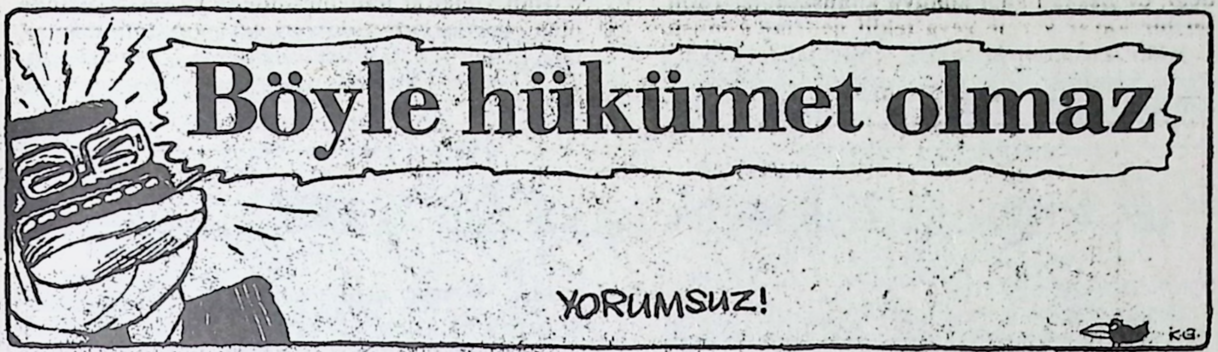
Bunun üzerine söz alan TÜSİAD Başkanı Bülent Eczacıbaşı, Maliye Bakanı ile konuştuğunu, bakanın böyle bir uygulamanın olmayacağını belirttiğini söyledi.

Söz alan konuşmacılar İSO 9000 konusunun sanayicileri yakından ilgilendirdiğini belirterek böyle bir konunun çok yararlı olacağını söylediler.

Sosyal sorunlar üzerinde durulması gerektiğini vurgulayan TÜSİAD üyeleri ise, Türkiye'deki gelir dağılımının çarpıklığı konusunda bir program yapmanın ve hazırlanacak araştırma sonuçlarının açıklanmasının yerinde olacağını söylediler.

TRT-1'de yayımlatılması düşünülen programın 500-600 milyon liraya mal olacağını belirten TÜSİAD üyeleri programlarda halka da mikrofon uzatılıp, onların sorunlarının dinlenmesini istediler.

Daha çok ana hatları ile konuşulan konuların somutlaştırılması ve netleştirilmesi için görüş birliğine varan işadamları TÜSİAD bünyesinde bir komisyon kurulmasına ve bu komisyonun bundan sonra ki çalışmaları yürütmesine karar verdiler.

Eğitimde çarpık tablo: 3500 okul kapandı

FİGEN ATALAY *15 ekim*

Son üç yılda terör, göç ve öğrenci azlığı gibi nedenlerle 3.510 okul kapandı. Olağanüstü hal bölgesinde köy boşaltma, okul yakılması, öğrenci azlığı ve can güvenliği yüzünden kapatılan okul sayısı ise 622. Toplam 12.375 okulda beş sınıf bir arada öğrenim görürken, 5.222 okulda dört sınıf, 8.457 okulda üç sınıf, 11.881 okulda ise iki sınıf bir arada ders yapıyor.

Türkiye'nin çeşitli illerinde toplam 3.289 okulun öğrenci sayısı ise 10'dan az. Eski Milli Eğitim Bakanı ANAP Milletvekili **Avni Akyol,** bu durumu, birkaç bakan ya da hükümetlere bağlanamayacak, Türkiye'nin geleneksel yapısından kaynaklanan, yılların birikimiyle ortaya çıkan **"çarpık bir tablo"** olarak nitelendiriyor.

1992-93 öğretim yılı, her zaman olduğu gibi yine birçok sorunla ve **"parlak"** sözlerle başladı. Türkiye'de eğitim sistemi; öğretmen merkezli, otoriteye dayalı olması, bilgiyi kullanmaya, yaratıcılığa, araştırmacılığa değil, ezberlemeye yöneltmesi, öğrenciye fazla özgürlük vermemesi, aflar, şartsız kurullarla tembelliği özendirmesi, sistemin sürekli değiştirilmesi gibi açılardan eleştiriliyor.

Türkiye'nin, büyük olasılıkla dünyanın başka herhangi bir ülkesinde karşılaşılamayacak olan orijinal bir eğitim sorunu da çeşitli nedenlerle bazı bölgelerde okullar kapatılırken, yaz-kış demeden sürekli yeni okulların açılması, 3 öğrencili okullarla, 100 kişilik sınıfların aynı ilde öğretim hizmeti vermesi.

Milli Eğitim Bakanlığı verilerine göre, 1989-90, 1990-91 ve 1991-92 öğretim yıllarında toplam 2.273 ilkokul, 69 ortaokul, eğitim ve öğretime kapandı. 1.168 ortaokul kapatılarak, ilköğretim okuluna dönüştürüldü.

Bu dönem içinde en çok ilkokulun kapandığı il, 201 okulla Elazığ. Bu ildeki okulların kapanma nedeni öğrenci azlığı.

13 ilin yer aldığı Olağanüstü hal bölgesinde yalnızca Adıyaman ve Muş'ta kapanan okul yok. Mardin'de, can güvenliği 78, öğretmen yokluğu 17, öğrenci azlığı 17 ve öteki nedenlerle 77 olmak üzere toplam 189 okul kapalı. Diyarbakır'da 2 okul yakılmış, 6 okul can güvenliği, 3 okul öğretmen yokluğu, 1 okul da öğrenci azlığı yüzünden kapanmış. Şırnak'ta, 37'si köy boşaltma, 4'ü yakılma, 13'ü can güvenliği, 4'ü öğretmen yokluğu, 1'i de öteki nedenler olmak üzere toplam 59 okul kapalı bulunuyor. Siirt'te kapalı okul sayısı 127. Bunların 18'i köy boşaltma, 7'si yakılma, 64'ü can güvenliği, 37'si öğretmen yokluğu, 1'i de öğrenci azlığı nedeniyle kapanmış. Van'da 18 okul yakılmış, 3 okul öğrenci azlığı 14 okul da çeşitli nedenlerle kapatılmış.

Türkiye'nin Artvin ve Çankırı dışındaki tüm illerinde öğrenci azlığı ve öğretmen yokluğu nedenleriyle birçok okulda birleştirilmiş sınıflar bulunuyor. Örneğin, Kastamonu'da 640 okulda beş sınıf bir arada, 226 okulda dört sınıf, 236 okulda üç sınıf, 235 okulda iki sınıf bir arada öğrenim görüyor. Şanlıurfa'da beş sınıflı okul sayısı 415, dört sınıflı okul sayısı 55, üç sınıflı okul sayısı 233, iki sınıflı okul sayısı 424. Zonguldak'ta 557 okulda beş sınıf, 70 okulda dört sınıf, 218 okulda üç sınıf, 401 okulda iki sınıf birleştirilmiş.

Özellikle İstanbul'un bazı semtlerindeki okullarda öğrenciler üst üste öğrenim görürken, kimi illerde öğrenci sayısı 10 ya da 10'dan az olan okullar da var. Türkiye çapında öğrenci sayısı 10 ve 10'dan az olan okul sayısı 3.289, öğrenci sayısı 20 ve 20'den az ortaokul sayısı ise 179.

Örneğin, Bolu'da 150 ilkokulun öğrenci mevcudu 10 ve 10'dan az. Ankara'da bu özelliklere sahip 144, Artvin'de 148, Kastamonu'da 178 ilkokul bulunuyor.

Yukarıdaki örneklerde de görüldüğü gibi öğrencisi az okullar zaman zaman kapatılıyor. Bu okullardaki öğrenciler ya yatılı bölge okullarına yerleştiriliyor ya da taşımalı sistemle çevredeki okullara götürülüyor.

Az öğrencili okullar yerine, öğrencilerin, ders araç-gereçlerinin bir arada toplanabileceği eğitim

kampusları oluşturulması gereğine dikkat çeken eski Milli Eğitim Bakanı Avni Akyol, **"Taşımalı eğitim sisteminin geliştirilmesi, yaygınlaştırılması gerekir.**

ABD'nin bazı yerlerinde eğitim uydu aracılığıyla yapılıyor, çok az öğrencinin bulunduğu bölgelere uydu aracılığıyla ulaşılıyor. Türkiye'de, özellikle bazı bölgelerde çok az öğrencinin öğrenim gördüğü okullar var.

Bu okullar yerine, çok sayıda öğrencinin öğrenim görebileceği, çağdaş araç-gereçlerle donatılmış eğitim kampusları oluşturulmalı ve çevredeki öğrenciler bu kampuslara araçlarla taşınmalı" diyor.

Süs köpeği lüksten sayıldı, KDV'si arttı

ESİN SUNGUR *16 ekim*

Maliye bütçe açığını süs köpeğinden aldığı KDV'yi yükselterek kapatmaya çalışacak. Yüzde 12'lik genel KDV oranını arttırma konusunda hükümeti ikna edemeyen bakanlık, lüks mallar listesini genişleterek vergi gelirlerini yükseltmeye çalışıyor.

1992 bütçesinin kötü performansı, 1993'e ilişkin beklentilerin de olumsuzluğu Maliye'yi vergi gelirlerini arttırmak için hummalı bir çalışmaya itti. Bir yandan Vergi Konseyi çalışmalarıyla vergi reformu yapmanın yollarını arayan, bir yandan da yeni vergi paketleri hazırlayan bakanlık, gelirleri kısa yoldan arttırmak için KDV'nin yüzde 12'lik genel oranını yüzde 15'e çıkarmayı önermişti. Ancak Maliye'nin bu önerisi hükümet tarafından kabul edilmedi. KDV'nin geniş tabanlı bir vergi olması ve dolaylı olarak alındığı için, dar gelirliler tarafından da ödenmesi, hükümeti genel oranı arttırmaktan vazgeçirdi. Maliye'nin oran arttırılması konusundaki gerekçesi, Avrupa ülkelerinde KDV'nin yüzde 15 olarak uygulanmasıydı.

KDV oranının arttırılması önerisini kabul ettiremeyen Maliye, bu kez yüzde 20'lik KDV oranına tabi lüks mallar listesini genişletmeyi önerdi. Bakanlar Kurulu'nca karara bağlanacak öneriye göre, bugüne kadar yüzde 12'lik genel KDV oranına tabi olan süs köpeklerinin, cins kedilerin ve değerli kuşların alım satımında artık yüzde 20 KDV alınacak. Beyaz eşya, otomobil, kürk, mücevher, televizyon gibi malların yer aldığı lüks mallar listesine eklenecek diğer kalemler şöyle belirlendi:

- Kalamar, karides gibi deniz ürünleri, Güneş yağları, Süs köpeği, cins kedi ve kuşlar, Saatler, Fotoğraf makineleri, İçkili eğlence yerleri, Kuaförler, Alo Bilgi kanalları, Elektronik oyunlar, Estetik ameliyatlar, Güzellik salonları, Video kaset kiralamaları, Deri eşyalar, İpekli kumaşlar, Duvar kâğıtları, Nescafe, Kablolu TV hizmetleri.

Maliye ve Gümrük Bakanlığı yetkilileri, lüks mallar listesinin genişletilmesinin getireceği gelir artışının, KDV genel oranını arttırmakla sağlanacak gelire göre çok düşük kalacağını belirterek, **"Yine de damlaya damlaya göl olur diye düşünmek lazım"** dediler. Maliye'nin hesaplamasına göre, toplanan her 100 liralık KDV'nin 10 lirası lüks mallardan, 87 lirası genel orana tabi mallardan, geri kalanı ise temel gıda maddeleri ile KDV oranı düşük belirlenen ihraç ürünlerinden geliyor. Bakanlar Kurulu kararlarına göre halen dört ayrı KDV oranı uygulanıyor. Bir Sayılı Liste'de yer alan, kuru üzüm, pamuk, şeker pancarı gibi tarım ürünlerinden yüzde 1 oranında, İki Sayılı Liste'de yer alan, et, süt gibi temel gıda maddeleri ile doğalgaz teslimleri ve gazetelerden yüzde 6 oranında, Üç Sayılı Liste'de yer alan lüks mallardan ise yüzde 20 oranında KDV alınıyor.

Dün bir açıklama yapan İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı **Yahya Arıkan,** KDV oranının arttırılmasının vergi kaçağına yol açacağını savundu. Vergi kaçaklarının önlenmesinde, yetkili muhasebeci ve mali müşavirlere denetim yetkisi verilerek, uzmanlıklarından yararlanılmasını isteyen Arıkan, KDV ile ilgili olarak şunları söyledi:

"Şu anda zaten var olan 'alan memnun, satan memnun' **düzeninin giderek pekişeceğini ve kimsenin artan oranlarda fiyatı yükselen bir malın bedelini öderken, belgesini de isteyeceğini sanmıyoruz. Uygulayıcı meslek mensubu olarak, belge düzenine geçilmesi ve vergi dairelerine verilen her belgede yetkili muhasebeci ve mali müşavirin imzasının aranmasıyla birlikte, vergi ahlakının yerleştirilmesine koşut olarak vergi politikalarında kamu lehine iyileştirilmelerin yararlı olacağı inancındayız. KDV oranlarının giderek düşürülmesinin ve uzun vadede puanlarla oynanmamasının vergi kaçağının önüne geçeceğine inanıyoruz."**

Bütçe faiz ipoteğinde

18 ekim

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Hükümet, 1 Ocak 1993 tarihinden geçerli olmak üzere, yılın ilk altı ayı için, kamu çalışanları ve emeklileri ile bunların dul ve yetimlerine uygulanan aylık katsayısını 651'den 740'a, taban aylığı katsayısını 1137'den 1575'e, yan ödeme katsayısını da 231'den 255'e çıkardı. Buna göre, yılbaşından itibaren, 1. derecenin 4. kademesindeki bir genel müdürün maaşı 5 milyon 516 bin liradan 6 milyon 872 bin liraya, en düşük dereceden aylık alan ilkokul mezunu bekâr bir memurun aylığı da, 1 milyon 296 bin liradan 1 milyon 687 bin liraya yükselecek. Yeni katsayıya göre, normal gösterge tablosundaki en üst derece ve kademede bulunan SSK emeklisinin maaşı, sosyal yardım zammı hariç 772 bin 867 liradan 878 bin 528 liraya çıkacak.

Üst gösterge tablosundaki en üst derece ve kademede bulunan SSK emeklisinin maaşı da, yine sosyal yardım zammı hariç 2 milyon 597 bin 490 liradan, 2 milyon 952 bin 600 liraya yükselecek. 6. basamaktaki bir Bağ-Kur emeklisinin maaşı da (sosyal yardım zammı hariç) 514 bin 941 liradan, 585 bin 340 liraya çıkacak. 740 katsayı ile birlikte işçilerin kıdem tazminatı tavanı, 5 milyon 603 bin 293 liradan 7 milyon 701 bin 460 liraya ulaşacak. SSK'ya bağlı işçilerin prime esas ücret tavanı da, 4 milyon 329 bin 150 liradan 4 milyon 921 bin liraya yükselecek.

Hükümet, 1993 yılı konsolide bütçe yasa tasarısı ile 1991 yılı kesin hesap kanunu tasarılarını TBMM'ye sundu. 397 trilyon 710 milyar lira olarak teklif edilen 1993 bütçesinde, en büyük harcama kalemlerini oluşturan personel giderlerine 145 trilyon, faiz giderlerine de 73 trilyon lira ayrıldı. Maliye ve Gümrük Bakanı **Sümer Oral**, **"Türkiye bütçesi üzerindeki en büyük ipotek faizlerdir"** dedi.

Maliye ve Gümrük Bakanı Sümer Oral, dün düzenlediği basın toplantısında, TBMM'ye sunulan 1993 konsolide bütçe yasa tasarısı hakkında bilgi verdi.

Tasarının, bir **"iyileştirme, tedavi ve atılıma hazırlık"** bütçesi olduğunu vurgulayan Oral, 1993 programında büyümenin yüzde 5 (tarım yüzde 3, sanayi yüzde 6, hizmetler yüzde 4.5), GSMH deflatörünün yüzde 51, yıl sonu enflasyonunun da yüzde 47 olarak hedeflendiğini belirterek, **"Buna göre, 1993 yılında GSMH'miz 1 katrilyon 227 trilyon liraya ulaşacaktır"** dedi. Oral, kamu kesimi borçlanma gereğinin GSMH'nin yüzde 8.7'si olarak planlandığını, bunun yüzde 4.3'ünün konsolide bütçe, yüzde 2.5'inin KİT'ler, yüzde 1.6'sının da fonlardan kaynaklandığını bildirdi.

Sümer Oral'ın verdiği bilgiye göre, gelecek yıl için planlanan 260 trilyon 600 milyar liralık yatırım miktarında kamu kesiminin payı 113 trilyon 800 milyar lira olacak.

Kamu yatırımlarının 47 trilyon lirası konsolide bütçeden, 22.9 trilyon lirası KİT'lerden, 27.1 trilyon lirası fonlardan, 10.6 trilyon lirası mahalli idarelerden, 3.5 trilyon lirası İller Bankası'ndan, 2.7 trilyon lirası da döner sermayelerden karşılanacak.

Konsolide bütçe ile genel ve katma bütçeli idarelere 397 trilyon 710 milyar lira ödenek ayrılan 1993 bütçesinde, teklif edilen harcama dağılımı şöyle:

"Transfer giderleri 170 trilyon 710 milyar lira, personel giderleri 145 trilyon lira, faiz giderleri 73 trilyon lira, yatırım harcamaları 47 trilyon lira, personel dış cari giderler 35 trilyon lira."

Bakan Oral, bütçedeki en büyük iki harcama kaleminin personel giderleri ile faiz ödemeleri olduğunu, ANAP hükümetleri döneminde aşırı borçlanmaya gidildiğini belirtirken **"1985'ten sonra başvurulan aşırı borçlanmanın faturası ödenmektedir.**

Fonlar hariç, bütçenin yüzde 60'ı faiz ve personel giderlerine gitmektedir. Türkiye'de bütçe sisteminin üzerindeki en büyük ipotek, faizlerdir. 50 trilyon lira yatırım ödeneği koyuyorsunuz, 73 trilyon lira faiz ödüyorsunuz. Faiz yatırımdan büyük" diye konuştu.

Oral, cari harcamalar ve yatırım kalemleri itibarıyla bütçeden en büyük payın eğitim hizmetlerine ayrıldığına işaret etti. **"Eğitim hizmetleri için ayrılan ödenekler toplamı konsolide bütçenin yüzde 20.5'ine, GSMH hedefinin yüzde 6.1'ine isabet etmektedir"** diyen Oral, sağlık hizmetlerinin 1992'de yüzde 4.7 olan bütçe içindeki payının da, yüzde 4.9'a çıkarıldığını bildirdi. Çevre hizmetleri için 1992 bütçesinde ayrılan 66 milyar liralık ödenek, 1993 bütçe teklifinde 416 milyar liraya çıkarıldı.

Milli Savunma Bakanlığı'nın bu yıl 23 trilyon 770 milyar 455 milyon lira olan ödeneği 1993 yılı için 41 trilyon 398 milyar 400 milyon lira olarak teklif edildi. Bu yıl 1 trilyon 572 milyar 55 milyon lira olan Başbakanlık ödeneği ise, özellikle Kamu Ortaklığı ve toplu konut fonlarının bütçeye aktarılması nedeniyle, yaklaşık 10 kat artarak 10 trilyon 385 milyar 568 milyon liraya ulaştı.

Jandarma Genel Komutanlığı'nın bu yıl 3 trilyon 902 milyar 919 milyon lira olan tahsisatı yaklaşık 4 trilyon lira arttırılarak 7 trilyon 947 milyar 300 milyon lira olarak önerildi.

Milli Savunma, İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı ödenekleri, 1992 bütçesinde yüzde 5.6'lık bir paya sahipken, bu oran 1993 bütçe tasarısında yüzde 6.14'e çekildi.

Oral'ın açıklamalarına göre, gelecek yıl 344 trilyon 400 milyar lira tahsil edilmesi (243 trilyon 600 milyar lirası vergi gelirleri, 26 trilyon 100 milyar lira vergi dışı nominal gelirler, 72 trilyon 700 milyar lira özel gelir ve fonlar, 2 trilyon lira katma bütçe gelirleri) hedeflendi.

"1993 yılı konsolide bütçesinin 53.3 trilyon liralık (bütçe açığı) finansman ihtiyacı bulunmaktadır" diyen Bakan Oral, gelecek yıl, konsolide bütçe borçlanma ihtiyacının GSMH'nın yüzde 4.3'üne çekileceğini, kronikleşen enflasyonun başlıca nedenlerinden birinin bütçe açığı olduğunu vurguladı.

Hükümet, 1 Ocak 1993 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere, yılın ilk altı ayı için, kamu çalışanları ve emeklileri ile bunların dul ve yetimlerine uygulanan aylık katsayısını 651'den 740'a, taban aylığı katsayısını 1137'den 1575'e, yan ödeme katsayısını da 231'den 255'e çıkarmayı kararlaştırdı.

Vergi ve personel rejiminde yapılacak reform çalışmalarının sürdüğünü anımsatan Sümer Oral, KDV'de herhangi bir artışın söz konusu olmadığını söyledi.

"İyi bütçe hazırlamak ve uygulamak, hükümet etmenin en büyük maharetidir" diyen Oral, bir soru üzerine, 1993 yılında **"denk bütçe yapmak"** gibi bir vaatleri olmadığını söyledi.

Yoksul öğrenim

AYŞE SAYIN *19 ekim*

ANKARA - Türkiye'de yükseköğretim kurumları **"yaprak dökümü"** yaşıyor. Yapılan araştırmaya göre üniversiteler son 10 yılda bütçe, mekân, öğretim üyesi, araç-gereç ve yayın yönünden fakirleşti. Planlama eksikliği nedeniyle bazı üniversitelerde öğretim üyesi sıkıntısı çekilirken, özellikle büyük kent üniversiteleri öğretim üyesi fazlalığını taşıyamaz hale geldi.

Milli eğitim Bakanlığı ve Yüksek Öğretim Kurumu'nun (YÖK) yaptığı **"Yükseköğretim Gelişme Planı - 1992-2012"** adlı araştırmaya göre üniversiteler son 10 yıl içinde finansman, öğretim elemanı, mekân, araç-gereç ile kitap ve süreli yayın darboğazının eşiğinde bulunuyor. Araştırmaya göre üniversitelerin genel bütçe içindeki payının sürekli düşmesi nedeniyle 1991 yılında üniversitelere ayrılan pay, ancak 1979 yılı değerine ulaşabildi.

Araştırmada, üniversitelerin bütçe ile ilgili başlıca sorunları şöyle özetleniyor:

"Yüksekögretim kurumlarının geçmiş 10 yıl içinde toplam ödeneklerinin gerçek olarak artmadığı, bütçeleri içinde yer alan ödeneklerin gayri safi milli hasıla ve konsolide bütçe içindeki payının düştüğü, yatırım ödeneklerinin toplam ödenekler içindeki payının yükselmediği, öğrenci başına düşen gerçek ödenek tutarının azaldığı görülmektedir. Bu konularda, 1990 ve 1991 yıllarında, olumlu yönde önemli gelişmeler gözlenmektedir. Ancak bu gelişmeler, henüz geçmişin olumsuzluklarını telafi edecek düzeye gelmemiştir."

Öğretim elemanları ve öğretim üyelerinin üniversitelere göre dengesiz dağılımı, öğretim üyesi sayısının yetersizliği ikinci darboğazı oluşturuyor. Bilkent dışındaki 28 üniversitede, öğretim elemanı başına ortalama 13 öğrenci düşüyor. Öğretim elemanı sayısı açısından bir sıkıntı yok. Ancak öğretim elemanlarının üniversitelere dengeli bir şekilde dağılmaması sorun yaratıyor. Bazı ülkelerde öğrenci başına düşen öğretim elemanı sayısı şöyle:

Federal Almanya'da 11, Fransa'da 18, İngiltere'de 11, ABD'de 15, Japonya'da 7.

Araştırmaya göre Bilkent dışındaki 28 üniversitede öğretim üyesi başına düşen ortalama öğrenci sayısı 47. Bu oran dünya standartlarının çok üstünde. Üç büyük kentin dışındaki üniversitlerde durum daha da kötü.

Bu üniversitelerin ortalamayı yakalayabilmesi için öğretim üyesi sayısının arttırılması gerekiyor. Ankara, İstanbul, İzmir'deki 11 üniversitenin ortalama öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı olan 35.69 oranı, bütün üniversitelerin ulaşması gereken asgari düzey olarak kabul ediliyor.

Üniversitelerde halen 10 bin 630 öğretim üyesi, 33 bin 210 öğretim elemanı bulunuyor. Son 10 yılda öğretim elemanı artışı yüzde 68'de kalırken öğretim üyesi oranındaki artışın yüzde 100'ü bulmasına karşın, üniversitelerde dengesiz dağılım nedeniyle öğretim üyesi sıkıntısı çekiliyor. Özellikle, büyük kentlerdeki üniversitelerde öğretim üyeleri yığılması gözlenirken taşra kentlerindeki üniversitelerde öğretim üyesi sıkıntısı çekiliyor. Gazi Üniversitesi gibi çok geniş alana yayılmış ve öğrenci kapasitesi fazla olan üniversitelerde de öğretim üyesi sıkıntısı bulunuyor. Gazi Üniversitesi'nde 350 kişilik öğretim üyesi açığı bulunurken, Ankara Üniversitesi 170 fazla öğretim üyesi yükünü taşıyor. Trakya Üniversitesi'nde 239, Selçuk Üniversitesi'nde 205, Karadeniz Teknik üniversitesi'nde 103, Uludağ Üniversitesi'nde 211, Yıldız Üniversitesi'nde 143, Dokuz Eylül Üniversitesi'nde 306, Bilkent Üniversitesi'nde 74, Atatürk Üniversitesi'nde 112 kişilik öğretim üyesi eksiği bulunurken; Ege Üniversite-

si'nde 174, Fırat Üniversitesi'nde 23, Hacettepe Üniversitesi'nde 205, İstanbul Üniversitesi'nde 145, İstanbul Teknik Üniversitesi'nde 111, Mimar Sinan Üniversitesi'nde 93, ODTÜ'de 75 öğretim üyesi fazlası var.

Üniversiteler 1980 öncesinde döviz darboğazı, 1980 sonrasında da bütçe kısıtlamaları nedeniyle yurtdışından getirilen yabancı yayınları izleyemiyorlar.

Bunun sonucu olarak üniversite kütüphanelerine gelen yabancı dergi sayısı 10 bin dolayında kalırken kitap sayısı da 20 binin altına düştü. Üniversitelere her yıl gelen kitap ve dergi sayısı da kısıtlı olduğu gibi mevcut stoklar da yetersiz düzeyde bulunuyor.

Tüm üniversitelerdeki 3 milyonluk kitap stokunun yarıdan fazlası, büyük şehirlerde bulunuyor. Ders kitapları açısından da üniversiteler iç açıcı görünüm sergilemiyor. Halen üniversitelerde okutulmakta olan çok sayıda dersin kitabı bulunmuyor.

Derslerin büyük bölümü yıllarca önce basılmış, mevcudu tükenmiş veya içeriği eskimiş kitaplar yardımıyla yürütülüyor. Bu durumun sonucu olarak derslerin önemli bir bölümünde öğrencilerin ders sırasında tuttukları ve çoğu zaman 20-30 sayfayı geçmeyen el notları kullanılıyor.

Bazı üniversiteler gelişmiş matbaalar kurmalarına karşın, bu matbaalar ders kitabı basma amacı dışında kullanılıyor.

Üniversitelerin önemli bir darboğazını da mekân sorunu oluşturuyor. Üniversitelerde; derslik, amfi, laboratuvarlar dahil olmak üzere 3.9 milyon metrekarelik akademik faaliyet alanı bulunuyor. Öğrenci ve öğretim elemanının mekân sorununu çözmek için mevcut alana 1.3 milyon metrekarelik ek yapılması gerekiyor.

Mevcut kapasiteye göre öğrencilerin kültürel faaliyet yapacakları alan yok denecek kadar az. Halen öğrenci başına 1 metrekarelik sosyal tesis alanı, 0.5 metrekarelik de kültürel faaliyet alanı düşüyor. Bu 0.5 metrekarelik alanın yüzde 60'ını da kütüphaneler oluşturuyor.

Türkiye'de, yükseköğretime talep her geçen gün artarken, yeni kurulan üniversitelerin büyük bölümü daha önce başka üniversitelere bağlı bölümler olduğundan, üniversiteler açısından okullaşma oranı yerinde sayıyor.

Türkiye'de yükseköğretim okullaşma oranı yüzde 15 dolayında bulunuyor. Bu oranın yüzde 40'ını da Açıköğretim Fakültesi öğrencileri oluşturuyor. Üniversiteye girmek, her geçen yıl artan oranlarda **"vazgeçilmez tutku"** haline geliyor.

Öyle ki, üniversite sınavına giren öğrencilerin sayısı toplam başvuru içinde ancak yüzde 24 dolayında kalıyor.

Buna karşın, daha önce üniversite sınavına katılmış olanlar ve kazanamayanlar, bir yükseköğretim programını bitirdikten sonra başka bir üniversiteye girmek için başvuranlar ve açıköğretime girmek isteyen kesimin tüm başvurular içindeki payı yüzde 75'lere ulaşıyor. Ayrıca kısa yoldan meslek edindirmeyi amaçlayan meslek liseleri mezunlarının yüzde 60'a yakını da mutlaka üniversite sınavına giriyorlar.

Öğrenci tercihleri açısından bakıldığında, öğrencilerin büyük bölümünün 1. sırada hukuk fakültesini tercih ettiği görülüyor.

Hukuk fakültesini tıp, elektrik elektronik, diş, bilgisayar mühendisliği, kamu yönetimi ve iletişim fakülteleri izliyor.

Özal'ı indirme formülü hazır

21 ekim

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Anayasa değişikliği ile hazırlık çalışmalarını sürdüren koalisyon ortağı SHP ve DYP, cumhurbaşkanı seçim yöntemi konusunda anlaşmaya vardı. İki partinin anlaştığı formül, değişikliğin yürürlüğe girmesiyle Cumhurbaşkanı **Turgut Özal**'ın Çankaya'dan indirilmesini de kapsıyor.

DYP Grup Başkan Vekili **Güneş Müftüoğlu**, anlaşmaya varılan anayasa değişikliği önerisini açıklarken tüm siyasi partilere, **"Cumhurbaşkanlığı sorununu çözmek ve Özal'a siyasete dönüş yolunun açılması"** çağrısında bulundu. Müftüoğlu, yeni, çağdaş, demokratik anayasanın Özal'a kırmızı kart göstereceğini belirtti.

DYP ve SHP grup yöneticilerinin anlaşmaya vardıkları anayasa değişikliği önerisi, cumhurbaşkanının TBMM tarafından, 3/5 çoğunlukla seçilmesini öngörüyor.

Buna göre cumhurbaşkanı seçimi için Meclis'te 300 yerine 270 milletvekilinin oyu gerekiyor. TBMM cumhurbaşkanı seçimini 15 gün içinde sonuçlandıramazsa genel seçime gidilecek.

Güneş Müftüoğlu, dün yaptığı açıklamada, DYP ve SHP grup yöneticilerinin anayasanın cumhurbaşkanının seçimi ile ilgili 102. maddesindeki değişiklik konusunda anlaşmaya vardıklarını bildirerek, şu görüşleri dile getirdi:

"Her gün basına siyasete döneceği yolunda özel demeçler veren, ilgi odağı olmak için çaba sarfeden Sayın Özal'ın, siyasete dönüş yolu kolayca açılmış olacaktır.

DYP ve SHP grupları olarak, TBMM'de grubu olan, olmayan tüm siyasi partilere çağrıda bulunuyoruz. İsterlerse tüm anayasayı ele almak suretiyle, isterlerse sadece 102. maddede yapılacak değişiklikle, isterlerse 102. ve TRT tekeli ile ilgili 133. maddeleri birlikte ele alarak kamuoyunu yersiz işgal eden, tıkayan bu olayı çözelim. Bu şekilde Sayın Özal'ı da kararsızlıktan, bir siyasal partiyi de huzursuzluktan kurtarmış oluruz."

Yeni anayasa taslağında cumhurbaşkanının seçimiyle ilgili uzlaşmaya varılan madde şöyle:

"Madde 102: Cumhurbaşkanı, TBMM üye tam sayısının 3/5 çoğunluğu ile ve gizli oyla seçilir. TBMM toplantı halinde değil ise, hemen toplantıya çağrılır.

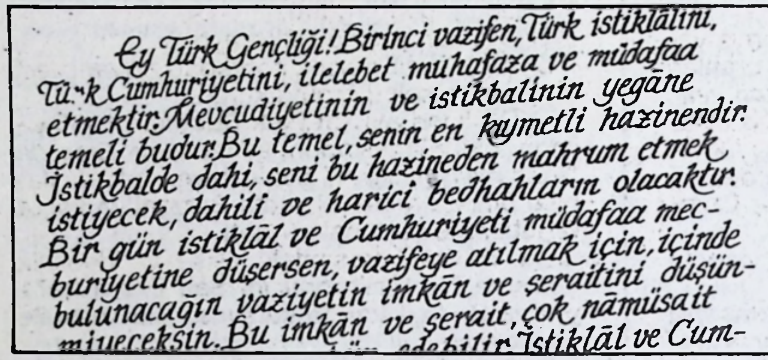
Cumhurbaşkanının görev süresinin dolmasından 15 gün önce veya cumhurbaşkanlığı maka-

mının boşalmasından 10 gün sonra cumhurbaşkanlığı seçimine başlanır ve seçim, başlama tarihinden itibaren 15 gün içinde sonuçlandırılır. Bu sürenin ilk 5 günü içinde adayların Meclis Divanı'na bildirilmesi ve kalan 10 gün içinde de seçimin tamamlanması gerekir.

Cumhurbaşkanlığı seçimi için 10 gün içinde birer gün ara ile yapılacak 5 oylamada adaylardan hiçbiri 3/5 çoğunluğu sağlayamazsa, 10'uncu günün bitiminde TBMM'nin görevi kendiliğinden sona erer ve hemen seçime gidilir.

Seçilen yeni cumhurbaşkanı göreve başlayıncaya kadar, görev süresi dolan cumhurbaşkanının görevi devam eder."

20 Ekim

M.KEMAL'DEN GENÇLİĞE..

1927'DE BUGÜN, GAZİ MUSTAFA KEMAL, ÜNLÜ "GENÇLİĞE HİTABE"SİNİ SÖYLEDİ. BÜYÜK ÖNDER'İN, 15 EKİM GÜNÜ, CUMHURİYET HALK PARTİSİ'NİN TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ'NDE TOPLANAN KURULTAYINDA OKUMAYA BAŞLADIĞI "NUTUK" (SÖYLEV) TAM ALTI GÜN SÜRMÜŞTÜ. SONUNDA DA, GENÇLİĞE YÖNELİK BÖLÜM YER ALMIŞTI.
YENİ TÜRKİYE DEVLETİ'NİN BAĞIMSIZLIĞINI VE CUMHURİYET YÖNETİMİNİ KORUMA GÖREVİNİ GENÇLİĞE BIRAKTIĞINI AÇIKLAYAN GAZİ MUSTAFA KEMAL (ATATÜRK) SÖZLERİNİ TAMAMLAMIŞTI..

MİT'e sivil müsteşar atandı

24 ekim

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT) Müsteşarlığı'na Türkiye'nin Avrupa Konseyi nezdindeki daimi başdelegesi Büyükelçi **Sönmez Köksal** (52) atandı.

Köksal, 1960 ihtilalinde Başbakan **Adnan Menderes**'in o zamanki adıyla Milli Emniyet Teşkilatı Başkanlığı'na getirdiği **Celal Tevfik Karasapan**'dan sonra göreve atanan ikinci büyükelçi oluyor. Milli Güvenlik Kurulu'nun (MGK) dünkü toplantısında Tuğgeneral **Teoman Koman**'ın kıta hizmetine atanması ile üç aydır boş bulunan MİT Müsteşarlığı için değerlendirme yapıldı.

MGK, Irak Devlet Başkanı **Saddam Hüseyin**'in, Kuveyt'i işgal edeceğini, öteki Batı ülkelerindeki meslektaşlarına kıyasla çok önceden bildiren eski Bağdat Büyükelçisi Sönmez Köksal'ın atanmasını oybirliği ile benimsedi.

Şam'da büyükelçilik yapmış olan Dışişleri Bakanlığı Uluslararası Kuruluşlar Genel Müdürü **Erhan Tuncel,** Büyükelçi Köksal'dan önce kendisine yapılan MİT Müsteşarlığı önerisini kabul etmemişti. MİT Müsteşarlığı'na atanan Büyükelçi Sönmez Köksal, kendisiyle telefonla konuşan bir muhabirimize, **"Bu görevin bana verilmiş olmasını, devlet memuriyeti anlayışımdan dolayı büyük bir onur olarak mütalaa ediyorum"** dedi.

Büyükelçi Köksal, **"Türkiye'nin dış politikasının önemli bir kesitinin oluşumunda Türk devletine hizmet için elimden geleni yapacağım"** diye ekledi. Yeni MİT Müsteşarı şu anda Avrupa Konseyi'ne dönem başkanlığı yapıyor.

Büyükelçi Köksal, 5 kasımda dönem başkanlığının sona ereceğini, bu nedenle Avrupa Konseyi'nde bazı protokol ziyaretlerinde bulunduktan sonra Ankara'ya dönüp yeni görevine başlayacağını söyledi.

Dışişleri Bakanı **Hikmet Çetin,** MİT Müsteşarlığı'na Köksal'ın atanma kararını **"Demokratikleşme-sivilleşme konusunda önemli bir mesaj ve adım"** olarak niteledi.

Bakan Çetin, Avrupa Konseyi'nin 5 kasımda yapacağı toplantıyı son dönem başkanı olarak yönetmek üzere Strasbourg'a gideceğini ve bundan yararlanarak Büyükelçi Köksal ile görüşeceğini söyledi.

Büyükelçi Köksal, bu göreve getirildiğini ve bu konuda görüşünü 10 gün önce soran muhabirimize **"Bunun doğru olmadığını"** söylemişti. Köksal, bu kez muhabirimizin sorusunu **"Devlet memuriyeti anlayışımla bağdaşmadığı için o gün gerçeği söylememiştim"** diyerek yanıtladı.

Çetin, Başbakan **Süleyman Demirel**'in isteği ile Büyükelçi Köksal'ı kısa bir süre önce arayıp görüşünü sorduğunu, **"havasının olumlu olması"** üzerine atama kararını MGK toplantısına getirdiğini söyledi.

Dışişleri Bakanı Çetin, toplantı sürerken yeniden telefonla aradığı Köksal'ın **"Bu da devlet memuriyetinin önemli bir görevidir"** yanıtını vermesi üzerine kararın MGK'dan oybirliği ile çıktığını söyledi. Büyükelçi Köksal'ın atama kararı önümüzdeki günlerde Resmi Gazete'de yayımlanacak.

Daha önce Kahire'de büyükelçilik yapmış olan Celal Tevfik Karasapan'ı Başbakan Adnan Menderes 1958 yılında Bükreş Büyükelçiliği'nden o zamanki Milli Emniyet Teşkilatı Başkanlığı'na getirmişti.

27 Mayıs 1960 ihtilalinde Büyükelçi Karasapan bu görevdeydi, daha sonra milletvekili olarak parlamentoya girmişti.

Buna karşılık 12 Mart muhtırası ile Süleyman Demirel'in başbakanlıktan ilk kez düşürüldüğü sıra-

da MİT Müsteşarı olan General **Fuat Doğu** ise Lizbon'a büyükelçi olarak atanmıştı.

MİT'in sivilleştirilmesi açısından bir başka nokta daha dikkati çekiyor.

Müsteşarlığa vekâlet eden **Emre Taner** ile öteki Müsteşar Yardımcısı **Ertuğrul Güven** de bu kadrolara kısa bir süre önce atanan iki sivil MİT mensubudur.

Hangisi?

UĞUR MUMCU *25 ekim*

Türkiye'de kaç milyon Kürt yurttaşımız yaşar? Bunların ülke genelinde dağılım oranları nedir? Bu konularda Türkiye'de, *"resmi veri"* bulamazsınız. Bu yüzden herkes *"olsa olsa"* yöntemini kullanarak bir sayı veriyor. Örneğin Cumhurbaşkanı'na göre Türkiye'de *"12 milyon Kürt"* yaşıyor. Neye dayanıyor Cumhurbaşkanı?

Dayandığı bilimsel bir araştırma ve veri yok; *"olsa olsa"* diye düşünüyor.

Bölgede ne kadar Arap kökenli yurttaşımız var? Ne kadar *"Süryani"* ve ne kadar *"Nasturi"*, ne kadar *"Keldani"* ne kadar *"Ermeni"* ve *"Zaza"*?

Bu konularda herhalde MİT, İçişleri Bakanlığı ya da Jandarma Genel Komutanlığı'nın kamuoyuna duyurmadıkları *"gizli araştırmalar"*ı vardır.

Ancak İstatistik Enstitüsü'nde böyle bir resmi veri yok. Bunun gibi Türkiye'de aşiret yapıları ve güncel olayları karşılaştırmalı olarak inceleyen, konusunda açık bir yayın da yok!.

Diyarbakır, Hakkâri, Mardin, Siirt, Şırnak, Şanlıurfa ve Van illerinde yaklaşık 200'den fazla aşiretin yaşadığı ve aşiretlerin toplam nüfusunun 900.000'e yaklaştığı ileri sürülüyor.

Bu aşiretlerden bir kısmı *"devlete bağlı"*. Devlete bağlılığın ölçüsü de Kürt ayaklanmalarında yer almamış olmak. *"Köy korucuları"* genellikle bu aşiretlerden seçiliyor. Bugün, Kürt halkını kim temsil ediyor? PKK mı? Devlete bağlı aşiretler mi? Kuzey Irak'taki *"Kürdistan Cephesi"* mi?

Hangisi?

Kürtler, kendi aralarında çeşitli gruplara ayrılmışlar. Bu gruplar arasında çatışmalar yaşanıyor.

Son örnek, *"Kürdistan Cephesi"* ile PKK arasındaki sıcak savaştır.

Bugün Kürt siyasetinde en çok adını duyuran en eski Kürt örgütü Molla **Mustafa Barzani**'nin kurduğu *"Kürdistan Demokrat Partisi"*dir. Bu parti, bugün IKDP olarak **Mesut Barzani** tarafından yönetiliyor.

Talabani'nin liderliğindeki *"Kürdistan Yurtseverler Birliği"* de KDP içinden çıktı.

IKDP, *"Barzan"* aşiretine dayanıyor. Celal Talabani de *"Talabani"* aşiretine.

"Türkiye Kürdistan Demokrat Partisi", Molla Mustafa Barzani'nin KDP doğrultusunda kurulan bir gizli örgüttü.

TKDP, kendi içinde ikiye ayrıldı.

Dr. **Sait Kızıltoprak**, sonradan *"Şivancılar"* diye anılan solcu örgütü kurdu.

TKDP lideri Avukat **Faik Bucak**'ın 1966 yılında öldürülmesinden sonra **Sait Elçi** de *"Kürt milliyetçiliğini"* benimseyen arkadaşlarıyla birlikte Molla Mustafa Barzani'ye koşut örgütlenme çalışmaları yaptı.

Bu *"İki Sait"* arasındaki kişisel ve ideolojik çekişme Dr. Kızıltoprak'ın, Sait Elçi'yi 1971 yılında Kuzey İrak'ta kurşuna dizdirmesi ile sonuçlandı.

Dr. Kızıltoprak'ın da bu olay nedeniyle Barzani tarafından idam edildiği ileri sürüldü.

TKDP içinden *"Şivancılar"* diye bilinen ve PPKK *"Kürdistan Öncü İşçi Partisi"*'ni kuran grup dışında bir başka grup daha çıktı:

KUK olarak bilinen *"Kürdistan Ulusal Kurtuluşçuları"* 1978 yılında kurularak Avrupa'da örgütlenmeye başladı.

"Devrimci Doğu Kültür Ocakları", Marksist görüşleri benimseyen ve çeşitli eğilimleri çatısı altında barındıran en geniş tabanlı Kürt örgütüydü. *"Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi"* ilk kez TİP içinde örgütlenmeye başladı.

Daha sonra DDKO içinde örgütlendi. Örgüt, Türkiye'de *"Özgürlük Yolu"* ve *"Roja Welat"* adlı dergileri çıkardı.

Başını avukat **Kemal Burgay**'ın çektiği bu gruba karşı Maocu Kürtler, 1977 yılında *"Kawa"* örgütünü kurdular.

"Rızgari" grubu da *"Doğu Devrimci Kültür Ocakları"*nın içinden gelen bir grup tarafından kuruldu. Bu grup, 1978 yılında *"Rızgari"* ve *"Ala Rızgari"* olarak ikiye ayrıldı.

"Rızgari" örgütü *"Komal Yayınevi"*'ni kurarak yönetti.

Bu grup, İsveç'te *"Kürdistan Press"* çevresinde örgütleniyor.

Bunlar dışında daha başka Kürt örgütleri de var.

Abdullah Öcalan, Avrupa'da kurulan bütün Kürt örgütlerini *"emperyalizmin ajanları"* olarak suçluyor, bu örgütler de PKK'yı *"cinayet ve terör örgütü"* olarak!

Kürt halkını kim ve hangi örgüt temsil ediyor? Kemal Burkay mı?

Abdullah Öcalan mı? Yoksa, HEP Genel Başkanı **Ahmet Türk mü?**

Ne Kürt sayısı bilinir Türkiye'de, ne aşiretlerin yapıları ve ne de hangi Kürt örgütünün Kürtleri nasıl ve ne biçimde temsil ettikleri...

PKK, peşmergeye teslim oldu

31 ekim

ŞAKLAVA (AFP) - Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Kuzey Irak'taki harekâtı ikinci haftasına girerken, peşmergeler tarafından bölgeyi terk etmeleri istenen PKK, Kuzey Irak yönetimine teslim olma kararı aldı. PKK lideri **Abdullah Öcalan'ın** kardeşi **Osman Öcalan**, Irak Kürtlerine teslim olmaya karar verdiklerini açıkladı. Öcalan, **"Ankara, Türkiye'deki Kürtlere kendi kaderlerini tayin hakkı tanıyana kadar mücadelemize devam edeceğiz"** dedi. PKK liderlerinden Osman Öcalan, Şaklava'da Kürdistan Yurtsever Birliği'nin karargâhında yaptığı açıklamada, kardeşi ve PKK lideri Abdullah Öcalan'ın da telsiz mesajıyla teslim olma kararlarını onayladığını söyledi. PKK'nın, silahlarını bırakıp Kuzey Irak'taki kamplarını boşaltacaklarını ve Kuzey Iraklı otoritelere teslim olacağını belirten Öcalan, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Kürt ulusunun bütün tarafları ve partileri arasında ve Türkiye'deki Kürtlerle Irak'taki Kürtler arasında yeni bir işbirliği dönemi başlayacağını umuyoruz."

Öcalan, PKK'nın bundan sonra artık Türkiye sınırından uzakta, Irak'taki yetkililerce belirlenecek yeni bir merkezden ve medyayı kullanarak siyasi kampanya başlatacağını vurguladı.

Osman Öcalan, **"Bütün PKK birimlerinin Kuzey Iraklı Kürtlerle varılan anlaşmaya uyup uymayacaklarının"** sorulması üzerine şöyle dedi: **"PKK'nın bütün üyelerinin bu anlaşmaya uyacaklarına eminim. Herhangi bir problem olmayacak. Buna itiraz etmelerini gerektirecek bir belirti göremiyorum."**

Kuzey Irak'ta 2 bin, Türkiye'de de 5 bin kadar PKK'lı olduğunu belirten Öcalan, **"Ankara'nın da Kuzey Irak'ta olduğu gibi Kürtlere kendi kaderlerini tayin hakkını tanımasını istiyoruz. Bu sağlanana kadar mücadeleyi bırakmayacağız. İlk adım Ankara'dan gelmelidir. Çünkü bizi savaşmaya onlar zorladı"** dedi.

Öcalan, PKK'nın komşu ülkelerle ilişkileri konusunda da şunları söyledi:

"PKK'nın Bağdat'la hiçbir ilişkisi yoktur. İran'la zaten çok zayıf olan ilişkileri, bundan sonra daha da zayıflayacaktır."

Kuzey Irak'taki peşmerge liderleri, 28 ve 29 ekim günlerinde yaptıkları açıklamalarda PKK'nın kendilerine yöneltilen tüm önerileri kabul ettiğini söylemişlerdi.

Peşmerge liderleri, PKK'nın Kuzey Irak'ta hiç silah bulundurmamak koşuluyla siyasi mülteci olarak kalabileceğini vurgulamışlardı. Kürdistan Demokratik Parti yetkilisi **Huşyar Zebari** önceki gün yaptığı açıklamada şunları söylemişti:

"Abdullah Öcalan'ın kardeşi Osman Öcalan, Erbil'den anlaşmaya imza koymadan ayrıldı. Kendisi, örgütün diğer üyeleriyle görüşeceğini, onların fikirlerini aldıktan sonra anlaşmayı imzalayacağını belirtti. Anlaşmanın imzalanmaması halinde Hakurk Vadisi'nin dağlık bölgesinde bulunan PKK'lılara yeniden saldırıya geçeceğiz."

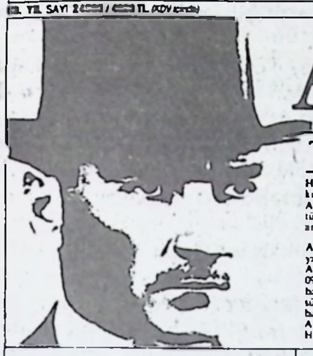
PAMUKBANK

Cumhuriyet

Ata'mızı sevgi ve saygı ile anıyoruz.

PAMUKBANK

69. YIL SAYI [illegible] / [illegible] TL (KDV içinde) — KURUCUSU: YUNUS NADİ (1924-1945) BAŞYAZARI: NADİR NADİ (1945-1991) — 10 KASIM 1992 SALI

Ata'yı anıyoruz

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu büyük önder Atatürk'ün 54. ölüm yıldönümü

Haber Merkezi- Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu büyük önder Mustafa Kemal Atatürk, ölümünün 54. yıldönümünde bugün tüm yurtta, KKTC'de ve dış temsilciliklerde anılıyor.

Ankara'da bugün ilk tören Anıtkabir'de yapılacak. Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın Ata'nın kabrine çelenk koymasından sonra 09.05'te verilecek "tü" işaretiyle saygı duruşu başlayacak. Aynı anda tüm yurtta üç dakika süreyle fabrikalar siren, araçlar korna çalacak, bayraklar yarıya indirilecek.

Anıtkabir'deki törene TBMM Başkanı Hüsamettin Cindoruk, Başbakan Süleyman Demirel, Başbakan Yardımcısı Erdal İnönü, Ana muhalefet lideri Mesut Yılmaz, parti liderleri, Genelkurmay Başkanı Doğan Güreş, yargı organlarının başkanları, resmi ve sivil erkan katılacak.

Başbakan Süleyman Demirel yayımladığı mesajda "Yurdumuzu parçalanmaktan kurtaran, devletimizi ulusal kılan, milletimizi esarete düşürmekten koruyan savaşın destanının yaratıcısı büyük Atatürk'e şükran borçluyuz. Hürriyeti, adaleti, hukukun üstünlüğünü, zenginleşmeyi gerçekleştirmeye koyulduk. Büyük Atatürk'ün gösterdiği istikamette ilerlemeye devam ediyoruz" dedi.

TBMM Başkanı Hüsamettin Cindoruk da yayımladığı mesajda şöyle dedi: "Yüce Atatürk tüm yaşamı boyunca Türk olmaktan ve milletinin güven ve sevgisini kazanmaktan büyük gurur duymuştur. Onun milli irade doğrultusunda özgür, bağımsız ve çağdaş yeni bir Türk devletinin kurulmasını başarıyla gerçekleştiren ilke ve tekilapları, ulusal yolumuzun temel ve sönmez ışığıdır."

DSP Genel Başkanı Bülent Ecevit de Türkiye'nin en saygın döneminin Atatürk dönemi olduğunu, Atatürk'ün Türkiye'yi İslam âleminin en ileri ülkesi durumuna getirdiğini söyledi.

KKTC'de ilk tören 08.55'te Lefkoşa'daki Atatürk Anıtı önünde yapılacak. Akşam 19.30'da da Atatürk Kültür Merkezi'nde anma törenlerine devam edilecek. KKTC Cumhurbaşkanı Vekili ve Cumhuriyet Meclisi Başkanı Hakkı Atun yayımladığı mesajda "KKTC olarak varlığımızı tıpkı Atatürk'ün öngördüğü gibi özgürlük, bağımsızlık ve demokrasi tutkumuzdan kaynaklanan uygarca atılımlarımız ve eserlerimizle kanıtlayacağız" dedi.

Arkası Sa. 17, Sü. 3'te

▶ İNÖNÜ'NÜN ATA'YA YAZDIĞI SON MEKTUP

17. Sayfada

Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın Atatürk'ün ölümünün 54. yılında Cumhuriyet için yazdığı şiir

Mustafa Kemal'in Bizde Yaşadığı

Senin soluklarım büyük işte
Dağlara çıkan kim

Pazlar sendeki küçük
Kendi boyuna erse kim

Okurum yazarım yeniden
Okuma yazma öğrene kim

Yürümüşündür güneşe doğru
Gerçeğe yönelse kim

Genişleyen yüreğindir
Özgürlüğü duysa kim

Orda yeşermendir dalbudak
Bir ağaç dikse kim

Avuçların dolar altın başaklarla
Tarlasını dikse kim

Hep yanındasın gece gündüz
Erdem yolunda bir kişi kalsa kim

Gün 19 Mayıs'tır yıl 1919
Umudunu yitirmese kim

Sonsuzluğa dönüşürsün bir daha
Yurt için ölse kim

TBMM Otoyol İhalelerini Soruşturma Komisyonu, Akbulut ve Örüç dışındaki bakanları suçlu buldu

ANAP'lı 24 bakan Yüce Divan'a

Suçlanan bakanlar Mesut Yılmaz Ali Bozer Güneş Taner Işın Çelebi Kamran İnan Cemil Çiçek Mehmet Yazar Saffet Sert Ercüment Konukman Oltan Sungurlu Lütfullah Kayalar Safa Giray Abdülkadir Aksu Ekrem Pakdemirli Avni Akyol Cengiz Altınkaya Halil Şıvgın Cengiz Tuncer Fahrettin Kurt Namık Kemal Zeybek İmren Aykut Şükrü Yürür İlhan Aküzüm

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - TBMM Otoyol İhalelerini Soruşturma Komisyonu, eski Başbakan Yıldırım Akbulut ile eski Bakan Hüsamettin Örüç dışındaki bütün ANAP kabinesinin "otoyol ihalelerinde yolsuzluk ve usulsüzlük yaptıkları gerekçesiyle" Yüce Divan'da yargılanmalarını istedi. Komisyon bu konudaki kararını TBMM Genel Kurulu'na sevketti.

Komisyonun Yüce Divan'da yargılanmalarını istediği, Turgut Özal'ın ANAP iktidarı kabinesinde şu bakanlar bulunuyor:

"Mesut Yılmaz (ANAP Genel Başkanı), Ali Bozer, Güneş Taner, Işın Çelebi, Kamran İnan, Cemil Çiçek, Mehmet Yazar, Saffet Sert, Ercüment Konukman, İlhan Aşkın, Oltan Sungurlu, Safa Giray, Abdülkadir Aksu, Ekrem Pakdemirli, Avni Akyol, Cengiz Altınkaya, Halil Şıvgın, Cengiz Tuncer, Lütfullah Kayalar, İmren Aykut, Şükrü Yürür, Fahrettin Kurt, Namık Kemal Zeybek (Halen Başbakan Başdanışmanı), İlhan Aküzüm."

TBMM Soruşturma Komisyonu, CHP İzmir Milletvekili Veli Aksoy'un önergesi üzerine oluşturulmuştu. Komisyon, 7 Mayıs 1992'den bu yana yürüttüğü çalışmalarını tamamlayarak, raporunu dün TBMM Başkanlığı'na gönderdi. Komisyon çalışmaları sonucunda, otoyol ihalelerinde yapılan yolsuzluk ve usulsüzüklerin toplam miktarının 10 trilyon 671 milyar lira olduğu saptandı. Uygulamaya yol açan kararnamenin altında Başbakan olarak Turgut Özal'ın adının bulunmasına karşın, cumhurbaşkanlarının vatana ihanet suçu dışında kalan suçlarda dokunulmazlıklarının ve sorumsuzluklarının bulunması nedeniyle Özal hakkında herhangi bir işlem yapılamadı.

Komisyon çalışmalarında, Özal'dan sonra ANAP Genel Başkanı ve Başbakan olan Yıldırım Akbulut ile aynı dönemin Bayındırlık ve İskan Bakanı Hüsamettin Örüç'ü "devletin devamlılığının esas olması" gerekçesiyle, uygulamalarında suçsuz buldu.

Ancak, eski Bayındırlık ve İskan Bakanı Cengiz Altınkaya ile Safa Giray hakkında TCK'nın 240-80. maddeleri uyarınca cezalarının üçte bir oranında arttırılabilmesi kaydıyla, bir ila üç yıl arasında hapis, diğer bakanların ise TCK'nın 230. maddesi uyarınca üç aydan bir yıla kadar hapis cezası istemiyle Yüce Divan'da yargılanmalarına karar verildi. Komisyon ayrıca, eski bakanlardan devletin uğradığı zarar olan 10 trilyon 671 milyar liranın da tazminini istedi.

Komisyonun kararına DYP'li üye Manisa Milletvekili Rıza Akçalı karşı çıktı. Akçalı, komisyonda karara muhalefet şerhi koyarak, "Bu siyasi bir karardır, böyle şeylere gerek yok" dedi.

Komisyonun DYP'li Başkanı Burdur Milletvekili Ahmet

Arkası Sa. 17, Sü. 5'te

GÜNCEL

CÜNEYT ARCAYÜREK

Adım Adım

Mesut Yılmaz, parti içi muhalefetin baskısına dayanamayarak adım adım geriliyor mu?

Yoksa, son davranışları siyasal bir taktik gereği mi?

Soruları şu ya da bu biçimde yanıtlamak bugün için olanaksız.

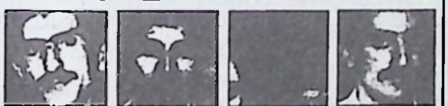
Pazar günü toplanan ANAP MKYK'daki tutumu, bir taktikten çok, bir adım geri attığını gösteriyor.

Olağanüstü kongreye yeşil ışık yakmak zorunda kalıyor. Ancak, genel beklentiye ters düşen bir tavırla "olağanüstü kongrede genel başkanlık seçimi yapılmasına" karşı çıkıyor.

O kadar ki genel başkanlık seçimine karşı çıkmakla

Arkası Sa. 17, Sü. 1'de

Kayıp aranıyor

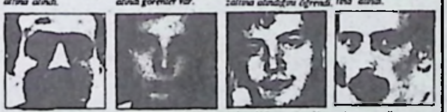

Adı: Yusuf Ertaş
Yaşı: 35
Kaybolduğu tarih: 9 Mart 1991
Nasıl kayboldu: Belgrat kapıda bir arkadaşıyla buluşacağı zaman gözaltına alındı.

Adı: Hasan Gülünay
Yaşı: 32
Kaybolduğu tarih: 20 Temmuz 1992
Nasıl kayboldu: Sarıyer Tarabya üstündeki evinden çıktığında gözaltına alındı görenler var.

Adı: Soner Gül
Yaşı: 33
Kaybolduğu tarih: 4 Mayıs 1992
Nasıl kayboldu: Ağabeyi Feyyaz Yaman resmi olmayan yollardan gözaltına alındığını öğrendi.

Adı: Hüseyin Toraman
Yaşı: 25
Kaybolduğu tarih: 23 Ekim 1991
Nasıl kayboldu: Kocamustafapaşa'daki kendi evinden çıkarken gözaltına alındı.

Adı: Fevzi Şahin
Yaşı: 24
Kaybolduğu tarih: 7 Kasım 1992
Nasıl kayboldu: Beykoz'da bir arkadaşının evine karakol kuran polis gözaltına aldı.

Adı: Ayhan Efeoğlu
Yaşı: 23
Kaybolduğu tarih: 6 Ekim 1992
Nasıl kayboldu: Polis tarafından gözaltına alındığını görenler var.

Adı: Hüsamettin Yaman
Yaşı: 22
Kaybolduğu tarih: 4 Mayıs 1992
Nasıl kayboldu: Soner Gül ile birlikte gözaltına alındığını görenler var.

Adı: Tuğrul Özbek
Yaşı: 35
Kaybolduğu tarih: 9 Ekim 1992
Nasıl kayboldu: Yeniköy'de Çardak Çaybahçesi'nde gözaltına alındı. Tanıklar var.

▶ 1991 martından bu yana çoğu gözaltına alındığı öne sürülen sekiz kişiden haber alınamıyor. Kaybolanların aileleri günlerdir Ankara'da Demirel'den yanıt bekliyor. [illegible] haberi

5. Sayfada

PKK İran sınırına yerleşiyor

▶ Kuzey Irak Kürt yönetiminin savunma bakanı, sınır bölgesine sevkedilen bin PKK militanının arasında Osman Öcalan'ın da bulunduğunu açıkladı.

14. Sayfada

PKK'nin yerine Kürt sığınmacı

▶ Barzani'nin temsilcisi Dizayee, Diyarbakır'da bulunan 1500 peşmergenin de Kuzey Irak'ta PKK'den temizlenen bölgelere ve kendi evlerine döneceklerini kaydetti.

[illegible] haberi

14. Sayfada

ABD'Lİ KOMUTAN: PKK'YE YARDIM YOK

[illegible] haberi

14. Sayfada

Yayınevi sahipleri ve sergideki okurlar, polisin fuarı basması üzerine protesto gösterisi yaptılar. (Fotoğraf: AHMET ŞIK)

Kitap fuarını polis bastı

İstanbul Haber Servisi - Tepebaşı Sergi Sarayı'nda devam eden TÜYAP Kitap Fuarı'nda dün polisler 3 ayrı yayınevindeki bazı kitaplara el koyarak yayınevi temsilcilerini gözaltına aldılar. Diğer yayınevi sahipleri ve sergiyi gezen okurlar, polisin kitap fuarını basması üzerine protesto gösterisi yaptılar. Bu yıl 11.'si düzenlenen TÜYAP İstanbul Kitap Fuarı'na dün 17.00 sıralarında gelen sivil polisler ilk önce Yurt Yayınevi'nin standında bulunan ve haklarında toplatma kararı çıktığı için protesto amacıyla bu standın üzerinde asılı "Düşünce örgüt olmak ama toplatıldılar" yazılı bir dövizle teşhir edilen İsmail Beşikçi'ye ait bazı kitaplara el koymak istediler. Yayınevi temsilcilerinin, kitapların satmak amacıyla değil, teşhir amacıyla standlarda bulunduğunu belirtmesine karşın

Arkası Sa. 17, Sü. 7'de

Borsa	Dolar	Mark	Altın
⇩	⇧	⇧	⇩
Önceki 2682.18	Önceki 8175	Önceki 5125	Önceki 88.700
Dün 2602.12	Dün 8200	Dün 5130	Dün 88.500

Bütçe / 17. Sayfada

20 yıldır iki yakası bir araya gelmedi

Tarık Akan / 11. Sayfada

Amacımız sömürülmemek

Spor / 18. Sayfada

F. Bahçe'de her şey unutuldu

İngiltere / Arka Sayfada

Buckingham'da son tango

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Yaşayan Atatürk...

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu büyük önder Atatürk'ün ölümünün 54'üncü yıldönümünde saygıyla anıyoruz.

Atatürk'ü yakından görüp tanıyanların ve sevenlerin sayısı 1990'larda hayli daha azalmıştır. Mustafa Kemal 20'inci yüzyılın ilk yarısında Cumhuriyet'i kurdu; ancak 21'inci yüzyıla yaklaşıyoruz. O'nu yakından görüp tanıyanların sayısının giderek azalması doğaldır; ölmeyen, ölümlerle halkın gözünde genişleyerek, akıl ve bilimin dayanakları üzerine; tarihe bakış, daha sevecenli bir yaklaşımı [illegible].

Yarım yüzyıla aşkın bir zaman dilimi, azımsanacak bir süre değildir.

Peki, Mustafa Kemal tarihin derinliklerine doğru çekildikçe, değer yargılarımız nasıl değişiyor?

Kurtuluş Savaşı'nda 1917 devriminin başından dönen [illegible] değişiminin [illegible] 1990'larda çok değişik bakış açılarını gündeme getirdi. Sovyetler Birliği'nin yıkılması, yeni bir olgudur. Leningrad'ın adı Petersburg'a çevrildi. Sovyetlerde yaşanan olaylar düşünülmesi değil mi? 1917 Devrimi'nin karşıtı yapıp, 20'nci yüzyılın sonunda [illegible].

Oysa Türkiye 21'inci yüzyılda Atatürk'le birlikte girmeye hazırlanıyor. 1923 Devrimi'nin atılan temellerini ne kadar gerçekçi ve sağlam olduğunu, yaşadıkça öğreniyoruz. Başbakan Süleyman Demirel, Atatürk'ün 54-

Arkası Sa. 17, Sü. 1'de

Bakkallara açık kapı

Alış ve satışlarını belgelendirerek kârlılık oranlarını kanıtlayan esnaf, 1991 yılı kazançları için ek vergi vermekten kurtulacak

BÜLENT KIZANLIK

Bakkal, market ve diğer perakendeci esnaf, alış ve satışlarını belgelendirerek karlılık oranını ispatlayabilirse, Maliye Bakanlığı'nın geçen yıla da yanıtlığı ek vergi yükünden kurtulmuş olacak.

Gelirler Genel Müdürü Zekerya Temizel, yeni ortalama kâr haddi oranlarının açıklanmasının yoğun bürokrasi yüzünden geciktiğini belirtti. Temizel, kazançlarının belirlenen kâr hadlerinden daha düşük olduğunu belgeleyenler halinde, mükelleflerin geçen yıl için ödedikleri vergiye ilave ödeme yapmak zorunda kalmayacaklarını söyledi.

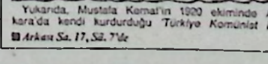
"Bu daha önce de oldu. Ortalama kâr hadleri [illegible] geç yayımlandı" şeklinde konuşan Gelirler Genel Müdürü Zekerya Temizel, bunun nedenini açıklarken, "Oranları iller belirliyor, sonra merkez komisyonuna yolluyor. Merkez komisyonu onayladıktan sonra 1 ay ancak ka-

Arkası Sa. 14, Sü. 1'de

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Bağımsızlık Bilinci...

Yukarıda, Mustafa Kemal'in 1920 ekiminde Ankara'da kendi kurdurduğu Türkiye Komünist Fır-

Arkası Sa. 17, Sü. 7'de

Türk işbirliği için ilk adım atıldı

1 kasım

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Türkiye ve beş Orta Asya cumhuriyeti arasında yapılan Ankara Zirvesi, Ankara Bildirisi'nin imzalanmasıyla sona erdi.

Türkiye'nin önerdiği bildiri ve ekonomik belge taslağına oranla, daha genel ifadelerin kullanıldığı sonuç bildirisinde; tarafların, siyasi, ekonomik ve kültürel alanlarda ikili ve çok taraflı işbirliğini geliştirmesi çağrısı yapıldı.

Türkiye adına Cumhurbaşkanı **Turgut Özal** ve Başbakan **Süleyman Demirel**'in imza koyduğu Ankara Bildirisi'nde, zirve toplantılarının düzenli hale getirilmesi, ayrıca dışişleri bakanlarının da yılda en az bir kere danışmalarda bulunması kararı yer aldı.

İkinci zirvenin Bakü'de yapılması da kabul edildi.

TBMM'nin Şeref Salonu'nda imzalanan Ankara Bildirisi'nde, konuk devlet ve hükümet başkanları, **"Ülkeleri arasında ortak yarar temelinde çeşitli alanlarda çok taraflı ve ikili işbirliğinin geliştirilmesi arzusunu"** tekrarladılar.

Bildiride; kültür, eğitim, dil, ortak miras konusunda işbirliğinin güçlendirilmesi, uluslararası alanlardaki sorunların barışçıl yollarla çözümü ve Asya bölgesinde güvenlik arttırıcı önlemlerin kuvvetlendirilmesi gerektiği görüşü yer aldı.

Bildiri şöyle:

1. Devlet ve hükümet başkanları, bu vesileyle Ankara toplantısının, ülkeleri arasında ortak yarar temelinde çeşitli alanlarda çok taraflı ve ikili işbirliğinin geliştirilmesi arzusunun teyidine, muhtelif bölgesel ve milletlerarası sorunlar hakkında benzer görüşleri paylaştıklarında uluslararası kuruluşlarda ortak hareket etme iradesinin tespitine imkân verdiğini memnuniyetle kaydetmişlerdir.

2. Devlet ve hükümet başkanları, dünyada son yıllarda genel barış, istikrar, silahsızlanma ve güven arttırımı alanlarında atılan adım ları m emnuniyetle karşıladıklarını teyitle, bölgesel planda ortaya çıkan ihtilaflardan duydukları endişeyi belirtmişler ve bunların egemenlik ve toprak bütünlüğüne saygı ilkeleri uyarınca ve barışçı yollarla çözümü gerektiğini vurgulamışlardır.

3. Devlet ve hükümet başkanları, demokrasi, insan haklarına saygı, laiklik, sosyal adalet ve piyasa ekonomisi ilkelerine dayalı toplum düzenine olan inançlarını teyit etmişlerdir.

4. Devlet ve hükümet başkanları, Asya kıtasında güvenlik önlemlerinin kuvvetlendirilmesi ile ilgili Aşkabat Zirvesi mutabakatını teyit etmişlerdir.

5. Devlet ve hükümet başkanları, ülkeleri arasındaki karayolu, denizyolu ve havayolu ulaştırması ve telekomünikasyonun hızlı gelişmesi ile ilgili ikili ve çok taraflı altyapı projelerinin gerçekleştirilmesine özel bir önem vererek, ticari ve ekonomik işbirliğinin aralarındaki ilişkilerin önemli bir unsurunu teşkil ettiği kanaati ile mevcut uluslararası yükümlülüklerine halel getirmeksizin, uygun tedbirlerin alınması ve adımların atılması, sanayi, enerji, tarım, hizmet sektörleri ile yeraltı madenleri, petrol ve doğalgaz araştırılması, işletilmesi ve nakli ile ilgili ortak projeler ve işletmeler geliştirilmesi, karşılıklı olarak teknik yardım ve mesleki eğitim imkânları yaratılması amacıyla bu konularda çalışma grupları kurulmasını kararlaştırmışlardır.

6. Devlet ve hükümet başkanları, ortak kültürlerinin evrensel ve çağdaş insanlık kültürüne büyük katkılar sağladığı inancıyla, kültür kurumları arasındaki işbirliğinin pekiştirilmesi, birlikte kültürel etkinlikler düzenlenmesi, ülkelerindeki ortak kültür mirası eserlerinin korunması, onarımı ve tanıtılması için işbirliği yapılması hususlarında görüş birliğine varmışlardır.

7. Devlet ve hükümet başkanları, ortak bir tarihi mirasa sahip halkları arasındaki ilişkilerin daha da geliştirilmesine ve derinleştirilmesine imkân vermek amacıyla, her seviyedeki temasların arttırılması için gerekli kolaylıkları sağlamayı, resmi ve özel kurum ve kuruluşlar, belediyeler, üniversiteler, basın-yayın kuruluşları, edebiyat ve sanat dernekleri ve diğer mesleki kuruluşlar arasında düzenli ortak toplantılar tertiplenmesini teşvik etmeyi kararlaştırmışlardır.

8. Devlet ve hükümet başkanları, eğitim ve kültür alanlarındaki ortak işbirliği çabalarını memnuniyetle kaydetmişler, uluslarının dil dahil kültürlerinin ortak unsurlarını canlandırma çabalarını kuvvetle desteklemişlerdir.

9. Devlet ve hükümet başkanları parlamentoları arasındaki işbirliğinin gelişmesini memnuniyetle kaydetmişler ve karşılıklı hukuk sistemlerinin incelenmesini kararlaştırmışlardır.

10. Devlet ve hükümet başkanları, dışişleri bakanları arasında yılda en az bir defa düzenli danışma toplantıları yapılmasının, önemli vesilelerle ve özellikle üye olunan uluslararası kuruluşların toplantılarından önce dışişleri bakanları veya temsilcileri arasında danışmalar gerçekleştirilmesinin yararlı olacağını ifade etmişlerdir.

11. Devlet ve hükümet başkanları, ortak danışmaların yararına olan inançlarını teyit ederek ilki Ankara'da yapılan zirve toplantılarının düzenli olarak devamını kararlaştırmışlardır.

Bu çerçevede, gelecek zirve toplantısının 1993 Ekim ayında Bakü'de yapılması öngörülmüştür. Toplantının kesin tarihleri diplomatik kanallarla tespit edilecektir.

Ayrıca gerekli hallerde ilave zirve toplantıları yapılmasının mümkün olabileceğini kaydetmişlerdir.

Başbakan Süleyman Demirel, 5 Türk cumhuriyetinin katılımıyla gerçekleştirilen Ankara Zirvesi'ni değerlendirerek **"Yeni bir âlem meydana çıkmıştır.**

Yeni bir coğrafya şekillenmektedir. Bu coğrafya Avrasya'dır, bunun hazzını duyun" dedi.

Refah'ın Beklenen Atağı Gerçekleşti...

HİKMET ÇETİNKAYA *3 kasım*

1 Kasım seçimlerinden hangi parti kazançlı çıktı? Bu sorunun yanıtı açık seçik belli. Refah Partisi beklenen atağıyla İstanbul'un dört yeni ilçesinde belediye başkanlığını aldı. Üstelik oy oranını da önemli ölçüde arttırdı.

DYP, ANAP ve SHP sözcüleri RP'nin beklenen atağı karşısında bakın neler söylüyorlar:

"RP'nin militan seçmeni sandık başına gitti. Bu seçimlere katılma oranının yüzde 60 olması da bunu gösteriyor..." Demek ki DYP'li, ANAP'lı ve SHP'li seçmen sandığa gitmedi. ANAP İstanbul'da iki, İzmir'de bir, DYP İzmir'de iki, SHP sadece İzmir'de bir yerde seçim kazandığına göre üç partinin sözcüleri bir gerçeği görmezlikten geliyorlar. Bugün kurulu düzene karşı çıkan parti hangisi? Bize sorarsanız RP. Çünkü RP'nin ideolojisi var. Tıpkı 1977'lerde CHP'de olduğu gibi. O yıllar demokratik sol bayrağı dalgalandıran Sayın **Ecevit** ne diyordu?

"Bu düzen değişecektir..." Şimdilerde **Necmettin Erbakan** neler söylüyor?

"Adil düzen..."

RP'nin İstanbul'da seçim kazandığı, oyunu arttırdığı yörelere baktığınızda sosyal yapının hayli değişken olduğunu görürsünüz. Örneğin Bahçelievler Bakırköy'den ayrıldı. Bu yörede varsıl ve yoksul iç içe yaşıyor. Bahçelievler'de ANAP şanslı gözüküyordu. Ancak gecekondudan gelen sandıklardan RP çıkınca ibre tersine döndü. RP adayı belediye başkanlığını kazandı. Bahçelievler'de SHP'nin varlık gösterememesini *"solda iki parti"* varsayımıyla değerlendirmek bize göre yanlıştır. Çünkü DSP'nin seçmen tabanı Bülent Ecevit'in belirttiği gibi sosyal demokrat taban değil. SHP'nin, güçlü olması gereken sanayileşmiş yörelerde giderek erimesi ise beklenen bir gelişme. Çünkü SHP dinamizmini yitirdi. SHP'nin alternatifi ise hiçbir zaman CHP olmayacaktır. Sosyal demokrat seçmen SHP'ye olan güvenini yitirdi mi?

İstanbul'da Maltepe ve Bahçelievler, İzmir'de Çiğli'den alınan sonuçlar SHP'nin iki büyük kentte varlığını yitirdiğini gösteriyor. Kendini anlatamayan SHP hızla inişe geçiyor. Kırsal kesimden büyük kentlere göçen yoksul Anadolu insanı yeni bir arayışa yöneliyor. Seçenek olarak da iki parti görüyor: ANAP ve Refah....

Bizim bu görüşümüze katılmayanlar olabilir. Ancak, seçim sonuçlarına baktığınızda, bir olası erken genel seçimde Bahçelievler ve Çiğli'yi hesaba katıp değerlendirme yaptığınızda İzmir ve İstanbul'da iki partinin varlığı ortaya çıkacaktır. O da RP ve ANAP olacaktır. 20 Ekim 1991 genel seçimlerinde oy kullanma oranı yüzde 80'di. 1 Kasım yerel seçimlerinde 20 puanlık bir düşüş oldu.

Böyle bir hesapla yola çıkmak, 20 puanlık düşüşün ardına sığınarak açıklama yapmak bir şey kazandırmaz DYP ve SHP'ye. ANAP'ın İstanbul'da iki yerde seçim alması zaten ANAP'lı seçmenin tavrını ortaya koyuyor. ANAP'ın muhafazakâr kanadının RP'ye kaydığı varsayımı Avcılar ve Maltepe'de tutmuyor, ama diğer dört yerde gerçekleşiyor.

ANAP içindeki telaş ve yılgınlık da bu yüzden. Oklar parti içinde **Mesut Yılmaz**'a ve liberallere çevriliyor. Muhafazakârların lideri **Mehmet Keçeciler** RP'nin yükselişi karşısında sanırız önce de koyduğu tanıyı yineliyor:

"ANAP'ın idelojisi yok..."

İstanbul'da yaşayan yoksul Anadolu insanının RP'ye yönelişi, başta belirttiğimiz gibi beklenen bir sonuçtu. Çünkü yoksul Anadolu insanı sosyal demokratlara güvenmiyordu. RP, açık ve net olarak kurulu düzene karşı çıkıyordu. Gecekondulardan RP'ye çıkan oyların altında yatan gerçek, anlatmaya çalıştığımız olgular değil mi? DYP-SHP iktidarı şimdiye dek bu gerçeği görmezlikten geldi.

Her iki parti seçim alanlarında verdikleri sözleri yerine getirmedi. Sandık başına gitmeyen seçmen -20 Ekim 1991'e göre- 1 Kasım'da yüzde 20 düştü. Şimdi bunun ardına saklanmadan düşünmek gerekiyor:

"RP niçin güçlendi, biz niye zayıfladık..."

'Karun Hazinesi' satılamaz

ÖZGEN ACAR *5 kasım*

Eski ABD Dışişleri Bakanı **Cyrus Vance**, **'Bosna-Hersek arabulucusu'** şemsiyesi altında görüşmelerde bulunmak üzere dün akşam Ankara'ya geldi. Oysa Vance'in Ankara ziyaretinin gerçek nedeni çok farklı. Vance'in gelişinin gizli ve gerçek amacının 1966 yılında Türkiye'den Amerika'ya kaçırılan **'Karun Hazinesi'nin New York Metropolitan Sanat Müzesi'nde (MET) kalmasını ve Türkiye'ye geri verilmesini önlemede Türk hükümetini ikna etme'** olduğunu saptadık.

Başbakan **Süleyman Demirel** dün akşam Cyrus Vance'i ve Cenevre'de yapılan Bosna-Hersek görüşmelerindeki ortak başkan İngiliz **Lord Owen**'i ka-

bul ederek gelişmeler ve göçmenler sorunu konusunda görüştü. Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Büyükelçi **Özdem Sanberk** de Vance ve Owen ikilisi onuruna bir özel akşam yemeği verdi.

Bir Türk diplomatı **"Sayın Vance'in arabuluculuğu 'Karun Hazinesi'nin müzece bedelinin ödenerek satın alınması amacını taşır. Türkiye Cumhuriyeti'nin Amerikan yargıçlarına güveni tamdır. Türkiye tüm yokluklarına karşın davanın gerektirdiği milyarlık harcamaları 1987'den bu yana yapmıştır ve yapacaktır. Hiçbir Türk hükümeti ülkenin tarihsel ve kültürel mirasını başka ülkelere satamaz. MET'e satılık hazinemiz yoktur"** dedi.

1967 yılında Kıbrıs olayları sırasında Türkiye ile Yunanistan arasında arabuluculuk yapan Cyrus Vance, Türkiye'nin Kıbrıs'a askeri müdahalesini önleyen ünlü **'Johnson Mektubu'**nun mimarı olarak biliniyor. O zamanki ABD Başkanı **Lyndon Johnson,** Türkiye Başbakanı Süleyman Demirel'e bir mektup göndererek Türkiye'nin Kıbrıs'a herhangi bir askeri müdahalede bulunamayacağını sert bir dille bildirmişti.

Vance, Cenevre'deki Bosna-Hersek görüşmelerine İngiliz Lord Owen ile birlikte eşbaşkanlık yapıyor.

Vance, bu yıl başında Azeri-Ermeni çatışmasının önlenmesi ile ilgili görüşmelerin arabuluculuğunu da yüklenmişti.

Müzakere yöntemlerindeki ustalığından dolayı diplomasi dünyasında **'Örümcek Cyrus'** diye tanımlanan Cyrus Vance, New York Federal Mahkemesi'nde görülmekte olan **'Karun Hazinesi'** davasını kaybetme aşamasına gelen Metropolitan Sanat Müzesi (MET) adına dün gece Türk hükümeti nezdinde Ankara'da arabuluculuk yaptı.

Önce Başbakan Süleyman Demirel tarafından kabul edilen Cyrus Vance ve Lord Owen daha sonra Dışişleri Bakanı **Hikmet Çetin** Ankara'da olmadığı için müsteşarı Büyükelçi Özdem Sanberk ile görüştü. İkili, Müsteşar'ın verdiği akşam yemeğine katıldı.

1966-68 yılları arasında Uşak ve Manisa yöresindeki çeşitli anıt mezarlarda yapılan kaçak kazılarda bulunan tarihi eserler, Türkiye'den kaçırılarak müzeye birkaç aşamada o zamanki değeri olan 1.7 milyon dolara (Yaklaşık 1.4 milyar liraya) satılmıştı.

MET, aralarında benzeri görülmemiş güzellikte altın, değerli taşlar bulunan mücevherler, altın ve gümüş kap kacak ile çeşitli bronz eserler, duvar resimleri ve sfenks heykeller bulunan bu hazineyi sergilemeksizin çelik kasalarda 18 yıl saklamıştı. Müze bu davranışı ile kaçakçılık olayının Türkiye tarafından öğrenilmesini önlemeyi hedeflemişti.

17 yıllık sabırlı bir araştırmadan sonra bu hazinenin müzede olduğunu belge ve kanıtları ile saptamam üzerine Türkiye Cumhuriyeti bu belgelere dayanarak Türkiye'nin tarihsel ve kültürel mirasının geri getirilmesi için 1987 yılında New York Federal Mahkemesi'nde dava açtı. Türk hükümeti, dava açmadan önce sorunu mahkeme dışında çözümlemek istediğini müzeye bildirmişti, ancak bu istek kabul edilmemişti.

Dava açıldıktan sonra müze, mahkemeye yaptığı başvuruda bu hazinenin Türkiye'den geldiğini inkâr etmedi. Ancak Türkiye'nin dava açması için New York federal yasalarında öngörülen gerekli süreyi geçirdiğini ve dolayısıyla dava hakkının zamanaşımına uğradığını ve ayrıca bu yasal hakkı aramak için 18 yıl boyunca gerekli özen ve titizliği göstermediğini söyleyerek Türk hükümetinin isteminin reddedilmesini istedi.

Türk hükümetinin Amerikalı avukatları gerek benim sağladığım kanıt ve belgelere ve gerek daha sonra bulunan ek kanıtlara dayanarak davayı sürdürdüler.

New York Federal Yargıcı üç yıllık yasal yöntem tartışmalarından sonra temmuz 1987'de Türkiye'nin istemini kabul ve müzenin başvurusunu reddetti.

Federal Yargıç, kararında Türkiye'den kaçırılmış tarihi ve kültürel mirası müzenin bilerek satın aldığını ve kötü niyetli davranıp bunları sakladığını da kararında açıklamıştı.

Yargıç ayrıca Türk hükümetinin uzmanlarının Metropolitan Müzesi'nin depolarındaki çelik kasalarda gizlenen bu hazineyi incelemesi gerektiğine karar verdi. Bu mahkeme kararı üzerine, Türk arkeologları ve Türkiye'nin belirlediği iki Amerikalı arkeolog, bu hazineyi gizli kasalarda inceledi.

Bilirkişi heyeti, hazinenin Türkiye'den kaçırılmış Lidya uygarlığına ait Pers ve Yunan etkisinde yapılmış eserler olduğuna ve bu tür eserlerin başka ülkelerden gelemeyeceğine ilişkin raporlarını verdiler.

Amerikan Federal Mahkemesi'nde Türkiye lehindeki bu gelişme üzerine Metropolitan Sanat Müzesi yetkilileri daha önce reddettikleri Türkiye'nin **'sorunu mahkeme dışında çözme'** önerisini anımsadılar.

Bu noktadan hareketle müzenin yönetim kurulu yasal danışmanı **Ashton Hawkins,** mart ayında İspanya'nın Granada kentinde müze tarafından düzenlenen bir sergide Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürü Prof. Dr. **Engin Özgen**'e özetle şu öneride bulundu:

"Karun Hazinesi ile ilgili sorunu mahkeme sonuçlanmadan önce ve mahkeme dışında çözümleyelim.

Çünkü gerek Türkiye ve gerek müze, birer milyon dolardan (Sekiz milyar lira) fazla avukatlık parası ödemektedirler. Avukatlara ödenen paralar her iki tarafa da yük olmaktadır. Avukatlar yerine müze, Türkiye'yi paraya boğmaya hazırdır. Bir başka deyişle Metropolitan Müzesi Türkiye'ye huni ile aklın alamayacağı ölçüde para akıtmaya hazırdır."

Ayrıca müze, Türkiye'ye çeşitli sergiler göndermeye ve bunları finanse etmeye de hazırdır. MET, Türk arkeologları ile müzecilerinin eğitim ve yetişmelerine katkıda bulunabilir. Yeter ki Türkiye **'Karun Hazinesi'**ni müzeden geri istemesin. Hazine New York'ta müzede kalsın.

Gerekirse bir kez sergilenmek üzere Türkiye'ye dahi gönderilebilir...

Metropolitan Müzesi'nin, dünya ve özellikle kendi kamuoyu ile müzeye önemli maddi katkıda bulunan hamilerinin önünde, **"Bir başka ülkeden yağmalanmış ve kaçırılmış tarihsel ve kültürel mirası satın alan suçlu bir bilimsel kurum durumuna düşmemek ve bundan sonra müzeye yapılacak**

yeni bağış ve katkıların azalmasını önlemek" amacıyla bu girişimi yaptığı bildiriliyor.

Uluslararası antika tüccarları birkaç yıl önce bu hazinenin müzayedeye çıkması halinde en az 25-30 milyon dolar (Yaklaşık 200-300 milyar lira) değerinde olduğunu söylüyorlardı.

Gerek New York'ta konuştuğum müzeye yakın Amerikalı ve gerek Türk yetkililer, müzenin böyle bir hazineye tam anlamıyla sahip olmak ve ayrıca utanç duygusundan kurtulmak için Türkiye'ye önerdiği satın alma bedeli ve teknik yardım paketinin değerinin 100 milyon doları (Yaklaşık 800 milyar lirayı) bulabileceğini öne sürüyorlar.

Kültür Bakanı **Fikri Sağlar**'ın bu öneriye sıcak bakmaması üzerine müze yetkilileri ikinci bir girişimde bulunarak, bakanı nisan ayında New York'a yaptığı gezi sırasında bu konuyu da görüşmek üzere bir öğle yemeğine çağırmışlardı.

Ancak, yemek bir protokol uyuşmazlığından ve ayrıca Sağlar'ın öneriyi **'pazarlık amaçlı'** görmesinden dolayı gerçekleşememişti.

Federal Yargıç'ın 1993 baharında bu hazineyi tümüyle Türkiye'ye geri verme yönünde ve müzenin aleyhinde bir karara doğru gittiğinin anlaşılması üzerine MET, bu kez **'Örümcek Cyrus'**u devreye koydu.

Eski Dışişleri Bakanı Cyrus Vance'in adının ortaya çıkış öyküsünü ise dünya basınında ilk kez Cumhuriyet açıklıyor.

ABD'nin Ankara'da büyükelçiliğini yapmış olan **William Macomber** emekli olduktan sonra Metropolitan Müzesi'nin başına getirilmişti.

Bu hazinenin beşte biri Macomber'in Türkiye ile dostluğundan yararlanılarak haziran 1984'te ilk kez sergilendi.

Macomber sözde **'Türk dostu'** görünerek bu hazinenin bekçiliğini yapmakla kalmadı ve Türkiye'ye de gelerek Türk yasalarında değişiklik yapılmasını sağladı.

Eski büyükelçinin girişimiyle yapılan yasa değişikliği sonucunda Türk müzelerindeki eserlerin sergilenmek üzere geçici olarak yurtdışına gitmesi uygulamasına ilk kez **'Muhteşem Süleyman Sergisi'** ile başlandı.

Zamanın Türk hükümeti, kaçak Türk eserlerini satın alan bu müzeye **Muhteşem Süleyman Sergisi'**ni de göndererek bir bakıma müzeyi ödüllendirmiş oldu.

Macomber'in görev süresi dolunca yerine ABD'nin Brüksel'deki Büyükelçisi **William Leur** müzenin başkanlığına getirildi. Ancak Macomber'in müzeyle ilişkisi bugüne değin sürdü.

Müze, Ashton Hawkins aracılığı ile yaptığı önerinin Türkiye tarafından püskürtülmesi üzerine yeni bir girişimde daha bulunmaya karar verdi ve bunun için Türkiye'de etkin olabilecek bir ad arayışına başladı.

Bu alanda devreye yine Büyükelçi Macomber girdi. Eşi **Philis** kendisiyle evlenmeden önce Cyrus Vance'in Dışişleri Bakanı olduğu sırada özel sekreteriydi.

İşte bu noktada Macomber çifti devreye girerek, aynı zamanda ünlü bir hukukçu ve müzakereci olan Cyrus Vance'in Ankara'ya **'Karun Hazinesi'** için arabulucu olarak gelmesini sağladılar.

Müze, bu öneriyi benimseyince durum Türk Dışişleri Bakanlığı'na bildirildi. Ancak gerek Ankara'daki ve gerek New York'taki Türk diplomatları, Cyrus Vance'in bu amaçla devreye girmesine ve Ankara'ya gelmesine şiddetle karşı çıktılar.

Türk diplomatları New York Federal Mahkemesi'nin Türkiye lehinde vereceği kararın beklenmesini, Vance'in girişiminin ilke olarak reddedilmesini ve ayrıca protokol açısından da Sağlar'ın kendi düzeyinde olmayan bir kişiyi kabul etmemesini önerdiler.

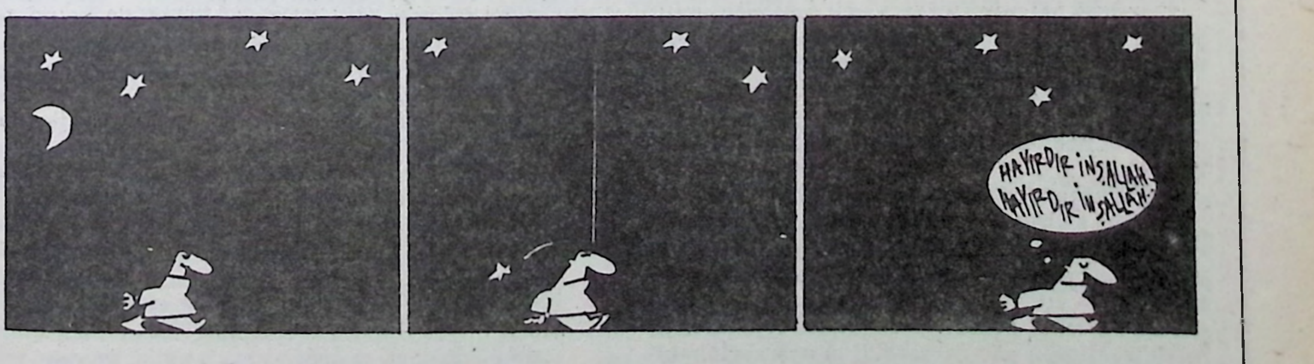
Bunun üzerine müze yetkilileri ve Cyrus Vance, Türk kamuoyunun dikkatlerinden kaçmak için kendisinin Türkiye'ye **'Bosna-Hersek arabulucusu'** şemsiyesi altında gelmesi planını devreye soktular.

Bu gelişme karşısında Kültür Bakanı Fikri Sağlar'ın, Vance'i nezaket kuralları çerçevesinde kabul kararı aldığı ve ancak Dışişleri Bakanı Hikmet Çetin ile konuşarak, **'Örümcek Cyrus'**un getireceği her türlü öneriyi peşinen reddedeceğini bildirdiği ve Çetin'den bu konuda destek gördüğü öğrenildi.

Ancak Sağlar bu görüşmeden vazgeçerek dün gece İstanbul'a geldi.

Sağlar'ın bu sabah Cyrus Vance'in erkenden Ankara'dan ayrılmasından sonra başkente döneceği bildirildi.

'Örümcek Cyrus'un bir zamanlar Başbakan Süleyman Demirel'e gönderttiği **'Johnon Mektubu'** olayından sonra dün akşam **'Karun Hazinesi'** konusunda Demirel ve Sanberk ile ne görüştüğü açıklanmadı.

PKK harekâtı 2 trilyon

EVREN DEĞER *7 kasım*

ANKARA- Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Kuzey Irak'taki PKK kamplarına sınır ötesi kara harekâtının maliyetinin yaklaşık 2 trilyon lira olduğu bildirildi. Ankara'da, operasyonun sonuçlanmasının ardından, özellikle sınır kesiminde güvenliğin nasıl sağlanacağı sorusuna yanıt aranmaya başlandı. Bu amaçla yapılan değerlendirmelerde, ya **"bölgeye hâkim arazide Türk birliklerinin konuşlandırılması"** ya da **"temizlenen bölgeye peşmergelerin yerleştirilmesi ve bunun için her türlü desteğin Türkiye tarafından verilmesi"** seçenekleri üzerinde duruluyor.

Genelkurmay Başkanlığı, sınır ötesi harekâtın amacına ulaştığını ve **"PKK'nın belinin kırıldığını"** bildirdi, ancak PKK'nin yeniden kendisini toplaması halinde olası sınır ötesi harekâtların opsiyonunu açık bıraktı. Genelkurmay yetkilisi, **"Bundan böyle PKK'nın kökünü kazımak için yurtiçindeki operasyonel faaliyetlere hız verilecektir"** dedi. Milli Savunma Bakanı Nevzat Ayaz ise harekâtın bitiş tarihi konusunda bir süre verilemeyeceğini kaydetti. Ayaz, harekâtın bugüne kadarki maliyetinin **"kabaca 2 trilyon olduğunu"** açıkladı.

Türk Silahlı Kuvvetleri'nin 12 ekim günü Kuzey Irak'taki PKK kamplarına ve **"fırsat hedeflerine"** yönelik olarak başlattığı sınır ötesi kara harekâtında 26. gün tamamlandı. Genelkurmay kaynakları harekât çerçevesinde bugüne kadar sayılabilen PKK'lı ölü sayısının 573 olduğunu bildirdi. Askeri kaynaklar, toplam 5 PKK'lının da kendi istekleri ile teslim olduğunu belirttiler.

Genelkurmay yetkililerinin 10 gün içinde tamamlanmasını beklediği harekâtın ardından, Türk sınırlarının bundan sonraki güvenliğinin nasıl sağlanacağı yolunda Ankara'da üst düzey değerlendirmeler yapılıyor. Askeri kaynaklardan edinilen bilgiye göre üzerinde durulan seçenekler şöyle:

Peşmergeye destek: Bölge, peşmergenin bölgesidir. Temizlenen bölgeyi korumak ve kollamak onların görevidir.

Bu nedenle temizlenen bölgeye peşmergeler yerleştirilsin. Bu yerleşme için Türkiye, peşmergeye destek sağlasın. Bu destek çerçevesinde bölgeye yerleşecek peşmergeye konut yapılsın. Ayrıca her türlü ikmal desteği ile silah ve mühimmat da sağlansın.

Güvenlik bölgesi: PKK'nın en büyük zararı sınırlardaki karakollara ve köylere oluyor. Bu nedenle sınırlardaki hâkim araziler ve tepeler Türk Silahlı Kuvvetleri birliklerinin kontrolünde olsun. Bu hâkim tepeler sınırın içinde de dışında da olabilir. Sınırın ötesinde olanlar yaklaşık 2-3 kilometre içeridedir.

Bu tip hâkim tepelerde Türk birlikleri kalsın.

Komuta kademesinden üst düzey bir askeri yetkili ise harekâtın ardından bölgeye **"ya Iraklıların ya peşmergelerin ya da PKK'lıların gelebileceğine"** işaret ederek **"Bu çerçevede sınır güvenliği için en hayırlısı peşmergenin bölgeye yerleştirilmesidir. Bunun için de gerekli destek sağlanabilir"** dedi.

Milli Savunma Bakanı Nevzat Ayaz ise **"Orası zaten peşmergelerin bölgesi. Onlar da temizlemek üzere yola çıktılar. Halledemedikleri yerde biz müdahil olmak durumunda kaldık. Temizlenen bölgeyi korumak onların görevidir"** diye konuştu.

Milli Savunma Bakanı Nevzat Ayaz, 26. gününü dolduran sınır ötesi harekâtın mali portresinin ise **"kabaca 2 trilyon"** olduğunu bildirdi. Ayaz, **"Kesin hesap verme imkânına sahip değilim. Oturup tek tek hesaplanması şu anda imkânsız. Tahminimiz 2 trilyon civarındadır. Bu da kaba bir hesaptır"** dedi.

Milli Savunma Bakanlığı'nın 1992 yılı bütçesi 23 trilyon 770 milyar olarak gerçekleşmişti. Böylece, sınır ötesi harekâtta, bütçenin yaklaşık yüzde 11'i oranında bir kaynak kullanılmış oluyor. Ancak askeri kaynaklar, harekât ile ilgili harcamaların yalnızca MSB bütçesinden sağlandığını düşünmenin yanlış olduğunu bildirerek İçişleri Bakanlığı, Olağanüstü Hal Bölge Valiliği ile çeşitli fonlardan sağlanan kaynakların da harekâtın finansmanında kullanıldığını belirttiler.

Genelkurmay yetkilileri, harekâtın maliyeti konusunda bir rakam vermezken, genel durum üzerinde, başlıklar halinde şu bilgileri verdiler:

"-Haftanin ve Şivi tamamen düşmüştür. Bu bölgelerde sınırdan yaklaşık 14-15 kilometre içeriye girilmiştir. Hakurk'ta şu anda durağan bir durum vardır. Durum değerlendirmesi devam etmektedir. PKK'nın ne yapacağı bekleniyor. Sınırdan 1.5-2 kilometre içerideyiz.

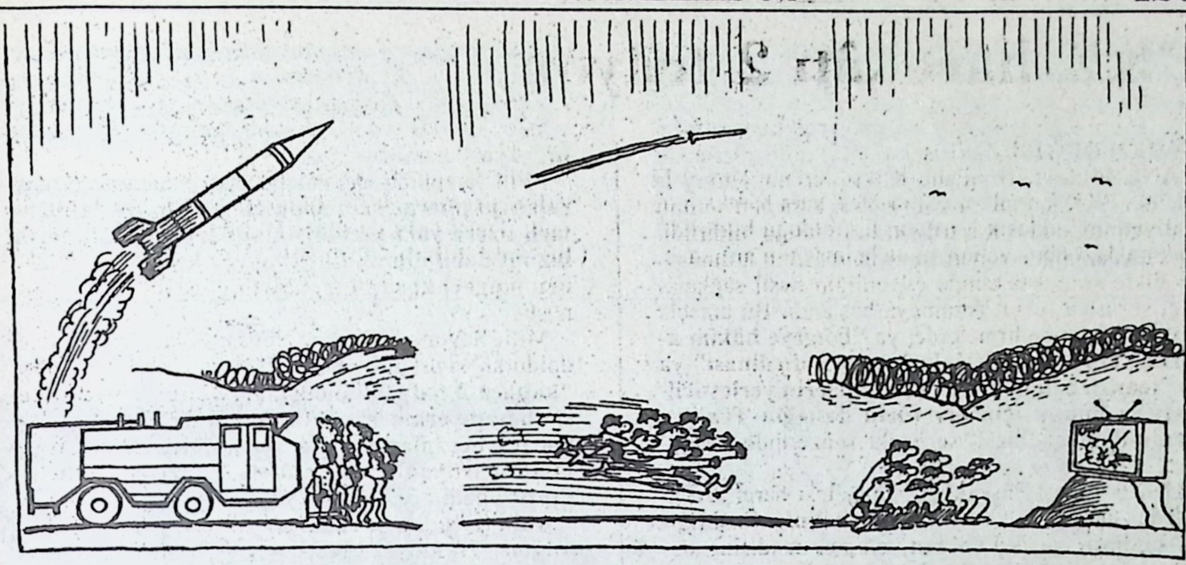
-Hava Kuvvetleri'nin bugüne kadar bölgeye 700-800 sortisi olmuştur. Şu anda PKK'nin bu bölgedeki tahmini gücü 2 bin 500 dolayındadır. Peşmergelerin kaybı konusundaki gayri resmi rakam 325'tir, bunun yarısı ölüdür. 5 PKK'lı kendi isteği ile güvenlik güçlerimize teslim olmuştur. Artık PKK'nın beli kırılmıştır. Yeniden doğrultması da çok uzun zaman alacaktır. Yeniden bir hareketlenme olursa, her zaman için sınır ötesi operasyon yapılabilir. Ancak bundan sonraki hedef, kökünü kazımak için yurtiçindeki operasyonel faaliyetlere hız verilmesidir."

Genelkurmay yetkilileri, Apo'nun **"TSK'nin hedefi Musul ve Kerkük petrolleridir"** şeklindeki sözleri anımsatılması üzerine, **"Uydurmuş. Öyle olsaydı harekâtın istikameti böyle olmazdı. Musul ve Kerkük'e gidilmesi için böyle bir harekât yapılmaz"** diye konuştular.

Şivi'de 62 ceset

Türk Silahlı Kuvvetleri'nin PKK'yı imha amacıyla Kuzey Irak'ta gerçekleştirdikleri harekatta ele geçirilen Şivi kampında hastane olarak kullanılan bir mağara ortaya çıkarıldı.

Askeri birliklerin, Çukurca Işıklı bölgesinde sürdürdüğü operasyonlarda 62 PKK'lının cesedi bulundu. Kuzey Iraklı bir yetkili Reuter'e yaptığı açıklamada, Dahuk'ta 500, Hakurt'ta 2 bin PKK'lının teslim olduğunu, söyledi.

Bu partilerin hepsi faşist

TUNCAY ÖZKAN *8 kasım*

ANKARA- RP Genel Başkanı Necmettin Erbakan, erken ya da normal seçimlerde yüzde 37 oy alarak iktidar olacaklarını söyledi. **"Hükümet istifa"** mitinglerine başlayacaklarını bildiren Erbakan, bir koalisyona katılmalarının şartlarını **"Diğerleri bugüne kadar ki uygulamalarından dolayı tövbe edecekler ve adil düzen kurulacak. RP'nin inisiyatifini kabul etmeden koalisyon olmaz"** diyerek açıkladı. Başbakan **Süleyman Demirel**'e yüklenen ve DSP Genel Başkanı **Bülent Ecevit**'in kendileriyle ilgili sözlerini **"Bize özeniyor"** diye yanıtlayan **Erbakan**, kendilerinin dışındaki partileri **"düzen partisi"** diye tanımladı ve **"Bunlar faşist"** dedi.

Necmettin Erbakan, RP'nin İstanbul seçim başarısının ardından Cumhuriyet'in sorularını şöyle yanıtladı.

- Siz marjinal bir parti misiniz? Sizin seçimlerdeki başarınızda bu özelliğiniz mi etkili oldu? Seçimi nasıl kazandınız?

ERBAKAN: Çok yanlış bir şekilde bu tabirler söyleniyor. RP, 1 kasımda yeniden bir büyük zafer kazanmıştır. 20 oranında oy arttırdık biz. Başa güreşen bir pehlivan olduk. Biz dedik ki bir erken seçim ya da normal seçimde yüzde 37 ile iktidar olacağız.

RP'nin bu başarıları demokrasilere aykırı olarak, hile rejiminin TRT engeline rağmen, rüzgarlar karşısından estiği halde RP, akıntıya karşı inanan insanların azmiyle başarılı oldu. Diğer partilerde akıntı ve rüzgar arkadan esiyor, bunları da dış güçler tanzim ediyor. Çünkü onlar dış güçlerin işine yarıyor.

Demirel bu sandalyede bir şey başarıp milletin takdirini aldığı için değil, dış güçlerin işine geldiği için duruyor. Kendisi de bunu itiraf ediyor. **'Askeri darbe olur mu'** sorusuna **'Amerika istediklerini en iyi benimle gerçekleştirir'** yanıtını verdi. Belki de ömründe söylediği en doğru sözdür.

RP, bugün Türkiye'nin en büyük partisidir. Önümüzdeki dönemde iktidardır. İktidara gelmesi zarurettir. İnşallah en kısa zamanda da tahakkuk edecektir. Onlar milletin temsilcisi olamaz. Türkiye'de demokrasi varsa RP vardır. RP milletin ta kendisidir. Bir partinin savunacağı düzeni olması lazımdır. Diğerleri buna erişemedi. DYP bir macuncu tablası gibi. Böyle bir ideoloji yok dünyada. Çocuk oyuncağı, aldatmaca. DYP düzeni, çorba düzeni. ANAP, SHP, DYP bunların hepsi aynı. RP, inanç partisidir.

Kadrolarımız ibadet aşkıyla çalışır, menfaat için çalışmaz. RP'li belediyeler rüşvetsiz, israfsız büyük hizmetler yaptı. Allah rızası için iş yapıyoruz. Taklitçi partiler iflas etmiştir. 1992 yılındayız, Demirel bütçe getirdi, halktan 140 trilyon vergi alacak. Ama holdingler vergi vermiyor. Halktan alıyor, fakir fukaradan alıyor. Topladığını Amerika'daki Siyonist bankalara ve İstanbuldaki mason holdinglere basıyor.

Demirel demek pompa demektir. Aynı yere 250 trilyon basacak bu yıl. Bütçeleri **Nasrettin Hoca**'nın Türbesi gibi. Bir kilit var, üç duvar yok.

Olay dünya olayı. Amerika'da **Clinton**'un seçimi ile bu olay arasında temel münasebet var. Orta sınıfı güçlendireceğini vaat ederek seçimi kazandı. Bu orta sınıfı kim eziyor? Kapitalizm. Komünizm nasıl bittiyse kapitalizm de bitecek. Amerika değişim istiyor.

Türkiye de istiyor. Kime karşı değişim? Kapitalizme. İnsanlar kuvvetin değil hakkın üstün tutulmasını istiyor. Clinton adil düzeni tanımıyor. O pansuman tedbirlerle yetiniyor. Ama RP dünya çapında bir parti.

Bülent Ecevit'in RP ile ilgili yaklaşımını nasıl değerlendiriyorsunuz?

ERBAKAN: 'Bize en yakın partidir' diyor. Ecevit söz olarak bu düzeni tenkit ediyor ama aynı temel faktörler onda da var. Yani faiz, darphane... Bunlar olabilir.

Bu Ecevit'in RP'yi kavradığını gösteriyor. RP'ye **'böyle olmalı'** diye özeniyor. Ecevit RP'ye özen-

mekte haklıdır. RP, özenilecek bir partidir. Ancak, bugünkü düzene reaksiyon yetmez, çözüm lazım. Lafla değil, matematik çözüm ortaya koymak lazım. Bunu diğerlerinin de anlamasını temeni ederiz. Keşke anlayıp Refahçı olsalar. Çünkü bu çözüm iki tane değil. Tek çözüm vardır, adil düzen. RP yüzde yüz oy alır, Türkiye'de tabii çözüm budur.

-- RP Türkiye'de şeriat düzenin temsilcisi midir? İşadamları ile ilişkileriniz nasıl? Sizin önünüzün kesileceği, sermayenin istediği yorumları yapılıyor. Ne diyorsunuz?

ERBAKAN: Bu kabil söylentiler iki sebepten ortaya çıkıyor. Birisi masumane, tanımıyor ve yapılan propagandalara kapılıyor.

İkinci ise, RP'nin karşısına fikirle çıkamıyor, taklitçi partiler ve bir bahane bulmak istiyorlar. Bula bula bunları buluyorlar. Bu söylentiler patlayan yanardağın curufları.

Mini Etekli ile Sıkma Baş...

İLHAN SELÇUK *14 kasım*

Refah Partisi'nin son yerel seçimlerdeki başarısına sevinenler var; mutluluğu İslamcı bir düzende bulacaklarına inananlar gün geçtikçe çoğalıyorlar; ama çoğu kişi de hem şaşırdı, hem koktu; bir köşe yazarı, ürkenlerin duygularını yansıtıyor: *'Tek başına iktidar olma şansı, Necmettin Hoca'nın gözlerini parlatmış bulunuyor. Atatürk Türkiyesi'nin 55 milyon insanı dehşet içindedir."* Gerçekten mi? Türkiye'de demokrasi topun ağzında mı? Seçimle gelen şeriat düzeni karşısında, demokrat kişi nasıl bir tutumu benimseyecek? Şimdi toplumun çeşitli kesimlerinde bu konular tartışılıyor, her kafadan bir ses çıkıyor. Önce bir ayrım yapalım: Seçim, demokrasinin *'olmazsa olmaz'* koşuludur; ama, yeterli değildir; *'Evrensel İnsan Hakları ve Temel Özgürlükler Sözleşmesi'*ndeki tüm koşullar gerçekleşmeden, ülkede demokrasi vardır, denemez. Daha açık deyişle: Kadın ile erkeğin eşit olduğunu benimsemeyen düzen sandıktan çıksa da demokrasi sayılamaz: Cins, ırk, din ayrımını dışlamayan rejimde özgürlükleri ara ki bulasın...

*

Ülkemizde servet-sefalet ikilemi gibi gün geçtikçe birbirine ters düşen iki toplum kesimi gelişiyor. Soyutlamayı bir yana bırakıp vurgulamak gerekirse bu iki kesimden birinin simgesi *'çarşaflı'* ya da *'başörtülü'* kadındır; *'sıkma baş'* da deniyor; saçlar görünmeyecek, topuklara kadar manto, çenesinin altından başlayarak örtülü; erkek eli sıkılmayacak, ama bu görüntü kimseyi aldatmasın, *'sıkma baş'* üniversiteye gider, araba kullanır, siyasette militandır, şeriat yolundaki savaşımın etkinliği içindedir, erkeğin güdümünde belirli bir amaç doğrultusunda çalışır.

Toplumun öteki kesimindeki kadın, sosyete dergilerinde boy gösteriyor, güzelliği nedeniyle zengin bir aileye gelin girmiştir; elbette evliliğini görücü usulüyle yapmadı; **'model'** olarak podyumlarda dolaşırken bir işadamının gözüne takıldı, gönlünü fethetti; **'sosyete'**de bilinir, gece klüplerinde dolaşır, **'dekolte'**sini sergileyen fotoğraflar renkli gazetelerde yayımlanır, *'mini etekli'* görüntüleriyle çevresinde kıskançlık yaratır, **'tüketim toplumu'** savurganlığının bayrağı gibi ortalıkta dalgalanır. Avrupa'nın başkentleri komşu kapısıdır; yazın yüzme havuzu, kışın dağ oteli; ama, ille de yoksul toplumda çekim ve tepki odağı...

Basınla birlikte özel televizyonlar da *'mutlu azınlık'* üzerine **'talk show'**lardan başlayarak

'lotarya' programlarına kadar geniş bir yelpazede yayın yapıyorlar. Peki, iki uç, iki kutup, bir arada ve birbirlerine hoşgörüyle bakarak yaşayabilecekler mi?

*

İşin püf noktası burada! *'Sıkma baş'* ile *'mini etekli'*nin *'İnsan Hakları ve Temel Özgürlükler Bildirgesin'*de buluşmaları çok güç.

'Şeriat' kuralları tartışılamaz dinsel hukuk düzenidir; *'mutlu azınlık'* için de demokrasi diye bir sorun yoktur. İran da böyle değil miydi? Tahran'ın jet sosyetesi, bizimkine rahmet okuturdu; ama mollalar gelince canına okundu. Afganistan, İran, Suudi Arabistan'a baktıkça, bizimkilerin Refah Partisi'nin gelişmesi karşısında dehşete düşmelerini doğal sayabiliriz.

*

'Sıkma baş' ile *'mini etekli'*yi yan yana yaşatacak düzenin adı demokrasidir.

Demokrasiyi de toplumdaki uçlar değil, halk kurar, üretir, yaşatır. Eğer halkı dışlayan bir rejim geçerliyse düzenin sağlıklı temeli yok demektir. O ülkede her şey olabilir; güvensizlik kol gezer, insanlar birbirinden korkar, birbirine düşmanlaşır, özgürlükler bıçak sırtındadır. Korkusuz bir toplum için halkın katılımını engelleyen bütün yasakların ortadan kaldırılmasından başka bir çıkar yol var mı?

Verem gençlerin yakasına yapıştı

GÜNDÜZ İMŞİR *17 kasım*

Tüberküloz ya da halk arasındaki yaygın adıyla verem, ülkemizde son 10 yılda yeniden tırmanış gösteriyor. batılı ülkelerin aksine ülkemizde özellikle genç ve yetişkinlerin olişturduğu üretken kesimde gözle görülür bir artış gösteren verem için uzmanlar, yeni ber kontrol programının vakit geçirilmeksizin ulgulanmasını öneriyorlar.

Uzmanlar veremle mücadelede en önemli unsur olarak eğitim eksikliğine dikkati çekerken, ülkemizde son 20 yılda yaşanan yoğun göç olaylarının etkin bir taramaya da engel olduğunu belirtiyorlar. Sağlık bakanlığı yetkilileri veremdeki tırmanışı doğrularken, Batılı ülkeler de HIV virüsü taşıyan AİDS'lileri öldüren veremle ilgili olarak yeni ilaçlar üretmeye koyuldular. Verem hastalığının artış nedenlerini öğrenmek için görüştüğümüz Yedikule Göğüs hastalıkları hastanesi uzman doktorlarından Emel Çağlar ile Veysel Yılmaz sorularımızı şöyle yanıtladılar:

-Ülkemizde tüberkülozun son yıllarda görülme sıklığı nedir?

ÇAĞLAR- Veremde özellikle son 10 yılda bir artış söz konusudur. 1970'li yıllardan sonra ülkemizde tüberkülozun kontrol altına alındığı veya giderek azaldığı şeklindeki resmi ifadeler hükümet, kamuoyu ve bu alanda çalışanların bilincinde konunun öneminin azalmasına sonuçta da bu kesimlerin destek kaybına neden olmuştur. Bu nedenle konunun üzerine gidilmesi gerektiğine inanıyorum.

Kurumunuzda en çok hangi yaştaki hastalarda tüberküloz görüyorsunuz?

YILMAZ- Bu yıl içinde hastanemiz polikliniğine göğüs hastalığından rahatsız 10 bin kişi başvurdu. Bu hastalar arasında tüberküloz vakasına da sıkça rastlıyoruz. Sıklıkla genç erişkin çağdaki hastalarda görüyoruz. 20-42 yaşlarındaki hastalarda yaygın bir şekilde görülüyor. Bu da genç üretken nüfusu kapsıyor.

-Hangi çalışma ortamları bulaşmayı etkilemektedir?

ÇAĞLAR- Özellikle küçük atölyelerde çalışanlarda rastlıyoruz. Örneğin konfeksiyon atölyeleri. Havalandırma veya, güneş ışığının yeterli olmadığı çalışma ortamları risk taşımaktadır. Çünkü hastalık solunum yoluyla bulaşmaktadır. Burada ilginç bir gözlemimi de aktarmak isterim: Eskiden demin bahsettiğim küçük atölyelerde çalışan kişiler tüberküloza yakalandıkları zaman ya patronlarının yardımı kanalıyla tedavi görürler ya da sigortalı oldukları için bir korunma altında olurlardı. Oysa son yıllar içinde -bu tamamıyla benim kişisel gözlemimdir- değişen hayat koşulları ve büyüyen işsizlik nedeniyle artık bu tip işyerleri tüberküloza yakalanan işçilerine yardım etmek bir yana bir daha işyerlerinde de çalıştırmamaktadır.

Tüberküloz tedavisi nasıl yapılıyor?

YILMAZ- Günümüzde tüberküloz ilaçlarla yüzde 100 tedavi edilebilen bir hastalıktır.

Tedavide kullanılan ilaçlar yeterli mi sizce?

YILMAZ- Hasta, düzenli yeterli kombinasyonda, yeterli süre aksatmadan ilaçlarını alabiliyorsa, alaç tedavisi yeterli olmaktadır. Ancak ilaçlara dirençli hastalar için belirli ilaçlara gereksinim vardır. Bu ilaçlar hayli pahalı olup ülkemizde hemen her verem tedavi merkezinde bulunmamaktadır.

Tüberküloz tedavisinde yetersizlik nedenleri olarak neleri gösterebiliriz?

ÇAĞLAR- En önemli faktör hastanın ilaçlarını kullanmamasıdır. Bugün her ne kadar tüberküloz yoksul hastalığı demekten uzaksak da, veremin yaygın görüldüğü riskli kişiler yine eğitim ve ekonomik düzeyi düşük olanlardır. Bu tip hastalar hekimlerin ve kurumların önerilerine karşın, ilaçlarını kullanmamakta ısrar etmektedirler.

-Dünyada AIDS'ın sık rastlandığı ülkelerde tüberkülozun öldürücü etkisinden söz ediliyor? Sizce ülkemiz için böyle bir durum söz konusu mu?

YILMAZ- Bir kere AIDS hastalığı ülkemizde yaygın bir şekilde görülen bir hastalık değildir. Bu konu ara sıra bizim ülkemizde de tartışılmaktadır. Ancak bizde ileri sürülenler mantıktan uzak iddialardır. Bu görüşü ileri sürenler öyle bir hava yaratmaktadırlar ki sanki insan önce tüberküloz oluyor sonra AIDS'e yakalanıyor. Yani durum tam tersine işleniyor. Konu AIDS'li yani HIV virüsü taşıyanlarda ayrıca tüberküloz da görüldüğünde ölüm belki

de çabuklaşıyor.

ÇAĞLAR- Batılı ülkelerde tüberküloz kontrol altına alındığı için belirli ilaçlar artık üretilmiyor. Ancak AIDS'li hastalarda son dönemde görülmeye başlanan tüberküloz hastalığı için yeni yeni ilaçlar üretilmeye başlandı.

Tüberkülozun önlenmesi için alınması gereken önlemler sizce nelerdir?

ÇAĞLAR- Ülkemizdeki tüberküloz sorununun geniş bir kesimce tüm ayrıntılarıyla tartışılmasına ve günümüz toplumunun gereksinimlerine uygun, yeni bir kontrol programının oluşturulmasına ve bunun mümkün olan en kısa zamanda gerçekleştirilmesine büyük gereksinim bulunmaktadır.

YILMAZ- Tüberküloz hastalığı ilaçlar yeterli sürede, verilen dozaja uygun aksatılmadan alındığında yüzde 100 tedavi edilmektedir.

Ülkemizde tüberküloz en yaygın olarak Güneydoğu Anadolu bölgesinde görülüyor. Bu bölgede her bin kişiden 7.44'ü tüberkülozlu. İkinci sırada yer alan Karadeniz bölgesinde ise tüberküloz, her bin kişiden 4.80'inde görülüyor. Bu bölgeleri Trakya 3.97, Doğu Anadolu 3.73, Marmara 3.66, İç Anadolu 2.48, Akdeniz 2.32 ve Ege 1.86 ile takip ediyor.

Dr. **Emel Kibaroğlu,** sadece 1990-1991 yılları arasında yaklaşık 47 bin yeni tüberkülozlu hasta tespit ettiklerini vurgulayarak, hastalığın yeniden yaygınlaşması nedenlerini şöyle özetledi:

-Türkiye'nin mücadeleyi ileri endüstri ülkelerinden çok daha az kaynaklar ile başarmaya çalışması.

- Toplumda verem olarak da adlandırılan tüberkülozun hâlâ utanılacak bir hastalık olarak kabul edilmesi ve tedaviden kaçınmaları.

- Hastalığın çok sayıda ilaçla uzun süre tedaviyi gerektirmesi nedeni ile hastada yarattığı bıkkınlığın düzensiz ve yetersiz tedaviye neden olması.

- Hastalığa karşı duyarlılığın azalması.

- Yurdumuzda mikrop almış kişi sayısının hâlâ çok yüksek olması.

- Halkın koruyucu sağlık hizmetleri konusunda çok duyarlı olmaması nedeni ile aşılama çalışmalarında hedefe tam ulaşılamaması.

Türkiye'de tüberkülozun ayakta tedavisi Sağlık Bakanlığı'na bağlı 253 verem savaş dispanserinde yapılıyor.

Bulaştırıcı özellikte olan ve klinik durumları ile yatırılması gereken hastalar yine Sağlık Bakanlığı'na ait 22 göğüs hastalıkları hastanesi ve 11 verem pavyonunda tedavi ediliyor.

Yargı reformu geçti

19 kasım

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Demokratikleşmenin omurgasını oluşturan ve Cumhurbaşkanı **Turgut Özal** tarafından veto edildiği için ikinci kez TBMM'de görüşülen Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nda (CMUK) değişiklik öngören tasarı, dün genel kurula katılan milletvekillerinin oybirliğiyle kabul edildi.

TBMM'deki görüşmelere; Başbakan **Süleyman Demirel**, Başbakan Yardımcısı **Erdal İnönü** ile SHP ve DYP milletvekillerinin hemen hemen tamamı katılırken DYP'den ret oyu vereceğini açıklayan İstanbul Milletvekili **Bedrettin Dalan** oturumda yer almadı. Buna karşın diğer CMUK karşıtı DYP milletvekilleri oturuma katıldılar. ANAP Genel Başkanı **Mesut Yılmaz** ile ANAP grubunun yarıdan fazlası görüşmeler sırasında genel kurulda bulunmadılar. Diğer muhalefet partilerinin liderleri de oturuma girmezken. HEP'liler de genel kurulda yer almadılar. Buna karşın ANAP, RP, CHP ve MÇP'den kimi milletvekillerinin CMUK lehine oy verdikleri dikkat çekti. CMUK'un tartışmalı konusu olan gözaltı süreleri ile ilgili anlaşmazlık, DYP-SHP grup başkan vekillerinin verdikleri ortak önerge ile giderildi. Buna göre bireysel, adi suçlarda gözaltı süresi 24 saat olarak saptanırken bireysel terör olaylarında gözaltı süresi 48 saat, toplu terör olaylarında ise 15 gün olarak hükme bağlandı. Gözaltı süresi konusunda, yargıç kararı zorunlu kılınırken, olağanüstü hal bölgesinde bu sürelerin iki katının uygulanması kabul edildi.

Başbakan Süleyman Demirel, yasanın kabul edilmesinden sonra, **"CMUK'u çıkardık. Hayırlı olsun"** dedi. Cumhurbaşkanı'nın yasayı yeniden veto edebileceği anımsatıldığında Demirel, **"Dönerse, dönsün. Yeniden çıkarız"** yanıtı verdi. CMUK'un terör suçlarında işkenceyi meşrulaştırdığı gerekçesiyle karşı çıkılan 31. maddesi de yeniden düzenlendi. Terör suçlarında da sorgulama biçimi ve kanıtların toplanması bakımından, yasal olmayan yol-

lardan elde edilen kanıtların geçersiz sayılacağı öngörüldü.

CMUK TASARISI NELER GETİRİYOR?

● Cumhuriyet savcısı, sanıklar, sanık avukatları, davacılar ve bunların avukatları, gerekli gördükleri takdirde reddi hâkim talebinde bulunabilecekler.

• Reddi hâkim talebi, asliye mahkemeleri için söz konusu ise ağır ceza mahkemeleri, ağır ceza mahkemeleri içinse, o yerdeki bir sonraki ağır ceza mahkemesince karara bağlanacak.

● Gözaltı ve gözaltına alma terimleri, **"gözlem"** ve **"gözlem altına alma"** olarak değişiyor. Gözlem süresi üç haftayı geçemeyecek. Bu sürenin yetmeyeceğinin anlaşılması halinde, talep üzerine her defasında üç haftayı geçmemek üzere ek süreler verilebilecek. Ancak, bu sürelerin toplamı üç ayı geçemeyecek.

● Sanık, resmi müesseseye gönderilirken, soruşturma dosyası da birlikte gönderilecek. Dosyanın bütünüyle gönderilmesinde sakınca gören yargıç, bazı belgelerin suretlerini gönderebilecek.

● Altı aya kadar hürriyeti bağlayıcı cezayı gerektiren suçlarda, sanık ancak suçun toplumda infial uyandırması veya ikametgâhının tespit edilememesi durumunda tutuklanabilecek.

● Sanık, hakkında tutaklama müzekkeresi düzenlendikten hemen sonra ve en geç 24 saat içinde hâkim önüne çıkarılacak.

Sanığı, en yakın hâkim önüne getirmek için gerekli süre, söz konusu 24 saatlik süreye dahil edilmeyecek.

● Bazı haller dışında sanığın sorgusunda cumhuriyet savcısı ve avukat bulundurulacak. Sanık hakkındaki tutma kararının devam edip etmeyeceğine karar verilmeden önce, cumhuriyet savcısı ile avukat dinlenecek.

● Hazırlık soruşturmasına esas olacak tutukluluk süresi, en azla 6 ay olacak. Kamu davasının açılması durumunda, bu süre tutuklulukta geçen süre dahil iki yılı geçmeyecek. Yedi yıl ve daha fazla süreli hürriyeti bağlayıcı cezalar ile ölüm cezasını gerektiren suçlarda, tutuklama sebebine,delillerin durumuna ve sanığın şahsi hallerine göre, tutukluluk halinin devamına ya da sona erdirilmesine veya nakdi kefaletle salıverilmeye karar verebilecek.

• Gerek güvenlik görevlileri, gerekse savcı tarafından ifade alınırken, sanığa yükletilen suçlar anlatılacak.

Yani sanığın hakları yüzüne okunacak. Sanığa, avukat tutma hakkının olduğu bildirilecek. Avukat tutabilecek durumda değilse, baro tarafından avukat temin edilebileceği anlatılacak. Sanığın yakınlarına yakalandığına dair bilgi verilecek.

● Sanığa, **"konuşma hakkı"**nın olduğu söylenecek. Yine, sanığa, şüpheden kurtulabilmesi için, somut delillerin toplanmasını talep hakkı olduğu bildirilecek. Kendi lehine hususları anlatması için imkân tanınacak.

● İfade, sağın ya da ifade veren kişinin mutlak surette **"özgür ifadesi"**ne dayanacak. Kötü davranarak, zorla ilaç verilerek, yorarak, aldatarak, bedensel cebir ve şiddet kullanarak, işkence yapılarak, bazı araçlar kullanarak (elektrik, tazyikli su vs.) iradeyi bozan bedeni ve ruhi müdahalelerde bulunarak ifade alınmayacak. Yine, ifadesi alınan ya da sorgusu yapılan kişiye **"yasaya aykırı vaat"**te bulunulmayacak. Söz konusu bu yasaklanan yöntemlerle alınan ifadeler **"rıza olsa dahi"** delil olarak kabul edilemeyecek.

● Sanık, soruşturmanın her aşamasında bir veya birden çok avukatın yardımından faydalanabilme hakkına sahip olacak. Polis ve öteki güvenlik güçlerince yapılacak sorgulamalarda, yalnızca bir avukat bulundurma hakkı olacak. Savcılık soruşturmasında ise bu sayı üçü geçemeyecek.

● Zabıtaca yapılan soruşturma da dahil olmak üzere, soruşturmanın her aşamasında, avukatın yakalanan kişiyle görüşmesi mümkün olacak. Sanıkların sorgu süresince avukat bulundurma veya avukatlarından hukuki yardım isteme hakları engellenemeyecek, kısıtlanamayacak.

● Avukatlar, hazırlık evraklarıyla, dava dosyasının tamamını inceleme ve istedikleri evrakın kopyasını alma hakkına sahip olacaklar. Ancak, avukatın soruşturma evraklarıyla, dosyayı incelemesi, hazırlık soruşturmasının amacını tehlikeye düşürecek gibi görülüyorsa, bu durumda savcılığın talebi üzerine, sulh hukuk hâkimliğince bu hakka kısıtlama getirilebilecek.

● Yakalanan ve tutuklanan kişiler, vekâletname aranmaksızın avukatlarıyla **"yalnız olarak"** ve **"başkalarının duyamayacağı"** bir ortamda görüşebilecek, sanık ve tutukluların avukatlarıyla yazışmaları da **"denetim"**e tabi tutulmayacak.

● Soruşturma ve kovuşturma organlarının hukuka aykırı olarak elde ettikleri deliller, hükme esas alınamayacak.

● DGM ve sıkıyönetim mahkemelerinin görev alanına giren suçlarda, yasanın tutukluluk, salıverilme, sanığa haklarını okuma, avukat seçme ve avukatla serbest görüşme ile ilgili maddeleri uygulanmayacak.

AT'deki Kargaşa

ERGUN BALCI *20 kasım*

1993'te gümrük duvarlarını indirmeye, 1995'te de ortak savunma ve para politikası uygulamaya hazırlanan Avrupa Topluluğu, birleşme hedefinden ne denli uzak olduğuna ilişkin her geçen gün yeni bir örnek veriyor.

Topluluk içinde ABD ile ticaret savaşı konusunda patlak veren sürtüşmede Fransa yalnızlığa itildi. Washington'la köprüleri atmayı göze alamayan Bonn hükümeti, Paris'e ilk kez doğrudan baskı yaparak tarım ürünlerini destekleme politikasından taviz vermesini istedi. Böylece AT içinde birbirine en yakın iki ülke olan Almanya ile Fransa arasındaki ilşikilerde soğuk bir hava esmeye başladı. Bu olgu, Alman-Fransız işbirliğine biraz tedirginlikle bakan İngiltere ile Hollanda gibi ülkelerin herhalde gizli bir memnunluk duy-

malarına yol açmıştır. İngiltere ve Hollanda, Fransa ile Almanya'nın NATO'dan bağımsız bir *'Avrupa Ordusu'* kurma girişimlerine hiçbir zaman sıcak bakmadılar. Fransa'nın BAB'ı (Batı Avrupa Birliği) NATO'dan bağımsız bir yörüngeye oturtma çabaları da, ABD'nin Avrupa'dan çekilmesini istemeyen İngiltere ve Hollanda tarafından kuşku ile karşılandı.

Saf değiştirerek Fransa'ya cephe alan ülke, sadece Almanya değil. Tarım ürünleri tartışmasında genellikle Paris'i destekleyen Roma da, Fransa'yı eleştirerek AT'yi bölmekle suçladı. Ancak Paris, AT içinde yalnız kalmasına karşın uzlaşmaz tutumunu sürdürüyor. Ülkede mart ayında seçimler yapılacak. Sosyalist hükümet, tarım ürünlerini destekleme politikasından ödün verdiği takdirde çiftçi nüfusun ayaklanacağından ve seçimi kaybedeceğinden korkuyor.

AT'de ticari çekişme sürerken bu kez Fransa ile Almanya arasında Fransa'nın silah satışlarından kaynaklanan yeni bir sürtüşme patlak verdi.

Fransa'nın Tayvan'a 2.5 milyar dolarlık 60 Mirage 2000-5 jeti satmaya karar vermesi Almanya'yı telaşlandırdı. Çünkü Çin, Fransız-Alman ortak yapımı olan 12 tane Airbus uçağı sipariş etmiş durumda. Bonn hükümeti, Çin'in Tayvan'a savaş uçağı satan Fransa'ya öfkelenerek Airbus siparişinden vazgeçmesinden korkuyor. Almanya bu takdirde zarar edecek. Fransa ise Mirage satışından kazanacağı para ile zararını rahatça kapatabilecek. Paris, silah sanayiini, özellikle Amerikan F-16 uçaklarının rekabeti karşısında pazarlarını kaybeden Dassault firmasını korumaya kararlı. Başka bir deyişle Avrupa Birliği'nin en ateşli savunucusu olan Paris *"Önce, ulusal sanayim ve ulusal çıkarlarım, sonra ortak çıkarlarımız"* diyor.

Almanya'nın elinden ise Çin'in öfkesini yatıştırabilmek için *"Bölgede askeri dengeyi değiştirmeye yönelik girişimleri kınamaktan"* başka bir şey gelmiyor. Ne var ki sesini çok fazla da yükseltmiyor. Zira Bush yönetimi de Tayvan'a F-16 uçakları satmayı kabul etmiş durumda. Peki ya Çin, Batılıların Tayvan'a uçak satışlarına karşı misilleme olarak İran ve Suriye'ye silah satışlarını arttırırsa?

Batılı hükümetler buna karşı da seslerini pek yükseltecek durumda değiller. Çünkü hem kendi firmaları İran'a gelişmiş teknoloji satıyor hem de ABD, Suudi Arabistan'a ultra modern F-15 jetlerini satmaya hazırlanıyor.

Yeni Dünya Düzeni'nde aslında değişen fazla bir şey yok. Batılı ülkelerin pazar rekabeti tüm hızıyla sürüyor. Dünyaya birleşme örneği sunmaya hazırlanan AT ise şimdilik kendi içinde giderek daha fazla bölünüyor.

Dazlaklar 3 Türk'ü yaktı

DİLEK ZAPTÇIOĞLU *24 kasım*

MÖLLN- Almanya, üç Türkiye vatandaşına mezar oldu. İki Türk kadını ve on yaşındaki bir Türk kız çocuğu önceki gece Neonazilerin saldırısına kurban gitti. Ülkenin kuzeyindeki Schleswig-Holstein eyaletinin Mölln kasabasında dün gece kısa aralıklarla iki bina kundaklandı. 51 yaşındaki **Vahide Aslan** ile torunu 10 yaşındaki **Yeliz Aslan** ve Türkiye'den gelen misafirleri 20 yaşındaki **Ayşe Yılmaz**, feci şekilde yanarak öldü. Dokuz Türk yaralandı. Yaralılardan iki çocuğun hayati tehlikede olduğu bildirildi. Yangın sonucu 43 vatandaşımız evsiz kaldı. Bonn Büyükelçiliğimiz yayımladığı basın bildirisiyle olayı kınayarak Alman makamlarını failleri en kısa zamanda yakalayarak şiddetle cezalandırmaya çağırdı. Üç Türk'ün hayatına mal olan sinsi saldırı, Almanya'daki vatandaşlarımız arasında büyük üzüntü ve öfke yarattı. Berlin'de dün akşam Türkler, büyük bir matem yürüyüşü düzenlediler.

Kuzey Almanya'da Lübeck yakınlarındaki 17 bin 500 nüfuslu Mölln kasabasında dün gece saat 00.30 ile saat 00.45'te iki ayrı binada yangın çıktı. Burada uzun yıllardır yaşayan Türk işçileriyle ailelerinin oturduğu binaların yanmaya başlamasından sonra kasabanın polisine ve itfaiyeye telefon eden Neonaziler, olayı üstlendiler. Telefonda ırkçı sloganlar atan failler, başka kundaklama olaylarına da girişeceklerini söylediler ve konuşmayı **"Heil Hitler"** diyerek bitirdiler.

F. Alman Cumhuriyet Savcılığı, cinayet savıyla soruşturma başlattı. Almanların oturduğu birçok bina arasından Türklerin evlerinin seçilmiş olması, faillerin kasabayı iyi tanıdıklarına işaret ediyor. Soruşturmayı yerinden yürüten Lübeck Başsavcısı **Günter Möller,** halkı polisle işbirliği yapmaya ve faillerin yakalanması için bilgi vermeye çağırdı. Yangından kurtulmak için çarşafları ve perdeleri birbirine bağlayıp aşağı sarkıtan vatandaşlarımızdan yaralanan dokuzu hastanede tedaviye alındı. İki çocuğun yaralarının çok ağır olduğu bildirildi. Kış ortasında açıkta kalan 43 Türk dün belediyeden kendilerine yatacak yer gösterilmesini istedi.

Bu olayla birlikte Almanya'da üç gün içinde ırkçı saldırılara kurban gidenlerin sayısı beşe yükseldi. Üç gün önce ise Berlin'de bir Alman genci öldürülmüştü. Wuppertal'daki olay gece meyhanede bir müşterinin ırkçı konuşmalar yapan Almanlarla tartışması sonucu meydana geldi. Adamı **"Yahudi olmakla"** suçlayan Neonaziler üstüne içki döküp ateşe verdiler ve sonra cesedi sakladılar. Berlin'deki olayda ise Doğu Berlinli 27 yaşındaki bir genç metro istasyonunda aşırı sağcılarla tartışırken bıçaklanarak öldürüldü.

Şimdiye kadar daha çok yabancı mültecilere yönelen saldırıların Türkleri hedef almasına an meselesi gözüyle bakılıyordu. Dün Almanya'da yaşayan

1 milyon 600 bini aşkın vatandaşımız, ölümler karşısında üzüntüden çok öfkeyle tepki gösterdiler. Vatandaşlarımız yıllardır Almanya'da çalıştıklarını, karşılığında can güvenliğinin bile sağlanamadığını belirterek isyan ediyor ve Ankara'nın kendilerine sahip çıkmasını istiyorlar.

Türk dernekleri, dün yayımladıkları bildirilerle halkı **"sakin olmaya"** ve öfkeye yenilmemeye çağırdılar. Bildirilerde Almanya'da çok sayıda insanın bu saldırıları kınadığı ve yabancılarla barış içinde birlikte yaşamaktan yana olduğu hatırlatıldı. Olay dün akşam Berlin'in merkezinde Türkiye Göçmenler Birliği'nce düzenlenen bir matem yürüyüşüyle kınandı.

Özellikle Türk gençlerin misilleme eylemlerine girişmesinden endişelenen Alman polisi Berlin'de ek güvenlik önlemleri aldı.

Dün dünyanın dört bir yanında gazete ve televizyon muhabirlerinin başvuru yağmuruna uğrayan Bonn Büyükelçimiz Dr. Onur Öymen'in kamuoyuna mesajı şöyle:

"Dün gece Mölln şehrinde yabancı düşmanlarının hunharca saldırısı sonucunda ikisi kadın biri çocuk olmak üzere üç vatandaşımızın hayatını kaybetmesi, dokuz vatandaşımızın yaralanması Almanya'daki Türkleri derin üzüntüye boğmuştur.

Yıllardan beri bu ülkede yaşayan Almanya'nın refahına ve gelişmesine katkıda bulunan bu masum vatandaşlarımızı sırf Türk oldukları için öldürenler bir insanlık suçu işlemişlerdir. Alman makamlarının bu canileri en kısa zamanda yakalayarak şiddetle cezalandırmalarını bekliyoruz." Mesaj şöyle devam ediyor:

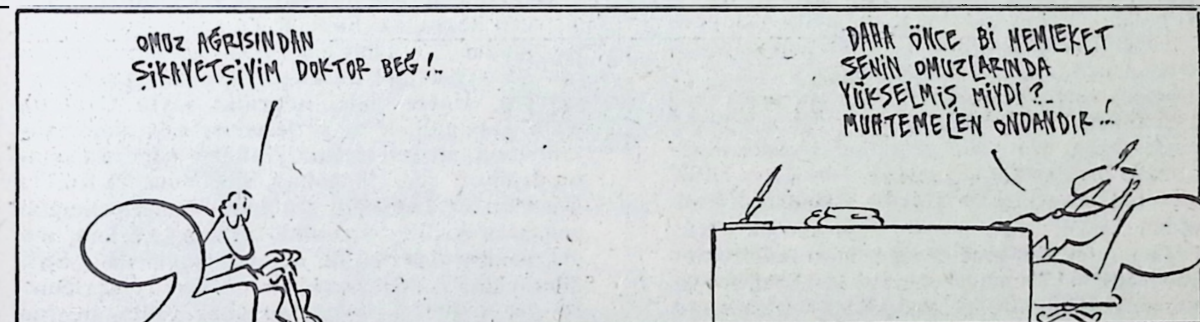
"Zengin bir tarih tecrübesine sahip bulunan Almanya'nın ülkesinde bulunan bütün yabancıların can ve mal güvenliği koruyacak siyasi iradeye ve güvence sahip bulunduğuna inanıyoruz. İnsan haklarının en açık ve en vahim bir ihlalini oluşturan bu terörist saldırıya karşı Almanya'da bütün siyasi kuruluşların ve insan hakları örgütlerinin tepki göstermelerini bekliyoruz."

Türkiye'nin Almanya Büyükelçisi Onur Öymen, dün olayı öğrenir öğrenmez Londra'yı arayarak Başbakan ve Dışişleri Bakanı'na, olaya duyulan tepkinin Alman Başbakanı **Kohl**'e iletilmesini önerdi. Başbakan **Süleyman Demirel**, Cumhuriyet'e, Kohl ile bir görüşme yapmadığını ve yapmayacağını bildirdi.

Büyükelçi Öymen, ayrıca Türkiye'den bir parlamento heyetinin derhal Almanya'ya giderek olayı incelemesini önerdi.

Almanya'daki cenazelerin Türkiye'ye gelmesinden sonra büyük bir törenle Neonazi hareketlerinin telin edileceği de bildiriliyor.

Başbakan Süleyman Demirel, bir soru üzerine, olaydan büyük üzüntü duyduğunu belirterek **"Dışişleri Bakanlığımız bir açıklama yayımladı. Alman hükümetine daha önce böyle olayların olmaması tarafımızdan iletilmişti. Dışişlerimiz lazım gelen temasları yapıyor. Alman makamlarının bu tür olayları önlemesini istiyorum"** dedi.

IMF'den Ankara'ya üç uyarı

25 kasım

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Uluslararası Para Fonu (IMF) tarafından hazırlanan üç ayrı raporda, Türkiye ekonomisindeki **"tehlike sinyalleri"**'ne dikkat çekildi. Uluslararası Para Fonu'nun başlıca endişelerini, aşırı ücret artışları, Türk Lirası'ndan kaçış ve bazı sanayi sektörlerinde rekabet gücünün kaybedilmesi oluşturuyor.

IMF heyeti Ankara'daki **"konsültasyon"** görüşmelerini sürdürüyor. Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nda görüşmelerde bulunan heyete, bu hafta Maliye ve Gümrük Bakanlığı **"ev sahipliği"** yapacak.

Ancak, IMF tarafından hazırlanan son raporlarda, Türkiye ekonomisindeki bazı gelişmeler **"tehlike sinyali"** olarak değerlendiriliyor. **Cüneyt Arcayürek**'in Brüksel'den bildirdiğine göre, IMF tarafından son dönemde hazırlanan üç ayrı raporda tehlikeli gelişmeler şu noktalarda toplanıyor:

1- İşçi ve memur ücretlerindeki artışlar, enflasyonu körükleyici nitelikte. Anti enflasyonist politikalar izlenecekse, önce bu konuda karar alınmalı, bu verimsiz harcama kaleminde tasarrufa gidilmelidir.

2- Piyasalarda, Türk Lirası'ndan kaçış, ileri boyutlara varmış durumda TL Türkiye'de şu anda adeta alışveriş aracı olmaktan çıkmıştır, dolar artık TL'nin ikamesi durumuna gelmiştir. Bankalardaki döviz tevdiat hesapları, adeta Türk Lirası mevduatla yarışıyor. Sağlıklı bir ekonomide bu türden gelişmelere rastlanmaz.

3- Türk sanayii, bazı sektörlerde, hem teknoloji, hem maliyet açısından rekabet gücünü yitirmeye

başladı. Karar organlarının, Türk sanayiinde öncelikli sektörleri belirleyerek, bunlara rekabet gücünü yeniden kazandıracak politikaları yürürlüğe koyması gerekiyor.

HDTM yetkilileri, Türkiye ekonomisinin IMF'ye eski bağımlılığının sona erdiğine dikkati çekerek, şöyle konuşuyorlar:

"Uygun deyimle, Türkiye ekonomisi artık IMF'den mezun oldu. Şu anda Türkiye'de bulunan heyetin yapmakta olduğu görüşmeler, olağan konsültasyon görüşmeleridir. Bu görüşmeler sonucunda hazırlanacak rapor, IMF yönetim kuruluna bile sunulmayacak. Artık çok acil bir durum yoksa, Türkiye raporları, IMF yönetim kurullarında iki yılda bir ele alınıyor."

IMF heyetinin yapmakta olduğu görüşmelerin bazı bürokratlar tarafından **"önemsenmemesi"**'ne karşılık, hükümetin gündeminde bulunan vergi reform paketinin Türk kamuoyuna bile açıklanmadan heyete anlatılacak olması **"dikkat çekici"** bulundu. Türkiye Odalar Borsalar Birliği, yetkilileri Cumhuriyet'e şunu söylediler:

"Demek ki, hükümet bu heyete kendi iç kamuoyundan fazla önem ve itibar atfediyor. TOBB olarak vergi konusunda Türkiye çapında yaptığımız araştırmalar sonucu elde ettiğimiz uzlaşma platformunda ortaya çıkan vergi önerilerini hükümete sunduk.

Ama bu önerilerimizin ne kadarının ciddiye alınarak tasarıya eklendiğini bile hâlâ bilmiyoruz. Hükümet, tasarıyı bizden sır gibi saklıyor. IMF heyeti vergi tasarısı hakkındaki görüşlerini rapor etse de, biz de, içinde ne var ne yok öğrenebilsek..."

Çalışanlara ILO güvencesi

26 kasım

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı **Mehmet Moğultay**'ı istifa noktasına getiren ILO sözleşmeleri, dün TBMM Genel Kurulu'nda görüşüldü.

İşçi temsilcilerinin korunmasıyla ilgili 135 sayılı sözleşme ile memurlara sendika hakkı tanıyan 87 ve 151 sayılı sözleşmeler onaylandı. Muhalefetin engellemesi ve DYP grubunun da konuya yeterli ilgiyi göstermemesi nedeniyle geçen hafta sözleşmeler gündeme gelmiş, ancak TBMM'den çıkmayınca, Moğultay istifa tehdidinde bulunmuştu.

Devlet Bakanı Başbakan Yardımcısı **Erdal İnönü** tarafından ikna edilen Moğultay'ın çok önem verdiği sözleşmeler, dün genel kurul gündeminde ilk sırada ele alındı. Görüşmeleri Türk-İş ve DİSK genel başkanları, ILO Türkiye Temsilcisi Prof. Rüçhan Işık ve çok sayıda sendikacı da izledi. ILO'nun 7 sözleşmesinden ilk olarak işletmelerde işçi temsilcilerinin korunması ve onlara sağlanacak kolaylıklar hakkında 135 sayılı sözleşmenin onaylanmasının uygun bulunduğuna ilişkin yasa tasarısı ele alındı.

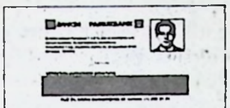
Bu tasarı görüşülürken, ANAP Malatya Milletvekili **Yusuf Bozkurt Özal, "Gündemde 117 kanun tasarısı bulunduğunu, 113. sıradaki tasarının birinci sıraya geldiğini, sözleşmeler hakkında yeterli bilgileri bulunmadığını"** söyledi. Görüşmelerin ardından oylama yapıldı. Sözleşme, 222 oyla kabul edildi.

Daha sonra işten çıkarmalara yargı güvencesi getiren ILO'nun 158 sayılı sözleşmesinin görüşülmesine geçildi. ANAP grubu adına konuşan İstanbul Milletvekili **Emin Kul,** iş güvencesi yasa önerisinin bir yıldır Bakanlar Kurulu'ndan çıkmadığını söyledi.

Parti grupları adına yapılan konuşmalardan sonra söz alan Moğultay, Emin Kul'u anlamanın olanaksız olduğunu vurgulayarak **"Sizin getirip de buradan geçiremediğiniz sözleşmelere de biz sahip çıkıyoruz. Hatta doğal lideriniz Sayın Özal da yurtdışına gidince bu sözleşmelerle övünme hakkını kendinde bulacaktır. Kahramanlık iddiasında değilim"** dedi. Moğultay, SSK Yönetim Kurulu üyesi **Enver Topçoğlu** hakkında davalar açıldığını anımsatarak **"73 trilyonluk bir olay varken, sen gel, bu kurulda kal mı demeliydim?"** dedi. SSK konusunda, Türk-İş Genel Kurulu'nda da açıklamalar yapacağını söyleyen Moğultay, istifa girişimi konusunda da şunları söyledi: **"Bir yandan sözleşmelere olumlu oy verme iddiasında olacaksınız, bir yandan karar yeter sayısı isteyeceksiniz, görüşmelerin tamamlanmasını engelleyeceksiniz. Benim kararım, milletvekilliğini bırakmaktı. Sayın Genel Başkanımın emredici tavrı karşısında kararımı değiştirdim."**

ARALIK

Pamukbank Prestige Card
için Hizmet Ekibi'ni
yılın 365 günü, günün
24 saati arayabilirsiniz.
(1) 288 14 14
PAMUKBANK PRESTIGE

Cumhuriyet

69. YIL SAYI 24632 / 4000 TL. (KDV içinde) KURUCUSU YUNUS NADİ (1924-1945) BAŞYAZAR NADİR NADİ (1945-1991) 6 ARALIK 1992 PAZAR

'Kara Ses' kimin sesi?

Cemaleddin Hoca'nın Köln'deki bir spor salonuna girişi böyle görüntülenmişti.

Merkezi İstanbul olan Federe İslam Devleti

Cemaleddin Kaplan, Federe İslam Devleti'nin kurulduğunu nisan ayında Almanya'da açıkladı.

İlan edilen İslam devletinin vatanı genel anlamda dünya, özel anlamda Anadolu'dur. Hükümetin merkezi İstanbul'dur.

Federe İslam Devleti'nin ortak dili Arapçadır. Ama herkes anadilinde serbesttir. Bu devletin ordusu bütün Müslümanlardır.

Dr. FULYA ATACAN'ın yazı dizisi

12. Sayfada

PAZAR KONUKLARI

Mary Broxup

İştiyak Ahmed

Batı Osmanlı'dan korkuyor

İran yerine Türkiye

İslamiyet'in uyanışını ve Türkiye ile Türk cumhuriyetlerinin ilişkisini, siyaset bilimcileri yorumladı

LEYLA TAVŞANOĞLU'nun söyleşisi

6. Sayfada

Memur hakkını istiyor

▶ **26 BİN MEMUR ALANA ÇIKTI** Kamu çalışanları sendikalarınca düzenlenen mitinglere İstanbul'da 5 bin, İzmir'de 4 bin, Zonguldak'ta ise 15 bin kişi katıldı. 14. Sayfada

▶ **BEYAZ YÜRÜYÜŞ** Türk Tabipleri Birliği Merkez Konseyi'nce Ankara'da düzenlenen yürüyüşe katılanların çoğunluğunu yeni mezun pratisyen hekimlerin oluşturması dikkat çekti. 14. Sayfada

▶ **PETKİM'DE EYLEME DEVAM** İzmit'teki Petkim işçileri, 48 saat süreyle başlattıkları "işyerine kendini hapsetme ve satışları engelleme" eylemini dün de sürdürdüler. 15. Sayfada

YILMAZ VE MERAL SORULARI YANITLADI [illegible] 14. Sayfada

İstanbul Gaziosmanpaşa'da düzenlenen mitinge 5 bin kişi katıldı. (Fotoğraf: ZAFER AKNAR)

ODTÜ Ekonomi Bölümü Öğretim Üyesi

Prof. Dr.
YAKUP KEPENEK
her pazartesi günü 7. sayfada
ANKARA PAZARI
köşesinde

▶ Kepenek, Kırı Enstitüsü ve Hukuk Fakültesi çıkışlı. Amerika'da ekonomi doktorası yaptı... YÖK karşıtı...

▶ Kepenek, Türkiye'nin ekonomi dünyasına Başkentin ekonomi politiğinden bakacak...

'Ankara Pazarı' köşesi yarın ve her pazartesi günü

Somali'ye Türk askeri gidecek

Ankara, BM'nin, Somali modelini Bosna için de uygulamasını istiyor

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Türkiye, Somali'ye yapılacak müdahaleye asker göndermeye hazırlanırken, aynı müdahalenin Bosna-Hersek'e yapılması için de bastırıyor. Cumhurbaşkanı Turgut Özal, ABD Başkanı George Bush'la yaptığı telefon görüşmesinde Somali'de olduğu gibi Bosna-Hersek'te de ABD liderliğinde bir müdahaleye gerek olduğunu söyledi. Başbakan Süleyman Demirel, Somali'ye askeri müdahale kararı çıkaran BM Güvenlik Konseyi'ni, Bosna-Hersek için de aynı yaklaşımı göstermesi için uyardı. Dün akşam olağanüstü toplanan Bakanlar Kurulu, BM kararı çerçevesinde Somali'ye Türk askeri gönderilebilmesi için TBMM'den izin istenmesine karar verdi. Bakanlar Kurulu ayrıca, Bosna-Hersek ve eski Yugoslavya'daki diğer cumhuriyetlere asker gönderilebilmesi konusunu da TBMM'nin onayına sunacak.

Cumhurbaşkanı Turgut Özal, dün Mısır'a gitmeden önce Esenboğa Havaalanı'nda, telefonla ABD Başkanı Bush'u aradı. Özal, görüşmeyle ilgili olarak şu açıklamayı yaptı:

"Başkan Bush'u dün (önceki gün) aradım. Bugün biraz evvel kendisi ile uzun uzun görüştüm.

Görüşmenin esas konusu Bosna-Hersek'ti. Bu görüşmede kendisine Bosna'daki durumun çok kötü şekilde inkişaf ettiğini, her türlü tecavüzün, her türlü çirkin hareketin orada yapılmakta olduğunu, dünyanın artık buna seyirci kalmaması gerektiğini anlattım.

Arkası Sa. 14, Sü. 6'da

SOMALİ OPERASYONU BAŞLIYOR [illegible] 9. Sayfada

GÜNCEL

CÜNEYT ARCAYÜREK

Dönüş

KYOTO/ANKARA - Uzun Japon gezisinin ana hedefini Başbakan Demirel basın toplantılarında şöyle anlatıyor:

"Demokratik Türkiye'yi, ayakları üzerinde duran ve gelecek vaat eden Türkiye'yi Japonlara tanıtmak!"

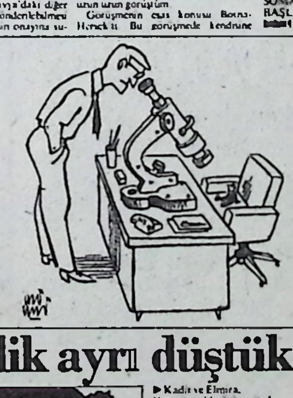
Başbakan'a göre ilk hedef buydu. İkinci hedef, aslında, birinci hedefin ana öğesiydi. Türkiye'ye Japon yatırımını çekmek!

Singapur'da 150 milyar dolar, çalışacağı ülkeler, yatırım yöreleri arıyor.

Japonya'da belki de bir o kadar... Ama, Japon ve Singapur sermayesini çekebilmek için "çok çalışmak gerekiyor."

Bir Başbakan gezisiyle yetinmek, Japonya gibi zor ülkeler için elbette yetersiz. Üstelik Japonya gibi devletin yerini iş dünyasının aldığı ülkelerde, işadamlarının bulup

Arkası Sa. 15, Sü. 1'de

Beşiktaş'ın yenilmezlik unvanını G.Saray sildi

▶ 1. Ligde 48 haftadır yenilgi yüzü görmeyen Beşiktaş, ezeli rakibi Galatasaray'a 1-1 yenildi. İnönü Stadı'ndaki maçta Beşiktaş'tan Recep ve B. Metin, G. Saray'dan Muhammed kırmızı kartla oyundışı kaldı. Sarı-kırmızılılar bu galibiyetle çarşamba günkü Roma maçı için moral buldu. 16. Sayfada

EFES LİGDE DE FIRTINA GİBİ 16. Sayfada

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Çarpıklığın Düzeltilmesi

Bir ülkenin demokrasisi ve hukuk devletini yaşama geçirebilmesi, yalnız yasalarla gerçekleşmez.

Kimi zaman ve yerde yasalar kâğıt üzerinde kalabilir, kamuoyu tepki göstermez, çünkü toplum hukuk devleti ve demokrasi yolunda yeterli kültürü özümseyememiştir.

Türkiye'nin anayasa tarihçesinde bu durum 19'uncu yüzyıldan beri izleniyor. Bu köşenin boyutları, yaşanan olayları ayrıntılarıyla yazmaya elverişli değildir; ancak iki çarpıcı örnek göstermekle yetinelim.

1876 tarihli ilk anayasamızı İkinci Abdülhamit rafa kaldırdığı zaman, kamuoyunda tepki görülmemişti; Sultan, 33 yıl buyurganlığını sürdürdü; sonunda ordu, müstebit padişahı devirdi.

Bu olayın tersi de var: 1961 Anayasası, Türkiye'de sosyal devleti içeren demokratik bir anayasaydı. 27 Mayıs hareketiyle gerçekleşmişti, ama, halk, anayasaya sahip çıkamadı. Çünkü toplumda demokrasi bilinci o düzeye ulaşmamıştı.

21'inci yüzyıla yaklaşırken ne yazık ki bu konuda "ileri"ye uzanabilmiş değiliz.

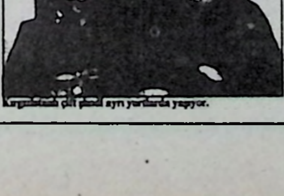
Anayasa sorunu yine gündemde.

Hazin bir olgu...

82 Anayasası'nın on yıl sonra toplumun gerisinde kalmasını da bu bakımdan hazin değil, olumlu bir olgu olarak değerlendirmek gerekir. Son günlerde (bütün eksikliklerine karşın) yargı reformunun ve ILO sözleşmelerinin parlamentoda onaylanması...

Arkası Sa. 14, Sü. 1'de

Evlendik ayrı düştük

Kırgızistan'dan gelen çift ayrı yerlerde yaşıyor.

▶ Kadir ve Elmira, Kırgızistan'da üniversitede okurken tanışıp evlenmiş. Evlendikten bir hafta sonra da öğrenimlerini Türkiye'de devam etmek için kalkıp İstanbul'a gelmişler.

▶ Kırgızistan'dan baldızları, eniştelerinin de yurtlarda birlikte kalabileceğini... Ne var ki, Kırgızistan'daki hesap Türkiye'ye uymamış.

[illegible] 15. Sayfada

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Kara Ses

Kamuoyumuzda 'Kara Ses' diye bilinen Cemaleddin Kaplan kim?

1928 yılında Erzurum'un İspir ilçesinde doğmuş. İmamlığa başladığı zaman ilkokul mezunu bile değil. Askerliğini yaptıktan sonra ilkokulu, ortaokulu ve liseyi dışarıdan bitiriyor.

1966 yılında Ankara'da İlahiyat Fakültesi'nden mezun olduktan sonra Diyanet İşleri Başkanlığı'na müfettiş olarak atanıyor.

Sonra Diyanet İşleri Başkanlığı Özlük İşleri Müdürü.

Arkası Sa. 15, Sü. 7'de

Stockholm'den

Dazlaklara öneriler: Tarih okuyun

GÜRHAN UÇKAN

▶ Ülkenin en büyük gazetesi Dagens Nyheter, Dazlaklara "Polisten dağıttıktan sonra evinize gidin ve biraz tarih okuyun" diye ders verdi.

Tel Aviv'den

Rüküşlüğün cazibesi

DİLEK KOÇ

▶ İsrail sokaklarında, rüküşlerin görkemli cazibesine kapılıp bakakalıyorum. İşte, morlu, pembeli, şalına, şalvarına dolanarak kaybolmuş bir hatun, başında tuhaf bir fötr...

Madrid'den

'İçimizdeki Franco'yu öldürmeliyiz'

ALİ KIŞLAK

▶ Kimilerinin tanrılaştırdığı, kimilerinin de gerçekten ölçüsüyle tanrının İspanya'ya yaptığı en büyük haksızlık, aykırılık, anormallik olarak algıladıkları Franco, doğumunun yüzüncü, ölümünün en yedinci yılında daha bir sevinkanlılıkla, daha bir nefretle ve özlemle anılıyor.

Tokyo'dan

Durgunluk gelenekleri zorluyor

KORKMAZ İLKORUR

▶ Japonya'da, çalışanları, özellikle de yaşlıları son kullanmaya teşvik etmek psikolojik bunalımlara yol açıyor. 'Boş zaman' kavramına yabancı olan Japonların yaratılan boş vakitleri nasıl kullanacakları merak konusu oldu. 8. Sayfada

İRAN

'Çekiç Güç yerine Bölgesel Güç'

▶ İran'ın Ankara Büyükelçisi Bagheri, yabancı güçlerin bölgedeki varlığından rahatsız olduklarını söyledi. Bagheri 'İran Zirvesi'nde bu yönde bir karar çıkmasını beklediklerini de ifade etti. 14. Sayfada

ABD'NİN ÇEKİÇ GÜÇ ÇIKARMASI 14. Sayfada

BUGÜN / DERGİ

Sigaradan kaçış

Özal kaybetti

1 aralık

Ankara (Cumhuriyet Bürosu) - ANAP, uzun tartışmalar ve yargı savaşının ardından dün toplanan olağanüstü kongre ile bölünme noktasına geldi. Genel Başkan **Mesut Yılmaz**'ın büyük üstünlük sağladığı ve divan başkanlığını genel merkezin adayı **Yılmaz Hocaoğlu**'nun açık farkla kazandığı kongrede, Özal'ın desteklediği genel başkan adayı **Mehmet Keçeciler**, tartışmalar üzerine konuşmaktan vazgeçerek, salonu terk etti. Keçeciler, salondan ayrılırken, Cumhuriyet muhabirine, **"Bu koşullarda ANAP'ta politikayı sürdüreceğini sanmıyorum"** dedi. Keçeciler'in ayrılmasından sonra yapılan oylamada Yılmaz'ın istediği tüzük değişiklikleri 812 oyla kabul edildi. Kongreden sonra Keçeciler ve ekibi, Selahattin Usta'nın lokantasına giderek, akşam yemeği yedi. Yemekten sonra, hep beraber Cumhurbaşkanı **Özal**'ı ziyarete giden Keçeciler ve arkadaşları, Özal'ın kongre sonucundan değil, salonda kendisine karşı takınılan tutumdan rahatsızlık duyduğunu ve olayı **"vefasızlık"** olarak değerlendirdiğini dile getirdiler.

Muhalefetin **"sahte belge"** gerekçesiyle yaptığı itiraz dün mahkemece reddedilirken, olağanüstü kongre Genel Başkan Mesut Yılmaz'ın üstünlüğü ile toplandı. Ankara Selim Sırrı Tarcan Spor Salonu'nda, geniş güvenlik önlemleri altında başlayan kongrede, Yılmaz açık farkla üstünlük sağladı. Gizli oyla yapılan divan başkanlığı seçiminde. Yılmazcıların adayı Yılmaz Hocaoğlu 652, muhalefetin adayı **Yıldırım Akbulut** 342 oy aldı. Divan başkanlığı seçimi yer yer çıkan tartışmalar ve itirazlar arasında gerçekleştirildi.

Divanın oluşumundan sonra kürsüye gelen Yılmaz, parti içindeki gelişmeleri ve tartışmaları anlatan bir konuşma yaptı. Yılmaz, yaptığı konuşmada, ANAP'lıların kula kulluk edecek insanlar olmadığını belirterek, **"Bizim parçalanmamızı bekleyenler avuçlarını yalayacaklardır"** dedi. Yılmaz, ANAP'ın DYP ile birleşeceği yolundaki iddialara da yanıt vererek, ANAP ile DYP arasında hem çağ hem de dağ farkı olduğunu, ANAP'ın yarını, DYP'nin ise geçmişi temsil ettiğini kaydetti.

Konuşması sık sık delegelerin alkışlarıyla kesilen Yılmaz, muhalefete **"ittifak"** çağrısı yaptı ve istediği tüzük değişikliklerinin gerekliliğini savundu.

Konuşmasının ardından, uzun süre ANAP'ın propagandada kullandığı müzikler eşliğinde alkışlanan Yılmaz, ön sıradaki bir sandalyenin üzerine çıkarak delegeleri selamladı.

Divan başkanı Hocaoğlu, Yılmaz'ın konuşmasından sonra, konuşmak isteyenlere söz vereceğini duyurdu. Bu sırada Keçeciler yerinden işaret ederek konuşma isteğini belirtti. Hocaoğlu, yazılı olarak başvuranlar olduğunu bildirerek, Keçeciler'e 5. sırada söz vereceğini bildirdi.

Divan başkanlığı seçiminde büyük fark yemeleri üzerine yeni çıkışlar için arayışa giren muhalifler ise Keçeciler'e Yılmaz'dan hemen sonra söz verilmesini istediler. Muhaliflerden Malatya Milletvekili **Talat Zengin**, Keçeciler'e ilk sırada söz verilmesi nedeniyle Hocaoğlu ile tartıştı. Hocaoğlu, sıraya göre söz verdiğini anlatırken Keçeciler ve arkadaşları salonu terk etmek üzere ayağa kalktılar. Muhaliflerin salonu terk edeceğini anlayan Hocaoğlu, bunun üzerine Keçeciler'e ilk sırada söz vereceğini duyurduysa da dışarıya yönelen Keçeciler ve arkadaşlarını durduramadı.

Keçeciler, salondan ayrılırken, gazetecilere, **"delegenin özgür iradesinin engellendiğini, kongrenin hukuki olmadığını"** bildirerek **"durumu değerlendireceklerini"** söyledi.

Kongre salonundan muhalefetin Kavaklıdere'deki karargâhına giden Keçeciler, Cumhuriyet muhabirinin, **"Bu koşullarda ANAP'ta politikayı sürdürecek misiniz"** sorusuna ise **"Çok zor. Sanmıyorum..."** yanıtını verdi.

Keçeciler, ekibiyle birlikte Kavaklıdere karargâhında, kısa bir durum değerlendirmesi yaptıktan sonra, gazetecilerin sorularını yanıtladı. Keçeciler, **"kongre salonunun ANAP'la ilgisi olmayan bir kalabalık tarafından doldurulduğunu, böyle bir atmosferde değil kongre, en basit bir toplantının bile yapılamayacağını"** söyledi. Divan başkanlığı seçim sonuçlarının sıhhati hakkında da endişeleri olduğunu vurgulayan Keçeciler, **"Kongrede herkesten önce söz istediğim ve tüzük gereği MKYK üyelerinin önceliği olmasına rağmen bana söz verilmedi. Kongrenin adil olduğunu, eşit imkânlar içinde yapıldığını kimse söyleyemez"** dedi.

Keçeciler, kongre ile ilgili son değerlendirmelerini 1-2 gün içinde yapacaklarını bildirdi. Daha sonra yandaşlarına hitap eden Keçeciler, **"kongrenin ANAP'a yakışmadığını, her türlü hilenin, adaletsizliğin uygulandığını, davetli alınmayacak diye Ankara'nın en küçük spor salonunun tutulduğunu, davetiyelerin ANAP'la ilgisi olmayan kişilere dağıtıldığını"** anlattı. Keçeciler, **"Bu insanların sözleri başka, icraatları başka. Kendilerinden farklı düşünenlere hayat hakkı tanımıyorlar. ANAP'ın bugünkü hali, bizim kurduğumuz ANAP'tan çıktığını gösteriyor. Bizim partimiz böyle bir kongre yapmazdı. ANAP, çizgisinden sapmıştır. ANAP kavgacı bir azınlığın elindedir"** diye konuştu.

Kongreden sonra Keçeciler ve ekibi, önce alternatif genel merkezde, daha sonra Cinnah Caddesi üzerinde bulunan Hüsnü Doğan'ın bürosunda değerlendirme toplantıları yaptılar. Ekip, daha sonra Güneydoğu mutfağı ile meşhur Selahattin Usta'nın lokantasına giderek akşam yemeği yedi.

Yemekten sonra hep beraber Cumhurbaşkanı Özal'ı ziyarete giden Keçeciler ve arkadaşları, Özal'ın kongre sonucundan değil, salonda kendisine karşı takınılan tutumdan rahatsızlık duyduğunu ve olayı **"vefasızlık"** olarak değelendirdiğini dile getirdiler.

Kongrede daha sonra, seçimli olağanüstü kongre için delegelerin salt çoğunluğunun imzasını öngören tüzüğün 59. maddesinin değiştirilmesi önerisi, oybirliğiyle kabul edildi. Tüzük değişikliğinde de

delegelerin salt çoğunluğunu öngören 108. maddedeki değişiklik önergesi, 812 oyla kabul edilirken, bu oylamada ret oyu kullanan çıkmadı.

Tüzük değişikliklerinin kabul edilmesinin ardından kürsüye gelerek bir teşekkür konuşması yapan Mesut Yılmaz, hiç kimsenin ve zümrenin partisi olmadığını bildirdiği ANAP'ın rüştünü ispatladığını söyledi. Yılmaz şunları söyledi:

"ANAP, önümüzdeki mart ayında 10 yaşında bir parti olacak. Siyasi rüştünü ispat etmiş bulunmaktadır. Ben sizin seçtiğiniz ve bugün yeniden güven tazelediğiniz genel başkan olarak, olağan kongrede yeniden aday olana kadar, yetkilerimi yine sizin seçtiğiniz kurullar dışında, kimseyle paylaşmayacağım."

Salonda, **"Artık akıl kazansın", "Vatanı ve Anavatan'ı böldürmeyeceğiz", "Girmeden tefrika bir millete, düşman giremez, toplu vurdukça yürekler onu top sindiremez. Mehmet Akif Ersoy", "Liderimiz başkanımız Mesut'umuz, sensin vatan için tek umudumuz"** pankartları yer alıyordu. Tribünlerin Yılmaz yandaşlarınca doldurulduğu dikkat çekerken, bu partililer ellerinde, **"Mesut Yılmaz seninleyiz"** yazılı kâğıtları sallayarak sürekli tezahürat yaptılar.

Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın oğlu **Ahmet Özal**, saat 10.30'da spor salonuna gelişinde **Abdülkadir Aksu** ve **Muzaffer Atılgan** tarafından karşılandı.

Ahmet Özal salona girerken, Yılmaz yanlısı partililer, **"Mesut nerede, biz oradayız"** sloganları attılar.

Genel başkan adayı Mehmet Keçeciler, Ahmet Özal'dan 5 dakika sonra geldi. Keçeciler'in gelişi sırasında Muzaffer Atılgan, Yıldırım Akbulut'a, salona alınmayan partilileri göstererek, **"Adalete bak, adalete"** deyince, Şükrü Yürür, "Bu şartlarda kongre olmaz" karşılığını verdi. Bir yanına Yıldırım Akbulut'u, diğer yanına **Hüsnü Doğan**'ı oturtan Mehmet Keçeciler'in, salondaki Yılmaz ekibinin hâkimiyetini görünce yüzü asıldı.

Keçeciler, salon koşullarının ANAP'a yakışmadığını, bu koşullarda seçim yapılamayacağını söyledi. Keçeciler, **"Kongre sonrasında ANAP bölünür mü"** sorusuna da **"ANAP'ın fikirleri yaşayacaktır, bunu bozmak isteyenler olsa bile"** karşılığını verdi.

Yılmaz, partililerin yoğun tezahüratları ve alkışları ile konfeti ve karanfil yağmuru altında Adana Milletvekili Yılmaz Hocaoğlu ile kol kola başkanlık kürsüsüne çıktı.

Yılmaz'ın salona girişinde, **"Mesut başbakan", "Yılmaz nerede, biz oradayız", "Türkiye Türkiye", "Taban nerede, delege orada"** sloganları, genel merkezin davetlisi partililer tarafından atılırken, salonun ortasında oturan delegelerin sakin oldukları dikkat çekti.

Adayların Kayalar tarafından açıklanması sırasında da itirazlar oldu. Keçeciler yanlısı Muzaffer Atılgan önce Akbulut'u öneren önergenin okunmasını istedi.

Kürsüde uzun tartışmaların ardından Kayalar, önce Hocaoğlu'nu aday gösteren önergeyi okudu. İki aday olması ve salondaki karışıklık nedeniyle divan başkanlığı için gizli oyla seçim yapıldı. Ancak oylama sırasında muhalefette yer alan milletvekilleri ve delegeler hükümet komiserine sık sık itirazda bulundular.

Cumhurbaşkanı Özal'ın eşi, İstanbul delegesi **Semra Özal** da salona, divan başkanlığı seçimi başlarken saat 12.30 sıralarında geldi.

Divan başkanlığı seçimi saat 14.00 sıralarında sonuçlandı. 1002 delegenin katıldığı seçimde 8 oy geçersiz sayıldı. 652 oy Hocaoğlu için kullanılırken, Akbulut'a 342 oy çıktı.

Keçeciler, sonuç için **"baskı nedeniyle delege iradesinin tecelli edememesi"** yorumunu yaparken Akbulut, **"Daha evvel bu oylamanın hukuki olmadığını, eşit şartlarda yapılmadığını, delegenin baskı altında olduğunu, hem hükümet komiserine hem de divan başkanına yazıyla bildirdik. Kongrenin cereyan tarzı ortadadır. Sağlıklı sonuç beklemiyordum"** diye konuştu.

Mesut Yılmaz'ın kongre başarısı seçim bölgesi Rize'de de havaya ateş edilerek ve havai fişek atılarak kutlandı.

ANAP'a karşı yeni parti

2 aralık

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - ANAP 2. Olağanüstü Kongresi'ni terkeden Konya Milletvekili **Mehmet Keçeciler** ve 15 milletvekili arkadaşı, dün ANAP'tan istifa ettiler. 3 ile 6 ay içinde yeni bir parti kurmayı hedeflediklerini bildiren Keçeciler, **"Sayın Özal bizim liderimizdir. Ne zaman siyasete dönme kararı verirse, başımızın üstünde yeri var"** dedi.

Keçeciler, dün bir basın toplantısı düzenleyerek, istifa kararlarını ve gerekçelerini şöyle açıkladı:

"Dün (önceki gün) yapılan Anavatan Partisi 2. Olağanüstü Kongresi'nde, siyasete başladığımız partinin artık tanınamaz hale geldiğini, statükocu bir tavır aldığını, üzüntüyle müşahade ettik. Genel Başkan Sayın Yılmaz'ın, kongrenin demokratik ve adil bir ortamda geçeceğine dair verdiği sözün tam tersine, şimdiye kadar görülmemiş bir şekilde Anavatan Partisi ile ilgisi olmayan militanlarla doldurulmuş salonda, bir baskı altında yapılması da, Sayın Yılmaz'a hiçbir güvenimizin kalmamasına sebep olmuştur.

ANAP'ı canlandırmak, millete umut verecek programlarla ortaya çıkmasını sağlamak için son bir çare olarak, seçimli olağanüstü Kongre toplanmasını istedik.

Partimizi, kurulu çizgisine çekmek için sarfettiğimiz iyiniyetli gayretler, dün benzeri görülmemiş baskı ve antidemokratik tavırlarla engellenmiştir.

Artık Mesut Yılmaz yönetimindeki Anavatan Partisi'nin sorumluluğunu taşıyamacağımızı aziz milletimize duyuruyoruz."

Keçeciler, daha sonra salonda bulunan milletve-

killeri, parti yöneticileri ve delegelerin alkışları arasında, istifa edenlerin isimlerini açıkladı. Keçeciler'in bazı adları unutması üzerine, salondan sesler yükseldi ve istifa edenler kendi adlarını bağırdılar.

Keçeciler, salondaki gürültüyü susturmak amacıyla **"Bu toplantıları sürdüreceğiz. İstifaların devamı gelecek. Bizsiz ANAP nasıl olurmuş, görecekler"** diye konuştu.

ANAP'tan istifa ettiklerini açıklayan milletvekilleri şunlar:

Mehmet Keçeciler (MKYK üyesi-Konya), **Yıldırım Akbulut** (Eski genel başkan ve Başbakan-Erzincan), **Hüsnü Doğan** (MKYK üyesi-Kurucusu-İstanbul), **İbrahim Özdemir** (MKYK üyesi-Kurucu-İstanbul), **Hüseyin Aksoy** (Eskişehir), **Halil Şıvgın** (MKYK üyesi-Kurucu-Ankara), **Gaffar Yakın** (Afyon), **Naci Ekşi** (İstanbul), **Ercüment Konukman** (Kurucu-İstanbul), **Engin Güner** (İstanbul), **Leyla Yeniay Köseoğlu** (MKYK üyesi-Kurucu-İstanbul), **Tunca Toskay** (İstanbul), **Fevzi İşbaşaran** (İstanbul), **Esat Canan** (Hakkari), **Yusuf Bozkurt Özal** (Malatya).

Parti kurucusu olan eski Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı **Mehmet Altınsoy** ile eski milletvekili kuruculardan **Aycan Çakıroğulları, Cemil Çiçek, Kazım Oksay** ve **Fahir Sabuniş** de istifalarını verdiler.

Eski Bakanlardan **Cengiz Tuncer, Sabahattin Aras, Ahmet Kurtcebe Alptemoçin, Ercan Vuralhan** ve **Ahmet Karaevli**'nin de bulunduğu 50'nin üzerinde eski milletvekili ile Hakkari İl Başkanı **Evliya Parlak** da ANAP'tan ayrıldılar.

Mehmet Keçeciler, bir süre sonra grup kuracak sayıya ulaşacaklarını ve istifaların süreceğini savunarak, **"Bazı arkadaşlarımız, artık ANAP'ta barınamazlar. Bir süre sonra onlar da ayrılacaklar"** diye konuştu.

İstifa eden milletvekillerinin önceki gece Cumhurbaşkanı Özal ile temas ettikleri öğrenildi. Özal'ın, istifaya ilişkin basın toplantısı metninin, **Işın Çelebi** tarafından hazırlanmasını istediğini belirten muhalifler, Çelebi'nin istifa etmemesine şaşırdılar.

Çelebi'nin istifa etmemesine şaşırdılar. Çelebi'nin de, alternatif genel merkeze, hazırladığı basın toplantısı metnini bir kurye eşliğinde gönderdiği ifade edildi.

Keçeciler, 3 ile 6 aylık bir süre içinde yeni bir parti kurmayı hedeflediklerini, ancak bu konuda aceleci davranmayacaklarını söyledi.

Yeni partinin statükocu olmayacağını, mevcut partilere benzemeyeceğini, ülkenin ve milletin tamamını kucaklayacağını aktaran Keçeciler, yeni bir parti kurma hazırlıkları yürüten **Aydın Menderes** ile dirsek temaslarına ilişkin bir soruya, **"Geniş tabanlı ve herkesi kucaklayacak bir oluşuma, memlekete hizmet edecek herkese kapımız açık"** yanıtını verdi.

Yeni partinin liderinin kendisi olup olmayacağı sorusuna da, **"O konuyu arkadaşlarımızla görüşeceğiz"** karşılığını veren Keçeciler, TBMM'de grup kuracak güçleri bulunduğunu bildirdi.

Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın, yeni kurulacak partide görev yapıp yapmayacağına ilişkin soruya Keçeciler, şu karşılığı verdi:

"O, Sayın Cumhurbaşkanımızdır. Politikanın dışındadır, ama o bizim liderimizdir. Onu, Cumhurbaşkanlığı'na, biz tertemiz oylarımızla seçtik.

Şimdi milletin Cumhurbaşkanı'dır. Ne zaman **siyasete dönme kararı verirse, başımızın üzerinde yeri olacaktır."**

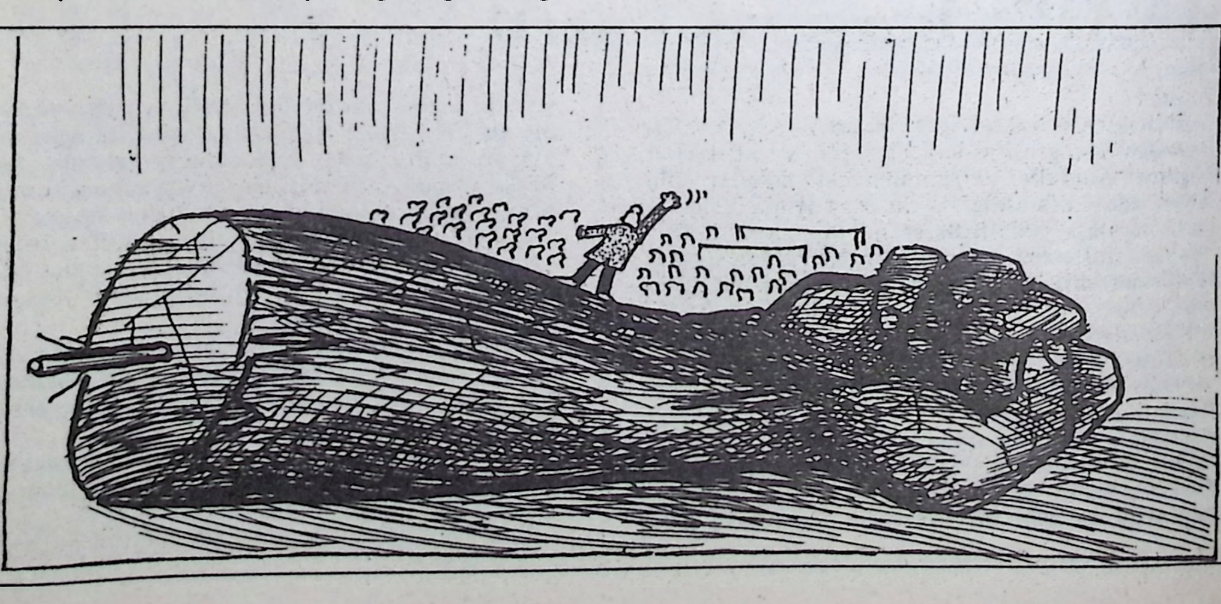
Parti kurma çalışmaları sırasında Cumhurbaşkanı Özal'la görüşüp görüşmeyecekleri sorusuna da Keçeciler, **"Biz, kendi işimizi kendimiz yaparız"** yanıtını verdi.

RP Genel Başkanı **Necmettin Erbakan** ile temasları olup olmadığı sorusuna Keçeciler, gülmekle yetindi.

Keçeciler ve arkadaşlarının ardından 120 eski milletvekili ile Turgut Özal'ın eşi ANAP İstanbul delegesi **Semra Özal,** kızı **Zeynep Özal** ile oğlu **Ahmet Özal**'ın da bugün ANAP'tan istifa etmeleri bekleniyor.

İstifacı milletvekillerinin, kendilerine katılmasını istedikleri eski Devlet Bakanı ve İzmir Milletvekili Işın Çelebi, karar vermek için birkaç gün düşünmek istediğini bildirdi.

Partiden istifa eden milletvekillerinin bugün saat 10.30'da bir basın toplantısı düzenleyecekleri açıklandı.

Boşa Giden Yağ...

İLHAN SELÇUK *5 aralık*

'Yağdanlık' denince aklınıza ne gelir?

Makine parçalarına yağ akıtmak için kullanılan ve ince uzun borusu olan bir kap..

O kadar mı?

Sözlüğe baktım; oltayla balık avlarken kullanılan ipeği yağlamaya yarayan bir deri parçası varmış, adına yağdanlık denirmiş. Sonra ortaçağın Hıristiyan hacıları kutsanmış yağ taşımak için yağdanlık denen bir şişeyi yanlarında taşırlarmış; ama, durun bitmedi; sözcüklerin serüveni bitmez, tükenmez; her sözcüğe zaman ve mekân içinde yeni anlamlar yüklenir. 12 Eylül'den sonra politika dünyasında parlayan **Turgut Özal**'ın basındaki yağcılarına da *'yağdanlık'* deniyor. Sanırım, sözcüğü bu anlamda ilk kullanan **Hasan Pulur**'dur.

ANAP'taki son kongrede Özal kaybedip de **Mesut Yılmaz** kazanınca, yağdanlıkların işi güçleşti.

*

Özal ne diyor:

"Ben zenginleri severim, fakirleri sevmem.." Eski Yunan'da olsa şöyle konuşacaktı: *"Ben efendileri severim, köleleri sevmem.."* Geçen yüzyılların Amerikası'nda olsa, Sayın Cumhurbaşkanı'nın ağzından bal akacaktı: *"Ben beyazları severim, zencileri sevmem.."* Eğer bir mantık çarpıksa, düzeltmeye olanak yoktur; 21'inci yüzyıla yaklaşırken Türkiye'de *"zenginleri severim, fakirleri sevmem"* diyen bir *'Cumhurbaşkanı'*nın yaşadığını, ileride *'tarih baba'* kırmızı kalemle not edecek... Özal *'vizyon'* sahibiymiş.

'Yenilikçi' imiş..

*'2. Cumhuriyet'*i kuracakmış; programını bilgisayarına yüklemiş, başkanlık sistemi (elbette başkan kendisi olacak), eyalet düzeni ve seçimle gelecek eyalet valileriyle oluşan *'2. Cumhuriyet'*i yönetecek kadroları da saptamış, dünyanın her yanında -en çok da Amerika'da yaşayan *'değerli gençleri'* programlamış, Çankaya'da elinin altında danışmanlar ordusu var ya, her şey hazır bekliyor...

Neyi bekliyor?

Yeni bir 12 Eylül bekleyemez, belki de ANAP'ta Mesut Yılmaz'ın kaybetmesini bekliyordu..

Olmadı.. Mesut Yılmaz, Özal'ın *'vizyon'*unu kavrayabilecek çapta değil; ama, *Keçeciler* kazansaydı.. Keçeciler (Özal'ın vaktiyle *"Cahiliye devri artıkları"* dediği kadronun başı), ANAP'ta ağır bassaydı, Cumhurbaşkanı Çankaya'da bilgisayarına yüklediği *'vizyon'*unu hayata geçirebilecek ve 2000'e doğru yeni bir *'transformasyon'* yaşatacaktı Türkiye'ye..

Ah, *'Cahiliye devri artıkları!..'*

Neden kaybettiniz? Bari yeni bir parti kurun da, çıkmaz ayın son çarşambasında, Sayın Özal Çankaya'dan inip başınıza geçsin, Türkiye'yi tek başına evire çevire yönetsin..

*

İnsan, insan olmak istiyorsa, çağımızın değer yargılarında ne yapacağı yazılıdır..

İnsan, özgürlüklerden yana olacak.. Sömürüye ve emperyalizme karşı duracak.. Eşitsizliğe karşı çıkacak.. Kadın-erkek eşitsizliğine, sınıfsal eşitsizliğe, etnik eşitsizliğe karşı savaşımı benimseyecek.. Allahaşkına, bütün bunları bir yana iteleyip 83 rejimini benimsemiş ve *"Ben zenginleri severim, fakirleri sevmem"* diyebilen bir Özal'a yağdanlık olunur mu? Bari yağdanlık olmak için doğru dürüst bir seçim yapın..

Ki yağınız boşa gitmesin..

Somali'ye asker muhalefeti böldü

7 aralık

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Hükümetin, Somali'ye asker göndermek ve Bosna-Hersek'te güç kullanma doğrultusunda olası bir BM kararına katılmak için TBMM'den izin istemesine RP karşı çıkarken, ANAP ve CHP **"şartlı"** destek verdiler. Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı **Erdal İnönü, "Orada insanlar açlıktan ölürken, kendisine saygı duyan bir devlet olarak kayıtsız kalmak bizim için çok ters bir durum. Biz hükümet olarak bu yardıma katılmak için TBMM'ye öneri götüreceğiz"** dedi. RP lideri **Necmettin Erbakan, "TBMM'yi, Somali'de ABD emrine asker verme teklifini reddetmeye, buna mukabil Müslüman ülkelerle birlikte Bosna'ya askeri müdahalede bulunma ve asker gönderme kararını almaya davet ediyorum"** diye konuştu. CHP Genel Başkanı **Deniz Baykal**, kararı **"Ortak bir sorumluluk konusu"** olarak değerlendirdiklerini, Somali'ye asker gönderilmesini destekleyeceklerini, ancak kararın Bosna-Hersek ile ilgili bölümünün, BM'nin bu konudaki eğiliminin kesinlik kazanmasından sonra belirlenmesini yararlı gördüklerini söyledi. ANAP Genel Başkan Yardımcısı **Ekrem Pakdemirli, "Meclis'e gelecek olan kararı, Bosna-Hersek öncelikli olmak kaydıyla destekliyoruz. Hatta hükümet, bu kararı kendi grubu vasıtasıyla ilave ettirseydi, belki siyaseten daha başarılı olurdu"** dedi. Pakdemirli, Bosna-Hersek'e askeri müdahalenin şart olduğunu vurguladı.

BM Güvenlik Konseyi'nin aldığı Somali'ye asker gönderme kararının hükümetçe desteklendiğini, Somali nüfusunun büyük bir bölümünün de Müslüman olduğunu belirten SHP Genel Başkanı Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Erdal İnönü, anayasanın 92. maddesine göre, yurtdışına askeri güç gönderme yetkisinin TBMM'de olduğunu söyledi. Geçmiş iktidarın anayasanın bu maddesini dikkate almadığını belirten İnönü, **"Bizler hükümet olarak askeri güç için TBMM'ye başvuracağız. Ancak bu başvurumuzla birlikte Bosna-Hersek'te devam eden katliamların sona erdirilmesi için TBMM'den askeri güç gönderilmesi için de izin isteyeceğiz"** diye konuştu.

Hükümetin Somali ve olası bir BM kararına karşı Bosna-Hersek'te güç kullanımına katılmak için TBMM'den izin istemesine RP lideri Erbakan karşı çıktı. Erbakan dün düzenlediği basın toplantısında, Sırpların ABD ve Batı desteği ile Hitler'i bile geride bırakan vahşet sergilemesine ABD'nin sessiz kalmasına dikkat çekti. ABD'nin, Bosna-Hersek'te imhanın sürmesine katkıda bulunduğunu iddia eden Erbakan, şöyle konuştu:

"Bir taraftan hal böyleyken, diğer taraftan ABD, Somali'ye askeri müdahale için o gün karar alıyor. Demirel de aynı gün emre itaat edip, ABD'nin en sadık bağlısı olduğunu ispatlamaya çalışıyor. Gerçekte, Somali'de iç savaşı başlatan ve destekleyen ABD'nin kendisidir. Bir Müslüman ülkeyi aç ve perişan ettikten sonra, sözde yardımda bulunma gösterisi altında Hıristiyanlık propagandası yapıp, Somali'yi ve Afrika'yi Hıristiyanlaştırmak için yoğun planlar yürüten ABD'dir. Gönderilecek askerler, ABD'nin komutası altında olacaktır."

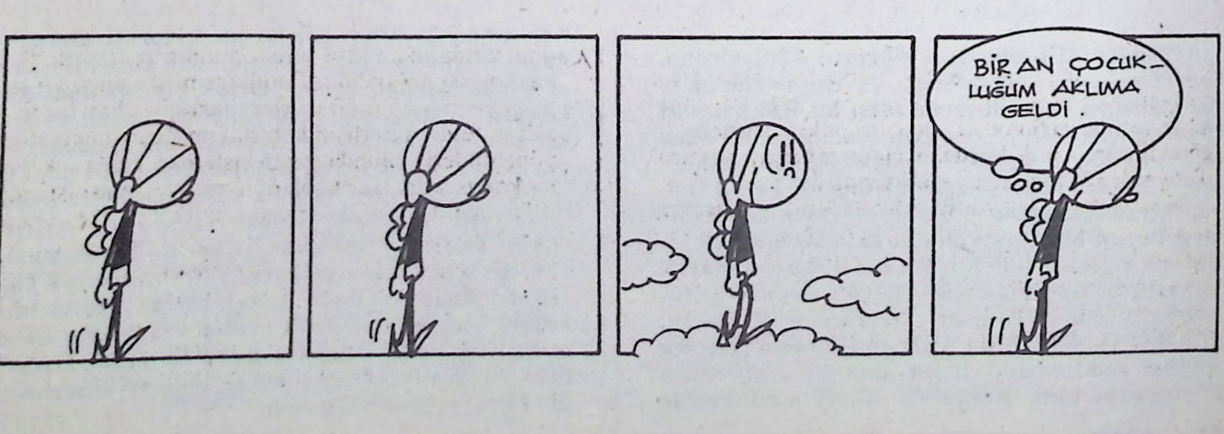
Somali'ye her türlü insani yardımın yapılmasının kendi davaları olduğunu vurgulayan Erbakan, **"Somali'ye çok daha yakın oldukları halde Sudan ve Suudi Arabistan gibi ülkeler ABD emrine asker vermiyorlar da, biz niçin hemen 'başüstüne' diyoruz? Çünkü Demirel, ABD'nin gözüne girmeye çalışıyor. Kendisinden bu davranışların hesabı sorulacaktır. Biz ABD uşaklığına karşıyız. Demirel'in bu davranışı gösteriyor ki, Türkiye'nin artık bağımsızlığı kalmamıştır"** diye konuştu. Erbakan, **"ABD'nin emri ve planları için Somali'de savaşırken hayatlarını kaybedecek askerlerin cenaze törenlerinde, daha acı bir konuşma yapmaya mecbur kalmamayı"** diledi.

CHP Lideri Baykal, Cumhuriyet'e yaptığı açıklamada, **"BM Güvenlik Konseyi'nin aldığı karar çerçevesinde, insani amaçlarla Türkiye'nin de katkıda bulunmasını doğal karşılıyorum. Hiç kuşkusuz, bu katkı Türkiye'nin olanakları ve öncelikleri çerçevesi içinde belirlenmelidir. O konuda ne düşünüyorlar, onu bir görelim, değerlendireceğiz"** dedi. **"Uluslararası hukuku ve insani kaygıları gözeten her türlü girişimde, Türkiye'nin sorumluluk üstlenmesi, ülkemize kazandırmak istediğimiz etkinlik açısından değerlendirilmelidir. Bunu bir ortak sorumluluk konusu diye düşünüyoruz"** diyen Baykal, şöyle devam etti:

"Umarım, BM'nin insani kaygıları gözeten uluslararası girişimleri, sadece Somali ile sınırlı kalmaz. Bosna-Hersek'te yaşanan insanlık dramı, ne yazık ki, Güvenlik Konseyi'nin ilgisini çekmekte şu ana kadar yeterince şanslı olamamıştır. TBMM'de alınacak olan kararın, Bosna-Hersek'le ilgili olan kısmı, BM'nin Bosna-Hersek'le ilgili askeri müdahale kararı kesinlik kazandıktan sonra alınmış olsaydı, daha uygun bir tercih yapılmış olurdu diye düşünüyorum. TBMM tercihinin bu yönde ortaya çıkmasını talep edeceğiz. Bosna-Hersek'le ilgili kararın, Güvenlik Konseyi'nin bu konudaki eğiliminin ortaya çıkmasından sonra alınmasında yarar görüyoruz."

ANAP Genel Başkan Yardımcısı Ekrem Pakdemirli Cumhuriyet'in sorularını yanıtlarken, **"Biz de, Bosna-Hersek'e göncelik tanınarak, Somali'ye asker gönderilmesine taraftarız. Zaten büyük bir katkı da istenmiyor"** dedi. İki ülkede de insanlık trajedisi yaşandığını, Bosna-Hersek'teki durumun daha da **"vahim"** olduğunu vurgulayan Pakdemirli, şöyle devam etti:

"Bosna-Hersek'i neticeye götürebilecek şekilde, siyasi hamlelerin yapılması lazım. Hatta önerimiz şu: Türkiye bir hava köprüsü kurarak, oradaki kadın ve çocukları tahliye edebilir ve 'Türkiye bu çarpışmayı durdurmaya kararlıdır' mesajını daha inandırıcı bir şekilde vermesi gerekir. Yarın (bugün) Meclis'e gelecek olan kararı da, Bosna-Hersek öncelikli olmak kaydıyla destekliyoruz. Bence istek, önceliklerini değiştirmek kaydıyla, olumludur."

SSK eski emeklileri yaktı

AYDIN ENGİN / YILMAZ ŞİPAL *8 aralık*

Sosyal Sigortalar Kurumu'na aynı süre prim ödeyenler, salt farklı yıllarda emekliye ayrıldıklarından dolayı birbirinden ciddi oranda farklılık gösteren emekli aylıkları alıyorlar.

Şu anda SSK'da tam on bir çeşit emekli aylığı alan işçi emeklisi bulunuyor. Örneğin SSK'ya 25 yıl süre ile tam 9 bin gün emeklilik primi ödeyen işçilerden 1 Mart 1981'den önce emekli olanlar 1.482.868 lira emekli aylığı alırken, gene 25 tam yıl ve 9 bin gün prim ödemiş, ancak 1992 yılında emekli olmuş bir işçinin eline ayda 3 milyon 567 bin 239 lira geçiyor.

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) uluslararası geçeklik taşıyan **"eşit işe eşit ücret"** ilkesi ile taban tabana çelişen ve sosyal adalet kavramını SSK emeklileri arasında tümüyle zedeleyen bu uygulama, SSK emekli aylıklarının hesaplanmasında kullanılan göstergede ya da emekliliğe temel alınan çalışma sürelerinin hesaplanmasında yapılan değişikliklerin daha önce emekli olanlara da uygulanmamasından doğuyor.

Buna karşılık memur emeklilerinin bağlı bulunduğu sigorta kuruluşu olan Emekli Sandığı'nda böylesi **"adaletsiz"** bir uygulamaya rastlanmıyor.

SSK'nın emekli aylıkları incelendiğinde ortaya çıkan **"farklı aylıklar"** şöyle gruplanıyor.

1 Mart 1981'den önce emekli olmuş, emekliliğine kadar geçen dönemde SSK'ya 25 yıl süreyle tam 9 bin gün prim ödemiş ve son beş yıldaki primlerini tavandan, yani en yüksek ücret düzeyinden ödemiş bir sigortalı 1 milyon 482 bin 868 lira emekli aylığı alıyor.

Bunlardan tek farkı 1 Mart 1981'den sonra emekliye ayrılmak olan bir sigortalının eline ise 1 milyon 549 bin 112 lira emekli aylığı geçiyor.

Süper emeklilerden 1 Mart 1981'den önce emekli olanlar 2 milyon 93 bin 180 lira alıyorlar.

Buna karşılık 1 Mart 1981'den sonra **"süper emekli"** olanların eline 2 milyon 159 bin 424 lira geçiyor.

1987 yılında **"süper emekli"** olanlara ise 2 milyon 288 bin 884 lira ödeniyor.

Eğer SSK sigortalısı 1988 yılında emekli olduysa eline 1 milyon 713 bin 582 lira, 1989'da emekli olduysa 2 milyon 184 bin 231 lira geçiyor. Emekliliğe 1990 yılında geçenlerin durumu daha da iyileşiyor. Onların eline toplam 2 milyon 587 bin 233 lira geçiyor.

1991 yılında emekli olanlar 3 milyon 4 bin 190 lira alırken, son ayına girdiğimiz 1992'de emekli olanların aylığı 3 milyon 427 bin 925 lirayı buluyor.

Birkaç hafta daha sabredip 1993 yılında emekliye ayrılacak SSK sigortalısı bir emekçinin eline 3 milyon 567 bin 239 lira geçecek.

SSK'dan emekliye ayrıldıkları yıl dışında aralarında hiçbir fark bulunmayan emeklilere on bir ayrı emekli aylığı ödenmesine yol açan **"adaletsizlik"**, emekli aylıklarının hesaplanmasında uygulanan **"gösterge"** ve **"katsayı"**lardaki değişikliklerin daha önce emekli olanlara yansıtılmamasından kaynaklanıyor.

1981'den 1988'e kadar 1696 olan gösterge, 1988'de 2050 oldu ve her yıl arttı. 1989'da 3100 idi. 1990'da ise 4050'ye çıktı. 1991'de 5100 ve 1992'de 6250 olarak saptandı. 1993 yılı için gösterge şimdiden 6650 olarak açıklandı. Üstelik 1993'te katsayı da on iki yıldır ilk kez değişiyor ve 851'e çıkıyor.

Kuşkusuz göstergedeki, katsayıdaki artışlar SSK emeklileri için olumlu. Çünkü emekli aylıkları yükseliyor.

Ancak yasada anlaşılan bilinçli olarak yapılmış bir tercih emekli aylıklarına artış getiren gösterge ve katsayı değişikliklerinden, değişikliğin yapıldığı günden önce emekli olanlara uygulanmamasını sağlıyor.

Böylece eskiden emekli olanlar cezalandırılıyor. Eskiden emekli olanları cezalandıran bu uygulama sadece SSK'da var. Memur emeklilerinin bağlı bulunduğu Emekli Sandığı'nda böyle bir uygulama bulunmuyor.

İmamlara uyarı

12 aralık

Diyanet İşleri Başkanlığı, vatandaşlardan gelen şikâyetler üzerine yayımladığı bir genelgeyle, camilerde verilecek hutbeleri denetim altına alırken, din görevlilerini, politik düşüncelere çağrışım yapacak ifadelerden kaçınmaları konusunda uyardı.

Diyanet İşleri Başkanı **Mehmet Nuri Yılmaz** imzasıyla 8 Aralık 1992 tarihinde yayımlanarak tüm valilik ve il müftülüklerine gönderilen genelgeye göre bundan böyle camilerde sadece Diyanet İşleri Başkanlığı'nca gönderilen veya il müftülerinin denetiminden geçerek paraf edilen hutbeler okunabilecek.

İl müftülükleri bünyesinde vatandaşlardan gelen dini soruların en kısa sürede yanıtlanması için **"fetva komisyonları"**nın kurulmasını da öngören genelgeyle ayrıca müftülükler, bazı din görevlilerinin asli görevlerinin dışında birtakım ticari faaliyetlere yöneldikleri yolunda vatandaşlardan gelen şikâyetler konusunda uyarılarak önlemler alınması istendi.

Diyanet İşleri Başkanı Yılmaz'ın imzasını taşıyan genelge aynen şöyle:

"Bazı din görevlileri ile vaizlerimizin asli görevleri dışında birtakım ticari faaliyetlere yöneldikleri ve bu suretle görevlerini aksattıkları, ayrıca camilerimizle ilgili hizmetlerde aksamalar görüldüğü başkanlığımıza intikal eden vaki şikâyetlerden anlaşılmaktadır. Bu itibarla aşağıdaki

hususların bütün görevlilerimize duyurulması ve müftülüklerce gerekli önlemlerin alınması uygun görülmüştür.

1- Vaizlerimizle, din görevlilerimizin görevlerini aksatmamaları hususunda müftülüklerimiz azami dikkat ve titizliği gösterecekler, vaizlerimizin kürsüye hazırlıklı bir şekilde çıkmaları sağlanacak ve hazırlanan üçer aylık vaiz ve irşad programları aynen uygulanacaktır.

2- 74 no'lu genelge gereği olan üçer aylık irşad programları hazırlanırken önemli merkezi camilerde, bir vaize aynı camide devamlı vaaz ettirilmek suretiyle vaizin çeşitli konularda hazırlanması teşvik edilerek cemaate daha faydalı olmaları sağlanacak, böylece bir nevi kürsü vaizliği sistemi ihdas edilmiş olacaktır.

3- Müftülükler bünyesinde imkânlar ölçüsünde vaizlerimize özel bir oda tahsis edilecek ve bu oda içerisinde bir kütüphane kurulması sağlanacaktır.

4- Ezanların minareden okunması konusunda gerekli dikkat ve titizlik gösterilecektir.

5- Cami görevlilerinin cuma günleri ile dini bayram günlerinin birinci günü hariç olmak üzere, haftalık izinlerini kullanmaları konusunda gerekli kolaylık sağlanacaktır.

6- Camilerde vakit namazları kılındıktan sonra yolculuk veya herhangi bir sebeple namaz kılmak için yer arayanlar ve cemaate yetişemeyenler için camilerin dış bölümündeki son cemaat mahalleri namaz kılmaya müsait hale getirilecektir.

7- İl ve ilçe müftülüklerince imkânlar ölçüsünde temin edilecek mekânlarda, başkanlığımız basılı veya görüntülü yayınlarından da istifade edilerek halka yönelik irşad hizmetlerinin takviye edilmesi hizmetine gidilecektir.

8- İl müftülükleri bünyesinde 'fetva komisyonları' kurulacak, bu komisyonlarda öncelikle vaizler görevlendirilecek, vatandaşlardan gelen dini sorular cevaplandırılacaktır.

9- Camilerimizde, başkanlıkça gönderilen veya müftülerin denetiminden geçerek paraf edilen hutbeler okunacaktır.

10- Din görevlilerinin politik düşüncelere çağrışım yapacak ifadelerden kaçınmaları konusunda gerekli tedbirler alınacaktır."

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın bu genelgesinin valilikler aracığıyla müftülüklere ve imamlara ulaştırılmasının ardından dün bazı camilerde bu konu işledi. Bazı imamlar Diyanet'in bu uyarısının hutbeleri olumsuz etkileyeceğini vurguladılar. İstanbul'daki camilerin birçoğunda dünkü cuma namazı hutbesinde bu konu işlendi.

Türkiye enflasyona mahkûm

MİŞEL PERLMAN *17 aralık*

Hükümetin ekonomik politikaları, OECD'den **'geçer not'** alamadı. Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü'nun **'Perspektifler Raporu'nda**, bugünkü ekonomik politikaların sürdürülmesi durumunda, enflasyonun 1994'e değin yüzde 60'tan aşağı inmeyeceği, 1993'te yüzde 66 düzeyinde gerçekleşeceği ve ancak 1994'ten sonra **'yavaşlayabileceği'** ve **'yüzde 60'ın az altına inebileceği'** görüşüne yer verildi. Raporda, **'kamu açıklarının finansman sorununa hâkim olunamaması durumunda, enflasyon, bu tahminlerin de üzerinde seyredebilir'** denilerek, oldukça karamsar bir tablo çizildi.

Türkiye'de Gayri Safi Milli Hasıla (GSMH) artışının, 1993 ve 1994'te yüzde 5 olarak süreceğini öngören raporda, özellikle seçimler sonrasındaki **'fiyat ayarlamaları'** ve **'el emeğindeki önlemli zamlar'** üzerinde de duruldu.

Rapor, Türkiye'de **'seçim ekonomisi'** uygulamaları ve bundan kaynaklanan sonuçlar üzerinde de duruyor. Seçimleri izleyen dönemde, kamu sektöründeki fiyat ayarlamaları ve bunları izleyen ücret arttırımları sonucunda, 1992 başında hızla yükselen enflasyonun, yaz aylarında gerilimini düşürdüğü, ancak kamu borçları ve finansmanı yüzünden gene de **'galiba'** yükselişe geçtiği **'Perspektifler Raporu'nda** yer verilen konular arasında. OECD, enflasyon ve kamu harcamalarının denetim altına alınabilmesi için de bazı öngörülerde bulunuyor. Bunlara göre:

● 1992'nin son günleri ve 1993 başındaki bazı önemli toplusözleşmelerle, **'ılımlı'** ücret artışları sağlanabilir,

● Ücretlerden kaynaklanan gelir artışının yavaşlamasıyla ailelerin tüketim harcamaları düşürülebi-

lir.

○ Daralan iç talep, ihracat yoluyla dışa aktarılırsa, ihracat gelirleri arttırılabilir.

• Parasal genişleme ve bütçe politikalarının **'sertleştirilmesi yoluyla enflasyonun gerilemesi'** sağlanabilir.

○ 1993'te yüzde 66 dolayında gerçekleşeceği anlaşılan enflasyonun gerilemesi durumunda, 1994'te yüzde 4.5 olması beklenen GSMH ile sürekli ve istikrarlı bir büyümeye ulaşılabilir.

○ Talebin artışı ve işçi ücretlerinin maliyet yükünün azaltılması yoluyla da şirket ve kuruluşların yatırıma yönelmeleri olanağı yaratılabilir.

OECD Raporu'nda, 1991'den bu yana, artan iç talebe koşut olarak, ithalatın da arttığına dikkat çekildi. Raporda, **'turizm gelirlerindeki belirgin yükseliş ve dinamik mal ihracatına karşın, dış ödemeler dengesindeki cari açığın, yüzde 5.25 olarak gerçekleşmesi beklenen GSMH artışının yüzde 1'ine eşit olduğu'** da belirtildi.

Genel olarak tüm OECD üyesi ülkeleri tehdit altında tutan işsizlik konusunda, Türkiye'de 1992 yılında **'çok hafif bir istihdam artışı sağlandığı'** kaydedilen raporda, TL'nin değer kaybı konusunda da şu görüşe yer verildi:

'Dış piyasalarda; Türk Lirası'nın değer kaybına uğraması, iç talepte olabilecek talep yavaşlamasını karşılayacak ihracat artışına yol açacaktır.'' Perspektifler Raporu'nda yer alan beklentilerde ise, **'Hükümetin, bundan böyle, ekonomi politikasını tüm sektörlerde disiplin altında tutacağı, vergi reformunun 1992 sonundan önce kabul edilmesi durumunda, vergi tahsilatının 1993'te artacağı ve bunun da kamu açıklarının denetimine olanak sağlayacağı'** gibi **'umutlu'** görüşlere yer verildi.

Bosna katilleri yargılanacak

18 aralık

Dış Haberler Servisi - Sırbistan Devlet Başkanı **Slobodan Miloseviç** ile Bosnalı Sırpların lideri **Radovan Karadziç'in**, eski Yugoslavya'da yaşananlardan ötürü **"savaş suçlusu"** olarak yargılanmaları istendi.

ABD Dışişleri Bakanı **Lawrence Eagleburger,** eski Yugoslavya'da savaş suçu işleyenlerin listesini açıkladı. Listenin çoğunluğunu Sırplar oluşturuyor. Miloseviç ile Karadziç'in de savaşta işlenen suçlardan **"siyasi olarak"** sorumlu oldukları belirtiliyor.

AFP'nin haberine göre ABD Dışişleri Bakanı Eagleburger, Cenevre'de Bosna-Hersek'teki savaşı görüşmek üzere toplanan dışişleri bakanları toplantısında önceki gün yaptığı konuşmada, çok sayıda kişinin, insanlığa karşı işlenen suçlardan ötürü, **"savaş suçlusu"** olarak yargılanmalarını istedi.

Eagleburger, Sırbistan Devlet Başkanı Slobodan Miloseviç ile Bosnalı Sırpların lideri Radovan Karadziç'in de, Bosna-Hersek'te masum sivillerin **"vahşice katledilmesinde"** siyasi sorumlulukları olduğunu söyledi.

ABD Dışişleri Bakanı, bölgede incelemeler yapan uzmanlarca hazırlanan listede yer alanların insanlığa karşı işlenen suçlara ya kişisel olarak, ya komuta etmek ya da siyasi olarak sorumlu olmak düzeylerinde katıldıklarını söyledi.

Eagleburger, NATO toplantısına katılmak üzere Cenevre'den Brüksel'e giderken uçakta bulunan gazetecilere yaptığı açıklamada da Sırbistan yönetimine, **"savaş suçu işleyenlerin hiçbir zaman affedilmeyeceğini, unutulmayacağını ve bu kişilerin her zaman takip edileceğini göstermek istediğini"** ifade etti.

Eagleburger, sadece kişisel olarak savaş suçu işleyenlerin yargılanmasının yetmeyeceğini, bu suçlarda siyasi olarak payı bulunanların da hesap vermeleri gerektiğini kaydetti.

ABD Dışişleri Bakanı, **"Sırbistan Devlet Başkanı Miloseviç, Bosnalı Sırpların lideri Radovan Karadziç ve Bosnalı Sırp birliklerinin komutanı General** Ratko Mladiç, **emirleri altındaki güçlerin uluslararası kurallara nasıl uyduklarını kanıtlamak zorundadırlar"** dedi.

Geçen ekim ayında BM Güvenlik Konseyi, kendi tarihinde ilk kez, BM Genel Sekreteri **Butros Gali'**den, eski Yugoslavya'da işlenen savaş suçlarını araştıracak tarafsız bir komisyon oluşturmasını istemişti.

Dışişleri Bakanı Eagleburger da, geçen pazartesi günü, eski Yugoslavya'da **"savaş suçu"** işleyenlerin yargılanacağı uluslararası bir mahkeme kurulmasını istemişti.

ABD tarafından hazırlanan raporda, Bosna-Hersek'te savaş suçu işlemekle suçlananlar şöyle sıralanıyor:

Zeljko Raznjatoviç: Komutası altındaki **"Kaplan"** adlı milis grubu ile Bosna-Hersek'in doğusundaki Zvornik, Srebrenica, Bratunac ve Grobnica kasabalarında çok vahşi **"etnik temizlik"** operasyonlarını yönetmekle suçlanıyor. Ayrıca kuzeydoğudaki Brcko kasabasında 3 bin sivilin katledilmesinden sorumlu tutuluyor.

Vosijlav Seselj: Komutası altındaki **"Beyaz Melekler"** milis grubunun başta Brcko kasabası olmak üzere pek çok kentte insanlık suçu işlediği bildiriliyor.

Drago Prcac: Sırpların oluşturduğu Omarska toplama kampının komutanı. Bu kampta, özellikle Boşnakları hedef alan kitlesel katliamların ve işkencenin gerçekleştirildiği bildiriliyor.

Adem Bedlic: Sırpların tutulduğu Celebici toplama kampının sorumlusu. Ağustos ayında bu kampta en az 15 Sırpın dövülerek öldürüldüğü belirtiliyor.

Borislav Herak: Bosnalı bir Sırp. En az 230 sivili öldürmekten sorumlu tutuluyor.

Adil ve **Arif:** Bosnalı Hırvat milisler. Ağustos ayında 50'ye yakın Sırp kadın ve çocuğu öldürmekle suçlanıyorlar.

ABD Dışişleri Bakanı Eagleburger, savaş suçu işlemekle suçladığı bu kişilerin yanı sıra bir dizi başka olayı da **"inkâr edilemez kesinlikte"** suçlar olarak niteledi. Eagleburger'in bu kapsamda andığı

suçlar şöyle:

● Başkent Saraybosna'nın nisan ayından bu yana kuşatılma altında tutulması ve kentin sürekli bombardımana tutularak çok sayıda kişinin ölümüne yol açılması.

● İnsani yardımın yerine ulaşmasını engelleyerek çok sayıda kişinin ölümüne yol açılması.

• Hırvatistan'in doğusundaki Vukovar kentinin 1991 yılı sonunda tahrip edilmesi.

● Bosna-Hersek'in kuzeyindeki, Sırpların önemli merkezlerinden Banja Luka kasabasında 30 bin Boşnak'ın terörize edilmesi.

● Kuzey Sırbistan'da Vlasic dağlarındaki Varjanta kasabasında 200'den fazla Müslümanın Sırp polisi tarafından katledilmesi.

● Mayıs ve temmuz ayları arasında, Brcko kasabasında 2 ila 3 bin kadar Müslüman erkek, kadın ve çocuğun bir fabrika ve bir domuz çiftliğinde Sırp milislerce katledilmesi.

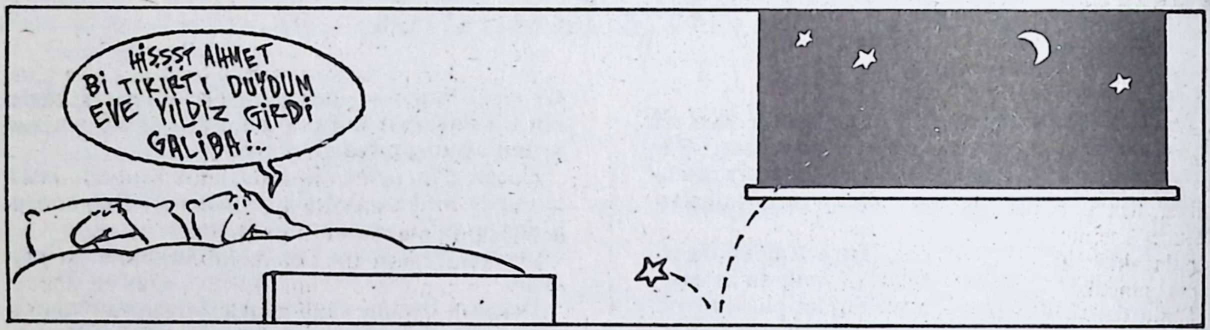
● Haziran ayında 100 Müslümanın Brod kasabasında katledilmesi.

● 18 mayıs tarihinde 56 Müslümanın Grbavçi kasabasında katledilmesi.

● Prozor kasabasında 300 Müslümanın Hırvatlarca öldürülmesi.

● Kamenica kasabasında 60'tan fazla Sırp asker ve sivilin 24-26 ekim tarihlerinde Müslümanlarca öldürülmesi.

Öte yandan BM'nin eski Yugoslavya'daki savaş suçlarını araştırmakla görevli komisyonun başkanı **Frits Kalshoven**, Sırbistan Devlet Başkanı Slobodan Miloseviç'in **"savaş suçlusu"** olarak yargılanamayacağını söyledi. Savaş suçu işleyen birine maddi ya da manevi destek vermenin, uluslararası hukuk açısından savaş suçu işlemek anlamına gelmediğini belirtti.

Türkiye, Karun'un kepçesini kaptırdı

21 aralık

NEW YORK (Cumhuriyet) - Sotheby's adlı müzayede evinde **"Karun Hazinesi"**nden bir parça olan bir gümüş kepçe 8.800 dolara, komisyonu ile birlikte yaklaşık 75 milyon Türk Lirası'na satıldı.

Türkiye'de Sardes kazılarını da finanse eden ünlü Amerikalı koleksiyoncu **Norbert Schimmel**'in varislerince çeşitli eserler 16 aralıkta müzayede ile satışa çıkarıldı.

Koleksiyonda yer alan ve Karun Hazinesi'nin bir parçası olduğu çok önceden Türk yetkililerince de bilinen bir gümüş kepçenin satışının engellenmeyişi burada hayret uyandırdı.

Türkiye, hazinenin en önemli bölümünü elinde bulunduran New York Metropolitan Sanat Müzesi hakkında dava açarak bunların geri verilmesini istemişti. Davanın sürdüğü bir sırada Türkiye'nin, Sotheby's müzayede evi yetkililerine başvurarak bu gümüş kepçenin satışının dava sonuna kadar ertelenmesini isteme hakkına sahip olduğu bildiriliyor. Gerek Türkiye'nin ve gerek çeşitli ülke ve kişilerin bu uygulamayı bundan önce çeşitli kereler yaptığı da anımsatılıyor.

Müzayede evi yetkilileri kepçeyi alan kişinin adını açıklamak istemediler. (Ankara'daki yetkililer ise böyle bir müzayededen haberleri olmadığını ve bu tür açık arttırma kataloglarının düzenli bir biçimde izlenmediğini söylemekle yetindiler.)

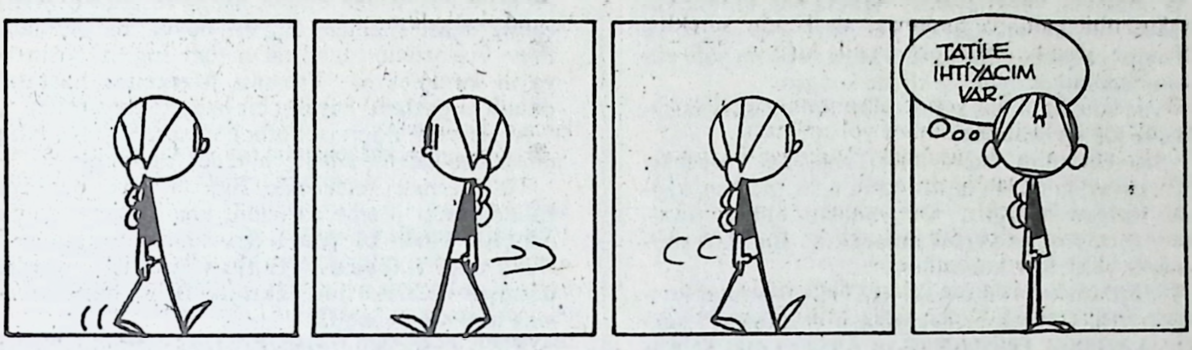
Öte yandan, aynı müzayedede Türkiye ya da İran'dan gelmiş olabileceği söylenen eski Pers uygarlığına ait bir bronz aynanın da 159 bin dolara satıldığı ve alıcının komisyonu ile birlikte bu aynaya 1.5 milyar ödediği dikkat çekti.

Söz konusu aynanın bir benzerinin, Persler tarafından tarihten silinen Lidyalıların başkenti ve aynı zamanda koleksiyonun sahibi Schimmel'in arkeolojik kazılarını kısmen finanse ettiği Salihli yakınındaki Sardes'te bulunduğuna da dikkat çekiliyor.

Aralarında antik Mısır uygarlığına ait eserlerin de bulunduğu 122 parçanın toplam 4.2 milyon dolara ve alıcıların komisyonu ile birlikte yaklaşık 40 milyar liraya satıldığı açıklandı.

Müzayedede mavi fayanstan yapılmış bir Mısır heykel başı, en pahalıya satılan eser oldu. Avrupalı bir antika tüccarı bu kral ya da tanrı başına, komisyonu ile birlikte 4.5 milyar Türk Lirası ödedi.

(Ankara'daki yetkililer, New York'taki Türk hükümetinin Amerikalı avukatlarına bir talimat göndererek gümüş kepçe hakkında yapılabilecek yasal işlem hakkında bilgi isteneceğini de söylediler.)

Tanju'ya 9 yıl hapis

23 aralık

İSTANBUL (AA) - Fenerbahçe'nin milli futbolcusu **Tanju Çolak**, kaçak Mercedes davasında 9 yıl 4 ay hapis cezasına çarptırıldı. Tanju ayrıca, aynı cezaya çarptırılan öteki 3 sanıkla birlikte toplam 5.5 milyar lira para cezası ödemeye mahkûm edildi. Kararın kesinleşmesinden sonra sanıklar cezaevine konulacaklar. Tanju, İnfaz Yasası'na göre 3 yıl 9 ay hapis yatacak.

Tanju Çolak'ın Etiler'deki evinin önünde 22 Ocak 1992 tarihinde ele geçirilen 34 TD 834 plakalı kaçak Mercedes'le ilgili 10'ar yıl hapis istemiyle açılan dava mahkûmiyetle sonuçlandı.

İstanbul 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nde, Çolak'ın katılmadığı, izleyenleri ve sanık avukatlarını **"şok"** eden kararın verildiği duruşma şöyle gelişti:

Tanju Çolak'la birlikte yargılanan 3 kişiden tutuklu olan tek sanık **Ethem Demir**, son savunmasını yaptı. Demir, Tanju'nun avukatı tarafından kendisine cezaevinde para teklif edildiğini öne sürdüğü savunmasında şunları söyledi:

"Ben Tanju'yu tanımam, o da beni tanımaz. Başka suçtan firardayken, dayım olan Ali Niyazi Kodak, **adımı vermiş. Tanju'ya otomobili getiren,** Eftel **diye birisidir.**

Olay, Niyazi Kodak, Ejder Özdemir **ve Tanju Çolak arasında geçmiştir.**

Kaçakçılık suçundan daha önce yatıp çıktım. Bu suçtan yakalandığımda, 'Nasıl olsa kurtulacaksın, ifadelerini değiştirme' **dediler. Tanju'nun avukatı** Saim Beyazıt, **cezaevinde bana 70 milyon lira teklif etti."**

Tanju Çolak'ın avukatı **Saim Beyazıt**, 3 sayfalık yazılı savunmasında, suça konu otomobilin gümrük resmi ve vergisi ödenmeden Türkiye'ye ithal edildiğini, kaçak olarak yurda girmiş olduğunu ve faillerinin kimliğinin de önemli olduğunu söyledi ve şöyle dedi:

"Türkiye'ye giren usulsüz otomobillerle ilgisi bulunduğu polis tarafından bilinmektedir. Tanju Çolak'ın durumu ise sadece bu otomobili Ethem Demir'den satın almış olmasıdır. Otomobilin ithali konusunda müvekkilimin katkısı yoktur. Bilmeyerek satın almıştır. Evrakın kimin tarafından tanzim edildiği kanıtlanamadığından, bu konuda açılan dava İstanbul 5. Ağır Ceza Mahkemesi'nde devam ediyor.

Bu davanın sonucunun beklenmesini talep ediyoruz. Tanju esasında bu davada sanık olarak değil, tanık olarak bulunmalıydı."

Mahkeme, suça konu otomobilin değerini, suç tarihi ve paranın satın alma gücünü dikkate alarak, 3918 sayılı yasanın ilgili maddesi uyarınca 1/6 oranında arttırarak, Tanju Çolak, Ali Niyazi Kodak, Ethem Demir ve Ejder Özdemir'i 9 yıl 4'er ay hapis ve toplam 5 milyar 405 milyon 577 bin lira ağır para cezasına mahkûm etti.

Suça konu Mercedes müsadere edilirken, tüm sanıkların kamu hizmetlerinden ömür boyu yasaklanması kararlaştırıldı.

Tutuklamadan istenen amaç gerçekleştiği gerekçesiyle, Ethem Demir tahliye edilirken, hapis cezasına çarptırılan öteki sanıkların tutuklanmasına gerek görülmedi.

Mahkûmiyet kararının onaylanmasından sonra milli futbolcu Çolak ile öteki sanıkların cezaevine konulacakları bildirildi.

Tanju Çolak, yaptığı açıklamada, Yargıtay'a başvurarak hakkını arayacağını belirterek şunları söyledi:

"Suçu kabul eden kişi ortada, her şey açık. Mağdur durumdaki bana aklın almadığı ceza veriliyor.

Bu nasıl adalettir, bunu hangi adalet duygusu izah edebilir, anlamak çok zor.

Türkiye'de cinayet işleyenlerin bile bu cezayı almadığı gerçeği ortada. Adalet er veya geç yerini bulacaktır. Bu konuda müsterihim."

Golcü futbolcu, antrenman sahasında da gazetecilerin sorularını yanıtladı. Tanju'nun bir hayli üzgün olduğu görüldü.

Tanju olayı Fenerbahçe'de adeta bomba gibi patladı. Yöneticiler ve futbolcu arkadaşları olay hakkında **"şok olduk"** deyimini kullanırken, futbol şube sorumlusu **Aziz Yılmaz**, Tanju'ya sahip çıkacaklarını söyledi.

Yılmaz, Tanju'nun bu olayda kazazede durumunda olduğunu vurgulayarak, **"Adeta şok olduk. İnsafsız bir karar. Gerek her şeyi yapacağız ve Tanju'ya sahip çıkacağız. Tanju sanırım şöhretinin bedelini ödüyor"** şeklinde konuştu.

Tanju ile ilgili mahkeme kararı futbolcular arasında da şok etkisi yarattı.

Sarı-Lacivertli futbolcular, Tanju'nun bu cezayı hak etmediği inancı taşıdıklarını belirtirlerken, kaptan **Rıdvan** ve **Oğuz**, **"Bir yanlışlık olduğu kanısındayız. Adalet yerini bulacaktır. Bundan şüphemiz yok"** diye konuştular.

Müjdat ise **"Tanju bazı kişilerin oyununa kurban gitti. Gerçek er geç ortaya çıkacaktır"** şeklinde konuştu. Galatasaray ve Altay'ın eski kalecilerinden **Varol Ürkmez** de benzeri bir suçtan yargılanmış ve mahkûm olmuştu. Ürkmez, 2 yıl hapis cezasına çarptırılmıştı.

Fenerbahçeli futbolcu Tanju Çolak'ın kaçak Mercedes kullanmaktan dolayı hapis ve para cezasına çarptırılması İngiltere'nin en büyük haber ajansı Press Association tarafından tüm İngiliz basın ve yayın kurumlarına **'Türkün Mercedes hastalığı pahalıya patladı'** başlıklı bir haberle duyuruldu.

Ajansın Spor Servisi Futbol Masası Şefi **Rb King** tarafından kaleme alınan haberde, İngiltere-

Türkiye maçı öncesinde Türk millilere galibiyet halinde birer Mercedes ödülü konduğu hatırlatılarak **"Bir Türke bir Mercedes manşeti bugün eski Türk milli futbolcusu Tanju Çolak için gerçeğe dönüştü ve kendisine yaklaşık 10 yıl hapis cezasına mal oldu"** denildi.

Press Association Haber Ajansı, Tanju'nun 9 yıl dört aylık hapis cezası ve 5.5 milyar lira para cezasına çarptırıldığını, ancak futbolcunun temyiz hakkı bulunduğunu duyurdu.

Kitaba rekor ceza

25 aralık

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Bölücülük propagandası yapıldığı iddiasıyla 1991 Şubatı'nda toplatılan ve hakkında Devlet Güvenlik Mahkemesi'nce dava açılan **"Newrozladık Şafakları"** adlı kitabın yazarı **Edip Polat**, 2 yıl hapis ve 50 milyon lira para cezasına çarptırılırken, kitabı yayımlayan Başak Yayıncılık ve Pazarlama Şirketi sahibi **Hikmet Koçak** da 1 milyar 728 milyon lira para cezasına mahkûm edildi.

Ankara DGM'de önceki gün yapılan duruşmada, Terörle Mücadele Yasası'nın 8-1 maddesine göre cezalandırılan yazar Edip Polat, kitapta yer alan iki cümle nedeniyle bölücülük propagandası yaptığının iddia edildiğini belirterek **"Bu cümleler de çeşitli yazarların yazılarından yaptığım alıntılardır. Yasada suç sayılan bir fiili övmekten yargılanabilirim, ancak doğrudan doğruya beni bölücülük propagandası yapmakla suçlayamazlar"** dedi.

Bugüne kadar yazdığı 6 kitapta da Kürt sorununu yasalar çerçevesinde irdelediğini kaydeden yazar Polat, **"Kürt sorununu yasalar çizgisinde yazmasını biliyorum. Yasalar çerçevesinde bu sorunun tartışılabileceğine inanıyorum. Kürt sorununu, yasalar tartışmaya elveriyor; suç, yasaları yorumlayanlarda"** diye konuştu.

1991 yılında yürürlüğe giren Anti-Terör Yasası sonrasında ilk kez bir kitabın yazarının ve yayımcısının böylesi bir cezaya mahkûm edildiğini vurgulayan Polat, hakkında verilen hapis cezasının temyizi için Yargıtay'a başvuracağını, alacağı ceza ne olursa olsun, çizgisinden ayrılmayacağını söyledi.

Başak Yayıncılık ve Pazarlama Şirketi sahibi Hikmet Koçak ise aynı kitabın 1. baskısının Plesor Yayıncılık tarafından yapıldığını, bu baskının halen İstanbul'da kitapçılarda satışının sürdüğünü kaydetti.

Koçak, **"Birinci baskısı İstanbul'da hâlâ piyasada yer alan bir kitabın Ankara'da piyasaya sürülen ikinci baskısında bölücülük yapıldığını iddia etmek, hukukta çifte standartın göstergesidir. Hukuk, hâkime göre değişir mi? Kürt halkıyla ilgili kitap yayımlayan yayınevlerine gözdağı veriyorlar"** dedi.

Hakkında verilen 1 milyar 728 milyon liralık para cezasını ödemeye Türkiye'de hiçbir yayınevinin gücünün yetmeyeceğini ifade eden Koçak, şunları söyledi:

"Konuyla ilgili olarak Kültür Bakanı Fikri Sağlar ve **Adalet Bakanı** Seyfi Oktay ile görüşeceğim. **Bir taraftan Başbakan, Kürt realitesini kabul ettiğini, ülkeye demokrasi, basına özgürlük getireceğini söyleyecek, diğer taraftan Kürtlerle ilgili kitapların yayımı baskı altında tutulacak. Bu demokrasi kahramanı kesilenlerin ayıbıdır."**

Talih kuşu 66 yıldır konuyor

29 aralık

İSTANBUL (AA) - 1926 yılından bu yana insanlarımızın rüyalarını süsleyen **"talih kuşu"** bu yıl 31 aralık günü 66. turunu tamamlayacak.

AA muhabirinin Milli Piyango İdaresi'nden elde ettiği verilere dayanarak yaptığı hesaplamalara göre ilk kez 1926 yılında ikramiye dağıtan Milli Piyango'nun aynı yıl verdiği 100 bin liralık yılbaşı büyük ikramiyesi, 1992 yılının tam bilet fiyatı kadardı.

Milli Piyango yetkilileri, 1926 ile 1939 yılları arasında dağıtılan toplam ikramiye, satışlar ve bilet fiyatlarına ilişkin verilerin elde bulunmadığını ifade ettiler.

Milli Piyango 1939-1991 arasında geçen sürede 1991 yılı fiyatlarıyla toplam 11 trilyon 532 milyar 482 milyon liralık ikramiye dağıtırken, 19 trilyon 632 milyar 475 milyon liralık bilet sattı.

1939-1992 yılları arasında 1991 fiyatlarıyla 347 milyar 694 milyon liralık **"yılbaşı büyük ikramiyesi"** ödeyen Milli Piyango İdaresi, 1991 yılı fiyatlarıyla en büyük ikramiyeyi, 44 milyar 938 milyon lira ile 1988 yılında verdi.

1939 yılında 80 bin lira olan yılbaşı büyük ikramiyesi, 1991 yılı fiyatlarıyla 1 milyar 409 milyon liraya denk geliyor. 1940 yılında 600 bin lira olarak verilen ve 1991 yılı fiyatlarıyla 9 milyar 647 milyon lirayı bulan büyük ikramiye ise 1986 yılına kadar verilememiş.

Talih kuşu, şimdiye kadar **"en esaslı konuşunu"** 1988 yılında yaptı. 1988 yılında 1991 yılı fiyatlarıyla 44 milyar 938 milyon lira yılbaşı büyük ikramiyesi veren Milli Piyango, aynı yıl, 1991 yılı fiyatlarıyla 1 trilyon 253 milyar 552 milyon liralık bilet satışı gerçekleştirdi.

Milli Piyango'nun 1926 yılındaki ilk turu 2 lira ile başladı. 2 lira vererek bilet alanlar o günün fiyatlarıyla 100 bin liranın hayalini kurdular. Piyango 1952 yılında ilk milyonerini yarattı. 1952 yılında bilet fiyatları 20 lira, yılbaşı büyük ikramiyesi de 1 milyon liraydı ve bilet alanlar **"milyonerlik"** hayali kurmaya başladılar. 1986 yılında tam bilet 10 bin lira, yılbaşı büyük ikramiyesi de 1 milyar lira oldu.

Milli Piyango bilet fiyatları içinde yılbaşı biletleri her zaman ikramiyesine uygun olarak yüksek oldu. 1940 yılında normal bilet fiyatları 5 lirayken yılbaşı biletleri 10 liraydı. 1951-60 yılları arasında 20 liradan satılan tam biletler, 1960-67 yılları arasında 100 liradan satıldı.

1968 yılından itibaren inişe geçen bilet fiyatları, daha sonra yükselerek 1980 yılında 200 liraya çıktı. 1987 yılından 1992 yılına kadar 80 bin lira olan tam biletler, bu yıl 100 bin lira olarak belirlendi. Yani, 1926 yılının büyük ikramiyesi 100 bin lira bu yılın tam bilet fiyatı oldu.

1986 yılında 1 milyar lira olan yılbaşı ikramiyesi, (1991 yılı fiyatlarıyla 10 milyar 838 milyon lira) **"Milli Piyango milyarderleri devri"**ni başlattı.

Bir sene sonrasında 5 milyar liraya çıkarılan yılbaşı ikramiyesi (1991 yılı fiyatlarıyla 39 milyar 28 milyon lira), 1988 yılında 10 milyar liraya çıkarıldı. Bu da 1991 fiyatlarıyla 44 milyar 938 milyon lira ediyor.

1992 yılında 33 milyar lira olan yılbaşı ikramiyesinin, yaklaşık yüzde 65 olarak gerçekleşmesi beklenen yıllık enflasyon hesaba katıldığında, 33 milyar değil 49.5 milyar lira olması gerekirdi.

Öte yandan Milli Piyango İdaresi Genel Müdür Yardımcısı **Ali Serdar,** yılbaşı ikramiyesi için 1 trilyon liralık bilet basıldığını belirterek bunun 700 milyar liralık bölümünün satıldığını söyledi.

TÜRKİYE'DE VE DÜNYADA 1992

OCAK

1. Yeni yıla umutla... / Özallar Star 1'de 'arama' istedi / Emniyet kemeri artık zorunlu / CIA kabuk değiştiriyor / Eğlencesi bol, olaysız yılbaşı. 2. Zirvede iktidar kavgası / Kızıllar Moskova'da korsan yaptı / Bürokrasi kriz yüzünden felç oldu / Cezayir'de laikler 'darbe' istiyor / BM'de Butros Gali dönemi. 3. Hükümet 74 vali arıyor / Çığ: 20 ölü / Rusya'da fiyat anarşisi / Özal, 'Evren yetkileri'ni kullanıyor / SHP örgütüne köylülük hakim / Cezayir'de İslam karşıtı gösteri / Nükleer ticaret korkutuyor. 4. Karlar düşer Güneydoğu ağlar / Zabıta gösteri yaptı, polis gözaltına aldı / Denktaş'tan Ankara'ya mesaj. 5/ Rekor enflasyon: % 71 / Sırp devleti ufukta belirdi. 6/ SHP'de erime korkusu / Özal: Çekiç Güç'e 6 ay süre az / Diyanet bütçesi iki trilyon. 7/ Ek vergiye hayır / Yolsuzluk dosyaları açıklandı / Millet fakir, vekili zengin / Baykal, sahneye çıktı / Ankara, Karabağ için devrede. 8/ Yolsuzluklar 10 dosya / Yılmaz: Kürtler bizi anlamıyor / Aktaş'm pili bitiyor. 9/ İşten çıkarılmaya karşı eylemler / Ortadoğu'da Türk ağırlığı / Yumurta bin liraya dayanıyor / İnönü: Partiye el koymak istiyorlar. 10/ Demirel: Devletin hesabı dağılmış / Barzani, Ankara'ya sıcak. 11/ TRT 32. Gün'ü yayından kaldırdı / Demirel'in ilk 'by-pass'ı / İstanbul'da 4 semt turizm merkezi oluyor / SSK'da alkışlı yürüyüş eylemi. 12/ Cezayir tank sesiyle uyandı / TGS, Milliyet'i boykot çağrısı yaptı/ Doğramacı'ya karşı 486 imza daha. 13/ Cezayir'de İslamcılara darbe / Nâzım merkezi için Sezen'den destek / Rusya'da döviz dönemi / Ortaçgil farklı ortamda. 14/ Bağ-Kur'da para bitti / TİSK'den Çalışma Bakanı'na tepki / İşçi yürümekle yorulmuyor / İşsizler 'artist' olacak / Borsa yeni yıla iyi başladı. 15/ Cezayir tartışması / ABD, İslam'a karşı tavrını arıyor / Sarp kapısını çalan yok. 16/ Grip okul kapadı / Yugoslavya tarih oldu / Dolar 5500 sınırında / Memurların eylem günü. 17/ KİT'ler için müsteşarlık / Zina suçuna son / SODEP kurucuları İnönü'ye çattı / 367 hâkim ve savcı terfi etti. 18/ 21 trilyon ek vergi / Özbekistan'da fiyat isyanı: 2 ölü / İşçi yürüdü, SHP üzüldü. 19/ Paketten pembe vaat / DİSK'te kucaklaşma / İspanya tarihiyle hesaplaştı. 20/ DİSK'te 12 yıl sonra yeni genel başkan / Cezayir'de ilk kan / Ortaköy'de 'anılar' makyajı. 21/ Yılmaz: Paket hayalci / Türkiye Doğu'ya açılıyor / Ekmekte fiyat kavgası / Türkiye'nin 'Boğaz'ı ağrıyor. 22/ Teröre mobil ekipler / KİT'lere yabancı ortak aranıyor / Doğalgaza ilk kibrit çakılıyor / Turizme master planı. 23/ Mafya babası bülbüllerin elinde / Show TV geri sayıma başladı / Şimdi doğalgazlı oldu / Türk-İş: Vaatler bu yıl gerçekleştirilsin / TİSK: Tüm kesimlerden görüş alınsın. 24/ SHP'de son viraj / Vergi affı başlıyor / ABD: PKK'yı Şam destekliyor / Seks, aşk ve cimnastik için oylar Pozzi'ye / Çiller: Halk borsaya itilecek 25/ 68 sinema oyuncusu SODER'den koptu / Meis Adası'nı Türkiye besliyor / KİT'ler ABD pazarında. 26/ İstanbul'da PKK bombaları / Öğretim üyelerinin taslağı hazır / Yeni dünya düzenine ilk adım / Cezayir'de zor günler / Parasızlık, spora kepenk indirtti. 27/ İnönü, Baykal'ı 3. kez yendi / İçişleri: PKK bir yaparsa beş cevap alır / Penthouse Türkiye'de / Alkol bağımlıları artıyor. 28/ İstanbul'da operasyon: 3 ölü / TÜRKSAT dosyası savcılıkta / DGM'den Cumhuriyet'e beraat (Teleon yarın yayına başlıyor / D. Avrupa: Pazarımıza güvenin. 29/ Yeni sol, SHP'den kopmamaya kararlı / Ecevit SHP'lilere çengel attı / TBKP bölücülükten resmen kapalı / Doğalgaz sigortalanıyor. 30/ Yolsuzluk savaşı kızıştı / İşçinin bıyığı tuz tuttu, kalbi sıcak / Avrupa yolu tıkanıyor / KİT işçisinden Çiller'e hayır / Dış borç ödemesi için kredi aranıyor. 31/ Çankaya'dan HEP'e ültimatom / Demirel: Eski Yugoslavya Cumhuriyetleri'ni tanıyacağız / Türki cumhuriyetlere turist akını / Ankara Erivan'dan açıklık istiyor.

ŞUBAT

1/ Özal: "PKK vazgeçsin, af çıkarayım" / Fransa KKTC'ye vize vermedi / Özel üniversiteler sıraya girdi / İş güvenliği tartışması sertleşiyor. 2/ Çığ afeti: 97'si asker, 113 ölü / Davos'ta umutlu başlangıç / Emlakbank dosyasından ESKA çıktı / Kar, İstanbul'u sevdi / ABD-Rusya nükleer silah pazarlığı. 3/ Polis, işkence emrini reddedebilir / Gebeliğe karşı hapı dikkatli yutun. 4/ Terör 4 polis daha vurdu / Bilgisayar kurslarına denetim / ABD, Kıbrıs için Demirel'i bekliyor. 5/ G.Doğu'ya NATO tümeni / Polislerin öfkeli cenaze töreni / Demirel'den Özal'a: Terörle uzlaşılmaz / Türki Cumhuriyetlere karşı Marshall yardımı. 6/ İstanbul'a 'megapol' yönetimi / İran'dan nükleer tehlike / Koçyiğit: SODER'le devam / Doğu ve Güneydoğu KİT seviyor. 7/ DGM Başsavcısı'na suikast / Özel radyolar müzik atağına hazır / TV ve basın, yatak odasını sevdi. 8/ Çığ durmuyor: 56 ölü / Elektronik gazetecilerin hastalığı: RSI / Havada 23 trilyonluk savaş / Sermaye piyasası paketi hazır. 9/ Polisin öfkesi sokağa taştı / Yerli muzcular, çikitalara savaş açtı / Askerlik yaşı 19'a iniyor / 2. Zonguldak kurultayı.
10/ Cezayir'de 40 ölü, 200 yaralı / Özal: Kimseden korkmuyorum / Sağlar'dan sinemaya destek. 11/ 3 cinayetin üstüne gidilmiyor / Bush, Orta Asya için işbirliği önerdi / İran, beş-altı yıl içinde parçalanacak / Kökler'in yazarı alex Haley öldü. 12/ Orta Asya için işbirliği / Borsada düşük günler / Suriye ile İran arasında gizli askeri pakt / Ozon tabakasının önlenemez incelişi. 13/ Çukobirlik'te 'mafya' yolsuzluğu / CIA'den PKK'ye karşı destek / BM, yeni dünya düzeni için yeniden yapılanıyor. 14/ Demir Çelik 3 trilyonu eritti / Demirel: Irak'a ambargoya devam / Doğramacı YÖK'e yetki istedi / Salman Rüşdü 3 yıldan beri kaçıyor / Tıp dünyası tartışıyor: Amalgam zehir mi? 15/ Beyazıt'ta Cezayir'e 'destek namazı' / Hayali ihracata komisyon / Sevgililer günü sona erdi, sevgiler sürüyor / TÜRKSAT projesinin iptali gündemde. 16/ DYP'de vergi affı krizi / Washington, Irak'ta sürpriz darbe bekliyor / Aydınlar, Türk-Kürt diyaloğu istiyor. 17/ Tahran'da Türk-Azeri buluşması / İstanbul Boğazı SOS veriyor / Moğultay: İş güvenliği sistemi çağdaştır. 18/

Demirel vergi affında ısrarlı / Kadın bakana çifte gensoru / Çağlar: Tek kuruş vergi borcum yok / Çetin: Avrupalılık, AT'nin tekelinde değil. 19/ Yekta Okur'un kuşkulu ölümü / Özal: Suriye'ye PKK baskısı sürecek / Hizbullah, İsrail'e savaş açtı / Bakan İleri özür dilemeli. 20/ Güneydoğu'da kan durmuyor / Hayali ihracata 19 müfettiş / Show TV 1 martta start alıyor / SHP anayasayı gündeme getiriyor / İşten atılana işsizlik sigortası / Seçmen Bush'u uyardı.

21/ Ticaret Odası'na kanlı sabotaj / Tartışılan üç yasa Meclis'ten geçti / Orta Asya'da Türk kolejleri. 22/ Sezgin: Terör taşeron çalışıyor / Muammer Yaşar Bostancı öldü / Çin'e akupunktur, bizde kaplıca. 23/ Kafkasya'da savaş rüzgârları esiyor / Kızılay Asya'ya damasını vurdu / SHP kadın bakan arıyor. 24/ Güneydoğu'ya çığ yağıyor / İnönü: Bürokrasi yolsuzluğa alıştırılmış / Diyanet, Aleviye biraz daha yaklaştı / Komünistler SSCB için yürüdü. 25/ Zirvede zorlu satranç / SHP'de kadın-erkek kavgası / Demirel'den Özal'a ateşkes çağrısı / Kahveci: Vergi affı, devlet düşmanlığı / Çiller: Türkiye finans merkezi olacak. 26/ İstanbul'da kirlilik alarmı / Banknot matbaası tam gaz / Saracoğlu: Enflasyon, ancak 5 yılda düşer / Kürt Vakfı kuruluyor. 27/ HEP'lilerin bahar korkusu / Hükümete faiz-döviz kırsacı / Ankara'da Azerbaycan için endişe / Akyol ve Toptan'ın LİMME kavgası. 28/ Demirel, Güneydoğu'ya model arıyor / DYP-SHP hükümeti 'dalya' dedi / ABD Doları'nı kim durduracak? / Ecevit: Sorun Kürt sorunu değil, yoksulluk. 29/ Enflasyon tartışması tırmanıyor / İş güvencesinde suçlamalar sürüyor / Hasan Cemal ayrılıyor / Birleşik almanya hızını kesiyor / Erivan'ın silahlanması kaygı yaratıyor.

MART

1/ Muhalefet ateş püskürdü / SHP'nin yeni kadını Türkân Akyol / İslami açıdan borsada oyun haram / Gazioğlu'nun 12 yıllık özlemi bitti / İshak Alaton protesto edildi. 2/ PKK İstanbul'da bayrak açtı / Karabağ kan gölü, Bakü'de yas / Ödeneğin kesilmesi Özal'ı kızdırdı. 3/ Çiller: Dövizle oynayan yanacak / Olağanüstü hal, partileri zora soktu / İş dünyası muhalefeti haklı buldu.

4/ Zonguldak'ta grizu faciası / Şubat ayı enflasyonu yüzde 7 / Park Otel: Düğümü Danıştay çözecek / Vergide hedef: Şirketler / Bosna-Hersek de artık bağımsız / Ermenistan'ın çözüm koşulları / Ankara: AGİK kararları uygulansın. 5/ Zonguldak cehennemi / Azeriler, ülkenin iç bölgelerine kaçıyor / Hükümetin otoyol sıkıntısı / Musevilerden 500. yıl için şükran duası / Dövizli askerlik 1 aya iniyor. 6/ Madenci öldü, tartışma başladı / Denizer: Bunlar mezar soyguncuları / Necdet Menzir: Muhbir ad değil kod söyleyecek / İSO'da Koç-Profilo çekişmesi. 7/ Madenciler: İşsizlik ölümden de beter / Bakü yönetimi çöktü / Karabağ'a protesto: İlk cumada İslamcı-Ülkücü rekabeti/ Güneydoğu'da model bulunamıyor. 8/ Madenciler öldü, maskeler geldi / Özal'dan Ermenistan'a abluka tehdidi / Bir yılda 16 bin kadına tecavüz edildi. 9/ Çetin: Karabağ'da maceraya yer yok / Kadın gününde kadına dayak / SHP, Karabağ'ı Sosyalist Enternasyonal'e götürüyor / Kadınlar eşitlik konusunda hangi noktada? 10/ Boğaziçi'nde Zonguldak'ı protesto işgali / Madenci eylemde / Çiller'den Saracoğlu'na: Bize uymalısın / Hükümetin ömrünü olağanüstü hal zorluyor. 11/ Demirel'den Güneydoğu halkına çağrı / Dünyanın gözü Karabağ dramında / Kara paranın Avrupa yatırımları / Amerika 'süper salı' heyecanı yaşadı. 12/ Karabağ'da PKK militanları / Güneydoğu'ya askeri birlik kaydırılıyor / Karabağ'da çözümü Ermenistan engelliyor / ABD'de Bush-Clinton finaline doğru. 13/ PKK'dan 'savaşa hazır ol' çağrısı/ İnönü-Demirel'e, Laurel-Hardy benzetmesi / İş güvenliği taslağında yine uzlaşma yok. 14/ Erzincan yıkıldı: Deprem / Bütçede Çiller-Taner düellosu / Valilik, Eğit-Sen'i yasadışı ilan etti / Vergi affına ANAP engeli / Tıp bayramı 'sağlıksız' kutlanıyor. 15/ Türkiye'yi sarsan acı / Önce devlet binaları çöktü / Karabağ barışı için uluslararası konferans / Erzincan afet bölgesi ilan edildi / SSK'ya talep artıyor, kalite düşüyor. 16/ İnşaatlara soruşturma / Doğalgaz: En ucuz, en güvenli / SHP, koalisyonun gölgesinde kaldı. 17/ Erzincan'da yardım kaosu / Deprem İstanbul'a geliyor / Moğultay: İşadamlarına sert çıktı. 18/ PKK'den Nevruz'da ayaklanma çağrısı / Erivan'ın Türkiye'den toprak talebi yok / Avrupa Konseyi'ne hazırlık / Feminist hareket sarsıntı geçiriyor. 19/ Dünyaya naklen Nevruz / İnönü: Özal, koalisyonu bozmak istiyor / Erzincan'da valiliği protesto gösterisi / G. Afrikalı beyazlar 'ırkçılığa son' dedi. 20/ Cizre'de 2 korucu asıldı / Hükümet 'huzurlu Nevruz' istiyor / Özal: Ülke koalisyonla götürülemez / İşçiden toplusözleşmeye tepki. 21/ Güneydoğu'da yüksek ateş / Saracoğlu hükümete uydu, para patladı / Demir Lady milletvekilliğine veda etti / Gece nöbetinin ücreti 11 bin lira. 22/ Kanlı Nevruz: 38 ölü / HEP yas ilan etti / Demirel ekonomiye el koydu. 23/ Nevruz kanı durmuyor / Cenazeler toplu mezara gömüldü / İnönü: Olayların sorumlusu PKK / Ermenistan'da İsrail modeli tartışılıyor. 24/ Şırnak'ta büyük çatışma / Demirel: Güneydoğu'da 'örtülü savaş' var / Ecevit: İç savaş ateşini yaktılar / Haydar Aliyev'den Ankara'ya ani ziyaret. 25/ Terör kol geziyor / Şırnak'ta ev ev arama yapıldı / Demirel: Artık günah bizden gitti / Zana ve Dicle açlık grevine başladı / ABD'den patent uyarısı. 26/ Çekiç Güç'ten Kürt baskısı / Güneydoğu olayları: ABD destekledi, Almanya eleştirdi / PERPA perişan durumda / Evliliğin temel kuralı saygı. 27/ Almanya ile Kürt kavgası / Cizre ve Nusaybin didik didik / Refah, Güneydoğu'ya göz dikti. 28/ Demirel, Almanya'ya sert çıktı / AT, Türkiye'yi kınayacak mı? / Genel sağlık sigortası 1993'te hazır. 29/ İçme suyuna zehir / Özal: Hitler Almanyası'nın tutumu / Türk Üniversitesi 'yüksek lise' / Demirel: Bekaa dahil müdahale ederiz / Yıllar sonra 'Hudutların Kanunu'. 30/ Avrupa'yla zor hafta / Almanya'yı 'sandık' sertleştirdi / Temel'in en korktuğu fıkra: Heyelan. 31/ Demirel: Şam sabrımızı taşırıyor / Almanya'ya karşı yurt çapında tepki / Türk kadını evliliğe hemen 'evet' demiyor / Kumar tutkusu yasak tanımıyor.

NİSAN

1/ HEP'liler SHP'den koptu 6 DİSK'in mal varlığı iade ediliyor / Türk-Alman kavgası, Alman bakanı yedi / Oscar ödüllerini 'yamyam' kazandı, en iyi

kadın oyuncu, Foster. 2/ Turizmde 20 bin iptal / Alman TV'lerinden Türkiye'ye savaş / SSK'lının kalp ameliyatı tehlikede / Barzani: PKK değil, sivil halk vuruluyor. 3/ Demokrasi paketinde ilk adım / Almanya giderek yumuşuyor / HEP'liler, Türkiye'ye BM'ye şikâyet etti / TRT-Avrasya sinyal vermeye başladı. 4/ AT'den Türkiye'ye sözlü kınama / Türkler 'Der Spiegel'i yok sattırdı. 7/ Enflasyon doludizgin / Beş ülke seçimlerle sarsılıyor / Almanya'da aşırı sağın beklenmedik zaferi / Türk kadını da az çocuktan yana. 8/ Ekonomide sıkıyönetim / Sırplar, Bosna-Hersek'i bombalıyor / Almanya ile soğukluk turisti etkilemez. 9/ Çocuğa kelepçe yasak / Atatürk Barış Ödülü, Mandela'ya verildi / Cumhuriyet'ye yeni yönetim. 10/ Cumhuriyet'te yuvaya dönüş süreci başladı / Anayasaya Paris şartı / Devlet dövizle mücadelede faizi öne sürdü. 11/ Meclis'te gündem anayasa / DİSK ve Türk-İş 1 Mayıs için anlaştılar / SHP, memura eşel-mobil istiyor / Mitterrand, Galatasaray'a 'bonjour' diyecek. 12/ PKK'ye karşı atak / Köşk'te dış politika zirvesi / Özal 199 kararnameyi bekletiyor / Hükümetten 1 Mayıs'a yeşil ışık. 13/ Eğitimsizlikte fırsat eşitsizliği / Fransa ile yeni dönem / Yargı reformu uzlaşma bekliyor. 14/ Mitterrand Ankara'da / 1 Mayıs için üçlü ittifak / Sivil iktidar için yeni anayasa. 15/ Dinde reform arayışı / Cezaevlerine Avrupa standardı geliyor / Para, dövizi tercih ediyor. 16/ Libya'ya kıskaç / Almanya'dan ambargo / Dinde reform için şûra / Pasaportta askerlik engeli kaldırıldı / Diyante: Reform yakıştırması doğru değil. 17/ Bonn: Kürt sorununu çözün / Manukyan yine rekortmen / Bağ-Kur'u kurtarmak için ek kaynak yaratılıyor / Necibullah Kabil'den kaçtı. 18/ Kanlı gün, Dev-Sol'a baskın: 11 ölü / İnönü: Cumhuriyet kendini toparladı / Bağdat'dan PKK'ye karşı işbirliği önerisi. 19/ Antitekel yasa geliyor / Operasyon tamamlandı, tepkiler başladı. 20/ İş güvencesi için zirve / İdil halkı göçe kalkıştı / Menzir: Silahlarınızı bırakın. 21/ Çağdaş anayasa: 12 Eylül'ün tasfiyesi / Demirel: Kürtçe yayın anayasaya aykırı. 22/ Kürtçe yayın kavgası / Anayasanın ayrıntıları tartışılıyor / Bakanlar KİT'lerden vazgeçmedi. 23/ Çocukların büyük bayramı / Fenerbahçe, Galatasaray'ı ezdi geçti: 5-2. 24/ Özal kanser / Yılmaz, Köşk'le ters düştü / Demirel: Bağımsızlık hareketlerinin öncüsüyüz. 25/ Üniversite sancısı / Demirel: Yollar yürümekle aşınmaz / Gündem: İşsizlik sigortası. 26/ Yargı reformu hükümetin önünde / Özden: Anayasayı kimse yorumlamasın. 27/ Çekincesiz insan hakları dönemi / Nurhak'ta güneş hâlâ doğmuyor / Demirel Orta Asya maratonunda. 28/ Almanya'da büyük şok: Genscher istifa etti / İşsizlik sigortası tartışılıyor / İhale Yasası'nda temizlik yapılıyor. 29/ Bakandan acı itiraf: Seyfi oktay, Adalet Bakanlığı'nı bir şebekenin yönettiğini söyledi / Özal'dan Kürtçe eğitime sarı ışık. 30/ Ecevit: Özal, PKK ile pazarlık yapıyor / Aren: Karar verme hakkı Kürtlerindir.

MAYIS

1/ Türkiye'den Çin'e demiryolu hattı kuruluyor / 1 Mayıs'ta yevmiye kavgası / Ordu, protokoldeki yerinde ısrar.ı 2/ Gözaltında 1 Mayıs / Kara ateş Amerika'yı kavuruyor. 3/ Amerikan kâbusu: Ölü sayısı 40'a çıktı / YÖK ile yok arasındaki üniversite. 4/ İşçiye güvence / Siyah öfke kontrol altında / Gençlik sevişmek istiyor. 5/ Ermeniler Nahcıvan'a saldırdı / Güreş'ten Özal'a yanıt / Türkiye-Avrupa ilişkileri canlanıyor. 6/ Nahcıvan, Türkiye'yi müdahaleye çağırdı / Bulgaristan ile ilişkiler iyileşiyor. 7/ Ekonomiye DPT uyarısı / Tacikistan kaosa yuvarlanıyor. 8/ ABD: Zakkum için patent verilmedi. 9/ Öldüren bekâret / 32. Gün'ün hesabı TRT'yi sarstı. 10/ Beşiktaş şampiyonluğu 3'ledi / Park Otel çirkin ve yasadışı / Özürlülerin yaşama sevinci. 11/ Ders geçme sisteminde karmaşa / Avrupa'dan Hollywood'a çalım. 12/ Ermenistan, Karabağ'ı yuttu / Dmirel Bush'tan 'ilgi' istedi. 13/ Konut yağması / Nahcıvan'da hasar büyük / Mandela, Atatürk Ödülü'nü reddetti. 14/ ANAP dönemi sorgulanıyor / Mandela'yı kutladılar / Emlakbank kavgası tırmanıyor. 15/ Atatürk Barajı'nda çökme / Azerbaycan'da gerilim dorukta. 16/ Muttalibov kaçtı / TRT Genel Müdürü gidici / Polonezköy 150 yaşında. 17/ Kuzey Irak'ta seçim ertelendi / Anadolu liseleri paralı oluyor. 18/ Güneydoğu'ya 17 bin öğretmen / Yoksul fonunda da yolsuzluk / Sözleşmeli personele son. 19/ Ermeni saldırısı Kars sınırında / 19 Mayıs'ı kutluyoruz / Demirel: Mikro-milliyetçilik çağdışı. 20/ KİT yolsuzluğu ağır cezalık suç / Çiller: Enflasyon düşmüştür. 21/ Demirel-İnönü anayasada uzlaştı / Barzani önde gidiyor / Türkiye ILO'da aklanamıyor. 22/ Diyanette Alevi'nin 'adı' yok / Almanya: PKK haraç topluyor. 23/ Yargıda Paris Şartı / Töbank 'devredilerek' kurtarıldı. 24/ Anadolu liseleri sınavları iptal / Çevre ve sanayi karı-koca gibi. 25/ Kitaba 900 milyon ceza / Tatil, ücretlilere uzak bir düş / Töbank çalışanı sokakta kaldı. 26/ Koalisyonda TRT çatlağı / MİT'te sivilleşme sancısı. 27/ Orta Asya için Fin modeli / Borsa, Anadolu'ya taşınır mı? 28/ Lira nereye gidiyor? / Çocuklar DGM'de yargılanmayacak. 29/ Unkapanı-Sirkeci trafiğe kapatılıyor / 15 bin tarım işçisi grevde / Pornografi mi, yoksa cinsellik mi? 30/ Dolarlı yaşam / TOBB'da gergin günler / Avrupa ordusu NATO'yu böldü. 31/ Ekonomi SOS veriyor / Mimarlar Kapadokya'da.

HAZİRAN

1/ Ordu, maaştan şikâyetçi / Yargıda ücret adaletsizliği / Özel okul yılda 30 milyon eritiyor. 2/ Ücretli kırgın / Almanya'da turizm patladı. 3/ İşçi greve yürüyor / Vergi paketi önce TÜSİAD'da / İç borç 111 trilyon lira. 4/ Petrosyan'dan Demirel'e sürpriz mektup / 3. İktisat Kongresi İzmir'de. 5/ Kongrede İnönü-Yılmaz atışması / NATO ilk kez 'alan dışı'na açılıyor. 6/ Dayak liselilerin sabrını taşırdı / Özel radyo yayını başladı / Azerbaycan'da seçim. 7/ Memura katsayı müjdesi / Feldkamp 2 milyara Galatasaray'da.

8/ Koalisyona güvenoyu: % 60 / Bayram gazetesi tartışması. 9/ Özal'dan yargı reformuna veto / Belediye işçileri yollara döküldü. 10/ Çekici Güç, K. Irak barışına engel / Yargı reformuna MGK mı engel? 11/ Şartlı tahliye Yargıtay'a takıldı / Yeni yatırım merkezi Torbalı. 15/ Türkiye'nin tahvil operasyonu, ABD'ye para çıkarması / Demirel, Petrosyan'la görüştü. 16/ Çevreciler kazandı, Aliağa ve Gökova santralları durduruluyor / Memurun hak arama yürüyüşü. 17/ SSK hastaneleri dökülüyor / İKÖ'den İstanbul'a Bosna zirvesi. 18/ Grev dalgası

gelyor / Bakü, eski yöneticileri sorguluyor. 19/ 10 eski bakana Yüce Divan yolu / Türk tahvili Avrupa'da kapışıldı. 20/ MHP malı Türkeş'e / Türkiye'ye Doğu'dan 2. Beyin Göçü. 21/ TÜSİAD, Demirel'i kızdırdı / Çek-Slovak evliliği uygarca bitti. 22/ Türkiye'de altın avı 6 ANAP'lıların vakıf sevdası / Üniversite sınavı yapıldı. 23/ Memura yüzde 25 / Her türlü avlanma ücrete bağlanıyor / PKK, İran'dan saldırdı. 24/ İşçi yürüdü, İstanbul durdu / Ermeniler durduruldu / Sahte dolar, borsaya yaradı. 25/ KEİB zirvesinde, Özallar küsüp gitti / Türkiye'nin 2 beklentisi: Ortak banka kurulsun, özel sektör işbirliğinde öncelik etsin / Park Otel'e 3. mühür. 26/ özal-Demirel ipleri kopardı / Bedelli askerlik 2 aya düştü. 27/ Avrupa'nın en büyüğü Danimarka: 2-0 / Almanya'da kürtaş artık serbest. 28/ Özal, ANAP'a lider arıyor / Elçibey: Karabağ'a özerklik vermeyiz. 29/ Bağ-Kur iflasın eşiğinde / Iraklı işadamları Gaziantep'te / Tacikistan'da iç savaş kapıyı dayandı. 30/ Cezayir'de suikast, Başkan Budiaf öldürüldü / Karadeniz'de silah üretimi / Bezm-i Âlem'e iptal kararı.

TEMMUZ

1/ Yunus Nadi Ödülleri sahiplerini buldu / İtanbul farklı kültürler kenti. 2/ AGİK'e imza Demirel'den / Türk savaş uçağı K. Irak'ta düştü / Para dövizden borsaya geçiyor. 3/ Tahkim Yasası Meclis'ten geçti / Çağdaş üniversite ertelendi. 4/ Irak'tan nota / Koalisyon ikmale kaldı; Yargı Reformu Yasası eylüle ertelendi. 5/ Emekli generaller Azerbaycan'da / Eminönü'ne yeni trafik düzeni. 6/ Sınıf geçmede son söz velinin / Turistik beldelere doktor aranıyor. 7/ Memur zammı % 29.8 / Doğramacı'nın heykeli dikiliyor. 8/ Memur zamma kızdı / Dünyanın en zenginleri açıklandı; üç Türk klasmanda. 9/ Memur eylemi büyüdü / Hükümetin gözdesi ihracatçılar. 10/ Demirel'den Bush'a: Müdahale edelim / Öğretmene kira yardımı. 11/ Mahkeme SP'yi kapattı / Sırbistan'a abluka / MİT'te sivil dönem. 12/ Toplu konut, devletin kesesi / ABD Konsolosluğu'na roket / Noriega'ya 40 yıl hapis. 13/ Kiraya gizli zam / Demirbaş sektörler sorunu. 14/ Doğramacı istifa etti / Özal, Kıyı Yasası'nı onayladı. 15/ YÖK'e 'yeni Doğramacı': Mehmet Sağlam / Çağlar'dan Sabah'a 50 milyarlık dava.a 16/ Dolmabahçe'de 500. yıl balosu. 17/ Ecevit: Sosyal demokrat değilim / Tüketici tasarısı Meclis'e sevk edildi. 18/ Sigara, rakı, çay zamlandı / Sultanahmet'te 'meydan savaşı.' 19/ Akaryakıtta devlet vurgunu / Ve SSK'ya borcu bulunanlar. 20/ Ecevit, ABD ve AT'yi suçladı / Elektrik faturaları çarpıyor. 21/ Ekonomide sıkı pazarlık / Yargıtay Başkanı da yargıdan dertli. 22/ Asgari ücret: 907 bin net / Batı, sigarasız topluma doğru. 23/ Yatırım teşvikleri arttırıldı / Kemal Türkler, törenlerle anıldı. 24/ 'Haat standartı' iptal edildi / 'Rüzgâr gibi geçti' Scarlet'ini arıyor. 25/ Kıbrıs'ta düğüm Güzelyurt / Şevket Yılmaz hükümeti uyardı. 26/ GAP'ın önce ışığı geldi / 'Kürdilihicazkâr' makam kavgası. 27/ SHP, Güneydoğu'ya seyirci kalıyor / Evlat edinmek kolaylaşıyor / Talabani de TC pasaportlu. 28/ Kıbrıs'ta ABD devreye girdi / Alo seks hatları kesiliyor / 4 büyük banka faiz indiriyor. 29/ Beş kentte grev dalgası / Naim, Olimpiyat Şampiyonu. 30/ Kayacan öldürüldü / Rektörler belli oldu / Zana'ya polis baskını. 31/ Grevli yaşam başladı / Itırlı bahçe beraat etti.

AĞUSTOS

1/ MİT Müsteşarı veda etti / Çöp, sağlığı tehdit ediyor. 2/ Çetin'e Suriye'de soğuk duş / THY'ye yüzde 30 zam / Dikili Kültür-Sanat Şenliği başladı. 3/ Orduda terfi heyecanı / Çöp dağları ilaçlanıyor. 4/ Grev uzuyor, çöpler kokuyor / Avrupa'nın üç katı ekmek tüketiyoruz. 5/ Öğrencinin yurt telaşı başladı / Avrupa'da kırmızı cıva tartışması. 6/ Metro anlaşması imzalandı / Özal, rektörleri atadı. 7/ İş dünyası vergi reformu istedi / Konser Bilgi Merkezi açıldı. 8/ TV yasa taslağı ortada kaldı / Libya ile alacaklar için yeni anlaşma. 9/ Çorlu'da facia: 29 ölü / 33 yolsuzluk davası yargıda. 10/ ÖYS sonuçları belli oldu / Denize girmek yürek istiyor. 11/ Bakandan memura: Örgütlenin, tabelanızı biz asalım / Sevr'in üzerinden 72 yıl geçti / Avrupa'nın turizmde yeni cenneti Fransa. 12/ Devlet liselerinde kolej eğitimi / 150-9000 AT'ye ihracata engel değil. 13/ Özal: Batı, Güneydoğu'yu sömürmüyor / Grup Yorum'un 'firarileri' serbest. 14/ AKTAŞ'a haksız kazanç suçlaması / Türkiye, Ermenileri uyardı. 15/ İş barışı için 'Konsey' arayışı / Beyazpeynir sofralardan uzaklaşıyor / Kıbrıs görüşmelerine ara verildi. 16/ Güneydoğu'da kepenkler indi / Termik santrallar kimin için? 17/ Yılmaz, köprüleri attı / AKTAŞ, aboneden sonra devleti de çarptı. 18/ Emekli isyan etti / Bush'tan Saddam'a tehdit / Kadn emniyet amiri. 19/ Memurun tabelası elinde kaldı / Emekliye maaş farkı 1 eylülde. 20/ Şırnak'ta savaş / Beşiktaş, eskisinden de güçlü. 21/ 'Yasak kent' Şırnak / Sanayici, Demirel'e hesap sordu / AKTAŞ mahkûm oldu. 22/ Akaryakıta yine zam / Müttefiklerden Bağdat'a yeni nota. 23/ Şırnak dağları bombalanıyor / 'Kapalı'ya ev. 24/ Talabani Ankara'da / MHP'de çiftbaşlılık sürüyor. 25/ YHK, İETT sözleşmesini bağıtladı / HEP, hükümeti Şırnak'a davet etti. 26/ Bakanlık, AKTAŞ'a soruşturma açtı / Sanayide tehlike çanları / Irak, Türkiye'den yardım istedi. 27/ Demokratikleşme ertelendi / Özal'dan sürpriz çağrı / Pratisyenler de aile hekimliğine karşı. 28/ Onbin yeni öğretmen / Kentte yalnız korucular kaldı / Bekârlar Ankara'da sultanlıklarını ilan etti. 29/ Şırnak'ta gazetecilere yine geçit yok / YÖK'ten ikili öğretime onay / Rusya'ya ticarette Aydın modeli. 30/ PKK terörü vuruyor. 31/ PKK, Şemdinli'de vuruldu / Genelkurmay: Radikal önlemler alınsın / Zafer Bayramı kutlandı.

EYLÜL

1/ Türkiye, İran'a nota verdi / Barış için bugün ne yaptın? / Ligde Anadolu patlaması. 2/ 'Barış yürüyüşü' Taksim'e varamadı / Posta ücretlerine zam. 3/ Özal, Yılmaz'ı reddetti / Cumhuriyet'in konkordato projesi oylandı. 4/ Sıvas Kongresi'nin 73. yıldönümü kutlanıyor / Demirel: AP tarihsel misyonunu ifa etti. 5/ Enflasyonda 'cicim ayları' bitti / FM kanallarında yer kapma yarışı.
6/ F-16'nın yeteneği çok yüksek değil / Duygusallık, yüksek tansiyon yapıyor. 7/ Özel TV'ye vergi denetimi geliyor / 10 bin öğretmene güvenlik soruşturması. 8/ Özal: Terör barajlarla başladı / Almanya, dazlaklara alkış tutuyor. 9/ İlaç firmaları zammı

kopardı / Türk-İş, SSK'nın özerkleşmesinden yana. 10/ CHP'de Baykal Genel Başkan / Federasyon seçiminde çirkin oyunlar. 11/ TÜSİAD'dan hükümete bombardıman / 'Ucuz eşdeğer ilaç' kavgası. 12/ Belediyelerde SHP-CHP tercihi / Televizyon lisesi eğitime başlıyor.
13/ İran'la gergin terör zirvesi / Türk Traktör Koç'un / Banka hisseleri atakta. 14/ Çada özel sektör iflas etti / TÜSİAD'a 'hizaya gel' uyarısı / Peru'da Aydınlık Yol lideri yakalandı / Anthony Perkins AIDS'e yenildi. 15/ Avrupa'na ani para operasyonu / Ahmet Özal ifade verdi / İş dünyası TÜSİAD'ın arkasında. 16/ Gece üniversitesi: 17 bin öğrenciye yeni şans / Yazlık ev sahipliği değişmeyen moda. 17/ PTT hedefini genişletti / ANAP'tan Güneydoğu'ya mobil tim önerisi / Nataşalar hastalık saçıyor. 18/ Avrupa'da mali deprem / Belediye işçisine yüzde 97.6 zam / Evlenen sayısında düşüş. 19/ İşsizlik ödeneği son ücretin % 45'i / İşsizlik sigortası tasarısı hazır. 20/ HEP: PKK yasallaşsın / Müzik yapımcılarıyla özel radyocuların telif savaşı. 21/ Fransa'dan Avrupa Birliği'ne 'evet' / Musa Anter öldürüldü / İlhami Soysal kazada öldü. 22/ Savunma sanayiinde 3 ihale de ABD'nin / K. Irak'ta Kürt ordusu kuruluyor. 23/ Brandt, Gorbi'ye kapıyı açmadı / Erol Simavi Eğitim Merkezi açıldı. 24/ Ayaz, darbe heveslilerini uyardı / Yugoslavya BM Genel Kurulu'ndan atıldı. 25/ Sinop'ta işsizliğe isyan / Özel radyolar telif hakkı ödeyecek / Parlak erkek modası yaygınlaşıyor. 26/ Demirel: Çare demokrasi / Dilde özleşme ulusallaşmanın koşuludur / Dil Devrimi'nin 60. yıl etkinlikleri. 27/ MGK'nin hedefi HEP / Sinop, işsizlikten yürüdü / DİSK, 12 yıl sonra meydanda. 28/ İHD'de Kanar yine seçildi / Clinton, Bush'la arayı açıyor / Bilgisayar, gerginliği arttırıyor. 29/ Yangın, Edirne'yi vurdu / Avrupa iki ayrı gruba bölünüyor. 30/ Güneydoğu'da kanlı gün: 94 ölü / Galatasaray 2. turda / Angola demokrasiye 'merhaba' dedi.

EKİM

1/ 300 bin toplu konut bitirilecek / PKK vurgun yedi: 174 ölü / F. Bahçe ve Trabzonspor 2. turda. 2/ Askerlik bitti, psikolojik tedavi sürüyor / Avrupa ikinci demiryolu devrimini yaşıyor. 3/ 'Katil Saratoga' vurdu: 5 şehit / Milletvekiline polis dayağı / Elmaslar sonsuza dek kalıcı değildir. 4/ Irak'ın petrol gelirine el kondu / Moda, aşk gibi eski bir hastalık. 5/ Enflasyon azdı / BAB, NATO'nun önüne geçiyor / Kadınlar müdür koltuklarına yerleşiyor. 6/ Irak'ta PKK-Peşmerge savaşı / Üniversiteler sorunlu açıldı / Özel radyoya hukuk desteği. 7/ Irak'ta alternatif yönetim zirvesi / KKTC, Maraş'ı yerleşime açıyor. 8/ Yılmaz: 'Özal, kişiliğine göre sistem arıyor' / Kadınların kaçamakları. 9/ Olimpiyatlar için kredi arayışı / En alerjik bitki 'buğdaygiller.' 10/ Almanya öksüz kaldı: Brandt öldü / Bugün 1. Dünya Ruh Sağlığı Günü. 11/ Ordu, Kürt devletine karşı / Yolsuzluk bütçesi 15 trilyon / İşportacı püskürtüldü, Beyoğlu kurtuldu. 12/ Turgut Kazan 3. kez başkan / Ecevit: Kerkük derken Doğu'dan oluruz. 13/ TÜSİAD ekrandan halka açılıyor / Çin'de 'kapitalizm'e tarihi adım. 14/ Sağlıkta umut özel sigortada / Gurbetçinin aylığı 19 milyon / Metaş'ın yeni patronu İş Bankası. 15/ İşsizliğin resmi oranı yüzde 8 / Megastarlar baş ağrıtıyor. 16/ SSK'da 'emekli' vurgunu / Memura ocak zammı % 28.5 / Şimdi moda vergi reformu. 17/ Ordu, K. Irak'ta / Özal'ın fonları bütçeye aktarıldı / İç borç 126 trilyon. 18/ Petrosyan'dan PKK güvencesi / Bütçe faiz ipoteğinde. 19/ Götürüye siyaset çengeli / Menopoz kadınların belini döküyor / Turist patlaması sezonu kurtardı. 20/ TürkRus ilişkilerinin 500. yılı / Sayıştay ABD sefasında / Ankara'ya ilk kadın sığınma evi ocakta. 21/ Polis, memuru yürütmedi / Yeşillerin meleği öldü. 22/ Memur direniyor / Kapadokya sıradanlığa doğru ilerliyor. 23/ Özel harp birlikleri Güneydoğu'da / Toplu konut kim vurduya gidiyor. 24/ MİT'e sivil müsteşar atandı / Kadınların baş belası 'migren.' 25/ Ordu, Hakurk'a girdi / Laspetkim-İş, DİSK'e katıldı / Piyasalar faiz kıskacında. 26/ Büyükelçi atamaları kilitlendi / Geçici Irak hükümeti ilan edilecek. 27/ İşçi kıyımı: Son iki yılda yarım milyon işçi işinden oldu / Irkçılığın bedelini mülteciler ödüyor. 29/ En büyük bayram kutlu olsun / Ruhsal tedavide karmaşa. 30/ Bayram, liderleri buluşturdu / PKK ile peşmergeler anlaştı / İlaç oda sıcaklığında içilmeli. 31/ Denktaş, Gali haritasına direniyor / Çarpık kentleşme ve iç göç suça teşvik ediyor.

KASIM

1/ Demirel'den PKK'ye: Silahları bırakın / Kilise, Galile'yi affetti: Dünya dönüyor / Motosiklet çetelerinin kadınları. 2/ Seçimden Refah kârlı çıktı / Almanya askeri yardımı azaltıyor. 3/ Türk tankları K. Irak'a yerleşti / Almanya yardımı sıfırlıyor. 4/ Hükümet, Ziraat'i uyardı / Erbakan Kara Ses'i eleştirdi / Türkiye şifalı bitkiler eczanesi. 5/ ABD'de Clinton'lu dönem / Kadının evinde de ırzına geçilebilir. 6/ Nedim Tarhan öldü / YÖK'e yaşgünü boykotu / Pierre Loti'de sessizliğin keyfi. 7/ PKK harekâtı 2 trilyon / Dünyadaki özürlülerin sayısı 500 milyon. 8/ Erbakan: Bu partilerin hepsi faşist / Türkiye 'güvenlik kuşağı' kuruyor. 9/ Maliye'nin gücü bakkala yetti / Prag Baharı'nın lideriöldü. 10/ Ata'yı anıyoruz / Kitap fuarını polis bastı / Dünyanın plansız gelişen tek metropolü: İstanbul. 11/ Sultanahmet'te tarih katline duş / PTT'nin 'T'si 18 milyar dolar. 12/ Memura sendika engeli kalktı / Avrupa kapısı Türkiye'ye aralandı. 13/ By-pass'a ilk harç konuldu / Kayıp ailelerinden hükümete protesto. 14/ Koalisyon CMUK'ta anlaştı / Mezarcı: Anıtkabir yıkılsın / Hayali ihracatta karşılıklı suçlama. 15/ Üçlü zirve Irak'ın toprak bütünlüğünden yana / Bonn'da büyük yürüyüş. 16/ İncirlik yeniden yapılanıyor / Kıyı betonlaşmasının sorumlusu yazlıklar. 17/ Özal'ın adayı Keçeciler / Litvanya'da komünistler geri döndü. 18/ Gecekonduya önce izin verip sonra yıktırıyorlar / Kirli hava soluksuz bıraktı. 19/ Yargı reformu geçti / Üniversiteli ucuz ev peşinde. 20/ Koalisyon 1 yaşında / Basketbolda aydınlık günler. 21/ Türkiye, BAB'ın resmi ortağı / Yine gazeteci öldürüldü / SSK para arıyor. 22/ ILO sözleşmeleri Meclis'te görüşülecek / Batı, Ankara Zirvesi'nden tedirgin oldu. 23/ PKK, Avrupa'da seçim yaptı / Uyduyla porno yayını. 24/ Dazlaklar üç Türkü yaktı / Marilyn'in portresi bile milyarlarca lira. 25/ IMF'den Ankara'ya uyarı / İç harekât 'fiilen' başladı. 26/ Çalışanlara ILO güvencesi / 50. yılın kutlu olsun, 'Ca-

sablanca.' 27/ Basında ansiklopedi savaşı / Güneydoğu'da terör, petrolcüleri vurdu. 28/ Sınır güvenliğine 880 milyar lira / Çaresizliğin 'yasadışı' geleneği: İmar affı. 29- Türklerle Neo-naziler çatıştı / 2. Elizabeth'in serveti 83 trilyon lira. 30- Türkiye'nin ilk özel dini radyosu kuruldu / İşyerini terk etmeme eylemi.

ARALIK

1/ Özal kaybetti, Yılmaz kazandı, ANAP bölündü / Özal: ANAP'la ilişkimiz bitti / Huzur prezervatifte. 2/ Cumhuriyet çalışanları İmar Bankası'na direndi / Erkekler cinsel tacize uğruyor. 3/ İngiltere Körfez savaşı zengini / Altı bin işçi PETKİM'i işgal etti. 4/ Özal'dan hedef: 2. Cumhuriyet / Osteoporoz bel büküyor, kemik kırıyor.
5/ Ücretlilere vergi indirimi / Kemal Horzum yakalandı. 6/ Somali'ye Türk askeri gidecek / Güneydoğu'da ticaret zor zanaat / Beşiktaş'ın yenilmezlik unvanını G. Saray sildi. 7/ Cemaleddin Hoca'nın silah işsiz Türkler / SSK'dan belediyelere ceza. 8/ Kontrgerilla tartışması / Hindistan'da din çatışması: 223 ölü 9/ Meclis'ten Somali'ye asker için onay / Cumhuriyet TAŞ'nin iflası kabul edildi. 10- Koalisyon insan haklarını unuttu / Futbol heyecanı sokaklara boşalttı. 11/ SEK'e biçilen değer 1.5 trilyon / 'Düş gezginleri' aşkın 'lezbiyen'cesi. 12/ Park Otel'in yıkımına onay / İmamlara uyarı / Tanju, Türkiye'de bir olaydır. 13/ Stern, Türklerle dazlakları bir araya getirdi / Özal, 'iş güvencesi'ni imzalp yatırımını gizleyin / Özal: İLO sözleşmesi lüks. 27/ Yolsuzlukta fatura 26 trilyon / Konut Fonu'nda pay kavgası. 28/ Sevda tepesi kurtulacak mı? / Her yerde dayak var / ABD, Irak uçağını düşürdü. 29/ İşveren dünyası ANAP'a kız verdi / Ücretli, verginin altında kaldı. 30/ 92, savaşın acısını, barışın tadına tercih etti / Avrupa'da yeni dönem: Tek Pazar. 31/ Rabıta destekli eğitim / Telefon sapıklarına önlem / Yeni yıla hasta girmeyin.

1992'DE YİTİRDİKLERİMİZ...

OCAK

5. Abdullah Kenanoğlu / 9. Bülent Eryaşar / 13. Cazım Aktimur / 20. Yesari Asım Arsoy / 21. Hüseyin Güneşi / Bekir Yıldırım / 24. Seval Gönül / Jack Dupree / 27. Vecihi Akın / 28. Jose Ferrer / James David Thunderbird.

ŞUBAT

1. Oğuz Atanur / Irwing Kaufman / 8. Mevhibe İnönü / 11. Alex Haley / 14. İsmet Barlas / 18. Etienne Manac'h / 19. Yekta Okur / 22. Muammer Yaşar Bostancı / 24 Doğan Daniş Koper / 25. Hıfzı Veldet Velidedeoğlu / 27. Stelyo Berberakis Vafiades / Haluk Tansuğ.

MART

1. Muzaffer Aslan / 3. Sibel Göksel / 7. Maria-Helena Vieira Silva / 9. Erol İlpars / 10. Valentine Taşkın / Menahem Begin / 15. Richard Brooks / 16. Hasan Sabri Tırpan / Yener Arıoğlu / 24. İzzet Keser / John Ireland / 25. Fredrich August Von Hayek / 26. George Delerve / 29. Selahattin Gürdrama / 30. Ayberk Çölok.

NİSAN

2. Manolos Andronicos / 4. Necdet Evliyagil / 7. Isaac Asimov / Kemal Bayram Çukurkavaklı / 8. Erdoğan Öztürk / Erdoğan Işıkman / Antonik Tritsis / 15. Feza Gürsey / 22. Benny Hill / Safyazit Ray / 28. Atıf Benderlioğlu / 29. Olivier Messiaen / Francis Bacon.

MAYIS

1. Burhan Uygur / 6. Abdulbaki Erden / 7. Marlene Dietrich / Jean-Claude / Pascal-Villeminot / 15. Fikret Oktay / 17. Orhan-Canan Toygar / 23. İlhan Öztrak / 28. Habib Philip / 30. Nikos Gatsos.

HAZİRAN

5. Robert Marley / 7. Hikmet Feridun Es / 9. Kirkor Hüdavardiyan / 11. Ziya Kalkavan / 15. Remziye Hizar / 16. Murtaza Elgin / Suzan Yakar / 17. William Gaines / 19. Nesteren Tamre / Fahri Birser / 23. Li Şiyanyan / Virgil Gheorghiu / 25. Leman Akçatepe / 26. Charles Groves / 27. James Stirling.

TEMMUZ

6. Kâzım Pamuk / 9. Mihail Tal / Franco Cristaldi / Astor Piazzola / 16. Lyudmila Çelikovskaya / 20. Gülcan Kraner / 22. Yavuzer Çetinkaya / Mahmut Türkmenoğlu / 23. Toto Karaca / 24. Süleyman Farangiye / 25. Aziz Utkan / 29. Mükerrem Aker / Vasil Danilof / Mebrure Alevok / Serpil Süev / 30. Kanan Devi.

AĞUSTOS

2. Osman Görgen / 4. Mahmut Özdemir / 6. Seicho Matsumoto / 8. Mahmut Naci Kurt / Fransisco Fernand Ordonez / 10. Aytekin Kotil / Ayetullah Ebulkasım Hoey / 11. John Anderson / 12. Bill Russell / 13. Michel Berger / 19. Fatma İrfan Serhan / 23. John Sturges / 26. Rahmi Pehlivanlı / Nisa Serezli.

EYLÜL

6. Hülya Akyol / 7. Cevat Kurtuluş / 14. Anthony Perkins / 15. Demirel Tüzman / 18. İsmet Yenisey / 23. Okyar Günden / 24. Suphi Batur.

EKİM

1. Haluk İpekten / 7. Ralph Manheim / 8. Güzide Noyan / 9. Tevfik Esenç / 10. Willy Brandt / Ed Blackwell / Eddie Kendricks / 13. Johnny Carisi / 21. Petra Kelly / 22. Salih Şanver / 25. Hakkı Durun Yıldız / 26. İbrahim Örs / 28. Roges Miller / 31. Ruhi Dervişoğlu.

KASIM

1. Joan Mitchell / Kenneth Macmillan / 3. Zeki Alpan / 4. Hal Rouch / 6. Nedim Tarhan / 8. Alek-

sandr Dubçek / Selim Hayim Kanetti / 10. Ziya Başlangıç / 13. Keith Mitchel / 21. Bülent Köprülü / Azmi Nihat Erman / Namık Tarancı / 22. John Foreman / 23. Gazzelloni / 24. Vasfi Rıza Zobu / Ayhan Tekinoğlu / 26. Stering Halloway.

ARALIK

1. Sydney Nolan / 4. Nurettin Atasi / 5. Perihan Tedü / 8. Yusuf Kulp / Cengiz Tuncer / 9. Şahin Kaygun / 11. Franco Franchi / 12. Rafet Sezgin / 16. Adnan Öztrak / 19. Rıza Şimşek / 20. Tunç Saruhanlı / 22. Necmi Onur / 23. Albert King / 25. Nathan Milstein / 26. Pierre Culliford / 27. Monica Dickens.

1992 ÖDÜLLERİ

OCAK

2. Radyo TV Ödülleri / Türkiye Yazarlar Birliği Yılın Yazar ve Sanatçıları. 4. Türkiye Gazetecilik Başarı Ödülleri / Wolf Vakfı Ödülü. 8. Cemal Süreya Ödülü / Gazeteciler Cemiyeti Ödülleri / Lenin Çocuk Fonu Ödülü. / 10. Ankara Gazeteciler Cemiyeti ödülleri. 13. Altın Epica Ödülleri / 15. Kocaeli Gazeteciler Cemiyeti Ödülleri. 17. Çağdaş Gazeteciler Derneği Ödülleri. 18. Saharov Ödülü. 20. Altın Küre Ödülü / Abdi İpekçi Barış ve Dostluk Ödülü. 22. İsveç Kraliyet Bilim Akademisi Molar Ödülü. / 23. Shofar Barış Ödülü. 24. Marketing-Pazarlama Ödülleri / Amerikan Müzik Ödülleri. 30. Kültür Bakanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülü.

ŞUBAT

4. Abdi İpekçi Sanat Ödülü / 5. UNESCO Barış Ödülü / 11. Karikatürcüler Derneği Ödülleri. / 12. AFSAD Fotoğraf Yarışmaları Ödülleri. / 13. Türk Tanıtma Vakfı Ödülleri. / 19. Türk Demokrasi Vakfı Uluslararası Demokrasi Ödülü. / 25. Berlin Film Festivali Ödülleri. 27 Orhan Aaydın İnsan Hakları Ödülü. / 27. Grammy Ödülleri.

MART

4. Basın Sağlık Ödülü. / 5. Tüketici Derneği Ödülü. / 7. Karikatür Yarışmaları Ödülü. / Ankara Film Şenliği Kısa Film Yarışması. 11. TSE ve MPM Ödülleri. / 17. Haldun Taner Öykü Ödülü / Ceyhun Atuf Kansu Şiir Ödülü. / 22. Avrupa Türk Gazeteciler Cemiyeti Ödülleri. / 24. Foxwel Memorial - Bilimsel Araşıtrmalar Ödülü. 25. ÇGD Kent ve Yaşam Ödülleri. / 27. Altın Artemis Ödülü. / 29. İstanbul Uluslararası Film Festivali Altın Lale Ödülü.

NİSAN

1. Oscar Ödülleri. / 7. Ağa Han Mimarlık Ödülleri. / GAP Belediyeleri Ulusal Fotoğraf ve Resim Yarışması. / 9. Atatürk Barış Ödülü. / 11. Arıburnu Ödülleri. / Uluslararası İzmir Film Festivali Altın Artemis Ödülü. / 12. Cüzzamla Savaş Derneği Ödülleri. / 14. Reklamcılar Derneği Kristal Elma Yarışması / Seramik Derneği Ödülleri. / 16. Ferit Oğuz Bayır Ödülleri. / 23. Bülent Dikmener Haber Ödülleri. / 24. Muammer Yaşar Bostancı Ödülleri. / Arıburnu Ödülleri. / 25. Çevre Dostu Ödülleri.

MAYIS

1. Milliyet Ödülleri. / 6. Sait Faik Hikâye Ödülü. / 7. Atatürkçü Düşünce Derneği Ödülü. / 9. Bahriye Üçok Ödülü. / 12. Mimarlar Odası Büyük Ödülü. / 15. TÜSİAD Basın ve Araştırma Ödülleri. / 16. Asturias Ödülü. / 19. Cannes Film Festivali Altın Palmiye Ödülü. / 20. Türkiye Yayıncılar Birliği Ödülleri. / 21. Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları ödülleri. / 23. İstanbul Kültür ve Sanat Ödülü. / 27. Orhan Kemal Roman Ödülü. / Seramik Derneği ödülü. / Mimarlar Odası Dostluk Ödülleri. / 28. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Basın Ödülleri. / 31. Eczacıbaşı Holding Yarışmaları. / Dionysos Şiir Ödülü.

HAZİRAN

1. Afet İnan Tarih Araştırmaları Ödülü. / 6. Turgut Pura Resim ve Heykel Ödüllei. / 18. Altın Orfe Şarkı Yarışması. / 20. İsmet Küntay Tiyatro Ödülleri. / Ulvi Uraz Ödülleri. / 27. Kültür Bakanlığı Sinema Başarı Ödülleri. / Belediyeler Tiyatro Yarışması. / Yaşar Nabi Ödülleri. / 28. Edebiyatçılar Derneği Ödülü. / Yunus Nadi Ödülleri.

TEMMUZ

13. Uluslararası Nasrettin Hoca Karikatür Yarışması. / 17. Gazeteciler Cemiyeti Basın Özgürlüğü Ödülleri. / 21. Örsan Öymen Ödülü. / 22. Deniz Ticaret Odası Denize Hizmet Ödülü. / 24. TÜBİTAK Bilim Ödülleri. / Independent Ödülü.

AĞUSTOS

3. Rafet Genç Gazetecilik Ödülü. / 9. Sinema Oyuncuları Valentino Ödülü. / 15. Struga Şiir-Altın Plaket Ödülü. / 17. Simavi Karikatür Yarışması. / 19. Altın Koza Film Festivali-Çetinkaya Armağanı / Ağa Han Mimarlık Ödülleri.

EKİM

9. Nobel Edebiyat Ödülü. / 13. Kartaca Film Festivali Büyük Ödülü. / 15. Nobel Fizik ve Kimya Ödülü. / 16. Afet İnan Tarih-Araştırma Ödülü. / Kâzım Taşkent Çeviri Ödülü. / 17. Nobel Barış Ödülü. / 24. Taşkent Uluslararası Film Festivali. / Altın Portakal Film Festivali Ödülleri. / 25. Bastia Akdeniz Kültürleri Altın Zeytin Dalı. / 27. Barış Ödülü / Türkiye Yazarlar Birliği Ödülleri. / 29. İş Bankası Ödülü.

KASIM

3. Burhan Felek Basın Hizmet Ödülü / Montpellier Akdeniz Film Ödülü. / 11. Goncourt Ödülü. / 16. ÇGD'nin Kara Ödülleri. / 22. Hürriyet Vakfı Genç

Gazeteciler Yarışması. / 23. Avrupa Parlamentosu Karikatür Yarışmaları. / 24. Eczacıbaşı Tıp Ödülü. / 26. Emmy Ödülleri. / 27. İnsan Hakları Ödülü. / 29. Europa Edebiyat Ödülü.

ARALIK
5. Rüşdü Koray Ödülleri. / 11. Sedat Simavi Vakfı Ödülleri. / Hawaj Film Festivali. / 14. Felix Ödülleri. / 18. Nokta Dergisi Basın Ödülü. / 19. Sanat Kurumu Ödülleri. / 22. Enternasyonel Hümanist Yarışmalar. / 25. Gazeteciler Cemiyeti Gazetecilik Başarı Ödülleri / 25. Türkiye Bankalar Birliği Ödülleri. / 27. İş Bankası ödülleri. / 29. ÇGD Özel Ödül.

ADLAR DİZİNİ...

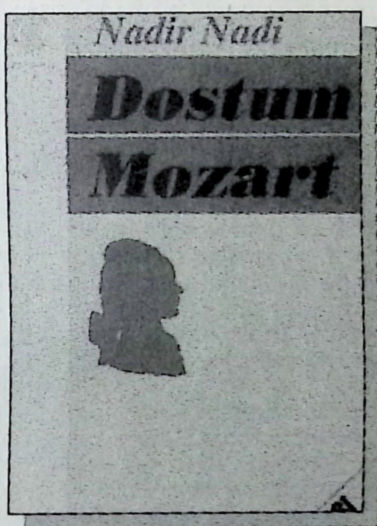
Acar Özgen : 50, 65, 104, 321, 363, 390, 425
Aka Mehmet : 352, 376
Akbal Oktay : 109
Aknar Zafer : 118
Aksoy Ergun : 118, 360
Aksoy Ziya : 118
Akyüz İdris : 34
Alkan Türker : 211
Antmen Ahu : 121
Arapkirli Zafer : 372
Arcayürek Cüneyt : 31, 68, 122, 383, 406
Arslan Ayşenur : 204
Aslan Arif : 189
Aslanbay Ümit : 13, 70, 98
Atabek Erdal : 381
Atalay Figen : 71, 160, 176, 288, 378, 415
Atiyas Şebnem : 17
Aydın Muharrem : 125
Aydın İlkin : 175, 414
Aygün Hakan : 66, 202, 210, 213
Aytaç Gürsel : 62
Balbay Mustafa : 29
Balcı Ergun : 51, 60, 114,152, 290, 315, 348, 359, 377, 399, 407, 433
Başlangıç Celal : 71
Baydar Yavuz : 28, 159
Behramoğlu Ludmile : 26
Belge Murat : 203
Berber Ali Tevfik : 335, 336
Berberakis Stelyo : 48, 353
Bildirici Faruk : 13,30, 79, 100
Birkiye Atilla : 117
Cemal Hasan : 208
Cerrahoğlu Nilgün : 83, 144
Ciğerim Cemil : 281, 343
Çakır Ruşen : 272
Çetinkaya Hikmet : 15,101,170, 293, 308, 340, 348, 357, 365, 385, 387, 397, 425
Çiçek Sertuğ : 361, 368
Çongar Yasemin : 154
Değer Evren : 167,189, 402, 429
Demircan Selahattin : 269
Demirel Cengiz : 407
Dorsay Atilla : 295
Durbaş Refik : 102,165, 374
Ecevit Bülent : 24, 354
Ekmekçi Mustafa : 7, 287
Engin Aydın : 443
Gedik Canan : 106, 192
Geray Haluk : 340
Gönensin Okay : 14
Gökdağ Remzi : 121, 322
Gönüllü Tayfun : 275, 333
Güldemir Ufuk : 199
Gültekin Mustafa : 162
Günçıkan Berat : 204
Gürsel Aytaç : 62
Gürsel Nedim : 79
Hekimoğlu Müşerref : 143, 297, 318, 378, 405
Ilgaz Rıfat : 296, 311
İdiz Semih : 105, 138
İmşir Gündüz : 30, 165, 338, 431
Kalkan Şenay : 45, 98, 107
Kansu Işık : 63, 304
Kara Hakan : 407
Karaören Sami : 384
Kartay Günseli : 56
Kemal Memed : 41, 57, 138, 316, 356
Ketenci Şükran : 37, 64, 133, 157, 292, 319
Keyder Çağlar : 196
Kızık Serdar : 373
Köloğlu Sina : 120, 188
Köse Türey : 36
Mumcu Uğur : 10, 80, 126, 147, 172, 183, 311, 326, 330, 334, 346, 359, 365, 370, 391, 401, 412, 421
Oral Tan : 347
Otan Ümit : 82
Öngören M. Tali : 332, 351
Öymen Edip Emil : 25, 73,103, 269
Özkan Tuncay : 326, 343, 380, 429
Saulnier Mine G. : 42,85,104
Sayın Ayşe : 23, 179, 378, 392, 418
Sirmen Ali : 27,72,79,97,124,162
Selçuk İlhan : 9,25,47,166,172, 285, 300, 307, 325, 337, 342, 347, 358, 362, 364, 368, 375, 383, 390, 398, 401, 411, 430, 441
Seyhun Necla : 32
Sungur Esin : 176, 416

Sürmeli Salim : 281
Şaylan Gencay : 112
Şipal Yılmaz : 443
Tan Ahmet : 54,194
Tanilli Server : 297, 314
Tekin Ufuk : 393
Tokdemir Nüvit : 371
Ulugay Osman : 86,148,218
Uymaz Hürriyet : 55, 329
Üzmez Birol : 269
Uysal Zeynep : 191
Varol Sabetay : 49,119,209
Yenerer Vedat : 123
Velidedeoğlu Meriç : 299
Yanık Figen : 371
Yıldız Osman : 118
Yılmaz Fatih : 105
Yılmaz Turan : 74, 108, 173, 193, 413
Yüreklik Güner : 58, 301
Zaptçıoğlu Dilek : 33, 164, 277, 434

ÇAĞDAŞ YAYINLARI

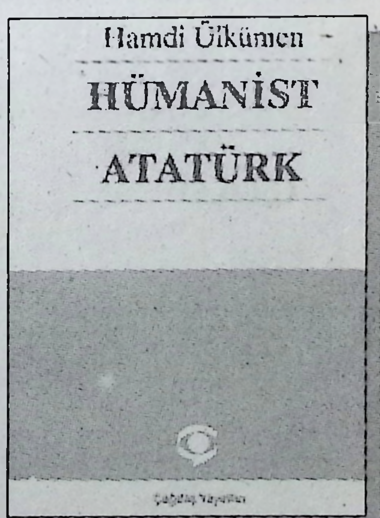
"Ben Atatürkçü değilim" sözleri yüksek sesle söyleşmek değil, acı bir çığlıktır. Sözde aydınları, yarı aydınları hatta "ihanet"içindekileri uyarabilmek amacına dayalı bir çığlıktır.

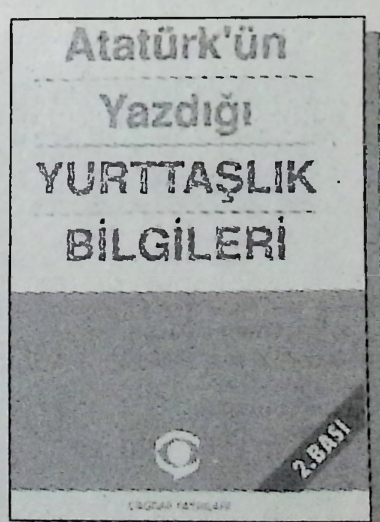

Nadir Nadi'nin bu kitabında, Mozart'ın üstün sanatçılığını, yaratıcılığını, hüzünle umudu birleştiren dehasını, ve insan olarak zaaflarını tanıyacaksınız.

Atatürk'ün pek yakınında, güvendiği kişilerden biri olan Hamdi Ülkümen, "O'nun insancıl yanını bu anılarda daha derinden tanıyacağınıza inanıyorum" diyor.

Ulus nedir, devlet nedir, özgürlük, demokrasi ve karşılıklı haklar, ödevler, görevler nedir... Bu konularda Atatürk'ün hala çağdaşlığını yitirmeyen görüşleri bu kitapta yer alıyor.

Cumhuriyet Kitap Kulübü Çağ Pazarlama A.Ş.
Türk ocağı Cad. 39/41 (34334) Cağaloğlu-İstanbul Tel:512 05 05 Fax:512 54 55

ÇAĞDAŞ YAYINLARI

İlhan Selçuk'un, yaşanmış gözlemler ve anılardan oluşan bu iki ciltlik yapıtı yakın tarihimizin...

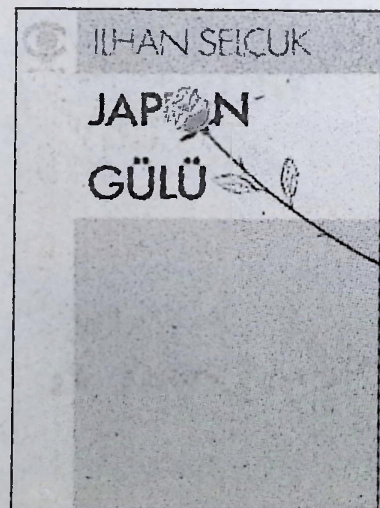

...gerçeklerini dile getirmekte pek çok yönü aydınlanmamış bir döneme ışık tutmaktadır.

İlhan Selçuk'un bu son kitabında köşe yazılarından seçmeler yer alıyor.

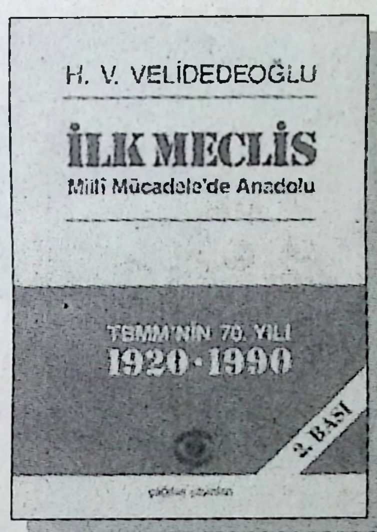
Aklın, bilimin çağımıza katkılarının insana yakışır duyarlıkla bireşime ulaşmasından oluşan bu denemeler gerçek bir düşünürün ışık saçan ürünleri...

Cumhuriyet Kitap Kulübü Çağ Pazarlama A.Ş.
Türk ocağı Cad. 39/41 (34334) Cağaloğlu-İstanbul Tel:512 05 05 Fax:512 54 55

ÇAĞDAŞ YAYINLARI

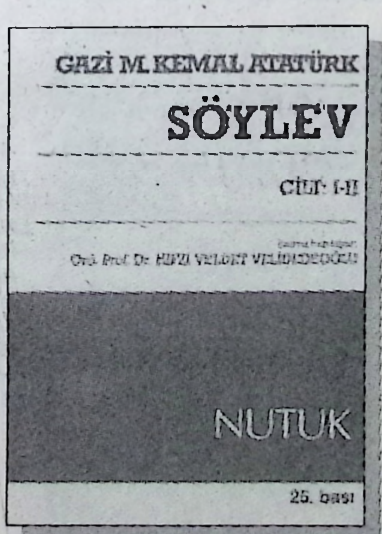
Bu kitapta duygu ile düşünceyi birleştiren usta bir kalemle gönüllerden gönüllere köprü kuran, ufuklar açan, yazarın özlem ve sevdikleriyle birlikte kendisini bulacaksınız.

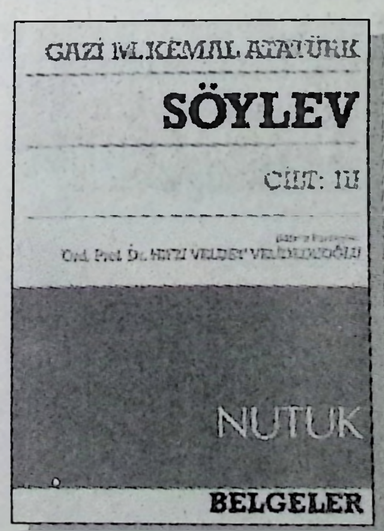

H. V. Velidedeoğlu bu kitabında 23 Nisan 1920'den başlayarak çalıştığı meclisin, türlü yönlerini, renkli kişilerini anılarına ve tutanaklara dayanarak kendine özgü akıcı bir dille anlatmaktadır.

Söylev 1-2, Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın ve Türk Devrimi aşamalarının üst düzeyde, ilk elden tutulmuş bir güncesi niteliğindedir.

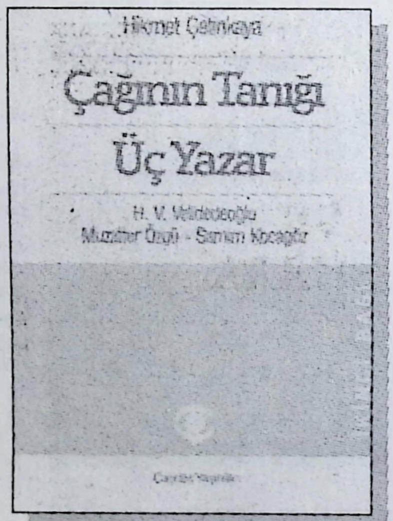

Söylev -3, ilk iki ciltteki metnin dayandığı tarihsel belgelerden oluşmaktadır. Bu nedenle metindeki olayları derinlemesine anlamak ve izlemek isteyenler SÖYLEV'i bu 3. ciltle birlikte okumaları gerekir.

Cumhuriyet Kitap Kulübü Çağ Pazarlama A.Ş.
Türk ocağı Cad. 39/41 (34334) Cağaloğlu-İstanbul Tel:512 05 05 Fax:512 54 55

ÇAĞDAŞ YAYINLARI

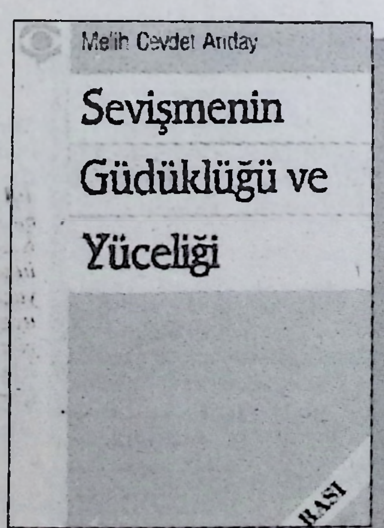
Yazın ve sanat dünyamızdan siyasal, toplumsal yaşamımıza değin özgürlük ve düşün anlayışımızdan kesitler... Üç ayrı yazar, üç ayrı kişilik, üç ayrı dünya!..

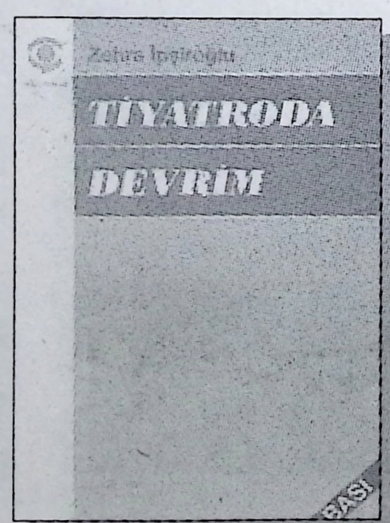

İyi bir gazeteci aynı zamanda iyi bir yazar olmalıdır. Hikmet Çetinkaya bugüne kadar yayımladığı kitapları ile yazarlık yeteneğini kanıtlamıştır

Düşüncenin anlatım aracı dil. Dilimizi ise en iyi kullanan ustalardan biridir Melih Cevdet Anday.

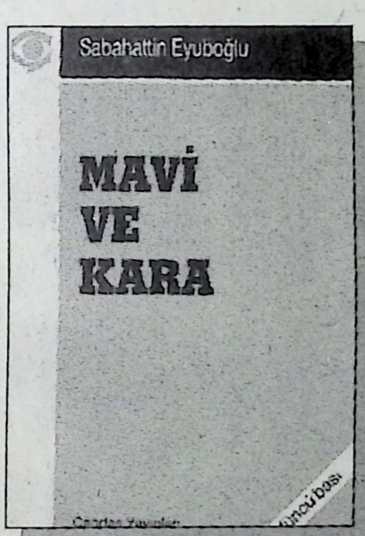
Tiyatro'da Devrim, B. Brecht, P. Weis F. Dürrenmatt, M. Frisch, P. Handke gibi yazarların yapıtlarından yola çıkarak, günümüz tiyatrosundaki önemli gelişmelere ışık tutuyor.

Cumhuriyet Kitap Kulübü Çağ Pazarlama A.Ş.
Türk ocağı Cad. 39/41 (34334) Cağaloğlu-İstanbul Tel:512 05 05 Fax:512 54 55

ÇAĞDAŞ YAYINLARI

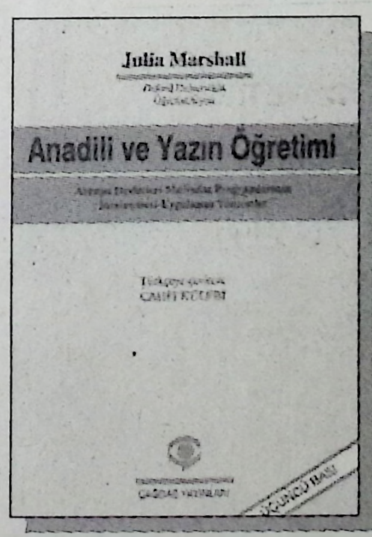
Yitik Ülkü: Mustafa Reşit Paşa'nın Paris'e gidişinden, Mustafa Kemal Paşa'nın Anadolu'ya geçişine kadar uzayan Tanzimat sürecini işleyen oylumlu bir roman.

Mavi ve Kara, uygarlık nedir, geçmiş-gelecek nedir? Bu sorunları, ileri bir tarih görüşü içinde temellendiren bir kitaptır.

Viran Dağlar, okuyanların bir daha bir daha okuma isteği duyacakları, bir başucu kitabı, bir Makedonya destanı.

Julia Marshall'ın bu kitabı Avrupa Konseyi üyesi ülkelerde anadili ve yazın öğretiminde uygulanan yöntemleri, izlenceleri içermektedir.

Cumhuriyet Kitap Kulübü Çağ Pazarlama A.Ş.
Türk ocağı Cad. 39/41 (34334) Cağaloğlu-İstanbul Tel:512 05 05 Fax:512 54 55